ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ „АРХИВИ“

АРХИВИТЕ ГОВОРЯТ

50

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

СБОРНИК ДОКУМЕНТИ

ТОМ ПЕТИ
1948–1990 г.

ЧАСТ ПЪРВА

ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ „АРХИВИ“
БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

АРХИВИТЕ ГОВОРЯТ

50

ИЗДАТЕЛ НА ПОРЕДИЦАТА
„АРХИВИТЕ ГОВОРЯТ“:

ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ „АРХИВИ“

Председател **БОРЯНА БУЖАШКА**

Издателски съвет
ВАСИЛ ГЮЗЕЛЕВ, ГЕОРГИ МАРКОВ,
ДОЙНО ДОЙНОВ, ПЛАМЕН МИТЕВ,
СВЕТЛОЗАР ЕЛДЪРОВ, СТЕФАН АНДРЕЕВ

Отговорен редактор **ПАНТО КОЛЕВ**

ДЪРЖАВНА
АГЕНЦИЯ „АРХИВИ“

БЪЛГАРСКА
НАРОДНА БАНКА

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

СБОРНИК ДОКУМЕНТИ

ТОМ ПЕТИ

1948–1990 г.

ЧАСТ ПЪРВА

Посвещава се на 130-годишнината
от основаването на Българската народна банка

СОФИЯ 2009 г.

СЪСТАВИТЕЛИ

Румен Аврамов, Христо Яновски

Под общата редакция на **Румен Аврамов**

© Държавна агенция „Архиви“, 2009 г.
© Българска народна банка, 2009 г.
© Съставители: Румен Аврамов, Христо Яновски
© Предговор: Румен Аврамов

ISBN 978-954-9800-76-0

СЪДЪРЖАНИЕ

Част 1

ОПИС НА ДОКУМЕНТИТЕ 7
Използвани фондове 22
Използвани съкращения 22

ПРЕДГОВОР, *Румен Аврамов* 23

1. СТАТУТ НА БНБ И ПАРИЧНА СИСТЕМА* **39**

2. ИНСТИТУЦИОННО РАЗВИТИЕ **175**

2.1. УСТРОЙСТВО, БАЛАНСИ И ВЪНШНИ ВРЪЗКИ 177

2.2. АНАЛИЗИ И ПОЛИТИКИ 405

2.2.1. Годишни отчети и доклади на БНБ 405

2.2.2. Виждания на правителството за стабилизацията и икономическата реформа, януари – март 1990 г. 500

2.3. СЛУЖЕБНИ ВЪПРОСИ 542

2.4. БНБ В ОБЩЕСТВЕНО-ПОЛИТИЧЕСКИЯ ЖИВОТ 665

Показалец на институциите 728
Именен показалец 734
Географски показалец 740
Абревиатури 743

Част 2

ОПИС НА ДОКУМЕНТИТЕ
Използвани фондове
Използвани съкращения

3. КРЕДИТНА ДЕЙНОСТ НА БНБ

3.1. КРЕДИТИРАНЕ

3.2. СЕЛСКОСТОПАНСКИ И КООПЕРАТИВЕН КРЕДИТ

3.3. ЛИХВИ

3.4. КОНТРОЛ НА РАБОТНАТА ЗАПЛАТА И „СИВА ИКОНОМИКА“

Показалец на институциите
Именен показалец
Географски показалец
Абревиатури

---

* *Документите, отнасящи се до статута на БНБ и паричната система след 1986 г., са поместени в раздел* 4.4. („Банкови реформи след 1986 г.“), *доколкото проблематиката за централната банка започва да се обсъжда изцяло в рамките на (и като производна на) промените в цялостната банкова система.*

Част 3

ОПИС НА ДОКУМЕНТИТЕ
Използвани фондове
Използвани съкращения

4. ЕЛЕМЕНТИ НА МОНОБАНКАТА

4.1. ДЪРЖАВНА СПЕСТОВНА КАСА
4.2. БЪЛГАРСКА ВЪНШНОТЪРГОВСКА БАНКА
4.3. БАНКА ЗА СТОПАНСКИ ИНИЦИАТИВИ („МИНЕРАЛБАНК“)
4.4. БАНКОВИ РЕФОРМИ СЛЕД 1986 Г.

5. ЕМИСИОННА ДЕЙНОСТ

5.1. ПАРИЧНО ОБРАЩЕНИЕ, ДЪЛГ НА ДЪРЖАВАТА КЪМ БНБ, ЦЕНИ
5.2. ПАРИЧНИ РЕФОРМИ

Показалец на институциите
Именен показалец
Географски показалец
Абревиатури

Част 4

ОПИС НА ДОКУМЕНТИТЕ
Използвани фондове
Използвани съкращения

6. УПРАВЛЕНИЕ НА ВАЛУТНИТЕ РЕСУРСИ

6.1. ВАЛУТЕН РЕЖИМ И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА КОНВЕРТИРУЕМАТА ВАЛУТА
6.2. ВАЛУТНИ КУРСОВЕ
6.2.1. Рубла
6.2.2. Долар
6.3. УПРАВЛЕНИЕ НА ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ
6.4. РЕЗЕРВИ
6.4.1. Валутни резерви
6.4.2. Златни резерви, продажба на златния резерв (1962–1964 г.), сребро

7. БНБ И ВЪНШНИЯТ ДЪРЖАВЕН ДЪЛГ

7.1. ПЛАТЕЖЕН БАЛАНС
7.2. КРЕДИТНИ ОТНОШЕНИЯ СЪС СССР, СТРАНИТЕ ОТ СИВ И РАЗВИВАЩИТЕ СЕ ДЪРЖАВИ
7.3. ДЪЛГ В КОНВЕРТИРУЕМА ВАЛУТА
7.3.1. Предвоенни дългове
7.3.2. Дългове към съветски, други „братски“ и западни банки

Показалец на институциите
Именен показалец
Географски показалец
Абревиатури

ДОКУМЕНТИ

1. Статут на БНБ и парична система

№ 1 ДОКЛАД ОТ СЪВЕТНИКА ПРИ СОФИЙСКИЯ КЛОН НА БНБ Л. НАУМОВ ДО УПРАВИТЕЛЯ НА БНБ ЗА СЛИВАНЕТО НА БАНКИТЕ В ГР. ВАРНА ..... *12 януари 1948 г.* 41

№ 2 ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ОТ БАНКОВИЯ КОНТРОЛЬОР П. ДАМЯНОВ И ГЛАВНИЯ ИНСПЕКТОР Б. ГРАШЕВ ДО ДИРЕКТОРА НА ДЕВИЗНИЯ ОТДЕЛ СЪС СВЕДЕНИЯ ЗА ВЗЕМАНИЯТА И ЗАДЪЛЖЕНИЯТА В ЧУЖБИНА НА БИВШИТЕ ЧАСТНИ БАНКИ И С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ОРГАНИЗАЦИЯТА НА РАБОТАТА НА ДЕВИЗНИЯ ОТДЕЛ ..... *19 февруари 1948 г.* 44

№ 3 ПИСМО ОТ БНБ ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ С ПРЕДЛОЖЕН ТЕКСТ НА УКАЗ ЗА ФИСКАЛНИ ОБЛЕКЧЕНИЯ НА БНБ, БЪЛГАРСКАТА ИНВЕСТИЦИОННА БАНКА И ПОПУЛЯРНИТЕ БАНКИ ..... *1 април 1948 г.* 45

№ 4 МОТИВИ КЪМ ПРОЕКТА ЗА УКАЗ ЗА ФИСКАЛНИ ОБЛЕКЧЕНИЯ НА БНБ, БЪЛГАРСКАТА ИНВЕСТИЦИОННА БАНКА И ПОПУЛЯРНИТЕ БАНКИ ..... *26 април 1948 г.* 47

№ 5 ПИСМО ОТ БНБ ДО МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ С ИСКАНЕ ЗА СЪГЛАСУВАНЕ НА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ИЗДАВАНИТЕ ОТ НЕГО ПОСТАНОВЛЕНИЯ, ЗАСЯГАЩИ ДЕЙНОСТТА НА БНБ И ПРИЛАГАНЕТО НА ЗАКОНА ЗА БАНКИТЕ ..... *24 юли 1948 г.* 47

№ 6 ПИСМО ОТ ТЪРГОВСКА КООПЕРАТИВНА БАНКА ДО БНБ СЪС ЗАПИТВАНЕ ПО ПРИЛАГАНЕТО НА § 34 ОТ ПРАВИЛНИКА ЗА ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА НАЦИОНАЛИЗАЦИЯ НА ЧАСТНИТЕ ИНДУСТРИАЛНИ И МИННИ ПРЕДПРИЯТИЯ ..... *20 август 1948 г.* 48

№ 7 ПИСМО ОТ БНБ ДО ТЪРГОВСКА КООПЕРАТИВНА БАНКА С УКАЗАНИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕТО НА § 34 ОТ ПРАВИЛНИКА ЗА ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА НАЦИОНАЛИЗАЦИЯ НА ЧАСТНИТЕ ИНДУСТРИАЛНИ И МИННИ ПРЕДПРИЯТИЯ ..... *25 август 1948 г.* 49

№ 8 ПИСМО ОТ БНБ ДО МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ СЪС СВЕДЕНИЯ ЗА ДЕЙНОСТТА Ѝ ЗА ВРЕМЕТО ОТ 9 СЕПТЕМВРИ 1947 Г. ДО 9 СЕПТЕМВРИ 1948 Г. ..... *26 август 1949 г.* 50

№ 9 ПРОТОКОЛ ОТ СВИКАНАТА НА 25 И 26 АПРИЛ 1950 Г. В СОФИЯ ОТ ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ КОНФЕРЕНЦИЯ НА РЪКОВОДНИЯ СЪСТАВ НА БНБ, БЪЛГАРСКАТА ИНВЕСТИЦИОННА БАНКА И ПОПУЛЯРНИТЕ БАНКИ ЗА ПРИЛОЖЕНИЕТО НА НОВИТЕ НАРЕДБИ ЗА ПЛАЩАНИЯТА, ЗА КОНТРОЛА ВЪРХУ РАБОТНАТА ЗАПЛАТА, ЗА КАСОВИТЕ И КРЕДИТНИТЕ ПЛАНОВЕ ..... *25 и 26 април 1950 г.* 51

№ 10 ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ОТ ЧЛЕНА НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП ВЛАДИМИР ПОПТОМОВ ДО ЧЛЕНОВЕТЕ НА ПОЛИТБЮРО С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ДА БЪДЕ ОДОБРЕН ВНЕСЕНИЯТ ЗА РАЗГЛЕЖДАНЕ В ПОЛИТБЮРО ПРОЕКТ ЗА ПОСТАНОВЛЕНИЕ ЗА ПРЕУСТРОЙСТВО НА БАНКОВАТА И КРЕДИТНАТА СИСТЕМА ..... *9 февруари 1951 г.* 56

№ 11 ЗАПИСКА ОТ КИРИЛ НЕСТОРОВ ДО ГЕНЕРАЛНИЯ СЕКРЕТАР НА ЦК НА БКП ВЪЛКО ЧЕРВЕНКОВ С БЕЛЕЖКИ ЗА ВНЕСЕНИЯ ОТ ВЛАДИМИР ПОПТОМОВ В ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП ПРОЕКТ ЗА ПОСТАНОВЛЕНИЕ ЗА ПРЕУСТРОЙСТВО НА БАНКОВАТА И КРЕДИТНАТА СИСТЕМА ..... *13 февруари 1951 г.* 57

№ 12 ПРОТОКОЛ НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП С РЕШЕНИЕ ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ НА ПРОЕКТА ЗА ПОСТАНОВЛЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ И НА ЦК НА БКП ЗА ПРЕУСТРОЙСТВО НА БАНКОВАТА И КРЕДИТНАТА СИСТЕМА ..... *15 февруари 1951 г.* 60

№ 13 ПОСТАНОВЛЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА ПРЕУСТРОЙСТВО НА БАНКОВАТА СИСТЕМА ..... *2 март 1951 г.* 61

№ 14 ДОКЛАД ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ КИРИЛ ЛАЗАРОВ И ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ АТАНАС МЕЧКАРОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ВЪЛКО ЧЕРВЕНКОВ С ПРЕДЛОЖЕН ТЕКСТ НА ПРОЕКТ ЗА УКАЗ ЗА ПРАВАТА НА БНБ ПРИ ЛИКВИДИРАНЕ НА ВЗЕМАНИЯТА Ѝ И ЗА НАКАЗАНИЯТА ЗА НАРУШАВАНЕ НА ПРАВИТЕЛСТВЕНИТЕ РАЗПОРЕЖДАНИЯ ПО ДЕЙНОСТТА НА БАНКАТА ..... *след 6 април 1951 г.* 70

№ 15 ДОКЛАД ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ КИРИЛ ЛАЗАРОВ ДО ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 218 НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ И ЦК НА БКП ОТ 2 МАРТ 1951 Г. ЗА ПРЕУСТРОЙСТВОТО НА БАНКОВАТА СИСТЕМА ..... *септември 1951 г.* 72

№ 16 ПИСМО ОТ БНБ ДО МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА УКАЗ № 490 ЗА ОТМЯНА НА ТЪРГОВСКИЯ ЗАКОН И НА ЗАКОНА ЗА ДРУЖЕСТВАТА С ОГРАНИЧЕНА ОТГОВОРНОСТ С ЦЕЛ ПРИКЛЮЧВАНЕ ЛИКВИДАЦИЯТА НА НЕЛИКВИДИРАНИТЕ БАНКИ И АКЦИОНЕРНИ ДРУЖЕСТВА ..... *преди 15 септември 1952 г.* 85

№ 17 ПИСМО ОТ МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ДО БНБ С УКАЗАНИЯ ЗА СЪБИРАНЕ ВЗЕМАНИЯТА НА ЛИКВИДИРАНИТЕ БАНКИ И АКЦИОНЕРНИ ДРУЖЕСТВА ..... *15 септември 1953 г.* 87

№ 18 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ПРОВЕРКА НА ДЕЛАТА НА БИВШИТЕ ПОПУЛЯРНИ И ЧАСТНИ БАНКИ ..... *17 юли 1954 г.* 87

№ 19 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНСКА И С ПРИЛОЖЕНА СТЕНОГРАМА ОТ ЗАСЕДАНИЕТО ..... *19 януари 1956 г.* 89

№ 20 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ПРОЕКТИТЕ ЗА УСТАВ НА БНБ И ЗА ПОСТАНОВЛЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА РАБОТАТА И ПОВИШАВАНЕ РОЛЯТА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ..... *2 и 6 февруари 1956 г.* 95

№ 21 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С ПРИЛОЖЕН ПРОЕКТ НА ДОКЛАД ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ И ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ДО ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП ЗА НОВ УСТАВ НА БНБ И ЗА ПОСТАНОВЛЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА РАБОТАТА И ПОВИШАВАНЕ РОЛЯТА НА БНБ И С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ ТЕКСТА НА ПРОЕКТА ..... *11 февруари 1956 г.* 100

№ 22 ДОКЛАД ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ КИРИЛ ЛАЗАРОВ И ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ВЕЛА ЛУКАНОВА ДО ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП С ПРЕДЛОЖЕНИЕ БНБ ДА БЪДЕ ПРЯКО ПОДЧИНЕНА НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ВМЕСТО НА МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ..... *март 1956 г.* 106

№ 23 ДОКЛАД ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ КИРИЛ ЛАЗАРОВ И ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ВЕЛА ЛУКАНОВА ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ АНТОН ЮГОВ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА ЧЛ. 3 ОТ УСТАВА НА БНБ И ПОСТАВЯНЕТО Ѝ В НЕПОСРЕДСТВЕНО ПОДЧИНЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ..... *4 юни 1956 г.* 107

№ 24 ДОКЛАД ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ВЕЛА ЛУКАНОВА ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ АНТОН ЮГОВ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ НА УТВЪРЖДАВАНЕ НА НОВ УСТАВ НА БАНКАТА ..... *28 август 1956 г.* 109

№ 25 ЗАПИСКА ОТ ДЪРЖАВНАТА ПЛАНОВА КОМИСИЯ С МНЕНИЕ ЗА НЕЦЕЛЕСЪОБРАЗНОСТТА НА ПРЕДЛОЖЕНОТО ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ УВЕЛИЧАВАНЕ НА УСТАВНИЯ Ѝ ФОНД ОТ 800 000 000 ЛЕВА НА 4 500 000 000 ЛЕВА ..... *преди 12 октомври 1956 г.* 111

№ 26 ЗАПИСКА ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ АНТОН ЮГОВ ДО ЧЛЕНОВЕТЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ПОСТАНОВЛЕНИЕ ЗА ОДОБРЯВАНЕ НА ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ..... *преди 1 ноември 1956 г.* 112

№ 27 ПОСТАНОВЛЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА ОДОБРЯВАНЕ НА ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ..... *3 ноември 1956 г.* 114

№ 28 РАЗПОРЕЖДАНЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА РАЗРЕШАВАНЕ НА БЪЛГАРСКАТА ИНВЕСТИЦИОННА БАНКА ДА КРЕДИТИРА МИНИСТЕРСТВОТО НА СТРОЕЖИТЕ И СТРОИТЕЛНИТЕ МАТЕРИАЛИ ЗА ИЗПЛАЩАНЕ НА ЛИМИТНИ КАПИТАЛОВЛОЖЕНИЯ ..... *30 декември 1957 г.* 121

№ 29 УКАЗ НА ПРЕЗИДИУМА НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА УСТАВА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ..... *17 април 1959 г.* 122

№ 30 ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ДИМИТЪР ПОПОВ ДО ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ИЗДИГАНЕ НА СТАТУТА НА БНБ И ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ НА СЪСТАВА НА НЕЙНИЯ УПРАВИТЕЛЕН ОРГАН ..... *26 декември 1966 г.* 124

№ 31 ПОСТАНОВЛЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА РЕОРГАНИЗАЦИЯ НА БАНКОВАТА СИСТЕМА ..... *30 декември 1966 г.* 125

№ 32 ПРОЕКТ НА ЗАКОН ЗА БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА ..... *преди 28 февруари 1968 г.* 129

№ 33 ДОКЛАД С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ПРИКЛЮЧВАНЕ НА ЛИКВИДАЦИЯТА НА БИВШИТЕ ПОПУЛЯРНИ БАНКИ В БЕЛОМОРИЕТО ..... *юни 1968 г.* 135

№ 34 ПАМЕТНА БЕЛЕЖКА ОТ ЗАСЕДАНИЕ НА УС НА БНБ С ПРИЛОЖЕН ПРОЕКТ НА ЗАКОН ЗА БНБ И С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕТО МУ ПО ПРИНЦИП ..... *3 април 1975 г.* 137

№ 35 РЕШЕНИЕ НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП ОТ 13 ЮНИ 1975 Г. ЗА ВКЛЮЧВАНЕ НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ В СЪСТАВА НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ..... *13 юни 1975 г.* 142

№ 36 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ТЕКСТА НА ПРОЕКТ ЗА РЕШЕНИЕ НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП ЗА ИЗДИГАНЕ РОЛЯТА НА ЛЕВА И УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИЯ МЕХАНИЗЪМ НА БАНКОВАТА ДЕЙНОСТ ..... *7 декември 1979 г.* 143

№ 37 ДОКЛАД НА ПЪРВИЯ СЕКРЕТАР НА ЦК НА БКП ТОДОР ЖИВКОВ ПРЕД НАЦИОНАЛНОТО СЪВЕЩАНИЕ НА ПАРТИЙНИЯ, СТОПАНСКИЯ И ОБЩЕСТВЕНИЯ АКТИВ С ОЦЕНКА И УКАЗАНИЯ ЗА ДЕЙНОСТТА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ..... *30 януари 1980 г.* 153

№ 38 ПОСТАНОВЛЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА ПРИЕМАНЕ НА НАРЕДБА ЗА СПЕЦИФИЧНИТЕ ПРАВИЛА НА УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ И НОРМАТИВИ ЗА РЕГУЛИРАНЕ НА СТОПАНСКАТА ДЕЙНОСТ НА БАНКИТЕ ..... *7 октомври 1980 г.* 154

№ 39 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ТЕКСТА НА ПРОЕКТ ЗА ПОСТАНОВЛЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА СТАТУТА И СТРУКТУРАТА НА БАНКОВАТА СИСТЕМА ..... *13 септември 1982 г.* 163

2. Институционно развитие

2.1. Устройство, баланси и външни връзки

№ 40 ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ОТ ДИРЕКТОРА НА КЛОН № 2 НА БНБ В СОФИЯ ИВАН КАРАПЕТРОВ ДО СЕКРЕТАРЯ НА ГРАДСКИЯ КОМИТЕТ НА БКП, СЕКРЕТАРЯ НА ЦК НА БКП В. ЧЕРВЕНКОВ И МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ЗА ТРУДНОСТИТЕ ПО СЛИВАНЕТО НА КЛОН № 2 И КЛОН № 3 НА БНБ В СОФИЯ ..... *11 юни 1950 г.* 177

№ 41 ДОКЛАД ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ АТАНАС МЕЧКАРОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ВЪЛКО ЧЕРВЕНКОВ ЗА ИЗВЪРШЕНИТЕ ИЗМЕНЕНИЯ В УСТРОЙСТВОТО И ДЕЙНОСТТА НА БАНКАТА ..... *7 май 1952 г.* 180

№ 42 ДОКЛАД ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ КИРИЛ ЛАЗАРОВ И ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ АТАНАС МЕЧКАРОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ВЪЛКО ЧЕРВЕНКОВ С

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ОКОНЧАТЕЛНО РАЗЧИСТВАНЕ НА БАЛАНСА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ..... *преди 16 януари 1953 г.* 194

№ 43 ДОКЛАД НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ АТАНАС МЕЧКАРОВ ПРЕД НАЦИОНАЛНОТО СЪВЕЩАНИЕ НА СЛУЖИТЕЛИТЕ НА БАНКАТА ЗА РАБОТАТА Ѝ ПРЕЗ 1952 ГОДИНА ..... *23 февруари 1953 г.* 202

№ 44 ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА МИНАВАНЕ В ЗАГУБА НА БАНКАТА СУМАТА ОТ 5 915 000 ДЕНОМИНИРАНИ ЛЕВА ВЪВ ВРЪЗКА С ПРЕДАВАНЕ СОБСТВЕНОСТТА НА МУЗИКАЛНАТА КЪЩА „КРЕМОНА“ В КАЗАНЛЪК НА ПРОМИШЛЕНИЯ КОМБИНАТ В СЪЩИЯ ГРАД ..... *9 април 1953 г.* 221

№ 45 ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С ПРИЛОЖЕН ДОКЛАД И РЕШЕНИЕ ЗА СЪЗДАВАНЕ НА БЮРО ЗА ВЗАИМНИ РАЗЧЕТИ В СТАЛИНСКИЯ КЛОН НА БНБ В СОФИЯ ЗА УЛЕСНЯВАНЕ НА РАЗЧЕТНИТЕ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА И НАМАЛЯВАНЕ НА ВЗАИМНАТА ИМ ЗАДЛЪЖНЯЛОСТ ..... *13 октомври 1953 г.* 222

№ 46 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С ИЗКАЗВАНЕ НА СЪВЕТСКИЯ СПЕЦИАЛИСТ ПО БАНКОВО ДЕЛО И СЪВЕТНИК В БАНКАТА Н. И. СОКОЛОВ ЗА ВПЕЧАТЛЕНИЯТА МУ ОТ НЕЙНАТА ДЕЙНОСТ ..... *23 февруари 1954 г.* 225

№ 47 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С ИЗКАЗВАНЕ НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ АТАНАС МЕЧКАРОВ ВЪВ ВРЪЗКА СЪС ЗАМИНАВАНЕТО ОТ СТРАНАТА НА СЪВЕТСКИЯ СПЕЦИАЛИСТ ПО БАНКОВО ДЕЛО И СЪВЕТНИК В БАНКАТА Н. И. СОКОЛОВ ..... *27 февруари 1954 г.* 228

№ 48 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА РАЗУЧАВАНЕ И РАЗРАБОТВАНЕ НА ЗАДАЧИТЕ ПРЕД БАНКАТА, ЗАЛЕГНАЛИ В ПОСТАНОВЛЕНИЕТО НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ОТ 25 ЮНИ 1954 Г. ЗА ГОДИШНИЯ ОТЧЕТ НА БНБ ЗА 1953 Г. ..... *2 юли 1954 г.* 229

№ 49 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С ПРИЛОЖЕНА СПРАВКА И С РЕШЕНИЕ ЗА ВЪПРОСИТЕ, КОИТО БНБ ВНАСЯ ЗА РАЗРЕШЕНИЕ В МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ .... 5 ЯНУАРИ 1955 Г. 231

№ 50 ДОКЛАД ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ВЕЛА ЛУКАНОВА ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ВЪЛКО ЧЕРВЕНКОВ ЗА ПОСЕЩЕНИЕТО НА ДЕЛЕГАЦИЯТА НА БНБ В ДЪРЖАВНАТА БАНКА НА СССР ОТ 31 МАЙ ДО 1 ЮЛИ 1955 ГОДИНА ..... *1 септември 1955 г.* 232

№ 51 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С ПРИЛОЖЕН ДОКЛАД И С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА НА ОТДЕЛ „ИНОСТРАННИ ОПЕРАЦИИ“ ..... *14 март 1957 г.* 250

№ 52 ПИСМО ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ВЕЛА ЛУКАНОВА ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ И ДЪРЖАВНИЯ КОНТРОЛ КИРИЛ ЛАЗАРОВ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА УЧАСТИЕ НА ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА БНБ В ОБЩОТО ГОДИШНО СЪБРАНИЕ НА БАНКАТА ЗА МЕЖДУНАРОДНИ ПЛАЩАНИЯ В БАЗЕЛ ..... *27 април 1957 г.* 264

№ 53 ДОКЛАД ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ И ДЪРЖАВНИЯ КОНТРОЛ КИРИЛ ЛАЗАРОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ АНТОН ЮГОВ С ПРЕДЛОЖЕН ТЕКСТ НА РАЗПОРЕЖДАНЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА РАЗРЕШАВАНЕ НА БНБ ДА УЧАСТВА В ОБЩОТО ГОДИШНО СЪБРАНИЕ НА БАНКАТА ЗА МЕЖДУНАРОДНИ ПЛАЩАНИЯ В БАЗЕЛ СЪС СВОЙ ПРЕДСТАВИТЕЛ – ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛЯ ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ ..... *след 30 април 1957 г.* 265

№ 54 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА НА ОТДЕЛ „ИНОСТРАННИ ОПЕРАЦИИ“ ..... *30 август 1957 г.* 266

№ 55 ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА РАБОТАТА НА БНБ ВЪВ ВРЪЗКА С ОСИГУРЯВАНЕ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЕТГОДИШНИЯ ДЪРЖАВЕН НАРОДОСТОПАНСКИ ПЛАН В СЪКРАТЕНИ СРОКОВЕ ..... *24 и 27 октомври 1958 г.* 268

№ 56 ДОКЛАД ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ВЕЛА ЛУКАНОВА ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ АНТОН ЮГОВ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ИЗДАВАНЕ НА ПОСТАНОВЛЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА УСТРОЙСТВОТО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ..... *21 февруари 1959 г.* 273

№ 57 РАЗПОРЕЖДАНЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА УСТРОЙСТВОТО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ..... *11 април 1959 г.* 276

№ 58 ЗАПИСКА ОТ ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ АНТОН ЮГОВ С МНЕНИЕ И ПРЕДЛОЖЕНИЕ ПО ДОКЛАДА НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ВЕЛА ЛУКАНОВА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА УСТРОЙСТВОТО НА БАНКАТА ..... *април 1959 г.* 277

№ 59 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА СЪГЛАСУВАНЕ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИТЕ ЗАДАЧИ НА БАНКАТА И МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ..... *15 април 1960 г.* 279

№ 60 ПРЕДЛОЖЕНИЕ ОТ ГЛАВНИЯ РЕВИЗОР НА БНБ АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ЗАСИЛВАНЕ НА ВЪТРЕШНИЯ КОНТРОЛ ВЪВ ВАЛУТНОТО УПРАВЛЕНИЕ ..... *25 май 1960 г.* 280

№ 61 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С ПРИЛОЖЕН ДОКЛАД И С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА НА ВАЛУТНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ..... *21 септември 1960 г.* 281

№ 62 ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА РАЗШИРЯВАНЕ НА КОМПЕТЕНЦИИТЕ НА РЪКОВОДНИТЕ СЛУЖИТЕЛИ ВЪВ ВАЛУТНО УПРАВЛЕНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА .. *16 август 1961 г.* 289

№ 63 ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ ПРЕДЛОЖЕНИЕТО НА МОСКОВСКАТА НАРОДНА БАНКА, ЛОНДОН, ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО ПРИ ИЗДАВАНЕТО НА ИНФОРМАЦИОНЕН БЮЛЕТИН НА РУСКИ И АНГЛИЙСКИ ЕЗИК ..... *12 февруари 1962 г.* 290

№ 64 ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С ПРИЛОЖЕН ДОКЛАД И С РЕШЕНИЕ ЗА ПРЕХВЪРЛЯНЕ НА КОНТРОЛА ВЪРХУ БАНКОВИТЕ КЛОНОВЕ ПО НАБИРАНЕ И РАЗХОДВАНЕ НА СРЕДСТВАТА ЗА ОСНОВЕН РЕМОНТ И НА ФИНАНСИРАНЕТО НА ИЗВЪНЛИМИТНИТЕ КАПИТАЛНИ ВЛОЖЕНИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА ОТ ПЛАНОВО-ИКОНОМИЧЕСКОТО УПРАВЛЕНИЕ НА СЪОТВЕТНИТЕ КРЕДИТНИ УПРАВЛЕНИЯ ..... *19 април 1962 г.* 291

№ 65 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С ПРИЛОЖЕНА ДОКЛАДНА ЗАПИСКА И С РЕШЕНИЕ ЗА ПОДНОВЯВАНЕ НА РАБОТАТА НА ЗАКРИТИЯ ПРЕЗ 1954 Г. ОБЩЕСТВЕН ТРЕЗОР НА БАНКАТА ..... *17 май 1963 г.* 302

№ 66 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ РАБОТАТА НА ВАЛУТНОТО УПРАВЛЕНИЕ И С ПРИЛОЖЕНИ СТЕНОГРАФСКИ БЕЛЕЖКИ ОТ ЗАСЕДАНИЕТО ..... *6 юни 1963 г.* 303

№ 67 ДОКЛАД ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ КИРИЛ НЕСТОРОВ ДО ПЪРВИЯ СЕКРЕТАР НА ЦК НА БКП И ПРЕДСЕДАТЕЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ТОДОР ЖИВКОВ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА УВЕЛИЧАВАНЕ НА БРОЯ НА ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛИТЕ И НА ЧЛЕНОВЕТЕ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ И ЗА НАЗНАЧАВАНЕ НА ГЕОРГИ ДИМОВ ЗА ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ НА БНБ ..... *26 ноември 1963 г.* 313

№ 68 ДОКЛАД ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ КИРИЛ НЕСТОРОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ТОДОР ЖИВКОВ ЗА ЗАДАЧИТЕ НА БНБ ВЪВ ВРЪЗКА С НОВАТА СИСТЕМА НА ПЛАНИРАНЕ И РЪКОВОДСТВО НА НАРОДНОТО СТОПАНСТВО С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА УВЕЛИЧАВАНЕ НА ЩАТА И ИЗМЕНЕНИЕ НА УСТАВА НА БАНКАТА ..... *12 юли 1965 г.* 315

№ 69 ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЗАДАЧИТЕ ВЪВ ВРЪЗКА С ПРЕУСТРОЙСТВОТО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ..... *18 януари 1967 г.* 319

№ 70 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ВРЕМЕННИ УКАЗАНИЯ ЗА ФУНКЦИИТЕ И КОМПЕТЕНТНОСТИТЕ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ И РЪКОВОДНИТЕ ДЛЪЖНОСТНИ ЛИЦА ПРИ ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ И КЛОНОВЕТЕ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С ПРИЛОЖЕН ТЕКСТ НА ВРЕМЕННИТЕ УКАЗАНИЯ ..... *22 февруари 1967 г.* 321

№ 71 ПРОТОКОЛ НА УС НА БНБ С ПРИЛОЖЕНА ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ЗА ПОДГОТОВКАТА ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА ЕЛЕКТРОННОИЗЧИСЛИТЕЛЕН ЦЕНТЪР ПРИ БНБ И С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ПЛАНА ЗА НЕГОВОТО ОРГАНИЗИРАНЕ И ИЗГРАЖДАНЕ ..... *4 април 1967 г.* 330

№ 72 ПРОТОКОЛ НА УС НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ПРАВИЛНИК ЗА УСТРОЙСТВОТО И ЗАДАЧИТЕ НА ОБЩИЯ БАНКОВ СЪВЕТ ПРИ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С ПРИЛОЖЕН ТЕКСТ НА ПРАВИЛНИКА ..... *15 май 1967 г.* 333

№ 73 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С ПРИЛОЖЕНО ЗАКЛЮЧЕНИЕ И С РЕШЕНИЕ ЗА ИЗБОР НА ПОМЕЩЕНИЯ ЗА ИНСТАЛИРАНЕТО НА ЕЛЕКТРОННОИЗЧИСЛИТЕЛНАТА МАШИНА IBM 360-20 ..... *20 януари 1968 г.* 335

№ 74 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С ПРИЛОЖЕНА ДОКЛАДНА ЗАПИСКА И С РЕШЕНИЕ ПО ПРЕДЛОЖЕНИЕТО ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ОТДЕЛ ЗА РАБОТА ПО НЯКОИ ОСНОВНИ ВАЛУТНО-ФИНАНСОВИ ВЪПРОСИ ..... *1 март 1968 г.* 337

№ 75 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОРГАНИЗАЦИЯТА НА РАБОТАТА НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ ..... *8 април 1969 г.* 342

№ 76 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОТЧИСЛЯВАНЕ В КРАЯ НА ВСЯКО ТРИМЕСЕЧИЕ НА 47% ОТ ОСТАТЪЧНАТА ПЕЧАЛБА НА БАНКАТА ЗА ФОНД „ВИСОКОЕФЕКТИВНИ КАПИТАЛНИ ВЛОЖЕНИЯ“ ..... *20 ноември 1971 г.* 344

№ 77 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА РАЗПРЕДЕЛЕНИЕТО НА ПЕЧАЛБАТА НА БАНКАТА ЗА 1971 Г. ..... *10 април 1972 г.* 345

№ 78 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЯ ЗА ВНАСЯНЕ В ПРИХОД НА ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ ОСТАТЪКА ОТ ПЕЧАЛБАТА НА БНБ, БЪЛГАРСКАТА ВЪНШНОТЪРГОВСКА БАНКА И ДЪРЖАВНАТА СПЕСТОВНА КАСА ..... *27 декември 1972 г.* 347

№ 79 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С ПРИЛОЖЕНА ДОКЛАДНА ЗАПИСКА И С РЕШЕНИЕ ЗА ПРЕХВЪРЛЯНЕ НА ДЕЙНОСТТА С МЕЖДУНАРОДНАТА ИНВЕСТИЦИОННА БАНКА ОТ БНБ НА БЪЛГАРСКАТА ВЪНШНОТЪРГОВСКА БАНКА ..... *22, 25 и 26 ноември 1974 г.* 349

№ 80 ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ОТ ДИРЕКТОРА НА ДИРЕКЦИЯ „СЧЕТОВОДНА“ АСЕН ВЛАДИМИРОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ПРОФ. ВЕСЕЛИН НИКИФОРОВ С ОЦЕНКИ И ИЗВОДИ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ДЕЙНОСТТА НА ДИРЕКЦИЯТА ПРЕЗ 1976 Г., НАПРАВЕНИ ВЪЗ ОСНОВА НА АНАЛИЗА НА БАЛАНСА КЪМ 31.XIII.1976 Г. ..... *след 1 януари 1977 г.* 351

№ 81 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ДОКЛАД ЗА ЦЯЛОСТНАТА ПОДГОТОВКА НА БАНКОВАТА СИСТЕМА ЗА РАБОТА ВЪВ ВОЕННО ВРЕМЕ ..... *24 ноември 1978 г.* 357

№ 82 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ РАЗПРЕДЕЛЕНИЕТО НА ПЕЧАЛБАТА НА БАНКАТА ЗА 1978 Г. ..... *21 март 1979 г.* 358

№ 83 СМЕТКА „ПЕЧАЛБИ И ЗАГУБИ“ НА БНБ И НА БЪЛГАРСКАТА ВЪНШНОТЪРГОВСКА БАНКА КЪМ 31 ДЕКЕМВРИ 1979 ГОДИНА ..... *4 февруари 1980 г.* 360

№ 84 ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ОТ ДИРЕКТОРА ПО РАЗРАБОТКИТЕ В ОБЛАСТТА НА БАНКОВОТО СЧЕТОВОДСТВО ГАНЧО КОЛЕВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ПРОФ. ВЕСЕЛИН НИКИФОРОВ ЗА АНАЛИЗА НА БАЛАНСА НА БНБ КЪМ 31 ДЕКЕМВРИ 1979 ГОДИНА ..... *11 март 1980 г.* 361

№ 85 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ НА НОРМАТИВНИТЕ ДОКУМЕНТИ ЗА ДЕЙНОСТТА НА БНБ ВЪВ ВОЕННО ВРЕМЕ ..... *21 ноември 1980 г.* 366

№ 86 РАВНОСМЕТКА „ПЕЧАЛБИ И ЗАГУБИ“ НА БНБ, БЪЛГАРСКАТА ВЪНШНОТЪРГОВСКА БАНКА, БАНКАТА ЗА СТОПАНСКИ ИНИЦИАТИВИ („МИНЕРАЛБАНК“) И ДЪРЖАВНАТА СПЕСТОВНА КАСА КЪМ 31 ДЕКЕМВРИ 1982 ГОДИНА ..... *6 април 1983 г.* 368

№ 87 ПРОТОКОЛ НА УС НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ОТЧЕТА ЗА РАБОТАТА НА ДИРЕКЦИЯ „РЕВИЗИИ И КОНТРОЛ“ ПРИ ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ И ЗА ЗАСИЛВАНЕ НА ИЗВЪРШВАНИЯ ОТ ДИРЕКЦИЯТА КОНТРОЛ ВЪРХУ БАНКОВАТА СИСТЕМА ..... *9 януари 1985 г.* 369

№ 88 ЗАПИСКА ОТ ДИРЕКТОРА НА ДИРЕКЦИЯ „РАЗПЛАЩАНИЯ И БАНКОВО СЧЕТОВОДСТВО“ СТЕФАН МЛЪЗЕВ И ГЛАВНИЯ СЧЕТОВОДИТЕЛ НА БНБ КОСТАДИН ЙОСИФОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ВАСИЛ КОЛАРОВ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ПО ОТЧЕТНАТА СХЕМА ЗА ОБРАЗУВАНЕ И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ДОХОДИТЕ НА БНБ ЗА ДЕВЕТМЕСЕЧИЕТО НА 1985 Г. И ЗА ОТПУСКАНЕ ЗАЕМООБРАЗНО ОТ ФОНД „СТОПАНСКИ РИСК“ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БАНКАТА НЕДОСТИГАЩИТЕ СРЕДСТВА ЗА РАБОТНА ЗАПЛАТА НА ОКРЪЖНАТА БАНКА В ШУМЕН В РАЗМЕР НА 66 255 ЛЕВА ..... *25 октомври 1985 г.* 374

№ 89 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ВРЕМЕННО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ОТГОВОРНОСТИТЕ МЕЖДУ ЧЛЕНОВЕТЕ НА РЪКОВОДСТВОТО НА БАНКАТА ВЪВ ВРЪЗКА СЪС СЪЗДАВАНЕ НА АСОЦИАЦИЯ „ТЕЖКО МАШИНОСТРОЕНЕ“ ..... *16 февруари 1988 г.* 378

№ 90 ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ОТ ДИРЕКТОРА НА ДИРЕКЦИЯ „РАЗПЛАЩАНИЯ И БАНКОВО СЧЕТОВОДСТВО“ СТЕФАН МЛЪЗЕВ И ГЛАВНИЯ СЧЕТОВОДИТЕЛ НА БНБ КОСТАДИН ЙОСИФОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ ВАСИЛ КОЛАРОВ ЗА ОБРАЗУВАНЕТО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕТО НА ДОХОДИТЕ НА БАНКАТА ЗА 1987 Г. ..... *2 март 1988 г.* 379

№ 91 ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ОТ ДИРЕКТОРА НА ДИРЕКЦИЯ „РАЗПЛАЩАНИЯ И БАНКОВО СЧЕТОВОДСТВО“ СТЕФАН МЛЪЗЕВ И ГЛАВНИЯ СЧЕТОВОДИТЕЛ НА БНБ ВАНЯ ПАУНОВСКА ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ ИВАН ДРАГНЕВСКИ ЗА ОБРАЗУВАНЕТО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕТО НА ДОХОДИТЕ НА БАНКАТА ЗА 1989 ..... *март 1990 г.* 384

№ 92 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ВРЕМЕННА СТРУКТУРА НА БАНКАТА ..... *8 май 1990 г.* 388

№ 93 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОРГАНИЗИРАНЕ НА СРЕЩИТЕ И РАЗГОВОРИТЕ НА РЪКОВОДНИЯ СЪСТАВ НА БНБ С ПРЕДСТАВИТЕЛИТЕ НА МЕЖДУНАРОДНИЯ ВАЛУТЕН ФОНД ПРЕЗ МЕСЕЦ ОКТОМВРИ 1990 Г. В СОФИЯ ЗА ПО-НАТАТЪШНО УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА СТРУКТУРАТА И ДЕЙНОСТТА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ..... *2 октомври 1990 г.* 394

№ 94 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ НА СХЕМАТА ЗА ОБРАЗУВАНЕ И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ПЕЧАЛБАТА НА БАНКАТА ЗА ДЕВЕТМЕСЕЧИЕТО НА 1990 Г. ..... *18 октомври 1990 г.* 397

№ 95 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА СЪЗДАВАНЕ ОТ 31 ДЕКЕМВРИ 1990 Г. НА КЛОНОВЕ НА БНБ В СОФИЯ, ПЛОВДИВ, ВАРНА И ПЛЕВЕН ..... *27 ноември 1990 г.* 402

№ 96 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА СТРУКТУРНИ И КАДРОВИ ПРОМЕНИ В БАНКАТА ..... *3 декември 1990 г.* 404

2.2. Анализи и политики

2.2.1. Отчети и доклади на БНБ

№ 97 ОТЧЕТ ЗА ДЕЙНОСТТА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ПРЕЗ 1952 ГОДИНА ..... *16 март 1953 г.* 405

№ 98 ДОКЛАД НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ПРОФ. ВЕСЕЛИН НИКИФОРОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ СТАНКО ТОДОРОВ ОТНОСНО ГОДИШНИЯ ОТЧЕТ ЗА ДЕЙНОСТТА НА БАНКОВАТА СИСТЕМА ПРЕЗ 1978 Г. ..... *18 септември 1979 г.* 423

№ 99 ОТЧЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА 1985 Г. ..... *4 юли 1986 г.* 427

№ 100 ИЗКАЗВАНЕ НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ВАСИЛ КОЛАРОВ НА ПЛЕНУМ НА ЦК НА БКП ПРЕЗ 1986 Г. ЗА СЪСТОЯНИЕТО И РАЗВИТИЕТО НА ВАЛУТНИЯ БАЛАНС В НЕСОЦИАЛИСТИЧЕСКА ВАЛУТА И С БЕЛЕЖКИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ ПО ПРОЕКТА ЗА ПРАВИЛНИК ЗА СТОПАНСКАТА ДЕЙНОСТ ..... *след 19 декември 1986 г.* 429

№ 101 ОТЧЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА 1986 Г. ..... 18 МАЙ 1987 Г. 435

№ 102 СПРАВКА ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ВАСИЛ КОЛАРОВ ЗА ОСНОВНИТЕ ПРИЧИНИ ЗА ИНФЛАЦИЯТА В БЪЛГАРИЯ И С ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА НЕЙНОТО ОГРАНИЧАВАНЕ И ПРЕОДОЛЯВАНЕ ..... *8 януари 1988 г.* 441

№ 103 ОТЧЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА 1987 Г. ..... *30 юни 1988 г.* 460

№ 104 БЕЛЕЖКИ ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ВАСИЛ КОЛАРОВ ПО ПРОЕКТА ЗА НОРМАТИВИ, РЕГУЛАТОРИ И ИКОНОМИЧЕСКИ УСЛОВИЯ ЗА 1989 ГОДИНА ..... *8 юли 1988 г.* 471

№ 105 ОТЧЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА 1988 Г. ..... *11 август 1989 г.* 475

№ 106 ОТЧЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА 1989 Г. ..... *юли 1990 г.* 487

2.2.2. Виждания на правителството за стабилизацията и икономическата реформа, януари – април 1990 г.

№ 107 ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ВАСИЛ КОЛАРОВ ДО ЧЛЕНА НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП И ПРЕДСЕДАТЕЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ГЕОРГИ АТАНАСОВ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ДА БЪДЕ ПРЕКРАТЕНО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ДОГОВОРА МЕЖДУ ФИРМАТА „ПРАЙС УОТЪРХАУС“ ОТ САЩ И БЪЛГАРСКАТА ФИРМА „БИОИНВЕСТ“ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ ЕЛЕМЕНТИТЕ НА ПАЗАРНИЯ МЕХАНИЗЪМ, КОИТО ДА СЕ ВЪВЕДАТ В ПЛАНОВАТА ИКОНОМИКА НА БЪЛГАРИЯ ..... *1 декември 1989 г.* 500

№ 108 КОНЦЕПЦИЯ НА МИНИСТЪРА БЕЗ ПОРТФЕЙЛ СТЕФАН СТОИЛОВ ЗА ИКОНОМИЧЕСКАТА РЕФОРМА ..... *януари 1990 г.* 501

№ 109 ДОКЛАД ОТ МИНИСТЪРА БЕЗ ПОРТФЕЙЛ ПО ПРОБЛЕМИТЕ НА ИКОНОМИЧЕСКАТА РЕФОРМА СТЕФАН СТОИЛОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ДЕВЕТОТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ СТАНКО ТОДОРОВ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА НЕОТЛОЖНИ МЕРКИ НА ПРАВИТЕЛСТВОТО В ОБЛАСТТА НА ИКОНОМИКАТА ПРЕЗ 1990 Г. ..... *22 януари 1990 г.* 505

№ 110 ПРОТОКОЛ ОТ ЗАСЕДАНИЕ НА ДЕВЕТОТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ С ИЗКАЗВАНИЯ НА НАРОДНИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛИ ИВАН ИЛИЕВ И МИХАИЛ ГЕНОВСКИ ПО ПРОЕКТА ЗА ЗАКОН ЗА БЮДЖЕТА НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА 1990 Г. ..... *5 март 1990 г.* 518

№ 111 ПРОТОКОЛ ОТ ЗАСЕДАНИЕ НА ДЕВЕТОТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ С ДОКЛАД НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ АНДРЕЙ ЛУКАНОВ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА РАЗГЛЕЖДАНЕ И ОДОБРЕНИЕ НА ПРОГРАМА ЗА ИЗЛИЗАНЕ ОТ СТОПАНСКАТА КРИЗА И РАЗГРЪЩАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКАТА РЕФОРМА ..... *29 март 1990 г.* 525

№ 112 РЕШЕНИЕ НА ДЕВЕТОТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ПРОГРАМА ЗА ИЗЛИЗАНЕ ОТ СТОПАНСКАТА КРИЗА И РАЗГРЪЩАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКАТА РЕФОРМА ..... *29 март 1990 г.* 539

№ 113 ПРОТОКОЛ ОТ ЗАСЕДАНИЕ НА РЪКОВОДНИЯ СЪСТАВ НА МИНИСТЕРСТВОТО НА ИКОНОМИКАТА И ПЛАНИРАНЕТО С РЕШЕНИЕ ЗА РАЗПРЕДЕЛЯНЕ НА РАБОТАТА ПО ПОДГОТОВКА НА ПРОЕКТИТЕ НА ЗАКОНИ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКАТА РЕФОРМА, ВКЛЮЧИТЕЛНО НА ЗАКОН ЗА БНБ И ЗА БАНКИТЕ ..... *13 април 1990 г.* 540

2.3. Служебен живот

№ 114 ДОКЛАД ОТ УПРАВИТЕЛЯ НА БНБ АТАНАС МЕЧКАРОВ ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ОСВОБОЖДАВАНЕ ОТ ДЛЪЖНОСТ НА ДИРЕКТОРА НА ЕМИСИОННАТА ДИРЕКЦИЯ ДИМИТЪР ЧИФЧИЕВ И ГЛАВНИЯ КАСИЕР КРУМ КАЛЧЕВ ..... *5 октомври 1949 г.* 542

№ 115 ДОКЛАД ОТ ИНСПЕКТОРА В ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ МИХАИЛ Н. ШЕКЕРДЖИЕВ ДО УПРАВИТЕЛЯ НА БНБ ЗА ИЗВЪРШЕНАТА В КЛОНА НА БНБ В БУРГАС АНКЕТА ЗА СЪЗДАДЕНОТО СРЕД СЛУЖИТЕЛИТЕ НЕДОВОЛСТВО ОТ ДЕЙСТВИЯТА НА ДИРЕКТОРА, НА ПАРТИЙНОТО И НА ПРОФСЪЮЗНОТО РЪКОВОДСТВО ..... *1 ноември 1950 г.* 543

№ 116 ДОКЛАД ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ К. ЛАЗАРОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ В. ЧЕРВЕНКОВ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ДА СЕ РАЗРЕШИ НА УПРАВЛЕНИЕТО НА БЪЛГАРСКАТА ИНВЕСТИЦИОННА БАНКА ДА ИЗПОЛЗВА ЕДИН ОТ СВОИТЕ ЛЕКИ АВТОМОБИЛИ ..... *5 октомври 1951 г.* 546

№ 117 ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА НАЗНАЧАВАНЕ И ПРЕМЕСТВАНЕ НА УПРАВИТЕЛИ НА БАНКОВИ КЛОНОВЕ ..... *2 април 1953 г.* 546

№ 118 ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ПО-ТЯСНО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ НА АДМИНИСТРАТИВНОТО И ПАРТИЙНОТО РЪКОВОДСТВО И ОКАЗВАНЕ НА ПОМОЩ НА ПАРТИЙНИТЕ И ПРОФСЪЮЗНИТЕ ГРУПИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЗАДАЧИТЕ, ПОСТАВЕНИ ОТ ГОДИШНАТА ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИЯ В БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ..... *6 април 1953 г.* 548

№ 119 ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОРГАНИЗИРАНЕТО НА МАНИФЕСТАЦИЯТА И ТЪРЖЕСТВЕНИЯ ОБЯД ЗА ПЪРВИ МАЙ ..... *6 април 1953 г.* 551

№ 120 ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА УСТАНОВЕНИТЕ В ПОСТАНОВЛЕНИЕ № П-331 НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ОТ 1 ЮНИ 1953 Г. ПРИ РАЗГЛЕЖДАНЕ НА ГОДИШНИЯ ОТЧЕТ НА БНБ ЗА 1952 Г. НЕДОСТАТЪЦИ В НЕЙНАТА РАБОТА И ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕТО ИМ ..... *25 юни 1953 г.* 552

№ 121 ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С ПРИЛОЖЕН ДОКЛАД И РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ СПИСВАНЕТО НА „ИЗВЕСТИЯ НА БНБ“ ..... *23 юли 1953 г.* 554

№ 122 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА НАЛАГАНЕ НА НАКАЗАНИЯ НА УПРАВИТЕЛЯ И СЧЕТОВОДИТЕЛЯ НА ХИЖА „ТИНТЯВА“, СОБСТВЕНОСТ НА БНБ, ПОРАДИ ДОПУСНАТИТЕ СЛАБОСТИ В ТЯХНАТА РАБОТА ..... *10 ноември 1953 г.* 555

№ 123 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ВРЕМЕТО ЗА ИЗКАЗВАНЕ НА ЗАСЕДАНИЯТА НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ ..... *11 ноември 1953 г.* 557

№ 124 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА НЕПРИЕМАНЕ НА НАПРАВЕНИТЕ ОТ КОМИСИЯТА ЗА ДЪРЖАВЕН КОНТРОЛ СЛЕД ИЗВЪРШЕНАТА ПРОВЕРКА ИЗВОДИ ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА КРЕДИТНАТА ДЕЙНОСТ НА БАНКАТА ..... *6 февруари 1954 г.* 558

№ 125 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С ПРИЛОЖЕН ДОКЛАД И С РЕШЕНИЕ ЗА ОТКАЗ НА ИСКАНЕТО НА ОКОЛИЙСКИЯ КОМИТЕТ НА ОТЕЧЕСТВЕНИЯ ФРОНТ В ИХТИМАН ЗА ОПРОЩАВАНЕ НА ДЪЛЖИМИЯ ЗА ВРЕМЕТО ОТ 1.X.1945 Г. ДО 31.XII.1952 Г. НАЕМ В РАЗМЕР НА 3264 ЛЕВА И С РЕШЕНИЕ ЗА ВЪВЕЖДАНЕ НА УНИФОРМЕНО ОБЛЕКЛО НА БАНКОВИТЕ СЛУЖИТЕЛИ ..... *11 февруари 1954 г.* 559

№ 126 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОДОБРЯВАНЕ НА ПРОТОКОЛА НА КОМИСИЯТА ПО РАЦИОНАЛИЗАЦИИТЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ПРЕДЛОЖЕНИЯТА ЗА ИЗЧИСЛЯВАНЕ ПО СЪКРАТЕН НАЧИН НА ВЪЗНАГРАЖДЕНИЯТА ЗА ПОЛОЖЕН ИЗВЪНРЕДЕН ТРУД .... *6 май 1954 г.* 561

№ 127 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА НАЛАГАНЕ НА НАКАЗАНИЕ НА УПРАВИТЕЛЯ НА КЛОНА НА БНБ В ГАРА ЛЕВСКИ КРЪСТЬО ПОПОВ ЗА ИЗВЪРШЕНИ ОТ НЕГО АДМИНИСТРАТИВНИ И ПАРТИЙНИ НАРУШЕНИЯ ..... *7 януари 1955 г.* 562

№ 128 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИЗВЪРШЕНАТА РЕВИЗИЯ НА КЛОНА НА БНБ В ГАРА ЛЕВСКИ И ЗА НАЛАГАНЕ НА НАКАЗАНИЕ НА УПРАВИТЕЛЯ НА КЛОНА КРЪСТЬО ПОПОВ И НА СТАРШИЯ СЧЕТОВОДИТЕЛ ИВАН ПОПОВ ..... *12 януари 1955 г.* 563

№ 129 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ СЪС СЪОБЩЕНИЕ ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ АТАНАС МЕЧКАРОВ ЗА ОСВОБОЖДАВАНЕТО МУ ОТ ТАЗИ ДЛЪЖНОСТ С УКАЗ НА ПРЕЗИДИУМА НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ ..... *21 март 1955 г.* 565

№ 130 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С ИЗКАЗВАНЕ НА АТАНАС МЕЧКАРОВ И ПРЕДСТАВЯНЕ НА НОВИЯ ПРЕДСЕДАТЕЛ НА БНБ ВЕЛА ЛУКАНОВА ..... *22 март 1955 г.* 566

№ 131 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА СНЕМАНЕ ОТ ДЛЪЖНОСТ НА ЗАВЕЖДАЩИЯ СЕКТОР В ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НИКОЛА ЛАЗАРОВ ..... *12 юли 1955 г.* 567

№ 132 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ВЪЗЛАГАНЕ НА ЕМИСИОННО-КАСОВОТО УПРАВЛЕНИЕ ДА ИЗРАБОТИ ПРАВИЛА ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА РЕЖИМА НА ДОСТЪП В ГЛАВНАТА КАСА ..... *30 август 1955 г.* 568

№ 133 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С ПРИЛОЖЕН ДОКЛАД И С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ ДЕЙНОСТТА НА АДМИНИСТРАТИВНИЯ ОТДЕЛ В ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ ..... *2 септември 1955 г.* 570

№ 134 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА РЕДА ЗА ДАВАНЕ НА ОТГОВОРИ ОТ НАЧАЛНИЦИТЕ НА УПРАВЛЕНИЯ И ЗАВЕЖДАЩИТЕ ОТДЕЛИ В ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ ПО ЗАПИТВАНИЯ НА МИНИСТЕРСТВА, ОБЕДИНЕНИЯ, ПРЕДПРИЯТИЯ И КЛОНОВЕ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ..... *24 декември 1955 г.* 574

№ 135 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА НА ОТДЕЛ „КАДРИ" ..... *11 април 1957 г.* 575

№ 136 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА НАКАЗАНИЕ НА НАЧАЛНИКА НА ОТДЕЛ „ИНОСТРАННИ ОПЕРАЦИИ" ЗА ДОПУСНАТИТЕ НЕДОСТАТЪЦИ В ДЕЙНОСТТА НА ОТДЕЛА И ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ТАЗИ ДЕЙНОСТ ..... *13 септември 1957 г.* 578

№ 137 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С ПРИЛОЖЕНИ СТЕНОГРАФСКИ БЕЛЕЖКИ ОТ ЗАСЕДАНИЕТО И С РЕШЕНИЕ ЗА НАЛАГАНЕ НА НАКАЗАНИЕ НА УПРАВИТЕЛЯ И НА ИНСПЕКТОРА ПО КРЕДИТА В БЛАГОЕВСКИЯ РАЙОНЕН КЛОН НА БНБ В СОФИЯ ЗА ДОПУСНАТИТЕ НЕДОСТАТЪЦИ ПО КОНТРОЛА НА ДЕЙНОСТТА НА ЗЕМЕДЕЛСКОТО СТОПАНСТВО „ВИТОША" ..... *22 октомври 1957 г.* 581

№ 138 ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ОТЧЕТА ЗА РАБОТАТА НА ОТДЕЛ „ИНОСТРАННИ ОПЕРАЦИИ" ПРЕЗ 1957 Г. И ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА НЕГОВАТА РАБОТА ..... *28 юни 1958 г.* 590

№ 139 ДОКЛАД ЗА ПРОВЕДЕНОТО НА 18 И 19 ФЕВРУАРИ 1960 Г. СЪВЕЩАНИЕ НА РЪКОВОДНИЯ СЪСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ..... *18 и 19 февруари 1960 г.* 592

№ 140 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ВСИЧКИ ЧЛЕНОВЕ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ, НАЧАЛНИЦИТЕ И ЗАМЕСТНИК-НАЧАЛНИЦИТЕ НА УПРАВЛЕНИЯ И НАЧАЛНИЦИТЕ НА ОТДЕЛИ ДА СЕ ЗАПИШАТ В КУРСОВЕ ЗА ИЗУЧАВАНЕ НА РУСКИ ЕЗИК ..... *8 септември 1960 г.* 617

№ 141 ПИСМО ОТ БНБ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ АНТОН ЮГОВ С ИСКАНЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА НОВА ЩАТНА ТАБЛИЦА ЗА БНБ ПОРАДИ ЗНАЧИТЕЛНОТО ИЗОСТАВАНЕ НА РАЗМЕРА НА ЗАПЛАТИТЕ НА НЕЙНИТЕ СЛУЖИТЕЛИ В СРАВНЕНИЕ СЪС ЗАПЛАТИТЕ НА СЛУЖИТЕЛИТЕ В ДРУГИТЕ ВЕДОМСТВА ..... *30 септември 1960 г.* 618

№ 142 СПИСЪК НА КНИГИТЕ В БИБЛИОТЕКАТА НА МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ И В НАРОДНАТА БИБЛИОТЕКА „ВАСИЛ КОЛАРОВ"* ПО ВЪПРОСИ ОТ ОБЛАСТТА НА ПАРИЧНОТО ДЕЛО ..... *след 31 декември 1960 г.* 620

№ 143 ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ НА ПРАВИЛНИК ЗА ЗАДАЧИТЕ И СТРУКТУРАТА НА УПРАВЛЕНИЕ „ПЛАНОВО-ИКОНОМИЧЕСКО", И ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ НА ПРОГРАМА ЗА СПЕЦИАЛНИТЕ ИКОНОМИЧЕСКИ ПРОУЧВАНИЯ ПРЕЗ 1961 Г. ..... *30 януари 1961 г.* 622

№ 144 ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОДОБРЯВАНЕ НА СПИСЪК НА СВЕДЕНИЯТА И МАТЕРИАЛИТЕ, ИМАЩИ ХАРАКТЕР НА ДЪРЖАВНА ТАЙНА ..... 4 ЮЛИ 1961 Г. 624

№ 145 ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ КОНСУМАЦИЯТА НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА ЕНЕРГИЯ В ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ И КЛОНОВЕТЕ НА БАНКАТА ..... *27 януари 1962 г.* 627

№ 146 ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С ПРИЛОЖЕН ДОКЛАД И С РЕШЕНИЕ ЗА РАБОТАТА С ПОВЕРИТЕЛНИТЕ ДОКУМЕНТИ ..... *20 септември 1962 г.* 629

№ 147 ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА УКАЗАНИЯ ЗА СЪСТАВЯНЕ НА ГОДИШНИЯ ОТЧЕТ НА БНБ ЗА 1963 Г. ..... *26 февруари 1964 г.* 631

№ 148 ПОСТАНОВЛЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ НА СПИСЪК НА ФАКТИТЕ, СВЕДЕНИЯТА И ПРЕДМЕТИТЕ, КОИТО СЪСТАВЛЯВАТ ДЪРЖАВНА ТАЙНА ЗА НАРОДНА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ..... *13 юли 1964 г.* 633

№ 149 ОКРЪЖНО НА БНБ С РАЗЯСНЕНИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕТО НА РЕШЕНИЕ № 115 НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ОТ 19 МАРТ 1965 Г. ЗА ИЗДАВАНЕТО НА ДОКУМЕНТИ НА ИЗСЕЛИЛИТЕ СЕ БЪЛГАРСКИ ГРАЖДАНИ В КАПИТАЛИСТИЧЕСКИ СТРАНИ ..... *31 март 1965 г.* 634

№ 150 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЯ ЗА СЛУЖЕБНИ НАГРАДИ, ПОСТРОЯВАНЕТО НА ВЕДОМСТВЕНИ ЖИЛИЩА И НАЗНАЧАВАНЕ НАЧАЛНИК НА УПРАВЛЕНИЕ „ЕМИСИОННО-КАСОВО“ ..... *23 април 1965 г.* 635

№ 151 ПИСМО ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ КИРИЛ НЕСТОРОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА КОМИТЕТА ПО ТРУДА И РАБОТНАТА ЗАПЛАТА МИШО МИШЕВ С ИСКАНЕ ПРИ РАЗРАБОТВАНЕТО НА НОВИТЕ ЩАТНИ ТАБЛИЦИ БАНКАТА ДА БЪДЕ ПРИЧИСЛЕНА КЪМ ГРУПАТА ИНСТИТУЦИИ, В КОЯТО СА ВКЛЮЧЕНИ МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ И ДЪРЖАВНИЯТ КОМИТЕТ ЗА ПЛАНИРАНЕ ..... *2 март 1966 г.* 636

№ 152 ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С ПРИЛОЖЕН ДОКЛАД ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА БЮДЖЕТА НА БАНКАТА ЗА 1965 Г. И С РЕШЕНИЕ ЗА ОДОБРЯВАНЕТО МУ ..... *9 март 1966 г.* 638

№ 153 ПИСМО ОТ ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ СТАНКО ТОДОРОВ ДО БНБ С НАРЕЖДАНЕ ДА БЪДАТ СЪГЛАСУВАНИ С КОМИТЕТА ЗА ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ СЛУЖИТЕЛИТЕ, КОИТО ЩЕ РАБОТЯТ СЪС СЕКРЕТНИ ДОКУМЕНТИ НА СЪВЕТА ЗА ИКОНОМИЧЕСКА ВЗАИМОПОМОЩ ..... *21 юни 1966 г.* 640

№ 154 ПИСМО ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ КИРИЛ НЕСТОРОВ ДО ПЪРВИЯ СЕКРЕТАР НА ЦК НА БКП И ПРЕДСЕДАТЕЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ТОДОР ЖИВКОВ С МОЛБА ЗА НЕГОВАТА НАМЕСА ПРЕД КОМИТЕТА ПО ТРУДА И РАБОТНАТА ЗАПЛАТА ЗА ПРЕРАЗГЛЕЖДАНЕ НА ПРОЕКТА ЗА НОВИ ЩАТНИ ТАБЛИЦИ НА БАНКОВИТЕ СЛУЖИТЕЛИ С ЦЕЛ ПОВИШАВАНЕ НА РАЗМЕРА НА ТЕХНИТЕ ЗАПЛАТИ ..... *22 септември 1966 г.* 641

№ 155 ПРОТОКОЛ НА УС НА БНБ С ПРИЛОЖЕНА ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ОТ ДИРЕКТОРА НА ДИРЕКЦИЯ „СЧЕТОВОДНА“ И С РЕШЕНИЕ ЗА НАЛАГАНЕ НА ДИСЦИПЛИНАРНО НАКАЗАНИЕ НА ДИРЕКТОРА И ГЛАВНИЯ СЧЕТОВОДИТЕЛ НА РАЙОННИЯ КЛОН НА БНБ В ПЕЩЕРА ПОРАДИ ЗАГУБВАНЕ НА ШИФЪРА ЗА ПРЕВОДНИТЕ ОПЕРАЦИИ ..... *8 март 1972 г.* 644

№ 156 ПРОТОКОЛ НА УС НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОТО СЪРЕВНОВАНИЕ В БНБ ЗА 1973 Г. И ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ НА СИСТЕМА ЗА ОРГАНИЗАЦИЯ И РЪКОВОДСТВО НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКОТО СЪРЕВНОВАНИЕ ПРЕЗ 1974 Г. ..... *5 април 1974 г.* 646

№ 157 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА ПО ОПАЗВАНЕТО НА ДЪРЖАВНАТА И СЛУЖЕБНАТА ТАЙНА ..... *22, 25 и 26 ноември 1974 г.* 653

№ 158 ПРОТОКОЛ НА УС НА БНБ С ПРИЛОЖЕНА ДОКЛАДНА ЗАПИСКА И С РЕШЕНИЕ ЗА НАЛАГАНЕ НА НАКАЗАНИЕ „УВОЛНЕНИЕ“ НА ДИРЕКТОРА НА КЛОНА НА БНБ В НЕФТОХИМИЧЕСКИЯ КОМБИНАТ В БУРГАС ЗА СИСТЕМНИ НАРУШЕНИЯ НА ДЪРЖАВНАТА И ФИНАНСОВАТА ДИСЦИПЛИНА, ЗЛОУПОТРЕБА СЪС СЛУЖЕБНОТО СИ ПОЛОЖЕНИЕ И ЛИЧНО ОБЛАГОДЕТЕЛСТВАНЕ ..... *11 март 1976 г.* 655

№ 159 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ЗАПОВЕД НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ЗА ЗАБРАНА НА КОНСУМИРАНЕТО НА АЛКОХОЛНИ НАПИТКИ ВЪВ ВСИЧКИ СГРАДИ НА БНБ, БЪЛГАРСКАТА ВЪНШНОТЪРГОВСКА БАНКА, БАНКАТА ЗА СТОПАНСКИ ИНИЦИАТИВИ „МИНЕРАЛБАНК“ И ДЪРЖАВНАТА СПЕСТОВНА КАСА В СТРАНАТА ..... *29 ноември 1985 г.* 658

№ 160 ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ОТ ПЪРВИЯ ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ НА БНБ ТОДОР ЧАВДАРОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ ВАСИЛ КОЛАРОВ С ПРЕДЛОЖЕНИ МЕРОПРИЯТИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПОСТАВЕНИТЕ ОТ СЕКРЕТАРИАТА НА ЦК НА БКП И МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗАДАЧИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ НА УПОТРЕБАТА НА АЛКОХОЛ ..... *след 1 януари 1989 г.* 659

№ 161 ПРОТОКОЛ НА УС НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ВЪВЕЖДАНЕ НА НОВ РЕД ЗА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ЮБИЛЕЙНА И ВЪЗПОМЕНАТЕЛНА МОНЕТА ..... *13 февруари 1990 г.* 661

№ 162 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРЕМИНАВАНЕ НА БАНКАТА КЪМ НОВАТА СИСТЕМА ОТ ОСНОВНИ ЗАПЛАТИ И С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА СЪСТАВА НА КОМИСИИТЕ ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИОННИ СТЕПЕНИ НА НЕЙНИТЕ СЛУЖИТЕЛИ ..... *28 февруари 1990 г.* 662

№ 163 ВЪПРОСНИК ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ИЗПИТ НА СЛУЖИТЕЛИТЕ НА БНБ ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ВТОРА КВАЛИФИКАЦИОННА СТЕПЕН ..... *след 1 март 1990 г.* 663

2.4. БНБ в обществено-политическия живот

№ 164 ПИСМО ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ АКАД. Т. ПАВЛОВ ДО БНБ С ИСКАНЕ ЗА ОТПУСКАНЕ НА ЧУЖДЕСТРАННА ВАЛУТА НА АКАД. Д. КОСТОВ ЗА КОМАНДИРОВКАТА МУ В ШВЕЦИЯ ..... *29 юни 1948 г.* 665

№ 165 ПИСМО ОТ ДИРЕКТОРА НА ИНСТИТУТА ПО ПРИЛОЖНА БИОЛОГИЯ И РАЗВИТИЕ НА ОРГАНИЗМИТЕ ПРИ БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ АКАД. Д. КОСТОВ ДО БНБ С МОЛБА ЗА ОТПУСКАНЕ НА ЩАТСКИ ДОЛАРИ ЗА ЗАКУПУВАНЕ НА КНИГА ОТ СЪЕДИНЕНИТЕ АМЕРИКАНСКИ ЩАТИ ..... *13 септември 1948 г.* 666

№ 166 ПИСМО ОТ БНБ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БАН ВЪВ ВРЪЗКА С ИСКАНЕТО НА ДИРЕКТОРА НА ИНСТИТУТА ПО ПРИЛОЖНА БИОЛОГИЯ И РАЗВИТИЕ НА ОРГАНИЗМИТЕ АКАД. Д. КОСТОВ ЗА ОТПУСКАНЕ НА ЩАТСКИ ДОЛАРИ ЗА ЗАКУПУВАНЕ НА КНИГА ОТ СЪЕДИНЕНИТЕ АМЕРИКАНСКИ ЩАТИ ..... *1 септември 1948 г.* 667

№ 167 ПРЕДЛОЖЕНИЕ ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ИВ. СТЕФАНОВ ДО ЦК НА БКП ЗА РАЗПУСКАНЕ НА БЪЛГАРСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ДРУЖЕСТВО ..... *14 април 1949 г.* 667

№ 168 ПРЕДЛОЖЕНИЕ ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ДРУЖЕСТВО ИВ. СТЕФАНОВ ДО СЕКРЕТАРИАТА НА ЦК НА БКП ЗА САМОРАЗПУСКАНЕ НА ДРУЖЕСТВОТО ..... *28 юни 1949 г.* 668

№ 169 ПРЕДЛОЖЕНИЕ ОТ ЗАВЕЖДАЩИЯ АКАДЕМИЧНАТА ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ЦК НА БКП Р. ЛЕВИ ДО СЕКРЕТАРИАТА НА ЦК НА БКП ЗА САМОРАЗПУСКАНЕ НА БЪЛГАРСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ДРУЖЕСТВО ..... *2 септември 1949 г.* 669

№ 170 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С ПРИЛОЖЕН ДОКЛАД И С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА НА РЕДАКЦИОННАТА КОЛЕГИЯ НА СПИСАНИЕ „ИЗВЕСТИЯ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА“ ..... *12 януари 1956 г.* 670

№ 171 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ДАВАНЕ НА ОФИЦИАЛНО ОПРОВЕРЖЕНИЕ В РЕДАКЦИЯТА НА ВЕСТНИК „ОТЕЧЕСТВЕН ФРОНТ“ ВЪВ ВРЪЗКА С ПУБЛИКУВАНИЯ ФЕЙЛЕТОН СЪС ЗАГЛАВИЕ „ОСОБЕН СЛУЧАЙ“, ЗАСЯГАЩ ДЕЙНОСТТА НА КЛОНА НА БНБ В СЕЛО ДВЕ МОГИЛИ ..... *5 февруари 1957 г.* 677

№ 172 ПРОТОКОЛ НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП С РЕШЕНИЕ ВЪВ ВРЪЗКА С ИСКАНИЯТА НА ИВАН СТЕФАНОВ, ПЕТКО КУНИН, ЦОНЮ ЦОНЧЕВ И ДР., ОСЪДЕНИ ПО ДЕЛОТО НА ТРАЙЧО КОСТОВ И СВЪРЗАНИТЕ С НЕГО ПРОЦЕСИ И РЕАБИЛИТИРАНИ СЛЕД АПРИЛСКИЯ ПЛЕНУМ НА ЦК НА БКП ПРЕЗ 1956 Г., ЗА ИЗПЛАЩАНЕ НА ОБЕЗЩЕТЕНИЯ ..... *11, 13 и 17 февруари 1958 г.* 678

№ 173 ПИСМО ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ КИРИЛ НЕСТОРОВ ДО МИНИСТЪРА НА ПРОСВЕТАТА И КУЛТУРАТА С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ОТКРИВАНЕ ОТНОВО НА СПЕЦИАЛНОСТТА „ФИНАНСИ И КРЕДИТ“ ВЪВ ВИСШИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ ИНСТИТУТ „КАРЛ МАРКС“ В СОФИЯ ..... *декември 1959 г.* 681

№ 174 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С ПРИЛОЖЕН ДОКЛАД ОТ РЪКОВОДИТЕЛЯ НА КАТЕДРА „ФИНАНСИ И КРЕДИТ“ ПРИ ВИСШИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ ИНСТИТУТ „КАРЛ МАРКС“ В СОФИЯ ПРОФ. ДИНКО ТОШЕВ И С РЕШЕНИЕ ДА СЕ ОРГАНИЗИРАТ СРЕЩИ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЪКОВОДСТВАТА НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ИНСТИТУТИ В СОФИЯ, СВИЩОВ И ВАРНА ЗА ОТКРИВАНЕ ОТНОВО НА СПЕЦИАЛНОСТА „ФИНАНСИ И КРЕДИТ“ ..... *8 януари 1960 г.* 682

№ 175 ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА НАПИСВАНЕ И ИЗПРАЩАНЕ ЗА ПУБЛИКУВАНЕ В РЕДАКЦИЯТА НА В. „РАБОТНИЧЕСКО ДЕЛО“ НА СТАТИЯ В ОТГОВОР НА ПУБЛИКУВАНАТА ВЪВ В. „ВЕЧЕРНИ НОВИНИ” СТАТИЯ ОТ ПРОФ. ДИНКО ТОШЕВ СЪС ЗАГЛАВИЕ „ПАРИЧНОТО ОБРАЩЕНИЕ В СОЦИАЛИСТИЧЕСКОТО ОБЩЕСТВО“ ..... *20 януари 1961 г.* 684

№ 176 РАЗПОРЕЖДАНЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА УВЕЛИЧАВАНЕ НА ЛИМИТА НА ЦК НА БКП ПО ВАЛУТНИЯ ПЛАН ЗА 1961 Г. ПО СТАТИЯ „ЧЛЕНСКИ ВНОС“ ЗА КАПИТАЛИСТИЧЕСКИТЕ СТРАНИ С 2 380 000 ВАЛУТНИ ЛЕВА И ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА 350 000 ЩАТСКИ ДОЛАРА ОТ БНБ НА ЦК НА БКП ..... *20 юни 1961 г.* 685

№ 177 ОКРЪЖНО НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ ДО УПРАВИТЕЛИТЕ НА НЕЙНИТЕ КЛОНОВЕ С УКАЗАНИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕТО НА ПИСМО № III-693 НА МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ОТ 14 АПРИЛ 1964 Г. ЗА НАГРАЖДАВАНЕ НА ПАРТИЙНИТЕ СЕКРЕТАРИ И ПРЕДСЕДАТЕЛИТЕ НА ПРОФКОМИТЕТИТЕ В ПРЕДПРИЯТИЯТА ..... *16 април 1964 г.* 686

№ 178 РАЗПОРЕЖДАНЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА 370 000 ЩАТСКИ ДОЛАРА ОТ БНБ НА ЦК НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ ..... *17 декември 1969 г.* 687

№ 179 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОТКАЗ НА ИСКАНЕТО НА АГЕНЦИЯ „СОФИЯ-ПРЕСС“ ДА Ѝ БЪДЕ ПРЕДОСТАВЕН ЗАЕМ В РАЗМЕР НА 200 000 ЛЕВА, ПОРАДИ ТЕЖКОТО Ѝ ФИНАНСОВО СЪСТОЯНИЕ ..... *20 ноември 1971 г.* 687

№ 180 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ЗАЕМ В РАЗМЕР НА 354 000 ЛЕВА С 4% ЛИХВА НА АГЕНЦИЯ „СОФИЯ-ПРЕС“ ..... *17 декември 1972 г.* 690

№ 181 ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ОТ ЗАВЕЖДАЩИТЕ ОТДЕЛИ НА ЦК НА БКП „ВЪНШНА ПОЛИТИКА И МЕЖДУНАРОДНИ ВРЪЗКИ“ ДИМИТЪР СТАНИШЕВ И „ПЛАНОВО-ИКОНОМИЧЕСКИ“ ЗА ИСКАНИЯТА НА ЧУЖДЕСТРАННИ ФИРМИ, СВЪРЗАНИ С КОМУНИСТИЧЕСКИ ПАРТИИ В КАПИТАЛИСТИЧЕСКИ ДЪРЖАВИ, ДА ИМАТ ПО-ГОЛЯМ ДЯЛ В ТЪРГОВИЯТА НА БЪЛГАРИЯ СЪС СЪОТВЕТНИТЕ СТРАНИ И ЗА СФОРМИРАНЕ НА ГРУПА КЪМ МИНИСТЕРСТВОТО НА ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ ПО ТЕЗИ ВЪПРОСИ ..... *23 ноември 1976 г.* 693

№ 182 ПИСМО ОТ ДИРЕКТОРА НА ОКРЪЖНИЯ КЛОН НА БНБ В ПЛОВДИВ ЯНКО МУСУРЛИЕВ ДО ПЪРВИЯ ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ НА БНБ ВАСИЛ КОЛАРОВ С МОЛБА ЗА ДАВАНЕ НА УКАЗАНИЯ ПО ПРИЛАГАНЕТО НА ОКРЪЖНО № 2421 ОТ 31.12.1975 Г. НА БНБ И БЪЛГАРСКАТА ВЪНШНОТЪРГОВСКА БАНКА ЗА ПРОДАЖБАТА НА ВАЛУТА НА ЛИЦА, КОИТО ИМАТ ПРАВО ДА ЗАКУПУВАТ УВЕЛИЧЕНИ РАЗМЕРИ ВАЛУТА ПРИ СЛУЖЕБНИ И ЧАСТНИ ПЪТУВАНИЯ В ЧУЖБИНА ..... *3 януари 1981 г.* 694

№ 183 ПИСМО ОТ ПЪРВИЯ ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ НА БНБ ВАСИЛ КОЛАРОВ ДО ОКРЪЖНИЯ КЛОН НА БНБ В ПЛОВДИВ С УКАЗАНИЯ ПО ПРИЛАГАНЕТО НА ОКРЪЖНО № 2421 ОТ 31.12.1975 Г. НА БНБ И БЪЛГАРСКАТА ВЪНШНОТЪРГОВСКА БАНКА ЗА ПРОДАЖБАТА НА ВАЛУТА НА ЛИЦА, КОИТО ИМАТ ПРАВО ДА ЗАКУПУВАТ УВЕЛИЧЕНИ РАЗМЕРИ ВАЛУТА ПРИ СЛУЖЕБНИ И ЧАСТНИ ПЪТУВАНИЯ В ЧУЖБИНА ..... *15 януари 1981 г.* 695

№ 184 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ДА СЕ НАПРАВИ ДАРЕНИЕ В ПОЛЗА НА МЕЖДУНАРОДНАТА ФОНДАЦИЯ „ЛЮДМИЛА ЖИВКОВА“ В РАЗМЕР НА 3 000 000 ЛЕВА ОТ СРЕДСТВАТА НА ФОНД „РЕЗЕРВЕН“ ..... *30 декември 1982 г.* 696

№ 185 ПРОТОКОЛ НА УС НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРЕВЕЖДАНЕ НА 1 500 000 ЛЕВА ОТ ФОНД „СТОПАНСКИ РИСК“ ПРИ ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ КАТО ДАРЕНИЕ НА ДЪРЖАВНО-ОБЩЕСТВЕНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ „ФОНД 13 ВЕКА БЪЛГАРИЯ“ ..... *8 януари 1985 г.* 697

№ 186 ПРОТОКОЛ НА УС НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРЕВЕЖДАНЕ НА 2 000 000 ЛЕВА ОТ ФОНД „СТОПАНСКИ РИСК“ ПРИ ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ КАТО ДАРЕНИЕ НА МЕЖДУНАРОДНАТА ФОНДАЦИЯ „ЛЮДМИЛА ЖИВКОВА“ ..... *8 януари 1985 г.* 697

№ 187 ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА УЧРЕЖДЕНСКИЯ ПРОФКОМИТЕТ ПРИ БНБ ВЛАДИМИР ТАШКОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ВАСИЛ КОЛАРОВ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ БАНКАТА ДА НАПРАВИ ДАРЕНИЕ НА НАЦИОНАЛНИЯ ФОНД ЗА МИР И СОЛИДАРНОСТ В РАЗМЕР НА 10 000 ЛЕВА ЗА СМЕТКА НА ФОНД „СОЦИАЛНО-БИТОВИ И КУЛТУРНИ МЕРОПРИЯТИЯ“ ..... *след 11 февруари 1985 г.* 698

№ 188 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРЕВЕЖДАНЕ НА 110 000 ВАЛУТНИ ЛЕВА ОТ ФОНД „ВАЛУТЕН ОТ БАНКОВИ ОПЕРАЦИИ СЪС СРЕДСТВА ОТ БНБ В НЕСОЦИАЛИСТИЧЕСКА ВАЛУТА“ НА „ФОНД 13 ВЕКА БЪЛГАРИЯ“ ЗА ДОСТАВКА НА ТЕХНИЧЕСКИ СРЕДСТВА ВЪВ ВРЪЗКА С ПРОВЕЖДАНЕТО НА СВЕТОВНАТА ИЗЛОЖБА НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА МЛАДИТЕ ИЗОБРЕТАТЕЛИ „БЪЛГАРИЯ '85“ ..... *2 септември 1985 г.* 699

№ 189 ЗАПИСКА ОТ ГЛАВНИЯ СЧЕТОВОДИТЕЛ НА БНБ КОСТАДИН ЙОСИФОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ВАСИЛ КОЛАРОВ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ БАНКАТА ДА НАПРАВИ ДАРЕНИЕ ВЪВ „ФОНД 13 ВЕКА БЪЛГАРИЯ“ В РАЗМЕР НА 50 000 ЛЕВА ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА АРХИТЕКТУРНО-МЕМОРИАЛЕН КОМПЛЕКС „ПАНТЕОН НА БЪЛГАРСКИТЕ ВОИНИ, ЗАГИНАЛИ ПРЕЗ 1885 Г.“ ПРИ С. ГУРГУЛЯТ, СОФИЙСКИ ОКРЪГ ..... *6 септември 1985 г.* 700

№ 190 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ОТ СРЕДСТВАТА НА ФОНД „СТОПАНСКИ РИСК“ НА БАНКАТА ДА СЕ НАПРАВЯТ ДАРЕНИЯ В ПОЛЗА НА МЕЖДУНА РОДНАТА ФОНДАЦИЯ „ЛЮДМИЛА ЖИВКОВА“ В РАЗМЕР НА 2 000 000 ЛЕВА И НА ДЪРЖАВНО-ОБЩЕСТВЕНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ „ФОНД 13 ВЕКА БЪЛГАРИЯ“ В РАЗМЕР НА 1 500 000 ЛЕВА ..... *3 февруари 1986 г.* 701

№ 191 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ РЪКОВОДСТВОТО НА БАНКАТА ДА ПОЗДРАВИ ТОДОР ЖИВКОВ СЪС СПЕЦИАЛЕН АДРЕС ПО СЛУЧАЙ НЕГОВАТА 75-АТА ГОДИШНИНА И ДА МУ ПОДНЕСЕ В ДАР НАБОР ОТ ДЕСЕТТЕ ЗЛАТНИ ЮБИЛЕЙНИ МОНЕТИ, ЕМИТИРАНИ ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ..... *7 септември 1986 г.* 702

№ 192 ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ОТ ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА КОМИТЕТА ЗА ДЪРЖАВЕН И НАРОДЕН КОНТРОЛ ИВАН БОЗЕВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА КОМИТЕТА ЗА ДЪРЖАВЕН И НАРОДЕН КОНТРОЛ ЗА УСТАНОВЕНИТЕ ПРИ ИЗВЪРШЕНАТА ПРОВЕРКА ОТ ОРГАНИ НА КОМИТЕТА НЕРЕДНОСТИ И ЗЛОУПОТРЕБИ ПРИ РАЗПРЕДЕЛЯНЕТО НА ПОМОЩИТЕ И ОЦЕНЯВАНЕТО НА ЩЕТИТЕ НА ПОСТРАДАЛИТЕ ОТ ЗЕМЕТРЕСЕНИЕТО ЖИТЕЛИ НА СТРАЖИШКАТА СЕЛИЩНА СИСТЕМА ..... *преди 15 юни 1987 г.* 703

№ 193 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОДОБРЯВАНЕ НА ПИСМО ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ ВАСИЛ КОЛАРОВ ДО РЕДАКЦИЯТА НА В. „СТЪРШЕЛ“ В ОТГОВОР НА ПУБЛИКАЦИЯТА В БРОЙ 2164 НА СЪЩИЯ ВЕСТНИК ОТ 31 ЮЛИ 1987 Г. СЪС ЗАГЛАВИЕ „СРЕЩУ ЕДИН ГОЛ НОМЕР“ И С РЕШЕНИЕ ЗА ВЪЗЛАГАНЕ НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ДЪРЖАВНАТА СПЕСТОВНА КАСА ГЕОРГИ КАРАМФИЛОВ ДА ОРГАНИЗИРА РАЗРАБОТВАНЕТО И ДА ВНЕСЕ ЗА ОБСЪЖДАНЕ В УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ЦЯЛОСТНО ПРЕУСТРОЙСТВО НА БАНКОВОТО ОБСЛУЖВАНЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО ..... *30 септември 1987 г.* 706

№ 194 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ДАРЕНИЕ В РАЗМЕР НА 100 000 ВАЛУТНИ ЛЕВА В НЕСОЦИАЛИСТИЧЕСКА ВАЛУТА ВЪВ „ФОНД 13 ВЕКА БЪЛГАРИЯ“ В

ПОЛЗА НА ТЕАТЪР „ДВИЖЕНИЕ“ ЗА ДОСТАВЯНЕ НА ПОДВИЖНА МНОГОФУНКЦИОНАЛНА ЗАЛА ..... *3 май 1988 г.* 712

№ 195 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА РЕДАКЦИЯТА НА В. „ОТЕЧЕСТВЕН ФРОНТ“ ЗА ФИНАНСОВО ОБЕЗПЕЧАВАНЕ НА ЕКСПЕДИЦИЯТА „АНАПУРНА' 88“ 1000 ЩАТСКИ ДОЛАРА ОТ СРЕДСТВАТА НА ФОНД „ВАЛУТЕН“ НА БАНКАТА ..... *27 юли 1988 г.* 713

№ 196 ИНФОРМАЦИЯ ОТ ПЪРВИЯ ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ НА БНБ ТОДОР ЧАВДАРОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ ВАСИЛ КОЛАРОВ ЗА РАБОТАТА НА БАНКАТА ПРЕЗ ПЪРВОТО ПОЛУГОДИЕ НА 1988 Г. ВЪВ ВРЪЗКА С ЖАЛБИТЕ, ПРЕДЛОЖЕНИЯТА, СИГНАЛИТЕ И МОЛБИТЕ НА ГРАЖДАНИТЕ И СОЦИАЛИСТИЧЕСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ И С КРИТИЧНИТЕ ПУБЛИКАЦИИ В СРЕДСТВАТА ЗА МАСОВА ИНФОРМАЦИЯ ..... *29 август 1988 г.* 714

№ 197 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ДАРЕНИЕ В РАЗМЕР НА 20 000 ЛЕВА ВЪВ „ФОНД 13 ВЕКА БЪЛГАРИЯ“ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ И ОБЗАВЕЖДАНЕ НА БАЗА ЗА ИГРИ И ЗАБАВЛЕНИЯ ЗА ДЕЦА - ПОСЕТИТЕЛИ В ЗООЛОГИЧЕСКАТА ГРАДИНА ВЪВ ВРЪЗКА С ЧЕСТВАНЕ НА 100-ГОДИШНИНАТА ОТ НЕЙНОТО СЪЗДАВАНЕ ..... *22 декември 1988 г.* 717

№ 198 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОЛИХВЯВАНЕ НА ПАРИЧНИТЕ СРЕДСТВА НА ФОНД „13 ВЕКА БЪЛГАРИЯ“, МЕЖДУНАРОДНАТА ФОНДАЦИЯ „ЛЮДМИЛА ЖИВКОВА“ И ФОНД „ДЕТСТВО“ СЪС 7.5%, КАТО РАЗЛИКАТА МЕЖДУ ТОЗИ ЛИХВЕН ПРОЦЕНТ И МАКСИМАЛНИЯ ЛИХВЕН ПРОЦЕНТ ЗА СТРАНАТА – 3.5% – ДА БЪДЕ ЗА СМЕТКА НА ПЕЧАЛБАТА НА БАНКАТА ..... *1 март 1989 г.* 718

№ 199 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ БЕЗВЪЗМЕЗДНО НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ СУМАТА 6000 ЗАПАДНОГЕРМАНСКИ МАРКИ ОТ СОБСТВЕНАТА ВАЛУТА НА БНБ ЗА ПОКРИВАНЕ НА ЧАСТ ОТ РАЗХОДИТЕ, СВЪРЗАНИ С ПОСЕЩЕНИЕТО НА ПРОФ. ОТО ВУЛФ, ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ГЕРМАНСКОТО ПАРЛАМЕНТАРНО ДРУЖЕСТВО, ДЕПУТАТ В БУНДЕСТАГА НА ФЕДЕРАЛНА РЕПУБЛИКА ГЕРМАНИЯ И ДИРЕКТОР НА КЛОНА НА ДОЙЧЕБАНК В ДОРТМУНТ ..... *8 декември 1989 г.* 719

№ 200 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА НАЧИНА НА ОЛИХВЯВАНЕ НА ОСТАТЪЦИТЕ ОТ ПАРИЧНИТЕ СРЕДСТВА В ЛЕВОВЕ ПО СМЕТКИТЕ НА ФОНД „13 ВЕКА БЪЛГАРИЯ“, МЕЖДУНАРОДНАТА ФОНДАЦИЯ „ЛЮДМИЛА ЖИВКОВА“, ФОНД „ДЕТСТВО“ И ФОНДАЦИЯ „МЕЖДУНАРОДНИ ИКОНОМИЧЕСКИ И ПРАВНИ ЗНАНИЯ“ ..... *3 януари 1990 г.* 720

№ 201 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ БАНКАТА ДА УЧАСТВА В УЧРЕДЯВАНЕТО НА ФОНДАЦИЯ „ШАНС ЗА БЪЛГАРИНА“ И ДА НАПРАВИ ДАРЕНИЕ НА ФОНДАЦИЯТА В РАЗМЕР НА 10 000 ЛЕВА ..... *3 септември 1990 г.* 722

№ 202 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА РЕШЕНИЕТО В ПРОТОКОЛ № 55 ОТ 3 СЕПТЕМВРИ 1990 Г., Т. 1, АЛ. 2, ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ДАРЕНИЕ НА ФОНДАЦИЯ „ШАНС ЗА БЪЛГАРИНА“ СЪС 100 000 ЛЕВА, ВМЕСТО С 10 000 ЛЕВА ..... *4 октомври 1990 г.* 725

№ 203 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ПРИТЕЖАВАНИТЕ ОТ БНБ АКЦИИ В СТОПАНСКАТА БАНКА В РАЗМЕР НА 35 000 000 ДА БЪДАТ ПРОДАДЕНИ НА КОНФЕДЕРАЦИЯТА НА НЕЗАВИСИМИТЕ СИНДИКАТИ В БЪЛГАРИЯ ..... *2 ноември 1990 г.* 725

№ 204 ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОТМЕНЯНЕ НА РЕШЕНИЕТО, ПРИЕТО С Т. 4 НА ПРОТОКОЛ № 24 НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ ОТ 2 НОЕМВРИ 1990 Г., И С РЕШЕНИЕ ЗА ДАВАНЕ СЪГЛАСИЕ ПРИТЕЖАВАНИТЕ ОТ БНБ АКЦИИ В СТОПАНСКАТА БАНКА В РАЗМЕР НА 35 000 000 ЛЕВА ДА БЪДАТ ПРОДАВАНИ ОТ СТОПАНСКАТА БАНКА ..... *7 декември 1990 г.* *726*

Използвани архивни фондове

ЦДА, ф. 1Б	Централен комитет на Българската комунистическа партия
ЦДА, ф. 117	Народно събрание (след 9.IX.1944 г.)
ЦДА, ф. 130	Държавна планова комисия/Държавен комитет по планиране
ЦДА, ф. 132	Българска народна банка (след 9.IX.1944 г.)
ЦДА, ф. 132П	Българска народна банка (след 9.IX.1944 г.) – поверителен
ЦДА, ф. 136	Министерски съвет (след 9.IX.1944 г.)
ЦДА, ф. 163	Министерство на финансите (след 9.IX.1944 г.)

Използвани съкращения

а.е.	архивна единица
л.	лист
оп.	опис
ф.	фонд
ЦДА	Централен държавен архив

ПРЕДГОВОР

С тази публикация завършва обнародването на корпус документи, свързани с историята на Българска народна банка от основаването ѝ през 1879 г. до 1990 г. Петте тома, издавани в течение на единадесет години[1], съдържат 2522 архивни документа, поместени общо на 5678 печатни страници, които очертават най-съществените моменти и тенденции във финансовото минало на страната. Развитието на БНБ е проследено в детайли и цялостност, с каквито не е представяна публично нито една друга ключова българска държавна институция.

Последният том е необичаен в две отношения. Преди всичко, неговият обем излиза от стандартите, което е лесно обяснимо с продължителността на разглеждания период: покрити са 43 години, т.е. хронологичен отрязък, за какъвто бяха необходими три от предишните сборници. Но много по-важно от количествените параметри е, че за първи път широко се отваря огромна, оградена досега територия от българската стопанска памет. От фондовете на БНБ наяве излизат документални пластове, пазени десетилетия наред от комунистическия режим в дълбока тайна. Достъпът до тях стана възможен едва с решение на Управителния съвет на банката от 1999 г.[2] и ако те постепенно започнаха да си пробиват път в научния оборот, то пълноценният им граждански живот е мислим само при по-изчерпателно представяне, каквато е именно целта на мащабния проект на Българската народна банка и Държавна агенция „Архиви“.

Не бива да има илюзии, че политическа система, контролирала стриктно архивната и обществената памет, е оставила недокоснати *всички* свои следи. Без съмнение, през годините фондовете са пресявани и прочиствани, или в тях просто не са попадали важни решения. Въпреки това, изваждането наяве на *оставащото* носи значимо познание. Освен безспорно по-богата фактология, запазените документи привнасят важни нови нюанси и разнообразие: открояват се характерни лица и типажи, очертава се по-фина периодизация, излизат скрити институционални и персонални конфликти, систематизират се използваните инструменти, картографират се постоянно изплъзващата се опека над икономиката и появата на виртуални („подземни“, „сиви“) монетарни форми. Новооткритото не преобръща непременно едрите контури на известните ни обяснения, но благодарение на него разбирането на комунистическото стопанско минало става по-надеждно, тъй като вече се стъпва върху плътен исторически материал, а не само върху догадки и косвени симптоми. Очакванията тук не бива да са толкова за появата на пикантни или дълбоко законспирирани държавни тайни (такива също излизат на бял свят), колкото за експониране на делничната стопанска механика на „обикновения комунизъм“.

Общите принципи на паричната система в плановата икономика са вече сравнително добре изяснени. Стилизирано и съвсем сбито, със задна дата, те могат да бъдат скицирани в рамките на един параграф.[3] При този модел, постигал на моменти впечатляващи темпове на растеж, парите до голяма степен са лишени от изконните си свойства, като, вместо чрез свободни цени на стоките,

---

[1] *Вж.* Българска народна банка. Сборник документи. *Том I (1879–1900). Главно управление на архивите при Министерския съвет и БНБ. С., 1998;* Българска народна банка. Сборник документи. *Том II (1901-1914). Главно управление на архивите при Министерския съвет и БНБ. С., 1999;* Българска народна банка. Сборник документи. *Том III (1915–1929). Главно управление на архивите при Министерския съвет и БНБ. С. 2001;* Българска народна банка. Сборник документи. *Том IV (1930–1947). Главно управление на архивите при Министерския съвет и БНБ. С., 2004.*

[2] *С решенията си от 8 и 15 юли 1999 г. Управителният съвет на БНБ разсекрети (считано от 1 септември с.г.) 752 архивни единици, депозирани в Държавния исторически архив (ф. 132 п.) и обхващащи документи от периода 1947–1989 г. От 1999 г. нататък бе възприет десетгодишен срок на съхранение на документите в банката, след изтичането на който тези с историческа стойност се предоставят на държавния архив за публичен достъп. В разсекретените масиви е налице практически цялата запазена стопанска информация, произведена от БНБ по време на комунистическия режим.*

[3] *Този параграф е пренесен от: Аврамов, Румен. Пари и де/стабилизация в България, 1948–1989. С., 2008. с. 7–9. Вж. също: 120 години Българска народна банка. 1879–1999. С., БНБ. 1999.*

труда, капитала и валутата, обемът на търсенето и предлагането се регулира (при фиксирани цени) чрез планиране на натури и/или чрез спонтанно възникващи дефицити. Хиперцентрализираната и опростена до крайност финансова система е организирана около *монобанката*[4], която съвместява задачите на емисионен институт, на единствена кредитираща централа, на резервоар на спестяванията и валутните резерви и на разплащателен център в местна и в конвертируема валута. При тази система класическите инструменти и функции на паричната политика губят своя смисъл. Търсенето на пари не е резултат от решенията на свободни потребители и инвеститори, а паричното предлагане не се управлява с помощта на обичайната за пазарната икономика двузвенна банкова система, включваща централната банка и автономни търговски банки. Монобанката (в непосредствена и постоянна връзка с плановите органи) се стреми директно да предопределя както търсенето, така и предлагането на пари. В тази институция кредитните и емисионните функции са напълно слети, а ограниченията пред прякото финансиране на бюджетните дефицити са премахнати. Предприятията са поставени в условия на „меки бюджетни ограничения“, което означава, че техните загуби и плановите им нужди от оборотни средства във всеки даден момент се покриват чрез автоматично отпускан кредит. Оттук и хроничното натрупване на лоши дългове, периодично преструктурирани, опрощавани или погасявани от бюджета. Естествено, планиращите органи не са в състояние да предвидят, овладеят и проконтролират всичко, с което са натоварени, поради което в разширяващи се сегменти от икономиката започват да си пробиват път квази- или напълно монетарни и ценови форми: появява се „сива икономика“ с по-„пазарни“ цени, постепенно се губи контрол върху работната заплата и движението на работната сила, все по-открито се проявява инфлацията, масовизира се паралелният валутен пазар с по-реален валутен курс. Цялата история на социалистическото реформаторство е опит тези процеси да бъдат примирени с монопола върху собствеността и върху политическата власт. Принципната невъзможност това да се случи води до добре известните периодични провали на реформите и до точно обратните на очакваните резултати: в действителност се гради една хибридна, противоречива и напълно неуправляема система. Особено съществено е, че икономиката – въпреки своята склонност към автаркия в рамките на социалистическия лагер – никога не е била напълно херметична. Тя е принудена да контактува с „външния“, капиталистическия свят, като в множащите се допирни точки между двата блока непрестанно възникват напрежения. Българското стопанство (а и тези на редица други комунистически държави) хронично генерира кризи по дълга си в конвертируема валута, решавани с подръчни инструменти за макроикономическа стабилизация и (по правило) с палиативна спешна подкрепа на Съветския съюз. През втората половина на 80-те години това вече става невъзможно, поради което последната криза се превръща в летална както за стопанския, така и за политическия режим. В крайна сметка икономиката на комунизма е постепенно разядена от непосредствения допир със световния пазар и от неговите косвени (но съвсем не по-маловажни) въздействия. Всички те налагат непосилни за централизираната система императиви, поставят на все по-сурово изпитание вродената ѝ скованост, пренасят модели на потребителско поведение, които бавно и сигурно рушат склерозиралия стопански механизъм. Финалът е познат.

На този фон да се говори за парична политика при плановата икономика е твърде условно. Онова, което върши централната банка, трудно се вмества в обичайните представи за монетарна политика. Основната причина за разминаването между форма и съдържание е съвършено особеният паричен субстрат, използван в стопанския оборот: следващите страници всъщност отразяват един уникален *паричен стандарт без пари*.

Както при досегашните сборници, в настоящия е търсена най-вече *представителност* (за действията и особено за начина на мислене), а не изчерпателност на подбраните документи.[5] Тези публикации не са хронологични анали на всичко случило се – те са преди всичко отворени в различни посоки прозорци, от които изследователят, или просто любопитният читател, може да огледа миналото, да се ориентира и да съзре отпечатъци от възлови събития. Общата им цел е да доловят главните и съществени аспекти от дейността на БНБ през годините.

---

[4] *Термин, общоприет за обозначаване емисионните банки в системата на плановата икономика.*

[5] *Основната част произхожда от архива на БНБ, но са поместени и документи, издирени при проучване фондовете на редица други институции.*

Но обстоятелството, че петият том обхваща над четиридесет, при това съвършено специфични години, прави приемствеността с предходните особено трудна. Въпреки че структурирането в най-общи линии следва вече установеното подреждане, радикалната промяна в паричната система изключва пълно съответствие. Появяват се изцяло нови сюжети, а поради спецификата на монобанката съдържанието на формално сходни раздели често е съвсем различно. Няма как да бъде постигната и относителната хомогенност от предишни периоди. Макар комунизмът нерядко да се възприема като неразделно цяло и родовите му характеристики действително да се запазват, в неговата история са налице добре различими преходи. Това напълно важи и за БНБ. До средата на 50-те години тя дословно следва сталинския модел, а без ни най-малко да оспорва съветското лидерство през следващото десетилетие се включва в контролираните експерименти на стопанското „размразяване“. В 70-те години банката е важен елемент от хаотичната икономическа безпътица на „зрелия социализъм“, докато през втората половина на 80-те в нея се фокусират редица от най-острите неравновесия на системата. Обособяването на тези периоди във всеки един от разделите обаче би утежнило и замъглило строежа на сборника. Ето защо бе прието в отделните му части да се спазва непрекъсната хронологична последователност, като само в отделни случаи са изолирани събития или особено ярки времеви граници.

Нека обърна внимание, че в настоящия том са включени и документи от 1990 г. Макар да стои след датата, приемана като начало на политическия преход у нас, тази година е уникална смес от инерция, защита на статуквото и натиск за промени. През нея властта не успя да формулира (още по-малко да проведе) непротиворечива стабилизационна политика, а упорито търсеше заместители, отлагащи болезнените решения. (Вж. **2.2.2.**) Тя мислеше по старому, започвайки несръчно да срича на един нов и непознат ѝ език. Същевременно през 1990 г. бяха направени редица съдбоносни стъпки с далечни последици. Мораториумът по външния дълг „официализира“ фалита на плановата икономика (за него не бе издирен нито един документ на правителството), а – което е особено важно – различни добре премислени решения (някои от тях са поместени) дадоха начален тласък на практическото преразпределение на собствеността. Така тази ключова година (както в много отношения и следващите шест) принадлежи на две реалности: без нея не може да бъде разбран нито краят на отиващия си ред, нито началото на следващия.

В рамките на разглеждания период същината на паричната система не претърпява принципни изменения. Множеството прекроявания във вътрешното устройство на монобанката и в конструкцията от съставните ѝ елементи оставят непокътнати основите на модела, който запазва двуединството на емисия и кредит (вж. **1.**, а за периода след 1986 г. – **4.4.**). По причудлива логика на историческото развитие през комунистическите години БНБ привидно се връща (с напълно различен смисъл) към облика от своето учредяване, когато тя е едновременно емисионна и търговска банка.[6]

Представените документи проследяват ранното институционално развитие, когато – след национализацията от декември 1947 г. – се разиграват остри вътрешнопартийни борби за овладяване на БНБ. В юридическата и счетоводна еклектика от тези години мъчително доизживяват последните си дни наследени остатъчни форми – вегетират някогашните популярни банки и дори призраци на банките в ликвидация от 30-те години. Окончателния си вид монобанката придобива с Постановлението за преустройство на банковата система от март 1951 г. Подготвеният под непосредствена диктовка на съветски съветници документ премахва всички относително „свободни“ звена, като ги „влива“ в БНБ, забранява индивидуалното и потребителското кредитиране, както и търговския кредит между предприятията. Постановлението утвърждава основните инструменти за контрол върху паричната сфера, каквито са кредитният и касовият план: през следващите десетилетия тези две водещи директиви неизменно ще се разработват, одобряват и контролират в тесен синхрон.

С национализацията на частните банки и въвеждането на държавен монопол върху банковото дело през декември 1947 г.[7] старият закон за БНБ е отменен. Всичко това става със Закон за банките, където на Народна са отредени 14 члена, описващи само най-общото ѝ устройство. При-

[6] *Вж.* Българска народна банка. Сборник документи. *Том I–III.*

[7] *Вж.* Българска народна банка. Сборник документи. *Том IV.*

етият с Постановлението от март 1951 г. Устав на банката вече разписва подробно нейната дейност, но парадоксалната уредба без специален устройствен закон се запазва до края на режима. Предлаганите на два пъти проектозакони (1968 г. и 1975 г.) така и не са прокарани.

Уставът претърпява няколко редакции, където БНБ ту е център на краткосрочното кредитиране, ту банка за краткосрочен и дългосрочен кредит, ту „орган за провеждане политиката на БКП“ или „на държавата“ в съответната сфера. В цялото разнообразие от нормативни текстове обаче несменяема остава пълната зависимост от изпълнителната власт, като в началото подчинеността е пряко към Министерството на финансите, а от 1956 г. към Министерския съвет. По-късно (1966 г.) БНБ придобива ранг на Комитет, а през 1976 г. председателят ѝ (само по време на мандата на Веселин Никифоров) е включен в състава на правителството. При тези зигзагообразни движения личат плахи опити за отвоюване на известна „автономия“ спрямо висшестоящата инстанция, но те отразяват по-скоро чисто ведомствено неудобство и интерес, отколкото преосмисляне функциите на монобанката. Едва в самия край на 80-те години започват да се обсъждат (и фрагментарно да се прокарват) промени, водещи към оформянето на двузвенна банкова система с пълноценна емисионна институция. В нормативното устройство навлизат „модерни“ термини, като „основен лихвен процент“, „рефинансиране“, „провизиране“, „минимални резерви“ или „рестриктивна парична политика“ (вж. **4.4.; 2.2.1.**), ала това става съвсем механично и имитативно, при отсъствие на каквито и да са условия за реално функциониране на една съвременна централна банка. „Проторегулациите“, разбира се, не успяват да се превърнат в инструменти на автентична парична политика и те веднага обрастват с обезсмислящи ги изключения. Доколко представите на управляващите са все още в плен на идеологията на монобанката говори детайлът, че в пореден проект за промени в Устава от 1987 г. се предлага Управителният съвет на БНБ да включва представители на „търговските банки“ и на посочени от Индустриално-стопанската асоциация предприятия. В течение на 1990 г. (вече под външен и вътрешен натиск) обсъжданията започват да стават по-артикулирани, а до приемането на Закон за БНБ (първият след 1948 г.) най-накрая се стига през юни 1991 г.

Монобанката не се вмества непременно в едно-единствено институционално тяло. Практически през цялата комунистическа история на страната съществува променлив брой други „банки“, но всички те са функционално, балансово-счетоводно и йерархично напълно обвързани с БНБ. Сборникът отразява в една или друга степен тяхната дейност (вж. **4.**). Поместени са ограничен брой документи (без никаква претенция за изчерпателност) за Българската инвестиционна банка (просъществувала от 1948 до 1967 г.), за ДСК, за Българската външнотърговска банка (основана през 1964), както и за дъщерната ѝ „Литексбанк“ в Бейрут, която е особена финансова брънка в скритите и явни задгранични контакти на Партията и държавата. По-интензивно роене на институции се наблюдава от началото на 80-те години, когато властта активизира реформаторското си жестикулиране. Процесът започва с обособяването на клоновете на БНБ, лансирано под знака на несъстоятелната идея между тях да бъде породена „конкуренция“. По същото време се създава „Минералбанк“ (по-късно Банка за стопански инициативи), на която – както показват поместените ревизионни актове и други характерни свидетелства – е отредено да се превърне в основен източник на лоши кредити, отпускани в името на „модернизирането“ на социалистическата икономика.

Най-мащабното преустройство настъпва през 1987 г., със създаването на „отраслови“ банки, учредени да обслужват съответните сектори (вж. **4.4.**). В края на 1989 г. то е допълнено от превръщането на поделенията на БНБ в „акционерни търговски банки“. За ограниченията на замисъла говори обстоятелството, че се предвижда те да работят предимно със заемни ресурси от БНБ и че в началото е взето решение да не се превръщат в универсални търговски банки, а само „да трупат опит и капитал“. Дори в подобен орязан вид, тези образувания изиграват ролята на фермент, който окончателно разлага системата и в същото време захранва новата. Неслучайно, в пълен разрез с акционерния принцип, директорите им се назначават от самото правителство. Представените документи показват как са учредени въпросните структури, а сред първите им ръководители личат имената на много лица, спечелили печална известност през началните години на прехода: тъкмо оттам тръгва голяма част от неговите финансови псевдоелити, школувани именно в практиката на „банкиране“ от заключителните издихания на режима.

Появата на „банките“ допълнително подкопава управляемостта на икономическата система. Макар и със силно деформирани функции, те развиват собствен институционален интерес и влизат в конфликти с БНБ и/или с изпълнителната власт. Поместените документи регистрират множество търкания, възражения срещу налагани им решения за кредитиране и лимити, роптане срещу натрапени неизгодни условия, недоволство от „завещаните“ им от Народна банка лоши кредити... Успоредно с това към края на 1989 г. вече официално работят близо 10 хиляди „фирми на граждани“, регистрани по Указ 56, които започват да получават (все още статистически незначими) кредити от банките.

До истинско късане на пъпната връв с монобанката така и не се стига. В самия край на режима корпусът ѝ все още остава неразчленен, макар по него да се появяват пробойни. Той се разпада окончателно едва през ключовата 1990 г. В сборника са публикувани серия решения на БНБ, даващи съгласие акциите ѝ в отделни банки да бъдат продадени на други, с което започва размиването на собствеността. Самите участия централната банка закупува с отпускани ѝ през 1987 – 1989 г. кредити от Външнотърговска, като БНБ успява да ѝ се издължи през декември 1990 г. именно благодарение продажбите на своите дялове. Те са откупувани от фирми, физически лица (ноември 1990 г.), че дори и от профсъюзите (впоследствие сделката е отменена). Около прекрояването на системата се разгарят лобистки и учреждански апетити. А успоредно с тази негласна приватизация се правят първите стъпки на „официалната“. Представени са протоколните решения на ръководството на БНБ за одобряване учредяването на Първа частна банка и на (непоявилата се) банка на близкия до режима британски аферист Робърт Максуел: те са взети „на крак“ (на подпис от един и същи тесен кръг в Управителния съвет) въз основа на двуредово ръкописно заявление (случаят с Максуел), броени дни преди изборите в България на 10 юни 1990 г. През следващите месеци исканията и разрешенията се множат.

Във все по-хаотичната ситуация след 1986 г. статутът на БНБ започва да се обсъжда в непосредствена връзка с банковата реформа. (вж. **4.4.**) Трескаво произвежданите през този период постановления и наредби описват новите ѝ задачи и функции наред с тези на гръмко лансираните „търговски банки“. По парадоксален начин емисионната институция продължава да работи без закон, а устройствените ѝ правила са разписани „между другото“, свити в раздели от обширни бюрократични опуси, наред с правилниците на възникващите структури.

Както и при досегашните сборници, в петия том са приведени са свидетелства за атмосферата и за чисто личностни измерения на институцията (**2.3.**; **2.4.**). Докосвайки се често до анекдотичното, те добре отразяват духа на времето и особености на установените порядки. Могат да се намерят например интересни детайли от професионалния и житейски път на ръководители на БНБ, да се проследят преки намеси на съветниците от СССР в началото на 50-те години, или да се видят мерките за борба с консумацията на алкохол из канцеларите на ведомството... Усеща се поголовното партизиране на служебния живот и използването на партийни хватки за кариерна борба. Фиксирано е битово-бакалското мислене, пропило редица от обсъжданията на „паричната политика“, които по-скоро напомнят разгорещен трапезен разговор. Показани са отношенията с пресата, като статия в „Работническо дело“ (но и в хумористичния седмичник „Стършел“) е в състояние да предизвика часове уплашени дебати в ръководството, докато обратно, публикация в друг вестник е повод троснато да му се напомни, че преди да пише по финансови проблеми, трябва да „съгласува“ текстовете с БНБ. Представени са наредби, ограждащи със секретност цялата монетарна, финансова и стопанска информация. Документирани са „обществената дейност“ и идеологическите задачи, изпълнявани от банката, били те напомпване с ресурси на фондация „Людмила Живкова“, отпускане „по изключение“ заем на Агенция „София-прес“, за да може това пропагандно ведомство, затлачено от непродаваема агитационна продукция, да върже двата края, или пресметливо съучредяване на фондация със СДС през септември 1990 г.

Значителна част от дейността на БНБ през комунистическите години е свързана с прякото кредитиране на предприятията. Посветените му документи образуват най-обемният раздел в сборника (вж. **3.**).

Монобанката е единствен източник на краткосрочен кредит и основен (в зависимост от променящото се участие на бюджета) на инвестиционен. Формалното наличие на други институции не променя картината, доколкото те черпят ликвидност от централната банка, концентрираща

всички свободни средства на предприятията. През БНБ (или през бюджета) преминава и допълнителният ресурс на спестяванията на населението. Първоначално прирастът на влоговете в ДСК се пренасочва изцяло за инвестиции и едва в края на 60-те години част от него започва да се използва и за потребителско кредитиране. Системата не се нуждае от специални стимули за насърчаване на вложенията, тъй като те се утаяват в Касата полу-принудително. През 1974 г. тя дори си позволява да намали и без това нищожната доходност на депозитите, „за да се пресекат нетрудовите доходи от лихви“.

Сборникът в подробности отразява конкретните механизми за кредитиране. Проследена е текущата практика, наложила се преди всичко в отношенията с промишлените предприятия (**3.1.**). Поради спецификата на обекта и на прилаганите правила отделно са обособени материалите за земеделския и кооперативния кредит (**3.2.**). Специфичен тип заеми са отпускани за покриване недостига по фонд „Работна заплата“ (**3.4.**), който неизменно съпътства плановата икономика. Илюстрирани са също начините за формиране на лихвите с характерния произвол и деформации в тази област (**3.3.**). Материали, свързани с кредитирането, са налице и в други две части на публикацията (**2.2.1.; 4.**)

Като цяло раздел **3.** онагледява *автоматизма* на кредита за планови задачи, показва как приоритетите и целесъобразността се спускат безусловно „отгоре“, а съображенията за ефективност на отделното предприятие остават без значение. По този начин, от една страна, се стига до огромно количество изключения и специални решения, обезсмислящи каквито и да било правила и икономически критерии. От друга, във върховна цел е превърнато попаднето в плана, осигуряващо поне временни „благополучие“ и неприкосновеност. Включването в заветния документ обаче далеч не е гарантирано. То е резултат на политически, ведомствени и лични маневри без писани принципи, където всичко е позволено.

Моделът се оформя още в края на 40-те и началото на 50-те години. В редица свои доклади от този период БНБ се оплаква, че ѝ е нареждано кого да кредитира, че въпреки съществуващите наредби тя е принудена да финансира предприятия на загуба, само защото изпълняват планови задания, че се злоупотребява с държавните гаранции... Текуща практика е отпускането на заеми без оглед състоянието на длъжника, „помилването“ на длъжниците от банката. Още тогава, както през всички предишни и следващи години, най-безпринципен е кооперативният сектор, където под натиска на мощно лоби се изливат огромни средства, покриващи безстопанственост, документни измами (например фалшиви фактури), откровени кражби.

БНБ бързо усвоява съветските образци на кредитните/касовите планове, но прилагането на тези инструменти не променя ситуацията. Те остават мъртва буква, документи без значение, които подлежат на произволни промени по целесъобразност. Хронично се налагат спасителни акции. Типичен е примерът с прихващането на взаимната задлъжнялост между предприятията през 1952 г., което не дава резултат и се оказва нужно да бъде преповтаряно. В безизходицата се стига до екзотични предложения, като това (от 1957 г.) предприятията, които са в системно просрочие да бъдат лишени от разплащателни сметки. Идеята е отхвърлена, но проблемът не слиза от дневен ред. Обичайният ход на плановите инстанции е организирането на масирани опрощавания и разсрочвания на дългове. Оформят се добре изразени „вечни длъжници“ като Кремиковци, или (през 80-те години) военнопромишленият холдинг „Металхим“, чието положение е определено като критично, а поддържането му – за „въпрос на висша държавна политика.“

Документите показват как в края на режима проблемите с лошите дългове се изострят до крайност и напълно задушават икономиката (вж. по-специално **2.2.1.).** Решаваща роля в процеса изиграва създаденият през 1987 г. фонд „Държавно кредитиране“ (ФДК), прикрепен към Стопанска банка. Замислен като инструмент за отпускане на заеми от бюджета на нискорентабилни и/или губещи обекти, той следва да прекрати практиката на безвъзмездно бюджетно финансиране, оставяйки на новосъздадените „търговски банки“ да отпускат „нормални“ кредити. Конструкцията е изградена с прозрачната цел да бъдат канализирани ресурси към волунтаристично определените от властта обекти. В действителност фондът се превръща в звено за изсмукване на ресурс и пренасочването му към все по-обременения бюджет, притискан от нарастващото бреме на обслужване на външния дълг. Година след година БНБ се оплаква, че държавата не изпълнява предвидените ангажименти, а напротив – ФДК изцяло се попълва от ДСК и ДЗИ (обичайните източници за финансиране на капитални вложения) и от БНБ, които кредитират фиска, увеличавайки вътрешния

държавен дълг. След време лошите заеми на фонда се превръщат в едно от най-тежките наследства за прехода.

Архивите отразяват впечатляваща изобретателност при предоставяне на кредитни преференции. Те са иманентно свързани с плановата система, пренасочваща стопанските усилия съобразно постоянно променящи се приоритети. Обратната страна на този принцип е въвеждането на санкции за нежелано поведение. Основна линия в реформените експерименти от началото на 60-те години нататък е именно опитът да се въведе по-гъвкава игра с кредитните условия с цел стимулиране/наказване на предприятията. През 1959 г. например е прокарана диференциация в лихвите, като тези за планови задачи са по-ниски, отколкото при кредитите за покриване на заплати и загуби. Едва тогава започва да се прави разлика между краткосрочни и дългосрочни лихви. По-късно се полагат усилия за утежняване на кредитирането при наличие на просрочени заеми. През 70-те години е въведена вноска в бюджета в случаите, когато инвестициите не влизат в действие съобразно предвидените срокове...

Преференциите и облекченията обаче се множат, а санкциите остават неефективни или не се прилагат. Непрестанно възникват специални условия и категории кредит с по-благоприятни параметри – за малки и средни предприятия; за насърчаване внедряването на научно-техническия прогрес; за високоефективни капиталовложения с поощрителни лихви; целеви конкурси за капитални вложения; преференции за производството на „особено важни суровини и материали“ или на модни стоки; заеми за капитални вложения „за мероприятия, нуждата от които е възникнала в процеса на изпълнението на плана“; привилигирована лихва за „Кремиковци“ и пр. Разбира се, борбата на стопанските ръководители е да вкарат предприятията в съответната група чрез лични връзки, политически и стопански бартер или манипулирани отчети.

Пълната безрезултатност на санкциите, от своя страна, идва от обстоятелството, че в плановата икономика реално не съществува заплахата от фалит. В известен смисъл парадоксално, обявяването в неплатежоспособност (както се вижда от приведен доклад) е разписано в нормативните актове, но събитието просто не се случва или не носи никакви практически последици за предприятието и служителите му. В най-лошия случай се стига до реорганизации и преназначения. Там, където собственик, кредитор и длъжник е в крайна сметка единствено държавата, всичко се свежда до „вътрешни“ административни размествания на активи и пасиви. Подобна система не може да превърне движещите се финансови потоци в автентичен кредит, колкото и да се опитва да внуши (особено през 60-те и 70-те години), че прилагането на електронната техника и впрягането на математически методи в планирането успешно ще „имитира“ функциите на пазара.

Документите разкриват позицията на БНБ в механизма на автоматичния кредит: тя е акуратен изпълнител и основно негово звено; банката по презумпция стои на страната на доставчика и задължително запълва всеки появил се финансов недостиг на „плановия“ купувач. Тъкмо поради това в БНБ усещат абсурдността на системата, но не са в състояние нито да неутрализират принципите ѝ, нито да предложат нови, нито да пресекат глада за инвестиции и за други разходи. Поместени са редица нейни прояви на несъгласие, които понякога успяват да отклонят натиска. Но много повече са случаите на обикновен диктат, упражняван по всякакъв начин, вкл. устно, по телефона. Както с цинизъм обобщава Андрей Луканов през 1986 г., „когато банката дава (валутен) кредит, много често върху нея се оказва натиск – това не е секрет, навярно всеки от нас е допускал такива грехове... Сега банките действат външно като банки, но тяхна гаранция си е пак държавата“. По някои поводи БНБ дори сама услужливо подсказва как „законосъобразно“ да ѝ бъде наложено решение, с което не е съгласна.

През последната фаза на режима властите опитват да овладеят кредита чрез регулатори, които формално напомнят използваните във всяка двузвенна банкова система. Тяхната недодяланост и непокътната основа на икономиката обаче превръща тези упражнения в карикатурни. Така например, през 1986 г. правителството приема (от правителството) „основен лихвен процент“ за цялата следваща петилетка. Банките не могат да го превишават с повече от 2 пункта, като същевременно при преобладаващата част от „кредитите за развитие“ се допуска отстъпка от 2 пункта, а (неясно защо) е предвидено основната лихва да расте с 1% годишно. По същото време се въвеждат преки (постоянно ревизирани) лимити за нарастването на левовия и валутния кредит. Крайните резултати са незначителни, а неуспешните опити за саниране на завещаната ситуация отнемат седем години от прехода, преди да се стигне до генералното решение с въвеждане на паричен съ-

вет. Като цяло, събраните документи ясно показват как кредитната система на монобанката непрестанно ражда лоши дългове, фискални или квазифискални дефицити и външна задлъжнялост.

Основна задача на всяка централна банка, дори на комунистическата, е управлението на паричната емисия. Раздел **5.** представя този аспект от работата на БНБ. При монобанката емисионната политика се разбира като постоянно нагаждане обема на кредита към плановите задачи на предприятията и на наличните пари към доходите и спестяванията на населението. Презумпцията е, че първият канал (кредитът) е в достатъчна степен подконтролен, а вторият, макар и допускащ известни „волности“, все-пак подлежи на стриктен надзор чрез прякото управление на фонд „Работна заплата“. Използваните лостове са кредитният и касовият план (поместени са редица техни образци), като емисионният резултат (количеството изтеглени или пуснати в обращение банкноти) е от най-строго пазените икономически тайни. Практиката обаче се оказва далече от тези нормативни предположения. През цялата си история монобанката не престава да напасва „на око“ парите към използващите ѝ се от контрол параметри. Предприятията го избягват, работейки в условията на повсеместни меки бюджетни ограничения, а населението прави същото през порите на генерализираната „сива икономика“ (другото име на толерираната кражба). Нещата допълнително се усложняват от постоянното използване на централната банка като източник на ресурси за бюджета, което още повече подкопава възможностите ѝ за управление на паричните агрегати.

В огромния документооборот на БНБ едни от най-натрапчивите мотиви са оплакванията, че работната заплата не е овладяна, че доходите не намират стоково покритие и се утаяват като принудителни „спестявания“ в ДСК. В жаргона от онези години „отклоненията“ от плановия императив се наричат нарушаване „баланса на паричните доходи и разходи“, който баланс е главният инструмент за регулиране на наличнопаричното обращение. Обречената борба с „отклоненията“ (всъщност с неизтребимите стокови дефицити) присъства в много от поместените документи, а стремежът на БНБ да наложи някакъв ред я превръщат в естествен проводник на „реформаторски“ искания за стимулиране производството на потребителски стоки. Сам по себе си въпросният баланс е важен източник на статистическа информация, като публикувани в сборника негови разбивки позволяват например косвено да се оцени (към началото на 80-те години) размерът на доходите, изливани в репресивния апарат.[8]

В непосредствен допир с опитите за контрол върху доходите са проявите на неформалната икономика[9] , където монетизацията на стопанския оборот и „пазарността“ на цените са много по-изразени. Сизифовската борба на този фронт се води от началото до края на режима, но нейните успехи са все по-скромни въпреки прилагането на такива мерки като материално насърчаваното доносничество на граждани и народни съвети с цел разкриване на „нетрудови“ и „незаконни“ доходи. Поместените материали показват как дори в края 80-те години – когато сивата икономика е проникнала повсеместно и разпространението ѝ е обществена тайна – властта продължава инерцията на педантично регламентиране, подкрепено от овехтяла реторика срещу „частника“. Тези документи се четат като истински наръчник за начините на заобикаляне писаните правила на плановата икономика и контрола върху доходите.

Ако в течение на по-голямата част от четирите десетилетия инфлацията приема „огледалната“ форма на дефицити, то във финалните години тя все по-открито намира монетарни проявления. Проблемът става съвсем незаобиколим през лятото на 1989 г., когато масовото изселване на турското население катализира значително теглене на влогове и експанзия на наличните пари. В красноречив документ по този повод БНБ обсъжда три варианта за дефлиране на паричната маса в реално изражение: „пускане“ на цените; парична реформа; обмяна на парите (вж. **5.1.**). Време, капацитет и воля за действие обаче отсъстват, а задължителната монетарна адаптация е извършена след скъпо струващи отлагания едва в началото но 1991 г. Това, което банката успява да направи, е единствено да посегне на мобилизационния запас от банкноти, да изпрати заявка за отпечатването на нови банкноти в СССР и да прокара решение за издаване на съкровищни бонове, които да послужат за паричен сурогат. Както се вижда от документите, последните две стъпки така и не се реализират. Междувременно ситуацията с предприятията също е станала хаотична, като банките системно нарушават кредитните ограничения. Въведените след 1987 г. инструменти на псевдо-

[8] *Вж. справката от 14 декември 1984 г. в* ***5.1.***

парична политика се оказват, естествено, безсилни да овладеят инфлацията. Постигането на някакъв резултат не бе възможно без преструктурирането на цялостната парична система и – в дългосрочен план – без промяна на собствеността.

Независимо от множеството проявления на „скрита“ и „открита“ инфлация, над понятието тегне политическо и идеологическо табу. В сборника намират място (вж. **5.1.**) някои от твърде редките документи, където думата е произнесена членоразделно. В основната част от писанията проблемът се дискутира евфемистично, което не пречи понякога решенията да бъдат брутално директни. Най-мащабното от тях е паричната реформа от 1952 г. (**5.2.**). Освен дефлационните задачи тя цели и окончателно да експроприра паричните активи на „вражеските“ елементи. Представените материали очертават начинанието като политическа акция, подготвяна със средствата на масовите мобилизация, агитация и репресии. Финансовият резултат от операцията е значителен и бюджетът в течение на години го използва (въпреки роптането на БНБ) за покриване на собствените си дефицити. Паричната обмяна от 1962 г. е по-„техническо“ начинание, предизвикано от промените в курса на рублата и на цените в Съветския съюз. Както се вижда от приведените свидетелства (**5.2.; 6.2.1.**), то е подготвено с голямо технократско усилие и е практически неутрално по отношение на спестяванията и доходите.

Макар монобанката да е система, в която се води „парична политика“, без да се споменава инфлацията, служебните доклади често се занимават с изменения и корекции на цените. (**5.1.**) За тях става дума по „външни“ (паритетът спрямо рублата и долара) или по „вътрешни“ поводи (цените на дребно), но винаги в контекста на сакрално прокламираната „стабилност на лева“. Експертният и практически опит за решаване на инфлационния проблем е крайно ограничен, така че повечето анализи се свеждат до описателни доклади върху оскъдните официални данни, а действията до борба с „негативни“ явления (като например скритото покачване на цените чрез асортимента) или до дребно опекунство, в което централната банка е принудена да обсъжда цени и доставки на невъобразимо количество стоки.

Едва след началото на съветската перестройка езиците постепенно се развързват, за явлението започва (почти) без задръжки да се пише в служебните документи, а през 1989–1990 г. то вече е част и от публичния дебат. В 1988–1989 г. председателят на банката Васил Коларов подготвя няколко обемисти доклада със своето разбиране за причините и за терапията (**2.2.1.**), чиито изводи са поместени почти дословно и в годишните отчети на БНБ за 1987 и 1988 г.[10] Текстовете се отличават със силен критичен патос срещу очевидните фискални източници на инфлация (конфликтът с Министерство на икономиката и планирането е съвсем открит) и същевременно с ноторно отсъствие на концептуален и информационно-статистически инструментариум, с който тя да бъде атакувана смислено и ефективно.

Значим раздел в сборника отразява „валутната политика“ на БНБ – условно понятие, което обединява въпроси, свързани с валутния режим и централизираното рациониране на валутата (**6.1.**), валутните курсове (**6.2.**; **2.2.1.**), управлението на външната търговия **(6.3)** и на валутния резерв **(6.4)**. Централно планираната икономика функционира в условията на валутен монопол, упражняван от монобанката, която концентрира и обслужва движението на най-дефицитното благо в системата, каквото са валутните ресурси. В България (както и в редица други социалистически страни) от определен момент нататък тази задача е споделена с друга институция (у нас – учредената през 1964 г. Външнотърговска бака). Валутните отношения са в зоната на контакт със световния пазар, което внася неуправляеми за плановите инстанции елементи, а доколкото БНБ/Външнотърговска банка са най-активни в тази област, двете учреждения произвеждат голямо количество документи, посветени на външноикономическите неравновесия. Без да променя принципно системата, въпросното раздвояване, от една страна, технически изчиства операциите, а от друга, създава поводи за междуведомствени напрежения.

---

[9] *Те са представени заедно с документите за контрола върху фонд „Работна заплата“, осъществяван – по презумпция – чрез специфичен тип кредит за предприятията (вж. **3.4.**). Използването от опеката на властите отчасти става именно чрез „нелегалните“ доходи, които обезсмислят официалния кредитен надзор на БНБ и в същото време подхранват все нови и нови заобиколни потоци на автоматичния кредит.*

[10] *За да се спести място, в сборника са поместени само докладите на председателя Васил Коларов.*

Приведените архиви илюстрират начините, по които се акумулира и разпределя конвертируема валута. В редица отношения те просто усъвършенстват, развивайки до възможния предел, въведения още през 1931 г. девизен монопол[11] . Но при комунистическия режим вече става дума за *тотална* концентрация на постъпващата валута и за нейното напълно непазарно, директивно раздаване според приоритетите на плана. „Събирането“ основно се осъществява от държавните експортни предприятия, като с течение на годините властите все по-активно търсят нови и нови канали за невидим експорт (развитие на туризма; допускане на работа зад граница; „репатриране“ на валутните доходи чрез „Кореком“; разширяване кръга на стоките, за които е разрешено да се купуват с валута и пр.). Именно тези принудителни пролуки в контакта със Запада бързо започват да „развращават“ режима чрез проникването на консуматорска психология отвън и чрез разширяването на паричната субституция сред населението. Валутата е привлекателна тъкмо защото, за разлика от лева, притежава качествата на „истински пари“, срещу които могат да се придобият търсените стоки. Що се отнася до разпределението на валутните запаси, то принципите са както при кредита: налице са маса правила, заобикаляни чрез безчет – приемани *ad hoc* или нарочно оставени – изключения. Теоретично се приема, че процесите се движат от „свещения“ валутен план (представляващ всъщност прогнозен платежен баланс), а на практика всичко се ръководи в режим на „ръчно управление“, което стига до немислими детайли и постоянно въвежда корекции в плана.

Документите показват безплодните опити за стимулиране на валутните приходи и за ограничаване на разходите. Насърченията търсят обвързване на постъпленията със заплатите на ръководните кадри на предприятията, а „наказанията“ за неизпълнение на плана с лека ръка са опрощавани чрез пренасяне на отговорността върху „влошената външна конюнктура“. Харченето също е стихийно в зависимост от промяната във „висшите“ приоритети – от постоянното пренареждане в лобистката сила на отделни предприятия и отрасли (например на авиокомпания „Балкан“ са отпускани валутни заеми „за да се избегнат финансови затруднения и да не се засегне престижът на страната“), от отсъствието на координация, или от отвоюваните дребни (вкл. персонални) привилегии на различни чинове от партийно-държавната номенклатура. Самите инстанции, които разпределят валутата претърпяват множество промени. Поместени са материали за Валутната комисия към правителството (1951 г.), за Валутния фонд за промишлено кооперираме с несоциалистически страни и други целеви фондове, на Валутната комисия (80-те години), за ролята на Министерството на финансите и БНБ... Интересни подробности по тези въпроси, както и за валутните операции на банката се съдържат в ревизиите на валутното ѝ управление, създадено през 1959 г. на мястото на отдел „Иностранни операции“.

Поради функциите ѝ в плановата система БНБ (пряко или съвместно с Външнотърговска банка) е основен регулатор на външната търговия. Макар по-периферно, банката има отношение и към учредяването на фирми в чужбина. Тази строго контролирана от службите за сигурност дейност се развива отчасти с логистичната и финансовата подкрепа на БНБ. В сборника са отразени събития, свързани с вече споменатата „Литексбанк“, с фирми на „Тексим“, с дружества за внос на оборудване втора употреба и пр.

Въпреки постоянното пренаписване на правилата, същината на валутния режим не се променя до самия край на 80-те години. През април 1988 г. са проведени първите валутни търгове, които имат известно значение не толкова като допълнителен източник на валута за предприятията (изтъргуваните обеми са пренебрежимо малки), колкото като индикатор за реалния курс на долара (вж. **2.2.1.**). Под влияние както на икономическите, така и на политически обстоятелства, през 1989 г. отпадат някои формалности по откриването на валутни депозити от населението, а в следващата година са предприети мерки за „нормализиране валутното обслужване на гражданите“. През 1990 г. БНБ вече захранва с дългосрочни валутни заеми новообразувани банки (например Банка за земеделски кредит), за да могат те да стартират свои валутни операции. В следващите месеци централната банка охотно раздава на пъпкуващите се институции разрешения за валутна дейност, като едва в края на годината (по искане на Световната банка) това започва да става по разписани на хартия критерии. През декември 1990 г. БНБ си възвръща изцяло функциите по „валутната политика“: тя поема от Външнотърговска онези задачи, които са присъщи на централна бан-

[11] *Вж.* Българска народна банка. Сборник документи. *Том IV.*

ка, като по този начин затваря цикъла, отворен през 1964 г. с обособяването на две самостоятелни институции.

В плановата икономика цената на валутата (валутният курс), подобно на всички останали цени, е фиксирана и централно определяна. Този ключов параметър отразява съображения, свързани както с условията в системата на СИВ, така и с капиталистическите пазари. Наред с тях курсът е натоварен и с тежки фискални задачи: през него (чрез системата на вътрешните цени) се извършва огромна част от държавното преразпределение на ресурси, генериращо необятни потоци от субсидии. Тук основният принцип в течение на целия период е поддържането на надценен лев, който счетоводно „намалява“ бюджетното бреме на външния дълг, причинява загуби на износителите и „защитава“ неефективните местни производства чрез „евтин“ внос. Тези виртуални „загуби“ и „печалби“ от контакта с външните пазари са компенсирани чрез сложна система от дотации и с въвеждането на множество коефициенти и надбавки към официалния паритет, през които се формират вътрешните цени. В икономиката всъщност няма *един* валутен курс, а разклонена *мрежа* от курсове, щадящо адаптиращи външните условия към изискванията на конкретни отрасли, предприятия, видове плащания. Общата цел е производителите да бъдат изолирани от световната конкуренция и от международните цени, като „възмездието“ за неефективността на икономиката идва през бюджета, за сметка на периодично натрупващ се външен дълг.

Архивите показват, че ирационалността на този механизъм е ясна на БНБ отрано. Проблемите, свързани с надценения лев (особено остри след паричната реформа от 1952 г.), са поставени още през 1957 г., когато банката лансира идеята разчетите по външнотърговските субсидии от бюджета да се пренесат в нова институция – нещо, което се случва седем години по-късно с учредяването на Външнотърговска банка. По-радикалният призив е за промяна на курса и за съобразяването с реалната покупателна сила на лева. Посочено е, че така би се разрешил „формалния[т] въпрос за големия размер на загубата от износа на наши стоки ... [и] въпроса за загубите и печалбите ще се пренесе там[,] където му е истинското място“, т.е. на микроравнище, в предприятията.

В тази сфера БНБ обаче не е в състояние да промени нещата, доколкото става дума за „голям политически и финансов въпрос“ от компетенцията на СИВ. В края на 50-те години тя плахо предлага проучване (разбирай преразглеждане) на международните цени и курсове в рамките на Съвета – сюжет, който ще се превърне в лайтмотив на всички обсъждания в общността през следващите години. Призивът всъщност е внушение за девалвация на лева и по-нататък – по различни поводи – БНБ винаги ще клони към подобно решение.

Центърът на валутната система в рамките на Източния блок е рублата, като курсовите съотношения на лева с долара (вж. **6.2.2.**) минават през паритета към съветската валута (вж. **6.2.1.**). Когато в началото на 60-те години в СССР променят златното ѝ съдържание, България е принудена да ревизира това на лева, както и да преразгледа цялата система на вътрешните цени. В сборника са представени архиви, свързани с тази операция, с разчети по нея и с проучвания на бюджетната възвръщаемост от износа. Те дават ясна представа за структурата на вътрешните цени и на валутните коефициенти. Документирано е и как конкретната величина на новоприетото съотношение е фактически посочена от Москва.

Неадекватността на валутните курсове (този път към долара) излиза особено настойчиво на преден план през втората половина на 80-те години. БНБ отново защитава нуждата от обезценка на лева чрез корекция на валутния коефициент (вж. **2.2.1.**), а острата съпротива и забавянето идват от Министерството на икономиката и планирането, заинтересовано да използва до дъно фискалния ресурс на надценения лев. До последно се отлага и въвеждането на *единен* валутен курс, по който да се осчетоводяват държавния дълг, балансите на БНБ/Външнотърговска банка и разходите/приходите на предприятията. В по-общ план става дума за конвертируемостта на лева, т.е. за премахване на филтрите, през които международните цени проникват в българската икономика. Поместените материали показват, че идеята витае още от края на 60-те години (1969 г.) и по-късно битува в най-различни форми – пълна валутна самоиздръжка (1987 г.); проектозакон за стопанска сметка и в конвертируеми левове (1989 г.)... Конвертируемостта обаче е неосъществима, тъй като нейното въвеждане пряко или косвено предполага изключената от властта политическа опция за промени в базисни постулати на системата.

Сборникът представя документи относно резервите (валутни и златни), поддържани през годините в БНБ (вж. **6.4.**). На валутния резерв не се гледа (както днес) като на авоар, обезпечаващ стабилността на лева: той е третиран преди всичко като буфер, който дава известна маневреност при използването на кредити в конвертируема валута или възможности за финансиране на пореднатa приоритетна програма. Самите организационни форми търпят много промени (оперативен валутен фонд; фонд „Валутен"; Стратегически валутен резерв и пр.), но общият принцип е, че със средствата се разпорежда изключително и еднолично върховният партиен ръководител. Както показват поместени документи, при управлението на сумите в края на 80-те години и тук се появяват пролуки, като от тях несанкционирано са посрещани падежи по външния дълг (повод за остър конфликт между ръководителите на БНБ и Външнотърговска банка и за гняв на Генералния секретар) или отделни траншове са давани за инвестиране от фирми на Робърт Максуел. Съвсем не случайно именно този авантюрист с крайно ниска репутация в западните финансови среди е първият кандидат за учредяване на чуждестранна банка в България през 1990 г.

Постоянно произвежданият от плановата икономика дълг е абсорбиран от държавата. Неговото *вътрешно* измерение в крайна сметка се покрива от монобанката, поради което подбраните няколко документа относно монетизирането на държавния дълг са поместени в раздела за паричното обращение (вж. **5.1.**). Подробен доклад от средата на 60-те години ясно показва начина на натрупването му през ДСК и ДЗИ. А във втората половина на 80-те години дефицитите на бюджета във все по-големи обеми се монетизират пряко от БНБ. По нейно настояване през март 1989 г. задълженията на държавата към банката са описани, формално признати и разсрочени, с което де факто (но не открито) се декларира неплатежоспособност на правителството по вътрешния дълг (вж. Годишния отчет на БНБ за 1988 г.). От особен интерес са свидетелствата за неудържимото положение в края на 1990 г., когато Министерството на финансите урежда (по телефона, преди да ги оформи писмено) спешни кредити от БНБ за изплащане на пенсиите и за други неотложни разходи.

В последния раздел на сборника значително по-подробно е отразено *външното* измерение на българския държавен дълг (вж. **7.**; вж. и **2.2.1.**). То е особено критично за комунистическия режим, доколкото именно навън той се натъква на твърди ограничения, които налагат провеждането на известни реформи и определят границите на възможния стопански растеж. Приведените архивни материали представят голям обем фактология и статистическа информация по тези въпроси, без, разбира се, да обхващат цялото им многообразие.

Съществен сегмент от дълговите отношения на страната са в рамките на СИВ и най-вече със Съветския съюз (**7.2.).** Социалистическият лагер така и не успява да създаде своя „резервна" валута за многостранни разплащания, а преводната рубла не се превръща в пълноценни световни пари, оставайки единствено разчетна единица. Обменът между отделните държави следва „съгласуването" на националните планове, движейки се в предопределените рамки на договорените „натури". Разбира се, отношенията с партньорите от СИВ (особено със СССР) са силно политизирани: отсрочките по целесъобразност, изгодни рефинансирания или други форми на фаворизиращо третиране са честа практика. Нееднозначна е играта и в банките на СИВ, където се пресичат интересите на страни с различно равнище на развитие. Документ от средата на 60-те години показва, че България системно настоява за по-ниски лихви по отпусканите заеми, но изпада в изолация и е принудена да приеме искането на СССР и на по-напредналите източноевропейски страни за повишаване цената на кредита. При всички случаи двустранните държавни кредити, получавани от Съветския съюз, не могат да се разглеждат отделно от общия контекст на българските дългови проблеми. Става дума за скачени съдове, за триъгълни операции по финансиране на платежния баланс, в които дефицити към капиталистическите държави се запушват временно със свежи пари от Госбанк или (в много по-малък размер и само инцидентно) от централни банки на други социалистически страни (вж. **7.2.**; **7.3.2.**).

Незаобиколимото тясно място в отношенията на България (и на всяка планова икономика) с външния свят остават контактите с капиталистическите икономики. Множество свидетелства очертават механизмите, по които се трупат неравновесията на платежния баланс в конвертируема валута (**7.1.**; **7.3.**; **6.1.**, **6.3.**; **2.2.1.**). Главният директивен документ тук е валутният план, хронично нарушаван по всевъзможни линии. Неговото изработване и изпълнение поражда постоянни търка-

ния между БНБ и Министерството на външната търговия. Систематичните провали на заданията по износа например, раздуват потребностите от краткосрочен кредит във валута, договарян от БНБ със Запада. А въпреки уж изключително стриктния контрол и пълния валутен монопол, много предприятия успяват да си уредят извънпланов внос или дори търговски заеми без санкцията и знанието на банката... Така, властта сравнително бързо се откъсва от първоначалната си идеология. Ако доктрината през 50-те години изисква по всякакъв начин да бъде избегната „и най-малката зависимост на нашето народно стопанство от капиталистическия пазар“, реалностите постоянно се отдалечават от този императив. Сборникът подробно документира как българската планова икономика изпада в трите дългови кризи в своята история – в началото на 60-те, в края на 70-те и (терминалната) в края на 80-те години.

Особено подробно е проследена първата криза. Този избор се дължи не само на наличието на обилен фактографски материал, но и на голямата прегледност, с която в хода на тази криза се проявяват вградените външноплатежни ограничения на плановата система. Конкретните събития са породени от стремителното нарастване на доларовия дълг след 1956 г. вследствие на непремереното и политически мотивирано форсиране на растежа. Особеното в ситуацията е, че задлъжнялостта е най-вече към съветските банки на Запад (*Moscow Narodni Bank* в Лондон и *Banque commerciale pour l'Europe du Nord* в Париж), използвани от сателитните държави като източник на краткосрочни кредити за покриване дефицитите на платежния баланс в критични ситуации и за финансиране на външнотърговските плащания с развитите страни (вж. **7.3.2.**). Отношенията с тези банки са смесица от икономически (те са принудени проформа да се придържат към действащите на Запад регулации) и политически съображения. Всички важни решения се взимат от принципала им в Москва (Госбанк) след мъчителни обсъждания и преговори между български и съветски политически инстанции. В сборника са налице документи, съдържащи изключително интересни детайли от договарянето и разсрочването на българския дълг към двете банки в началото на 60-те години, когато България е на прага (в някои моменти технически дори и де факто) в състояние на прекратяване на плащанията. Контактите (осъществени от висши служители на БНБ) са много интензивни, изпълнени както с чинопоклоничество към метрополията, така и със сподавена неприязън (излята тук-там в емоционални резолюции) към съветските контрагенти. В редица отношения тези митарства ни връщат към мисиите на български министри и висши служители по уреждане на външния дълг отпреди 1944 г.[12]

Кулминацията и развръзката на тази дългова криза настъпва с един напълно неортодоксален ход, какъвто е продажбата на българските златни резерви (вж. **6.4.2.**). Златото на БНБ е физически пренесено в Москва още през 1959 г. (под предлог, че сградата на банката не е в състояние да понесе ядрен удар), а по-късно на две партиди е продадено, за да бъдат покрити падежите по дълга към съветските бани в Лондон и Париж. В самия край на 1962 г. около 21 тона злато са закупени от Госбанк, макар две години по-рано да се е обсъждал вариантът тя да го продаде срещу капиталистическа валута за сметка на БНБ и с осигурения ресурс да погаси българските задължения. През 1964 г. са продадени още 4 тона, надлежно депозирани предварително като златен залог в Лондон. Операциите са проведени в пълна секретност, като дори счетоводните операции са взети по устно нареждане, с изричната писмена санкция на Т. Живков. Представените документи за първи път правят публично достояние този уникален епизод от нашата финансова история. След него започва трупането на нов златен резерв, като БНБ прибягва и до ограничени заеми срещу златен залог от Банката за международни разплащания в Базел.

Втората дългова криза е последица от шоковото нарастване на цените на нефта в средата на 70-те години. Проблемът този път е пряко свързан с дългове към западни партньори. Изходът за България се оказва отново политически – разрешението, дадено от съветското ръководство, страната да реекспортира нефт по световни борсови цени, благодарение на което платежните дефицити са покрити, а през 1984 г. задлъжнялостта в конвертируема валута е сведена до своя минимум.

Материалите в сборника осветляват и последната криза, довела до мораториума от 1990 г. (**7.**; **2.2.1.**). Тя се развива под въздействие на комбинация от фактори – изначалната неадаптивност на плановата икономика, изострена в условията на все по-глобализиращата се действителност;

[12] *Вж.* Българска народна банка. Сборник документи. *Том II–IV.*

спирането на плащанията на Полша и Югославия, отразили се върху оценките на кредиторите за региона; кризата с дълга на държавите от Третия свят, направила несъбираеми големи български вземания от тях; масираното отпускане на държавни кредити за „приятелски“ режими, които не са в състояние да ги обслужват (вж. **7.2.; 2.2.1.**); неблагоприятните тенденции във валутните курсове и лихвените равнища на Запад; напълно неадекватното и изкуствено форсиране на растежа през 1985–1986 г., провеждано от българските власти като прилежна имитация на възприетия в СССР курс към „ускорение“; нежеланието и невъзможността на Съветския съюз да поеме наново обичайната роля на „платец от последна инстанция“, традиционно възприемана на Запад като най-надеждната гаранция за българската платежоспособност. Поместеното показва как още откъм края на 1986 г. в БНБ са наясно, че страната отива към неплатежоспособност. Инвентаризирани и предавани „нагоре“ са множеството симптоми за загуба (а през 1989 г. и за срив) в доверието на банките-кредиторки към България. Всичко това е сигнализирано многократно в нейни доклади, а в края на десетилетието перспективата за спиране на плащанията се коментира в редица документи на властта. Справка от август 1990 г. (вж. **6.4.1.**) проследява топенето на валутните резерви в началото на годината, приключило с обявяването на мораториума към частните банки-кредиторки.

Обсъжданите решения обаче издават паника, раздвоение и безпътица (вж. **2.2.1.**; **3.1.**; **6.**; **7.**). В тази атмосфера се дава ухо на най-неправдоподобни предложения.[13] А плановата машина е парализирана, като осъществява единствено рефлекторни действия, свеждащи се до вълна от разсрочвания по задълженията на предприятия и на цели сектори, до палиативно увеличаване на вътрешния и външния дълг. Краен „вътрешен“ източник е монетарната емисия на БНБ. При умуванията над ситуацията банката е значително по-„радикална“ в констатациите и предложенията си, отколкото Министерството на икономиката и планирането, с което ведомственият конфликт е неприкрит. В докладите си тя идентифицира редица от източниците на бюджетни дефицити и каналите за тяхното финансиране чрез БНБ, претендира, че формулира „антиинфлационна политика“, настоява за фактическа девалвация на лева. Същевременно в позицията ѝ прозират бараж от идеологически клишета и професионален недостиг. Както се вижда от документите, тя така и не стига до изработването на цялостен стабилизационен пакет, до разбиране за либерализация (не само за „корекция“) на цените и до поставяне под въпрос на плановата икономика и/или на държавната собственост. Предстоящото все още се мисли като „приспособяване“ на плана към някаква форма на крайно регулиран „пазар“, където държавата продължава да доминира.

Тези рамки в интелектуалния хоризонт на властта (оформящото се извън нея другомислие в края на режима страдаше от свои си ограничения) предопределят и основните принципи на „стабилизационната програма“, лансирана в началото на 1990 г. Поради представителността ѝ за идеологията на управляващите, заради тежките ѝ негативни икономически последици и отраженията ѝ върху статута на БНБ на програмата е посветен отделен раздел (**2.2.2.),** отразяващ единствено гледната точка на правителството. Макар след политическите промени официалният език външно да започва да се променя, да прилага заемки от вече публичните становища на критично настроени икономисти и все по-силно да се чувства влиянието на международните финансови институции, през годината така и не се стига по-далеч от изготвянето на списъци с имитационни мерки и от кухи анонси за институционални промени. Текущото управление на икономиката продължава да се води ден за ден, много от институциите на старата система са си на мястото, а идейните нагласи на кабинета не отиват отвъд „смелото“ виждане (изразено от А. Луканов), че „ днес никой не може да твърди, че пазарната икономика е равносилна на капиталистическата“. Синтез на тази половинчата и непоследователна политика от 1990 г. е надвилото клише за „постепенен преход“, отложило с повече от година (при изключително висока цена) най-належащите макроикономически промени.

В сборника е отделено внимание и на една наглед периферна тема. Обособени са (вж. **7.3.1.**) архиви, свързани с продължението на „старата“ българска дългова история[14] в напълно променения след 1948 г. политически контекст. Поместени са преписки относно по-специфични казуси, като например отношенията с банкера (а след войната емигрант и сътрудник на американското разузнаване) Ангел Куюмджийски (уреждането през 1948 г. на висящите взаимни претенции

[13] *Вж. например докладната от 14 декември 1988 г. в* ***7.3.2.***

[14] *Вж.* Българска народна банка. Сборник документи. *Том II–IV.*

между него и българската държава се оформя в помпозен документ), или по българските вземания от Третия Райх. Голям интерес представлява сключеното през декември 1948 г. споразумение с държателите на предвоенните облигации от нашите държавни заеми, призвано временно да реши натрупаните висящи проблеми. Впоследствие, по вътрешни и външнополитически причини комунистическата власт негласно едностранно го денонсира. Като вариант тя дори обсъжда революционния ход за „заличаване“ на съответните договори и закони чрез изпълнение на правителственото нареждане за отмяна на всички закони опреди 9 септември 1944 г. и на последствията от тях. През следващите години се отива към двустранни междудържавни спогодби, обвързващи спорните проблеми относно старите дългове със споразумения по множество други въпроси. Процесът се проточва десетилетия, като последната е сключена с Англия едва през 1987 г.: България ликвидира напълно последиците от серията мораториуми след края на Първата световна война три години преди да обяви следващия...

Полезно е, преглеждайки документите, читателят (най-вече по-младият) да обърне внимание на особеностите в езика на епохата и на неговото развитие. В началните години служебната преписка е пропита от силно идеологизиран индоктриниращ стил, с който се обсъждат дори чисто технически проблеми. Успоредно с „узряването“ на социализма изказът става по-безцветен, остро патетичният партиен тон отстъпва място на механично и безстрастно повтарящи се дежурни формули, междуведомствените и личностни конфликти избледняват и често (но не винаги) започват да затъват в меки взаимни компромиси. През 70-те и в началото на 80-те години все по-широко се налага едно нормативизирано и наукообразно пустословие, много от текстовете губят консистенция, съдържателните факти са удавени в плява. В този смисъл представените документи са до голяма степен саморазобличаващи се и говорещи сами за себе си – те въплъщават реалност, която от днешна гледна точка граничи с абсурда и по която коментарите обикновено са излишни. Това че редица материали са буквално скучни и/или безсмислени отразява пораждащата ги действителност, като тъкмо подобно съответствие ги прави ярко илюстративни и заслужаващи да бъдат поместени. Нека отбележа също така, че „архивирането“ на комунистическата икономика е ставало значително по-недобросъвестно, отколкото през предходните години – след 1948 г. историкът нерядко се сблъсква с документален хаос, с лошо систематизирани и подреждани материали.

Но дори в подобен контекст границата между официална и експертна реторика не е напълно заличена. От една страна, през онези четиридесет години *публичното* политическо обсъждане от властта на икономическите проблеми не излиза от задължителния идеологически мундир: поради това (освен в много наложителни случаи) присъствието на чисто политическия жанр в сборника е сведено до минимум. От друга страна, в зависимост от функционалното си място всяко ведомство развива една или друга степен на „технократизъм“. Положението на БНБ в институционалната инфраструктура на плановата икономика е такова, че банката повече от други учреждения може (дори е принудена) да назовава напреженията и тенденциите с истинските, или поне с лесно различими имена. Това се отнася най-вече до процесите, свързани с външния дълг и с платежните затруднения, където експозицията към световните пазари е пряка, а по-трезвите оценки и прилагането на рудиментарни „пазарни“ инструменти са неизбежност.

Двусмислеността на езика се проявява особено отчетливо в годишните отчети на БНБ. Разпространявани „строго секретно“, само в по няколко екземпляра, тези стереотипни отчети задължително включват актуалните политически коректни заклинания и стриктно следват изискванията на поредната партийна кампания. Това са трудно четими текстове, написани в криптиран за здравия икономически разум „експертен“ жаргон, загубили изцяло (що се отнася до „вътрешната“ икономика) своята предвоенна аналитична стойност. Същевременно анализите са изместени към произвежданите в голям брой от банката тематични и периодични докладни записки или информации. Днес основната част от годишните доклади след 1948 г. представляват интерес единствено като набор от числа, по които с голямо търпение, въображение и находчивост историците биха могли да възстановят някои действително важни аспекти от икономическия живот. Едва от средата на 80-те години ежегодните отчети на БНБ започват да претендират за определена съдържателност, да включват по-„разчупени“ коментари и артикулирани позиции, да представят отделни по-информативни индикатори. Поради всичко това в сборника намират място само извадки от докладите за

кризисните 1985–1989 г. (в пълен обем те не могат, а и не си струва да бъдат поместени) (**2.2.1.**), докато стандартизираните образци от времето на „по-спокойните“ предходни периоди остават без внимание.[15]

Накрая, нека припомня, че издаването на настоящия том стана възможно само благодарение на обстоятелството, че БНБ отвори своите архиви. За съжаление, обществото все още няма достъп до *цялото* документално наследство за българската икономика през този уникален период, защото и досега нито едно друго стопанско учреждение не е разкрило изцяло запазените си архиви. Такива важни институции като Министерството на финансите или някогашният Държавен комитет за планиране продължават да излагат единствено своите „несекретни“ масиви, където смислените документи са изключителна рядкост. Известни ценни допълнения идват от откритите фондове на Централния комитет на БКП, на Министерския съвет и на Външнотърговска банка, съхраняващи обаче основно документи с по-друг профил. Така, макар двадесет години след началото на прехода в познанието за комунистическото стопанско минало на България да е направен важен пробив, той все още предстои да бъде разширяван. Дано отговорното отношение към институционалната памет, проявено от БНБ и Държавна агенция „Архиви“, даде вдъхновяващ пример за следване.

Завършвайки издаването на поредицата бих искал сърдечно да благодаря на архивистите, с които през годините издирвахме и пресявахме огромното документално богатство. Първите два тома станаха възможни с усилията на Стоян Бояджиев, Елена Бугарчева и Красимира Донова от Централния държавен архив, а най-дълго в това пътуване из миналото ме придружаваше с търпеливата си и всеотдайна работа Христо Яновски (Централен държавен архив и по-късно БНБ), с когото преминахме през подготовката на четири от петте тома.

Съществена заслуга за крайния резултат има и отдел „Печатни издания“ към БНБ, където книгите с прогресивно нарастващ обем бяха комплектовани, редактирани и подготвяни за печат. Искрената ми благодарност е за Людмила Димова, която успя безупречно да организира и мотивира своя екип за реализирането на тази нелека и сложна задача.

Румен Аврамов

*
* *

Археографската обработка на документите и в този том изцяло следва обявените в томове първи, трети и четвърти правила и принципи. Внушителният брой на представените документи (907 – с 245 повече от предходния четвърти том) е причина за пестеливото предоставяне на справочни данни и обяснителни бележки за личностите, фактите и събитията, представени в документите.

Христо Яновски

[15] *Пълният набор от годишните доклади за разглеждания период може да бъде намерен както в Централния държавен архив, така и в библиотеката на БНБ.*

1

Статут на БНБ и парична система

№ 1

ДОКЛАД ОТ СЪВЕТНИКА ПРИ СОФИЙСКИЯ КЛОН НА БНБ Л. НАУМОВ ДО УПРАВИТЕЛЯ НА БНБ ЗА СЛИВАНЕТО НА БАНКИТЕ В ГР. ВАРНА

София, 12 януари 1948 г.

ДО
ГОСПОДИН УПРАВИТЕЛЯ НА
БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

Т у к.

Б. Н. Б-ка – Инспекторат
вх. № 280
15.I.1948 г.

ДОКЛАД

От ЛЮБОМИР НАУМОВ, съветник при Софийския банков клон,
в връзка с командировката ми в гр. Варна по сливането на банките.

Господин Управителю,

В допълнение на доклада ми от 3 того, донасям Ви още следното:

Пристигнах в гр. Варна на 28.XII. м.г. вечерта. На следующия ден сутринта се явих найнапред при ръководящия директор Манол Атанасов и впоследствие обиколих и останалите 5 директори на банки, като им предадох съотв[етните] книжа, шифъра – разписки за получаването на който прилагам, а също така и табелите „Народна банка“, които бяха поставени още в мое присътствие.

Същия ден вечерта свиках конференция в кабинета на ръководящия директор в Нар[одна] банка № 1, на която присътствуваха всички директори, поддиректори, прокуристи и счетоводители от слетите банки.

Следующия ден на 30 с.м. обиколих директорите на Популярните банки в града и влезнах в телефонна връзка с директорите на Популярните банки от гарите Новградец и Долен-Чифлик. На 31 декември м.г. сутринта направих конференция с директорите и счетоводителите на всички Популярни банки, а те са:

1. Варненска Популярна банка, гр. Варна
2. Приморска Популярна банка, гр. Варна
3. Популярна банка, гара Новградец
4. Всестранна кооп[ерация] „Единство“, гара Долен-Чифлик, която до скоро е била Популярна банка и член на бившия съюз на Популярните банки.

От Директора на Нар[одна] банка № 2 получих данни за точния брой на всестранните земеделски кооперации в околията. Те са общо 67 броя вкл. поменатата по-горе кооп[ерация] „Единство“. Досега 41 от тях са били кредитни кооперации, а 26 са били трудово-горски произв[одителни] кооперации. Понастоящем някои от тях са се оформили вече като всестранни земеделски кооперации, а други имат решения на Управителните си съвети за превръщането им в такива и са в период на преустройство.

Прилагам списък за всичките кооперации с техните имена като трудово-горски производителни или кредитни такива, които имена остават същите и след преобръщането им в всестранни земеделски кооперации.

Всичките поменати кооперации са обединени и в Районния кооп[еративен] съюз, който е общ за Варненска и Балчишка околии.

Всичките кооперации имат влогова служба, която според мнението на Директора на

Нар[одна] банка № 2 би могла да продължи и занапред. Никоя от тях, обаче, няма преводна служба, с изкл[ючение] на Всестранна кооп[ерация] „Единство“ – Долен Чифлик.

През цялото време на моя престой в Варна до 9 януари т.г. вкл. съм бил в непрекъснат досег с директорите и счетоводителите на всички банки.

Съотв[етните] питания по техниката на прегрупирането и в връзка с прилагането на Закона за Банките се отправяха до мене и до ръководящия директор, с когото често пъти сме решавали заедно възникналите въпроси.

Прегрупирането на сметките в бившите държавни банки става по-лесно, отколкото в бившите Търговска и Италианска банки, обаче последната получи и едно упътване за извършване на прегрупирването от София, което беше използувано. А направените прегрупирвания при бивш[ата] Търговска банка са били сравнени с прегрупирванията на същата банка в гр. Бургас, по телефона.

И двете поменати бивши частни банки, а също така и бившата Ишикларска търговска банка, която от 1 декември м.г. е преименована на Ишикларско търговско а[кционерно] д[ружество], не водеха контролни книги. Такива бяха заведени своевременно.

Ишикларска търговска банка или Народна банка № 7 в миналото е събирала и влогове за подсилване на капитала си, обаче с тази влогова дейност понастоящем тя е ликвидирала.

Същата е агент на Дирекция на храноизноса и от преди 2 години деятел на а[кционерно] д[ружество] „Соекс“, София, като по-голямата дейност на Банката е била винаги в връзка с събиране на храни за Дирекцията на храноизноса, а по-малко по раздаване на семена за засяване на соя и събирането на същите.

Банката има покупателни пунктове в Добрич, Вълчи-Дол, Хитрино и Самуил. В последното селище е имало чиновник на Банката, а в другите 3 пункта работят на съдружнически начала. С изключение на Добрич в всички други пунктове Банката има постройки – магазини и жилища. Персонал около 3–4 души. Изобщо цялата дейност на банката е търг[овско]-стопанска.

Директорът на същата банка – г[осподин] Кръстев ми представи едно писмо от Банкерския съвет под № 9178/3 юни [1]942 г. с препоръка банката да се обърне в Търговско дружество.

В Народна банка № 2 не са срещали трудности при прегрупирането на партидите. Същата банка заедно с агенциите в: Долен Чифлик и Новградец има 59 души персонал при 8 инспектори.

Народна банка № 3 е настанена в собствено 3-етажно здание, като използува само партера и първия етаж. Има около 36 души чиновници. Прегрупирването мина леко с някои изкл[ючения], които посочвам в края на доклада си.

Народна банка № 4 е настанена в собствено 3-етажно здание при персонал от 4–5 души. В тази банка вместо операционни бележки използуват самите изходящи писма, като само в редки случаи при известни статистически операции правят оригинални операционни бележки. Сега имат и надничарски персонал, настанен с разрешение на старото Управление.

Народна банка № 5 е настанена тоже в собствено здание с 5-6 души персонал. В счетоводството практикуват наред с воденето на регистри и така наречените фишове, наподобяващи на нашите кардекси.

В Народна банка № 1, поради липсата на лихвени сметки, приключването се очакваше да стане към 12–13 т.м.

Обърнах внимание на всички Директори на поменатите банки за своевременното приключване, като първоначално поставих срок – 15 януари т.г. – такъв, какъвто ни беше съобщен устно от подуправителя г[осподин] Ралчев на конференцията в София.

Работното време в всичките банки беше увеличено, като се работеше и в празднични дни. Дължа да отбележа, че и преди кампанията в връзка с новия закон, почти в всички банки се е работило извънредно.

В Народна банка № 1 имат грижата първия зборен баланс по новата балансова схема да бъде изпратен навреме.

Към средата на месеца ще могат да приключат банките №№ 1, 3, 4, 5, а банките №№ 2 и 7 ще приключат към 20-21 того.

Относно въпроса за фактическото сливане в гр. Варна, намирам за най-удобни помещенията на банките №№ 1, 2 и 5.

Понастоящем в Народна банка № 1 биха могли да се поместят още чиновници. Същото е и в Народна банка № 2, която е в собствено здание и използува само първия етаж – за оперативен салон и няколко стаи от втория етаж, като останалите около 15 стаи от същия етаж са дадени под наем. В партера има 13 магазина. В мазето би могло да се приспособи трезор.

Собственото здание на Народна банка № 5 е строено специално за Банка – много хубаво и удобно, с трезор за касетки и отделна сграда за склад. Използува се само партера, а етажите над него са отдадени под наем. Тук също така биха могли да се поместят доста служители.

Забелязах в много от чиновниците, особенно измежду тези от бившите частни банки, едно униние в връзка с новия закон за банките, дължащо се на безспокойствия от личен характер относно бъдещата съдба на всеки един от тях.

З а т р у д н е н и я:

1. В връзка с бъдещата дейност на Народна банка № 7 – бивш[ата] Ишикларска търговска банка, чиято дейност не е банкова, а чисто търговска, за която цел същата банка отправи специално писмо-изложение до Централното управление на Банката – Дирекция за търговския, индустриален и занаятчийски кредит.

2. Народна банка № 3 при своите пласментни операции си служи предимно с заемни полици и по-малко с текущи сметки, като за един и същ клиент обикновено са застъпени и двете форми на кредитиране. При сконтиране на някоя заемна полица, чистото произведение на която минава в заверение на тек[уща] с[мет]ка на клиента, или по някакъв друг повод, тази текуща сметка излиза на червено. Следва ли от това задължението на един банков клиент с заемни полици да бъде минато в дебита на баланса, а макар и временното кредиторно салдо по текущата му сметка да мине в кредита на баланса, или само разликата между двете сметки, която е винаги дебиторна, да се мине в актива на баланса. Банката е отправила нарочно писмо до Кредитния и Счетоводния отдели при Центр[ално] Управление. В случая аз дадох мнение, че трябва да се минават отделно перата.

3. При пристигането на стоки от чужбина на Варненското пристанище – внесени от някоя вносна централа, впоследствие тия стоки трябва да бъдат предадени обикновенно на някое предприятие, чиято дейност е запланирана, като същите остават в залог на Народна банка № 3, която е извършила плащането. Предаването на стоките на местното предприятие трябвало да стане след като се получи разрешение от Централното управл[ение] от София, обаче фактически в миналото клонът в Варна е плащал и предавал стоката на предприятието и после е получавал формалното одобрение от София. Това е правено, за да се избегнат таксите по магазинаж и др.

От Нар[одна] банка № 3 молят за инструкции по повдигнатия въпрос.

София, 12 януари 1948 година.

С почит:

Л. Наумов

Приложение:
разписки за получен шифър
описа на Всестр[анните] земед[елски] кооперации.

ЦДА, ф. 132, оп. 3, а.е. 1[6], л. 123–125. Оригинал. Машинопис.

№ 2

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ОТ БАНКОВИЯ КОНТРОЛЬОР П. ДАМЯНОВ И ГЛАВНИЯ ИНСПЕКТОР Б. ГРАШЕВ ДО ДИРЕКТОРА НА ДЕВИЗНИЯ ОТДЕЛ СЪС СВЕДЕНИЯ ЗА ВЗЕМАНИЯТА И ЗАДЪЛЖЕНИЯТА В ЧУЖБИНА НА БИВШИТЕ ЧАСТНИ БАНКИ И С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ОРГАНИЗАЦИЯТА НА РАБОТАТА НА ДЕВИЗНИЯ ОТДЕЛ

София, 19 февруари 1948 г.

ДЕВИЗЕН ОТДЕЛ
Камбиално отделение

Господин Директоре,

Представяме Ви сведение за вземанията и задълженията от и към чужбина на бившите частни банки, сега клонове на Б. н. банка, изработено въз основа на списъците, дадени от тия банки, по повод циркулярното ни писмо от 27 декември 1947 год.

Поради различните начини на оперираме в бившите частни банки, липсата на единна система при осчетоводяването на еднородни операции и физическата невъзможност, за сега, да се проверява произхода на всички дадени пера, сведението дава само една предварителна представа за вземанията и задълженията и не може да се счита за окончателно. При това трябва да се има предвид, че много от посочените остатъци не са уточнени, дадени са към различни дати, преди или след приключването, едни са спорни, други блокирани и няма данни относно тяхната разполагаемост. Всички подробности по тези въпроси ще се уяснят, след като се дадат конкретни нареждания за прехвърлянето и след като се влезе в връзка с кореспондентите в странство.

Както е известно, с циркуляра от 27.XII.1947 год. се нареди незабавното прехвърляне на вземанията и на задълженията на банките. Поради това, обаче, че технически прехвърлянето у нас не беше възможно, преди приключването и съставянето на окончателен, общ баланс и преди да се направят проучвания, особено за някои по-големи кредитни пера, с ново циркулярно писмо от 12.I.1948 год. уведомихме частните банки, че прехвърлянето ще стане след съставянето на сборния баланс и по конкретни наши нареждания. Банките не следваше да отменят дадените вече от тях нареждания. Затова, междувременно, някои кореспонденти са прехвърлили различни салда на името на Б. н. банка. Ние сме наредили да не се вземат още операции, като само сме уведомили някои от кореспондентите да преименоват сметките на бившите частни банки, сега клонове на Банката.

Според сведения от Счетоводния отдел, сборният баланс на банката ни ще бъде готов в близки дни. В връзка с това, пък и независимо от това, за да може да се проведе каквото и да е нареждане по прехвърляне на всички или някои вземания и задължения на бившите частни банки, необходимо е да се реши, кои банкови клонове остава да съществуват, дали и кои от тях ще работят направо с странство и кои посредством клон № 1.

Като се вземе предвид досегашната практика, естеството на камбиалните операции и огромната работа, която би се създала само за един клон, ако всичко се централизираше на едно място (тук е мястото да се отбележи, че само бившата Банка Български кредит има открити около 4.000 акредитива) - от една страна и необходимостта да се постигне пълна и обща експедитивност – от друга,

изказваме мнение:

1. Всички сметки „местни и чуждестранни лева“ да се водят и в бъдаще при клоновете на банката;

2. Клоновете 1, 2, 3, 4, 5 (които бъдат определени) да извършват и в бъдаще операции по акредитиви, открити от нас или при нас, но да не оперират с девизни сметки, като покритията се дават или получават от клон № 1.

3. Всички други девизни операции да се извършват само от клон № 1, докато практиката и нуждите наложат една нова система, ако тази централизация не е подходяща;

4. Прехвърлянето на сегашните вземания и задължения в чуждестранни валути да стават последователно, след проучване на произхода им и по конкретни нареждания от Девизния отдел;

5. Техническите подробности и начина на оперирането да се уредят от Счетоводния и Девизния отдели.

6. Клоновете да извършват и в бъдаще операции по стари акредитиви в движение, открити от тях или при тях, до ликвидирането на тия акредитиви.

Моля да ни се дадат нареждания.

б[анков] контрольор: *П. Дамянов*

гл[авен] инспектор: *Б. Грашев*

[Върху документа – надписи:]
1) Одобряват се изказаните предложения.
2) Да продължават да работят с чужбина само за акредитиви клоновете [№№] 1, 3 и 5.
3) Девизният отдел да започне незабавно проучване произхода на сметките и заверо-задълженията по тях.
4) Счетоводният и девизен отдели да оточнят техническите подробности за оперирането и прехвърлянето на сметките.
20.II.[19]48 г. [- - -]

г[-н] Иванов
От камбиално гледище правилно е разрешен въпроса. Следва обаче разглеждането да бъде доведено до знанието и на дирекция „Счетоводство и кадри“.
2.3.[19]48 г. А. Иванов

ЦДА, ф. 132, оп. 3, а.е. 397, л. 1. Оригинал. Бланка. Машинопис.

№ 3

ПИСМО ОТ БНБ ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ С ПРЕДЛОЖЕН ТЕКСТ НА УКАЗ ЗА ФИСКАЛНИ ОБЛЕКЧЕНИЯ НА БНБ, БЪЛГАРСКАТА ИНВЕСТИЦИОННА БАНКА И ПОПУЛЯРНИТЕ БАНКИ

София, 1 април 1948 г.

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ
Отдел ЮРИСТКОНСУЛТ
№ 7804

София, 1 април 1948 г.
До Господина
Минист[ъ]ра на финансите
Т у к.

Господин Министре,

За обезпечаване събирането на вземанията на банката ни от бившите собственици на национализираните предприятия се налага, пред вид опасността същите да укрият или разпилеят имуществото си, да предприемем незабавно обезпечителни и изпълнителни действия.

Въпросните вземания възлизат на много милиарди левове. Така, само прякият пласмент на бившата Банка „Български кредит“ в индустрията възлиза към 31.XII.1947 г. на лв. 8,227,353,000.-.

При положението, че активите на длъжниците, бивши собственици на национализирани предприятия, в по-голямата им част се изземват като принадлежащи към национализираните предприятия, банката ни ще може да реализира в резултат на изпълнението само една не много голяма част от вземанията си. Протестни разноски, съдебно мито, герб и т.н., обаче, тя ще трябва да плати върху целия размер на вземанията си.

При това, банката не може да протестира полиците и се снабди с изпълнителни листове само за част от вземанията си, тъй като тя ще трябва да конкурира с целия размер на същите с другите кредитори.

Извършването протести, снабдяването ни с изпълнителни листове, изваждането обезпечителни заповеди, воденето дела на общо основание и т.н. при заплащането на всички разноски би довело до огромни загуби за банката ни.

В други подобни случаи, именно, при несъстоятелността – чл. 768 заб. I и II от Т. 3., кредиторите са фактически освободени от предварително заплащане съдебни разноски и даже е постановено същите да се плащат върху това, което фактически е събрано.

Ето защо, молим, Господин Министре, да вземете инициативата за издаване по силата на чл. чл. 5 букви „б“ и „в“ и 6 от Закона за Президиума на Народното събрание, указ на Президиума на В[еликото] Н[ародно] С[ъбрание] с следното съдържание:

„Освобождават се Българската народа банка, Българската инвестиционна банка и Популярните банки от предварително внасяне протестни разноски, съдебни и канцеларски мита, берии, герб, фонд съдебни сгради и всякакви други разноски, с изключение на суми за възнаграждение на свидетели и вещи лица, по протестиране полици, изваждане изпълнителни листове, водене дела и каквито и да е други производства пред съдилищата, нотариусите и съдиите-изпълнители в връзка с вземанията им от национализирани предприятия, техните бивши собственици и съзадължени с тях лица.

Същите разноски, макар и невнесени предварително, се присъждат от съда и се внасят от Българската народна банка, Българската инвестиционна банка или Популярните банки в полза на държавното съкровище само в размера, в който бъдат събрани от осъдените лица. Българската народна банка, Българската инвестиционна банка или Популярните банки събират по издадените им изпълнителни листове най-напред разноските в полза на държавата и едва след това своите вземания.

Също така, освобождават се Българската народна банка и Българската инвестиционна банка от представяне гаранция при искане обезпечения на парични вземания и оценими в пари искания срещу бивши собственици на национализирани предприятия и съзадължени с тях лица, по пътя на чл. чл. 371 и сл. от закона за гражданското съдопроизводство“.

Тъй като мораториумът, даден за задълженията на национализираните предприятия и бившите им собственици е 90-дневен, считано от падежа и от 23.III. т.г. протестираме полици срещу бившите собственици на национализирани предприятия ежедневно, а от друга страна се налага да пристъпим към изваждане изпълнителни листове и взимане обезпечителни мерки, молим, Господин Министре, настоящата ни молба да бъде разрешена най-спешно.

[- - -] С почитание:
Българска народна банка
[- - -] Централно управление
Подуправител: Управител:
А. Касабов *Ц. Цончев**

[Върху документа – надпис:]
Архива.
С [...] книга на
Държ. Юрисконсулт.
5.IV.1948 [- - -]

ЦДА, ф. 163, оп. 18, а.е. 33, л. 11. Оригинал. Машинопис.

---

* **Цоню Цончев (1898–1967 г.)** *През 1923 г. завършва Висшето търговско училище във Варна. В периода 1935−1940 г. работи като сътрудник в Статистическия институт за стопански проучвания при Софийския държавен университет, като междувременно през 1938−1939 г. специализира в Харвардския университет в САЩ. От 1940 г. до 1945 г. е на ръководна длъжност в Главна дирекция на статистиката. През юли − октомври 1946 г. е подуправител на БНБ, а от 10.X.1946 до 13.VIII.1949 г. − неин управител. При неговото управление през март 1947 г. се провеждат парична реформа и национализация на банките. БНБ започва да се преобразува в монобанка на централизираната планова икономика. След 1949 г. работи в Икономическия институт към Българската академия на науките.*

№ 4

МОТИВИ КЪМ ПРОЕКТА ЗА УКАЗ ЗА ФИСКАЛНИ ОБЛЕКЧЕНИЯ НА БНБ, БЪЛГАРСКАТА ИНВЕСТИЦИОННА БАНКА И ПОПУЛЯРНИТЕ БАНКИ*

София, 26 април 1948 г.

М О Т И В И

към Указа за фискални облекчения на некои банки.

Вземанията на държавните банки и на популярните банки срещу национализирани предприятия и техните бивши собственици възлизат на много милиарди лева. Като се има пред вид, че държавата поема пасива на национализираните предприятия само до размер на актива, който ще се оцени с критерия на Закона за еднократен данък върху имуществата, за събиране на остатъка банките ще трябва да насочат изпълнителните си действия срещу незасегнатото от национализацията имущество на бившите собственици. Това имущество, обаче, в повечето случаи едва ли би могло да покрие дълговете и, следователно, ако банките, за да се снабдят с изпълнителни листове трябва предварително да внасят съдебните мита и другите берии, се излагат а риска да понесат чувствителни загуби. За да се предпазят банките от тия загуби, с проекто-указа се предвижда освобождаване на същите от предварително внасяне на съдебните мита и др. берии и такси, включително и гербовия налог, като, от друга страна, съдилищата се задължават да присъждат тия суми, като от добитите при изпълнението пари ще се изплатят най-напред невнесените държавни вземания, а само остатъка ще отиде за погасяване а дълга.-

София, 26 април 1948 год.

, МИНИСТЪР НА ФИНАНСИТЕ: *[- - -]*

ЦДА, ф. 163, оп. 18, а.е. 33, л. 6. Оригинал. Машинопис.

* *Фискалните облекчения са въведени с Указ на Президиума на Великото народно събрание от 4 юни 1948 г.*

№ 5

ПИСМО ОТ БНБ ДО МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ С ИСКАНЕ ЗА СЪГЛАСУВАНЕ НА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ИЗДАВАНИТЕ ОТ НЕГО ПОСТАНОВЛЕНИЯ, ЗАСЯГАЩИ ДЕЙНОСТТА НА БНБ И ПРИЛАГАНЕТО НА ЗАКОНА ЗА БАНКИТЕ

София, 24 юли 1948 г.

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ
[...]

До Почитаемия
Министерски съвет
Т У К.

От досегашното приложение новия закон за банките, констатирахме случаи на издаване постановления от Почитаемия Ви съвет, които засягат банката като кредитен и влогов институт, в които често се вписват разпореждания, противоречащи и несъответствуващи на закона за банките.

За да се избегнат подобни опущения, молим Почитаемия Министерски съвет, ако намери за необходимо, да разпореди до всички министерства, преди внасянето в Почитаемия Министерски

съвет за разглеждане каквито и да било закони, правилници, наредби и постановления, които пораждат каквито и да било отношения с Б. Н. Банка и закона за банките, да ни се изпращат за предварително преглеждане, даване мнение и съобразяване с закона за банките и установената практика на банката, като кредитен и влогов институт.

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Централно управление
Директор: Подуправител:
[- - -]

[Върху документа – надпис:]
др. Брайко Николов
Смятам, че не ще бъде уместно да пишем до Мин[истерския] съвет, а до отделните стопански министерства и на тях да обърнем вниманието, че те изготвят често пъти постановления, които не са съобразени с Закона за банките в случаите, когато се възлагат кредитни задачи на БНБ. По тая причина да ги помолим, когато ще се засяга БНБ, да ни уведомяват, за да изработваме заедно текста на оная част на постановлението, която ще засяга БНБ.
[- - -]

ЦДА, ф. 132, оп. 5, а.е. 1, л. 94. Оригинал. Машинопис.

№ 6

ПИСМО ОТ ТЪРГОВСКА КООПЕРАТИВНА БАНКА ДО БНБ СЪС ЗАПИТВАНЕ ПО ПРИЛАГАНЕТО НА § 34 ОТ ПРАВИЛНИКА ЗА ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА НАЦИОНАЛИЗАЦИЯ НА ЧАСТНИТЕ ИНДУСТРИАЛНИ И МИННИ ПРЕДПРИЯТИЯ

София, 20 август 1948 г.

ТЪРГОВСКА
КООПЕРАТИВНА БАНКА
ул. „Леге“ № 4

телефони: Дирекция: 2-42-45
Счетовод.: 2-42-51
Пощ.чекова с/ка 7060
С О Ф И Я

BANQUE
COOPERATIVE DE COMMERCE
telephon: 2-42-45, 2-42-51
S O F I A

3701

До Българска народна банка
юристконсулти
КОПИЕ:
Министерството на индустрията
специална комисия за деблокиране
влоговете по закона за национализацията
съдебен отдел
т у к

ОТНОСНО ПАРАГРАФ 34 ОТ ПРАВИЛНИКА ПО ПРИЛОЖЕНИЕ ЗАКОНА ЗА НАЦИОНАЛИЗАЦИЯТА, КОЙТО ГЛАСИ:

„Упоменатите в ал. I на чл. 8 от закона лица могат в първите шест месеци от влизането на същия в сила да теглят от своите лични сметки, макар да са блокирани, необходимите суми за лична и на семейството им издръжка“.

Във връзка с горния параграф, молим да ни поясните следното:

1. Следва ли да разбираме, че с изтичането на въпросните шест месеци, засегнатите от за-

кона лица губят правото да теглят суми за някой от тези месеци, за които са пропустнали да теглят суми, т. е. след 30 юни, когато изтичат шест[т]е месеци, можем ли да изплащаме суми за минало време.

2. Можем ли да броим суми, в случай, че едно лице е теглило суми за първите шест месеци (до 30 юни) по § 34, когато директорът на едно национализирано предприятие е дал съгласието си за това, т. е. за месеците юли, август и т.н. изобщо дали е продължен този шестмесечен срок.

В очакване Вашия отговор, оставаме

С почитание:

БАНКА КООПЕРАТИВЕН КРЕДИТ
[- - -] [- - -]

[Върху документа – надпис:]
Отговорено
25.VIII.[19]48 г.

ЦДА, ф. 132, оп. 3, а.е. 521, л. 13. Бланка. Машинопис.

№ 7

ПИСМО ОТ БНБ ДО ТЪРГОВСКА КООПЕРАТИВНА БАНКА С УКАЗАНИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕТО НА § 34 ОТ ПРАВИЛНИКА ЗА ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА НАЦИОНАЛИЗАЦИЯ НА ЧАСТНИТЕ ИНДУСТРИАЛНИ И МИННИ ПРЕДПРИЯТИЯ

София, 25 август 1948 г.

24562
Влогов отдел

ТЪРГОВСКА КООПЕРАТИВНА БАНКА
Т у к.

На № 3701/20.8. т.г.

В отговор на насрещното ви писмо, съобщаваме ви следното:

1. Тъй като срокът за теглене на суми за издръжка от блокираните лични сметки на бившите собственици на национализирани предприятия съгласно § 34 от правилника за приложение на З[акона за] Н[ационализация на] Ч[астните] И[ндустриални и] М[инни] П[редприятия] изтече на 24 юний т.г., вие не може да разрешавате тегления на суми *за минало време* след тази дата, макар и за това да имате писменото съгласие на директорите на национализираните предприятия.

2. На същото основание не може да броите суми на въпросните лица след изтичане на шестмесечния срок (за м.м. юлий, август и т.н.), макар и да имате съгласието на директорите на национализираните предприятия, защото срокът не е продължаван.

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Централно управление
Нач. отдел: ,Директор:
Ал. Савов .....???
/Г. Бекяров/

ЦДА, ф. 132, оп. 3, а.е. 521, л. 12. Оригинал. Машинопис.

№ 8

ПИСМО ОТ БНБ ДО МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ СЪС СВЕДЕНИЯ ЗА ДЕЙНОСТТА Ѝ ЗА ВРЕМЕТО ОТ 9 СЕПТЕМВРИ 1947 Г. ДО 9 СЕПТЕМВРИ 1948 Г.

София, 26 август 1949 г.

„Търг. и инд. кредит“
№ 12317 РР

До
МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ
Т У К

В изпълнение поръчението на пом[ощник-]минист[ъ]ра др. Георги Петров, даваме ви подолу сведение за дейността на Б. н. банка за времето от 9.IX.1947 год. до 9.IX.1948 год., както следва:

След 9 септември 1947 год. народното ни стопанство постепенно преминава на социалистическа основа. Това развитие можа да бъде осигурено благодарение на правилната и последователна стопанска политика, следвана от отечественофронтовските правителства.

Почти едновременно с национализацията на частните индустриални и минни предприятия, бе проведена и банковата реформа. От стопанско гледище тази реформа заема важно място в изграждането на нашата нова икономика. Тя беше проведена по начин, който позволи, въпреки коренното преустройство на банковите служби, пълното задоволяване с кредити за оборотни средства на всички национализирани и частни предприятия.

Трябва да се отбележи, че провеждането на реформата, благодарение на проявената гъвкавост от новия банков организъм, се извърши без сътресения за народното стопанство.

При изграждането единната банкова система, новата Народна банка прие 373 клона, които през течение на годината бяха намалени на 132. Това обстоятелство позволи да се реализират значителни бюджетни икономии.

Персоналът също претърпя чувствително намаление, като от 7730 души на 31.XII.1947 год., беше сведен към 1.VII. т.г. на 6301 души, или беше осъществено едно намаление от 1429 служители.

Друга важна мярка, която ще има благоприятно отражение върху народното стопанство, е намалението на дебиторната лихва от 6 1/2% на 5 1/2%, като при това се запази лихвения процент на спестовните влогове на 3 1/2%. Наред с това бяха направени и други промени с въведената единна банкова тарифа за поевтиняване на банковите услуги.

Новото преустройство на банковите служби наложи изработването на редица правилници, които спомогнаха за създаването на такъв порядък в банката, който позволява най-правилно и бързо обслужване на клиентите.

Популярните банки, като запазиха предишната си форма на кооперативни сдружения, бяха включени в единната банкова система под контрола и ръководството на Б. н. банка и им се възложиха нови специални задачи, както в областта на кредитирането, така и в тази на влогонабирането. Така напр., на тях бе предоставено кредитирането на трудово-производителните кооперации, дребните индустриални предприятия при народните съвети и индивидуалните кредити.

Създадоха се представителства на Б. н. банка при всестранните земеделски кооперации в селата, на които беше предоставен селския индивидуален кредит. Тези представителства ще изиграят голяма роля за развитието на нашето селско стопанство, снабдявайки го пряко с необходимите му средства, без това да е свързано със загуба на време за селския производител. Също така, те ще спомогнат за събирането на излишните средства при изкупуването на селскостопанските произведения.

Тази нова система за кредитиране на селското ни стопанство ще освободи банковите клонове в значителна степен от оперативната им работа, за да даде възможност на ръководствата им да обхванат в кредитно и контролно отношение държавните производствени и търговски предприятия, кооперативни сдружения и др.

Като се има предвид продължителния и твърде обременен с административни разходи начин на събиране задълженията към Погасителната каса, изработен беше и представен на Правителството законопроект за бързото им ликвидиране чрез службите на Б. н. банка.

Начиная от второто тримесечие на настоящата година, се тури плановото начало в кредитораздаването и влогонабирането при банката, чрез изработените тримесечни планове. Изработените от Централното управление планове бяха снети за изпълнение по клоновете.

Наред с горните постижения, бяха допуснати следните слабости:

Непосредствено след национализацията на частните индустриални и минни предприятия, същите бяха кредитирани без да ни бъдат представени встъпителните им баланси, тъй като по обективни и субективни причини, изготвянето на последните се забави. Ако банката ни беше спазила правилата за кредитирането, т.е., ако беше се отнесла формално към въпроса, щеше да се попречи на производствената им дейност, а това би дало крайно неблагоприятно отражение върху снабдяването.

По същите причини – липса на редовно заведено счетоводство, банката ни беше възпрепятствувана да упражнява ефикасен контрол върху цялостната финансова дейност на предприятията, както повелява чл. 10 т. 5 от Закона за банките.

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Централно управление
, Директор: Подуправител:
П. Райнов *А. Касабов*

ЦДА, ф. 132, оп. 7, а.е. 39, л. 179–180. Оригинал. Машинопис.

№ 9

ПРОТОКОЛ ОТ СВИКАНАТА НА 25 И 26 АПРИЛ 1950 Г. В СОФИЯ ОТ ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ КОНФЕРЕНЦИЯ НА РЪКОВОДНИЯ СЪСТАВ НА БНБ, БЪЛГАРСКАТА ИНВЕСТИЦИОННА БАНКА И ПОПУЛЯРНИТЕ БАНКИ ЗА ПРИЛОЖЕНИЕТО НА НОВИТЕ НАРЕДБИ ЗА ПЛАЩАНИЯТА, ЗА КОНТРОЛА ВЪРХУ РАБОТНАТА ЗАПЛАТА, ЗА КАСОВИТЕ И КРЕДИТНИТЕ ПЛАНОВЕ

София, 25 и 26 април 1950 г.

ПРОТОКОЛ

НА 25 И 26 АПРИЛ 1950 ГОДИНА В ГРАД СОФИЯ СЕ СЪСТОЯ СВИКАНАТА ОТ ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА КОНФЕРЕНЦИЯ, С УЧАСТИЕТО НА ВСИЧКИ ДИРЕКТОРИ НА ПОПУЛЯРНИТЕ БАНКИ, ОТНОСНО ПРИЛОЖЕНИЕТО НА НОВИТЕ МЕРОПРИЯТИЯ, ПОСТАВЕНИ ОТ ПРАВИТЕЛСТВОТО НА БАНКИТЕ.

П Р О Т О К О Л

На 25 и 26 април 1950 година в гр. София се състоя свиканата от Централното управление на Българската народна банка конференция, с участието на всички директори на Популярните банки, относно приложението на новите мероприятия, поставени от Правителството на банките, при следния дневен ред:

1. Откриване конференцията от Управителя на Б[ългарската] Н[ародна] Банка др. АТАНАС МЕЧКАРОВ*.

2. Доклад на подуправителя на Б[ългарската] Н[ародна] Банка др. ИВАН ПАЛИЙСКИ за

„Новите социалистически мероприятия на банковата система“ във връзка с тая на Популярните банки.

3. Разисквания.

4. Отговори на въпросите и обобщение на края на работата на конференцията.

– „ –

Преди откриване на конференцията банковият хор изпълни няколко художествени песни, след което др. Управител АТАНАС МЕЧКАРОВ откри конференцията и запита, във връзка с дневния ред, има ли някакви предложения.

Предложи се, в така набелязания дневен ред, да се включи и посочване представители на Популярните банки в Банковия съвет, който ще се свика другия месец.

УПРАВИТЕЛЯ – Други предложения?

ПРЕДЛОЖЕНИЕ – В дневния ред е поставен въпроса за къси доклади от Популярните банки, във връзка с приложение на наредбите, ако може да се разшири дневния ред, в смисъл: „Популярните банки да обсъдят и новата наредба за ИНДИВИДУАЛНИЯ КРЕДИТ, който Българска народна банка възнамерява да издаде“.

УПРАВИТЕЛЯ – Други предложения? – Няма.

Едно пояснение по тези предложения. Банковия съвет, който се предвижда по Закона за банките, в действителност, ще се събере, за да обсъди въпроса с промените по тарифите на Банката. Наверно ще има в дневния ред и други въпроси, но набелязаните до сега са определени преди повече от месец. В Закона се предвижда представител на Популярните банки и може да се посочи такъв.

По второто предложение, относно изменение Наредбата за индивидуалния кредит, тя засяга кредитирането на частните земеделски стопани. Но при така определения дневен ред, ако се постави и такъв въпрос, то значи дневният ред да мине само с тази точка, а централната задача, която ни се поставя, не може да остане на заден план.

Моето мнение е, че съвсем би се изгубило времето в настоящата конференция, ако се постави този въпрос, а може да се определят 2 или 3 души, с които в Управлението да се направи преглед на Наредбата, за да се дадат препоръки и когато се разгледа в Министерския съвет, да се имат предвид тези препоръки, които ще се дадат от тази комисия.

След тези пояснения, предлагам на гласуване.

1. Онези другари, които са съгласни за избиране на комисията, която да посочи лица, които да участвуват в Банковия съвет, да си вдигат ръката.

Болшинство. Приема се.

2. Тия, които са за избиране на 3 души, с които да се разгледа наредбата, да си вдигнат ръката.

Болшинство. Приема се.

Смятам, че дневния ред с тия допълнения е приет.

Започвам с точка първа от дневния ред.

ДРУГАРИ,

По процеса, който имаше с ТРАЙЧО КОСТОВ, се видя, че от неговата банда, главна роля са играли видни лица, които оглавяваха нашата финансова и кредитна система. Това бяха ЦОНЧЕВ и СТЕФАНОВ. Това нещо не е случайно. Тази финансова система е нервния център на стопанския ни живот и един сполучлив удар в деятелността може да предизвика парализация в отделни сектори или в цялото стопанство и да даде своите колосални отражения във всяко едно отношение и ние трябва да потвърдим тук, че удара е бил насочен правилно и сполучливо. Ако тия разкрития не бяха станали, можеше страната ни да бъде поставена пред катастрофа. До колко щеше да бъде сполучлива тази катастрофа, не се знае, защото Партията бди, но поражения щеше да има.

Ние можем да бъдем радостни, че на време се ликвидира с тази банда, а също така, че нашето Правителство и Българската комунистическа партия, под ръководството на нашия любим Министър председател, дадоха пълните насоки за укрепване финансовата и кредитна система в нашата страна. Във връзка с това, пред Българската народна банка и цялата кредитна система се поставиха ред мероприятия за осъществяване, които имат за задача укрепването на финансовата система, на кредитната система, а заедно с това укрепването и на паричното обращение, осъщес-

твяване на принципа на самоиздръжка на „Хозразчота“ в стопанските организации и предприятия.

Разработването на тези въпроси, във връзка с мероприятията започна много отдавна, и всички ония непълноти, неясности, които съществуваха, са уяснени. Сега, пред най-великия празник на човечеството „1 МАЙ“ се постави въпроса за осъществяването на тия мероприятия. Едно съвпадение, което идва напълно да потвърди правилността за съчетаване на МИРА с ТРУДА за осъществяване на благоденствие и щастие на народите.

Тази година празника ще се чествува при особено натегната и усложнена международна обстановка под истерическите крясъци на империалистическите страни за създаване психоза на война, с цел да могат да излезат от онова затруднено положение, в което са поставени от противоречията на капиталистическата система.

„1 МАЙ“ е ден, в който народите на прогреса мобилизират силите си за защита на мира, като заедно с това отдават всичките свои сили за мирното строителство, за да може да се създаде жадуваното щастие и благоденствието на народите и да ги отърве от ярема на капиталистическата експлоатация.

Пред този светъл ден, най-големия празник на човечеството, се постави въпроса и за осъществяването на тези колосални мероприятия в нашата страна – КРЕДИТНАТА СИСТЕМА.

Център на тези мероприятия е нашият Централен емисионен и кредитен институт на Българската народна банка. Заедно с него дават своя принос и популярните банки, почти във всички тези мероприятия, разбира се, не във всички, не така, както Централния емисионен институт, защото търговския контрол е поверен на него, но все пак, Популярните банки, като кооперативна организация, запазва напълно своята автономност. С тия мероприятия те съдействуват за установяване на поменатата кредитна и финансова дисциплина.

Нашата конференция има за задача точно да посочи в какво трябва да се изрази работата на Популярните банки по осъществяването на тези мероприятия.

Преди да преминем към същността на работата, необходимо и полезно е, за самата работа на конференцията, ние да направим един кратък преглед на ония задачи, които въобще се поставят пред кредитната система в преходния период от капитализъм към социализъм. Не е необходимо да влизаме в подробности, но все пак, за да можем да преценим работата, която ще извършваме, необходимо е да видим местото и значението на кредитната система в целия този процес на социалистическо изграждане.

ДРУГАРИ,

Банките са едно капиталистическо творение, творение на капиталистическия свят, но в никакъв случай не може да се каже, че това творение, заедно с изчезване на капитализма и то ще изчезне. Още на времето МАРКС и ЕНГЕЛС подчертаха голямата роля, която биха имали банките за преминаване към социалистическа форма. После, когато започна осъществяването на социализма, СТАЛИН казва, „че банките, това са основния нерв на стопанския живот“. ЛЕНИН казва, „че системата в банките не би могла да бъде осъществена, без добре организирана държавна отчетност и разпределение на продукцията, това е като скелет на социалистическото общество“.

Банките се вземат готови от капиталистическото общество, те в случая са един инструмент, едно оръдие, което ефикасно се използва от капитализма за укрепване и разширяване на неговото господство, също така, те трябва да бъдат използувани от една народна власт, като си постави за задача унищожаване на капиталистическите форми и установяване на социалистическо строителство (планово строителство).

В първия момент, след събаряне на капиталистическото общество, банките имат за задача да установят контрол върху експлоататорските среди, а също така да служат като средство за постоянното изместване на тези експлоататорски среди и създаване нови форми на производство и разпределение.

ЛЕНИН изтъква, още преди Великата Октомврийска революция – през Февруарската революция, „че без такъв контрол не може да се обуздаят тези експлоататорски среди“.

Ние сме свидетели, че банките бяха използвани след Великата Октомврийска революция, в най-голям размер, за тази цел.

След като се ликвидира вече с капиталистическата форма и се започва с изграждането на социалистическите стопанства, тръгна се по пътя на плановото социалистическо строителство.

Банките добиха още по-голямо значение тука, тази задача е имала по-друга цел, отколкото в първия период. Задачата на банките в случая е да способстват за внедряването на принципа на самоиздръжката в предприятията, което значи провеждане режим на икономия, установяване и даване възможност за разширяване рационализаторството, с една дума, намаляване себестойността на продукцията, като в случая се внедри напълно социалистическия принцип, което значи: „ОТ ВСЕКИГО СПОРЕД СПОСОБНОСТИТЕ МУ, ЗА ВСЕКИГО СПОРЕД ТРУДА МУ“.

Освен това, в този стадий на развитие, пред банките се поставя и задачата да въздействуват за срочното изпълнение на производствените планове в предприятието.

Всичко това, другари, е предпоставката на така нареченото „РАЗШИРЕНО СОЦИАЛИСТИЧЕСКО ВЪЗПРОИЗВОДСТВО“. Основен закон в социалистическото развитие, без това разширено възпроизводство не може да се мисли, за каквото и да е осъществяване на социализма. И тук враговете на народа, шпионите действуват най-много разложително, като не прилагат това изискване на социалистическото развитие, установяване на този социалистически принцип – „на всекиму според способностите му, на всекиго според труда му“, осъществяване на разширеното социалистическо възпроизводство.

На тези предварителни неща исках да спра вниманието ви, те са от голямо значение, за да можем да разберем правилно онези насоки, които се осъществяват от нашата народна власт, за да имаме правилен курс при прилагане на мероприятията на Правителството, които са дадени с:

Наредбата за плащанията.

Наредбата за контрола върху работната заплата.

Наредбата за касовия и кредитен планове.

За осъществяването на тези мероприятия предстои да бъдат преодоляни грамадни трудности и ние, без да знаем основните положения, които трябва да ни ръководят към целта, която се поставя, можем много лесно да сгрешим под влиянието на разни въздействия, някъде подкладвани от вражески елементи, другаде – поради неуясняване.

На нас, обаче, хората, които работим в Банката, трябва да ни бъдат много ясни тези неща, като от своя страна ние работим за всестранното разясняване на всички тези мероприятия. Те създават едно съвършенно ново положение в работата на нашите институти.

Ние имаме от 1947 година Закона за банките, с който се пристъпваше към нашата кредитна система. Обаче, същия закон не бе приложен, създадоха се само механически изменения в отношение на банките, без, обаче, ние да имаме в действителност всички ония мероприятия, необходими за провеждане контрол, за правилното изразходване на средствата, както е казано в Закона за банките.

Създадено е такова положение в отделни предприятия – да се теглят средства, колкото се искат [от] предприятията, без съответен контрол. Къде отиват и за какво се използват тези средства – не се знае. Създадоха се условия за разпиляване на средства, като се даваха тези средства под форма на аванси.

Сега ние ще прилагаме онези мероприятия, които изисква социалистическият строй. Веднага, обаче, виждате, че се явиха известни негодувания и затруднения.

Пример – с контрола върху работната заплата, там ние имаме най-ярки примери за ония трудности, които се изправят пред нас. Но не само при провеждане контрола върху работната заплата ще имаме трудности. Трудности ще имаме по приложение на кредитния план, при снимане лимитите, ще има трудности и с наредбата за плащанията.

Както виждате, колосални мероприятия, които създават революция в нашата работа, но трябва самите ние да знаем как да ги приложим, за да не се получи лош резултат. Като се спазва закона и наредбата, без да има нарушение на кредитната финансова дисциплина. В това отношение ще ни улесни благотворния резултат от разисканията в тази конференция, а ще прибегнем и до помощта на пресата. И дописници, които ни пречат, както онзи, който е писал формални глупости, ще им се потърси отговорност. Ние ще търсим помощта на пресата за провеждане разяснителна работа между предприятията. Можем да проведем широка разяснителна дейност, за да видят хората онова, което мероприятията преследват, за да стъпим на здрави основи при построяването на социализма.

Популярните банки работят в това общество и те също имат да дадат дял в провеждането

на тези мероприятия, подпомагайки финансовата и кредитна дейност, която вече има формата на държавен контрол с контрола чрез лева, като се поставят под най-строгия контрол на Българската народна банка.

Другарите от Популярните банки се съгласиха на едно такова положение, те бяха в обсъждане на работите по касовия план на банките, и аз не искам повече да задържам вашето внимание.

След тези общи изказвания, ние ще трябва да разгледаме въпроса и както се помена във връзка с кратките доклади, които ще се изнесат, да може, отивайки по места, да впрегнем всички наши сили за установяване, разрешаване на задачите, така, както ни са поставени от редица наредби и постановления на Министерския съвет, в един кратък срок и по такъв начин да дадем възможност на нашата страна, с още по-бързи и сигурни крачки да се отправи към великата сграда на социалистическото общество. (Бурни ръкоплескания).

[...]

З А К Л Ю Ч Е Н И Е:

Мога да ви уверя, от страна на Управлението на народна банка и от свое име, че популярните банки са един кредитен институт със свои специални задачи, които никой не може да отрече, имат място в нашето социалистическо изграждане. Авторитетът, който трябва да имат за тази си работа, ще бъде изграден в максимален размер от страна на Управлението на банката и от клоновете на банката.

Съществуват известни положения, които могат да създадат дисхармония, в това, че Народната банка ще упражнява контрол върху дейността на популярните банки.

Този контрол ще се упражнява с всичката строгост и ще бъдем много взискателни, не само при вас, но и там, където нашите клонове са разгащени, контрола ще се засили.

Ние в Управлението създаваме система дирекции за кооперациите. Там популярните банки ще намерят своето място, като им се дава указание как ще провеждат контрола.

Максималното провеждане на мероприятията е от колосално значение. Тези мероприятия ще ни подпомогнат, още повече, когато имаме изказванията на др. ВЪЛКО ЧЕРВЕНКОВ, който дава безрезервната си подкрепа за всички банки. Ние не можем да мислим, че няма да имаме успех.

Ние творим едно ново дело и трябва да можем в най-скоро време да се поздравим с построяването на социализма в нашата страна, като във всичко се ползваме от богатия опит на Съветския съюз. (Бурни ръкоплескания).

Под ръководството на Правителството и на славната Комунистическа партия, начело с др. ВЪЛКО ЧЕРВЕНКОВ, да вървим смело по пътя на тези мероприятия за осъществяване на социализма. (С бурни ръкоплескания се съпроводиха последните думи на др. Управител).

Конференцията се закри.

СТЕНОГРАФ: [- - -]

ЦДА, ф. 163, оп. 47, а.е. 14, л. 11–18, 124. Копие. Машинопис.

---

* **Атанас Мечкаров (9.VIII.1904 г. − неизв.)** *Роден в с. Кемаллар (днес град Исперих). Средно образование завършва в лозаро-винарското училище в Плевен. През 1925−1928 г. стажува в Държавното агрономство в родния си град. В 1926 г. участва в създаването на Съюз на завършилите средни специални земеделски училища. През 1933 г. се прехвърля на работа в Застрахователния отдел на Българската централна кооперативна банка в София. След 9 септември 1944 г. е назначен за подуправител на Българската земеделска и кооперативна банка. Участва в комисията за изготвяне на законопроект за национализация на банките и за създаване на Българска инвестиционна банка. Назначен през 1947 г. за председател на новоучредената Българска инвестиционна банка. От 13.VIII.1949 г. до 19.III.1955 г. е председател на БНБ. Под неговото ръководство емисионната и кредитната дейност на банката започва да се извършва въз основа на касови и кредитни планове, съставени в съответствие с утвърдените от Министерския съвет народностопански планове. През 1952 г. като председател на БНБ участва в провеждането на втората парична реформа, която изменя коренно паричната система в страната. През 1955−1957 г. е заместник-министър на финансите, а по-късно – директор на българския „Монетен двор“.*

№ 10

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ОТ ЧЛЕНА НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП ВЛАДИМИР ПОПТОМОВ ДО ЧЛЕНОВЕТЕ НА ПОЛИТБЮРО С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ДА БЪДЕ ОДОБРЕН ВНЕСЕНИЯТ ЗА РАЗГЛЕЖДАНЕ В ПОЛИТБЮРО ПРОЕКТ ЗА ПОСТАНОВЛЕНИЕ ЗА ПРЕУСТРОЙСТВО НА БАНКОВАТА И КРЕДИТНАТА СИСТЕМА

София, 9 февруари 1951 г.

До
ПОЛИТБЮРО НА БЪЛГАРСКАТА
КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ
Т У К

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

от ВЛАДИМИР ПОПТОМОВ, член на Политбюро

Другари,

Както е известно, Българската народна банка може да бъде мощен лост за социалистическото преустройство на страната. Досега, обаче, тоя прекрасен инструмент не е бил използуван така, както следва.

Наложително е да превърнем час по-скоро банката в инструмент на Партията и Правителството за:

1. Окончателно ликвидиране на капиталистическите остатъци в селото и града и

2. Внедряване принципа на стопанската самоиздръжка в държавните и кооперативни предприятия чрез укрепването на финансовата, планова и отчетна дисциплина. Една от основните наши задачи е да способствуваме за постоянното, неуклонно намаляване себестойността на продукцията. Контролът, който може да упражнява Банката чрез лева, може да подпомогне извънредно много усилията ни в това направление.

За да може в действителност Българската народна банка да бъде инструмент в нашите ръце за постигане на горните цели, ползувайки нашироко съветския опит при активното лично участие на другаря Кузнецов, се изготви проект за постановление, в който се предвижда:

1. Българската народна банка да се създаде като напълно единна, строго централизирана държавна банка, в която да се съсредоточи целия краткосрочен кредит.

Необходимо е да се прекъснат всички странични канали, чрез които изтичат средства, увеличаващи непроизводително покупателната способност, предимно на капиталистическите остатъци или дават възможност за ползуване на банкови средства без упражняване на съответния банков контрол. Такива канали засега са популярните банки и банковите представителства при всестранните кооперации. При сегашния стадий на нашето развитие, тия институти са вредни. Те трябва да се закрият и работата им по кредитирането се поеме всецяло от Българската народна банка.

2. Създаването на Държавна спестовна каса.

При преустройството на банковата система, изниква въпроса за влогонабирането. Популярните банки, освен кредитната си дейност, упражняват и влогонабирателна дейност. Същото е и с банковите представителства при всестранните кооперации.

При това положение, за да не се накърни влогонабирането в страната, нещо повече, за да се засили това влогонабиране, като се освободи и Българската народна банка от тая дейност, която при новите ѝ задачи се явява като странична, налага се създаването на отделен държавен влогонабирателен институт, под наименование „Държавна спестовна каса“.

3. Да се измени практикувания досега начин на кредитиране от Българската народна банка. Тоя начин е допущал възможността за:

а) взаимно парично и стоково кредитиране между предприятията;

б) автоматизъм на кредитирането, което е довеждало до даване пари безконтролно и произволно.

Необходимо е, час по-скоро да се въведе съветската практика на планово, целево, срочно кредитиране и кредитирането само срещу материално обезпечение, нарушаването на което трябва да се смята като антидържавно действие.

За прилагането на тия основни положения в кредитирането, Българската народна банка трябва да измени из основа своите методи на работа.

4. Да се отмени досегашния ред на индивидуално кредитиране.

След премахване на частните предприятия в промишлеността и търговията и след като социалистическите форми в селското стопанство надделяват, индивидуалните кредити за производителни цели почти изчезват. Остават консумативните. Индивидуалният кредит трябва да служи като стимул за социалистическото ни развитие. В проекто-постановлението е дадена такава насока на индивидуалния кредит, като се ликвидира и с заемите за новобрачни двойки.

5. Определя се начина за ликвидиране на старите индивидуални заеми на стопаните, станали членове на ТКЗС, като се предвижда петгодишен срок за погасяване на тия заеми.

Това е необходимо, за да не се смущава бързия и правилен темп на кооперирание в ТКЗС.

Към проекто-постановлението е представен проект за нова тарифа за лихвите, таксите и комисионите на кредитните институти и Държавната спестовна каса. Тарифата трябва да служи за импулсиране предприятията към финансова, кредитна и планова дисциплина. За постигане на това е предвидено, без да се намалява лихвата на влоговете, да се намали лихвата на заемите. От 5 1/2% лихва за краткосрочните заеми, с новата тарифа се предвижда лихвата да бъде при по-голяма част от заемите – 2%. Освен това се предвижда намаляване лихвения процент до 1/2% на заемите за ония предприятия, в които има кредитна, финансова и планова дисциплина.

Изготвеното проекто-постановление ще създаде нова ера в нашето кредитно дяло.

Моля Политбюро да одобри проекта на постановлението с четирите му приложения, за да бъде внесен същия в Министерския съвет за разглеждане и одобрение.

София, 9 февруари 1951 г.

ЧЛЕН НА ПОЛИТБЮРО: *Вл. Поптомов*

ЦДА, ф. 1Б, оп. 6, а.е. 1253, л. 9–11. Оригинал. Машинопис.

№ 11

ЗАПИСКА ОТ КИРИЛ НЕСТОРОВ ДО ГЕНЕРАЛНИЯ СЕКРЕТАР НА ЦК НА БКП ВЪЛКО ЧЕРВЕНКОВ С БЕЛЕЖКИ ЗА ВНЕСЕНИЯ ОТ ВЛАДИМИР ПОПТОМОВ В ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП ПРОЕКТ ЗА ПОСТАНОВЛЕНИЕ ЗА ПРЕУСТРОЙСТВО НА БАНКОВАТА И КРЕДИТНАТА СИСТЕМА

София, 13 февруари 1951 г.

Другарю Червенков,

Другарят Владимир Поптомов предлага за одобрение от Политбюро на ЦК на БКП проекто-постановление за провеждане на кредитна реформа.

Мотиви:

1. Необходимо било Българската народна банка да стане напълно единна, строго централизирана държавна банка, в която да се съсредоточи целия краткосрочен кредит.

2. Необходимо било да се прекъснат всички странични канали, чрез които изтичат средства, увеличаващи непроизводително покупателната способност и които дават възможност за ползуване на банкови средства, без упражняване на банков контрол. Предлага се популярните банки и банковите представителства при всестранните кооперации да се закрият, като вредни институти в сегашния стадий на нашето развитие и работата им по кредитирането да се поеме изцяло от Бъл-

гарската народна банка.

3. За да се засили влогонабирането и за да се освободи Българската народна банка от тази дейност, която се явявала при новите ѝ задачи като странична, предлага се създаването на отделен държавен влогосъбирателен институт, под наименование „Държавна спестовна каса“.

4. Въвежда се съветската практика за планово, целево, срочно кредитиране и кредитиране само срещу материално обезпечение, нарушаването на което да се смята като антидържавно действие.

5. Премахва се досегашния ред на индивидуално кредитиране. Индивидуалният кредит трябва да служи като стимул за социалистическо развитие. Ликвидира се с консумативния индивидуален кредит и заемите за новобрачни двойки. Определя се начин и срок за ликвидиране на старите заеми.

Към проекто-постановлението е представен проект за нова тарифа за лихвите, таксите и комисионните на кредитните институти и държавната спестовна каса. Лихвата на влоговете се запазва. За по-голямата част от краткосрочните заеми се предвижда 2% лихва, вместо досегашните 5 и 1/2%. Предвижда се намаляване на лихвения процент до 1/2% за ония предприятия, в които има кредитна, финансова и планова дисциплина.

Разяснителни бележки.

С проекто-постановлението се уреждат следните въпроси:

1. Задачите на Българската народна банка като единствен емисионен институт в страната и като единствен институт за краткосрочно кредитиране на предприятията, кооперациите и организациите за стопанската им дейност.

Определя се Българската народна банка като строго централизиран банков институт, ръководен от Управление, възглавявано от председател.

В тримесечен срок председателят на Управлението на БНБ трябва да представи предложение в Министерския съвет за определяне мрежата на банковите клонове.

В едномесечен срок министърът на финансите и председателят на Управлението на БНБ трябва да внесат в Министерския съвет проектоустав на БНБ за одобрение.

2. Популярните банки се превръщат в клонове на Българската народна банка от датата на постановлението. В срок от три месеци банковите представителства при всестранните кооперации се закриват.

Активите на популярните банки преминават по право върху БН банка. Българска народна банка поема всички влогове, намиращи се в популярните банки, независимо от състоянието на активите и пасивите на съответната популярна банка. Другите задължения на популярните банки се поемат от БН банка само до размера на реалния им актив.

Деловият капитал на популярните банки се изплаща след установяване реалността на активите.

В приложение I към проектопостановлението се уреждат всички подробности относно преустройството на банковата система.

3. Задачите на Държавната спестовна каса (събира влогове, извършва операции по държавните вътрешни заеми, преводи на суми и други).

Службата вътрешни държавни дългове от Министерството на финансите преминава към Държавната спестовна каса.

В окръжните и някои околийски градове се откриват клонове на Държавната спестовна каса.

Службите на досегашната спестовна каса при т[елеграфо-]п[ощенските] станции се запазват, като работят от името и за сметка на Държавната спестовна каса.

Министърът на финансите в едномесечен срок трябва да внесе в Министерския съвет проекто-устав за Държавната спестовна каса.

В приложение I към проекто-постановлението са посочени всички подробности по учредяването на Държавната спестовна каса (сгради, които БН банка преотстъпва на Държавната спестовна каса, обезпечаване клоновете на Държавната спестовна каса с персонал и други).

4. Начини и ред за кредитиране на предприятията.

Заемите са целеви, възвръщаеми, срочни, лихвени и обезпечени. Отпущането на кредити

без обезпечение се смята за антидържавно действие.

Посочват се най-подробно видовете заеми, а така също и условията, които трябва да спазят предприятията, за да получат такива.

5. Посочен е начина, по който Българската народна банка организира и провежда постоянен контрол върху дейността на предприятията, както и при какви случаи и какви санкции налага БН банка на предприятията.

6. Определя се индивидуалните заеми да се отпускат за строго установени цели, с точно определени срокове и срещу материално обезпечение за: постройка на жилища, лична собственост на трудещите се, покупка на продуктивен рогат добитък (от Българска инвестиционна банка), авансиране на земеделските стопани чрез търговските изкупвателни организации за селскостопански произведения, определени от Министерския съвет (от Българска народна банка).

С цел да бъдат задоволени временните нужди на работниците и служителите от кредит, задължава се Общия работнически професионален съюз да организира в тримесечен срок взаимноспомагателни каси за всички предприятия, учреждения и организации, ако работниците и служителите желаят това.

Българската народна банка трябва да постави в ликвидация всички индивидуални заеми, отпуснати по досегашния ред и предприеме действия за тяхното събиране.

Всички условия, при които ще се извършва индивидуалното кредитиране, са указани в III-то приложение към постановлението.

7. Към проектопостановлението се прилага тарифа за лихвите, правата и таксите, които Българската народна банка, Българската инвестиционна банка и Държавната спестовна каса прилагат при операциите си.

8. Предлагат се цяла редица от мероприятия за внедряване на постановлението в живота – инструкции по кредитирането, курсове за преквалификация кадъра на банката; задължения за Комитета за наука, изкуство и култура и Министерство на народната просвета да въведат в учебните програми на стопанските факултети и търговско-стопанските гимназии изучаване на новите форми на кредитиране; разни задължения за Министерство на вътрешната търговия и Централния кооперативен съюз за поставяне в ред задълженията на предприятията и други.

БЕЛЕЖКИ: Проекто-постановлението е изработено при най-активното участие на др. Кузнецов. То ще открие действително нова ера в нашето кредитно дело.

В проекто-постановлението е казано, че Българска народна банка е банков институт, ръководен от Правление. Мисля, че ще е по-добре да бъде Управителен съвет.

Има нужда от някои дребни редакционни поправки.

13.II.1951 год.

*Кирил Несторов**

ЦДА, ф. 1Б, оп. 6, а.е. 1253, л. 5–8. Оригинал. Машинопис.

---

* **Кирил Несторов (3.IX.1912−22.VII.1991 г.)** *Роден в Лясковец. Започва да учи в Търговската гимназия във Велико Търново, а през 1931 г. завършва Софийската търговска гимназия. През 1940 г. получава висше образование в Свободния университет в София, специалност „Финанси“. През 1934 г. постъпва в спестовно-строителна кооперация „Стопанин“ в София като книговодител, а по-късно работи и като помощник-счетоводител и счетоводител. От 1942 г. е контрольор в Ючбунарската популярна банка, а от 1944 г. − инспектор в Съюза на популярните банки. През 1947 г. е назначен за началник-отдел в Централния кооперативен съюз. В периода 1948−1949 г. е последователно съветник и директор в Българската народна банка. В 1950 г. е главен финансов инспектор в Министерския съвет, а от 1953 г. до 1959 г. − заместник-министър на финансите. Председател на БНБ от 7.XII.1959 г. до 5.I.1969 г. По време на неговото управление е осъществена паричната реформа от 1962 г. Председател на учредителното събрание, член на Съвета и заместник-секретар на Международната банка за икономическо сътрудничество (Москва) от основаването ѝ през 1963 г. до 1969 г. От 1970 г. до 1974 г. е заместник-министър на външните работи, след което до 1990 г. е заместник-председател на Централната контролно-ревизионна комисия на БКП.*

№ 12

ПРОТОКОЛ НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП С РЕШЕНИЕ ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ НА ПРОЕКТА ЗА ПОСТАНОВЛЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ И НА ЦК НА БКП ЗА ПРЕУСТРОЙСТВО НА БАНКОВАТА И КРЕДИТНАТА СИСТЕМА

София, 15 февруари 1951 г.

ПРОТОКОЛ „А“ № *56*

НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК ОТ 15 ФЕВРУАРИ 1951 ГОД.

Присътствували: др. др. В. Червенков, Г. Чанков,
Вл. Поптомов, Р. Дамянов,
Ан. Югов, Г. Дамянов, М. Нейчев,
Д. Димов, Т. Живков и Г. Цанков
и др. др. Ив. Райков, П. Панчевски,
Ат. Стойков, Л. Аврамов;
по т. I. – др. др. Воденичаров, Ташев;
по т. II. – др. др. Ат. Мечкаров и К. Несторов;
по т. IV – др. др. Т. Павлов, С. Гановски и Г. Гиргинов

Р Е Ш Е Н И Я:

I. Утвърждава се проекта за постановление на Министерския съвет и ЦК на БКП за преустройството на банковата система и кредита у нас със следните допълнения:

1. Пунктовете 67 и 68 на постановлението да се изменят така:

а) Задължава се Министерството на финансиите до 1.VII. т.г. да предвиди в бюджета на НРБ за третото и четвъртото тримесечия всички суми за заеми и други помощи на новобрачни семейства.

б) Министъра на финансиите, съвместно с Министерството на народното здраве, да представят в едномесечен срок предложение в Министерския съвет, за начина и реда на даване помощите за новобрачните семейства и за уреждане на досега образуваните задължения по тия заеми в Българската народна банка.

2. В приложенията към постановлението да залегне указание, че се забранява на народните съвети и други организации да изземат сегашните сгради на популярните банки за свои или други нужди.

3. Възлага се на др. др. Вл. Поптомов, Ат. Мечкаров и К. Несторов да отредактират окончателно постановлението.

4. Възлага се на др. Вл. Поптомов да внесе постановлението в Министерския съвет.

[...]

[Върху документа – надписи:]
Г. Чанков
В. Червенков – трябва добре да се [...] *на ПБ.*

ЦДА, ф. 1Б, оп. 6, а.е. 1253, л. 1–2. Оригинал. Машинопис.

№ 13

ПОСТАНОВЛЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА ПРЕУСТРОЙСТВО НА БАНКОВАТА СИСТЕМА

София, 2 март 1951 г.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 218

от *2 март* 195*1* г.
по доклад № ... от ..... 1950 г.
на М[инистъ]ра *В. Поптомов*
Вх. № *П-1-8*

За *Преустройство на банковата система*

С цел за използуване банковата система като лост за социалистическото преустройство на страната; за укрепване стопанската самоиздръжка на предприятията с въвеждане действителен контрол чрез лева; за подпомагане увеличаването на натрупванията в обществения сектор и за разширяване спестовността на трудещите се, необходимо е:

а) да се подобри работата на Българска народна банка и се преустрои банковата система за краткосрочно кредитиране;

б) да се разшири влогонабирателната мрежа и се подобри работата по обслужване на вложителите, като се преустрои влогонабирателното дело;

в) да се създаде пълно единство в банковата система, да се отмени досегашния ред за кредитиране предприятията в областта на промишлеността, търговията, селското стопанство, транспорта и други и се установят нови форми и начини за краткосрочното кредитиране.

Да се обърне особено внимание за кредитирането на кооперациите и особено на ТКЗС, като чрез кредита се способствува за увеличаване на производството и подобряване качеството на същото;

г) да се въведе в индивидуалното кредитиране производственият принцип. Особено внимание да се отдаде при кредитирането за отглеждане на технически култури;

д) да се одобри нова тарифа за лихвения процент, чрез която да се облекчат кооперациите и другите предприятия чрез намаляване на лихвения процент.

Във връзка с това, Министерският съвет на Народната република България и Централният комитет на Българската комунистическа партия,

П О С Т А Н О В Я В А Т:

А. Относно преустройство на банковата система

1. Българска народна банка се преустроява в единна държавна банка за краткосрочно кредитиране на народното стопанство.

Българска народна банка:

а) е единствен емисионен център и център за регулиране на паричното обращение;

б) организира и провежда разчетите между предприятията, организациите и учрежденията;

в) кредитира краткосрочно предприятията, кооперациите и организациите за стопанската им дейност;

г) осъществява контрол чрез лева за изпълнение на производствено-финансовите и търговско-финансовите планове на предприятията и плановете за натрупванията;

д) мобилизира всички свободни парични средства на учрежденията, организациите и предприятията от всички отрасли на народното стопанство;

е) съдействува за укрепване на стопанската самоиздръжка като основен метод за социалистическото управление на предприятията;

ж) провежда касовото изпълнение на републиканския бюджет и бюджетите на народните

съвети;

з) има монополно право за извършване разчетите с другите държави.

2. Българска народна банка е строго централизиран банков институт, ръководен от Централно управление, възглавявано от Председател, подпомогнат от заместник-председатели.

За провеждане на дейността си, Българска народна банка има клонове в цялата страна.

Клоновете на същата са преко подчинени на Централното управление. Те получават и изпълняват само нарежданията на Централното управление.

3. Популярните банки в страната се превръщат от датата на настоящето постановление в клонове на Българска народна банка.

4. Задължава се Българска народна банка да закрие банковите представителства при всестранните кооперации в тримесечен срок от датата на постановлението.

Българска народна банка да ревизира в едногодишен срок делата на закритите банкови представителства.

5. С оглед нормалното провеждане дейността на Българска народна банка, задължава се Председателят на Централното управление на същата в тримесечен срок от датата на постановлението да представи предложение на Министерския съвет за мрежата на банковите клонове.

6. Задължават се Министърът на финансите и Председателят на Централното управление на Българска народна банка в едномесечен срок от датата на настоящето постановление да внесат в Министерския съвет проект за устав на Банката.

7. Активите на популярните банки преминават по право върху Българска народна банка.

8. Българска народна банка поема всички влогове, намиращи се в популярните банки, независимо от състоянието на активите и пасивите на съответната популярна банка.

9. Българска народна банка поема и другите задължения на популярните банки, но само в размер на реалния актив на всяка банка поотделно, останал след поемането на влоговете.

10. Дяловият капитал на членовете на популярните банки се изплаща след установяване реалността на активите и пасивите, в размер не по-голям от номиналната стойност на дяловете.

Дяловият капитал на членовете на популярните банки се отнася по влоговите им сметки. Тия влогове са под същия свободен режим, както и другите влогове.

11. Служителите на популярните банки остават служители на Българска народна банка от датата на настоящето постановление.

12. Задължава се Централното управление на Българска народна банка да обезпечи в периода на преустрояване на банковата система непрекъснато и нормално провеждане на работата в бившите популярни банки.

13. Превръщането на популярните банки в клонове на Българска народна банка се извършва по реда на приложение I-во към настоящето постановление.

Б. Относно преустройството на влогонабирателното дело в страната

14. За подобряване обслужването на спестителите и за даване възможност на трудещите се за по-сигурно запазване на свободните им парични средства и за извършване на парични разчети, подобрява се организацията на спестовното дело в страната, като се учредява Централен влогонабирателен институт, под наименование Държавна спестовна каса на Народна република България с широка мрежа от каси в цялата страна.

15. Държавната спестовна каса приема неограничено влогове, извършва операции по вътрешните държавни заеми, преводи на суми и други операции, които ѝ бъдат възложени.

16. Държавната спестовна каса е строго централизиран институт.

17. Централното управление на Пощенска спестовна каса се обособява в централно управление на Държавна спестовна каса.

Службата по вътрешните държавни дългове при Министерството на финансите преминава към Държавна спестовна каса.

18. Във всеки окръжен град се учредява Окръжна спестовна каса, като клон на Държавна спестовна каса, която организира и ръководи работата на спестовните каси в окръга.

Когато някоя Окръжна спестовна каса организира при себе си оперативна каса за работа със спестителите, тая каса се обособява отделно от ръководните служби на Окръжната спестовна каса и работи на отделен баланс, който се включва в общия баланс на Окръжната спестовна каса.

В по-големите околийски центрове, с одобрение на Минист[ъ]ра на финансите, по план, одобрен от Правителството, се създават Околийски спестовни каси.

В по-големите промишлени центрове може да се създадат спестовни каси с ранг на Околийски спестовни каси.

19. Службите на Пощенска спестовна каса при т[елеграфо-]п[ощенските] станции остават да съществуват, като работят от името и за сметка на Държавна спестовна каса на комисионни начала.

Задължава се Министърът на пощите, телеграфите и телефоните да осигури в пощенските спестовни каси при станциите провеждане на работата така, както е извършвана досега и да вземе съответни мерки за подобряването ѝ.

20. Държавната спестовна каса може да открива агенции в отделни населени места, предприятия и учреждения, където има условия за съществуването на такива. Агенциите нямат самостоятелно счетоводство.

21. Държавата гарантира напълно влоговете и ценностите, вложени в Държавна спестовна каса.

22. Задължава се Министърът на финансите в едномесечен срок от датата на настоящето постановление да внесе в Министерския съвет проект за устав, с който да се уредят задачите, организационното устройство, управлението и операциите на Държавна спестовна каса.

23. Задължава се Българска народна банка, пощенските спестовни каси и Държавна спестовна каса да осъществят непрекъснатост в работата и операциите по влоговете през време на преустрояване на влогонабирателното дело, така, че спестителите да не почувствуват никакви затруднения и неудобства.

24. При учредяването на Държавната спестовна каса се спазват разпорежданията на приложение I-во към настоящето постановление.

25. С цел да се осигури нормална работа на кредитните институти и Държавната спестовна каса, забранява се на народните съвети и на ръководителите на обществено-политическите и масови организации да използуват за нуждите на същите сградите и другите им имущества.

Там, където тия институти не разполагат със сгради, да им се обезпечат подходящи такива.

В. <u>Относно кредитиране на предприятията</u>

26. Отменяват се досегашните начини и ред за кредитиране на държавните и кооперативни предприятия.

27. Българска народна банка отпуска краткосрочни заеми със срок не по-дълъг от една година в рамките на кредитния ѝ план, утвърден от Правителството. В същия трябва да се съдържа и кредитен резерв, който е на разположение на Централното управление на Българска народна банка.

28. Забранява се на предприятията да се кредитират помежду си парично и стоково. Единствено право за кредитиране имат само банките.

29. Предприятията могат да ползуват краткосрочни заеми само от една банка и от един банков клон, при който се водят разчетните или текущите им сметки.

30. Заемите, отпускани от Българска народна банка, са:

а) целеви – заемите се отпускат за строго определени цели, посочени в плана на кредитираното предприятие.

Заемите, отпускани за една цел, не могат да се използуват за друга цел;

б) възвръщаеми – заемите трябва да се възвръщат точно в сроковете, поети от длъжника;

в) срочни – заемите се отпускат за строго определени срокове, съобразно продължителността на кредитираната дейност;

г) лихвени – заемите се олихвяват по тарифата на банката;

д) обезпечени – заемите трябва да се обезпечават със стоково-материални ценности.

В бъдеще Банката не може да отпуска необезпечени кредити.

Отпускането на кредити без обезпечение да се смята за антидържавно действие.

За сезонни разходи в селското стопанство и в другите отрасли, заемите могат да бъдат обезпечени по изключение със стоково-материалните ценности, които ще бъдат произведени в ре-

зултат на кредитираната дейност.

Наличните стоково-материални ценности в предприятието трябва да покриват както отпуснатите от Банката заеми, така и собствените оборотни средства на предприятието.

31. Българска народна банка отпуска заемите в съответствие с фактическото изпълнение на одобрените производствено-финансови или търговско-финансови планове на предприятието.

32. Българска народна банка отпуска следните основни видове заеми:

а) за сезонни запаси;

б) за допълване нормативите на оборотните средства над дяловото участие на предприятието, определено от Правителството;

в) срещу документи за стоки на път.

Освен посочените заеми, Българска народна банка отпуска заеми и за сезонни разходи, за основен ремонт, за изкупуване на селско-стопански произведения и суровини, за откриване на акредитиви, за покупка на лимитирани чекови книжки, за откриване и допълване особени сметки и за временни нужди.

33. За да бъдат кредитирани, предприятията трябва да отговарят на следните условия:

а) да са отделна юридическа личност или клон на такава и да са регистрирани по съответния ред;

б) да разполагат със собствени оборотни средства в размерите, определени по плана;

в) да имат самостоятелно счетоводство и баланс;

г) да имат редовна отчетност;

д) да посрещат редовно задълженията си към Банката;

е) да развиват рентабилна дейност, а когато работят при запланувана загуба, същата да се покрива редовно и изцяло, без да се ангажират банкови средства;

ж) да имат одобрени производствено-финансови или търговско-финансови планове;

з) заемите да са запланувани в кредитния план на Банката;

и) да имат редовно сключени договори, съгласно Наредбата за договорите по изпълнение доставки, извършване на работа и услуги;

к) за кооперациите – да имат решения на общото събрание за искане на заема.

При спазване на горните условия, ТКЗС се кредитират само тогава, когато не могат да покрият напълно нуждите си със собствени средства.

34. Издължаването на отпуснатите от Българска народна банка заеми се извършва на определените срокове или предсрочно. При настъпване на погасителните срокове, ако предприятията и земеделските стопанства не са издължили заемите си, Българска народна банка извършва издължаването служебно, чрез задължаване на разчетните или текущите им сметки по реда на чл. 36 от Наредбата за плащанията.

35. Отсрочване на заемите може да се извършва само по решение на Министерския съвет.

Г. Контрол и санкции, упражнявани от Българска народна банка

36. Българска народна банка организира и провежда постоянен контрол чрез лева върху дейността на предприятията относно:

а) изпълнение на производствено-финансовите и търговско-финансовите планове;

б) правилно, целево и икономично използуване на собствените и заемните оборотни средства;

в) пълно обезпечаване на банковите заеми със стоково-материални ценности;

г) спазване условията на кредитирането и на договорната, платежната и касовата дисциплини;

д) мобилизиране вътрешните ресурси на предприятията и увеличаване обращаемостта на оборотните им средства.

37. Българска народна банка провежда контрол върху дейността на предприятията по представени от тях книжа в Банката и чрез проверка на място в предприятията.

38. Проверките в Банката се извършват въз основа на книжата, представени от предприятието, както следва:

а) отчетните сведения за изпълнението на производствено-финансовите и търговско-фи-

нансовите планове;

б) периодичните сведения, установени от Банката за наличното обезпечение и за регулиране на специалните заемни сметки;

в) тримесечните и годишните отчети и инвентаризационните актове.

39. Контролът в предприятията се извършва:

а) по оперативно-техническата, първичната, счетоводната и статистическата отчетности;

б) чрез материални проверки на стоково-материалните ценности.

При извършване на материалните проверки, ако това е необходимо, Банката използва специалисти.

40. За резултатите от проверките в предприятията, инспекторите по кредита съставят актове, които се подписват от съставителя на акта и от директорите и счетоводителите на предприятията.

Когато банковите контролни органи констатират нарушение на настоящето постановление, те съставят на виновните длъжностни лица актове, на които се дава ход, съгласно устава на Българска народна банка.

При извършване на престъпления, съставените актове се изпращат на прокурора за възбуждане на углавно преследване.

41. Българска народна банка прилага санкции при кредитирането на предприятията в следните случаи:

а) когато предприятията не представят в определените срокове баланси, сведения и други книжа, във връзка с кредитираните. В тия случаи Банката уведомява висшестоящата организация и ако в десетдневен срок от уведомлението не бъдат представени исканите сведения, спира кредитирането. Същото се възстановява след представяне на исканите сведения;

б) при представяне на неверни сведения, с цел да се получи по-голям банков кредит, Банката спира кредитирането и съставя акт, който изпраща на прокурора за подвеждане под углавна отговорност на виновните длъжностни лица;

в) когато предприятието нарушава систематически правилата на дяловото участие на собствените оборотни средства при заплащане на доставките, Банката има право да поставя под режим на ежедневно регулиране специалната заемна сметка на предприятията за срок не по-дълъг от един месец;

г) когато при кредитирането за допълване нормативите на оборотните средства, представителите на предприятията не се явят в Банката в определения ден за оформяване заемите и регулиране на специалната заемна сметка, Банката спира кредитирането;

д) когато предприятието допуска просрочие на заемите си, Банката спира кредитирането до изплащане на просрочените задължения.

Българска народна банка събира вземанията си по просрочените заеми чрез прехвърляне на суми от разчетната или текущата сметка при спазване чл. 36 от Наредбата за плащанията.

За събиране вземанията си, Българска народна банка може да пристъпи и към продажба на заложените стоково-материални ценности, които обезпечават просрочения заем. Продажбата на залога се извършва само с разрешение на Председателя на Централното управление на Българска народна банка;

е) Българска народна банка намалява размера на отпуснатите заеми съответно на стойността на застояли, мъчно пласируеми, произведени извън плана, дефектни, демодирани и недоброкачествени стоково-материални ценности. След реализацията на горните стоки, Банката възстановява кредита на предприятието;

ж) когато при проверка от Банката се установи, че предприятията държат по-големи запаси от стоково-материални ценности от установените по плана, Българска народна банка намалява със съответната част кредитите;

з) когато при проверка от Банката се констатира, че задължението на предприятието е по-голямо от стоково-материалното обезпечение, необезпеченият дълг се издължава незабавно от разчетната или текуща сметка на предприятието;

и) при констатирано лошо стопанисване на стоково-материални ценности, Банката уведомява висшестоящата организация;

к) при приключване тримесечието с извънпланова загуба, Банката предупреждава предпри-

ятието, че ще прекрати кредитирането му, ако не преустанови да работи със загуба.

Ако висшестоящата организация на предприятието представи на Банката одобрен от нея план за отстраняване причините за загубите и за възстановяване отклонените в загуби средства, кредитирането може да продължи през течение на тримесечието. В случая, заемите не могат да се използват за покриване на загубите. След изтичане на тримесечния срок, ако предприятието продължи да работи със загуба, Банката преустановява кредитирането до възстановяване на загубите от собствени средства;

л) когато предприятието използува заемите за други цели, а не за определените при отпускането им, Банката намалява заемите в размер на допуснатите отклонения.

Когато предприятието отклонява оборотни средства в дебиторска задлъжнялост, Банката намалява заемите в размер на отклоненте суми.

Когато кредитираното предприятие отклонява собствени или заемни оборотни средства в инвестиции, Банката спира кредитирането до възстановяване на отклоненте средства;

м) когато авансов заем за изкупуване на селско-стопански произведения и суровини не се използува за целта, за която е бил отпуснат, Банката изисква незабавно възстановяване на цялата сума по отпуснатия авансов заем и съставя акт на виновните лица за привличането им под углавна отговорност. Кредитирането в случая не се спира;

н) когато се налага спиране на кредитирането, Българска народна банка предупреждава предприятията и висшестоящите организации, като им определя срокове за отстраняване на допуснатите нередовности;

о) спиране на кредитирането при всички случаи се извършва с разрешение от Председателя на Централното управление на Българска народна банка, който предварително уведомява съответния министър или председателите на Ц.К.С. и Ц.К.З.С., че кредитирането ще бъде спряно, ако в десетдневен срок предприятието не отстрани допуснатите нередовности.

42. Забранява се на Българска народна банка да отпуска заеми за непоискани стоки или за стоки, за които няма сключени договори между предприятията, ако такива се изискват по Наредбата за договорите по изпълнение доставки, извършване на работа и услуги.

43. Задължава се Управлението на държавно снабдяване и държавен резерв, да изкупува и да изплаща в срок от петнадесет дни определените за държавен резерв стоки.

44. Когато предприятията, които се кредитират със заеми за допълване норматива на оборотните средства, преизпълняват производствено-финансовите или търговско-финансовите си планове, Банката ги кредитира без да изисква дялово участие със собствени оборотни средства за частта свръх изпълнението. Тази привилегия се дава при условие, че предприятието няма да образува свръх планови запаси от стоково-материални ценности.

45. Когато заемите се изплащат предсрочно, Банката може да намалява лихвения процент съгласно тарифата.

46. Всички книжа във връзка с искането, оформяването и ползуването на заемите от държавни, обществени, кооперативни предприятия и организации, включително залоговите задължителни и срочните задължителни, се освобождават от гербов налог.

47. Българска народна банка обявява списък на предприятията, които систематически просрочват платежните искания и правят неоснователен отказ от акцепт. Към тия предприятия се прилагат следните санкции:

а) акредитивна форма на плащания и

б) режим на отговорно пазене на стоките.

Д. <u>Относно индивидуалното кредитиране</u>

48. Досегашният начин и ред за индивидуално кредитиране се отменя.

49. Индивидуалните заеми се отпускат за точно определени цели, със строго установени срокове за връщане на средствата и срещу материално обезпечение.

50. Кредитните институти отпускат следните видове индивидуални заеми:

а) за постройка на жилища, лична собственост на трудещите се;

б) за покупка на продуктивен и работен добитък и

в) за авансиране на земеделските стопани чрез търговските изкупвателни и промишлените

преработвателни предприятия, на които е възложено изкупуването на селско-стопански произведения и суровини. На тия предприятия Българска народна банка отпуска специални заеми за авансиране.

Селско-стопанските произведения, които ще бъдат авансирани, се определят от Министерския съвет по предложение на съответния министър.

51. Предимство да получават индивидуални заеми имат ударници, рационализатори, членове на трудово-кооперативни земеделски стопанства и земеделски стопани, които са се проявили при изпълнение на сеитбата и на държавните доставки.

52. Лишават се от право да ползуват индивидуални заеми лицата, които отклоняват получените средства за други цели, не ги възвръщат на определените срокове или дават неверни сведения във връзка със сключването на заемите.

53. Лихвата на индивидуалните заеми се определя от тарифата.

54. С цел да бъдат задоволени временните нужди на работниците и служителите от кредит, задължава се Общият работнически професионален съюз да организира в тримесечен срок от датата на настоящето постановление взаимоспомагателни каси за всички предприятия, учреждения и организации, щом като работниците и служителите желаят това.

55. Българска инвестиционна банка, освен по реда на жилищната спестовност, отпуска в рамките на лимита по кредитния план индивидуални заеми по настоящето постановление за постройка на жилища – лична собственост на трудещите се.

56. Индивидуални заеми за постройка на жилища се отпускат чрез съответните предприятия на работниците и служителите при промишлените, транспортните, селско-стопанските и другите държавни предприятия и организации.

57. Българска инвестиционна банка отпуска индивидуални заеми за покупка на добитък на членовете на трудово-кооперативните земеделски стопанства за подворните им стопанства, съгласно чл. 9 от Примерния устав; на работниците и служителите в предприятията и учрежденията, намиращи се в селски местности и на еднолични земеделски стопани.

58. Заемите за покупка на добитък се отпускат срещу представяне на документи за правособственост на добитък.

Ако средствата от получения заем стопанинът отклони за други цели, заемът става изискуем веднага и започва да се олихвява в двоен размер.

59. На търговските изкупвателни и промишлените преработвателни предприятия, на които е възложено изкупуването на селско-стопански произведения, Българска народна банка отпуска специални заеми за авансиране на трудово-кооперативните земеделски стопанства в размер до 30% от стойността на договореното производство, а на едноличните земеделски стопани – в размер до 20%. Авансите се дават на части, след сключване на договорите между изкупвателните организации и производителите, съобразно производствения процес и развитието на договорените земеделски култури. При получаване на заем за авансиране, търговските изкупвателни и промишлените преработвателни предприятия представят, по установен от Банката образец, справка относно сключените с производителите договори.

60. Задължават се търговските изкупвателни и промишлените преработвателни предприятия да удържат раздадените аванси при изплащането на изкупените селско-стопански произведения.

61. Търговските изкупвателни и промишлените преработвателни предприятия раздават авансите под контрола на Българска народна банка.

62. Задължава се Българска народна банка да отсрочи задълженията на земеделските стопани, станали членове на трудово-кооперативните земеделски стопанства. Срокът за изплащане на тези задължения се определя по план, изготвен от Българска народна банка. Тоя срок не може да бъде по-дълъг от пет години. Първата вноска за погасяване заемите по погасителния план се прави след прибиране на реколтата през 1951 година.

63. Задължава се Българска народна банка да освободи от залог внесения от членовете на ТКЗС добитък и инвентар в стопанството.

64. Задължават се трудово-кооперативните земеделски стопанства да поръчителствуват за задълженията на своите членове към Българска народна банка, когато Банката е освободила залозите по тях съгласно предходната точка.

65. В случаите, когато заемите не се изплащат в определените от плана срокове, Банката пристъпва към събиране на просрочените вноски по реда на изпълнителното производство.

66. За изплащане дълга към Банката на напуснали или изключени членове на ТКЗС, стопанствата се задължават да удържат и внасят в Банката сумите от инвентарните и надинвентарни вноски на тия членове, ако изплащането става в пари.

67. Задължава се Министерството на финансите от 1 юли 1951 година да предвиди в бюджета на държавата необходимите суми за даване на заеми и други помощи на новобрачните двойки, до която дата тия заеми да се раздават по досегашния ред.

68. Министърът на финансите съвместно с Минист[ъ]ра на народното здраве да представят в едномесечен срок предложение в Министерския съвет за начина и реда за даване помощи на многодетните семейства и за уреждане на образуваните досега в Българска народна банка задължения по заемите за новобрачни двойки.

69. Задължава се Българска народна банка да постави в ликвидация всички отпуснати по досегашния ред индивидуални заеми и да предприеме действия за тяхното събиране.

70. Индивидуалното кредитиране се извършва по реда и условията, указани в приложение III-то към настоящето постановление.

Е. Относно тарифата за лихвения процент

71. Одобрява се тарифата за лихвите, правата и таксите, които Българска народна банка, Българска инвестиционна банка и Държавна спестовна каса събират и плащат за операциите си, съгласно приложение IV-то към настоящето постановление.

Ж. Мероприятия

72. Задължава се Българска народна банка:

а) да издаде инструкции по отрасли за краткосрочното кредитиране в срок два месеца от издаване на настоящето постановление;

б) да проведе в месечен срок от датата на постановлението курсове по приложение на настоящето постановление за преквалифициране на ръководния банков кадър.

73. Задължава се Българска народна банка в срок три месеци от издаването на настоящето постановление да проведе курсове в седалищата на банковите клонове за ръководителите, счетоводителите и плановиците на предприятията, ТКЗС и другите стопански организации, във връзка с прилагане на постановлението.

74. Задължават се Комитетът за наука, изкуство и култура и Министерството на народната просвета да въведат в учебните програми на учебната 1951/1952 година на стопанските факултети и търговско-стопанските гимназии материята относно новите начини на кредитиране.

75. Задължават се Комитетът за наука, изкуство и култура и Министерството на народната просвета да проведат в края на учебната 1950/1951 година курсове за разясняване пред студентите от последните семестри на стопанските факултети и учениците от последните класове на търговско-стопанските гимназии материята по новите начини на кредитиране.

76. Задължава се Министерството на финансите да внесе изменения във финансовите планове на държавните предприятия във връзка с настоящето постановление.

77. Задължават се Министърът на вътрешната търговия и председателят на Ц.К.С., в съгласие с Българска народна банка, да групират стоките и определят сроковете за тяхната обращаемост (диференцирани срокове). До 1 септември 1951 година същите да внесат в Министерския съвет предложение за одобрение на диференцираните срокове.

78. Задължават се търговските централи и обединенията, да извършват периодическа проверка на наличните застояли стоки и материали в предприятията, а Министерството на вътрешната търговия и Ц.К.С. да вземат своевременно мерки за разместване на застоялите стоки в други райони, където биха могли да бъдат пласирани. Това се отнася само за ония стоки, пласментът и разместването на които се определя от Министерството на търговията и Ц.К.С.

79. Задължават се Министърът на финансите и Председателят на Централното управление на Българска народна банка да представят до 25 април 1951 година предложение на Министерския съвет за снабдяването на предприятията със собствени оборотни средства.

80. Възлага се на Минист[ъ]ра на финансите и Минист[ъ]ра на земеделието, в едномесечен

срок от датата на настоящето постановление, да изготвят и представят за одобрение от Министерския съвет предложение за оздравяване на държавните земеделски стопанства.

81. Задължава се Председателят на Централното управление на Българска народна банка в съгласие с Ц.К.С. да изготви в тримесечн срок и да представи за одобрение от Министерския съвет погасителен план за изплащане досегашните заеми на кооперациите, които нямат стоково-материално обезпечение.

82. Задължава се Българска народна банка да проведе решенията на настоящето постановление в следните срокове:

а) до 1 юли 1951 година в банковите клонове, намиращи се в седалището на окръжните центрове;

б) до 1 август 1951 година в още 40 банкови клонове и

в) до първи октомври 1951 година в останалите банкови клонове.

83. Задължават се Министерството на финансите и Държавна щатна комисия да изработят и представят в месечен срок от деня на постановлението щат за служителите в банковата система и Държавната спестовна каса.

84. Задължава се Председателят на Българска народна банка да внесе в Министерския съвет в едномесечен срок предложение за условията и реда, при които ще се кредитират вносно-износните централи.

Приложенията I-во до IV-то включително, представляват неразделна част от настоящето постановление.

Министерският съвет на Народната република България и Централният комитет на Българската комунистическа партия обръщат внимание на народните съвети и на всички партийни и други обществени организации за важното място, което заема Българска народна банка, като държавна банка на Народна република България, като орган на общодържавното счетоводство и единствена банка за краткосрочно кредитиране на народното стопанство, като мощно и сигурно средство за укрепване на лева, засилване плановата и финансова дисциплина на предприятията, внедряване принципа на стопанската самоиздръжка. Българска народна банка е мощен лост за построяването на социализма.

С оглед на това, Министерският съвет на Народната република България и Централният комитет на Българската комунистическа партия възлагат на народните съвети, на партийните и други обществени организации да дават пълно съдействие за правилното и успешно провеждане работата на Банката.

София, 21 февруари 1951 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: *В. Червенков*

Секретар на Ц.К. на Б.К.П.: *Г. Чанков*

В. Поптомов

Постановлението да се изпрати:

В пълен текст	В извлечение
1. *М[инистерст]во на финансите*	*с приож[енията]*
2. *Б.Н.Б.*	*с приож[енията]*
3. *Известия на През[идиума]*	*с приож[енията]*
4. /	

София, *2.III.*1951 г.

ЦДА, ф. 136, оп. 7, а.е. 142, л. 33–48. Оригинал. Машинопис.

№ 14

ДОКЛАД ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ КИРИЛ ЛАЗАРОВ И ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ АТАНАС МЕЧКАРОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ВЪЛКО ЧЕРВЕНКОВ С ПРЕДЛОЖЕН ТЕКСТ НА ПРОЕКТ ЗА УКАЗ ЗА ПРАВАТА НА БНБ ПРИ ЛИКВИДИРАНЕ НА ВЗЕМАНИЯТА Ѝ И ЗА НАКАЗАНИЯТА ЗА НАРУШАВАНЕ НА ПРАВИТЕЛСТВЕНИТЕ РАЗПОРЕЖДАНИЯ ПО ДЕЙНОСТТА НА БАНКАТА

София, след 6 април 1951 г.

До ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
ДРУГАРЯ ВЪЛКО ЧЕРВЕНКОВ
Т У К

Д О К Л А Д

от Минист[ъ]ра на финансите КИРИЛ ЛАЗАРОВ
и Председателя на Централното управление
на Б. н. банка АТАНАС МЕЧКАРОВ

Относно правата на Б. н. банка във връзка с ликвидацията на вземанията ѝ и наказанията за нарушаване правителствените разпореждания по дейността на банката.

Другарю Председател,

В изпълнение на т. 6 от 218-то постановление на Министерския съвет и Централния комитет на Българската комунистическа партия от 2 март 1951 година за преустройството на банковата система, с доклад от 6 април т.г. Ви представихме проект за устав на Българската народна банка.

Поради обстоятелството, че уставът на банката трябва да урежда само нейното организационно устройство и дейността ѝ, в същия не са включени разпореждания относно правата на банката по ликвидацията на вземанията ѝ и относно наказанията за нарушаване правителствените разпореждания по дейността на банката.

Ето защо, би следвало да се издаде отделен указ, уреждащ тия въпроси.

Молим, другарю Председател, да занимаете с този въпрос Министерския съвет, който, ако одобри, да предложи на Президиума на Народното събрание да издаде следния

У К А З

относно правата на Българската народна банка във връзка
с ликвидиране на вземанията ѝ и относно наказанията
за нарушаване правителствените разпореждания по дейността на банката.

I. Права на Българската народна банка по ликвидиране на вземанията ѝ.

Чл. 1. Българската народна банка може да се снабдява за вземанията си с изпълнителни листове от съдилищата, въз основа на установяващи вземането документи, изходящи от задължените лица, или въз основа извлечения от сметките.

Определението, с което се уважава или отхвърля молбата за издаване на изпълнителен лист, не подлежи на обжалване, обаче, не пречи на страните да предявят правата си по общия исков ред.

Чл. 2. Не се допуска прехвърлянето или учредяването на вещни права върху недвижими имоти, както и сключването на предварителни договори за същото, ако не бъде представено на нотариуса свидетелство от Българската народна банка, че прехвърлителят няма задължения към бан-

ката, или че същата е съгласна да се извърши сделката.

Сключените без представяне на такова свидетелство нотариални или предварителни договори са недействителни по отношение на банката.

Чл. 3. Поръчителите по вземанията на Българската народна банка остават отговорни до окончателното изплащане на задължението.

Разпорежданията на чл. 147 от закона за задълженията и договорите не се отнасят до вземанията на Българската народна банка.

Чл. 4. Постановленията на чл. 781 от закона за гражданското съдопроизводство за непродаваемите недвижими имущества не се прилагат по отношение вземанията на Българската народна банка.

Чл. 5. Ако по публични продажби на имущества на неизправни банкови длъжници не се явят купувачи, или явилите се дадат съответстваща цена, Българската народна банка може да се яви и наддава, както и да иска имуществата да ѝ бъдат възложени.

Чл. 6. Учредените до сега в полза на Българската народна банка ипотеки запазват действието си без да бъдат подновявани.

II. Други разпореждания относно дейността на Българската народна банка.

Чл. 7. Българската народна банка се освобождава от заплащане на данъци и герб.

Всички книжа на държавните и кооперативни предприятия във връзка с ползването на кредити и всичките им други отношения с Българската народна банка, се освобождават от гербов налог.

Чл. 8. Книгите на Българската народна банка, извлеченията и другите документи, изходящи от банката, имат същата доказателствена сила, както и документите на държавните учреждения.

Чл. 9. Българската народна банка може да оставя получаваните от нея в залог стоково-материални ценности на отговорно пазене у залогодателя.

В полза на банката може да се учредява залог на стоки в оборот и залог на стоки в преработка.

При залога на стоки в оборот залогодателят може да се разпорежда с заложените стоково-материални ценности, но така, че да има винаги на лице такова количество от същите, което отговаря на остатъка от дълга към банката.

При залога на стоки в преработка, за заложен се счита и получения от преработката продукт.

III. Наказателни разпореждания

Чл. 10. За нарушаване указите на Президиума на Народното събрание и постановленията на Министерския съвет, уреждащи дейността на банката, виновните се наказват с глоба до 200.000 лева, ако не е предвидено по-тежко наказание.

Чл. 11. За отклоняване на оборотни средства за капитални вложения, за отклоняване на средства при изкупуване на селско-стопански произведения или за разпореждане със залозите, учредени в полза на Българската народна банка, без нейно съгласие, виновните се наказват с лишаване от свобода до три години и глоба до един милион лева, ако не е предвидено по-тежко наказание.

Чл. 12. За отпускане на банкови средства без материално обезпечение или за грубо и съзнателно спъване провеждането на касовия план, виновните се наказват по чл. 85 от наказателния закон.

Чл. 13. Нарушенията по чл. чл. 10 и 11 от настоящия указ се констатират с актове от кредитни инспектори при Българската народна банка или от други натоварени за целта банкови служители. Тези актове имат пълна доказателствена сила до доказване на противното.

Чл. 14. Наказанията по чл. 10 от настоящия указ се налагат с постановление от Председателя на Централното управление на Българската народна банка или от други натоварени от него длъжностни лица при банката.

Постановленията, с които се налага глоба до 5.000 лева, не подлежат на обжалване. Постановленията, с които се налага глоба над 5.000 лева, подлежат на обжалване по реда, предвиден в книга VI, глава V от закона за наказателното съдопроизводство.*

МИНИСТЪР НА ФИНАНСИТЕ: *К. Лазаров*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА:
Ат. Мечкаров

ЦДА, ф. 163, оп. 58, а.е. 1, л. 2–4. Оригинал. Машинопис.

* *Този текст, с незначителни изменения, е залегнал в издадения от Президиума на Народното събрание на 21 юни 1951 г. Указ № 304, който е обнародван в Известия на Президиума на Народното събрание, бр. 51 от 26 юни 1951 г.*

№ 15

ДОКЛАД ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ КИРИЛ ЛАЗАРОВ ДО ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 218 НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ И ЦК НА БКП ОТ 2 МАРТ 1951 Г. ЗА ПРЕУСТРОЙСТВОТО НА БАНКОВАТА СИСТЕМА

София, септември 1951 г.

СТРОГО СЕКРЕТНО

До
ПОЛИТБЮРО НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

Т У К

ДОКЛАД

от КИРИЛ ЛАЗАРОВ,
Министър на финансите

Относно: Хода на работата по приложение на 218-то постановление на Министерския съвет и ЦК на БКП от 2.III.1951 г. за преустройството на банковата система

Другари,

В плана на Политбюро за м. септември е предвидено Политбюро да бъде информирано за хода на работата по приложение на 218-то постановление на Министерския съвет и ЦК на БКП от 2.III.1951 г.

Във връзка с това, докладвам Ви следното:

I. ОТНОСНО ПРЕВРЪЩАНЕ ПОПУЛЯРНИТЕ БАНКИ В КЛОНОВЕ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

1. Още преди издаване на 218-то постановление на Министерския съвет и ЦК на БКП, Централното управление на Българска народна банка беше взело необходимите мерки, за да може същото да бъде приведено в действие, незабавно след приемането му.

На 21.II.1951 г., когато Банката бе уведомена за приемане на постановлението, специално инструктирани банкови служители бяха изпратени във всички населени места, където имаше популярни банки, за да проведат преустройството им в клонове на Българска народна банка.

На 22.II.1951 г. съществуващите 101 популярни банки започнаха да функционират като клонове на Българска народна банка.

Преустройството на популярните банки се извърши при пълен ред и без да се допусне как-

вото и да е смущение между вложителите и членовете.

Предварителната подготовка и бързината, с която се изпълни постановлението в тази част, не дадоха възможност да се извършат действия, които да накърнят обществения или държавен интерес.

2. На 20.IV.1951 г. в съгласие с т. 1 на приложение I от постановлението, Банката издаде инструкция за преоценка на активите и пасивите на популярните банки.

Преоценката се извърши от комисии, съставени от представители на Българска народна банка и популярните банки, в които взеха участие 62 банкови ревизори. Преоценката се извърши от 20.IV.1951 г. до 20.VI. с.г., въпреки че постановлението предвижда срок до 18 месеца за извършването ѝ.

3. През м. август т.г. Централното управление на банката одобри протоколите на комисиите. Установи се, че само 12 популярни банки имат пасивни баланси.

В изпълнение на т. 10 от постановлението, Централното управление на банката даде нареждания на клоновете си да започнат от 1 септември 1951 г., а за София – от 15 септември 1951 г. изплащането на дяловия капитал на членовете на популярните банки. При изплащане на дяловия капитал Банката прихваща своите вземания от членовете на бившите популярни банки или отнася следващите им се суми по влоговите им сметки.

Изплащането на дяловия капитал на останалите 12 популярни банки ще се нареди след реализиране на известни техни активи, които засега са преценени като съмнителни. Ако се установи, че тези активи не могат да бъдат реализирани, или не могат да бъдат реализирани в пълния им размер, изплащането на дяловия капитал ще се извърши съответно на чистата сума на реализирания актив. И при тези случаи изплащането на дяловия капитал ще се извърши в предвидения в постановлението 18-месечен срок.

Всички популярни банки с пасивен баланс притежават облигации от вътрешните държавни заеми 1941 и 1943 г. на обща сума 60,727,000 лева, които при преоценка на активите им не са взети под внимание.

Приемането на тези облигации като реализуем актив, би изменило от пасивни в активни коригираните баланси на 4 популярни банки (Враца, Нова Загора, Драганово и Трявна) и ще даде възможност да се нареди изплащането напълно на дяловия им капитал, а при останалите популярни банки – да се увеличи процента за изплащането на дяловете.

Поради това, от Българска народна банка е направено предложение, Министерството на финансите да откупи въпросните облигации на сума 60,727,000 лева.

II. ОТНОСНО ЗАКРИВАНЕТО НА БАНКОВИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛСТВА

4. В изпълнение на т. 3, ал. II от постановлението, на 23.IV.1951 г. Банката издаде инструкция за закриване на банковите представителства при всестранните кооперации. Закриването се извърши през времето от 15 до 30 май 1951 г., по предварително изготвени от клоновете и одобрени от Централното управление на банката планове. През този период се закриха 3117 представителства.

След изтичане на определения в постановлението срок (2.VI.1951 г.), останаха незакрити представителствата при 7 всестранни кооперации поради причини, които лежаха извън Банката (отсъствие на отчетници поради мобилизиране, болест и др.). Понастоящем всички представителства са закрити.

Всички влогове при банковите представителства, независимо от размера им, както и сметките на народните съвети и местните учреждения бяха прехвърлени на Държавната спестовна каса, която на местото на закритите банкови представителства откри свои агенции.

Операциите по влоговете продължиха без прекъсване.

Останалите сметки (пласментни и други) на представителствата се прехвърлиха към банковите клонове.

5. Съгласно т. 3, ал. II от постановлението, с инструкцията за закриване на банковите представителства се дадоха конкретни нареждания за ревизиране делата им. С циркулярно писмо № 17286 от 6.VII.1951 г. се определи ревизирането да привърши до края на текущата година (срокът съгласно т. 9 от постановлението изтича на 2.III.1952 г.).

III. ОТНОСНО ИЗГРАЖДАНЕ МРЕЖАТА НА БАНКОВИТЕ КЛОНОВЕ

6. На 21.II.1951 г. Българска народна банка имаше 122 клона, които заедно с Централното управление на банката имаха общо 6291 служители. С включване на популярните банки в системата на Българска народна банка, банковите клонове се увеличиха на 223 с общо 7941 служители.

Съгласно т. 5 от постановлението, през втората половина на м. март се започна изграждане мрежата на банковите клонове. В София клоновете от 15 в началото на м. март, се прегрупираха в 7 към края на същия месец.

На 16 април се завърши сливането на банковите клонове в цялата страна, като от 223 клона, същите бяха сведени на 149.

За да се улесни и подобри кредитирането на предприятията, в някои важни промишлени центрове бяха открити 2 нови клона (гара Искър и гара Кричим) и 5 агенции. С цел да се получат икономии, 28 банкови клона бяха превърнати в агенции. В този момент мрежата на банковите поделения се състои от 121 клона и 33 агенции, които заедно с Централното управление имат общо 6370 служители.

За устройството и дейността на банковите агенции, бе издадена на 25.VI.1951 г. специална инструкция.

IV. ОТНОСНО ОРГАНИЗИРАНЕ НА ДЪРЖАВНАТА СПЕСТОВНА КАСА

7. Съгласно т. 17 от постановлението от 2.III.1951 г., Централното управление на Пощенската спестовна каса се обособи като Централно управление на Държавната спестовна каса.

От 19.III.1951 г., едновременно с установяване мрежата на банковите клонове, започна организирането на подделенията на Държавната спестовна каса. На последните, Банката съобразно т. 9 от приложение I на постановлението, прехвърли всички влогове до 50,000 лева. Само в София, Сталински район, където влоговата служба на Българска народна банка съществуваше като отделен филиал, и в градовете Русе и Харманли, където влоговите сметки са били водени в общи регистри и разделянето им би създало значителни трудности, се извърши цялостно прехвърляне на всички индивидуални влогове върху Държавната спестовна каса. Към 16.IV.1951 г. в София и във всички окръжни и околийски центрове бяха изградени държавни спестовни каси и прехвърлени на тях съответните влогове.

При организиране мрежата на спестовните каси и при прехвърляне на влоговете, не се допусна никакво прекъсване във функциониране на влоговата служба, нито смущение всред вложителите.

8. Българската народна банка подпомогна новосъздадения институт със следното:

а) представители на Банката участвуваха при изработване устава на Държавната спестовна каса;

б) отговорни членове на Централното управление на банката, заедно с такива на Държавната спестовна каса посетиха окръжните и околийски центрове, като на места разрешаваха въпросите за помещения, персонал, инвентар и пр.;

в) от учредяване на Държавната спестовна каса до 1.VII.1951 г., опитни банкови служители указаха помощ при организиране счетоводството на касата, изготвяне от същата на инструкции, окръжни, формуляри и пр.;

г) на окръжните и околийски каси бяха предадени 49 банкови здания, а където нямаше такива, службите на Държавната спестовна каса се устроиха в помещенията на банковите клонове;

д) Банката прехвърли 854 свои служители към Държавната спестовна каса;

е) на същата бе предаден необходимия инвентар: железни каси, железни шкафове, пишущи машини, сметачни машини, бюра, маси и др. и

ж) през течение на няколко месеца държавните спестовни каси се обслужваха от Банката с необходимите им книжа, формуляри и пр.

9. От 1.VII.1951 г. Банката прехвърли върху Държавната спестовна каса изплащането на всички видове пенсии, както и изплащането на купони и тиражирани облигации от държавните заеми.

Предстои да бъдат прехвърлени на Държавната спестовна каса и други присъщи на нея дейности, като: воденето текущи сметки на частно-стопанските предприятия; извършването на

преводи на частни лица; издаването на гаранционни удостоверения срещу парични вноски или залог на облигации; приемането на хранение ценни книжа и други ценности.

V. УСТАВ И НОВ ЩАТ НА БАНКАТА

10. Съгласно т. 6 от постановлението се изготви и на 4.IV.1951 г. внесе в предвидения срок в Министерския съвет проект за устав на Банката.

Проектът беше одобрен от Министерския съвет с постановление П № 801 от 12.VII.1951 г. и от Президиума на Народното събрание с Указ № 387 от 24.VII.1951 г.

С одобряване на устава се установи окончателно новата организация, функции и дейност на Банката.

11. В изпълнение на т. 83 от постановлението, бяха изработени нови щатни таблици за служителите при Банката. Със същите се създаде нова номенклатура на длъжностите, съответствуваща на новата структура на Банката и на нейната дейност, като се приеха длъжностните наименования на Госбанк.

12. С новия щат на Банката се създаде и института на инспекторите по кредита, чрез които се осигурява правилното провеждане на новите форми и методи при краткосрочното кредитиране на предприятията. Общият брой на инспекторите по кредита през настоящата година е 410.

Подготовката за създаване на института на инспекторите по кредита се започна още в края на 1950 г., когато се набелязаха служителите, които ще заемат тези длъжности и се изработиха програмите и уредиха курсове за тяхната преквалификация.

VI. ПОДГОТОВКА ЗА ПРИЛОЖЕНИЕ НОВИТЕ ФОРМИ НА КРЕДИТИРАНЕ

13. За да се внедрят успешно новите форми за кредитиране и контрол на предприятията и в изпълнение разпорежданията на постановлението, извърши се следното за подготовка на кадрите при Българска народна банка и тези при предприятията:

а) изработиха се програми за провеждане курсове за преквалификация на служителите при Банката и се определиха лекторите за същите;

б) проведоха се курсове за подготовка на инспекторите от цялата страна в следните градове:

в София – от 21 до 30 декември 1950 г., за 76 инспектори от 31 клона;

в Бургас и Сталин – от 2 до 11 февруари 1951 г., за 105 инспектори от 45 клона;

в Пловдив и Плевен – от 13 до 22 февруари 1951 г., за 100 инспектори от 56 клона;

в) за управителите на банковите клонове от цялата страна се проведе от 12 до 22 март 1951 г. в с. Говедарци, Самоковско, курс, който се завърши от 125 души;

г) за служителите от Централното управление и клоновете се проведоха през м. април курсове за преквалификация:

за Централното управление – завършени от 750 служители;

за Софийските клонове – завършени от 820 служители;

за провинциалните клонове – завършени от 2850 служители.

Проведоха се специални курсове и за ревизорите при Централното управление.

д) за членовете на партийната организация и на Профорганизацията при Централното управление на банката се изнесоха редица осведомителни доклади и

е) по програма изработена от Централното управление на банката, клоновете проведоха курсове за подготовка на ръководителите, счетоводителите и плановиците на предприятията. Тези курсове имаха практично приложен характер и се посетиха:

в София – от 2220 души от 740 предприятия и

в провинцията – от 9267 души от 3090 предприятия.

При завършване на курсовете по букви „б“, „в“ и „г“ бяха произведени проверочни изпити.

14. Във връзка с т. 74 от постановлението, през м. април Българската народна банка отпечати лекции по различните видове заеми, предмет на постановлението, които се предадоха на Министерството на народната просвета за запознаване учениците от последните класове на търговските гимназии с материята по новите форми на кредитиране.

Същите лекции бяха изпратени и на банковите клонове.

15. При провеждане на изпитите на студентите от последните семестри през м. юли т[ази] [година] в Стопанския факултет в София и висшите училища в Сталин и Свищов, по покана на Ко-

митета за наука, изкуство и култура, Българската народна банка изпрати свои представители в изпитните комисии.

16. За изясняване новата организация и задачи на Българската народна банка, бяха публикувани статии в списанията „Ново време“ и „Пари и кредит“.

За популяризиране разпорежданията на 218-то постановление, непосредствено след издаването му бяха публикувани 7 статии в ежедневната преса и 2 статии в периодичния печат, изготвени от отговорни служители при Централното управление на банката.

Със същата цел се изнесоха доклади пред събрания на Съюза на научните работници, на журналистите и пред събрания на партийни отговорници и ръководители на предприятия.

17. В изпълнение на т. 72 от постановлението, Българската народна банка издаде инструкция за краткосрочното кредитиране на народното стопанство:

на 10 май т.г. – за кредитиране на ТКЗС
„ 18 „ „ – за кредитиране на ДЗС
„ 25 „ „ – за кредитиране на ДГС
„ 6 юни „ – за кредитиране на държавните търговски предприятия
„ 7 „ „ – за кредитиране на държавните промишлени предприятия
„ 12 „ „ – за кредитиране на кооперациите
„ 27 „ „ – за кредитиране на предприятията за авансиране на производителите.

На 21 юли т.г. беше издадена и инструкция за оперативната и статистическа отчетност при Българската народна банка.

Инструкциите са изработени след подробно проучване и широко използуване богатия и изпитан опит на Госбанк, като са взети предвид и особенностите в сегашния етап на икономическото развитие на страната.

За улесняване ръководителите и счетоводителите на предприятията, Българската народна банка издаде в началото на м. септември наръчници с упътвания за кредитирането по отрасли.

18. През м.м. април и май т.г. Банката уведоми предприятията за условията, които трябва да спазват при ползуването на краткосрочни заеми, като банковите клонове отправиха покани до същите, до 1 юли т.г. да се нагодят към изискванията на постановлението.

Със същата цел през м.м. май и юни т.г. банковите клонове извършиха проверки в кредитираните предприятия относно редовното водене на счетоводството им, наличието на производствено-финансови или търговско-финансови планове, спазването на касовата и платежна дисциплина, наличността на сключени договори и положението на дебиторската задлъжнялост.

19. От 1 април т.г. с инструкцията за документацията, документооборота и банковия контрол, се премина към организиране оперативно-счетоводната работа в банковите клонове на бригадни начала и се внесоха и други промени в счетоводната организация на Банката. С това се постигна записване на операциите по сметките на клиентите още при извършването им и точност на сметките, което е необходимо условие при новите форми на кредитиране.

С други нареждания се уреди оперативната техника във връзка с кредитирането. Изработиха се и бяха отпечатани или дадени за печат 42 формуляра по отпускането и осчетоводяването на новите заеми. Същевременно бяха съкратени 415 стари формуляри по банковите служби.

VII. ПО КРЕДИТИРАНЕ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА

20. Постановлението задължава Българска народна банка да приложи новите форми за кредитиране на предприятия в 12 окръжни банкови клона – до 1.VII.1951 г.; в 40 банкови клона – до 1.VIII.1951 г. и в останалите клонове – до 1.X.1951 г.

В окръжните градове постановлението беше приложено в определения срок – 1.VII.1951 г. Във всички останали банкови клонове, на брой 109, новият начин на кредитиране беше въведен – от 1.VIII.1951 г., следователно, в 69 клона с 2 месеца преди определения срок.

21. За прилагане на постановлението в частта му относно кредитиране на предприятията, заварените задължения на същите към Банката трябваше да бъдат преоформени в нови целеви заеми.

За тази цел беше необходимо на банковите клонове да се съобщяг определените на предприятията нормативи на оборотните средства за 1951 г. Предвид на това, че Министерския съвет не бе още одобрил нормативите на предприятията, Централното управление на банката през м.м. юни и юли т.г. спусна на банковите клонове проекто-нормативи, с които те се съобразиха при

преоформяване на заварените задължения.

За кооперациите и промкомбинатите, които и досега нямат одобрени нормативи на оборотните средства за 1951 г., банковите клонове използуваха проекто-нормативите изработени по места.

Указания за преоформяване на задълженията са дадени с инструкциите за кредитиране и с отделни циркулярни писма, отправени до банковите клонове през м.м.юни и юли т.г.

Преоформяването на заварените задължения и започване приложението на новите начини на кредитиране, се извърши под непосредствените указания и контрол на командировани от Централното управление на банката ръководни служители.

С тази цел бяха посетени:

През	м.	юни	19	клона	от	12	души
„	„	юли	90	„	„	25	„
„	„	август	22	„	„	11	„.

22. За да се провери, как клоновете са провели преоформяването на заемите и как прилагат постановлението, членове на Централното управление на банката извършиха през м.м.юли и август т.г. обиколка на 28 банкови клона, като на място са конферирали с ръководителите на клоновете и са дали указания за отстраняване допуснатите грешки и слабости.

В резултат на тези обиколки и от докладите на командированите служители се установи, че много банкови клонове не са разграничили заемите по цели и че има значителни задължения без материално обезпечение, поради отклонени средства в загуби, инвестиции и дебиторска задлъжнялост.

Във връзка с това, наредено е до всички банкови клонове да вземат меки за заздравяване на губещите държавни и кооперативни предприятия, като най-късно до 20 септември т.г. се съставят планове за възстановяване на отклонените в загуби оборотни средства.

23. При преоформяване на досегашните заеми се оказа, че много промишлени предприятия и търговски организации имат натрупани стоки и материали в по-големи размери от определените им нормативи и без тези натрупвания да имат сезонен характер и да са предвидени в производствените или търговски планове на предприятията.

За търговските организации на едро, след преминаването им към свободна търговия и във връзка със задължението им по постановление № 868 от 27.VII.1951 г. да изкупуват продукцията на промишлените предприятия, натрупванията от стоки ще бъдат за известно време постоянно явление, което наложи отпускането на заеми за свърхнормативни запаси от стоки.

Понеже този вид заеми не са предвидени в 218-то постановление, Министерският съвет с 912-то постановление от 8.VIII.1951 година разреши отпускането им от Банката.

При промишлените предприятия и при търговските организации на дребно, задълженията срещу свърхнормативни запаси от стоки и материали, непредвидени в плановете им, също не могат да бъдат ликвидирани веднага, поради което се налага да се разреши и тяхното оформяване като заеми срещу свърхнормативни запаси от стоки, но с временен ликвидационен характер.

Българската народна банка е издала нареждане тези задължения да се отнесат по отделни сметки срещу свърхнормативни запаси и да се съставят планове за постепенната им ликвидация.

24. Непосредствено след преоформяване на заварената задлъжнялост – респ. от 1 юли до 1 август т.г., Българската народна банка започна да прилага новите форми на кредитиране предприятията, като отпуска само заемите, предвидени в постановлението и да упражнява чрез това и предвидения в т. 36 от постановлението контрол върху дейността на предприятията.

25. През краткия период, в който се прилага постановлението, се установиха несъмнените предимства на новата система за краткосрочно кредитиране на предприятията.

Българската народна банка вече отпуска заемите само за цели, предвидени в производствено-финансовите и търговско-финансовите планове на предприятията. Размерът на тези заеми се определя съобразно плановите показатели и фактическото им изпълнение. Следи се във всички случаи за наличието от стоково-материално обезпечение и за срочното възвръщане на заемите. Неизплатените в определените срокове заеми се отнасят в просрочие и се олихвяват с по-висок лихвен процент, като се прави необходимото за тяхното събиране. Със провеждане на контрола чрез лева се следи за изпълнение плановете на предприятията и за спазване от тях на кредитната, платежната, касова, финансова и договорна дисциплина.

26. В изпълнение на т. 47 от постановлението, Българската народна банка нареди да се обявява списък на предприятията, които систематически допускат просрочие по теглените срещу тях платежни искания и правят неоснователен отказ от акцепт.

27. В съгласие с тарифата одобрена с постановлението, Българската народна банка приложи от 11 януари т.г. по отношение на заемите на предприятията лихвен процент 4%, а по отношение тези на ТКЗС – 3.5%, вместо 5.5%, респ. за ТКЗС 4.5% по-рано.

След преоформяване на заварените заеми и започване прилагането новите форми на кредитиране – от 1 юли и 1 август т.г., една голяма част от заемите на предприятията се олихвяват с 2%, съгласно т. 2 от чл. 1 на тарифата.

VIII. ТРУДНОСТИ ПРИ ПРИЛАГАНЕ НОВИТЕ ФОРМИ НА КРЕДИТИРАНЕ

28. Поради късното одобряване на кредитния план на Българската народна банка, кредитните лимити се спускат на Банковите клонове с голямо закъснение, достигащо понякога до два месеца. Вследствие на това се затруднява нормалното кредитно обслужване на предприятията.

29. Новите форми на кредитиране и упражнявания от Българската народна банка контрол разкриха редица слабости на предприятията, които представляват сериозна пречка за правилното и цялостно прилагане разпорежданията на 218-то постановление, относно кредитирането.

Тези слабости се групират така:

1. Във връзка с производствено и търговско-финансовите планове на предприятията

а) Закъснява се много с утвърждаване плановете на предприятията, поради което и тяхното кредитиране се извършва по проекто-планове или предвиждания. Това се отнася до кооперативните организации, до много от държавните промишлени предприятия, както и за държавните търговски предприятия: „Колсток“, „Нармаг“ и др.

Плановете за 1951 г. на много ТКЗС и до днес не са проверени от околийските народни съвети.

б) И досега предприятията не разполагат с техпромфинпланове. В повечето случаи финансовите планове на предприятията не са съгласувани с производствените им планове. Такива случаи има с предприятия, числящи се към ДИО „Консервна индустрия“ и др.

в) Съществува несъответствие между производствените и пласментни планове на предприятията. Такива са, например, случаите с държавните горски стопанства, предприятията, числящи се към ДИО „Горска индустрия“, предприятията към ДИО „Консервна индустрия“ и др.

Пример на такова несъответствие на производствените планове с пласментните планове и несъобразяване производството със сезонността на някои артикули, има при предприятията за производство на каучукови изделия. Тези предприятия през пролетта произведоха големи количества шушони, галоши и цървули, с които претовариха складовете на търговските организации, а сега спират производството, поради изчерпване всички запаси от синтетичен каучук.

г) На държавните и кооперативни предприятия се възлагат инцидентно или се разширяват възложените им дейности, без да се посочват източниците на средства за посрещане разходите по организирането и извършването на тези дейности.

Такъв е случая с държавните земеделски стопанства, на които се предоставят нови заеми за стопанисване, непредвидени в тяхните планове и без да се посочат източниците на средства за разходите по разширената дейност и др.

д) От производствено-финансовите и търговско-финансовите планове на предприятията, не във всички случаи могат да се получат данните, необходими на Банката за правилното им кредитиране.

2. Късно определени или липса на определени нормативи на оборотните средства

Нормативите на оборотните средства за 1951 г. на държавните предприятия се определиха с голямо закъснение. Министерския съвет на два пъти разреши удължаването на сроковете за изработване и представяне нормативите за одобрение.

Кооперациите и промкомбинатите при околийските народни съвети и до днес нямат опре-

делени нормативи, поради което Банката е затруднена при определяне размера на необходимите им заеми.

3. Отклонения на обор[о]тни средства

При приложение на постановлението, Банката установи, че предприятията са допуснали отклонения на оборотни средства в инвестиции, в извънпланови загуби, в надчети и в подотчетни лица.

Особено характерни случаи на отклоняване на средства има при кооперативните организации. От сведенията, с които разполага Банката към 31.III.1951 г., кооперациите са отклонили заемни средства в надчети и злоупотребления около 210 милиона лева, в дебитори – около 1.685.000.000 лева; във вземания от национализирани предприятия – 470.000.000 лева; в инвестиции – 1.400.000.000 лева и в загуби – 735.000.000 лева.

В резултат на това, около 4.5 милиарда лева банкови заеми, отпуснати на кооперациите, остават без стоково-материално обезпечение. В изпълнение на т. 81 от 218-то постановление, Българската народна банка представи проект за постановление и доклад от 12.VI.1951 г. до Министерския съвет за начина и сроковете, по които ще се ликвидират тези задължения. Проекто-постановлението впоследствие бе върнато на Банката за проучване възраженията, направени от ЦКС и БИБ, Министерството на финансите и Държавната планова комисия. След съгласуване с последните, проекта за постановление е преработен и ще бъде изпратен на Министерския съвет.

Голяма част от кооперативните организации все още продължават да работят със загуба. През 1950 г., от всичко 5406 кооперативни организации, кредитирани от Българска народна банка, 1456 са приключили със загуби, а именно:

32	районни кооперативни съюзи	456,744,000 лв.
1194	всестранни кооперации	454,859,000 „
10	наркоопи и др. потребит[елни] коопер[ации]	11,217,000 „
22	промишл[ени] коопер[ативни] предприятия	81,321,000 „
107	занаятч[ийски] отдели при всестранни кооперации	29,377,000 „
91	самостоятелни т[рудово-]п[роизводителни] з[емеделски] кооперации	33,292,000 „
1456		1,066,810,000 лв.

През настоящата година много кооперации продължават да реализират загуби. Според непълни данни, загуби са реализирани:

		през I-то тримес[ечие] на 1951 г.	
от	50	районни кооперативни съюзи	110,000,000 лв.
от	1090	всестранни кооперации	182,000,000 „
		през II-то тримес[ечие] на 1951 г.	
от	38	районни кооперативни съюзи	197,000,000 лв.
от		всестранни кооперации	188,000,000 „

Случаи на отклоняване оборотни средства са констатирани и при промишлените предприятия, държавните земеделски стопанства, държавните горски стопанства, ТКЗС и други.

4. Липса на договори и неспазване договорната дисциплина

Въпреки разпорежданията на наредбата за договорите по изпълнение доставки, извършване на работи и услуги, не всички предприятия сключват договори за сделките в кръга на стопанската им дейност.

Типични случаи могат да се посочат при РКС и кооперациите. Последните, без да са договорили доставки с РКС, получават такива. Вследствие на това става масово натрупване на стоки, голяма част от които са мъчно пласируеми, а има и дефектни и демодирани такива.

В началото на второто тримесечие на настоящата година ЦКСъюз и РКСъюзи са изпратили на всестранните кооперации стоки, без същите да са поръчани и без да се е държало сметка за асортимент, качество, битови и икономически условия, сезонност и други.

Така например, на кооперацията в с. Пет кладенци, Беленско, за времето от 20 март до 31 март т.г. РКС е изпратил мъчно пласируеми стоки за 4,100,000 лева, колкото, според кооперацията, тя не може да пласира в течение на три години; в кооперацията в с. Пчелиново, Казанлъшко, има шевни игли за 250,000 лева; на всички всестранни кооперации в Кърджалийска околия се изпращат от РКС стоки за големи суми, които нямат пласмент в селските райони; в РКС, Петрич през м. април т.г. са получени детски шушони за 470,100 лева, въпреки че има непласирани такива; на кооперацията в с. Долнослав, Асеновградско, са изпратени от РКС мъчнопласируеми стоки за 2,358,000 лева, без да бъдат поръчани или предвидени в договора между кооперацията и РКС.

В много случаи се сключват само генерални догов[ор]и между висшестоящите организации, без да се сключват локални такива. В други случаи, договорите са непълни, не оформяват правилно отношенията между страните. На същите се гледа като на формални книжа.

Презапасяването на предприятията с непоискани стоки и неспазването на договорната дисциплина затруднява твърде много прилагането на постановлението.

5. Счетоводна изостаналост

Счетоводството и първичната отчетност на някои предприятия са изостанали, особено на кооперативните предприятия, държавните земеделски стопанства, държавните горски стопанства и ТКЗС, където счетоводните кадри са слаби.

По казаната причина, тези предприятия често пъти не са в състояние да представят на Българска народна банка балансите си на определените дати и допускат закъснение, което в някои случаи достига до 4–5 месеца.

Счетоводната изостаналост на предприятията предизвиква големи затруднения при приложението на постановлението. Срещу това изоставане Банката взема мерки, като определя на предприятията срокове за поставяне счетоводството в ред.

6. Недостатъчни собствени средства при кооперативните организации

Много от кооперациите не разполагат със собствени оборотни средства в достатъчен размер.

Набирането на нови оборотни средства върви много слабо. Предприетата акция от ЦКС и от ОСТПЗК за привличане нови членове и набиране дялов капитал, далеч не е дала задоволителен резултат.

Кооперативните организации немогат да наберат собствени средства дори за покриване минималния процент 1.25% тримесечно за деловото им участие при кредитирането.

7. Неизпълнение плана за стокооборота

Съществена пречка за приложение на постановлението при търговските държавни и кооперативни предприятия е неизпълнението на плановете за стокооборота. Като последица на това неизпълнение, търговските предприятия не са в състояние да се издължат към Българската народна банка на определените срокове, поради което непогасените заеми се отнасят в просрочие.

Все по същата причина – неизпълнението на плана за стокооборота, търговските предприятия допускат просрочие по теглените срещу тях платежни искания за доставени им стоки от предприятията на едро, с което нормалната дейност на последните се затруднява, като се образува нова взаимна задлъжнялост.

По-долу се дават сведения за изпълнение на плановете за стокооборота при ЦКС и някои от държавните търговски предприятия.

Предприятия и вид на стокооборота	% на изпълнение		
	II-ро тримес. 1951 г.	юли 1951 г.	август 1951 г.
ЦКС – стокооборот на едро за РКС	62.30	61.20	72.20
„ – изкупуване селскостоп[ански] произв[едения]	61.00	48.00	60.30

„ – стокооборот на дребно – търговската мрежа	67.40	57.71	62.74
„ – стокооборот на дребно – обществено хранене – общо	74.47	64.00	68.04
Облекло и обувки – стокооборот на едро	40.40	34.30	53.50
Народен магазин – стокооборот	66.00	74.31	78.06
Предприятия държавно снабдяване	-	79.00	79.40
Колсток – за м. м. юли и август 1951 г. изпълнено от тримес. запланиран стокооборот 60.5%	-	-	-

		за III-то тримесечие до 20.VIII.1951	
Сливен – всестранни кооперации (района)	53.80	-	21.40
Грудово – Наркооп	115.00	-	73.00
Грудово – Градска търговия	68.00	-	41.00
Грудово – РКС	50.00	-	51.00
Грудово – околията – всестр[анни] кооперации	61.00	-	23.00

IX. ОТНОСНО ИНДИВИДУАЛНОТО КРЕДИТИРАНЕ

30. В изпълнение разпорежданията на постановленията на Министерския съвет № 539 от 3.III.1950 г. – т.т. 5, 6 и 8 и № 2102 от 14.VII.1950 г. – т. 5, Българска народна банка още през 1950 г. взе мерки за ограничаване индивидуалните заеми и постепенната ликвидация на отпуснатите такива.

До всички банкови клонове и популярни банки бе наредено нови индивидуални заеми да се отпускат само в изключителни случаи, и то предимно за производителни цели. Същевременно са дадени нареждания да се вземат мерки за срочното погасяване на всички индивидуални заеми.

31. След издаване на 218-то постановление, в изпълнение на т. 48 от същото, Българска народна банка преустанови отпускането на нови индивидуални заеми.

През периода от 21 февруари т.г. до 1 юли т.г., Банката е разрешавала единични кредитирания само на селски стопани за посрещане разходи за производителни цели.

От 1.VII.1951 г. Банката преустанови напълно отпускането на индивидуални заеми за всякакви цели, както се изисква от постановлението.

32. Точка 50, буква „в“ от постановлението предвижда Българската народна банка да отпуска парични аванси на производителите на селско-стопански суровини чрез търговските изкупвателни и промишлените преработвателни предприятия, натоварени с договорното изкупуване на суровините.

За реда, по който се извършва отпускането на тези заеми, Централното управление на банката издаде на 27.VII.1951 г. специална инструкция.

До издаването на тази инструкция, отпускането на заемите за авансиране на производителите на селско-стопански произведения бе уредено с отделни окръжни.

33. Точка 54 от постановлението задължи ОРПС да организира в срок от три месеца взаимоспомагателни каси при всички предприятия, учреждения и организации, където работниците и служителите пожелаят това. За организирането на тези каси и реда на отпускане заеми от същите е издаден типов устав, публикуван в „Известия на Президиума“, бр. 63 от 7.VIII.1951 г.

Организирането на касите не върви добре и досегашните резултати не съответствуват на нуждите от тях и задачите, които им поставя 218-то постановление.

Вследствие новата организационна форма, която взаимоспомагателните каси придобиват и новите задачи, които им се поставят, кредитирането им от Българска народна банка се преустанови и задълженията им се поставиха в ликвидация.

34. Постановлението, с т.т. 62–66, задължи Българска народна банка да отсрочи задълженията на земеделските стопани – членове на ТКЗС.

В изпълнение на това, Банката през м. юли т.г. даде нареждане на клоновете си за реда и условията на разсрочките.

На 31.VIII.1951 г. бе издадена и специална инструкция. Банката даде и отделни нареждания за отсрочване задълженията на ТКЗС за отпуснатите им заеми за преразпределяне на членовете им

пострадали от сушата през 1949 г.

35. Точка 69 от постановлението задължи Българската народна банка да постави в ликвидация отпуснатите по досегашния ред индивидуални заеми и да предприеме действия за тяхното събиране.

Централното управление на банката като взе предвид, че ликвидирането на индивидуалните заеми засяга над 600 хиляди трудещи се, внесе в Министерския съвет проекто-постановление за определяне максималните срокове за погасяването на заемите и на останалите категории длъжници извън земеделските стопани – членове на ТКЗС.

Министерският съвет с постановление № 1609 от 8.VIII. т.г. даде право на Българска народна банка да дава разсрочки на длъжниците от 1 до 5 години, в зависимост от професиите и социалното им положение.

След постановление Банката издаде на 31.VIII.1951 г. подробна инструкция за ликвидиране на индивидуалните заеми, с която се определиха реда и условията на разсрочките.

При приложението на инструкцията за ликвидиране на индивидуалните заеми, обаче, се установи, че една част от заемите с остатъци над 200,000 лева, отпуснати от бившите популярни банки, са използувани за строеж или покупка на жилищни сгради, поради което тяхното погасяване в сроковете определени в 1609-то постановление ще бъде невъзможно.

Поради това, че длъжниците по тези заеми са предимно трудещи се (служащи, работници, пенсионери, домакини), налага се да се определи по-дълъг срок за погасяването им.

36. На 7.II.1951 г. Централното управление на банката направи предложение за определяне правата на Банката при събиране на вземанията ѝ.

Предложението бе одобрено от Министерския съвет и се издаде Указ, публикуван в „Известия на Президиума“, бр. 51 от 26.VI.1951 г.

37. В изпълнение на т.т. 67 и 68 от постановлението, Българска народна банка преустанови от 30.VI.1951 г. отпускането заеми на новобрачни двойки.

От 1.VII.1951 г. такива заеми въобще не се отпускат, а насърчението на раждаемостта и многодетството се уреди с Указ № 312 от 26.VI.1951 г., публикуван в „Известия на Президиума“, бр. 52 от 29.VI.1951 г.

X. НЕИЗПЪЛНЕНИ ЗАДАЧИ ПО ПОСТАНОВЛЕНИЕТО

38. Не е издадена още инструкция за заемите за основен ремонт, както и за разчетните заеми (заеми срещу документи за стоки на път, заеми за откриване акредитиви, за покупка на лимитирани чекови книжки и заеми за откриване и допълване на особени сметки).

39. Точка 77 от постановлението задължи Минист[ъ]ра на вътрешната търговия и Председателя на ЦКС, в съгласие с Българската народна банка да групират стоките и определят диференцирани срокове на тяхната обращаемост в срок до 1.IX.1951 г.

Тази задача и до днес не е изпълнена, тъй като преминаването към свободна търговия с промишлените стоки и предстоящите промени в търговията с останалите артикули, не позволява да бъдат определени диференцирани срокове. Определянето на диференцирани срокове трябва да стане по показатели, установяването на които изисква известен период за наблюдение. Поради това, необходимо е срока за определяне диференцирани срокове на стоките да се продължи до 1.V.1952 г.

40. Точка 78 от постановлението задължи търговските централи и обединенията да извършват периодическа проверка на наличните застояли стоки и материали в предприятията, а Министерството на вътрешната търговия и ЦКС да вземат своевременно мерки за разместване на застоялите стоки в други райони, където биха могли да бъдат пласирани.

Въпреки наличието в много предприятия на застояли стоки и материали, по отношение на които трябва да се приложи горното разпореждане, от Министерството на вътрешната търговия и ЦКС не е направено нищо за изпълнението му.

ЦКС едва на 17.VIII.1951 г. с писмо № 1502/4-[- - -] е поискал от РКС списък на стоките, намиращи се в складовете на РКС и всестранните кооперации, които не се търсят от населението и следва да се придвижат в други райони.

41. Въпросът за изплащане заварените от постановлението заеми на кооперациите, които нямат стоково-материално обезпечение, не е разрешен. Съгласно т. 81 от постановлението, Бъл-

гарска народна банка е направила предложение за това (т. 27 от настоящия доклад).

42. Точка 84 задължи Председателя на Българската народна банка да внесе в едномесечен срок предложение в Министерския съвет за условията и реда, при които ще се кредитират вносно-износните централи. Предложението от страна на Банката е направено в определения срок. Въпреки че проектът е бил съгласуван предварително с Министерството на външната търговия, той е бил върнат в Банката поради направени възражения от същото министерство и още не е внесен за одобрение в Министерския съвет.

43. Не е разрешен още въпроса за уреждане на образуваните до 30.VI. т.г. задължения по заемите за новобрачни двойки.

В изпълнение на т. 68 от постановлението, Министерството на финансите и Министерството на народното здраве и социалните грижи са изготвили проекто-постановление за ликвидиране на новобрачните заеми.

Във връзка с това проекто-постановление, Българската народна банка направи предложение ликвидирането на тези заеми да се възложи на Държавната спестовна каса.

XI. СЛАБОСТИ И ГРЕШКИ ПРИ ПРИЛАГАНЕ НА ПОСТАНОВЛЕНИЕТО

44. Инструкциите за кредитиране са издадени след определения срок със закъснение от 8–40 дни.

Поради това клоновете на Банката в окръжните градове нямаха възможност добре да проучат инструкциите преди започване приложението им, а за някои клонове, това стана причина да се отложат насрочените курсове за запознаване ръководителите на предприятията с новите форми на кредитиране.

45. Кредитираните предприятия не бяха правилно и навреме разпределени между банковите инспектори по кредита, вследствие на което същите нямаха възможност да проучат и опознаят добре предприятията, което е едно необходимо условие за правилното им кредитиране и контрол.

46. Поради недостатъчен опит и формално отношение към новия начин на кредитиране, редица банкови клонове допускат грешки и слабости при прилагане на постановлението.

По-съществените грешки и слабости са следните: банковите клонове не познават достатъчно кредитираните предприятия; не се използват правилно плановете на същите и не се определят правилно размерите на заемите; регулирането на заемните сметки не става своевременно; заемите не винаги се изплащат в определените срокове; не се следи за пълното обезпечение на банковите заеми; допуска се предприятията да държат по-големи суми по разчетните си сметки от необходимите; несвоевременно се изискват и проучват балансите и другите сведения във връзка с кредитиране на предприятията; не се контролира дали предприятията поддържат редовна отчетност; не се следи дали предприятията изправят допуснатите грешки в определените срокове и пр.

Централното управление на банката полага постоянни грижи за отстраняване на тези грешки чрез изискване на периодическа отчетност, поддържане на постоянна телефонна връзка с клоновете, даване на указания с окръжни, инструктивни писма, проверки по места и пр.

47. Поради това, че инструкциите по кредитирането имаха поверителен характер и бяха предназначени за ползуване само от банкови служители, налагаше се Банката да издаде своевременно помагала, с които да си служат предприятията.

Такива помагала (наръчници) се издадоха едва през м. септември т.г.

48. Указанията, дадени при преоформяването на кредитите в окръжните клонове на Българска народна банка, не бяха достатъчно конкретни, вследствие на което се допуснаха затруднения и грешки.

По-късно – през м. юли, се дадоха допълнителни нареждания.

49. Българска народна банка не уреди курсове за запознаване обединенията и другите ръководни кадри на висшестоящите организации на предприятията с новите форми на кредитиране.

50. Банковите клонове не провеждат още достатъчно контрол върху кредитираните предприятия. Една от съществените причини за това е забавянето и неиздаването до днес от Централното управление на банката инструкцията за инспекторите по кредита.

51. Банковите клонове при констатиране на нередности от страна на предприятията не винаги следят за изправление на същите и не изискват изправлението да се извършва в дадените на

предприятията срокове.

52. Българска народна банка нямаше правилно становище по отношение кредитирането на ТПЗ кооперации. Така, с инструкцията за кредитиране на кооперациите от 12.VI.1951 г. е предвидено същите да се кредитират със заеми по оборота. Това нареждане впоследствие беше отменено и се пристъпи към кредитиране на кооперациите с целеви заеми. След като беше проверен, обаче, опитът на някои банкови клонове, отново се дадоха нареждания ТПЗ кооперации да бъдат кредитирани по оборота.

Тези промени в начина за кредитиране на въпросните кооперации внесоха неясност и обърквене в банковите клонове и в самите кооперации.

53. Централното управление на банката не разполага с данни, как се провежда ревизирането делата на закритите банкови представителства при всестранните кооперации и въобще не е изисквано да бъде отчитана тази работа.

54. Нарежданията, дадени от Централното управление на банката на банковите клонове до 31.VIII.1951 г. за начина, по който трябва да бъдат ликвидирани индивидуалните заеми и за разсрочките, които могат да се ползуват от длъжниците при невъзможност да изплатят задължението си наведнъж, бяха непълни и недостатъчно конкретни.

Поради това, банковите клонове нямаха единна практика при събиране на индивидуалните заеми, което създаде основание за недоволство у известни категории длъжници (напр. пенсионери и др.).

55. Някои банкови клонове (Видин, Стара Загора и др.) при събиране на индивидуалните заеми и даване разсрочки са имали формално отношение към работата. Така например, банковият клон Видин е съставил календарно-погасителни планове без участието и без знанието на самите длъжници; искано е вноските по заемите да се събират не от банковите органи, а от ТКЗС и пр.

Централното управление на банката решително осъди този неправилен метод на работа и даде конкретни нареждания за отстраняването му.

56. Много от банковите клонове все още не прилагат т. 47 от постановлението, като не обявяват списък на предприятията, които систематически просрочват платежните искания и съответно не въвеждат по отношение на същите режим на отговорно пазене на стоките.

= =

С оглед на изложеното, следва да се приеме, че Българска народна банка е изпълнила разпорежданията на 218-то постановление относно преустройството на банковата система. Банката е започнала също така да прилага постановлението по отношение кредитирането на предприятията, като е поставила основите на плановото и контролирано кредитиране на същите с оборотни средства.

Поради краткия период, през който се прилага постановлението, обаче, и поради изтъкнатите трудности и допуснатите слабости от Българска народна банка и от предприятията, приложението на постановлението в частта му относно кредитирането се извършва в голяма степен формално.

Необходимо е поради това да бъдат набелязани конкретни мероприятия за пълното и точно изпълнение на 218-то постановление и за отстраняване слабостите, допуснати от Българска народна банка и другите ведомства при приложението му.

Като Ви докладвам горното, моля Ви да вземете следното

Р Е Ш Е Н И Е:

1. Одобрява се доклада на Минист[ъ]ра на финансите, относно хода на работата по приложение на 218-то постановление на Министерския съвет и ЦК на БКП от 2.III.1951 г. за преустройство на банковата система.

2. Задължава се Председателят на Българската народна банка да вземе необходимите мерки за отстраняване на упоменатите в доклада слабости при приложение на 218-то постановление от 2.III.1951 г. и до 31.III.1952 г. да докладва на Министерския съвет.

3. Задължават се Минист[ъ]ра на финансите, Минист[ъ]ра на земеделието, Председателят на Българската народна банка и Управителят на Българска инвестиционна банка в срок до 31 декември 1951 г. да направят предложение в Министерския съвет за начина, по който ще бъдат уредени отклонените до 31.XII.1950 год. от ТКЗС в инвестиции оборотни средства.

Задължава се Общия работнически професионален съюз да предприеме организационни мерки и проведе разяснителна работа във всички предприятия, учреждения и организации за учредяване на взаимоспомагателните каси по т. 54 на 218-то постановление от 2.III.1951 г. и до 31.I.1952 год. да докладва на Министерския съвет за постигнатите резултати.

5. Продължава се до 31.V.1952 г. срокът по т. 77 от 218-то постановление от 2.III.1951 г. за групиране на стоките и определяне сроковете за тяхната обращаемост (диференцирани срокове).

6. Разрешава се на Министерството на финансите да откупи от Българската народна банка облигации от 5% вътрешен държавен заем 1941 г. и 5% вътрешен държавен заем 1943 г. на обща сума 60.727.000 лева (шестдесет милиона седемстотин двадесет седем хиляди), собственост на бившите популярни банки в Брацигово, Враца, Драганова, Каспичан, Нова Загора, Оряхово, Първомай, Ючбунарска – София, Тополовград, Тутракан и Харманли.

7. Разрешава се на Българска народна банка да отпуска на промишлените предприятия и търговските организации на дребно (държавни и кооперативни) заеми за оформяване заварените задължения, обезпечени със свърхнормативни запаси от стоково-материални ценности, непредвидени в спуснатите им планове, като ликвидирането на тези заеми да се извърши в срокове по ликвидационно-погасителни планове, съобразени с действителните възможности за реализация на обезпечението.

8. Разрешава се на Българската народна банка да дава само на трудящи се разсрочки до 10 години по задълженията им над 200.000 лева към бившите популярни банки, произходящи от заеми, използувани за строеж или покупка на жилищни сгради.

Разсрочките да се дават по преценка на Банката и с оглед размера на задължението и материалното, социално и семейно положение на длъжниците.

9. Задължава се Българска народна банка да прехвърли на Държавната спестовна каса:

а) текущите сметки на частно-стопанските предприятия;

б) вноските за гаранции и заложените облигации по издадени от Банката удостоверения за гаранции и по гаранционни кредити;

в) всички депозирани в Банката на хранение ценни книжа и ценности и други депозити.

Прехвърлянето на залозите и депозитите по букви „б“ и „в“ да се извършва постепенно, в зависимост от възможностите за съхраняването им от държавните спестовни каси.

Държавната спестовна каса поема всички права и задължения, които е имала Българската народна банка по прехвърлените ѝ текущи сметки, гаранции, залози и депозити.

София, .IX.1951 г. МИНИСТЪР НА ФИНАНСИТЕ: *К. Лазаров*

ЦДА, ф. 1Б, оп. 21, а.е. 14, л. 1–19. Оригинал. Машинопис.

№ 16

ПИСМО ОТ БНБ ДО МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА УКАЗ № 490 ЗА ОТМЯНА НА ТЪРГОВСКИЯ ЗАКОН И НА ЗАКОНА ЗА ДРУЖЕСТВАТА С ОГРАНИЧЕНА ОТГОВОРНОСТ С ЦЕЛ ПРИКЛЮЧВАНЕ ЛИКВИДАЦИЯТА НА НЕЛИКВИДИРАНИТЕ БАНКИ И АКЦИОНЕРНИ ДРУЖЕСТВА

София, преди 15 септември 1952 г.

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ
——-
УПРАВЛЕНИЕ „ЦЕНТРАЛНО СЧЕТОВОДСТВО“
№ 00989

ДО МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИИТЕ
ОТДЕЛ „ПАРИЧНО ОБРАЩЕНИЕ И КРЕДИТ“
С О Ф И Я.

Д р у г а р и,

Съгласно чл. 3 от указа за отменение на „Търговския закон“ и закона за „Дружествата с ограничена отговорност“, публикуван в „Известия“ на Президиума, брой 78 от 28.IX.1951 г., министерството на Вътрешната търговия с писмо № 9546 от 25.IV.1952 г. възложи на Българската народна банка служебната ликвидация на 26 банки, съгласно приложения опис, които до това време бяха в обществена или доброволна ликвидация, под наш контрол.

Почти всички тези банки са изгубили напълно своите капитали. Само 6–7 от тях биха могли да изплатят напълно своите задължения по спестовни и търговски влогове и към други кредитори. Две от тях имат задължение към Банката ни, която по чл. 136 от закона за „Задълженията и договорите“ има привилегия спрямо всички кредитори и спестовни влогове.

Ликвидацията на същите банки продължава повече от 20 години. Останалите им активи са мъчно реализуеми. От събраните до сега суми, с периодични квоти, са платени голяма част от влоговете. Повечето от вложителите, с по-голями влогове, са бивши търговци и рентиери, които търсейки по-големи лихви, пренебрегвайки държавните влогонабирателни институти, са внасяли своите средства в тези частни акционерни банки. Съгласно указа, след окончателно приключване ликвидацията им, чистите остатъци трябва да се внесат на държавен приход.

Излагайки горното, намираме, че пълното ликвидиране на тези дружества и банки би трябвало да се ускори. Това би могло да стане чрез изменение на чл. 3 от споменатия указ, като се постанови:

„Да се приключи ликвидацията на тези дружества и банки, като се заличат напълно всичките им пасиви, а активите им се предадат на Българската народна банка, която да ги реализира за своя сметка. От приетите активи банката да предаде безвъзмездно недвижимите имоти на отдела „Държавни имоти“ при министерството на Комуналното стопанство, а облигациите от държавните заеми на отдела „Държавни дългове“ при Държавната спестовна каса“.

Едно подобно решение ще бъде сходно с начина, по който се приключиха висящите несъстоятелности по чл. 6 от същия указ.

Освен това, при сектор „Ликвидация“ на Сталинския районен клон се ликвидират служебно още: „Франко-българска банка“ а.д.; „Финансия“ а.д.; „Тракия“ а.д.; „Български обществени транспорти“ а.д. и „Модерен театър“ а.д., които също трябва да се включат в списъка на ликвидиращите банки и се прекрати ликвидацията им по изложения начин.

Молим да се занимаете с това наше предложение и ако го удобрите, да се направят постъпки за осъществяването му, с което ще се получи чувствителна икономия.

За Вашето решение, молим да бъдем уведомени.

[...]

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ
УПРАВЛЕНИЕ „ЦЕНТРАЛНО СЧЕТОВОДСТВО“

Гл. счетоводител: *Л. Тодоринов*

Зам.-Председател: *М. Вельов*

ЦДА, ф. 163, оп. 69, а.е. 3, л. 2. Оригинал. Машинопис.

№ 17

ПИСМО ОТ МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ДО БНБ С УКАЗАНИЯ ЗА СЪБИРАНЕ ВЗЕМАНИЯТА НА ЛИКВИДИРАНИТЕ БАНКИ И АКЦИОНЕРНИ ДРУЖЕСТВА

София, 15 септември 1953 г.

Поверително.

ОП-3123
15.IX.[19]53 г.

До Българската народна банка
Централно управление
Т у к

На №№ 989 и 20-1266.

По силата на чл.чл. 4 и 5 от Правилника за ликвидиране на търговските и о.о.дружества („Известия“ бр. 66 от 18.VIII. т.г.), банките в обществена ликвидация, които имат дружествена форма, и останалите дружества се считат ликвидирани и заличени, като активите им преминават върху държавата, а задълженията им се заличават.

При това положение, Българската народна банка ще следва да продължи да събира вземанията на въпросните банки и други дружества и да отнася събраните суми в приход по бюджета на държавата.

Притежаваните от дружествата държавни ценни книжа следва да се предадат на Държавната спестовна каса.

С недвижимите имоти, мобилите и останалите движимости на дружествата следва да се постъпи по реда на Закона за собствеността и Правилника за държавните имоти.

По отношение на банките в обществена ликвидация, които са били собственост на физически лица, е приложима аналогия с чл. 6 от Указа за отменяване на Търговския закон и на Закона за дружествата с ограничена отговорност. Поради това, до окончателното разрешаване на въпроса за същите, Българската народна банка следва да продължи да събира вземанията им, без да прави каквито и да е плащания на кредиторите.

М И Н И С Т Ъ Р: *(п) К. Лазаров*

РК – написано в 2 екз.
1 за адресата
1 за пов[ерителната] служба

ЦДА, ф. 163, оп. 69, а.е. 3, л. 1. Оригинал. Машинопис.

№ 18

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ПРОВЕРКА НА ДЕЛАТА НА БИВШИТЕ ПОПУЛЯРНИ И ЧАСТНИ БАНКИ

София, 17 юли 1954 г.

ПРОТОКОЛ № 66

Заседание на 17 юли 1954 година

Заседават: АТАНАС МЕЧКАРОВ, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ПЕТЪР ПОПОВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ, ДИМИТЪР АЛАДЖОВ

Отсъствуват: ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ

Присъствуват:

Заседанието се откри на 16 часа

Дневен ред:

1. Относно извършване повторна проверка по делата на управителните съвети на бившите популярни банки, бившите частни банки и съучастия. Докладва Атанас Мечкаров.

След като се взе пред вид устния доклад на другаря Председател, че има сигнали за неправилно определяне активите и пасивите на популярните банки;

че в резултат на проверка на тези сигнали се установи, че въпреки благоприятния резултат на извършените на времето ревизии, са се констатирали отделни случаи на неправилно определяне активи и пасиви на популярни банки;

че във връзка с дейността на управителните съвети на бившите популярни банки има сигнали и са констатирани случаи на допуснати нарушения при разрешаването на кредити от популярните банки, с което са нанесени сериозни щети на държавата, без да са спазвани условията по ликвидиране индивидуалните заеми;

че е допускано изплащането на суми по блокирани влогове и текущите сметки на национализираните предприятия;

че във връзка с решението на Централното управление с протокол № 55 от 10 юни 1954 година, относно доклада на комисията по унищожаване старите архиви на бившите популярни банки, частни банки и съучастия, независимо от извършените от контролните органи на бившия Общ съюз на популярните банка и от бившия вътрешен инспекторат при Българска народна банка ревизии на популярните банки и въпреки извършената от специална комисия преоценка на активите и пасивите на същите банки, се налага да се извърши една специална проверка за установяването на всички подобни случаи, която проверка да изясни на Централното управление делата на всички бивши популярни банки;

че тъй като досегашните ревизии на същите банки са извършени от ревизорите и е неподходящо на същите да се възложи да ревизират собствените си ревизии, за целта ще трябва да се мобилизират за известно време подходящи, компетентни служители – управители, старши счетоводители, инспектори по кредита, които отпочвайки работа наведнъж по всички популярни банки, не по-късно от началото на месец октомври, да завършат работата си в непродължителен срок;

че същата проверка трябва да се извърши и по отношение на бившите частни банки и съучастия, но след тази на популярните банки, с оглед да не се откъсват за продължително време заангажираните с тази проверка хора и

изказването на другаря Ангел Георгиев, че – според него – преоценката на активите и пасивите на бившите популярни банки е правилно извършена и не се е допуснало изплащане делов капитал, а при впоследствие указал се пасивен баланс и

че всички изплащания на делов капитал са законни;

че във връзка с твърдението на Министерство на финансите, че някои популярни банки били с пасивен баланс, същото трябва да посочи тия случаи, за да бъдат те проверени;

че във връзка с блокираните текущи сметки на национализираните предприятия е било допуснато в известен период движение по тези сметки, поради неизясняване на време на някои въпроси, но че вследствие на това не вижда да съществуват някакви особени последици;

че във връзка с блокиране влоговете на бившите собственици на национализирани предприятия, вследствие на допуснатата тогава от Управлението на Банката грешка, вместо тези влогове да се отделят в отделни сметки – само да се блокирват в самите картони, са допуснати не малко случаи на изплащане суми по тези сметки, дължащо се на това, че в много случаи от самите служители е било пропускано да се отбележи блокажът на сметките;

че през 1953 година са били проверени при Българска народна банка всички сигнализирани случаи за неправилно изплатени суми по блокирани влогови сметки и по същите са възстановени всички суми, с изключение само на една, но че в Държавна спестовна каса са допуснати масово такива случаи и поради което същата не може да се справи със задачата да възстанови тия суми;

че делата на управителните съвети на бившите популярни банки до 1948 година са ревизирани от контролните органи на бившия Общ съюз на популярните банки, а след тая дата от вътрешния инспекторат при Българска народна банка;

че при тия проверки е било определяно кои кредити не са гарантирани и е било наложено същите да бъдат обезпечени с материални ценности;

че при преоценката на активите и пасивите специалната комисия се е произнасяла, кои от отпуснатите кредити са събираеми и кои не са;

че предлага сега да се направи проверка на всички вземания от бившите популярни банки, с оглед да се установи има ли несъбираеми такива и чия е отговорността за това;

във връзка с така направените изказвания, се взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Възлага се на Главния счетоводител, др. Любен Тодоринов, подпомогнат от специално определени за това служители, да изготви показателите за извършване проверка делата на бившите популярни банки. Такава проверка да се извърши на делата на всички популярни банки, като в комисиите се включат подходящи и компетентни служители – управители, старши счетоводители, инспектори по кредита, като се изключат от това число бившите директори на популярните банки.

На проверка да бъдат подложени сметките, отразяващи отпусканите кредити и сметките на по-едрите национализирани предприятия. Работата по тая проверка да започне не по-късно от началото на месец октомври 1954 година.

2. Проверка сметките на бившите частни банки и съучастия да се извърши допълнително.

София, 17 юли 1954 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *Ат. Мечкаров*
ЗА СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *Н. Шуманов*

ПРИЛОЖЕНИЕ: няма.

ЦДА, ф. 132, оп. 17, а.е. 27[а], л. 33–34. Оригинал. Машинопис.

№ 19

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНСКА И С ПРИЛОЖЕНА СТЕНОГРАМА ОТ ЗАСЕДАНИЕТО*

София, 19 януари 1956 г.

ПРОТОКОЛ № 5

Заседание на 19 януари 1956 година

Заседават: ВЕЛА ЛУКАНОВА**, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ПЕТЪР Г. ПОПОВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ

Отсъствуват: ДИМИТЪР АЛАДЖОВ

Присъствуват: Др. Илиев и К. Динев от ЦК на БКП; всички началници на управления и отдели, Г. Иванов, К. Кузманов, Н. Орлов, Ст. Китанов, Ас. Русев, Г. Петров

Заседанието се откри на 9 часа и продължи сл. обяд в 15 часа

Дневен ред:

1. Разглеждане Устава на Българска народна банка.

[...]

По точка 1. След като Централното управление на банката разгледа и обсъди член по член проекто-устава на Българска народна банка, взе следното

РЕШЕНИЕ:

I. Приема се Устава на Българска народна банка със следните изменения и допълнения:

1. Чл. 1 добива следната редакция: „Българска народна банка е единствена емисионна банка и главен център за краткосрочно кредитиране и разплащания, за упражняване контрол чрез лева върху стопанската и финансова дейност на предприятията, организациите и учрежденията“.

2. Буква „е“ на чл. 4 да стане отделен член 5.

От същия член да отпаднат думите „а също така разходването на фонда за работна заплата“.

Към същия член накрая се прибавят думите „и съдействува за укрепване на стопанската сметка“.

3. Буква „ж“ на чл. 4 става буква „е“.

4. Член 5 да отпадне.

5. Член 15 да стане чл. 6, но с поправката след думата „упражнява“ „предварителен и последващ контрол по разходване на фонда работна заплата“.

6. Член 6 добива следната редакция: „Българска народна банка има монополно право да издава и пуска в обращение банкноти и монети“.

7. Навсякъде изразът „държавни съкровищни билети и металически монети“ да се заличи, като остане само „банкноти и монети“.

8. Член 7 добива следната редакция: „Размерът на паричното обращение се определя от Министерския съвет“.

Издаването на банкноти и монети и пускането им в обращение се извършва съгласно постановление на Министерския съвет.

9. Член 8 добива следната редакция: „Банкнотите пуснати в обращение от Българска народна банка се обезпечават със злато и други скъпоценни метали и всички други активи на Банката“.

10. Навсякъде думата „благородни“ да се замени със „скъпоценни“.

11. Член 9 да отпадне.

12. В член 11 да се постави точка след „тримесечни касови планове“, като следващото изречение започне със следните думи „Банката съставя баланси...“

13. Член 12 добива следната редакция: „За съставяне на касовите планове на Българска народна банка и баланса за паричните приходи и разходи на населението министерствата, ведомствата, предприятията, учрежденията и организациите представят задължително на Българска народна банка всички необходими сведения, планове и отчетни материали“.

Навсякъде се заличава „Държавна планова комисия“.

14. Материята в чл. чл. 10, 13 и 14 да се обобщи в два члена, като се избегне повторението в тях.

15. Член 16 да добие следната редакция: „Кредитирането на държавните и кооперативни предприятия и организации се осъществява от Българска народна банка въз основа на утвърдени от Министерския съвет тримесечни кредитни планове. Българска народна банка съставя и представя за утвърждение на Министерския съвет тримесечни кредитни планове въз основа на показателите на народостопанския план“.

16. Алинея I на чл. 17 добива следната редакция: „За съставяне на кредитния план на Българска народна банка министерствата, ведомствата, предприятията, учрежденията и организациите представят задължително на Българска народна банка всички необходими сведения, планове и отчетни материали“.

17. Член 18 добива следната нова редакция: „Заемите отпускани от Българска народна банка са преки, целеви, срочни и възвръщаеми“.

18. Член 23 става алинея II на член 24, като в началото се прибавят следните думи: „За укрепване на стопанската сметка Българска народна банка прилага...“.

19. В член 24 да се заличат думите „от предприятията и организациите“, като се прибави между „плановите“ и „задачи“ думата „им“.

20. Член 28 да започне с думите: „Българската народна банка открива разплащателни или текущи сметки на предприятията...“

21. От алинея I на член 29 да се заличат думите: „под формата на акцепт, нареждания за плащания, прихващане на взаимната задлъжнялост и специализирани форми на разплащания“.

22. Член 30 да отпадне.

23. В член 32 след думите „паричните средства“ да се прибави „по сметките в Банката“.

24. Раздел VI добива следната редакция „Задгранични разплащания и операции с валутните ценности“.

25. Член 35 да отпадне.

26. От член 37 да отпаднат думите „съгласно валутното законодателство“.

Буква „б“ от същия член да стане буква „а“.

Буква „в“ от същия член да стане буква „б“.

Буква „а“ от същия член да стане буква „в“, като от същата буква се заличат думите „издадени в чуждестранна валута парични документи“ и се прибавят думите „операции с валутни ценности“.

27. От член 40 да отпаднат думите „като издава или сконтира полици, учредява залог на свои или заложени при нея имущества и ценности, както“.

28. Чл. чл. 41, 42 и 43 да отидат в постановлението.

29. Да отпадне раздел VII.

30. В буква „б“ на член 50 да се прибави думата „одобрява“ пред „инструкции“.

Същата дума да замени думата „издава“ в буква „з“ на същия член.

31. Към член 50 се прибавя нова алинея със следния текст: „Председателят на Банката може да делегира някои от правата си на други служебни лица“.

От буква „и“ на същия член да се заличат думите „като може да делегира това си право на други служебни лица при Банката“.

32. Член 51 добива следната редакция: „Централното управление на Българска народна банка упражнява контрол, разглежда и взема решения по:“.

В буква „а“ на същия член думата „по“ да се замени с „на“.

В буква „б“ на същия член да се заличат думите „проектите за“.

33. В член 52 думата „заповед“ се замени с „разпореждане“.

34. В член 54 се прибавят думите „и закрива“ след думата „открива“.

От същия член да се заличат думите „в окръжните и околийски градове и в други селища на страната“.

35. В член 57 думите „на клона“ се заменят с „им“.

36. Буква „г“ на член 58 да стане „фонд амортизация“.

37. От член 59 да се заличат думите „след утвърждаване на годишния отчет от Министерския съвет“.

От буква „б“ на същия член да се заличат думите „останалата част се отнася по“ и се заменят с „50% за“.

38. Срокът в чл. 60 да стане „30 април“.

39. Думите „ревизионен апарат“ в чл. 61 да се заменят с „Ревизионно управление“.

Алинея II от същия член да отпадне.

40. От буква „б“ на чл. 64 да отпаднат думите „от същия вид“ и се заменят с „кредитуеми от Банката“.

41. Да се заличат думите в алинея II на член 66 „задълженията на“ и се заменят с „вземанията от“.

42. При внасяне в Народното събрание предложение за одобряване Устава на Банката да се внесе и предложение за отменяване на Указа за правата на Банката, с изключение на тези членове, които за известен период ще регулират отношенията на Банката с физическите лица-длъжници по индивидуалните заеми.

43. Възлага се на др. др. д-р К. Попов, К. Кузманов и Н. Орлов до 23.I. т.г. да преработят Устава на Банката съгласно направените в настоящето заседание на Централното управление поправки.

[...]

София, 19 януари 1956 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *В. Луканова*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *Н. Шуманов*

ПРИЛОЖЕНИЕ: стенограма, проекто-устав.

СТЕНОГРАМА

от заседанието на Централното управление
на 19.I.1956 година

Петър ПОПОВ: Само един въпрос. У мене не можа да се оформи разбиране, че е много правилно издаването на тези два документа. Четох устава. Прочетох и постановлението. Каквото има в постановлението, това го има и в устава. Тук е разработено повече. То ще се разработи и в инструкциите. В постановлението ще излязат нашите постижения, нашите слабости и че е необходимо да се подобри работата на Банката и че одобрява устава.

Постановлението разглежда две дейности – кредитната и разплащателната. За емисионно-касовата няма нищо. За касовото планиране няма нищо. В същност нашето постановление се разделя на две места. Не мога да я асимилирам тази работа и ме измъчва.

Желяз ПРОДАНОВ: Много от основните дейности на Банката виждаме, че намират своето законно основание само с положенията в Устава и в постановлението. В постановлението разглеждаме само кредитната дейност и разчетите. Още тази сутрин разисквания бяха в тази насока, че материалът по кредитната дейност и особено по разчетите има подробности на инструкция. Тези подробности трябва да отпаднат, да минат в инструкцията. И което е основното в този ред на глави, аз смятам така, че можем този материал да го поберем в устава. Става дума за разчетите. Основните положения за разчетите да бъдат в устава или да бъдат в една отделна наредба, както ще имаме една отделна наредба за фонд работна заплата – тези два раздела могат да минат в постановлението, особено кредитната дейност, като се изчисти от подробностите до към т. т. 11, 12 може да мине като раздел в устава. За разчетите може би да дадем отделна наредба, както действително сега имаме наредба за плащанията.

Става дума за шапката на постановлението, касае се за констативната част, за работата на Банката досега и за задачите, които се очертават, неподходящо е да мине в устава, нито в указа може да мине. Тая констативна част може да остане в постановлението, но да ѝ се даде друг характер. Постановлението да бъде кратко, само да констатира дейността на Банката досега, какви задачи се очертават за в бъдеще, да включи насока за икономическата работа на Банката, за усилване на банковия контрол. Нещо, което го има и в съветското постановление. Тогава ще имаме един основен документ, само уставът.

Асен РУСЕВ: Аз също се колебаех, защо трябва да имаме два документа. Разбрах, че уставът ще мине с указ. Смятам, че с устава и с указа ще се оформи лика на Банката, ще се оформи като юридическа личност в нашата система, а Министерския съвет ще възложи на този орган конкретни задачи. Уставът ще има една по-постоянна форма. В дадени случаи банката действува като орган на публичната власт, на Министерския съвет. Банката се явява като юридическа личност, която влиза в договорни отношения с предприятията като орган на публичната власт и нейните постановления и наредби са постановления и наредби на планово-регулиращ орган. Така оформена Банката в устава, Министерският съвет, който има този орган, с оглед на даден етап на развитие на нар. стопанство, е констатирал нашите слабости, нашите постижения и ще заостри вниманието на Банката, където трябва тя да засили своята работа. Така поставен въпросът, постановлението няма да има нужда от подробности.

Трифон ДОНЧЕВ: Аз смятам, че уставът е устройствен документ на Банката и без този документ естествено нашият институт не може да върви. В този документ, както и днес се прие, се сложиха основните положения, на които се изгражда, съществува и се развива Банката. Следователно аз считам, че в тази форма той трябва да излезе.

Колкото се касае до постановлението, аз разбирам, че постановлението трябва да даде един разбор за работата на Банката от 1951 г. досега. Като бъдат изнесени така постиженията от една страна и ония недъзи, които нашата работа е дала. И второ, да даде основите на онова ново, което ние вече ще трябва да донаправим в системата на кредитирането, на разчетите, на фонда на работната заплата и следователно за мене се откроява разработването на два документа. Постановлението в първата му част да даде разбор на досегашната работа с недъзите и постиженията, да даде директиви за ония нови работи, които по кредитирането ще трябва да направим, за диференцирано кредитиране на предприятията, като съвършено нова постановка и второ – разширяване на

кредитирането с въвеждането на новите видове кредити, каквито ние ще имаме по разчетите. Пропуските, които сме направили, поредността на плащанията.

По тоя въпрос, това е моето становище.

Ангел ГЕОРГИЕВ: Аз намирам, че в случая ние можем да минем към един документ, само уставът. Да имаме само един документ уставът, в който залягат основните дейности, които извършва Българска народна банка и в който устав се отразяват нейните права и задължения. Постановление отделно да поставя тези права и задължения на Българска народна банка намирам за излишно. Щом в устава определяме правата и задълженията на Банката, нейното устройство и т.н.

Въз основа на този устав, който е закон на Българската народна банка, ние ще имаме право да издаваме съответните необходими наредби и инструкции, които вече в подробности да уреждат материята на нашата дейност.

Някои от тези наредби, както Наредбата за контрола по ФРЗ и Наредбата за разплащанията може да минат за одобрение през Министерския съвет, да добият още по-голяма задължителност за кореспондиращите с нея предприятия и организации, а другите да си ги издадем ние вътрешно. За излишно намирам това дублиране, това повтаряне от устава в постановлението и обратно.

Да имаме само един[ств]ен документ – устава.

Любен ТОДОРИНОВ: Аз пък намирам, че трябва да имаме два документа. Уставът като основен закон на Банката, както го разгледахме. В постановлението не трябва да се повтарят тези неща, които ги имаме в устава. Да се направи критика и да се дадат насоки за бъдещата работа по кредитирането, по разчетите и по основните дейности на Банката. Аз съм за двата документа. Постановлението не трябва да повтаря това, което е казано в устава. В постановлението да се направи преглед на това, което е направено досега, да даде насоки как да извършваме по-нататък работата си по основните дейности на Банката.

Вела ЛУКАНОВА: Ние имаме решение на Централното управление за два документа. Ние имаме сега задача не да решиме колко да бъдат документите, а какви да бъдат те. Единият вече го приехме.

218-то постановление за онзи етап уреждаше основната материя за кредитирането. Сега малко по-широка видимост ще поставиме с този документ. Ще търсим сега какви нови задачи възникват в Банката във връзка с етапа. Това е само като увод за обсъждане на самия документ.

Михаил ВЕЛЬОВ: Не трябва да се смесва уставът с постановлението. Когато говориме за документи, мисля, че това са разнородни документи. Уставът си е устав. Ние го приехме. И той отговаря на тези изисквания.

Вела ЛУКАНОВА: Кой ще се изкаже по облика на постановлението.

Любен ТОДОРИНОВ: Аз мисля да остане 218-то постановление, но новото постановление да даде критика на това, което не сме направили и да даде нови насоки.

Михаил ВЕЛЬОВ: нии се боим от много документи.

К. ДИНЕВ: Вие работите паралелно двата документа. Трябваше да излезете с постановлението, да дадете насока на новата дейност и после да се издаде уставът.

Вела ЛУКАНОВА: Ние искаме да направим постановлението всеобемащо. Това ни бърка.

Михаил ВЕЛЬОВ: А това трудно може да стане.

Вела ЛУКАНОВА: Дали да бъде всеобемащо или не.

Георги ТЕРЗИЕВ: Ние говорим тук за ново кредитиране. Ние с различни постановления сме го приели. Даже с това постановление няма ново по кредитирането. Ние подхождаме към диференциран подход не само по кредитирането, но и по разчетите. По кредитирането имаме едно постановление 218-то. Ние имаме в редица други постановления дадени други неща. Пречи ни това, че от 218-то постановление има някои неща, които сме ги свързали, като член 41, където определяхме условията. Тези неща ни връзват. Ние трябва да помислим, дали е необходимо в едно постановление всичко да повторим по кредитирането или да вземем да се насочим действително сега, при сегашния етап какво именно да работи Банката и как да го работи. Аз мисля, че тук именно трябва да се насочи постановлението – при сегашния етап как трябва да работи Банката.

Михаил ВЕЛЬОВ: А всички тези документи да останат да действуват. Там е сложността. Да излезе постановление за новата насока в кредитирането, а всичко друго да се уреди с една наредба за кредитирането.

Вела ЛУКАНОВА: Не може да остане това на какви условия трябва да отговаря едно предприятие, за да бъде кредитирано. Мисля, че един от членовете на ръководството трябва да направи постановлението. Не можем да го предложим така на ЦК и на МС. Да се подчертаят в него именно новите задачи във връзка с етапа на стопанското развитие. На тия нови задачи ние ще дадем някои нови работи. Всички нови работи да се дадат, като в самата шапка се каже, даже самата шапка може да бъде малка шапка към всеки раздел и се даде новото, разшири се не само кредитирането и не само разплащателната дейност, а се включи раздел икономическа работа. Другарите от Госбанк няма да ни обвинят в плагиатство. Да има раздел по контрола по ФРЗ.

Михаил ВЕЛЬОВ: Постановление по ФРЗ ще излезе предварително.

Вела ЛУКАНОВА: Как Банката контролира ФРЗ. Как тя сравнява средната заплата с ръста на производителността, как се използуват лостовете за повишаване производителността на труда. Няма ли разпиляване на труда. Ако искате може и в икономическата работа, може и в контрола по ФРЗ.

Някои положения от 218-то постановление да не ги повтаряме, а да направим както се канехме да направим с онзи указ: „Остават в сила еди коя си, еди коя си точка на 218-то постановление или приложенията се отменят и някои точки. Не е страшно, ако то остане. От него ще останат някои положения, които ще бъдат разработени в новите инструкции. Ние ще отменим само някои членове без да ги повтаряме тук. В кредитната дейност тук е опасно. Навлезли са в работата на свръхнормативните запаси. Така както са дадени не могат да се дадат. Новите заеми за механизацията ще влязат и всичко друго, аз съм написала от т. 11.

Да остане една добра преценка на работата на Банката и да стане постановление за новото, затова новото няма да бъде дадено така куцо. Например в особения режим на кредитиране, обявяване в неплатежоспособност, няма ги в постановлението. Това по кредитната дейност.

По разплащателната дейност имаме да решаваме генерален въпрос. Ние решихме да влезе наредбата тук. Покрай този раздел, който сме включили, ще направим постановлението такова, че никой няма да забележи новите съществени неща, а ще удари в акцепта, колко дни да бъде. По разплащателната дейност да развием пък диференцираният подход. Във връзка с него какви привилегии ще даваме. Може да въведем някои заеми за 30 дена.

На Министерския съвет също му е ясно, че трябва нещо ново в областта на Банката и ако го дадем така, на хората ще е ясно.

Такива неща например като поредността трябва да бъдат одобрени. В самия член да кажем, както е поредността в член 59. В самия член да се даде мотивировка „Да се ускори обращаемостта на оборотните средства в народното стопанство, да се създадат условия за още по-добро спазване на договорната дисциплина, по-добро разплащане между предприятията да се въведе следната поредност“. Такова нещо трябва да стане.

Аз организационно мисля така: че трябва да бъде заключен един от членовете на ръководството с тройката за 3–4 дена и да направи постановлението и да се даде наново на членовете на Централното управление. Даже предлагам, ако приемете, моята кандидатура да седнем да го работим. Да разгледаме кое е предмет на постановлението.

Ако ние махнем детайлите на разплащанията, др. Китанов ще работи наредба за разплащанията.

Д-р Константин ПОПОВ: Нови положения в Наредбата за плащанията: вместо 400 лв. – 1000 лв. или 200 лв. Има редица положения, може би 15 текста от досега действуващата наредба за плащанията, които трябва да бъдат изменени.

Вела ЛУКАНОВА: Изцяло ще я подменим.

Д-р Константин ПОПОВ: Ще може ли да остане 218-то постановление в този вид. Има 26 члена по кредитирането. Другото е приложение. От тези 26 члена може би 10 най-малко ще трябва да бъдат отменени. При това положение от 218-то постановление ще останат само 10 члена и може то да бъде основен документ за извършване на кредитната дейност на Банката с добавки.

Георги ТЕРЗИЕВ: Ще отменим чл. 33 и по санкциите.

Вела ЛУКАНОВА: Когато почнем да нареждаме постановлението, може да вземем някои положения от 218-то постановление, но малко видоизменени, за да не турим само особения режим на кредитиране. Напр. там са записали целево възвръщане и пр. Може по друг начин да го направим това, във вид на задължение на Банката, че тя не може да дава друг кредит, освен такъв, или

контролът да засили. По този начин ще повторим основната материя на 218-то постановление. Много желателно е да го няма.

Михаил ВЕЛЬОВ: Но, ако се отмени, трябва и друг документ правителствен.

Д-р Константин ПОПОВ: Ако се отмени, в новото постановление трябва да има положение, че Банката кредитира предприятията и организациите. Което нещо не е ново и ще придаде една сухост на новия документ. Ние чувствувахме, когато работихме този документ, че е сух. Но тогава задачата беше да се отмени 218-то постановление. Щом се отменя, ние трябва да имаме текст, че Банката кредитира и щом казваме, че тя кредитира, трябва да се каже какво кредитира, срокове, видове и т.н. и пак навлизаме в положения които придават една скованост на документа.

Ако направим само за новото и остане 218-то постановление, тогава има по-голяма свобода да се развие постановлението.

Ако не отменим 218-то постановление, пак ще почнем с тези най-общи положения.

Вела ЛУКАНОВА: Кое е повече, което се отменя или, което остава.

Д-р Константин ПОПОВ: Повече се отменява.

Георги ТЕРЗИЕВ: Член 33 и 41 да се отменят.

Михаил ВЕЛЬОВ: Аз съм склонен към това разрешение 218-то постановление да остане, като отпаднат някои членове. Някои непълноти ще се уточняват с новите инструкции.

Стоян КИТАНОВ: Ще трябва да издадем нова наредба за плащанията.

[...]

София, 19 януари 1956 година

Стенографирала: Л. Ц. Василева

ЦДА, ф. 132, оп. 17, а.е. 33[а], л. 249–255. Оригинал. Машинопис.

---

* *За проекта за Устав на БНБ виж също документи № 20 и 21.*

** **Вела Луканова (26.II.1905 − 19.IX.1990 г.)** *Родена в Плевен. Завършва гимназия в София. През 1924 г. заедно с родителите си емигрира в СССР, където през 1929 г. се дипломира като финансист в Московския промишлено-икономически институт „Плеханов“. От 1929 г. работи във Финансовото управление на Московска област, последователно като инспектор и началник-управление „Финансиране на народното стопанство“. След завръщането си в България през 1945−1947 г. е икономист и началник на Планов отдел в кооперативна централа „Напред“ и в Централния кооперативен съюз. През 1947−1949 г. е началник на Планов отдел в Министерството на комуналното стопанство. От октомври 1949 г. е първи заместник-министър на финансите. Председател на БНБ от 5.XII.1955 г. до 5.XII.1959 г. В периода 1960 г. − 1963 г. е постоянен представител на България в Икономическата комисия на ООН за Европа.*

№ 20

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ПРОЕКТИТЕ ЗА УСТАВ НА БНБ И ЗА ПОСТАНОВЛЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА РАБОТАТА И ПОВИШАВАНЕ РОЛЯТА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА*

София, 2 и 6 февруари 1956 г.

ПРОТОКОЛ № 8

Заседание на 2 и 6 февруари 1956 година

Заседават: ВЕЛА ЛУКАНОВА, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ПЕТЪР Г. ПОПОВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ

Отсъствуват: ДИМИТЪР АЛАДЖОВ

Присъствуват: К. Динев от ЦК на БКП, н-ците на у-ния и отдели, Ас. Русев, К. Кузманов, Г. Петров, Г. Иванов, Хавезов

Заседанието се откри на 9 часа

Дневен ред:

1. Разглеждане постановлението „За подобряване работата и повишаване ролята на Българската народна банка“. Докладва Вела Луканова.

[...]

По точка 1. Централното управление на Българска народна банка след като обсъди и разгледа точка по точка проекто-постановлението „За подобряване работата и повишаване ролята на Българската народна банка“ и взе предвид направените допълнителни предложения относно кредитната дейност и разчетите, взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Приемат се съображенията на др. М. Вельов със заглавието на постановлението да се подчертае, че става дума за засилване ролята на Банката в по-нататъшния подем на народното стопанство, като същото добие следната редакция „За подобряване работата и повишаване ролята на Българската народна банка“.

2. От алинея II на увода да се заличат думите „всички отрасли на“.

3. От алинея III на увода да отпаднат думите „достигнатото“ и „нашето“, като изразът добива следната редакция: „... изостават от нивото на икономическото развитие на страната и...“

4. Алинея IV да добие следната редакция: „Основна слабост на Българска народна банка е, че осъществяваният от нея контрол върху стопанската и финансова дейност на предприятията и организациите все още има формален характер“.

5. В алинея V на увода думите „с формални“ да се заменят със „с отправяне на“.

В същата алинея пред думите „издръжката на обращението“ да се постави „за“, а на мястото на съюза „и“ след същите думи да се постави запетая.

6. Началото на алинея VI да добие следната редакция: „Органите на банката в много случаи не са провеждали повседневен контрол за изпълнението на мероприятията за отстраняване причините за лошата работа на предприятията, а са се задоволявали...“

7. Алинея VII да добие следната нова редакция: „Българска народна банка неправилно е кредитирала при еднакви условия както добре, така и лошоработещите предприятия“.

8. Думите „Действуващата система на кредитиране“ от ал. VIII да се заменят с „Недостатъците в кредитирането“.

Изразът в същата алинея „за сметка на предприятията“ да се замени със „за сметка на добреработещите предприятия“.

От същата алинея да се заличат думите „преизпълняващи плановете за натрупванията“.

9. Алинея IX да добие следната редакция: „Въпреки нарастването на свръхпланови запаси от материали и стоки в редица отрасли на народното стопанство, Българската народна банка не е оказвала достатъчно въздействие чрез кредитите и разчетите за отстраняване на тези ненормални явления“.

10. Алинея XI добива следната редакция: „Българска народна банка не е работила достатъчно активно и оперативно върху въпроса за въвеждане на нови форми за разчети. Провежданите от банката еднократни ведомствени прихващания само за кратко време са намалявали взаимната задлъжнялост между предприятията и организациите, без да са достатъчно използувани за отстраняване причините за финансовите затруднения на предприятията“.

11. Алинея XIV да добие следната редакция: „Проведените мерки за привличане средствата по сметката на ТКЗС в Българска народна банка са все още недостатъчни.

Недостатъчно твърд е контролът за разходването на наличните пари от предприятията, организациите и учрежденията по прякото им предназначение“.

12. Да се вмъкне нова алинея след алинея XIV със следния текст: „Последващият контрол по фонда на работната заплата, провеждан от Българска народна банка в предприятията и организациите е все още незадълбочен.

Банковите органи не разкриват действителните причини за преразходите по ФРЗ и се задоволяват с тяхното формално одобрение от висшестоящите организации без да изискват

конкретни мероприятия за ликвидиране причините, които водят до преразходите“.

13. От алинея XVI да се заличат следните думи „считат за своя основна задача“, като думата „изучаване“ стане „изучават“.

14. След алинея XVII да се постави нова алинея със следното съдържание: „При провеждане на своята дейност банковите органи не търсят помощта и съдействието на партийните комитети, не изнасят пред тях разкритите груби нарушения и недостатъци в работата на предприятията и организациите и не внасят за обсъждане предложения за отстраняване на тези недостатъци“.

15. Алинея XXI да добие следната нова редакция: „За да се повиши ролята на Българската народна банка в делото за по-нататъшния подем на социалистическата икономика и да се подобри нейната работа по укрепване на стопанската сметка, за засилване контрола чрез лева, Министерският съвет и ЦК на БКП постановяват:“.

16. Думите от алинея I на т. 1 „банковите органи са длъжни“ да се заменят със „задължават се органите на Българска народна банка“.

Заличават се думите от същата алинея „плана за натрупванията“, като се заменят със „спазване строг режим на икономии“.

17. В алинея II на т. 1 думата „техните“ да се замени със „стопанските“. Да се заличат от същата алинея думите „и да контролират провеждането на тези мерки на практика“, като се заменят с „в определен от банката срок“.

18. От алинея III на т. 1 да се заличат думите „са длъжни от своя страна“ и „по заздравяването“, като думата „конкретните“ се замени с „тези“.

19. Алинея I на т. 2 да добие следната редакция: „Българската народна банка и нейните органи по места са длъжни да прилагат кредитирането и разчетите по такъв начин, че да се предотвратява вредното за народното стопанство извънпланово натрупване на стоки и материали“.

В алинея II на същата точка думите „органите на банката са длъжни“ да се заменят с „банката е длъжна“.

20. Т. 3 да добие следната редакция: „Във връзка със задачите по всемерното укрепване на паричното обращение задължава се Българската народна банка активно да съдействува за разгръщане на стокооборота съобразно непрестанно нарастващите потребности и изисквания на градското и селско население, за развиване на действително културна, социалистическа търговия, а също за непрекъснатото разширяване на мрежата за услугите на населението и поевтиняване на търговията“.

21. След т. 3 да се постави нова точка със следното съдържание: „За увеличаване производителността на труда и снижаване себестойността на продукцията Българската народна банка да засили контрола по фонда на работната заплата, своевременно да разкрива причините и да изисква мероприятия за тяхното ликвидиране“.

22. Алинея II на т. 4 добива следната редакция: „Органите на банката са длъжни редовно да информират партийните комитети за хода на изпълнението на стопанските и финансови планове от всяко предприятие и организация и да насочват вниманието им особено върху лошоработещите предприятия“.

23. Изразът в т. 5 „проведе цяла система от мероприятия“ да се замени с „вземе решителни мерки“.

24. Думите в т. 6 „оказват съдействие“ да се заменят със „съдействуват“.

25. Думите в алинея II на т. 7 „не изпълняват плановете“ да се заменят с „поради неизпълнение на производствените си планове, плановете...“

Изразът в същата алинея „допускат свръхпланови загуби“ да се замени с „изпадат в тежко финансово положение“.

26. Буква „а“ на т. 8 добива следната редакция: „кредитира предприятията и организациите при условия, че висшестоящата организация даде гаранция за покриване на недостига на собствените оборотни средства в определен срок. Когато такава гаранция не бъде дадена или не бъде приета от банката поради нереалността ѝ...“.

27. В буква „б“ на т. 8 се прибавят думите „чрез предварително плащане“ след израза „с

местните доставчици“ и след „платежни нареждания“ „и чекове“.

28. След буква „г“ на т. 8 да се прибави нова точка със следното съдържание (т. 17): „При въведен особен режим на кредитиране и разчети изплащанията от специалната заемна сметка за разчети с производителите на селскостопански произведения не се прекратяват“.

29. В т. 9 след израза „от Председателя на Българската народна банка“ се прибавят думите „или неговите заместници“.

30. Точка 11 добива следната редакция: „Задължава се Българската народна банка да провежда повседневен контрол върху работата на предприятията и организациите, за които е въведен особен режим на кредитиране и разчети за безусловното изпълнение на мероприятията, приети за подобряване на работата им“.

31. Да отпадне буква „в“ на т. 14.

32. В точка 15 да се заличат думите „и изтекат 15 дни от уведомлението“, като се прибави „15 дни“ след израза „Председателят на Българската народна банка“.

От алинея II на същата точка да се заличат думите „с това“.

33. Алинея III на т. 15 да се постави след т. 16 като самостоятелна точка.

34. От алинея I на т. 20 да се заличат думите „внасят от съответните предприятия и организации по особена“, като се заменят с „отнасят по специална“.

В алинея II на същата точка думата „внася“ да се замени с „отнася“.

35. Точка 21 добива следната нова редакция: „Задължават се Министерството на финансите, Министерството на транспорта и Българската народна банка в срок до 1 август 1956 година да проучат съвместно и внесат в Министерския съвет предложение за разширяване на кредитните връзки на транспорта с банката, с оглед засилване на банковия контрол върху дейността на транспортните предприятия“.

36. Срокът в т. 22 да бъде 1 година.

37. В алинея IV на т. 22 думите „задбалансови пера“ да се заменят с „балансови сметки“ и накрая да се прибавят думите „до пълното погасяване на заемите“.

38. Първото изречение на буква „а“ от т. 24 да добие следната редакция: „Да кредитира в промишлените предприятия наблюдаваните от Държавата планова комисия запаси от стоково-материални ценности само в размерите, произтичащи от материалните баланси на народостопанския план.

По ненаблюдаваните от Държавната планова комисия стоково-материални ценности да кредитира над норматива само запасите натрупани поради сезонния характер на производството или сезонното натрупване на материалните ценности“.

От второто изречение на същата буква да се заличат думите „стопански неоправдани“.

39. Буква „в“ на т. 24 да добие следната редакция: „За предприятията, които натрупват свръхпланови, излишни и ненужни запаси от стоково-материални ценности да въвежда разчети с акредитив при междуградските плащания, а при местните плащания чрез предварително плащане, акцептирани от банката платежни нареждания и чекове или с чекове от лимитирани чекови книжки, като уведомява доставчиците кои именно ценности следва да се плащат по този ред“.

40. Точка 25 да отпадне.

41. На края на буква „в“ от т. 26 да се прибави изразът „в размерите определени по плана“.

42. Буква „б“ на т. 27 да добие следната нова редакция: „при установяване на нередовна и неправилна отчетност, да изисква поставянето ѝ в ред и да спира отпускането на заеми, ако в дадения срок предприятието не постави отчетността си в ред“.

43. Думата „незадоволително“ в буква „в“ на т. 27 да се замени с „недобро“.

44. В буква „г“ на т. 27 изразът „от ръководителите на предприятието да търсят“ се замени с „търсенето на“.

45. В последната алинея на т. 27 да се заличат думите „на предприятието или организацията“.

46. В алинея II на т. 29 думата „тях“ да се замени с „това“ и думата „препоръчва“ с „изисква“.

47. В т. 30 думата „разплащателните“ да се замени с „разчетните“.

към „първа група“ да се прибави изразът „както и плащанията към Държавно обществено

осигуряване“;

към „втора група“ да се прибави изразът „и към Държавния застрахователен институт за задължителни застраховки“;

към „трета група“ да се прибави изразът „включително и свързаните с тях рекламации“.

Алинея първа след група шеста добива следната редакция: „Плащанията по всяка група се извършват съобразно сроковете за плащане и по реда на постъпване документите в банката, при която се води сметката на платеца“.

Да се прибави нова алинея след горната със следната редакция: „Разрешава се на Българската народна банка по изключение и по искане на съответния министър или ръководител на ведомство да допуска целеви преводи“.

Алинея II на т. 30 да отиде към т. 35.

48. Края на т. 31 добива следната редакция: „да внесат предложение за привеждане на отделните нормативни актове относно поредността на плащанията в съответствие с настоящето постановление“.

49. От буква „а“ на т. 32 да се заличи изразът „или когато по силата на правителствени разпореждания не се изисква сключване на договори“.

50. В т. 33 след думата „организации“ да се прибави „и учреждения“.

На края на същата точка да се прибави думата „и работи“.

От същата точка 33 да отпаднат букви „а“, „б“, „в“ и последната алинея.

51. От т. 34 да се заличи думата „местните“ и се постави пълен член на думите „доставки“ и „работи“.

Буква „а“ от същата точка добива следната редакция: „за местните доставки: разплащане чрез платежни нареждания и чекове или с чекове от лимитирани чекови книжки“.

52. Към т. 35 се прибавя нова алинея със следната редакция: „Прихващанията на взаимната задлъжнялост се извършват независимо от установената поредност на плащанията“.

Второто изречение на ал. II от т. 35 добива следната редакция: „За завършване на децентрализираните прихващания и прихващанията чрез БВР Българската народна банка да отпуска заеми със срок до 20 дни“.

Прибавя се нова алинея към същата точка със следната редакция: „Децентрализираното прихващане се въвежда от Българската народна банка в съгласие със заинтересованите ведомства“.

53. Приема се буква „а“ от новото предложение за емисионно-касовата работа, като в съответствие с това се измени номерацията.

От буква „б“ на същата точка да се заличат думите „и да представя същия за одобрение от Министерския съвет заедно с тримесечните касови планове“.

54. Да отпадне раздел V от проекто-постановлението „По контрола за разходване фонда работна заплата“.

55. От 218-то постановление да отпаднат букви „В“ и „Г“ и второто предложение.

56. Да се допълнят устава и проекто-постановлението, в частта му по кредитирането във връзка с изменението на 218-то постановление:

<u>В устава:</u>

В чл. 55 след първата алинея да се постави буква „а“ със следната редакция: „А от ТКЗС събирането се извършва въз основа на изпълнителни листове, издадени от съдилищата“.

Алинея I на точка 21 да добие следната нова редакция: „Във връзка с кредитирането на предприятията и организациите Българската народна банка упражнява систематичен контрол за спазването на кредитната дисциплина за правилното използуване на собствените и заемни оборотни средства и обезпечеността на банковите заеми, за изпълнението на производствените и финансовите планове“.

Да се постави втора алинея към член 51 със следната нова редакция: „Българската народна банка може да изисква от предприятията и организациите счетоводни баланси и отчети, справки, сведения и други книжа във връзка с кредитирането и упражняването на банковия контрол“.

<u>В постановлението:</u>

Да се прибави нова алинея към т. 26 със следния текст: „Българската народна банка да отпуска заемите в строго съответствие с хода на изпълнението на производствените и финансови

планове на кредитираните предприятия и организации“.

Към т. 27 буква „в“ да се прибави нова алинея със следния текст: „От обезпечение се изключват установените дефектни, повредени и негодни материали“.

В алинея II на т. 26 да се заличи членът „те“ на думата „различни“.

Буква „в“ на т. 26 да се допълни с нова алинея със следния текст: „Изискванията по буква „в“ не се отнасят за ТКЗС“.

57. След нанасяне поправките в проекто-постановлението, същото да се отпечати на циклостил и изпрати за мнение на управителите на софийските банкови клонове, на провинциалните клонове в градовете: Пловдив, Сталин, Коларовград, Габрово, както и на някои главни счетоводители от министерства и ведомства, по списък изготвен от началниците на кредитните управления.

Да се раздаде по един екземпляр и на началниците на управления и самостоятелни отдели при Централното управление на банката.

Екземплярът до ЦК на БКП да се съпровожда с бележка, в която да се поясни, че това е проектът на постановлението, който се изпраща на Министерството на финансите, като официално постановлението ще бъде внесено в ЦК на БКП след подписването му от Министъра на финансите и Председателя на Българската народна банка.

Екземплярите за ЦК на БКП, Държавната планова комисия и Министерството на финансите да бъдат написани на машина.

58. Възлага се на Председателя на Българската народна банка, др. Вела Луканова съвместно с другарите д-р Константин Попов, Калоян Кузманов и Николай Орлов да изготвят доклада за внасяне на постановлението в ЦК на БКП.

[...]

София, 6 февруари 1956 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *В. Луканова*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *Н. Шуманов*

ПРИЛОЖЕНИЕ: няма

ЦДА, ф. 132, оп. 17, а.е. 33а, л. 337–340. Оригинал. Машинопис.

---

* *За проектите за Устав на БНБ и за постановление на Министерския съвет виж също документи № 19 и 21.*

№ 21

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С ПРИЛОЖЕН ПРОЕКТ НА ДОКЛАД ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ И ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ДО ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП ЗА НОВ УСТАВ НА БНБ И ЗА ПОСТАНОВЛЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА РАБОТАТА И ПОВИШАВАНЕ РОЛЯТА НА БНБ И С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ ТЕКСТА НА ПРОЕКТА

София, 11 февруари 1956 г.

ПРОТОКОЛ № 10

Заседание на 11 февруари 1956 година

Заседават: ВЕЛА ЛУКАНОВА, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ

Отсъствуват: ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, ПЕТЪР Г. ПОПОВ, ДИМИТЪР АЛАДЖОВ

Присъствуват: д-р К. Попов, К. Кузманов, Н. Орлов, Тр. Дончев, А. Чекичев

Заседанието се откри на 9 часа

Дневен ред:

1. Доклад за внасяне в Политбюро на Централния комитет на Българската комунистическа партия проекто-постановлението „За подобряване работата и повишаване ролята на Българската народна банка“. Докладва Вела Луканова

[...]

По точка 1.

След като Централното управление на Българската народна банка разгледа и обсъди алинея по алинея доклада за внасяне в Политбюро на Централния комитет на Българската комунистическа партия проекто-постановлението „За подобряване работата и повишаване ролята на Българската народна банка“,

взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. От алинея I на стр. 2 да се заличат думите „и преизпълнение“.

2. Да се заличат на стр. 3 на редове 2 и 3 думите: „не само по непосредствената кредитно-разчетна работа, но... контрола за“, като се постави член на думата „изпълнение“.

В алинея предпоследна на същата страница „по-строг“ да се огради със запетаи.

3. В алинея I на стр. 5 да се заличи думата „свръхплановите“.

4. В т. 4 думата „предвиждаха“ да стане „предвиждат“.

5. В алинея последна на стр. 5 изразът „които ще вземат пред вид“ да стане „в които ще се вземат пред вид“.

6. В алинея II на т. 5 да се заличат думите „за доставка“.

7. В точка 6 думите „може да“ да се заменят с „ще“.

8. На стр. 7 пред израза „еднократни прихващания“ да се прибави думата „само“ и след изразът „ще се създадат възможности“ да се прибави съюзът „и“.

9. На стр. 8 на 3-ия ред „тя“ да се замени с „те“, като глаголът „въведе“ стане „въведат“.

В същото изречение накрая да отпадне местоимението „тя“, като глаголът „прилага“ стане „прилагат“.

10. От т. 2 на стр. 8 да остане само първото изречение.

11. На стр. 10 да се заличат думите „и разчетите“ и „приложение № 2“ стане „приложение II-ро“.

12. Докладът до Политбюро на Централния комитет на Българската комунистическа партия за внасяне на проекто-постановлението „За подобряване работата и повишаване ролята на Българската народна банка“, да се напише наново, като се вземат пред вид направените поправки в заседанието на Централното управление и се изпрати на Министъра на финансите.

[...]

София, 11 февруари 1956 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *В. Луканова*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *Н. Шуманов*

ПРИЛОЖЕНИЕ: по т. 1 – 1 доклад.

До
ПОЛИТБЮРО НА ЦЕНТРАЛНИЯ
КОМИТЕТ НА БЪЛГАРСКАТА
КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

През 1951 година бе извършено преустройство на банковата система в Народна република България. Въз основа на постановлението на Министерския съвет и Централния комитет на Българската комунистическа партия от 2 март 1951 година „За преустройство на банковата система“ Българската народна банка бе изградена като единствен емисионен орган и главен център за краткосрочно кредитиране и разчети в народното стопанство.

За изминалия от 1951 година период у нас се внедри планово кредитиране на народното стопанство и регулиране на паричното обращение. Въведоха се и значително се разшириха безналичните форми на разчети и се полагаха сериозни усилия за осъществяване банковия контрол чрез лева върху дейността на стопанските предприятия и организации.

Като се има пред вид бурният растеж на нашата икономика и нарастване изискванията за по-нататъшно укрепване на стопанската сметка, за провеждане строг режим на икономии в използуване на материалните, парични и трудови ресурси, намираме, че кредитната, разчетна и контролна работа на Българската народна банка започва да изостава от изискванията на достигнатото ниво на стопанското развитие.

С оглед поставената от 6-ия конгрес на Българската комунистическа партия задача за рязко подобряване на материалното и културно благосъстояние на трудещите се, особено значение придобиват въпросите за снижение себестойността на продукцията и издръжката на обращението и за безусловното изпълнение на плановете за натрупванията.

Смятаме, че е назрял вече въпросът да се въведат някои нови положения в действуващата система на краткосрочното кредитиране и разчети съобразно изискванията на сегашния етап на стопанско развитие.

За подобряване работата на Българската народна банка и за повишаване нейната роля в борбата за изпълнение и преизпълнение на стопанските и финансови планове сме разработили проекти за нов устав и ново постановление на Министерския съвет и Централния комитет на Българската комунистическа партия по работата на Българската народна банка.

При изработването на тези документи сме се ползували от най-новия опит на Държавната банка на СССР, като сме се стремели да го съобразим с нашите условия и с практиката на 5-годишното прилагане на социалистическия метод на кредитиране и разчети. Измененията, които предлагаме са от голямо значение за народното стопанство, паради което смятаме за необходимо да дадем с настоящия доклад характеристика на главните особености на новите документи.

I. По проекто-постановлението
„За подобряване работата и повишаване ролята
на Българската народна банка“

1. За пръв път в постановление, засягащо работата на банката се поставя като нейна насъщна задача организирането и провеждането на задълбочена икономическа работа, която в същност и представлява основното съдържание на така наречения „контрол чрез лева“.

Включването на такъв раздел в основно постановление на Министерския съвет и Централния комитет на Партията има голямо значение както с оглед работата на банковите клонове, които досега недостатъчно активно са навлизали във въпросите на икономиката на народното стопанство, а даже в редица случаи са подценявали значението на тази своя дейност, така и за стопанските предприятия и организации, които ще трябва да имат пред вид, че контролът на Банката ще бъде засилен не само по непосредствената кредитно-разчетна работа, но и по контрола за изпълнение на производствените и финансови планове. В този раздел на постановлението е подчертано и значението на въпроса за връзките между органите на банката и партийните органи по места, без помощта на които банката трудно би се справила с отстраняване на констатираните от нея слабости и недостатъци в работата на предприятията и организациите.

2. Действуващите постановления и инструкции за работата на Българската народна банка предвиждат еднакъв ред за кредитиране на стопанските предприятия и организации.

В новото постановление се предвижда диференциран подход за кредитиране на добре и лошоработещите предприятия. За добреработещи предприятия се считат тези, които изпълняват плановете си за снижение себестойността на продукцията, издръжката на обращението и натрупванията, не допускат свръхпланови загуби и запазват собствените си оборотни средства. За такива предприятия в точка 20 на проекто-постановлението се предвиждат редица облекчения при кредитирането.

За лошоработещите предприятия се предвижда друг по-строг режим на кредитиране и разплащания. Въвеждането на този особен режим се прилага след уведомяване на съответния министър или ръководител на ведомство, които се задължават да проведат редица конкретни мероприятия за отстраняване недостатъците на подведомствените им предприятия.

Същността на този особен режим на кредитиране е изложена в точки 9–14 на постановлението.

Към този режим на кредитиране на практика ще се прибягва само в случаите, когато предприятията и висшестоящите им организации не вземат своевременно мерки за заздравяването им.

Такъв особен режим на кредитиране е въведен в СССР от август 1954 година. Практиката е показала, че самият факт на въвеждане на такъв начин на кредитиране е оказал силно въздействие върху стопанските ръководители и че в редица предприятия незабавно са били взети мерки за отстраняване причините, които са довеждали до неизпълнение на производствените и финансови планове. По такъв начин особеният режим се е оказал силно средство за въздействие и мобилизация върху стопанските предприятия и организации за решително изкореняване на недостатъците.

Ако след въвеждането на този режим на кредитиране не настъпи прелом в работата на съответното предприятие или организация, предвижда се въвеждането на още по-тежки санкции, стигащи до обявяване на предприятията за неплатежоспособни. Същността на тази санкция е изложена в точки 15–17 на проекто-постановлението. Тези санкции ще се прилагат само в краен случай, защото те фактически могат да доведат до ликвидация на предприятието.

Намираме, че въвеждането на диференциран подход на кредитиране и разчети е крайно необходимо и за нашите условия, тъй като у нас не са редки случаите, когато лошата работа на редица предприятия се прикрива за сметка на резултатите на добреработещите предприятия, с което се нанася сериозна вреда на народното стопанство и се подкопават основите на стопанската сметка.

3. В проекто-постановлението се предвиждат изменения за кредитирането и на свръхплановите стоково-материални запаси. Измененият начин на кредитирането на тези запаси, наред с мерките предвидени в народостопанския план, може съществено да помогне в борбата за предотвратяване на свръхплановите натрупвания на стоки и материали.

Възприема се положението, че по материалите и стоките наблюдавани от Държавната планова комисия ще се приемат за кредитиране само такива остатъци, които са залегнали в материалните баланси на държавния нородостопански план. За свръхплановите запаси от материали ненаблюдавани от Държавната планова комисия се възприема кредитиране само на сезонните натрупвания на стоки и материали предвидени в утвърдените планове за материално-техническото снабдяване. Не се допуска кредитиране на търговските организации за свръхпланови запаси образувани от надпланови доставки или от неизпълнение на плана за стокооборота.

Този начин на кредитиране на свръхплановите запаси ще осигури по-пълно обвързване на краткосрочното кредитиране с държавния народостопански план и ще въздействува на стопанските предприятия и организации да подобрят своята работа както при планирането на материално-техническото снабдяване, така и в процеса на изпълнение на плана.

4. В действуващите положения по краткосрочното кредитиране се предвиждаха над 10 общи условия, на които трябва да отговарят предприятията, за да бъдат кредитирани.

В новия проект се предлага общите условия да бъдат сведени до 3 основни (точка 27 на постановлението) – предприятието да е обособено на пълна стопанска сметка и зарегистрирано по установения ред, да има самостоятелен баланс и да е снабдено със собствени оборотни средства.

В някои отрасли ще са необходими и други условия за кредитиране, но това ще бъде отразено в съотните инструкции, в които ще се вземат пред вид особеностите на всеки кредитиран отрасъл.

5. За подобряване разчетите в народното стопанство, за намаляване просрочията и ограничаване извънплановото преразпределение на оборотните средства, предвижда се да се въведе но-

ва поредност на плащанията (т. 31). Главното отличие на новата поредност на плащанията от съществуващата понастоящем е това, че плащанията за доставки и работи се поставят преди вноските за капиталовложения и плащанията към банките. Новата поредност ще даде възможност на доставчиците да получават своевременно стойността на предадената от тях продукция и ще намали в значителна степен веригата на просрочията. За да се предотврати нарушението на договорната дисциплина, предвижда се доставчиците да посочват задължително в платежните документи датата и номера на локалните или преки договори и поръчките, въз основа на които се извършва доставката (т. 32).

По същите съображения, за ускоряване обращаемостта на средствата в народното стопанство, се прави предложение изплащането на стоките и материалите да се извършва от купувачите на следния ден след изтичане срока за акцепта на платежните документи. Досега се предвиждаха, освен срока за акцепта 3 дена, още 5 дена отсрочка на плащането. Смятаме, че тази допълнителна отсрочка на плащането не е необходима, тъй като се касае за доставки по договор, в редица случаи с фиксирани срокове за доставка, които са добре известни на предприятията-купувачи. Освен това самият срок за акцепта дава възможност на купувача да осигури плащането.

6. За намаляване на взаимната задлъжнялост в предприятията и ускоряване на разчетите между тях ще окаже съществено влияние и въвеждането на нова форма на постоянно действуващи прихващания между доставчици и купувачи. Тези прихващания ще се извършват по местонахождението на купувача-платец. Същността на тази нова форма на разчети се състои в това, че банката извършва прихващане на всички платежни документи, издадени от предприятието-платец и срещу него. Когато платежните документи, издадени срещу платеца надвишават стойността на издадените от него документи на предприятието-платец се оказва кредитна помощ във вид на краткосрочен 20-дневен банков кредит. По такъв начин вместо да се организират само еднократни прихващания, както се практикуваше досега, ще се създадат възможности и за постоянно регулиране взаимоотношенията между доставчиците и купувачите и ще се избегне образуването на големи просрочени задължения, които в редица случаи спъваха досега нормалната дейност на предприятията.

Тази форма на разчети наречена „децентрализирани прихващания“ от най-прогресивните форми на разчети, поради което е възприета от Министерския съвет на СССР и Централния комитет на КПСС в новото постановление „За ролята и задачите на Държавната банка на СССР“ от 1954 година. Децентрализираните прихващания имат една сериозна особеност, върху която считаме за необходимо да спрем вниманието на Политбюро. Тази особеност се заключава в това, че с въвеждането на новата форма на разчети се внася известен коректив в установената поредност на плащанията, а именно – разплащанията между доставчиците и купувачите на практика предшествуват плащанията на работната заплата и вноските в бюджета. Въпреки това, тази форма на разчети се препоръчва, тъй като улеснява разплащанията между предприятията, намалява веригата на просрочията и заздравява финансовото положение на предприятията. С това фактически се обезпечават и условия за посрещане на задълженията по заплатите и към бюджета.

Децентрализираните прихващания ще се въвеждат в съгласие със съответните министерства и ведомства, които имат постоянни и значителни доставки по между си. Очевидно ще се наложи след издаване на постановлението те да се въведат пробно в няколко отрасли на народното стопанство, след което постепенно ще се разширява кръга на отраслите, в които те ще се прилагат.

7. Предвижда се Българската народна банка да съставя баланс за паричните доходи и разходи на населението, независимо от това, че тази работа вече се извършва в Държавна планова комисия и ще се извършва и в Министерството на финансите. Съставянето на този документ в три държавни органа ще способствува за по-правилното определяне както на покупателния фонд на населението, така и на размера на паричното обращение.

II. <u>По проекто-устава на Банката</u>

Основните отличия на проекта на новия устав на Банката от действуващия такъв са следните:

1. В проекто-устава се предвижда Българската народна банка да бъде непосредствено подчинена на Министерския съвет.

С преминаването на Българската народна банка към пряко подчинение на Министерския съвет връзките ѝ с Министерството на финансите няма да се отслабят. Основните документи на

банката, кредитните и касовите планове, които се внасят в Министерския съвет, ще се съгласуват с Министерството на финансите по същия ред, както това е възприето за другите министерства и ведомства.

2. В проекто-устава (чл. 4) са формулирани по-точно основните задачи на банката. В досегашния устав се прави разграничение между задачите и функциите на банката, което е неоправдано, не е напълно точно и при това е дадено със значителни повторения.

3. Условията за кредитирането на предприятията в сега действуващия устав са посочени твърде детайлно. Материята по кредитирането в известни отношения повтаря разпорежданията на 218-то постановление на Министерския съвет и Централния комитет на Българската комунистическа партия от 2 март 1951 година за преустройството на банковата система. Тази подробна разработка спъва по-бързото преустрояване на банковата работа съобразно измененията в икономиката на отделните отрасли. В проекта (чл. чл. 14 до 22) са дадени само принципните положения във връзка с кредитната дейност на банката.

4. В проекто-устава (чл. чл. 39–41) са разграничени ясно функциите на председателя на банката и на централното управление. В досегашния устав има известна неяснота в това отношение, като при това принципът на единоначалието не е достатъчно очертан.

5. За да се създаде по-голяма маневреност и оперативност при уточняване подробностите на кредитирането и разчетите, да не се спъва опростяването на техниката на работата, да могат да се разработват и възприемат предложенията на министерствата и ведомствата, а също и на банковите клонове, възникващи в хода на изпълнението на стопанските и кредитни планове, смятаме, че е целесъобразно да се даде право на Българската народна банка да издава инструкции по нейната дейност задължителни за предприятията, организациите и учрежденията, след съответно съгласуване със заинтересованите министерства и ведомства. Това право на банката е отразено в проекта на новия устав.

Подробностите по кредитирането и разчетите, които ще се разработват в отрасловите инструкции на Българската народна банка ще бъдат в рамките на принципните положения, залегнали в новия устав и новото проекто-постановление на Министерския съвет и Централния комитет на Партията.

В проекта не са включени известни положения от досегашния устав. Такива са например разпорежданията, че банката приема влогове, че служителите ѝ имат права и задължения на държавни служители и пр.

Досегашният устав на банката беше поверителен. Смятаме, че новият устав следва да бъде обнародван в „Известия“ на Президиума на Народното събрание. Това ще даде възможност организацията, задачите, дейността, правата и задълженията на банката да станат достояние на предприятията, организациите и учрежденията, което ще улесни прилагането на новия устав.

*****

Във връзка с това, че основните положения по кредитирането и разчетите ще бъдат уредени с новите основни документи, които се представят за разглеждане и одобрение, а също с новите отраслови инструкции, налага се разделите „В“ и „Г“ и приложение II от 218-то постановление на Министерския съвет и Централния комитет на Българската комунистическа партия от 2 март 1951 година „За преустройство на банковата система“ да се отменят.

МИНИСТЪР НА ФИНАНСИТЕ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

[Върху документа – надпис:]
Оригинал. [- - -] 11.II.[19]56 г.

ЦДА, ф. 132, оп. 17, а.е. 33[а], л. 357–367. Оригинал. Машинопис.

№ 22

ДОКЛАД ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ КИРИЛ ЛАЗАРОВ И ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ВЕЛА ЛУКАНОВА ДО ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП С ПРЕДЛОЖЕНИЕ БНБ ДА БЪДЕ ПРЯКО ПОДЧИНЕНА НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ВМЕСТО НА МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ

София, март 1956 г.

ПОВЕРИТЕЛНО

МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ
ПОВЕРИТЕЛНО ОТДЕЛЕНИЕ
№ I-313
23.III.1956 г.
СОФИЯ

ДО
ПОЛИТБЮРО НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА
БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ
Т У К

Д О К Л А Д

от КИРИЛ ЛАЗАРОВ – Министър на финансите
и ВЕЛА ЛУКАНОВА – Председател на Българска народна банка

През 1951 година бе извършено преустройство на банковата система в страната.

Българската народна банка бе оформена като емисионна банка и главен център за краткосрочно кредитиране и разчети.

За изтеклия период от време се постигнаха значителни успехи в областта на краткосрочното кредитиране и разчетите, регулирането на паричното обращение и внедряване на все по-задълбочен контрол чрез лева върху изпълнението на количествените и качествени показатели на народостопанския план.

С бурния ръст на нашата икономика и развитието на редица нови отрасли на народното стопанство значението на краткосрочното кредитиране все повече и повече нараства.

Като вземаме предвид непрекъснатото разширяване и нарастване дейността на Българската народна банка, както и няколко годишния опит на съвместна работа между Министерството на финансите и банката, намираме, че е назрял момента да се внесат някои организационни изменения в положението на Българската народна банка.

Положението на банката спрямо Министерството на финансите се определя от чл. 3 на действуващия Устав на Българската народна банка, който гласи:

„Българската народна банка е под ръководството на Министъра на финансите. Тя не е подведомствен институт“.

От самата редакция на този член се вижда, че фактически е създадено двойнствено положение.

Министърът на финансите и Председателят на банката внасят почти всички основни документи, като: кредитни и касови планове, годишен бюджет на банката, годишен отчет и баланс на банката и други документи, съвместно за одобрение от Министерския съвет.

След одобряването на тези документи от Министерския съвет те се изпълняват изцяло от банката, която носи пълна отговорност за правилното изпълнение на всички възложени ѝ задачи.

Смятаме, че ще е по-целесъобразно и оправдано да се ликвидира двойнствеността в положението на банката, като се възприеме подчинението ѝ непосредствено на Министерския съвет.

Възприемането на това предложение ще има по наше мнение следните положителни резултати:

1. Ще повдигне отговорността на банката пред Министерския съвет за правилната организация на кредитирането и разчетите, за състоянието на паричното обращение и за осъществяване действен контрол чрез лева.

2. Ще даде възможност на Министерството на финансите да дава мнение по документите на банката непосредствено в Министерския съвет без предварително да се заангажирва с подписване-

то им, а също – да осъществява по отношение на банката контрол, както това се извършва по отношение на всички останали министерства и ведомства.

3. Ще се освободи Министерството на финансите от задължението да преглежда редица оперативни документи на банката, които засягат организацията и техниката на работата и подлежат на съгласуване главно със заинтересованите министерства и ведомства.

Подчиняването на банката непосредствено на Министерския съвет не ще отслаби постоянния контакт между двата контролни органи поради органическата връзка, която съществува между тях и голямата взаимозависимост между бюджета и кредитния план.

Молим, да се приеме следното решение:

1. Българската народна банка да се подчини непосредствено на Министерския съвет.

2. Задължават се другарите Кирил Лазаров и Вела Луканова да внесат съответно предложение в Министерския съвет.

София, март 1956 г.

МИНИСТЪР НА ФИНАНСИТЕ: *К. Лазаров*
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА Б. Н. Б.: *В. Луканова*

Написано в 3 екз.
1 за адресанта
1 за М. Ф.
1 за БНБ

ЦДА, ф. 1Б, оп. 21, а.е. 35, л. 7–9. Оригинал. Машинопис.

№ 23

ДОКЛАД ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ КИРИЛ ЛАЗАРОВ И ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ВЕЛА ЛУКАНОВА ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ АНТОН ЮГОВ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА ЧЛ. 3 ОТ УСТАВА НА БНБ И ПОСТАВЯНЕТО Ѝ В НЕПОСРЕДСТВЕНО ПОДЧИНЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ

София, 4 юни 1956 г.

МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ
№ *Х-1173*

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
№ 1798
София, 4 юни 1956 год.

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
ДРУГАРЯ АНТОН ЮГОВ

Т У К

ДОКЛАД

от КИРИЛ ЛАЗАРОВ – МИНИСТЪР НА ФИНАНСИТЕ
и ВЕЛА ЛУКАНОВА – ПРЕДСЕДАТЕЛ НА БЪЛГАРСКАНАРОДНА БАНКА

ДРУГАРЮ ПРЕДСЕДАТЕЛ,

През 1951 година бе извършено преустройство на банковата система в страната.

Българската народна банка бе оформена като емисионна банка и главен център за краткосрочно кредитиране и разчети.

За изтеклия период от време се постигнаха значителни успехи в областта на краткосрочното кредитиране и разчетите, по регулирането на паричното обращение и по внедряването на все по-задълбочен контрол чрез лева върху изпълнението на количествените и качествени показатели

на народостопанския план.

С непрекъснатия ръст на нашата икономика и развитието на редица нови отрасли на народното стопанство значението на краткосрочното кредитиране все повече и повече нараства.

Значително нарастват и ще придобиват все по-голямо значение също така и въпросите във връзка с планирането и оперативното регулиране на паричното обращение.

Като имаме предвид непрекъснатото разширяване и нарастване дейността на Банката, смятаме, че е назрял моментът да се внесат някои организационни изменения в положението на Българската народна банка.

Положението на Банката спрямо Министерството на финансите се определя от член 3-ти на действуващия Устав на банката, който гласи:

„Българската народна банка е под ръководството на Министъра на финансите. Тя не е подведомствен институт“.

От самата редакция на този член се вижда, че фактически е създадено двойнствено положение.

Министърът на финансите и Председателят на Банката внасят почти всички основни документи, като кредитни и касови планове, годишен бюджет на Банката, годишен отчет и баланс и други, съвместно за одобрение от Министерския съвет.

След одобряване на тези документи от Министерския съвет, те се изпълняват изцяло от Банката, която носи пълна отговорност за правилното изпълнение на всички възложени ѝ задачи.

Смятаме, че ще е по-целесъобразно и оправдано да се ликвидира двойнствеността в положението на Банката, като се възприеме подчинението ѝ непосредствено на Министерския съвет.

Възприемането на това предложение ще има по наше мнение следните положителни резултати:

1. Ще повдигне отговорността на Банката пред Министерския съвет за правилната организация на кредитирането и разчетите, за състоянието на паричното обращение и за осъществяване действен контрол чрез лева.

2. Министерството на финансите ще има възможност да дава мнение по документите на Банката непосредствено в Министерския съвет без предварително да се заангажирва с подписването им, а също – да осъществява по отношение на Банката контрол, както това се извършва по отношение на всички останали министерства и ведомства.

3. Министерството на финансите ще се освободи от задължението да преглежда редица оперативни документи на Банката, които засягат организацията и техниката на работата и подлежат на съгласуване главно със заинтересованите министерства и ведомства, за да насочи вниманието си по основните въпроси от дейността на същата.

Подчиняването на Банката непосредствено на Министерския съвет не ще отслаби постоянния контакт между двата контролни органа поради органическата връзка, която съществува между тях и голямата взаимозависимост между двата основни финансови планове на държавата – бюджета и кредитния план.

Като Ви докладваме това, предлагаме Министерския съвет да приеме следното

П О С Т А Н О В Л Е Н И Е

1. Българската народна банка се поставя в непосредствено подчинение на Министерския съвет.

2. Задължава Председателя на Българската народна банка – другарката Вела Луканова да внесе предложение за нов Устав на Българската народна банка.*

София, *4* юни 1956 г.

МИНИСТЪР НА ФИНАНСИТЕ: *К. Лазаров*
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА Б. Н. Б.: *В. Луканова*

ЦДА, ф. 136, оп. 22, а.е. 195, л. 15–17. Оригинал. Машинопис.

* *Предложението за изменение на чл. 3 от Устава на БНБ и поставянето ѝ в непосредствено подчинение на Министерския съвет е одобрено с Постановление на Министерския съвет от 22 юни 1956 г. и е утвърдено с Указ № 210 на Президиума на Народното събрание от 9 юли 1956 г.*

№ 24

ДОКЛАД ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ВЕЛА ЛУКАНОВА* ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ АНТОН ЮГОВ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ НА УТВЪРЖДАВАНЕ НА НОВ УСТАВ НА БАНКАТА

София, 28 август 1956 г.

До другаря

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
Т У К

Д О К Л А Д

от ВЕЛА ЛУКАНОВА, Председател на Българската народна банка

Относно: Утвърждаване нов устав на Българската народна банка

Другарю Председател,

Устройството и задачите на Българската народна банка са определени с действуващия устав на същата от 24 юли 1951 г. и 218-то Постановление на Министерския съвет и ЦК на БКП от 2.III.1951 г.

Тези два документа бяха създадени по време, когато Българската народна банка се реорганизираше на социалистически начала, поради което съдържат норми от организационен характер или такива, които имат характер на инструкции.

От друга страна, разрастването на народното стопанство изисква по-ефикасен контрол чрез лева за укрепване кредитната, разчетната, касовата и договорната дисциплина в предприятията и организациите и за икономичното и целево използуване на обществените средства.

Освен това с Указ № 210 от 9 юли 1956 г. на Президиума на Народното събрание, Българската народна банка престана да бъде под ръководството на Министерството на финансите и премина в непосредствено подчинение на Министерския съвет.

Всичко това налага да бъде утвърден нов устав на Българската народна банка и да бъдат отменени някои от сега действуващите документи по дейността на Банката.

По-конкретно, необходимостта от утвърждаване на нов устав на Банката произтича от следното:

1. Някои от текстовете на устава не са в съгласие с действуващото законодателство. Така например, уставът съдържа разпореждания относно влоговата дейност на Банката (чл.чл. 6 и 76-79), каквато дейност тя не извършва. Уставът определя, че служителите на Банката имат права и задължения на държавни служители (чл. 37), което не е в съгласие с Кодекса на труда и др.

2. Уставът не съдържа разпореждания относно правата и задълженията на Банката. Някои от правата са посочени в Указа за правата на Българската народна банка при ликвидиране на вземанията ѝ и за наказанията за нарушаване правителствените разпореждания по дейността на Банката. Правилно е правата и задълженията на Банката да бъдат посочени в нейния основен документ – устава.

3. Формулировките в устава във връзка със задачите на Банката (чл.чл. 5 и 6), правата и задълженията на Председателя на Централното управление на банката (чл.чл. 10, 11 и 14) са дадени с известни повторения и при това не напълно точно. Текстовете във връзка с някои дейности на Банката (емисионно-касова дейност – чл.чл. 41-45, дейност по задграничните плащания – чл.чл. 71 и 72) са дадени непълно.

4. В устава се съдържат редица подробности по кредитирането и разплащанията, които отнемат възможността на Банката да преустроява по-бързо работата си съобразно измененията на

икономиката в отделните отрасли. Така например, посочени са много подробно условията, на които трябва да отговарят предприятията, за да бъдат кредитирани (чл. 50), дадени са ограничително видовете заеми, отпускани от Банката (чл.чл. 56 и 57) и пр. Правилно е тези въпроси да бъдат разработени в инструкциите на Банката, а не в нейния основен документ.

5. В сега действуващия устав се предвижда, че редица документи на Банката, като годишният отчет, балансът, касовите и кредитни планове, тарифата за лихвите, както и другите принципни въпроси, се внасят за одобрение в Министерския съвет съвместно от Министъра на финансите и Председателя на Банката. Тези текстове не са в съответствие с новото устройство на Банката и следва да бъдат отменени. При внасяне на документи от Банката в Министерския съвет ще се спазва същия порядък за взаимно съгласуване, какъвто е възприет с Държавната планова комисия, Министерството на финансите и Управление държавно снабдяване и държавен резерв.

6. Уставът на Банката досега е бил поверителен и не е обнародван в „Известия на Президиума на НС“.

С оглед на изложеното считаме, че устройството, задачите и дейността на банката трябва да бъдат определени в нов устав, който да бъде публикуван и да бъде известен на предприятията, организациите и учрежденията, обслужвани от Българската народна банка.

Освен в устава, материята по кредитирането на предприятията е уредена в раздел „В“ (относно кредитирането на предприятията), раздел „Г“ (относно контрола и санкциите, упражнявани от Българската народна банка) и в приложение II от 218-то Постановление на Министерския съвет и Централния комитет на Българската комунистическа партия от 2 март 1951 г. за преустройството на банковата система. Наред с принципните положения 218-то Постановление обаче урежда кредитирането много подробно. В него се съдържат и редица подробности по отделните заеми, срокове, обезпечения, санкции и пр. Това затруднява неговото приложение и ограничава възможностите на Банката да извършва промени в работата си в съответствие с нашето стопанско развитие. Поради това считаме, че ще бъде правилно, въпросите от принципно значение да се уреждат от устава на Банката, а останалите въпроси по кредитирането – да се уреждат с инструкциите на Българската народна банка, които предварително ще бъдат съгласувани със съответните министерства и ведомства. За целта би следвало да бъдат отменени раздели „В“ и „Г“ и приложение II от 218-то Постановление от 2 март 1951 г., постановлението на Министерския съвет от 27 октомври 1954 г. относно разширяване кредитирането на предприятията и наредбата за съставяне на касови и кредитни планове, тъй като техните основни разпореждания са включени в новия устав на Банката.

По същите съображения (тъй като са включени в новия устав) следва да бъдат отменени и чл. 1 и чл.чл. 7 до 12 включително от Указа за правата на Българската народна банка при ликвидиране на вземанията ѝ и за наказанията за нарушаване правителствените разпореждания по дейността на Банката. Останалите разпореждания от този указ (чл.чл. 2 до 6 включително), които са във връзка с ликвидиране на индивидуалните заеми, ще бъдат отменени впоследствие, след приключване работата по събиране на тези заеми.

Проекто-уставът на Банката е съгласуван с министерствата и ведомствата, за което прилагам съответната справка.

Няколкогодишният опит в областта на краткосрочното кредитиране и регулиране на паричното обръщение показаха, че Българска народна банка, за да може да осигурява редовно и правилно кредитиране на предприятията в съответствие с непрекъснатото и значително разширяване на промишлеността, търговията и селското стопанство, без това да се отразява върху ръста на паричното обръщение и стабилността на лева, необходимо е да разполага с достатъчно стабилни и постоянни източници на средства.

Като отчитаме реалните възможности в момента, предлагаме уставният фонд на Банката да се увеличи от 800.000.000 лева на 4.500.000.000 лева. Източник за това увеличение да послужи резултата от паричната реформа 1952 година, който възлиза на 2.352.541.141,28 лева и 1.347.458.858,72 лева да се вземат от остатъците по сключени бюджети от минали години. Тези средства и сега се използват от Банката.

Предлагам, Министерският съвет да приеме следното

П О С Т А Н О В Л Е Н И Е:

1. Утвърждава проекто-устава на Българската народна банка.

Предлага на Президиума на Народното събрание да издаде указ, съобразно утвърдения проект.

2. Утвърждава проекто-указ за отменяване чл. 1 и чл. 7 до 12 от Указа за правата на Българската народна банка при ликвидиране на вземанията ѝ и за наказанията за нарушаване правителствените разпореждания по дейността на Банката.

Предлага на Президиума на Народното събрание да издаде указ съобразно утвърдения проект.

3. Отменява раздел „В“ относно кредитиране на предприятията, раздел „Г“ относно контрола и санкциите, упражнявани от Българската народна банка и приложение II от 218-то Постановление на Министерския съвет и Централния комитет на Българската комунистическа партия от 2 март 1951 г. за преустройството на банковата система и постановлението на Министерския съвет от 27 октомври 1954 г. относно разширяване кредитирането на предприятията.

4. Отменява се Наредбата за съставяне на касови и кредитни планове.

5. Увеличава се уставният фонд на Българската народна банка от лева 800.000.000 – на лева 4.500.000.000.

Необходимите средства в размер на 2.352.541.141,28 лева да се вземат от набраните суми от преоценката при паричната реформа – 1952 година, а разликата от 1.347.458.858,72 лева – от остатъците по сключените бюджети на държавата за минали години.

Точка 5 от настоящето постановление не подлежи на обнародване.

Приложение:
Проекто-устав
[...]
София, август 1956 година

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
за Председател:
Г. Терзиев

Подлежат на обнародване в „Известия на Президиума на НС“ указите по т.т. 1 и 2 от постановлението и т.т. 3 и 4 от същото.

ЦДА, ф. 136, оп. 22, а.е. 398, л. 99–103. Оригинал. Машинопис.

---

* *Вероятно поради отсъствието на Вела Луканова докладът е подписан от заместник-председателя на БНБ Георги Терзиев.*

№ 25

ЗАПИСКА ОТ ДЪРЖАВНАТА ПЛАНОВА КОМИСИЯ С МНЕНИЕ ЗА НЕЦЕЛЕСЪОБРАЗНОСТТА НА ПРЕДЛОЖЕНОТО ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ УВЕЛИЧАВАНЕ НА УСТАВНИЯ Ѝ ФОНД ОТ 800 000 000 ЛЕВА НА 4 500 000 000 ЛЕВА

София, преди 12 октомври 1956 г.

СПРАВКА

Председателят на Българската народна банка предлага да се увеличи уставният фонд на Банката от 800 мил. лева на 4,500 мил. лева, като средствата се вземат от паричната реформа и от остатъците по сключени бюджети от минали години.

Въпреки че Министерството на финансите дава съгласие уставният фонд на Банката да се увеличи на 3 милиарда лева, смятаме, че и двете предложения не би следвало да се възприемат по

следните съображения:

1. В баланса на бюджета на държавата към 1 януари 1956 година има само със 161 мил. лева превишение на актива над пасива при положение, че в актива са включени и средствата от паричната реформа и остатъците по сключени бюджети от минали години. Ако тези средства се прехвърлят в уставния фонд на Банката, значи активът да се намали с 3,700 мил. лева и балансът на бюджета да стане пасивен.

2. За Българската народна банка е без значение дали тези средства ще се прехвърлят в нейния уставен фонд, или не, понеже и сега Банката изцяло ползува тези средства като източник в кредитната се дейност, без да плаща някакви лихви на Министерството на финансите или да има други задължения във връзка с тяхното ползуване.

За бюджета на държавата обаче не е изгодно тези пари да се прехвърлят в уставния фонд на Банката, понеже той ще остане фактически без достатъчно стабилни източници, които могат да бъдат използвани в изключителни случаи, включително и за подпомагане на Банката. За разчистване и заздравяване на своя баланс, на Банката бяха предоставени над 3,500 мил. лева.

3. Банката досега не е срещала затруднения в дейността си поради това, че не е увеличен уставният ѝ фонд. Сегашният размер на уставния фонд е 800 мил. лева, а се предлага да нарасне на 4,500 мил. лева при положение, че уставният фонд на Госбанк е 6,000 мил. рубли.

При кредитни планове в размер на 12-13 милиарда лева, каквито са нашите, Банката иска да има 4,500 мил. лева уставен фонд и съответно да се наберат още 4,500 мил. лева резервен фонд, така че тя да разполага със собствени средства в размер на 9 милиарда лева, т.е. 2/3 от средствата по кредитния план.

Предназначението на Банката, като разчетен и кредитен център в страната, е да осигури привличането и правилното оползотворяване на свободните средства на предприятията и стопанските организации, да извършва касовото изпълнение на бюджета и да съдействува за провеждане на строг режим на икономии. За изпълнението на тези задачи не е необходимо да стане притежател на основната част от оборотните средства, необходими за стопанското развитие на страната.

[- - -]

1П/1 екз.
[Върху документа – надпис:]
Бележките споделям.
Доклада с бележките да се прати като поверителен материал на зам.-председателите.
Въпроса да се разгледа в бюрото на Мин[истерския] съвет.
12.10.[19]56 г. *А. Югов*

ЦДА, ф. 136, оп. 22, а.е. 398, л. 87–89. Оригинал. Машинопис.

№ 26

ЗАПИСКА ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ АНТОН ЮГОВ ДО ЧЛЕНОВЕТЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ПОСТАНОВЛЕНИЕ ЗА ОДОБРЯВАНЕ НА ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, преди 1 ноември 1956 г.

ЗАПИСКА

ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ

.....

По доклад № 2815 от 28.VIII.1956 г.
на Председателя на БНБ, вх. № 32-16

Председателят на Българската народна банка внася за утвърждаване нов устав на Банката и предлага да се отменят разделите „В“ и „Г“ и приложение II от 218 постановление на Министер-

ския съвет и ЦК на БКП от 2 март 1951 година за преустройството на банковата система, постановлението на Министерския съвет за разширяване кредитирането на предприятията, Наредбата за съставяне на касови и кредитни планове и чл.чл. 1 и 7-12 от Указа за правата на Българската народна банка при ликвидиране на вземанията ѝ и за нарушаване правителствените разпореждания по дейността на Банката и да се увеличи уставният фонд на Банката от 800.000.000 лева на 4.500.000.000 лева.

Предложението за утвърждаване нов устав на Българската народна банка се мотивира с това, че сегашният устав бе утвърден през 1951 година, когато Българската народна банка се реорганизира на социалистически начала, така че някои от текстовете в него не са в съгласие с действуващото законодателство. Действуващият устав съдържа редица подробности по кредитирането и разплащането, които в известна степен не позволяват на банката да проявява по-голяма маневреност и оперативност при отпускане на заеми и при извършване на разплащанията. В него има някои повторения, непълноти и остарели формулировки, които се налага да бъдат избегнати. Утвърждаването на нов устав се налага още поради това, че от тази година Българската народна банка престана да бъде под ръководството на Министерството на финансите и премина в непосредствено подчинение на Министерския съвет, което изменя начина за одобряването на основните документи на Банката, които тя занапред ще внася за разглеждане направо в Министерския съвет.

Предложението за отменяне на някои членове от указа за правата на Българската народна банка при ликвидиране на вземанията ѝ и за наказанията за нарушаване на правителствените разпореждания по дейността на Банката, разделите „В“ и „Г“ и приложение II от постановлението на Министерския съвет и ЦК на БКП от 2 март 1951 година за преустройството на банковата система, постановлението на Министерския съвет от 27 октомври 1954 година за разширяване кредитирането на предприятията и Наредбата за съставяне на касови и кредитни планове, се обосновава с това, че в тях се съдържат редица подробности по санкциите, заемите, сроковете и др., които затрудняват Банката да пригоди своята работа в съответствие с нашето стопанско развитие.

Искането на Банката да ѝ се увеличи уставният фонд се обосновава с нуждата да разполага със стабилни и постоянни източници на средства за кредитиране в съответствие с непрекъснатото развитие на народното стопанство, без да се отразява върху стабилността на лева и размера на паричното обръщение.

За увеличаване на уставния фонд се предлага да се вземат остатъците от паричната реформа в размер на 2,352,541 х. лв. и 1,347,458 х. лв. от остатъците по сключени бюджети от минали години.

По проекто-устава е взето мнението на Държавната планова комисия, Министерството на финансите и останалите министерства.

В проекто-устава се предвижда Банката сама да издава инструкциите по кредитирането.

Министерството на финансите счита, че инструкциите, които ще издава Банката по кредитирането, трябва да се съгласуват със заинтересованите министерства и ведомства.

Намираме за правилно предложението, понеже редът и условията за кредитиране са от важно значение за развиване на стопанската дейност на предприятията и стопанските организации.

В устава се предвижда редът и условията по разплащанията и предварителният контрол по фонда на работната заплата да се определят от Министерския съвет. Считаме, че Министерският съвет трябва да установи само основните правила, като подробностите се уредят с инструкции, издадени от Банката.

Държавната планова комисия смята, че не трябва да се увеличава уставният фонд на Банката от 800.000.000 лева на 4.500.000.000, понеже увеличението на фонда фактически ще се извърши със средства, които и без това се използват от Банката като източник за кредитиране и понеже Банката не е срещала затруднения от това, че уставният ѝ фонд не е увеличен.

Въпреки че Министерството на финансите дава съгласието си уставният фонд да се увеличи от 800.000.000 лева на 3.000.000.000 лева, намираме мнението на Държавната планова комисия за правилно, тъй като Банката в своята кредитна дейност изцяло ползува средствата от паричната реформа и остатъците по сключени бюджети от минали години, поради което не се налага те да станат собственост на Банката. При това тя не среща затруднения в своята дейност затуй, че не е увеличен уставният фонд.

Поради това, че занапред към Банката ще се създават специални фондове само по решение на Министерския съвет, необходимо е съществуващите при нея сега специални фондове да се закрият, като средствата по тях в размер на 10.131.258 лева се отнесат в нейния резервен фонд.

Държавната планова комисия и Министерството на финансите считат, че не трябва да се създава в Банката фонд за подобряване бита на банковите работници, като се отчисляват за него ежегодно по 2% от чистата печалба на Банката, понеже това ще създаде прецедент за образуване на такъв фонд и в други министерства и ведомства.

Възраженията са основателни още и за това, че 2% от банковата печалба е значителна сума над 3.000.000 лева годишно, което ще намали вноските в републиканския бюджет.

Искането на Банката да бъде освободена от плащането на държавни и местни данъци и такси намираме за неправилно. Освобождаването от данъци се урежда с данъчните закони, поради което този въпрос не следва да се третира в устава. Българската народна банка е освободена от плащането на държавни и местни данъци, с изключение на данъците за даваните под наем имоти. Банката не трябва да се освобождава от заплащане на такси, понеже такива такси плащат всички държавни учреждения.

Поради това, че с указа за правата на Българската народна банка при ликвидиране на вземанията ѝ и за наказанията за нарушаване правителствените разпореждания по дейността на Банката са уредени въпросите за санкциониране нарушителите на правителствените разпореждания по дейността на Банката, от проекто-устава са изключени текстовете, преповтарящи разпоредбите в Указа.

В проекто-устава са отразени и други целесъобразни предложения на министерствата.

Прилагаме проекто-постановление за утвърждаване на проекто-устава на Българската народна банка, на проекто-указ за внасяне някои промени в Указа за правата на банката.

София, октомври 1956 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ:
РЪКОВОДИТЕЛ НА ГРУПА: [- - -]
ПОМОЩНИК: *Кр. Данов*

ЦДА, ф. 136, оп. 22, а.е. 398, л. 18–21. Оригинал. Машинопис.

№ 27

ПОСТАНОВЛЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА ОДОБРЯВАНЕ НА ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, 3 ноември 1956 г.

Протокол № 48 на
Мин. съвет от 2.XI.[19]56 г.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ *431*
НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ

от 8 ноември 1956 год.
ЗА: утвърждаване на устав на Българската народна банка
по доклад № 02815 от 28.VIII.1956 год.
Българската народна банка

МИНИСТЕРСКИЯТ СЪВЕТ ПОСТАНОВИ:

1. Утвърждава проекто-устав на Българската народна банка.

Предлага на Президиума на Народното събрание да издаде указ съобразно утвърдения проект.

2. Утвърждава проекто-указ за отменяване на чл. 1 и чл. чл. 10 до 12 включително от Указа за правата на Българската народна банка при ликвидиране на вземанията ѝ и за наказанията за нарушаване правителствените разпореждания по дейността на Банката.

Предлага на Президиума на Народното събрание да издаде указ съобразно утвърдения проект.

3. Раздел „В“ за кредитиране на предприятията, раздел „Г“ за контрола и санкциите, упражнявани от Българската народна банка, и приложение II от постановлението на Министерския съвет и ЦК на БКП от 2 март 1951 година за преустройството на банковата система, постановлението на Министерския съвет от 27 октомври 1954 година за разширяване кредитирането на предприятията и Наредбата за съставяне на касови и кредитни планове остават в сила до утвърждаване устава на Банката.

4. Редът и условията за кредитиране на държавните и кооперативните предприятия и организации се определят в инструкциите по кредитирането, издавани от Централното управление на Българската народна банка след съгласуване с основните министерства и ведомства, които засяга кредитирането, като при разногласия въпросите се отнасят за разрешаване от съответния заместник-председател на Министерския съвет.

5. Закрива съществуващите специални фондове на Банката, като набраните средства по тях към 31.XII.1956 година се прехвърлят от Българската инвестиционна банка в резервния фонд на Българската народна банка.

Изпълнението на т.т. 3, 4 и 5 от постановлението се възлага на Българската народна банка.

София, *3.* ноември 1956 година

за ПРЕДСЕДАТЕЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: (п) Г. Чанков
ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ:
СЕКРЕТАР НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: [- - -]
РЪКОВОДИТЕЛ НА ГРУПА: [- - -]
П О М О Щ Н И К: *Кр. Данов*
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦЕНТРАЛНАТА
ЮРИДИЧЕСКА КОМИСИЯ: [- - -]

НБ/*ЗК*

Постановлението да се изпрати:

В пълен текст	В извлечение
1. *През[идиума] на НС с прил[ожения]*	
2. *М[инистерст]во на фин[ансите]*	/
3. *БНБ*	
4.	/

София, *8.XI.1956* г.
за секретар: [- - -]

431/8.XI.[1]956 год.

У С Т А В*

НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

I. Основни положения

Чл. 1 – Българската народна банка е емисионна банка на Народна република България и главен център за краткосрочно кредитиране и разплащане в народното стопанство.

Чл. 2 – Българската народна банка е подчинена непосредствено на Министерския съвет.

Чл. 3 – Българската народна банка е юридическо лице и действува на началата на стопанската сметка.

Указът за държавните предприятия не се прилага по отношение на Банката.

Банката не отговаря за задълженията на държавата и държавата не отговаря за задълженията на банката.

II. Задачи на Българската народна банка

Чл. 4 – В съответствие с държавния народностопански план и утвърдените от Министерския съвет кредитни и касови планове Българската народна банка изпълнява следните задачи:

а) регулира паричното обръщение в страната;

б) организира и извършва краткосрочното кредитиране на народното стопанство;

в) организира и извършва разплащанията в народното стопанство и привлича свободните парични средства на предприятията, организациите и учрежденията;

г) извършва разплащанията с чужбина;

д) извършва касовото изпълнение на републиканския и местните бюджети;

е) извършва контрол по разходване фонда на работната заплата.

Министерският съвет може да възлага на Банката и други задачи за изпълнение.

Чл. 5 – За да осигури изпълнението на възложените ѝ задачи, Българската народна банка упражнява контрол чрез лева върху стопанската и финансовата дейност на предприятията и организациите и за правилното и икономично разходване по целево назначение на предоставените им собствени и заемни оборотни средства.

За тази цел Банката изучава икономиката на предприятията и организациите, за да въздействува за изпълнението на стопанските и финансовите планове при спазване принципите на стопанската сметка и режима на икономии.

III. Емисионно-касова дейност

Чл. 6 – Българската народна банка има изключителното право да издава и пуска в обръщение банкноти, както и да пуска в обръщение монети за сметка на Министерството на финансите.

Издаването на банкноти, насичането на монети и пускането им в обръщение се извършва по решение на Министерския съвет.

Чл. 7 – Размерът на паричното обръщение се определя от Министерския съвет.

Чл. 8 – Банкнотите, пуснати в обръщение от Българската народна банка, са обезпечени със злато, скъпоценни метали и всички други активи на Банката.

Чл. 9 – Българската народна банка организира и извършва касовото обслужване на народното стопанство, определя реда за внасяне наличните парични средства на предприятията, организациите и учрежденията в нейните каси и извършва плащания в налични пари по техните сметки при спазване на установения ред за разплащанията.

Чл. 10 – За регулиране на паричното обръщение Българската народна банка съставя тримесечни касови планове, които се утвърждават от Министерския съвет.

Банката съставя и баланси за паричните доходи и разходи на населението.

Чл. 11 – За съставяне на касовите планове на Българската народна банка и балансите за паричните доходи и разходи на населението министерствата, ведомствата, предприятията, учрежденията и организациите представят задължително на Банката всички необходими сведения, планови и отчетни материали по установени от нея форми и срокове.

Чл. 12 – Във връзка с касовото обслужване на народното стопанство, Българската народ-

на банка упражнява контрол върху предприятията, организациите и учрежденията относно спазването на касовата дисциплина и икономичното разходване на наличните пари по прякото им целево назначение.

IV. Кредитна дейност

Чл. 13 – Българската народна банка извършва кредитирането на държавните и кооперативните предприятия и организации въз основа на утвърдените от Министерския съвет тримесечни кредитни планове.

Чл. 14 – За съставяне на кредитните планове министерствата, ведомствата, предприятията и организациите представят задължително на Българската народна банка всички необходими сведения, планови и отчетни материали по установени от нея форми и срокове.

Чл. 15 – Предприятията и организациите се кредитират от Банката, ако са обособени на стопанска сметка, регистрирани по установения ред, имат самостоятелен баланс и са снабдени със собствени оборотни средства.

Банката кредитира трудово-кооперативните земеделски стопанства, без да изисква наличие на собствени оборотни средства.

При кредитирането предприятията и организациите трябва да отговарят и на специални условия, установени в Инструкциите по кредитирането за отделни видове заеми.

Чл. 16 – Взаимното стоково и парично кредитиране между предприятията и организациите е забранено.

Чл. 17 – Заемите, отпускани от Българската народна банка, са целеви, срочни, обезпечени и лихвени.

Чл. 18 – Кредитирането се извършва за непокриваните със собствени оборотни средства:

а) стоково-материални ценности;

б) сезонни и други производствени разходи;

в) платежни документи за извършени доставки, работи и услуги.

Чл. 19 – Заемите се отпускат за точно определена цел и за срок до една година.

Чл. 20 – Заемите се обезпечават със залог на кредитираните стоково-материални ценности, с ценностите и средствата, които ще се добият от кредитираните дейности, с вземанията по платежни документи, а за установени от Банката случаи и с гаранция на висшестоящата организация.

Чл. 21 – Размерът на събираните от Банката лихви по отпусканите заеми се определя в тарифата на Банката.

Чл. 22 – За укрепване на стопанската сметка и за въздействие върху предприятията и организациите Българската народна банка прилага диференциран ред за кредитиране, като за предприятията и организациите, които работят лошо, прилага по-строг, специален режим на кредитиране и разплащания.

Чл. 23 – Към предприятията и организациите, които нарушават кредитната дисциплина и установените условия за кредитиране, Българската народна банка прилага диференцирано кредитни санкции, като събира предсрочно заемите, спира напълно или частично кредитирането, пристъпва към продажба на залозите и налага и други санкции, предвидени в инструкциите по кредитирането.

V. Дейност по разплащанията

Чл. 24 – Българската народна банка организира, извършва и контролира разплащанията между предприятията, организациите и учрежденията.

Банката организира и развива предимно безналичните форми на разплащания.

Чл. 25 – Предприятията, организациите и учрежденията съхраняват паричните си средства по своите сметки при Българската народна банка и от тях теглят суми за извършване на разходите си.

Изключение се допуска за паричните средства, които по силата на решения на Министерския съвет се съхраняват в Българската инвестиционна банка и в Държавната спестовна каса, както и за определените от Банката касови лимити и норми на предприятията, организациите и учрежденията.

Българската инвестиционна банка, Държавната спестовна каса и Държавният застраховате-

лен институт са длъжни да съхраняват временно свободните си парични средства в Българската народна банка.

Чл. 26 – Основните положения по разплащанията между предприятията, организациите и учрежденията се определят от Министерския съвет, а редът и техническите условия с инструкции на Банката.

Чл. 27 – Във връзка с извършване на разплащанията, Българската народна банка упражнява контрол за спазване на платежната и договорната дисциплина и за своевременното внасяне и правилното използуване на паричните средства по сметките в Банката.

Чл. 28 – Към предприятията, организациите и учрежденията, които нарушават платежната и договорната дисциплина, Българската народна банка прилага санкциите, предвидени в решенията на Министерския съвет.

VI. Задгранични разплащания и операции с валутни ценности

Чл. 29 – Българската народна банка има изключителното право да извършва покупка и продажба в страната и в чужбина на:

а) скъпоценни метали – злато, сребро и платина в монети, на кюлчета и в суров вид;

б) чекове, преводи, менителници, записи на заповед и други платежни документи, издадени в чужда валута;

в) чуждестранни банкноти и монети;

г) чуждестранни ценни книжа.

Чл. 30 – Българската народна банка определя курса на чуждестранните валути по отношение на лева.

Чл. 31 – Българската народна банка извършва:

а) плащанията в чуждестранна валута в страната и в чужбина;

б) паричните преводи за и от чужбина;

в) инкасирането на чуждестранни банкноти, чекове и другите операции с валутни ценности.

Чл. 32 – За извършване на разплащанията с чужбина Българската народна банка сключва кореспондентски договори с чуждестранни банки и открива сметки при тях.

Чл. 33 – Българската народна банка извършва разплащанията с чужбина по установен от Министерския съвет ред.

Чл. 34 – Във връзка с разплащанията по външната търговия, Българската народна банка може да издава гаранции и да ползува с разрешение от Министерския съвет кредити от чужбина.

VII. Дейност по касовото изпълнение на републиканския и местните бюджети

Чл. 35 – Българската народна банка извършва касовото изпълнение на републиканския и местните бюджети.

Чл. 36 – Във връзка с касовото изпълнение на републиканския и местните бюджети, Българската народна банка приема приходите, отпуска средства за извършване на разходите и ги отчита на Министерството на финансите, като съдействува за спазване на бюджетната дисциплина.

VIII. Контрол по разходване фонда на работната заплата

Чл. 37 – Българската народна банка извършва предварителен контрол по фонда на работната заплата на предприятията и организациите за осигуряване правилно и законосъобразно отпускане на средства за работна заплата, а така също последващ, периодичен контрол за законосъобразното и икономично разходване на фонда на работната заплата, а в министерствата, ведомствата и последващите висшестоящи организации за разпределението, отпускането и отчитане на фонда работна заплата на подведомствените им предприятия и организации и проведените мероприятия за икономичното му разходване.

Основните правила за контрола по фонда на работната заплата се установяват от Министерския съвет, а подробностите – с инструкции на Банката.

IX. Устройство на Българската народна банка

Чл. 38 – Българската народна банка има следното устройство: Централно управление, управления и отдели при Централното управление и банкови клонове.

Чл. 39 – Българската народна банка се ръководи от Централно управление, начело с председател.

Централното управление се състои от председател, зам.-председатели и членове, броят на които се определя от Министерския съвет.

Чл. 40 – Председателят и заместник-председателите на Банката се назначават и уволняват по предложение на Министерския съвет с Указ на Президиума на Народното събрание, а членовете на Централното управление – от Министерския съвет.

Чл. 41 – Председателят на Българската народна банка има следните права и задължения:

а) ръководи и отговаря за общата дейност на Банката;

б) издава заповеди и одобрява инструкции по дейността на Банката;

в) представлява банката и установява реда за представляване и подписване на Банката;

г) утвърждава касовите планове на банковите клонове въз основа на утвърдените от Министерския съвет тримесечни касови планове;

д) издава заповеди за откриване и закриване на банковите клонове в съответствие с решенията на Министерския съвет;

е) разрешава въвеждането на специален режим на кредитиране и разплащания;

ж) разрешава отсрочване на заемите в рамките на кредитния план;

з) одобрява правилници за работата на управленията и отделите при Централното управление на Банката и на банковите клонове;

и) назначава и уволнява служителите при Банката;

к) в съответствие със съществуващите законни разпореждания определя длъжностните и персонални заплати на банковите служители;

л) представя на Министерския съвет за утвърждаване кредитните и касовите планове, годишните отчети и баланси, ведомостите за загубите и печалбите, бюджета и тарифата на Банката.

Председателят на Банката може да делегира някои от правата си на други длъжностни лица.

Чл. 42 – Централното управление на Българската народна банка взема решения по:

а) принципните въпроси на оперативното ръководство на банковата работа;

б) инструкциите във връзка с дейността на Банката;

в) проектите на тримесечните кредитни и касови планове и мероприятията за тяхното изпълнение;

г) въпросите по организиране на кредитирането и разплащанията, регулирането на паричното обръщение, отчетността и вътрешно-ведомствения контрол;

д) годишния отчет и баланс на Банката;

е) подбирането и подготовката на банковите кадри;

ж) структурата на банковия апарат и бюджета на Банката;

з) откриването и закриването на банковите клонове;

и) проекто-тарифата на Банката;

к) отчетите на началниците на управленията и отделите и на управителите на банковите клонове;

л) отписването на несъбираеми вземания и други нереални активи, след съгласуване с Министъра на финансите.

Чл. 43 – Централното управление на Банката може да взема решения на заседания, ако участвуват най-малко половината от членовете на неговия състав при обезателно присъствие на председателя или на един от заместник-председателите.

При разногласия в заседанията се провежда становището на председателствуващия. Ония от членовете, които са на друго становище, могат да отнесат въпроса пред Министерския съвет.

Решенията на Централното управление се привеждат в изпълнение с нареждане на председателя на Банката.

Чл. 44 – Управленията и отделите при Централното управление на Българската народна банка са оперативно-ръководни и контролни органи, които:

а) ръководят банковите клонове в кръга на дадената им компетентност;

б) контролират банковите клонове и им оказват инструктивна помощ;

в) осигуряват практическото прилагане на банковите инструкции, решенията на Централ-

ното управление и нарежданията на Председателя на Банката;

г) изучават икономиката на отделните отрасли и правят предложения за подобряване на банковата работа, за засилване на банковия контрол чрез лева и укрепване на стопанската сметка.

Чл. 45 – Българската народна банка извършва своята дейност чрез банкови клонове, които имат определени от Централното управление райони на действие.

Чл. 46 – Банковите клонове са пряко подчинени на Централното управление на Банката и изпълняват само неговите нареждания.

Чл. 47 – Банковите клонове се ръководят и представляват от управители, които отговарят за работата им.

X. Средства на Българската народна банка

Чл. 48 – Българската народна банка има следните фондове:

а) уставен фонд, определен от Министерския съвет;

б) резервен фонд, който служи за покриване евентуални загуби от дейността на Банката;

в) фонд за основните средства;

г) фонд амортизация;

д) специални фондове, които могат да се откриват по решения на Министерския съвет.

Чл. 49 – Чистата годишна печалба на Банката се разпределя по следния начин:

а) 50% в приход на републиканския бюджет;

б) 50% за увеличаване на резервния фонд на Банката.

Когато резервният фонд достигне размера на уставния фонд, печалбата по решение на Министерския съвет се отнася за увеличаване на уставния фонд или в бюджета на държавата.

XI. Отчетност и ревизии

Чл. 50 – Годишният отчет и баланс на Българската народна банка се представя на Министерския съвет за утвърждаване не по-късно от 30 април на следната година.

Чл. 51 – Вътрешно-ведомственият контрол в Българската народна банка се упражнява от ревизионни органи на Банката.

XII. Общи разпореждания

Чл. 52 – Въз основа на настоящия устав и правителствените разпореждания Българската народна банка издава инструкции по извършваните от нея дейности, които са задължителни за предприятията, организациите и учрежденията.

Предприятията и организациите са длъжни да представят счетоводни баланси, отчети, справки, сведения и други книжа, които Банката изисква във връзка с кредитирането, разплащанията и упражняването на банковия контрол.

Чл. 53 – Българската народна банка може да се снабдява за вземанията си с изпълнителни листове въз основа на установяващи вземането документи или въз основа на извлечение от сметките на длъжниците.

Чл. 54 – В полза на Българската народна банка може да се учредява:

а) твърд залог, който може да бъде оставен на отговорно пазене у залогодателя;

б) залог на стоки и материали в преработка, при който залогодателят има право да преработва заложените ценности и да реализира продукцията при условие, че едновременно с това ще издължи съответната част от заема или ще ги замени с други кредитирани от Банката ценности;

в) залог на стоки в оборот, при който залогодателят има право да реализира заложените ценности при условие, че едновременно ще издължи съответната част от заема или ще ги замени с други кредитирани от Банката ценности.

Чл. 55 – Върху постъпленията по специалните заемни сметки при Банката не могат да се налагат запори.

Чл. 56 – Вземанията на Българската народна банка, възникнали във връзка с просрочието или с предсрочното изискване на заемите, се събират от средствата по разплащателната или текущата сметка на предприятието или организацията при спазване на установената поредност, без да е необходимо Банката да се снабдява с изпълнителен лист, а от трудово-кооперативните земеделски стопанства – въз основа на писмено съгласие на стопанството или на изпълнителни листове,

издадени от съдилищата.

Чл. 57 – Банката може да извършва прихващания със свои вземания, срокът на които не е настъпил, ако предприятието или организацията е започнало ликвидиране на своята дейност или е прекратило плащанията по задълженията си, както и в случаите, когато Банката има право да събира предсрочно вземанията си.

Чл. 58 – Счетоводните книги на Българската народна банка, извлеченията и другите документи, изходящи от нея, имат доказателствена сила на официални документи.

Чл. 59 – Българската народна банка има печат, на който е изобразен държавният герб на Народна република България.

София, септември 1956 год.

[- - -]
Кр. Данов

/ДК

ЦДА, ф. 136, оп. 22, а.е. 398, л. 1–13. Оригинал. Машинопис.

---

* *Този текст на Устава на БНБ е утвърден без изменения с Указ № 421 на Президиума на Народното събрание от 16 ноември 1956 г.*

№ 28

РАЗПОРЕЖДАНЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА РАЗРЕШАВАНЕ НА БЪЛГАРСКАТА ИНВЕСТИЦИОННА БАНКА ДА КРЕДИТИРА МИНИСТЕРСТВОТО НА СТРОЕЖИТЕ И СТРОИТЕЛНИТЕ МАТЕРИАЛИ ЗА ИЗПЛАЩАНЕ НА ЛИМИТНИ КАПИТАЛОВЛОЖЕНИЯ

София, 30 декември 1957 г.

ПОВЕРИТЕЛНО

РАЗПОРЕЖДАНЕ
НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ

от 30.XII.1957 год.

ЗА: разрешаване на Българската инвестиционна банка да кредитира Министерството на строежите и строителните материали за изплащане лимитни капиталовложения по плана за 1957 година

по доклад № КМ-93 от 28.XII.1957 год.
Министъра на строежите и строителните материали

МИНИСТЕРСКИЯТ СЪВЕТ РАЗПОРЕЖДА:

Разрешава на Българската инвестиционна банка да кредитира Министерството на строежите и строителните материали в размер до 6,700 хил. лева, за да изплати неразплатените в края на годината по плана за 1957 година лимитни капиталовложения вследствие намаляване подлежащите на начисляване по план амортизационни отчисления и закъсняване във вноските от страна на финансово затруднени предприятия.

Заемът да се издължи до 25 февруари 1958 година, като сумите на закъснелите вноски за амортизационни отчисления от 1957 година, които ще постъпят през 1958 година, бъдат отнесени

в погашение на заема. Останалата част да се погаси с неусвоените лимити от плана за капиталните вложения за 1957 година.

Изпълнението на настоящото разпореждане се възлага на Председателя на Българската инвестиционна банка и на Министъра на строежите и строителните материали.

София, *30* декември 1957 година

за ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: *Р. Дамянов*

ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ:
Ив. Михайлов *Р. Дамянов* *В. Червенков*

СЕКРЕТАР НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: *[- - -]*

РЪКОВОДИТЕЛ НА ГРУПА: *[- - -]*

ПОМОЩНИК: *[- - -]*

за РЪКОВОДИТЕЛ НА ЮРИДИЧЕСКАТА ГРУПА: *[- - -]*

Постановлението да се изпрати:

В пълен текст В извлечение
1. *М-во на стр.*
2. *М-во на фин.*
3. *ДПК*
4. *БИБ*

София, *30.XII.1957* г.
[- - -]

ЦДА, ф. 136, оп. 25, а.е. 1496, л. 1. Оригинал. Машинопис.

---

* *Докладът е приет от УС на БНБ с Протокол № 35 от 30 декември 1968 г.*

№ 29

УКАЗ НА ПРЕЗИДИУМА НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА УСТАВА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, 17 април 1959 г.

Препис

ПРЕЗИДИУМ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

Президиумът на Народното събрание въз основа на чл. 35, точка 5 от Конституцията на Народна република България и чл. 5, буква „а“ от Закона за Президиума на Народното събрание издава следния

У К А З

за изменение Устава на Българската народна банка

(Обнародван в „Известия“, бр. 94/1956 г., изменен – бр. 11/1957 г. и бр. 104/1958 г.)

§ 1. Член 2 се изменя така:

„Българската народна банка е подчинена непосредствено на Министерския съвет.“

§ 2. Член 38 се изменя така:

„Българската народна банка има следното устройство: централно управление, управления и отдели при централното управление, окръжни банкови клонове и банкови клонове.“

§ 3. Буква „д“ на чл. 41 се изменя така:

„Издава заповеди за откриване и закриване на банкови клонове след съгласуване с окръжните народни съвети.“

§ 4. Буква „к“ на чл. 42 се изменя така:

„Отчетите на началниците на управленията, отделите и окръжните банкови клонове.“

§ 5. Член 45 се изменя така:

„Българската народна банка извършва своята дейност чрез окръжни банкови клонове и банкови клонове.“

§ 6. Член 46 се изменя така:

„Банковите клонове осъществяват банковата дейност по кредитирането, разплащанията, касовото обслужване и по другите възложени им задачи и упражняват контрол чрез лева върху стопанската и финансовата дейност на предприятията и организациите в района им.

Банковите клонове се ръководят и представляват от управители, които отговарят за тяхната дейност.“

§ 7. Член 47 се изменя така:

„Окръжните банкови клонове ръководят работата на банковите клонове в окръга в пределите на правата, предоставени им от Централното управление на Банката. Те осъществяват и дейността, посочена в чл. 46 в определения им район.

Окръжните банкови клонове са пряко подчинени на Централното управление. Те се ръководят и представляват от управители, които отговарят за тяхната дейност.“

Изпълнението на настоящия указ се възлага на председателя на Министерския съвет.

Издаден в София на *17* април 1959 г. под № *243* и подпечатан с държавния печат.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ПРЕЗИДИУМА
НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ: /п/ Д. Ганев

СЕКРЕТАР НА ПРЕЗИДИУМА
НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ: /п/ Т. Даскалов

Вярно с оригинала
НАЧАЛНИК НА КАНЦЕЛАРИЯТА: *С. Панов*

Сверил: [- - -]

ЦДА, ф. 117, оп. 21, а.е. 140, л. 11–12. Оригинал. Препис. Машинопис.

№ 30

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ДИМИТЪР ПОПОВ ДО ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ИЗДИГАНЕ НА СТАТУТА НА БНБ И ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ НА СЪСТАВА НА НЕЙНИЯ УПРАВИТЕЛЕН ОРГАН

София, 26 декември 1966 г.

ДО
ПОЛИТБЮРО НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

от ДИМИТЪР ПОПОВ, министър на финансите

ОТНОСНО: назначаване на ръководство на Българска народна банка.

От 1 януари 1967 г. се реорганизира банковата система, като Българската инвестиционна банка се слива с Българската народна банка. Към банката се създават 4 главни дирекции – емисионна, кредитиране и контрол на промишлеността, кредитиране и контрол на търговията и кредитиране и контрол на селското стопанство.

Главните дирекции ще обслужват предприятията във връзка с кредитирането на производствената дейност и капиталните вложения, основния ремонт, разплащанията, фонд работна заплата и пр. в духа на новата система на ръководство на народното стопанство. Те ще решават самостоятелно всички въпроси, свързани с кредитно-разплащателната дейност на предприятията от съответния отрасъл, ще бъдат на вътрешно-стопанска сметка и ще имат свои баланс и кредитен план.

Българската външнотърговска банка запазва своята дейност, като нейният председател остава с ранг на първи заместник-председател на Българската народна банка.

Държавната спестовна каса се запазва като самостоятелен институт. Към нея се прехвърлят жилищните спестовни влогове и жилищна спестовност. Баланса на Държавната спестовна каса е приложение към баланса на Българската народна банка. Поради важността на този институт, предлагаме същият да се издигне в ранг на главна дирекция, като нейният председател бъде с ранг на заместник-председател на Българската народна банка.

Предвид на това, че кредитната система се обединява и се обособява като единствен емисионен център и център за кредитиране и разплащане в страната, целесъобразно ще бъде Българската народна банка да се повиши в ранг на комитет.

Във връзка с това се налага да се утвърди ръководство на новата банка, за която цел Ви моля да утвърдите следните другари:

1. Кирил Георгиев НЕСТОРОВ - председател
2. Кръстю Стойчев ДАНОВ - първи зам.-председател
3. доц. Нешо Вълев ЦАРЕВСКИ - председател на Българската външнотърговска банка и за първи зам.-председател на Българска народна банка
4. проф. Лазар Иванов РАЛЧЕВ - зам.-председател
5. проф. Тотю Тодоров ТОТЕВ - главен директор на Главна емисионна дирекция с ранг зам.-председател
6. Георги Димов ИВАНОВ - главен директор на Главната дирекция по промишлеността с ранг зам.-председател
7. Гарабед Арамов ГАРАБЕДОВ - главен директор на Главна дирекция по търговията, транспорта и комуналните услуги с ранг зам.-председател

8. Делчо Георгиев САПУНДЖИЕВ - главен директор на Главна дирекция по селското стопанство с ранг зам.-председател

9. Драган Христов ИЛИЕВ - председател на ДСК с ранг на зам.-председател

София, 26 декември 1966 г.

М И Н И С Т Ъ Р: *Д. Попов*

[Върху документа – надпис:]
Съгласен: С. Дълбоков

ЦДА, ф. 1Б, оп. 6, а.е. 6495, л. 3–5. Оригинал. Машинопис.

№ 31

ПОСТАНОВЛЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА РЕОРГАНИЗАЦИЯ НА БАНКОВАТА СИСТЕМА

София, 30 декември 1966 г.

ПРЕПИС

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 65

НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
от 30 декември 1966 г.

ЗА реорганизация на банковата система

До
МИНИСТЕРСТВАТА, КОМИТЕТИТЕ, ВЕДОМСТВАТА, ОКРЪЖНИТЕ НАРОДНИ СЪВЕТИ

МИНИСТЕРСКИЯТ СЪВЕТ ПОСТАНОВИ:

1. Да се слеят от 1 януари 1967 г. Българската народна банка и Българската инвестиционна банка, като Българската народна банка поема дейността, имуществото, правата и задълженията на Българската инвестиционна банка, с изключение на дейността, правата и задълженията по жилищно-спестовните влогове и заемите за жилищно строителство на гражданите, които се поемат от Държавната спестовна каса.

Българската външнотърговска банка е в единната банкова система, като запазва статута си.

Утвърждава приложения проектоуказ за реорганизация на банковата система.

Предлага на Президиума на Народното събрание да издаде указ съобразно с утвърдения проект.

2. Българската народна банка е подчинена на Министерския съвет и се приравнява на комитет при Министерския съвет без ранг на министерство.

Министерството на финансите е център на финансово-кредитната система. Министърът на финансите контролира дейността на банката и има право да ѝ дава задължителни указания в рамките на законите, указите и постановленията на Министерския съвет.

3. Имуществото на Българската народна банка е отделено от имуществото на държавата. Държавата не носи отговорност за резултатите от дейността на банката, а банката не отговаря за задълженията на държавата.

4. Българската народна банка е емисионна банка и център за кредитиране и разплащане в страната.

Банката извършва своята дейност въз основа на последователното приложение на принципите на стопанската сметка.

Тя регулира паричното обръщение според потребностите на народното стопанство и спазва емисионната директива на Министерския съвет.

Българската народна банка взема най-активно участие при съставяне пропорциите на народното стопанство от гледна точка на най-ефективното използуване на обществените средства. За целта тя разработва свои становища от гледище на паричното обръщение по развитието на отделните отрасли и производства и излиза със съответни предложения пред Министерския съвет и други органи.

Банката организира цялостното кредитиране и разплащанията в народното стопанство, финансирането и контрола върху капиталните вложения, включително жилищното строителство, и въздействува за постигане на най-висока ефективност от основните и оборотните средства, за увеличаване на материалните и финансовите ресурси на страната.

Банката съставя кредитен план, с който се обхващат всички кредитни източници и тяхното ефективно насочване според потребностите на народното стопанство. Източниците на банката се използуват при разграничаване ресурсите за кредитиране на капитални вложения от ресурсите за кредитиране на оборотни средства.

При финансиране, кредитиране и контрол на капиталните вложения банката обхваща цялостния процес по създаването и използуването на основните фондове – проектиране, изпълнение, достигане на проектните технико-икономически показатели и експлоатация, според изискванията на научно-техническия прогрес.

Банката контролира законосъобразното образуване и разпределение на доходите и фонд „Работна заплата“ в предприятията, като следи за предимственото нарастване на производителността на труда пред нарастването на средната работна заплата.

Банката извършва касовото изпълнение и отчитане на държавния бюджет.

Тя определя курса на чуждестранните валути и организира, контролира и извършва покупко-продажби на такива валути, скъпоценни метали и други валутни ценности.

5. Българската народна банка организира дейността си в съответствие с принципа на отрасловото ръководство на народното стопанство и осигурява комплексно обслужване на предприятията.

Тя използува икономическите лостове – кредит, диференцирани лихвени проценти и разплащания за съставяне на най-ефективни планове на предприятията и държавните стопански обединения, за въздействие за изпълнение на държавните задания и за осигуряване висока рентабилност от тяхната дейност.

При кредитирането банката провежда политика за стимулиране предприятията за най-ефективно използуване на средствата в народното стопанство, за засилване принципа на материалната заинтересованост и за укрепване на стопанската сметка. За целта тя разрешава кредити въз основа на рентабилността, срока за възвръщане на заемите и перспективата на производството и реализацията.

Заемите, отпускани от банката, са целеви, обезпечени, срочни и лихвени.

Стоковото и паричното кредитиране между предприятията е забранено.

6. Българската народна банка участвува активно в правилното насочване на лимитите за капитални вложения за обекти, които не влизат в поименния списък, утвърден от Министерския съвет.

Банката контролира и въздействува за спазване на договорната и финансовата дисциплина при проектирането и изпълнението на капиталните вложения. Тя не кредитира обекти, които не отговарят на нормативните показатели за ефективността на капиталните вложения и за които няма договор между инвеститора и строителя. Банката изисква да се спазват установените норми и цени за строителните и монтажните работи. Чрез кредита и лихвата тя стимулира срочното и предсрочното въвеждане на обектите в експлоатация.

Българската народна банка заплаща извършените капитални вложения, ако отговарят на проектите и сметните документации, приети със сключените договори. За тази цел тя може да установи свой постоянен контрол на строителните обекти.

7. Българската народна банка има следните органи:

а) общ банков съвет;

б) управителен съвет;

в) главни дирекции, дирекции и отдели;

г) кредитни съвети към главните дирекции за кредитиране на отделните отрасли;

д) окръжни, районни и специализирани банкови клонове.

8. Общият банков съвет се състои от:

а) министъра на финансите, председателя на Държавния комитет за планиране и председателя на Комитета по труда и работната заплата, както и някои министри и генерални директори на държавни стопански обединения и други, определени от председателя на Министерския съвет по предложение на министъра на финансите;

б) председателя, зам.-председателите, главните директори и директорите на банката и председателите на Българската външнотърговска банка и Държавната спестовна каса.

Общият банков съвет се председателствува от министъра на финансите, а в негово отсъствие – от председателя на банката.

9. Общият банков съвет определя въз основа на партийните и правителствените решения политиката на банката в областта на емисионната, инвестиционната, кредитно-разплащателната и контролната ѝ дейност; разглежда проекта за лихвената тарифа, прави предложения за най-ефективно използуване на собствените и заемните средства в народното стопанство и дава заключение по отчета и баланса на банката пред Министерския съвет.

Общият банков съвет определя политиката на Държавната спестовна каса по влогонабирането и кредитораздаването на населението.

10. Управителният съвет на Българската народна банка се състои от председателя на банката, заместник-министър на финансите, заместник-председателите и главните директори на банката, председателя на Българската външнотърговска банка, председателя на Държавната спестовна каса и директори на банката, определени от Министерския съвет.

Управителният съвет се ръководи от председателя на банката.

Той е колективен орган, който подпомага председателя при ръководството на банката.

Утвърждава състава на управителния съвет на Българската народна банка съгласно с приложението.

11. Към банката се създават:

Главна дирекция емисионна;

Главна дирекция кредитиране и контрол на промишлеността;

Главна дирекция кредитиране и контрол на търговията, транспорта и комуналните услуги;

Главна дирекция кредитиране и контрол на селското стопанство и

дирекции и отдели.

12. Главните дирекции и дирекциите обслужват комплексно предприятията във връзка с кредитирането на производствената им дейност и капиталните вложения, основния ремонт, разплащанията, фонд „Работна заплата“ и пр. Те работят пряко с отрасловите стопански обединения и носят отговорност за кредитните вложения; решават самостоятелно всички въпроси, свързани с кредитно-разплащателната дейност на предприятията от съответния отрасъл, и имат свой баланс и кредитен план.

Главните дирекции се ръководят от главни директори, които са с ранг на зам.-председатели на Българската народна банка.

Към главните отраслови дирекции се създават като съвещателни органи съвети в състав, определен от председателя на банката, в които се привличат и представители от държавни стопански обединения. Те разглеждат дейността на главните дирекции, изслушват информации за състоянието на предприятията от съответните отрасли и предлагат мерки за подобряване на работата и за повишаване на плановата, финансовата и платежната дисциплина.

13. Дейността на банковите клонове (окръжни и районни) се организира на отраслов принцип.

Българската народна банка, съгласувано с ръководствата на обединенията, може да създава към тях или към важни строителни обекти специализирани банкови клонове.

14. Предприятията и държавните стопански обединения могат да внасят свободни средства в банката под формата на дългосрочни депозити. За тази цел те получават поощрителна лихва според срока за влагане на средствата за използуване от банката.

Направените депозити не се облагат с данък върху производствените фондове.

Българската народна банка може да експериментира и други форми на използуване свободните средства на предприятията.

15. Българската народна банка съставя годишни кредитни и касови планове, които се внасят от министъра на финансите и председателя на банката за утвърждаване от Министерския съвет.

Кредитният план на банката е съставна част от единния финансов план на страната.

Българската народна банка участвува в съставянето на баланса за паричните доходи и разходи на населението. Министърът на финансите, председателят на Държавния комитет за планиране и председателят на Българската народна банка до 30 юни 1967 г. да направят предложение за повишаване ролята на този баланс.

16. Председателят на Българската народна банка, съгласувано с министъра на финансите, в срок от 6 месеца от датата на настоящото постановление да внесе в Министерския съвет проектозакон за Българската народна банка.

В същия срок председателят на банката, съгласувано с министъра на финансите, да внесе за утвърждаване в Министерския съвет нова тарифа за лихвите, събирани и плащани от банката. В тарифата да се предвижда използуване на лихвата като икономически лост за повишаване ефективността на основните и оборотните средства и за създаване стимули за подобряване работата на предприятията; олихвяване на свободните средства на предприятията според тяхното значение при определяне източниците за кредитиране на разширеното социалистическо възпроизводство.

17. За да се повиши производителността на труда на банковите работници въз основа на научната организация на труда и използуване на съвременни високопроизводителни технически средства, за набиране и обработка на икономическите информации, председателят на Българската народна банка, съгласувано с Министерството на финансите и Държавния комитет за наука и технически прогрес, в срок от 3 месеца да разработи план за механизация на счетоводната и статистическата отчетност за нуждите на финансово-кредитната система, като необходимите за целта средства се осигуряват в рамките на валутния план на страната.

18. Българската народна банка може да използува мрежата на Държавната спестовна каса в селища, където няма клонове.

Балансът на Държавната спестовна каса е приложение към баланса на Българската народна банка.

19. В 15-дневен срок от датата на настоящото постановление председателят на Българската народна банка, съгласувано с министъра на финансите, да внесе предложение в Министерския съвет за промените в щатни таблици № 4 и № 8 и в щатното разписание на Българската народна банка в рамките на щата и фонд „Работна заплата“ на двете банки.

В 30-дневен срок от решението по предходната алинея председателят на банката, съгласувано с министъра на финансите, да внесе в Министерския съвет за утвърждаване проектобюджета на банката.

Българската народна банка има двама първи заместник-председатели и необходимия брой заместник-председатели.

Председателят на Българската външнотърговска банка е първи заместник-председател на Българската народна банка.

20. Назначава за главни директори при Българската народна банка:

проф. ТОТЮ ТОДОРОВ ТОТЕВ – на Главна дирекция емисионна;

ГЕОРГИ ДИМОВ ИВАНОВ – на Главна дирекция кредитиране и контрол на промишлеността;

ГАРАБЕД АРАМОВ ГАРАБЕДОВ – на Главна дирекция кредитиране и контрол на търговията, транспорта и комуналните услуги и

ДЕЛЧО ГЕОРГИЕВ САПУНДЖИЕВ – на Главната дирекция кредитиране и контрол на селското стопанство.

21. Предлага на Президиума на Народното събрание да издаде указ:

1. чл.35 т. 5 от Конст. на НРБ

Назначава на:

КРЪСТЮ СТОЙЧЕВ ДАНОВ – за първи зам.-председател на Българската народна банка;

доц. НЕШО ВЪЛЕВ ЦАРЕВСКИ – председател на Българската външнотърговска банка и за първи зам.-председател на Българската народна банка;

проф. ЛАЗАР ИВАНОВ РАЛЧЕВ – за зам.-председател на Българската народна банка;

2. Запазва ранга на зам.-председател на Българската народна банка на:

проф. ТОТЮ ТОДОРОВ ТОТЕВ – главен директор на Главна дирекция емисионна;

ГЕОРГИ ДИМОВ ИВАНОВ – главен директор на Главна дирекция кредитиране и контрол на промишлеността;

за даване ранг на зам.-председател на Българската народна банка на:

ГАРАБЕД АРАМОВ ГАРАБЕДОВ – главен директор на Главна дирекция кредитиране и контрол на търговията, транспорта и комуналните услуги;

ДЕЛЧО ГЕОРГИЕВ САПУНДЖИЕВ – главен директор на Главна дирекция кредитиране и контрол на селското стопанство и

ДРАГАН ХРИСТОВ ИЛИЕВ – председател на Държавната спестовна каса.

Постановлението да се обнародва в Държавен вестник.

ЗА ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: (п) Ж. Живков

ГЛ. СЕКРЕТАР НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: (п) Н. Манолов

В я р н о,
Н-К НА ОТДЕЛ ОБЩА КАНЦЕЛАРИЯ: *Ст. Цонев*

[Върху документа – печат и надписи:]
ПРЕЗИДИУМ на Н.С.
Вх. № *1082*
Получено на *31.XII.*1*966* г.

ЦДА, ф. 117, оп. 30, а.е. 118, л. 1–10. Оригинал. Препис. Машинопис.

№ 32

ПРОЕКТ НА ЗАКОН ЗА БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА*

София, преди 28 февруари 1968 г.

З А К О Н
ЗА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1. Българската народна банка е държавна банка на Народна република България. Тя е емисионна банка и банка за кредитиране на оборотни средства, за кредитиране и финансиране за капитални вложения и за разплащания в страната и с чужбина.

2. Българската народна банка извършва своята дейност в съответствие със законите в страната, решенията на Министерския съвет, държавния народностопански план и кредитните и касовите планове на банката.

3. При изпълнение на своите задачи банката въздействува чрез кредита, финансирането, разплащанията и лихвата за повишаване ефективността на народното стопанство, за засилване материалната заинтересованост и отговорност на предприятията и за укрепване на стопанската сметка.

4. Българската народна банка е юридическо лице на стопанска сметка със седалище в София. Тя не отговаря за задълженията на държавата и държавата не отговаря за задълженията на банката.

5. Българската народна банка е подчинена непосредствено на Министерския съвет.

Министърът на финансите контролира дейността на банката и има право да ѝ дава задължителни указания в рамките на законите и решенията на Министерския съвет.

6. Българската народна банка организира и регулира паричното обръщение според потребностите на народното стопанство и съобразно изискванията за поддържане стабилността на лева.

Банката има изключително право да издава и пуска в обръщение банкноти и да пуска в обръщение монети за сметка на Министерството на финансите, които са законно платежно средство в страната.

Банкнотите се издават по решение на Министерския съвет и са обезпечени със злато и всички активи на банката.

Банката извършва касовото обслужване на народното стопанство.

7. Българската народна банка съдействува при формирането и реализирането на народностопанските пропорции за осигуряване най-ефективно използуване на финансовите ресурси на страната.

Банката съдействува за материалната и валутната обвръзка на плана както при съставянето, така и в процеса на изпълнението му.

8. Българската народна банка кредитира предприятията за изпълнението на техните планове и в съответствие с кредитния план на банката за оборотни средства, капитални вложения и основен ремонт.

Кредитите, отпускани от банката, са целеви, обезпечени, срочни и лихвени.

Кредитът се договаря между предприятията и главните дирекции или клоновете на банката, при което те анализират цялостното финансово състояние на предприятията, включително тяхната платежоспособност и перспективи за развитие.

При кредитирането се дава предимство на предприятията, производствената дейност на които осигурява висока рентабилност и по-бързо възвръщане на заемите.

Взаимното парично и стоково кредитиране между предприятията е забранено, освен по решение на Министерския съвет.

9. За регулиране на паричното обръщение и поддържане стабилността на лева и за кредитиране на народното стопанство банката, съвместно с Министерството на финансите, съставя касови и кредитни планове, които се внасят от министъра на финансите и председателя на банката за утвърждаване в Министерския съвет.

Общият кредитен план на банката обхваща кредитните планове на главните дирекции (чл. 27). В него се централизират ресурсите, като се разграничават според характера им и в съответствие с това се насочват за капитални вложения и за оборотни средства.

Банката участвува при съставяне на баланса на паричните доходи и разходи на населението и го използува за планиране и регулиране на паричното обръщение.

10. Българската народна банка извършва финансирането за капитални вложения, когато те се осъществяват със средства от държавния бюджет или със собствени средства на предприятията.

11. Банката участвува при разпределението на утвърдените за отделните отрасли лимити за капитални вложения и разпределя, съобразно икономическата им ефективност, капиталните вложения, които не са разпределени чрез плана по отрасли.

12. Предприятията, организациите и учрежденията са длъжни да съхраняват паричните си средства в Българската народна банка.

Случаите, при които тези средства трябва да се съхраняват в други кредитни или влогови институти, се определят от министъра на финансите и председателя на Българската народна банка.

Банката може да приема дългосрочни влогове от предприятията.

13. Българската народна банка организира и извършва разплащанията между предприятията, организациите и учрежденията в страната съобразно с наредба, утвърдена от Министерския съвет.

14. Българската народна банка упражнява контрол за законосъобразното образуване и разходване на фонда „Работна заплата“ и на средствата за награди и премии на предприятията в съответствие с решенията на Министерския съвет.

Банката контролира и законосъобразното набиране и разходване на средствата по фондовете на предприятията.

15. Българската народна банка организира разплащанията с чужбина, извършва покупко-продажбата на валутни ценности и скъпоценни метали и определя курса на чуждестранните валути по отношение на лева.

За целта тя може да сключва договори с банките на други страни, да предоставя и получава кредити и да издава гаранции за и от чужбина.

Дейността по международните разплащания и по операциите с валутни ценности се извършва и от Българската външнотърговска банка, съгласно нейния устав, решенията на Министерския съвет или по делегация от Българската народна банка.

16. Българската народна банка извършва касовото изпълнение и отчитане на републиканския бюджет и бюджетите на народните съвети.

Министерският съвет може да възлага и други дейности на банката.

17. Във връзка с изпълнението на своите задачи главните дирекции и клонове на банката анализират стопанското и финансовото състояние на предприятията и организират комплексното им банково обслужване и контрол, като обхващат цялостния процес по създаването и използуването на основните и оборотните средства.

II. УПРАВЛЕНИЕ И УСТРОЙСТВО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

Органи

18. Българската народна банка се управлява въз основа на единоначалието, съчетано с колективния принцип.

Банката има следните органи: общ банков съвет, управителен съвет, председател.

19. Общият банков съвет се състои от:

а) министъра на финансите, председателя на Държавния комитет за планиране, председателя на Комитета по труда и работната заплата, председателя, заместник-председателите и главните директори на Българската народна банка и председателите на Българската външнотърговска банка, Държавната спестовна каса и Държавния застрахователен институт;

б) министри, заместник-министри, генерални директори на обединения, директори на предприятия и банката и научни работници, определени от председателя на Министерския съвет по предложение на министъра на финансите и председателя на банката.

Общият банков съвет се председателствува от министъра на финансите, а в негово отсъствие – от председателя на банката.

20. Общият банков съвет:

а) определя политиката на банката в областта на емисионната, инвестиционната, кредитната и контролната ѝ дейност и на дейността по вътрешните и международните разплащания;

б) разглежда проектите за лихвената тарифа;

в) дава заключение пред Министерския съвет по годишния отчет, баланса и сметката за загубите и печалбите на банката и

г) прави предложения за най-ефективно насочване на капиталните вложения и паричните средства в отделните отрасли на народното стопанство.

Общият банков съвет приема наредба за реда на свикването и начина, по който взема решенията си.

21. Управителният съвет на Българската народна банка се състои от председателя на банката, заместник-министър на финансите, заместник-председателите и главните директори на банката, председателите на Българската външнотърговска банка и Държавната спестовна каса и директори на банката, определени от Министерския съвет по предложение на председателя на банката.

22. Управителният съвет взема решения по:

а) общите принципни въпроси по дейността на банката;

б) проектите за касови планове и общи кредитни планове и отчитането им;

в) годишния отчет, баланса и сметката за загубите и печалбите;

г) проектите за инструкции и наредби;

д) откриването и закриването на банкови клонове;

е) общите въпроси по организиране отчетността, механизацията и вътрешнобанковия контрол и

ж) общите въпроси по подбора, разпределението и квалификацията на кадрите.

23. Председателят на Българската народна банка ръководи дейността на банката, като се съобразява с решенията на общия банков съвет и управителния съвет. Той отговаря за дейността на банката пред Министерския съвет.

В случай на разногласие между председателя от една страна и общия банков съвет или управителния съвет от друга страна, председателят на банката провежда своето решение, като уведомява Министерския съвет за това.

Председателят се назначава и уволнява с указ на Президиума на Народното събрание по предложение на Министерския съвет.

24. Председателят на Българската народна банка представлява банката пред всички учреждения, предприятия, организации и лица; разпорежда с имуществото и в съответствие със законите в страната, назначава и уволнява служителите и определя правомощията им.

Председателят се подпомага от заместник-председатели и главни директори, които, в рамките на предоставената им компетентност, ръководят отделни поделения на банката.

Заместник-председателите и главните директори се назначават и уволняват с указ на Президиума на Народното събрание по предложение на Министерския съвет.

Председателят може да прехвърля някои от правата си на други длъжностни лица.

Главни дирекции

25. При Българската народна банка се създават главна дирекция „Емисионна“ и главни отраслови дирекции, броят и наименованието на които се определят от Министерския съвет.

26. Главна дирекция „Емисионна“ е център на емисионно-касовата и планово-икономическата дейност на банката.

Тя изпълнява следните основни дейности:

а) разработва въпросите по регулиране на паричното обръщение и поддържане стабилността на лева;

б) организира, ръководи и контролира цялата дейност по касовата служба на банката и по съхраняването на паричните средства на предприятията, организациите и учрежденията; определя курса на чуждестранните валути по отношение на лева;

в) разработва предложения на банката за формиране и реализиране на народностопанските пропорции и участвува при съставяне баланса на паричните доходи и разходи на населението;

г) съставя, разпределя и отчита касовия план на банката, обобщава кредитните планове на главните отраслови дирекции, съставя общия кредитен план на банката и отчита изпълнението му;

д) участвува, съвместно с главните отраслови дирекции, при разпределяне на капиталните вложения по отрасли;

е) разработва и предлага за утвърждаване от управителния съвет на общите принципни и методологически въпроси по дейността на банката;

ж) изучава икономиката на страната и разработва предложения за повишаване на материалните стимули и ефективността при използуване на финансовите и валутните ресурси на страната;

з) ръководи, инструктира и контролира банковите клонове по изпълнение на възложената ѝ дейност.

27. Главните отраслови дирекции осъществяват оперативната дейност по кредитирането, финансирането, разплащанията и банковия контрол на обединенията и предприятията от съответния отрасъл. Те имат вътрешен баланс и кредитен план, които са съставна част от баланса и общия кредитен план на Българската народна банка.

28. Главните отраслови дирекции изпълняват по отношение на съответните отраслови дирекции следните основни дейности:

а) организират комплексното банково обслужване на предприятията;

б) правят предложения при съставянето на стопанските планове на министерствата, ведомствата и обединенията;

в) участвуват при разпределянето и сами разпределят капиталните вложения, съгласно чл. 11;

г) изучават икономиката и проблемите и разработват свои предложения за повишаване ефективността при използуване на основните и оборотните фондове;

д) ръководят, инструктират и контролират банковите клонове по изпълнение на възложени-

те им дейности.

29. Към главните отраслови дирекции се създават като съвещателни органи кредитни съвети в състав, определен от министъра на финансите и председателя на банката, които разглеждат периодически дейността им относно работата с предприятията и правят съответни предложения.

30. Главните дирекции се ръководят от главни директори, които отчитат дейността им пред управителния съвет и председателя на банката и носят отговорност за нея и за работата на банковите клонове по дейността на главната дирекция.

Дирекции и отдели

31. При Българската народна банка се създават дирекции и отдели, които ръководят и контролират дейността на банковите клонове и изпълняват и други задачи в кръга на предоставената им компетентност.

Банкови клонове

32. Българската народна банка извършва своята оперативна дейност чрез окръжни, районни и специализирани банкови клонове.

Окръжните и районните банкови клонове извършват комплексното обслужване и контрол на предприятията в определения им район, а специализираните банкови клонове – обслужването и контрола на отделни големи строителни обекти или заводи.

Банковите клонове могат да сключват договори и да бъдат страни по арбитражни и съдебни процеси.

Вътрешната организационна структура на банковите клонове по комплексното обслужване на предприятията се изгражда на отраслов, а за останалите банкови дейности – на функционален принцип, като на тази основа се обособяват отдели и служби.

Банковите клонове се ръководят и представляват от директори, които носят отговорност за дейността им.

Окръжните банкови клонове ръководят и контролират дейността на районните и специализираните банкови клонове на територията на окръга.

III. ФОНДОВЕ, ОТЧЕТНОСТ И ФИНАНСОВ КОНТРОЛ

33. Българската народна банка има следните фондове:

а) основен фонд, размерът на който се определя от Министерския съвет;

б) резервен фонд, който се образува с отчисления от печалбата на банката;

в) фонд основни средства;

г) фонд амортизация;

д) фонд награждаване, премиране и културно-битово обслужване на служителите при Българската народна банка;

е) специални фондове, които могат да се образуват по решение на Министерския съвет.

34. От чистата годишна печалба на банката се спадат сумите за фонд награждаване, премиране и културно-битово обслужване на служителите при Българската народна банка в размер, определен от Министерския съвет. От остатъка от печалбата – до 20 на сто, се разпределя за увеличаване на резервния фонд на банката, а разликата се внася в републиканския бюджет.

Министърът на финансите определя точния процент на отчисленията за резервния фонд конкретно за всяка година при бюджетното планиране.

35. За своята дейност Българската народна банка съставя годишен отчет, баланс и сметка за загубите и печалбите, които до 30 април на следващата година представя в Министерския съвет за утвърждаване.

36. Финансовият контрол при Българската народна банка се извършва от банкови контролни органи при спазване на Закона за финансовия контрол.

IV. БАНКОВ КОНТРОЛ И САНКЦИИ

37. Във връзка с изпълнението на своите дейности банката упражнява контрол за спазването на условията по кредитирането, финансирането, разплащанията и за законосъобразното образуване и ефективното използуване на собствените и заемните средства на предприятията.

38. При кредитирането и финансирането на капиталните вложения банката упражнява освен контрола по чл. 37 и контрол за осигуряване на необходимите средства за финансиране, спазване на установените норми и цени, срочното завършване на обектите и постигане на проектните показатели след въвеждането им в действие.

39. При нарушаване на разпоредбите по кредитирането, финансирането, разплащанията и разходването на фонда „Работна заплата“, както и при нарушаване на правилниците за фондовете Българската народна банка налага на предприятията санкции, предвидени в решенията на Министерския съвет или налага кредитни санкции и спира изплащанията на суми от съответния фонд в случаите, посочени в инструкциите на банката.

40. За нарушаване на този закон и на правителствените или други законни разпоредби по дейността на банката се налага глоба до 200 лева, ако не е предвидено по-тежко наказание в друг закон.

Нарушенията се установяват с актове, съставени от банковите контролни органи.

Наказателните постановления се издават от председателя на банката или от други, натоварени от него длъжностни лица.

Относно съставянето но актовете и издаването на наказателните постановления се прилагат разпоредбите на глава XXVIII от Наказателно-процесуалния кодекс.

V. ДРУГИ РАЗПОРЕЖДАНИЯ

41. За приложение на настоящия закон и на решенията на Министерския съвет по дейността ѝ, Българската народна банка може да издава наредби и инструкции, които са задължителни за предприятията, организациите и учрежденията.

42. Във връзка със съставянето на касовите и кредитните планове, баланса на паричните доходи и разходи на населението, както и с кредитирането, финансирането, разплащанията и контрола, предприятията, организациите и учрежденията са длъжни да дават на банката необходимите планови и отчетни данни.

43. Изискуемите и ликвидните вземания на Българската народна банка се събират от средствата по сметките на предприятията и организациите при спазване на установената поредност за събиране на вземанията.

44. При финансиране и кредитиране на капиталните вложения Българската народна банка може да задължава след уведомление водените при нея сметки на предприятията, когато са изтеглени повече суми от полагаемите се.

Върху възстановените суми, за времето, през което те са били водени неправилно по сметките на предприятията, се събира лихва в размер, определен в тарифата на банката.

45. Българската народна банка се освобождава от заплащане на държавни данъци и такси.

46. По отношение вземанията на Българската народна банка, по които до влизането в сила на настоящия закон са издадени изпълнителни листове, разпоредбите на чл. 339, букви „б“ и „в“ от Гражданския процесуален кодекс не се прилагат.

47. Под „предприятия“, по смисъла на този закон, се разбират и държавните стопански обединения, както и организациите със стопанска цел.

48. Този закон отменя:

а) Устава на Българската народна банка, утвърден с указ № 421 от 16.XI.1956 г.;

б) член 7, буква „м“, чл. 46, 47, 48, 50, 51 и 54 от Устава на Българската инвестиционна банка, утвърден с указ № 263 от 1.VII.1961 г.;

в) указ № 304 от 21.VI.1951 г. за правата на Българската народна банка при ликвидиране на вземанията ѝ и за наказанията за нарушаване на правителствените разпореждания по дейността на банката.

[- - -]

К. Несторов

ЦДА, ф. 136, оп. 46, а.е. 135, л. 1, 3–14. Оригинал. Машинопис.

---

* *Проектът е одобрен от Министерския съвет с Разпореждане № 78 от 1 март 1968 г. и предложен за разглеждане и гласуване от Народното събрание, но не е внесен в него.*

№ 33

ДОКЛАД С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ПРИКЛЮЧВАНЕ НА ЛИКВИДАЦИЯТА НА БИВШИТЕ ПОПУЛЯРНИ БАНКИ В БЕЛОМОРИЕТО*

София, юни 1968 г.

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
другаря КИРИЛ НЕСТОРОВ
Т У К

ДОКЛАД

от ВЛАДИМИР ДОЦЕВ,	–	директор на Дирекция Главно счетоводство и механизация
ЖЕЛЯЗ ПРОДАНОВ	–	директор на Дирекция Ревизионна и
д-р КОНСТАНТИН ПОПОВ	–	началник на Отдел Правен

ОТНОСНО: приключване ликвидацията на бившите популярни банки в Беломорието

Другарю Председател,

С 6-то Постановление на Министерския съвет от 23.IV.1945 год. (ДВ бр. 104 от 8.V.1945 год.) бе възложено на Българската народна банка – Софийски градски клон да извърши ликвидацията на 6 популярни банки и 3 кооперации със седалище в Беломорието.

Ликвидацията на трите кооперации е приключена.

По ликвидацията на популярните банки е извършено досега следното:

1. Изписани са вземанията от длъжници, останали в Беломорието.

2. Ценните книжа (облигации от БДЗ 1943 год.) са предадени на ДСК – Централно управление, за спадане от дълга на държавата.

3. Изписани са всички изоставени имущества и заложени стоки в Беломорието.

4. От набраните средства по набирателните им сметки са изплатени изцяло задълженията във връзка с преоценката по паричната реформа от 1952 год. на 4 популярни банки, а на 2 – до размера на разполагаемите средства.

Състоянието на ликвидацията за отделните популярни банки по балансите им към 31.XII.1967 год. е следното:

ПОПУЛЯРНАТА БАНКА В ГЮМЮРДЖИНА – разполага по набирателна сметка при Софийския градски клон с 3.905.57 лв.; има неизплатени 26 спестовни влога на обща сума 214.31 лв. и дялов капитал в размер на 3.150.40 лв. – на 588 члена. След изплащането на тези суми ще останат свободни по набирателната сметка 540.86 лв.;

ПОПУЛЯРНАТА БАНКА В ДЕДЕАГАЧ – разполага по набирателна сметка при Софийския градски клон с 292.29 лв.; има неизплатени 15 спестовни влога на обща сума 248.07 лв. След изплащането на същите ще останат 16.97 лв., които не са достатъчни за изплащането на дяловия капитал, възлизащ на 1.921.60 лв.;

ПОПУЛЯРНАТА БАНКА В КАВАЛА – разполага по набирателна сметка при Софийския градски клон с 1.301.26 лв.; има неизплатени 78 влога на обща сума 1.253.83 лв. След изплащането им ще останат свободни средства 47.43 лв., които не са достатъчни за изплащане на дяловия капитал, възлизащ на 1.879.60 лв.;

ПОПУЛЯРНАТА БАНКА В КСАНТИ – разполага по набирателна сметка при Софийския градски клон с 713.80 лв., които образуват квота 22.14% за изплащане на спестовните влогове на брой 76 на обща сума 3.222.51 лв.;

ПОПУЛЯРНАТА БАНКА В СЕРЕС – приключва при голям пасив, включващ и задължението по паричната реформа от 1952 год., възлизащо на 6.892.32 лв. Разполагаемата сума по смет-

ката ѝ при Софийския градски клон възлиза само на 196.03 лв. Поради това няма възможност да се изплащат влоговете и дяловия капитал;

ПОПУЛЯРНАТА БАНКА В ДРАМА – приключва също при голям пасив, включващ и дълг по преоценката по паричната реформа в размер на 12.814.21 лв. По баланса е показан нереализиран актив от 40 лв., който произхожда от заложени ценни книжа на длъжник, чието задължение е опростено от Президиума на Народното събрание. Облигациите подлежат на предаване на Държавната спестовна каса за спадане от дълга на държавата.

Не са ликвидирани 4 съдебни дела общо за всичките бивши популярни банки на сума 882.26 лв. По две от тях вземанията са несъбираеми, по едно – съмнително и само по едно съдебно дело с главница 345.93 лв. постъпват по 10 лв. месечно.

Тъй като ликвидацията продължава 23 години, предлагаме да се приключи по следния ред:

– необходимите суми за изплащане на спестовните влогове при популярните банки [в] Гюмюрджина, Дедеагач, Кавала и Ксанти да се отнесат по временни сметки в подсметка 900 „Разни дебитори и кредитори“, от където да се изплащат на физически лица – български граждани, а тези на живущи в Гърция да се внесат в приход на бюджета;

– сумата, необходима за изплащане на дяловия капитал на Популярната банка в Гюмюрджина да се отнесе по временна сметка, от която да се изплащат следуемите се суми на физически лица – български граждани. След изтичане на 3 години остатъкът да се отнесе в приход на републиканския бюджет;

– явилите се свободни суми при популярните банки в Гюмюрджина, Кавала и Дедеагач и сумата 196.03 лв. по сметката на популярната банка в Серес да се отнесат в приход на бюджета;

– заложените ценни книжа на сума 40 лв. при популярната банка в Драма да се предадат на Държавната спестовна каса – Централно управление, за приспадане от дълга на държавата;

– двете несъбираеми вземания на популярната банка в Серес да се изпишат, а по съмнителното – да продължат съдебните действия. Постъпващите суми да се отчитат на държавен приход.

Предложението е съгласувано с Министерство на финансите – Управление Валутно (писмо № XII-1814 от 5.VI. т.г.).

Предлагаме Управителният съвет на банката да вземе следното

Р Е Ш Е Н И Е

Да се приключи ликвидацията на популярните банки в Беломорието по следния ред:

1. За популярните банки в Кавала, Дедеагач и Гюмюрджина да се заделят необходимите средства за изплащане на спестовните влогове от набирателните им сметки при Софийския градски клон, по временни сметки при същия клон, от които да се изплащат, при поискване, влоговете на физически лица – български граждани. Влоговете на бивши търговски дружества и на гръцки граждани да се внасят в приход на републиканския бюджет.

Необходимата сума за изплащане на дяловия капитал на популярната банка в Гюмюрджина да се отнесе по отделна временна сметка, от която да се изплащат, при поискване, на членове на банката – български граждани, а дяловият капитал на бивши търговски дружества и на гръцки граждани да се внася в приход на републиканския бюджет. След изтичане на 3 години (срокът на исковата давност) остатъкът по временната сметка да се отнесе също в приход на републиканския бюджет;

2. За популярната банка в Ксанти – да се задели квота 22.14 % от набирателната ѝ сметка при Софийския градски клон, която да се прехвърли по временна сметка, от където да се изплащат в същото съотношение, при поискване, влоговете на вложители – български граждани. Влоговете на дружества и на вложители – гръцки граждани да се внасят в приход на републиканския бюджет;

3. За популярната банка в Серес несъбираемите вземания да се изпишат, а по останалите да продължат съдебните действия. Постъпващите суми да се отнасят в приход на републиканския бюджет;

4. Явилите се остатъци по набирателните сметки на популярните банки в Гюмюрджина, Дедеагач, Кавала, Ксанти и Серес да се отнесат в приход на републиканския бюджет.

5. Възлага се на дирекция Главно счетоводство и механизация да даде конкретни указания

на Софийския градски клон във връзка с изпълнението на настоящето решение.

София, юни 1968 г.

ДИРЕКТОР: *Вл. Доцев*
ДИРЕКТОР: *Ж. Проданов*
Н-К ОТДЕЛ: *К. Попов*

[Върху документа – надпис:]
На подпис. *Да не се бърза!*
К. Несторов *К. Несторов*
26.VII.[1]968 г. *13.VIII.68 г.*
[Подписи: ... 12.VIII]

ЦДА, ф. 132, оп. 29, а.е. 4, л. 544–549. Оригинал. Машинопис.

№ 34

ПАМЕТНА БЕЛЕЖКА ОТ ЗАСЕДАНИЕ НА УС НА БНБ С ПРИЛОЖЕН ПРОЕКТ НА ЗАКОН ЗА БНБ И С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕТО МУ ПО ПРИНЦИП

София, 3 април 1975 г.

ПАМЕТНА БЕЛЕЖКА

За взетите решения от Управителния съвет на банката на оперативката, състояла се на 3 април 1975 година

На оперативката бяха разгледани следните въпроси:
1. Проект на Закон за БНБ.

Докладва: Г. Панков

[...]
По точка 1 от дневния ред Управителния съвет реши:
1.1 Приема проекта на Закон за БНБ.
1.2 Възлага на работната група да отрази в проекта на закона приетите на заседанието предложения за изменения и допълнения, след което да го снеме за съгласуването по установения ред със съответните министерства и ведомства.

Отг.: Г. Панков
Срок: 5.IV.1975 г.

[...]

СЪСТАВИЛ: *В. Бойчев*

ПРОЕКТ
(2 ВАРИАНТ)

ЗАКОН

ЗА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

1. ОБЩИ УСЛОВИЯ

Чл. 1. Българската народна банка е централна банка на Народна република България и орган за провеждане на политиката на Българската комунистическа партия в областта на емисионната, кредитната и валутната дейност и за изпълнение на плановорегулиращи функции в народното стопанство.

Чл. 2. (1) Българската народна банка извършва своята дейност в съответствие с партийни-

те решения, законите в страната, решенията на Държавния съвет и Министерския съвет и единния план за обществено-икономическото развитие на страната.

(2) В процеса на изпълнение на единния план банката може да вземе целесъобразни решения, когато с тях се постига по-висока ефективност от използването на производствените фондове и от осъществяване на външно-търговската дейност.

Чл. 3. (1) Българската народна банка организира, ръководи и контролира банковата система в Народна република България.

(2) Банковата система е единна и централизирана. Тя е съставна част на единната система за планово управление на страната.

(3) Банковата система обхваща Българската народна банка, Българската външно-търговска банка и Държавната спестовна каса.

(4) Образуването, реорганизацията и прекратяването на банките се извършва с решение на Държавния съвет или със закон.

Чл. 4. Българската народна банка е подчинена непосредствено на Министерския съвет. Мястото на банката между централните органи на държавното управление се определя от Държавния съвет.

Чл. 5. Българската народна банка е юридическо лице на стопанска сметка. Тя не отговаря за задълженията на държавата, освен ако е поела такава отговорност по силата на нормативен акт или на издадена от нея гаранция. Държавата не отговаря за задълженията на банката.

2. ДЕЙНОСТИ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

Чл. 6. При изпълнение на своите задачи Българската народна банка съдействува за осъществяване процеса на разширеното социалиситическо възпроизводство и за постигане на по-висока ефективност на икономиката, чрез повишаване обществената производителност на труда и внедряване постиженията на науката и техниката в производството.

Чл. 7. Българската народна банка извършва своята дейност въз основа на съвременни научни методи и средства, като използува програмно-целевия и комплексен подход, метода на кономическия анализ, математически методи и съвременна електронно-изчислителна и кибернетична техника.

Чл. 8. В своите икономически взаимоотношения с националните комплекси, министерствата, другите ведомства и стопанските организации Българската народна банка осъществява плановорегулиращи и координиращи връзки, както в процеса на съставянето на единния план за обществено-икономическото развитие на страната, така и при неговото изпълнение, като съдействува по този начин за отстраняването на допуснати необвръзки при планиране на стопанската дейност.

Чл. 9. Българската народна банка участвува в разработването на проектите за националните цели, националната концепция, единните перспективни, дългосрочни, петгодишни и годишни планове за обществено-икономическото развитие на страната, с оглед поддържане на нормално парично обръщение и стабилност на лева, най-ефективно използуване на кредитните ресурси и подобряване структурата на производството и капиталните вложения.

Чл. 10. (1) Българската народна банка съставя проекти за кредитен план и за касов план, които се утвърждават от Министерския съвет. Тя участвува в съставянето на валутния план и плана за финансиране на капиталните вложения.

(2) Банката анализира изпълнението на единния план за обществено-икономическо развитие на страната, на кредитния план и касовия план и при нужда информира Министерския съвет за тенденциите в развитието на стопанските процеси, паричното обръщение и кредита и предлага съответните решения.

Чл. 11. Българската народна банка може и сама да взема целесъобразни решения за отстраняване на допуснати несъответствия при планирането, явили се затруднения при изпълнение на плановете, възникнали допълнителни нужди от капиталните вложения, оборотни средства и фонд „Работна заплата“, неосигурени с плана, когато с тях се осъществява формиране на планираните пропорции, повишаване обществената производителност на труда и задоволяване потребителските нужди на населението.

Чл. 12. (1) Българската народна банка организира и регулира паричното обръщение, спо-

ред потребностите на народното стопанство и съобразно изискванията за подържане стабилността на лева.

(2) Банката има изключително право да издава и пуска в обръщение банкноти и монети, които са законно платежно средство в страната.

(3) Банкнотите и монетите се издават по решение на Министерския съвет и са обезпечени със злато и всички активи на банката.

(4) Банката извършва касовото обслужване на народното стопанство.

Чл. 13. (1) В съответствие с кредитния план Българската народна банка кредитира стопанските организации за капитални вложения и оборотни средства, необходими за изпълнение на техните планове.

(2) Взаимното парично или стоково кредитиране между стопанските и другите организации е забранено с изключение на случаите, определени от Министерския съвет.

Чл. 14. (1) Българската народна банка кредитира стопанските организации с предимство и при привилегирован ред за:

а) комплексното осъществяване на модернизация и реконструкция на съществуващите основни фондове в народното стопанство, с оглед осъществяване оптимална концентрация на капиталните вложения;

б) високоефективни капитални вложения, възникнали в процеса на единния план за обществено-икономическото развитие на страната, когато сроковете за тяхното внедряване и откупуване са по-кратки от нормативно определените;

в) по-нататъшно задълбочаване на икономическата интеграция със Съветския съюз и другите социалистически страни.

(2) Банката обръща особено внимание на кредитите, свързани с ускореното внедряване на научно-техническите постижения в практиката, със специализацията и кооперирането на производството и с производството на стоки за народното потребление.

(3) Тя насърчава и ползуването на валутни кредити, изплащането на които се извършва от валута, получена от износ на произведената продукция или от други постоянни валутни източници на стопанските организации.

Чл. 15. Българската народна банка извършва финансирането на капиталните вложения, когато те се осъществяват със собствени средства на инвеститорите или със средства от държавния бюджет.

Чл. 16. (1) Българската народна банка организира и извършва разплащанията между стопанските и другите организации в страната, като дава предимство на безкасовите разплащания и развива прогресивни форми на плащане в съответствие с икономическите особености на организациите, съобразно с наредба, утвърдена от Министерския съвет.

(2) Стопанските и другите организации съхраняват паричните си средства в банката.

Чл. 17. Българската народна банка работи непрекъснато за усъвършенствуване на механизма на кредитирането и разплащанията с оглед той да съответствува на етапа на нашето социално-икономическо развитие и да съдействува активно за социалистическото строителство.

Чл. 18. Организирането на разплащанията с чужбина се извършва от Българската народна банка. В съответствие с установения ред тя определя курса на чуждестранните валути по отношение на лева. Банката купува, продава и съхранява злато, сребро и други валутни ценности. Тя може да предоставя и получава кредити за и от чужбина.

Чл. 19. Българската народна банка организира и осъществява сътрудничество с банковите системи на социалистическите страни, с международните банки страните – членки на Съвета за икономическа взаимопомощ и с банки на други страни.

Чл. 20. Банката извършва касовото изпълнение и отчитане на републиканския бюджет и бюджетите на народните съвети.

Чл. 21. Българската народна банка разработва проект за лихвена тарифа и основните положения по уреждане на взаимоотношенията на банковата система с националните комплекси, министерствата, другите ведомства, стопанските организации и населението, които се утвърждават от Министерския съвет.

Чл. 22. Банката осигурява изграждането на автоматизирана система за управление на бан-

ковата дейност на национално равнище за вземане на своевременни и ефективни решения във връзка с подобряване икономическото ръководство и повишаване ефективността на възпроизводствения процес.

Чл. 23. Българската народна банка организира в рамките на единната национална система за информация събирането, систематизирането и обработката на необходимата икономическа информация, свързана с нейната дейност.

Чл. 24. (1) Министерският съвет може да определя и други дейности на Българската народна банка.

(2) Банката може да възлага извършването на някои от своите дейности на другите банки в страната. С това нейната отговорност по тези дейности не се ограничава.

III. УПРАВЛЕНИЕ И УСТРОЙСТВО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

Чл. 25. (1) Управлението на Българската народна банка се осъществява въз основа на единоначалието, съчетано с колективния принцип.

(2) Българската народна банка се управлява от председател и управителен съвет.

(3) Председателят се назначава и уволнява с указ на Държавния съвет по предложение на Министерския съвет.

Чл. 26. (1) Председателят на Българската народна банка ръководи дейността на банката; представлява я в страната и в чужбина; разпорежда с имуществото на банката в съответствие със законите на страната; представя за утвърждаване в Министерския съвет проектите за кредитни и касови планове, както и годишния отчет и баланс на банката; открива и закрива банкови клонове; назначава и уволнява служителите и определя пълномощията и компетентностите им.

(2) Председателят се подпомага от заместник-председателя и генералните директори, които се назначават с указ на Държавния съвет по предложение на Министерския съвет. Той може да прехвърля някои от правата си на други длъжностни лица.

Чл. 27. (1) Председателят представлява банковата система пред върховните държавни органи и утвърждава наредбите и инструкциите по дейността на банките.

(2) Той носи отговорност за дейността на банковата система пред Държавния съвет и Министерския съвет.

Чл. 28. Управителният съвет на Българската народна банка се състои от председателя, зам.-председателите и генералните директори на банката, председателите на Българската външнотърговска банка и на Държавната спестовна каса и директори на банката, определени от Министерския съвет по предложение на председателя на банката.

Чл. 29. (1) Управителният съвет взема решение по: общите принципни въпроси по дейността на банката; проектите за кредитни и касови планове; годишния отчет, баланса, сметката за печалбите и загубите и проекта за бюджета на банката; плана за капиталните вложения на банката; проектите за наредби и инструкции по дейността ѝ; откриването и закриването на банковите клонове; общите въпроси по подбора, разпределението и квалификацията на кадрите; други въпроси, предложени от председателя.

(2) Решенията на управителния съвет се вземат с мнозинство. Членовете на управителния съвет носят отговорност за взетите решения.

(3) При разногласия между председателя и управителния съвет председателят отнася въпроса до Министерския съвет, като до решаването му той действува по своя преценка. Членовете на управителния съвет могат да изложат писмено своето мнение пред Министерския съвет.

Чл. 30. (1) Българската народна банка извършва своята дейност чрез централното управление и банкови клонове.

(2) Структурата на централното управление се утвърждава от Министерския съвет.

(3) Броят на банковите клонове, тяхната структура и щат се определят от управителния съвет в рамките на утвърдения лимит за издръжка и численост на персонала.

(4) Банковите клонове се ръководят и представляват от директори, които носят отговорност за дейността им.

IV. ФОНДОВЕ, ОТЧЕТНОСТ И ФИНАНСОВ КОНТРОЛ

Чл. 31. (1) Българската народна банка има следните фондове:
а) основен фонд, размерът на който се определя от Министерския съвет;
б) резервен фонд, които се образува от отчисления от печалбата на банката;
б) фонд „Основни средства“;
г) фонд „Кредитиране на капитални вложения“;
д) фонд „Амортизации“;
е) фонд „Валутен“;
ж) фонд „Премиране и награждаване на служителите“;
з) фонд „Социално-битови и културни мероприятия“;
(2) При банката могат да се образуват и други фондове по решение на Министерския съвет.

Чл. 32. Разпределението на печалбата за фондовете на банката и за държавния бюджет се извършва по ред, установен от Министерския съвет.

Чл. 33. За своята дейност Българската народна банка съставя годишен отчет, баланс и сметка за печалбите и загубите, които до 30 април на следващата година представя на Министерския съвет за утвърждаване.

Чл. 34. Финансовият контрол при Българската народна банка се извършва от банкови финансово-ревизионни органи при спазване на Закона за финансовия контрол.

(2) Финансово-ревизионните органи при банката упражняват финансов контрол в цялата банкова система.

V. БАНКОВ КОНТРОЛ И САНКЦИИ

Чл. 35. (1) Българската народна банка е един от основните органи в Народна република България за упражняване на контрол чрез лева в народното стопанство.

(2) Банковият контрол чрез лева е комплексен и обхваща цялостния кръгооборот на собствените и заемните оборотни средства, пълния инвестиционен процес – от проектиране до достигане на проектните мощности – законосъобразното ползуване на средства по фондовете на стопанските организации, формирането и разходването на фонд „Работна заплата“, разплащанията в страната и чужбина, както и укрепването на стопанската сметка.

(3) Банката обръща особено внимание на предварителния контрол.

Чл. 36. При нарушение на разпоредбите по кредитирането, финансирането, разплащанията, касовото обслужване, разходването на средства на фондовете и фонд „Работна заплата “, Българската народна банка налага икономически санкции, предвидени в нормативните актове и в наредбите и инструкциите на банката.

Чл. 37. (1) За нарушение на настоящия закон и на правителствените и други законни разпоредби по дейността на Българската народна банка виновните се наказват по чл. 32 от Закона за административните нарушения и наказания.

(2) Нарушенията се установяват с актове, съставени от банковите контролни органи, а наказателните постановления се издават от председателя на банката или от други натоварени от него длъжностни лица.

Чл. 38. За несвоевременно или неправилно вписване или изплащане на парични средства по сметките на стопанските организации по вина на Българската народна банка, тя плаща глоби в размер, определен от Министерския съвет.

VI. ДРУГИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 39. В кръга на своята дейност Българската народна банка издава наредби и инструкции, които са задължителни за министерствата, другите ведомства, националните комплекси и стопанските организации.

Чл. 40. Във връзка със съставянето на касовите и кредитните планове, както и с кредитирането, финансирането, разплащанията и контрола министерствата, другите ведомства, националните комплекси и стопанските организации са длъжни да дават на банката необходимите планови и отчетни данни.

Чл. 41. Изискуемите вземания на Българската народна банка се събират от средствата по

сметките на стопанските и другите организации при спазване на установената поредност, без да е необходимо банката да се снабдява с изпълнителен лист.

Чл. 42. Счетоводните и другите книжа на Българската народна банка имат доказателствена сила на официални документи.

Чл. 43. Служителите на Българската народна банка са длъжни да пазят тайна по операциите и сметките на банката и нейните клиенти.

Чл. 44. Българската народна банка се освобождава от заплащането на държавни данъци и такси.

VII. ЗАКЛЮЧИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. Този закон отменя:

1. Устава на Българската народна банка;

2. Чл. чл. 7, буква „м“, 46, 47, 48, 50, 51 и 54 от Устава на Българската инвестиционна банка;

3. Указа за правата на Българската народна банка при ликвидиране на вземанията ѝ и за наказанията за нарушаване на правителствените разпореждания по дейността на банката;

4. Чл. чл. 2 и 3 от Указа за реорганизацията на банковата система.

София, 6 март 1975 г.

ЦДА, ф. 132, оп. 32, а.е. 38, л. 1–13. Оригинал. Машинопис.

№ 35

РЕШЕНИЕ НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП ОТ 13 ЮНИ 1975 Г. ЗА ВКЛЮЧВАНЕ НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ В СЪСТАВА НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ

София, 13 юни 1975 г.

Р Е Ш Е Н И Е „А“ № *219*

НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП ОТ *13-VI*-1975 ГОДИНА

[...]

4. Във връзка с повишаване ролята на Българската народна банка счита за целесъобразно председателят на Банката да бъде включен в състава на Министерския съвет.

[- - -]
[- - -]
[- - -]
Т. Павлов
Т. Живков
С. Тодоров
Г. Филипов
Т. Цолов
Ив. Михайлов

ЦДА, ф. 1Б, оп. 35, а.е. 5341, л. 1. Оригинал. Машинопис.

№ 36

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ТЕКСТА НА ПРОЕКТ ЗА РЕШЕНИЕ НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП ЗА ИЗДИГАНЕ РОЛЯТА НА ЛЕВА И УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИЯ МЕХАНИЗЪМ НА БАНКОВАТА ДЕЙНОСТ

София, 7 декември 1979 г.

ПРОТОКОЛ № 6

Заседание на 7 декември 1979 година

Заседават: проф. В. Никифоров*, Д. Калинов, В. Коларов**, Г. Карамфилов, Хр. Харламбов, Л. Филипов, Кр. Колев, К. Заркова

Отсъствуват: Г. Радев

Присъствуват: Ив. Ангелов – Министерство на финансите, Ас. Владимиров, Р. Трифонова, Д. Ананиев, Г. Колев

Заседанието се откри в 8 часа

Дневен ред:

1. Обсъждане проекта на документи за усъвършенствуване икономическия механизъм на банковата дейност.

[...]

По т. 1 от дневния ред Управителният съвет взе следното

Р Е Ш Е Н И Е:

1.1. Приема като основа предложения за обсъждане проект за усъвършенствуване икономическия механизъм на банковата дейност.

1.2. Задължава работната група да отрази бележките, приети от членовете на Управителния съвет и в непродължителен срок да подготви окончателния вариант.

Отговорник: др. В. Коларов

[...]

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС: *проф. В. Никифоров*
СЕКРЕТАР НА УС: *Св. Бисова*

Проект

РЕШЕНИЕ

на Политбюро на ЦК на БКП

За издигане ролята на лева, за усъвършенствуване
на икономическия механизъм на банковата дейност

Българската комунистическа партия провежда неотклонно политика за усъвършенствуване на методите на ръководство на управлението, за последователно прилагане на ленинските принципи за стопанисване. Ръководно начало за решаването на задачите в тази област са разработените от другаря ТОДОР ЖИВКОВ постановки по усъвършенствуването на социалистическата организация на труда и на плановото ръководство на икономиката, по внедряването на достиженията на науката и техническия прогрес, по формирането на новите цени на едро, по разширяването на правата и отговорностите на стопанската организация, по усъвършенствуването на външноикономи-

ческите отношения, на интеграционните процеси, на платежния баланс и т.н.

Дадените от другаря ТОДОР ЖИВКОВ постановки за последователно прилагане на икономически подход при осъществяване на стопанската дейност, за решително повишаване ролята на стопанската сметка, на парите, ролята на лева в управлението на икономиката, във висша степен се отнасят и до работата на банката като паричен и кредитен институт. Те налагат да се внесат цяла редица дълбоки, принципни изменения и усъвършенствувания в механизма на банковата дейност, с оглед решително да се издигне равнището на нейната работа, с оглед тя да дава необходимия принос за повишаването на организиращата, регулиращата и контролиращата роля на лева, за повишаване ефективността на икономиката.

През 1917 год. Ленин писа: „...Без крупните банки социализмът би бил неосъществим.

Крупните банки са този „държавен апарат“, който ни е нужен за осъществяване на социализма и който ние вземаме готов от капитализма, при което нашата задача тук е само да отсечем онова, което капиталистически осакатява този превъзходен апарат, да го направим още по-крупен, още по-демократичен, още по-всеобхватен. Количеството ще премине в качество. Единствена най-крупна от най-крупните държавна банка с клонове във всяка община, при всяка фабрика – това е вече девет десети от социалистическия апарат. Това е общодържавно счетоводство, общодържавно отчитане на производството и разпределението на продуктите, това е, тъй да се каже, нещо като скелет на социалистическото общество. (В.И.Ленин, „Ще задържат ли болшевиките държавната власт?“, т. 26, стр. 89).

Българската комунистическа партия последователно изгражда и ръководи банковата система у нас на основата на ленинските положения за мястото и ролята на банките при социализма. Партията по ленински провежда банкова политика, която „без да се ограничава с национализацията на банките, трябва постепенно, но неотклонно да се насочва към превръщане на банките в единен апарат на счетоводство и регулиране на социалистически организирания стопански живот на цялата страна изобщо“. (В.И.Ленин, из „Тезиси за банковата политика“, т. 27, стр. 212).

Основната задача, която стои пред банковата система у нас в предстоящия период, е тя да се преустрои така, че като пълно и последователно се приведе върху стопанска сметка, решително да съдействува, както със своите функционални задължения, така и със стопанската си дейност за всемерното повишаване на организиращата, регулиращата и контролиращата роля на лева, за укрепване на икономическия подход в това число и особено за внедряването на резултативност и остатъчност на работната заплата в системата на народното стопанство, с оглед неотклонното и бързо повишаване на ефективността и качеството в него.

За издигане ролята на лева, за усъвършенствуване на икономическия механизъм на банковата дейност, Политбюро на ЦК на БКП

Р Е Ш И:

1. Банковата система решително да укрепи и развие по-нататък своите функционални отговорности като емисионно-касов институт; като планово-регулиращ и координиращ орган в процеса на разработване и на изпълнение на плана на всички равнища; като орган, който координира привличането на временно свободни парични средства от стопанските организации, от населението, от държавата, а също и от чужбина; като орган, който координира ефективното насочване на привлечените кредитни ресурси; като орган, който разработва или участвува в разработването на кредитните, касовите и валутните планове; като контролиращ орган, който осъществява банков контрол върху стопанската дейност и върху разплащанията в страната и с чужбина; като орган, който контролира спазването на валутните салда и други. В зависимост от изпълнението на функционалните задачи на банките, Министерският съвет ежегодно да намалява или увеличава допълнително фонда им на работната заплата по реда за санкциониране и стимулиране на функционалните министерства.

2. Да се преведе цялата стопанска дейност на банките върху основата на стопанската сметка, както за всяка отделна банка, така и за основните подразделения на банките. Да се създадат необходимите условия и предпоставки за формиране на фонда на работната заплата в банките като резултативен и остатъчен. Решително да се повишат другите отговорности на банките на икономическа основа, като те заплащат всички нанесени от тях щети и пропуснати печалби на стопански-

те организации и стопанските комплекси.

3. На основата на банковите клонове на територията на всеки окръг да се формират окръжни банки като подразделения на Българската народна банка с увеличени права и отговорности, които да работят на вътрешностопанска сметка и да бъдат равностоен партньор на стопанските организации.

Да се въведе самостоятелно формиране на част от кредитните ресурси на окръжните банки на териториален принцип. Окръжните банки да получават надпланови централизирани кредитни ресурси от Централното управление на банката срещу лихва.

Като правило районните банкови клонове в окръжните банки да работят на ограничена стопанска сметка с права и отговорности, определени от съответната окръжна банка.

4. Да се даде право на стопанските организации сами да избират коя окръжна банка да ги обслужва цялостно. Като правило, когато стопанска организация не се обслужва от окръжната банка на окръга, в който е седалището на стопанската организация, тя да се договаря да бъде обслужвана цялостно от окръжна банка на някой от съседните окръзи.

5. Окръжните банки да образуват доход на основата на всичките им собствени приходи като се приспадат извършените разходи, без тези за работна заплата, както и да разпределят този доход по съответна схема.

От общия си доход окръжните банки да осигуряват плащането на определените нормативни вноски за Централното управление на банката, на застраховките, както и отчисленията за своите фондове.

В окръжните банки да се формират следните фондове: „Кредитиране в лева“, „Развитие на материално-техническата база“, „Резервен“, „Социално-битови и културни мероприятия“, „Работна заплата“.

Фонд „Работна заплата“ на окръжните банки да се формира като резултативно-остатъчна величина от общия доход, след като се направят отчисленията за Централното управление за застраховки и отчисленията за другите фондове.

6. Общият доход на Българската народна банка да се формира като сума от общия доход на окръжните банки и самостоятелния общ доход на Централното управление. Общият доход на банката като цяло да се разпределя за нормативни вноски върху общия доход по норматив в процент, утвърден от Министерския съвет, както и за фондовете на окръжните банки и за фондовете на Българската народна банка.

Освен Основния фонд да се образуват и следните фондове на банката: „Кредитиране в лева“, „Валутен“, „Развитие на материално-техническата база“, „Резервен“, „Социално-битови и културни мероприятия“, „Регулиране на работната заплата“, „Работна заплата“. Попълването на всички фондове без фонд „Работна заплата“ да се извършва от общия доход на Българската народна банка по нормативи, утвърдени от Министерския съвет. Тези нормативи са минимални.

Фонд „Работна заплата“ на Българската народна банка се образува като резултативно-остатъчна величина от общия доход на банката, след като се отчислят нормативните вноски и се направят отчисленията за фондовете на Българската народна банка и фондовете на окръжните банки.

Резултативният размер на работната заплата по отделните звена на банките и по сътрудници да се формира в рамките на остатъчния фонд на работната заплата на съответната банка в зависимост от ефективността на предоставените кредити, от икономиите на средствата за издръжка, от платените щети и пропуснати печалби и от изпълнението на други показатели на банковата дейност на звеното и сътрудниците. Показателите задължително да се довеждат и отчитат за всяко структурно звено и специалист.

7. По отношение на функциите си като стопанска организация всяка банка следва да носи пълна икономическа и стопанска отговорност пряко пред своите контрагенти – стопанските организации и стопанските комплекси. Банката да заплаща всички щети и пропуснати печалби, които нанася виновно с неизпълнение на поетите задължения по договорите с контрагентите си.

Чрез механизма на резултативност и остатъчност на фонда на работната заплата на банките, платените от тях щети и пропуснати печалби задължително да водят до намаление на средствата за работна заплата.

Когато кредитополучател не постигне договорената с банката ефективност от предоставе-

ните му кредити и по тази причина не се възвръщат или се възвръщат след договорения срок предоставените му от банката кредитни ресурси, банката да губи съответен доход и да заплаща неустойките, щетите и пропуснатите печалби от невъзможността да предостави тези кредитни ресурси по поети с договор от нея задължения за кредитиране.

При обявяване на стопанска организация във финансова несъстоятелност, банките заедно с доставчиците, изпълнителите на работи и услуги и със съответните съюзи, стопански комплекси, министерства и други ведомства, към които неплатежоспособната стопанска организация има задължения, да участвуват в покриването за сметка на своите собствени резерви на невъзвръщаемата част от съответните задължения на неплатежоспособната стопанска организация.

Когато окръжна банка изпадне в състояние на неплатежоспособност, Централното управление на банката да извършва основна ревизия и анализ на дейността ѝ. Наред с другите оздравителни мерки, при необходимост Централното управление може да предоставя заемообразно на окръжната банка средства от своите фондове, които тя издължава, след като излезе от състоянието на неплатежоспособност.

8. Общият доход на Българската външнотърговска банка да се формира като от всички нейни собствени приходи се приспаднат извършените разходи без тези за работна заплата. Този доход да се разпределя по схема, утвърдена от Министерския съвет, за нормативни вноски върху общия доход по норматив в процент, утвърден от Министерския съвет, за застраховки, за фондовете на Българската външнотърговска банка, за дивиденти на акционерите и за резултативно-остатъчен фонд „Работна заплата“. В Българската външнотърговска банка да се образуват фондовете: „Резервен“, „Валутен“, „Развитие на материално-техническата база“, „Социално-битови и културни мероприятия“ и „Работна заплата“. Отчисленията за тези фондове без фонд „Работна заплата“ да се извършва въз основа на нормативи в процент към общия доход, утвърдени от Министерския съвет.

9. Цялата стопанска дейност на Държавната спестовна каса също да се приведе върху основата на стопанската сметка, като фонд „Работна заплата“ се формира като резултативно-остатъчна величина. На територията на всеки окръг да се създадат окръжни спестовни каси като подразделения на Държавната спестовна каса, обособени на вътрешна стопанска сметка, включващи районните клонове и филиали.

Окръжните спестовни каси да образуват доход на основата на собствените им приходи, като се приспаднат извършените разходи без тези за работна заплата и се разпределят по съответна схема. От общия доход окръжните спестовни каси да внасят определени вноски на Централното управление по норматив, както и да правят отчисления за следните фондове: „Развитие на материално-техническата база“, „Социално-битови и културни мероприятия“, „Резервен“, „Работна заплата“.

Общият доход на Държавната спестовна каса да се формира като сума от общия доход на окръжните спестовни каси и самостоятелния доход на Централното управление. От него да се правят отчисления за нормативни вноски върху общия доход и за съответните фондове по нормативи, утвърдени от Министерския съвет. В Централното управление на Държавна спестовна каса да се формират следните фондове: „Запасен“, „Развитие на материално-техническата база“, „Реклама“, „Социално-битови и културни мероприятия“, „Резервен“ и „Работна заплата“.

Резултативно-остатъчният фонд „Работна заплата“ да се формира и разпределя в отделните структурни звена и между отделните специалисти и служители въз основа на последователното прилагане принципите на вътрешната стопанска сметка в зависимост от: привлечените свободни средства на населението и тяхното престояване, възвръщаемостта на предоставените кредити на гражданите, културата на обслужването, платените неустойки и щети и от други показатели.

10. Кредитите да се договарят и предоставят от банките на равноправна основа пряко на стопанските организации.

Договори за кредити да се сключват като правило между стопанските организации и окръжните банки, с изключение на договорите за валутни кредити, които да се сключват пряко с Централното управление на Българската народна банка.

Инициативата за предоставяне на договорна основа на банков кредит на стопанска организация за определена цел, обект или мероприятие може да прояви както самата стопанска организа-

ция, така и банката. Когато стопанската организация предлага да ѝ бъде предоставен банков кредит, банката да вземе становище по предложението в срок не по-дълъг от един месец. Когато банката предлага да предостави кредит на стопанска организация, стопанската организация да вземе становище по предложението в срок не по-дълъг от един месец. Въз основа на формираните становища, стопанската организация и банката да разглеждат съвместно предложението за предоставяне на кредит и да се договарят, ако има условия за това.

Инициатива за предоставяне на кредит на стопанска организация за определена цел, обект или мероприятие може да прояви и външнотърговска организация, научна или инженерно-внедрителска организация, вътрешнотърговска организация. В зависимост от това пред кого е направено предложението – пред стопанската организация, пред банката или пред двете, по него да се взема становище от тях в срок не по-дълъг от един месец. Въз основа на формираните становища организацията-инициатор, стопанската организация и банката да разглеждат съвместно предложението и да се договарят, ако има условия за това.

Стопанска организация може да се договаря с банките да бъде подпомагана от тях при подоброто проучване на проблеми, свързани с повишаването на ефективността от нейната стопанска дейност. Банките могат да се договарят със стопанска организация да бъдат подпомогнати от нея при проучване на проблеми, свързани с повишаването на ефективността от стопанската дейност.

Стопанска организация може да се договори с банките те да я подпомогнат при проучването на предложения за производствено или търговско кооперираме у нас или в чужбина на стопанската организация с чуждестранни фирми.

На стопанските организации да се предоставят банкови кредити въз основа на договори, сключени между стопанската организация и банките при пълна доброволност и взаимно съгласие. Само при такива договорни отношения стопанските организации и банките да ползуват съответните стимули и да носят съответните отговорности.

При необходимост кредитите, които предоставят банките на стопанските организации да се гарантират от други стопански организации или от висшестоящата организация на стопанска сметка, в чиято система работи стопанската организация-кредитополучател. В тези случаи гарантирането да се договаря между банките, кредитополучателите и гарантите.

Всички изменения на реда и нормативите за образуване и разпределение на дохода на стопанските организации и предприятията да се прилагат само за договорите между стопанските организации и предприятията, от една страна, и банките, от друга страна, които са сключени след влизането в сила на измененията на реда и нормативите.

Когато с изменение на реда и нормативите за образуване и разпределение на дохода на стопанските организации и предприятията, под една или друга форма частично или цялостно се намаляват доходите на стопанските организации и предприятията, част от които са предназначени по договор за погашение на кредити, за лихви и за други разходи по тях, както и за собственото им участие в кредитирани обекти и мероприятия, съгласно сключени договори преди датата на влизане в сила на тези изменения, такова намаление да се допуска само при условие, че то и произтичащите от него отрицателни последици за стопанските организации, предприятията и банките бъдат предварително покрити от органа, утвърдил измененията в реда и нормативите.

11. В условията на резултативност и остатъчност на фонда „Работна заплата“ в стопанските организации, наред с всички други разходи, заплащаните от стопанските организации лихви непосредствено да се отразяват върху размера на средствата за фонд „Работна заплата“. Целесъобразно е равнището на лихвата като цена на кредита периодично да се привежда в съответствие с равнището на лихвите на международните кредитни пазари.

Правилно е да се изменя както равнището на лихвените проценти по кредитите, които банките предоставят, така и по депозитите на стопанските и други организации в банките.

Равнището на лихвените проценти по-тясно да се свърже с ефективността на кредитираните обекти и мероприятия, изразена чрез срока за откупуване на обектите и за погасяване на кредита.

За нормално времетраене на погасяването на кредитите да се определя нормален лихвен процент. По-високата ефективност при експлоатацията на обектите, изразена чрез по-бързото погасяване на кредита, да се стимулира с по-малък лихвен процент. Обратно, по-ниската ефектив-

ност, по-дългият срок за погасяване на кредитите, следва да се възпира по икономически път чрез определяне на по-висок лихвен процент.

В зависимост от условията на конкурса за кредити и в зависимост от състоянието на кредитните ресурси, при необходимост банките могат да се договарят със стопанските организации за по-голям или по-малък лихвен процент спрямо определения по съответната тарифа. В зависимост от срока между поискването на кредита и исканото начало на неговото ползуване, както и в зависимост от състоянието на кредитните ресурси, банките могат да се договарят със стопанските организации за по-голям лихвен процент спрямо определения по тарифата.

Лихвеният процент за кредит, който банката предоставя на кредитополучател, изпаднал в състояние на неплатежоспособност, може да бъде договорен между банката и стопанската организация над съответния лихвен процент по тарифата.

Лихвите, които банките плащат на стопанските организации за вложените от тях в банката средства, следва да зависят от това, дали предварително е бил определен или не срок на престоя на парите в банките и колко дълъг е той. При предварително определен и спазен твърд срок на престоя на парите в банката лихвеният процент следва да бъде по-висок. При неопределен срок на престой на парите в банката тя следва да плаща най-нисък лихвен процент.

При нарушаване от страна на банката на срока за освобождаване на внесените от стопанските и други организации депозити, тя да плаща максимална лихва.

12. Банките по-широко да внедрят конкурсното начало в областта на средносрочното и дългосрочното кредитиране на капиталните вложения. При конкурса за кредити банката следва да преценява ефективността на обектите на капитални вложения, за които се иска кредит и особено и преди всичко да изисква всестранно осигуряване на срочното погасяване на кредитите. Оценката на ефективността на обектите да се основава на проверка дали обектите удовлетворяват критерия за ефективност.

При извършването на оценката за ефективност и при вземането на решение, кои обекти ще се кредитират от банките и кои не, следва да се прилага подход на оценка на ефективността, както на всеки обект поотделно, така и на обектите в пакет. Критерий за оценка на ефективността на капиталните вложения следва да бъде перспективната рентабилност – печалбата на сто лева основни или производствени фондове, утвърдена с държавните задачи. При оценката на ефективността на обектите на капитални вложения в пакет, ще бъде правилно да се взема предвид и ефективността на действуващите в съответната перспектива фондове. Независимо, че кредитополучател е стопанската организация като равностоен партньор на окръжната банка, критерий за ефективност на кредитираните обекти, следва да бъде перспективната рентабилност на съответния стопански отрасъл. Пакетите от обекти на капитални вложения на всички стопански организации, взети заедно, следва да удовлетворяват съответната перспективна рентабилност на народното стопанство като цяло.

Когато отделна стопанска организация не ще разполага с достатъчно средства за погасяване на кредит за капитални вложения, може кредитът да се погасява съвместно от тази стопанска организация, от съответния стопански комплекс и от други заинтересовани стопански организации, на основата на съответни многостранни договори с банката.

Когато отделни обекти не удовлетворяват критерия за ефективност нито поотделно, нито в пакет, но са необходими на народното стопанство, те следва да се включват в плана за капиталното строителство само с решение на Министерския съвет и тяхното финансиране да се извършва от бюджета и със собствени средства на съответната стопанска организация.

13. Необходимо е да се подобри съотношението между собствените средства и кредита при финансирането на инвестиционния процес. За да получат кредит за капитални вложения, стопанските организации и другите инвеститори трябва да осигуряват най-малко 30-40 на сто участие със собствени средства за всеки свой обект на капитални вложения. При равни други условия банките да дават предимство при предоставяне на кредити за капитални вложения на инвеститори, които участвуват с по-голям дял собствени средства. По правило, за обекти и мероприятия с по-ниска ефективност, банките да изискват по-голям дял на участие със собствени средства на кредитополучателя.

Занапред инвеститорът да авансира от своите собствени средства и от предоставения му кредит главния изпълнител на обекта на капитално вложение, в съотношението между собствени-

те средства и банковия кредит, което е договорено за обекта като цяло.

За сметка на собствени средства и банков кредит за капитални вложения, в съотношението, което е договорено за целия обект, инвеститорът да заплаща на главния изпълнител и текущо извършените разходи за капитални вложения.

За обекти и мероприятия за капитални вложения, които не се кредитират от банката, инвеститорът да авансира главния изпълнител за сметка на осигурените източници за финансиране – собствени или бюджетни средства, в съотношението, определено за съответния обект или мероприятие като цяло. В същото съотношение от съответните източници инвеститорът да заплаща текущо извършените разходи за капитални вложения.

За ползувания от инвеститора кредит за капитални вложения, той да плаща лихва на банката, считано от първото плащане за сметка на кредита. Когато инвеститор започне да ползува кредита след договорения с банките срок, за времето на закъснението той да плаща на банките комисионна за ангажимент на кредитни ресурси съгласно тарифата.

Когато инвеститорът не осигурява договорените с банката собствени средства за участие в капиталните си вложения, банката може да не открива финансирането на негови новозапочващи обекти на капитални вложения, както и може да не допуска той да осъществява разходи за капитални вложения, за които не се изисква откриване на финансирането, до размера на непостъпилите договорени собствени средства. Тези ограничения да се прилагат от банките, докато инвеститорът осигури с натрупване за съответния период от началото на годината пълния размер на договорените собствени средства.

Правилно ще бъде след като изтече срокът за ползуване на кредита и кредитополучателят не го погасява както е договорено, банката да пристъпва към погасяване на кредита, съгласно условията на договора, независимо от това дали кредитът е използуван напълно, независимо от това дали обектът е изграден или мероприятието е проведено и независимо от това дали е постигнат договореният ефект. Като източник за погасяване на кредита в тези случаи могат да се използуват всички собствени средства и постъпления на кредитополучателя, както и на неговите гаранти. Неизползуваната част от кредита може да се ползува по преценка на банката само с максималната лихва.

14. Банките да проучват и да решават оперативно проблемите на стопанските организации и предприятията, свързани с разширяването на техните експортни възможности, и сами да проявяват инициатива за разкриване и осъществяване на мероприятия със значителен валутен ефект.

Банките да подпомагат стопанските организации и предприятията при тяхното промишлено кооперираме с чуждестранни фирми. Банките да проучват чрез своите кореспонденти – чуждестранни банки финансовото състояние, деловите и други качества на съответните чуждестранни фирми. Банките да договарят с чуждестранните си кореспонденти и специално банково сътрудничество по промишленото кооперираме.

На инженерингова база банките да проучват, оценяват и подпомагат стопанските организации и предприятията при осъществяваното от тях производствено или пазарно сътрудничество у нас и в чужбина с чуждестранни фирми. При проучването и оценката на ефективността на предложенията за осъществяване на производствено и пазарно сътрудничество у нас и в чужбина с чуждестранни фирми, банките да обръщат специално внимание на синхронизацията между търговските и кредитните условия, които ще се договарят между външнотърговските организации, стопанските организации или предприятията, от една страна, и чуждестранните фирми и банки, от друга страна.

Банките да съдействуват на стопанските организации и предприятията за осъществяването от тях на производствено и пазарно сътрудничество в трети страни с чуждестранни фирми. При необходимост банките да организират консорциуми от чуждестранни банки за финансиране на това сътрудничество, както и договарят специални банкови улеснения.

Банките да съдействуват за разширяване дейността на фирмите с българско участие в чужбина, включително и чрез предоставяне на кредити в национална валута на стопанските организации и предприятията за износ на тяхна продукция чрез смесените фирми, при наличие на необходимите условия за кредитиране.

При осигуряване на кредити от чужбина за крупни инвестиционни обекти от внос, банките съвместно с външнотърговските организации и съответната стопанска организация – инвеститор,

да съдействуват за договаряне на кредитни улеснения за финансиране на местни разходи по изграждането на обектите, както и за внос на комплектация от трети страни.

Възникващите възможности за ползуване на кредити от чужбина да се изучават и при целесъобразност да се реализират от банките.

Външнотърговските организации да отчитат всички приходи от износа на продукцията, в това число и комисионите по износа, само въз основа на постъпилите по техните сметки в банките у нас суми от левовата равностойност на валутните постъпления от износа.

15. Разплащанията между социалистическите организации да съдействуват максимално за повишаването на ефективността; за по-доброто използуване на материалните, трудовите, финансовите и другите ресурси; за пълното прилагане на икономическия подход, на стопанската сметка; за образуването на доходите от действителните парични постъпления от реализацията; за формирането на фонда на работната заплата като резултативна и остатъчна величина; за укрепването на платежната, кредитната и финансовата дисциплина; за издигането на организиращата, регулиращата и контролиращата роля на лева.

С държавните и с насрещните планове и с усъвършенствуванията в процеса на тяхното изпълнение, с договорите за доставка и реализация, с нормирането на оборотните средства, с договорите за кредитиране на капиталните вложения и на оборотните средства, а така също със своевременното и цялостното изпълнение на плановете и договорите да се осигуряват необходимите парични средства за нормално извършване на разплащанията, както към доставчиците и изпълнителите на работи и услуги, така и за издължаване на вноските в бюджета, застраховките, кредитите, лихвите, отчисленията за по-горестоящите органи и за фондовете, включително и за фонда „Работна заплата“.

Когато в хода на изпълнението на плановете и договорите в стопанските организации и техните поделения се появяват случайни и кратковременни отклонения между сроковете на паричните постъпления и разходи, поради което стопанските организации или техните поделения изпадат в състояние на временна неплатежоспособност, банките могат да им предоставят извънпланови краткосрочни кредити за разплащане с доставчиците и изпълнителите. Тези кредити да се предоставят след поискване от купувача-кредитоискател и след доказване от негова страна на временния характер на неплатежоспособността му и нейната степен, както и на източниците за издължаване на кредита в кратък срок. На основата на доказването, банката да прави комплексна оценка на степента на неплатежоспособност на купувача-кредитоискател по диференцирана възходяща скала като във връзка с това определя лихвения процент и договаря останалите условия на извънплановия кредит.

При продължителни срокове за излизане от състояние на неплатежоспособност, които при това не са сигурни, банката да предлага на компетентните органи да изяснят причините и вземат необходимите мерки, в съответствие с нормативните актове. В тези случаи банката да продължи още два месеца да предоставя кредита за разплащане с доставчиците, но с максималната лихва. Едновременно с това, банката да предупреждава доставчиците в страната, че след два месеца ще прекрати предоставянето на извънпланови кредити на купувача. Доставчиците са длъжни да преразгледат договорните си отношения, а, ако се налага, включително и да пренасочат доставки към други потребители или към пласментно-снабдителни организации както и да извършат налагащите се корекции в своите планове и договори. Когато доставките са от номенклатура на задължителни показатели, доставчиците да предлагат на компетентните органи и те утвърждават налагащите се комплексни изменения в задължителните показатели, след което се договарят и съответните промени в договорите.

Банките да въведат разделност на сметките на стопанските организации в банките за заемните и за собствените средства. Също така да се въведе разделно водене в банката и на сметките на фондовете на организациите. Ежедневно част от постъпленията от реализацията на продукцията на стопанската организация, съответствуваща на кредитоемкостта на сто лева продукция по продажни цени, да се отнася от банката за погасяване на ползувания банков кредит. Останалата част да се прехвърля по разплащателната сметка на стопанската организация. Единствено от разплащателната сметка, в която се съхраняват собствените средства на стопанската организация, да се извършат всички плащания и отчисления за данъци и вноски в бюджета, отчисления за по-го-

рестоящата организация, отчисления за фондовете на стопанската организация, в това число за фонд „Работна заплата“, за неустойки и щети и всички други плащания за сметка на собствени средства.

Банката трябва строго да следи да не се допуска автоматизъм при разплащанията и кредитирането. По-специално, банката да не допуска да се въвежда под каквато и да е форма автоматично и безконтролно заплащане на продукция, за която няма съгласие (акцепт) за плащане от купувача.

16. Да се подобри съотношението между собствените и заемните средства в норматива на оборотните средства на стопанските организации. В следващите две-три години относителният дял на собствените средства да достигне най-малко 50–70 на сто. Банките при наличието на условия, да предоставят по-широко кредити на стопанските организации за попълване на прираста на собствените оборотни средства, които да се погасяват за срок от 2–3 години.

17. Банките да контролират формирането и изразходването на фонд „Работна заплата“, с оглед строго да се спазва неговия остатъчен и резултативен характер. Средствата по фонд „Работна заплата“ на стопанските организации, на поделенията и на стопанските министерства да се съхраняват в отделни сметки в банките. Банките да допускат плащане за работна заплата само до размера на наличните средства по сметката на фонд „Работна заплата“ в банките, без да допускат блокиране на постъпления за тази цел.

Когато стопанските организации и техните поделения съставят само годишна схема за образуване и разпределение на дохода, банката да изисква финансовите планове за приходите и разходите им и отчетите по тях по тримесечия. Когато за дадено тримесечие финансовият план се изпълнява под 90 на сто, банката да изисква, а съответните организации да въвеждат допълнително ограничение върху авансовите трудови възнаграждения съобразно изпълнението на финансовия план. Стопанските организации или поделенията да разработват очаквано изпълнение за годината на база на полугодишните и деветмесечните отчетни данни. На тази основа банката да изисква, а съответните стопански организации и поделения да ограничават допълнително авансовото трудово възнаграждение.

Когато авансово изплатените суми са по-големи от резултативно-остатъчния фонд „Работна заплата“ на стопанската организация, поделението или стопанския комплекс, разликата да се възстановява от заработения фонд през следващото тримесечие, а когато се съставя само годишна схема – до края на следващата година. Във всички такива случаи на ръководните кадри да се изплащат само щатните заплати, намалени с 5 на сто за всеки процент преавансиране, но не повече от 20 на сто.

Като изключение банките могат да предоставят на стопанските организации кредит за работна заплата, когато преценят, че преразходът на работната заплата е случаен и че като цяло стопанското и финансовото състояние на кредитополучателя е добро. Кредит за работна заплата се предоставя със срок за издължаване не по-дълъг от три месеца. Като правило през четвъртото тримесечие на годината банките не предоставят кредит за работна заплата. Всеки кредит за работна заплата на стопанска организация задължително се гарантира пред банките от висшестоящите организации на стопанска сметка.

18. Решително да се преустрои и подобри банковото обслужване на населението, с оглед да се осигури удобно и сигурно пазене на свободните парични средства на гражданите, да се съдействува за тяхното натрупване, за най-ефективното им използуване при решаване задачите на социално-икономическото развитие на страната и за укрепването на паричното обращение.

Необходимо е Държавната спестовна каса да разшири и усъвършенствува безкасовите форми на спестяване и разплащане на населението. Особено внимание да се отдели на организацията на работата за постепенно преминаване към изплащане на работната заплата чрез Държавната спестовна каса. Да се разшири обхватът на безкасовите разплащания на гражданите със социалистическите организации, с цел да се съкрати налично-паричния оборот, както и разходите за голям брой касиери и инкасатори. Да се популяризира чековата система на плащане на стоки и услуги като прогресивна форма на обслужване на гражданите.

С оглед нарастване стимулите за спестяване и създаване на по-големи гаранции за сигурност за вложителите да се обсъдят възможностите за ограничаване кръга на запорите върху влоговете. Да се обсъди възможността гражданите да спестяват не само поименно, а и чрез шифър

или мото.

19. Коренно да се подобри качественият състав на кадрите в системата на банките като се повишат критериите при подбора, движението и издигането на кадрите. Класово-партийният подход да се съчетава с високите изисквания към тяхната професионална квалификация. Особени грижи да се полагат при подбора на ръководните кадри. На основата на атестирането да се проведе линия на освобождаване от длъжност на тези кадри, които не притежават необходимите морално-политически и делови качества и не изпълняват срочно и качествено своите задължения. Да се усъвършенствува повишаването на квалификацията на кадрите за нуждите на банковата система.

20. Окръжните комитети на Българската комунистическа партия да разгърнат широка организаторска работа за издигане ролята на лева и за усъвършенствуване на банковата дейност, да подобряват идеологическата дейност в тази сфера и да осигурят ефективен контрол за изпълнението на това решение. Партийните организации в банковата система настойчиво да усъвършенствуват формите и методите на организаторската и масово-политическата работа, да ѝ придават максимална конкретност, да я насочват за подобряване политическото възпитание на кадрите, за повишаване на тяхната лична отговорност при изпълнение на възложените им задачи.

21. Приема за основа приложените проекти на постановления, на Изменение и допълнение на Правилника за отношенията с банките в народното стопанство, на Наредба за специфичните правила за управление на банковата дейност и на Изменение и допълнение към тарифата на лихвите, таксите, комисионите и разноските, които банките и Държавният застрахователен институт събират и плащат по операциите си. Предлага на Министерския съвет да ги утвърди, с оглед да се осигури изпълнението на това решение.

***

Политбюро на ЦК на БКП изразява увереност, че комунистите, комсомолците, всички трудещи се в банковата система, както и в другите министерства, ведомства и организации ще вложат своите творчески сили и енергия за усъвършенствуване на банковата дейност и за издигане ролята на лева

ЦДА, ф. 132, оп. 33, а.е. 1, л. 176–203. Оригинал. Машинопис.

---

* **Веселин Никифоров (род. 5.I.1927 г.)** *Роден във Вършец. Завършва висше образование във Висшия икономически институт „Карл Маркс“ в София през 1951 г., специалност „Планиране“. От 1966 г. е професор. От 1981 г. − член-кореспондент на БАН. Работи в Икономическия институт на БАН. През 1966−1974 г. е заместник-председател и първи заместник-председател на Държавния комитет за планиране. Председател на БНБ от 8.VII.1974 г. до 3.I.1984 г., като през 1975−1984 г. е същевременно и член на Министерския съвет. През 1984−1987 г. е председател на Комитета за социална информация при Министерския съвет.*

** **Васил Коларов (род. 20.XI.1942 г.)** *Роден в Батак. Средно образование завършва в София. През 1960−1966 г. учи последователно математика в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и в Московския университет „М. Ломоносов“. В периода 1966−1975 г. работи в Изчислителния център и в Научния център по планиране към Държавния комитет за планиране. Занимава се с макроикономическо моделиране и ръководи софтуерното осигуряване. Специализира в Япония, Великобритания, Белгия, САЩ. Хоноруван преподавател в Математическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и във Висшия икономически институт „Карл Маркс“. От април 1975 г. е заместник-председател, а от август 1977 г. − първи заместник-председател на БНБ. От 3.I.1984 г. до 20.XII.1989 г. е председател на БНБ.*

№ 37

ДОКЛАД НА ПЪРВИЯ СЕКРЕТАР НА ЦК НА БКП ТОДОР ЖИВКОВ ПРЕД НАЦИОНАЛНОТО СЪВЕЩАНИЕ НА ПАРТИЙНИЯ, СТОПАНСКИЯ И ОБЩЕСТВЕНИЯ АКТИВ С ОЦЕНКА И УКАЗАНИЯ ЗА ДЕЙНОСТТА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, 30 януари 1980 г.

Доклад на Т. Живков за последователно прилагане на новия икономически механизъм, представен през Националното съвещание на партийния, държавния, стопанския и обществения актив*

[...]

Другари,

При новия икономически подход значително нараства и ролята на **Българската народна банка**.

През последните години на банката бяха предоставени много нови права, функции и отговорности. В тази насока тя постигна немалки успехи. Чрез кредита и лева тя непосредствено и динамично въздействува върху успешното развитие на икономиката. Но това е само добро начало.

Сега пред банката се изправят много по-големи и по-отговорни задачи. От нея ние изискваме: да оказва още по-активно влияние върху оперативната, всекидневна производствена и стопанска дейност на отделните организации; да действува не само като техен стопански контрагент, но и като техен съдружник; да бъде съпричастна, материално заинтересована от дейността на крупните стопански организации, които кредитира, и заедно с тях да носи материална отговорност за крайния резултат, включително и чрез работната заплата.

Същевременно всичко това означава, че банката трябва да работи на стопанска сметка, да отстоява своите интереси. В духа на новия икономически подход участието ѝ в общественото производство с кредити, с капитални вложения трябва да се свързва с нейните интереси и следователно – с нейната материална отговорност. Като заинтересовано стопанско лице банката трябва не само да подпомага, но когато това е необходимо, и да се включва в определени рискови ситуации.

Налага се да преценим дали не следва да премахнем монополните привилегии на отделните клонове на банката, към които сега са прикрепени стопанските организации и техните поделения. Очевидно трябва да намерим по-гъвкав механизъм, при който клоновете на банката да се конкурират, да привличат клиенти. В такъв случай те няма да чакат наготово, тъй като доходите им ще се формират от клиенти, които търсят максимално ефективна помощ и участие. Това ще стимулира самоинициативата на банковите деятели, умението им да съдействуват, да насърчават, да регулират стопанската дейност. В случаите, когато даден банков клон поеме кредитирането на начинания, отказани от друг банков клон, би трябвало да се извършва разместване на кредитните ресурси и, естествено, да се внесат промени в работната заплата.

Необходимо е банката по новому да организира контрола над стопанската дейност чрез лева. В новите условия тя е длъжна оперативно да контролира приходите и разходите на стопанските организации и своевременно да предприема икономически мерки за стабилизирането им.

Както се вижда, другарки и другари, **не бива да допускаме каквото и да е подценяване на мястото и ролята на банката на сегашния етап. От нашите финансисти и банкови деятели ние очакваме бързо да се преустроят към новите изисквания, най-дейно да участвуват в прилагането и функционирането на новия икономически механизъм, сами да предлагат мероприятия, които още повече да издигат ролята на лева в нашата икономика, в нашия цялостен обществен живот.**

[...]

Няма никакво съмнение, че новият икономически подход и новият икономически механизъм най-активно ще съдействуват за ускоряване на нашето движение към мечтаното комунистическо общество, в което великите принципи за свободата, равенството и братството ще тържествуват в най-пълната си и най-благородна същност.

Ще завърша само с един прост, ясен и категоричен призив:
– На работа, другарки и другари!
Благодаря за вниманието.

ЦДА, ф. 1Б, оп. 66, а.е. 2140, л. 73, с. 48–51, 61–62. Печатно.

** Националното съвещание е свикано по решение на Политбюро на ЦК на БКП, взето на заседанието му на 22.01.1980 г.*

№ 38

ПОСТАНОВЛЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА ПРИЕМАНЕ НА НАРЕДБА ЗА СПЕЦИФИЧНИТЕ ПРАВИЛА НА УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ И НОРМАТИВИ ЗА РЕГУЛИРАНЕ НА СТОПАНСКАТА ДЕЙНОСТ НА БАНКИТЕ

София, 7 октомври 1980 г.

ПРОТОКОЛ № 20
от 17.VII.1980 г.
на Мин[истерския] съвет

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 55
от 7 октомври 1980 година
за усъвършенстване управлението на банковата система

В изпълнение на решението на Мартенския пленум на ЦК на БКП (1979 г.) за привеждане управлението на всички отрасли и дейности на народното стопанство върху икономическа основа в съответствие с приетите от Политбюро на ЦК на БКП принципи

М И Н И С Т Е Р С К И Я Т С Ъ В Е Т
П О С Т А Н О В И:

Чл. 1. Приема:

1. Наредба за специфичните правила за управление на Българската народна банка.
2. Наредба за специфичните правила за управление на Българската външнотърговска банка.
3. Наредба за специфичните правила за управление на Държавната спестовна каса.

Чл. 2. (1) Утвърждава:

1. максимален норматив до 0,8 на сто за нарастване (намаляване) дохода за потребление на едно лице в банковата система за всеки процент увеличение (намаление) на общия доход на едно лице спрямо предходната година;

2. нормативи за регулиране стопанската дейност на банките съгласно приложението.

(2) Диференцирането на норматива по т. 1 на предходната алинея като цяло за Българската народна банка, за Българската външнотърговска банка и за Държавната спестовна каса да се извършва от председателя на Държавния комитет за планиране, министъра на финансите и председателя на Комитета по труда и работната заплата по предложение на председателя на Българската народна банка.

Чл. 3. Българската народна банка, Българската външнотърговска банка и Държавната спестовна каса със съдействието на обществено-политическите организации да организират разясняването и изучаването на наредбите по чл. 1 с оглед на последователното им прилагане и разгръщане творческата инициатива на ръководните кадри, специалистите и трудовите колективи за повишаване на организиращата, регулиращата и контролната роля на лева.

Чл. 4. Определя нормален лихвен процент по Тарифата за лихвите, таксите, комисионите и разноските, които банките и Държавният застрахователен институт събират по операциите си,

както следва:

1. по кредитите за оборотни средства – 4 на сто;
2. по кредитите за капитални вложения – 4 на сто.

Заключителни разпоредби

§ 1. Изменя и допълва:

1. Правилника за отношенията с банките в народното стопанство съгласно приложението;

2. Тарифата за лихвите, таксите, комисионите и разноските, които банките и Държавният застрахователен институт събират и плащат по операциите си съгласно приложението.

§ 2. Стопанските организации и банките до 30 октомври 1980 г. да предоговорят в съответствие с това постановление лихвите и другите условия за всички кредити, разрешавани преди 1 януари 1981 г. и неиздължени към 31 декември 1980 г.

§ 3. Това постановление и приетите с него наредби и изменения и допълнения на нормативните актове влизат в сила от 1 януари 1981 г. От същата дата се прекратява прилагането на разпоредбите по други актове на Министерския съвет, с които са определени лихвени проценти за кредити, предоставени от Българската народна банка, Българската външнотърговска банка и Държавната спестовна каса. Това не се отнася за разпоредбата на чл. 19 от постановление № 56 на Министерския съвет от 1978 (ДВ, бр. 3 от 1979 г.).

София, септември 1980 г.

Председател на
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: *С. Тодоров*

Главен секретар на
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: *Ив. Шпатов*

НАЧАЛНИК УПРАВЛЕНИЕ: *[- - -]*

СЪВЕТНИК: *[- - -]*

СЪВЕТНИК-ЮРИСТ: *[- - -]*

РЕДАКТОР-СТИЛИСТ: *[- - -]*

[- - -] *В. Никифоров*

[Приложение към чл. 1, ал. 1]

НАРЕДБА

за специфичните правила за управление на Българската народна банка

РАЗДЕЛ I
ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. Тази наредба урежда специфичните правила за управление на дейността на Българската народна банка (БНБ) с оглед тя да дава необходимия принос за повишаване на организиращата, регулиращата и контролната роля на лева, за последователно прилагане на икономическия подход.

Чл. 2. Усъвършенстването на механизма на банковата дейност се основава на укрепването и издигането на стопанската сметка в банките, на въвеждането на резултативност и остатъчност на работната заплата в банките, както и на повишаването на отговорностите им за причинените от тях вреди и пропуснатите доходи.

Чл. 3 (1) Системата на Българската народна банка включва централното ѝ управление, ок-

ръжните банки и банковите клонове.

(2) Окръжната банка е обособено на стопанска сметка и отделен баланс поделение на Българската народна банка, включващо клоновете на Българската народна банка в този окръг.

(3) Окръжната банка изпълнява в съответния окръг функции на Българската народна банка и по пълномощие – предоставените ѝ функции от другите банки.

(4) При осъществяване на своята стопанска дейност окръжната банка влиза в преки равноправни взаимоотношения със стопанските организации и поделенията в съответствие с Правилника за отношенията с банките в народното стопанство (ДВ, бр. 65 от 1978 г. и бр. 2 от 1980 г.) и тази наредба.

(5) Окръжната банка се ръководи от главен директор, който се подпомага от управителен съвет. Съставът на управителния съвет се определя от председателя на Българската народна банка, а неговите функции – от централното управление на Българската народна банка.

Чл. 4. Стопанските организации и поделенията могат да се договарят с всяка окръжна банка в страната или с всеки районен клон на обслужващата окръжна банка за цялостното им банково обслужване от окръжната банка, съответно от районния клон. Като правило за следващата година това договаряне се извършва до 30 септември на предходната година.

Чл. 5 (1) Договори за кредити се сключват като правило между стопанските организации и окръжните банки, с изключение на договорите за валутни кредити, които се сключват пряко с централното управление на Българската народна банка. Районните банкови клонове могат да сключват договори в съответствие с предоставените им от окръжните банки права.

(2) Банковото обслужвани, включително и предоставянето на кредити, на министерствата и другите ведомства се извършва от централното управление на Българската народна банка.

(3) Централното управление на Българската народна банка може непосредствено да предоставя на договорна основа кредити на стопански организации и поделения.

РАЗДЕЛ II
ПЛАНИРАНЕ

Чл. 6. Контролните цифри и държавните планови задачи на Българската народна банка се утвърждават от Министерския съвет за:

1. кредитен план, включително минимален размер на кредитен резерв;
2. лимит за численост на персонала;
3. лимит за административно-управленчески разходи, без разходите за работна заплата.

Чл. 7. Проектите за кредитни планове за съответните периоди се подготвят от централното управление на Българската народна банка и заедно с проекта за единния план за социално-икономическо развитие на страната се внасят за утвърждаване от Министерския съвет.

Чл. 8. Съставянето на проектите за кредитни планове се извършва на основата на приетите за кредитиране обекти и мероприятия на капиталните вложения и оборотни средства чрез предварителна оценка и отбор на предложенията за кредитиране на основата на прилагане критерия за ефективност и конкурсното начало в съответствие с Правилника за отношенията с банките в народното стопанство.

Чл. 9. Насрещният план на Българската народна банка се утвърждава от управителния съвет на банката.

Чл. 10 (1) Управителният съвет на Българската народна банка утвърждава на окръжните банки контролни цифри и уточнени в процеса на съставяне на насрещните планове държавни планови задачи за:

1. превишение (недостиг) на местните кредитни ресурси над кредитните вложения;
2. лимит за численост на персонала;
3. лимит за административно-управленчески разходи, без разходите за работна заплата.

(2) При разработване на насрещните си планове окръжните банки задължително спазват утвърдените нормативни вноски от общия доход за централното управление на Българската народна банка, нормативите за минималните отчисления в собствените си фондове, както и утвърдените програми за ускоряване обращаемостта на оборотните средства, за намаляване дела на незавършеното строителство и икономия на капитални вложения, за по-нататъшно укрепване на па-

ричното обращение и други.

Чл. 11. Насрещният план на окръжната банка се обсъжда и приема от управителния ѝ съвет.

Чл. 12 (1) За потребности от надпланови кредитни ресурси окръжните банки могат да получат на договорна основа кредитни ресурси от централното управление на Българската народна банка или от други окръжни банки, за които заплащат лихва, определена от председателя на Българската народна банка.

(2) При привличане на надпланови местни кредитни ресурси окръжните банки по своя преценка могат да ги предоставят на договорна основа на централното управление на БНБ и на други окръжни банки срещу лихва, определена от председателя на Българската народна банка, или като кредити на стопански организации и поделения.

(3) В зависимост от изискванията за повишаване ефективността на икономиката, както и в зависимост от условията на конкурса за кредити и от състоянието на кредитните ресурси, централното управление на БНБ текущо регулира кредитните ресурси на окръжните банки, като съответно ги увеличава или намалява.

Чл. 13 (1) Контролните цифри, държавните планови задачи и насрещните планове се съставят и утвърждават на териториален принцип, като се отчитат договорите за цялостното банково обслужване на стопанските организации и поделенията.

(2) В процеса на съставяне и изпълнение на плановете окръжните банки осъществяват помежду си, както и с централното управление на БНБ, необходимата координация.

РАЗДЕЛ III
СТОПАНСКА СМЕТКА И ОРГАНИЗАЦИЯ НА РАБОТНАТА ЗАПЛАТА

Чл. 14. Окръжните банки работят на стопанска сметка, а районните клонове – на вътрешна сметка, по правила, утвърдени от управителния съвет на окръжната банка. Правилата се регистрират в централното управление на БНБ.

Чл. 15 (1) Окръжните банки образуват и разпределят общ доход по тримесечия с натрупване от началото на годината. Образуването и разпределението на общия доход се извършва съгласно приложената схема № 2.

(2) За първите два месеца на тримесечието окръжните банки съставят месечни разчетни схеми за образуване и разпределение на общия доход, които се използват за текущо контролиране на съответствието на разходите с приходите, включително разходите за работна заплата, без да се вземат счетоводни операции по тези схеми.

(3) Размерът на общия доход се установява, като от всички приходи, включително приходите от получените суми за неустойки, вреди и пропуснати доходи, се спадат всички разходи, без разходите за трудовите възнаграждения.

(4) Когато окръжна банка по плана има недостиг на доход, централното управление на БНБ може да ѝ предостави финансова помощ въз основа на комплексна оценка за изпълнението на задължителните показатели и другите задачи от окръжната банка.

(5) В приходите на окръжната банка се включва 30 на сто от сумата на събраните рискови премии. Останалите 70 на сто се отнасят пряко във фонд „Рисков“ на Българската народна банка.

Чл. 16 (1) Централното управление на Българската народна банка дължи на окръжните банки пълния размер на вредите и пропуснатите доходи, които негови дирекции са им причинили със своите действия или бездействия.

(2) Окръжните банки дължат пълния размер на неустойките, вредите и пропуснатите доходи, които централното управление на БНБ е изплатило по тяхна вина.

(3) Исканията по предходните алинеи се предявяват до 25-о число на последния месец на тримесечието, а произнасянето по тях се извършва не по-късно от срока за съставяне на счетоводния баланс на окръжните банки.

(4) Споровете между банките, както и между банките и дирекциите на централното управление на БНБ, се решават от управителния съвет на БНБ.

Чл. 17 (1) При разпределяне на образувания общ доход в окръжните банки се спазва следната поредност: първо се начисляват нормативни вноски върху облагаемия общ доход (внасят се в централното управление на БНБ) и застраховките, а след това – отчисленията за паричните фон-

дове на окръжните банки. Отчисленията за фондовете на окръжните банки, с изключение на фонд „Работна заплата“, който се образува като резултативно-остатъчен, се извършват по нормативи, приети с насрещния план, но не по-малки от минималните, утвърдени от Министерския съвет.

(2) Облагаемият общ доход се установява, като от общия доход на окръжната банка се приспаднат: базисният доход за потребление, плащанията за застраховки и получената финансова помощ от централното управление на БНБ.

(3) Нормативните вноски за централното управление на БНБ върху облагаемия общ доход на окръжните банки се извършват по единен норматив, утвърден от Министерския съвет.

(4) Положителната разлика между дохода за разпределение, след приспадане на отчисленията по фондовете, и максимално възможният брутен доход за потребление се внася във фонд „Развитие на материално-техническата база“ на централното управление на Българската народна банка.

Чл. 18. В окръжните банки се образуват следните фондове:

1. „Кредитиране в левове“. Средствата за фонда се набират от отчисления по норматив от общия доход на окръжната банка и служат като ресурс от собствени средства за допълнително кредитиране, който не се насочва предварително с кредитния план.

2. „Развитие на материално-техническата база“. Във фонда се отнасят: средства от общия доход по утвърдени нормативи, 100 на сто от амортизационните отчисления за основен ремонт и 20 на сто от амортизационните отчисления за възстановяване. Тези средства се изразходват за основен ремонт на сградите и инвентара и за разширение на техническата база на банките – доставка на организационна и малка изчислителна техника и за някои други разходи за капитални вложения, без строителството на нови банкови сгради и на крупни разширения и реконструкции на съществуващи банкови сгради.

3. „Социално-битови и културни мероприятия“. Средствата се набират чрез отчисления от нетния доход за потребление, по приет в насрещния план норматив и от други източници, предвидени с Правилника за финансиране на стопанската дейност (ДВ, бр. 64 от 1978 г.). Нормативът по насрещния план не може да бъде по-малък от норматива за минималните отчисления на едно лице, утвърден от Министерството на финансите и Централния съвет на Българските професионални съюзи.

4. „Резервен“. Образува се чрез отчисления от резултативния фонд „Работна заплата“ по норматив, приет с насрещния план, но не по-малък от минималния. Средствата по фонда могат да се допълват заемообразно от фонд „Резервен“ на централното управление на БНБ. Средствата по фонда се изразходват за допълване на средствата за фонд „Работна заплата“, за персонални награди за срочно и предсрочно изпълнение на конкретно поставени задачи и за награди за социалистическото съревнование.

5. „Работна заплата“.

Чл. 19 (1) Максималният доход за потребление, който може да се отчисли по схемата за образуване и разпределение на общия доход, се определя въз основа на фактическата численост на персонала (но не повече от утвърдения лимит) и на средния доход за потребление на едно лице през предходната година (базисния доход за потребление на едно лице), коригиран (увеличен или намален) съобразно с постигнатото нарастване (намаляване) на общия доход на едно лице от целия персонал. Нормативът за увеличаване (намаляване) на дохода за потребление на едно лице за всеки процент увеличение (намаление) на общия доход на всички окръжни банки и на Българската народна банка като цяло е един и същ и се утвърждава от Министерския съвет.

(2) Когато окръжна банка работи с по-малка численост на персонала, в сравнение с утвърдения ѝ лимит, и е предвидила това намаление с насрещния си план:

1. измерването на общия доход на едно лице за целите на установяване максимално възможния доход за потребление на едно лице, а така също и определянето на масата на максималния доход за потребление, се извършва на базата на утвърдения лимит за численост на персонала;

2. половината от нарастването на дохода за потребление на едно лице – резултат от работа с намалена численост на персонала, да се изключва от облагане при регулиране на дохода за потребление.

(3) Базисният доход за потребление и базисният общ доход за предходната година, за съпоставимост, се определят, като се отразява влиянието на задължителните за банките решения на

компетентните органи за изменения в съотношението между кредитите и останалите източници за финансиране на капиталните вложения и оборотните средства, за изменения на лихвени проценти, за изменения на срокове на договорени кредити и други.

(4) Нормативните вноски за регулиране нарастването на дохода за потребление на 1 лице се установяват от окръжните банки по скали № 1-6, утвърдени с постановление № 36 на Министерския съвет от 1979 г. (ДВ, бр. 71 от 1979 г) и се внасят в централното управление на БНБ.

(5) Отчисленията за фонд „Работна заплата“ на окръжните банки се определят като резултативно-остатъчна величина по схемата за образуване и разпределение на общия доход, след като от брутния доход за потребление се приспаднат нормативните вноски за регулиране нарастването на дохода за потребление и отчисленията за фондовете „Социално-битови и културни мероприятия“ и „Резервен“.

Чл. 20 (1) Общият доход на Българската народна банка като цяло се образува и разпределя по тримесечия с натрупване от началото на годината. Размерът на общия доход се образува като сума от общия доход на окръжните банки и самостоятелния общ доход на централното управление и се разпределя по приложената схема № 1.

(2) За първите два месеца на тримесечието Българската народна банка съставя месечни разчетни схеми за образуване и разпределение на общия доход, които се използват за текущо контролиране на съответствието на разходите с приходите, включително разходите за работна заплата, без да се вземат счетоводни операции по тези схеми.

Чл. 21 (1) Общият доход на Българската народна банка като цяло се разпределя за:

1. нормативните вноски в бюджета;
2. фондовете на окръжните банки;
3. фондовете на централното управление на Българската народна банка.

(2) Българската народна банка внася в приход на държавния бюджет – общо за цялата система:

1. нормативни вноски за регулиране на общия доход;
2. 50 на сто от нормативните вноски за регулиране нарастването на дохода за потребление на едно лице.

Чл. 22 (1) Българската народна банка прави нормативни вноски върху облагаемия общ доход по норматив, утвърден от Министерския съвет.

(2) Облагаемият общ доход се установява, като от общия доход се приспадне базисният доход за потребление и плащанията за застраховки.

(3) Нормативните вноски за регулиране нарастването на дохода за потребление на едно лице общо за цялата система на Българската народна банка се установяват по скала № 4, приета с постановление № 36 на Министерския съвет от 1979 г. В приход на бюджета се внасят 50 на сто от сумата на нормативните вноски, а останалата част се отнася във фонд „Резервен“ на централното управление на БНБ.

Чл. 23. В централното управление на Българската народна банка се образуват следните фондове:

1. „Основен“ (уставен);
2. „Кредитиране в левове“;
3. „Кредитиране във валута“;
4. „Рисков“;
5. „Валутен“;
6. „Развитие на материално-техническата база“;
7. „Социално-битови и културни мероприятия“;
8. „Резервен“;
9. „Работна заплата“.

Чл. 24 (1) Попълването на всеки от фондовете „Кредитиране в левове“, „Рисков“ и „Развитие на материално-техническата база“ се извършва в проценти от общия доход на Българската народна банка, утвърдени от Министерския съвет. Тези проценти са минимални.

(2) Във фонд „Развитие на материално-техническата база“ на Българската народна банка се отнасят и амортизационните отчисления за централното управление на БНБ, както и 80 на сто от амортизационните отчисления за възстановяване на окръжните банки. Средствата по фонда се из-

ползуват за финансиране развитието на материално-техническата база на банковата система.

(3) Във фонд „Рисков“ се отнасят пряко и 70 на сто от сумата на специалните премии към лихвите за предоставени от окръжните банки кредити за мероприятия с повишен риск. До размера на средствата по този фонд централното управление на БНБ може да разрешава на окръжните банки да кредитират такива мероприятия.

(4) Освен за кредитиране в левове, средствата по фонд „Кредитиране в левове“ се използват и за заплащане левовата равностойност на постъпленията по фонд „Валутен“ на Българската народна банка.

(5) Фонд „Кредитиране във валута“ се попълва от събраната допълнително лихва във валута по реда на чл. 2, ал. 1 от Тарифата за лихвите, таксите, комисионите и разноските, които банките и Държавният застрахователен институт събират и плащат по операциите си. (ДВ, бр. 100 от 1975 г., изм. и доп. Бр. 46 от 1976 г. и бр. 3 от 1978 г.). Средствата по фонда се използват за допълнително кредитиране във валута.

(6) Положителната разлика между дохода за разпределение, след приспадане на отчисленията за фондовете, и максимално възможния брутен доход за потребление се отнася във фонд „Развитие на материално-техническата база“.

Чл. 25 (1) Максималният доход за потребление, който може да се отчисли по схемата за образуване и разпределение на общия доход на Българската народна банка, се определя по реда на чл. 19.

(2) Средната работна заплата в централното управление на БНБ не може да надхвърля средната работна заплата в Министерството на финансите.

(3) Отчисленията за фонд „Работна заплата“ на Българската народна банка се определят като резултативно-остатъчна величина по схемата за образуване и разпределение на общия доход, след като от брутния доход за потребление се приспаднат нормативните вноски за регулиране нарастването на дохода за потребление и отчисленията за фондовете „Социално-битови и културни мероприятия“ и „Резервен“.

Чл. 26 (1) Управителният съвет на БНБ, въз основа на комплексна оценка на резултатите от функционалната и стопанската дейност на окръжните банки и на централното управление на БНБ както по отношение на образувания доход, така и по отношение на постигнатите резултати от кредитираните органи и организации, определя размера на годишния резултативно-остатъчен фонд „Работна заплата“, който може да се ползува от всяка окръжна банка и от централното управление на БНБ. Разликата се отнася във фонд „Резервен“ на централното управление на БНБ.

(2) С оглед на отчитане резултатите както по отношение на образувания доход, така и по отношение на постигнатите резултати от кредитираните органи и организации, при комплексната оценка по реда на предходната алинея задължително се вземат под внимание:

1. ефективността на предоставените кредити;
2. ефективността на обслужваните стопански организации и поделения;
3. резултатите по задължителните и другите показатели на банковата дейност;
4. платените неустойки, вреди и пропуснати доходи;
5. икономиите на средствата за издръжка;
6. допуснатите несполуки в банковата дейност, наличието на принизен контрол и взискателност.

Чл. 27 (1) Резултативно-остатъчният фонд „Работна заплата“ на всяка банка, окончателно уточнен по реда на чл. 26, ал. 1, се разпределя между структурните звена на банката, които извършват кредитно-икономическа дейност, въз основа на последователно прилагане принципите на вътрешностопанската сметка.

(2) Основен обект на вътрешната стопанска сметка в банките са структурните звена или групите специалисти, непосредствено отговарящи за подготовката, сключването и реализацията на кредитните договори.

(3) Вътрешната стопанска сметка се организира въз основа на показатели, отразяващи приноса на специалистите, структурните звена и ръководните кадри, както за увеличаване (намаляване) общия доход на банката, така и за постигнатите резултати от кредитираните органи и организации, като задължително се вземат пред вид:

1. ефективността на предоставените кредити;
2. ефективността на обслужваните стопански организации и предприятия;
3. резултатите по задължителните и другите показатели на банковата дейност;
4. платените неустойки, вреди и пропуснати доходи;
5. икономиите на средствата за издръжка;
6. допуснатите несполуки в банковата дейност, принизеният контрол и взискателност.

(4) Основните показатели по вътрешната стопанска сметка задължително се определят и отчитат за всяко структурно звено и за оперативния банков работник.

(5) Конкретното разпределение на резултативно-остатъчния фонд „Работна заплата“ между всички структурни звена, ръководните кадри, специалистите и сътрудниците в банките се извършва по нормативи и ред, утвърдени с вътрешните правила за организация на работната заплата.

Чл. 28 (1) През годината на персонала на банките се изплаща авансово трудово възнаграждение до определените щатни заплати и доплащанията по нормативните актове в рамките на наличните средства по фонд „Работна заплата“.

(2) Когато резултативният фонд „Работна заплата“ за персонала на банките е по-малък от сумата на начислените аванси, заплатите на персонала се изплащат до размера на собствените средства по фонд „Работна заплата“ и фонд „Резервен“.

(3) Когато собствените средства на фонд „Работна заплата“ и фонд „Резервен“ не могат да покрият щатните заплати, окръжната банка може да направи постъпки пред централното управление на БНБ да ѝ се отпуснат заемообразно недостигащите средства от неговия фонд „Резервен“, като представя и подробен анализ на причините за недостига и посочи мерките, взети за отстраняването им. При отпускане на средства по този ред централното управление на БНБ може да предписва на окръжната банка задължителни мерки за отстраняване причините за недостига.

Чл. 29 (1) Банките носят пълна отговорност за виновно причинените вреди и пропуснатите доходи съгласно нормативните актове и сключените договори.

(2) Банките носят отговорност, съгласно нормативните актове, и за настъпилите неблагоприятни последици за стопанските организации и за народното стопанство, когато в срок от 30 дни не вземат отношение по поставени от стопанските организации пред тях въпроси, както и при формални и необосновани откази.

Чл. 30. Когато окръжна банка изпадне в състояние на неплатежоспособност, централното управление на БНБ извършва основна ревизия и анализ на дейността ѝ. Наред с другите оздравителни мерки, включително и освобождаването на ръководните кадри от длъжност по непригодност, при необходимост централното управление на БНБ може да предостави заемообразно на окръжната банка средства от своите фондове, които тя издължава, след като излезе от състоянието на неплатежоспособност.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Параграф 1. Държавният комитет за планиране, Министерството на финансите и Комитетът по труда и работната заплата по предложение на Българската народна банка при необходимост разрешават на Българската народна банка отклонения от получения по отчет базисен общ доход на едно лице от целия списъчен състав и базисен доход за потребление на едно лице.

Параграф 2. Първоначалното образуване на средства по фондовете на окръжните банки и на централното управление на БНБ, без фонда за работна заплата, се извършва от набраните средства по съответните фондове на Българската народна банка по разпределение, утвърдено от председателя на Българската народна банка.

Параграф 3. Тази наредба влиза в сила от 1 януари 1981 година.

Параграф 4. Указания за решаване на въпросите, възникнали при прилагане на наредбата, дава Държавният комитет за планиране, Министерството на финансите, Българската народна банка и Комитетът по труда и работната заплата.

Приложение към чл. 2, ал. 1, т. 2

НОРМАТИВИ

за регулиране стопанската дейност на банките

I. За Българската народна банка

1.	За нормативни вноски за регулиране общия доход на Българската народна банка	- 70 на сто от облагаемия общ доход
2.	За фонд „Кредитиране в левове“	- минимум 22 на сто от общия доход
3.	За фонд „Рисков“	- минимум 3 на сто от общия доход
4.	За фонд „Развитие на материално-техническата база“	- минимум 3 на сто от общия доход
5.	За фонд „Резервен“	- минимум 2 на сто върху резултативния фонд „Работна заплата“
6.	За нормативни вноски за регулиране общия доход на окръжна банка	- 94,6 на сто върху облагаемия общ доход
7.	За фонд „Кредитиране в левове“ на окръжна банка	- минимум 5 на сто от общия доход
8.	За фонд „Развитие на материално-техническата база“ на окръжна банка	- минимум 0,1 на сто от общия доход
9.	За фонд „Резервен“ на окръжна банка	- минимум 2 на сто върху резултативния фонд „Работна заплата“

ЗАБЕЛЕЖКА: В случаите, когато на окръжните банки е предоставена финансова помощ от Централното управление на Българската народна банка, минималните отчисления за фонд „Кредитиране в левове“ и за фонд „Развитие на материално-техническата база“ се определят само върху дохода от дейността на окръжната банка.

II. За Българската външнотърговска банка

1.	За нормативни вноски за регулиране на общия доход	- 55 на сто от облагаемия общ доход
2.	За фонд „Резерв на капитала“	- минимум 20 на сто от общия доход
3.	За фонд „Валутен“ (левова равностойност)	- минимум 0,5 на сто от общия доход
4.	За фонд „Рисков“	- минимум 1 на сто от общия доход
5.	За фонд „Развитие на материално-техническата база“	- минимум 2,5 на сто от общия доход
6.	Дивиденти на акционерите	- 20 на сто от общия доход
7.	За фонд „Резервен“	- минимум 2 на сто върху резултативния фонд „Работна заплата“

III. За Държавната спестовна каса

1.	За нормативни вноски за регулиране на общия доход	- 88,6 на сто от облагаемия общ доход
2.	За фонд „Запасен“	- минимум 5 на сто от общия доход
3.	За фонд „Развитие на материално-техническата база и усъвършенстване на банковото обслужване на населението“	- минимум 3 на сто от общия доход
4.	За фонд „Рекламен“	- минимум 0,2 на сто от общия доход
5.	За фонд „Резервен“	- минимум 2 на сто върху резултативния фонд „Работна заплата“
6.	За нормативни вноски за регулиране общия доход на окръжна спестовна каса	- 96 на сто върху облагаемия общ доход

7. За фонд „Развитие на материално-техническата база и усъвършенствуване на банковото обслужване на населението“ на окръжна спестовна каса	- минимум 0,5 на сто от общия доход
8. За фонд „Резервен“ на окръжна спестовна каса	- минимум 2 на сто върху резултативния фонд „Работна заплата“

[- - -]
В. Коларов

ЛТ

ЦДА, ф. 136, оп. 73, а.е. 58, л. 1–20. Оригинал. Машинопис.

№ 39

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ТЕКСТА НА ПРОЕКТ ЗА ПОСТАНОВЛЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА СТАТУТА И СТРУКТУРАТА НА БАНКОВАТА СИСТЕМА*

София, 13 септември 1982 г.

ПРОТОКОЛ № 4

Заседание на 13.IX.1982 година

Заседават: проф. В. Никифоров, В. Коларов, Цв. Петков, Г. Карамфилов, Хр. Хараламбов, Л. Филипов, Г. Колев, К. Заркова

Отсъствуват: Ив. Драгневски**

Присъствуват: В. Ранков, Р. Трифонова, К. Иванова

Заседанието се откри в ...

Дневен ред:

1. Разглеждане проект за усъвършенствуване на статута и структурата на банковата система.

По т. 1 от дневния ред Управителният съвет взе следните

Р Е Ш Е Н И Я:

1.1. Приема предложението за усъвършенствуване на статута и структурата на банковата система с направените на заседанието допълнения.

1.2. Възлага на др. В. Коларов да отрази направените на заседанието допълнения и изменения.

Срок: 17.IX.1982 година

1.3. Възлага на др.др. Ив. Драгневски, Цв. Петков, Г. Карамфилов да представят на председателя на БНБ структурите на съответните банки.

Срок: 16.IX.1982 година

1.4. Управителният съвет възлага на ръководителите на банковите звена и призовава партийния секретар, председателя на Профкомитета и секретаря на ДКМС в банката след утвърждаване на статута и структурата на банковата система да разгърнат широка политическа и служебна работа за разясняване смисъла и съдържанието на новия статут и за мобилизиране на всички колективи за изпълнение на стоящите отговорни задачи

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *проф. В. Никифоров*
ЗА СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Св. Бисова*

ДО
ЧЛЕНА НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП И
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
Другаря ГРИША ФИЛИПОВ

Д О К Л А Д Н А З А П И С К А

от ВЕСЕЛИН НИКИФОРОВ, председател на Българската народна банка

ОТНОСНО: усъвършенствуване на статута и структурата на банковата система

Другарю ФИЛИПОВ,

По инициатива на др. Тодор Живков бе разработен и приет от Политбюро на ЦК на БКП проект за нов статут и структура на банковата система у нас, с който се създават условия за решително усъвършенствуване на банковата ни дейност в съответствие с принципите на икономическия подход. Ръководно начало при разработването на новия статут бяха указанията на др.Тодор Живков да се пази и укрепва занапред единството на банковата система в нашата страна; да се ликвидира бюрократизма и чиновническия подход на банковите сътрудници; банките да се превърнат в най-активни стимулатори и съдружници на стопанските организации и предприятията за провеждане на ефективни начинания, за да се разкриват и оползотворяват още по-смело огромните резерви за интензификация на производството.

По-главните моменти в проекта са следните:

ПЪРВО. По-нататък се засилва ролята на Българската народна банка като основен банков институт за комплексно обслужване с кредити на стопанските организации – както за капитални вложения, така и за оборотни средства. Активизира се дейността на Българската народна банка като централна емисионна банка на социалистическата ни държава за по-нататъшно подобряване на пропорцията „стоки-пари“ в страната. За целта Българската народна банка засилва участието си чрез свой дял от средства, чрез кредити с привилегирован и с нормален лихвен процент в ефективното разширяване и подобряване на производството и предлагането на стоки и услуги за населението, както и на стоки за износ. В новите условия Централното управление на Българската народна банка издига своята дейност като организатор, координатор и ръководител на единната банкова система у нас. Във връзка с това се засилват по-нататък планово-регулиращите, координиращите и особено контролните функции на Българската народна банка. Прави се нова стъпка в посока на още по-голяма самостоятелност и активизиране на създадените в края на 1980 г. окръжни банки на Българската народна банка. Българската народна банка се освобождава в значителна степен от редица дребни, конкретни операции, които стопанските организации не предвиждат в държавните си планови задачи и които са елемент на техните първоначални насрещни планове или възникват в хода на изпълнението на плановете им.

ВТОРО. Досегашната Минералбанк се преобразува в нова Банка за стопански инициативи (БСИ), която ще подкрепя с кредити и със свое дялово участие със средства, в местна и чужда валута, всички ефективни начинания на стопанските организации и предприятията, които не са предвидени по държавния им план, а са елемент на първоначалния им насрещен план или възникват в хода на изпълнение на плановете.

Предлага се Банката за стопански инициативи да се създаде под формата на акционерно дружество (с ограничена отговорност) с акционери: Българска народна банка (с участие 40 на сто в уставния ѝ фонд), Българската външнотърговска банка (10 на сто), стопанските организации, които членуват в Българската индустриална стопанска асоциация и други стопански организации в страната (с общо дялово участие 50 на сто). В зависимост от броя на финансовите възможности на стопанските организации, които желаят да станат акционери или да увеличат своя дял в банката, по решение на акционерите, може да се увеличава нейният уставен фонд без да се нарушават споменатите по-горе относителни дялове. Висш орган за управление на Банката за стопански ини-

циативи ще бъде Общото събрание на акционерите, което периодично ще се произнася по принципните въпроси от работата на банката. Непосредственото ръководство на банката ще се осъществява от избран от Общото събрание на акционерите Съвет на Банката за стопански инициативи и от председател, подпомаган от Съвет на директорите.

Банката за стопански инициативи ще провежда активно партийната политика за социалноикономическото развитие, строго ще съблюдава разпоредбите на законите и другите нормативни актове, действуващи в нашата страна. С цялата си дейност за подкрепа на насрещните инициативи на стопанските организации Банката за стопански инициативи ще работи за внедряването на челните постижения на науката и техническия прогрес, за усъвършенстването структурата на икономиката, за изграждането с предимство на обектите на социалистическата икономическа интеграция, за по-нататъшното издигане конкурентноспособността на продукцията и на тази основа за осигуряването на повече експортни ресурси.

Проектът не предвижда да се изграждат клонове на Банката за стопански инициативи в окръзите. Предлага се определена част от нейните оперативни функции да се изпълняват на кореспондентски начала от окръжните банки на Българската народна банка, по договореност с нея и срещу съответно нормирано заплащане.

Правилно ще бъде Банката за стопански инициативи периодично да внася отчет за своята дейност в Управителния съвет на Българската народна банка, който да го обсъжда и да предприема необходимите мерки.

ТРЕТО. Като се отчита сложната валутно-икономическа обстановка на международните капиталистически пазари, в проекта се предлага цялата банкова дейност у нас с чужбина да се концентрира в Българската външнотърговка банка. Това означава, че Българската външнотърговска банка ще бъде единствената българска банка, която в съответствие с валутния план ще привлича при необходимост валутни ресурси от страната и чужбина и ще ги предоставя под формата на валутни кредити в несоциалистическа валута на останалите банки у нас – Българската народна банка и Банката за стопански инициативи, във връзка с тяхната дейност.

С оглед да се издигне отговорността на стопанските организации при разходване на валутата, предлага се занапред освен Банката за стопански инициативи, и Българската външнотърговска банка да разгърне своята дейност по предоставяне на кредити в несоциалистическа валута пряко на стопански организации и предприятия за провеждане от тях на ефективни валутни мероприятия у нас или в други страни, които мероприятия водят до по-нататъшно укрепване на валутните ни балнси и по-нататъшно повишаване ефективността на външноикономическите връзки на страната. Ще бъде целесъобразно, също така, и Българската народна банка да продължи и занапред да предоставя валутни кредити за относително по-малки валутни мероприятия.

ЧЕТВЪРТО. Ограничава се до възможния минимум влиянието на лихвите върху стопанската сметка на банките и се създават благоприятни условия да се разгърне от страна на Банката за стопански инициативи, от Българската външнотърговска банка и от окръжните банки на Българската народна банка новата у нас, а и въобще в социалистическата общност, форма на банкова дейност – прякото банково дялово участие в съвместни предприятия със стопанските организации. Получаваната в банките наказателна част от лихвите, след данъчното ѝ облагане в полза на бюджета, се насочва за допълнително кредитиране и дялово участие на банките, а не за техни консумативни нужди.

В това отношение преди всичко, с проекта се утвърждава възприетия с новия икономически механизъм важен принцип: при кредитирането банките да диференцират лихвените проценти около тяхното нормално равнище в пряка зависимост от ефективността на кредитираните обекти и мероприятия, изразена в крайна сметка в срока за връщане на кредита или в обръщаемостта на средствата. Нещо повече, предлага се стопанските организации и предприятията да плащат частта от лихвите за капитални вложения над нормалния лихвен процент не както досега, от своя фонд „РТУ“, а пряко от своя доход, от своята печалба. В резултат на това ефективността и редовността на кредитираните капитални вложения още по-пряко ще влияе върху размера на резултативноостатъчния фонд на работната заплата на стопанските организации и предприятията. Това ще се превърне в допълнителен силен материален стимул и принуда за тях да осъществяват по-ефективни капитални вложения и да не допускат нарушения в инвестиционния процес. Във връзка с това

се предлага съответно допълнение на Правилника за икономическия механизъм и на Наредбата за икономическия механизъм в селското стопанство.

Що се отнася, обаче, до стопанската сметка на самите банки, които кредитират стопанските организации и предприятията в лева, т.е. що се отнася до стопанската сметка на Банката за стопански инициативи, на Българската външнотърговска банка (по отношение на външнотърговските организации в страната) и на окръжните банки, предлага се съществено да се ограничи ролята на лихвите при формирането на общия доход на банките. Това се постига в проекта по следните начини. Най-напред, рязко се намалява разликата между, от една страна, лихвеното равнище, по което банките предоставят кредитите на стопанските организации и предприятията, и от друга страна, лихвеното равнище, по което банките заплащат привличаните от тях кредитни ресурси. Предвижда се въпросната разлика да се сведе само до 0,4–0,6 процентни пункта. За целта се предлага Банката за стопански инициативи, Българската външнотърговска банка и окръжните банки да осигуряват преобладаващата част от своите кредитни ресурси в лева чрез кредити, предоставяни от Българската народна банка. Лихвите по тези кредити ще бъдат по-малки само с определена отстъпка в размер на 0,4–0,6 процентни пункта в сравнение със средния лихвен процент, по който банката е предоставила кредитите на стопанските организации и предприятията.

Предлага се вътре в интервала 0,4–0,6 процентни пункта отстъпката да бъде диференцирана в зависимост от средната ефективност на кредитираните от съответната банка обекти и мероприятия, която в крайна сметка се отразява в средния лихвен процент на предоставените от банката редовни кредити.

Разчетите показват, че 0,4–0,6 процентни пункта от общата сума на банковите приходи от лихви се равнява примерно на 60–100 млн. лева. Тази сума е достатъчна, за да се осигури нормална самоиздръжка и дори минимална рентабилност на банките. Останалата част от досегашния поголям размер на общия доход на банките чрез съответното данъчно облагане на Българската народна банка ще постъпва почти изцяло в държавния бюджет.

Наред с това, в проекта се предвижда и лихвените проценти по депозитите в банките от собствени редства на стопанските организации и предприятията, които са диференцирани около равнището на нормалния лихвен процент съобразно срока на депозита, да увеличат своето средно абсолютно равнище с около 0,5 пункта.

Все в посока лихвите по-слабо да влияят върху формирането на общ доход в самите банки е и предложението занапред наказателната част от лихвите, т.е. онази част, която съответствува на лихвените пунктове над договорения лихвен процент до наказателния лихвен процент, десет на сто, да не формира консумативен доход в банките. Предвижда се тази наказателна част от лихвите, след съответното данъчно облагане, пряко да се отнася от банките по техните фондове „Дялови участия в съвместни предприятия“ и „Кредитиране в лева“, в съотношение по тяхна преценка. По този път частта от лихвите, с която икономически се „наказват“ отделни стопански организации за това, че нарушават нормативни разпоредби или договори за капитални вложения, няма да може да се използува консумативно от банките, а напротив, ще се насочва от банките за провеждане на допълнителни ефективни мероприятия, с които се насърчават инициативите на стопанските организации по техните насрещни планове.

За да се засили още повече заинтересоваността на банките да развиват новия за нашите условия, а и въобще за страните от социалистическата общност, вид банкова дейност – прякото дялово участие на банките в съвместни предприятия със стопанските организации, се предлага да се решат някои недостатъчно изяснени досега въпроси. Преди всичко, уточнява се, че остатъчната печалба на съвместното предприятие, която по правилата на икономическия механизъм се разпределя между съдружниците пропорционално на дяловото им участие, се определя, подобно на отчисленията за фонд „РТУ“ и за фонд „СБКМ“ на съвместното предприятие, с норматив към балансовата печалба, който се договаря между съдружниците. И по-нататък, изяснява се, че остатъчната печалба за разпределение между съдружниците, създадена в съвместното предприятие, не се облага с данък в самото съвместно предприятие, а подлежи на данъчно облагане на общо основание в стопанските организации и банките-съдружници. И накрая, определя се, че най-малко 50 на сто от постъпващата в банките част от остатъчната печалба от съвместни предприятия, след съответното данъчно облагане, се отнася пряко в техния фонд „Дялови участия в съвместни предпри-

ятия“. Останалата половина се разпределя по преценка на самите банки, включително и за фонд „Работна заплата“.

Разширяването на дяловото участие на банките в съвместни предприятия трябва да се осъществява без да бъде позволено на банките да проявяват пристрастност при кредитирането на съвместните предприятия с банково дялово участие. В това отношение в проекта се предвиждат съответни изисквания.

По отношение на лихвите, в проекта се предвижда лихвената тарифа да се уточни и с нова разпоредба, засягаща кредитите с поощрителен лихвен процент. Преди всичко се утвърждава понататък правото на всяка банка по нейна преценка да се договаря със стопанските организации и предприятията, отделни кредити за насърчаване на важни производства и дейности да се предоставят с поощрителен лихвен процент, който да е по-малък от лихвения процент за съответните мероприятия, определен на основата на другите положения на лихвената тарифа. По-нататък, уточнява се, че банките връщат последващо разликата между лихвата за съответното мероприятие, определена по другите правила на тарифата, и поощрителния лихвен процент, едва след като кредитополучателят е изпълнил всички свои договорни задължения, реализирал е мероприятието в срок, постигнал е изцяло целите и особено ефективността и на тази основа може срочно да погасява кредита.

Струва си да се подчертае, че при това усъвършенствуване на системата на лихвените проценти на практика ще се запазят сводните, общите финансови взаимоотношения между стопанските организации, взети заедно, от една страна, банковата система, от друга страна и бюджета на държавата, от трета страна.

ПЕТО. Възлага се на компетентните държавни органи в кратък срок да подготвят цялостно предложение за рязко намаляване на броя и опростяване на съдържанието на документите, необходими за откриване на финансирането на обектите на капитални вложения.

Другарю ФИЛИПОВ,

Предлагам Министерският съвет да обсъди и утвърди предложените проекти на материали по статута и структурата на банковата система у нас.

Приложения:
1. Проект за постановление на Министерския съвет.
2. Проект за Статут на банковата система.
3. Проект за Структура на банковата система.
4. Проект за Изменение и допълнение на Тарифата за лихвите.

София, 13 септември 1982 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ: /проф. В. Никифоров/

ПРОЕКТ

Н А Р О Д Н А Р Е П У Б Л И К А Б Ъ Л Г А Р И Я
МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

.....

ПОСТАНОВЛЕНИЕ №

от ...

ЗА утвърждаване на нов статут и структура на банковата система

С оглед по-нататък решително да се усъвършенствува банковата дейност в съответствие с принципите на икономическия подход

МИНИСТЕРСКИЯТ СЪВЕТ

ПОСТАНОВИ:

Чл. 1. Приема С т а т у т и С т р у к т у р а на банковата система съгласно приложенията.

Чл. 2. (1) Дава съгласие Минералбанк да се преобразува от 1 ноември 1982 г. в Банка за стопански инициативи (БСИ) като отделно юридическо лице на стопанска сметка със седалище в гр. София и с предмет на дейност: дялово участие със собствени средства и кредитиране, в национална и чуждестранна валута, в ефективни стопански начинания, включително и в тристранни и други многостранни операции на стопанските организации и предприятията, които не са разчетени по техните държавни планови задачи.

(2) Банката за стопански инициативи да бъде акционерно дружество с основен (уставен) фонд в размер на сто милиона лева и с акционери:

1. Българската народна банка – с дялово участие в основния (уставния) фонд 40 на сто.

2. Българската външнотърговска банка – дялово участие 10 на сто.

3. Стопанските организации, които членуват в Българската индустриална стопанска асоциация и други стопански организации в страната – с дялово участие 50 на сто.

(3) Банките и стопанските организации-акционери да внесат своя дял в основния (уставния) фонд на Банката за стопански инициативи за сметка на средства по техните фондове.

(4) До края на 1990 г. данъкът върху общия доход (печалбата) на Банката за стопански инициативи да не се внася в бюджета, а да се насочва изцяло за увеличение на основния (уставния) фонд на банката.

(5) До края на 1990 г. валутното салдо от работата на Банката за стопански инициативи да остава изцяло в нейния фонд „Кредитиране и дялово участие във валута“.

(6) Активите и пасивите на Минералбанк към датата на преобразуването ѝ, както и другите права и задължения да се поемат от Банката за стопански инициативи.

(7) Банката за стопански инициативи периодично да внася отчет за своята дейност в Управителния съвет на Българската народна банка, който да го обсъжда и предприема налагащите се мерки.

(8) Председателят на Бултарската народна банка и председателят на Българската индустриална стопанска асоциация да внесат за утвърждаване от Министерския съвет до 1 октомври 1982 г. проект на устав на Банката за стопански инициативи и проект на наредба за специфичните правила за управление на Банката за стопански инициативи.

(9) В сградата в гр. София на ул. „Леге“ № 17, в която е настанена Минералбанк, да се настани Банката за стопански инициативи.

Чл. 3. (1) Определя лимит за численост на персонала на Централното управление на Българската народна банка ... бройки, включително един първи зам.-председател с ранг на първи зам.-министър, двама зам.-председатели с ранг на зам.-министър, трима генерални директори, главен секретар и ... директори.

(2) Дава съгласие лимитът за численост на персонала на Българската външнотърговска банка да бъде в размер на бройки, включително един председател с ранг на първи зам.-министър, един първи зам.-председател с ранг на зам.-министър, един зам.-председател с ранг на зам.-председател на комитет, трима генерални директори, главен секретар и ... директори.

(3) Дава съгласие лимитът за численост на персонала на Банката за стопански инициативи да бъде в размер на 120 бройки, включително един председател с ранг на първи зам.-министър, един първи зам.-председател с ранг на зам.-министър, един зам.-председател с ранг на зам.-председател на комитет, главен секретар,... директори.

(4) Окръжните банки в състава на Българската народна банка да се ръководят непосредствено от генерален директор с ранг генерален директор на стопанска организация.

Чл. 4. Наказателната част от приходите на банките от лихви по кредити в национална валута, която съответствува на разликата в пунктове между максималния и договорения лихвен процент, да се отнася от банките считано от 1 януари 1983 г., след съответното ѝ данъчно облагане по общия ред, пряко за техните фондове „Дялови участия в съвместни предприятия“ и „Кредитиране в лева“ в съотношение, определено от самите банки.

Чл. 5. Остатъчната печалба за разпределение между съдружниците в съвместните предприятия и други начинания с дялово участие на банки да се определя в процент към балансовата пе-

чалба. Този процент да се договаря между стопанските организации и банките-съдружници. Остатъчната печалба за разпределение между съдружниците в съвместното предприятие не подлежи на данъчно облагане в съвместното предприятие, а да се облага с данък в стопанските организации и банките-съдружници, по установения ред. Банките да отнасят пряко във фонда си „Дялови участия в съвместни предприятия“ най-малко 50 на сто от своята част от остатъчната печалба за разпределение между съдружниците след данъчното ѝ облагане, а останалата сума да разпределят по своя преценка, включително и за фонд „Работна заплата“.

Чл. 6. Председателят на Българската народна банка до 15 ноември 1982 г. да внесе в Министерския съвет проект на изменение и допълнение на наредбите за специфични правила за управление на Българската народна банка и на Българската външнотърговска банка.

Чл. 7. Председателят на Държавния комитет за планиране, министърът на строителството и архитектурата и председателят на Българската народна банка до 15 ноември 1982 г. да внесат в Министерския съвет предложение за съществено намаляване на броя и опростяване на съдържанието на документите, необходими за откриване финансирането на обектите на капитални вложения.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Допълва считано от 1 януари 1983 г. Правилника за икономическия механизъм съгласно приложението.

§ 2. Допълва считано от 1 януари 1983 г. Наредбата за специфични правила на икономическия механизъм в селското стопанство.

§ 3. Изменя и допълва считано от 1 януари 1983 г. Тарифата за лихвите, таксите, комисионите и разноските, които банките и Държавният застрахователен институт събират и плащат по операциите си съгласно приложението.

ПРОЕКТ
Приложение към чл. 1

СТАТУТ
НА БАНКОВАТА СИСТЕМА

Чл. 1. Банковата система на Народна република България осъществява банковото обслужване на народното стопанство и населението. Чрез своята дейност по кредитирането, разплащанията, паричното обращение, дяловото участие в съвместни предприятия, валутния контрол, контрола по работната заплата, банките създават условия, въздействуват и активно подпомагат стопанските организации да разкриват и реализират съществуващите възможности за неотклонно повишаване на ефективността.

Чл. 2. Банковата система и отделните банки извършват своята дейност в съответствие с партийните решения, законите на страната, указите на Държавния съвет и актовете на Министерския съвет.

Чл. 3. Банките могат да вземат целесъобразни решения, с които се постига по-висока ефективност и се съдействува за социално-икономическото развитие на страната.

Чл. 4. (1) Банковата система е единна и функционира на основата на принципите на демократическия централизъм и стопанската сметка.

(2) Банките осъществяват дейността си в съответствие с разпоредбите на Правилника за икономическия механизъм и другите нормативни актове по икономическия механизъм.

(3) Банките работят на стопанска сметка по утвърдени за всяка от тях от Министерския съвет наредби за специфични правила за управление. В съответствие с тези наредби фондът на работната заплата на банките, на техните структурни звена и на специалистите е свързан с приноса им за увеличаване (намаляване) общия доход на банката и с ефективността на обслужваните стопански организации и предприятия.

Чл. 5. Банковата система обхваща Българската народна банка, Българската външнотърговска банка, Банката за стопански инициативи и Държавната спестовна каса.

Чл. 6. Българската народна банка е централна емисионна банка на Народна република България. Чрез председателя на Българската народна банка и чрез Управителния съвет на Българската народна банка тя организира, ръководи и контролира банковата система.

Чл. 7. (1) Българската народна банка и банковата система осъществяват дейността си въз основа на съчетаване на единоначалието с колективния принцип.

(2) Колективен орган за управление на Българската народна банка и на банковата система като цяло е Управителният съвет на Българската народна банка.

(3) Членовете на Управителния съвет на Българската народна банка се утвърждават от Министерския съвет. В Управителния съвет по право се включват председателят на Българската народна банка, който е председател на Управителния съвет, първият зам.-председател на Българската народна банка, председателят на Българската външнотърговска банка, председателят на Банката за стопански инициативи, председателят на Държавната спестовна каса и главният секретар на Българската народна банка.

(4) В работата на Управителния съвет на Българската народна банка могат да бъдат поканени да вземат участие и ръководители на стопански организации, главни директори на окръжни банки, секретарят на Учрежденския партиен комитет, представители на Централния комитет на профсъюза на работниците от административните учреждения и обществените организации, председателят на Учрежденския профкомитет, представители на Държавния комитет за планиране, Министерството на финансите, Българската индустриална стопанска асоциация, Националния аграрно-промишлен съюз и други.

(5) Управителният съвет на Българската народна банка обсъжда и взема решения по основните въпроси от работата на Българската народна банка и банковата система. По-специално, Управителният съвет на Българската народна банка утвърждава разпределението по банки на основните показатели на единния кредитен план и утвърдения от планиращия орган общ размер на средствата за допълнително кредитиране в несоциалистическа валута. При необходимост Управителният съвет на Българската народна банка предлага на компетентните органи да бъде увеличен утвърдения общ размер на средствата за допълнително кредитиране в несоциалистическа валута.

(6) Решенията на Управителния съвет на Българската народна банка се приемат с обикновено мнозинство на гласовете на членовете му и се оформят в протокол.

(7) При разногласия между председателя на Българската народна банка и Управителния съвет на Българската народна банка, председателят на Българската народна банка отнася въпроса до съответния зам.-председател на Министерския съвет, като до решаването му действува по своя преценка. Членовете на Управителния съвет на Българската народна банка могат да изложат в тези случаи писмено становището си.

Чл. 8. (1) Основните кредитни ресурси на Българската народна банка се формират от нейните собствени средства, от погашенията по кредитите, предоставени от нея, от временно свободните спестявания на населението в Държавната спестовна каса, от задължителния безлихвен резерв на Българската външнотърговска банка в размер на сумата в лева на привлечените от чужбина кредити, от масата на парите в обращение, от временно свободните средства на стопанските организации и предприятията, на републиканския и на местните бюджети, от задължителните резерви и временно свободните средства, които другите банки държат при нея, от други източници.

(2) Българската народна банка предоставя на договорна основа на другите банки кредити за допълване на техните кредитни ресурси срещу лихва определена по тарифата, утвърдена от Министерския съвет.

Чл. 9. Българската народна банка е подчинена непосредствено на Министерския съвет.

Чл. 10. Българската народна банка е юридическо лице и действува върху началата на стопанската сметка.

Чл. 11. Българската народна банка заедно с други органи и организации участвува като акционер в Българската външнотърговска банка и в Банката за стопански инициативи.

Чл. 12. (1) Българската народна банка участвува пряко и съдействува за разработване на плановете за социално-икономическото развитие на страната на национално равнище.

(2) Българската народна банка участвува по-специално в разработването на националните комплексни целеви програми; на дългосрочните петгодишни и годишни планове; на контролните цифри и на държавните планови задачи.

Чл. 13. (1) Българската народна банка разработва със съдействието на министерствата и другите ведомства и другите банки проектите за единен кредитен план и за касовия план на стра-

ната, които се утвърждават по установения ред.

(2) Българската народна банка участвува при разработването на национално равнище на плановете за оборотни средства и за капитални вложения, на сводния финансов план, на баланса на паричните доходи и разходи на населението, на валутния план и на платежния баланс.

Чл. 14. Като централна банка на страната Българската народна банка следи изпълнението на единния кредитен план и в зависимост от изискванията за повишаване ефективността на икономиката, както в зависимост от условията на конкурса за кредити и от състоянието на кредитните ресурси, регулира кредитните ресурси на банките.

Чл. 15. (1) Българската народна банка разработва и утвърждава върху основата на нормативните актове наредби, инструкции и указания по основните въпроси на банковата дейност в страната.

(2) Отделните банки разработват и утвърждават върху основата на нормативните актове и на наредбите, инструкциите и указанията на Българската народна банка конкретни наредби, инструкции и указания за своята банкова дейност.

(3) Българската народна банка координира съгласуването между наредбите, инструкциите и указанията по предходните алинеи.

Чл. 16. (1) Българската народна банка организира и регулира паричното обращение в страната според потребностите на народното стопанство и съобразно изискванията за поддържане стабилността на лева.

(2) Българската народна банка има изключителното право да издава и пуска в обращение банкноти и монети, които са законно платежно средство в страната.

(3) Банкнотите и монетите се издават с решение на Министерския съвет по предложение на министъра на финансите и председателя на Българската народна банка.

(4) Българската народна банка определя реда на постъпването в касите на банките на освободените от оборота налични пари, както и реда за предоставянето на налични пари от банките на социалистическите организации.

Чл. 17. Българската народна банка анализира: паричното обращение, капиталните вложения, използуването на оборотните средства; ръста на фонда на работната заплата; валутно-икономическите проблеми; кредитно-финансовото състояние на отделните отрасли и сектори на народното стопанство, както и други актуални въпроси, свързани с банковата дейност.

Чл. 18. (1) Българската народна банка кредитира, финансира и контролира капиталните вложения на стопанските организации и предприятията, разчетени по техните държавни планови задачи, както и финансира и контролира обектите и мероприятията на капиталните вложения в сферата извън материалното производство.

(2) Българската народна банка предоставя на стопанските организации и предприятията кредити в национална и в чуждестранна валута и за ефективни обекти на капитални вложения на стопанските организации и предприятията, които не са разчетени по държавните им планови задачи.

(3) Източници на средства за предоставяните от Българската народна банка кредити в несоциалистическа валута могат да бъдат кредити, предоставени ѝ от Българската външнотърговска банка, както и собствените валутни средства на Българската народна банка.

Чл. 19. Българската народна банка като емисионна банка на страната участвува активно чрез свой дял от средства и чрез кредити с привилегирован или нормален лихвен процент в ефективни мероприятия за разширяване и подобрряване на производството и предлагането на стоки и услуги за населението, както и на стоки за износ.

Чл. 20. Със своята дейност Българската народна банка съдействува за реализиране на предвиденото с плана:

1. внедряване на челни постижения на науката и техническия прогрес;

2. по-нататъшно усъвършенствуване на структурата на икономиката;

3. изграждане с предимство на обектите на капитални вложения, свързани със социалистическата икономическа интеграция;

4. издигане конкурентноспособността на продукцията от въвежданите в действие производствени мощности и осигуряване върху тази основа на повече експортни ресурси.

Чл. 21. (1) Българската народна банка организира и провежда конкурса за капиталните вло-

жения и за кредитите за капитални вложения въз основа на доказването от стопанските организации на ефективността на обектите на капитални вложения, техническото и технологичното равнище, степента на достигане на челните световни и наши постижения, потребността от съответните мощности, степента на използуване на действуващите мощности, цялостната осигуреност на инвестиционния процес, източниците и сроковете за погасяване на кредитите и т.н.

(2) Българската народна банка участвува заедно със стопанските организации, с отрасловите министерства, с Държавния комитет за планиране и с Министерството на строителството и архитектурата в разработването на проектите на поименните списъци на обектите на капитални вложения с важно значение по държавните планови задачи на стопанските организации.

Чл. 22. (1) Окръжните банки на Българската народна банка работят на отделен баланс. Те предоставят на стопанските организации и предприятията кредити в национална валута за оборотни средства, както и за ефективни капитални вложения – модернизации, реконструкции, разширения и ново строителство, въз основа на резултатите от съответния конкурс.

(2) Окръжните банки непосредствено кредитират, финансират и контролират капиталните вложения на стопанските организации и предприятията на народните съвети.

(3) Окръжните банки извършват дейността по планиране и регулиране на паричното обращение в окръга, по контрола на фонда на работната заплата в стопанските организации и предприятията, касовото обслужване и разплащанията на социалистическите организации, набирането на влогове в чуждестранна валута от населението, обмяната на валута на граждани, касовото изпълнение на републиканския и местните бюджети.

(4) По пълномощие на Банката за стопански инициативи окръжните банки изпълняват срещу заплащане на комисиони по тарифа, утвърдена от Министерския съвет, определени оперативни функции на тази банка, свързани със съответните стопански организации и предприятия на територията на окръга.

(5) Окръжните банки участвуват със свой дял от средства, както и с допълнителни кредити в национална валута с привилегирован и нормален лихвен процент в ефективни мероприятия за разширяване и подобряване производството и предлагането на стоки и услуги за населението, както и на стоки за износ.

(6) Окръжните банки предоставят кредити в лева при изгодни условия и на стопанските организации и предприятията към народните съвети, с оглед да се организира производствено-стопанска и обслужваща дейност в полза на населението.

Чл. 23. Българската народна банка организира режима и охраната в банковата система.

Чл. 24. Българската народна банка организира с Министерството на финансите касовото обслужване на републиканския бюджет и на местните бюджети от страна на банките.

Чл. 25. (1) Върху основата на своето собствено счетоводство, счетоводството на другите банки и другите достъпни източници за информация, Българската народна банка събира и обобщава необходимата за нейната дейност информация.

(2) Другите банки предоставят на Българската народна банка необходимите данни и анализи за осъществяване на нейната дейност.

Чл. 26. Българската народна банка извършва контрол и ревизии върху дейността на всички банки и звена от банковата система.

Чл. 27. (1) Българската народна банка ръководи методически и координира кибернетизацията на банковата дейност.

(2) Отделните банки извършват своевременно необходимите анализи, разработки и внедряване, свързани с кибернетизацията на своята дейност.

(3) При определена степен на внедряване на електронно-изчислителна техника в дейността на отделните банки те създават при себе си и експлоатират ефективно собствени изчислителни мощности.

(4) Когато това е възможно и целесъобразно, банките се договарят да ползуват взаимно временно свободните си ресурси от изчислителни мощности, проектиране, програмиране и други, срещу съответно заплащане.

Чл. 28. Българската народна банка осигурява своето юридическо, кадрово, финансово-трудово и социално-битово обслужване.

Чл. 29. Българската външнотърговска банка осъществява дейността си в съответствие с нейния устав, другите нормативни актове и този статут.

Чл. 30. Българската външнотърговска банка съдействува за повишаване ефективността на външноикономическата дейност в страната, като работи по ефективното управление на валутните ресурси и валутно-кредитната дейност на страната, съдействува и контролира за изпълнението на валутните задачи, създава условия да се разширява пазарното и промишлено кооперираме с чуждестранни фирми, кредитира външнотърговските организации в национална валута, предоставя кредити в чуждестранна валута на банките, стопанските организации и предприятията, участвува с валута в ефективни съвместни предприятия.

Чл. 31. Българската външнотърговска банка предоставя на стопанските организации кредити в несоциалистическа валута за ефективни мероприятия, с които се увеличават валутните ресурси. Кредитите се предоставят за разходи извън утвърдения на стопанската организация с държавните планови задачи лимит за внос в несоциалистическа валута. Издължаването им се договаря за сметка на допълнителни валутни постъпления извън предвидените с държавните планови задачи.

Чл. 32. Българската външнотърговска банка извършва контрол и ревизии на дейността на своите звена.

Чл. 33. Банката за стопански инициативи осъществява дейността си в съответствие с партийните решения, законите в страната, указите на Държавния съвет, нейния устав, утвърден от Министерския съвет, другите нормативни актове на Министерския съвет и този статут.

Чл. 34. Банката за стопански инициативи кредитира и (или) участвува дялово, с национална и с чуждестранна валута в стопански начинания, включително тристранни и други многостранни операции, на стопанските организации и предприятията, които начинания не са разчетени по техните държавни планове.

Чл. 35. (1) Банката за стопански инициативи е акционерно дружество с ограничена отговорност.

(2) Висш орган за управление на Банката за стопански инициативи е Общото събрание на акционерите, което периодично разглежда и решава принципните въпроси от работата на банката.

(3) Непосредственото ръководство на банката се осъществява от избран от Общото събрание на акционерите Съвет на Банката за стопански инициативи, както и от председател, който се подпомага от Управителен съвет, един първи зам.-председател и един зам.-председател.

(4) Общото събрание на акционерите избира и Контролен съвет, който контролира дейността на банката.

Чл. 36. Банката за стопански инициативи осъществява своята дейност в сътрудничество с Българската индустриална стопанска асоциация, както и със самите стопански организации и другите техни асоциации, с оглед още по-пълно да се съчетават интересите на икономиката като цяло с интересите на отделните стопански организации и техните асоциации.

Чл. 37. (1) Банката за стопански инициативи участвува със свой дял от средства в национална и чуждестранна валута в ефективни съвместни предприятия и други начинания със стопанските организации по реда, определен в Правилника за икономическия механизъм.

(2) Банката за стопански инициативи развива, разширява и обобщава опита от осъществяването на банково дялово участие в съвместни предприятия със стопанските организации като нов важен вид банкова дейност.

(3) Банките вземат своите решения по кредитирането въз основа на обективни преценки и критерии без да дават неоснователно предимство на съвместните предприятия с банково дялово участие.

Чл. 38. Със своята дейност за подкрепа на предвидените в първоначалните насрещни планове и на възникващите в хода на изпълнението на плана мероприятия на стопанските организации и предприятията Банката за стопански инициативи съдействува за:

1. внедряването на челните постижения на науката и техническия прогрес;

2. по-нататъшното усъвършенстване на структурата на икономиката;

3. изграждането с предимство на обекти на капитални вложения свързани със социалистическата икономическа интеграция;

4. издигане конкурентноспособността на продукцията от въвежданите в действие производ-

ствени мощности и осигуряването върху тази основа на повече експортни ресурси.

Чл. 39. (1) Основните кредитни ресурси на Банката за стопански инициативи са нейните собствени средства, погашенията по предоставените от нея кредити, получените от Българската народна банка кредити за допълване на кредитните ресурси и други.

(2) В съответствие с единния кредитен план на страната Банката за стопански инициативи разработва своя кредитен план като се договаря с Българската народна банка за допълнителните кредитни ресурси в национална валута и с Българската външнотърговска банка – за кредитните ресурси в чуждестранна валута.

Чл. 40. (1) Банката за стопански инициативи предоставя кредити в социалистическа и в несоциалистическа валута на стопанските организации и предприятията за провеждане от тях на допълнителни високоефективни валутни мероприятия.

(2) Банката за стопански инициативи може да предоставя кредити в несоциалистическа валута на стопански организации и предприятия за внос от едни страни и в случаите, когато в резултат на кредита се увеличава значително производството и износът на продукция за други страни, срещу което страната ни на свой ред получава ценни суровини, материали, горива, енергия или друга девизна продукция.

(3) Когато в случаите по предходната алинея се засягат национални баланси, Банката за стопански инициативи извършва предварителна координация с Държавния комитет за планиране.

(4) Източници на средства за предоставените от Банката за стопански инициативи кредити в несоциалистическа валута могат да бъдат кредити, предоставени ѝ от Българската външнотърговска банка, както и собствените валутни средства на Банката за стопански инициативи.

Чл. 41. В дейността си по кредитирането и дяловото участие Банката за стопански инициативи прилага конкурсното начало.

Чл. 42. Банката за стопански инициативи съгласува пряко със стопанските организации и другите заинетерсовани органи в страната източниците за финансиране на кредитираните мероприятия и на съвместните начинания със стопанските организации.

Чл. 43. Банката за стопански инициативи отговаря за строгото спазване на изискванията за целевия, обезпечен, лихвен, срочен и възвращаем характер на кредитите, предоставени от нея.

Чл. 44. Банката за стопански инициативи извършва необходимите анализи и разработки в областта на капиталните вложения.

Чл. 45. Банката за стопански инициативи извършва своята дейност в страната без собствени клонове. Тя се договаря с Българската народна банка, окръжните банки и банковите клонове на Българската народна банка да изпълняват на кореспондентски начала съответна част от нейните функции срещу заплащане по тарифа, утвърдена от Министерския съвет.

Чл. 46. Банката за стопански инициативи осъществява своето контролно-ревизионно, юридическо, кадрово, финансово-трудово и социално-битово обслужване.

ЦДА, ф. 132, оп. 33, а.е. 6, л. 134–166. Оригинал. Машинопис.

---

* *Този проект претърпява известни изменения, редактиран е и е преименуван. Приет е от Министерския съвет като Постановление № 43 от 30 ноември 1982 г. за усъвършенстване на банковата дейност. Обнародван е в Държавен вестник, бр. 102 от 28 декември 1982 година.*

** **Иван Драгневски (род. 12.X.1940 г.)** *Роден в Троян. През 1958 г. завършва средно образование в родния си град, а през 1964 г. − Висшия икономически институт в София, специалност „Икономика на външната търговия“. През същата година постъпва в Чуждестранния отдел на БНБ, а при създаването на Българската външнотърговска банка преминава на работа в нея. През 1966−1967 г. специализира банково дело във Великобритания. През 1970−1972 г. е началник на отдел „Кредитни отношения с чужбина“ в Българската външнотърговска банка. През 1973−1977 г. е неин представител в Лондон, а след завръщането си е назначен за генерален директор по операциите с чужбина. От април 1980 г. е председател на Българската външнотърговска банка и първи заместник-председател на БНБ. Председател на БНБ от 20.XII.1989 до 9.I.1991 г. В периода 1991−1992 г. е пълномощен министър и търговски представител на България в Торонто, Канада. След завръщането си ръководи частна застрахователна компания.*

2

Институционно развитие

2.1. УСТРОЙСТВО, БАЛАНСИ И ВЪНШНИ ВРЪЗКИ

№ 40

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ОТ ДИРЕКТОРА НА КЛОН № 2 НА БНБ В СОФИЯ ИВАН КАРАПЕТРОВ ДО СЕКРЕТАРЯ НА ГРАДСКИЯ КОМИТЕТ НА БКП, СЕКРЕТАРЯ НА ЦК НА БКП В. ЧЕРВЕНКОВ И МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ЗА ТРУДНОСТИТЕ ПО СЛИВАНЕТО НА КЛОН № 2 И КЛОН № 3 НА БНБ В СОФИЯ

София, 11 юни 1950 г.

Иван Карапетров
директор
Б. Н. Банка – клон 2
София.

До другаря
Секретар на градския комитет на Б. К. П. – Тук,
копие: Секретаря на Ц. К. на Б. К. П. др. В. Червенков
- „ - Министъра на финансите
Т у к.

На 5 май т.г. бях уведомен от Управлението на банката, че е решено разтурянето на Софийския клон № 3, като службите му, с изключение на влоговите и някои други дребни служби, ще се влеят, с един персонал от 240 души, в Софийския клон № 2, а от последния – влоговите и някои други дребни служби, с персонал от около 50 души, ще се влеят в Софийския клон № 1.

За обясняване въпросите по сливането бях повикан от Управителя на банката др. Ат. Мечкаров, да се явя на 6 май т.г. в 7.30 часа заедно с др. др. Рачев, директор на клон № 3, Ангел Георгиев, директор при централното управление и Асен Велинов, началник отдела „Кадри“ при същото.

На тая среща аз помолих др. Управител да бъде отложено това сливане, ако е невъзможно за един по-дълъг период от време, то поне за една седмица, а именно: да стане това не на 6 или 7 май, а на следущата събота и неделя – 13 и 14 май.

Мотивите ми за това искане бяха следните:

1. Момента на сливането е неподходящо избран, защото съвпада с въвеждане приложението на наредбата за плащанията, която създава коренна промяна в службите на банката и следва да се изчака да се види какви отражения ще даде тя в обема и качеството на нашата работа, тъй като се предполагаше значително увеличение на същата и трудности поради липсата на практически опити от страна на банковите служители и познания и навик у предприятията по работата с тая наредба. А едно сливане на двата големи Софийски клонове, които обслужват с кредити почти всички промишлени и търговски предприятия в София, включително и централите от национален мащаб, неминуемо ще предизвика неизбежни сътресения, разстройства и замедляване в работата на службите, а по косвен път и в обслужваните предприятия.

2. Помещенията на клон № 2 в сградата на ул. Раковски 116 в момента са далеч недостатъчни да поберат това число нови служители, тъй като от същите излизат 50, а трябваше да влязнат 240 души, като и без това помещенията бяха недостатъчни и службите нямаха възможност по тая причина да бъдат правилно разположени. За да се създаде възможност за побиране на персонала, налагаше се да се освободи предварително един цял етаж от сградата, заеман от служби на Столичния народен съвет.

3. Сливането на двата клона, за да се понесе по-безболезнено и с по-малко сътресения за работата, да се извърши не прибързано, а само след обстойно и цялостно планиране, като се предварително оеднаквят счетоводни системи и формуляри, организационни структури и т.н., тъй като двата клона до известна степен имаха значителни различия в това отношение. Необходима беше също една разяснителна, психологическа подготовка на персонала.

Аз припомних горчивия опит, който вече имахме от стихийното и избързано сливане в

1948 година на двата Софийски клона № 2 и № 8 (бивши Българска земледелска и кооп[еративна] банка и Общия съюз на популярните банки), при което сливане се създадоха тогава толкова неуредици, че трябваше да се изразходва излишно труда на маса служители в един дълъг период от време за ликвидирането им.

Моята молба, обаче, се посрещна от страна на др. Управител с неприязън, той грубо ми заяви, че нареждането за незабавното сливане той нема да отмени и нареди разместването на службите да се извърши веднага, на 6 и 7 май и на 8 май службите да функционират в новите си помещения. Част от службите, за които нема място в сградата на клон № 2 на Раковска 116, да останат временно в сградата на клон № 3, на Молотов 12, с обещание, че ще бъдат направени енергични мерки за освобождаване етажа от зданието на Раковска 116, заеман от службите на Столичния народен съвет.

На това разкъсване на службите аз също се противопоставих, като изтъкнах, че разкъсване на службите на една банка, при сегашната ѝ структура, е крайно нецелесъобразно и вредно, защото банката представлява едно цяло, всичките ѝ служби са функция от оперативните ѝ такива, и са в неразривна и постоянна връзка помежду си. То влече след себе си редица неудобства и трудности за правилното функциониране на службите, разтакане на персонал и клиенти от здание в здание, разнасяне на книжа, документи и др., и губене на ценно време.

Това ми възражение също не бе уважено.

Заповедта на др. Управител беше изпълнена. И още на първия оперативен ден – 8 май, стана това, което се предвиждаше не само от мен, но и от всички, що-годе запознати в въпроса. Помещенията, в които службите бяха сгъстени до краен предел, се оказаха в невъзможност да поберат огромния брой клиенти, които задръстиха гишетата. Предприятията започнаха вече да си служат с наредбата за плащанията, която беше още нещо ново както за тях, тъй и за обслужващия ги персонал и това затрудняваше извънредно много правилното манипулиране с нея. Особенно се отегчи положението на 9 и 10 май, които дни съвпадаха с крайния срок за внасяне на данъци и амортизационни отчисления и за това се натрупваха огромен брой клиенти. Получи се така, че клиенти бяха забавяни на гишетата по 3-4 часа, без да могат да бъдат обслужени. Това породи масови недоволства, протести и оплаквания в управлението и другаде, по който повод беше произведена анкета от в. Изгрев, поради получени в редакцията много писма-оплаквания.

При така създаденото положение, след като бяха взети възможните мерки за максималното мобилизиране и използуване вътрешните възможности на персонала в клона за справяне с работата и се увеличи нормалното работно време с 1 час, аз се явих на 10 май в управлението, заедно с партийния секретар на клона и направих устен доклад пред събраните в една от заседателните зали на банката: др. Управител, директорите на управлението др. др. Ангел Георгиев и Любен Тодоринов, партийното бюро на централното управление и други.

В тоя доклад аз изнесох тревожно трудностите, пред които е изправен клона следствие увеличението на работата ни във връзка с прилагането наредбата за плащанията и разстройството, което се получи от стихийното и безпланово сливане, които трудности грозят да изправят клона пред катастрофа.

За излизане от това положение аз поисках да ни се даде немедленно помощ от 50 души служители, чийто брой бе определен и уточнен на производственото съвещание с ръководителите на отделенията, свикано от мен а 9 май заранта за преценяване на създаденото положение и търсене изход от него.

От това мое изложение др. Управител остана видимо недоволен, нарече ме „Паникьор“ и ми заяви в присъствието на др. Ангел Георгиев – „не мога да работя с такива хора, като тебе“. Той пожела лично да се осведоми на място в клона за верността на изнесеното от мене, като заедно с др. Ангел Георгиев посетиха службите. В резултат на това посещение, за да се облегчи клона, по-късно той даде нареждане да се прехвърлят от 15 май една част от обслужваните от клона предприятия към други клонове в София, а от 25. май, – и вносно-износните централи към централното управление.

Започна се ново разместване на служби и персонал от клон в клон, което разместване, ако сливането беше извършено планово, следваше да се направи още при разтурянето на клон № 3.

Въпреки това, обаче, желаното облегчение в клона не се получи, тъй като паралелно с

прехвърлянето на сметките в другите клонове, от клон № 2 бяха взети около 40 души служители, докато прехвърлянето на сметки от клон № 1 към клон № 2, това прехвърляне стана без да се дадат такива.

Тъй като, както току-що казах, положението в клона не се облегчи, аз бях принуден да отправям нови устни молби към отговорните ръководители в управлението, а на 29 май отправих до др. Управител нов писмен доклад със следното съдържание:

„Другарю Управител,

Въпреки многократните ми устни и писмени искания при Вас и отдел „Кадри“ при управлението на банката да ми се даде персонал за правилно отправление на службите при поверения ми клон, в това отношение до днес нищо няма сторено.

Тъй като този въпрос не търпи повече отлагане, то моля веднага да се дадат исканите най-малко 40 книговодители и 6 бройци. В противен случай се рискова да поставим в крайна затрудненост някои от службите си, каквато например е „акцептно-инкасовата“, която е свързана с известни рискове и материални отговорности.

Също, все поради изискванията на службите, не съм в състояние да дам полагаемия се домашен отпуск на служителите, което от своя страна също е свързано с голяма отговорност.

Използувайки случая, Ви съобщавам, че във връзка с прехвърлянето на разплащателните сметки от клон № 1, които ще донесат повече от 150 нови операционни бележки в клона, наложително необходимо е горният клон да предаде и съответния персонал, който следва да бъде, по моя груба преценка, най-малко 6 души, от които 1 контрольор, 3 книговодители и 2 бройци.“

За съжаление, обаче, от страна а управлението до днес не се вземаха никакви конкретни мерки да бъде дадена възможност на клона да излезне от създаденото положение, което в никой случай не трябваше да се допуска, особенно сега, при провеждането на новите прекрасни мероприятия – касов и кредитен планове, фонда на работната заплата и най-вече наредбата за плащанията, които целят да дадат благотворно отражение върху изграждането на нашето социалистическо стопанство, защото не се ли прилагат тия мероприятия стриктно и правилно, с точно спазване на предвидените срокове и контрол, те могат да дадат обратния резултат, – да станат пречка за правилното развитие на това стопанство.

От страна на клона, за преодоляване на създаденото положение, бяха взети следните мерки:

1. По мое предложение, чрез партийната и професионални организации, се пое от персонала задължение, в чест на Националната конференция на Партията, да се работи по едни час ежедневно в повече, което дава икономия от 40–50 служители.

2. Прекратено беше даването на редовни отпуски на служителите.

3. Всеки празничен ден се образуваха доброволни бригади, които подпомагат затруднените служби. На последната бригада на 11 того, се явиха 130 души. Независимо от това, ежедневно част от персонала в поменатите служби работеше по 2–3 часа извънредно.

4. Всички вътрешни служби, които търпят известно отлагане, се преустановиха или частично намалиха, като персонала им се предаде към службите, в които се получи увеличение и разстройство на работата.

Тия мерки се обмисляха и вземаха на производствени съвещания с ръководителите на отделенията с ценното съдействие на партийното бюро и организация. Изнесени бяха от мене и съответните доклади за състоянието на работата пред партийното бюро и организация.

Тези мерки, обаче, макар и да допринесоха много, се оказаха недостатъчни и до голяма степен палеативни. Даваният извънреден работен час от 8 того се преустанови. Сега се предвижда провеждането на нова подобна мярка. Прекратяването на отпуските не може да продължи дълго време. Напрежението, което дава персонала, намалява неговия потенциал, вследствие на което имаме вече признаци на умора и недоволство, последица от което се явява напускане на служителите, – на 5 и 6 того се подадоха 5 заявления за напущане.

Преустановяването пък на вътрешните и ликвидационни служби също не може дълго време да продължи, тъй като може да донесе много опасни последици.

Всичко това още повече налага да се вземат бързи и ефикасни мерки и предотвратят евентуалните по-тежки последици за службите на клона.

Трябва тука да се отбележи, че това тежко положение на работата в клона се яви след при-

бързаното и необмислено сливане. Съвършенно аналогично положение имахме в 1948 година след също тъй стихийното сливане на клон № 2 с клон № 8. Благодарение, обаче, на непрестанните усилия на персонал и ръководство, след един доста продължителен срок, клонът беше постепенно стабилизиран, почти всички батаци, наследени от бившите Б[ългарска] З[емеделска и] К[ооператива] Б[анка] и О[бщия] С[ъюз на] П[опулярните] Б[анки] ликвидирани, службите му поставени в пълен ред и а жур и се предприемаше тяхното доусъвършенствуване. Клиентите му се обслужваха бързо и акуратно. Приключителните баланси и отчети за 1949 год. бяха представени в централното управление първи от останалите Софийски клонове. Клонът участвува в съревнованието между банковите клонове за IV-тото тримесечие на 1949 година и спечели III-та награда, като беше бит от два съвършено малки клона (Мичурин и Ардино), условията при които са далеч несравними с тези на Софийските клонове.

В подобно добро състояние са били и службите на клон № 3 до сливането.

От всичко гореизложено се вижда, че Софийският клон № 2 на Б.Н.Б. е изпаднал в едно много тежко положение само вследствие на стихийното и ненавременно сливане с клон № 3, наложено от др. Управител на Б.Н.Б., въпреки многобройните предупредителни сигнали. Той действително не се вслуша в чужди мнения и съвети, но поне за случая трябваше да направи това. От друга страна усилията ми за излизане от това положение срещнаха явното негово неодобрение и противодействие, като вместо да ни помогне и даде съдействие, както и възможност да се справим с затруднението или поне другарски кураж и съвет, той към всички мои искания се отнася с недоверие отрицателно, държи се грубо с мене, като ме ругае и хули. Не иска да види истината, а за създаденото положение обвинява мене.

Ето защо, аз моля да се произведе бърза и неотложна анкета, която да има за задача да установи: първо, мерките, които трябва да бъдат взети незабавно, за да се даде възможност на клона да се справи с тъй създаденото тежко положение и второ, – причините, поради които е изпаднал в това положение.

Естествено, че ако аз имам вина за това, следва да понеса съответното наказание.

Дължа, обаче, да заявя, че при тия отношения на др. Мечкаров спрямо мене и към работите на клона, ми е невъзможно да работя.

Изхождайки от разбирането, че делата на клон № 2 на Българската народна банка са от съществено национално значение за народното стопанство и изпълнението на петгодишния народостопански план, аз считам, че Партията трябва да вземе много сериозно отношение към повдигнатия от мене въпрос.

София, 11.VI.1950 год.

С почит: *Ив. Карапетров*

ЦДА, ф. 163, оп. 47, а.е. 14, л. 4–10. Оригинал. Машинопис.

№ 41

ДОКЛАД ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ АТАНАС МЕЧКАРОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ВЪЛКО ЧЕРВЕНКОВ ЗА ИЗВЪРШЕНИТЕ ИЗМЕНЕНИЯ В УСТРОЙСТВОТО И ДЕЙНОСТТА НА БАНКАТА

София, 7 май 1952 г.

Поверително

№ П-44

До
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
Другаря ВЪЛКО ЧЕРВЕНКОВ
Т у к

ДОКЛАД

от АТАНАС МЕЧКАРОВ, Председател на Българска народна банка.

Относно: Внедряване новите мероприятия в работата на Българска народна банка.

Другарю Министър-Председател,

Социалистическото планово изграждане на нашето стопанство наложи да се преустрои основно работата на Българската народна банка, за да се превърне същата в инструмент на Правителството за провеждане контрола чрез лева върху предприятията, учрежденията и организациите. За тая цел бе необходимо да се въведе кредитното и касовото планиране, контролът по разходване фонда на работната заплата, да се превърне Банката в единен център за регулиране паричното обращение, за краткосрочното кредитиране и за организиране и извършване разчетите в страната.

Тези нови мероприятия се внедриха в работата на Банката при най-близкото участие на др. Кузнецов и при широко използуване на наличната съветска литература, състояща се предимно от учебни помагала.

Социалистическото преустройство на Банката започна от второто полугодие на 1949 г. и в главната му част завърши с приложението на 218-то постановление на Министерския съвет и ЦК на БКП от 2.III.1951 г. През този период се ликвидира с безплановото щедро кредитиране на предприятията и безконтролното движение на паричното обращение, изтеглиха се от обращение банковите чекове, които циркулираха като парични сурогати, премахнаха се непроизводителните индивидуални заеми. Извърши се организационно преустройство и в строежа на Банката и се проведоха мероприятия за нейното социалистическо изграждане.

I. ОРГАНИЗАЦИОННО ПРЕУСТРОЙСТВО

Организационното преустройство на Банката започна към края на 1949 г. То се състои в следното:

1. Въведе се колективният метод на работа. Всички принципни въпроси се разглеждат колективно от Управлението на банката, след което се дава окончателно разрешение на въпросите. Установи се контрол върху изпълнението на поставените задачи и се изисква лична отговорност. Укрепи се единоначалието, което издигна авторитета на началниците и подобри трудовата дисциплина.

2. Реорганизира се устройството на Централното управление на банката. През 1949 г. съществуваха 7 дирекции със 17 отдели, от които само две кредитни дирекции с 4 отдели. За правилното провеждане на банковите задачи през 1950 г. се създадоха и понастоящем съществуват 12 управления, от които 4 кредитни управления, Планово-икономическо управление, управление Безналични разчети, Ревизионно управление, управление Изпълнение на държавния бюджет и пр. Кредитните управления първоначално се изградиха при спазване на отрасловия принцип, а през 1951 г. се реорганизираха на ведомствен принцип, за да могат да упражняват цялостен контрол върху предприятията, числящи се към зачислените им в кредитно отношение министерства и ведомства. Реорганизира се управление Иностранни операции, като службите „Внос-износ клиринги и компенсации“ се прехвърлиха към Министерството на външната търговия, а „Камбиален инспекторат“ – към Министерството на финансите.

Управленията при Централното управление на банката се освободиха от неприсъщите им функции, като им се възложиха контролно-ръководни задачи. Отделите се оказаха излишно звено и от 17 на брой, бяха намалени на три.

3. До края на 1949 г. банковите клонове имаха ограничени кредитни компетенции, като по-едрите кредити се разрешаваха и контролираха от Централното управление на банката. Това раздвояваше контрола чрез кредита.

За да се осигури единен и действителен контрол върху дейността на предприятията, още в началото на 1951 г. на банковите клонове бяха дадени пълни кредитни компетенции. От Централното управление на банката останаха да се кредитират само предприятията от национално значение.

4. Преустрои се банковата система. Бившите популярни банки се превърнаха в клонове на Българската народна банка, а банковите представителства се закриха. От наличните на 21.II.1951 г. 121 банкови клонове и 101 популярни банки се създадоха и от 16.IV.1951 г. съществуват 121 банкови клонове и 32 агенции.

В резултат на преустройството на банковата мрежа само от бюджетни разходи 1951 г. са реализирани икономии за 358,4 млн. лева.

Популярните банки се превърнаха в клонове на Българската народна банка още на 22.II.1951 г. – следния ден от приемането на постановлението, без да се допусне каквото и да било смущение в работата на Банката, между вложителите и членовете на популярните банки. Активите и пасивите на популярните банки се преоцениха до 20.VI.1951 г., вместо 18 месеца от датата на постановлението. От преоценката се установи, че 14 популярни банки имат пасивни баланси, а именно: във Враца, Нова Загора, Брацигово, Драганово, Оряхово, Тутракан, Харманли, Каспичан, Първомай, Княжево, Тополовград, Трявна, Банка кооп[еративен] кредит и Ючбун[арска] поп[улярна] банка – София. Към 29.II.1952 г. с пасивни баланси остават 11 популярни банки, с обща сума на дялов капитал 161 млн. лева.

Изплащането на дяловия капитал на членовете на популярните банки започна в провинцията от 1.IX.1951 г. и в София от 15.IX.1951 г. До 29.II.1952 г. е изплатен дялов капитал за 1.538 млн. лева и остава да се изплаща още 259 млн. лева.

От 3.124 банкови представителства при всестранните кооперации до 31.V.1951 г. бяха закрити 3.117, а 7 се закриха след определения с 218-то постановление срок.

Делата на всички банкови представителства бяха ревизирани до 22.II.1951 г. За резултатите от тези ревизии бе уведомен Министерският съвет с писмо № 4651 от 8 март 1952 година.

5. Във връзка с преустройството на банковата система, Банката предаде на Държавната спестовна каса 49 банкови сгради и освободи сградите, които популярните банки ползуваха под наем. На същата каса бе предаден необходимият инвентар, като железни каси и шкафове, пишущи и сметачни машини, бюра и пр.

На Държавната спестовна каса бяха прехвърлени постепенно влоговете до 50.000 лв., а влоговете над 50.000 лв. се прехвърлиха при предявяване искане от вложителите.

Банката подпомогна изграждането на Държавната спестовна каса, като нейни представители участвуваха в изработване на устава ѝ, съдействуваха за изграждането на окръжните и околийските спестовни каси и пр.

6. Подобри се счетоводната организация и техника на Банката. Банковият сметкоплан бе променен, като се взе за образец сметкоплана на Госбанк. Въведе се съветският начин на отчитане и контролиране междуклоновите отношения. Изградиха се бригадите за изпълнението на оперативната работа с клиентите, като сметките на предприятията започнаха да се завеждат още в момента на извършване операциите.

Въведе се ежедневно изравняване на сметките и съставяне баланс от банковите клонове. Издириха се различия по сметки, които с години наред не бяха уравнени. Счетоводната организация и техника се пригоди към изискванията на плановото кредитиране, извършването на социалистическите форми на разчети и провеждането на контрола чрез лева.

7. Извършеното организационно преустройство на Банката осигури възможността да се проведат новите социалистически мероприятия, да се създаде необходимата точност в изпълнението на възложените задачи. Благодарение на въведената нова счетоводна организация, Банката можа успешно да се справи с увеличената работа.

8. В организационното преустройство на Банката се допуснаха следните по-съществени слабости:

а) още не е издадена инструкция за правата и задълженията на отделните длъжностни лица, поради което в някои банкови клонове се допуска неправилно използуване на кадрите;

б) не са напълно конкретизирани и разработени подробно задачите на кредитните управления и Планово-икономическото управление, вследствие на което същите недостатъчно изучават икономиката на кредитираните отрасли;

в) не е напълно осигурена съгласуваност на работата между отделните управления, занимаващи се със сродни въпроси.

9. За отстраняване недостатъците в организационното устройство на Банката е необходимо:

а) да се издаде инструкция за организационното устройство на Банката, задачите на отделните управления и да се уточнят правата и задълженията на отделните длъжностни лица;

б) да се уточнят методите на работа във връзка с всестранното изучаване икономиката и технологията на предприятията от отделните кредитни управления и Планово-икономическото управление.

II. МЕРОПРИЯТИЯ ЗА СОЦИАЛИСТИЧЕСКОТО ПРЕУСТРОЙСТВО НА БАНКАТА

Мероприятията за преустройството на Българската народна банка се приложиха последователно на няколко етапа. През 1950 г. се въведоха безналичните форми на разчети, контролът по разходването фонда на работната заплата, касовото и кредитното планиране. През 1951 г. по силата на 218-то постановление на Министерския съвет и ЦК на БКП, се въведоха социалистическите форми за краткосрочно кредитиране на народното стопанство.

Провеждането на новите мероприятия, постиженията и слабостите се характеризират, както следва:

1. Безналични форми на разчетите.

Социалистическите форми на безналичните разчети се въведоха у нас с наредбата за плащанията, която влезе в сила от 1 май 1950 г. Чрез приложението на тази наредба Банката се утвърди като разчетен център на народното стопанство. С въвеждането на безналичните разчети се ограничи движението на налични пари, което спомогна за намаляване на паричното обращение и взаимното кредитиране между предприятията, организациите и учрежденията. Чрез безналичните разчети Банката засили контрола чрез лева върху движението на стоките и съдействува за увеличаване обращаемостта на оборотните средства в разчети, за укрепване взаимния контрол между предприятията, за изпълнението на техните планове и за внедряване на договорната и платежната дисциплини.

Преди въвеждането на безналичните форми на разчети, предприятията забавяха с месеци изготвянето и изпращането на сметкофактури на купувачите, а последните произволно протакаха плащанията си, което забавяше обращаемостта на средствата и подриваше принципа на стопанската самоиздръжка.

След въвеждането на безналичните форми на разчети, обращаемостта на средствата, намиращи се в безналични разчети, се увеличи. Вследствие на това през 1951 г. са разкрити и мобилизирани допълнителни ресурси на сума около 9,6 млр[д]. лв. Така, обращаемостта на редовните разчетни документи през 1950 г. е била 9 дни, а през 1951 г. – 4,4 дни, или ускорението е с 4,6 дни, което при фактически ежедневен оборот през 1951 г. от 1,4 млр. лв., дава икономии за 6,6 млр. лв. Обращаемостта на разчетните документи с отказан акцепт е ускорена от 44 дни през 1950 г. на 26,9 дни през 1951 г., или ускорението е 17,1 дни, което при ежедневен оборот 0,035 млр. лв. дава икономии 0,6 млр. лв. Обращаемостта на просрочените платежни документи е ускорена съответно от 24,1 на 18,1 дни, което при ежедневен фактически оборот 0,4 млр. лв., дава икономия от 2,4 млр. лв. Общо взето, разчетните документи за продадените стоки се изготвят и изпращат своевременно на доставчиците.

Банката е водила систематическа борба за внедряване новите социалистически форми на разчети, като е извършвала проверки в предприятията за спазване на разчетната дисциплина.

При организирането и извършването на безналичните разчети, Банката е допуснала следните по-съществени слабости:

1. Не са проучвани резултатите от извършваните разчети в народното стопанство и не са взети енергични мерки за подобряване на договорната дисциплина. Така, от направените откази от акцепт през 1951 г. около 5,5 млр. лв. са откази поради непоръчани стоки, около 1,1 млр. лв. – поради недоброкачествени стоки и около 6,0 млр. лв. поради разни други нарушения на договорната дисциплина, като изпращането на по-голямо количество стоки от поръчаните, посочване в сметкофактурите на по-високи цени от договорните, грешки в изчисленията и пр. Отказите от акцепт поради нарушения на договорната дисциплина, както през 1950 г., така и през 1951 г. представляват 2% от извършените разчети. Това показва, че през 1951 г. не е осъществено подобряване на договорната дисциплина и че Банката не е взела достатъчно мерки за внедряване на същата.

2. Не е водена достатъчно борба за внедряване на редовното издължаване от купувачите към доставчиците. През 1951 г. към 21% от покупките не са изплащани на определените срокове. Вследствие на това, на предприятията-купувачи са наложени глоби в полза на доставчиците за около 2,2 млр. лв. Банката обаче не е проучвала системно причините, поради които купувачите не се издължават на доставчиците и не е взела необходимите мерки за отстраняването на тази слабост.

3. Не са положени достатъчно грижи за установяване цялата взаимна задлъжнялост между предприятията и не са проведени всички необходими мероприятия за намаляването ѝ. Така, средномесечният размер на взаимната задлъжнялост през последните четири месеци на 1951 г., обхваната от разчетите при Банката, възлиза на 7,8 млр. лв. Фактическата взаимна задлъжнялост е по-голяма от посочената. Взаимната задлъжнялост е най-голяма между кооперации – 42% от цялата задлъжнялост между всички предприятия в страната. На второ място стоят предприятията под ведомството на министерствата на тежката и леката промишленост.

4. Не е водена системна борба против възникването на взаимна задлъжнялост.

5. Не са въведени плащанията чрез бюрата за взаимни разчети, чрез които може да се спомогне за намаляване взаимната задлъжнялост между предприятията и да се намали работата в Банката по разчетните операции, без да се отслабва банковият контрол.

6. Късно се започна прилагането на режима за отговорно пазене: банковите клонове се огънаха от натиска на предприятията.

7. Контролът върху стоките, приети на отговорно пазене, бе недостатъчен. Вследствие на това някои купувачи използуваха същите преди плащането им.

За отстраняване на констатираните слабости по организацията и изпълнението на разчетите, е необходимо:

а) да се организира пълно изучаване на резултатите от разчетите, извършвани чрез Банката и да се препоръчват пред висшестоящите организации необходимите мероприятия за укрепване на договорната и платежната дисциплина;

б) периодически, най-малко два пъти в годината, да се установява взаимната задлъжнялост между предприятията и да се правят предложения пред съответните министерства за уреждане на същата;

в) да се внедрява съветския опит по организацията и извършването на разчетите, като се издадат наредба за разчетите и наредба за глобите по документооборота;

г) да се засили банковият контрол върху стоките, приети на отговорно пазене и да се използуват разчетите като средство за укрепване на финансовата дисциплина и за осигуряване изпълнението на производствено-финансовите и търговско-финансовите планове на предприятията.

2. Контрол по разходване фонда на работната заплата

Банковият контрол по разходването фонда на работната заплата бе въведен от 1.I.1950 г. Фактическото му приложение обаче започна от 1.V. с.г., понеже на няколко пъти се отлагаше приложението на 6-то постановление на Министерския съвет. Това създаде впечатлението, че изобщо постановлението може да не се прилага, което създаде на Банката големи затруднения за преодоляване съпротивата на предприятията, учрежденията и организациите.

Първото въздействие от приложението на това мероприятие бе, че се заставиха оперативните органи на предприятията, организациите и учрежденията и висшестоящите им организации да съставят на време бюджета и да се грижат за своевременното утвърждаване и спускане фонда на работната заплата. Чрез провеждания контрол се подсили борбата за изпълнението и преизпълнението на производствено-финансовите и търговско-финансовите планове. Банковият контрол разкри редица случаи на незаконно ползуване фонда на работната заплата и прибягна до налагане на санкции.

Напоследък контролът по разходване фонда на работната заплата се провежда добре и спомогна за разкриване и отстраняване на редица слабости в предприятията, учрежденията и организациите. Така, през втората половина на 1951 г. е установено, че някои предприятия, учреждения и организации са давали аванси за неотработено време. Например, МТС с. Брусарци – Ломско – 73.882 лв.; Т[елеграфо-]п[ощенска] станция, Попово – 20 000 лв.; ДТП „Бакалия“ – София, 98.800 лв. и пр. Други предприятия и учреждения са разходвали за други цели изтеглените суми за запла-

ти като Селсъветът в с. Говедарци – Самоковско – 26.248 лв.; Селсъветът с. Устрем, Тополовградско – 45.557 лв.; ДИП „Боерица“, София – 132.477 лв.; ДИП „Пектин“ с. Църква, Димитровско – 165.382 лв. и пр. Някои предприятия са допуснали преразход на фонда работна заплата, като ДМП „Маришки басейн“, Димитровград – 3.143.000 лв.; ТЕЦ „В. Червенков“, Димитровград – 2.946.000 лв.; ДМП „Бобов дол“, Ст. Димитров – 2.300.000 лв.; ДГС, Ивайловград – 7.800.000 лева и пр.

По фонда на работната заплата през 1951 г. са реализирани икономии спрямо утвърдения фонд общо 14.227 млн. лв., от които 6.416 млн. лв. от производствените предприятия. В сравнение с действителното изпълнение на производствените планове, производствените предприятия са реализирали икономии в размер на 2.915 млн. лв. Осъществяването на тези икономии се дължи отчасти и на засиления банков контрол чрез лева.

Във връзка с провеждане контрола по разходване фонда на работната заплата Банката допусна следните слабости:

1. Много късно, едва през втората половина на 1951 г., започна да провежда контрол в предприятията, учрежденията и организациите;

2. Не успя да застави висшестоящите организации да спускат своевременно утвърдени фондове на работната заплата, разпределени по месеци;

3. При липса на утвърдени планове Банката се задоволяваше да не изплаща заплатите и да сигнализира пред висшестоящите организации, но не е давала конкретни предложения за отстраняване тези слабости.

За отстраняване на допуснатите слабости е необходимо:

а) банковите органи по места да проучват причините за несвоевременното спускане на утвърдените планове за фонд работна заплата и Банката да дава конкретни предложения за отстраняване този недостатък;

б) при проверките в предприятията, банковите органи самостоятелно да проверяват изпълнението на производствените планове и по асортимент.

3. Касово планиране

Касовият план се въведе от 1.I.1950 г., но фактическото му приложение започна от второто тримесечие на същата година, от когато този план се утвърждава от Министерския съвет.

В първите месеци на приложението му, касово планиране не се използуваше за активно въздействие върху предприятията, учрежденията и организациите, а само се регистрираха приходите и разходите в налични пари.

За да се въздействува на предприятията, учрежденията и организациите да не извършват безконтролно разходи в налични пари, забрани се на същите да държат в касите си повече налични пари от определените им норми. Установено бе ежедневно внасяне на приходите от продажбите на търговските предприятия, а също се определиха и срокове за отчитане на подотчетните лица. С това се премахна замразяването на налични пари в касите на предприятията, учрежденията и организациите и се намалиха възможностите за злоупотреби, грабежи и пр. В резултат на това се получи намаление на банкнотното обращение и се ограничи разпиляването на паричните средства.

От III-то и IV-то тримесечия на 1950 г. касовият план се използува като средство за активно въздействие върху предприятията за изпълнение на плановете им. Чрез контрола върху изпълнението на касовия план се установи, че събирането на данъците изостава и че някои организации не изпълняват плановете си за изкупуване на селско-стопански произведения и за стокооборота. Банката своевременно е сигнализирала за това пред съответните висшестоящи ведомствени организации и е давала препоръки на предприятията. По този начин тя е съдействувала за изпълнението на запланираните задачи от предприятията.

Благодарение на касовото планиране стабилността на лева се укрепи. През 1951 г. бяха напълно изтеглени от обращение банковите чекове. В сравнение с 1949 г. паричното обращение се намали през 1951 г., въпреки изкупуването на богатата реколта, увеличението на стоковите запаси и платежния оборот в страната и въпреки че бяха изтеглени от обращение над 3 млр. лв. банкови чекове, които циркулираха в края на 1949 година.

Досегашното приложение на касовото планиране показа, че чрез него се укрепва финансовото положение на страната и че Правителството може да го използува, наред с цените и финан-

сите, като икономически лост за заздравяване на финансовата дисциплина.

Банката е водила борба за изпълнението на касовия план и за спазването на финансовата дисциплина. Само през 1951 г. тя е направила 41.413 проверки на предприятията, учрежденията и организациите и е съставила 583 акта за постоянно повтарящи се нарушения. Банката ежедневно е контролирала своевременното внасяне на постъпленията от продажбите на търговските организации и е съдействувала за изпълнението на плана за стокооборота.

По-съществените слабости, допуснати от Банката по касовото планиране, са следните:

а) касовият план не е бил съгласуван с баланса за паричните приходи и разходи на населението, понеже тези данни не се представят от Държавната планова комисия;

б) не е правен достатъчно задълбочен анализ при планирането на някои приходни и разходни параграфи;

в) не е проявена достатъчна настойчивост да се уреди въпроса със събиране сведения за касовото планиране от поверителните ведомства като МВР, МНО и др., поради което са възможни изненади в изпълнението на касовия план;

г) не е въведен лимит на предприятията за извършване на стопанско-оперативните им разходи;

д) непълно е отчитането на касовия план и не е достатъчен анализът на неговото изпълнение.

За отстраняване на посочените слабости е необходимо:

1. Да се внедрява непрекъснато съветският опит за касовото планиране и

2. Да се издаде наредба, в която да се уточнят конкретните планово-отчетни материали, които трябва да се представят от различните предприятия, учреждения и организации във връзка с касовото планиране, включително и от поверителните ведомства.

4. Кредитно планиране

Кредитното планиране се въведе от началото на 1950 г., но фактическото му приложение започна през II-то тримесечие на същата година. При въвеждане на кредитното планиране се наложи Банката да обърне внимание на предприятията да вземат бързи мерки за поставяне в ред на счетоводството и отчетността си, да ограничат взаимната задлъжнялост и да вземат мерки за своевременното изготвяне на производствено-финансовите и търговско-финансовите планове. Кредитното планиране ограничи съществуващата тогава необуздана тенденция на някои предприятия да се запасяват със суровини и спомагателни материали, да задържат готова продукция и пр. Благодарение на кредитното планиране, взаимната задлъжнялост между предприятията и презапасяването им с материали бе намалена. Така например, антрацитните мини в Своге имаха задържани стоково-материални ценности за 53.000.000 лева, които след намесата на Банката бяха пласирани. Благодарение въздействието на Банката, „Държавни гори“ събраха дебиторни вземания около 900.000.000 лева, износната централа „Металимпорт“ също събра дебиторни вземания за около 3 млр. лева и др.

Чрез планирането на кредитите се установи по-строг режим за отпускане на кредитите, което принуди предприятията да мобилизират своите вътрешни ресурси. С това се подпомогна понататъшното укрепване стопанската самоиздръжка като основен метод за управляване на социалистическите предприятия.

При кредитното планиране и при провеждане борбата за изпълнение на кредитния план в предприятията се разкриха редица нередности. Само през 1950 г. в промишлените предприятия бяха констатирани свръхпланови запаси за 3,4 млр. лв., задържана готова продукция за 3,6 млр. лв., отклонени средства в дебитори 6,1 млр. лв., в инвестиции 1,7 млр. лв. и пр.

Във връзка с кредитното планиране Банката допуска следните по-съществени слабости:

а) не е достатъчно внедрен опита на Госбанк за планирането на отделните видове заеми при различните отрасли – не са въведени всички видове лимити, практикувани от Госбанк;

б) лимитите по заемите за стокооборота се спускаха по предприятия, а не като общ лимит на банковия клон, в кръга на който да се маневрира, за да се осигури по-голяма гъвкавост при кредитирането на търговията;

в) кредитният план не е напълно свързан с показателите на държавния народостопански план и не се използува в достатъчна степен като средство за разкриване на евентуалните диспро-

порции в отрасловите планове;

г) не е задълбочен анализът върху изпълнението на кредитния план. Изпълнението на кредитните лимити на отделните министерства и обединения не се съпоставя с фактическото изпълнение на производствено-финансовите и търговско-финансовите им планове. Такова съпоставяне се прави само с процентното изпълнение на кредитния план и производствено-финансовите и търговско-финансовите планове, което не е напълно достатъчно за разкриване причините за отклоненията от кредитните лимити.

За отстраняване на посочените недостатъци в кредитното планиране е необходимо:

1. Непрекъснато да се изучава и внедрява опита на Госбанк по кредитното планиране;

2. Да се издаде наредба за основните положения на кредитното планиране и за конкретните планово-отчетни материали, които предприятията и висшестоящите организации и ведомства трябва да представят на Банката във връзка със съставянето и отчитането на кредитния план.

5. Приложение на социалистическите форми на кредитиране

Преди приложението на 218-то постановление на Министерския съвет и ЦК на БКП, Банката отпускаше главно общи кредити. Предприятията нямаха утвърдени нормативи на оборотните средства и не можеха да се определят конкретните цели на необходимите им заеми за изпълнение на техните производствено-финансови и търговско-финансови планове. Това обстоятелство не позволяваше да се провежда действителен контрол чрез лева върху целевото използуване на средствата, съобразно изпълнението на запланираните задачи.

Новите форми за краткосрочното кредитиране на народното стопанство се определиха от Министерския съвет и ЦК на БКП с постановление № 218 от 2.III.1951 г. Във връзка с приложението на постановлението, Банката извърши до 30.VI.1951 г. предварителна подготовка за тая цел. След това се преоформиха старите заеми на предприятията в нови целеви заеми и се приложиха новите форми на кредитиране.

Преди излизането на постановлението, още през 1950 г., Банката бе въвела кредитирането срещу документи за стоки на път, за да засили контрола върху предприятията и да ускори обращаемостта на средствата, намиращи се в стопански разчети.

А. Подготовка за приложение на 218-то постановление

В изпълнение на т. т. 26 - 47, 72 и 73 от 218-то постановление, Банката извърши предварителна подготовка за преквалификация на кадрите. За тая цел от 21.XII.1950 г. до 22.II.1951 г. бяха проведени курсове в София, Бургас, Сталин, Пловдив и Плевен за запознаване инспекторите по кредита с новите начини на кредитиране. В тези курсове бяха обучени 281 инспектори по кредита от 132 банкови клонове и популярни банки. От 12 до 22.III.1951 г. бе проведен курс за управителите на банковите клонове, на брой 125 души. През м. април се проведоха курсове и за останалите банкови служители, в които участвуваха 4.420 души.

По специална програма, изработена от Централното управление на банката, бяха проведени курсове от банковите клонове за запознаване ръководителите, счетоводителите и плановиците на предприятията, ТКЗС и другите стопански организации с новите форми на кредитиране. В тези курсове взеха участие 11.487 души от 3.830 предприятия.

За практическото приложение на новите форми на кредитиране Банката издаде временни инструкции за кредитирането на предприятията от различните отрасли. За целта е използуван богатият опит на Госбанк, отразен в съветската литература от учебни помагала, като този опит бе съобразен с нашите местни особености.

В определения с постановлението срок бяха изработени от управлението на Банката временни инструкции за кредитиране на: ТКЗС, ДЗС, Д[ържавните] Г[орски] С[топанства] и поделенията за производство и превоз на дървени материали.

След определения с постановлението срок се издадоха временните инструкции за кредитиране на: държавните търговски предприятия; държавните промишлени предприятия; кооперативните предприятия; предприятията за авансиране производителите на селско-стопански произведения; за заемите за покупка лимитирани чекови книжки.

За да се улеснят предприятията при използуването на различните видове заеми, през м. септември 1951 г. Банката изготви наръчници за кредитирането на предприятията от отделните от-

расли. Тези наръчници се предадоха на обединенията и централите, за да ги изпратят на подведомствените им предприятия.

Във връзка с контрола по изпълнението на банковите задачи, през 1951 г. се издадоха и следните непредвидени в постановлението временни инструкции: за статистическата и оперативната отчетност при Българската народна банка и за работата на инспекторите по кредита.

Относно предварителната подготовка по приложението на 218-то постановление, Банката допусна следните по-важни слабости:

а) недостатъчно се използува опитът от пробното приложение на новите форми на кредитиране в София за предвиждане и предотвратяване на трудностите по приложението на постановлението;

б) курсовете за преквалификация бяха краткотрайни, претрупани с огромен материал и не можаха основно да запознаят служителите, ръководителите и плановиците на предприятията с новите форми на кредитиране;

в) не бе проявена достатъчна настойчивост за утвърждаване нормативите на оборотните средства на предприятията;

г) не бяха взети необходимите мерки за навременното изготвяне на всички инструкции, свързани с въвеждането на социалистическите форми за краткосрочно кредитиране. И досега не са издадени временни инструкции за: заеми за основен ремонт; заеми срещу документи за стоки на път; заеми за откриване и допълване особени сметки; заеми за откриване акредитиви.

През течение на 1951 г. част от констатираните слабости бяха отстранени.

Б. Въвеждане новите форми на краткосрочно кредитиране

По силата на т. 82 от 218-то постановление, Банката се задължава до 1 юли 1951 г. да въведе новите форми на кредитиране при клоновете в окръжните градове, до 1 август 1951 г. – в още 40 банкови клонове и до 1 октомври 1951 г. – и в останалите банкови клонове.

Тази задача бе изпълнена предсрочно. Новите форми на кредитиране се въведоха до 1 юли 1951 г. при 12 банкови клонове в окръжните градове, а във всички останали 109 банкови клонове – до 1 август 1951 г., като в 69 клона новото кредитиране се въведе два месеца предсрочно.

За да се осигури срочното въвеждане новите форми на кредитиране, още през м. м. април и май Банката уведоми предприятията за изискуемите се условия за кредитиране и им обърна внимание да се нагодят към изискванията на постановлението.

Още в първия момент на приложение постановлението и преоформяването на заемите, се разкриха съществуващите до тогава нередности в предприятията: свръхзапасяване със суровини и спомагателни материали, задържане на готова продукция и произвеждане на лошокачествена такава, наличие на големи свръхнормативни запаси, демодирани и залежали стоки, загуби, отклонения на оборотни средства в инвестиции, в дебитори и подотчетни лица. Констатира се изоставане на счетоводството и отчетността в много предприятия и пр.

Преоформяването на заемите се извърши въз основа на изработените проекто-нормативи от обединенията и централите, които Банката спусна на своите клонове. За кооперациите и промкомбинатите банковите клонове използуваха проекто-нормативите, изработени по места. За ликвидирането на свръхнормативните запаси в промишлените предприятия и търговските предприятия на дребно бяха съставени календарно-погасителни планове.

Централното управление на банката отблизо следеше работата по преоформяването на заемите. То изпрати свои ръководни служители при банковите клонове, за да им дадат конкретна помощ. Председателят на банката и други членове от Централното управление на същата посетиха много банкови клонове и на място дадоха указание за отстраняване на допуснатите слабости при преоформяването на заемите.

Съгласно т. т. 62 – 66 и 69 от 218-то постановление, Банката бе задължена да постави в ликвидация индивидуалните заеми. Тъй като на ликвидация подлежаха заеми, по които имаше около 600.000 длъжници, Министерският съвет определи максималните разсрочки с разпореждане П-1609 от 8.VIII.1951 г. Въз основа на това разпореждане се направи разсрочка на индивидуалните заеми, в споразумение между длъжниците и Банката. Събирането на заемите се прави, като се спазва доброволността и използува метода на убеждаване.

В. Постижения от въвеждането на новите форми на кредитиране

По-главните постижения от досегашното приложение на 218-то постановление са следните:

1. Преди приложението на 218-то постановление Банката отпускаше главно общи кредити. Липсата на утвърдени нормативи на оборотните средства на предприятията и отпускането на общите кредити не позволяваше да се провежда ефикасен контрол върху целевото използуване на средствата и изпълнението на производствено-финансовите и търговско-финансовите планове.

След приложението на 218-то постановление заемите се отпускат за строго определени цели и срещу обезпечение с налични стоково-материални ценности или с резултатите от кредитираните дейности по отпуснатите заеми за сезонни разходи. Размерът на заемите се определя съобразно плановите задачи на предприятията и хода на тяхното изпълнение, а сроковете за издължаването – съобразно плановата обращаемост на кредитираните стоково-материални ценности. Като отпуска заемите съобразно възникналите конкретни нужди при изпълнението на плановете и като изисква погасяването на същите в сроковете, Банката въздействува на предприятията за изпълнението на техните производствено-финансови и търговско-финансови планове. В резултат на този банков контрол обращаемостта на банковите заеми се увеличи. Докато през I-то полугодие на 1951 г. обращаемостта на заемите е 128 дни, през II-то полугодие, след приложението на 218-то постановление, тя е 33,1 дни.

2. Чрез новите форми на кредитиране се засили банковият контрол върху целевото използуване на оборотни средства. Преди приложението на постановлението, на 30.VI.1951 г., банковите заеми възлизаха общо на 173 млр. лева. От тази сума 85,5% са заеми под формата на общи кредити, 5,7% - заеми срещу документи за стоки на път, 3,2% - заеми за временни нужди и пр. На 30.IX.1951 г., след приложението на 218-то постановление, общата сума на заемите е 177,3 млр. лв. и се разпределя между 21 вида заеми, в зависимост от целевото им назначение. От тази сума заемите за допълване нормативите на оборотните средства заемат 38,7%, заемите за свръхнормативни запаси – 27,2%, заемите за изкупуване на селско-стопански произведения – 12,1%, заемите за сезонни запаси в търговските предприятия – 8% и пр. Докато при разрешаването на общи кредити не можеше да се упражни контрол върху използуването на средствата от предприятията, след въвеждане на целевите заеми чрез механизма на кредитирането се упражнява автоматически контрол чрез лева върху използуването на собствените и заемни оборотни средства от предприятията и изпълнението на техните планови задачи.

3. Благодарение на контрола чрез лева, още при първоначалното приложение на 218-то постановление Банката разкри нередности в предприятията и съдействува за тяхното отстраняване. Така, при подготовката за приложение на постановлението се установи, че към края на 15 април 1951 г. кооперациите имат застояли, демодирани, дефектни и непласируеми стоково-материални ценности, общо за 3,2 млр. лева. В резултат на оказаното въздействие от Банката, тези стоки в края на м. февруари 1952 г. възлизат на 1,8 млр. лева, или намалението е с 1,4 млр. лева.

Към края на м. август 1951 г. застояли, демодирани, дефектни и мъчно пласируеми стоки е имало за около 8,2 млр. лева, а в края на м. февруари на 1952 г. те са сведени на 3,9 млр. лева, благодарение на въздействието чрез кредитирането. На 29.II.1952 г. такива стоки има в кооперации за около 1,8 млр. лева, държавните търговски предприятия – 1,0 млр. лв., в промишлените предприятия – 0,6 млр. лева и в селско-стопанските предприятия – 0,5 млр. лева.

За раздвижването на застоялите, демодирани, дефектни и мъчно пласируемите стоки, Банката многократно е сигнализирала пред висшестоящите организации и е прилагала кредитни санкции, като мярка за въздействие.

4. Чрез съблюдаване на изискуемите се условия за кредитиране, Банката е въздействувала за подобряване отчетността на предприятията и за предотвратяване възможностите за разхищаване на социалистическата собственост. Преди приложението на 218-то постановление, повече от предприятията забавяха изготвянето на балансите си с 3-4 и повече месеци. След приложение на постановлението, повечето от тях поставиха в ред счетоводството си. Така за III-то и IV-то тримесечия почти всички търговски предприятия своевременно изготвиха балансите си. Подобри се счетоводната редовност и на ТКЗС.

5. Изискването да се представят производствено-финансови и търговско-финансови планове при отпускането и ползуването на заемите принуди предприятията да водят борба за своевре-

менното утвърждаване и спускане на плановете. Така, за 1951 г. ЦКС спусна плана за стокооборота едва в края на м. март с.г., а за 1952 г. планът е разпределен по окръзи още до 14.XII.1951 г. През 1951 г. плановете на ТКЗС се изработваха почти през цялата година, а за 1952 г. те са вече изготвени от всички ТКЗС.

6. Приложението на 218-то постановление засили банковия контрол чрез лева върху изпълнението на производствено-финансовите и търговско-финансовите планове. Благодарение на това можаха да се разкрият много недостатъци в работата на предприятията и се взеха мерки за отстраняването им.

По-главните недостатъци в предприятията, разкрити от банковия контрол, могат да се групират по следния начин:

а) застояли, демодирани, мъчно пласируеми стоки има в редица предприятия. Чрез това се замразяват оборотните средства и неоснователно се забавя тяхната обращаемост. Най-много залежали стоки има в кооперациите, като например: в с. Плачковци, Тревненско има залежали стоки за около 12 млн. лева, от които туристически обуща с гьон за 4 млн. лева, във вълнени и копринени платове за 3 млн. лева; във Велинград има залежали за около 10 млн. лева, главно в демодирани кожени обуща, а също и в лошо изработени препарати за овощна защита, изостанали от 5-6 години и пр.

В редица промишлени предприятия се задържат големи количества мъчно пласируема, дефектна и недоброкачествена продукция, като напр. ДИП „Държавен машиностроителен завод“ – Габрово има за около 12 млн. лв. машини, произведени преди национализацията – гланцмашини, машини за точене, навивателни апарати и пр.; ДИП „23 декември“ с. Гложене има застояли от 1949 г. детски масички за около 1 млн. лева; ДИП „Бук“ – гара Гурково има от 1949 г. нестандартни касетки за консерви за около 1,2 млн. лева и пр.

б) Недостатъчна е борбата в предприятията за изпълнението на производствено-финансовите и търговско-финансовите планове и плановете за печалбите. Така, през 1951 г. кооперациите са изпълнили плана си за стокооборота на едро 74,6% и на дребно – 73,6%.

През 1951 г. много от кооперациите са реализирали загуби. От всичките 39 всестранни кооперации в района на банковия клон в Омуртаг 38 са реализирали загуби за 19.420.000 лв.; в района на банковия клон Ивайловград от 15 всестранни кооперации 10 са приключили с 3.890.000 лв. загуби и пр.

Извънпланови загуби са реализирали и някои държавно-промишлени предприятия като ДИП „Стоян Костадинов – Цочо“, Сливен, което при запланувана печалба 10 млн. лева е реализирало 3,5 млн. лева загуба и др.

Държавните търговски предприятия също допускат загуби. Напр., ДТП „Булгартабак“ реализира загуба през 1951 г. в размер на 294.158.000 лв.; ДТП „Булгарплодекспорт“ – 21.473.000 лв.; предприятията на народните съвети – 24.588.000 лева.

в) Недостатъчно се спазва договорната и платежна дисциплина. Това не спомага за укрепване стопанската самоиздръжка и за изпълнението на заплануваните задачи.

Като илюстрация за неспазване на договорната дисциплина служат отказите от акцепт. През 1951 г. са направени откази от акцепт за около 12,6 млр. лева.

През същата година към 143,5 млр. лв. или около 21% от извършените разходи чрез Банката не са изплатени от купувачите на определените срокове. Това е поставило доставчиците във финансови затруднения. Нередовното плащане към доставчиците е просрочвано средно с около 30,29 дни. Въпреки това, висшестоящите организации не са взели достатъчно мерки за подобряване работата на подведомствените им предприятия.

г) Някои обединения и централи сключват генерални договори, без да се сключват локални такива или доколкото се сключват – те са формални и непълни. Например ДИП „Вулкан“ от ДИО „Металообработване“ към 22.III.1952 г. има готова продукция за 52 млн. лева, а са сключени договори за продажба само за 8 млн. лева; ДИП „Родопи“, София от ДИО „Мебелна индустрия“ няма сключени договори, а и обединението няма сключен генерален договор.

Банковите клонове не са упражнили достатъчен контрол за спазването на договорната дисциплина и не са прилагали мерки за въздействие.

д) Отклоняват се оборотни средства от прякото им предназначение, което е сериозна преч-

ка за плановото маневриране с паричните ресурси на народното стопанство. Към 30.IX.1951 г. общо предприятията в страната са имали отклонени оборотни средства в инвестиции за около 2,3 млр. лв., в загуби – 1,1 млр. лв., в подотчетни лица – 3,4 млр. лева. Към 31.XII.1951 г. отклонените оборотни средства в инвестиции възлизат на 1,6 млр. лв., в загуби – 1,3 млр. лв., в подотчетни лица – 1,3 млр. лв. Благодарение въздействието на банковия контрол, само за три месеци посочените отклонения на оборотните средства са намалели от 6,8 млр. лв. на 30.IX.1951 г. на 4,2 млр. лв. към 31.XII.1951 година.

През 1951 г. кооперациите са отклонили в 1520 начети общо 318.564.021 лв. Всестранната кооперация в Елин Пелин е отклонила в начети около 4 млн. лв.; в гара Искър – 1,9 млн. лв.; с. Бабек, Разложко – 2,5 млн. лв. и пр. Отклоняват се оборотни средства и в инвестиции. Напр. всестранните кооперации от района на Кубратския банков клон са отклонили в инвестиции: в с. Брестовене 540.000 лв.; с. Кошарна – 580.000 лв.; с. Тетово – 650.000 лв. и др.

Отклоняване на оборотни средства допускат и държавните предприятия. Отклонили са в дебитори ДИП „Каменни кариери“ – 33 млн. лв., ДИП „Вулкан“ – Димитровград, 74 млн. лева и пр.

За констатираните нередности в предприятията, учрежденията и организациите Банката е сигнализирала пред съответните висшестоящи организации, а за по-важните случаи – и пред Министерския съвет.

Банковият контрол спомогна да се отстранят редица от слабостите на предприятията. Така, някои от обединенията не бяха разпределили оборотните средства между подведомствените им предприятия. Поради това едни от тях имаха излишни, а други недостатъчни средства. През м. септември 1951 г. Банката обърна внимание на съответните министерства и обединения да извършат преразпределението на оборотните средства. През м. декември с.г. тя предупреди министерствата, че ще спре кредитирането, ако не се извърши преразпределението на оборотните средства между предприятията. В резултат на тези мерки на завода „Вулкан“ – Димитровград, през м. март 1952 г. бяха преведени 112.712.000 лева за допълване на определения му норматив от 208.800.000 лева; на ДИП „Чипровци“ към 14.I.1952 г. бяха преведени 10.650.000 лева за попълване на определения му норматив и пр. Някои обединения още не са извършили напълно преразпределението на оборотните средства между подведомствените им предприятия.

Като крайна мярка за отстраняване слабостите в предприятията Банката е прилагала кредитни санкции. Например в Габрово е отказано кредитирането на предприятия, които нямат утвърдени производствени и финансови планове: ДИП „Левски“ Кожарска ф[абри]ка; Машиностроителен завод „Болшевик“ и др. Отказвано е кредитирането на предприятия, които не спазват финансовата дисциплина. На ДИП Машиностроително предприятие „В. Коларов“ – Сталин е отказан заем за временни нужди, понеже има отклонени в дебитори 13.400.000 лв. собствени оборотни средства. Поради лоша организация, реализирани загуби, просрочване на платежни искания и др. нередности Банката е налагала режим на отговорно пазене на редица предприятия. На обувния завод „9 септември“ – София, бе учреден режим на отговорно пазене поради систематически просрочия на платежни искания, които варираха от 250–350 млн. лв. На „Елпром“, респективно ДИП „Р. Дамянов“ – София, бе учреден режим на отговорно пазене, поради просрочия на платежни искания за 3.700.000 лв.; ДИП „Чавдар“ – София от ДИО „Кожарска и каучукова индустрия“ – за 39 млн. лв.; на Слаботоковия завод „Кл. Ворошилов“ – 113 млн. лева и пр.

При провеждането на социалистическите мероприятия за изграждането на Банката се срещнаха още редица нередности, като:

а) липсата на утвърдени нормативи на оборотните средства при първоначалното приложение на постановлението;

б) несвоевременното утвърждаване и спускане на производствено-финансови и търговско-финансови планове на предприятията;

в) инцидентното възлагане на задачи или разширяването на запланираните такива, без осигуряване средства за изпълнението им създаваше финансови затруднения за предприятията;

г) недостатъчната борба на някои предприятия за изпълнението на производствено-финансовите и търговско-финансовите планове;

д) висшестоящите организации на предприятията малко съдействуваха за приложението на 218-то постановление. Те не внушиха на подведомствените им предприятия да спазват финансова-

та, кредитната и разчетната дисциплини. Най-често те търсеха начини да разрешат финансовите затруднения на предприятията не чрез организационно оздравителни мерки, а чрез получаване на допълнителни кредити.

За отстраняване на срещнатите трудности по приложението на 218-то постановление Банката е водила енергична борба. В процеса на работата много от трудностите бяха преодолени напълно, а други са значително намалени. Тази борба Банката е водила по пътя на разясняването, убеждението и чрез прилагането на кредитни и наказателни санкции. Чрез тези мерки тя е съдействувала за укрепването на стопанската самоиздръжка и за осигуряване изпълнението и преизпълнението на производствено-финансовите и търговско-финансовите планове.

Г. Слабости по приложението на 218-то постановление.

При практическото приложение на 218-то постановление Българската народна банка допусна грешки и слабости. По-важните от тях са:

1. Не се осигури достатъчен своевременен и сигурен инструктаж по приложението на постановлението – и до сега не са изработени инструкции по някои видове заеми.

2. Първоначално Управлението не беше на ясно за разликата, която съществува между свръхнормативните запаси при организациите на дребно и организациите на едро; уясняването на този въпрос стана със закъснение.

3. На банковите клонове не бяха дадени конкретни нареждания за отпускането на заеми за свръхнормативни запаси на търговските предприятия на едро, поради което тези заеми се отпускаха безлимитно, във връзка с приложението на 868-то постановление на Министерския съвет.

4. Контролът върху дейността на предприятията е недостатъчен. По неговото приложение са допуснати следните слабости:

а) не е организирано системно и задълбочено изучаване финансовото състояние на кредитираните предприятия и отрасли;

б) не се изучават причините за просрочието на банковите заеми, за възникването на взаимната задлъжнялост между предприятията, за правилното използуване на собствените и заемните оборотни средства от предприятията, за обезпечеността на банковите заеми и пр.; Банковите клонове не водят достатъчно системна борба за отстраняване тези слабости;

в) не са достатъчно обучени инспекторите по кредита, за да провеждат действителен контрол върху дейността на предприятията. Едва в края на 1951 г. Управлението на банката издаде временна инструкция за работата на инспекторите по кредита.

5. Не е упражнен достатъчен контрол върху работата на банковите клонове по приложението на социалистическите форми на кредитиране. Вследствие на това се допусна:

а) неспазване разпорежданията на буква „ж“ от т. 41 на 218-то постановление, като някои клонове не са намалявали наличните обезпечения, срещу които отпускат заеми, със стойността на застоялите, демодираните и недоброкачествени стоки.

б) някои клонове не проучиха възможностите за пласирането на свръхнормативните запаси и определиха на предприятията къси, нереални срокове за ликвидирането им. Поради това се наложи да бъдат изменени календарно-погасителните планове за издължаването на заемите за свръхнормативните запаси в търговските предприятия на дребно.

6. Банката не е контролирала доколко се изпълняват разпорежданията на т. 78 от 218-то постановление, с която се задължават търговските централи да извършват периодични проверки на наличните застояли стоки и да се вземат мерки за раздвижването и пласирането им.

7. Банката не е била достатъчно настойчива пред обединенията и централите на предприятията относно разпределението и снабдяването на предприятията със собствени оборотни средства.

8. Някои банкови клонове не изискват от предприятията да представят одобрени производствено-финансови планове при отпускането на заемите, а Управлението на банката не е дало изчерпателни и пълни указания как да се използуват тези планове при провеждане контрола върху дейността на предприятията, например банковите клонове в Плевен, Габрово, Ловеч, Горна Оряховица, Търново и пр.

9. Много банкови клонове не изпълняват разпорежданията на т. 41 буква „к“ от 218-то постановление и чл. 267 от Временната инструкция за работата на инспекторите по кредита като не изискват план за ликвидирането на реализираните загуби, например, банковите клонове в Тетевен,

Кричим, Белоградчик, Карлово, Девин, Г. Оряховица, Кюстендил и др.

10. Допуснати са единични случаи на кредитиране по отделни видове заеми, без да има спуснати лимити, например, банковите клонове в Кула, Г. Делчев, Елин Пелин, Трявна, София-1.

11. Неправилно е допускано кредитиране на кооперации, които са приключили със загуби.

12. Грижите за преквалификацията на банковите служители са били недостатъчни и несистемни, поради това не е осигурен необходимият качествен кадър за правилното изпълнение на банковите задачи и особено за провеждане на контрол чрез лева.

13. Банката не беше достатъчно настойчива за изпълнение в срок на разпорежданията по т. 77 от 218-то постановление за определяне диференцирани срокове за обращаемостта на стоково-материалните ценности.

14. От Банката не са положени достатъчно грижи за изпълнение разпорежданията на т. 81 от постановлението за ликвидиране на обезпечените заеми, отпуснати на кооперациите преди приложението на 218-то постановление.

15. Банката не е била достатъчно настойчива, поради което и до сега не е разрешен въпросът за условията и реда, при които ще се кредитират вносно-износните централи.

За отстраняване на допуснатите слабости във връзка с приложението на 218-то постановление е необходимо:

а) да се изработят временни инструкции за заемите, по които до сега не са издадени такива;

б) да се подобри и осигури своевременен инструктаж на банковите клонове;

в) да се осигури ефикасен контрол от Централното управление на банката върху работата на банковите клонове;

г) да се вземат сериозни мерки за осигуряване основна преквалификация на старите банкови служители и обучаване на новите такива.

Като докладвам горното, моля, другарю Министър-Председател, да занимаете Министерския съвет, който, ако одобри, да приеме следното

П О С Т А Н О В Л Е Н И Е

1. Одобрява се извършената работа от Българската народна банка по приложението на новите мероприятия в нейната работа, включително и по приложението на 218-то постановление на Министерския съвет и ЦК на БКП от 2.III.1951 г.

2. Задължава се Председателя на Българската народна банка да проведе следните мероприятия за подобряване досегашната работа на Банката:

а) в срок до 30.XI.1952 г. да издаде инструкции за: правата и задълженията на отделните длъжностни лица при Банката; за организацията на Банката; задачите на отделните управления и координиране работата между тях;

б) в срок до 31.VIII.1952 г. да се изработи наредба за разчетите;

в) в срок до 31.VII.1952 г. да се изработи наредба за глобите по документооборота.

В срок до 31.X.1952 г. да представи предложение на Министерския съвет за изменение на Наредбата за касовото и кредитно планиране, като в новата наредба се определят основните положения по касовото и кредитното планиране и се посочат конкретните планово-отчетни материали, които министерствата, ведомствата и предприятията трябва да представят на Банката, включително и поверителните ведомства.

г) в срок до 30.XI.1952 г. да се изработят подробни инструкции за касовото и кредитното планиране, като се използува напълно съветският опит и се съобрази с нашите особености;

д) в срок до 30.IX.1952 г. да се издадат временни инструкции за отпускането на заеми за основен ремонт, заеми срещу документи за стоки на път, заеми за откриване и допълване на особени сметки, заеми да откриване на акредитиви, за кредитиране на рибовъдните и риболовните стопанства;

е) в срок до 28.II.1953 г. да се преработят досегашните временни инструкции, като се издадат инструкции за кредитирането на държавните търговски предприятия, държавните промишлени предприятия, кооперативните предприятия и транспортните предприятия, като се използува опита на Госбанк и набрания собствен опит от Българската народна банка;

ж) в срок до 31.VIII.1952 г. да се изработи временна инструкция за кредитирането на внос-

но-износните централи;

з) в срок до 30.VI.1953 г. да се изработи окончателна инструкция за работата на инспекторите по кредита;

и) в срок до 31.VII.1952 г. да се изработи програма за провеждане курсове за квалификация на банковите кадри;

к) в срок до 31.XII.1952 г. да се проведат курсове за инспекторите по кредита по предварително изработена програма от Централното управление на Банката;

л) да организира систематически и пълен контрол върху работата на банковите клонове и върху дейността на кредитираните предприятия и отрасли;

м) да засили контрола върху разчетите и спазване на договорната и платежната дисциплини между предприятията;

н) в срок до 31.I.1953 г. да внесе предложение пред Министерския съвет за допълненията, които следва да се внесат в 218-то постановление, за да се внедри напълно съветският опит по краткосрочното кредитиране на народното стопанство.

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
София, *7* май 1952 година ПРЕДСЕДАТЕЛ:
Ат. Мечкаров

ЦДА, ф. 132П, оп. 2, а.е. 46, л. 1–24. Оригинал. Машинопис.

№ 42

ДОКЛАД ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ КИРИЛ ЛАЗАРОВ И ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ АТАНАС МЕЧКАРОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ВЪЛКО ЧЕРВЕНКОВ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ОКОНЧАТЕЛНО РАЗЧИСТВАНЕ НА БАЛАНСА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, преди 16 януари 1953 г.

Лично строго поверително

До Председателя на Министерския
съвет, др. Вълко Червенков
ТУК

Д О К Л А Д

от Кирил Лазаров, министър на финансите и
Атанас Мечкаров, председател на Българската народна банка

Относно: окончателно разчистване баланса на Българската народна банка

Другарю Председател,

В изпълнение на точка 9 от П-816-о постановление на Министерския съвет от 13.X.1952 г., относно внедряване новите банкови мероприятия, отчета на Банката за 1951 г. и разчистване баланса на Банката, проучихме неизяснените сметки и нереални активи по баланса на Българската народна банка, както и възможностите за тяхното пълно ликвидиране.

Със същото постановление се разчистиха, преди всичко, преките отношения на държавното съкровище с Българската народна банка, в баланса на която се водеха летящите задължения на държавата, натрупвани в продължение на десетилетия и други нереални активи, възлизащи на крупната сума 3.930.149.627 лв. – резултат на престъпното отношение, което управляващите в миналото буржоазни правителства са имали към емисионния институт в нашата страна.

За да може Българската народна банка да изпълнява безпрепятствено големите си и отго-

ворни задачи – краткосрочното кредитиране на целокупното народно стопанство и регулиране на паричното обращение, необходимо е да се разчистят напълно нереалните активи и неприсъщи пасиви на Българската народна банка и влелите се в нея други банки.

Такива сметки са:

1. Водените по сметка № 18 дебитни остатъци в размер на 411.009,47 лв. и по сметка № 16 кредитни остатъци в размер на 25.583.354,60 лв. по стария клиринг с Германия, които да се поемат изцяло от държавното съкровище, като се изразят задбалансово по балансите на Министерството на финансите и Българската народна банка.

2. Неиздължените дебитни остатъци по сметка № 105 „Разни дебитори и кредитори“, подробно изброени в точка 2 на приложение № 1, в размер на 21.111.142,76 лв., които да се поемат изцяло от държавата и ликвидират напълно.

3. Съучастията в национализирани и одържавени предприятия, машинно-тракторни станции и др. в размер на 1.693.849 лв., които да се поемат изцяло от държавата.

4. Облигации от заеми преди 9.IX.1944 г. в размер на 175.980 лв., които да се поемат изцяло от държавата и изпратят в Държавна спестовна каса – Управление „Вътрешни държавни заеми“, за перфориране и приспадане от сметката на държавата.

5. Задълженията на национализирани предприятия с активни баланси, в които са включени вземанията на Българската народна банка, в размер на 102.156.980,30 лв., които да се поемат от държавата, като се включат като вземания на държавата изцяло в нарочните баланси на същите предприятия при Министерството на финансите и вземат пред вид при окончателното утвърждаване на тези баланси.

6. Пласментите в ликвидация, подробно изброени в точка 6 на приложение № 1, в размер на 66.704.131,74 лв., които да се поемат от държавата. От тях, задълженията на бивши тютюнотърговци по отпуснати им под гаранция на държавата заеми в размер на 47.639.057,39 лв. за изкупуване на тютюни, изоставени в Беломорието и Македония и задълженията от заеми на заселници в Беломорието, отпуснати също под гаранция на държавата, в размер на 149.028,44 лв. да се заведат задбалансово по баланса на Българската народна банка и същата да предприеме мерки за тяхното събиране, като постъпилите суми се минават изцяло в приход на държавата.

7. Участието на бившите популярни банки в електростопански предприятия, предадени на държавата, в размер на 1.809.778 лв., които да се поемат изцяло от държавата.

8. Сметките на Погасителната каса, която да се ликвидира напълно, като се възстановят от държавата всички вложени в нея банкови средства в размер на 64.826.669,84 лв., както и вземанията на кооперациите от същата в размер на 800.000 лв. Вземанията на държавните и национализирани предприятия, както и тия на частни лица в общ размер 4.159.760,01 лв. да се изземат от държавата.

Откритите задължения на частни лица и др. към Погасителната каса в размер на 63.772.885,09 лв. остават за събиране от Българската народна банка, като се заведат задбалансово и всички постъпили по тях суми да се минават изцяло в приход на бюджета.

Да се предостави на минист[ъ]ра на финансите право, в зависимост от социалното и материално положение на частните лица, чиито вземания от Погасителната каса са иззети от държавата, след надлежни проучвания да може да извършва прихващане на вземанията им срещу дължими от същите данъци, такси и глоби.

9. Акционерният капитал на бившите частни банки в размер на 31.441.190,55 лв., акционерният капитал, фондовете и печалбите на бившата Кредитна банка в размер на 3.712.741,92 лв. и неизползваните средства за изплащане на тютюнев амбалаж и материали в размер на 156.707,60 лв. да се изземат изцяло от държавата.

С участието на чуждестранния капитал в бившите частни банки в размер на 2.012.614,56 лв. да се постъпи по реда на т. 1, а с участието на българските поданици в капитала на същите банки в размер на 7.619.314 лв. да се постъпи по реда на алинея 3 от точка 8 на настоящия доклад.

10. Разликата между така изброените активи в размер на 259.689.541,11 лв., подробно описани в приложение № 1 и пасиви в размер на 65.053.754,69 лв., подробно описани в приложение № 2, възлизаща на 194.635.786,42 лв. да се отнесе в задължение на специална безлихвена сметка на Министерството на финансите, която същото да покрие от разполагаемите остатъци по сметка-

та на държавното съкровище към 31 декември 1951 година и 31 декември 1952 година, а за евентуалния недостиг министърът на финансите да внесе предложение в Министерския съвет за източниците, от които да се покрие.

11. Последвалите след 30 ноември 1952 г. изменения в описаните активи и пасиви, в съгласие с Министерството на финансите да се минават в заверение или задължение по сметката на държавния бюджет за окончателно приключване на същите активни и пасивни сметки.

12. Начислените от Банката лихви по всички поети от държавата задължения, които до 31.XII.1952 г. не са отнесени в резултатните сметки на Банката, да се изземат изцяло от държавата, като се внесат в приход на държавния бюджет.

13. Всички остатъци по обездвижени партиди, представляващи вземания на бюджетни учреждения, организации, предприятия, отчетници и др., както и тези на обществени организации, комитети, фондове и други – прекратили своята дейност, да се изземат изцяло от държавата, като се внесат в приход на държавния бюджет.

14. Реализираните от Б[ългарската] з[емеделска и] к[ооперативна] банка загуби от изоставени в Беломорието и Македония тютюни и други предмети в размер на 29.312.850,60 лв. да се компенсират изцяло чрез набраните по контраактивна сметка суми в същия размер, като се ликвидират напълно и двете сметки.

Ако се възприемат направените до тук предложения, ще се ликвидират напълно и окончателно почти всички онаследени от десетилетия неизяснени и неуредени взаимни отношения между държавата и Българската народна банка.

Едновременно с това трябва да се даде право на Централното управление на Българската народна банка:

а) да разчисти напълно ликвидационните сметки на бившите банкови клонове в Беломорието и Македония, като неликвидираните досега активи и пасиви се взаимно компенсират и разликата се покрие от заделените за тази цел средства, като се закрие ликвидационното бюро. Евентуално изплатените впоследствие суми на вложители и събрани суми от длъжници да се отнасят направо по резултатните сметки на Банката.

б) да издири, уточни и представи по установения законен ред най-късно до 30 юни 1953 г. всички действително несъбираеми банкови вземания и всички резултатни партиди с дебитни остатъци, както и всички вземания на частни лица, частни предприятия с изтекъл давностен срок и всички резултатни партиди с кредитни остатъци, които по одобрени от минист[ъ]ра на финансите списъци да се отнасят в резултатните сметки на Банката.

По този начин ще се разчисти напълно баланса на Българската народна банка от всички неизяснени досега сметки и нереални активи, ще се стабилизира напълно положението на същата и ще ѝ се даде възможност да изпълни големите и отговорни задачи, които ѝ предстоят.

Необходимо е след това да се установят подробни и реални планове за поставяне в ред на всички видове просрочени вземания, с или без гаранция на държавата, както и конкретни мерки за тяхното постепенно издължаване, за да може в разстояние на няколко години да се ликвидира изцяло с раздаваните в миналото индивидуални заеми.

Като Ви докладваме това, молим Ви, Другарю Председател, да занимаете Министерския съвет, който ако одобри да приеме следното

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

С цел да се заздрави напълно баланса на Българската народна банка, като се разчисти от всички нереални пера, за да може Банката да изпълнява безпрепятствено задачите си по краткосрочното кредитиране и регулиране на паричното обращение, Министерският съвет

ПОСТАНОВЯВА:

1. Да се отпишат от баланса на Българската народна банка подробно изброените в приложение № 1 АКТИВИ към 30 ноември 1952 година на обща сума 259.689.541,11 лв.

2. Да се отпишат от баланса на Българската народна банка подробно изброените в приложение № 2 ПАСИВИ към 30 ноември 1952 година на обща сума 65.053.754,69 лв.

3. Разликата между отписаните активи и пасиви на обща сума 194.635.786,42 лв. да се от-

несе в задължение на специална безлихвена сметка на Министерството на финансите, която Министерството да покрие от следните източници:

а) от разполагаемия остатък по сметката на държавното съкровище към 31 декември 1951 г. в размер на 8.517.255,68 лв.

б) от разполагаемия остатък по сметката на държавното съкровище към 31 декември 1952 година;

в) за евентуалния недостиг министърът на финансите да внесе най-късно до 31 март 1953 година предложение в Министерския съвет за източниците, от които да се покрие.

4. Последвалите след 30 ноември 1952 година изменения в отписаните активи и пасиви, в съгласие с минист[ъ]ра на финансите да се минават в заверение или задължение на сметката на държавния бюджет за окончателно приключване на същите сметки.

5. Начислените от Банката лихви по всички поети от държавата задължения по П-816-о постановление на Министерския съвет от 13.X.1952 г., както и по настоящето постановление, които лихви до 31 декември 1952 г. не са отнесени в резултатните сметки (в печалба) на Банката, се изземат изцяло от държавата и внасят в приход на държавния бюджет най-късно до 31 март 1953 г. по изготвения от Банката и одобрен от минист[ъ]ра на финансите списък.

6. Всички остатъци по обездвижени партиди, представляващи вземания на бюджетни учреждения, организации, предприятия, отчетници и др., както и тия на обществени организации, комитети, фондове и др. – прекратили своята дейност, се изземат изцяло от държавата и внасят в приход на държавния бюджет най-късно до 31 март 1953 г. по изготвени от Банката и одобрени от минист[ъ]ра на финансите списъци.

Иззетите от държавата суми се възстановяват от държавния бюджет при доказано законно основание – по нареждане на минист[ъ]ра на финансите.

7. Реализираните от Б. з. к. банка загуби от изоставени в Македония и Беломорието тютюни и други предмети в размер на 29.312.850,60 лв. да се покрият изцяло чрез задължение на контраактивната сметка „Минист[ъ]ра на финансите – за възстановяване загуби по изоставени тютюни в Беломорието и Македония“.

8. Погасителната каса се ликвидира.

Вземанията от длъжници към Погасителната каса,

заемите от заема на бежанците,

заемите за икономичен строеж, както и

поетите от държавата задължения на частни лица,

се завеждат от Българската народна банка задбалансово. Постъпилите по тях суми Българската народна банка внася изцяло в приход на държавния бюджет и отчита по установен от минист[ъ]ра на финансите ред.

Принудителното събиране на тези задължения се извършва от Българската народна банка със съдействието на финансовите органи по места.

9. Задължава се председателя на Българската народна банка, в срок до 30 април 1953 г.:

а) да изготви и представи в Министерството на финансите подробни поименни списъци, в по два екземпляра, на всички длъжници по сметка № 178 „Длъжници към Погасителната каса“, по сметка № 180 „Заеми от заема на бежанците“, по сметка № 181 „Заеми за икономичен строеж“ и по сметка № 257 „Заеми на новобрачни от средства на държавата“, с просрочени падежи до 31 декември 1951 г. включително, разпределени по последно местожителство на длъжниците, с точно означение на трите им имена, предишно и сегашно занятие, дължима главница, последен падеж, следуемия се % и дължима до 31 декември 1952 г. лихва;

б) да уведоми всички длъжници – министерства и ведомства, държавни и кооперативни предприятия, организации и учреждения, чиито задължения са изплатени от държавата съгласно П-816-то постановление от 13.X.1952 г. и настоящото постановление писмено, с точно означение размера на главницата, падеж, начислен % и размер на лихвата и общо издължена сума, за да могат последните да вземат съответните операции за заличаване на тези задължения.

По един екземпляр – копие от тези писма да се изпрати в Министерството на финансите;

в) да представи в Държавната спестовна каса – управление „Вътрешни държавни заеми“, всички ценни книжа от вътрешни държавни заеми, поети от държавата по точка 3 от Приложение

№ 1 към П-816-то постановление от 13.X.1952 г. и точка 4 от Приложение № 1 към настоящето постановление, които да се перфорират и приспаднат от сметката на държавата.

По един екземпляр от придружаващите ги подробни описи, надлежно подписан от Българската народна банка и заверен от Държавната спестовна каса да се изпрати в Министерството на финансите;

г) да представи на Министерството на финансите наличните ценни книжа от външни държавни заеми, поети от държавата по точка 3, буква „д“ от П-816-то постановление от 13.X.1952 г., както и подробен опис на такива ценни книжа, които са на депо в чуждестранни банки.

10. Задължава се председателя на Българската народна банка, в срок до 30 юни 1953 г.:

а) да разчисти напълно ликвидационните сметки на бившите банкови клонове в Беломорието и Македония, като неликвидираните досега активи и пасиви се взаимно компенсират и разликата се покрие от заделените за тази цел средства, а ликвидационното бюро се закрие. Сумите, които впоследствие биха се изплатили на вложители или събрани от длъжници, да се отнасят направо по резултатните сметки на Банката;

б) да издири, уточни и представи по установения законен ред всички действително несъбираеми банкови вземания и всички резултатни партиди с дебитни остатъци, както и всички вземания на частни лица и частни предприятия с изтекъл давностен срок и всички резултатни партиди с кредитни остатъци, които по одобрени от минист[ъ]ра на финансите списъци да се отнасят в резултатните сметки на Банката.

Изпълнението на настоящото постановление се възлага на минист[ъ]ра на финансите и председателя на Българската народна банка.

Не подлежи на публикация

Приложение:
2 описа

МИНИСТЪР НА ФИНАНСИТЕ: *К. Лазаров*
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА Б. Н. БАНКА: *Ат. Мечкаров*

Написано в 5 екземпляра
1 за председателя на Мин[истерския] съвет
1 за минист[ъ]ра на финансите
1 за председателя на Б. н. банка
2 за поверителната архива

П Р И Л О Ж Е Н И Е № 1

Активи по баланса на Българската народна банка
към 30 ноември 1952 г., подлежащи на отписване

1. ПО БАЛАНСОВА СМЕТКА № 18 „ИНОСТРАННИ КОРЕСПОНДЕНТИ В ЛЕВА“	
Вземания на Банката в лева по стария клиринг с Германия	411.009,47
2. ПО БАЛАНСОВА СМЕТКА № 105 „РАЗНИ ДЕБИТОРИ И КРЕДИТОРИ“:	
а) задължения от изкупени от БЗКБ за сметка на държавата имоти на изселници от руски и немски произход по постановление № 19/13.4.1943 и № 19/17.10.1946 г. ...	5.953.796
б) неиздължени лихви по отпуснати от БЗКБ безлихвени заеми на земеделски стопани и кооперации по разни закони	116.471,49
в) неиздължени лихви на БЗКБ по заеми за строеж на кооперативни болници по наредбата за	

ликвидация на кооперативните болници –		
д.в. бр. 58/49	19.484,64	
г) неиздължени лихви на БЗКБ по заема на т. п.		
горска кооперация „Обнова“ – с. Черни Осъм,		
Троянско, която е изгоряла, а лихвите остават		
за сметка на държавата, съгласно 26-то		
постановление от 6.VII.1943 г. ...	25.293,88	
д) неиздължени лихви на БЗКБ по заеми за поощрение		
на земеделието и отраслите му, както и за		
подобрение на необработваемите земи –		
по разни закони	5.650,64	
е) иззетите от М-вото на финансите суми срещу		
раздадени от Банката заеми от заема на		
бежанците и заеми за икономически строежи	7.000.274,60	
ж) иззети от М-вото на финансите суми от провизии:		
по вътрешни държавни заеми	3.847.330,88	
по външни държавни заеми	3.928.479,87	
За възстановяване на Д.с.каса –		
„Вътрешни държавни заеми“		
	20.896.782	411.009,47
з) загуба на Б.н.банка от конверсия на		
342.000 долара в динари по доставка на две		
електростанции от Италия, съгласно писмо		
№ 1958/12.VII.1952 г. на М-вото на		
финансите и преписка	214.360,76	21.111.142,76
3. ПО БАЛАНСОВА СМЕТКА № 107		
„СЪУЧАСТИЯ“:		
а) в национализирани предприятия	846.183	
б) в електроцентрали и водни синдикати ...	692.016	
в) в румънски дружества	150	
г) в машинно-тракторни станции ...	155.500	1.693.849
4. ПО БАЛАНСОВА СМЕТКА № 174		
„ОБЛИГАЦИИ И СЪКРОВИЩНИ БОНОВЕ“:		
облигации от заеми преди 9.IX.1944 г., приети от		
ликвидацията на Ведомствената каса на		
служителите при Б.н.банка и Б.инв.банка ...	175.980	
5. ПО БАЛАНСОВА СМЕТКА № 156		
„задължения на национализирани		
ПРЕДПРИЯТИЯ“ –		
с активни баланси, в които са включени		
вземанията на Б.н.банка	102.156.980,30	
6. ПО БАЛАНСОВА СМЕТКА № 172		
„ПЛАСМЕНТИ В ЛИКВИДАЦИЯ“:		
а) задължения на бивши стопански		
предприятия на народни съвети	9.291.798	
б) задължения на народни съвети и на		

жилфондове за предадени им сгради с тежащи		
върху тях ипотечни задължения ...	702.154	
в) задължението на бившето ДТП „Яйцецентрала“		
от предадени на ЦКС стоки и други материали,		
компенсирано съгласно писмо № 1028/30.IV.1952 г.		
на М-вото на финансите	_____	_____
срещу вземанията на ЦКС от предадени на	9.993.952	25.548.961,53
държавата други имущества – заедно с		
лихвите до 31.XII.1952	993.731,30	
г) задължението на бившето минно		
акционерно д-во „Бъдеще“ – София, акциите		
на което са изкупени принудително от държавата		
по силата на специален закон – д.в. брой 147/1947 г. ...	7.359.184,77	
д) задължение на ТЕЦ „Бедек“ – Трявна:		
по отпуснат заем на Управлението на съветските		
имущества за сметка на ТЕЦ „Бедек“, което		
предприятие впоследствие е отстъпено на държавата ...	472.022,44	
по текуща сметка срещу ипотека на сградите, машините		
и съоръженията, преминали в собственост на държавата ...	96.555,40	
е) заеми на бивши тютюнотърговци под гаранция		
на държавата по постановление № 24/5.III.1943 –		
протокол 34 и постановление № 3/24.IV.1944 г. –		
протокол № 90 ...	47.639.057,39	
ж) заеми на заселници в Беломорието под гаранция		
на държавата по постановление № 28/9.IX.1942 г. –		
протокол № 116, д.в. брой № 207/1942 г., № 11/29.I.1942 г. –		
протокол № 12, д.в. брой 28/1942 г., № 23/23.VI.1943 г. –		
протокол № 94, д.в. брой 145/1943 г. на длъжници, които		
не са се завърнали в пределите на страната ...	149.028,44	66.704.131,74
	_____	
7. ПО БАЛАНСОВА СМЕТКА № 175		
„СТОПАНСКИ ПРЕДПРИЯТИЯ“ –		
участие на бившите популярни банки в електро-		
стопански предприятия, предадени на държавата ...		1.809.778
		_____
		194.062.871,27
8. ПОГАСИТЕЛНА КАСА		
Дължимо салдо за ликвидация след като се издължат напълно:		
вземанията на Б.н.банка към 31.XII.1952 г. ...	64.826.669,84	
вземанията на кооперации ...	800.000	65.626.669,84
	_____	_____
Всичко ...		259.689.541,11

МИНИСТЪР НА ФИНАНСИТЕ: *К. Лазаров*
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА Б. Н. БАНКА: *Ат. Мечкаров*

П Р И Л О Ж Е Н И Е № 2

Пасиви по баланса на Българската народна банка
към 30 ноември 1952 г., подлежащи на отписване

1. ПО БАЛАНСОВА СМЕТКА № 16 „ТЕКУЩИ СМЕТКИ В ЧУЖДА ВАЛУТА“		
Задължения на Банката в райхсмарки по стария клиринг с Германия ...		25.583.354,60
2. по балансова сметка № 105 „разни дебитори и кредитори“		
а) акционерен капитал на бившите частни банки:		
участие на държавата	21.809.262	
участие на български поданици ...	7.619.314	
участие на чуждестранен капитал	2.012.614,56	
б) акционерен капитал на бившата Кредитна банка ...	2.000.000	
фондове и печалби на същата	1.712.741,92	
в) поставени средства от М-вото на финансите за изплащане тютюнев амбалаж и материали ...	156.707.60	35.310.640,98
3. погасителна каса		
вземания на държавни предприятия, вземания на национализирани предприятия и вземания на частни лица		4.159.760,01
ВСИЧКО		65.053.754,69

МИНИСТЪР НА ФИНАНСИТЕ: *К. Лазаров*
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА Б. Н. БАНКА: *Ат. Мечкаров*

Настоящото приложение е одобрено с П-30-то постановление на Министерския съвет от 16 януари 1953 година.

ГЛАВЕН СЕКРЕТАР: /п/ Ат. Войнов

ЦДА, ф. 136, оп. 70, а.е. 377, л. 10–23. Оригинал. Машинопис.

№ 43

ДОКЛАД НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ АТАНАС МЕЧКАРОВ ПРЕД НАЦИОНАЛНОТО СЪВЕЩАНИЕ НА СЛУЖИТЕЛИТЕ НА БАНКАТА ЗА РАБОТАТА Ѝ ПРЕЗ 1952 ГОДИНА

София, 23 февруари 1953 г.

Доклад пред националното съвещание на
служителите на БНБ за работата ѝ през 1952 г.

Другари,

Напоследък се осъществиха грамадни постижения във всички области на стопанството, финансите и културата.

„Ние сега, каза др. Червенков пред III конгрес на ОФ, можем да кажем открито и непоколебимо: извоювана е благодарение на самоотвержения труд на народа, на неговата привързаност към Правителството на ОФ и Комунистическата партия, благодарение на тяхното – на Правителството и на Комунистическата партия, правилно политическо и стопанско ръководство, такава победа, която ни дава възможност да поемем уверено своя път, по който отдавна вече върви Съветския съюз – пътят на последователното снижение на цените на стоките, пътят на непрекъснатото последователно повишаване на реални заплати, на жизненото равнище на трудещите се“.

В общия небивал грамаден подем в развитието на народното стопанство, до известна степен, имат дял и банковите работници.

Мнозина у нас след 9-ти септември 1944 г., а и сега още някои лица, се отнасяха и отнасят към банките най-малкото като едно необходимо зло, което трябва да се търпи до някое време. Това не е правилно.

След събарянето на капитализма банките не остават да съществуват като „необходимо зло“, а напротив, това мощно оръжие, този инструмент, който служи в ръцете на финансовата олигархия да подчинява света, да ограбва народите и да ги докарва до крайна нищета, както ни учи гениалният Ленин, може да бъде също така прекрасен инструмент в ръцете на работническата държава за икономическото унищожаване на капиталистическите елементи в страната и до подпомага прекрасно социалистическото развитие. Това, че формите на банките са запазени, не дава основание да се смята, че банките при нас са едно „необходимо зло“. Великият Сталин, в най-новия си гениален труд „Икономическите проблеми на социализма в СССР“, пише: „... в нашите социалистически условия икономическото развитие става не по пътя на преврати, а по пътя на постепенно изменение, когато старото не просто изцяло се унищожава, а изменя своята природа съобразно новото, запазвайки само своята форма, а новото не просто унищожава старото, а прониква в старото, изменя неговата природа, неговите функции, не като разрушава формата му, а като я използува за развитието на новото. Така стои работата не само със стоките, но и с парите в нашия икономически оборот, така както и с банките, които, като изгубват своите стари функции и придобиват нови, запазват старата форма, която се използува от социалистическия строй“.

Банките, като най-чуствителен и ефикасен инструмент за социалистическото развитие, са бивали и са постоянен обект на домогване от реакционните сили. Известно е вредителството, провеждано в Госбанк, известно е и вредителството, провеждано в Българска народна банка, последиците от които бяха, че до втората половина на 1949 г. Българската народна банка не беше поставена, така, както трябва, в услуга на социалистическото ни планово развитие.

След разкриване на трайчокостовската, титово-троцкистка фашизирана банда от чужди наемници, шпиони и вредители, Партията и лично др. Вълко Червенков, обърнаха особено внимание на кредитната система у нас. Под прякото ръководство на др. Вълко Червенков и при неоценимата помощ на братския нам Съюз на ССР, в лицето на др. Андрей Тимофеевич Кузнецов, се проведе едно от най-издържаните преустройства в кредитните системи.

„Проведеното преустройство и централизацията на кредитната система и преустройството специално на Българска народна банка, казва др. Вълко Червенков пред III конгрес на ОФ, нейно-

то превръщане в разчетен център на държавата, изиграха голяма роля за вкореняване на стопанския разчет, за осъществяването контрола чрез лева и укрепването на лева“.

Повече от три години банковите работници в напрегнат труд провеждат мероприятията за преустройството на банковата система и осъществяват все по-ефикасен контрол чрез лева за правилното и икономично изразходване от предприятията на средствата, за укрепване на плановата им дисциплина и стопанския разчет, за постоянното снижаване себестойността на продукцията и увеличаване жизненото равнище на трудещите се. Повече от три години банковите работници неуморно работят, за да преустроят и своята собствена личност – да отърсят от себе си натрупания архивен пласт от прахоляк, да скъсат със старите капиталистически форми на автономно разрешаване на въпросите, незачитане на отечествено-фронтовската законност, формално и бюрократично разрешаване на въпросите, непоемане отговорност за работата, която вършат, непознаване на въпросите и неосъществяване на здраво творческо ръководство на работата чрез: поставяне на задачите, проверка на изпълнението им и търсене на отговорност, когато всички предупредителни мерки са изчерпани и не са получени резултати.

В продължение на изтеклите *три* години, Българска народна банка остана само по форма, или по-право, само по наименование, старата Българска народна банка.

Всички мероприятия, целящи изграждането на Българска народна банка като лост в социалистическото ни планово развитие, се обхванаха както от управленията при Централното управление на банката, така и от банковите клонове. С две думи казано, социалистическото преустройство на Българска народна банка в ширина е вече напълно осъществено. На 31 декември м.г. в кратко заседание, тоя голям успех за нашата кредитна система се отчете и се докладва за това на др. Вълко Червенков с новогодишната поздравителна телеграма.

В реда на отчитане успехите на банковите работници, трябва да се отбележи и блестящата работа, която се даде при провеждане на паричната реформа през м. май 1952 г. Централното управление изказва голяма благодарност и похвала на ръководителите и всички банкови служители, както за усилията им по преустройството на Българска народна банка, така и за проявената пълна мобилизация и денонощна работа по паричната реформа.

Това е, другари, относно нашите успехи. *Навярно*, всички сме доволни от тях. Но, ако *съвещанието приключи* само с хвалби *за това, което сме извършили*, полезна работа не ще да свършим.

Наред с успехите, нашата работа се съпътствува с *недопустими* слабости и недостатъци.

Тук трябва, в това направление именно, ние да насочим вниманието си. Без каквото и да е смущение на това съвещание трябва да се изнесат кирливите ризи и с нажежено желязо да горим всички гангрени, независимо от това, къде се намират същите. Особено другарите от клоновете, които присъствуват тук, не би трябвало да оставят неразкритикувана нито една слабост и неизнесен на показ нито един недостатък на управленията и на самото Централно управление, без при това да се премълчават, разбира се, и собствените слабости.

Във връзка със слабостите в нашата работа да започнем с

КАСОВИЯ ПЛАН

Какво представлява касовият план на Банката за народното стопанство?

Чрез касовия план Банката регулира паричното обращение в рамките на директивата, дадена от Правителството за паричното обращение.

Паричното обращение при капитализма е хаотично, както е хаотично и самото капиталистическо производство. При плановото социалистическо стопанство паричното обращение трябва да отговаря точно на нуждите на оборота. У нас не може да има хаотично парично обращение, защото това противоречи на плановия характер на социалистическата икономика и води до спадане жизнения уровен на трудещите се. Затова трябва да се изпълнява най-строго утвърденият касов план на Банката, съдържащ правителствената директива за паричното обращение.

Общо взето, касовият план у нас се изпълнява добре – може да се каже 100%. Но значи ли това, че не съществуват сериозни слабости в работата ни по касовия план? – Не, това не значи. Има сериозни слабости, както по планирането, така и по изпълнението на касовия план, слабости, които са допускани както в Планово-икономическото управление и Емисионно-касовото управление, така и в клоновете.

На управителите на клоновете е известно що значи касов план. Тогава как да си обясним това, че много от управителите на клоновете не обезпечават получаването от всички предприятия сведение обр. 712; как да си обясним, че в много случаи тия сведения се получават в клоновете късно, че много от тях са без дати, с един подпис, небрежно попълнени?

Не са обезпечили редовното представяне от предприятията на сведение обр. 712 управителите на банковите клонове в градовете Сталин, Мичурин, Трън, Благоевград, Голямо Конаре и много други. Някои клонове допускат служебно заплануване касовите обороти на предприятията, учрежденията и организациите, както в градовете Благоевград, Сталин и др. При Генералтошевския банков клон често пъти тези сведения са изготвяни от самите кредитни инспектори, вместо да се обезпечи получаването им от предприятията.

В други случаи, например в б[анковия] клон гр. Карнобат, управителят не е можал да създаде ред и дисциплина за представяне на тия сведения, и затова, като изтече срокът за представянето им, започват да бръмчат телефоните и да се надбягват служителите от клона, за да събират сведения.

Сериозна слабост на банковите клонове по касовия план е тази, че сведенията обр. 712 не се подлагат на необходимия критичен анализ, като например в градовете Плевен, Горна Оряховица, Провадия, Голямо Конаре и др.

Управителите на банковите клонове, които са длъжни лично да ръководят работата по съставянето и изпълнението на касовия план, в много случаи предоставят на други служители анализа на сведенията, каквито са случаите в Провадия, Белоградчик, Голямо Конаре и др. Изглежда, че тези клонове могат и без управители.

Не говорят ли за отсъствието на задълбочен критичен анализ и за повърхностно отношение за съставянето на касовия план следните факти: банковият клон в гр. Горна Оряховица е допуснал за III-то тримесечие на 1952 г. разходите за изкупуване на селскостопански произведения да бъдат заплануванни в двойна сума – един път от РКС и втори път от селкоопите. За същото тримесечие клонът е заплануал на Управление ж.п. бюфети касов оборот 1.600.000 лева, а това Управление фактически няма никакъв касов оборот.

Поради недостатъчен анализ на заявките, представяните от клоновете проекто-планове в Ц*[ентралното] управление на банката* са много нереални. Указва се, че коригираните *от касово-емис[ионно] у[правле]ние* планове на клоновете отговарят на действителното положение по-добре, отколкото дадените проекти, но много от управителите реагират срещу коригираните планове и без да държат сметка, че спуснатият им план е вече закон за тях, не водят борба за изпълнението на спуснатия им план от Управлението.

Има управители на клонове, които воюват за изпълнението на касовия план, каквито са управителите на Бургаския банков клон, др. Стефанов, на Самоковския клон – др. Милкин, на клона в гр. Левски – др. Попов.

В много случаи, обаче, управителите са оставили изпълнението на касовия план на самотек и вместо да бъдат движуща сила, вместо да воюват люто и непримиримо с всички предприятия, учреждения и организации, провалящи изпълнението на касовия план, като използуват най-широко помощта на местните органи, на Партията, на Отечествения фронт и другите организации, се унасят в съня на благодушието и безразличието, като по тоя начин докарват положението до там, клонът да бъде само регистратор на касовите обороти и то не винаги напълно верен регистратор.

Банковите клонове в градовете Исперих, Ардино, Трън, Мичурин, Провадия, Сандански, Благоевград и др. не водят редовно и правилно таблица обр. 770, ежедневното сведение обр. 725 и таблица 728. Допуска се непараграфиране и неправилно параграфиране на внесени и изплатени суми, каквито случаи има, например, в клона гр. Стара Загора, гр. Горна Оряховица, гр. Трън и др.

За какво говорят всички тези случаи, ако не за това, че управителите на тези клонове не следят редовно как върви изпълнението на касовия план, не водят борба за неговото изпълнение, а са оставили работата на самотек.

За какво говори например това, че управителите на клоновете в градовете Стара Загора, Провадия и др., не знаят предварително кога ще е необходимо да теглят пари от запасната каса и за това си позволяват да теглят от запасната каса без разрешение на Централното управление, като нарушават грубо законите в страната и инструкциите на Банката?

Недостатъците в работата по планирането и липсата на непримирима борба за изпълнението на плана води до това, че редица клонове не изпълняват месечните и тримесечни касови планове, нарушават грубо директивата за емисионния резултат. Недопустими са такива случаи, като например при клона в гр. Айтос, където през второто тримесечие на 1952 г., вместо да изтеглят от обращение пари, както е планирано, пускат се такива в обращение.

Също така не изпълняват плановете за емисионния резултат клоновете в градовете Провадия, Горна Оряховица, Благоевград и др.

Ако досега Емисионно-касовото управление е смятало за свое задължение само да дава съгласие клоновете да теглят пари от запасната каса при неизпълнение на касовите си планове, то Централното управление счита, че е негово задължение да пресече тази опасна практика и да изисква най-точното изпълнение на плана и то не само общо, а и по отделни параграфи.

Нетърпимо е по отделни параграфи на касовия план да се явяват изпълнения 20% и преизпълнения 226%, 450%, какъвто е случаят с клона в гр. Девин. Не е по-добро положението и в Коларовградския банков клон. Там изпълнението за третото тримесечие е от 68% по § 13 от прихода, до 383% по § 9, също от прихода. Такива случаи не трябва да бъдат търпяни от Централното управление през 1953 г.

По касовите проверки има подобрение. Броят на проверките расте, но в отделни клонове е все още малък. Така например, управителят на клона в гр. Провадия е организирал:

I-во тримесечие	– в града	26,	в селата	32 = 58
II-ро	„	– „	„	5,	„	„	12 = 17
III-то	„	– „	„	15,	„	„	80 = 95

Клонът в гр. Трън е провел през първото тримесечие на 1952 г. 15 проверки в града при 21 предприятия и 33 проверки в селата при 59 предприятия и учреждения, докато по инструкцията трябва да се извършват проверки на всяко предприятие най-малко един път в месеца.

Недостатъчните и несистемни касови проверки в предприятията, учрежденията и организациите са имали като резултат нередовното внасяне на касовата им наличност в Банката, което е довеждало до незаконни плащания от ежедневните постъпления – явление, което се наблюдава особено често при кооперациите. Така, селкоопът в с. Бързица – Провадийско, е внесъл наличните си пари на 4 септември и след това чак на 16 септември. Селкоопът в с. Кладенец – на 9 юли, след това на 25 юли; селкоопът в с. Овчага – на 8 август и след това чак на 30 август и т.н., а с дневните си постъпления са изплащали суми на млекопроизводителите и др.

Всичко това говори, че управителите на тези и редица други клонове не държат здраво, не полагат достатъчно грижи и не водят непримирима борба за най-строг ред в паричните обороти, за най-строга касова дисциплина.

Необходимо е управителите да разберат недопустимостта на каквито и да е слабости в работата по съставянето и изпълнението на касовия план. Те трябва да вземат мерки и обезпечат своевременно получаване сведенията за касовия план, да обезпечат действително задълбочен, критичен анализ на тези сведения, за да бъдат съставени реални, мобилизиращи касови планове. Управителите на клоновете трябва да организират ежедневна и люта борба за изпълнение на касовия план, за строга касова дисциплина, за неотклонно спазване директивата за паричното обращение. Те трябва да се замислят върху това, че за изпълнението на касовия план носят отговорност не само пред Централното управление на банката, но и пред Правителството, пред целия наш трудов народ и да знаят, че през 1953 г. неизпълнение на касовия план няма да се търпи от Централното управление.

КОНТРОЛ ПО ФОНДА НА РАБОТНАТА ЗАПЛАТА

Тук има доста голям напредък в работата на управителите на банковите клонове. Това може да ни радва. Както е известно, най-широкият, а изглежда и най-дълбокият канал за изтичане на налични пари от Банката са заплатите. Контролът на Банката не трябва да допуща ни най-малкото нарушение на реда за получаване на работната заплата. Иначе се нанасят неизмерими поражения не само върху касовия план на Банката, но и на цялото стопанство, като се нарушава социалистическия принцип – „от всекиго според способностите – на всекиго според труда“, което води до намаляване стимула към повишаване производителността на труда, води до разхищение на народни средства.

Въпреки големите постижения по контрола фонд работна заплата, отделни банкови управители допущат сериозни слабости, а също и беззакония в работата си по контрола за разходването на фонда работна заплата.

Въпреки изричните разпореждания на съответните министерски постановления и на инструкцията на Банката за контрола на фонд работна заплата, редица клонове не провеждат изискванията на предварителния банков контрол. Управителят на банковия клон в гр. Сандански, др. Иван Патронов, си е позволявал в нарушение на съществуващите закони, да отпуска пари за заплати без представяне на необходимите декларации и справки. Така например, отпуснати са пари за заплати на селкоопа в с. Влахи срещу неподписана справка и на редица други селкоопи – срещу справка само с един подпис, което е незаконно. Управителят на банковия клон в гр. Сталин – др. Марко Славов, също е разрешавал пари за заплати без справки и декларации и изобщо срещу нередовни документи. Такива закононарушения са допускали и управителите на банковите клонове в гр. Ямбол – др. Чикичев, на гр. Толбухин – др. Бърнев и др.

За Централното управление е необяснимо как, например, управителят на Коларовградския банков клон, др. Николов, систематически е допускал да се изплащат заплати срещу нередовни документи, каквито са случаите с декларациите от кооперациите в с. Черни връх за м. януари, февруари, март, април и май м.г.; в с. Иглика за м. февруари и юни; с. Мътеница – за м. март, май и юни; с. Струйно – за м. януари; на ДСК и ДЗИ за м. януари, на кооперацията в с. Червенка за м. януари, февруари и март и др. На управителя, др. Николов, не е направило впечатление, че има селкоопи, които месеци наред не теглят суми за заплати и не си е задавал въпроса как живеят служителите на тези кооперации. Ако беше си задал този въпрос, навярно щеше да открие, че същите си получават заплатите от дневните постъпления на кооперациите без какъвто и да е контрол.

На Централното управление е съвсем непонятно, как може все още да се допускат такива груби закононарушения, каквито са допуснали управителите на банковите клонове в гр. Кнежа и с. Тръмбеш, като са разрешили да се изплащат заплатите един ден по-рано от срока, определен с министерско постановление.

Съгласно законоустановения ред, Банката отпуска пари за заплати само в рамките на утвърдения фонд работна заплата.

Някои управители на клонове вероятно считат, че законите не са задължителни за тях и си позволяват грубото своеволие да отпускат пари за заплати над утвърдения фонд на предприятията.

Така например, управителят на клона в гр. Сандански е изплатил заплати в повече от спуснатия фонд на селкоопите в селата Левуново и Горно Спанчево; управителят на банковия клон в гр. Поморие е изплатил за извънсписъчен състав на селсъвета в с. Медово за първото тримесечие на 1952 г. 3140 лв. в повече от утвърдения фонд; управителят на клона в гр. Сталин също е допуснал изплащането на суми за заплати в повече от утвърдения фонд и др.; управителят на банковия клон в гр. Толбухин, др. Бърнев, е допуснал изплащането на преразходи, явили се в резултат на неизпълнение плановете от предприятията, без да е съблюдавал установения от закона ред. Такива нарушения има и в други клонове.

Добре е управителят на Генералтошевския банков клон да обясни, защо е допуснал да се изтеглят за заплати повече, отколкото е утвърденият фонд, а именно, за селкоопа в с. Кардам за м. януари 250.000 лева, вместо 245.000 лева, за Изследователския институт „Вълко Червенков“ за м. юни 361.071 лв., вместо 300.000 лева.

Същият управител е допуснал да се правят разни зачерквания и поправки върху справката обр. 3, без да се вижда въз основа на какво се извършват същите.

Изглежда, че нередности от подобно естество не правят впечатление и на отдела за контрол по фонда работна заплата, защото всички изложени тук беззакония, с някои изключения, отделът не отбелязва в справката си за нередностите.

Последващият контрол по разходването на фонда работна заплата също страда от сериозни слабости.

Проверките по предприятия не са достатъчни. Самите тримесечни планове за проверките на някои клонове противоречат на банковите инструкции. Така например, клонът в гр. Сталин е запланувал за третото тримесечие 226 проверки при общо 298 предприятия, учреждения и организации, когато е известно, че съгласно инструкцията, проверки по фонд работна заплата следва да

се извършват във всяко предприятие най-малко един път в тримесечието.

Още по-лошо е положението с изпълнението на плановете по проверките. Същият банков клон за същото тримесечие при запланувани 226 проверки е извършил само 88 или 39% от плана и 29% от проверките, които е следвало да извърши. Клонът в гр. Нови Пазар е запланувал за м. октомври 68 проверки, а е извършил 25; клонът в гр. Пазарджик за м. октомври е запланувал 62, а извършил 9.

Банковият клон в гр. Ямбол при общо 206 предприятия, учреждения и организации, контролирани по фонд работна заплата, е извършил за първото тримесечие на 1952 г. само 112 проверки. Клонът в гр. Провадия за три тримесечия на 1952 г. при 163 предприятия е извършил само 109 проверки, а е следвало да извърши най-малко 490.

Недостатъчно проверки по фонд работна заплата са направили и банковите клонове в градовете Сандански, Хасково и др.

Някои клонове през течение на цели месеци не са извършвали нито една проверка – клонът в гр. Троян, с управител др. Хараланов, през м. август не е извършил нето една проверка при запланувани 64; клонът в гр. Тутракан през м. септември – нито една, при запланувани 32; клонът в гр. Сталин – окръжен център, със значителна промишленост и търговия – през м. декември не е провел нито една проверка при запланирани 77 и др.

Качеството на проверките е още далеч от изискванията, които 793-то постановление на Министерския съвет постави пред банковия контрол.

Повечето от проверките са повърхностни, незадълбочени, формални, а от актовете за тях не може да се разбере какво е действителното състояние по фонда работна заплата в проверяваното предприятие. Не се анализират задълбочено причините за допусканите преразходи в отделните предприятия, не се разкриват напълно нередностите, не се вниква в същността на работата, в основните недостатъци.

Нашите управители и инспектори по кредита все още недостатъчно са запознати с въпросите по контрола на фонда работна заплата, с въпросите на организациите и заплащането на труда, с техническо-икономическите особености на отделните предприятия, поради което все още не оказват необходимата помощ в борбата за икономично разходване на фонда.

Необходимо е подобрението в контрола по фонд работна заплата, което се забелязва през последните месеци, още повече да се разшири и задълбочи, за да може този контрол действително да играе своята роля като инструмент за правилно разпределение според труда, за икономии, за повишаване производителността на труда, за строга държавна и финансова дисциплина, за подобряване работата в предприятията.

КРЕДИТНА ДЕЙНОСТ

Основната задача, която стои пред банката, е чрез кредита да съдействува за организацията на производството и разпределението на обществения продукт, да спомага за укрепяването на стопанския разчет в предприятията.

Разрешаването на тая основна задача Банката може да постигне, както ни учи опитът на Госбанк, само ако се спазват най-строго основните принципи на краткосрочното кредитиране на предприятията:

а) всички кредити да са целеви, като размерът им се определя в зависимост от плановите задачи, възложени на предприятията и изпълнението на същите;

б) кредитите, които банката предоставя на предприятията, при всички случаи са възвращаеми;

в) кредитите да се разрешават с точно установени срокове за погашение;

г) кредитите да бъдат обезпечени със стокови и други материални ценности;

д) кредитите да са лихвени.

Централният комитет на Партията и Правителството с 218-то постановление от 2.III.1951 г. изградиха върху тия основни принципи краткосрочното кредитиране у нас.

Служителите на Българската народна банка с предан и неуморен труд изпълниха възложените им с 218-то постановление задачи. Днес Българска народна банка се явява действително като мощен лост в рацете на Партията и Правителството за организацията на производството и разпределянето на обществения продукт за укрепване на стопанския разчет в предприятията. Банка-

та разкри много от недостатъците в предприятията; в много случаи същата подпомогна самите предприятия, Министерствата, ведомствата и организациите да ликвидират много от недостатъците в тях. С помощта на Банката бяха спестени на народното стопанство стотици милиони лева.

Но и тук, както в работата с касовия план, съществуват редица слабости, опущения и би могло да се каже – безобразия.

Да започнем с планирането на кредитите.

В много случаи, както например в гр. Белоградчик, с управител Панталей Стефанов, клоновете търпят предприятията да съставят сведение обр. 735 формално, без да правят разлика между заеми за сезонни запаси и заеми за сезонни разходи, заеми за допълване на норматива, заеми за изкупуване на селско-стопански произведения и др. Тия сведения в много случаи не се попълват въз основа данните в производствено (търговско) финансовите планове, а по предвиждане.

След двегодишна работа чудно е, че все още има клонове, които не подлагат на критичен анализ получените материали от предприятията и организациите във връзка със съставянето на кредитните планове. Как може да се окачести следният случай: Районният кооперативен съюз в гара Орешец, Белоградчишко, планира 900.000 лева стари пари за изкупуване на селско-стопански произведения и управителят на клона запланува тая сума, без да разбере, че са стари пари и без да я преоцени в нови пари. Да не се спираме на това, как се върши критичният анализ от управителите на клоновете и кредитните инспектори в Омуртагския, Преславския, Стражишкия, Търговищкия, Асеновградския, Първомайския и други банкови клонове.

Клон в гр. Пещера с управител Михо В. Цветански не е изисквал и предприятията не са представяли сведения за движение на стоковите и другите материални ценности (обр. 735-а, б, в, г), поради което не е извършен и критичен анализ на заявките за кредитния план. Това е довело до завишени кредитни лимити, които са оставали неизползувани.

Бившият управител на клона в гр. Мичурин е допуснал да се понижи дисциплината в предприятията, които не представят сведения за кредитния план. Служители от клона ходят да ги събират от предприятията.

Сведенията, давани от предприятията, са приемани безкритично. Производствено и търговско-финансовите планове не са представяни.

Кредитният план на клона не е обсъден никак. Управителят не е давал никаква помощ на кредитните инспектори. Изпращането на кредитния план в Централното управление е винаги закъснявало.

Много от управителите на банковите клонове не са си поставили като задача да се планират редовно вътрешно-квартални лимити. За III-то тримесечие не са планирани такива от банковите клонове в Княжево, Коларовския районен клон – гр. София и др. Не са редки случаите на погрешно планиране вътрешно-квартални лимити. Така банковият клон в гр. Коларовград с управител Н. Николов за III-то тримесечие за пивоварната фабрика „Мадара“ – с 19.619 лева в повече, а на Тютюневия монопол по раздел II – с 365.000 лева в повече.

Управителите на клоновете допущат смесването заемите за заварените от 218-то постановление свръхнормативни запаси при търговските организации на дребно със свръхнормативните запаси при търговските организации на едро. Това става причина да се допуща увеличение на свръхнормативните запаси при търговските организации на дребно, вместо постоянно същите да се намаляват, както това се предвижда по плановете, представени на банковите клонове за целта. Такова смесване е допуснато от управителите на клоновете в градовете Казанлък, Левски-град и др.

Централното управление на Банката гледа с голяма загриженост на това, че Планово-икономическо управление и началниците на кредитните управления не са обезпечили досега получаването от клоновете на правилно съставени обобщителни таблици, за всяко кредитно управление отделно.

Такива са случаите с клоновете в градовете Айтос, Благоевград, Г. Оряховица, Петрич, Ихтиман и др.

Малкият формат от обобщителната таблица трябва да се използва, а не да се хаби големият формат.

До кога много от клоновете, като например Сталинският районен банков клон в София, с управител Васил Касапов, ще изпращат всяко тримесечие на предприятията упътвания от по 6 страници за даване на сведенията по съставяне на кредитния план.

Защо много от управителите на банковите клонове, като например в градовете Толбухин, Тервел, Мичурин, не представят сведение обр. 743 за планиране индивидуалните ликвидационни заеми или считат, че не е тяхно задължение ликвидирането на тия заеми?

Някои управители на клонове като че ли имат неприязън към обяснителните записки, съпровождащи кредитните планове на клоновете. Такива обяснителни записки не представят или представят непълни управителите на Коларовския и Димитровския районни клонове в гр. София др. др. Баръмов и Панталеев, Попово, Търговище и др.

Централното управление води упорита борба за представяне точно в определените срокове всички книжа във връзка с изготвяне кредитния план. Нееднократно и писмено, и телеграфно, и по телефона е напомняно на банковите клонове за допуснати закъснения.

Въпреки това много банкови клонове не обезпечиха срочно изпращане книжата, като клонът в гр. Пазарджик с управител Владимир Иванов Димитров, клонът в гр. Мичурин и др.

Как се провежда работата по кредитирането?

Известно е положението, което съществуваше в миналото, управителите на клоновете да действуват, както намерят за добре. Това се свърши. Днес Българска народна банка е единен строго централизиран Държавен банков институт, който се ръководи от Правителството и в цялата своя дейност, както изпълнителният, така и ръководният кадър на Банката, се ръководи от законно установените положения. Задачата на Банката е посредством контрола чрез лева да бди за точно спазване на законността – от тая гледна точка Банката е строго формалистичен институт. При банката трябва да се държи точно на буквата на закона. Банковият апарат трябва да работи със строгостта и точността на часовниковия механизъм.

Така ли е при нас?

В много случаи не.

Другарят Червенков ни учи, че трябва да спазваме законността и държавната дисциплина.

Спазва ли се напълно законността и държавната дисциплина при нас?

С 218-то постановление на Министерския съвет и ЦК на БКП се определя, че Банката кредитира само ония предприятия, които са регистрирани. Защо в такъв случай управителят на банковия клон в с. Голямо Конаре е кредитирал нерегистрирани предприятия, а в гр. Белоградчик е кредитирал без справка за регистрация?

Също така 218-то постановление на Министерския съвет и ЦК на БКП задължава да се кредитира само ако предприятията имат производствено (или търговско) финансови планове. Пита се защо управителят на банковия клон в гр. Кнежа е кредитирал селкоопи без представяне планове; банковият клон в гр. Ардино е кредитирал до 27.V. – без да са му представени производствено-финансови и търговско-финансови планове; клонът в гр. Пещера е кредитирал ДИП „Антон Иванов“ и др. без утвърдени планове.

Подобни случаи има допуснати от клона в градовете Димитровград, Гоце Делчев, Хармaнли, Пазарджик и др.

Със същото 218-то постановление се забранява кредитирането без протоколно решение на общо събрание на кооперациите за сключване на заем. Това задължение на закона също не е спазено от някои управители на банкови клонове. Така например, управителят на Провадийския банков клон др. Мануилов е допущал да се кредитират кооперации само въз основа на решение на управителния съвет. Управителят на Димитровградския банков клон е допущал да се кредитира, макар в протоколите на общите събрания да са били посочени общи суми за заемите, а не такива по цели. Без решение на общото събрание са допуснали кредитиране и управителите на банковите клонове в градовете Димитрово, Лом, Нова-Загора, Мездра, Ст. Димитров, Вълчи-дол и др.

218-то постановление на Министерския съвет и ЦК на БКП забранява да се кредитира и при лоша отчетност и непредставяне от предприятията в срок на балансите. В много случаи управителите на клоновете не са съумели да създадат ред и дисциплина по представяне от предприятията на балансите и туряне в ред счетоводството им и все още допущат неизпълнението на постановлението; не са изискали от предприятията планове с конкретно посочени мероприятия и със срокове за поставяне в пълен ред и ажур на счетоводството. Такива са управителите на банковите клонове в градовете Ловеч, Чирпан, Плевен, Горна Оряховица, Пазарджик и много други.

218-то постановление също така задължава да се открива кредитиране само ако за провеж-

даната дейност от предприятието има сключени договори.

Изпълнява ли се това задължение?

Също така не се напълно изпълнява. Управителят на банковия клон в гр. Ардино не е контролирал при кредитирането дали предприятията имат сключени договори. Такъв контрол не са упражнили и управители на банковите клонове в градовете Сталин, Търново, Ловеч, Русе и др.

218-то постановление задължава да не се кредитира и тогава, когато предприятията и организациите не разполагат с установените по норматива от Правителството собствени оборотни средства.

Що значи това?

Това значи, на първо място, да не се допущат каквито и да са изненади за паричното обращение, за укрепване на стопанския разчет в предприятията. Изпълняват ли управителите това разпореждане на Правителството според правилата на банковите инструкции.

Може да се каже, че в някои случаи не се изпълнява. Така например, според доклада на ревизията, управителите в градовете Айтос, Карнобат, Грудово, Сливен, Нови Пазар, Търговище, Търново и Провадия са кредитирали поделенията на ДО „Зърнени храни“, без същите да са имали собствени оборотни средства в законния размер;

218-то постановление забранява взаимното кредитиране, а управителят на банковия клон в гр. Девин даже и не забелязвал, че РКС е оставил на „склад“ стоки в селкоопите в с. Бецелски бани, Триград и др., от които стоки кооперациите свободно си продават. Такива стоки „на склад“ РКС е имал за около 70 000 лева. Същото се среща и в района на банковия клон в гр. Панагюрище – селкоопите в с[елата] Стрелча и Баня.

Важно условие, което трябва да се спазва при кредитирането, е кредитите да се решават съобразно изпълнението на плана от предприятията и организациите, което е свързано и с целевостта на кредитирането.

Има управители на клонове, които не са се заинтересовали да видят дали парите, които дават, съответстват на изпълнението на плана на кредитирането. Такъв е случаят с клона в гр. Плевен с управител др. Бето Спасов, който е допуснал заеми по-големи, отколкото е изпълнението на плана на ОСП „Дрен“. Отпускал е заеми в по-голям размер от предвидения в производствените планове на ТКЗС в селата Писарево, Подем, Ясен и др.

Спазването на целевостта, като се изхожда от изпълнението на плана от предприятията, дават възможност чрез кредитирането да се въздействува за количественото, качествено и по асортименти изпълнение на плановете, за спазването на финансовата и кредитна дисциплина, за укрепване на стопанския разчет на предприятията. В нарушение принципа на целевостта бившият управител на клона в с. Голямо Конаре, др. Порязов, е допуснал отпуснатият заем на ДИП „Тракия“ за изкупуване селскостопански произведения да се отклони за доставка на тухли, очила, болтове, ремонти и др.

Особено характерен случай на несъобразяване кредитирането да се върши в съответствие с изпълнението на плана и проваляне целевостта в кредитирането има в Старо-Загорския банков клон. В тоя клон са кредитирали напълно 6 селкоопа, които са изпълнили плана си под 50% и 26 селкоопа, които са изпълнили плана си малко над 50%. Спазването на този принцип на кредитиране дава възможност за осъществяване и на срочността.

Управителят на Пловдивския банков клон № 1 др. Аргир Томов е грубо нарушил 218-то постановление, като си е присвоил правата на Министерския съвет и отсрочил заеми с настъпили падежи на ДИП „Първи май“.

Същият управител разрешава заем на ДТП „Нармаг“ на 16.VIII.1952 г. срещу срочни задължителни на предявление и до края на месец октомври не е изискал срочни задължителни с определен срок.

Управителите на клоновете трябва да знаят, че спазването на принципа за срочността на заемите е от голямо значение за недопускане смесването на собствените с заемните оборотни средства на предприятията.

Централното управление на банката не споделя примиренческо отношение на ония управители на банкови клонове, които нехаят по тоя въпрос. Провалянето на принципа за срочността започва със срочните задължителни.

Ето някои по-съществени слабости по тия задължителни:

а) по заемите за свинеугояване в много случаи срокът на срочните задължителни не се съобразява с плана за продаване на угоени свине, а се вземат срочни задължителни на предявяване. Това се допуща от управителите на клоновете в градовете Стара Загора, Лом, Мездра, Раднево, а клонът в гр. Попово е взел срочни задължителни от селкоопите в с[елата] Осиково и Цар Асен за по-малка сума, отколкото е дългът;

б) неправилно регулиране на сметките. Така например, срокът за регулиране не е спазван от управителя на банковия клон в гр. Коларовград за ДСП „Текстилни влакна“, за което сметката, вместо на 10.VII., е регулирана на 29.VII. Това не е спазено и [от] почти всички селкоопи. Освен това, при тоя клон, както и при други някои, при регулирането сметките не са очиствани от надбавките, а това е вършено по-после. При установяване на непокриване на дълга не е вземана веднага операция за снижение на дълга в размер на покритието. В последния случай не се е правило и анализ, за да се издирят причините за непокритието, за да се вземат мерки, чрез които да се подобри положението и се потърсят евентуално отговорности.

Управителят на банковия клон в гр. Трън от започване приложението на 218-то постановление е извършил регулиране на сметките едва на м. март 1952 г. В много случаи регулирането се извършва служебно.

А клонът в гр. Мичурин е преустановил каквато и да е регулация, когато е отсъствувал инспекторът Берберов. Безконтролно са броени на предприятията суми еднакво и от заемната, и разчетната сметки. Регулирането на сметките по оборота също не е правено. За целевостта на заемите не е следено – за срочното възвръщане на заемите също. Поради изоставяне на регулацията не са вземани срочни задължителни, а взетите такива по-рано, след изтичане срока им не са погасявани от разчетната сметка или отнасяни в просрочие. Такива случаи има и в гр. Малко Търново, с. Голямо Конаре и редица други клонове.

Някои от тия грешки се допущат и от други управители на банкови клонове, като например в градовете Ардино, Ботевград, Димитровград, Исперих, Сливен, Пловдив, а Сталинският районен банков клон в София е кредитирал Окръжния клон на ДО „Зърнени храни“ през изкупвателната кампания, без да регулира в продължение на 1 месец специалната заемна сметка.

Във връзка със спазване принципа на срочността на заемите, големи пропуски са правени – не, а едва ли не престъпления са вършени, като не се е воювало зверски за недопущане на просрочия. Като основно задължение на управителите и кредитните инспектори – в тоя случай е да следят най-внимателно и когато се яви просрочие, да издирят причините за това и с помощта на партията, профорганизацията, местните съвети да изправят положението.

Големи просрочия на заемите са допуснати от клона в гр. Айтос при управител др. Фандъков. Процентът на просрочените заеми през 1952 г. в сравнение с 1951 г. е нарастнал 3 пъти. Управителят на банковия клон в Димитровград, който е допуснал ДМП „Маришки басейн“ да просрочи 773.749 лева, Консервната фабрика „Раковски“ – 552.963 лева, 7 селкоопа – 194.684 лева, Циментовият завод „Вулкан“ – 709.890 лева.

Някои клонове най-спокойно са кредитирали при наличие на просрочие, каквито са случаите с банковите клонове в градовете Разград, Исперих, Годеч, Вълчидол и др.

Сериозно стои пред нас въпросът за обезпечеността на заемите. Точка 30, ал. III от 218-то постановление гласи“ „Отпускане на кредити без обезпечение да се смята за антидържавно действие“.

Тая алинея е известна на всички управители и все пак някои управители допускат необезпечени заеми, а други не осигуряват редовна проверка на обезпечението.

Управителят на клона в гр. Сливен др. Алеко Василев е разрешил заем на „Наркооп“ без стоково-материално покритие.

В много случаи управителите не са обезпечили получаването или най-малко, редовното получаване на сведенията от предприятията за обезпечеността на заемите. Така напр., такива сведения не са представяли на клона в гр. Коларовград, селкоопите в с[елата] Бели-бряг, Иванци, Овчаров и др., на банковия клон в гр. Белоградчик кооперация „Единство“ е представила до III-то тримесечие само 1 сведение, селкоопите в с[елата] Борговица – 4 сведения; Гюргич – 3 сведения; Драганци – 1 сведение и др.

Има случаи, когато получаването на сведенията е обезпечено, но същите не се проверяват, като се съпоставят данните в тях с тия на балансите и като не е проверявано до колко вписаните цифри съответствуват на действителността. Сверка с балансите на сведения за обезпечение не се прави между другите клонове и тия в с. Исперих, гр. Пловдив, гр. Русе и др., а липсата на проверка по предприятията е повсеместно явление.

Обезпеченост е липсвала и поради не вземане сериозни мерки за недопущане образуването на нови натрупвания от дефектни, демодирани, мъчно пласируеми и др. подобни стоки и материали, не полагане достатъчно усилия за подпомагане предприятията да се очистят от всички материали и стоки, които им са ненужни. Така в „Слънце“ – гр. Коларовград има залежали материали за 850.000 лева; в ДИП „Лъв“ също в гр. Коларовград – 203.000 лв.

От клона в гр. Дулово до деня на ревизията не са констатирани залежали, демодирани и дефектни стоки. Ревизорът отива само в Районния кооперативен съюз и констатира такива стоки общо за 73 518 нови лева.

ДИП „Георги Димитров“ в гр. Ботевград е кредитирано с 78.000 лева срещу залежали стоки.

Извънплановите загуби, които създават необезпечението за банковите кредити, или много късно се откриват, или въобще не се откриват от някои банкови клонове. Когато се открият, не се вземат законни мерки за покриване на реализираната загуба и допълване норматива на предприятията. Подобни нарушения са допуснали банковите клонове в градовете Айтос, Асеновград, Г. Конаре, Дулово, Исперих, Кубрат, Пирдоп, Троян, Хасково и др.

Непростимо нехайство проявява управителят на банковия клон в гр. Грудово, който е допуснал плановата загуба на ДСП „Текстилни влакна“ през I-то тримесечие от 55.965 лева да се покрие едва на 21.V.; за II-то тримесечие от 144.011 на 8.VIII и то само за 44.011 лева; за III-то тримесечие от 94 541 лева на 21.XI., ДСП „Текстилни влакна“ в гр. Бургас е реализирало планова загуба през I-то тримесечие 2286 лева, II-то тримесечие 260.403 лева и III-то тримесечие 446.047 лева, а покриването на загубата е станало на 8.VIII – 66.690 лева.

на 4.X. – 30.000 лева
„ 15.X. – 200.000 „
„ 11.XI. – 116.000 „
„ 17.XI. – 300.000 „

Интересно е да се знае как ще се обяснят тия случаи.

Причина, за да останат кредитите без обезпечение, е и отклоняването на оборотни средства и в инвестиции. Тоя вид отклонения на оборотни средства почти изчезна, но в отделни клонове все още се среща. Например, Държавният тютюнев монопол в гр. Коларовград е отклонил в инвестиции 19.991 лева, без за това управителят на банковия клон да е съобщил в Управлението и да е взел мерки за отстраняване на това нарушение.

Въпросът за обезпечеността на заемите е свързан с паричното обращение, със здравината на нашата валута, с възможността да следваме твърдо по пътя на Съветския съюз за постоянното намаление цените на стоките, за постоянното повишаване жизнения уровен на трудещите се.

Неуморимият и непримиримият борец за разцвет на нашата страна и постоянно повишаване жизнения уровен на трудещите се – др. Вълко Червенков, винаги е отдавал извънредно грамадно значение на устойчивостта на лева. „Ние – казва той в речта си през 1951 година – трябва да осигурим тази година голямо увеличение на пазарните стокови фондове за продажба на населението, за укрепване на нашия лев на нашата валута“ (стр. 408).

Всеки банков служител ще бъде истински банков служител, истински патриот и служител на своя народ, на прогреса, ако безжалостно воюва, за да не се допуща да изтичат безпланово и непроизводително каквито и да са средства, особено от емисионния институт. Тогава, когато срещу пуснатите от банката средства стоят съответното количество стоки, ние, банковите работници, нашето Правителство, Партията, народът, можем да сме спокойни и уверени, че финансовата и банковата система успешно могат да се използуват като лост за изграждането на социализма.

Относно спазване принципа на възвращаемостта при кредитирането, трябва да се отбележи, че все още съществува в някои клонове формално отношение към същия. Има управители на клонове и други банкови работници, които смятат, че въпросът за възвръщането вече не съществува или поради това, че няма значение дали сумите по отпуснатите кредити ще се върнат в също

така държавната банка, или поради това, че смятат какво, щом като всичко се движи по плана, осигурено е възвръщането на банковите средства. И единият, и другият начин на разсъждение са крайно вредни. Управителите на банковите клонове и всички банкови работници не трябва да допущат нито един лев, даден под форма на заем, да не се върне в банката. Всичко, което банката дава, трябва да се връща и то с следващата се лихва, а не, както банковият клон в Мичурин пресмята лихвите по банковите заеми: по заемите за малоценни и малотрайни предмети изчислява лихва 4% вместо 5%; по просрочените заеми на ТКЗС – 4%, вместо 7%.

Друга нередност, която допущат много банкови клонове, е отпущане на кредити, по-големи от спуснатите кредитни лимити или даже без кредитен лимит. Такива случаи са допуснати от управители на банковите клонове в градовете Хасково, Ст. Загора, Търново, Бургас, които са кредитирали ДТП „Строймaтметиз“, ДТП „Бакалски стоки“ за свръхнормативни запаси, без да има спуснат лимит за целта. Управителят на клона в гр. Сливен е допуснал да се кредитира ДТП „Народен магазин“ също за свръхнормативни запаси без лимит. Управителите на банковите клонове в гр. Габрово допуща ДСП „Текстилни влакна“ да има задължение към 31.I. м.г., без за целта да има спуснат лимит. Същото положение се наблюдава за Павликени, където ДИП „Багрянка“ дължи през I-то тримесечие на 1952 г. 80.000 лева, без да има за това лимит. Такива случаи има и при заемите за сезонни запаси. Така управителят на банковия клон в гр. Кула търпи мина „Връшка чука“ да дължи на 31.VI. – 168.000 лв., без за това да има лимит, а също и при кредитиране на кооперациите, какъвто е случаят с Районния кооперативен съюз в Стара Загора, който ползува заем за доставка на амбалаж 412.000 лева, без тоя заем да е заплануван.

Превишавани са кредитните лимити също така много от управителите на банковите клонове. Превишение по кредитните лимити за ТКЗС са допуснали управителите на клоновете за м. април в градовете Омуртаг, Радомир, Сливница, Силистра, Айтос, през юли – Сливница; през септември – в Михайловград, Павликени, Сливница.

Това са някои от по-съществените слабости, допущани от управителите на банковите клонове по кредитната дейност на банката.

Освен тая редовна дейност по кредитирането, банката има и друга една не по-малко важна, а именно ликвидиране на индивидуалната задлъжнялост.

У нас, където се върви по широкия изпитан от Великата страна на строящия се комунизъм – СССР път на социализма, консумативните кредити нямат място, каквото те придобиват все в по-големи размери в Титово-фашистка Югославия. Само по пътя на трудовите доходи, по пътя на социалистическия принцип на заплащане на труда, може да се върви напред. В връзка с това няма място и заличаването на задълженията към Държавата. Това, което е взето от държавата, трябва да се върне. Но изглежда, че някои от др. управители на банкови клонове не разсъждават така. През 1952 г. на някои места се получи катастрофален провал по неизпълнение на плана за ликвидиране индивидуалните заеми. Ето челниците от долу на горе:

Банковият клон в градовете Първомай, Кричим, Балчик, Стражица, Никопол, Пазарджик, Каварна, Ямбол и др.

Не изпълняват плана за ликвидиране на индивидуалните заеми Ликвидационният банков клон с управител Агалов. Същият не е издирил адресите на длъжниците и не е осигурил съставяне календарно-погасителни планове.

Така не може. Няма обективни причини да не се погасяват задълженията по плана.

Слабостите, които провалят изпълнението на плана тук, са:

Неиздирване на много от длъжниците, които все още живеят от нетрудови доходи;

Несъставяне на календарно-погасителни планове за всички длъжници;

Не следене редовно ли се правят вноските по календарно-погасителните планове;

Не използуване въздействието по пътя на убеждението, обществените организации и др.

ФИНАНСИРАНЕ НА МТС

Освен кредитна дейност Българската народна банка извършва и финансиране на МТС със средства от Държавния бюджет.

По тая дейност работата досега не е протекла много добре. Трябва да се каже, че такъв контрол чрез лева, за какъвто ни учи др. В. Червенков, не е проведен. Тепърва има тук да се разработ-

ват въпросите.

По-съществени слабости, които са допуснати от управителите на клоновете при финансиране на МТС, са:

а) недостатъчен предварителен и текущ контрол върху дейността на МТС, вследствие на което някои от тях са допуснали значителни преразходи, като пример, разбира се, не за подражание, могат да се посочат банковите клонове в градовете Брезник, Левскиград, Бяла, Елин-Пелин, Бургас, Каварна, Грудово, Тутракан и др.

б) в много клонове неправилно е водена партида – обр. 25 и неправилно са отнасяли извършените разходи от МТС. Това се среща в с. Дългопол, с. Стралджа, гр. Разград и др.

в) от някои клонове не се е вършел навреме тримесечният контрол, което е водело до закъсняване от набиране на разходите за тримесечията, за да се установят остатъците по лимитите;

г) допуснали са прехвърляне на средства от една точка на разходния параграф в друга, въпреки изричната забрана.

РАЗЧЕТИ

Освен кредитен институт Българска народна банка е и разчетен център на народното стопанство.

Въпреки добрите резултати, обаче, и в тоя случай съществуват сериозни слабости в работата на клоновете.

По-съществените пропуски от клоновете са:

Приемани са платежни искания с инвестиционно предназначение, не спазване реда на плащанията, приемани са платежни искания без да съдържат всички реквизити, сроковете за приемане на платежните искания не са спазвани, не са запитвани насрещните клонове за изпратените им за инкасо платежни искания, неправилно определяне сроковете за акцепт на платежни искания, не изпращане на тримесечни извлечения на седанта, не проверяване ежемесечно на регистрите обр[азци] 757 и 870 по задбалансова сметка 226 и неизразяване точно колко платежни документи има в група А и група Б, смесване на двете групи и непрехвърляне от група А в група Б на просрочените платежни искания, не публикуване във видно място списък на предприятията, които систематически просрочват платежните си документи, грешки в записванията и др.

Управители на банкови клонове, които са допускали някои от тия нередности, са на Айтоския, Елховския, Момчилградския, Коларовградския, Чирпанския, Карнобатския, Маришкия, Коларовския районен клон в София, Русенския, Ямболския, Михайловградския и др.

Редица управители на банкови клонове се въздържат да прилагат режим на отговорно пазене върху материалите и стоките на ония платци, които допускат систематическо просрочване на плащанията си. Не искат да си развалят отношенията с ръководителите на такива предприятия и организации. Бившият управител на банковия клон в гр. Стара Загора, др. Димитър Трифонов, след дълго колебание е наложил режим на отговорно пазене на ДСП „Земснаб“. След това, въпреки получените сигнали, че предприятието употребява стоките, върху които е наложен режим на отговорно пазене, др. Трифонов не е наредил да се извърши проверка, страхувайки се, че ще трябва да привлече към съдебна отговорност виновниците.

КАСОВО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ.

Друга една извънредно важна и отговорна задача на Банката е касовото изпълнение на Държавния бюджет.

И в тоя случай работата ни не е напълно изградена така, както трябва да бъде. Банката все още е само регистратор на събраните суми за държавния бюджет и разходваните суми от държавния бюджет.

Необходимо е нещата и тук да се изменят, като Банката се превърне в активна движуща сила по изпълнението на републиканския бюджет.

По-съществени опущения в работата по изпълнение на републиканския бюджет се наблюдават в доста голям брой банкови клонове и то опущения, които са резултат на нехайство, безотговорно примиренческо отношение към недостатъците в работата.

Така управителите на банковите клонове в градовете Казанлък, Пазарджик, Белоградчик, Трън, Стара Загора, Толбухин, Видин, Пловдив 1, Исперих и др. допущат това, което е немисли-

мо да става в една банка, а именно погрешното осчетоводяване на разходи от едно мероприятие в друго.

Управителите на банковите клонове в градовете Видин, Бяла, Разград, Ихтиман и др. допущат да се заверяват месечните справки на бюджетните учреждения за разходите, без да се оточняват същите напълно с бюджетните сметки при клона.

Управителите на банковите клонове са допущали, без да им мигне окото, преразходи по някои параграфи, а именно в гр. Ген[ерал] Тошево – на околийското пътно управление по § 3 през м. юни, на държавното горско стопанство по § 1 през м. май и на същото по § 11 през м. юни. В гр. Коларовград има седем-осем превишения по разни сметки на разни министерства (Пощите, Вътрешни работи, Управление горско стопанство).

В работата по изпълнение републиканския бюджет е допуснато и това странно явление, че са осчетоводявани предписания за закриване на кредити за суми, по които не е имало напълно кредит, както например в гр. Казанлък – за м. ноември, в гр. Сандански – за м. декември, в гр. Айтос – за м. декември, в гр. Грудово – за м. септември и др.

Не е рядко явление да се забави изпращането на финансовите отдели втория екземпляр от вносните документи. „Първенство“ в това отношение държат банковите клонове в градовете Търново, Свиленград, Кубрат и др.

Някои банкови управители допускат изпращането на неверни сведения от поверените им клонове по оперативната и статистическа отчетност по касовото изпълнение на държавния бюджет.

Управителят на Русенския банков клон др. Добри Андреев и гл[авният] счетоводител при същия др. Рачо Трендафилов изпратиха неверно сведение с 100 мил. лв. нови пари. Тази груба грешка не бе открита и от Управление „Касово изпълнение на държавния бюджет“, в резултат на което Министерството на финансите и Правителството бяха погрешно информирани относно действителното състояние по изпълнението на държавния бюджет.

Дават ли си сметка др[угарите] Андреев, Трендафилов и всички други, които допускат или биха допуснали занапред грешки в сведенията по касовото изпълнение на държавния бюджет до какво може да доведат такива грешки?

ОТЧЕТНОСТ

Оперативната и статистическата отчетност заемат едно от първите места в работата на Банката. При изпълнението на касовия и кредитен план на банката, контрола на работната заплата, изпълнението на републиканския бюджет и др. се разкриват редица слабости, несъответствия, диспропорции в цялото стопанство. Вярното и бързо отчитане на всичко това дава възможност своевременно и безпогрешно да се сигнализира пред Правителството, което взема мерки за изправяне нередностите. Вярното и срочно отчитане изпълнението на касовия и кредитен планове на Банката, а също така и другите дейности, дава възможност на Централното управление да разкрие и редица слабости и недостатъци в работата на самите банкови клонове и да вземе своевременно мерки за премахването им.

Освен разкриване на слабостите в предприятията и учрежденията в хода на изпълнение касовия и кредитен планове, провеждане контрола по фонда на работната заплата, контрола на финансирането на М. Т. С. и изпълнението на републиканския бюджет, както и верното им и срочно отчитане, другарят Вълко Червенков поставя като задача на Банката и да разкрива причините, поради които се явяват нередностите и мерките, които трябва да се вземат за туряне работите в ред.

Такава е задачата, поставена от другаря Вълко Червенков пред Българска народна банка, пред нейната отчетност и контрол.

Съответствува ли отношението на др[угарите] управители на клоновете на Банката на това изискване към отчетността на банката?

Мнението на Централното управление на банката е, че не съответствува.

Оперативната и статистическа, а също така, макар това да звучи невероятно, и счетоводната отчетност при Банката е в лошо състояние.

Първият и най-голям недостатък на тая отчетност е неточността. Много от управителите на клоновете, когато поставят подписите си под съответно сведение, като че ли и не знаят какво стои над тяхния подпис. Как иначе може да се обясни, че управителят на банковия клон в гр. Елхово,

въпреки че му е обърнато внимание, че същият греши при отчитането за м. октомври на символ 51, той през м. ноември повтаря същата грешка. Груба грешка е допустнал същият и в схема 3 за м. август, като в графа „всичко“ е посочил по-голяма сума от действителната, а през м. януари м.г. е пропуснал вписването на сумите по графа 19 и 20 на същата схема; как да се обясни, че управителят на банковия клон в гр. Ихтиман, също така, въпреки че му е обърнато внимание, в раздел 21 по отчитане на кредитните лимити е направил „малка“ грешка от 125.191 лева в повече; как да се обясни, че управителят на банковия клон в гр. Михайловград, въпреки че му е обръщано внимание за допущаните от него грешки при отчитанията, изпраща схеми 1, 2, 3 и 3а за м. септември с грешки; как да се обясни, че управителят на Бургаския банков клон, работата на който Централното управление на банката преценява като добра, въпреки че е предупреждаван за допущане на грешки при отчитанията, е подписал и изпратил в Централното управление схемите за м. септември и октомври с грешки; как да си обясним, че грешни сведения се изпращат още и от управителите на банковите клонове в градовете Айтос, Враца, Пазарджик, Смолян и редица други.

Вторият недостатък в работата на управителите на банковите клонове по отчетността е неспазването сроковете. Отношението на много другари управители на банкови клонове е, като че ли тия срокове не се отнасят за тях. Другояче не може да се обясни за закъсненията на сведенията от тия клонове с по 5 и повече дни.

Ето някои по-характерни случаи:

Сведенията от клона в гр. Асеновград за отчитане на лимитите за м. септември са постъпили в Централното управление на 8.X., за м. ноември – на 6.XII, вместо на 3 или 4-то число; за отчитане фонда на работна заплата за м. септември – на 22.X. вместо на 18 или 19.X. и др.

Такова е отношението по сроковете на управителите на банковите клонове в градовете Белоградчик, Бяла Слатина, Левскиград, Дулово, Крумовград, Лом, Гоце Делчев, Поморие, Сливен, Сливница, Смолян, Хасково, Пазарджик и др.

На трето място като недостатък в работата по отчитането може да се отбележи това, че много от управителите на банковите клонове не представят обяснителни записки към схемите или представят такива с много кратко съдържание. В днешното съвещание наверно ще се обясни защо нареждането да се изготвят и представят такива обяснителни записки към отчетните схеми 1, 2, 3 не се изпълнява от управителите на банковите клонове в градовете Ботевград, Елена, Котел, Крумовград, Левски, Сандански, Сливница, Трън и др.

На днешното съвещание трябва да се разбере също така, кои са причините, поради които някои управители на банкови клонове представят обяснителни записки, в които почти нищо не се казва. В района на банковия клон в гр. Толбухин има селкоопи, които са злоупотребили по 40-50 000 лева, а клонът не отбелязва това в обяснителната записка.

В района на банковия клон в гр. Кула Районният кооперативен съюз снабдява селкоопите стихийно със стоки, складовете му са наводнени с повредени стоки за хиляди левове, а клонът не съобщава нищо за тия неща в обяснителната си записка. Ето един пример за неподреждане на обяснителната записка от Тополовградския банков клон.

Обяснителната записка към схема 3-та от 31 декември 1952 година.

„По символ 160 раздел 6 показваме превишение 735 лева, дължащо се на това, че предприятието закупи към края на месеца фураж за изхранване на свинете за лева 861, като предполагаме, че ще възстанови горната сума с обезщетението, което ще получи от Държавния застрахователен институт, за умрели животни, но такова не се получи до края на 31 декември 1952 година“. Интересна е и обяснителната записка към схема 3 и 3-а за м. декември на Дългополския банков клон. Същата се състои от една таблица за спуснатите лимити за IV-то тримесечие и остатъка на дълга към 31 декември.

Така не бива, Централното управление смята, че трябва още в началото на 1953 г. да се измени отношението, което имат някои банкови ръководители към отчетността в Банката. Няма причини тая отчетност да не бъде на едно от първите места в отчетността на страната.

СЧЕТОВОДСТВО

Какво означава счетоводството при Българска народна банка?

– То е, което трябва вярно да отрази къде, какви средства е поставила на разположение Банката, движението на тия средства и източниците на същите. Счетоводството на Българска на-

родна банка трябва да е винаги в ажур, да е абсолютно вярно и да отразява точно състоянието на предприятията по сметките им при Банката.

През последните няколко години, ползувайки най-пълно опита на Госбанк, счетоводството на БНБ се промени из основи. Много от недостатъците на миналото са премахнати. Новата организация и опростявания дадоха възможност да се ликвидира с грамадната изостаналост на работата и същата да се постави в ажур.

При това положение някои другари даже смятат, че за счетоводството на Банката не съществуват вече неразрешени въпроси.

Централното управление на банката не споделя това мнение. Недостатъци в работата на счетоводството при Банката има и то не обикновени, а много сериозни недостатъци.

Така:

При клона в гара Кричим е констатирано сериозно изоставане в работата. Постъпилите документи не се осчетоводяват още в същия ден, а след 5–6 дни и повече. Задържани са в чекмеджетата на служителите неосчетоводени около 350 документа. Завеждането на счетоводния дневник и ежедневната оборотна ведомост се извършва със закъснение от няколко дни. С такова закъснение се приключват и контролните книги за безкасовите операции. Изостанала е работата и по междуклоновите разчети. Има случаи, получени авиза да стоят неизравнени с извлеченията от сектор „Междуклонови разчети“ при Управление „Централно счетоводство“.

В клона гр. Нова Загора бригадите са изградени формално. Завеждането на аналитичните сметки не се извършва веднага с оформянето на операциите, а на следния ден. Записванията по аналитичните сметки не се проверяват от контрольорите на бригадите. Не се извършва редовно сверяване на аналитичните сметки със синтетичните. Не се полагат достатъчно грижи за разчистване на ликвидационната работа.

В клона гр. Трън има сериозно изоставане в работата. Към 27 юли 1952 г. аналитичните сметки са били заведени до 1 юли. Между редица аналитични и синтетични сметки са констатирани неотстранени различия. Поради нередовното завеждане на аналитичните сметки не се извършва навреме регулирането на заемните сметки. График за това регулиране няма въведен. Не е въведен график и за обслужване на клиентите, както и график за документооборота. Не се извършва сверяване на лихвочислата по сметките, приключвани по стълбовата метода, със сборните контролни листове, тъй като последните не се завеждат правилно и редовно.

Редица слабости са констатирани в счетоводството и на още някои други клонове.

Така:

Клоновете в градовете Видин, Вълчидръм, Кула, Лом, Севлиево, Павликени, Първомай, Луковит, Елена, Брезник, агенцията Якоруда и други нямат завършен контрол на ежедневната си счетоводна работа.

Клоновете в гара Левски и градовете Горна Оряховица, Тополовград и други имат неправилно изградени бригади в състав повече от 4 души.

Клоновете в градовете Кула, Раднево, Тополовград, Ямбол, Смолян, Първомай, Пловдив-1 и други прилагат графика за документооборота формално.

Клоновете в градовете Попово, Кула, Берковица, Кнежа, Гоце Делчев, Свиленград, Марица и др. не сверяват изчислените лихвочисла със сборните контролни листове.

При клоновете в градовете Оряхово, Бяла Слатина, Кнежа, Луковит, Велинград, Гоце Делчев, Севлиево, Левскиград, Първомай, Пловдив-1 и 2, Търговище, Омуртаг, Горна Оряховица и Червенковски р[айонен] клон – София не са изравнени сметките с Държавна спестовна каса, Българска инвестиционна банка и Районния кооперативен съюз.

Сериозни грешки са допускали през течение на изтеклата година и продължават да допускат много банкови клонове по изготвянето на месечните оборотни ведомости.

Все още се изпращат в Централното управление на банката непроверени и грешни баланси.

Много клонове допуснаха грешки и при преоценката активите и пасивите на Банката при паричната реформа. Така, в балансите към 11 май 1952 г. сметка № 198 – „Разлики от преоценката на лева“ на редица клонове показваше дебитен остатък, което не би се допуснало, ако ръководствата на клоновете бяха вникнали малко повече в същността на сметка № 198, за да разберат, че тя не може да бъде с дебитен остатък, тъй като отразява резултата от преоценката на сметките. Та-

кива клонове са в градовете: Бяла, Благоевград, Дулово, Златоград, Михайловград, Момчилград, Петрич, Своге, Севлиево, Сливница, Грудово, Чирпан, Дългопол и др.

Други клонове, вследствие на грешки при преизчисляването, показаха нереално големи кредитни остатъци по сметка № 198 – като например клоновете в градовете: Сталин, Кърджали, Самоков, Червенковския районен клон – София, София-Княжево и др.

Съществена слабост показват някои клонове в отношението си към ликвидационната работа при тях. Не се работи достатъчно упорито за закриване остатъците по ликвидационните сметки, каквито са сметки № 176 – „Банкови чекове в обращение“, бившите сметки 121 – „Популярни банки“ и 147 – „Банкови представителства“, остатъците по които се водят в сметка № 105 – „Разни дебитори и кредитори“.

Някои управители на банкови клонове като че ли все още не са разбрали своето задължение да ликвидират без повече протакане с различията по сметка № 176 – „Банкови чекове в обращение“. Такива са управителите на клоновете в градовете: Белоградчик, Бяла, Враца, Благоевград, Дулово, Златоград, Карнобат, Кюстендил, Гоце Делчев, Пазарджик, Пещера, Пирдоп, Пловдив-1, Провадия, Своге, Сливница, Тополовград, Троян, Тутракан, Харманли, Мичурин, Ямбол, Вълчи дол, Кула, Димитровски районен клон в София, Благоевски районен клон, Сталински районен клон и София-Княжево.

Остатъците по сметките на бившите популярни банки не са изравнени от клоновете в градовете: Благоевград, Казанлък, Пещера, Пирдоп, Пловдив-1 и 2, Сталински районен клон, Благоевски районен клон, Ликвидационния клон – София, Нова Загора.

Сталинският районен клон в гр. София и клонът в Грудово все още не са изравнили остатъците по сметките на бившите банкови представителства.

Трябва да се изтъкне, че докато някои от главните (старши) счетоводители на банковите клонове, неизравнили горните сметки, полагат упорито усилия да постигнат изравняване в дадените им от Централното управление срокове, други клонове се демобилизират, считат, че със свои сили не могат да отстранят различията и вместо да се заловят енергично за работа, отправят искания до Управлението да им се командироват хора в помощ. Такива са управителите на клоновете в София-Княжево, градовете Тутракан, Мичурин и др.

Независимо от изтъкнатите нередовности, много управители и главни (старши) счетоводители на банкови клонове допускат и редица технически грешки в отправлението на ежедневната си работа, които се дължат най-вече на недостатъчен вътрешен контрол на операциите. За издирване и отстраняване на този род грешки се губи много ценно време, в повечето случаи на опитни служители, което спъва редовното извършване на текущата работа и води до изоставане в същата.

Борбата с грешките трябва да бъде ежедневна и най-важна задача на управителите на клоновете и главните (старши) счетоводители. Трябва да се търси лична отговорност за всяка допусната грешка. Трябва да се изкорени неправилното разбиране, че не може да се работи, без да се греши, като се следи и се изисква от всеки счетоводен работник да извършва безпогрешно работата си.

Във връзка с борбата с грешките стои и въпросът за квалификацията на младите кадри. Трябва да се упражнява постоянен контрол върху работата на младите служители. Да им се посочват допуснатите грешки и правилния начин на работа и да се изисква да извършват безпогрешно работата си.

През настоящата година банковите клонове трябва да се поучат от допуснатите през изтеклата година слабости и да работят още по-упорито, за да организират счетоводството си в пълно съгласие с инструкциите на Централното управление на банката.

В това отношение като основни задачи пред тях ще стоят правилно внедряване на графика за документооборота, навременно приключване на дневната работа, установяване завършен контрол на операциите и премахване на всякакви грешки.

За да се приключи с недостатъците, опущенията, грешките и неспазването на държавната дисциплина, необходимо е да се отдели малко място и на това,

<u>как Банката като предприятие върши своята собствена работа.</u>

Лошо, другари!

Ние контролираме другите да не допущат неизпълнение на плановете си, а нашите собстве-

ни планове за капиталовложенията и за ликвидиране на ликвидационните заеми буквално проваляме. Контролът на нашия собствен фонд на работната заплата почти беше провален през 1952 г. Контролът по разходването на суми за инвентар и други почти не съществуваше.

Централното управление взема и ще взема решителни мерки за изкореняване формалното и бюрократично отношение от работата на другарите от домакинството, архитектурната служба, техниците и бюджета.

Няма причини вътрешните служби на Банката да не са на завидна висота.

Заключение

Какво трябва да бъде заключението и изводът от допущаните слабости в работата на Българска народна банка през 1952 г.?

Всички допуснати слабости са резултат на организационни недостатъци, а не на някаква външна причина, стояща вън от ръководителите на банковите клонове и другите банкови работници.

Недостатъците в работата на Банката се явяват в резултат на това, че все още има управители на банкови клонове, които не са разбрали досега какви големи и отговорни задачи са поставени от Партията и Правителството за разрешаване от Българска народна банка; не са разбрали, че поставената задача от др. Вълко Червенков на 11.II.1950 г., а именно „Финансовите органи и банките трябва да използват лева като средство за контрол на стопанската дейност на предприятията, укрепвайки финансовата дисциплина, ускорявайки оборота на средствата“, трябва да се изпълни без остатък.

Мнозина от ръководния кадър на Банката, както в управленията, така и в клоновете, искат да си живеят като паши, без да познават работата, която им е поверена да ръководят, без да се интересуват как протича тая работа и какви са резултатите от същата. Не е напълно изживян манталитетът, че ръководството се заключава само в поставяне на подпис, без в много случаи да се знае какво е писано над тоя подпис.

Необходимо е отдолу до горе люта, ожесточена и непримирима борба против едно такова отношение на банковите ръководители от най-малкия до най-големия.

Ако изпълнителният банков работник чувствува, че е необходимо да обогатява знанията си по банковите, финансовите и политически въпроси, ако в това отношение тия скромни работници работят неуморимо, то това още повече е необходимо, а може да се каже и задължително за ръководните банкови работници, управителите на банковите клонове, заместник-управителите, главните (старши) счетоводители, кредитни инспектори, плановици, контрольорите и др. Това още повече е необходимо за хора от Управлението на банката и за Централното управление.

За в случая що е необходимо?

Осветляване на практиката *от* теорията. Необходимо е усилено четене и изучаване не само на постановлението и инструкциите, но и на съответната литература.

Друг основен недостатък, довеждащ до слабост при работата, е липсата на грижи от страна на ръководния кадър за бързата и правилна квалификация на кадрите. Млади наши другари, дошли в Банката, вместо да са обект на внимание за бързо квалифициране, се изправят сами да си удрят главата от една стена в друга, а управителите в това време пищят: „Млад ни е персоналът, изнемогваме, увеличете хората“.

Има прекрасни талантливи млади другари, но ръководните хора в клоновете не обръщат внимание, не полагат необходимите грижи за квалификацията им, страхуват се да ги издигнат на ръководна и отговорна работа.

Ръководителите в банковите клонове в много случаи не умеят да работят с хората. Те или се държат като фелдфебели и отблъскват всички от себе си със своите грубости, без да могат да ползуват полезния за самите тях колективен метод на работа, или се обезличават напълно като ръководители и остават да си прави кой каквото си иска и както си иска, създавайки по този начин атмосфера на пълна безотговорност.

Ръководителите на Българска народна банка отгоре до долу трябва да бъдат в истинския социалистически смисъл на думата ръководители. Това значи, че същите трябва да търпят мнението на своите сътрудници, да поставят лично и определено задачите за изпълнение, да следят целия ход на работата за изпълнението и веднага да вземат съответни мерки, когато работата не върви. Без грубости, но и без лигавене.

Дерайлирането от положението на началника е също опасно, както и нетактичното, грубо и нечовечно отношение. Вярно е, че понякога за оперативно поставяне на въпросите и за справедливо търсене отговорност, може някой дертлия да иска да изкара, че това е грубост, задушаване на критиката и пр., но какво да се прави? Хората затова са хора, защото съществуват такива, каквито са си.

Ръководителите в Банката трябва да успеят да привличат всички банкови работници в работата, като дават възможност за най-широкото разгръщане на критиката и самокритиката по всички допускани грешки и нарушения в работата.

Да организираме, другари, работата в управленията и клоновете така, че всяка наша минутка да бъде уплътнена, всяка наша работа да бъде пълна и изискана; да не допущаме да се червим за нищо.

„Всички отделения (клонове) на Народната банка – ни учи гениалният Ленин в тезисите на банковата политика – се ръководят в своята дейност точно според инструкциите и директивите на Централното управление, без да имат право да установяват каквито и да са местни правила и ограничения“.

Тия указания важат и за нас. Разпоредбите на Централното управление, които по начало са разпореждане на Правителството, трябва да се изпълняват точно. Нашите ръководители, ръководителите в Българска народна банка трябва да бъдат строго принципиални. Смело и до край да провеждат всички възложени им задачи. Твърдо и непоколебимо, по Червенковски, да изискват и сами те да спазват държавната, кредитна и трудова дисциплини.

На огъванията трябва да се сложи край.

Указанията на др. Вълко Червенков: „Решително подобряване работата в Банката, за да стане тя окончателно най-добро огледало на състоянието в народното стопанство и най-добър сигнализатор за всички задържащи несъответствия и извращения в него“, а също за анализ на цифрите и своевременно, още преди да се извърши нарушението, да се сигнализира и се предлагат конкретни мероприятия, трябва всеки банков работник да изпълнява с чест.

В предстоящата ни работа през 1953 г. са необходими грамадни усилия и напрежения. Задачите са тежки и отговорни, но не са непреодолими. Банковите работници показаха на дело, че когато се постави голяма общонационална задача, те са в състояние да направят чудеса; нека си спомним паричната реформа през миналата година; нека си спомним героизма и себеотрицанието в няколкото дни, през които се извърши тая реформа, за да организираме нови сили за работа и победа.

Чрез разгаряне на съревнованието, на критиката и самокритиката да поведем решителна борба в Банката против малодушието, дезорганизацията, безразличието, пакостен формализъм и бюрократизъм, против рушителите на държавната дисциплина и законност.

ДА ЖИВЕЕ БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ НАЧЕЛО СЪС СКЪПИЯ НАШ НЕУМОРИМ БОРЕЦ ЗА ДОБРОТО НА НАРОДА – ДРУГАРЯ В Ъ Л К О Ч Е Р В Е Н К О В !

ДА ЖИВЕЕ КОМУНИСТИЧЕСКАТА ПАРТИЯ НА СЪВЕТСКИЯ СЪЮЗ И ВЕЛИКИЯТ МИРОТВОРЕЦ В СВЕТА – Й О С И Ф В И С А Р И О Н О В И Ч С Т А Л И Н !

23.II.1953 г.

ЦДА, ф. 132П, оп. 3, а.е. 39, л. 1–36. Оригинал. Машинопис.

№ 44

ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА МИНАВАНЕ В ЗАГУБА НА БАНКАТА СУМАТА ОТ 5 915 000 ДЕНОМИНИРАНИ ЛЕВА ВЪВ ВРЪЗКА С ПРЕДАВАНЕ СОБСТВЕНОСТТА НА МУЗИКАЛНАТА КЪЩА „КРЕМОНА“ В КАЗАНЛЪК НА ПРОМИШЛЕНИЯ КОМБИНАТ В СЪЩИЯ ГРАД

София, 9 април 1953 г.

ПРОТОКОЛ № 26

Заседанието на 9 април 1953 г.

Заседават АТАНАС МЕЧКАРОВ, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, МИХАЙЛ ВЕЛЬОВ, РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ, ПЕТЪР ПОПОВ, ЛЮБЕН ТОДОРОВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ и ИВАН ПАЛИЙСКИ.

Отсъствуват –

Присъствуват: По т. 12 – Управителя на Димитровския районен банков клон София др. Димитър П. Пантелеев и ст[арши] ревизорите Васил Найденов, Харизан Йорданов и Христо Попов.

Заседанието се откри на 15 часа

Дневен ред:

[...]

13. Относно минатата в загуба на Банката сума от 5.915.000 лева-стари във връзка с предаването на промкомбината в гр. Казанлък по силата на 2749- то разпореждане на Министерския съвет от 1952 г. собствеността на музикалната къща „Кремона“ в гр. Казанлък.

Докладва Р. Чубриев.

[...]

По точка 13. Относно минатата в загуба на Банката сума от 5.915.000 (стари) във връзка с предаването на промкомбината в гр. Казанлък по силата на 2749-то разпореждане на Министерския съвет от 1952 г. собствеността на музикалната къща „Кремона“ в гр. Казанлък. Докладва Р. Чубриев.

След като се взеха предвид резултатите от допълнителните проучвания по горния въпрос, а именно

Че писмото – мнение на Банката, с което се дава съгласие до Министерския съвет за безвъзмездно предаване на музикалната къща „Кремона“- гр. Казанлък на промкомбината в същия град във връзка с издаването на 2749-то разпореждане на МС от 1952 г. е подписано противно на устава на БНБ от др. др. Р. Чубриев и Д. Бучков, които не могат да заангажират Банката по такива въпроси.

Че е дадено съгласие да се прехвърли музикалната къща „Кремона“ на Промкомбината без да се търси връщане на дадените от Банката заеми, че минаването на сумата 5.925.000 лв. (стари) в загуба на Банката е направено от отдел „Бюджет и имоти“ със разрешение на др. Р. Чубриев без да има за това решение на Централното управление.

Че за допускане на горното е благоприятствувал факта че в клона Казанлък за музикалната къща „Кремона“ е била водена една единствена сметка.

Че на музикалната къща „Кремона“ не е бил утвърден норматив.

Че предвид на всичко гореизложено е безпредметно Банката да търси връщане на въпросната сума се взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Одобрява се да остане мината в загуба на Банката сумата от 5.915.000 лв. (стари) във връзка с предаването на промкомбината в гр. Казанлък по силата на 2749-то разпореждане на МС от 1952 г. собствеността на музикалната къща „Кремона“.

2. За минаването на горната сума в загуба на Банката да се поиска одобрението на Минис-

терството на финансите.

София 9.IV.1953 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ *Ат. Мечкаров*
ЗАМЕСТНИК ПРЕДСЕДАТЕЛИ: *Г. Терзиев*
Ив. Терзиев
Р. Чубриев
М. Вельов
ГЛАВЕН РЕВИЗОР: *Ан. Георгиев*
Н-К УПРАВЛЕНИЕ „ПЛАНОВО- ИКОНОМИЧЕСКО“ *П. Г. Попов*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ *В. Христов*

Приложение: по т. т. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 и 12 – по 1 доклад

ЦДА, ф. 132, оп. 17, а.е. 20а, л. 122–126. Оригинал. Машинопис.

№ 45

ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С ПРИЛОЖЕН ДОКЛАД И РЕШЕНИЕ ЗА СЪЗДАВАНЕ НА БЮРО ЗА ВЗАИМНИ РАЗЧЕТИ В СТАЛИНСКИЯ КЛОН НА БНБ В СОФИЯ ЗА УЛЕСНЯВАНЕ НА РАЗЧЕТНИТЕ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА И НАМАЛЯВАНЕ НА ВЗАИМНАТА ИМ ЗАДЛЪЖНЯЛОСТ

София, 13 октомври 1953 г.

ПРОТОКОЛ № 85

Заседание на 13 октомври 1953 година

Заседават: АТАНАС МЕЧКАРОВ, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, ИВАН ПАЛИЙСКИ, РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ

Присъстват: Н. И. Соколов

Отсъстват: П. Г. Попов

Заседанието се откри на 15 часа

Дневен ред:

[...]

4. Откриване на бюро за взаимни разчети. Докладва Р. Чубриев

[...]

По точка 4. Откриване на бюро за взаимни разчети. Докладва Р. Чубриев.

След като се взеха пред вид мотивите, изтъкнати в приложения доклад, се взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Задължава се Зам. председателят др. Р. Чубриев да организира пробно откриване на бюро за взаимни разчети при Сталинския районен банков клон, начиная от 19.X.1953 г. в състав от трима души от персонала на клона.

2. В бюрото да се включат предприятията, изброени в приложения списък, от които да отпаднат нередовните такива – завод „9 септември“ и завод „Климент Ворошилов“.

3. За работата на бюрото клоновете да се водят по проекто-инструкцията за Б[юро] В[заимни] Р[азчети].

4. Зам.председателят др. Чубриев да информира всяка седмица ЦУ за хода на работата на бюрото за взаимни разчети.

[...]

София, 13.X. 1953 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *Ат. Мечкаров*
ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛИ: *Г. Терзиев*
Ив. Палийски
Р. Чубриев
М. Вельов
ГЛАВЕН РЕВИЗОР: *А. Георгиев*
ГЛАВЕН СЧЕТОВОДИТЕЛ: *Л. Тодоринов*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *В. Христов*

ПРИЛОЖЕНИЕ: по т.т. 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 – по един доклад – четиринадесет доклада.

До
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА
БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА
Другаря АТАНАС МЕЧКАРОВ
Т У К

Д О К Л А Д

от Р. ЧУБРИЕВ, Зам.председател на Централното управление на Банката

ОТНОСНО: Откриване на бюро за взаимни разчети

Другарю Председател,

С цел да се ускорят и облекчат разчетите между предприятията и организациите имащи помежду си постоянни стопански и разчетни взаимоотношения и да се намали създалата се взаимна задлъжнялост между тях, се налага Банката да организира Бюро за взаимни разчети.

Това бюро ще оказва непрекъсната помощ на участниците в него, за излащане на взаимните им задължения и ще способствува за постоянното снижение на дебиторско-кредиторската задлъжнялост между тях за разлика от еднократните прихващания, които имат кратковременен резултат и след извършването им взаимната задлъжнялост между предприятията отново нараства.

Предлагам, първото у нас Б[юро] В[заимни] Р[азчети] да бъде открито в София, към Сталинския районен банков клон, като в него се включат предприятия само от района на София.

На първо време бюрото да се състои от 3 души: 1 контрольор и 2 операционисти, които да се вземат от Сталинския районен банков клон.

След проучване на постоянните взаимни стопански и разчетни отношения между производствените и търговските предприятия в София, извършено през м.юни т.г. и след като се събраха необходимите данни за обема на взаимните разплащания между тях, се спряхме на предприятията изброени в приложения към доклада списък, които дадоха съгласие да участвуват в Бюрото.

От събраните данни и направените изчисления се установи, че ако същите бъдат включени за участници в БВР в него ще се уравни около 68% от сумата на взаимните задължения и вземания между участниците. Като се има предвид, че за да се открие БВР в СССР е необходимо да се уравни най-малко 35% от сумата на представените в бюрото документи, то в случая има условия за откриване на такова бюро.

За извършване на разплащанията чрез БВР сме подработили проекто-инструкция, материалите за която сме взели от инструкцията на Госбанк, за БВР. Само техническите указания по операци-

ите в БВР са разработени от нас, тъй като в съветската инструкция не се оказаха такива данни.

Инструкцията предвижда отпускането на разчетни кредити на участниците в бюрото, в случаите, когато същите не разполагат със средства по сметките си за изплащане на дебитните салда от уравняванията в бюрото. За тези кредити не се изисква специална гаранция от стоково или друго материално обезпечение.

Като изнасям горното, предлагам Централното управление на банката да вземе следното

Р Е Ш Е Н И Е:

1. Да се открие бюро за взаимни разчети на териториален принцип при Сталинския районен банков клон в състав от 3 души. Необходимия персонал да се даде от същия клон.

2. В бюрото да се включат предприятията изброени към настоящето решение.

3. Бюрото да започне работа от 15 октомври 1953 г. по разпорежданията на проекто-инструкцията за БВР.

София, 5 октомври 1953 г.

ЗАМ.ПРЕДСЕДАТЕЛ: *Р. Чубриев*

С П И С Ъ К

на предприятията, които се включват в БВР

1. Предприятие Държавно снабдяване
2. Държ. карб. ф-ка „Илиянци“
3. ДИП „Руно“ гара Искър
4. “ „Г. Димитров“ – тък.ф-ка
5. “ „Ернст Телман“
6. ДКЗ „Г. Димитров“
7. ~~Обувен завод „9 септември“~~ *
8. ДИП „Млада Гвардия
9. Завод „В. Коларов“
10. ~~“ „Кл. Ворошилов“~~ *
11. ДТП „Индустриалимпорт“
12. “ „Металимпорт“
13. “ „Химимпорт“
14. “ „Облекло и обувки“
15. “ „Бакалски стоки“
16. ДО „Зърнени храни“
17. ДИП „23 декември“ – Княжево
18. ДТП „Нармаг“

ИБ

ЦДА, ф.132, оп. 17, а.е. 22а, л. 348–351, 353–354. Оригинал. Доклад – копие. Машинопис.

* *Редът е задраскан.*

№ 46

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С ИЗКАЗВАНЕ НА СЪВЕТСКИЯ СПЕЦИАЛИСТ ПО БАНКОВО ДЕЛО И СЪВЕТНИК В БАНКАТА Н. И. СОКОЛОВ ЗА ВПЕЧАТЛЕНИЯТА МУ ОТ НЕЙНАТА ДЕЙНОСТ

София, 23 февруари 1954 г.

ПРОТОКОЛ № 19

Заседание на 23 февруари 1954 година

Заседават: АТАНАС МЕЧКАРОВ, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, ИВАН ПАЛИЙСКИ, РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ПЕТЪР ПОПОВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ

Отсъствуват: –

Присъствуват: Н. И. СОКОЛОВ

Заседанието се откри на 9 часа.

Дневен ред:

1. Бележки на съветския специалист по банково дело Н. И. Соколов по досегашната му съвместна работа в Българска народна банка.

По досегашната си работа в Българска народна банка другарят Н. И. Соколов направи следните бележки:

че първото му впечатление, преди да тръгне за България, е било, че той не е знаел каква е организацията на работата в Банката, но е знаел, че България е смело тръгнала по социалистическия път и че Българска народна банка също върви по тоя път; че в България частният сектор няма влияние в търговията; че в селското стопанство частният сектор съставлява към 40%, а на същия не се указва никаква икономическа помощ, въпреки, че процентът е твърде голям; не се дават никакви кредити на частния сектор;

че общо структурата на Банката е като тази на Госбанк, начело с Централно управление – колективен орган; че съставът е по подобие на този на Госбанк; че Българска народна банка, както и Госбанк, имат свой капитал, но че от друга страна различието се състои в следното:

при Българска народна банка съществува управление „Безналични разчети“, докато в Госбанк такова не съществува; че съществуването на същото може да се оправдае с прехода от капитализма към социализма – за внедряване на безналичните форми на плащане, което от своя страна да способствува за намаляване на паричното обращение, ускоряване на документооборота; че по отношение на последните задачи, Българска народна банка върви по пътя на Госбанк, само че безналичните разчети трябва да се изучават и прилагат от кредитните управления; кредитните управления трябва да знаят всички видове разчети между предприятията и там, където се разпиляват налични пари, да наложи мерки за тяхното неразпиляване; че тия въпроси трябва да се изучават и движат от кредитните управления с помощта на „Планово-икономическо“ управление, а техниката по безналичните разчети да се извършва от счетоводството;

че поставеното начало при Българска народна банка във всеки случай е много добро, сериозно са поставени въпросите, следва да се изучат добре и конкретните условия как трябва да се развие работата по-нататък;

че при Българска народна банка не е имало досега опит и инструкции за ползуване по кредитирането – важно условие на социалистическата държава; че наред с достиженията, има и редица недостатъци, между които и груби такива; че се плаща на производителите на селскостопански произведения само тогава, когато няма просрочие, което е неправилно; че трудово-кооперативните земеделски стопанства са приравнени към производствените предприятия, докато те са доброволни организации; че не са предвидени кредити за запаси от фураж при машинно-тракторните станции и държавните земеделски стопанства, който те сами си приготовляват; че особено внимание трябва да се обърне на селското стопанство, което е основата на снабдяването на страната;

че трябва да се знаят всички особености на селското стопанство; да се следят с особено

внимание правителствените решения за укрепване на различните отрасли в селското стопанство и да се работи в унисон с тях; че по негово мнение за първото и второ тримесечие трябва да се отпускат напълно авансите на машинно-тракторните станции; че тия положения по кредитирането на селското стопанство трябва да се отстояват в новите инструкции; че с тях Министерството на земеделието сигурно ще се съгласи; че в случай на несъгласие от други ведомства, същите трябва да се отстояват с помощта на Министерство на финансите;

че при Българска народна банка, по отношение на кредитния план, структурата е правилна; направлението на кредита е също правилно; че работата по кредитния план е една от най-тежките и най-отговорните; че тук е заложен стопанският живот и основата на нашия контрол и че ако тук се допусне грешка, волна или неволна, ще доведе до последици, имащи характер на вредителство; че кредитният план трябва да бъде съгласуван с държавния народо-стопански план много повече, отколкото с исканията на отделните министерства, на които в Банката досега сляпо са вярвали; че банковите хора са държавни хора и държавнически трябва да гледат на нещата и че на това трябва да се обърне особено внимание; че с резерва по кредитния план се кредитират временните нужди; че не е удачно да се съставя специален план за заплати; че Банката следва срочно да даде помощ на предприятията, като даде банков кредит за заплати; че просрочените заеми се планират лошо (те са 560, а се планират 200, което изключва стремежа на борба срещу тях); не се води достатъчно строга борба срещу просрочията и неплатежоспособността; че не достатъчна отговорност се иска и недостатъчни мерки се вземат за това; недостатъчна е борбата с просрочията; че е необходимо да се дадат веднага задачи на клоновете с контролни цифри за снижение на просрочията; че всички цифри по касовия и кредитния план, плана за платежния баланс, паричното обращение и други са дадени и фиксирани от Правителството; че при междуведомствения зачет Банката не е почувствувала отговорността си пред Правителството; че в такъв случай трябва да се иска от Министерския съвет да определи кои министерства и какви суми точно да бъдат обхванати от зачета; че превишението на кредита представлява подриване на паричното обращение на държавата, което може да се окачести и като вредителство; че народът желае да приеме нашите принципи – навсякъде се чувствува жажда за приемане на съветските принципи; че в общата инструкция по кредитирането в 80% е вложена съветска практика; но наред с това трябва да се имат пред вид и специфичните условия, като например, при кредитирането на хранителната промишленост, доставките и други; че, според него, общата кредитна инструкция не е достатъчно широка;

че служителите, влизащи в състава на комисията, особено Калоян Кузманов, са вече добре подготвени и трябва рационално да се използват;

че всичко онова, което се изработи (инструкциите) трябва да се доведе до пълното съзнание на изпълнителите; че в Българска народна банка се води борба срещу свръхнормативните запаси, загубите, начетите и други, въобще за внедряване на хозразчета; че Банката трябва на периоди да прави преглед на състоянието на внедряването на хозразчета – обосновано да проанализира какъв трябва да бъде хозразчетът, а какъв е в момента и да сигнализира пред Министерския съвет – това ще повдигне значително и авторитета на Банката; че има свръхнормативни запаси, чието ликвидиране се е отложило по разни причини, но че Банката тия въпроси не може да решава – не трябва да дава пари, нито да прави разсрочки, нито да използува за това резерва; никакви кредити – без проверка – това е основно положение; че кредитната техника е ясно разбрана в Банката.

Че нещата с емисионно-касовата работа на Банката стоят по-лошо; че Банката сама е нарушавала емисията, което не е било скрито от другаря Мечкаров пред Правителството;

че валутата на страната е важно нещо и само Заместник председател или Председателят може да я отпуска;

че върховна грижа на управление „Емисионно-касово“ е да се съкрати емисията;

че плащанията така трябва да се нагласят, че да не става нужда от искане пари от Централното управление;

че в управление „Емисионно-касово“ трябва да се установи обстановка на особена строгост в работата; че в Госбанк без никакви обяснения се снемат от длъжност и се дават под съд управителят, счетоводителят, когато превишават касовата норма;

че старшият счетоводител при Българска народна банка не носи никаква отговорност за стоково-материалните ценности, а той е представител на държавата в клона; че има случаи той да

подписва сляпо баланса със сметките за парите, което е недопустимо;

че въпросът със сортировката и състоянието на парите в обращение в Банката не е добре; че голяма част от парите, които сега циркулират, не са пари, а парцали; че трябва да се води борба за правилно отношение към парите – това е валута, а не хартийки; трябва да се култивира уважение към валутата;

че въпросът за паричното обращение лежи изключително върху Банката и че за всичко по тоя въпрос е отговорна Банката;

че никога от Банката не трябва да се дават необандеровани пари;

че в Българска народна банка въпросът за касовата работа стои зле; че част от касовата работа е поставена обикновено само на доверие, особено работата на касиерите; че в Госбанк са създадени такива условия, че никой не може да влиза при касиера, освен управителят и главният (старшият) счетоводител;

но че всичко това в Българска народна банка не може така бързо да стане; че това трябва да се направи обмислено, като се вземе пред вид и съзнанието у човека.

ПРОДЪЛЖЕНИЕ НА 25 ФЕВРУАРИ

Че не му е съвсем ясно как протича работата в бригадите при Българска народна банка; че в Госбанк бригадите се състоят от трима души: един контрольор и двама счетоводители; че счетоводителите си разделят предприятията помежду си и всеки един приема и провежда всичко, което се отнася до сметките на тия предприятия – от начало до край; че контрольорът е мозъкът на бригадата, контролира нейната работа и отговаря за същата; че тук в Банката трябва да се разделят клиентите, имащи работа с една бригада, като по този начин и графикът ще се облекчи и уплътни равномерно; че в Госбанк пощата се получава и обработва от отделна бригада, която почва работа по-рано и дава на останалите бригади готова работа;

че в Съветския съюз предприятията, особено заводите, имат ежемесечни баланси, което подтяга и поддържа в ред сметките и разчетите на предприятията.

Че ролята на главния счетоводител е много важна и отговорна; че в Съветския съюз, нито един въпрос не се решава без счетоводителя, директора и началника на финансовия отде; че всички счетоводни авиза и други формуляри се печатат в Госзнак с водни знаци и са под особено наблюдение; че дори има постановление, в което е казано, че банката изпълнява формално и по същество своя контрол; че главният счетоводител е длъжен, ако получи незаконни нареждания – да сигнализира пред Комисията за държавен контрол;

че тук в Банката ролята на главния счетоводител в клоновете е принизена; главният счетоводител е повечето един формалист-щамповчик, а не контрольор на държавата; че при Българска народна банка трябва да се стандартизират документацията и формите и да не се прави никакво отстъпление от тях; че във формулярите не бива да се допущат никакви съкращения;

че всички документи трябва обезателно да се минават още същия ден и в никакъв случай да не се остават за другия ден;

че управителят отговаря за цялата дейност на клона и за всеки човек от клона; че той трябва да знае всичко; че в Госбанк дневникът се завежда от заместник главния счетоводител;

че в счетоводството трябва да се въведат счетно-аналитични машини; че при въвеждането на Наредбата за разчетите в 1939 година, щатът на Госбанк е бил увеличен с 1/3;

че щом като има ежедневна оборотна ведомост, не е необходимо да се води главна книга, а ежедневната оборотна ведомост да се подшива.

София, 23 февруари 1954 година

ПРЕСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *Ат. Мечкаров*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *В. Христов*

ПРИЛОЖЕНИЕ: няма.

ЦДА, ф. 132, оп. 17, а.е. 24[а], л. 541–543. Оригинал. Машинопис.

№ 47

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С ИЗКАЗВАНЕ НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ АТАНАС МЕЧКАРОВ ВЪВ ВРЪЗКА СЪС ЗАМИНАВАНЕТО ОТ СТРАНАТА НА СЪВЕТСКИЯ СПЕЦИАЛИСТ ПО БАНКОВО ДЕЛО И СЪВЕТНИК В БАНКАТА Н. И. СОКОЛОВ

София, 27 февруари 1954 г.

ПРОТОКОЛ № 23

Заседание на 27 февруари 1954 година

Заседават: АТАНАС МЕЧКАРОВ, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, ИВАН ПАЛИЙСКИ, РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ПЕТЪР ПОПОВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ

Отсъствуват: МИХАИЛ ВЕЛЬОВ

Присъствуват: Н. И. СОКОЛОВ

Заседанието се откри на 14 часа.

Дневен ред:

1. Специално заседание на Централното управление във връзка със заминаването на съветския специалист по банково дело, другаря Н. И. Соколов.

Другарят Атанас Мечкаров произнесе кратко слово, в което между другото каза, че когато изпращахме А. Т. Кузнецов, поставихме въпроса за идването на съветски специалист от Госбанк, от който да ползуваме опит и съвети за прилагането на практика принципните въпроси, разработени с помощта на др. Кузнецов и се оказа, че ние действително имаме нужда от такива;

че през 1950–1951 година ние излезнахме на борба за изграждане на нова социалистическа банкова система, въоръжени само с ентусиазъм и някои принципни и теоретични положения; ние нямахме опита на такава една система на кредитиране и планиране; че особено ценна е заслугата на др. Н. И. Соколов по изпълнението на касовия план и особено по регулирането на паричното обращение; че ние още не сме създали тоя апарат и не сме пустнали в ход мероприятията, но вече знаем как това да направим и е лесно да го изпълним – да изпълняваме касовия план и чрез него да регулираме паричното обращение.

че ние по същество сме Държавна банка, която действува по указания на Правителството и Партията и от тия указания не можеме да отстъпим нито на сантиметър и че няма място за тълкувания на тия указания и че ако при тая обстановка – при преминаване от старото към новото – беше се дало възможност за тълкувания и маневреност – не бихме могли да насадим дисциплината;

но, че сега вече бихме могли да възприемем известна маневреност, което обаче изисква висока квалификация; че сега най-слабите ни звена са началниците на кредитните управления, които трябва да имат поглед върху нещата, за да могат да упражняват своето ръководство и контрол;

че на първо време се налага повишаване квалификацията на банковия ръководен кадър, познаването от него марксическа политическа икономия, която той да свързва с банковото дело и след това общо издигане квалификацията на останалия персонал;

от друга страна стои въпросът за познаване на стопанството и предприятията от органите на клоновете, за да могат да навлязат те в икономическия анализ на предприятията;

че в докладите, които дава „Планово-икономическо“ управление имаше подобрение, но те се дават колкото да се изпълни срокът, но ако потърсим тяхната цел, няма да можем да я видим; трябва да се ликвидира с този младенчески период; ние не можахме да разкрием диспропорцията между електрификацията и мощностите; не излезнахме със съответния авторитет пред Правителството;

че през тия 6 месеца другарят Н. И. Соколов ни помогна да си отворим очите, да видим мястото, което заемаме, защото бехме издребнели, подценили своя авторитет, а това ще направим чрез повдигане квалификацията на служителите.

Че ние трябва да благодарим на другаря Н. И. Соколов и в негово лице на Великата страна, без която нито щехме да съществуваме, нито щехме да бъдем такива, каквито сме.

След това на другаря Н. И. Соколов бяха поднесени подаръци от Централното управление на Банката – килим (тип персийски), копринена блуза българска бродерия, албум с пощенски марки и розово масло.

След като благодари другарят Соколов каза, че той е изпълнил поръчението на своето Правителство и че той се чувствува доволен, че е срещнал в средите на Българска народна банка двете важни принципиални условия за полезна и плодотворна работа: първо – желание да се получат знания и второ – възприемането с желание и внедряването на всички негови съвети; че той е почувствувал, че хората, на които Партията и Правителството са поверили държавните дела, желаят да се учат и да бъдат полезни на своята страна; че той е получил в Българска народна банка възможност да предаде своя опит и своите съвети; че особено важно е било и това, от което чувствува голямо задоволство, че в Банката се възприемаха и използуваха неговите съвети; че той не може да посочи нито един факт – негов съвет да не е бил жадно възприеман и претворяван в практическата работа; че неговият труд не е отишъл напразно; че пожелава от сърце на Централното управление на Българска народна банка още по-добри резултати в работата ѝ в бъдеще; че в Българска народна банка трябва да има държавна, а не ведомствена дисциплина; че съставът на Централното управление на Банката е добър – има в него разбирателство и единство.

София, 27 февруари 1954 година

ПРЕСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *Ат. Мечкаров*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *В. Христов*

ПРИЛОЖЕНИЕ: няма

ЦДА, ф. 132, оп. 17, а.е. 24[а], л. 586. Оригинал. Машинопис.

№ 48

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА РАЗУЧАВАНЕ И РАЗРАБОТВАНЕ НА ЗАДАЧИТЕ ПРЕД БАНКАТА, ЗАЛЕГНАЛИ В ПОСТАНОВЛЕНИЕТО НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ОТ 25 ЮНИ 1954 Г. ЗА ГОДИШНИЯ ОТЧЕТ НА БНБ ЗА 1953 Г.

София, 2 юли 1954 г.

ПРОТОКОЛ № П-22

ПОВЕРИТЕЛНО

Заседание на 2 юли 1954 година

Заседават: АТАНАС МЕЧКАРОВ, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ПЕТЪР ПОПОВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ
Отсъствуват: МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, ДИМИТЪР АЛАДЖОВ
Присъствуват: -
Заседанието се откри на 15 часа

Дневен ред:

[...]
2. Разглеждане постановление на Министерския съвет от 25 юни 1954 година, относно годишния отчет на Българска народна банка за 1953 година. Докладва Атанас Мечкаров.
[...]

По точка 2. Разглеждане постановление на Министерския съвет от 25 юни 1954 година, относно годишния отчет на Българска народна банка за 1953 година. Докладва Атанас Мечкаров.

Постановлението на Министерския съвет от 25 юни 1954 година, относно годишния отчет на Българска народна банка за 1953 година, бе обстойно разгледано и след като се взе пред вид, че постановлението от само себе си представлява цяла една програма за бъдещата дейност на Банката;

че констатациите и задълженията по същото трябва да бъдат основно разучени и разработени в конкретни мероприятия и планове както от Заместник председателите, така и от началниците на управления и завеждащите отдели;

че в същите планове трябва да залегнат преди всичко основните задачи по постановлението, а именно:

а) осигуряване ръководство и контрол по банковата работа както в Централното управление, така и в клоновете;

б) издигане на по-висок етап банковата работа;

че във връзка с разрешаването на горните задачи, трябва да се осигури начин, по който съответните ръководители по всяко време да могат да виждат и знаят допусканите грешки и слабости в работата;

да се осигури:

неразрешените по места от клоновете въпроси да се изнасят пред управленията и отделите в Централното управление и последните срочно да ги придвижват за разрешаване в зависимост от естеството им – в Централното управление или до съответните министерства и ведомства;

да се обсъдят и набележат всички теми по стоящите за разрешение през Банката проблеми, като например, въпросът със свръхнормативните запаси, въпросът с диспропорциите, въпросът със заплащането на труда – състоянието, в което се намира фондът работна заплата, правилно ли се съставя същият и прочие, въпросът по изпълнението на касовия план на Банката, въпросът за съотношението на паричните доходи в населението и тяхното разпределение, въпросът за плана по стокооборота, въпросът за правилното изграждане на статистическото наблюдение, въпросът за по-нататъшното подобрение работата на „Планово-икономическо“ управление и на Ревизионното управление и други, се взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Възлага се на Заместник председателите на Банката:

а) да осигурят основното разучаване и разработване на констатациите и задачите по постановлението на Министерския съвет от 25 юни 1954 година, относно годишния отчет на Българска народна банка за 1953 година;

б) да представят планове за изпълнението на поставените от Министерския съвет задачи за провеждането на пълно и активно ръководство и контрол, за недопускането на нарушения и за издигане на по-висок етап банковата работа;

в) да осигурят изготвянето на планове от съответните управления и отдели за провеждане на пълно и активно ръководство и контрол на банковите клонове от страна на управленията и отделите при Централното управление на Банката.

2. Възлага се на управление „Планово-икономическо“ да обсъди и набележи всички теми по стоящите за разрешение пред Банката проблеми и представи в Централното управление програми за тяхното разработване.

3. Горните планове и програми да бъдат представени на Председателя на Банката, с оглед внасянето им за разглеждане от Централното управление на 22 юли.

4. Извлечение от раздел I на постановлението на Министерския съвет от 25 юни 1954 година, относно годишния отчет на Българска народна банка за 1953 година, да се издаде на всеки член на Централното управление.

София, 2 юли 1954 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *Ат. Мечкаров*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *В. Христов*

ПРИЛОЖЕНИЕ: по т. 1 – доклад и таблица.

ЦДА, ф. 132, оп. 17, а.е. 29[а]. л. 262–263, Оригинал. Машинопис.

№ 49

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С ПРИЛОЖЕНА СПРАВКА И С РЕШЕНИЕ ЗА ВЪПРОСИТЕ, КОИТО БНБ ВНАСЯ ЗА РАЗРЕШЕНИЕ В МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ

София, 5 януари 1955 г.

ПРОТОКОЛ № 2

Заседание на 5 януари 1955 година

Заседават: АТАНАС МЕЧКАРОВ, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ПЕТЪР ПОПОВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ, ДИМИТЪР АЛАДЖОВ

Отсъствуват: –

Присъствуват: –

Заседанието се откри на 13 часа.

Дневен ред:

1. Преглед на въпросите, които Банката внася за разрешаване в Министерския съвет и преценка, кои от тях биха могли за в бъдеще да се разрешават от Централното управление на банката. Докладва Атанас Мечкаров.

След като се направи пълен преглед на въпросите, които Банката е внасяла самостоятелно или съвместно с Министерство на финансите за разрешаване в Министерския съвет, се установи, че през 1954 година Банката е внесла за разрешаване от Министерския съвет всичко 16 проекто-постановления или разпореждания, от които само три самостоятелно, а останалите – съвместно с Министерство на финансите и с други министерства; че всичките внасяни от Банката в министерския съвет въпроси са от компетентност само на Министерския съвет, като например проекто-постановленията за утвърждаването на тримесечните кредитни и касови планове на Банката, проекто-постановлението за утвърждаване годишния отчет на Банката, проекто-постановлението за разширяване кредитирането на предприятията, за изменение на 793-то постановление на Министерския съвет, за определяне заместник председателите и членовете на Централното управление, за свръхнормативните запаси, за одобряване бюджета и щата на Банката, проекто-разпореждания за закриване депозитните служби при Българска народна банка, за разместване лимити по кредитния план за I-то тримесечие на 1954 година, за кредитиране „Държавно снабдяване“ за авансов внос и ТКЗС – за груб фураж, проекто-разпореждане във връзка с паричното обращение и други; че след направената преценка се установи, че няма такива въпроси, които Банката е внасяла за разрешаване в Министерския съвет, които да могат за в бъдеще да се разрешават от Централното управление на същата;

[...]

РЕШЕНИЕ:

1. След направения преглед и преценка Централното управление на Българска народна банка констатира, че няма такива въпроси, внасяни досега от Банката за разрешаване в Министерския съвет, които за в бъдеще да могат да се разрешават от Централното управление на Банката.

[...]

София, 5 януари 1955 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *Ат. Мечкаров*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *В. Христов*

ПРИЛОЖЕНИЕ: няма.

СПРАВКА

за въпросите, които Българска народна банка е внасяла
за решаване от Министерския съвет

Проекто-разпореждане за закриване депозитните служби при Българска народна банка.

Проекто разпореждане (съвместно с М[инистерст]во на финансите) за утвърждаване кредитните и касови планове на Българска народна банка – всяко тримесечие.

Проекто-постановление (съвместно с М[инистерст]во на финансите) за изменение на 793-то постановление.

Проекто-разпореждане за разместване лимити по кредитния план за I-то тримесечие 1954 година.

Проекто-постановление (съвместно с М[инистерст]во на финансите) за определяне заместник председателите и членовете на Централното управление на Българска народна банка.

Проекто-постановление (съвместно с М[инистерст]во на финансите) за одобряване Годишния отчет на Българска народна банка за 1953 г.

Проекто-разпореждане във връзка с паричното обращение (м. юни 1954 г.)

Проекто-постановление (съвместно с М[инистерст]во на финансите) за разширяване кредитирането на предприятията.

Проекто-постановление (съвместно с М[инистерст]во на финансите) за свръхнормативните запаси.

Проекто-разпореждане за командироване група служители на Българска народна банка в СССР.

Проекто-разпореждане (съвместно с М[инистерст]во на финансите) за кредитиране „Държавно снабдяване“ за авансов внос и ТКЗС за груб фураж.

Проекто-разпореждане (съвместно с М[инистерст]во на финансите) за одобряване бюджета на Българска народна банка за 1955 г.

Проекто-постановление (съвместно с М[инистерст]во на финансите) за щата на банковите клонове за 1955 г.

Проекто-разпореждане (съвместно с М[инистерст]во на финансите) за изменение щатните таблици за ръководния и контролен кадър при Българска народна банка.

Освен това са внасяни – информативно – тримесечните и месечни отчети за изпълнението на кредитния и касов планове, плана за платежния баланс и фонда на работната заплата.

София, 5 януари 1955 година

Секретар на ЦУ на БНБ: *В. Христов*

ЛВ

ЦДА, ф. 132, оп. 17, а.е. 30[а], л. 4–5. Оригинал. Машинопис.

№ 50

ДОКЛАД ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ВЕЛА ЛУКАНОВА ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ВЪЛКО ЧЕРВЕНКОВ ЗА ПОСЕЩЕНИЕТО НА ДЕЛЕГАЦИЯТА НА БНБ В ДЪРЖАВНАТА БАНКА НА СССР ОТ 31 МАЙ ДО 1 ЮЛИ 1955 ГОДИНА

София, 1 септември 1955 г.

Строго поверително

До
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
другаря ВЪЛКО ЧЕРВЕНКОВ
Копие: ЗАМ-ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ, ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ДЪРЖАВНАТА

„ ПЛАНОВА КОМИСИЯ
другаря ГЕОРГИ ЧАНКОВ
МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ
другаря КИРИЛ ЛАЗАРОВ
Т У К

ДОКЛАД

от ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА – ВЕЛА ЛУКАНОВА

Относно: Резултатите от посещението на Госбанк на СССР от страна на делегацията на Българска народна банка

Другарю Председател,

Както Ви е известно, от 31 май до 1 юли т.г. делегация на Българската народна банка посети СССР и в течение на един месец изучава опита и практиката на Госбанк по краткосрочното кредитиране, регулирането на паричното обращение и организацията на разчетите в народното стопанство. Практиката се проведе в Централното управление на Госбанк, в Московската градска и областна кантори, Замоскворецкото и Пушкинско отделения на Госбанк, в Ленинградската градска кантора и две нейни районни отделения. Такава организация на практиката даде възможност на делегацията да се запознае не само с основните принципни положения, но и да проследи приложението на тези ръководни принципи непосредствено на място.

За по-голямо удобство, опитът и практиката на Госбанк излагаме по основните дейности.

ОБЩИ ЗАБЕЛЕЖКИ

Както беше вече известно, от 1954 г. Госбанк е отделена от състава на Министерството на финансите, като председателят на Банката влиза в състава на Правителството. Всички планове на Госбанк се представят в Съвета на министрите самостоятелно. Министерството на финансите и Държавната планова комисия дават мнения по документите на Госбанк след внасянето им в Министерския съвет така, както у нас е установено за мненията на Министерството на финансите и Държавната планова комисия по отношение на документите, внасяни от всички министерства и самостоятелни ведомства. Отделянето на Госбанк в самостоятелен институт в никаква степен не е отслабвало връзката ѝ с Министерството на финансите. Напротив, между Госбанк и Министерството на финансите се поддържа всекидневна трайна връзка и особено що се касае до ресурсите на бюджета, които се съхраняват в Банката, воденето на валутните операции и други.

Уставът на Банката, който е утвърден на 30 декември 1949 г., не е още изменен в частта му, засягаща взаимоотношенията на Госбанк с Министерството на финансите. Трябва да се каже, че в течение на 17 години Госбанк два пъти е била отделяна от състава на Министерството на финансите и два пъти е връщана наново в подчинение на Министерството на финансите. До 1938 г. Госбанк е била изцяло подчинена на Министерството на финансите, като председателят на Госбанк е бил едновременно и заместник-министър на финансите. От 1938 г. до 1946 г. председателят на Госбанк е влязъл в състава на Правителството и Госбанк е била самостоятелно учреждение. След 1946 г. Госбанк наново се подчинява на Министерството на финансите и всички основни документи, като кредитният план, касовият план, предложенията за изменение на реда на кредитирането и разчетите са се внасяли в Правителството само от Министъра на финансите. От 1954 г., както се каза, Банката е наново отделена.

Въпреки тези изменения, на никакъв етап не е имало такова промеждутъчно положение, каквото е установено у нас сега. В периодите, когато Госбанк е била подчинена на Министерството на финансите, председателят на Госбанк не е имал право да влиза самостоятелно в Министерския съвет по никакви въпроси. Следователно, подчинението е било пълно. Сега, напротив, както вече се каза, всички документи се внасят в Министерския съвет самостоятелно, а Министерството на финансите си дава мнението по тях така, както то прави и за документите на всички остана-

ли министерства. Връзката между Министерството на финансите и Госбанк се осъществява чрез отдел „Парично обращение и кредит“ на Министерството на финансите. У нас, както е известно, всички основни документи на Банката се внасят съвместно, подписани от Министъра на финансите и председателя на Банката, а също Министерството на финансите разглежда някои основни ръководещи указания на Българска народна банка.

Интересно е да се отбележи, че даже в периоди, когато Госбанк е била подчинена на Министерството на финансите, инструкциите, окръжните и други ръководещи документи, засягащи практиката на краткосрочното кредитиране и разчетите, не са се разглеждали от Министерството на финансите и в това отношение Госбанк е имала даже при пълно подчинение по-голяма маневреност, отколкото Българска народна банка има сега.

Ролята и задачите на Госбанк до м. август 1954 г. са се определяли от устава на Банката, който, както се каза, е утвърден от Министерския съвет на 30 декември 1949 г.

Характерна особеност на устава на Банката е, че той установява основните задачи на Банката по емисионните операции, по краткосрочното кредитиране, по разчетите в народното стопанство, по касовото обслужване на народното стопанство и на кредитните учреждения, по касовото изпълнение на държавния бюджет и по операциите с чужди валути и скъпоценни метали и разчетите по външната търговия, като всички тези задачи са определени принципно и уставът не съдържа никакви подробности, които биха могли да сковат Банката при изменяване формите на работата ѝ съобразно икономическия и политически етап на развитието на страната.

У нас, както е известно, ролята и задачите на Българската народна банка са определени и от устава, и от постановлението на Министерския съвет и Централния комитет на Българската Комунистическа партия № 218 от 2 март 1951 г. Основното постановление съдържа редица подробности, засягащи практическата работа на Банката. С това у нас значително е скована маневреността по внедряването на нови форми на кредитиране и разчети, по опростяването на работата, по отстраняването на редица излишни документи, съпровождащи кредитирането и разчетите, тъй като всяко начинание в тази област е свързано с изменение на това основно постановление.

Ролята и задачите на Госбанк са допълнени през м. август 1954 г. с ново постановление на Министерския съвет на СССР и Централния комитет на Комунистическата партия на Съветския съюз относно „Ролята и задачите на Държавната банка на СССР“. Тъй като постановлението засяга и допълва основните раздели на работата на Госбанк, считам, че е по-целесъобразно това да бъде осветлено в съответните раздели на доклада.

В тази част на доклада засягам само преценката, която Министерският съвет на СССР и Централният комитет на Комунистическата партия на Съветския съюз дават за досегашната работа на Госбанк и критиката на основните недостатъци.

Според констативната част на този основен в настоящия момент документ за Госбанк, главните недостатъци се свеждат към следното:

1. Вместо активно да въздействува върху лошоработещите предприятия, неизпълняващи плановете за натрупванията и допускащи свръхпланови загуби, Госбанк в повечето случаи се е ограничавала с формалното поставяне на въпроса пред министерствата за отстраняване на недостатъците в работата на отделните предприятия и за попълване на недостига от оборотни средства. Госбанк недостатъчно е използувала предоставеното ѝ право за прилагане на кредитни санкции по отношение на лошоработещите предприятия. Там, където са прилагани тези санкции, не се е постигало отстраняване на причините за лошата работа на предприятията. Госбанк се е задоволявала с това, министерствата и ведомствата да изземват свръхплановите печалби и излишъка на оборотни средства от добреработещите предприятия, за да попълнят проядените оборотни средства в лошоработещите такива. С това фактически се е създавало привидно финансово благополучие.

2. Госбанк е кредитирала при еднакви условия добре и лошо работещите предприятия, без да е подхождала диференцирано към тях според работата им.

3. Въпреки натрупването на значителни свръхпланови запаси в отделни предприятия, Госбанк не е оказвала необходимото въздействие за ликвидацията им.

4. Работата на Госбанк по укрепване на платежната дисциплина не е била достатъчна. Стопанските органи ненавременно са заплащали получаваните материални ценности, което е водило до образуване на взаимна задлъжнялост и извънпланово преразпределение на оборотните средст-

ва между тях. По тази причина лошоработещите предприятия и организации са покривали съществуващите в тях финансови разриви чрез задържане средствата на своите доставчици, с което се нарушава нормалният ход на разчетите в народното стопанство. Госбанк, вместо да способствува за коренно подобрение на финансовата и стопанска дейност на лошоработещите предприятия, се е задоволявала с провеждане на ведомствени и междуведомствени взаимни зачети, които само за кратко време са намалявали взаимната задлъжнялост, без да се отстранят корените ѝ.

5. Контролът върху разходване фондовете на работната заплата е страдал от съществени недостатъци. Госбанк не е вземала мерки да ликвидира с порочната практика на механичното покриване на преразходите по фонда работна заплата от страна на министерствата и ведомствата, без провеждане на необходими мерки за отстраняване на допуснатите преразходи.

6. Госбанк недостатъчно е осъществявала контрола над използуването от страна на предприятията, организациите и учрежденията получаваните от Банката налични пари. Не е провеждала всички необходими мероприятия за ограничаване емисията на парите. Местните учреждения на Госбанк не са осъществявали необходимото въздействие за разширяване стокооборота и услугите на населението.

Министерският съвет на СССР и Централният комитет на Комунистическата партия на Съветския съюз констатират, че недостатъците в системата на Банката по контрола над стопанската и финансова дейност на предприятията и организациите са една от причините ръководителите на много от предприятията да не проявяват необходимата грижа за използуването с максимална икономия предоставените им от държавата материали, трудови и парични ресурси и да не водят необходимата борба с безстопанствеността и разточителството.

В постановлението от 21 август 1954 г. се отбелязва също, че областните и краеви комитети на Комунистическата партия на Съветския съюз и Централните комитети на компартиите на съюзните републики недостатъчно се занимават с въпросите за изпълнението на народостопанския план от всяко предприятие. Не изслушват ръководителите на учрежденията на Госбанк за резултатите на осъществявания от тези учреждения контрол.

Отбелязаните недостатъци в пълна и в много по-голяма степен се отнасят и за работата на Българската народна банка. В работата както на Централното управление на банката, така и в клоновете на Банката, преобладава техниката. Вниманието на банковите кадри е съсредоточено главно върху това, да не се допускат нарушения на действуващите многобройни наредби и указания, стриктно да спазят установената практика по кредитирането и разчетите. В това отношение органите на Българската народна банка имат действително значително постижение. Изостанала е обаче икономическата работа, навлизането дълбоко в причините, предизвикващи недостиг на оборотни средства, нарушения на платежната и кредитна дисциплина, преразходи на фонд работна заплата, неизпълнение на плана по стокооборота, недостатъчна инкасация на наличните пари и други от този род.

От всичко това, което се каза в общата част на доклада, ръководството на Банката прави следните изводи:

1. Че е абсолютно належащо да се повдигне теоретическият уровен на работата в системата на Българската народна банка. Че в съвременните условия на нашето развитие Българската народна банка трябва да организира икономическата работа така, че да съумее своевременно да улавя всички тенденции в народното стопанство, своевременно да сигнализира за забелязаните тенденции и не само да сигнализира, но чрез постоянен и здрав контакт с министерствата и ведомствата да влияе за отстраняване на всички причини, довеждащи до неизпълнение на количествените и качествени показатели на народостопанския план.

2. Че е необходимо ръководните документи, определящи ролята и задачите на Банката, като устава и постановлението на Министерския съвет и Централния комитет на Българската комунистическа партия за преустройство на банковата система да бъдат преразгледани. Ролята и задачите на Българската народна банка да се определят в един единствен документ – уставът на Банката, който да се състави с оглед новото в опита на Госбанк, а цялата техника на банковата работа да бъде съсредоточена в отраслевите инструкции, издавани от Българската народна банка и задължителни за цялото народно стопанство. Това ще даде маневреност и гъвкавост в системата на кредитирането и разчетите съобразно етапите на икономическото развитие.

Изменението на ръководните документи на Българската народна банка трябва да стане само след като бъдат подготвени всички нови документи, които ще заменят съществуващите, за което по наша преценка е необходим срок не по-малък от половин година.

През м. юни нашата делегация завари Госбанк в разгара на работата по последните уточнявания и размножаването на новите ръководещи документи. Болшинството от тях ние получихме, получихме даже и такива документи, които са размножени само на циклостил. Поправките продължаваха да се нанасят даже върху сигналните номера на печатниците, поради сложността на материята и на не леката задача да се преустрои цялата практика на Госбанк в съответствие с новите изисквания. По тази причина считаме, че когато нашите ръководещи документи бъдат изработени, наложително ще бъде да се направи още една сверка с документите на Госбанк, като бъдат занесени нашите проекти за окончателна проверка, каквато препоръка ни бе дадена от Госбанк.

Организационната структура на нашата народна банка почти напълно отговаря на структурата на Госбанк. След завръщането на делегацията бяха направени някои уточнения в пределите на новото щатно разписание и бройките, установени от Министерския съвет. По мнението на съветските другари броят на служителите в Централното управление, при положение, че ние в България нямаме промеждутъчни звена между Централното управление и отделенията (областни и окръжни кантори), не е голям, тъй като непосредствено се ръководят пряко от Централното управление 145 поделения.

Практиката на Госбанк в областта на краткосрочното кредитиране

Както е известно, основен документ по краткосрочното кредитиране е кредитният план.

Още миналата година делегацията на Министерството на финансите установи, че годишният кредитен план не се утвърждава от Правителството. Той не се представя като официален документ на Госбанк, а съставя и представлява разчетен документ към бюджета на държавата. Въз основа на този разчетен документ, Министерството на финансите, с оглед потребностите на краткосрочното кредитиране, определя превишението на приходите над разходите по държавния бюджет.

Напълно се потвърди констатираното от делегацията на Министерството на финансите, че превишението на приходите над разходите има главно предназначение да подсили кредитните ресурси на емисионния институт и не получава предварително назначение за разходване, както това става у нас. Съществуващата у нас практика да се записва превишение на приходите над разходите, което фактически има временен характер и е получило предназначение, представлява опасност за балансирането на кредитния план и установяването стабилни кредитни ресурси.

За да се състави разчетен годишен кредитен план, на Госбанк се предоставят всички раздели на народостопанския план, освен капиталовложенията, баланса за земята и някои други от този род, които имат пряко отношение към изчисленията по кредитния план. По такъв начин се постига пълно обвързване на народостопанския план и с втория по значимост след бюджета финансов план на страната, какъвто е кредитният план.

И в Госбанк ресурсите на бюджета, освен фондовете на Банката, представят един от най-стабилните и сигурни ресурси за краткосрочното кредитиране. Паричното обращение е източник за краткосрочното кредитиране, но то не може да се определя в зависимост от потребностите за краткосрочното кредитиране, защото начинът за неговото изчисление и неговият размер зависят от други фактори, на които ще се спрем по-подробно в раздела за паричното обращение.

Важното е да се отбележи само, доколкото се говори за ресурсите на кредитния план, че паричното обращение се включва в кредитния план в размер, определен в друг документ и не може да се изменя и приспособява към потребностите от краткосрочното кредитиране.

На практика краткосрочното кредитиране се осъществява не по годишен кредитен план, а по тримесечни кредитни планове, както е и у нас. Размерът на превишението на приходите над разходите по бюджета и в кредитния план на Госбанк, както и у нас, се разделя на две:

1. Остатъци от минали години и

2. Превишение на приходите над разходите по текущия бюджет.

Първата сума е стабилна, а размерите на втората се включват в кредитния план в съгласие с управление „Бюджет“ на Министерството на финансите на СССР. Текущото превишение не се записва в точните размери, които са показани в тримесечната разбивка на бюджета, а се включва по преценка, с оглед хода на изпълнението на бюджета.

Организацията на работата по съставянето на кредитния план и методологията по определяне отделните пера на ресурсите и направлението им не се различават значително между Госбанк и Българската народна банка.

Различията се свеждат към следното:

1. Министерският съвет на СССР одобрява кредитния план не само по остатъците към края на планираното тримесечие, а също и вътрешнотримесечните лимити.

Практиката показва, че през течение на тримесечието нуждите от кредит на отделни министерства и ведомства са по-големи от определения им кредит в края на тримесечието. Това налага Министерският съвет да определя в кредитния план на Българската народна банка и превишенията, които ще бъдат допускани в течение на тримесечието. Досега у нас вътрешнотримесечните лимити не са утвърждавани.

2. Начиная от второто тримесечие на 1955 г., Българската народна банка не предвижда в кредитния план суми за просрочени заеми, като изхождаше от позицията, че щом потребностите от краткосрочното кредитиране е задоволена с редовните заеми, няма основание да се планират просрочени заеми.

Тая нова наша практика при проучванията в Госбанк се оказа, че е неправилна.

В кредитния план на Госбанк винаги се предвиждат суми за просрочените заеми. Основанието за това е, че докато все още има предприятия с лоша стопанска и финансова дейност, докато са налице превишения на нормативите по стоково-материалните ценности, докато има елементи на нарушения на платежната и кредитна дисциплина, просрочените заеми са факт, с който органите, съставящи кредитния план, са длъжни да се считат.

Планирането на просрочените заеми от Госбанк понякога се извършва по фактическите остатъци, като в указанията по кредитния план се дава нареждане за максималното им снижение, а в други случаи те се планират в по-малки размери, с което се поставя на Банката конкретната задача за намалението им. Включването на просрочените заеми по кредитния план е необходимо по мнение на съветските другари още и затова, защото съвършено очевидно е, че част от ресурсите на Банката са замразени в тия просрочени заеми. Да не се покаже това, значи да не се даде ясна картина за разместването на кредитните ресурси.

3. Госбанк не представя отделен отчет за изпълнението на кредитния план след изтичане на тримесечието, както това става у нас. Ходът за изпълнението на тримесечния план се осветлява по очакваното изпълнение при внасянето на плана за предстоящото тримесечие. Ние считаме, че засега е целесъобразно да се докладва на Министерския съвет по окончателните данни за изпълнение на кредитния план главно с оглед на осветляване на някои представляващи значителен интерес тенденции в народното стопанство.

С оглед на нашата действителност представлява интерес практиката на Госбанк по кредитиране на така наречените у нас свръхнормативни запаси.

В Госбанк под свръхнормативни запаси разбират фактическото превишение на запасите от стоково-материални ценности над определения за тях норматив.

От своя страна, свръхнормативните запаси се подразделят на планови и свръхпланови.

Плановите сезонни и несезонни свръхнормативни запаси от суровини, основни и спомагателни материали, топливо, амбалаж, незавършено производство, полуфабрикати, готова продукция, стоки и други видове материални ценности, които не се покриват със собствени оборотни средства, се кредитират изцяло от Госбанк със заеми за свръхнормативни запаси. По икономическия си характер и начин на кредитиране тези заеми на Госбанк отговарят на отпусканите у нас за тази цел заеми за сезонни запаси.

Свръхплановите запаси, от своя страна, се делят на две групи:

1. Запаси, образувани в резултат на преизпълнение на производствения план или по независещи от предприятието причини.

2. Запаси, образувани в резултат на недостатъци в работата на предприятието.

Свръхплановите запаси, образувани вследствие преизпълнение на производствената програма или по независещи от предприятията причини, се кредитират от Госбанк със заеми за временни нужди. Тези запаси и у нас се кредитират със заеми за временни нужди.

Свръхплановите запаси, образувани вследствие недостатъци в работата на предприятията,

известни у нас под наименованието свръхнормативни запаси, като правило не се кредитират от Госбанк. Такива, например, са запасите, образувани вследствие несвоевременната преработка на материалите, свръхпланови натрупвания в незавършено производство, допуснат брак, неизпълнение плана за реализацията на продукцията по вина на предприятието, извънпланово закриване или неизпълнение на плана по стокооборота от търговските организации, натрупване на излишни запаси и пр.

В борбата за ликвидирането на тези свръхпланови запаси (у нас свръхнормативни запаси), Госбанк прилага редица мерки. Така, за предприятията, които систематически натрупват свръхпланови запаси, на управляващите учрежденията на Госбанк е дадено право с постановлението от 21 август 1954 г.:

а) да искат разчетите с междуградските доставчици да се извършват с акредитивна форма на плащане, а при местните разчети – с чекове от лимитирани чекови книжки и акцептирани от Банката платежни нареждания, като същевременно уведомяват доставчиците и обслужващата ги банка кои именно стоки следва да се изплащат по този ред;

б) заемите за акредитиви се отпускат само след като Банката провери целесъобразността за добиването на стоково-материалните ценности;

в) на пласментните и снабдителните организации се дават заеми със срок до 6 месеца за изкупуване от предприятията на излишните и ненужните им ценности.

Госбанк може да отпусне заеми за временни нужди, като съвместно с предприятията набелязва мероприятия за ликвидирането на свръхплановите запаси и контролира изпълнението на тези мероприятия.

Всички тези мерки допринасят извънредно много за своевременното ликвидиране на свръхплановите запаси още в хода на тяхното възникване и преди да са се образували големи натрупвания от такива запаси.

При това считам за нужно да отбележа, че проблемът за свръхнормативните запаси при търговските организации в СССР съвсем не съществува в тоя му вид, в който е у нас.

У нас не са въведени прилаганите от Госбанк мерки. Свръхплановите (свръхнормативните) запаси се кредитират периодически по силата на специални постановления или разпореждания на Министерския съвет, след като предприятията са образували крупни такива запаси и са предизвикали сериозни финансови затруднения. Този ред на кредитиране у нас не разрешава своевременно възникващите финансови затруднения в предприятията и недостатъчно съдействува в ежедневната борба за ликвидиране на свръхплановите (свръхнормативните) запаси. Ето защо, целесъобразно е да се въведе и у нас практиката на Госбанк, но само това няма да може да разреши въпроса със свръхнормативните запаси. Ще бъде необходимо да се вземат и други мерки.

Кредитният и касовият план се внасят едновременно в Съвета на министрите и в същия ден се изпращат от Госбанк на Икономкомисията и Министерството на финансите. В процеса на съставянето на кредитния и касовия план Госбанк се намира в непрекъснат контакт с Икономкомисията, особено по материалните баланси, и с Министерството на финансите – по остатъците на бюджетните средства и остатъците на другите кредитни институти. Въпреки предварителното съгласуване с Министерството на финансите и Икономкомисията, последните дават своето официално мнение в Министерския съвет, като мнението на тези два института не се ограничава само с пряко засягащите ги въпроси, а много често засяга източниците на кредитния план, тяхното направление, размера на паричното обращение и др.

Доколкото можахме да установим, кредитният и касовият план се утвърждават не на пленарно заседание на Министерския съвет, а от Президиума на Министерския съвет (бюрото на Министерския съвет, както е у нас). Практиката за разглеждане на кредитния и касовия план в Министерския съвет не винаги е еднаква. Понякога, когато с тези планове се повдигат крупни народостопански проблеми, се образува специална комисия за разглеждане на тези два документа. Ако не се образува комисия, зам.-председателят на Министерския съвет, отговарящ за Госбанк, разглежда плановете със заинтересованите министерства по разногласията им, след което се нанасят съответните поправки и се утвърждават кредитния и касовия план.

Във връзка с критиката, направена на Госбанк в постановлението от 21 август 1954 г., Министерският съвет и Централният комитет на Комунистическата партия на Съветския съюз са

внесли съществени и много принципни изменения в системата на кредитирането, за което считам за необходимо да осветля Министерския съвет.

Както се каза и по-горе, практиката да се кредитират на еднакви условия добре и лошоработещи предприятия, е осъдена. Във връзка с това решено е да се предостави на Госбанк правото да въвежда напълно или частично особен режим на кредитиране и разчети за предприятията, които не изпълняват задачите по снижение себестойността, плановете за натрупванията, допускат непланови загуби и прояждат собствените оборотни средства.

Същността на този особен режим се свежда към следното:

1. Кредитирането на такива предприятия по всички видове заеми се осъществява само при условие, че главните управления или министерствата вземат енергични мерки за подобрение работата на предприятията и представят гаранционни задължителни за погасяване на заемите в установените срокове. Ако министерствата и главните управления се отказват да издават такива гаранционни задължителни, Госбанк е задължена да прекрати кредитирането на лошоработещите предприятия и да пристъпи към предсрочно събиране на всички по-рано отпуснати заеми.

2. Въвеждане акредитивна форма на плащане, което означава фактически предварително заплащане на материалните ценности и услугите, за което главните доставчици се предизвестяват. Ако доставчиците, въпреки предупрежденията на Госбанк, че трябва да дават стоки само срещу акредитиви, продължават да експедират стоките, Банката прекратява кредитирането на такива доставчици.

3. Банката има право да забрани използуването на неплатени материални ценности, като се задължава предприятието да ги пази под отговорност на ръководителя. Изключение се допуска само за бързоразвалящите се продукти.

Особеният режим на кредитиране има и някои други отличителни черти, но считам за необходимо да се спра само на най-характерните.

Прехвърлянето на предприятията на този режим на кредитиране се осъществява 15 дни след известяване министъра или ръководителя на висшестоящата организация от страна на Госбанк. Прехвърлянето на предприятията на този режим на кредитиране изисква от министерствата и ведомствата да вземат незабавно мерки за ликвидиране на причините, предизвикващи загуби, отклоняване оборотни средства, неплатежоспособност на предприятието чрез разработване на мероприятия за повишаване производителността на труда, ликвидиране преразходите по фонд работна заплата, подобряване на материално-техническото снабдяване на предприятията и пр.

Ако в течение на 2-3 месеца от момента на прехвърлянето на особен режим за кредитиране предприятията подобрят своята работа, изпълнят плановете за натрупванията, не допускат свръхпланови загуби и възстановят отклонените собствени оборотни средства до установения от плана размер, Госбанк връща предприятията на общ режим за кредитиране. Ако обаче в течение на шест месеца след прехвърляне на специален режим на кредитиране и разчети предприятията продължават да не изпълняват плановете за натрупванията, допускат непланови загуби, увеличават недостига от собствени оборотни средства, Банката има право да обяви за неплатежоспособни тези предприятия. Към такива предприятия, списъкът на които се публикува в специален бюлетин, Банката има право да прилага и следните допълнителни санкции:

а) да прекратява кредитирането по всички видове заеми;

б) всички парични постъпления по разчетната сметка да насочва за заплащане задълженията по работната заплата, за издължаване към бюджета, заплащане на просрочени сметки към доставчиците и за погасяване задълженията към Госбанк и банките за дългосрочни вложения;

в) да продава на други предприятия и организации материалните ценности и др.

Ако вече се е дошло да обявяване предприятието за неплатежоспособно, Държавният контрол е задължен веднага да назначи проверка на финансовата и стопанска дейност на предприятието с участието на представители на Госбанк, Министерството на финансите и министерството, в чийто състав влиза предприятието.

Делегацията се запозна и в Централното управление, и в канторите и отделенията на Госбанк с практиката във връзка с въвеждане на този особен режим на кредитиране. Пред отделенията и канторите на Госбанк е поставена задачата своевременно да сигнализират пред ръководителите на предприятията, да организират и мобилизират целия стопански и обществен актив на пред-

приятията за изпълнението на плановете им с оглед да се избегне провеждането на особен режим на кредитиране.

Ако това вече е направено, усилията на Госбанк се насочват към мобилизация на работническия колектив, инженерно-техническия състав, с оглед в близките 2-3 месеца да се извърши прелом в работата на предприятието.

Към особен режим на кредитиране и разчет се прибягва само след като са изчерпани всички средства да се подобри работата в предприятията.

Паралелно с ожесточаване режима на кредитиране за лошоработещите предприятия са създадени условия за оказване на временна финансова помощ на добреработещите предприятия и някои предимства при кредитирането.

За добреработещи предприятия се считат тези, които изпълняват установените планове за натрупванията или не допускат свръхпланови загуби, запазват собствените си оборотни средства. На тези предприятия, при временни затруднения, могат да се отпускат целеви заеми за 20 дена за плащане материалите и услугите при временна липса на средства по разплащателната сметка, да се отпускат заеми за изплащане на работната заплата в срок от 30 дни, поради недостатъчни средства по разплащателната сметка, вследствие задържане плащането от страна на купувачите.

Въз основа на тези принципни указания на правителството и на Централния комитет на Партията, Госбанк е преработила своите отраслеви инструкции, които ние притежаваме.

Както се вижда от казаното досега за министерското постановление в областта на кредитирането и разчетите, наново и най-сериозно е поставен въпросът за укрепването на хозразчета. Ние считаме, че няма никакви принципни отличия на нашата икономика, които да възпират въвеждането и у нас на диференцирано кредитиране на добре и лошоработещите предприятия. Безспорен е фактът и у нас, че редица лошоработещи предприятия живеят фактически на гърба на предприятията, които изпълняват своите стопански и финансови планове. Безспорен е също фактът, че досега не е поставен сериозно въпросът за използуването на кредитните лостове за ликвидация на тези готовановски тенденции. Трябва обаче да се подчертае, че това е една много сериозна мярка, която в редица случаи, ако не се съпровожда с решителни мерки по подобряване работата на предприятията, може фактически да доведе до тяхната ликвидация.

Новото по кредитирането на свръхнормативните запаси, установено с постановлението на Министерския съвет и Централния комитет на Комунистическата партия на Съветския съюз, се осветли по-горе в частта, където осветлявахме въпроса за свръхнормативните запаси.

Наред с големите принципни изменения, внесени в краткосрочното кредитиране с постановлението на Министерския съвет и Централния комитет на Комунистическата партия на Съветския съюз от 21 август 1954 г., делегацията установи и някои други различия в действуващата практика по краткосрочното кредитиране, които имат съществено значение с оглед укрепването на хозразчета, поради което считаме за необходимо да се спрем на някои от тях.

За засилване контрола върху договорната дисциплина Госбанк е въвела ново положение, съгласно което изпращачите на стоките са задължени да посочват в разчетните документи и сметкофактурите номерата и датите на локалния или прекия договор или поръченията на купувача. Документите, в които не са посочени тези данни, не се изплащат от банковите органи, а се връщат на доставчика. Установено е също, че когато доставката се изпраща преди срока за сключване на договора или по силата на правителствени разпореждания, в разчетните документи се вписва съответно „преддоговорно“ или се посочва номерът и датата на постановлението на Министерския съвет.

Като се има пред вид, че договорната дисциплина у нас е на крайно нисък уровен и че отсъствието на договори е причина за непрекъснати спорове между предприятията, за значително нарастване делата в арбитража и за задръжка в крайна сметка на разчетите в народното стопанство, считам, че е наложително, колкото се може по-скоро да се въведе и у нас тази практика. Ако се въведе тази практика, ще се отстранят условията за безпричинни откази от акцепт, ще се спазват договорните качества на стоките и ще се засили взаимният контрол между предприятията и от страна на висшестоящите им организации и ще се ускори обращаемостта на средствата в народното стопанство.

За да се засили контролът върху работата на промишлеността и особено върху работата на

тежката промишленост, Госбанк работи усилено върху укрепване кредитната връзка с предприятията на промишлеността чрез внедряване и разширяване системата на кредитиране по оборота на предприятията. При тая система на кредитиране част от собствените оборотни средства на предприятията се изземват и се зачисляват на специална сметка в Госбанк, а разликата се покрива с банков кредит. Чрез тази форма на кредитиране Банката получава възможност чрез своя кредит да разкрива правилното използуване на оборотните средства и да контролира ритмичното изпълнение на плана.

Спирането на кредитирането може да се извършва в СССР и от управителите на отделенията, а у нас това спиране във всички случаи става от Председателя на Банката. С това Госбанк е постигнала от една страна избягване на излишна кореспонденция, която отвлича вниманието на ръководството на Банката, а от друга по-бързото налагане на санкциите от страна на банковите органи, с което се ускорява въздействието им върху стопанската и финансова дейност на предприятията.

За да кредитира, Госбанк изисква предприятията да са на стопанска сметка, да имат самостоятелен баланс и да са снабдени със собствени оборотни средства.

У нас условията за кредитиране са утежнени с редица документи, някои от които фактически не са необходими и със значително утежнена процедура по кредитирането.

Като условие за кредитиране на колхозите Госбанк изисква да нямат просрочени задължения към Банката, да са внесени средствата за неделимите фондове за изтеклите години и да не се нарушава установеният ред за съхраняване на наличните средства. Считаме, че са целесъобразни условията, които поставя Госбанк, защото фактът за своевременното или несвоевременното внасяне на неделимите фондове е показател за финансовото състояние на колхозите и за съществуващата в тях дисциплина.

В ОБЛАСТТА НА РАЗЧЕТИТЕ И ПЛАТЕЖНАТА ДИСЦИПЛИНА

С постановлението от 21 август 1954 г. е изменена поредността за плащанията от разчетните и текущите сметки на държавните, кооперативните и обществените учреждения, предприятия и организации. Основният смисъл на това изменение се свежда към това, че плащанията за материални ценности, стоки и услуги към доставчиците са преместени от последна група във втора група, което означава, че те са поставени веднага след плащанията по работната заплата и към бюджета.

Понастоящем в Госбанк е възприета следната поредност на плащанията:

1-ва група – плащания по работната заплата и плащания, приравнени към нея, а също вноските към бюджета;

С постановлението от 21 август е специално подчертано задължението на Госбанк да не допуска при наличие на неплатени задължения по държавния бюджет прехвърлянето на парични средства от разчетните и текущи сметки на предприятията и организациите за плащане на материални ценности, други разходи, освен за работна заплата.

2-ра група – плащанията за материални ценности, стоки и услуги по всички форми на разчетите и плащанията за завършване разчетите при взаимните искания;

3-та група – вноски на амортизационните отчисления и печалби, за капитално строителство и капитален ремонт;

4-та група – плащания за погасяване на отпуснатите от банките заеми;

5-та група – всички други плащания.

Многогодишната практика на Госбанк в областта на разчетите е показала следното:

1. Че периодическите прихващания в системата на едно министерство или междуведомствени такива не е довеждала практически до намаляване на взаимната задлъжнялост в народното стопанство и е давала само временни краткотрайни резултати.

2. Че поставянето на плащанията за материалните ценности и услуги на едно от последните места е забавяло разчетите между предприятията, увеличавало е просрочените задължения, а заедно с това е затормозвало плащанията на всички останали претенденти като неоправдано са се замразявали средства в народното стопанство. Изменението на поредността в плащанията се разглежда като положителна мярка, която съществено ще допринесе за скъсяване веригата на взаимната просрочена задлъжнялост между предприятията, за намаляване извънплановото преразпреде-

ление оборотните средства в народното стопанство и за облекчаване финансовите затруднения на добре работещите предприятия, възникнали поради несвоевременно заплащане от купувачите.

Паралелно с изменението поредността на плащането, правителството и Централният комитет на Комунистическата партия на Съветския съюз задължават Госбанк за проведе и засили още и следните мероприятия, способствуващи за ускоряване разчетите в народното стопанство, а именно:

1. Да се внедри в по-широк кръг отрасли на народното стопанство така наречената децентрализирана система на прихващанията на взаимните искания между купувачите и доставчиците. Основното в тази форма на плащанията е, че се минават по отделна особена сметка както издадените разчетни документи от доставчиците срещу предприятието, така и теглените от него разчетни документи срещу неговите купувачи. На определени периоди – на 1, 3, 5 или 7 дни, се извършват прихващания на плащанията и постъпленията по тази особена сметка. Ако постъпленията са повече от плащанията, разликата се отнася в разчетната сметка на предприятието. Когато обаче плащанията са повече от постъпленията, Госбанк събира разликата от разчетната сметка, а ако по нея няма средства – отпуска разчетен кредит. Такъв кредит се предоставя, ако предприятието няма просрочие към Банката повече от 10 дни, а за добре работещите предприятия – повече от 30 дни.

Преимуществото на децентрализираната форма на прихващания пред бюрата за взаимни разчети се заключава в това, че прихващането се извършва по местонахождение на предприятието-платец, а не по местонахождение на Бюрото за взаимни разчети. Това ускорява прихващанията и обращаемостта на оборотните средства в разчети.

Икономическото оправдание на децентрализираната форма на прихващания се изразява в това, че всяко предприятие извършва продажби за по-голяма сума от сумата на купуваните от него суровини и други производствени материали. Затова, чрез децентрализираната форма на прихващания се осигурява непрекъснатостта на плащанията, своевременното снабдяване с производствени материали, скъсяване веригата на взаимната просрочена задлъжнялост и ускоряване разчетите в народното стопанство.

У нас не е въведена децентрализираната форма на прихващания. Целесъобразно е тази практика на Госбанк да се внедри и у нас.

2. Паралелно със задължението за Госбанк да контролира, щото в разчетните документи и сметкофактурите да бъде указана датата и номерата на локалния или прекия договор или номера на поръчката, за които се говори по-горе, задължени са министерствата и ведомствата да забранят на подведомствените им предприятия и организации да доставят материални ценности без сключване на договор или без поръчение от страна на купувача.

3. Забранява се на Госбанк да приема откази от акцепт на платежни искания или на сметкофактури, мотивирани с това, че стоките не са поръчани или че са нарушени условията на договора, в тези случаи, когато купувачът е приел стоката по приемателно-предавателни документи.

Възприемането на тази практика в значителна степен ще пресече случаите на недобросъвестни откази от акцепт, особено в случаите, когато предприятието недостатъчно добре е обмислило своята поръчка или е поръчало стоки, надвишаващи неговите действителни потребности, от една страна, и, от друга страна, ще се пресече пътя на доставчиците да изпращат на купувача стоки, неотговарящи на условията на договорите.

От 1 януари 1955 г. за доста широк кръг предприятия е отменена така наречената отсрочка на плащанията, което означава, че разчетните документи трябва да се изплащат веднага след изтичане срока за акцепта, без да се дава допълнителен срок, с което значително се ускоряват разчетите в народното стопанство, от една страна, и от друга страна се способствува за намаляване на взаимната задлъжнялост. Отсрочката на плащането е премахната за платежните искания по междуградски доставки, за стоките, превозвани с автотранспорт, за изплащане на стоково-материални ценности и услуги от търговските организации на едро и дребно, за пласментните и снабдителни организации на промишлеността, за отраслите, където е въведена формата на прихващане на взаимните искания.

Към съществените различия между нашата практика и практиката на Госбанк следва да бъде отнесен и редът, по който става бронирането на суми за заплати.

Съгласно чл. 402 буква „в“ на Гражданския процесуален кодекс у нас се допуска бронирането на суми за заплати да се извършва 15 дена преди деня на заплащането. На практика това означава, че лошоработещите предприятия имат право да държат постоянна броня върху своята разплащателна сметка и да прекратят всякакви други плащания, доколкото плащанията по работната заплата са в група 1-ва. С тоя порядък, възприет от нас, може да се каже, че фактически се отменява на практика хозразчета, тъй като за лошоработещите предприятия се създават условия да набавят пари за най-острия случай на неплащане, като прекратят фактически плащанията за материални ценности и услуги и предизвикат затормозване във финансовата дейност на всички свързани с тях предприятия.

В съветската практика бронирането на заплати се допуска само в деня на заплащането им, ако авоарите по разплащателната сметка се окажат по-малки от подлежащите на заплащане размери на работната заплата.

Предварително бронираме на средства за заплати фактически не се допуска. Считам, че е наложително, без изчакване общите нови документи на Банката да се внесе изменение в тая наша практика, която има само отрицателни последствия. Идеята да се защитят интересите на работниците фактически не се осъществява, защото при отслабване борбата за изпълнение на стопанските и финансови планове своевременното изплащане на заплатите даже при такова преждевременно бронираме винаги ще бъде поставено под угроза, отслабва се и борбата на работническите колективи за изпълнение на стопанските и финансови планове, а също се демобилизират и ръководителите на предприятията.

РЕГУЛИРАНЕТО НА ПАРИЧНОТО ОБРАЩЕНИЕ И ЕМИСИОННО-КАСОВАТА РАБОТА НА БАНКАТА

Преди да се спра на някои подробности, свързани с планирането и регулирането на паричното обращение, считам за необходимо да подчертая, че планирането на паричното обращение, контролът за съответствие на неговия размер на паричните обороти в страната и регулирането му са поставени в Госбанк на висок теоретичен уровен. Достатъчно е да се каже, че личен консултант по паричното обращение на Председателя на Банката е известният крупен съветски специалист, автор на многобройни трудове по паричното обращение, Батирев.

В Планово-икономическото управление, където е съсредоточена разработката на принципните въпроси, свързани с паричното обращение, работят също крупни съветски специалисти – учени хора. Това е наложило отпечатък върху цялата работа на Банката по паричното обращение и естествено няма никакво място за сравнение между нашата и тяхната организация на работа.

Госбанк работи не само с касовия план. В касовия план действително е отразена по-голяма част от оборотите, които се осъществяват в налични пари, но той не изчерпва целия паричен оборот между населението и държавата. В касовия план е отразена само тази част на паричните обороти, която минава през касите на Банката, но за паричното обращение на страната има значение целият паричен оборот. По тая причина в Госбанк се съставя баланс на паричните приходи и разходи на населението, паралелно със съставянето на такъв в Икономкомисията и Министерството на финансите.

Балансът на паричните приходи и разходи на населението е станал вече необходимо икономическо приложение към народостопанския план. Сега той се разглежда вече като отделен документ, който понякога може да предизвика изменяване на някои пропорции на народостопанския план.

Баланс за приходите и разходите на населението се съставя и при петгодишните планове, но особено голямо значение има неговият годишен разчет. Многогодишните наблюдения на този документ, също и работата върху паричното обращение са показали, че между паричните приходи и разходи на населението и размера на паричното обращение има голяма връзка. Както е известно, балансът на приходите и разходите не се утвърждава, но той се обсъжда много подробно в процеса на утвърждаване на народостопанския план и способствува за обвързването на плана.

От особено значение за паричното обращение са първите два раздела на баланса по приходите и разходите, те и определят паричния оборот между държавата и населението.

Вторият раздел на баланса, който показва преместването на паричните средства между от-

делните групи на населението и на пръв поглед няма пряко влияние върху размера на паричното обращение, има, в крайна сметка, голямо значение за него, поради това, че скоростта на обращението на парите в разните групи на населението е разна. Така например, скоростта на обращението на парите у селяните е по-бавна, отколкото у работниците и служителите и, следователно, преместването на парите от работниците и служителите към селяните не може да не даде своето отражение върху паричното обращение. Поради това в Госбанк е организирана сериозно работата по наблюдение скоростта на обращението в отделните групи население, тъй като, както е известно, за определяне размера на паричното обращение според марксовата теория, един от необходимите елементи е бързината на обращението на едноименната монета. Специалистите на Госбанк по този въпрос ни посветиха в начина на работата по наблюдението за бързината на обращението на парите и очевидно е, че се налага и ние, колкото се може по-бързо, да сложим начало на една сериозна икономическа работа по наблюдението за приходите и разходите на населението и свързаните с него проверки на размерите на паричното обращение. С утвърждаването на народостопанския план работата по баланса в течение на цялата година не се прекратява. Той непрекъснато се проверява и поправя и всяко ново замислено мероприятие се проверява с оглед отражението му в баланса. Въз основа на годишния разчет по баланса за приходите и разходите се определя размерът на паричното обращение и в този смисъл в Госбанк се счита, че се определя средногодишното задание за размера на паричното обращение.

Големи различия между съдържанието на касовия план и методологията на изчислението на отделните му пера между нас и Госбанк не съществуват. И тук обаче трябва да се подчертае, че в Госбанк е значително по-добре уреден въпросът за разработката на отчетните данни, съставени на динамически редове, по години, по тримесечия, по отделни сезони. Значително по-активно е вмешателството на органите на Банката по изпълнението на главните пера на касовия план – стокооборота и фонда работна заплата и значително по-добре са разработени въпросите за процентите на така наречената инкасация на парите. С касовия план на отделенията се спуска задание и за процента на инкасацията, който подлежи на задължително изпълнение, което означава, че отделенията трябва да водят борба за непременното изпълнение на стокооборота, а по преизпълнението, че от всяка допълнително получена рубла да инкасира Банката съответния процент.

Този показател се установява от Българската народна банка, но не му е предаден характер на такава задължителност, както в Госбанк. Методите за работата по касовия план, които споделиха с нас специалистите на Госбанк, ще ни помогнат значително да подобрим работата, особено по борбата за изпълнението на касовия план.

Центърът на тежестта по изпълнението на касовия план пада в Госбанк на едноименния отдел. Служителите на този отдел държат под постоянно наблюдение хода на изпълнението на касовия план от страна на всяка кантора на Госбанк. Под особено наблюдение се вземат:

1. Изпълнението на стокооборота. Ако ходът на изпълнението на стокооборота застрашава инкасацията на наличните пари, Госбанк довежда въпроса до Министерството на търговията.

2. По касовия план е установена много здрава връзка между отделенията на Госбанк и местните държавни и партийни органи. Веднага след получаване на касовия план от Централното управление, отделенията на Госбанк внасят свои конкретни предложения в тия органи за обезпечаване безусловното изпълнение на емисионния резултат. Отделенията на Госбанк проверяват има ли достатъчно стоки в магазините, какви стоки липсват, каква е структурата на стоковите запаси, достатъчни ли са те, за да обезпечат набелязания стокооборот, проверяват как работят зрелищните предприятия, изпълняват ли те плановете си, как работят финансовите органи по събирането на данъците, спестовните каси по привличане на свободните средства на населението. Въз основа на тези наблюдения и анализи отделенията на Госбанк внасят предложения в местните съветски партийни органи за ликвидиране изоставането на отделни участъци. Отделенията следят спазват ли се касовата дисциплина и касовите лимити, икономично ли се разходват наличните пари от страна на предприятията, учрежденията и организациите. Особено внимание се обръща на въпроса за недопускането на превишението на размера за ведомственото снабдяване – така наречения „мелкий опт“.

Установихме, че при утвърждаване на касовия план Правителството утвърждава не само размера на паричното обращение към края на тримесечието, но и най-високия размер на парично-

то обращение в пределите на тримесечието (в най-напрегнатите дни). По такъв начин Банката е длъжна да спазва не само размера на паричното обращение към края на тримесечието, но и най-високия таван през време на тримесечието. Подкрепленията, които се дават на учрежденията на Госбанк за напрегнатите дни в края на месеца, трябва да бъдат възвърнати в резервните фондове. В процеса на изпълнението на касовия план се допуска да се разреши на някои от канторите и отделенията да превишат емисионния резултат за сметка на благоприятното изпълнение по други кантори и отделения, но безусловно без нарушение на цифрата от национален мащаб. По такъв начин подкрепления могат да се дават от Госбанк за отделните негови учреждения само в този случай, когато е получена възможност за това чрез даване допълнителни задания на други кантори. Подкрепления се дават само при положение, че са налице нови обстоятелства, като например преизпълнение на плана по доставките, преизпълнение на производствените планове и фонда работна заплата. Управителите на отделенията и канторите носят углавна отговорност за несъблюдаване емисионния резултат.

И в това отношение трябва да се признае, че у нас съществува вреден за делото либерализъм към самоволните нарушения за спазване на емисионния резултат. Очевидно, без да е нужен някакъв допълнителен документ, Централното управление на Българската народна банка трябва сериозно да затегне дисциплината на клоновете по спазване на емисионния резултат.

В организацията на касовата служба има някои отличия от действуващата у нас практика, които заслужават сериозно внимание с оглед опазването на ценностите, които постъпват в касите на Банката.

По-съществени от тях са следните:

1. В касовата служба на Госбанк основни работници са старшите касиери, касиери и касиерите-преброители. На касовите работници се изземват паспортите, като им се издават специални удостоверения от Централното управление на Госбанк и милицията. По такъв начин се пресича възможността за изчезването на касовите работници. За назначението на касовите работници се иска съгласието на старшия касиер.

У нас работят с наличните пари касиери и бройци, като бройците фактически не са материално отговорни лица и касиерите са принудени да подписват преброените пачки фактически на доверие, тъй като вторичната проверка на извършеното от бройците е физически невъзможна за касиерите. Поради съображения за незначителни икономии, у нас е възприета длъжността „броец“ и поради това са създадени възможности при наличие на недобросъвестни такива непрекъснато материално да се ощетяват касиерите. Считам, че икономия от такъв характер не е полезна и че е редно да се възприеме всички работници, боравещи с наличните пари, да носят званието „касиери“ със строго разграничение на отговорностите.

Заслужава внимание и практиката на Госбанк за изземване паспортите на касовите работници.

2. Парите, приети от вечерните каси, се заключват в каса с два ключа, която се предава на охраната всяка вечер.

У нас парите и документите не се заключват в каса с два ключа, а даже често се нарушава правилника и касите не се предават на охраната.

3. С оглед опазването на парите в СССР резервни фондове има само при онези учреждения на Госбанк, които имат добре уредени хранилища и апарат за охрана.

У нас резервен фонд има при всички банкови клонове, макар че не всички имат подходящи условия за опазване на парите.

Очевидно, ако се запази порядъкът да има резервни фондове при всички банкови клонове, трябва да се извършат някои разходи за подобрение състоянието на хранилищата.

ПО КОНТРОЛА ВЪРХУ РАЗХОДВАНЕТО НА ФОНДА РАБОТНА ЗАПЛАТА

Както е известно, контролът върху разходването на фонда работна заплата е установен в СССР от 1939 г. Въпреки строгостта на постановленията, преразходите по фонда работна заплата не са се намалявали. По тази причина в постановлението на Правителството и на Централния комитет на Комунистическата партия на Съветския съюз от 21 август 1954 г. е внесена поправка, която на пръв поглед може да се покаже не голяма, но изигра вече огромна роля в борбата за снижаване разходите по фонда. Поправката на Министерския съвет и на Централния комитет на Ко-

мунистическата партия на Съветския съюз буквално гласи следното:

„Да се установи, че промишлените предприятия, допуснали преразходи на фонда работна заплата спрямо фактическото изпълнение на производствения план за месеца, са длъжни в течение на не повече от 3-5 месеца да възстановят този преразход за сметка провеждането на допълнителни мероприятия по съкратяване излишния брой на работниците и служителите, повишаване производителността на труда и създаване икономия по фонда работна заплата. Да се задължат министрите (ръководителите на ведомствата и началниците на управления) при отпускане на разрешение за покриване на преразходи да установят за предприятията срокове за възстановяване на допуснатите от тях преразходи чрез създаване на икономии, като им посочват конкретни мероприятия, които трябва да бъдат проведени от предприятието за тази цел“.

В същото постановление е предоставено правото на Госбанк да осъществява контрола върху министерствата и главните управления за правилното разпределение и използуване на фондовете работна заплата.

До издаването на постановлението от 21 август 1954 г. такива права законодателно не са давани на Госбанк. По такъв начин, ако по-рано главните управления и министерствата механически са давали разрешение за покриване на преразходите по заплатата, то сега те са задължени да подработят мероприятия, чрез които трябва да се създаде икономия по фонда работна заплата и да се възстановят преразходите.

От страна на Госбанк са дадени указания по цялата система на банковите учреждения разрешенията за покриване на преразходите да не се изпълняват, ако не са приложени мероприятия, които ще обезпечат възстановяване на преразходваните средства и не са оказани сроковете за това. При това Банката разглежда мероприятията по същество и ако констатира, че те носят формален характер, не ги приема. Ако банката отказва да приеме мероприятията, като неефикасни и формални, отпуска фонда работна заплата само до размера, следващ се според процентното изпълнение на плана, без преразхода. Банките не приемат разрешенията за покриване на преразходите, които дават главните управления, ако те превишават разрешените тримесечни фондове за главното управление. По такъв начин, ако досега главните управления механически са давали разрешения за покриване на преразходите, сега те сами следят и контролират предприятията да не допускат преразходи и да отстранят причините за тях.

С постановлението на Правителството и Централния комитет на Комунистическата партия на Съветския съюз е въведен вече контрол по разходване фонда работна заплата и в предприятията и организациите на железопътния, водния и автомобилния транспорт.

Понастоящем вече контролът върху разходване фонда работна заплата не се осъществява само за стокооборота на дребно и за държавните доставки. Освободени са от контрол и бюджетните учреждения, който контрол е прехвърлен върху финансовите органи. У нас това е вече въведено.

С постановлението е разрешен и един от основните въпроси, каква част от фонда на работната заплата трябва да се преизчислява при преизпълнение на производствената програма. Естествено е, че при преизпълнение на производствената програма трябва да се преизчислява само заплатата на промишлено-производствения персонал.

Според инструкциите на Госбанк, преизчислява се фонда работна заплата на целия промишлено-производствен персонал, тъй като заплатата на този персонал напълно се включва във фабрично-заводската себестойност на продукцията или другояче казано, преизчислява се целият фонд работна заплата на хората, участвуващи в процеса на производството.

Считало се е, че би било погрешно да се изключва от преизчисление фонда работна заплата за служащите само поради това, че са установени разни системи на заплащане за работниците и служителите. Изхождало се е от принципа, че за страната е важно на всяка рубла работна заплата да се получи определен размер продукция и то продукция, себестойността на която да не е по-висока от плановата.

В периода на нашето пребиваване в Госбанк, Централното управление на банката, в съгласие с 20 основни стопански министерства, беше поставило в Президиума на Съвета на министрите някои принципни допълнения към въпроса за контрола по фонда работна заплата. С оглед на нашето законодателство по контрола, заслужава да се отбележат тези нови разработки на Госбанк,

макар че до юли месец те не бяха още утвърдени.

Тези предложения се свеждат към следното:

1. При преизчисление на фонда работна заплата във връзка с преизпълнението на производствената програма, увеличаването на фонда да се дава не в процент, равен на преизпълнение на програмата, а в по-малък процент. Отчетните данни по ред отрасли са показали, че фактически изплатените фондове на заплата се отклоняват от процента на преизпълнението на програмата. На това основание е разработена таблица с диференцирани проценти по отделните отрасли на народното стопанство. Таблицата предвижда на всеки процент преизпълнение да се дава увеличение на фонда от 0,7 до 0,9% или определени са три групи отрасли, на които фондът работна заплата се увеличава на всеки процент преизпълнение с 0,7, 0,8 и 0,9%. Разбиването на отраслите между тези три групи е извършено с помощта на Госплана и ЦСУ.

Към групата с 0,7% е отнесена цялата лека промишленост (в широкия смисъл на думата);

към групата с 0,8% – металургията и др.;

към 0,9% – въглищата.

2. Втората поправка засяга правата на Госбанк. Госбанк е предложила да не ѝ се възлага разрешаване на първия преразход, понеже практиката е показала, че тогава главните управления не са се считали отговорни. Предложено е за всички преразходи отговорност да носят главните управления и министерствата.

Предложено е също в течение на една година главните управления да не дават повече от 4 пъти разрешения за покриване на преразходи и то в размер, непревишаващ 5% от месечния фонд на предприятието. Когато преразходите надвишават 5%, главното управление е длъжно да предаде въпроса за разглеждане от министъра.

3. Досега министерствата са разрешавали да се покриват преразходите по фонда работна заплата в пределите на своя планов фонд, без преизчисление, което означавало, че при преизпълнение на програмата по цялото министерство, винаги е възниквал въпросът, къде и как да се намери фонд. По тази причина сега е предложено да се разреши на министерствата, при положение, че програмата по цялото министерство е преизпълнена, да превишава утвърдения за него фонд по установените диференцирани коефициенти за съответния отрасъл – 0,7, 0,8, 0,9.

4. Предложено е да се разшири действуващата система за контрола върху фонда работна заплата и за транспорта, намиращ се в състава на други министерства, т.е. за ведомствения транспорт.

5. Предложено е да се усили контролът по фонда работна заплата в едровите търговски организации, като въпросът за разходване фонда на работната заплата се постави в зависимост от изпълнението на плана по стокооборота на дребно. С това се цели да се подчертае значението на работата на едровите организации за подхранване търговската мрежа на дребно и поддържане в нея необходимия асортимент.

Постарахме се да изясним как се извършва контролът по фонда на работната заплата в I-то тримесечие, когато плановете по труда и бюджетите не са още спуснати и изнасят ли се ежегодно постановления на Министерския съвет, както това се прави у нас, разрешаващи на Банката да отпуска средства за заплати при отсъствие на утвърден фонд. Отговорът на специалистите по контрола беше, че у тях такава проблема не съществува. По начало Госбанк, ако няма утвърден фонд, не дава пари за заплати. В януари се дават аванси, при което не се изисква утвърден фонд. Окончателният разчет за януари се прави във февруари, когато безусловно трябва да има утвърден фонд и другарите считат, че с така приемани ежегодно постановления на дело се разхлабва плановата дисциплина, тъй като месец и половина от момента на утвърждаване на народностопанския план до изплащане заплатите в окончателния разчет за януари е напълно достатъчен за спускане навсякъде утвърдените фондове работна заплата.

В заключение следва да се каже, че опитът на Госбанк е показал, че от момента на въвеждане контрола по фонда работна заплата – 1939 г. до 1954 г. уровенът на преразходите е бил един и същ. Само след поправката, направена с постановлението от 21 август 1954 г., преразходите са почнали да спадат. В началото на организацията на работата центърът на тежестта в Госбанк е била поставена върху предварителния контрол: наличие на регистрационни карти, наличие на утвърден фонд, проверка съответствува ли фондът на изпълнението на производствената програма и други, но практиката е показала, че без задълбочено изучаване на организацията на труда, органи-

зацията на производството и системата на заплащане на труда не може да бъде осъществен ефикасен контрол върху фонда на работната заплата.

ПО ОСТАНАЛИТЕ ДЕЙНОСТИ НА БАНКАТА

Паралелно с основните дейности на Банката беше проучена практиката и в областта на счетоводството, в областта на ревизионната работа, организацията на работата на Централното управление, методите на работа на отделните управления, координацията на работата и ред други.

В областта на счетоводството редица неща у нас са организирани в съответствие със съветския опит, някои неща ще бъдат преразгледани в светлината на новите счетоводни инструкции на Госбанк.

Върху работата на Ревизионното управление се установиха коренни различия, заключаващи се в това, че актовете за ревизиите на отделенията на Госбанк обхващат само счетоводната дейност на Банката, опазването на паричните и други ценности и организацията на касовата работа.

У нас ревизиите обхващат всестранната дейност на банковите клонове. Поради това, че въпросът за съдържанието на актовете в Госбанк е бил предмет на големи спорове, като не се счита възприетият начин за най-правилен от страна на редица ръководящи работници, ние считаме засега, че не е полезно да стесняваме кръга на задачите, поставени пред Ревизионното управление, тъй като всяка ревизия е фактически значителна помощ за кадрите на клоновете общо в отделни звена на банковата работа.

В областта на ревизиите за нас е по-актуален не толкова въпросът за обхвата на ревизията, колкото за нейното качество и върху това се работи вече упорито.

Много съществени са отличията за планиране бройките на служителите в системата на Госбанк от установената наша практика.

И Госбанк, и Държавно щатно управление на Министерство на финансите, са дошли до убеждението, че не е правилно да се въвеждат типови щатове за Банката. Съставянето на плана по труда се базира на такива показатели, като:

а) кредитните вложения в народното стопанство за предидущата година;

б) касовите обороти по суми;

в) оборотите по разчетните, текущите и заемните сметки;

г) количеството на парично-разчетните документи, които се разработват от Банката;

д) количеството на обслужваните организации.

Отделен е начинът за планиране числеността на апарата в Централното управление и бройките на работниците в отделенията на Банката. Бройките на служителите в Централното управление се разглеждат като административно-управленческия персонал, броят на който зависи в значителна степен от организацията на работата, нейното опростяване и квалификацията на работниците.

Що се касае за броя на служителите в отделенията, макар той също да се счита за административно-управленчески апарат, отношението към неговото определяне е друго.

Госбанк съставя план по труда, който се представя в сроковете, установени за представяне народностопанския план в Икономкомисията.

Планът по труда, що се касае до отделенията, се разглежда в тясна връзка с ръста и развитието на показателите, за които се говори по-горе.

Един път в годината е разрешено на Банката да получава еднократни сведения за количеството на парично-разчетните документи, които се обработват от клоновете. Тези сведения се дават отделно по отчетно-оперативната работа, по касовата работа и по кредитната работа. В съответствие с показателите за ръста на работата на банковия апарат се определя от Икономкомисията и числеността на служителите в системата на Госбанк. Този начин е действително уреден правилно, тъй като Госбанк, както и Българската народна банка, представляват счетоводството на държавата. Данните на Банката лежат в основата на почти всички баланси както на хозразчетните предприятия и учреждения, така и на държавния бюджет. Естествено е, че ръстът на народното стопанство, ръстът на разчетите в него, ръстът на касовите обороти са тясно свързани с ръста на самото народно стопанство и затова заковаване числеността на служителите в Банката може действително да доведе до влошаване обслужването на народното стопанство.

Този въпрос не е даже предмет на спор между Госбанк, Икономкомисията и Щатната комисия. Спорове се пораждат само върху самата численост на бройките, но не върху въпроса допус-

тимо ли е да расте броят на банковите служители.

След като броят на служителите се установи от Икономкомисията и се утвърди от Правителството, Председателят на Банката има право в пределите на общата численост на административно-управленческия апарат (и в самото Централно управление) да прехвърля щатни бройки от един клон в друг или от една група служители – в друга.

В системата на Госбанк са налице големи постижения по механизацията на работата. При самото Централно управление е организирана фабрика за обработка на документи от цялата страна. Освен това в 1/3 от канторите вече са организирани също машинно-счетоводни станции. От 5.000 отделения само в 5[00]–600 се работи още ръчно.

Установихме, че за нашите условия едва ли е необходимо да се организира фабрика, но машинно-счетоводна станция може да бъде организирана при Централното управление на банката.

По наше мнение, ще е целесъобразно да се проучи опитът за получаване на такава машинно-счетоводна станция още в 1956 г.

З А К Л Ю Ч Е Н И Е

В доклада не сме засегнали различията, засягащи техниката на самата работа, с което докладът би бил много отежнен от една страна, а от друга – редица въпроси с оглед на нашата действителност у нас са разрешени и по мнение на съветските специалисти, задоволително.

След привеждане в ред на всички записи и превеждане на донесените материали, Централното управление на банката ще пристъпи към разработка на отраслевите инструкции, без които би било неправилно да се започва каквото и да е изменение на действуващото законодателство по работата на Банката.

Постарали сме се да осветлим тези принципни въпроси, които – по наше мнение – са напълно приложими, с оглед етапа на нашето стопанско развитие.

Тези принципни положения ще бъдат положени в основата на материалите, които ще се разработват. Разработката на материалите считам, че не ще може да бъде завършена в апарата на Централното управление по-рано от началото на декември.

Като имаме пред вид, че практиката да се създават документи, регулиращи дейността на Банката, без изясняване мненията на заинтересованите ведомства, е неправилна, очевидно ще трябва да заделим не по-малко от един месец за съгласуване на материалите със съответните ведомства. По такъв начин изменение на практиката на Българска народна банка, въз основа на най-новия съветски опит, няма да може да бъде осъществено по-рано във февруари – март месец 1956 г.

В Централното управление ще се състави в близки дни план-график със срокове и конкретни изпълнители, изпълнението на който ще се контролира ежедневно.

По въпроса за взаимоотношенията на Българска народна банка с Министерство на финансите не правим никакви конкретни предложения, като считаме, че този въпрос не е от компетенцията на Банката.

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Председател:
В. Луканова

София, 1 септември 1955 г.

Написани 5 екз.
1 за др. председ[ател] на МС
1 за др. Председ[ател] на ДПК
1 за др. М[инистъ]р на финансите
1 за ЦК на БКП, отдел „Планов-финансов-търговски“
1 др. Председ[ател] на БНБ

ЦДА, ф. 132П, оп. 2, а.е. 89, л. 1–34. Оригинал. Машинопис.

№ 51

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С ПРИЛОЖЕН ДОКЛАД И С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА НА ОТДЕЛ „ИНОСТРАННИ ОПЕРАЦИИ“*

София, 14 март 1957 г.

ПРОТОКОЛ № 13

Заседание на 14 март 1957 година

Заседават: ВЕЛА ЛУКАНОВА, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ПЕТЪР Г. ПОПОВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ, РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ

Отсъствуват: –

Присъствуват: Л. Марангозов, д-р К. Попов, Д. Димиев.

Заседанието се откри на 9 часа

Дневен ред:

1. Разглеждане отчет за работата на отдел „Иностранни операции“ през 1956 година. Докладва Йордан Наков.

[...]

По точка 1.

Централното управление на банката, след като обсъди доклада за работата на отдел „Иностранни операции“ и след направените изказвания, препоръки и предложения,

взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Задължава се началника на отдел „Иностранни операции“ да вземе необходимите мерки, с които чувствително да подобри действения оперативен контрол и укрепи дисциплината по валутните операции, като подобри текущия контрол:

а) върху валутно-финансовата страна на стоковите валутни операции, включително и компенсациите;

б) за своевременното представяне на редовни документи по износа по условията на акредитивите и своевременното реализиране на валутата по вече извършения износ;

в) по износа в капиталистическите страни срещу инкасо на документи и своевременно се сигнализира пред Министерството на търговията за констатираните пропуски и неудачи.

2. Задължава началник отдел „Иностранни операции“:

а) да разшири и подобри работата по валутните проучвания във връзка с арбитражните операции, финансовата и валутна изгодност на външната търговия, изчисляване покупателната сила на лева и валутния курс на лева, определяне размера на заплатите и командировките на българските служители в чужбина, извършване на сделките „суич“;

б) чрез анализа на данните по платежния баланс по държави, ведомства и статии да се подобри работата за разкриване на основните слабости по планирането и изпълнението на валутните планове;

в) да вземе мерки за издаване седмично на информационен бюлетин;

г) да се разшири и подобри работата по събиране сведения за финансовото положение на капиталистическите фирми, с които търгуват вносно-износните предприятия и се оказва помощ в това отношение на българските вносно-износни предприятия;

д) да укрепи и разшири съвместната работа по валутните въпроси с Министерството на търговията и Министерството на финансите и държавния контрол.

3. Задължава Заместник-председателя на Банката др. Михаил Вельов и началник отдел „Иностранни операции“:

– с районирането на Сталинския банков клон да се настани сектор „Нестокови плащания с

чужбина“ на подходящо място в оперативния салон, като се предоставят за тази служба две гишета, обслужвани и от две каси – една за чужденците и една за българските граждани.

4. Задължава се началник отдел „Иностранни операции“:

а) да вземе мерки, чрез които да подобри действения контрол върху работата на вносно-износните предприятия, с оглед да се отстранят допуснатите досега слабости от вносно-износните предприятия и се предотвратят в бъдеще нередностите, свързани с кредитната, планови, платежна и договорна дисциплина;

б) да се укрепи установеното начало при основни слабости във вносно-износните предприятия последните да се разглеждат съвместно при участието на партийния секретар и председателя на профкомитета на съответното предприятие.

5. Да се подобри работата на отдела по обучението и квалификацията на младите специалисти, като се прикрепят към опитни служители от отдела.

6. Възлага се на др. Наков да прикрепи подходящ служител към касиера, боравещ с чуждестранни банкноти, с оглед да се запознае добре със службата.

7. Да се засили икономическата работа в отдела по анализа на вносно-търговските операции, като се подобри съществено анализа на балансите на вносно-търговските предприятия.

8. Да се подобри решително техниката на валутните операции с чужбина, като за целта бъде набавена необходимата литература от чужбина.

Възлага се на началника на отдел „Иностранни операции“ в срок до 30 юни т.г. да докладва за резултатите от изпълнението на задачите.

9. Възлага се на отдел „Иностранни операции“ да подготви цялостно въпроса за валутния контрол в НР България съвместно с Министерството на финансите и държавния контрол като установи на първо място сегашното състояние на валутния контрол и какви мероприятия трябва да бъдат осъществени за неговото провеждане.

10. Да се повдигне пред Министерството на финансите и държавния контрол отново въпросът за снабдяване пътниците, заминаващи за чужбина с валута за дребни разходи.

Ако въпросът не намери благоприятно разрешение, да се постави пред Правителството.

[...]

София, 14 март 1957 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *В. Луканова*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *Н. Шуманов*

ПРИЛОЖЕНИЕ: по всички точки – по един доклад.

До
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ЦЕНТРАЛНОТО
УПРАВЛЕНИЕ НА Б.Н.БАНКА
другарката ВЕЛА ЛУКАНОВА
ТУК

ДОКЛАД

от ЙОРДАН НАКОВ,
Началник отдел „Иностранни операции“

Относно: работата на отдел „Иностранни операции“

Другарко Председател,

Българската народна банка осъществява валутния монопол на разчетите с чужбина чрез отдел „Иностранни операции“.

Във връзка с изпълнението на тази основна задача отдел „Иностранни операции“ извършва:

1. Всички плащания по стокообмена с демократичните и капиталистическите страни.

2. Покупко-продажба на „иностранна валута“ и платежни документи в иностранна валута от нестоков характер.

3. Валутен текущ контрол на всички валутни операции през деня.

4. Издава по преценка разрешения за покупка на билети за пътуване в чужбина.

5. Проучва валутните курсове и валутните режими в съответните страни, икономическото състояние на отделните държави, с оглед установяване стабилността на валутите им и запазване валутните интереси на Банката, която поддържа авоари в тези страни.

За целта дава периодически обзори по валути.

6. Проучва нивото на живота в различните страни, с оглед изготвяне становището на Банката за определяне заплатите на задграничните служители и размерът на дневните пари на командированите зад граница служебни лица.

7. Изчислява покупателната сила на чуждестранните валути спрямо лева и нивото на валутния курс.

8. Определя официалните курсове на Б.н.банка, съгласно постановлението на Министерския съвет и ЦК на БКП за паричната реформа от 10 май 1952 г. Обявява тези курсове във вестник „Работническо дело“ и притурката към „Известие на Президиума на Народното събрание“.

9. Определя курсовете на чуждестранните банкноти въз основа на 2726-то разпореждане на Министерския съвет от 6 септември 1952 г. и разпореждането на Министерския съвет от 14 септември 1956 г., относно курсовете за покупка на чуждестранни банкноти.

10. Учредява банкови гаранции по стокообмена с чужбина, извършва вирменти и арбитражи, движи въпросите по покупката на чуждестранни банкноти от банковите клонове и валутните бюра и извършва по нареждане на Централното управление на банката операции по покупко-продажбата на сребро и други благородни метали.

11. Изготвя за събитията от валутно естество в чужбина „Валутна информация“ за сведение на Председателя на Банката, Зам. председателите и отдел „Иностранни операции“.

12. Следи за извършване на разчетите с чужбина в рамките на валутните планове. Визира всички искания за плащания с чужбина и не допуска извършването на извънпланови валутни разходи.

13. Урежда банково-техническо оформяване на сключените клирингови и други платежни спогодби и следи за редовното и правилно приложение на тези спогодби.

14. Отчита шестмесечно изпълнението на търговския валутен план и валутния план за нетърговските разчети и прави обзор за изпълнението на задграничните операции.

15. Прави анализ на изпълнението на валутните планове по държави и статии.

16. Подпомага работниците от системата на Министерството на търговията при подготовката и сключване на клирингови и други платежни съглашения.

17. Води партидите на балансовите сметки по които се отчитат операциите на Българска народна банка с чужбина. Записванията извършва на счетоводни машини.

18. Води сметките на чуждестранни кореспонденти на Българска народна банка, проверка и отчитане на операциите по сметките.

19. Извършва тримесечна преоценка на девизната наличност на Банката за привеждането ѝ в съответствие с курсовете в деня на преоценката.

20. Води счетоводно инвестиционните, стокови и специални кредити, предоставени от и на НР България и следи за срочното им погасяване.

21. Планира измененията на остатъците по валутните сметки във връзка с тримесечните кредитни планове на Банката.

22. Изготвя банковата кореспонденция, предназначена за чужбина, на чужди езици и установява кореспондентски връзки с чуждестранните банки.

23. Проучва и договаря условията за ползуване краткосрочни банкови кредити за внос на стоки от капиталистическите страни.

24. Провежда оперативен контрол върху валутно-финансовата страна на сделките по вноса и износа по документите, които се представят в Банката.

25. Кредитира вносно-износните предприятия в рамките на общия кредитен план на Банката. Следи за навременното възстановяване и преоформяване на отпуснатите заеми..

26. Предварителен и последващ контрол по фонда работна заплата на вносно-износните предприятия по спазване на кредитната, договорна дисциплина, дебиторската задлъжнялост. Прави проверки във външно-търговските предприятия за сключени търговски сделки, плащане рекламации.

27. Извършва оперативно-разчетната инкасова и преводна служба на външно-търговските предприятия и завежда съответните земни и разчетни сметки.

28. Извършва икономически анализ върху работата на вносно-износните предприятия по първичната отчетност, която предприятията представят в Банката, проверките в предприятията и счетоводно-оперативната отчетност в предприятията.

За правилното осъществяване на тези задачи отдел „Иностранни операции“ има следната структура:

1. Сектор „Валутни проучвания, гаранции и краткосрочни кредити с капиталистическите страни“.
2. Сектор „Валутна статистика и договори“.
3. Сектор „Валутно счетоводство и дългосрочни кредити“.
4. Сектор „Стокови плащания с чужбина (акредитиви и инкасо)“.
5. Сектор „Нестокови плащания с чужбина и валутна контрола“.
6. Сектор „Заемни и разчетни сметки на вносно-износните предприятия“.
7. Сектор „Иностранна кореспонденция и шифър“.

Структурата на „Иностранни операции“ се отличава в сравнение със структурата на „Иностранни операции“ при държавните банки на Съветския съюз и страните с народна демокрация само по отношение на това, че при тях тази служба носи ранга управление, а при БНБ отдел.

Считам, че допуснатата грешка по щата на Централното управление за 1956 г. трябва да се поправи, тъй като наименованието на „Иностранни операции“ като отдел не отговаря на обема и значимостта на работата в страната и с чужбина.

Как служителите в отдела осъществяват изпълнението на поставените задачи?

Стокообменът на страната през 1956 г. в сравнение с 1955 г. се увеличи с 21,5%, а през 1957 г. се предвижда да нарасне с 18%.

Докато стокообменът с капиталистическите страни за 1953/1955 г. г. представлява за всяка отделна година около 9 до 10% от целия внос на страната за съответната година, през 1956 г. стокообменът с капиталистическите страни е около 20% спрямо целия стокообмен за тази година.

Разшириха се културните връзки на нашата страна с чужбина и се създадоха благоприятни възможности за разширяване на международния туризъм и личния контакт на нашия народ с народите на другите страни.

Поради временните трудности по вноса, усложниха се операциите с капиталистическите страни и условията по отделните сделки и се увеличиха изискванията по отношение квалификацията на служителите от „Иностранни операции“.

Установи се всекидневен контакт с работниците от системата на Министерството на търговията, които търсеха почти при всички особени случаи помощта на „Иностранни операции“. Това допринесе не само за подобряване квалификацията на работниците от Министерството на търговията и вносно-износните предприятия, но спомогна и за издигане служебния уровен на служителите от „Иностранни операции“.

Очевидно е, че увеличената работа на отдел „Иностранни операции“ през 1956 г. изискваше умението и себеотрицанието на служителите.

Можем да кажем, че служителите от отдел „Иностранни операции“ изпълниха с чест следните задачи:

Работата по определяне на официалните курсове за преводи на Българската народна банка на базата на курса на рублата и курса за чуждестранните банкноти на база на курса им на международния пазар.

Своевременно курсовете за преводи до всяко 5-то число на месеца се обявяваха във вестник „Работническо дело“ и притурката на „Известия на Президиума на Народното събрание“.

От преоценка на валутната наличност през 1956 г. са реализирани 2.078.586 лева печалба.

Учредени бяха през 1956 г. около три пъти повече гаранции в сравнение с 1955 г. за внос на стоки от капиталистическите страни.

Условията на тези гаранции бяха разгледани колективно, като се използуваха всички специалисти от отдела. Своевременно беше обръщано вниманието на работниците от системата на Министерството на търговията за условията по гаранциите, които носят валутни рискове. По този начин бяха отстранени редица рискове за валутната каса. Такива бяха някои искания за откриване гаранции на ДТП „Индустриалимпорт“, ДТП „Рудметал“ и др.

Министерството на външната търговия и вносно-износните предприятия все още, макар и в по-малък размер в сравнение с миналото, отправят искания за учредяване гаранции преди окончателно да са уточнили с чуждестранните контрагенти условията на сделките и гаранциите. Това води след издаването на гаранциите от Банката до промени на текстовете и допълнителни валутни разходи.

Във връзка с това, по инициатива на отдел „Иностранни операции“, Председателят на Банката многократно е обръщал вниманието на Министъра на търговията. Резултати има, но те все още не са задоволителни. Необходимо е отдел „Иностранни операции“ и в бъдеще със същото упорство да оказва помощ на Министерството на търговията и вносно-износните предприятия.

През 1956 г. няма случаи Банката да е платила неустойки по издадените гаранции или да не е посрещнала плащанията в договорените срокове.

[В полето – ръкописна бележка: *това не е съвсем така*]

От Министерския съвет с няколко разпореждания беше възложено на Банката да ползува краткосрочни кредити за внос на стоки от капиталистическите страни. Работата по уточняване условията и договаряне на кредитите и тяхното ползуване ангажирваше много от служебното време на сектор „Валутни проучвания“, „Стокови плащания с чужбина“, „Валутно счетоводство“ и началник отдела, който непосредствено движеше ползуването и погасяването на кредитите.

Действително, Министерството на търговията не можа да обезпечи необходимата валута в сроковете за плащане на някои кредити към Белгия, Италия, Австрия и др. и те бяха погасени в конвертируема валута, но Банката не допусна просрочване на плащанията. Бяха продължени сроковете на плащанията на някои кредити ползувани от приятелски банки в Англия и Франция и отложени плащанията на някои фирмени кредити от Египет, при съгласие на Министъра на търговията и действията на българския търговски представител в Египет.

Положението с краткосрочните кредити почти всеки месец се разглеждаше на съвместни съвещания в Банката между Председателя на Банката и Министъра на търговията. Утвърди се като постоянен метод на работа ползуването и погасяването на кредити да се разглежда почти всекидневно между отдел „Иностранни операции“ и от управление „Търговски договори“ и управление „Внос“ при Министерството на търговията.

Отдел „Иностранни операции“ ежедневно свързваше валутните постъпления и плащанията по кредитите, като не пропусна да държи в течение и мобилизация Министъра на търговията за вземане спешни мерки за обезпечаване на необходимата валута.

Освен това, Банката, чрез отдел „Иностранни операции“, държеше в течение и Министерския съвет, респективно зам. председателите на Министерския съвет, които оглавяваха Министерството на търговията, за положението на плащанията – по ползуваните краткосрочни кредити от капиталистическите страни и перспективите за ползуването на нови кредити и тяхното плащане.

Във връзка с ползуваните краткосрочни кредити от капиталистическите страни от Банката излязоха следните документи:

<u>до Председателя на Министерския съвет</u>
15-148, 3-1750, 1059/25, 10-3566/1956 г.;
<u>до Министерския съвет</u>
10-178/2.VII.1955 г., 10-178 от 10.X.1955 г., 15-186, 3-1750, 15-396 от 1956 г.
<u>до Зам. председателите на Министерския съвет</u>
др. Райко Дамянов – 15-5323 от 29.XI.1956 г. и до
др. В. Червенков – 15-49 от 15 април 1955 г. и 10-831 от 19 март 1956 г.
<u>до Министъра на външната търговия</u>
15-811, 15-1121, 3-1764, 2223 и 2755 от 1956 г.

Нездравите тенденции в работниците на Министерството на търговията – да се ползуват кредити при всички случаи, макар и при неблагоприятни условия за нашата страна, да се дойде до затъване в тинята, бяха преодолени благодарение упоритостта на Банката.

[В полето – ръкописна бележка: *Дали така може да се пише*]

Тези здрави позиции на Банката бяха потвърдени и от Министъра на търговията др. Р. Дамянов на последната среща с Председателя на Българска народна банка на 4 март 1957 г.

Когато Министерството на търговията не можеше чрез износ да подсигури необходимата клирингова валута в сроковете на плащанията на ползуваните кредити, или когато Банката трябваше да обезпечи валута за нестоковите плащания, извършваше арбитражни операции. Продажбата на конвертируема валута винаги се съпровождаше предварително с проучване пазарния курс на търсената валута. От арбитражните операции отдел „Иностранни операции“ през 1956 г. е реализирал чиста печалба от 363.421,03 лева.

Нашата страна през 1956 г. постоянно се явяваше чрез Банката на международния пазар за продажба на сребро. С продукцията на Оловно-цинковия завод в Кърджали, Оловно-добивната фабрика в Курило и след влизане в строя на Оловно-медния завод в Пирдоп ще се увеличат възможностите за продажба на сребро в чужбина.

Основно, отдел „Иностранни операции“ проучваше цените на международния тип сребро на капиталистическия пазар. Бяха продадени през 1956 г. 28.160,18 кгр. сребро, от които Банката реализира 819.328,81 лева печалба и подпомогна стокообмена на страната за внос на ценни суровини за около 820.000 щ. долари.

Оказана беше чувствителна помощ на Министерството на тежката промишленост и Министерството на финансите за претопяването на около 50 тона стари сребърни монети, които стояха неоползотворени от паричната реформа 1952 г.

Мненията, които се искаха от Банката през 1956 г. от Министерския съвет, Министерството на финансите, Министерството на търговията и пр. по въпроси свързани с валутни въпроси, надхвърлиха 500 броя. Подработването им беше свързано с основно проучване и голяма част от тях послужиха като основа на разпореждания и постановления на Министерския съвет, проекторазпореждания на Министерството на финансите и държавния контрол и Министерството на търговията.

Линията прокарвана в тези мнения изхождаше от интереса на народното стопанство. Някои мнения на Банката по валутните въпроси срещнаха упоритата съпротива на някои ведомства, но в края на краищата становищата на Банката се наложиха, като например отменяване Международния мострен панаир в Пловдив през 1957 г., отменяване решението на Министерския съвет за участие в световното изложение в Брюксел през 1958 г., за участие в някои панаири в капиталистическите страни и пр.

Извърши се проучване на валутната възвращаемост от износа по държави, икономическата изгода на някои по-големи външнотърговски сделки и беше обърнато внимание в Министерския съвет и Държавната планова комисия за някои неудачи в нашата външна търговия.

Също беше извършено проучване за паритета на покупателната сила на лева на база цените на дребно в отделните страни и у нас.

Данните за покупателната сила на лева на база цените на дребно в отделните страни се използуваха за подпомагане на Министерството на финансите и държавния контрол при определяне заплатите на българските служители в чужбина и задграничните командировки, създаване благоприятни условия за международния туризъм и пр.

По валутните въпроси и мненията, които Банката даваше по редица доклади, беше установена пълна връзка между отдел „Иностранни операции“ и Министерството на финансите и държавния контрол.

Големият обем на работата по краткосрочни кредити и гаранции за внос на стоки от капиталистическите страни, чувствителното нарастване на мненията давани в Министерския съвет, Министерството на финансите и държавния контрол и Министерството на търговията по валутни въпроси, създаде голямо напрежение в сектора „Валутни проучвания, гаранции и краткосрочни кредити“ и в работата на началник отдела. Оперативните въпроси поглъщаха редовното служебно време и ангажирваха и неслужебно време.

Изоставаха валутните проучвания и валутната информация, която трябваше редовно да даваме на Председателя, зам. председателите на Банката.

В бъдеще трябва в отдела да се вземат мерки:

1. Валутната информация да се изготвя редовно всека седмица.

2. Да се продължи със същата упоритост работата по ползуването и плащането на краткосрочните кредити и се утвърди връзката с Министерството на търговията и Министерството на финансите и държавния контрол по валутните въпроси.

3. Да се установи методологията и се направят проучвания за финансовата и валутна изгодност на външната търговия.

4. Да се установи методологията и се направят проучвания за паритета на лева на база:

а) външно-търговските цени за 1956 г.;

б) цените на дребно в различните страни към началото на 1957 г., получени по банков път, от българските търговски представители от Централното статистическо управление, от материали на ООН (за средата на 1956 г.) и от материали на Международното бюро на труда, Женева, за края на 1955 г.

5. Да се подработи материал за ревизиране заплатите на българските служители в чужбина и дневните пари на командированите зад граница служебни лица.

[В полето – ръкописна бележка: *какво пак за дневните ще бъркаме.*]

6. Да се проучат възможностите за сделки „суич“ с капиталистическите страни, с оглед подпомагане външната търговия за реализиране на вноса и износа при максимална валутна изгода.

7. Да се направи един годишен и три тримесечни анализи на финансовия ефект от валутните операции на Банката, главно арбитражните операции и покупко-продажбата на валута.

Не се допусна извършването на извънпланови валутни разходи и нарушаване на валутните планове одобрени от Министерския съвет. Всяко искане за превеждане на валута по нетърговския валутен план се визираше от сектор „Валутна статистика“.

Своевременно се уреди банково-техническото оформяване на сключените клирингови и други спогодби и се следеше за тяхното редовно и правилно приложение.

Изпълнението на валутните планове редовно се отчиташе пред Министерския съвет и Председателя на Държавната планова комисия, съвместно с Министерството на финансите и държавния контрол. Благодарение указанията на Зам. председателя на Банката др. М. Вельов, подобри се значително отчитането на валутните планове, като се разкриха основните слабости по планирането на валутните планове и причините за отклоненията на валутните постъпления и плащания от планираните такива.

Не е направено обаче всичко. Цифровият материал по изпълнението на валутните планове се използува и подработва предимно за нуждите на отчитането на валутните планове, а не се систематизира в таблици и други форми, които могат да послужат за изводи по планирането и изпълнението на валутните операции и вземане мерки за постигане на по-голям икономически ефект.

През 1956 г. се преустанови, поради намаляване на щата на отдела, работата по систематизиране на данните за постъпленията и плащанията по видове стоки.

В бъдеще тези пропуски следва да се отстранят и се задълбочи и подобри работата по разработването на данните по валутните операции.

Чрез сектор „Стокови плащания с чужбина“ отдел „Иностранни операции“ осъществява техническото изпълнение на валутните операции по стокообмена с чужбина – постъпленията и плащанията по стокообмена с капиталистическите страни се осъществяват чрез акредитивната форма на плащания, а тези със СССР и страните с народна демокрация чрез инкасовата форма на плащане и напоследък чрез така нареченото промтинкасо – незабавно плащане.

Като се вземе предвид, че стокообменът с капиталистическите страни се увеличи през 1956 г. с тенденция да нарасне още повече през следващите години и ползуването на краткосрочни кредити за внос на стоки от капиталистическите страни, които са свързани с няколко операции при ползуването и погасяването на кредита, работата в този сектор чувствително нарасна.

Много често след договарянето на кредити от капиталистическите страни, акредитивите се изпращат от Министерството на търговията със стотици броя, което увеличава много напрежението в тази служба.

Като задължение на служителите от „Стокови плащания с чужбина“ е да извършват предварителен контрол за финансово-валутната страна на сключените сделки с капиталистическите страни по представените документи. Предотвратени бяха доста опущения от страна на външнотърговските предприятия по валутните условия на някои акредитиви.

Слабост обаче е, че все още не сме взели достатъчно мерки, щото за всяко забавяне от страна на чуждестранния купувач, своевременно да сигнализираме за превеждане на валутата по извършен износ. Това се дължи и на това, че в служителите в тази служба съществува вредното становище, че не Банката, а предприятията трябва да се грижат за своевременното реализиране на валутата от износа.

Председателят на Банката не веднъж е обръщал вниманието на Министъра на търговията, че вносно-износните предприятия трябва да изпълняват условията на сделките, като предсрочно най-малко един ден представят редовни необходимите документи по износа. В това отношение са постигнати резултати, но все още се намират предприятия, като ДТП „Индустриалимпорт“, „Хранекспорт“ и „Разноизнос“, които представят изискуемите документи след договорения срок, а в някои случаи и нередовни документи. Това дава възможност за предявяване от чуждестранния купувач на неустойки във валута и най-малко получаването на валутата се забавя.

Вносът от капиталистическите страни се извършва почти чрез потвърдени акредитиви, което е сигурна гаранция за капиталиста, че след като извърши износа за България и представи документите за това на гишетата на банковия кореспондент, ще си получи парите.

Що се отнася обаче до българския износ, външно-търговските предприятия в много случаи извършват износа в капиталистическите страни срещу документи за инкасо. Има даже случаи – стоката да бъде изпратена на чуждестранния купувач, без банкова гаранция, на чуждестранния купувач срещу чекове без покритие или на адреса на транспортна къща без банкова гаранция. От тази търговия с капиталистическите страни има вече реализирани доста загуби за народното стопанство – в Австрия, Хаити и др.

Тази форма за плащане през 1956 г. и напоследък взема чувствителни размери. Председателят на Банката с писма №№ 17283 от 13.XII.1955 г., 693/20.I.1956 г., 5726/17.V.1956 г., 1907/20.VI.1956 г., 2384/27.VIII.1956 г. и др. сигнализира Министъра на търговията за опасностите, които крие за народното стопанство износът на стоки срещу инкасо на документи. Началник отдела „Иностранни операции“ през 1956 г. на колегиум на Министерството на търговията и в присъствието на актива на работниците от системата на това Министерство изнесе в подробности въпроса за износа срещу инкасо на документи.

Министерството на търговията, което е потвърдено и с писмо до Банката, счита, че този начин на плащане на износа на стоки в капиталистическите страни ще продължи, тъй като трябва да пробиват пазаря в Близкия и Среден изток за износ на промишлени стоки, на който пазар трябва да водят борба с други страни, които са възприели инкасовата форма на плащане.

Въпреки това отдел „Иностранни операции“ трябва зорко да бди за износа в капиталистическите страни срещу инкасо на документи и продължи със същата упоритост да оказва помощ на предприятията.

От един месец началник отдела следи лично за представените документи за извършен износ срещу инкасо на документи. Намирам, че е целесъобразно по този въпрос да занимаем в близко време и Министъра на търговията др. Райко Дамянов.

С П-1583-то постановление на Министерския съвет от 2.VI.1950 г. БНБ беше освободена от функциите по отчитането и контрола на компенсациите.

Отдел „Иностранни операции“ констатира, че отчитането и контрола на компенсациите е изпуснат от Министерството на търговията и Министерството на финансите и държавния контрол, което е натоварено по общия валутен контрол с 986-то постановление на Министерския съвет от 22.XII.1952 г.

В това направление необходимо е отдел „Иностранни операции“ да вземе необходимите мерки, чрез оперативната служба „Стокови плащания с чужбина“, да следи за реализирването на компенсациите. В настоящия момент извършваме проверка в Министерството на търговията и вносно-износните предприятия и за резултата ще уведомим Министъра на търговията и отразим в отчет-обзора за изпълнението на валутните планове за 1956 г.

Чрез сектор „Нестокови плащания с чужбина“ отдел „Иностранни операции“ извършва нетърговските плащания с чужбина – покупко-продажба на валута, изразена в чуждестранни банкноти и платежни документи.

Освен това, към този сектор е придадена бригада от трима контрольори и една нотиска за контрола на пуснатите през деня валутни операции.

В резултат на разведряване международното положение, увеличаване командировките и разширяване културните връзки с чужбина, работата на служителите в тази служба се увеличи – почти два пъти, а персоналът беше намален по щатни причини.

От работата на тази служба, която има досег предимно с чужденци, зависи как ние ще представим нашата страна.

Поради определяне на едно гише за тази служба, на същото особено през летните месеци, се натрупваха български граждани и чужденци, което създаваше трудности за бързото и културно обслужване на чужденците. Тази слабост беше преодоляна, като се създаде само за чужденците отделно гише, но остана и чужденците и българските граждани да се обслужват от една каса.

Считам, че трябва да се използува районирането на Сталинския районен банков клон и се дадат подходящи гишета и две каси на отдел „Иностранни операции“ за бързо обслужване на чужденците и българските граждани за отстъпената и отпусната валута.

Със счетоводни машини се записват всички валутни операции, изготвят се и проверяват получените извлечения от банковите кореспонденти в чужбина.

През 1956 г. като резултат на разширяване икономическите връзки и трудности по вноса, работата на сектор „Валутно счетоводство“ също чувствително се увеличи. През 1956 г. са открити нови 45 кореспондентски и заемни сметки. Докато операциите през 1955 г. се завеждаха по 8 балансови сметки, през 1956 г. за по-голяма прегледност на баланса на Банката валутните операции се завеждат по 16 балансови сметки. Освен това, докато през 1955 г. са завеждани 15 броя лихвени сметки, през 1956 г. последните нарастват на 29 броя.

В тази служба се извършва и оперативно-счетоводната работа по оформяване на договорените дългосрочни кредити и тяхното използуване. Тази служба извършва тримесечно планиране на остатъците по балансовите валутни сметки за свързване на кредитния тримесечен план на Банката.

Постижение за работния колектив е, че при значително увеличен обем на работата и намален състав на служителите, успя с малко изоставане на работата да се справи с основните задачи.

Сектор „Иностранна кореспонденция и шифър“ успешно се справя с написване на банковата кореспонденция на чужди езици, свързана със стокообмена и нестоковите плащания с чужбина и шифрирането и дешифрирането на нарежданията за плащанията; банко-техническото уреждане на кореспондентските връзки с чуждестранните банки. От тази служба се събират сведения чрез банковите кореспонденти в чужбина за платежоспособността на капиталистическите фирми, с които търгуват българските външно-търговски предприятия.

Работата на тази служба се извършва от 4 служители, също при доста голямо напрежение. В някои случаи служебното време не е било достатъчно на служителите от този сектор за подготовка на материалите за „Информационния валутен бюлетин“, което е било една от причините за изоставяне на валутната информация през 1956 г.

На края да разгледаме и работата на сектора „Заемни и разчетни сметки и акцептно инкасо“ на вносно-износните предприятия. Тази служба е важно звено във веригата на отдел „Иностранни операции“.

Кредитирането на външно-търговските предприятия в основата си коренно се различава от кредитирането на другите вътрешни предприятия – в търговията, промишлеността и селското стопанство. С кредитите, които Банката отпуска на външно-търговските предприятия в рамките на плана за вноса и износа, без собствени оборотни средства на предприятията, се проследява целия път на стоките от България за чужбина и обратно.

Контролът върху работата на вносно-износните предприятия извършван от отдел „Иностранни операции“ не е достигнал необходимия връх, но сравнително се подобрява.

През 1956 г. на вносно-износните предприятия са направени 147 проверки по кредитирането, исканията за преводи на валута, по рекламации, неустойки и др., 36 по разчетите, 44 по фонда работна заплата и разни други проверки по изпълнението на плана за вноса и износа, възвращае-

мостта на износните стоки и др.

Отделът участвува в балансовата комисия при разглеждане балансите на вносно-износните предприятия. Подобриха се икономическите анализи върху работата на вносно-износните предприятия, които се извършват в по-кратък срок.

Съвместно с Министерството на финансите и държавния контрол и Държавната планова комисия се извършва икономически анализ върху годишния баланс на вносно-износните предприятия.

Пред Министерския съвет с отчитане изпълнението на кредитния план на Банката, мненията по годишните отчети на вносно-износните предприятия и пр. Банката е излизала с предложения за подобряване работата на външно-търговските предприятия. С отделни решения на Министерския съвет, които са излезли досега, са обхванати всички слабости на тези предприятия относно залежалите стоки, дебиторската задлъжнялост, кредитната, договорна и платежна дисциплина и пр.

Установиха се нови форми на разглеждане слабостите на вносно-износните предприятия – среща на Председателя на Банката с Министъра на търговията; среща с главния директор в присъствието на партийния секретар, председателя на профкомитета и главния счетоводител на съответното предприятие. Тези срещи дадоха през 1956 г. добри резултати, отстранени бяха причините за спиране кредитирането на вносно-износните предприятия поради отклонени банкови средства в планови загуби, намалени бяха чувствително залежалите стоки и пр.

Залежалите стоки от 86 мил. лева на 31.XII.1955 г. се сведоха на 39 мил. лева на 31.XII.1956 г.

Следната таблица показва резултатите от ликвидиране на залежалите стоки сравнена за посоченото време:

	31.XII.1955 г.	31.XII.1956 г.
ДТП „Металимпорт“	8.488.000	10.337.000
ДТП „Индустриалимпорт“	54.372.000	8.264.000
ДТП „Химимпорт“	6.397.000	4.098.000
ДТП „Рудметал“	10.791.000	6.985.000
ДТП „Булгарплодекспорт“	19.000	-
ДТП „Хранекспорт“	264.000	279.000
ДТП „Разноизнос“	9.488.000	6.137.000
ДТП „Булгартабак“	–	2.959.000
	89.819.000	39.009.000

Както се вижда и от таблицата, най-големи постижения за намаление на залежалите стоки има ДТП „Индустриалимпорт“, което успя да ликвидира над 9.800.000 м. залежали памучни тъкани. Остават неликвидирани 65.000 м.

Предприятието не успя да ликвидира залежалите копринени тъкани. Копринените тъкани не отговарят по разцветки и десени на изискванията на външните купувачи, поради което същите се пласират трудно. Между тях има останали залежали копринени тъкани от преди 3–4 години, които почти са загубили издръжливост и стойността си. Предприятието полага грижи за пласиране на вътрешния пазар, но това се извършва бавно и на малки количества.

ДТП „Рудметал“ показва намаление на залежалите стоки сравнени на 31.XII.1955 г. и 31.XII.1956 г. с лева 3.856.000 или остават на 31.XII.1956 г. – 1.937 тона за 6.935.000 лева.

Като се има предвид, че от посоченото количество метали 1.739 тона ще се усвоят през II-то тримесечие на 1957 г. поради това, че отговарят по спецификации на Държавно снабдяване, фактически ще останат залежали метали 165 тона за 508.333 лева. В тях са включени стоманени ламарини, намиращи се в Лом от няколко години и загубили част от своите качества, 26 тона топло валцуван чембер, 6 тона пооловен чембер, 24 тона тръби и 31 тона разни метизи. С изключение на инструменталната стомана, останалите метали ще могат да се усвоят чрез замяна срещу сходни размери.

Залежалите стоки в ДТП „Металимпорт“ в голямата си част са износни и слабо търсени на външния пазар. Те са нагревателен меканит, трансформатори, екцентър преси, дизелови мотори и др.

Залежалите стоки в ДТП „Химимпорт“ са главно билки от реколта 1953–1956 г. и други

стоки за 212.927 лева. Предприятието постигна много добри успехи за ликвидирането на залежалите билки от стари реколти, получени от ликвидираното предприятие „Българска роза“.

Постигнатите резултати сравнени на 31.XII.1955 г. и 31.XII.1956 г. са следните:

Реколти	На 31.XII.1955 г.	На 31.XII.1956 г.
1953 г.	436.890 лв.	209.935 лв.
1954 г.	426.453 лв.	73.203 лв.
1955 г.	4.815.992 лв.	254.060 лв.
1956 г.	-	3.347.875 лв.
	5.679.335 лв.	3.885.073 лв.

В ДТП „Разноизнос“ са залежали доста количества от бродирани блузи нетърсени на външния пазар, азбесто-циментови тръби, ветроупорни некачествени фенери и др. Употребяват се усилия за продажбата им, но това става трудно.

През настоящата година са сключени сделки за продажбата на азбесто-циментовите тръби, ветроупорни фенери, шперплата и клозетните чинии.

Разните бродерии ще бъдат изнесени в СССР.

За залежалите тютюни в ДТП „Булгартабак“, има сключени сделки и е започнато експедирането им.

Вносно-износните предприятия показват задоволителни успехи в ликвидиране дебиторска задлъжнялост. В дебиторската задлъжнялост на 31.XII.1956 г. са включени вземанията на предприятията от бюджета за планови загуби в размер на 55.294 хил. лева, които са сигурни вземания и получаването им е пред уреждане. Сравнена дебиторската задлъжнялост към 31.XII.1955 г. с тая към 31.XII.1956 г., като се изключат неполучените планови загуби, е следната:

(в хиляди лева)

	31.XII.1955 г.	31.XII.1956 г.
Дебитори по рекламации	4.762	6.940
Лица по липси и начети	2	-
Други дебитори	19.824	21.793
Спорни вземания	18.329	11.832
Дебитори по суми присъдени от съд и арбитраж	1.709	2.386
Всичко	44.626	42.951

Добри постижения са постигнали предприятията:

(в хиляди лева)

	Дебитори по рекламации		Други дебитори		Спорни вземания		Дебитори по суми, присъдени от съд и арбитраж	
	1955	1956	1955	1956	1955	1956	1955	1956
ДТП „Химимпорт“	-	-	920	140	2067	1513	328	89
ДТП „Булгарплодекспорт“	-	-	889	600	4265	1241	-	-
ДТП „Разноизнос“	694	608	5887	1124	2242	648	2	1

Вносно-износните предприятия са положили доста усилия да съберат дебиторската задлъжнялост от по-стари години. В това отношение заслужава да се отбележат:

ДТП „Индустриалимпорт“ е свело дебитори по рекламации от 535.000 лв. към 31.XII.1955 г., с произход от същата година, на 1.000 лева към 31.XII.1956 г.; ДТП „Булгарплодекспорт“ от 264.000 лева на 1000 лева; ДТП „Химимпорт“ от 221 хил. лева на 3.000 лева; ДТП „Рудметал“ от 2.071 хил. лева на нула и пр.;

ДТП „Булгарплодекспорт“ за същото време е успяло да ликвидира старите вземания с произход от 1953 и 1954 г. в размер на 60.000 лева.

ДТП „Металимпорт“ е ликвидирало старите спорни вземания от 1953 и 1954 г. в размер на 601.000 лева, а тия от 1955 г. е свело от 3.373.000 лева на 1.080.000 лева.

Вземанията на същото предприятие от „Дебитори по суми присъдени от съд и арбитраж“ са ликвидирани 149.000 лева с произход от 1953 и 1954 г. и са намалели вземанията образувани през 1955 г. по същата сметка от 157.000 лева на 74.000 лева.

От проверките по фонда работна заплата констатацията е, че вносно-износните предприятия съблюдават установения ред за разходване на фонда работна заплата. Констатациите изнесени в актове, съставени при проверка на фонда работна заплата, показват незначителни нарушения, които след ревизиите бяха отстранени.

Нередовности са констатирани в ДТП „Индустриалимпорт“ за требване на шофьора 500, вместо 480 лева заплата, колкото е по щатното разписание; в Търговската палата е требвана основна заплата за длъжност „експедитор“ без да фигурира в щатното разписание; в ДТП „Индустриалимпорт“ е превишен фонда работна заплата за списъчния състав с 899.24 лева; в същото предприятие е превишен фонда за несписъчен състав с 507.20 лева; в ДТП „Хранекспорт“ е требвана заплата на огняра 422, вместо 384 лева, в ДТП „Разноизнос“ е превишен фонда работна заплата по несписъчен състав с 1.500 лева и пр.

За допуснатите нарушения са уведомени своевременно висшестоящата организация и Министерството на финансите, а сумите възстановени.

Положението, че някои слабости при външно-търговските предприятия се повтарят, показва, че Министерството на търговията упражнява слаб контрол върху работата на тези предприятия и главно не търси отговорност от виновните длъжностни лица.

Текучеството на персонала и несъответствието на броя му с ръста и изискванията на работата беше постоянно явление през цялата 1956 г. Това се отрази в изоставяне на оперативно-счетоводната работа през годината в „Стокови плащания с чужбина“, „Заемни и разчетни сметки и акцептно инкасо на вносно-износните предприятия“, „Валутно счетоводство“ и „Нестокови плащания с чужбина“. В „Нестокови плащания с чужбина“ изостана работата по проверка на отчетите на командированите в чужбина и авизиране и осчетоводяване на получените преводи от чужбина. За изостаналата работа по проверка на командированите са взети мерки и тя ще бъде завършена до 31.XII.1957 г. Забавянето на авизирането и осчетоводяване на преводите от чужбина, с придаване на необходимия персонал, трябва да се отстрани, като тази работа се извършва своевременно най-късно на следния ден след получаване на платежните документи.

В почти всички служби контролът върху работата на отделните служители е на необходимата висота, с изключение в сектора „Заемни и разчетни сметки и акцептно инкасо“, където ст. инспектор по кредита др. Ст. Бангов упражнява незадоволителен контрол. За отстраняване на тази слабост, необходимо е н-к отдела да отделя в бъдеще повече време и следи за оперативната работа и заетост на всеки служител в този сектор.

***

Поради характера на работата отдел „Иностранни операции“ има ограничена връзка с управленията и отделите в Централното управление на банката. Отделът е във връзка с Планово-икономическото управление по кредитиране на външно-търговските предприятия, свързаната с тази дейност статистическа отчетност и тримесечно планиране на остатъците по балансовите валутни сметки.

Отделът поддържа делови връзки с Емисионно-касово управление и Главния счетоводител.

Незначителна и формална е помощта, която отдел „Кадри“ е оказвал на „Иностранни операции“.

Връзката на административния началник с партийната група се осъществява редовно. Всички основни служебни задачи редовно са снемани в партийната група.

Съществува единство между комунистите в отдела и безпартийните. Липсват лични ежби, с изключение на влошаване отношенията между младата специалистка Миладинова и останалите служители в сектор „Заемни и разчетни сметки на вносно-износните предприятия“. Другарката Миладинова прояви качества на заядливост и постоянни дрязги и създаване лоши отношения с останалите служители. Отношението ѝ към служителите и отношението на служителите към Миладинова бяха разгледани на два пъти в работния колектив в присъствие на н-к отдела. На тези съ-

вещания др. Миладинова обеща да подобри своите отношения с останалите служители в колектива и да се отстранят всички дрязги.

Работата в отделните работни колективи беше разгледана основно два пъти. Разви се инициатива в служителите да преглеждат работата, която извършват и излизат с предложение за опростяване и подобряването ѝ. От 1953 г. досега са направени 58 предложения, които са одобрени от Централното управление и внедрени в работата. В тази насока се проявиха др. др. К. Бечев, Хр. Дамянов, Любен Иванов, Йордан Йоцов, Атанас Слабов, Асен Чапкънов и служителите от всички работни колективи.

Работата в отдела, особено през 1956 г., се извърши при голямо напрежение. Особеният ѝ характер изисква специална подготовка от всеки служител. Като се вземе предвид характера на работата, налага се щатът на отдела да разгледаме със Зам. председателя на Банката др. М. Вельов, с оглед да се *укаже помощ от Централното управление*, като приведат на работа в „Иностранни операции“ служители, които имат необходимата квалификация. Проучвания за това са направени от отдела.

При изпълнение на работата в отдела се проявиха служителите: Иван Бурилков, Пею Томов, Стефан Хаджиев, К. Бечев, Асен Крежов, Г. Наков, Хр. Каранов, Васил Борисов, Невенка Арсова и др.

Положени бяха грижи за младите специалисти. Като добър специалист с данни да расте в бъдеще се очертава др. Васил Владимиров.

Останалите млади специалисти Чавдар Япраков и Георги Шулеков не проявиха инициатива, а претенции, че не са завършили за оперативна работа, а за ръководна работа. Партийната група при отдела се занима с работата на тези специалисти и реши да им се обърне вниманието за незадоволителния интерес, който проявяват към възложената им работа и да им се помогне. Това решение се провежда.

В Министерството на финансите и Банката съществуват паралелни служби по валутните въпроси, което затруднява да се организира пълен и действен контрол по валутните операции. Министерството на търговията в стремежа си да изпълнява плана по вноса и износа по обем, поддържа незадоволителен валутен контрол, а Министерството на финансите и държавния контрол изобщо не извършва такъв, въпреки, че 886-то постановление на Министерския съвет от 22.XII.1952 г. го задължава да извършват общ контрол по валутните операции. Неизвършването на валутен контрол върху работата на външно-търговските предприятия създава условия за демобилизиране на външно-търговските предприятия и не е от интерес на народното стопанство и валутната каса. За подобряване работата по валутните въпроси и валутния контрол, има предложение от служители на „Иностранни операции“ и от отдел „Иностранни операции“. Досега не е известна съдбата на тези предложения. Ако някои съображения налагат да съществуват две паралелни валутни звена в Министерството на финансите и държавния контрол и Българска народна банка, налага се в най-близко време текущият и последващ контрол в предприятията да се оглави, както това е в Съветския съюз.

Отдел „Иностранни операции“ оглавява и работата по откриване вън от Банката на „валутни бюра“.

Този въпрос изнасям с отделен доклад до Централното управление.

За подобряване на работата на отдел „Иностранни операции“ предлагам Централното управление на Банката да вземе следното

РЕШЕНИЕ:

~~1. Одобрява доклада за работата на отдел „Иностранни операции“.~~ **

Задължава началник отдела на „Иностранни операции“ да вземе необходимите мерки, с които чувствително да подобри действения оперативен контрол и укрепи дисциплината по валутните операции, като подобри текущия контрол:

а) върху валутно-финансовата страна на стоковите валутни операции по документите, които представят вносно-износните предприятия в Банката;

б) за своевременното представяне на редовни документи по износа по условията на акредитивите и своевременното получаване на валутата по вече извършения износ;

в) за своевременното реализиране на компенсациите;

г) по износа в капиталистическите страни срещу инкасо на документи и своевременно се сигнализира пред Министерството на търговията за констатираните пропуски и неудачи.

Задължава н-к отдел „Иностранни операции“:

а) да разшири и подобри работата по валутните проучвания във връзка с арбитражните операции, финансовата и валутна изгодност на външната търговия, изчисляване покупателната сила на лева и валутния курс на лева, определяне размера на заплатите и командировките на българските служители в чужбина, извършване на сделки „суич“;

б) чрез анализа на данните по платежния баланс по държави, ведомства и статии да се подобри работата за разкриване на основните слабости по планирането и изпълнението на валутните планове;

в) да вземе мерки за издаване седмично на информационен валутен бюлетин;

г) да се разшири и подобри работата по събиране сведение за моралното и финансово положение на капиталистическите фирми, с които търгуват вносно-износните предприятия и се оказва помощ в това отношение на българските вносно-износни предприятия;

д) да укрепи и разшири съвместната работа по валутните въпроси с Министерството на търговията и Министерството на финансите.

Задължава Зам. председателя на Банката др. М. Вельов и н-к отдел „Иностранни операции“:

а) до 20 март 1957 г. да прегледат щата на отдела „Иностранни операции“ и излезат с предложение пред Председателя на Банката;

б) с разпореждането на Сталинския банков клон да се настани сектор „Нестокови плащания с чужбина“ на подходящо място в оперативния салон, като се предоставят за тази служба две гишета обслужвани от две каси – една за чужденците и една за българските граждани.

[В полето – ръкописно: *а без това не можем ли да решим.*]

4. Задължава н-к отдела „Иностранни операции“:

а) да вземе мерки чрез които да подобри действения контрол върху работата на вносно-износните предприятия, с оглед да се отстранят допуснатите досега слабости от вносно-износните предприятия и се предотвратяват в бъдеще нередностите свързани с кредитната, планова, платежна и договорна дисциплина;

б) да се укрепи установеното начало при основни слабости във вносно-износните предприятия последните да се разглеждат съвместно при участието на партийния секретар и председателя на профкомитета на съответното предприятие.

София, 7 март 1957 г.

Н-к отдел „Иностранни операции“: *Й. Наков*

[Върху документа – надпис:]

1. Има ли отдела някои недост[атъци] въобще

2. Има ли кадри неотговарящи на задачите

3. Как работят с млад[ите] кадри

4. Как специал[истите] си предават знанията.

ЦДА, ф. 132, оп. 18, а.е. 1, л. 339–340, 341–356. Оригинал. Машинопис.

---

* *За определените от ЦУ на БНБ мерки за подобряване дейността на отдел „Иностранни операции“ виж също документи № 54 и 136.*

** *Изречението е задраскано.*

№ 52

ПИСМО ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ВЕЛА ЛУКАНОВА ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ И ДЪРЖАВНИЯ КОНТРОЛ КИРИЛ ЛАЗАРОВ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА УЧАСТИЕ НА ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА БНБ В ОБЩОТО ГОДИШНО СЪБРАНИЕ НА БАНКАТА ЗА МЕЖДУНАРОДНИ ПЛАЩАНИЯ В БАЗЕЛ

София, 27 април 1957 г.

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ
Отдел „Иностранни операции“
№ 05595

София, *27* април 1957 г.

ДО
МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ
И ДЪРЖАВНИЯ КОНТРОЛ
другаря КИРИЛ ЛАЗАРОВ

Т У К

Другарю Министър,

Получи се покана да изпратим представители на годишното събрание на Банката за международни плащания, със седалище гр. Базел, Швейцария, което ще се състои на 3 юни 1957 г.

Миналата година, по разпореждане на Министерския съвет, Българската народна банка беше представена на годишното събрание на Банката за международни плащания от трима души, включително Председателя на Банката. Това наше участие в годишното събрание беше посрещнато много добре от ръководството на Банката за международни плащания, както и от представителите на другите банки, с които беше установен контакт.

Намираме, че е целесъобразно и тази година да изпратим подходящи представители на годишното събрание, за което Ви изпращаме проекто-доклад до Министерския съвет и проекто-разпореждане.

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Председател:
В. Луканова

[Върху документа – надписи:]
Др. Несторов
Предложи не може ли един, а ако двама – един от М[инистерст]вото?
[- - -]
30.IV.[19]57

Др. Дацков
Изгответе една бележка от мое име до др. Министър. Аз считам, че тук случая е по-особен. Касае се до годишно събрание на Банка, член на която е Б. Н. Банка, а не държавата. По устава на тази банка БНБ има право на трима делегати. Мисля, че е правилно да отидат двама от нашата банка. При други случаи ние винаги сме настоявали да участвуваме, но в този случай е по-друго. Може да помислят банкерите, че пращаме комисар.
К. Несторов
30.4.[19]57 г.

ЦДА, ф. 163, оп. 87, а.е. 204, л. 76. Оригинал. Машинопис.

№ 53

ДОКЛАД ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ И ДЪРЖАВНИЯ КОНТРОЛ КИРИЛ ЛАЗАРОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ АНТОН ЮГОВ С ПРЕДЛОЖЕН ТЕКСТ НА РАЗПОРЕЖДАНЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА РАЗРЕШАВАНЕ НА БНБ ДА УЧАСТВА В ОБЩОТО ГОДИШНО СЪБРАНИЕ НА БАНКАТА ЗА МЕЖДУНАРОДНИ ПЛАЩАНИЯ В БАЗЕЛ СЪС СВОЙ ПРЕДСТАВИТЕЛ – ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛЯ ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ

София, след 30 април 1957 г.

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
ДРУГАРЯ АНТОН ЮГОВ
Т У К

Д О К Л А Д

от КИРИЛ ЛАЗАРОВ – Министър на финансите и държавния контрол

ОТНОСНО: участието на Българска народна банка на 27-то редовно годишно събрание на Банката за международни плащания, Базел – Швейцария.

ДРУГАРЮ ПРЕДСЕДАТЕЛ,

С писмо от 8 април 1957 година Банката за международни плащания, със седалище гр. Базел – Швейцария, уведоми Българска народна банка, че 27-то ѝ редовно годишно събрание ще се състои на 3 юни 1957 година.

Банката за международни плащания е основана през 1930 година от бившето Общество на народите с основна уставна цел – да съдействува за сътрудничеството между централните банки, да предоставя улеснения за международни финансови операции и да служи като агент за международни плащания.

От социалистическите страни в нея членуват централните банки на Полша, Чехословакия, Унгария, Румъния и България. Българската народна банка членува още от основаването на Банката за международни плащания с 4.000 акции за 2.500.000 златни швейцарски франка капиталово участие. За това капиталово участие ежегодно Българска народна банка получава полагащата ѝ се част от печалбата на Банката за международни плащания като дивидент. През 1956 година Българска народна банка е получила дивидент 140.000 швейцарски франка.

След 1947 година Българската народна банка не е изпращала свои представители за участие в годишните събрания на Банката за международни плащания.

От направените проучвания се оказа, че централните банки на другите социалистически страни ежегодно участвуват в работата на общите събрания на Банката за международни плащания. Някои от тези страни имат и кредитни операции с Банката за международни плащания.

Миналата година по решение на Министерския съвет Българска народна банка изпрати за годишното събрание на Банката за международни плащания делегация от трима души, възглавявана от Председателя на БНБ.

Намирам, че е целесъобразно и полезно Българската народна банка да участвува и на тазгодишното събрание на Банката за международни плащания, още повече, че в бъдеще може да се третира въпроса за получаване на кредит от тази банка.

Съгласно Устава на Банката за международни плащания, Българската народна банка има право на трима представители на събранията ѝ. Считам, че е правилно тази година банката да бъде представена на годишното събрание на Банката за международни плащания ат Зам.-председателя др. Георги Костов Терзиев.

Командировката е предвидена във валутния план на Българска народна банка за 1957 година.

С оглед на това предлагам, Министерският съвет да приеме следното

Р А З П О Р Е Ж Д А Н Е

Разрешава се на Българска народна банка да участвува в работата на 27-то редовно годишно събрание на Банката за международни плащания в Базел – Швейцария с представител – Георги Костов Терзиев – Заместник-председател на Българска народна банка.

Разходите да се извършат по валутния план на Българска народна банка за 1957 година, статия „Командировки“.

Пътуването да се извърши със самолет или влак I класа със спално легло.

[- - -]

4.V.57 г.

М И Н И С Т Ъ Р: *(п) К. Лазаров*

ЦДА, ф. 163, оп. 87, а.е. 204, л. 74–75. Оригинал. Машинопис.

№ 54

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА НА ОТДЕЛ „ИНОСТРАННИ ОПЕРАЦИИ“*

София, 30 август 1957 г.

ПРОТОКОЛ № 39

Заседание на 30 август 1957 година

Заседават: ВЕЛА ЛУКАНОВА, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ПЕТЪР Г. ПОПОВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ, РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ

Отсъствуват:

Присъствуват:

Заседанието се откри на 9 часа

Дневен ред:

1. Разглеждане доклад за резултатите от извършената ревизия на отдел „Иностранни операции“. Докладва Ангел Георгиев.

[...]

По точка 1.

Централното управление на Българската народна банка, след като разгледа данните в ревизионния акт за работата на отдел „Иностранни операции“, след зададените въпроси, отговори, разисквания, предложения и констатации за състоянието на работата на отдела, както и за качеството на ревизията,

взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Възлага се на главния ревизор др. Ангел Георгиев и началника на отдел „Иностранни операции“ др. Йордан Наков, под ръководството на др. М. Вельов да изготвят проекто-решенията, като се ръководят от следните указания:

– да се даде оценка на ревизията, че същата е разкрила подробно с голям фактически материал наличието на сериозни недостатъци в работата на отдел „Иностранни операции“.

Като слабост на ревизията да се отрази, че е продължила дълго време, с което е отнела възможността на ръководството на банката да вземе по-бързи и по-енергични мерки за отстраняване на съществуващите недостатъци.

– Да се даде оценка за състоянието на работата на отдел „Иностранни операции“, като се раздели на две части:

че Отделът е водил борба за запазване валутните интереси на страната; че той във втората

половина на 1956 година и през 1957 г. е положил сериозни усилия да постави редица остри актуални въпроси пред Министерството на търговията, отнасящи се както до работата на вносно-износните предприятия, а така също и за начина, по който те сключват сделките, неспазване от тях на редица основни положения на международните разчети.

– В оценката на отдела да се отрази и това, че ако в работата му по валутните въпроси съществуват слабости и недостатъци, то работата му по кредитната дейност е в крайно неудовлетворително състояние.

Да се охарактеризират слабостите по кредитната дейност и счетоводството на отдела и от какво произтичат те, тъй като са констатирани нарушения на елементарните правила по кредитирането и разплащанията, игнориране на преките указания на ръководството и нарушения на действуващите наредби и инструкции.

– Да се отбележи общо неудовлетворителния стил на работа, заключаващ се в забавяне на документите, в недостатъчно коректни отношения с международните кореспонденти.

След тези общи констатации решението да съдържа следните точки:

– Да се направят предложения за организационно преустройство в отдела; поради нарасналия обем на работата отдел „Иностранни операции“ да стане управление.

Въпросът за преустройството на отдела да се свърже с някои кадрови въпроси. Специално за този отдел да бъде определена структурата и строго определени функции за всеки сектор, които да се изложат писмено.

Да бъде обсъден въпросът за обособяване счетоводството на отдела, като се възглавява най-малко от старши счетоводител.

– Незабавно да се вземе под особен контрол кредитната дейност на отдела. Да се прегледа цялата процедура и техника, прилагана понастоящем; да се определят основните положения, засягащи въпроса за търсене на оборотните средства, обезпечението на заемите, за техните срокове, за отношението на банката по въпроса за дотациите от бюджета през времето, когато те още не са получени, с оглед на обезпечаване получаването им и някои други принципни положения, след което да залегнат в новата наредба за кредитиране на вносно-износните предприятия.

– Да се постави пред Министерството на финансите и държавния контрол за разглеждане начина на покриване плановите загуби, като се подчертае, че Централното управление счита за неправилен сегашния метод за окончателно уреждане на неполучените дотации от вносно-износните предприятия до края на годината, да се извършва след приемане годишния отчет и баланс на Министерството на търговията поради това, че относителният размер на плановите загуби е грамаден и вносно-износните търговски предприятия не разполагат с фонд за оказване временна финансова помощ за покриване на тези загуби. По този начин банката в течение на половин година е покривала разходи на бюджета, което не се счита като дейност на емисионен институт.

Въпросът за валутния контрол също да залегне в решението на Централното управление.

Да се постави въпросът за съвместното разработване на 986-то постановление на Министерския съвет и се направи предложение за разграничаване функциите на банката от тези на Министерството на финансите и държавния контрол, за да се избегне стоварването на отговорност от едно ведомство на друго.

Да се преразгледа Наредбата за кредитиране на вносно-износните предприятия.

Задължава се началника на отдел „Иностранни операции“ да установи пълен ажур на кореспонденцията с чуждестранните банки като на същите се отговаря в срок от 3 до 5 дни.

Възлага се на Секретариата да контролира спазването на сроковете при кореспонденцията на отдел „Иностранни операции“ с чужбина, като за всички случаи на нарушения да се докладва на ръководството на банката.

Да се проведе курс за изучаване на новата техника. За целта, ако е необходимо, да се изискат някои документи от Госбанк.

Да се ликвидира решително изостаналостта на банката в това отношение

Да се състави диференциран план за техническото обучение на кадрите.

Да се определи минимумът на знанията и изискванията, без който служителите не могат да работят в отдел „Иностранни операции“.

Началникът на отдел „Иностранни операции“ да засили връзките с Валутния отдел на Министерството на финансите и държавния контрол и Министерството на търговията за уреждане

някои въпроси по дейността на вносно-износните търговски предприятия, като даване мнения по документите, които засягат валутни въпроси, когато се дават на Министерския съвет и мнения при допускане нарушения от вносно-износните предприятия, по които банката не може да вземе самостоятелно решение.

В решението да се даде преценка и констатации за работата на Планово-икономическо управление и Централно счетоводство във взаимоотношенията им с отдел „Иностранни операции“.

Да се отбележи, че Планово-икономическо управление не извършва както трябва работата си по контрола на заявките по кредитната дейност на отдел „Иностранни операции“.

– Да се обърне внимание на управление Централно счетоводство да отговаря за състоянието на счетоводството във всички отдели на банката.

Управление Централно счетоводство ще носи отговорност и за счетоводството на отдел „Иностранни операции“, въпреки че е отделно обособен отдел.

За допуснатите нарушения и слабости в работата на отдел „Иностранни операции“, както и за самоволни решения без да се сезира ръководството на банката, за проявен бюрократизъм и затова, че са отминавани редица остри въпроси без да се сигнализира за тях пред ръководството, на някои служители от отдел „Иностранни операции“ да се наложат наказания, степента на които да се определи допълнително.

– В констатациите да се отбележи, че контролът на заместник-председателя др. Михаил Вельов към отдел „Иностранни операции“ е бил недостатъчен.

Възлага се на заместник-председателя др. Мих. Вельов да вземе под особен контрол цялостната работа на отдел „Иностранни операции“ в съответствие с констатациите на ревизионния акт.

Възлага се на др. М. Вельов, А. Георгиев и Й. Наков при разработката на решението на Централното управление, въз основа на настоящите общи указания, да определят отговорниците както и сроковете за изпълнение на задачите, залегнали в решението.

Възлага се на другарите М. Вельов, А. Георгиев и Й. Наков да предложат за разглеждане и приемане от Централното управление проекто-решението по работата на отдел „Иностранни операции“.

[...]

София, 30 август 1957 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: /В. Луканова/
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *Н. Шуманов*

ПРИЛОЖЕНИЕ: по т.т. 1–9 – 9 доклада и стенографски бележки.

ЦДА, ф. 132, оп. 18, а.е. 3, л. 43–46. Оригинал. Машинопис.

---

* *За определените от ЦУ на БНБ мерки за подобряване на дейността на отдел „Иностранни операции“ виж също документи № 51 и 136.*

№ 55

ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА РАБОТАТА НА БНБ ВЪВ ВРЪЗКА С ОСИГУРЯВАНЕ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЕТГОДИШНИЯ ДЪРЖАВЕН НАРОДОСТОПАНСКИ ПЛАН В СЪКРАТЕНИ СРОКОВЕ

София, 24 и 27 октомври 1958 г.

ПРОТОКОЛ № 39

Заседание на 24 и 27 октомври 1958 г.

Заседават: ВЕЛА ЛУКАНОВА, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ПЕТЪР Г. ПОПОВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ, РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ

Отсъствуват: –

Присъствуват: Тодор Ганчев от ЦК на БКП – на 24.X. и Драган Илиев – на 27.X., управителите на соф[ийските] банк[ови] клонове, Л. Манолов, Ж. Проданов, Б. Василев, Й. Наков, д-р К. Попов, Ас. Велинов, Ив. Николов, Г. Петров, П. Хавезов, К. Кузманов, Д. Касабов, Тр. Дончев.

Заседанието се откри в 14 съответно 9 часа

Дневен ред:

1. Разглеждане предложенията на актива при Централното управление по материалите от Пражкото съвещание на председателите на банките в социалистическите страни.

Централното управление на Българската народна банка, съвместно с началниците на управления и самостоятелни отдели, управителите на софийските банкови клонове и специалисти от управленията, разгледа предложенията на партийния и служебен актив при банката във връзка с обсъждането на материалите от Пражкото съвещание на ръководителите на банките от социалистическите страни, а също и други предложения за подобряване на банковата работа в светлината на директивата на Партията и Правителството за осигуряване изпълнението на петгодишния държавен народностопански план в съкратени срокове и

взе следното

РЕШЕНИЕ:

А. ПО КРЕДИТИРАНЕТО

I. За да се използува кредитът по-широко за разкриване и мобилизиране на допълнителни резерви в нар[одното] стопанство и се допринесе за създаване необходимата финансова база за изпълнението на петгодишния държавен народностопански план в съкратени срокове, Централното управление на банката приема да се внесат следните принципни промени в кредитирането:

1. Да се удължи срокът на заемите за малка механизация до две години, за да се разшири използуването на тези заеми за механизиране и рационализиране на съществуващата техника, за увеличаване на производството, подобряване качеството и разнообразяване асортимента на продукцията, като същевременно се снижава себестойността.

2. Да се преустанови кредитирането на ТПК със заеми по оборота, а нуждите им се задоволяват с разполагаемите средства по фонда за разпределение на оборотните средства при ЦС на ТПК, което ще стимулира кооперациите да провеждат по-строг режим на икономии и набират собствени оборотни средства за покриване на нуждите си, вместо да ползуват държавни средства под формата на банков кредит.

3. Да се засилят значително връзките на банката с държавните промишлени предприятия, като се разшири кредитирането им със заем по оборота, за да се подобрят и ускорят разплащанията им и се засили банковият контрол върху изпълнението на техните стопански и финансови планове.

4. Да се направят предложения за внасяне на изменения в тарифата на банката, като се увеличи лихвеният процент на заемите срещу свръхпланови запаси, на временните платежни заеми и просрочените заеми, за да се засили въздействието върху предприятията за ликвидиране на свръхплановите запаси и предотвратяване на нови такива, както и да се повишат отговорностите за финансовата дисциплина на предприятията.

II. За подобряване и опростяване на работата в банката и предприятията във връзка с кредитирането Централното управление приема да се внесат следните изменения в кредитната работа:

1. Да се разшири кредитирането на основата на единен окрупнен норматив, за да се повишат отговорностите на предприятията за икономичното използуване на оборотните средства. Кредитирането на основата на отделни нормативи да се извършва като изключение и то когато може да се осигури достатъчен контрол върху предприятията.

2. Да се премине към едновременно регулиране и проверяване обезпечението на заемите за авансиране и изкупуване по баланс, за да се опрости техническата работа на банката и предприятията.

3. Предприятията, които ползуват заеми за авансиране и изкупуване, да не се кредитират с

отделни заеми за сезонни разходи, а последните да се отпускат от заемните сметки за авансиране и изкупуване.

4. Да се разшири кредитирането с временни платежни заеми, като срокът на заемите се увеличи от 20 на 30 дни и отпускането им се извършва независимо от това дали недостигът от средства по разплащателната сметка е временен, за да се съдействува за разкъсване веригата на взаимната задлъжнялост в народното стопанство и се създадат условия за по-своевременно и точно установяване недостатъците на предприятията, възникнали по тяхна вина, а също така да се предотвратят възможностите за въвличане оборотните средства на добреработещите предприятия в оборота на лошоработещите предприятия. Временни платежни заеми да не се отпускат на предприятията, кредитирани по специална заемна сметка, тъй като платежният кредит за тези предприятия се отпуска по специалната сметка, доколкото са налице условия за това.

5. При неизпълнение на плана за печалбата само за IV-то тримесечие да се изискват мероприятия от предприятията за отстраняване на недостатъците и осигуряване изпълнението на плана за I-то тримесечие на новата година, но без да се иска догонване изпълнението на плана за печалбата за изтеклата година. Към тези предприятия да се въвежда специален режим на кредитиране, ако не изпълнят плана за печалбата за първото тримесечие на новата година. Към предприятия, които са представили мероприятия, но срокът за изпълнението им е изтекъл до края на годината, а не са ги изпълнили, специален режим на кредитиране да се въвежда, без да се искат нови мероприятия, ако планът за печалбата за първото тримесечие на новата година не бъде изпълнен.

6. Предложенията във връзка с подобряване кредитирането на търговските предприятия, в това число и предложенията за отказване изплащането и кредитирането на стоки, които не се търсят от населението, макар и да са предвидени в плановете на предприятията, да се включат в разработките към инструкцията за кредитирането на търговските предприятия и се обсъдят при нейното разглеждане.

7. Възлага се на началника на управление „Планово-икономическо“ др. П. Г. Попов да изготви писмо до Китайската народна банка, с което да се поискат сведения за начина на съставянето, за целите и използуването на кредитните планове.

8. Възлага на началника на управление „Търговски кредит“ др. Л. Манолов да влезе във връзка с ЦКС и продължи проучванията относно кредитирането на селските потребителни кооперации за изкупуване на селскостопански произведения, вместо това да се извършва от РКС, както и стабилността на процента за надбавките по изкупуването на селскостопански произведения, като направи съответни предложения за допълнение на Инструкция № 1 в частта ѝ за кредитирането със заеми за авансиране и изкупуване.

9. Обръща се внимание на началника на управление „Промишлен кредит“ др. Боян Василев, че не е положил достатъчно усилия за изпълнение на решението на Централното у[правле]ние за разширяване кредитирането на промишлените предприятия със заеми по оборота и го задължава незабавно да вземе мерки за изпълнението на това решение.

10. Възлага се на заместник-председателя др. Г. Терзиев да обезпечи изготвянето на проект за подобряване кредитирането със заеми по оборота, което да се отрази в общото изменение на Инструкция № 1.

11. Да се слеят заемите за малка механизация със заемите за ширпотреба и се разширят компетенциите на банковите клонове за разрешаването на тези заеми, които да се обсъдят при разглеждане измененията на Инструкция № 1.

12. Възлага се на началника на отдел „Земеделски кредит и доставки“ др. Тр. Дончев в срок до 15 ноември 1958 г. да представи в Централното управление проект за основните принципни изменения, които е належащо да се внесат в кредитирането на ТКЗС, като се консултира с управителите на Българска народна банка-2, Пловдив и Благоевския районен клон-София.

13. Възлага се на зам.-председателя др. Г. Терзиев да разгледа обстойно предложението на управление „Търговски кредит“ отпуснатите заеми срещу платежни документи да се отнасят в разплащателната сметка, а инкасото от кредитираните платежни документи да се отнася в заемната сметка, вместо в разплащателната сметка и да внесе предложение в Централното управление заедно с измененията на Инструкция № 1.

Б. ПО РАЗПЛАЩАНИЯТА

I. Да се скъсят сроковете за разплащанията между предприятията и се ускори обръщаемостта на техните оборотни средства, както и да се намали техническата работа в банката при извършването на разплащанията между предприятията, организациите и учрежденията, Централното управление на банката приема:

1. Да се въведе последващ отказ от акцепт на платежните документи като се запази предварителен акцепт към недобросъвестните доставчици. Този ред да се прилага и по отношение на ТКЗС, за да се повиши отговорността на ръководителите им за своевременността на плащанията. Да се изготвят предложения за изменение на наредбата за плащанията в този смисъл.

2. Да се разреши прилагането на акцептна форма и при местни плащания, като платежните искания се представят за инкасо на следния ден след предаване на доставката, работата или услугата.

3. Да се допускат плащания от особените сметки и с обикновени разплащателни чекове.

4. Да не се иска разрешение от управителя на банковия клон или негов заместник за извършване на плащанията чрез банката за суми под 400 лева.

5. Възлага се на зам.-председателя др. Г. Терзиев да подготви общ принципен доклад за перспективите и целесъобразността за внедряването в нашата страна на клиринговите разплащания и го внесе за разглеждане от Централното управление в срок до 31.XII.1958 г.

в. по емисионно-касовата работа

За да се повиши отговорността на управителите на банковите клонове по изпълнението на касовия план, да се ускори оперативното решаване на въпросите по касовото обслужване на предприятията, организациите и учрежденията и да се опрости формалността и техническата работа по изпълнението на касовата работа, Централното управление приема:

1. Сведенията за касовия план да се искат от предприятията, организациите и учрежденията, които имат месечни обороти по сметките си над 10.000 лв., а не над 5.000 лв., както е досега.

2. Българската инвестиционна банка да дава сведение за приходите и разходите по параграфи на касовия план, без да дава по отделно заявките на предприятията, и организациите.

3. Да не се искат сведения за касовия план от:

а) селските потребителни кооперации, като сведенията за тях се дават от РКС;

б) селсъветите, като сведенията за тях се дават от финансовите отдели при околийските народни съвети;

в) предприятията, учрежденията и организациите, чиито сметки се водят при ДСК, с изключение на ДЗИ.

4. Да не се лимитират плащанията за командировачни и стопанско-оперативни разходи.

5. Дава се право на управителите на банковите клонове, които систематически изпълняват емисионния резултат, да теглят суми от резервния фонд в рамките на утвърдения им план, без разрешение от Централното управление.

6. Осчетоводяването на емисионните операции да се извършва децентрализирано при банковите клонове, като остатъците по сметките се прехвърлят в Централното управление в края на всеки месец.

7. Да се съкрати номенклатурата на касовия план, като:

а) параграф 2 – „Постъпления от железопътен, воден и въздушен транспорт“ се слее с параграф 3 – „Постъпления от местен транспорт“;

б) параграф 6 – „Постъпления от предприятия за битово обслужване“ се слее с параграф 7 – „Постъпления от наеми и други комунални услуги“;

в) параграф 8 – „Постъпления от държавни заеми“ да се заличи;

г) параграф 3 – „Плащания за неселскостопански произведения“ се слее с параграф 9 – „Плащания за командировки, стопанско-оперативни и др.“

8. Да се даде право на управителите на банковите клонове да утвърждават касовите лимити на предприятията, учрежденията и организациите до 1.000 лева, а не само до 400 лв., както е досега.

9. Ревизирането на касовите лимити и касовите норми да се извършва по искане на предп-

риятията и организациите и когато банковите клонове намерят, че това е необходимо, като се изостави досегашното им ежегодно ревизиране.

10. Да се разреши на търговските предприятия да изплащат заплати на работниците и служителите със средства от дневните постъпления, но само за предприятия със здрава финансова дисциплина. Когато предприятията злоупотребят с даденото им разрешение и извършват злоупотреби или влошат финансовата дисциплина, дава се право на управителите на банковите клонове да отнемат дадените разрешения за изплащане на заплати от дневните постъпления.

Г. ПО ОБМЯНАТА НА ОПИТ МЕЖДУ БАНКИТЕ ОТ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИТЕ СТРАНИ

За да се повиши квалификацията на банковите служители, като се използва и опита на банките от братските социалистически страни, Централното управление приема:

1. Да се подготви и постави на разглеждане на първото съвещание на банките от социалистическите страни въпросът за обмяна на опит по кредитирането на ТКЗС в отделните социалистически страни. Във връзка с това възлага се на началника на отдел „Земеделски кредит и доставки“ др. Тр. Дончев да подготви съответните разработки.

2. В международната школа за банкови служители и за обмяна на опит между банките от социалистическите страни да участвуват предимно оперативни работници от Централното управление и банковите клонове, които знаят добре руски език и могат да разискват въпросите по съответната специалност.

3. Българската народна банка да участвува в списването на международното списание за обмяна на опит, като организира разработването на статии по нашата практика.

Д. ОБЩИ ВЪПРОСИ ВЪВ ВРЪЗКА С НАРОДНОСТОПАНСКОТО И ФИНАНСОВО ПЛАНИРАНЕ

1. По предложенията във връзка с народностопанското и финансово планиране, като въпросите за определяне нормативите на собствените оборотни средства от самите предприятия, за предоставяне право на предприятията сами да решават в кои случаи да използуват средствата за основен ремонт за ново капитално строителство, вместо за по-малко ефективния основен ремонт, за тримесечно, а не месечно премиране на работниците, които работят по норми и други, посочени в предложенията под №№ 12, 17, 80 и 81, Централното управление счита, че следва да се изчакат резултатите от изнесените предложения пред ЦК на БКП.

2. След като Централното управление се занимае с указанията на Министерския съвет във връзка с изпълнението на народностопанския план в съкратени срокове, да се внесат поправки в Инструкция № 1 за кредитиране на предприятията и стопанските организации, като се нареди на банковите клонове да използуват целия си опит и резултатите от анализите върху дейността на предприятията, като ги довеждат до знанието на директорите, партийните комитети и профорганизациите в предприятията, за да се подобрява планирането и изпълнението на плановете задачи.

Е. НЕПРИЕТИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ

Централното управление намира за нецелесъобразни и не приема следните предложения: №№ 4, 11, 15, 16, 18, 24, 25, 28, 30, 34, 35, 39, 40, 46, 47, 49, 51, 52, 54, 55, 57, 63, 64, 75, 76 и 78.

Ж. ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ВЗЕТИТЕ РЕШЕНИЯ

1. Да се изготви доклад до Министерския съвет във връзка с измененията, които следва да се внесат в основните банкови документи, като Устава на банката по отношение удължаване срока на заемите за малка механизация до две години, Наредбата за плащанията по отношение въвеждане последващия отказ от акцепт и други изменения, произтичащи от взетите решения. Докладът да бъде изготвен от Началника на управление „Планово-икономическо“ др. П. Г. Попов, с оглед да бъде внесен в Министерския съвет между 15 и 20 ноември 1958 година.

2. Началникът на управление „Търговски кредит“ др. Л. Манолов да представи проект за кредитиране на търговията, който да бъде разгледан от Централното управление на 6 ноември 1958 година.

3. Началникът на управление „Планово-икономическо“ др. П. Г. Попов да нанесе поправките в Инструкция № 1, произтичащи от взетите решения на Централното управление във връзка с предложенията по материалите от Пражкото съвещание на ръководителите на банките от социалистическите страни и другите предложения на партийния и служебен актив при банката, като в необходимите случаи се консултира и с инспектори по кредита при софийските банкови клонове. В измененията на Инструкцията да се включат и указанията, дадени с отделни окръжни след влизането ѝ в сила. Проектът за изменението на инструкцията да се представи и разгледа от Централното управление на 13 ноември 1958 г.

4. Предложението за измененията, които се налагат във връзка с контрола по фонда на работната заплата да бъде изготвено и представено в Централното управление в срок от 1 седмица.

5. Възлага се на началника на управление „Планово-икономическо“ др. П. Г. Попов в следващия брой на „Известия на БНБ“ да обърне внимание на банковите клонове да изпълняват правителствените разпореждания, публикувани в „Известия на Президиума на НС“, без да чакат специални указания с окръжни от Централното управление на банката.

София, 27 октомври 1958 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *В. Луканова*
за СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *П. Писаров*

ПРИЛОЖЕНИЕ: предложенията.

ЦДА, ф. 132, оп. 19, а.е. 2, л. 317–320. Оригинал. Машинопис.

№ 56

ДОКЛАД ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ВЕЛА ЛУКАНОВА ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ АНТОН ЮГОВ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ИЗДАВАНЕ НА ПОСТАНОВЛЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА УСТРОЙСТВОТО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, 21 февруари 1959 г.

До
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
другаря Антон ЮГОВ
Т У К

ДОКЛАД

от Вела ЛУКАНОВА, председател на
Българската народна банка

ОТНОСНО: Устройството на Бълг[арската] нар[одна] банка

Другарю Председател,

Преустройството на държавното и стопанско ръководство изисква да се направят някои съществени изменения и в устройството на Българска народна банка.

След премахването на прекаления централизъм в ръководството на народното стопанство и закриването на повечето стопански министерства заедно с управленията към тях, значителна част от въпросите, свързани с работата на банката, ще се решават вече в окръзите. Поради това и в изпълнение на задачите, поставени пред кредитната система в тезисите на доклада на др. Т. Живков, при новите условия значително ще се повиши ролята на банковите органи по места.

Като изхожда от тези съображения, Централното управление на банката счита, че сега първостепенно значение за успешното изпълнение на задачите, поставени пред банката, придобива правилното устройство на местните органи на Българска народна банка.

Предлаганият за утвърждаване проект за устройството на местните органи и на Централното управление на банката има за основа следните главни положения:

[...]

II. УСТРОЙСТВО НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БАНКАТА

При новото устройство на стопанското ръководство на страната и при положение, че се създават окръжни управления на банката, необходимо е значително да се опрости и намали апаратът на Централното управление на банката.

Понастоящем апаратът на Централното управление на Българската народна банка заедно със службите за операции с чужбина се състои от 413 служители, които се разпределят в 14 управления и отдели.

Основните изменения, които ние предлагаме да се направят в структурата на Централното управление, са:

1. Уедряване на отделните звена в апарата на Централното управление, като някои досегашни управления и отдели се обединят, а други се разформироват, а именно:

а) да се слеят в едно управление „Кредитиране на народното стопанство“ досегашните две кредитни управления – управление „Промишлен кредит“ и управление „Търговски кредит“ и един кредитен отдел „Земеделски кредит и доставки“.

Съсредоточаването на ръководството на цялата кредитна дейност в едно звено в банката ще осигури по-добро ръководство и инструктаж на банковите клонове по кредитната работа и ще се създаде възможност за по-цялостно разработване на всички проблеми, свързани с кредитната дейност на банката.

б) да се закрие „Планово-икономическо“ управление, като неговите функции се разпределят между управление „Емисионно-касово“, що се касае до планирането на паричното обръщение и управление „Кредитиране на народното стопанство“, що се касае до кредитното планиране и отчитане и разработването на всички документи, свързани с кредитната и разплащателната дейност на банката.

С това ще се отстрани едно междинно звено между оперативните отдели и ръководството и ще се създаде възможност да се работи по-задълбочено върху проблемните въпроси в самите оперативни служби, където се пораждат тия проблеми.

в) досегашните самостоятелни отдели и служби, а именно: Административен отдел, Поверителна служба и Секретариат да се присъединят към Финансовия отдел, за да се осъществи единство в изпълнението на бюджета на банката, материално-техническото снабдяване, ръководене на канцеларската, деловодна и архивна служби в банката, щатните въпроси и други.

2. Службите за операции с чужбина при банката, включени в сегашния отдел „Иностранни операции“, да се отделят от апарата на Централното управление на банката в самостоятелна Валутна дирекция с оперативно-стопански функции.

Валутните служби заемат особено място в апарата на банката. Тези служби не могат да се разглеждат като административно-управленчески апарат, тъй като извършват главно оперативна работа. Непрекъснатото нарастване на нашите търговски и други отношения с чужбина през последните години водят до голямо нарастване и на оперативната работа във валутните служби, което не може да бъде компенсирано с повишаване производителността на труда в тоя сектор. Обемът на работата във валутните служби нарастна извънредно много и особено се усложни във връзка със значителното разширяване на нашите икономически взаимоотношения с капиталистическите страни. Така например през 1955 година нашият взаимен стокообмен с капиталистическите страни е възлизал на 344,8 млн. валутни лева. През 1958 година той нараства на 777,4 млн. валутни лева или с 225%, а по плана за 1959 година се предвижда да нарастне на 1.562 млн. валутни лева или с 201% в сравнение с 1958 година.

Същевременно нарастна значително и стокообменът със социалистическите страни. Само през 1959 година се предвижда стокообменът ни с тия страни да нарастне в сравнение с 1958 го-

дина с 40,9%.

Развиха се значително и твърде сложните кредитни връзки с капиталистическите страни. Така, докато през 1955 г. ползувахме само при 2-3 банки общо около 3 млн. валутни лева краткосрочни кредити, понастоящем ползуваме краткосрочни кредити за около 200 млн. валутни лева.

Рязко се увеличиха и другите валутни операции, като арбитражи, гаранции, инкасо и др.

При това положение валутните служби, които в своята основа са оперативни, нарастват и ще нарастват заедно с нарастването на стопанския оборот, въпреки приеманите мерки за повишаване производителността на труда и подобряване квалификацията на служителите.

Поради това и за да се осигури по-оперативно придвижване на работата, не е целесъобразно тези служби да влизат в състава на апарата на Централното управление, а трябва да се обособят в специална Валутна дирекция, която да бъде под общото ръководство на Централното управление, но да има оперативна самостоятелност. Дирекцията ще осъществява своите функции въз основа на правилник, одобрен от Централното управление на банката.

Увеличаването на броя на служителите в това важно звено на банката и уреждането на въпроса за щатното разписание на това звено е крайно необходимо, за да се осигури по-доброто и изгодно за нашата страна извършване на валутните операции с чужбина и ефикасен контрол върху външнотърговския ни оборот.

Понастоящем във валутните служби на банката работят 120 служители при голямо напрежение, системно полагане на извънреден труд. Това се отразява отрицателно и върху качеството на извършваната работа. Увеличаването на броя на служителите във Валутната дирекция от 120 на 140 бройки се предлага за сметка на голямото намаление на броя на служителите във всички останали звена. При сегашния щат 413 бройки, ние предлагаме за апарата на Централното управление на банката 219 бройки и за Валутната дирекция – 140 бройки или предлаганият щат на Централното управление и на Валутната дирекция ще съставлява общо 359 бройки, т.е. с 54 бройки по-малко от досегашния щат на Централното управление на банката.

Тъй като Валутната дирекция има оперативно-стопански функции, правилно е нейният щат да се определя ежегодно с плановете по труда съобразно с обема на работата, както това е възприето и за клоновете на Българската народна банка, персоналът в които, съгласно решението на Министерския съвет от 14 октомври 1957 година също не се счита за административно-управленчески.

Във връзка с преустройството на апарата на Централното управление и обособяването на валутните служби в самостоятелна дирекция следва да бъде одобрена и съответна щатна таблица за Валутната дирекция. При изготвянето на предлагания проект за щатна таблица на Валутната дирекция сме се ръководили от големия обем и особената сложност и отговорност на работата в тази дирекция, а така също сме имали предвид разширяването на нейната компетентност, с оглед да може да се обезпечи много по-гъвкаво, своевременно и правилно извършване на валутните операции с чужбина, а така също обслужването и контрола на външнотърговските предприятия.

Отделянето на Българската народна банка от Министерството на финансите и преминаването ѝ в пряко подчинение на Министерския съвет, както и предлаганите изменения в структурата на банката, налагат да се внесат съответни изменения в нейния устав, за която цел предлагам проектоуказ, който моля да бъде приет от Министерския съвет и предложен на Президиума на Народното събрание.

Докладът е съгласуван с отдела „Планово-финансово-търговски“ при ЦК на БКП. Отделът е на мнение в централния апарат на банката да няма управления, а само отдели I и II категория, като отделите I категория бъдат с положение на сегашните управления, тъй като предполага, че във всички централни ведомства ще се установи такава структура. Ако действително се приеме такава структура за всички ведомства, против което ние не възразяваме, това съответно ще важи и за Централното управление на банката.

За да може да се пристъпи веднага към приспособяването на структурата на банката към новите условия на административното и стопанско ръководство в страната, моля, другарю Председател, да одобрите предлаганата структура и щат на централния апарат на банката, на Валутната дирекция и банковите клонове.

Предлагам следното

П О С Т А Н О В Л Е Н И Е:

1. Одобрява структурата на Централното управление, Валутната дирекция и местните органи на Българската народна банка, съгласно приложение № 1.

2. Намалява щатния брой на служителите в поделенията на Българската народна банка в страната за 1959 г. от 4.950 на 4.650.

Задължава Централното управление на Българската народна банка да разпредели тези бройки между окръжните управления и банковите клонове съобразно с обема и изискванията на работата.

3. Одобрява щатната таблица за ръководните и специфични длъжности на окръжните управления на Българската народна банка, съгласно приложение № 2.

4. Одобрява щат на Валутната дирекция на Българската народна банка за 1959 г. от 140 бройки и щатна таблица на Валутната дирекция, съгласно приложение № 3.

Броят на служителите във Валутната дирекция да се определя ежегодно с плановете по труда, въз основа на обема на работата.

5. Одобрява щат на Централното управление на Българската народна банка за 1959 г. – 219 бройки.

6. Предлага на Президиума на Народното събрание да издаде указ за изменение устава на Българска народна банка, съгласно приложения проект.

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Председател:
В. Луканова

София, *21* февруари 1959 г.

ЦДА, ф. 136, оп. 29, а.е. 422, л. 27, 32–36. Оригинал. Машинопис.

№ 57

РАЗПОРЕЖДАНЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА УСТРОЙСТВОТО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, 11 април 1959 г.

РАЗПОРЕЖДАНЕ № *444*
НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ

протокол № 14 на
засед[ание] на Бюрото на
МС на 8.IV.1959 г.

от *11 април* 195*9* год.
ЗА: устройството на Българската народна банка
по доклад № 414 от 21.II.1959 год.
председателя на Българската народна банка вх. № 27-1

МИНИСТЕРСКИЯТ СЪВЕТ РАЗПОРЕЖДА:

1. Щатните бройки на Централното управление на Българската народна банка за 1959 година да се намалят с 54, а щатните бройки в поделенията на Банката – най-много със 120.

2. Възлага на председателя на Българската народна банка:

да утвърди структурата на Централното управление на Банката, като уедри отделните зве-

на в апарата ѝ с оглед да се осигури по-оперативно ръководство;

да утвърди структурата на банковите клонове, като изгради окръжни банкови клонове в седалищата на окръжните народни съвети и банкови клонове в други населени места в окръга съобразно с нуждите за оперативно и бързо обслужване на предприятията и в съгласие с изпълнителните комитети на окръжните народни съвети.

Закриването на досегашни банкови клонове да се допуска само след основна проверка и съгласуване със съответните окръжни народни съвети.

3. Утвърждава временна щатна таблица за ръководните длъжности и специалисти в окръжните банкови клонове, съгласно приложение № 1.

Категориите на окръжните банкови клонове да се определят от Българската народна банка съгласувано с Комитета по труда и цените.

4. Разрешава на председателя на Българската народна банка в рамките на утвърдения щат от 359 бройки да създаде валутно управление в структурата на Банката. Броят на служителите за валутното управление за в бъдеще да се определя ежегодно с плана по труда въз основа на обема на работата.

5. Комитетът по труда и цените до края на 1959 година да проучи и установи съгласувано с ръководството на Българската народна банка условни норми и показатели за работата на служителите в банковите клонове и валутното управление, които да послужат за база при определяне бройките и фонда на работната заплата за 1960 година.

6. Утвърждава измененията в Устава на Българската народна банка, произтичащи от промените в държавното и стопанско ръководство.

Предлага на президиума на Народното събрание да издаде указ за изменяне Устава на Българската народна банка, съгласно с приложения проект.

Изпълнението на разпореждането се възлага на председателя на Българската народна банка и Комитета по труда и цените.

София, ... април 1959 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ:	(п) А. Югов
ЧЛЕН НА БЮРОТО НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ:	[- - -]
СЕКРЕТАР НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ:	*Ат. Войнов*
, РЪКОВОДИТЕЛ НА ГРУПА:	*М. Илиев*
П О М О Щ Н И К:	*Мих. Михов*
за РЪКОВОДИТЕЛ НА ЮРИДИЧЕСКАТАГРУПА:	[- - -]

ЯИ/

ЦДА, ф. 136, оп. 29, а.е. 422, л. 1–2. Оригинал. Машинопис.

№ 58

ЗАПИСКА ОТ ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ АНТОН ЮГОВ С МНЕНИЕ И ПРЕДЛОЖЕНИЕ ПО ДОКЛАДА НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ВЕЛА ЛУКАНОВА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА УСТРОЙСТВОТО НА БАНКАТА

София, април 1959 г.

ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ

З А П И С К А

ОТ ЗАМЕСТНИК ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ

По доклад № 414 от 21.II.1959 г.
на Председателя на Българската народна банка вх. № 27-1

Предложения от Българската народна банка проект за устройство на Централното управление на Банката и на местните ѝ органи обсъдихме с другарите В. Луканова и Г. Манев.

Измененията в структурата на Централното управление, които банката предлага, се свеждат главно до оедряване на отделните звена в апарата, като някои от досегашните управления и отдели се обединяват, други разформироват с оглед да се съсредоточи ръководството по кредитната дейност; по чуждестранните операции, по бюджета, снабдяването и други в по-едри и по-оперативни служебни звена.

Във връзка с тези промени се предлага да се намали сегашният щат на Централното управление от 413 на 359 бройки, или с 54 бройки.

Предлаганото изменение на структурата и съкращенията на щатните единици в Централното управление на банката намираме за правилно.

Колкото се отнася до предложението за обособяване на отдел чуждестранни операции в самостоятелна Валутна дирекция с нови щатни таблици, предвиждащи увеличение на заплатите на служителите в нея, преценихме, че е по-правилно с оглед на нарастването на работата на валутните служби поради разширяване на стокообмена да се обособи валутно управление в системата на Банката по действуващия ѝ щат. С това предложение др. В. Луканова е съгласна.

Измененията в структурата на банковите клонове по места, които Банката предлага, се свеждат главно до изграждане на окръжни банкови клонове, съкращаване на щатни бройки в клоновете с около 300 и утвърждаване на нова щатна таблица с увеличени заплати за ръководните длъжности и специалисти в окръжните банкови клонове.

Изграждането на окръжни банкови клонове е пряко свързано с реорганизацията на стопанското и държавно ръководство, което изисква в новите окръзи банковите звена по-отблизо да организират кредитната, разплащателната и др. дейности в територията на окръга в съответствие с нарежданията на Банката.

Наред с тези функции окръжните управления на Банката ще имат и оперативни служби, които ще обслужват непосредствено предприятията, организациите и учрежденията в окръжния град и в най-близките селища.

Въпрос за двойно подчинение на окръжните банкови клонове не се поставя, тъй като дейността на Банката по кредитирането, паричното обръщение и др. се нуждае от централно ръководство. По тези причини и за в бъдеще основна единица, която ще осъществява банковата дейност по места и ще обслужва предприятията, учрежденията и организациите остава банковият клон. Банковите клонове ще имат пълна оперативна самостоятелност да раздават кредити, да изпълняват задачите по регулирането на паричното обръщение, по разплащанията в народното стопанство и да провеждат контрол чрез лева за дейността на предприятията, учрежденията и организациите в определените им за обслужване райони.

Такава оперативна самостоятелност на основната банкова единица – банковия клон – е необходима, за да не се предизвика забавяне и затормозяване в банковото обслужване на предприятията и да не се отдалечи банковият контрол от контролираните предприятия.

Сега Българската народна банка има 134 клона с 4950 служители. Ние считаме, че след преустройството не бива в никакъв случай да се допусне влошаване или забавяне на банковото обслужване на предприятията, учрежденията и организациите. Същевременно банковите клонове трябва да се организират така, че да могат с успех да отговарят на нарасналите изисквания за провеждане на по-ефикасен контрол чрез лева и оказване на въздействие върху предприятията за подобряване на тяхната работа и за изпълнение на плановете в съкратени срокове. Поради това определянето на селищата, в които трябва да има банкови клонове, трябва да се решава съгласувано с окръжните народни съвети, като на първо време се съкратят не повече от 150 щатни единици. За

това способствува оедряването на предприятията и организациите и повишаването на производителността на труда на банковите служители. Комитетът по труда и цените съгласувано с Банката трябва да установят по-ефикасни норми и показатели.

Тъй като досега Банката нямаше окръжни поделения, др. В. Луканова предлага да се утвърди нова щатна таблица за тях с ниво на заплатите 1800 лева за началника на клона, по 1,600 лева за заместника и главния счетоводител, от 1,200 до 1,300 лева за зам. счетоводителя и завеждащ сектора, от 1,100 до 1,200 лева за старши инспектора и старши икономиста и от 1,000 до 1,100 лева за инспектора и икономиста.

Сегашната заплата на управителите на клона е от 1,100 до 1,200 лева, на главния счетоводител от 900 до 1,000 лв., на инспекторите с висше образование от 700 до 800 лв. и др.

Предлаганите заплати от Банката са доста високи и ще създадат някои несъответствия със заплатите на ръководните кадри и специалисти в Централното управление на Банката и в окръжните звена на Българската инвестиционна банка, Държавния застрахователен институт, Държавната спестовна каса, а така също и с нивото на заплатите на ръководителите на държавните предприятия. Така например директорите на най-големите заводи у нас – ДМЗ „Ленин“, Химкомбината „Сталин“, корабостроителния завод „Г. Димитров“ и др. с повече от 5,000 работници получават заплата от 1620 до 1740 лева.

Изхождайки от естеството на новите задачи на окръжните банкови клонове, предимно планово обобщителни и контролни, считам, че заплатите на управителите не бива да са по-високи от 1,600 до 1,400 лева според категорията на клона, а за главните счетоводители от 1,400 до 1,200 лева, като в съответствие с тях се определят и заплатите на основните специалисти – ст. инспектори и инспектори.

Тъй като на ръководителите на ведомствата е дадено право да внасят промени в структурата, считам, че Министерският съвет трябва да утвърди само съкращенията на щатните бройки на Централното управление на банковите клонове, създаването на валутно управление, временната щатна таблица на ръководните длъжности в окръжните банкови клонове и произтичащите от това изменения в Устава на Банката.

Предлагаме Министерският съвет да утвърди приложеното проекторазпореждане.

София, април 1959 година

ЧЛЕН НА БЮРОТО НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: /п/

РЪКОВОДИТЕЛ НА ГРУПА: /п/ Хр. Николов

П О М О Щ Н И К: /п/ М. Михов

ЦДА, ф. 117, оп. 21, а.е. 140, л. 5–8. Оригинал. Машинопис.

№ 59

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА СЪГЛАСУВАНЕ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИТЕ ЗАДАЧИ НА БАНКАТА И МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ

София, 15 април 1960 г.

ПРОТОКОЛ № 15

Заседание на 15 април 1960 година

Заседават: КИРИЛ НЕСТОРОВ, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ, ПЕТЪР ПОПОВ и ЛЮБОМИР МАНОЛОВ

Отсъствуват: Нешо Царевски

Присъствуват: А. Георгиев, Г. Димов, Н. Дацков, Ж. Проданов, А. Вескова, А. Велинов, Тр. Дончев, Й. Наков, Д. Калинов, Д. Димиев, Б. Василев и П. Петков

Заседанието се откри в 10.30 часа.

Дневен ред:

[...]

3. За съвместната работа между Банката и Министерството на финансите.

Докладва К. Несторов.

[...]

По точка 3.

Централното управление след като разгледа въпроса за съвместната работа на Банката с Министерството на финансите взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. При изпълнението на общи задачи между Банката и Министерството на финансите, засегнатите въпроси да се съгласуват предварително от съответните началници на управления и отдели.

2. Централното управление на Банката препоръчва на партийния секретар при същото – др. Проданов, да поддържа връзка с партийния секретар при Министерството на финансите.

[...]

София, 15 април 1960 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *К. Несторов*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *В. Николов*

ЦДА, ф. 132, оп. 22, а.е. 1, л. 379. Оригинал. Машинопис.

№ 60

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ОТ ГЛАВНИЯ РЕВИЗОР НА БНБ АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ЗАСИЛВАНЕ НА ВЪТРЕШНИЯ КОНТРОЛ ВЪВ ВАЛУТНОТО УПРАВЛЕНИЕ*

София, 25 май 1960 г.

МЕРКИ ЗА ЗАСИЛВАНЕ ВЪТРЕШНИЯ КОНТРОЛ В ЦЯЛАТА СТРУКТУРА НА ВАЛУТНОТО УПРАВЛЕНИЕ

1. Главният счетоводител на Валутното управление да обхване, направлява и контролира счетоводно-оперативната работа във всички звена на Валутното управление и да организира и обезпечи взаимната им връзка.

2. Вместо обособената една обща отделена от службите контрола за всички валутни операции, да се създадат необходимия брой отделни контроли за всяка служба или за група сродни служби, с оглед да се подобри специализацията на контрольорите, да се създаде по-близка и поздрава връзка между тях и съответните служби.

3. Да се вмени в задължение на отговорниците на отделните служби да следят работата на обособените към тях контроли, с оглед текущата счетоводно-оперативна работа да се отправлява и контролира по определен вътрешен график, своевременно, правилно и задълбочено.

В това отношение да съгласуват нарежданията си с главния счетоводители на Валутното управление.

4. Измежду старшите инспектори по кредита да се определи един от тях за отговорник, който да осъществява непосредствено ръководство и контрол върху работата на останалите инспектори по кредита, както е предвидено в Правилника за вътрешния трудов ред в банката.

5. Да се обезпечи необходимата връзка между счетоводно-оперативните служби и отговор-

ниците на същите от една страна и инспекторите по кредита – от друга, за да се набелязват и вземат своевременно мерки за разкриване и отстраняване системните и по-значителни нередовности допускани от външно-търговските предприятия.

В случаите, когато въпреки това предприятията не вземат мерки за отстраняване на нередностите, да се докладва на ръководството на Валутното управление за съответна намеса и въздействие.

София, 25.V.1960 г. ГЛ[АВЕН] РЕВИЗОР: *А. Георгиев*
ИБ

ЦДА, ф. 132, оп. 22, а.е. 3, л. 186. Оригинал. Машинопис.

* *Виж също документ № 61.*

№ 61

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С ПРИЛОЖЕН ДОКЛАД И С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА НА ВАЛУТНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА*

София, 21 септември 1960 г.

ПРОТОКОЛ № 59

Заседание на 21 септември 1960 година

Заседават: КИРИЛ НЕСТОРОВ, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, НЕШО ЦАРЕВСКИ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ, ГЕОРГИ ДИМОВ И НЕДЕЛЧО ДАЦКОВ.

Отсъствуват: –

Присъствуват: Н. Гуговски – ЦК на БКП, М. Михов – Мин. съвет, Ц. Бочев – Държ. контрол, Д. Донев, Л. Георгиев, Ст. Марков, В. Касапов, А. Ангелов, Й. Наков, П. Попов, Н. Василев, д-р К. Попов, А. Вескова, Д. Димиев, П. Петков, Ив. Марков, Д. Калинов, Ив. Бурилков, Ст. Бангов, В. Владимиров, Хр. Каранов, К. Шиваров, Хр. Тишинов, П. Томов, А. Антонов, Йор. Йоцов, Г. Наков, Ал. Велнев, Ив. Янков.

Заседанието се откри в 9 часа

Дневен ред:

1. Доклад за извършената ревизия на управление „Валутно“.

Докладва А. Георгиев

[...]

<u>По точка 1.</u>

Централното управление изслуша доклада на главния ревизор – др. А. Георгиев за извършената ревизия на управление „Валутно“ за времето от 1.I.1959 год. до 31.XII.1959 година.

По доклада се изказаха другарите: Р. Чубриев, Г. Димов, д-р К. Попов, П. Попов, Б. Василев, Й. Наков, Д. Калинов, Ал. Велков, Н. Дацков, Н. Царевски и Г. Терзиев.

След направените изказвания по доклада, Централното управление взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Определя комисия под ръководството на зам. председателя – др. Н. Царевски и състав: Н. Дацков, А. Георгиев, Г. Димов, П. Попов и д-р К. Попов, която да изготви предложение за мерките които трябва да вземе ръководството на управление „Валутно“ за отстраняване констатираните от ревизията слабости, за недопускане на такива в бъдещата му работа и набележи конкретни мероприятия.

Срок 5.X.1960 год.

2. Същата комисия да разгледа основно проекто-правилника на управление „Валутно“ за задачите, структурата и компетентността на служителите при същото по т. 2, като вземе под внимание направените бележки по него от другите управления и доклада по т. 3 за резултатите от реорганизацията на управление „Валутно“, след което да бъде пуснат на подпис от членовете на Централното управление.

Срок 5.X.1960 год.

[...]
Приложение: материалите по т. т. 1 до 3.

София, 21 септември 1960 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА Ц. у. на БНБ: *К. Несторов*
СЕКРЕТАР НА Ц. у. на БНБ: *В. Николов*

[Върху протокола – надпис:] *Преписката е поправена и раздадена на 22.IX.1960 година*

ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА
ТУК

ДОКЛАД

от Ангел Георгиев, главен ревизор при същата банка

ОТНОСНО: Извършената ревизия на Валутното управление при Центр[алното] у[правле]ние на банката

Другарю Председател,

Ревизията на Валутното управление при Централното управление на банката за времето от 1 януари 1959 година до 31 декември 1959 година констатирва, че управлението общо е успяло да се справи с нарастналата работа, вследствие разширения стокообмен и културни връзки с чужбина и развитие на ползуваните краткосрочни кредити с капиталистическите страни, което се е отразило в по големия брой на издадени акредитиви, гаранции, чуждестранно инкасо и на нестоковите плащания. Подобрена е отчетността чрез въвеждане на нови балансови сметки, на нови формуляри – общи за писма и операционни бележки. Осъществени са някои организационни подобрения в службите. Изготвена е и приета от Централното управление на банката Инструкция по кредитирането, с която работата е значително подобрена и е постигната по-голяма точност и прегледност.

Тези подобрения обаче не са били достатъчни и не са засегнали цялостно организацията и отправлението на работата по отделните дейности. При ревизията е установено, че са допускани нарушения на правителствени и банкови разпореждания и съществени слабости, по съществени от които са:

1. По кредитирането главните нередовности и слабости са при проверка обезпечението на банковите заеми. Не са изключвани от обезпечение залежали стоки; не са спадани наличните собствени оборотни средства, каквито е имало в някои предприятия, или са спадани такива, без да ги е имало налице; не са спадани дължимите суми към купувачи в чужбина; приемани са за обезпечение стари вземания от доставчици и купувачи, неотговарящи на условията за кредитиране; неправилно е намалявано обезпечението на заемите със сумата на доставчиците по кредитните спогодби; приемани са за обезпечение вносни и износни стоки на път, без да са изисквани сведения за установяване доколко същите отговарят на условията за кредитиране.

В резултат на това в едни случаи предприятията са ползували в повече заеми, а в други са били затруднявани, поради отпускането на заеми в по-малък размер или от неправилно изискване на заеми.

В повече заеми са ползувани: от ДСП „Булет“ за времето от м. януари до април 1959 г. – 2.119.000 лв., ДТП „Индустриалимпорт“ за м. май 1959 г. – 6.818.000 лв.; ДТП „Техноимпекс“ от м. юни до м. септември 1959 г. – 4.948.000 лв.; ДТП „Винпром“ за м. юни 1959 г. – 1.812.000 лв. и др.

В по-малко са отпуснати заеми или са изискани неправилно: от ДТП „Металимпорт“ за м. март 1959 г. – 12.428.000 лв., м. май с.г. 6.328.000 лв., м. юни – 20.588.000 лв.; ДТП „Индустриалимпорт“ за м. юли 1959 г. 12.719.000 лв. и др.

Освен това при наличие на просрочени заеми по износа повече от 30 дни за ДТП „Булгарплодекспорт“ не е въвеждан режим за изискване превишение на плащанията над постъпленията по заемната сметка, а за ДТП „Металимпорт“ режимът е въведен с голямо закъснение.

Не е изисквано правилното отразяване на бюджетните разлики в балансите на някои външно-търговски предприятия, а това не е давало възможност за точна проверка на обезпечението.

При наличие на големи авоари по разплащателните сметки същите не са използувани за плащане на ценовите разлики в полза на бюджета, а това е ставало за сметка на заемните сметки и неоснователно е увеличаван дългът по тях. Такива са случаите по сметките ДТП „Химимпорт“, ДТП „Техноимпекс“ и ДТП „Рудметал“.

Въздействието за по-бързо ликвидиране на просрочените заеми не е било достатъчно. Инспекторите по кредита са установявали слабостите в работата на предприятията и нарушение на банковите разпоредби, които са причинявали финансовите им затруднения, но не е действувано настойчиво и своевременно за тяхното отстраняване. Това особено е подчертано при ДТП „Металимпорт“, където систематически се е закъснявало с фактурирането на продадените стоки, което е водило до забавяне на плащането от купувачите и увеличаване размерът на некредитируемите вземания. Въпреки че това положение е установявано на няколко пъти, то е продължило до началото на 1960 г. и още не е напълно ликвидирано.

Не са постигнати съществени резултати и по намалението на дебиторската задлъжнялост при повечето предприятия, с изключение на съдебните вземания.

Контролът на инспекторите по кредита и мерките за въздействие по изпълнението на плановете по вноса и износа от външно-търговските предприятия, невинаги са били своевременни и достатъчни. Проверките са извършвани със закъснение, неизпълнението е установявано обикновено след изтичане на тримесечието, или през последния месец на същото и затова, когато неизпълнението на износа се е дължало на предприятията – заготвители, въпросите са поставяни късно пред кредитното управление и съответните банкови клонове. Освен това не винаги е проследявано за взетите мерки за въздействие и за резултатите.

2. <u>По фонда работна заплата</u> – докато при предварителния контрол не са допуснати съществени слабости, последващият контрол е бил подценен и крайно нередовен. Проверките по законосъобразното и икономично разходване на фонда работна заплата, вместо веднаж на шест месеца, са извършвани за година или година и половина, а на ДТП „Металимпорт“ на 26.II.1959 г. е била извършена веднаж проверка за две години – от 1.I.1957 г. до 31.XII.1958 г., не е била извършена през 1959 г. проверка на ДТП „Химимпорт“ и ДТП „Хранекспорт“, въпреки че при последните проверки са били разкрити сериозни нередовности и нарушения. Други предприятия като ДТП „Разноизнос“ и ДТП „Булгартабак“ не са проверявани след 31.III.1959 г. С това съществуващите нередовности в предприятията не са разкривани или са разкривани с голямо закъснение, с което контролът е губил своето значение и въздействие.

3. <u>По наредбата за плащанията</u> е обърнато внимание главно на формалната страна на разпорежданията ѝ – на правилното съставяне на платежните документи, на документиране отказите от акцепт и пр. Недостатъчна е била обаче и не винаги своевременно е провеждана работата за осигуряване навременното разплащане между предприятията и спазване на договорната дисциплина. Външно-търговските предприятия са извършвали плащанията си в много случаи със закъснение, а някои от тях за забавяли издаването на сметко-фактурите за продадените вносни стоки, изпускали са сроковете за издаване на платежни искания и са ставали причина за забавяне плащанията от купувачите. В това отношение въздействието не е било достатъчно. Проверките в предприятията са били извършвани със закъснения, санкции за нарушенията не са налагани и слабостите не са предотвратявани.

Не е въздействувано за намаляване броя на отказите от акцепт, който при някои предприятия е бил твърде голям, а много от отказите са били за дребни суми и са се дължали на неспазване и неизясняване на договорните отношения.

4. По основния ремонт – не е въздействувано достатъчно върху външно-търговските предприятия за своевременно представяне документите във връзка с откриване финансирането на основния ремонт, поради което в повечето случаи същите са представяни след като ремонтът е бил завършен и е трябвало да се извърши плащането.

Сериозно е изоставал и тук последващият контрол за правилното и целево изразходване на отпуснатите средства за основен ремонт. В някои предприятия като ДТП „Хранекспорт“ и ДСП „Булет“ не са извършвани проверки през 1958 и 1959 г., а в други през 1959 г. е извършена само по една проверка, вместо една проверка на тримесечие.

По акредитивите са допускани редица нередовности и слабости, последицата от които е забавянето в реализацията на валутата от износа; несвоевременно освобождаване на ползуваните кредити в чужда валута; несвоевременно поставяне на разположение на вътрешно-търговските предприятия левовата равностойност и ненавременно извършване на плащанията по вноса и пр.

5. По акредитивите за внос е констатирано: откриване на акредитиви с разрешения на служители от Министерството на външната търговия, които не са имали съответна компетентност, а в някои случаи и без такова разрешение; не е поставян и уреден въпросът на компетентността при разрешаване увеличение размера на акредитивите, както и за продължаване сроковете им, поради което практиката в министерството е била различна и така е приемана от службите в управлението. Отпускана е неклирингова валута по акредитиви с разрешение на заместника н-к управление Йордан Наков и в не малко случаи н-к отдел Иван Бурилков, въпреки че според инструкцията тази компетентност е на председателя на банката или на негов заместник; не са взети мерки за уточняване компетентността по отпускане на клирингова валута, а разрешенията са давани обикновено от зам. н-к на управлението Йордан Наков или от началника на отдел Иван Бурилков; изпълнявани са нареждания за съществени изменения в условията на акредитивите подписани от неоторизирани лица от външно-търговските предприятия; не е следено своевременно и не е достатъчно въздействувано външно-търговските предприятия да поискват в определения срок продължаване валидността на акредитивите или анулиране на неизползувания остатък и да съобщават причините за нереализиране на износа, което е имало за последица замразяване на валута или ненужно ангажиране на чуждестранни кредити, както и забавяне на заверенията в лева по сметките на външно-търговските предприятия; не е следено редовно същите предприятия да потвърждават навреме редовността на изпратените им документи платени под резерв; не е въздействувано също предприятията да изискват навреме от контрагентите си продължение на сроковете по акредитивите; осчетоводяването на акредитивите, на получените от чуждестранните коресподенти задължения за лихви, комисиони и разноски е ставало систематически със закъснения от по няколко дни, а не рядко и със значително по-големи закъснения; забавяно и събирането на банковите разноски по отправени телеграми във връзка с откриване и изменения условията на акредитивите.

6. По акредитивите – износ – в много случаи външно-търговските предприятия са представяли документите по износа със забавяне, но от управлението не е въздействувано достатъчно за редовност в това отношение, вследствие на което са забавяни плащанията, а при акредитивите без покритие на реализацията на валутата; не е изискано и не е въздействувано достатъчно пред тези предприятия при нереализиране на износа в срока на акредитивите, както и при продължаване на сроковете на последните, включително и когато това е ставало многократно, да посочват причините за нереализиране на сделките, а и в това отношение не са правени редовно и проверки в предприятията; изпълнявани са нареждания за откриване на акредитиви, неоформени с подписите на оторизирани лица от чуждестранната банка, съобразно съответните спесимени, с което при плащанията, банката е излагана на риск; не е въздействувано резултатно външно-търговските предприятия да уговарят със своите контрагенти издадените от чуждестранните банки акредитиви да бъдат изпращани чрез банката или да уведомяват същите незабавно в случаите, когато предприятията са получавали такива акредитиви направо от чуждестранната банка – с това банката е лишавана от чуждата валута за комисионата по авизиране и плащане на тези акредитиви, както и от възможност да следи за срока на акредитива и своевременното реализиране на износа; осчетоводява-

нето на акредитивите е ставало обикновено със закъснение от 2 до 3 дни, а в някои случаи и до 30 дни; обикновено с по няколко дни е забавяно и осчетоводяването на документите по извършен износ; въпреки разпорежданията на тарифата за валутните операции на банката, комисионната 1‰ за авизиране на външно-търговските предприятия условията на акредитивите открити в тяхна полза, да се събира от чуждестранната банка, в управлението са приемани акредитиви, в които е предвидено комисионата да бъде в тежест на външно-търговските предприятия, но и това не е изпълнявано. По този начин банката е лишавана от валутата за съответната комисиона и разноски, а с несъбирането им и от външно-търговските предприятия, изобщо от своите права за услугата. Този въпрос е бил изнесен от ревизията през 1957 г., но не са взети мерки за изправяне.

При отправление на работата по акредитивите както по вноса така и по износа, е допускано съществени въпроси да бъдат решавани от служители на оперативните служби, вместо да се докладват на ръководството на управление за съответно разглеждане и решаване.

7. По гаранциите, които чуждестранните кореспонденти са откривали по нареждане на фирми от капиталистическите страни в полза на външно-търговски предприятия по българския износ, Валутното управление е възприело и прилагало съответните положения на инструкцията и тарифата, отнасящи се за акредитивите по износа, тъй като за тези гаранции в съществуващите инструкции и в тарифата няма съответни разпореждания. Въпреки това не е бил поставен въпросът за съответно допълване на инструкциите.

Допусканите нередовности и слабости при гаранциите са подобни на тези при акредитивите – неспазване определените компетентности от Министерството на външната търговия и тези на банката, неиздирване причините за нереализиране на износа в определения срок по гаранциите, недостатъчно въздействие на предприятията за срочно предоставяне на документите по извършен износ, неправилно и несвоевременно начисляване и събиране на комисиони, несвоевременно осчетоводяване на операции по гаранциите и пр.

8. По компенсациите, реципрочните сделки, реекспорта и сделките „але–ретур“, за които в съществуващите инструкции също няма достатъчно указания, са допускани сериозни слабости – компенсиране валута извън банката; небалансиране на издадени акредитиви по вноса с тези по износа, а и на фактическия реализиран внос и износ; не са съобразявани сроковете на откриваните акредитиви с компенсационно разрешение; не са спазвани акредитивните срокове, а и причините за това не са издирвани.

Последиците от това са – отклонявано е постъпването на чужда валута или и забавяно реализирането ѝ, допускано е стоково кредитиране на чуждестранни фирми от външно-търговски предприятия и замразяване на валута.

9. По валутното инкасо – във връзка с вноса и износа за капиталистическите страни – не са спазвани или неправилно са прилагани съществени разпореждания на инструкцията, като: изобщо не е упражняван контрол дали по представените документи за инкасо има разрешение от Министерството на външната търговия плащането по износа да се извърши чрез инкасова форма на плащане; не е въздействувано на предприятията да представят документите по износа в определения 5-дневен срок от датата на експедиране на стоката, а мълчаливо е приет срок от 7 календарни дни, но и той не е спазван; не е следено изобщо и не е въздействувано на предприятията да потвърждават приемането на документите по вноса и да дават в определения срок нареждания за превеждане на валута; неправилно е удължаван срокът за плащане на документите, определен от кореспондента; не винаги е следено за срочното отчитане на инкасото по износа и при забавяне не е рекламирано своевременно пред кореспондента и пр.

Последица от това е забавяне в получаване на валутата от износа и ненавременно извършване на плащанията по вноса, като последното е предизвикало основателни рекламации от чуждестранните кореспонденти.

10. По клиринговите спогодби е допускано да се ползуват временни увеличения на плафона по някои клирингови сметки, уговаряни от Министерството на външната търговия с чуждестранната банка посредством съответното търговско представителство, без да е поставян въпросът за компетентността на министерството в случая, като се има предвид, че самата спогодба и първоначалният плафон са утвърдени от Министерския съвет; допускано е превишение на някои плафони, с което е ползуван технически кредит в размер по-голям от уговорения; в други случаи не е

сигнализирано своевременно за осъществяване на необходимия износ с оглед да се обезпечи издължаване на срока използуваните суми по плафоните.

11. По кредитните улеснения в капиталистическа валута, ползувани при чуждестранни коресподенти, в банковите инструкции не са дадени указания за реда и компетентностите за оформяване конкретните условия за тези кредити, на който въпрос се е спряла и предшествуващата ревизия през 1957 г., но въпреки това въпросът не е получил разрешение.

На практика също не е имало строго определен ред за оформяване условията на кредитните улеснения, за компетентностите и свързаните с тях отговорности. Отправянето на предложения и поемането на ангажименти в конкретните случаи е ставало различно – с разрешение на началника на управлението, обикновено на такова от зам. началника Йордан Наков, с разрешение на началника отдел Иван Бурилков и само в някои случаи от заместник председателя.

В редица случаи са допускани превишения на уговорени с чуждестранните банки кредити, като нерядко превишенията са били за значителни суми и са продължавали с месеци. Във връзка с това в отделни случаи е отказвано или отлагано временно откриването на акредитиви по вноса, за което е уведомявано и Министерството на външната търговия, но превишенията са продължавали.

Това е водило към нови искания за увеличаване на кредитите понякога след като чуждестранният кореспондент е обръщал внимание за превишението им, искани са отсрочки; прибягвано е до залагане на свободна валута по сделки „суап“, а в някои случаи се е стигало и до плащания с конвертируема валута.

Основна причина за всичко това е, неуспехът на Министерството на външната търговия да осигури чрез износа нужната валута за посрещане на плащанията и недостатъчното въздействие на банката в това отношение.

12. По арбитражите и сделките „суич“ и „суап“ – не винаги са спазвани установените компетентности за разрешаването им; някои от тези сделки не са вписвани в специалната за целта тетрадка и е забавяно осчетоводяването им.

13. В служба „Иностранна кореспонденция и шифър“ – основна слабост е, че приемането на чуждестранните банки за кореспонденти от 1957 г. насам е ставало с разрешение от началника на отдела „Иностранни операции“, а понастоящем заместник началник на управлението Йордан Наков, без да е извършвано проучване на тези банки, вместо с разрешение на Централното управление, след съответното проучване и доклад.

Освен това вместо по този ред, установяването на кореспондентски отношения с чуждестранни банки за потвърждаване и плащане на открити от тях акредитиви без покритие е било предоставено на служба „Акредитиви износ“.

14. В службата „Валутни проучвания“ е допуснато да не бъде извършен по тримесечия и годишно, анализ на ценовото равнище по стокообмена с демократичните страни, което би ползувало банката при преценка за възможното прехвърляне на авоари, образувани от износ в една социалистическа страна, за използуването им в друга; такива анализи не са правени и за ценовото равнище по стокообмена с капиталистическите страни за преценяване с кои страни и конкретно за кои стоки износът и вносът са извършвани на по-изгодни цени спрямо международните, както и за определяне допустимия размер на премията или дизажиото при сделките „суич“.

Не е окончателно изяснен и уреден въпросът за лихвите, които външно-търговските предприятия плащат по ползуваните от банката кредити в чужда валута при внос от капиталистическите страни – в случаите когато ползуването на тези кредити не е наложено от нуждите на дадено предприятие, а поради невъзможност на банката да представи по друг начин чужда валута за изплащане на вноса. Този въпрос е изнасян пред Министерството на финансите и Министерството на външната търговия през 1958 г., но окончателно не е уреден.

15. По нестоковите плащания с чужбина е допуснато: компетенциите възложени от Централното управление на н-к отдел „Иностранни операции“ той ги е прехвърлил на своите помощници; несвоевременно уреждане на някои неуточнени преводи от чужбина; забавяне при изпращането на чекове в чужда валута за инкасо до чуждестранни кореспонденти; забавяне при осчетоводяването на арбитражни и други операции, както и несвоевременно отстраняване на известни слабости по контрола на обменните бюра.

16. По „Валутната каса“ е констатирано, че старшият касиер на когото е поверена запасната каса за чуждестранни банкноти и чекове, е възлагал внасяне и теглене на суми от същата на другия касиер, поради което не е разграничена отговорността между двамата касиери за съхраняването на наличността в тази каса; последната, а и касата за съхраняване чуждата валута приета на депо и запечатана с печати, след работно време не са предавани на милиционерската охрана; допускани са превишения на определената норма за някои валути в оборотната каса; приемане-предаване на касата с чуждестранните банкноти, чекове и др. от единия на другия касиер не винаги е ставало в присъствие на друго длъжностно лице; внезапните проверки на наличността са извършвани от различни контрольори, а не от посочените в съответните заповеди длъжностни лица и не е присъствувало трето длъжностно лице; на намиращите се на депо чуждестранни банкноти през 1959 г. не са извършвани редовно внезапни проверки.

17. По счетоводството – съществени слабости са допуснати и в счетоводството на Валутното управление. Системни закъснения при осчетоводяването на операциите по акредитивите и гаранциите с чужбина, по изпращане и отчитане на документите по валутното инкасо, по извършените вирменти и арбитражи, по задълженията за лихви, комисиони и разноски, получени от чуждестранните кореспонденти и др. Тези закъснения са били с по няколко дни, а в много случаи и по големи. Вследствие на това счетоводството не е отразявало своевременно промените на валутния фонд и действителния размер на поетите ангажименти към чужбина по кредитните улеснения, по акредитивите по банковите гаранции.

Установявани са неверни кредитни салда, прехвърляни в разплащателните сметки или за издължаване на просрочени заеми.

Установявани са неверни кредитни остатъци по заемните сметки на външно-търговските предприятия, в резултат на което неправилно са издължавани просрочени заеми или са прехвърляни по-големи суми по разплащателните сметки.

Невярно е установявана и подлежащата на ежедневно изискване сума на превишението на плащанията над постъпленията по специалната заемна сметка по износа при въведен специален режим по същата, поради което тази сума е изисквана в по-малък или в по-голям размер, а в други случаи въобще не е изисквана.

Допускани са и други грешки, като: заверо-задължения по една сметка вместо по друга; погрешно осчетоводяване на една, вместо друга чужда валута; грешки при водене на контролните дневници и др., които са довели до голям брой изправителни операции, изнесени в ревизионен акт; дебитни салда по кредиторни сметки; неправилно завеждани партиди по балансова сметка № 105; не е осъществяван ежедневен счетоводен контрол на наличността от чуждестранни банкноти и монети; не са извършвани редовно периодически проверки за равенство между материалната и счетоводната наличност на документите по акредитивите, гаранциите и инкасото и не са разкрити съществуващи различия; не винаги са отправяни рекламации за неполучените навреме извлечения от чуждестранните кореспонденти и легациите в чужбина, както и за изравняване и потвърждаване остатъците по стари сметки; различията по сметките и неизравнени пера с някои български легации са от преди 4–5 години.

Недостатъчен е бил контролът във връзка с оформяването на приетите от предприятията картони със спесимените на лицата, опълномощени да теглят по сметките на банката. Поради това не липсват случаи в които е даван ход на документи, подписани от неправоимеющи лица.

В службата „Акредитиви внос“ втората контрола не е била редовно провеждана, за което гл[авният] счетоводител не е упражнявал навременен контрол.

Операционните бележки са задържани в книговезницата за 30–40 доти [дати], което е създавало губене на време за справки, както и риск от загубване на документите без да може да се установи след това съответна отговорност.

Не са спазени разпорежданията и относно заверката съдържанието на томовете с операционните бележки.

Причините за това състояние в управлението са:

Бързото развитие и увеличаване работата по външно-търговските плащания и други валутни операции, обусловено от значително нарастналия стокообмен и културни връзки с чужбина, не е било съпроводено със своевременно преустройство отделът „Иностранни операции“ във Валут-

но управление, което е станало през м. април 1959 г., като някои от отделите в последното са оформени значително по-късно. Това се е отразило на общото ръководство, което не е могло да обхване напълно работата на всички служби с разнообразна дейност.

Контролът на изпълнението, както от ръководството на управлението, така и от началниците на отдели и отговорниците на службите не е бил достатъчен и пълен.

Нередовности са произлизали от метода и начина на уреждане на някои принципни и основни въпроси, които в сега действуващите инструкции не са намерили разрешение или не са изчерпателно обхванати. Началниците на отдели и отговорниците на служби не са спирали винаги внимание върху тях, не са ги изнасяли по подходящ начин пред ръководството на управлението, а и последното не е имало винаги инициатива в това отношение за разрешаването им. Въпросите са решавани от службите или от зам. началника на управлението, въпреки че е било необходимо изменение на съответните документи или решение на Централното управление на банката.

Зам. началникът на управлението Йордан Наков сам е разрешавал въпроси от принципен характер, за които няма дадена компетентност от Централното управление на банката.

Това самонатоварване е водило към недостатъчно задълбоченост при разрешаване на някои организационни въпроси.

Главният счетоводител се е ограничил до ръководене и контрол по завеждане на валутното счетоводство и валутната контрола, а не е ръководил, организирвал и проконтролирвал целокупната оперативно-счетоводна работа в управлението. Той не е осъществявал необходимата връзка и съгласуваност в това отношение със съответните началници на отдели и отговорници на служби. Поради това счетоводната работа е страдала от липсата на единно общо ръководство и контрол за правилното ѝ, безпогрешно и навременно отправление.

Друга причина за допуснатите нередовности и слабости е, че не малко служители не са познавали съответните разпореждания на инструкциите за работата на Валутното управление, а някои от тях въобще не знаят, че има такива инструкции. Новите служители са поемали и изпълнявали работата, така както им е предадена устно от извършвалите я дотогава, или са се осланяли само на указанията на по-опитните служители.

Недостатъчните служебни познания на част от служителите и неовладяването до необходимата степен на чужди езици, нужни за правилното и експедитивно отправление на работата в повечето от службите са били също така причина за допускането на грешки и нередовности, както и за несвоевременното отправление на работата, осчетоводяването на операциите и забавяне на кореспонденцията.

При назначаването на нови служители и попълването на вакантните места с преместване на служители от други управления и клоновете, не е правен строг подбор с оглед тези служители да ползуват добре съответен чужд език, както и да имат достатъчна икономическа и счетоводна подготовка с оглед задачите и особеностите на работата в управлението.

Отговорниците на служби не са могли да обхванат изцяло същите, да ръководят цялостно работата и да следят докрай изпълнението. Поради недостатъци във вътрешната организация на службите по акредитивите и валутното инкасо, отговорниците са били ангажирани твърде много с резолиране, разпределяне и подписване на входящата и изходящата кореспонденция, а малко време им е оставало за следене изпълнението на работите, анализиране на по особените случаи и пр.

Неправилната организация на работата по контролиране на валутните операции, което е било отделено от съответните служби, е водило до намаляване експедитивността и ефективността на контрола и забавяне в осчетоводяването.

Неуреждане напълно графикът за клиентите, неспазване и на определения график, извършването на операции с клиенти и след определеното за това работно време, непълноти в графика за вътрешния документооборот, както и непълното спазване на същия са затормозвали работата в управлението.

Липсвали са пряко ръководство и контрол върху работата на инспекторите по кредита. Имало е недооценяване от ръководството на управлението на тяхната работа и контрол във връзка с кредитирането за сметка на други задачи.

Недостатъчна и несистемна е била връзката на оперативните служби с инспекторите по кредита, поради което не са предприемани своевременно проверки, не са изяснявани въпросите и

не е въздействувано своевременно за отстраняване на слабостите в работата на външно-търговските предприятия по разплащанията в страната и с чужбина.

Трудовата дисциплина не е на нужната висота. Допускани са разговори, разтакавания от служителите, а не са липсвали и не другарски прояви.Това е давало неблагоприятно отражение. Докато едни служители са били в напрежение, при други не е имало уплътняване на работното време.

За ликвидиране на слабостите и подобрение на работата във Валутното управление необходимо е:

1. В новите инструкции да се изяснят всички въпроси, които не са уредени в досегашните, а са засегнати в ревизионния акт.

2. Да се разграничат компетентностите между ръководните длъжностни лица в управлението и в съгласие с разпорежданията на инструкциите и решенията на Централното управление на банката в това отношение.

3. Да се проведат мероприятия за подобряване квалификацията на служителите, за да овладеят добре банковите наредби за службите, които отправляват и да бъдат запознати също и с икономическите проблеми, засягащи тези служби. Да се положат също така грижи за овладяване от служителите на необходимите за службите чужди езици.

При назначаването на нови служители да се осигури строг подбор с оглед владеенето на чужди езици и съответна икономическа и счетоводна подготовка.

4. Да се вземат мерки за засилване и осъществяване на пълен вътрешен банков контрол в цялата структура на управлението.

5. Да се търси отговорност от онези служители, които допускат нарушения и нередовности.

ГЛ. РЕВИЗОР: *А. Георгиев*

[Върху доклада – резолюция:]
Др. Николов. Да се свика заседание на управление[то] в събота в 9 ч. Да се разгледа само този въпрос. Свържете се с др. А. Георгиев и се договорете за хората, които трябва да присъствуват. К. Несторов. 30.VI.1960 г.

ЦДА, ф. 132, оп. 22, а.е. 3, л. 179, 181–185. Оригинал. Машинопис.

* *Виж също документ № 60.*

№ 62

ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА РАЗШИРЯВАНЕ НА КОМПЕТЕНЦИИТЕ НА РЪКОВОДНИТЕ СЛУЖИТЕЛИ ВЪВ ВАЛУТНО УПРАВЛЕНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, 16 август 1961 г.

ПРОТОКОЛ № 55

Заседание на 16 август 1961 година

Заседават: КИРИЛ НЕСТОРОВ, НЕШО ЦАРЕВСКИ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ И НЕДЕЛЧО ДАЦКОВ

Отсъствуват: ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, ГЕОРГИ ДИМОВ и РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ

Присъствуват: АННА ВЕСКОВА

Заседанието се откри в

Дневен ред:

Разглеждане предложение за разширяване компетенциите

на ръководните служители при Валутно управление

С оглед да се създаде по-голяма оперативност в работата на Валутно управление и се засили отговорността на ръководните лица при това управление, Централното управление взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Възлага се на др. Нешо Царевски, заместник-председател, да прегледа компетенциите във Валутно управление и предложи най-целесъобразно решение на този въпрос.
2. Предоставя се на др. Неделчо Дацков, началник на Валутно управление, компетенция за отпускане на капиталистическа валута до 50 лева за дребни разходи на частни лица, заминаващи за чужбина.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *К. Несторов*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *А. Хараланов*

[Върху протокола – надпис:]
Внесен е доклад, който се разгледа в протокол № 58 от 24.VIII.1961 г.
Изпратен е на Валутно у-ие препис-извлечение от протокола.

ЦДА, ф. 132, оп. 23, а.е. 3, л. 338. Оригинал. Машинопис.

№ 63

ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ ПРЕДЛОЖЕНИЕТО НА МОСКОВСКАТА НАРОДНА БАНКА, ЛОНДОН, ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО ПРИ ИЗДАВАНЕТО НА ИНФОРМАЦИОНЕН БЮЛЕТИН НА РУСКИ И АНГЛИЙСКИ ЕЗИК

София, 12 февруари 1962 г.

ПРОТОКОЛ № 8

Заседание на 12 февруари 1962 година

Заседават КИРИЛ НЕСТОРОВ, НЕШО ЦАРЕВСКИ, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, ГЕОРГИ ДИМОВ, РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ И АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ.

Отсъствуват НЕДЕЛЧО ДАЦКОВ

Присъстват Анна Вескова, Венко Кръстев, Ал. Велков, Петър Г. Попов, Йордан Наков, Ивайло Николов, Желяз Проданов, Боян Белчев, д-р Константин Попов и Калоян Кузманов.

Заседанието се откри в ...

Дневен ред:

[...]

2. Разглеждане предложението на Московската народна банка – Лондон – за сътрудничество при издаване на информационен бюлетин.

[...]

<u>По точка 2</u> Председателят на банката др. Кирил Несторов съобщи, че е постъпило предложение от Московската народна банка – Лондон, Българската народна банка да сътрудничи при издаването на информационен бюлетин, който ще се издава от същата банка на руски и английски език и ще се изпраща на банките от цял свят.

Във връзка с това Централното управление взе следното

РЕШЕНИЕ:

[1] Българската народна банка да се съгласи да сътрудничи при издаването на Информационен бюлетин, който ще се издава от Московската народна банка – Лондон.

2. Възлага се на зам.председателя др. Нешо Царевски да изготви статия на тема: „Кредитирането на външната търговия в Н.Р.България“. Статията да се преведе на руски език. Срок 30.IV.1962 година.

3. Възлага се на зам.председателя др. Георги Терзиев да изготви статия на тема: „Банковата система в Н.Р.България“. Статията да се преведе на руски език. Срок 31.III.1962 година.

[...]

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: */К. Несторов/*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: */А. Хараланов/*

ЦДА, ф. 132, оп. 24, а.е. 1, л. 150–151. Оригинал. Машинопис.

№ 64

ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С ПРИЛОЖЕН ДОКЛАД И С РЕШЕНИЕ ЗА ПРЕХВЪРЛЯНЕ НА КОНТРОЛА ВЪРХУ БАНКОВИТЕ КЛОНОВЕ ПО НАБИРАНЕ И РАЗХОДВАНЕ НА СРЕДСТВАТА ЗА ОСНОВЕН РЕМОНТ И НА ФИНАНСИРАНЕТО НА ИЗВЪНЛИМИТНИТЕ КАПИТАЛНИ ВЛОЖЕНИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА ОТ ПЛАНОВО-ИКОНОМИЧЕСКОТО УПРАВЛЕНИЕ НА СЪОТВЕТНИТЕ КРЕДИТНИ УПРАВЛЕНИЯ

София, 19 април 1962 г.

ПРОТОКОЛ № 1

Заседание на 19 април 1962 година

Заседават: Кирил НЕСТОРОВ, Нешо ЦАРЕВСКИ, Георги ТЕРЗИЕВ, Георги ДИМОВ, Розалин ЧУБРИЕВ, Неделчо ДАЦКОВ

Отсъствуват: Ангел ГЕОРГИЕВ

Присъствуват: Н. Гуговски от ЦК на БКП, Марин Ганев – от Профсъюза, Симеонова от МФ, Ал. Велков, Кр. Бакалов, Ана Вескова, Г. Петров, Ж. Проданов, Б. Белчев, д-р К. Попов, Гр. Алеков, управителите на софийските банкови клонове и служители от управление „Кредитиране промишлеността и търговията“.

Заседанието се откри в 9 часа

Дневен ред:

1. Доклад за работата на Планово-икономическо управление за 1961 година. Докладва Георги Димов.

[...]

По точка 1. Централното управление взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Начиная от м. май т.г. контролните функции върху работата на банковите клонове относно набирането и контрола по разходването на средствата за основен ремонт както и на финансирането на извънлимитните капитални вложения на предприятията се прехвърлят от Планово-икономическо управление на съответните кредитни управления.

Във връзка с това в точка 2 буква „а“ от Правилника за задачите и структурата на Планово-икономическото управление след думите „кредитно планиране“ се прибавя следният текст: „набирането и изразходването на средства за основен ремонт, финансирането на извънлимитните капитални вложения, доколкото са обект на дейността на Българската народна банка“. Буква „г“ от същата точка отпада.

2. Икономическите проучвания в Централното управление се извършват по план, съгласуван между Планово-икономическо управление и другите управления и самостоятелни отдели и одобрен от председателя на Банката, като по принцип икономическите проучвания по въпроси, от-

насящи се само за определен отрасъл на народното стопанство се правят от отраслевите кредитни управления или отдели. Общи проучвания и такива, които засягат работата на две или повече управления или самостоятелни отдели се извършват от Планово-икономическо управление самостоятелно или съвместно със съответните отраслеви управления или отдели. Общоикономическите проучвания се извършват от Планово-икономическо управление.

3. Планово-икономическото управление да продължава проверките си в окръжните и районните банкови клонове по методите на работа на клоновете и съответните кредитни управления и отдели и по резултатите от приложението на инструкциите и другите документи на Централното управление.

4. Задължава началника на Планово-икономическо управление Г. Димов:

а) да следи за изпълнението на решенията на Централното управление, взети по предложение на Планово-икономическо управление и за резултатите от тяхното изпълнение;

б) да проведе мероприятия за повишаване равнището на кредитното планиране от банковите клонове;

в) да проведе мероприятия за своевременно проучване и популяризиране на положителния опит в банковата работа.

[...]

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: */К. Несторов/*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: */В. Николова/*

ПРИЛОЖЕНИЕ: по т.т.

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА
Другаря КИРИЛ НЕСТОРОВ
Т У К

Д О К Л А Д

От ГЕОРГИ ДИМОВ, началник на
Планово-икономическо управление
при Банката.

Относно: работата на Планово-икономическо управление през 1961 година

Другарю Председател,

Основните задачи на Планово-икономическото управление са: да проучва и разработва самостоятелно или съвместно с другите управления и отдели при Централното управление основните въпроси по организацията и принципите на кредитирането и разплащанията в народното стопанство, кредитното планиране, изпълнението на кредитния план, икономиката на отраслите на народното стопанство, финансирането на основните ремонти и извънлимитните капитални вложения, формите на контрола чрез лева за укрепване на стопанската сметка; да съставя и отчита изпълнението на кредитния план на Банката; да разработва формите и методите на икономическата работа в Банката и да организира и планира тази работа в системата на цялата банка, с изключение на валутно-икономическите проучвания; да съставя годишния отчет на банката; да организира и ръководи статистическата отчетност в банката и други.

Към Планово-икономическото управление е и банковата библиотека.

През 1961 г. – първата година с цялогодишна дейност на Планово-икономическото управление, ние работихме по изпълнение на задачите, поставени в генералния план и по допълнително взети решения на Централното управление, по тримесечните планове на управлението, които се утвърждаваха от зам.председателя др. Терзиев и по редица други задачи, които възникваха в хода

на работата.

След съкращаването на щата на банката през 1961 г. щатът на Планово-икономическото управление остана с 25 души от които: [...]

По възраст служителите в управлението се разпределят както следва:

до 30 години	2	служители
от 30 – 35 години	6	„
от 35 – 40 “	4	„
от 40 – 45 “	1	„
от 45 – 50 “	5	„
от 50 – 55 “	7	„

Към 31.XII.1961 година в управлението от всичко 25 служители 17 са с висше образование, 2 със средно икономическо образование, 5 със средно и 1 с незавършено средно образование. От служителите, които се занимават с икономическа работа – началника на управлението, началниците на отдели и икономистите – всичко 18 служители, с висше образование са 16 души и със средно 2. В управлението работят 15 мъже и 7 жени, от които 3 са на длъжност икономисти.

Една от важните задачи стоящи пред управлението през 1961 година беше работата по повишаване квалификацията на служителите, като беше използувана просветната партийна учебна година. Беше формиран специален кръжок по някои въпроси на политическата икономия имащи пряка връзка с банковата работа, в които участвуваха всички икономисти от управлението.

Постоянен метод в работата на управлението за оказване помощ на младите специалисти беше възлагането на самостоятелни задачи, които те изпълняваха под непосредствения контрол на по-опитните служители. По този начин те бързо овладяваха работата, черпеха знания от по-опитните служители и израстват като специалисти в процеса на изпълнението на поставените задачи. В началото на тази година в управлението ни бе назначен нов млад специалист, към който се подхожда по същия начин. Освен това, с оглед запознаването му с техниката по кредитирането, той е прикрепен към една от кредитните групи към Софийския градски клон и отговаря за кредитирането и контрола на едно търговско предприятие. Ние считаме, че този начин на работа е положителен и дава добри резултати.

Понастоящем един служител от управлението кандидатствува за аспирантура по икономика на селското стопанство.

[...]

В цялата своя работа колективът на Планово-икономическото управление се ръководеше от партийните и правителствените указания и от решенията и директивите на Централното управление на банката за непрекъснато издигане равнището на банковата работа, за повишаване ефективността на банковия контрол и въздействието му върху предприятията за изпълнение на народностопанския план, за разкриване на резервите в народното стопанство, за премахване на ненужната книжнина, за подобряване на стила и методите на работа в банковите клонове и т.н.

Стилът на работата на управление през 1961 г. бе подобрен. При възлагането на задачите не бе оказвано предпочитание на едни служители за сметка на други. Към младите специалисти се отнасяхме с внимание, като им оказвахме необходимата помощ за най-бързо усвояване на работата. По-важните въпроси бяха обсъждани с партийната група или с актива, в който влизат всички икономисти от управлението. Критиката, макар още да не е на необходимата висота, се използва доста широко. Прояви на задушаване на критиката няма. Отношенията между всички служители в управлението са искрени и другарски. Всичко това създаваше благоприятна обстановка за работа в управлението.

x x x

Една от основните задачи на управлението е съставянето на кредитния план и отчитането на неговото изпълнение. В работата си в това отношение през 1961 г. ние насочихме вниманието си към преодоляване на основните затруднения при съставянето и отчитането на кредитния план, които идваха главно от недостатъците в материалите, предоставяни от банковите клонове. В много случаи те не правеха анализ на данните за кредитния план и на дейността си по контрола и въздействието върху предприятията и на постигнатите резултати от провеждания банков контрол. Не бяха на необходимото равнище и материалите предоставяни от кредитните управления.

За тази цел през м. май 1961 г. проведохме в София двудневни съвещания с отговорниците по кредитния план в окръжните банкови клонове. На съвещанията се направи разбор на допусканите слабости при съставянето, изпълнението и отчитането на кредитния план, които се изразяват главно в планирането на завишени кредити поради формално отношение и липса на анализ на представяните от предприятията заявки, в липсата на стремеж за използуване на кредитното планиране за ускоряване обръщаемостта на оборотните средства и за намаляване на натрупаните свръхпланови запаси, в липсата на анализ на собствената работа и за резултатите от банковия контрол.

Подобни съвещания бяха проведени и с работниците на кредитните управления и Валутното управление.

Наред с това в докладите по изпълнението на кредитния план през годината ние направихме редица критични бележки върху работата на кредитните управления, за недостатъци при планирането на заемите за планови запаси, при преценяване на очакваното изпълнение на кредитния план като база за планиране на кредитите, при преценката на работата на банковите клонове по изпълнението на кредитния план, че не се правят изводи от допусканите от банковите клонове слабости по съставянето и отчитането на кредитните планове; че редица съществени слабости в дейността на предприятията, изнесени в доклади на Държавната планова комисия по изпълнението на народностопанския план не са намирали място в материалите на банковите клонове и кредитните управления по отчитане на кредитния план и др.

Друга причина за недостатъците в работата по кредитния план бе обстоятелството, че в Планово-икономическото управление се работеше почти само по материалите, представяни от кредитните управления. То нямаше свои преки наблюдения върху работата на банковите клонове в това отношение. През 1961 година тази слабост беше преодоляна, макар и не напълно. Ст[арши] икономисти от управлението посетиха 20 банкови клона през време на съставянето или отчитането на кредитния план. Събраните материали се използуваха при съставянето на докладите. При тези посещения на банковите клонове се оказваше пхомощ за отстраняване на допусканите слабости. Освен това беше констатирано, че при посещение на банковите клонове от инспектори на кредитните управления те рядко са насочвали своето внимание към въпросите на кредитния план.

В резултат на взетите мерки и повишената взискателност в работата по съставянето и отчитането на кредитния план бе постигнато значително подобрение. Анализът на материалите, както от кредитните управления, така и от клоновете, стават все по-задълбочени. В докладите за отчитане изпълнението на кредитния план през 1961 г. за пръв път започнахме да разглеждаме работата на банковите клонове и на кредитните управления. Резултатите обаче можеха да бъдат по-добри, ако Планово-икономическото управление вземеше по-навреме и по-енергични мерки за отстраняване на допусканите слабости от банковите клонове и от кредитните управления.

През последните няколко години на банковите клонове бяха давани редица указания и разпореждания по съставянето, изпълнението и отчитането на кредитния план. Липсата на единен документ обаче, създаваше сериозни затруднения в тяхната работа. Ето защо в управлението бе изработена и към края на годината Централното управление одобри инструкция № 20 за съставянето и изпълнението на кредитния план на Българската народна банка за краткосрочното кредитиране на народното стопанство. Сега на Планово-икономическото управление и на кредитните управления предстои задачата системно и упорито да контролират за правилното приложение на инструкцията.

Още в началото на 1961 година от управлението ни бе извършено проучване в шест банкови клона на методите им при планирането и кредитирането със заеми за планови запаси на машиностроителните и текстилните предприятия и промкомбинатите. Установи се, че те са ползували непрекъснато заеми за планови запаси като наличните материални ценности са били винаги значително над нормативите им. Банковите клонове неправилно са прилагали разпорежданията на Централното управление на банката за планирането и кредитирането на плановите запаси, не са изключвали от кредитиране залежалите, ненужните и непълноценните материали. Не е бил достатъчен и контролът от страна на отдел „Кредитиране на промишлеността“ в това отношение. По този въпрос ние внесохме специален доклад в Централното управление по повод на който бяха взети съответни решения. Той беше поставен от нас с острота на националното съвещание на уп-

равителите на клоновете. По този въпрос се писаха няколко статии в „Известия на ЦУ на БНБ“. Ние се отнесохме с много голямо внимание към този въпрос, тъй като считахме, че тук именно се крият значителни резерви за ускоряване обръщаемостта на оборотните средства в промишлеността. По наша преценка, той получи пълно изясняване и банковите клонове вече работят със значително повишена критичност в това отношение. Все пак обаче не във всички клонове практическата работа в това отношение е дала желаните резултати.

От управлението ни бе извършено проучване в седем промишлени предприятия при четири банкови клона относно методологията на планиране на материално-техническото снабдяване и на реализацията на продукцията, въз основа на които се планират заемите за планови запаси. Установи се, че при някои предприятия има нереално определени нормативи, приемани са за кредитиране не само преходните остатъци, които са приети от Д[ържавния] П[ланов] К[омитет] или от О[кръжния] Н[ароден] С[ъвет] като ресурс по плана за материално-техническото снабдяване, а цялата фактическа наличност в началото на годината, че не са извършени проверки за реалността на плановете, за да не се допуска образуването на излишни запаси по планов ред. Констатациите от това проучване са изнесени пред управителите на банковите клонове на съвещанието през месец ноември 1961 година в София.

Извърши се проучване в 7 предприятия при 5 банкови клона върху организацията на материално-техническото снабдяване от машиностроителната и металообработващата промишленост, за да се проследи доколко тя е причина за образуване на свръхпланови запаси от материални ценности в този отрасъл. Установи се, че в този отрасъл съществуват постоянни свръхпланови запаси, които са основната причина за системните им финансови затруднения. Причините за образуването на тези запаси са: неправилното планиране, при което не се обвързва плана за материално-техническото снабдяване с производствената програма; неправилно определяне на очакваните остатъци в началото на плановата година; стремеж към презапасяване с материали; местнически настроения. Въздействието на банковите клонове за отстраняване на тези причини не винаги е било резултатно.

Изводите от това проучване бяха използувани изцяло при подработването на мероприятията за ускоряване обръщаемостта на обор[отните] средства в промишлеността, утвърдени от Министерския съвет с постановление № 18.

Проучи се в 14 държавни промишлени предприятия при 4 банкови клона изпълнението на плана за материално-техническото снабдяване и влиянието му върху изпълнението на прозводствения план. Установи се, че в много случаи при анализиране дейността на предприятията банковите клонове не са свързвали въпроса за изпълнението на производствения план по обем и асортимент с изпълнението на плана за материално-техническото снабдяване.

През годината управлението извърши и редица други конкретни проучвания и проверки в отделни банкови клонове и при някои предприятия относно правилното приложение на инструкцията за кредитирането и по-специално по кредитирането със заеми по оборота, по кредитирането на ТКЗС, по приемането на неоформените пратки за изпратените и изписаните от книжата на търговските предприятия стоки и материали през последните 3-5 дни на месеца, за обезпечение на банковите заеми.

Проучи се работата на 10 банкови клона относно извършения контрол върху предприятията във връзка с изпълнението на плана за себестойността на продукцията.

Извърши се проучване в пет банкови клона за контрола и въздействието им по изпълнение на плановете на търговските предприятия за въвличане в стокооборота на част от наличните, предимно залежали стокови запаси и за правилното им кредитиране.

От тези проучвания се установи, че в много случаи от банковите клонове се допускат грешки, в резултат на които на някои предприятия се отпускат по-големи кредити, а на други по-малки от тези, които им се полагат, че има банкови клонове, които не упражняват ефикасен контрол върху предприятията относно изпълнението на качествените показатели на плановете им, какъвто е случаят с плана за себестойността, че клоновете не винаги използуват гъвкаво банковите методи за ефикасно въздействие върху предприятията за отстраняване и предотвратяване на недостатъците в тяхната дейност и т.н. И че тези недостатъци в работата на клоновете се дължат не само на неправилни разбирания, но и на колебливото приложение на банковите инструкции, когато с това

би се упражнило известен натиск върху предприятията. Наред с това обаче бе констатирано, че ръководните и контролни функции върху районните клонове от страна на окръжните клонове в много случаи са незадоволителни и че органите на кредитните управления при проверките на място не винаги отдават нужното внимание на тези въпроси.

През годината в управлението се извърши обстойно и задълбочено проучване по данни от Ц[ентралното] С[татистическо] У[правление] за състоянието на оборотните средства в народното стопанство и участието на банковия кредит в тяхното формиране. Централното управление на банката бе информирано с кратък доклад за резултатите от това проучване, като се дадоха и предложения за подобряване на банковата работа и засилване на контрола и въздействието чрез лева за икономичното използуване на оборотните средства в народното стопанство.

Основните изводи от проучването са, че грижата за икономичното използуване на оборотните средства не стои с нужната сериозност пред ръководителите на предприятията от всички отрасли и особено на тези от промишлеността. Ръководителите насочват вниманието си главно за изпълнение на стопанските планове по обем, а сериозно подценяват работата за отстраняване недостатъците в материално-техническото снабдяване, презапасяват се с материали, не осигуряват ритмичност в производството и реализацията.

По всички доклади които внесохме в Централното управление ние правихме съответни предложения за подобряване на работата. Повечето от тях бяха облечени в решения на Централното управление. Наред с това, организирахме и отпечатването на подходящи статии в „Известия на ЦУ на БНБ“.

Тези проучвания и предложените мероприятия по наша преценка изиграха не малка роля за настъпилото подобрение в работата на районните и окръжните банкови клонове и в кредитните управления.

При възстановяването на Планово-икономическото управление през 1960 г. то прие изцяло от кредитните управления оперативната работа по разплащанията, финансирането на основния ремонт и извънлимитните капитални вложения. Това решение на въпроса се оказа обаче неудачно. Получи се голямо претоварване на управлението с оперативна работа и затрудняване в решението на основните задачи по методологическата работа. За да се освободи управлението от несвойствената за него оперативна работа, ние предложихме и се възприе, оперативната работа по разплащанията да бъде прехвърлена на Централно счетоводство, което стана към края на 1961 г. С това се осигури възможност на управлението да изпълнява по-задълбочено задачите си относно проучванията и организацията на разплащанията в народното стопанство. Въпреки голямата претрупаност с оперативна работа, през годината ние излязохме с доклад относно някои проблемни въпроси по разплащанията, а именно: по въвеждане на незабавното плащане (при акцептната форма на плащане) и обединяване на групите III, IV, V и VI по поредността на плащанията.

Докладът беше обсъден на съвещание с управителите и инспекторите на Софийските банкови клонове, на което бяха направени и други предложения като: увеличаване сумата на плащанията извършвани извън банката, за подобрения и изменения на някои текстове от Инструкцията за приложение на Наредбата за плащанията и др. Поради различия в мненията по незабавното плащане, разглеждането на този въпрос бе отменено. Предложенията за изменение на поредността на плащанията и за увеличения на сумата на плащанията извършвани извън банката бяха одобрени от Централното управление и изпратени за съгласуване с Министерството на финансите. Министерството на финансите обаче, даде отрицателно мнение по направените предложения. Считаме, че тези въпроси са актуални и трябва да се поставят отново на разглеждане.

Съвместно с Главния юристконсулт извършихме проучване относно състоянието на платежната и договорна дисциплина в народното стопанство. Установи се, че работата на банковите клонове по приложението на Наредбата за плащанията се е подобрила. Независимо от това, все още някои банкови клонове не се отнасят с необходимата сериозност и отговорност за правилната организация на разплащанията и спазване на договорната дисциплина между предприятията. Чести са случаите на приемане на неоснователни откази от акцепт. Банковите клонове не винаги правят анализи на получените откази от акцепт и не вземат мерки за отстраняване на причините за допускането на отказите. Недостатъчно се следи дебиторската задлъжнялост, възникнала във връзка с отказите от акцепт.

В изпълнение на точка 11 на 118-то постановление на Министерския съвет от 10.V.1960 г. през 1961 г. бе въведено пробно сливане на разходите за основен, среден и текущ ремонт за предприятията към Софийския градски народен съвет. При извършването на разходите не се осъществяваше предварителен, а само последващ банков контрол. От извършеното проучване в 15 предприятия се установиха груби нарушения при разходването на средствата за ремонт, като почти всички предприятия са допуснали отклоняване на средства в извънлимитни капитални вложения, а някъде в лимитни капитални вложения. Ето защо ние излезохме пред Министерството на финансите със становище, че опитът е неудачен и следва да бъде отменен.

По наша преценка в областта на финансирането и контролирането на разходите за основен ремонт работата на управлението е незадоволителна поради слабия контрол, който се упражнява в това отношение върху клоновете, главно вследствие претрупаността с оперативна работа и съвсем ограничените щатни възможности за такъв контрол. Отстраняването на тази слабост ние виждаме само в прехвърлянето на контролните функции и оперативната работа отново върху кредитните управления, които могат да изпълняват тази функция паралелно с другите задачи с наличния инспекторски апарат. По този начин Планово-икономическо управление ще се занимава само с принципните и проблемни въпроси по основния ремонт, а от него ще отпадне несвойствената за него оперативна работа.

x x x

Съставянето на годишния отчет на банката за 1960 г. бе друга важна задача на управлението ни. По нейното изпълнение дълго време работиха няколко служители. За да бъдат съставени по-добри отчети на банковите клонове, в началото на годината се дадоха специални указания на банковите клонове. Наред с това в брой 1 на „Известия на БНБ“ бе поместена уводна статия по този въпрос. Подчерта се, че целта на годишните отчети е да се направи анализ и преценка на извършените задачи, да се посочват постиженията и слабостите и да се направят изводи за подобряване на бъдещата работа. Отчетите на банковите клонове трябва да бъдат дело на целия банков колектив и да представляват пълноценни и целенасочени документи.

В резултат на това отчетите на банковите клонове за 1960 г. бяха подобрени. При все това обаче в тях имаше редица слабости. В много от тях липсваше анализ на банковата работа, резултатите от банковия контрол и предложения за подобряване на работата в бъдеще.

С помощта на кредитните управления Планово-икономическото управление изработи инструкцията за общите положения по кредитирането, която влезе в сила от 1.IX.1961 г. Освен това, управлението ни взе най-активно участие в изработването на Инструкцията за кредитиране на промишлените прадприятия, която също влезе в сила от 1.IX.1961 г. Активно участвувахме и в изработването на проекта за нова инструкция за кредитиране на Т[рудово] К[ооперативните] З[емеделски] С[топанства] и Д[ържавните] З[емеделски] С[топанства], която предстои да бъде приета от Централното управление.

В Планово-икономическото управление се работи и по редица други въпроси за повишаване равнището на икономическата работа във всички банкови звена. Така, например, проучено бе състоянието на икономическата работа в 10 банкови клона. Съставиха се и се изпратиха на банковите клонове указания за участието им при обсъждането и съставянето на проектоплановете на предриятията и на окръжните народни съвети, след което бе извършена проверка на място по изпълнението на тази задача.

През 1960 г. на банковите клонове се изпратиха подробни указания за работата на инспекторите по кредита в районните и окръжните банкови клонове. Това беше полезно за подобряване на икономическата работа в клоновете, но недостатъчно. Необходимо беше да се изработят указания за икономически анализ на дейността на предприятията от промишлеността, селското стопанство и търговията, тъй като в това отношение се чувствуваше известно изоставане. Това беше отговорна, трудна и обемиста задача. Трябваше да се проучи съветската и българската литература в тази област, като материята се приспособи за нуждите на банковия анализ. През IV-тото тримесечие Централното управление на банката постави спешно задачата да се изготвят тези методически указания. Окончателно са изработени и са одобрени за отпечатване указанията за промишлеността и ДЗС. Предстои да бъдат внесени за одобрение указанията за търговията. Изоставане се

получи по съставяне указанията за ТКЗС.

За да се внесе по-голяма организираност в работата по анализиране дейността на предприятията, ние изработихме и Централното управление утвърди още през I-то полугодие на 1961 г. таблици с показатели за дейността на промишлените и търговските предприятия. Набирането на цифрови данни за по-важните показатели от дейността на предприятията ще допринесе за повишаване нивото на икономическата работа на банковите клонове, понеже ще бъде основа за извършване на разширени анализи върху изпълнението на плановите задачи на предприятията и на проучвания за по-дълги периоди. Те бяха приложени пробно и след известни подобрения, направени по предложение на клоновете, от 1.I.1962 г. се водят задължително. Изработени са вече проекти за такива таблици за ДЗС и ТКЗС, които в най-близки дни ще бъдат представени за одобрение от Централното управление.

Все с оглед на подобряване на икономическата работа на банката служителите от Планово-икономическото управление участвуват най-активно в списването на „Известия на ЦУ на БНБ“ – 8 души написаха 18 статии на най-различни и актуални теми (прилагаме отделна подробна справка).

Във всички свои документи, както и в документите на другите управления и отдели, които се представяха в управлението ни за съгласуване, изпълнявайки указанията на Централното управление, ние обръщахме особено голямо внимание на утвърждаването на банковите методи за контрол и въздействие върху предприятията. В това отношение ние внесохме не малко поправки за коригиране на допуснати от по-рано и предотвратяване на нови увлечения, които водеха до подценяване и занемаряване на икономическите работи на банката.

И през 1961 г. Планово-икономическото управление застана на твърди и правилни позиции при обсъждането на проекта на финансовия план на страната за 1962 година главно по въпроса за „Свободните средства в БНБ“, по който съществуват големи спорове още от края на 1959 година. Като имахме предвид напълно погрешните схващания на някои ведомства, че БНБ разполага със свободни средства, които биха могли да бъдат използувани за ускореното развитие на нашата страна, осъществяването на които схващания носят голяма опасност за стабилността на лева, още в началото на 1961 г. ние излязохме с предложение за увеличаване на собствените оборотни средства на държавните промишлени и търговски предприятия – на промишлените предприятия първоначално за сметка на средствата от паричната реформа през 1952 година в размер на 100% от установените им нормативи, като 30% от тях, колкото е дяловото участие на банката в нормативите на предприятията, кредитирани по оборота, се блокират в банката за да служат като ресурс за кредитирането, каквато е практиката във всички социалистически страни; на търговските предприятия от 30% на 50% от установените им нормативи. Централното управление прие това наше предложение. Поставихме този въпрос пред Министерството на финансите за съгласуване, но от там не взеха ясно отношение по него и започнаха да го протакат. След посещението на Министъра на финансите на СССР др. Гарбузов и председателя на Госбанк др. Коровушкин и разговорите на същите с ръководството на министерството по този въпрос нашето предложение бе прието, но само по принцип. При това положение ние съставихме доклад до Министерския съвет по този въпрос от името на Министерството на финансите и Българската народна банка и го изпратихме на министерството за съгласуване, но този въпрос продължава да се протака. Считаме, че трябва да се прояви по-голяма настойчивост за неговото решаване в най-скоро време.

Пак от гледна точка на стабилността на лева в управлението ни беше направено проучване по въпроса за размера на вложенията на банката в заеми за малка механизация и ширпотреба. Основният извод от това проучване е, че за отпускането на тези заеми трябва да се вземат като ресурс част от остатъците на бюджета за минали години, която може да служи за покритие на тези заеми. От друга страна за да се осигури по-пълно и навременно осъществяване на мероприятията за малка механизация и ширпотреба, необходимо е ДПК да предвижда в материалните баланси известен резерв от основните видове материали, които да се използват за тези мероприятия. Направените изводи във връзка с това проучване бяха преценени от Централното управление за правилни.

На Планово-икономическото управление е възложено да организира и ръководи статистическата отчетност в системата на банката, да съставя и разработва статистическите отчети и данни за банката и за ЦСУ.

Въз основа на получаваните от банковите клонове статистически форми в управлението се

обобщават цифрови данни за изпълнение на кредитния и касовия план на банката, за фонда на работната заплата, за разплащанията, за внесените и разходваните амортизационни отчисления за основен ремонт и пр. Разработват се динамични тетрадки в териториален и отраслев разрез и в средномесечни величини за отделните видове заеми, за просрочените заеми и просрочените платежни документи и други. Правят се осем тримесечни и 23 годишни статистически форми за ЦСУ и други статистически разработки за изготвяните доклади и документи в Централното управление на банката. Намирам, че разработваните от управлението ни статистически материали са достатъчни да задоволят до голяма степен нуждите на кредитните управления за икономическата им работа. Тези материали обаче не се използват в достатъчна степен, но все повече те се използват от научните работници, особено от ВИИ „Карл Маркс“.

Във връзка с извършените промени в повечето от инструкциите на банката и с цел да се съкрати излишната статистическа отчетност и да се облекчи работата на банковите клонове по съставянето на статистическите форми, през годината се изготви нова инструкция за статистическата отчетност на банката, която се прилага от началото на 1962 година. Постигнато е значително опростяване на отчетните форми без каквото и да е накърняване на същността на статистическата отчетност.

Много труд се положи в управлението и по изпълнение на редица други задачи, като например:

1. По решение на Министерския съвет, през 1961 г. трябваше да се изработи нова инструкция за нормиране на оборотните средства на промишлените предприятия и по нея да се извърши и пренормирането им за 1962 г. Планово-икономическо управление заедно с управление „Кредитиране на промишлеността и търговията“ взе активно участие в изработването на тази инструкция и в мероприятията по нейното приложение.

2. С постановление № 179 на Министерския съвет от 14.IX.1961 г. се възложи на Министерството на земеделието, Министерството на финансите, БНБ и Българската академия на науките, съгласувано с окръжните народни съвети да проведат опит за нормиране на оборотните средства в 29 ТКЗС, като за целта изготвят инструкция за реда и методите на нормирането. Съвместно с управление „Кредитиране на селското стопанство“ управлението ни участвува активно и при съставянето на тази инструкция.

3. В изпълнение на заповед № 492 банковите клонове, управленията и отделите при Централното управление излязоха с около 800 предложения за премахване на излишната книжнина. Тези предложения бяха съсредоточени и се обработиха за обсъждане и съответни решения от Планово-икономическото управление.

4. Изработването на доклада за националното съвещание през март 1961 г., заповед № 492/1961 г. и отчета за изпълнението на задачите поставени в нея, заповед № 3/62 г. доклади за съвещанието на управителите на окръжните клонове, състояло се през есента на 1961 г., указателя за действуващите окръжни на банката, главната тяжест на които падна върху Планово-икономическо управление.

5. Съставена бе разширена информация до ЦК на БКП относно загубите в народното стопанство.

6. Проучването и даването на мнение по голямата част от материалите за заседанието на Министерския съвет.

7. Съгласуването на всички инструкции, указания, окръжни и др. документи, издавани от управленията и отделите при Централното управление.

8. Проучване организацията на работата на инспекторите в банковите клонове и излизане със съответни предложения.

9. Съставяне на кредитния план за капиталните вложения на ТКЗС.

10. Кратки резюмета на по-важните статии в периодическия печат и още много други.

Считаме за необходимо да отбележим, че в сътрудничеството с другите управления и отдели и в съгласуването на документите с Планово-икономическото управление през 1961 г. има значителен напредък. Без съгласуване е допуснато издаване на окръжни само в няколко случая. Ние считаме, че чрез това съгласуване се допринесе за значителното подобряване на банковите документи: излишеството в текстовете по наша преценка е вече рядко явление, въпросите се изясняват

по-добре (почти няма оплаквания от клоновете за допуснати опущения). Освен това предотвратено бе издаването на редица ненужни окръжни.

Ние смятаме обаче, че по съгласуването на всички по-важни документи с Планово-икономическото управление е необходимо да се внесе по-голяма яснота. Под съгласуване в много случаи някои другари разбират съвместна работа. Макар че по наша преценка това е неправилно, ние не сме реагирали и работниците от управлението ни са участвували в самото съставяне на редица документи. Според нас, правилно е в процеса на работата да се правят консултации по въпросите, но ангажирането на наши работници в съставянето на документите ги ангажира за дълго време и се отразява отрицателно на работата на управлението.

Трябва да отбележим също така, че управлението е принудено да преодолява много големи трудности при изработването на общи документи по материали на другите управления и отдели, които в много случаи са неудовлетворителни. Обикновено те са много обемисти, съдържат често ненужни подробности и не винаги са достатъчно аналитични. Бихме могли да кажем, че в тези материали липсва взискателността, която началниците на съответните управления и отдели предявяват в случаите, когато документите се изработват за зам.председателите и председателя на банката.

Банковата библиотека бе снабдявана редовно с новоизлизащата икономическа литература, а също така и с художествена литература. Направено бе голямо почистване на библиотечния фонд, като 3.041 тома, неизползувани и ненужни за банковите работници бяха предадени на Държавната библиотека и др., а 127 тома, които са без всякаква научна и практическа стойност бяха предадени за вторична суровина. Библиотеката бе прочистена и от значителен баласт от ненужни стари списания и вестници.

Може да се каже, че през 1961 г. в Планово-икономическото управление бе извършена огромна по обем работа. Всички служители, без изключение, всеки според възможностите си, работиха усърдно и най-добросъвесто. Въпреки това обаче, нашата работа не е лишена от сериозни слабости:

1. Някои от внесените в Централното управление документи не бяха достатъчно изискани.

2. В резултат на извършените през годината проучвания ние излязохме с много предложения, голяма част от които бяха облечени в решения на Централното управление. Не във всички случаи обаче ние проследявахме, как се изпълняват тези решения и какви са конкретните резултати от тяхното изпълнение.

3. Редица от задачите по плана за 1961 г. не бяха изпълнявани в определените срокове.

4. Преките наблюдения върху работата на окръжните и районни клонове не бяха достатъчни и то главно по въпросите на основните ремонти, разплащанията и селското стопанство.

5. Незадоволително бе вниманието на управлението към въпроса за работата на клоновете във връзка с търсенето на обезпечение на банковите заеми.

6. Незадоволителна е още работата на управлението по обвързването на кредитния и касовия план на банката.

7. Недостатъчно се занимаваше управлението с проблемите на селското стопанство. За преодоляване на тази слабост ние считаме за необходимо да бъде увеличен щата на управлението с един ст.икономист.

8. През годината почти не бяха направени проверки и не бе оказана конкретна помощ на банковите клонове на място по финансирането на разходите за основен ремонт и за извънлимитни капитални вложения освен на някои от клоновете в София. За подобряване работата на Планово-икономическото управление в това отношение ние считаме за необходимо да бъде освободено то от всякакви оперативни функции по въпросите на финансирането на разходите за основен ремонт и извънлимитни капитални вложения, тъй като няма никаква възможност да упражнява непосредствен контрол и да оказва конкретна помощ на клоновете на място. Тези функции могат без затруднения да изпълняват кредитните управления паралелно с другите си задачи.

Ние виждаме основните причини за тези недостатъци в работата на управлението ни в:

1. В голямата претовареност на управлението която именно ни тласна в щурмуване на задачите, често пъти за сметка на качеството на работата и липсата на контрол за резултатите от предложените и възприети мероприятия. Тази претовареност в някои случаи се засилва и от възлагане на управлението на несвойствени нему задачи, от отклоняване на рааботници за изпълне-

ние на задачи присъщи на други управления. Освен това от 1.I.1961 г. към банката бе прехвърлена дейността по кредитиране на ТКЗС за капитални вложения. Това постави допълнителни задачи на управлението без увеличение на щата /както преди, така и през 1961 г. по въпросите на селското стопанство работиха само двама души/.

Не беше без значение за изпълнение на задачите, също така ангажирането на началника на управлението в работата по паричната обмяна, по която той работи в продължение на почти 5 месеца по 3–4 часа дневно.

2. Недостатъчната взискателност към другите управления и отдели при изработването на материали за общи документи на Централното управление.

3. Незадоволителната още квалификация на някои от работниците в управлението.

За подобряване работата на Планово-икономическото управление предлагаме Централното управление да вземе следните

Р Е Ш Е Н И Я:

1. Оперативната работа и контролът върху работата на банковите клонове по финансирането на разходите за основен ремонт и за извънлимитни капитални вложения се прехвърля на съответните кредитни управления.

2. При първа възможност да се увеличи щатът на Планово-икономическото управление с един ст. икономист по икономическите проучвания в селското стопанство.

3. Задължава се н[ачални]кът на Планово-икономическото управление Г. Димов:

а) да упражнява контрол и да следи за резултатите от приложението на взетите от Централното управление решения по предложение на Планово-икономическото управление;

б) да вземе мерки за засилване контрола върху работата на клоновете и кредитните управления по съставянето и отчитането на кредитния план;

в) да организира извършването на проверки по работата на банковите клонове по икономическия анализ на дейността на предприятията;

г) да вземе мерки за повишаване качеството на икономическите проучвания и на внасяните в Централното управление документи;

д) да включва в плановете на управлението по две проучвания годишно относно обезпечението на банковите заеми;

е) да вземе мерки за подобряване на работата по обвързване на кредитния и касовия план;

ж) да полага повече грижи за повишаване квалификацията на служителите в управлението.

4. Началниците на управления и самостоятелни отдели да предявяват претенциите си към Планово-икономическото управление за съответни проучвания със съставянето на годишните и тримесечните работни планове на управлението.

София, 3 април 1962 г.

Н-к управление: */Г. Димов/*

[Върху доклада – надпис:]
<u>др. Николова</u>
за разглеждане от Ц[ентрално] у[правле]ние
К. Несторов 13.4.[1]962.

ЦДА, ф. 132, оп. 24, а.е. 1, л. 458–477. Оригинал. Машинопис.

№ 65

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С ПРИЛОЖЕНА ДОКЛАДНА ЗАПИСКА И С РЕШЕНИЕ ЗА ПОДНОВЯВАНЕ НА РАБОТАТА НА ЗАКРИТИЯ ПРЕЗ 1954 Г. ОБЩЕСТВЕН ТРЕЗОР НА БАНКАТА

София, 17 май 1963 г.

ПРОТОКОЛ № 13

Заседание на 17 май 1963 година

Заседават: Кирил НЕСТОРОВ, Нешо ЦАРЕВСКИ, Георги ТЕРЗИЕВ, Георги ДИМОВ, Розалин ЧУБРИЕВ, Неделчо ДАЦКОВ, Кръстьо БАКАЛОВ

Дневен ред:

[...]
4. Предложение относно използуване на публичния трезор. Докладва Розалин ЧУБРИЕВ
[...]
По точка 4. Централното управление взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Разрешава да се открие публичен трезор при Софийския градски клон.
2. Натоварва другарите Р. Чубриев, П. Г. Попов и д-р Конст. Попов в едномесечен срок да изготвят условията за отдаване под наем на касетките и тарифата за наемите на същите.

София, 17 май 1963 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *К. Несторов*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *Л. Момекова*

До ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА
другаря КИРИЛ НЕСТОРОВ
Т У К

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

от РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ, началник на Емисионно-касово управление

ОТНОСНО: използуване на публичния трезор

Другарю Председател,

В сградата на банката има специален трезор с вход от оперативния салон, известен под името „публичен трезор“, предназначен за обслужване на предприятия, организации, учреждения и частни лица. В трезора са монтирани около 3200 касетки, които в миналото са отдавани под наем главно на индустриалци, търговци, рентиери и др. за съхраняване на пари, скъпи вещи, акции, облигации, документи и други ценности.

След 9. IX. 1944 г. тази категория банкови клиенти изчезна, а по-късно през 1954 година при ликвидиране на депозитната служба при банката бе закрит и публичния трезор.

Наскоро след затварянето му наново възникна нуждата от използуването на публичния трезор. От няколко години известен брой касетки се ползуват от Управление на кинематографията, Министерството на отбраната, Софийския градски народен съвет – отдел „Култура“, Катедрата по аналитична химия при Физико-математическия факултет и др.

В последно време има запитвания и от отделни граждани, които желаят да им се представят на разположение касетки за съхраняване на лични ценности: филателистични сбирки, ръкописи от научни трудове, ценни вещи и др.

Считам, че е целесъобразно да се открие отново публичния трезор като се отдават под наем касетки на предприятия, учреждения, организации и частни лица. При средна годишна такса около 3 лева на касетка и при пълно използуване банката ще има годишен доход около 10.000 лева.

Моля, Централното управление на банката да вземе следното

Р Е Ш Е Н И Е:

1. Разрешава да се открие публичния трезор при Софийския градски клон.

2. Натоварва другарите Розалин Чубриев, Петър Попов и д-р Константин Попов в едномесечен срок да изготвят условията за отдаване под наем на касетките и тарифата за наемите на същите.

София, *10* май 1963 г. Н-к управление: *Р. Чубриев*

[Върху документа – резолюция:]
Съгласен – на подпис. К. Несторов
15.V.[*1*]*963 г.* [Подписи.]

ЦДА. ф. 132, оп. 26, а.е. 1, л. 513, 524. Оригинал. Машинопис.

№ 66

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ РАБОТАТА НА ВАЛУТНОТО УПРАВЛЕНИЕ И С ПРИЛОЖЕНИ СТЕНОГРАФСКИ БЕЛЕЖКИ ОТ ЗАСЕДАНИЕТО

София, 6 юни 1963 ***г.***

ПРОТОКОЛ № 14

Заседание на 6 юни 1963 г.

Заседават: Нешо ЦАРЕВСКИ, Георги ТЕРЗИЕВ, Георги ДИМОВ, Розалин ЧУБРИЕВ, Неделчо ДАЦКОВ, Кръстьо БАКАЛОВ

Отсъствуват: Кирил НЕСТОРОВ

Присъствуват: Ал. Велков, П. Г. Попов, д-р К. Попов, А. Вескова, Г. Петров, Ж. Проданов, Б. Белчев, ревизорите, извършили ревизията и служители от Валутното управление

Заседанието се откри в 9 часа

Дневен ред:

1. Разглеждане ревизията на Валутното управление.

Централното управление, след като изслуша устния доклад на ст. финансовия ревизор др. Кръстьо Вълков за констатациите от ревизията на Валутното управление на банката за периода от 1 януари 1962 година до 12 март 1963 година и направените изказвания и предложения от присъстващите, подробно отразени в приложените бележки към протокола, взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Задължава се началникът на Валутното управление да осигури най-основно разглеждане на констатираните слабости в работата на Валутното управление, във всички отдели и служби, като във всяка една служба се набележат мероприятия, чрез които в най-скоро време да се отстранят констатираните слабости.

Срок за разглеждане на ревизионния акт
и набелязване на мероприятия – 15 юли 1963 година.

2. Задължава началника на Валутното управление, след разглеждане констатациите на ревизионния акт, да изготви доклад до Комисията по валутните въпроси и търговските баланси при Министерския съвет с предложение за разрешаване на тази част от въпросите, по които не е компетентна само Банката и които засягат други ведомства – Министерството на външната търговия, Министерството на финансите, за да се вземат решения за отстраняване на тези слабости, а именно: увеличаване на износа на кредит без лихва и обезпечение с гаранции и друг начин, увеличаване износа на инкасо и други недостатъци.

Срок – 2 месеца

3. Началникът на Валутното управление да внесе предложение за реорганизация на работата в оперативните служби в смисъл да се организира работата по операциите по езици и страни.

Срок – 1 септември

4. Обръща внимание на ръководството на Валутното управление за затягане на дисциплината във Валутното управление за по-правилно разпределение и натоварване на всички служби, за по-голяма взискателност към службите и към външнотърговските предприятия с оглед да се осигури отстраняване на констатираните слабости.

5. Задължава главния счетоводител на Валутното управление да вземе под непосредствено ръководство и отчетност счетоводно-оперативната работа в цялото управление за най-бързо отстраняване на допуснатите слабости.

6. Задължава началника на Валутното управление да предложи допълнителни форми за контрол и въздействие върху външнотърговските предприятия с оглед да се подобри платежната, планова и държавна дисциплина при плащанията с чужбина.

София 6 юни 1963 г.

за ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *Н. Царевски*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: /Л. Момекова/

СТЕНОГРАФСКИ БЕЛЕЖКИ

от заседанието на Централното управление на 6 юни 1963 год.

1. Разглеждане ревизията на Валутното управление.

Др. Кр. Вълков, ст. фин. ревизор – докладва устно констатираните от ревизията слабости в работата на отделите и службите при Валутното управление, след което отговори на зададените въпроси от др. Н. Дацков, началник на Валутното управление и др. Г. Димов, началник на Планово-икономическо управление.

ИЗКАЗВАНИЯ:

Др. Йордан ЙОЦОВ: Взимам думата, понеже от 44 страници ревизионен акт 12 са за нашата служба.

Едни от членовете в инструкцията, по която работим, трябва да се изпълняват от БНБ, други – от Министерството на финансите и от външнотърговските предприятия. Отбелязва се, че няма подобрение в работата. И другата ревизия пак няма да констатира подобрение, понеже се вменява в дълг на банката да изпълнява членовете на инструкцията, които трябва да се изпълняват от външнотърговските предприятия.

За недостатъците в счетоводството една от причините е текучеството. Валутната контрола не може да следи и напътствува новите служители. Валутната контрола е много претрупана. Констатациите ще разгледаме в отдела.

Не можем да се съгласим, че не трябва да се изнася на кредит. Напълно е законно, но не е узаконено. Ако не изнесем мотоциклети на кредит, кой ще ги вземе.

„Не са следени постъпленията от износа“. Малко силно е казано. Кампанийно се следи. Сега възприехме два пъти в месеца да проверяваме за всички непреведени суми. Ние държим данните на разположение. Ние сме оперативен отдел.

Открива се акредитив за стоки на ниска цена. После се повишава цената. Ние имаме интерес да не се изплаща акредитивът. Търговският представител се грижи за заплащането. Много малко са случаите, когато акредитивите не са осчетоводени своевременно.

Има констатация, че не събираме комисионите, когато са за сметка на нашите предприятия. Ако управлението реши, ще започнем да събираме.

Др. Стоил БАНГОВ: За ревизията мога да благодаря, че като всяка ревизия можа да види добрите и лошите страни, които не сме видели, през време на нашата работа. Залегнали са някои неща в рев[изионния] акт, които трябва да се изяснят.

Ревизията препоръчва някои неща, които са в противоречие с Наредбата за плащанията и с нарежданията на централното управление. Говоря за писмото, с което е искано разрешение от „Металимпорт“. То е в противоречие с чл. 74 буква „а“ на Наредбата за плащанията. То не е в противоречие с членове 75 и 76 на Инструкцията за приложение на Наредбата за плащанията.

На стр. 43 се говори за активна намеса от страна на Валутното управление с оглед да се ускори представянето на документите в банката пред съответните власти.

Имахме спор за отказите от акцепт и за оставянето на отговорно пазене. Отговорното пазене става автоматически. Няма нужда да пишем писма. Казват, че трябва да се грижим по-нататък. Ще се грижи, който плаща стоката и клонът, който е приел отказа от акцепт. В член 275 е казано, че не се контролират от БНБ. Намирам, че неправилно се вини Валутното управление.

Ревизията има констатация, че все още Валутното управление не е отстранило слабостта да уведомява клоновете какви документи трябвало да се прилагат към пл[атежните] искания. Има сключени договори, има общи условия за стоките за износ. По тези въпроси трябва да се разберем, да не си създаваме излишна работа за в бъдеще

Др. Руси ДИМИТРОВ: Др. Вълков каза в своя устен доклад, че е срещнал пълно разбиране, когато са извършвали своята контролна работа. Това не е било по отношение на инспекторите. Не можахме да се разберем по някои въпроси. Вярно е, че по някои въпроси ние останахме с различия.

Констатациите, че имаме просрочени заеми, че има застояли стоки са верни. Къде изпъкнаха нашите различия? – по отношение оценката на нашата икономическа работа. Икономическата работа не може винаги да се прецени с преписките, които са натрупани. Ние показахме някои преписки, за да ги убедим, че сме извършили доста работа. Въпреки това обаче, ние не можахме да убедим ревизорите и те заложиха такава формулировка в ревизионния акт: „...“ (чете ревизионния акт).

Не оспорвам констатациите, а оценките за работата.

По отношение залежалите машини и съоръжения: В началото на миналата година изпъкна такъв въпрос – по силата на народностопанския план в много производствени предприятия беше заложено производството на машини за износ. Машините се произведоха, обаче впоследствие, когато трябваше да бъдат приети машините (голяма част от машините се приемат от чуждестранен приемник), оказа се, че по някои машини чуждестранните приемчици правят възражения. Следователно те остават, не могат да се изнесат. Такива машини имаше за повече от един милион лева. Лично аз изисках подробна справка от предприятието, защото не бяха изнесени в срока. И ние ги изключихме от обезпечение. Трябваше този въпрос да го сигнализираме по-горе. Писахме на Министерството на външната търговия. То съобщи, че известни машини ще се изнесат, тъй като са поправени, а другите ще бъдат оставени за вътрешността.

Тази преписка не се взема под внимание, понеже е голяма и ревизорите са оставили същата формулировка.

Във връзка с анализите какво правим? Анализите се правят тримесечно. Данните имаме от лични впечатления и констатации, а също така ползуваме и разчетните материали на предприятията. В края на нашия анализ ние предлагаме какво трябва да извърши предприятието и изискваме отговор. Във всички случаи ние сме получавали отговор от предприятията. Предприятията дават подробен план какви мерки вземат да се подобри финансовото положение. Когато правим проверки през тримесечието, ние изискваме от предприятието да се назначат отговорници. Винаги сме констатирали, че има назначени отговорници. На всеки 15 дена са правени съвещания, на които се докладват резултатите от тези проверки.

Първа наша задача е да следим плана по износа по отделни позиции. Първо, ние изготвяме 15-дневно сведение. Имаме проверки и по клоновете. Пуснали сме няколко окръжни във връзка с въздействието, което трябва да оказват за изпълнение на плана за износа. Получените преписки

кръстосваме със у[правле]ние „Кредитиране на селското стопанство“, у[правле]ние „Кредитиране промишлеността и търговията“.

Доколкото силите ни стигат, вършим нашата икономическа работа.

Др. Хр. ПОПОВ: В отдел „Плащания по вноса с капиталистическите страни“ се каза, че работата е подобрена. Това ни радва особено много, защото от редица години във вноса ревизорите изнасяха сериозни слабости. Колективът положи максимум усилия при провеждане огромната работа на този отдел. Работата ежедневно се увеличава благодарение на своята ритмичност, често пъти се работи извънредно.

Ние не отричаме своите слабости, но не са допуснати сериозни слабости. Ние сме в постоянна връзка с предприятията, обаче не сме дали израз в документи. Често пъти не сме искали мероприятия. Другарите контрольори сме много ангажирани в проверяване на чужди документи, доколко са издържани, тъй като се допускат сериозни слабости от чуждите кореспонденти. Нашето внимание е заострено главно в проверка на тези документи. Не че сме против икономическата страна на работата. За в бъдеще ще видим как ще работим – по държави или отделни предприятия, че всеки акредитив да бъде проследен – да имаме общ поглед.

Има и друг един кадрови въпрос – езиковата квалификация. Много хубаво е решението на Централното управление да праща млади кадри на специализация в банки в чуждите страни.

Колективът ще обсъди констатациите и ще направи всичко възможно, те да бъдат отстранени.

Др. Л. ПЪДАРЕВ: Искам да спра вниманието върху констатациите по букви „а“, „б“ и „в“. Не се спазвала т. 7 от Наредбата за плащанията. Всички сделки, които контрактуват външнотърговските предприятия, трябва да бъдат одобрени от Министерството на външната търговия. Една молба е за една отделна сделка. Имаме ли интерес да я открием наведнъж или да я открием с отделни акредитиви и кое е най-целесъобразно? Аз смятам, че щом една сделка веднъж е одобрена с компетентност на съответния министър, тя може да бъде дадена и в два акредитива или пък в края на краищата може за известна част да не се използува.

Двата случая за неспазване на компетентностите имат такъв характер.

Молбата за внос е за 160 хил. лева. Увеличават я с 60 хил. лева.

Др. Н. ЦАРЕВСКИ: Да се провери още един път случая.

Др. Л. ПЪДАРЕВ: Вторият въпрос е за спазване на валутно-финансовите условия. Ние нямаме конюнктурна служба, за да видим какви са цените.

Др. Стефан ХРИСТОВ: Засегнат съм във връзка с проверката на статистическите сметки. Тази работа между мене и др. Донев не беше разделена. След като дойде др. Донев пое да отправя записките и да се грижи за уреждането на различията. Той ми ограничи доста много работата в сравнение с това, което беше преди. Аз съм останал с впечатлението, че не ми е възложена проверката. Той ми каза: „Ти ще работиш това, което аз ти кажа“. Грешките, които установяваха нашите служители, ги изнасяха до отделите със записки.

Не съм имал време да се занимавам с пряка проверка.

Др. Н. ЦАРЕВСКИ: Констатацията е правилна, но се дължи на ваши организационни слабости.

Др. Д. ДОНЕВ: В своите изказвания др. Вълков направи оценка за работата на Валутно счетоводство, че при проверките на кореспондентските сметки не са констатирани грешки. Оценката, която е дадена за Валутното счетоводство, е правилна. Ние имаме значително подобрение.

Аз дължа да заявя, че нашите кореспондентски сметки с чужбина са напълно редовни и изправни.

Др. Вълков разглежда причините за материалната проверка като слабости на цялата система на Валутното управление. Няма защо да ги подценяваме и да не ги виждаме. Трябва да вземем правилно отношение. Причините започват от преките изпълнители в отделите, поради подценяване на въпроса за материалните проверки, тъй като те са статистически сметки и не дават отражение навън. Дължи се на слабия контрол и непровеждане на контрол от страна на съответните отговорници на служби и да се дойде до Валутно счетоводство.

Др. Стефан Христов бегло засегна този въпрос. Ние правим от всички сметки уравнителни списъци и подготвяме базата за уточняване на материалната проверка. Срещу перата те пишат „вяр-

но“, „уредено“, обаче в края на краищата се установява, че това „вярно“ и „уредено“ не е вярно.

Да се засили контролът и да се потърси отговорност за тези, които пишат, че въпросът е уреден. Намирам, че това е един въпрос напълно преодолим и трябва да заявя на цялото Централно управление в едно кратко време ние ще вземем всички мерки да се изправи – до 30 юни.

Материалните проверки са извършвани редовно. За първото тримесечие също е извършена редовно материалната проверка.

Аз имах да оправям положението във Валутното счетоводство. Имам разбирането, че трябва да се грижа и за останалата работа във Валутното управление. Аз дължа да заявя – не съм в състояние при тоя състав и с тези помощници, които имам, да осъществя този контрол напълно. В това отношение трябва още да се направи. На мене работата е голяма и смятам, че главният счетоводител трябва да има още един помощник, за да може пълно и цялостно да се обхване работата на Валутното управление. Ние не сме подценявали работата по отношение на цялото Валутно управление. Ако не сме направили всичко, нямали сме възможност. Необходимо е да се окаже помощ на Валутно счетоводство.

Др. Николай ДЕРМЕНДЖИЕВ: Във връзка с констатациите на ревизията и увеличаване процента за късно изплатените инкаса.

Има един момент, който трябва да се изясни – кога трябва да се счита износът за отчетен?

Др. Миросниченко каза, че в Съветския съюз считат плана по износа за изпълнен само когато валутата е постъпила.

Моля този въпрос да се разреши.

Др. Н. ЦАРЕВСКИ: Да, предприятията не отчитат по валутния план.

Др. Антон ТРОПЧЕВ: Не могат да се употребяват такива термини за „нехайно“ и „немарливо“ отношение на служителите.

Др. Христо КАРАНОВ: По някои констатации говорихме доста и не бяхме съгласни, особено за 2–3 случая, по които и самите ревизори не можаха да ни кажат как да работим.

За в бъдеще ревизорите да дават и препоръки, не само да констатират.

Ние работим по инструкцията. Спазваме чл. 75 – вторият ключ от запасната каса се пази у мене.

За остатъците от командировки. Касиерът приема валута, изписва се в писмото на предприятието, че е получил валута. Трябвало да се изчака документът и тогава да му се предостави валутата. Само касиерът може да приема валута, защото той може да установи, дали е валидна валутата и т.н.

Трябва да се измисли някакъв друг начин, който да обезпечи своевременно осчетоводяване на получените банкноти от анулации. Ако не се търси първоначалната операция, касиерът ще бъде спокоен, че ще получи операцията.

За касовите излишъци по валутата е правилна констатацията.

Години наред ние през месеците януари, февруари и март имаме по-слаба работа. Това се дължи на празниците, които имат в чужбина и на приключванията. Но напоследък мога смело да заявя, работата и през тези месеци чувствително се е увеличила.

Др. Венко КРЪСТЕВ: Искам да кажа по един от общите изводи, който се прави в края на ревизионния акт, че една от причините едва ли не е от основните за допускането на слабостите в управлението е и това, че планът за отпуските бил изготвен неправилно. Смятам, че това е неточно. Повдигам този въпрос и като профсъюзен активист. Този въпрос е жизнен и интересува всички служители и управлението трябва да си каже мнението.

Валутно управление има 21 служби. Неправилно би било в разстояние на 10 месеца абсолютно пропорционално да се разпределят отпуските на служителите.

Др. Йордан НАКОВ: Другари, безспорно е, че ревизията ще има положителен резултат върху бъдещата работа както на отделните служители, върху техния стил и метод на работа, така и в работата изцяло на Валутното управление.

Както и другарите ревизори подчертаха, тук става въпрос за едно управление, което има една отговорна работа, разпределена да се извършва от 21 служби. Естествено е, че при такава една работа не може да кажем, че в един такъв период няма да има слабости. Мене ми се струва, че тия слабости, които се отбелязаха, можеха да бъдат много по-малко, ако всички служители във

Валутното управление си поставиха за цел не само да извършват техническата работа, но и икономическата работа на Валутното управление и да я завършват докрай. Имам предвид декларацията, която даде др. Попов. Тя е хубава, ако се изпълни в бъдеще.

Мене ми се струва, че все още във Валутното управление икономическата работа както в акредитиви внос, акредитиви износ, валутна наличност, за което другарите ревизори много малко споменават, но не е на нужната висота, даже при служителите, които трябва да извършват тази работа. Не се чувствуват обидени, когато тази работа се извършва от административното ръководство на Валутното управление. Многократно ние сме обръщали внимание на този въпрос.

Това го свързвам и с основната слабост, която е допусната в акредитиви-износ по отношение на предварителното съгласуване на износа на кредит. Мене ми се струва, че началникът на отдела и другите служители в това отношение са си превишили правата и не са докладвали в тези случаи, когато се е касаело за износ на кредит в капиталистическите страни. Не е направено нищо от акредитиви износ и те търпят сериозна критика. В това отношение заслужавам критика и аз и другите другари, които трябваше да проконтролираме този въпрос. Даже се бяхме събрали при др. Царевски и ставаше въпрос, че главният счетоводител трябваше да изготви записка във връзка със създаването на картотеката по проследяването на кредитите.

Искам да поставя един въпрос във връзка с кредитите. Мене ми се струва, че дисциплината във външнотърговските предприятия и в Министерството на външната търговия се влошава по отношение на държавната и планова дисциплина. По отношение на кредитите ние изнесохме въпроса, сигнализирахме. Идват документи, изнасят на кредит и ние ги изключваме от обезпечение и пращаме документите. Този въпрос трябва да се поеме от ръководството на БНБ на една среща с Министерството на външната търговия да се изнесе и да му се намери разрешение. Като че ли те вече не ни слушат. Писахме писмо и пак продължават да си представят документи за износ на кредит, без да са съгласували с БНБ.

Въпросът с грешките, които са допуснати в отделните оперативни служби, които се отбелязват като слабост в работата на инспекторите, мене ми се струва, че при 90% от оперативната работа извършват при много слаб контакт на инспекторите с оперативните служби. Не само акредитиви внос и акредитиви износ да им дават документи, но и самите инспектори трябва да бъдат в акредитиви внос да следят слабостите и да отиват във външнотърговските предприятия и на място да проверяват, да имат една обща представа за движението на документите. Ако броят на инспекторите е недостатъчен, трябва да се помисли да се подобри работата в това отношение.

За инкасата – инкасата са увеличени. Ние изнесохме този въпрос. Износът в слаборазвитите страни и от другите социалистически страни се извършва на инкасо. За да се наложи нашата страна на тези пазари, не може да не се считаме с условията на тези пазари.

Друг един въпрос, който смятам, че е правилно отразен от ревизията, това е разпределението на работата в оперативните служби, що се касае до отговорността. Действително всеки служител рови в акредитива. Никой не отговаря. От години наред сме поставяли този въпрос, но до сега не е реализиран. В бъдеще аз възприемам всеки служител да си отговаря за отделни акредитиви, да е в течение на цялото плащане.

Що се отнася до контрола на операцията, операцията трябва да мине през две ръце за чужбина. Етапите да не минават, но отделните преписки да минават.

Не се даде препоръка по отношение на механизацията. Механизацията по отношение на Валутното управление не трябва да се извършва заедно с общата механизация на цялата банкова система.

Има някои въпроси в ревизията, които се отнасят пряко до Министерството на външната търговия и външнотърговските предприятия.

Правилно е в едно отиване в Съветския съюз да се изпрати главния ревизор и ревизори, които пряко на място да ползуват опита на ревизорите на Госбанк.

Др. Кирил НЕСТОРОВ (присъствувал на заседанието един час от 12 до 13 часа): Признато е напрежението във Валутното управление. Огромна работа. Много хора заслужават ордени. Това го виждаме, докладвано е и каквото може да бъде направено, ще бъде направено, в това число и много другари, които са критикувани в ревизионния акт.

Не е хубаво в едно такова управление отговорни другари да се мъчат да се измъкнат и да

отрекат съществуващите недостатъци. Това няма да е от полза. Нашите ревизори не са наши врагове, а наши помощници, наши приятели, които с чувство на голяма отговорност пред страната ни работят. Трябва да си направим самокритика.

Констатациите, които са направили другарите ревизори след толкова усилен труд и не с предубеждение да се разгледат отдел по отдел и служба по служба и да се мисли с целия колектив в тия служби какво може да се направи, за да не се допуснат в бъдеще такива недостатъци.

Смятам, че трябва особено внимание да се обърне (не се съмнявам, че др. Царевски ще обърне внимание) особено за главното счетоводство – много сигнали имаме за неблагополучия.

Др. Неделчо ДАЦКОВ: От Валутното управление няма защо да отричаме ревизионния акт в неговата пълнота, както е представен. В тия забележки, които сме направили, не виждаме това желание. Аз съм говорил не с един служител от управлението и всички са убедени в правотата на огромната част от констатациите, които са отразени в ревизионния акт. Ако има някои възражения или реагирания, то е по-скоро до второстепенни въпроси, не по същество. Ние не отричаме констатациите в ревизионния акт. Ние виждаме там много съществени слабости.

Аз за себе си бих окачествил като много голяма слабост допускането на износ на кредит, без да се съгласуват предварително условията на тези кредити с БНБ. Действително този въпрос при нас възникна. Грешката не е само в оперативния отдел или в инспектората. Грешката по начало е в мене, като началник на управлението, на др. Наков. Ние имаме данни за извършен износ. Не е стоял пред мене този въпрос не знам поради какви причини, може би защото имаше много въпроси, с които работехме. За мене тази е най-голямата слабост, която ревизията констатира за работата на Валутното управление през 1962 година. Същевременно трябва да кажа, че износът на кредит фактически почна в по-големи размери миналата година и през 1961 г. имаше единични случаи. Този износ на кредит е нова форма на износ и неминуемо щяхме да се натъкнем на тази работа.

За себе си бих се запитал дали този износ дава някакво голямо отражение върху сегашното валутно положение на страната. В ревизионния акт посочват, че се констатирали общо в петте предприятия е било за 3,200 хил. лева валутни, като в момента задължението е към два и половина милиона. Не е оказало никакво съществено влияние. Важното е, че една такава тенденция, ако не се пресече, за в бъдеще може да се разшири. В Индонезия, където е половината от този кредит, фирмения кредит е предоставен при завишена цена от 12–16%. Фактически този кредит е със скрита лихва. Не може да се каже, че е безлихвен.

Констатирани са и редица други слабости. Най-много слабости са констатирани в отдел износ, като че ли не е случайно това нещо. За мене най-малко проблеми имаше преди тази ревизия в този отдел. Фактически, защото главно съм се грижел по вноса, по осигуряване на вноса, включително наличността. Гаранциите са при вноса. За себе си съм бил с убеждението, че в този отдел работите вървят по-добре, отколкото това, което констатира ревизията. Трудно мога да си обясня причините. Ясно се очертава една причина, че някои другари в този отдел неправилно схващат своите задачи и имат недостатъчно чувство на отговорност към задачите. Вие чухте и др. Йоцов. Др. Славчо Петров в това отношение също търпи критика. Другарите от отдел износ сериозно да погледнат на слабостите.

В отдел внос имаме много квалифицирани служители, които съвестно и добре си гледат работата – Георги Наков, Иван Иванов (една от най-сложните служби), Христо Попов, Любен Пъдарев, Филипович.

От страна на актива на управлението да се подходи самокритично, да се видят какви слабости са посочени, конкретно във всяка алинея и да се предприемат съответни мерки, за в бъдеще да не се допускат или по-малко да се допускат такива грешки.

Мене ми се струва, че ще бъде правилно ревизионният акт да се разгледа в съответните отдели, обаче началниците на отдели да прегледат целия акт, защото много слабости за единия отдел са намерили отражение на друго място, а не само за своя отдел да се спират.

По кредитирането също са констатирани редица грешки по изчисление на обезпечението. Основният спор, който др. Руси Димитров искаше да засегне, е доколко този отдел е успял да въздействува върху външнотърговските предприятия. Аз не считам, че всички мерки в това отношение са изчерпани и че е постигнато някакво съвършенство в работата, макар че през изтеклата го-

дина не малко усилия на инспекторите бяха отделени в това отношение. Останах с впечатлението, че като че ли или другарите не са ги дали на ревизията, или че те са ги получили, обаче не им обърнали внимание.

Неправилно се подхожда към инспекторите от Валутното управление, като се смята, че това са инспектори от клон. Аз обаче считам, че нашите инспектори извършват една огромна работа, която навсякъде в банковите клонове, където са ревизирали, не се извършва. Това е работа по редица решения и постановления на Министерския съвет, по редица задачи, които поставят централните органи, работа, която действително изисква висока квалификация, която в другите органи на банката в такива мащаби не се върши. Искам да кажа, че през 1962 г. инспекторите са подработили мнения по повече от 100 постановления на Министерския съвет за коригиране на планове и т.н. Не бива да принизяваме работата на валутния инспекторат. Не всичко е направено, но аз мисля, че е поставено едно добро начало за издигане икономическата работа на нашия инспекторат.

Съгласен съм, че връзката на инспекторите с другите отдели не е достатъчна.

Аз реагирах по-остро на др. Вълков и в Централното управление и трябва да кажа за себе си аз правя едно сравнение между миналогодишната ревизия и тазгодишната. Миналата година се получи по-добър контакт, по-близко обсъждахме въпросите с отговорника на ревизията. Даже в процеса на ревизията се мъчехме да оправим някои работи. В случая с др. Вълков това не можа да се получи.

Един въпрос – спомена се за счетоводството. Действително смятам, че в работата на Валутното счетоводство има известно подобрение. Това се дължи в голяма степен на това, че др. Донев е взискателен и можа да ликвидира редица слабости. Той обаче не можа и сега не се счита за главен счетоводител на управлението. Другите нямат такова отношение към него. Считам, че по отношение на др. Донев беше подето едно недостойно и ниско уронване на неговия престиж. Трябва една по-голяма експедитивност. Муден е, но има усет към работата.

Др. Кр. ВЪЛКОВ: По повод изказването на др. Л. Пъдарев – не е недоразумение по отношение на чл. 60. Да се прочете по-внимателно ревизионния акт.

Др. Ал. ВЕЛКОВ: Трябва да кажа, че не беше добре организирана работата по разглеждане ревизионния акт на такова важно управление като Валутното управление. В такъв случай правилно беше, когато се възразява и когато не се стига до единомислие, особено по такива въпроси от работата на Валутното управление, по някои от тях да се отиде при др. Царевски и нямаше тук да се поставят такива въпроси. Другарите се възползуваха да възразяват по въпроси, по които няма единомислие с ревизията. Обаче за неща, за които говориха и др. Наков и др. Дацков, другарите вместо да ги приемат и да кажат какво ще правят, правиха възражения по другите въпроси.

Аз излизам от това заседание без да разбера дали това важно управление, този голям колектив е направил крачка напред в своята работа или не. Трябваше да се зададе такъв въпрос и неясно да се отговори. Смятам, че това е слабост в организиране разглеждането на ревизионния акт на управлението. Правя препоръка по тези въпроси, по които не са се съгласили, трябва да получат отговор от най-компетентно място при др. Царевски, да се знае кой е прав.

Много лошо впечатление ми направи изказването на др. Йоцов. Др. Йоцов да има такова индиферентно отношение! „Има данни. Да дойдат другарите“. „Това е било миналата година, това е сега, това ще бъде“. Не трябва да бъде така. Така не се оправят слабости.

Искам да се спра на работата на кредитния инспекторат. Ние имаме контакт с инспекторите от валутния инспекторат. Моята оценка е, че има голям напредък в работата на инспекторите, но все пак, казвам го в отговор на изказването на др. Дацков, да не се счита (вярно е, че имат и специални въпроси), но има нещо, което още не е достатъчно в тяхната работа. Нека се свържат с инспектори. Трябва да обменят опит.

По отношение на счетоводството не може да има „немарливо“, „нехайно“ отношение.

Да се проверява какви хора се дават от клоновете в помощ на Валутното управление, служители, които не могат да вършат работа по клоновете, а пратени да работят във Валутното управление.

Др. Петър Г. ПОПОВ: Първият въпрос, който трябва да се изясни е по какъв начин ще стават достояние констатациите на ревизорите. Констатациите са правени достояние на службите.

Ние се увличаме в обяснение на някои неща, които не са най-съществените за подобрение

на работата.

В крайна сметка счетоводството трябва да се оправи. В службата на др. Бангов съставът не беше попълнен. Служителите нямаха такава подготовка, че да поемат отговорността на изпълнителя. Известно е на Централното управление, че ние за някои банкови клонове дадохме такова мнение – дадохме 10-месечен срок, докато се подготвят. Ревизорите смятат, че вече са настъпили условията да се премине към окръжно 97/1962 г. да се работи на отговорност на изпълнителя.

Не един път е разглеждан въпросът за мястото и ролята на др. Донев.

По валутните бюра и кочаните за откупуване на валута, установява се, че тези въпроси не са уредени. Кой отговаря? На строг отчет ли са?

Необходимо е сериозни организационни мерки да се вземат. По-голяма взискателност, навременен контрол, да можем да преодолеем трудностите.

Др. Анна Вескова: Понеже др. Дацков постави въпроса, не мога да не взема отношение.

Целта на ревизията на всички е ясна. Също така моята констатация е, че много другари не говориха самокритично и не засегнаха принципни въпроси. Главната причина виждам в ръководството на Валутното управление, в лицето на техните началници.

Др. Дацков със своето изказване не помага на др. Донев. Би трябвало да застане на своето място. Мога да заявя съвсем отговорно: всички тези пропуски, които той допусна, за които служители са идвали да сигнализират, не е никаква дребнава борба, а всички тези хора са се ръководили от най-чисти чувства и желания работата да върви, счетоводството да се подобри.

По отношение на дисциплината никой не взема отношение. Смятам, че са съгласни. Вярно е, което е констатирала ревизията. Не винаги стоят до 7, 8 и 10 часа. А оставането за разговори, не трябва да се смята, че е работа.

Др. Н. ЦАРЕВСКИ: Първо, от изказванията личи, че ревизията е извършила доста много – да се провери един голям обем от работата на Валутното управление. По всяка вероятност са разкрити и показани една част от слабостите. Вероятно има още доста слабости, които не са видени и не са проверени. Ние трябва да благодарим на ревизорите за огромната работа, която са извършили, защото този акт ще помогне да се замислят хората от управлението и да се потърсят начини за оправяне на работата.

Ние ще трябва да организираме много добре разглеждането на ревизионния акт в управлението. Ние допуснахме недостатъчно добра работа може би с избързването на разглеждането на акта. Ние ще трябва да обърнем сериозно внимание да се проучи и разгледа ревизионния акт във всички служби и отдели на Валутното управление. Подробно да се разгледат общите констатации и за работата на цялото Валутно управление, за да се направят изводи и да се набележат мероприятия за отстраняване на констатираните слабости. Трябва да набележим срок, в който да се направи това.

Освен това ще бъде необходимо, след като се разгледа акта, управлението да излезе с някои мероприятия за отстраняване на тези слабости в един срок. Тези, които зависят от нас, да направим организационни и други мероприятия, а които не зависят от нас, да отнесем до Валутно-финансовата комисия и Министерството на външната търговия: въпроса за дисциплината на външнотърговските предприятия, въпроса за нарастването на обема на инкасата, във връзка с това проблема, който възниква за своевременно плащане, въпроса за своевременно представяне на документите в банката. По редица такива моменти трябва да изготвим доклад, да се вземе отношение по тях, да се види как ще бъдат решени, да бъдат задължителни не само за нас, но и за външнотърговските предприятия и да прилагаме всички изисквания и санкции по приложението на тези решения.

По констатациите се правят редица изводи и управлението трабва да си вземе сериозни бележки. От миналата ревизия се направи доста много. Правят се констатации за неспазване на компетенциите. Сега този въпрос е решен. Не съм си представял, че е имало случаи, когато те са нарушени. Това говори за безотговорно отношение на наши служители към задачите, които стоят пред Валутното управление. Предупреждавам управлението, всички началници да си вземат бележка от това, което е направено в бъдеще, ако се допусне такъв случай, ще търсим най-строго наказание на служителите, които нарушават компетенциите. Има строга заповед. Обсъжда се този въпрос в Министерския съвет, в ЦК, издаде се инструкция за компетенциите със строго определение. Никакви изключения и тълкувания не бива да се правят. Предлагам да се провери случая и

ако има виновни служители, да се иска наказание. Въпросът е изяснен, спорове няма.

За недостатъчната връзка на оперативните отдели с инспектората и обратно. Трябва да подчертаем, че нашите инспектори във Валутното управление вършат доста обширна дейност.

Напълно правилно е предложението за обмяна на опит. Но аз също искам да подчертая [,че] нашите инспектори недостатъчно използуват възможностите, които имат. Инспекторът преди да тръгне в предприятието, трябва да се отбие в службите. Службите също са длъжни да имат отчетност. И инспекторът да отиде в предприятието (не, разбира се, за всеки случай) – службата да води известно досие за отбелязване на нередностите. На 10–15 дена инспекторът да си взема тези недостатъци, да отива във външнотърговското предприятие, да види къде са причините, какви са недостатъците и да вземе мерки за отстраняването им. Да се засили контактът и в двете направления, за да се отстранят слабостите.

Аз смятам, че до голяма степен ние не си използуваме правата и възможностите. За непредставяне на документи, за неотговаряне, ние имаме известни права като банка. Обаче всеки иска да е добре с предприятията и само идват да се оплачат на мене и Дацков. Началниците трябва да си влезат във функциите, да си вземат поука от това, да не казват „Ние сме безпомощни“, да си стъпят на място в това отношение и да прилагат санкциите и тогава ще имате по-голяма дисциплина и в срок представяне на документите. Този началник, който не си използува правата, ние да си използуваме правата към него.

Има редица въпроси, които нашите служби могат сами да уредят, а не да чакаме да затормозваме работата.

По въпроса за комисионите – въпросът за комисионите е въпрос на външнотърговските предприятия. Ние сме длъжни да контролираме. Тук стои въпросът за увеличение на плащанията с инкаса. Ние в много случаи нямаме гаранция, че ще бъде платено. Или в някои случаи ще бъде на инкасо, а после излиза на кредит. Работата не е доведена докрай. Констатацията е правилна.

В доклада, който ще трябва да изготвим по тези слабости до валутната комисия, да поставим и този въпрос и да намери съответното разрешение.

Въпросът за проучванията, които се правят, закъсненията на тези проучвания и резултатите от тях.

Другари, ние сме споделяли, че Валутното управление, за разлика от много други управления, се товари с много задачи. Имаше известно претоварване с известни задачи. Закъснява се с проучванията. Не може да се оправдае, след като е приет планът. Трябва да се следи за графика на тези проучвания. И второ, не всички наши информации са на нужната висота. В това отношение валутно-икономическите проучвания трябва да си вземат сериозна поука, да засилим качеството на нашите валутно-икономически проучвания. Има редица валутни проучвания, които са хубаво проучени.

Другият въпрос – какъв е резултатът от тези проучвания – не винаги е възможно да се следи за резултата от проучванията. Тези проучвания се правят по задание от ръководството. Те извършват тези проучвания и ги представят на ръководството на банката. Това са материали, които отиват в Министерския съвет, в ЦК, обсъждат се, понякога се вземат решения, по някои не се взема. Службата не е извършвала контрол върху нас как ние използуваме техните проучвания, за да се отчете пред ревизията. По много от тези проучвания излизат документи. Много от тях се ползуват текущо. Ползата от проучванията е безспорна. Трябва да приемем като критика за срочността и за по-качественото извършване на някои от тях, които все още не са на необходимата висота.

Има един съществен въпрос – безспорно напрежение във Валутното управление има, обаче не трябва зад това напрежение да се прикриват недостатъци в работата и мързела на редица хора.

Неквалифицирания персонал не е напълно ангажиран. Ако така организираме нашата работа, той няма никога да се квалифицира. Много важен въпрос е всеки един началник така да разпределите и така да организирате работата, че просто да се пренесе цялото напрежение върху всички хора. Има хора, които не са напълно натоварени.

Много важен е въпросът за организацията, въпросът за разпределение на работата по езици, по държави и т.н. Службите ще дадат предложение на ръководството, трябва да се обсъди от ръководството. Да се обединят внос, износ, гаранции, дори нестокови плащания – по езици и страни. След като се разпредели работата по държави, вътре работата ще се разпредели между служи-

телите и всеки служител, който открие акредитив, ще го движи и докато го закрие да носи отговорност.

Постави се въпросът за проверка на валутно-финансовите въпроси. Понятието „цена“ не влиза в условията за валутно-финансовите въпроси. „Цена“ е чисто търговско условие.

Икономистите да бъдат по-често в оперативните служби и да им помогнат, когато нарастват някои тенденции.

Ще взема отношение по изказването на др. Йоцов. Такива тенденции не бива да се ширят, особено у нашите началници. Ние носим отговорност за всичко, което става и неможем да не носим отговорност, и въздействие и начин трябва да търсим и да водим упорита борба.

Искам да се спра на основния въпрос, който тук седи. Една много сериозна констатация, това са грешките и недостатъците по счетоводно-оперативната работа. За щастие за сега не се откриват грешки по нашите операции към чужбина. Този голям списък на грешки е гаранция, че може да отидем по-нататък.

Счетоводството трябва да се чувствува отговорно за цялата счетоводно-оперативна работа в управлението. Ще искаме мерки, ще видим в какъв срок, да влезе в ажур цялата счетоводно-оперативна работа във всички служби на Валутното управление.

Когато се касае за чужбина, в никой случай не трябва да правим риск за някаква икономия на 1–2 души, да се освободим от втора контрола. Документите, които заминават за чужбина и особено за капиталистическите страни, там контролът е изключително необходим.

[...]

София, 6 юни 1963 г.

Стенограф: Л. Ц. В.

ЦДА, ф. 132, оп. 26, а.е. 1, л. 525–534. Оригинал. Машинопис.

№ 67

ДОКЛАД ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ КИРИЛ НЕСТОРОВ ДО ПЪРВИЯ СЕКРЕТАР НА ЦК НА БКП И ПРЕДСЕДАТЕЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ТОДОР ЖИВКОВ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА УВЕЛИЧАВАНЕ НА БРОЯ НА ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛИТЕ И НА ЧЛЕНОВЕТЕ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ И ЗА НАЗНАЧАВАНЕ НА ГЕОРГИ ДИМОВ ЗА ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ НА БНБ

София, 26 ноември 1963 г.

До
ПЪРВИЯ СЕКРЕТАР НА ЦК НА БКП И
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
др. ТОДОР ЖИВКОВ
Т У К

ДОКЛАД

от КИРИЛ НЕСТОРОВ – Председател на Българската народна банка

Другарю Живков,

През последните години работата на Българската народна банка по кредитирането и контрола на народното стопанство се разрастна изключително много. Ролята на контрола чрез лева се увеличи във всички отрасли.

За осигуряване на този контрол на мястото на бившето управление за кредитиране на промишлеността и търговията бяха създадени две управления – Управление за кредитиране и контрол на промишлеността и Управление за кредитиране и контрол на търговията.

Значително нарастна ролята на Българската народна банка и по отношение на кредитирането и контрола на селското стопанство особено след преминаването на дългосрочното кредитиране от БИБ към БНБ и след въвеждането на пряко кредитиране на ТКЗС за всичките им производствени разходи. За целта преди две години беше създадено специално управление за кредитиране и контрол на селското стопанство.

Особено силно се увеличи работата на Българската народна банка по валутните операции. Това е резултат на рязкото увеличение на нашата външна търговия, туризма и другите ни отношения с чужбина. Ползуването на външни кредити в значителни размери още повече усложни работата на БНБ по осигуряване средства за своевременно заплащане на вноса и редовното погасяване на кредитите на тяхните падежи. Разшириха се задачите на БНБ и по отношение на нашите плащания със социалистическите страни и особено след създаването на Валутно-финансовата комисия към СИВ и учредяването на Международната банка за икономическо сътрудничество, която ще започне да функционира от началото на 1964 година. С цел да се осигури по-голяма маневреспособност и оперативност при плащанията с чужбина към Централното управление на БНБ беше създадена Дирекция за девизни операции.

Нарастналите функции и отговорност на Българската народна банка по кредитирането и контрола на народното стопанство и по операциите с чужбина затрудняват вече работата на ръководството на банката по своевременното и оперативно решаване и предвижване на въпросите. Всичко това налага да се увеличи броя на зам[естник-]председателите на БНБ от двама на трима, което ще даде възможност по-правилно да се разпредели работата между тях.

По решение на Секретариата на ЦК на БКП зам[естник-]председателят на БНБ др. Георги Терзиев е определен за представител на нашата страна в Управлението на Международната банка за икономическо сътрудничество в Москва. Неговото заминаване е предстоящо. Това налага да се назначи нов зам[естник-]председател на БНБ. Съгласувано с Планово-финансовия отдел на ЦК на БКП предлагаме за зам[естник-]председател на БНБ да бъде утвърден др. Георги Димов.

Другарят Георги Димов е от няколко години началник на Планово-икономическото управление при БНБ, заемал е редица отговорни места и преди да постъпи на работа в банката, член е на БКП от 1939 година. Другарят Димов проявява голяма оперативност, енергия и вещина при решаване на въпросите и се очерта като един от най-добрите ръководители в Централното управление на банката.

Предложение за трети зам[естник-]председател на БНБ ще внесем допълнително.

Нарастналата работа на банката налага да се увеличи и броя на членовете на Централното управление на Българската народна банка с цел да се включат в него освен Председателя и тримата зам[естник-]председатели и началниците на основните управления.

Предлагаме да се увеличи броя на членовете на Централното управление от седем на девет.

Моля, другарю Живков, да дадете Вашето съгласие:

1) Да се увеличи броя на зам[естник-]председателите на БНБ от двама на трима;

2) Да бъде назначен за зам[естник-]председател на БНБ др. Георги Димов;

3) Да се увеличи броя на членовете на Централното управление на БНБ от седем на девет.

София, *26* ноември 1963 г.

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
ПРЕДСЕДАТЕЛ:
К. Несторов

ЦДА, ф. 1Б, оп. 6, а.е. 5343, л. 55–57. Оригинал. Машинопис.

№ 68

ДОКЛАД ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ КИРИЛ НЕСТОРОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ТОДОР ЖИВКОВ ЗА ЗАДАЧИТЕ НА БНБ ВЪВ ВРЪЗКА С НОВАТА СИСТЕМА НА ПЛАНИРАНЕ И РЪКОВОДСТВО НА НАРОДНОТО СТОПАНСТВО С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА УВЕЛИЧАВАНЕ НА ЩАТА И ИЗМЕНЕНИЕ НА УСТАВА НА БАНКАТА

София, 12 юли 1965 г.

До
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
другаря ТОДОР ЖИВКОВ
Т У К

ДОКЛАД

от Кирил НЕСТОРОВ, председател на Българската народна банка

ОТНОСНО: задачите на Българската народна банка във връзка с новата система на планиране и ръководство на народното стопанство

Другарю Председател,

С приетите от Министерския съвет временни правилници и наредби за работата на предприятията по новата система за планиране и ръководство на народното стопанство изискванията към Българската народна банка се повишават значително и се поставят редица нови задачи, които разширяват и увеличават банковата дейност и налагат да се подобри икономическата работа на банката.

Съгласно Наредбата за взаимоотношенията между държавните банки и предприятията, работещи по новата система на планиране и ръководство, Българската народна банка трябва да засили контрола върху предприятията. На нея е възложено да въздействува активно за съставяне на обвързани планове, за най-ефективно използуване на основните и оборотните фондове и за спазване на стопанската сметка съобразно с изискванията за планомерното развитие на народното стопанство. Банката трябва да изучава по-задълбочено стопанското и финансовото положение на предприятията, да съдействува за най-целесъобразното разпределение на средствата, необходими за създаване на основните и оборотните фондове в отделните предприятия и отрасли. Тези задачи са от особено важно значение както за изпълнението на държавния народностопански план, така и за дейността на банката като емисионен институт и главен център за кредитиране и разплащане.

Досега предприятията извършваха своята дейност въз основа на подробни планови показатели, утвърдени от висшестоящите им организации. В съответствие с тях банката упражняваше своя контрол, без да навлиза в подробен анализ на обосновката им. Сега на предприятията се дава много по-голяма оперативна самостоятелност. В рамките на определените им контролни цифри те сами ще разработват подробни планове за своята дейност, които няма да се утвърждават от висшестоящите организации. Това налага да се разшири и задълбочи анализът на банката при съставянето и изпълнението на плановете с оглед на тяхното обвързване и по-тясно съчетаване с интересите на народното стопанство, съобразно финансовите и другите възможности на страната.

Въпросът за формирането и ефективното използуване на оборотните средства при новата система е особено важен. Предприятията сами определят плановия размер на оборотните си средства, в това число и на собствените оборотни средства. При това положение, за да се предотвратят диспропорции, банката е задължена да оказва активно въздействие чрез размера на кредита за създаване на най-благоприятно съотношение между собствените и заемните оборотни средства в съответствие със стопанските планове и финансовите възможности на предприятията.

За изпълнението на тази задача е необходимо банковите органи да вникнат много по-дъл-

боко в икономиката на предприятията и според особеностите им да преценяват техните действителни възможности и да въздействуват за най-целесъобразно разпределение на средствата при създаването на основните и оборотните фондове. Това е съвършено нова и трудна задача, която качествено се различава от досегашния контрол на банката, тъй като досега тя определяше размера на кредита въз основа на утвърдените нормативи и установеното по нормативен път дялово участие със собствени оборотни средства.

В съответствие с изискванията за повишаване на материалната заинтересованост и отговорност на предприятията и техните колективи от крайните резултати – печалбата, банката е задължена да преценява и прилага диференцирани лихвени проценти при кредитирането, в зависимост от характера на образуваните запаси от стоково-материални ценности, недостатъците в работата на предприятията и пр. Създаде се съвършено ново положение, изразено в правото на банката да кредитира в отделни случаи стоково-материалните ценности на по-ниски цени от доставната им стойност, когато се прецени, че тяхната реална стойност е по-малка. Досега кредитирането се извършваше винаги по доставни цени, което не налагаше някакви особени преценки за реалната стойност на стоките.

Прилагането на диференцирани лихвени проценти и кредитирането на по-ниски от доставните цени изисква от банковите органи много по-голяма конкретност, задълбоченост и отговорност при анализа на причините за образуваните запаси от стоково-материални ценности.

С новите документи се създадоха нови специални фондове на предприятията – фонд „Разширяване и техническо усъвършенствуване“, фонд „Социално-битови и културни мероприятия“, Резервен фонд за работна заплата, фонд „Регулиране цените на дребно“ и др. Банката е задължена да контролира законосъобразното образуване, срочното внасяне и изразходването на средствата по фондовете, съобразно с утвърдените правилници и наредби за устройството и дейността на предприятията. Тази задача е също съвършено нова. Нейното изпълнение ще увеличи обема както на икономическата, така и на счетоводно-оперативната работа на банката.

Нови положения се създадоха и относно контрола по разходване фонда на работната заплата. Този контрол се упражняваше по-рано въз основа на определени планови показатели. За предприятията на новата система фондът работна заплата не се планира и утвърждава централно, а се определя от самите предприятия. Поради това банковият контрол е значително усложнен и разширен. Той обхваща приложението на правилниците и наредбите по образуването и разходването на средствата по фондовете, доходите за разпределение и индивидуално потребление. Банката е задължена да следи предимственото нарастване на чистата продукция и чистия доход пред фонда на работната заплата и да не изплаща превишението. Всичко това налага да се разшири и задълбочи банковият анализ върху крайния резултат от дейността на предприятията и своевременно да се вземат мерки за отстраняване на недостатъците.

Нови положения имаме и при разплащанията. Банката от миналата година прилага ускорена акцептна форма на плащане, която повиши ролята на банковия контрол върху дейността на неплатежоспособните предприятия. Освен това чрез прилагането на тази форма значително се засили контролът върху доставчика от страна на купувачите за спазване на договорените условия. Особено съществено е да се изтъкне, че чрез ускорената акцептна форма на плащане банката е в състояние своевременно да разкрива неплатежоспособните предприятия и да прилага икономически мерки за въздействие за отстраняване на недостатъците в тяхната работа.

С новата система на планиране и ръководство на народното стопанство се въвежда кредитиране за капитални вложения на държавни предприятия. Чрез кредита ще се повиши материалната заинтересованост на предприятията за създаване на ефективни капитални вложения, за съкращаване на сроковете за строителството и за въвеждане на обектите в експлоатация, за поевтиняването им и за осигуряване на по-добър контрол в процеса на експлоатацията на основните фондове. Това е нова и много широка задача, която досега не е изпълнявана нито от Българската народна банка, нито от Българската инвестиционна банка. Изпълнението на тази задача ще увеличи както икономическата работа по определяне ефективността на мероприятията и контрола по осъществяването им, така и счетоводно-оперативната работа по отпускането, използуването и погасяването на заемите.

Създаването на държавните стопански обединения, някои от които са с разнообразна и

сложна за изпълнение дейност (промишленост, изкупуване, търговия, селско стопанство, внос и износ), налага най-задълбочено и систематично да се анализира и наблюдава тяхната стопанска деятелност, за да се постигне максимален икономически ефект от използуването на основните и оборотни средства. Поради това необходимо е да се определят групи от по 1 – 2 до 5 души, в зависимост от обема и характера на работата, висококвалифицирани банкови работници за всяко обединение.

Повишава се и ролята на банката във връзка с разширяване дейността на предприятията по вноса и износа. Нараства необходимостта от съответно засилване на банковия контрол както върху вътрешнотърговската дейност на специализираните предприятия за внос и износ, така също и върху дейността на предприятията, които произвеждат стоки за износ. Сегашният банков контрол върху дейността на външнотърговските предприятия при новите условия е вече недостатъчен.

От друга страна, развитието на международния туризъм у нас увеличи работата на клоновете на Българската народна банка, особено в курортните комплекси по Черноморието и пограничните райони. Окръжните банкови клонове трябва да организират и систематически да контролират мрежата от обменни бюра на „Балкантурист“ по хотели и ресторанти, по железопътни и аерогари, бензиностанции, сервизни работилници и пр. Клоновете на банката приемат, проверяват и осчетоводяват валутата, обменена от бюрата на „Балкантурист“. Увеличи се много и обмяната на валута от чужденци, а също така и обмяната от български граждани, които заминават за чужбина. Докато през 1963 година страната е посетена от 424 000 чуждестранни туристи, техният брой през 1964 година е около 800 000 души. За същия период броят на българските граждани, пътували в чужбина, се е увеличил от 123 000 на 168 000 души. Докато общата сума на чуждестранната валута, обменена от валутните бюра през 1963 година, е възлизала общо на 3 851 971 лева, през 1964 година нейният размер нараства на 6 687 370 лева.

Бързото икономическо развитие на страната през последните няколко години доведе до голямо увеличение на стопанските взаимоотношения между предприятията. Всички разплащания по тях се извършват чрез банката, което неминуемо води до бързо увеличение на нейната работа. Това се потвърждава от следните данни:

(в хиляди)

ПОКАЗАТЕЛИ	1959 г.		1960 г.		1964 г.	
	брой	индекс	брой	индекс	брой	индекс
Обработени документи (операции)	22.294	100	30.376	136,3	37.002	165,9
Само платежни искания	2.509	100	3.416	136,-	6.429	256,3

В същото време счетоводно-оперативният персонал на банката бележи намаление:

ПОКАЗАТЕЛИ	1959 г.		1960 г.		1964 г.	
	брой	индекс	брой	индекс	брой	индекс
Счетоводно-оперативни служители	2.347	100	2.365	100,8	2.307	97,6

За посрещане ежегодно увеличаващия се обем на счетоводно-оперативната работа се въвеждаха подобрения в организацията на работата. По-нататъшното поемане на увеличаващата се работа обаче само чрез тези форми е невъзможно.

Непрекъснатото увеличаване обема на банковата работа налага да се увеличи значително броят на служителите. Считаме обаче, че за сега ще бъде неправилно да се правят предложения за това, а въпросът следва да се реши главно с механизирането на работата. Необходимо е да се отбележи, че по отношение на механизацията Българската народна банка е на последно място от всички социалистически страни, участвуващи в СИВ.

За сега е наложително да се увеличи персоналът на банката във връзка с подобряването на икономическата работа и банковия контрол. За тази цел предлагаме да се увеличи щатът на банката със 160 щатни бройки, от които 20 души за бюрата за обмяна на валута. За подобряване организацията на банковия контрол считаме, че е необходимо да се създаде длъжността „заместник-управител“ в 7 окръжни банкови клонове и 8 първостепенни районни банкови клонове, които да поемат ръководството на кредитно-икономическата работа и банковия инспекторат. Съгласно нап-

равения разчет, ще бъде необходим допълнителен фонд работна заплата за 6 месеца 114 000 лева и за начисление на Държавното обществено осигуряване – 14 250 лева. За специализираните групи от банкови служители при някои от държавните стопански обединения би следвало да се ползуват длъжностите, одобрени в щатните таблици на Централното управление на банката.

Следва да се изтъкне, че банковите служители по размера на заплатите са на едно от последните места. В банката съществува най-голямо напускане на опитни кадри в сравнение с всички останали учреждения. Важните задачи, които банката трябва да изпълни във връзка с новата система на планиране и ръководство на народното стопанство, налагат да се създаде известна материална заинтересованост и в банковите служители.

За да изтъкнем изоставането в заплатите на банковите служители, характерно е да отбележим, че 53 от управителите на районните банкови клонове получават основна месечна заплата 110 лв. Средната основна месечна заплата на 482 инспектори по кредита е 90 лева, на 680 счетоводители-контрольори – 82,50 лева, на 1359 операционисти – 65 лева. За сравнение може да се посочат възнагражденията в „Наркооп“, където директор II категория получава 135 лева (или с 15 лева повече от управител на първокатегорен банков клон), III категория – 125 лева и IV категория – 110 лева, а главните счетоводители получават – I категория 115, II категория – 110 и III категория – 100 лева.

Ние виждаме известна възможност за поощряване на банковите служители и за засилване на тяхната материална заинтересованост в постановление № 7 на Министерския съвет от 7.II.1964 г., с което се реши образуването на фонд „Възнаграждение и премиране на служителите при Българската народна банка и за подобряване на тяхното културно и битово обслужване“. За да се образува този фонд, необходимо е да се изменят чл. чл. 48 и 49 алинея I от Устава на банката, като се предвиди при разпределението на чистата печалба да се отделя 2% за този фонд, но не повече от 10% от утвърдения годишен размер на фонда работна заплата. Образуването на фонда ще даде възможност да се премират добрите банкови служители, които със своята преданост и трудолюбие допринасят за изпълнение на поставените пред банката отговорни задачи.

Считаме, че ще бъде правилно за техническите кадри при банката да се ползуват щатните таблици за същите при Българската инвестиционна банка, включително таблица № 40 пореден № 30 за длъжността „главен технически инспектор“.

Моля, Министерският съвет да приеме следното

П О С Т А Н О В Л Е Н И Е:

1. Увеличава се за 1965 година щатът на Българската народна банка със 160 щатни бройки, фондът на работната заплата със 114 000 лева и за начисления на Държавното обществено осигуряване – 14 250 лева или общо със 128 250 лева, с която сума се увеличава бюджетът на банката.

Увеличението на бюджета на банката да бъде за сметка на свръхплановата печалба, която ще реализира банката през 1965 година.

2. Разрешава се на Българската народна банка да назначава заместник-управители на всички окръжни банкови клонове II категория и на районните банкови клонове I категория. Разрешава се на Българската народна банка да ползува за техническите кадри при банката щатните таблици за тези кадри на Българската инвестиционна банка, както и таблица № 40, пореден № 30. За банковите служители, които са включени в групите за държавните стопански обединения, може да се ползуват длъжностите, одобрени в щатните таблици на Централното управление на Българската народна банка.

Разрешава на председателя на Българската народна банка да назначава в рамките на одобрените щат и фонд работна заплата операционистите, които работят като отговорен изпълнител, на длъжност счетводител по таблица 45, пореден № 6.*

3. Утвърждава предложения проект за Указ за изменение на Устава на Българската народна банка и предлага на Президиума на Народното събрание да издаде указ съобразно утвърдения проект.**

ПРИЛОЖЕНИЕ:
проектоуказ

София, *12* юли 1965 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ: *К. Несторов*

ЛВ *Д. Попов*

[Върху документа – надпис:]
На подпис
14.7.[19]65 г. *Ж. Живков*
Т. Цолов
Л. Аврамов
Ст. Тодоров
Ив. Михайлов
П. Кубадински

ЦДА, ф. 136, оп. 41, а.е. 191, л. 8–9, 13–21. Оригинал. Машинопис.

---

* *Предложенията в т. 1 и т. 2 текст е влязъл с незначително изменение в Разпореждане № 151 на Министерския съвет от 17 юли 1965 г.*

** *Указът за изменение на Устава на БНБ е издаден от Президиума на Народното събрание на 12 август 1965 г. под № 588 и гласи:*

„§ 1. В чл. 48, буква „д“ става буква „е“, а след буква „г“ се добавя нова буква „д“ със следното съдържание:

„д) фонд за награждаване и премиране на служителите при Българската народна банка и за подобряване на тяхното културно и битово обслужване.“

§ 2. След ал. I на чл. 49 се прибавя следната нова алинея:

„Преди горното разпределение, от чистата печалба на банката се отделя 2% за фонд за награждаване и премиране на служителите при Българската народна банка и за подобряване на тяхното културно и битово обслужване. Отделената сума не може да бъде по-голяма от 8% от сбора на основните заплати на служителите при банката, подлежащи на премиране.“

Досегашната ал. II става ал. III.“

№ 69

ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЗАДАЧИТЕ ВЪВ ВРЪЗКА С ПРЕУСТРОЙСТВОТО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, 18 януари 1967 г.

ПРОТОКОЛ № 2

Заседание на 18 януари 1967 година

Заседават: КИРИЛ НЕСТОРОВ, КРЪСТЮ ДАНОВ, проф. ЛАЗАР РАЛЧЕВ, проф. ТОТЬО ТОТЕВ, ГАРАБЕД АРАМОВ, ДЕЛЧО САПУНДЖИЕВ, инж. ВЛАДИМИР ВЕРИХ

Отсъствуват:

Присъствуват: АННА ВЕСКОВА, ВЛАДИМИР СТОЙКОВ, Р. РАЙКОВ, К. КОПЧЕВ

Заседанието се откри в

Дневен ред:

Поставяне конкретни задачи във връзка с реорганизацията на банката.

Докладва К. Несторов.

След станалите разисквания се взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Център за проучване и откриване на някои банкови поделения да бъде отдел „Методика

и координация“ при Главна дирекция „Емисионна“.

2. Да се проучи и подработи въпроса за откриване на специализирани банкови клонове в „Слънчев бряг“, Дружба, Златни пясъци, Русе, Свиленград, Кулата, Калотина и всичко свързано с тях – помещения, кадри и пр. Отговорник: проф. Т. Тотев. Срок 1 март.

3. Задължава заместник-председателя проф. Лазар Ралчев да проучи въпроса за олихвяване на набираните средства по фонда за възстановяване на град Велико Търново.

Одобри се съставът на кредитните съвети при главните дирекции и председателят подписа съответните заповеди.

5. Възлага на др. др. Кр. Данов, проф. Л. Ралчев и инж. Вл. Верих да подработят въпроса за структурата на софийските банкови клонове и излязат с предложение пред Управителния съвет. Срок 23 януари.

6. Да се подработи годишен кредитен и касов план на банката. Отговорници: Кр. Данов, проф. Т. Тотев. Срок – 23 януари.

7. Да се приеме изменението на лихвената тарифа, като др. проф. Т. Тотев предварително го съгласува с др. Гриша Филипов, председател на Комисията по новата система на ръководство на народното стопанство, след което същата да се изготви и внесе в Министерския съвет. Срок – 23 януари.

8. Възлага на проф. Л. Ралчев да извърши необходимата подготовка за свикване на заседание на Общия банков съвет. Срок – 28 февруари.

9. Заседанията на Управителния съвет на банката да се провеждат на две седмици месечно във вторник от 9 часа.

За заседанията редовно да бъдат уведомявани, за да присъствуват представители на Отдел „Планово-Финансов“ при ЦК на БКП и ЦК на Профсъюза на работниците от административните учреждения и комуналните предприятия и учрежденския партиен секретар.

Материалите за заседанията да се дават най-късно до събота 12 часа. Отговорник – Л. Момекова.

10. Възлага на др. проф. Т. Тотев, проф. Л. Ралчев и Н. Царевски да подработят въпроса по изграждането на научна група към Главна дирекция „Емисионна“ и привличане на млади научни кадри.

11. Задължава др. Румен Станимиров, началник отдел „Валутен“, да изясни въпроса по износа на български пари зад граница. Срок – 23 януари.

12. Задължава началника на Правния отдел д-р К. Попов, проф. Л. Ралчев, проф. Т. Тотев да подработят Правилник за вътрешния трудов ред. Срок – 10 февруари.

13. Задължава заместник-председателите, главните директори на отрасловите дирекции и началниците на самостоятелните дирекции и отдели да изготвят годишни и тримесечни планове за работа на поделенията, задачите в които да пречупят в светлината на решенията на IX конгрес на БКП. Срок – 31 януари.

Въз основа на така изготвените планове да се подработи заповед до банковите поделения в цялата страна. Отговорник – проф. Т. Тотев. Срок – 5 февруари.

14. Да се обсъди въпросът за по-нататъшната и навременна подработка на материалите за заседанията на Министерския съвет. Отговорник Кр. Данов. Срок – 25 януари.

15. Възлага на проф. Т. Тотев, проф. Л. Ралчев и А. Вескова да разработят план за квалификация на банковите кадри. Срок – 1 февруари.

16. Да се разработи въпросът за компетентностите на заместник-председателите, главните директори, директорите и началниците на отдели при Централното управление на банката и ръководствата на окръжните банкови клонове. Отговорници: Кр. Данов и д-р К. Попов. Срок – 25 януари.

17. Да се обсъди въпросът за даване временни указания за работата на банковите клонове и допълнения на инструкциите. Отговорник Кр. Данов. Срок – 10 февруари.

18. Да се изработи бюджетът на банката. Отговорници: проф. Л. Ралчев и Вл. Стойков. Срок – 28 януари.

19. Възлага на др. Вл. Стойков, началник на Финансовия отдел да изготви проект за преустройство на коридорите, гимнастическия салон и други свободни помещения за настаняване на

служителите. Срок – 31 януари.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА БНБ: *К. Несторов*
СЕКРЕТАР НА БНБ: *Л. Момекова*

ЦДА, ф. 132, оп. 29, а.е. 1, л. 2–3. Оригинал. Машинопис.

№ 70

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ВРЕМЕННИ УКАЗАНИЯ ЗА ФУНКЦИИТЕ И КОМПЕТЕНТНОСТИТЕ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ И РЪКОВОДНИТЕ ДЛЪЖНОСТНИ ЛИЦА ПРИ ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ И КЛОНОВЕТЕ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С ПРИЛОЖЕН ТЕКСТ НА ВРЕМЕННИТЕ УКАЗАНИЯ

София, 22 февруари 1967 г.

ПРОТОКОЛ № 7

Заседание на 22 февруари 1967 година

Заседават: Кръстю ДАНОВ, проф. Лазар РАЛЧЕВ, Иван ПАЛИЙСКИ, проф. Тотьо ТОТЕВ, Георги ДИМОВ, Гаро АРАМОВ, Делчо САПУНДЖИЕВ, Драган ИЛИЕВ, инж. Владимир ВЕРИХ, Кръстьо БАКАЛОВ

Отсъствуват: Кирил НЕСТОРОВ, Нешо ЦАРЕВСКИ, Александър ВЕЛКОВ

Присъствуват: Ат. Кадийски от ЦК на БКП, д-р К. Попов, Р. Райков, К. Копчев; по т.т. 3 и 4: Й. Наков, Н. Гуговски, Р. Станимиров

Заседанието се откри в 15 часа

Дневен ред:

1. Определяне компетенциите на ръководните органи на банката и на клоновете. Докладва д-р К. Попов.

[...]

По точка 1. Управителният съвет взе следното

РЕШЕНИЕ:

Приемат се временните указания за функциите и компетентностите на Управителния съвет и ръководните длъжностни лица при Централното управление и клоновете на Българската народна банка с направените допълнителни бележки в заседанието. Същите да се изпратят на всички банкови клонове.

[...]

София, 22 февруари 1967 г.

за ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *Кр. Данов*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Л. Момекова*

ВРЕМЕННИ УКАЗАНИЯ

за функциите и компетентностите на Управителния съвет и ръководните длъжностни лица при Централното управление и клоновете на Българската народна банка

А. ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ
I. УПРАВИТЕЛЕН СЪВЕТ НА БАНКАТА

Управителният съвет взема решение по:

1. принципните въпроси по ръководството на банковата работа;

2. проектите за инструкции, правилници и наредби във връзка с дейността на банката;

3. проектите за кредитни и касови планове на банката;

4. принципните въпроси по организиране на кредитирането, финансирането, разплащанията, регулирането на паричното обръщение, контрола по фонда работна заплата, основния ремонт и другите дейности на банката; общите въпроси по организиране отчетността и вътрешно-банковия контрол;

5. доклади за използуването на основните и оборотните средства в народното стопанство, ефективността на капиталните вложения, интензивното водене на стопанството и банковото въздействие, принципа на материалната заинтересованост, спазване на плановата, финансовата и договорната дисциплина, банковия контрол и други важни въпроси на народното стопанство;

6. годишният отчет, баланс и сметката за печалбите и загубите на банката;

7. проектотарифата за лихвите, правата и таксите, събирани и плащани от банката при операциите си;

8. организационната структура на централното управление и банковите клонове и проектобюджета на банката;

9. задачите и компетентностите на главните дирекции, дирекциите и отделите при централното управление и на банковите клонове; задачите на кредитните съвети при отрасловите главни дирекции на банката;

10. отчетите и балансите на главните дирекции и отчетите на самостоятелните дирекции и отдели при централното управление на банката и на директорите на окръжните банкови клонове;

11. откриването, закриването и категоризирането на банкови клонове и определяне на районите им;

12. основните въпроси по подбиране, разпределение и квалификация на кадрите;

13. отнасянето в загуба на несъбрани вземания;

14. даването мнения пред Президиума на Народното събрание за опрощаване на задължения към банката в размер над 1000 лева;

15. решаването на други принципни въпроси по управлението в дейността на банката.

Управителният съвет е колективен орган, който подпомага председателя при ръководството на банката.

Решенията на управителния съвет при нужда се оформяват с нареждане на Председателя на банката.

II. ПРЕДСЕДАТЕЛ НА БАНКАТА

1. ръководи дейността на банката в съгласие с партийните и правителствените решения, действуващите законни разпоредби и решенията на Управителния съвет и следи за тяхното изпълнение;

2. представлява банката пред всички държавни органи, предприятия и организации и лица в страната и чужбина, издава пълномощия от името на банката за представляването ѝ от други лица;

3. в съответствие със законите в страната разпорежда с имуществото на банката;

4. утвърждава инструкции, правилници и наредби по дейността на банката и окръжни и други разпореждания до банковите клонове;

5. разглежда и решава основните въпроси от дейността на Главна дирекция „Емисионна“ относно регулиране на паричното обръщение, формиране и използуване на източниците за финансиране и кредитиране и координиране на банковата дейност;

6. разглежда и решава основните и общоважещи въпроси от дейността на отрасловите главни дирекции по кредитирането, финансирането, разплащанията, контрола по фонда работна заплата, основния ремонт; разрешава спорни въпроси и такива, по които има нееднакво тълкуване и приложение на банковите документи от главните дирекции;

7. одобрява правилници за работата на главните дирекции при централното управление на банката;

8. представя за утвърждаване в Министерския съвет кредитните и касовите планове, годишните отчети, баланси, бюджета и лихвената тарифа на банката; представя на Министъра на финансите отчета за приходите и разходите на републиканския бюджет;

9. свиква Управителния съвет на заседание, определя дневния ред, ръководи заседанията и подписва протоколите за същите; в отсъствие на Министъра на финансите председателствува Общия банков съвет;

10. подписва писмата до ЦК на БКП, Министерския съвет, министрите и ръководителите на централни ведомства;

11. утвърждава щатните разписания на банката;

12. назначава и уволнява служителите при банката и определя длъжностните и персоналните заплати; повишава в длъжност, награждава и налага дисциплинарни наказания на служителите; командирова същите в страната и чужбина; разрешава отпуски на зам.-председателите;

13. ръководи и контролира дейността на отдел Личен състав и квалификация;

14. утвърждава разпределението на премиите и наградите на служителите при банката съгласно Правилника за награждаване и премиране на служителите при БНБ;

15. утвърждава мероприятия за подбора и подготовката на кадрите и за осигуряване на резервни кадри в банката;

16. установява реда и условията за поемане на задължения от банката към чужбина и откриване на сметки на БНБ в чужбина;

17. прави предложения за отпечатване на банкноти и насичане на монети и разрешава изтеглянето на банкноти от резервната емисия;

18. подписва договорите за възлагане на проектирането и строежа на обектите на ведомственото банково капитално строителство;

19. дава мнения пред Президиума на Народното събрание за опрощаване задължения към банката в размер до 1000 лева;

20. издава заповеди за настаняване и опразване на жилищни помещения от банковия жилищен фонд.

Председателят може да прехвърля някои от правата си и на други длъжностни лица в банката.

III. ПЪРВИ ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ НА БАНКАТА

1. замества постоянно председателя на банката и в отсъствието му упражнява всички негови функции;

2. упражнява ръководство и контрол върху дейността на дирекция „Техническа“, дирекция „Ревизионна“, отдел „Административен“ и „Специална служба“.

Във връзка с това:

а) одобрява годишните и тримесечни планове на дирекциите, отдела и службата;

б) решава принципните въпроси по тяхната дейност;

в) подписва окръжни и циркулярни писма до банковите клонове на дирекциите, отдела и службата;

г) подписва кореспонденцията от принципен характер на същите;

д) командирова директорите и началниците на отдели в страната; разрешава отпуските им; одобрява план за командировките и отпуските на останалите служители;

е) разглежда жалби срещу действията на дирекциите, отдела и службата;

ж) издава наказателни постановления по чл. 9 от Указа за правата на БНБ за налагане на глоби в размер над 150 лева;

3. упражнява ръководство и контрол и решава основните въпроси, свързани с организацията и дейността на техническите кадри в банката и координира тази дейност с дейността на главните дирекции по комплексно обслужване на предприятията;

4. одобрява годишните и тримесечните планове за извършване ревизии на банковите клонове; издава нареждания за реализацията на ревизионните актове при констатиране на сериозни нарушения и заповеди за парични начети; нарежда да се даде ход на актове за начет пред съдилищата.

IV. ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ НА БАНКАТА

1. подпомага председателя на банката и изпълнява задачите, възложени му от него;

2. упражнява ръководство и контрол върху дейността на дирекция „Главно счетоводство и механизация“, отдел „Правен“ и отдел „Финансов“.

Във връзка с това:

а) одобрява годишните и тримесечните планове на дирекцията и отделите;

б) решава принципните въпроси по тяхната дейност;

в) подписва окръжни и циркулярни писма до банковите клонове на дирекцията и отделите;

г) подписва кореспонденцията от принципен характер на същите;

д) командирова директора и началниците на отдели в страната; разрешава отпуските им; одобрява план за командировките и отпуските на останалите служители;

е) разглежда жалби срещу действията на дирекцията и отделите;

ж) издава наказателни постановления по чл. 9 от Указа за правата на БНБ за налагане на глоби в размер над 150 лева.

3. упражнява ръководство и контрол и решава основните въпроси за организиране и практическо внедряване в счетоводството на банката на принципа на научната организация на труда;

4. подписва годишния баланс на банката;

5. разрешава предявяване и оттегляне на граждански искове пред съдилищата и арбитража над 500 лева и необжалване на решения по такива искове;

6. разрешава изплащане на изпълнителни листове, издадени срещу банката на сума над 500 лева главница и отнасяне в загуба на съдебни и деловодни разноски на сума над 100 лева.

V. ГЛАВЕН ДИРЕКТОР С РАНГ НА ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ

1. осъществява цялостно ръководство на главната дирекция, решава принципните въпроси по нейната дейност и всички въпроси, които са извън предоставената компетентност на директорите и началниците на отдели; упражнява контрол за правилното и своевременно извършване на работата в дирекциите и отделите;

2. представя за одобрение на председателя на банката годишния и тримесечните планове за работата на главната дирекция и одобрява плановете за работата на включените в нея дирекции;

3. осъществява координация при решаване на въпросите от отделните дирекции в главната дирекция;

4. подписва окръжни и циркулярни писма до банковите клонове във връзка с дейността на главната дирекция;

5. подписва кореспонденцията от принципен характер;

6. разрешава заеми за лимитни капитални вложения в размер над 1 000 000 лева и заеми за допълнителни капитални вложения и заеми за нова техника и ширпотреба в размер над 500 х[и]л. лева;

7. продължава срока за внедряване на обектите и мероприятията, кредитирани със заеми за лимитни капитални вложения, заеми за допълнителни капитални вложения и заеми за нова техника и ширпотреба, които са разрешени от него;

8. разрешава спирането на финансирането и кредитирането на капиталните вложения и основния ремонт и ползуването на средства по сметките, като санкция срещу нередовни предприятия;

9. предлага за назначаване, уволняване, награждаване и наказване от председателя на банката на служителите от главната дирекция и съответните началници на отдели при окръжните банкови клонове;

10. осъществява дадените от председателя насоки по квалификацията на служителите в главната дирекция и на служителите в банковите клонове, работещи в съответния отрасъл;

11. командирова директорите и началниците на отдели в страната; разрешава отпуските им; одобрява план за командировките и отпуските на останалите служители в главната дирекция;

12. отчита дейността на главната дирекция пред председателя на банката и пред Управителния съвет;

13. разглежда жалби срещу действията на дирекциите и отделите към главната дирекция;

14. издава наказателни постановления по чл. 9 от Указа за правата на банката за налагане на глоби в размер над 150 лева;

15. главният директор на Главна дирекция „Емисионна“:

а) определя общия лимит на оборотните каси на банковите клонове за страната;

б) увеличава и намалява кредитните лимити на отрасловите главни дирекции и разпорежда с кредитния резерв според потребностите на тези дирекции;

в) утвърждава касовите планове на окръжните банкови клонове и извършва промени в тях;

г) разрешава рафинирането на златни накити и нестандартни златни кюлчета с ниски проби в стандартни;

д) съхранява тангентния ключ от трезор № 1;

е) при невъзможност на главния касиер да присъствува при отваряне касовата врата на трезор № 1, разрешава да се отвори плика с шифъра, съхраняван в Поверителната служба; при изгубване на ключ от някое от помещенията или касите при Главната каса разрешава да се отвори пакета с резервните ключове, депозирани при Софийския градски клон;

ж) допуска други лица извън главния директор на Главна дирекция „Емисионна“, директорът на Дирекция „Емисионно-касова“, главният касиер и състава на Главна каса да влизат в трезор № 1.

16. Главните директори на отрасловите главни дирекции ръководят заседанията на кредитните съвети към главните дирекции и определят дневния им ред.

VI. ОБЩИ КОМПЕТЕНТНОСТИ

А. Директорите в главните и самостоятелните дирекции и началниците на самостоятелни отдели имат следните общи компетентности:

1. организират, ръководят и контролират работата на дирекцията (отдела);

2. предлагат на зам.-председателя за одобрение годишните и тримесечните планове за работата на дирекцията (отдела);

3. дават в рамките на определената им компетентност нареждания на банковите клонове за изпълнението на възложените им задачи и упражняват контрол за спазването им;

4. грижат се за подобряване на работата в дирекцията (отдела) и за повишаване квалификацията на служителите;

5. дават мнение по проекти за закони, постановления на Министерския съвет и други нормативни актове;

6. организират извършването на инструктаж в проверки в банковите клонове;

7. правят предложения за назначаване, уволняване, награждаване и наказване на служители в дирекцията (отдела) и разрешават отпуски на същите;

8. издават наказателни постановления по чл. 9 от Указа за правата на БНБ за налагане на глоби в размер от 50 до 150 лева; преценяват при маловажни случаи актовете да не се изпращат на прокуратурата, а по същите да се налагат глоби (чл.84 НП и др.);

9. отчитат годишната дейност на дирекцията (отдела);

10. подписват кореспонденцията по въпроси, които нямат принципен характер.

Б. Директорите при главните и самостоятелните дирекции и началниците на самостоятелни отдели командироват подведомствените им служители по план, одобрен от зам.-председателя, респ. главния директор и съгласуван с Финансовия отдел при банката.

В. Компетентностите по букви „А“ и „Б“ има и началникът на самостоятелния отдел „Капитални вложения в селското и горското стопанство“ към Главна дирекция „Селско и горско стопанство“.

Г. Началниците на несамостоятелните отдели имат следните общи компетентности:

1. организират, ръководят и контролират работата в отдела;

2. представят за одобрение на директора годишните и тримесечни планове за работата на отдела и отчита изпълнението им;

3. разпределят работата между служителите в отдела и контролират изпълнението ѝ;

4. разрешават оперативни въпроси и дават разпореждания във връзка с работата на отдела;

5. дават в рамките на определената им компетентност нареждания на банковите клонове по изпълнението на възложените им задачи и упражняват контрол за изпълнението им;

6. началниците на несамостоятелни отдели подписват кореспонденцията до банковите клонове по въпроси, които са разрешени с инструкциите или други документи на банката, нямат принципен характер или са разрешени от по-горните ръководни лица.

VII. СПЕЦИАЛНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ

Директорите в главните и самостоятелните дирекции и началниците на самостоятелните отдели имат следните специални компетентности:

А. ДИРЕКЦИЯ „ЕМИСИОННО-КАСОВА“

Директор

1. дава разрешение на окръжните банкови клонове да теглят пари от резервния фонд над плана за тегленията за подсилване на оборотната каса;

2. определя лимита на оборотната каса на окръжните банкови клонове;

3. определя касови лимити на предприятията, учрежденията и организациите на сума над 1000 лева;

4. съхранява ключа от решетъчната врата на хранилището, където се държи резервната емисия и златния резерв;

5. взема решение за откриване и закриване на бюра за обмяна на валута.

Началник на отдел „Парично обръщение и Главна каса“

дава нареждане за прехвърляне на касова наличност от Главната каса на окръжните клонове и между окръжните клонове.

Главен касиер

1. съхранява резервния фонд при Главната каса; съхранява шифъра на хранилището, където се държи резервната емисия и златния резерв;

2. получава нови монети от монетния двор;

3. организира проверката и унищожаването на негодните банкноти и разрешава заменяването на овъглени банкноти с годни;

4. получава злато и сребро от производствените предприятия в страната и от чужбина и приема изкупени от населението златни монети; извършва продажба на злато и сребро на производствени предприятия в страната в рамките на утвърдения от Министерството на финансите план;

5. прави предложения за назначаване, уволняване, награждаване и наказване на служителите в Главна каса.

Б. ДИРЕКЦИЯ „ПЛАНИРАНЕ И КООРДИНАЦИЯ“

Директор

1. утвърждава кредитните планове на окръжните банкови клонове въз основа на одобрения от Управителния съвет на банката общ кредитен план;

2. осъществява координация между документите (инструкции, наредби, окръжни, циркулярни писма), издавани от отделните главни дирекции, дирекции и отдели при Централното управление на банката и парафира същите;

3. подписва уведомленията за утвърдените кредитни лимити и контролни цифри на окръжните банкови клонове.

Началник на отдел „Планов“

1. съгласува в оперативен порядък проектите по кредитните планове за оборотни средства и проектите по плановете за финансиране и кредитиране на капиталните вложения и основния ремонт със съответните отдели при главните дирекции на банката;

2. Подписва:

а) разпорежданията за одобряване на допълнителни кредитни лимити на окръжните банкови клонове за сметка на кредитния резерв, съгласувано със съответните главни дирекции;

б) всички документи във връзка със съставянето и отчитане изпълнението на кредитния план за оборотни средства и плана за финансиране и кредитиране на капиталните вложения и основния ремонт;

В. КРЕДИТНИ ДИРЕКЦИИ

Директор

1. организира и осъществява комплексното обслужване на обединенията и предприятията от съответните отрасли;

2. разрешава заеми за лимитни капитални вложения в размер до 1 000 000 лева, заеми за допълнителни капитални вложения, заеми за нова техника и ширпотреба в размер до 500 000 лева;

3. продължава срока за внедряване на обектите и мероприятията, кредитирани със заеми за лимитни капитални вложения, заеми за допълнителни капитални вложения и заеми за нова техника и ширпотреба, които са разрешени от него;

4. разрешава заеми за временни нужди за срок до 90 дни и отсрочва такива заеми за срок до 60 дни;

5. разрешава кредитирането на опаричената продукция в ТКЗС, за която няма сключени договори, но е с осигурен пласмент;

6. отсрочва заеми, обезпечени със стоково-материални ценности и заеми за сезонни и други производствени разходи за срок над 90 дни;

7. разрешава при едновременно извършване на основен ремонт и преустройство със средства от амортизационни отчисления за основен ремонт да се извършва преустройство в размер до 50%;

8. въвежда задължителни форми на разплащане по чл. 26 ал. II от Инструкцията за приложение наредбата за плащанията между предприятията, имащи седалището си в района на различни окръжни банкови клонове;

9. организира своевременното снемане на банковите клонове на плановете за финансиране на обектите и на проучвателните и проектни работи, както и промените на тези планове;

10. разрешава жалби на предприятията във връзка с упражнявания от банката контрол по фонда работна заплата, изплащане премии на социалистически бригади за технически прогрес и др.;

11. компетентностите, посочени в п.п. 1–9 включително има и началника на самостоятелния отдел „Капитални вложения в селското и горското стопанство“ към Главна дирекция „Селско и горско стопанство“.

Началник отдел

организира и осъществява комплексното обслужване на обединенията и предприятията от съответните отрасли;

Г. ДИРЕКЦИЯ „ТЕХНИЧЕСКА“

Директор

1. ръководи дейността на инженерно-техническите кадри в банката;

2. прави предложение за назначаване, уволняване, награждаване и наказване на гл. инженери и зам.-гл. инженери на банковите клонове.

3. дава мнение по исканията за разрешаване на заеми за лимитни капитални вложения в размер над 1 000 000 лева, на заеми за допълнителни капитални вложения и заеми за нова техника и ширпотреба в размер над 500 000 лева.

4. подписва решения, писма и др. за разгледани спорни въпроси по строителството по реда на т. 62 от Приложение 12 към ПКС;

5. представя за утвърждаване на председателя на банката:

а) щатните разписания и план-сметките за състава и издръжката на дирекцията и техническите служби при банковите клонове;

б) щатни разписания за осигуряване на допълнителни щатни бройки – инженерно-технически кадри при банковите клонове, във връзка с нарасналият обем на контролираното капитално строителство.

Зам.-директор

1. ръководи и контролира дейността на техническите отдели при дирекцията.

2. изготвя:

а) щатните разписания и план-сметките за състава и издръжката на дирекцията и техническите .служби при банковите клонове;

б) щатни разписания за осигуряване на допълнителни щатни бройки – инженерно-технически кадри при банковите клонове, във връзка с нарасналия обем на контролираното капитално строителство;

3. изготвя и предлага на директора годишните и тримесечни планове за работата на дирекцията и отделите към същата;

4. организира курсове за повишаване квалификацията на инженерно-техническите кадри в системата на банката;

5. организира съвместно с отрасловите дирекции и отдели наблюдение по изпълнението на плана за строителството и монтажи на големите промишлени, енергийни и др. обекти от национално значение.

6. Дава мнения по исканията за разрешаване на заеми за лим[итирани] кап[итални] вложения в размер до 1 000 000 лв. и на допълнителни кап[итални] вложения, нова техника и ширпотреба в размер до 500 000 лв.

Д. ДИРЕКЦИЯ „ГЛАВНО СЧЕТОВОДСТВО И МЕХАНИЗАЦИЯ“

1. подписва месечните баланси на банката;

2. преглежда и парафира всички окръжни и циркулярни писма, издавани от дирекциите (отделите) при централното управление за съобразяването им със счетоводната отчетност на банката;

3. дава мнение за назначаване и уволнения на счетоводните работници съгласно т. 11 от Наредбата за главните счетоводители;

4. разрешава закриването на дебитни остатъци на суми до 50 лева, които не произхождат от банкови заеми и ако не е налице отчетническа отговорност;

5. разрешава откриване на сметки с централно отчитане;

6. разпределя между банковите клонове новодоставените и съществуващата техника и оргатехника.

Е. ДИРЕКЦИЯ „РЕВИЗИОННА“

Директор

1. определя сроковете на ревизиите и съставите на ревизионните групи; . .

2. прави предложение до ръководството на банката за мерките, които трябва да се вземат по констатираните нарушения и нередовности от ревизиите;

3. прави предложения пред съответните дирекции за включване при нужда на специалисти от тези дирекции в ревизиите;

4. подписва писмата до банковите клонове във връзка с реализацията по ревизиите, когато по същите не се налага вземане на специални мерки от централното управление;

5. подписва документи, издавани на банкови служители за установяване, имат ли съставени актове за начет.

Ж. ПРАВЕН ОТДЕЛ

Началник

1. Разрешава:

а) предявяване и оттегляне на граждански искове пред съдилищата и арбитража до 500 лева, необжалване на решения по искове до 500 лева, подаване на молби за преглед по реда на надзора, спиране на дела;

б) спиране изпълнението по задължения до 2000 лева за срок до 3 месеца;

в) изплащане изпълнителни листове, издадени срещу банката, на сума до 500 лева главница, съвместно с директора на Дирекция „Главно счетоводство и механизация“; отнасяне в загуба на съдебни и деловодни разноски по дела, по които има влезли в сила съдебни или арбитражни ре-

шения на сума до 100 лева, ако няма данни за отчетническа отговорност, съвместно с директора на същата дирекция;

г) молби по чл. 79, ал. II от ГПК и жалби на предприятията, учреждения и организациите по чл. 405 от ГПК;

2. преглежда и парафира всички окръжни и циркулярни писма, издавани от дирекциите (отделите) при Централното управление относно тяхната законосъобразност;

3. преглежда и парафира всички договори, по които страна е банката, заповедите за дисциплинарни наказания; дава мнение по обосноваността и законността на актовете за начет;

4. командирова юрисконсултите при окръжните банкови клонове извън района на окръга;

5. Подписва:

а) жалби до арбитражите и съдилищата и книжа по движението на делата;

б) писма до банковите клонове за отнасяне в загуба на банкови вземания, опростени от Президиума на Народното събрание.

Главен юрисконсулт

1. подпомага началника на отдела и изпълнява при отсъствието му всички негови функции;

2. изпълнява функциите, посочени в т. 1 „б“, и т. 3;

3. Подписва:

а) кореспонденцията, изходяща на отдела във връзка с предоставените му компетентности;

б) кореспонденцията и книжата, посочени в п. 5 „а“ и „б“;

4. съдействува за правилното решаване на споровете по т. 62 от Приложение 12 на ПКС.

3. НАЧАЛНИК НА ФИНАНСОВ ОТДЕЛ

1. Разрешава:

а) изплащане на заплати и други възнаграждения, веществени и други разходи по отделните параграфи, в рамките на одобрения годишен бюджет и щатно разписание на банката, с изключение на разходите по § 18 т. 1 – помощи и награди и т. 2 – субсидии на профорганизации и разходи по фонда за социално-битово подпомагане;

б) кредити на банковите клонове по всички параграфи до размер на годишния бюджет на банката и разпределя икономиите от тримесечията на банковите клонове;

в) кредити за случайни (аварийни) основни ремонти и кредити за основен ремонт от икономия и резерв, независимо от стойността им;

г) покупка на материали за складовете на банката в размер до едногодишен разход и покупката на стопански инвентар, малоценни н малотрайни предмети в рамките на одобрения годишен план за тази цел;

д) тегленията на материали от складовете на банката, включително бонове за горива и смазочни материали, резервни части за банковите моторни коли, канцеларски пособия, малоценни и малотрайни предмети и др.;

е) изплащането на премии на банковите шофьори при централното управление за реализирани икономии по автотранспорта;

ж) изплащането на данъците, таксите и др. за сградите, моторните превозни средства, телефонните апарати, радиоапарати и др.;

з) набавянето на стоково-материални ценности за попълване наличността в складовете на банката;

2. след съгласуване с директора на дирекция „Техническа“ представя за утвърждаване годишните титулни списъци за проектиране и строителство на ведомственото банково строителство;

3. одобрява договорите за наем на банковите клонове; приемателните протоколи за бракуване на материали и инвентар; протоколите за ремонта на сградите, инвентара и моторните средства, договорите за доставки, възлагане, проектиране и изготвяне на проектосметни документации, с изключение договорите за възлагане на капитално строителство;

4. подписва:

а) договори за отпечатване на служебните банкови формуляри и други доставки в размер на разрешените кредити;

б) договори за основен и текущ ремонт на сградата на Централното управление и инстала-

циите към същата.

И. НАЧАЛНИК НА ОТДЕЛ ЛИЧЕН СЪСТАВ И КВАЛИФИКАЦИЯ

1. издава заповедите за допълнително възнаграждение за прослужени години на всички служители от Централното управление;

2. назначава и уволнява служителите и работниците, заемащи общи длъжности, които се водят по щат към централното управление (машинописец, архивар, деловодител, работник в стола и пр.;

3. организира работата по квалификацията на кадрите в банката;

4. подписва пропуските на служителите от Централното управление на банката без тези на ръководния състав и издава временни пропуски на външни лица със срок до една година (за храна в банковия стол, за ползуване на банковата библиотека) и пр.

К. НАЧАЛНИК НА ОТДЕЛ АДМИНИСТРАТИВЕН

1. Разрешава:

а) размествания на банковия инвентар;

б) ползуване на банковите леки и товарни коли към Централното управление;

в) извършване текущ и основен ремонт на сградата, инвентара и моторните превозни средства на Централното управление в рамките на разрешените за тази цел годишни кредити;

г) извършване на услуги от банковата дърводелска работилница и книговезница, включително напечатването на циклостилните апарати и печатаните машини;

д) предаване на вторични суровини, заделени от контролните комисии архивни материали и др.;

2. одобрява протоколите за бракуване на архивни материали ;

3. снабдява банковите клонове с всички видове формуляри съгласно направените от тях заявки; подписва заявките за подлежащите на печат банкови формуляри и общо-типови формуляри.

ЦДА, ф. 132, оп. 29, а.е. 1, л. 61–62, 64–80. Оригинал. Машинопис.

№ 71

ПРОТОКОЛ НА УС НА БНБ С ПРИЛОЖЕНА ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ЗА ПОДГОТОВКАТА ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА ЕЛЕКТРОННОИЗЧИСЛИТЕЛЕН ЦЕНТЪР ПРИ БНБ И С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ПЛАНА ЗА НЕГОВОТО ОРГАНИЗИРАНЕ И ИЗГРАЖДАНЕ

София, 4 април 1967 г.

ПРОТОКОЛ № 12

Заседание на 4 април 1967 година

Заседават: Кирил НЕСТОРОВ, Кръстю ДАНОВ, проф. Лазар РАЛЧЕВ, Иван ПАЛИЙСКИ, Георги ДИМОВ, Гарабед АРАМОВ, Делчо САПУНДЖИЕВ, Драган ИЛИЕВ, Кръстьо БАКАЛОВ, Александър ВЕЛКОВ

Отсъствуват: Нешо ЦАРЕВСКИ, проф. Тотьо ТОТЕВ, инж. Владимир ВЕРИХ

Присъствуват: Ат. Кадийски от ЦК, Г. Генов от Държ. контрол, Й. Наков, Кр. Попов, Вл. Доцев, д-р К. Попов, А. Вескова, К. Копчев; по т.т. 1 и 2 – Ст. Друмев и директорите на соф. районни клонове, Е. Кръстева; др. Н. Гуговски – по т.т. 3 до 5; по т. 3 – Н. Лазаров, по т. 4 – работната група.

Заседанието се откри в 15 часа

Дневен ред:

[...]

4. Докладна записка за подготовката за изграждане на електронно-изчислителен център при БНБ за цялата финансово-кредитна система. Докладва работната група.

[...]

По точка 4. Управителният съвет взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Приема се планът за организиране и изграждане на система за обхващане и обработване на информацията, както и електронно-изчислителен център (ЕИЦ) за нуждите на финансово-кредитните институти.

2. Задължава др. проф. Лазар Ралчев, заместник-председател на банката, съгласувано с Министерството на финансите, да изготви докладна записка до Министерския съвет за организиране на електронно-изчислителен център за нуждите на финансово-кредитните институти.

[...]

София, 4 април 1967 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *К. Несторов*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Л. Момекова*

ДО
МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ
др. ДИМИТЪР ПОПОВ
Т У К

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

ОТ РАБОТНА ГРУПА В СЪСТАВ: ДИМИТЪР АЛАМАНОВ, ИВАН МАНДАДЖИЕВ, ЦВЕТКО ПАРУШЕВ, ИВАН АНГЕЛОВ, ЛЮБЕН ТОДОРОВ, НИКОЛА ПАПУКЧИЕВ И АЛЕКСАНДРА ШИВАЧЕВА

ОТНОСНО: Подготовката за изграждане на електронно-изчислителен център при БНБ за цялата финансово-кредитна система.

ДРУГАРЮ МИНИСТЪР,

В изпълнение на Ваша заповед № I-8 от 22.II.1967 година по повод т. 17 от 65-то Постановление на Министерския съвет от 30.XII.1966 година за реорганизиране на банковата система работната група от специалисти – представители на финансово-кредитните институти и Държавния комитет за наука и технически прогрес, разработи конкретен „План за подготовката и изграждането на електронно-изчислителен център (ЕИЦ) при БНБ и организиране система за обхващане и обработване на информацията във финансово-кредитната система“.

При разработването на плана, работната група се ръководи от указанията, дадени във Вашата заповед, от решенията на Министерския съвет, отразени в разпореждане № 93 от 1966 година относно изграждането на единна система за обработка на икономическата информация в нашата страна и Постановление № 65 от с.г. за реорганизирането на банковата система. Освен това, бяха взети предвид всички предварителни проучвания, които са били извършени през последните години от Министерството на финансите и БНБ по въпросите на организацията и механизацията на отчетно-изчислителните и планови работи във финансово-кредитните институти у нас. Беше използван също така богат литературен материал и практическия опит, който има по тези въпроси, за да могат най-правилно и всестранно да бъдат изяснени и поставени за практическо разрешение.

При уточняването на проблемите се стига до извода, че те са значително трудни, сложни и изискват обединените усилия на всички финансово-кредитни институти, за да бъдат най-бързо и рационално разрешени. Особено важен е въпроса за необходимите високо квалифицирани специалисти, които ще работят по изграждането на ЕИЦ и системата за обхващане и предаване на информацията. Това изисква най-напред да се създаде ново структурно звено към ЦУ на БНБ –

Електронно- изчислителен център, в което да бъдат съсредоточени всички специалисти, които ще работят конкретно по изграждането на същия и разработване съвместно с отделни специалисти от финансово-кредитните институти, на отделните задачи, обект на механизирана и автоматизирана обработка. Паралелно с това, в отделните институти ще останат по известен брой специалисти, методолози по отчетността и механизацията към съответните финансово-счетоводни отдели съобразно нуждите. Те ще се занимават с предвижването на отделни текущи въпроси по механизацията, ще служат за връзка между отделния институт и ЕИЦ, ще поставят известни проблемни задачи за разрешаване пред същия, ще се включват в работните групи, които ще се организират съвместно със специалисти от центъра за решаването на задачи по механизацията и пр. Същите специалисти методологически следва да се ръководят от ЕИЦ.

Сектора „Механизация на отчетността“ при отдел „Счетоводна отчетност и експертизи“ – МФ и за в бъдеще ще работи по задачите, обвързани с методологическото ръководство на механизираната отчетност, които са възложени на МФ с т. 2 от постановление № 200/1960 година и т. 10 от Постановление № 62/1964 година.

С особена острота се поставя въпроса за подбора, подготовката и квалификацията на кадрите, които ще бъдат назначени на работа в ЕИЦ. Необходимо е назначаването на кадрите при ЕИЦ да се извършва изключително по предложение на ръководителя на същия. От правилното и своевременно решаване на тези въпроси ще зависи изпълнението на поставените в плана задачи.

По мнение на работната група, практическото изграждане на ЕИЦ и на част от системата за обхващане и предаване на информацията при наличието на пълна подкрепа от ръководителите на отделните финансово-кредитни институти и при голямо напрежение от служителите при ЕИЦ ще може да се осъществи в разстояние на три години. Считаме, че от началото на 1970 година ЕИЦ ще може да пристъпи към нормална работа. За да се осъществи в срок изпълнението на тази задача, работата ще протече през три етапа като всеки се характеризира с решаването на определен кръг задачи и провеждането на редица мероприятия, дадени в логическа последователност, обезпечаващи срочното изпълнение на задачата.

Друг важен въпрос, който считаме, че трябва да се има предвид, е въпросът за обезпечаването на най-тясна връзка и взаимодействие между отделните институти за провеждането на единна организационно-техническа политика по въпросите на механизацията във финансово-кредитната система. Обхващането на няколко самостоятелни института в работата на тази система при определени условия може да създаде известни затруднения и смущения, ако своевременно не се обезпечи пълна координация в работата и единно, централизирано ръководство. Това може да се осъществи, ако работата на ЕИЦ се ръководи от зам.-министъра на финансите и зам.-председател на БНБ, а годишните планове за работа на същия да се обсъждат и приемат от Общия банков съвет след съгласуване с Държавния комитет за наука и технически прогрес.

Важен въпрос също така, от който ще зависи изпълнението на набелязаните мероприятия в предлагания план е централизираното обезпечаване на необходимите средства за изграждането на ЕИЦ и системата за обхващане и предаване на информацията. Мнението ни е, че ежегодно по плана и бюджета на Министерството на финансите или БНБ трябва да се предвиждат необходимите валутни средства, за доставката на съответната техника и съоръжения за цялата финансово-кредитна система. Това ще позволи най-пълно и правилно да бъдат решавани задачите на всички институти, ще даде възможност за провеждането на единна техническа политика съобразно последните изисквания на техническия прогрес и пр. Що се отнася до лимитните средства, то те могат да бъдат планирани ежегодно по отделни ведомства и институти.

В заключение считаме, че своевременното изграждане на ЕИЦ и ефекта, който той ще даде, ще зависят изключително от две важни предпоставки: първо, от правилния избор на електронно-изчислителната система и свързаната с нея техника за обхващане и предаване на информацията, които трябва да бъдат на най-съвременно техническо равнище, и второ от помощта, която ще можем да получим от доставчика при извършването на предварителните проучвания, проектиране, програмиране и пр., така също и при обучението и подготовката на нашите специалисти, предоставянето на голям брой стандартни програми и подпрограми, осигуряването на бърза доставка и качествен монтаж на машините, сервиз по бъдещото им подържане и пр. Правилното решаване на този въпрос ще ни гарантира висока ефективност на работа и ще позволи направените капитални

вложения да бъдат възстановени във възможно най-кратък срок.

Като Ви донасяме горното, молим за одобрението на предложения план, един екземпляр от който предадохме на Държавния комитет за наука и технически прогрес.

ПРИЛОЖЕНИЕ: план

София, март 1967 год.

С УВАЖЕНИЕ:

Д. Аламанов
/Д. Аламанов – от БНБ/

Л. Тодоров
/Л. Тодоров – от ДСК/

Ив. Мандаджиев
/Ив. Мандаджиев – от МФ/

Н. Папукчиев
/Н. Папукчиев – от ДЗИ/

Цв. Парушев
/Цв. Парушев – от МФ/

Ал. Шивачева
/Ал. Шивачева – от ДКНТП/

Ив. Ангелов
/Ив. Ангелов – от БВТБ/

[Върху документа – надпис:]
Да се разгледа на заседание на Управ. съвет.

15.3.1967 г. *К. Несторов*

ЦДА, ф. 132, оп. 29, а.е. 1, л. 308–309, 311, 320–323. Оригинал. Машинопис.

№ 72

ПРОТОКОЛ НА УС НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ПРАВИЛНИК ЗА УСТРОЙСТВОТО И ЗАДАЧИТЕ НА ОБЩИЯ БАНКОВ СЪВЕТ ПРИ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С ПРИЛОЖЕН ТЕКСТ НА ПРАВИЛНИКА

София, 15 май 1967 г.

ПРОТОКОЛ № 18

Заседание на 15 май 1967 година

Заседават: Кръстю ДАНОВ, проф. Лазар РАЛЧЕВ, Иван ПАЛИЙСКИ, проф. Тотьо ТОТЕВ, Гаро АРАМОВ, Делчо САПУНДЖИЕВ, Драган ИЛИЕВ, инж. Владимир ВЕРИХ, Кръстьо БАКАЛОВ, Александър ВЕЛКОВ

Отсъствуват: Кирил НЕСТОРОВ, Нешо ЦАРЕВСКИ, Георги ДИМОВ

Присъствуват: д-р К. Попов, Г. Цинцарски, Р. Райков

Заседанието се откри в

Дневен ред:

1. Приемане Правилника за устройството и задачите на Общия банков съвет при Българска народна банка. Докладва д-р К. Попов.

[...]

По точка 1. Управителният съвет взе следното

РЕШЕНИЕ:

Приема правилника за устройството и задачите на Общия банков съвет и задължава начал-

ника на Правния отдел др. д-р К. Попов да нанесе съответните изменения и поправки в духа на направените изказвания и предложения на заседанието.

[...]

София, 15 май 1967 г.

за ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *Кр. Данов*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Л. Момекова*

П Р А В И Л Н И К

за устройството и задачите на Общия банков съвет при Българската народна банка

1. Общият банков съвет при Българската народна банка е създаден по силата на постановление № 65 на Министерския съвет от 30 декември 1966 г. за реорганизацията на банковата система.

2. Общият банков съвет е колективен орган на Българската народна банка, който въз основа на партийните и правителствените решения определя общата политика на банката.

3. Общият банков съвет се състои от:

а) министъра на финансите, председателя на Държавния комитет за планиране и председателя на Комитета по труда и работната заплата, както и от някои министри, заместник-министри, генерални директори на държавни стопански обединения, научни работници и други, определени от председателя на Министерския съвет по предложение на министъра на финансите;

б) председателя, заместник-председателите и директорите при Централното управление на Българската народна банка и председателите на Българската външнотърговска банка и Държавната спестовна каса.

4. Общият банков съвет:

а) определя политиката на банката в областта на емисионната, инвестиционната, кредитноразплащателната и контролната ѝ дейност;

б) разглежда проекта за лихвената тарифа;

в) прави предложения за най-ефективното използуване на собствените и заемните средства в народното стопанство;

г) дава заключение пред Министерския съвет по отчета и баланса на банката и по други принципни въпроси по нейната дейност;

д) дава препоръки по основните показатели на народностопанския план от гледище на банката;

е) прави предложения във връзка с решаването на някои основни въпроси, свързани с укрепване на паричното обръщение и стабилността на лева;

ж) определя политиката на Държавната спестовна каса по влогонабирането и кредитораздаването на населението;

з) разглежда и други въпроси, свързани с дейността на банката, поставени от министъра на финансите, председателя на банката или от други членове на Съвета.

5. Общият банков съвет се председателствува от министъра на финансите, а в негово отсъствие – от председателя на банката.

Той се свиква по инициатива на председателя на Съвета два пъти в годината, а когато е необходимо и по-често.

Съветът се свиква от председателя и когато 1/3 от неговите членове поискат това.

6. Заседанията на Съвета се провеждат, ако присъствуват половината от членовете му, при задължителното участие на министъра на финансите или председателя на банката.

Решенията на Съвета се вземат с обикновено болшинство. При равногласие решаващ е гласът на председателя.

7. По преценка на председателя на Съвета в заседанията му могат да участвуват без право на глас служители от банката, Министерството на финансите, Държавния комитет за планиране,

министерствата, ведомствата, научните институти и други като специалисти по разглежданите въпроси.

8. Членовете на Съвета се уведомяват най-малко 7 дни преди заседанията, като се съобщава и дневният ред.

Въпросите, които подлежат на разглеждане, се разработват предварително по указания на председателя на Съвета и материалите по дневния ред се предават на членовете едновременно с поканата.

9. Управителният съвет и председателят на банката при провеждане на дейността ѝ се съобразяват с указанията на Общия банков съвет.

При различия в становищата на Общия банков съвет, от една страна, и на Управителния съвет и председателя на банката, от друга страна, въпросът се изнася от министъра на финансите или от председателя на банката пред Министерския съвет.

10. Кредитните съвети при главните отраслови дирекции на банката се съобразяват с решенията на Общия банков съвет.

Членовете на Общия банков съвет се уведомяват за заседанията на кредитните съвети и могат да участвуват в тях.

11. Оперативната работа по подготовката и свикването на заседанията се извършва от секретар, избран от Съвета и подпомаган от технически секретар, определен от председателя на банката.

12. За заседанията на Съвета се съставя протокол, в който се отбелязват станалите разисквания и взетите решения.

Протоколите и другите книжа на Съвета се съхраняват в Българска народна банка.

13. Заключенията на Общия банков съвет по отчета и баланса на банката и по другите принципни въпроси от нейната дейност (точка 4 буква „г“) се изпращат заедно със съответните документи в Министерския съвет.

14. Този правилник е утвърден от Общия банков съвет при Българската народна банка в заседанието му от 23 юни 1967 г. (протокол № 1 от 23 юни 1967 година).

ЦДА, ф. 132, оп. 29, а.е. 1, л. 591, 591[а]–591[г]. Оригинал. Машинопис.

№ 73

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С ПРИЛОЖЕНО ЗАКЛЮЧЕНИЕ И С РЕШЕНИЕ ЗА ИЗБОР НА ПОМЕЩЕНИЯ ЗА ИНСТАЛИРАНЕТО НА ЕЛЕКТРОННОИЗЧИСЛИТЕЛНАТА МАШИНА IBM 360-20

София, 20 януари 1968 г.

ПРОТОКОЛ № 3

Заседание на 20 януари 1968 година
Заседават: Кирил НЕСТОРОВ, Кръстю ДАНОВ, Тодор ГАНЧЕВ, проф. Тотьо ТОТЕВ, Георги ДИМОВ, Гаро АРАМОВ, Делчо САПУНДЖИЕВ, Неделчо ДАЦКОВ, Кръстьо БАКАЛОВ, инж. Владимир ВЕРИХ, Александър ВЕЛКОВ
Отсъствуват: Веско ТОДОРОВ, Иван ПАЛИЙСКИ, Драган ИЛИЕВ
Присъствуват:
Заседанието се откри в

Дневен ред:

[...]

4. Писмено заключение от комисията за проучванията по избора на помещения, необходими за инсталирането на електронно-изчислителната машина IBM 360-20 в сградата на Българска-

та народна банка – Централно управление.

[...]

По точка 4. Управителният съвет взе следното

Р Е Ш Е Н И Е:

1. Одобрява предложението на комисията от инженерно-технически специалисти новодоставената електронно-изчислителната машина IBM 360-20 за нуждите на Българската народна банка и Българската външнотърговска банка да се инсталира в стаи №№ 206 и 207 и тъмната стая (бившите манастирска, библиотека и хранилище на библиотеката).

Разрешава на отдел „Финансов“ да възложи изготвянето на необходимите проектосметни документации и други, като осигури средства за заплащане хонорара по извънщатно разписание на група проектанти със срок за изпълнение до 25.I.1968 г.

Възлага на отдел „Финансов“ контрола по изпълнението.

[...]

София, 20 януари 1968 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *К. Несторов*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Л. Момекова*

ДО

ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
другаря КИРИЛ НЕСТОРОВ
Т У К

ПИСМЕННО ЗАКЛЮЧЕНИЕ

от комисията за проучванията по избора на помещения, необходими за инсталирането на електронно-изчислителната машина IBM 360-20 в сградата на Българската народна банка Централно управление

Другарю Председател,

От направените проучвания във връзка с инсталирането на електронно-изчислителната машина IBM 360-20, бяха огледани всички подходящи според изискванията на машината помещения в сградата на Централното управление на банката.

Комисията намира, че от гледище на най-целесъобразно използуване на помещения и разместване на служители за инсталиране на електронно-изчислителната машина IBM 360-20 се явяват стая №№ 207 (манастирска стая), 206 (бившата библиотека) и тъмна стая (хранилище към библиотеката), съгласно приложения чертеж.

От направените проучвания на помещения за разпределение на отделните машини, захранване с електроенергия, водоснабдяване и канализация се установи следното:

1. Стая № 207 на II-ия етаж (Монастирска стая) се оказа неподходяща за инсталиране на основното оборудване, тъй като конструктивно не отговаря на изискванията по натоварването на пода.

В същата стая № 207 може да се инсталират перфораторните и контролните машини, които имат общо натоварване по-малко от това, което е в момента. Освен това, поставянето на тези машини в посоченото по-горе помещение не е свързано с никакви допълнителни работи по демонтиране на стените и таваните. Наличното приспособяване за звукова инсталация се явява напълно подходящо за нормалната работа на операторите на перфораторните и контролните машини.

2. Стая № 206 на II-ия етаж (бившата библиотека) е подходяща и конструктивно позволява да се инсталира електронно-изчислителната машина IBM 360-20. За целта ще се наложи демон-

тирането на шкафовете, намиращи се в същото помещение. Демонтажните работи няма да нарушат целостта и по-нататъшното използуване на въпросните шкафове. Освен това в момента те не се използуват пълноценно, тъй като горните рафтове на шкафовете са напълно празни неизползувани.

3. Съседното помещение (хранилище на библиотеката) може да се използува за монтиране на климатичната инсталация, тъй като то е много подходящо за този случай. Във връзка с монтирането на климатичната инсталация няма да се наложи допълнително избиване на стени и други подобни работи. Климатичната инсталация представлява шкафове, които ще се свързват с помещение № 207 и 206 чрез въздухопроводи.

4. Трафопостът на сградата може да поеме допълнителното натоварване от електроенергия, необходима за ЕИМ IBM 360-20, за перфораторките и за климатичната инсталация.

5. По отношение на водоснабдяването и канализацията има подходящи кранове за захранване с вода и нейното отвеждане.

Поради късите срокове за инсталиране на машините предлагаме отдел „Финансов“ да възложи изготвянето на необходимите ПСД и други като подсигури средства за заплащане хонорара по извънщатното разписание на групата проектанти със срок за изпълнение до 25.I.[19]68 г. Освен това на същия отдел да се възложи ръководството и контрола по изпълнението на посочените по-горе работи.

КОМИСИЯ: Гл[авен] инж[енер] ЕИЦ при БНБ ЦУ: *Т. Танев*
Технически инспектор: *Ст. Максимов*
Техн[ически] инспектор при БНБ ЦУ: *К. Мумджиев*
Техн[ически] инсп[ектор] при БНБ ЦУ: *Г. Колев*
Инж[енер] конструктор: Д. Байнов

12.I.1968 г.

[Върху документа – надпис:]
На подпис
К. Несторов

ЦДА, ф. 132, оп. 29, а.е. 3, л. 42–43, 65–66. Оригинал. Машинопис.

№ 74

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С ПРИЛОЖЕНА ДОКЛАДНА ЗАПИСКА И С РЕШЕНИЕ ПО ПРЕДЛОЖЕНИЕТО ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ОТДЕЛ ЗА РАБОТА ПО НЯКОИ ОСНОВНИ ВАЛУТНО-ФИНАНСОВИ ВЪПРОСИ

София, 1 март 1968 г.

ПРОТОКОЛ № 8

Заседание на 1 м а р т 1968 година
Заседават: Кръстю ДАНОВ, Тодор ГАНЧЕВ, Иван ПАЛИЙСКИ,
проф. Тотьо ТОТЕВ, Георги ДИМОВ, Гаро АРАМОВ,
Делчо САПУНДЖИЕВ, Драган ИЛИЕВ, инж. Владимир ВЕРИХ,
Неделчо ДАЦКОВ, Кръстьо БАКАЛОВ, Александър ВЕЛКОВ
Отсъствуват: Кирил Несторов, Веско Тодоров
Присъствуват: Й. Наков от БВБ, Вл. Доцев, Ив. Мандаджиев, Вл. Стойков,
Р. Райков, д-р К. Попов, П. Йовчева, П. Курийков, К. Копчев,
Е. Узунов, Е. Кръстева.
Заседанието се откри в 9 часа

Дневен ред:

[...]

2. Записка относно необходимостта от създаване при Централното управление на банката отдел за работа по някои основни валутно-финансови въпроси. Докладва Т. Ганчев.

[...]

По точка 2. Управителният съвет, след направените изказвания и предложения, взе следното

Р Е Ш Е Н И Е:

Възлага на заместник-председателите на БНБ другарите Т. Ганчев и проф. Т. Тотев и на зам[естник]-председателя на БВБ др. Ас. Златанов да обсъдят отново предложението за създаване при Централното управление на банката отдел за работа по някои основни валутно-финансови въпроси.

Срок – 10 дни

[...]

София, 1 март 1968 г.

за ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *Кр. Данов*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Л. Момекова*

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
другаря КИРИЛ НЕСТОРОВ
Т У К

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

от ТОДОР ГАНЧЕВ – зам.-председател на БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

ОТНОСНО: необходимостта от създаване при Централното управление на банката отдел за работа по някои основни валутно-финансови въпроси.

Другарю Председател,

Бурното развитие на социалистическата ни икономика и непрекъснатото разширяване на нашите външнотърговски отношения със страните от цял свят наложиха през 1964 г. да се създаде Българската външнотърговска банка.

Както е известно, на нея се възложиха всички операции на страната с чужбина, включително и такива функции, които са присъщи на емисионната банка, по отношение упражняването на валутния монопол в страната. Така например, бюлетина за курсовете на чуждестранните валути се издава от името на Българска народна банка, но състоянието на валутите се проучва и курсовете се определят от Българската външнотърговска банка.

В тази връзка трябва да се отбележи, че след образуването на Българската външнотърговска банка се получи известно откъсване на Българската народна банка от валутно-финансовите въпроси.

Интересите на банката, като държавен емисионен институт на Народна република България и институт, на който е възложено да упражнява валутния монопол в страната, налагат необходимостта някои основни валутно-финансови въпроси да се решават непосредствено от самата нея. Това са някои въпроси от планово-валутен характер, извършване покупко-продажбата на валутни ценности и скъпоценни метали, определяне курса на чуждестранните валути по отношение на ле-

ва, някои въпроси относно златно-валутните резерви на страната и др. В това отношение е записан съответен текст и в проекто-закона за Българската народна банка (чл. 13).

Централното управление на банката направи една крачка към преодоляване на тази откъснатост от основните валутно-финансови въпроси със създаването през 1966 г. на отдел към дирекция „Емисионно-касова“ за покупко-продажба на валута. В тази област отделът пое съответна част от задачите на Българската външнотърговска банка и това се оказа значително по-целесъобразно за методическото ръководство на банковите клонове в страната и общо за организацията и контрола по покупко-продажбата на чуждестранна валута.

Налага се сега банката да реши и някои други въпроси от валутно-финансов характер, които и в Българската външнотърговска банка не са обхванати в широта.

Необходимо е едно по-широко участие при разработването и съставянето на валутния план на страната. Това е заложено и в 44-то постановление за повишаване рентабилността на икономиката, а също така и в мероприятията на Централното управление на банката за изпълнение на посоченото постановление.

В досегашната практика по съставянето на валутния план вземат участие Държавният комитет за планиране и Министерството на финансите, а Българската външнотърговска банка извършва известен оперативен контрол или по-точно отчита неговото изпълнение чрез сектор „Валутен план“. В този сектор не се извършват достатъчно икономически проучвания или някакви разработки за обосновано свързване на валутния план с народностопанския план и особено с плана за външната търговия. За сега Българската народна банка взема съвсем формално участие при съставянето на валутния план и обвързването му с другите показатели на народностопанския план.

Валутният план и въпросите по неговото съставяне и изпълнение са свързани с въпросите за златно-валутните резерви на страната. Българската народна банка, като емисионна банка е пазител и разпоредител на златно-валутния резерв. В това отношение стоят пред банката два основни въпроса за разрешаване. Първо, чрез валутния план да се осигурят реални и достатъчни златно-валутни резерви, като с това се създадат условия за подпомагане и на кредитния план на банката и второ, необходимо е банката да извършва проучвания за правилното съотношение на златните и валутни резерви, за опасностите от обезценяване на валутните резерви вследствие девалвации на чуждестранните валути; да следи производството на скъпоценните метали в страната и в световен мащаб; да следи цените на скъпоценните метали на международния пазар и пр., за да може да осъществява известна гъвкавост на златно-валутните си резерви.

В резултат на последователно провежданата политика за превръщане страната ни в един от големите центрове на международния туризъм, броят на чуждестранните туристи през последните години отбелязва непрекъснато увеличение. Увеличава се и работата на отдел „Валутен“ при дирекция „Емисионно-касова“. Характерът на работата на този отдел по организирането и контрола по изкупуването на чуждестранната валута изисква от своя страна едно по-задълбочено изучаване на валутно-финансовите резултати от международния туризъм. Известни проучвания в тази област се извършиха от Българската външнотърговска банка и другите органи, работещи в областта на туризма, но тъй като покупката и продажбата на валута се отправлява от Българската народна банка, то необходимо е съответните икономически проучвания на тези въпроси също да се извършват от банката.

Развитието и разширяването на икономическото сътрудничество между страните-членки на СИВ намери широко приложение и във валутно-финансовата област. Народна република България участвува най-активно в разгръщане дейността на Постоянната комисия на СИВ по валутно-финансовите въпроси, а след създаването на Международната банка за икономическо сътрудничество [МБИС] дава своя принос в развитието на този първи по рода си финансово-кредитен институт на социалистическата общност.

Проблемите, които се решават от Постоянната комисия по валутно-финансовите въпроси, засягат пряко дейността на Българската народна банка. Те се разработват по предварително утвърден годишен план. За 1968 г. служители на банката ще участвуват в разработването на следните по-важни въпроси, от всичко 17 на брой по плана:

1. Проучване въпроса за целесъобразността от увеличение на частта от уставния капитал

на МБИС в злато и свободно-конвертируема валута и възможностите МБИС да осъществява операции по обмяната на преводни рубли срещу злато и свободно-конвертируема валута;

2. Съставяне методология за определяне покупателната способност на валутите на страните-членки на СИВ и СФРЮ, изучаване въпроса за съответствието на действуващия коефициент за нетърговските плащания и намиране приемлив способ за разплащанията по всички видове туризъм;

3. Изготвяне информация за опита на нашата страна във връзка с измененията във финансово-кредитните отношения в народното стопанство при въвеждането на новата система на стопанско ръководство;

4. Изготвяне информация за опита на нашата страна по въпросите за метода на нормирането, начина на финансирането, кредитирането и анализа на ползуваните оборотни средства в главните отрасли на промишлеността;

5. Изготвяне информация за опита на нашата страна по въпроса за формите и методите по разработката на баланса на паричните доходи и разходи на населението в териториален разрез;

6. Изготвяне информация за опита на нашата страна по въпроса за формите и методите за привличане и използуване на средства от населението и други извънбюджетни източници за финансиране на жилищното и комунално-битово строителство в селските райони.

Както се вижда от изложените задачи, голяма част от тях засягат пряко дейността на Българска народна банка и нямат нищо общо с дейността на Българската външнотърговска банка. Досега в разработването на такива проблеми банката не е взимала участие, тъй като са изучавани само въпросите от валутен характер – компетенция на Българска външнотърговска банка.

Българската народна банка също така трябва да извършва проучвания и подработва материали, свързани с работата на Международната банка за икономическо сътрудничество, като съвместно с Българската външнотърговска банка подготвя материалите за заседанията на Съвета на МБИС.

Освен това по линия на Постоянната комисия по валутно-финансовите въпроси ежегодно се провеждат съвещания на банките на страните-членки на СИВ, на които се разглеждат текущи въпроси от тяхната оперативна работа. Досега тези въпроси са разработвани от Българската външнотърговска банка, а участие в съвещанията откъслечно са взимали и представители на Българската народна банка.

Във връзка с новата система на ръководство на народното стопанство, Министерският съвет, Комисията по новата система и другите правителствени органи възлагат и на Българската народна банка да участвува при изготвянето на нормативните документи за отрасъл външна търговия. Освен това много материали за заседанията на Министерския съвет и др. засягат външнотърговски и валутни въпроси. По такива материали досега са давани или само формални бележки, или са препращани за мнение на Българска външнотърговска банка. Необходимо е тези въпроси да се решават самостоятелно от Българска народна банка, тъй като понякога може да се появят различия между гледищата, а дори и между интересите на двете банки.

От проучванията, които извършиха командированите групи на банката в СССР, Унгария, Чехословакия и ГДР се установи, че емисионните банки на тези страни съсредоточават своето внимание върху решаването на принципиалните въпроси от планово-валутен характер, организацията на международните разчетно-кредитни отношения, изучаването на валутно-финансовата конюнктура и установяване курса на чуждестранните валути.

Така например, Централното управление на Госбанк има Валутно-икономическо управление с отдели: валутно-финансова конюнктура и курсове; валутно-планов; организация на международните разплащания и кредитиране. На валутно-икономическото управление са възложени за изпълнение редица важни задачи.

Така, то участвува в изготвянето на валутния план на страната и следи за неговото изпълнение по тримесечия;

– изучава валутната конюнктура и определя курса на чуждестранните валути спрямо рублата;

– участвува в планирането на кредитите за външната търговия;

– изучава най-задълбочено валутно-финансовите въпроси на Съвета за икономическа взаимопомощ и изготвя съответни становища и предложения;

– възложена му е задачата по организацията и осъществяването на международния туризъм, а също така организацията и цялостната работа на обменните бюра, разкрити на територията на страната.

Унгарската национална банка упражнява валутния монопол в страната. Тя извършва международните разплащания и кредитирането на външната търговия. Външнотърговската банка има по-ограничена дейност. Извършва само операции по покупко-продажба на валута на посолства и частни лица за излизане извън граница. Извършва и операции, свързани с реекспорта и следи за издръжката на посолствата в чужбина.

В Чехословакия и ГДР наред с държавните емисионни банки също има специализирани външнотърговски банки, които извършват валутни операции по обслужването на частните лица, туризма, преводите, продажбата и покупката на валута и т.н., но основните валутно-финансови въпроси се решават от емисионните банки.

Другарю Председател,

От направеното изложение се вижда, че назряла необходимост е създаването към Централното управление на банката на отдел, който да разработва поставените в настоящата записка въпроси от валутно-финансов характер.

Това ще допринесе за още по-целесъобразно организационно устройство на Централното управление и ще позволи на същото в максимално най-голяма степен да поеме и тези функции, които трябва да изпълнява при осъществяването на валутния монопол.

По предварителни предвиждания в отдела ще се изградят три сектора. Първо, сектор „Валутен курс“ със задачи: да извършва текущо наблюдение на валутната конюнктура и определя курса на чуждестранните валути по отношение на лева. Тези задачи ще се изземат от Българската външнотърговска банка заедно със специалистите, които работят по тях. Второ, сектор „Валутно планиране“ със задачи: да участвува непосредствено в разработването и съставянето на валутния план на страната, като за целта извършва необходимите икономически проучвания на редица важни пропорции в народностопанския план и в плана за вноса и износа. Този сектор ще разработва съвместно с Българска външнотърговска банка и с другите отдели на банката и въпроси по новата система на ръководство на народното стопанство, а също така и други задачи, възлагани от правителствените органи в областта на външната търговия. Той ще има и задачата да следи състоянието на златно-валутните резерви на страната. Трето, сектор „СИВ“ със задачи: да подработва материали и проучвания във връзка с работата на Постоянната комисия на СИВ по валутно-финансовите въпроси и Международната банка за икономическо сътрудничество. За целта при разработването на отделни въпроси ще се привличат специалисти от другите отдели, от чиято компетентност е даденият въпрос, а материалите за заседанията на Съвета на МБИС ще се подготвят съвместно с Българската външнотърговска банка. Към този сектор ще се привлече и един сътрудник по разработване на валутно-финансовите въпроси на международния туризъм.

Както се изтъкна и по-горе, един такъв отдел няма да дублира работата нито на Българската външнотърговска банка, нито на отдел „Валутен“ при дирекция „Емисионно-касова“. Наименованието на последния, обаче, не отговаря напълно на съдържанието на функциите му, с които то е изпълнено, тъй като това наименование е много по-широко и обобщаващо. Във връзка с това предлагам, отдел „Валутен“ при Централното управление да се преименува на отдел „Покупко-продажба на чуждестранна валута“, със същите задачи и функции, като остане в състава на дирекция „Емисионно-касова“.

Предлагам новият отдел за работа по някои основни валутно-финансови въпроси да се наименова „Валутно-финансов“ и да бъде изграден като самостоятелен, на подчинение на заместник-председателя, отговарящ за валутно-финансовите въпроси в Централното управление на банката.

За целта е необходимо да се утвърди следния щат на отдела:

1. Началник на отдел „Валутно-финансов“	1 бр.
2. Сектор „Валутен курс“	2 „
3. Сектор „Валутно планиране“	3 „
4. Сектор „С И В“	2 „
Всичко:	8 бр.

По щата е необходимо да се предвиди поне една бройка за главен специалист, а останалите – за икономисти. Бройките за сектор „Валутен курс“ да се вземат заедно със съответните специалисти от Българската външнотърговска банка, а за останалите сектори се привлекат сътрудници със солидна общо-икономическа и валутно-финансова подготовка, както и със склонност към практически и теоретически разработки. Необходимо е те да владеят добре чужди езици: руски и западно-европейски.

Другарю Председател,

Уверен, че създаването на отдел към Централното управление на банката за работа по някои основни валутно-финансови въпроси е належаща необходимост за издигане още повече ролята на Българска народна банка като емисионен, кредитен и разплащателен център на държавата в условията на новата система на ръководство на народното стопанство и в духа на 44-то постановление на ЦК на БКП и Министерския съвет за повишаване рентабилността на икономиката, предлагам на Вашето внимание настоящата записка.

София, *12* януари 1968 г.

ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ: *Т. Ганчев*

[Върху документа – надпис:]
Да се разгледа на заседание на Управит[елния] съвет
К. Несторов
13.I.[1]968 год.

ЦДА, ф. 132, оп. 29, а.е. 3, л. 143–144, 153–159. Оригинал. Машинопис.

№ 75

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОРГАНИЗАЦИЯТА НА РАБОТАТА НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ

София, 8 април 1969 г.

ПРОТОКОЛ № 8

Заседание на 8 април 1969 година
Заседават: Кирил ЗАРЕВ*, Кръстю ДАНОВ, Тодор ГАНЧЕВ, Веселин ТОДОРОВ, Георги ДИМОВ, проф. Тотьо ТОТЕВ, Иван РАДНЕВ, Драган ИЛИЕВ, Неделчо ДАЦКОВ и Розалин ЧУБРИЕВ
Отсъствуват: -
Присъствуват: д-р К. Попов
Заседанието се откри в 10,30 часа

Дневен ред:

[...]
2. Обсъждане на въпроси по работата на Управителния съвет на банката.
[...]
По точка 2. Управителният съвет взе следното

Р Е Ш Е Н И Е:

1. Редовните заседания на Управителния съвет да се правят веднаж в месеца, във вторник. Извънредните заседания – според необходимостта. Материалите за дневния ред да се представят на членовете на Управителния съвет не по-късно от 5 дена преди датата на заседанието.

2. На заседанията на Управителния съвет да се обсъждат главно принципни въпроси на банковата работа като: касовите и кредитни планове на Българската народна банка, кредитните планове на отрасловите банки, отпускането на кредити по конкурси, тарифи за лихвите, инструкции на банките, имащи траен характер, компетенции на отговорните длъжностни лица, важни правителствени решения, отнасящи се до банковата система, правилници за вътрешния ред, годишните отчети на банките, откриване и закриване на банкови клонове и др.

Тримесечните касови планове на Българската народна банка и годишните кредитни планове на отрасловите банки (с тримесечно разпределение) да се утвърждават от Управителния съвет. Да се обсъжда изпълнението на тримесечните касови и кредитни планове.

3. Докладите за заседанията на Управителния съвет да се внасят от заместник-председателите на Българската народна банка и председателите на отрасловите банки. Докладите да се правят максимално кратки (в какво се състои проблемът, изводи, предложения) и да бъдат предварително съгласувани със заинтересованите дирекции и банки. На заседанията могат да бъдат поканвани при необходимост съответните директори, когато се обсъждат въпроси на техните дирекции. Обсъждането на докладите да се извършва стегнато, с кратка мотивировка и конкретни предложения.

4. Персоналните заплати и премирането на директорите при Централното управление и клоновете да се обсъждат и решават от ръководствата на банките съвместно. Персоналните заплати и премирането на останалите служители – от ръководствата на съответните банки. Основните положения на системата на премирането да се утвърждават от Управителния съвет.

5. Приема се решенията по някои въпроси да се пускат на подпис между членовете на Управителния съвет.

6. На заседанията на Управителния съвет да се канят представители на Министерския съвет, Планово-икономическия отдел на ЦК на БКП и ЦК на профсъюза на работниците от административните учреждения и комуналните предприятия.

7. Приема за сведение, че Управителният съвет ще работи на същите принципи, на които работят колегиумите при министерствата.

8. На следващото заседание на Управителния съвет да се обсъди и приеме:

а) годишният отчет за работата на Българската народна банка през 1968 година;

б) планът за работата на Управителния съвет до края на 1969 година.

[...]

София, 8 април 1969 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *К. Зарев*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Л. Момекова*

ЦДА, ф. 132, оп. 30, а.е. 1, л. 132–133. Оригинал. Машинопис.

* **Кирил Зарев (6.III.1926 г.– 19.II.2000 г**.*) Роден в с. Мало село, Дупнишка околия. През 1945 г. завършва мъжката гимназия в Дупница, а през 1953 г. − висше образование в Икономико-статистическия институт в Москва. Започва работа в Централното статистическо управление като началник на отдел. По-късно е заместник-началник и началник на управление в Държавния комитет за планиране, а от 1962 г. до 1969 г. − заместник-председател и първи заместник-председател на комитета. Председател на БНБ през периода 5.I.1969−7.VII.1974 г. След напускането на банката е министър на труда и социалните грижи, а през 1976−1982 г., 1986−1987 г. и 1989−1990 г. − заместник-председател на Министерския съвет. През 1976−1982 г. е председател на Държавния комитет за планиране, а през 1989−1990 г. − министър на икономиката и планирането.*

№ 76

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОТЧИСЛЯВАНЕ В КРАЯ НА ВСЯКО ТРИМЕСЕЧИЕ НА 47% ОТ ОСТАТЪЧНАТА ПЕЧАЛБА НА БАНКАТА ЗА ФОНД „ВИСОКОЕФЕКТИВНИ КАПИТАЛНИ ВЛОЖЕНИЯ“

София, 20 ноември 1971 г.

ПРОТОКОЛ № 24

Заседание на 20 ноември 1971 година

Заседават: КИРИЛ ЗАРЕВ, ГЕОРГИ ДИМОВ, проф. ТОТЮ ТОТЕВ, КРУМ КОЛЕВ, ВЕСЕЛИН ТОДОРОВ, ДРАГАН ИЛИЕВ, ДИМИТЪР ВРАЖАЛСКИ, РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ

Отсъствуват: ГАРАБЕД АРАМОВ

Присъствуват: ГЕОРГИ ЙОРДАНОВ, ПЕТКО КУРИЙКОВ, ВЛАДИМИР ДОЦЕВ, ЛАЗАР ФИЛКОВ, ХРИСТО ХАРАЛАМБОВ, ГЕОРГИ ИВАНОВ, НЕДЮ ИВАНОВ

Заседанието се откри в 9 часа

Дневен ред:

[...]

3. Приемане на предложение за тримесечно отчисляване на средства от остатъчната печалба на Българската народна банка във фонд „Високоефективни капитални вложения“.

Докладват: Вл. Доцев и Д. Вражалски

[...]

По точка 3. Управителният съвет взе следното

РЕШЕНИЕ:

Одобрява предложението в края на всяко тримесечие да се отчисляват 47% от остатъчната печалба на банката за фонд „Високоефективни капитални вложения“.

Отчисленията за деветте месеца на 1971 год. да се направят до 30.XI.1971 год.

[...]

София, 20 ноември 1971 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *К. Зарев*
за СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *В. Бойчев*

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
др. КИРИЛ ЗАРЕВ
ТУК

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

от ВЛАДИМИР ДОЦЕВ и
ДИМИТЪР ВРАЖАЛСКИ, директори при
Централното управление на банката

ДРУГАРЮ ПРЕДСЕДАТЕЛ,

В изпълнение решението на управителния съвет на банката, протокол № 19 от 13.IX.1971 год., Ви донасяме:

С решение № 357 на бившия Комитет за стопанска координация от 2.XII.1969 година, относно определяне нормативи за отчисленията от чистата печалба на банките в полза на държавния бюджет и пр. е предвидено, от 1.I.1971 година, след облагане печалбата на банката с 60% данък,

от остатъчната печалба да се заделя 47% за фонд Кредитиране на високоефективни капитални вложения.

Във връзка с това решение предлагаме средствата за фонд Кредитиране на високоефективни капитални вложения да се отчисляват в края на всяко тримесечие на база на утвърдената планова печалба на банката за годината, като се дебитира временна сметка при Софийския градски клон. След установяване на чистата печалба за съответната година, да се извършва преизчисление на годишните отчисления за фонда.

За 1971 година отчисления за фонда не са правени. Предлагаме, на база на утвърдената планова печалба за 1971 година 164.253.000 лева, да се направят до 30.XI.т.г. отчисления за фонда за деветмесечието на 1971 г. в размер на 23.159.673 лева.

Молим за разпореждането Ви.

София, 18 ноември 1971 година

ДИРЕКТОРИ: *Вл. Доцев*
Д. Вражалски

ЦДА, ф. 132, оп. 31, а.е. 3, л. 235–236, 243. Оригинал. Машинопис.

№ 77

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА РАЗПРЕДЕЛЕНИЕТО НА ПЕЧАЛБАТА НА БАНКАТА ЗА 1971 Г.

София, 10 април 1972 г.

ПРОТОКОЛ № 8

Заседание на 10 април 1972 година

Заседават КИРИЛ ЗАРЕВ, ГЕОРГИ ДИМОВ, проф. ТОТЮ ТОТЕВ, КРУМ КОЛЕВ, ГАРАБЕД АРАМОВ, ВЕСЕЛИН ТОДОРОВ, ДИМИТЪР ВРАЖАЛСКИ.

Отсъствуват ДРАГАН ИЛИЕВ и РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ

Присъствуват ВЛАДИМИР ДОЦЕВ, д-р КОНСТАНТИН ПОПОВ, ПЕТКО КУРИЙКОВ, СТЕФАН ГРОЗДАНОВ и ДИНЬО КАЙРАКОВ – БВБ.

Заседанието се откри в 15 часа

Дневен ред:

[...]

2. Разпределение печалбата на Българска народна банка за 1971 година.

Докладва: Вл. Доцев

[...]

По т. 2 Управителният съвет взе следното

Р Е Ш Е Н И Е:

2.1. Утвърждава разпределението на печалбата на Българската народна банка за 1971 год., като предварително се заделят одобрените от Министерството на финансите 700 хил. лв. за децентрализирани капитални вложения на банката над лимита;

2.2. Директорът на дирекция „Счетоводна“ да даде указания на БНБ – Софийски градски клон за разпределение на печалбата на банката за 1971 год.

Отг.: Вл. Доцев
Срок: 15.IV.1972 год.

[...]

София, 10.IV.1972 год.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *К. Зарев*
За СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *В. Бойчев*

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Др. КИРИЛ ЗАРЕВ
Т У К

ДОКЛАД

от ВЛАДИМИР ДОЦЕВ, директор на дирекция Счетоводна

ОТНОСНО: разпределение печалбата на Българска народна банка за 1971 г.

ДРУГАРЮ ПРЕДСЕДАТЕЛ,

При приключването сметките на банката за 1971 г. се установи
чиста печалба..... 191.840.065.58 лв.
при утвърдена планова печалба
за същата година..... 175.300.000.- лв.
или е реализирана надпланова печалба ..... 16.540.065.58 лв.

На основание писмо № V-389 от 15.II.1972 г. на Министерството на финансите, от надплановата печалба следва да се заделят 400.000 лв. за покупка на апартаменти за нуждите на банковите служители в граничните окръзи и по-малки селища, или остава печалба за облагане с данък и за разпределение по фондовете 191.440.065.58 лв.

Съгласно решение № 357 на Комитета за стопанска координация от 2 декември 1968 г., чистата печалба на банката се облага с 60% данък, а остатъкът се разпределя:

17% за Основния фонд
30% за Резервния фонд
47% за фонд Кредитиране на високоефективни капитални вложения
3% за фонд Развитие на материално-техническата база на банката
3% за фонд Награждаване и премиране на служителите при банката

Данъкът върху печалбата 114.864.039.35 лв. е внесен в приход на републиканския бюджет. Остатъкът от печалбата 76.576.026.23 лв. следва да се разпредели по фондовете на банката.

Предлагаме управителният съвет да вземе следното

Р Е Ш Е Н И Е:

Остатъкът от чистата печалба на банката за 1971 г. – 76.576.026.23 лв. да се разпредели:

17% за Основния фонд	13.017.924.46	лв.
30% за Резервния фонд	22.972.807.87	„
47% за фонд Кредитиране на високоефективни капитални вложения	35.990.732.33	„
3% за фонд Развитие на материално-техническата база на банката	2.297.280.79	„
3% за фонд Награждаване и премиране на служителите при банката	2.297.280.79	„
	76.576.026.23	лв.

Като се има предвид, че за фонда Награждаване и премиране на служителите при банката може да се заделят средства до 8% от ФРЗ на служителите подлежащи на премиране, възлизащи на 882.868 лв. и изразходваните през 1971 г. за социално подпомагане 49.564.80 лв. или всичко 932.432.80 лв., предлагаме разликата 1.364.847.99 лв. до разпределените 3% от печалбата да се отнесе по Резервния фонд.

София, 6 март 1972 г.

ДИРЕКТОР: *Вл. Доцев*

ЦДА, ф. 132, оп. 31, а.е. 5, л. 8–9, 11, 17–18. Оригинал. Машинопис.

№ 78

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЯ ЗА ВНАСЯНЕ В ПРИХОД НА ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ ОСТАТЪКА ОТ ПЕЧАЛБАТА НА БНБ, БЪЛГАРСКАТА ВЪНШНОТЪРГОВСКА БАНКА И ДЪРЖАВНАТА СПЕСТОВНА КАСА

София, 27 декември 1972 г.

ПРОТОКОЛ № 21

Заседание на 27 декември 1972 година

Заседават: Кирил ЗАРЕВ, Георги ДИМОВ, проф. Тотю ТОТЕВ, Крум КОЛЕВ, Гаро АРАМОВ, Димитър КАЛИНОВ, Розалин ЧУБРИЕВ, Димитър ВРАЖАЛСКИ

Отсъствуват: Драган ИЛИЕВ

Присъствуват: от МФ: Ив. Палийски, Г. Добрев; от МАБ: П. Павлов и А. Манова; от ЦК на БКП – А. Тропчев; от МС – Ив. Михов; от ДКП – Ив. Поражанов; от КДК – Ж. Жеков; от ДСК: В. Банов, Ил. Костов, М. Гюров, Г. Вельов, Г. Стамболиев; от БНБ: Н. Иванов, Ал. Кръстев, Хр. Йорданов, Вл. Доцев, П. Курийков, Хр. Хараламбов, Л. Къртев, д-р К. Попов

Заседанието се откри в 15 часа

Дневен ред:

[...]

6. Отнасяне в приход на бюджета на остатъка от печалбата на БНБ, БВБ и ДСК.

Докладва: Вл. Доцев

[...]

По точка 6. Управителният съвет на банката взе следното

РЕШЕНИЕ:

6.1. Цялата печалба на Българската народна банка и Държавната спестовна каса за 1972 г., след приспадане на отчисленията за премиране на служителите и за фонд „СБКМ“ при Държавната спестовна каса, респ. за социално подпомагане при Българската народна банка, да се внесе в приход на бюджета в срок до 30.XII.1972 година.

В приход на бюджета да се внесе и надплановата печалба на Българската народна банка и Държавната спестовна каса, след приспадане на 30% от нея за децентрализирани капитални вложения на банката извън плана.

6.2. Полагаемите се дивиденти на акционерите на Българската външнотърговска банка за 1972 г. да се внесат в приход на бюджета в срок до 30.XII.1972 година.

6.3. Да се преустановят от 1.I.1973 година отчисленията от плановата печалба на Българската народна банка на средства за Фонд за кредитиране на капитални вложения. Отчисленията да се правят при разпределението на реализираната печалба.

6.4. Отменя решението по т. 3, ал. I от протокол № 24/20.XI.1971 г. на Управителния съвет на банката.

[...]

София, 27 декември 1972 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *К. Зарев*
за СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *В. Бойчев*

ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Другаря КИРИЛ ЗАРЕВ
Т У К

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

от ВЛАДИМИР ДОЦЕВ, директор на дирекция Счетоводна

Другарю председател,

С писмо №III – 9255 от 21 декември 1972 г. министърът на финансите моли, във връзка с приключването на държавния бюджет за 1972 г., да наредите цялата печалба на Българската народна банка, Българската външнотърговска банка и Държавната спестовна каса за същата година, след заделяне на необходимите средства за премиране на служителите и за фонд „СБКМ“ на Касата, да бъде внесена в приход на бюджета.

За 1972 г. е утвърдена планова печалба на банката 195.300.000 лв., 60% от която 117.180.000 лв. са внесени в приход на републиканския бюджет. Съгласно писмото на министъра на финансите, остатъкът 40% от плановата печалба 78.120.000 лв. ще следва да се внесе в приход на бюджета до 30 декември 1972 г. след като се заделят:

– за премиране на служителите – 2% от печалбата, в рамките на 8% от ФРЗ. ..... 904.000 лв.

– за социално подпомагане, съгласно решение № 357 от 2.XII.1969 г. на бившия Комитет за стопанска координация ..... 50.000 лв.

В приход на бюджета ще следва да се внесе и надплановата печалба за 1972 г., след като се заделят 30% от нея за децентрализирани капитални вложения извън плана.

По същия ред ще следва да се внесе в приход на бюджета плановата и надплановата печалба за 1972 г. на Българската външнотърговска банка и на Държавна спестовна каса, след като се заделят необходимите средства за премиране, за фонд СБКМ, включително за БВБ, от плановата печалба и за децентрализирани капитални вложения извън плана от надплановата печалба.

За изпълнение писмото на министъра на финансите предлагам Управителният съвет на банката да вземе следното

РЕШЕНИЕ:

1. До 30 декември 1972 г. плановата печалба за същата година на Българска народна банка, Българска външнотърговска банка и Държавната спестовна каса, след заделяне на полагаемите се средства за премиране на служителите им, за социално подпомагане при БНБ и за фонд СБКМ при БВБ и ДСК, да се внесе в приход на републиканския бюджет.

2. Надплановата печалба за 1972 г. на БНБ, БВБ и ДСК, след установяването ѝ и заделяне на 30% за децентрализирани капитални вложения извън плана да се внесе също така в приход на републиканския бюджет.

София, 25 декември 1972 г.

ДИРЕКТОР: *Вл. Доцев*

ЦДА, ф. 132, оп. 31, а.е. 6, л. 242–245, 455–456. Оригинал. Машинопис.

№ 79

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С ПРИЛОЖЕНА ДОКЛАДНА ЗАПИСКА И С РЕШЕНИЕ ЗА ПРЕХВЪРЛЯНЕ НА ДЕЙНОСТТА С МЕЖДУНАРОДНАТА ИНВЕСТИЦИОННА БАНКА ОТ БНБ НА БЪЛГАРСКАТА ВЪНШНОТЪРГОВСКА БАНКА

София, 22, 25 и 26 ноември 1974 г.

ПРОТОКОЛ № 23

Заседание на 22, 25 и 26 ноември 1974 година

Заседават: проф. Веселин НИКИФОРОВ, Георги ДИМОВ, проф. Тотю ТОТЕВ, Димитър КАЛИНОВ, Димитър ВРАЖАЛСКИ, Крум КОЛЕВ, Недю ИВАНОВ, Иван МАНДАДЖИЕВ, Розалин ЧУБРИЕВ, Георги ПАНКОВ

Отсъствуват: Драган ИЛИЕВ

Присъствуват: Г. Банов, Ал. Кръстев, Ст. Доцев, Др. Грозев, д-р К. Попов, Д. Касабов, Вл. Доцев, Н. Лазаров, Н. Бараков, М. Бончев, Ас. Запрянов, Хр. Хараламбов, В. Христов, Л. Кънтев, Р. Станимиров, от БНБ-Варна: Т. Димитров, П. Славова, Д. Стефанов, от БНБ – Търговище: Димитър Марков, Цветан Петков, Мих. Кожухаров, И. Циров (КДНК)

Заседанието се откри в

Дневен ред:

[...]

6. Прехвърляне дейността по работата с Международната инвестиционна банка от Българската народна банка в Българската външнотърговска банка.

Докладва – Д. Калинов

[...]

По точка 6. Управителният съвет взе следното

РЕШЕНИЕ:

6.1. Председателят на Българската външнотърговска банка да подготви предложение до Министерския съвет да бъде упълномощена Българската външнотърговска банка да получава кредити от Международната инвестиционна банка, да сключва във връзка с това кредитни съглашения с тази банка и да поема задължения по съглашенията.

Отг. – Д. Калинов
Срок – 30. XI.1974 г.

6.2. Прехвърлянето на дейността с Международната инвестиционна банка от Българска народна банка в Българска външнотърговска банка да се извърши след получаване на решението на Министерския съвет за упълномощаването на Българската външнотърговска банка. Тази дейност да се възложи на отдел „Валутно-финансови отношения със социалистическите страни“ при Българската външнотърговска банка. Във връзка с това специалистът, занимаващ се с въпросите на Международната инвестиционна банка, от дирекция „Капитални вложения“ при Централното управление на Българската народна банка да премине на работа към посочения отдел при Българската външнотърговска банка, считано от датата на решението на Министерския съвет.

Председателят на Българската външнотърговска банка и генералният директор на генерална дирекция „Капитално строителство“ да приведат в изпълнение решението на Управителния съвет на банката по предходната алинея.

Отг.: Д. Калинов
Д. Вражалски
Срок – съгласно текста

6.3. Председателят на Българската външнотърговска банка да подготви проект на инструкция за взаимоотношенията на банката с външни органи и организации по подготовката на материалите за Международната инвестиционна банка и Международната банка за икономическо сътруд-

ничество, който да се внесе за утвърждаване в Управителния съвет на Българската народна банка.

Отг. – Д. Калинов
Срок – 15.I.1975 г.

6.4. Председателят на Българската външнотърговска банка да подготви проект на указания за работата на банката с Международната инвестиционна банка и Международната банка за икономическо сътрудничество, с които да се регламентират взаимоотношенията между отделните звена в системата на банките и начинът на подготовка на материалите за посочените банки.

Отг. – Д. Калинов
Срок – 15.I.1975 г.
Срок – до 28.II.1975 г.

[...]
София, 26 ноември 1974 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ*: проф. В. Никифоров*
за СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *В. Бойчев*

[- - -]
ЛЦ

До
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА
другаря проф. В. НИКИФОРОВ
ТУК

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

от ДИМИТЪР КАЛИНОВ, председател на Българската външнотърговска банка и ДИМИТЪР ВРАЖАЛСКИ, генерален директор на Ген. дирекция „Капитално строителство“

ОТНОСНО: прехвърляне дейността по работата ни с МИБ в Българската външнотърговска банка.

Другарю Председател,

С оглед по-нататъшното подобряване на работата с МИБ като се обвържат по-тясно въпросите от валутен характер по подготовката на материалите за заседанията на Съвета на МИБ, считаме за целесъобразно да предложим тази дейност да се възложи на Българската външнотърговска банка, отдел „Валутно-финансови отношения със социалистическите страни“. Във връзка с това е необходимо Управителния съвет да вземе следните решения:

1. Дейността на нашата страна с МИБ се възлага на Българската външнотърговска банка, отдел „Валутно-финансови отношения със социалистическите страни“. Прехвърлянето на тази дейност от БНБ в БВБ да се извърши след получаване решението на КИНТС [Комисия за икономическо и научно-техническо сътрудничество] при Министерския съвет за упълномощаване на БВБ. Във връзка с това специалиста, занимаващ се с въпросите на МИБ от дирекция „Капитални вложения“ при БНБ – Централно управление да премине към същия отдел при БВБ считано от датата на решението на КИНТС.

2. Да се внесат предложения за изменения в Наредбите за задачите на структурните звена и за компетентностите на ръководните длъжностни лица при БНБ и БВБ, произтичащи от структурните изменения в БНБ и БВБ след преминаване на дейността по МИБ в БВБ. Срок – 10 дни след датата на решението на КИНТС.

3. Да се подготвят предложения за подобряване начина на подготовката на материалите за МИБ и МБИС, особено що се отнася до работата с външни органи и организации. Срок – 15.XII.1974 г.

4. Да се подготви проект на Инструкция за взаимоотношенията на банката с външни органи и организации по подготовката на материалите за МИБ и МБИС, която да се публикува в Държавен вестник. Срок – 15. I.1975 г.

5. Да се внесе изменение в утвърдените от Управителния съвет указания за заявяване, предоставяне, ползуване и погасяване на кредити от МИБ, като се подготви проект на нови указания за работата на банката с МИБ и МБИС, в които да се регламентират взаимоотношенията между отделните звена в системата на банките. Срок – 15.I.1975 г.

6. Да се внесе предложение пред КИНТС при Министерския съвет Българската външнотърговска банка да бъде упълномощената банка да получава кредити от МИБ, да сключва във връзка с това кредитни съглашения с тази банка и да поема задължения по съглашенията. За това решение да се уведоми МИБ.

Изпълнението на решенията да се възложи на Председателя на Българската външнотърговска банка.

Моля за Вашите разпореждания.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА БВБ: *Д. Калинов*
ГЕН. ДИРЕКТОР: *Д. Вражалски*

София, 13. XI.1974 г.

ЦДА, ф. 132, оп. 32, а.е. 17, л. 1–8, 130–131. Оригинал. Машинопис.

№ 80

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ОТ ДИРЕКТОРА НА ДИРЕКЦИЯ „СЧЕТОВОДНА“ АСЕН ВЛАДИМИРОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ПРОФ. ВЕСЕЛИН НИКИФОРОВ С ОЦЕНКИ И ИЗВОДИ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ДЕЙНОСТТА НА ДИРЕКЦИЯТА ПРЕЗ 1976 Г., НАПРАВЕНИ ВЪЗ ОСНОВА НА АНАЛИЗА НА БАЛАНСА КЪМ 31.XIII.1976 Г.

София, след 1 януари 1977 г.

Строго поверително
от особена важност
Екз. № 1

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
другаря проф. В. НИКИФОРОВ

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

от АСЕН ВЛАДИМИРОВ, директор на дирекция „Счетоводна“

ОТНОСНО: анализа на баланса на Българска народна банка към 31 декември 1976 година

Другарю Председател,

От анализа на годишния баланс на Българска народна банка към 31 декември 1976 година, могат да се направят следните по-съществени констатации и изводи за резултатите от дейността ѝ през 1976 година:

1.1. Към 31 декември 1976 година пасивите на банката възлизат на 20 265 591 хил. лева, от които: собствени средства – 2 153 767 хил. лева или 10,63%, чужди лихвени средства – 10 316 829 хил. лева, или 50,91% и чужди безлихвени средства – 7 794 995 хил. лева, или 38,46%.

1.2. В сравнение с 31 декември 1975 година, пасивите са нарастнали общо с 2 661 280 хил. лева, или с 15,12%. През отчетната година собствените средства са нарастнали с 288 359 хил. лева, или с 15,46%, чуждите лихвени средства с 1 256 513 хил. лева или с 13,87% и чуждите безлихвени средства с 1 116 408 хил. лева, или с 16,72%.

1.3. Към 31 декември 1975 година пасивите на банката са били в размер на 17 604 311 хил. лева, в т.ч. собствени средства 1 865 408 хил. лева, или 10,60%, чужди лихвени средства – 9 060 316 хил. лева, или 51,47% и чужди безлихвени средства – 6 678 587 хил. лева, или 37,93%.

От направеното сравнение се установява, че процентното съотношение на пасивите към 31 декември 1976 година в сравнение с 1975 година показва незначително увеличение: на собствените средства – с 0,03%, на чуждите лихвени средства с 0,44% и на чуждите безлихвени средства с 0,53%.

1.4. От собствените средства към 31 декември 1976 година, фондовете на банката съставляват 2,81% от пасивите, а към 31 декември 1975 година са съставлявали 2,62%, или през отчетната година са увеличени с 0,19%.

Към 31 декември 1975 година и 31 декември 1976 година, салдата по фондовете на банката са били съответно:

(в хил. лева)

	Наименование на фондовете	1975 г.	1976 г.		Увеличение или намаление
1.	Основен фонд	136 373	136 373		-
2.	Резервен фонд	216 513	246 296	+	29 783
3.	Фонд с основни средства	22 155	24 303	+	2 148
4.	Амортизационен фонд	3 186	3 230	+	44
5.	Фонд за кредитиране на капитални вложения	77 774	141 443	+	63 669
6.	Други специални фондове	4 615	18 918	+	14 303
		460 616	570 563		

Най-значително увеличение имаме по: резервния фонд на банката с 29 783 хил. лева, фонда за кредитиране на капитални вложения 63 669 хил. лева и по другите специални фондове с 14 303 хил. лева, главно в резултат на отчислени суми от печалбата на банката за 1975 година и отчисления от плановата печалба на банката за 1976 година. Увеличение показва и фондът в основни средства с 2 148 хил. лева в резултат на новозакупени и новопостроени основни средства.

1.5. Чуждите лихвени средства са увеличени през 1976 година с 1 256 513 хил. лева или с 13,87%, от нарастването на: предепозираните средства от ДСК с 802 115 хил. лева, средствата по сметката на ДЗИ със 137 852 хил. лева, по разплащателните сметки с 22 292 хил. лева, по фондови сметки с 52 742 хил. лева, по дългосрочните депозити със 196 456 хил. лева и други лихвени пасиви общо с 45 056 хил. лева. Към 31 декември 1975 година чуждите лихвени средства са били в размер на 9 060 316 хил. лева или 51,47%, а към 31 декември 1976 година са 50,91% от пасивите на банката. Сравнението показва, че процентното им съотношение към 31 декември 1976 година е намалено незначително – с 0,56%.

1.6. Предепозираните средства от ДСК са нарастнали през 1976 година с посочената по-горе сума – 802 115 хил. лева, преди всичко от увеличение на средствата по работническите влогове и жилищно-спестовните влогове на населението. Към 31 декември 1975 година тези средства са 35,42% от пасивите на банката, а към 31 декември 1975 година са били 36,22%, или процентното им съотношение към 31 декември 1976 година спрямо пасивите е намалено с 0,80%.

По финансовия план на ДСК към 31 декември 1976 година е планиран остатък 6 958 800 хил. лева, или спрямо 31 декември 1975 година е планиран прираст 583 000 хил. лева. От отчетните данни по баланса на банката е видно, че планираният прираст за 1976 година е преизпълнен с 219 115 хил. лева.

1.7. Средствата по разплащателните сметки и кредитните салда по специалните заемни сметки на стопанските организации към 31 декември 1975 година са били общо 928 583 хил. лева

или 5,27% от пасива, а към 31 декември 1976 година нарастват на 950 875 хил. лева, или с 22 292 хил. лева и съставляват 4,69% от пасива. По сметките на фондовете на стопанските организации средствата от 1 278 740 хил. лева към 31 декември 1975 година са нарастнали на 1 331 482 хил. лева към 31 декември 1976 година, или с 52 742 хил. лева, главно по сметките на фонд „РТУ“. Общата сума на фондовете към 31 декември 1975 година е съставлявала 7,26% от пасива на банката, а към 31 декември 1976 година съставлява 6,57%.

1.8. От чуждите лихвени средства значително увеличение показват и средствата по дългосрочните депозити на стопанските организации и институти, главно от внесени депозити от Държавния застрахователен институт – 158 000 хил. лева и по специалните сметки на обществените организации – 34 190 хил. лева.

1.9. Чуждите безлихвени средства са увеличени през 1976 година с 1 116 408 хил. лева, главно от увеличение на средствата: по извънбюджетни сметки на учреждения по републиканския бюджет – с 417 523 хил. лева от прехвърлена сума 400 000 хил. лева по нареждане на Министерство на финансите по специална извънбюджетна сметка; по сметката за остатъци по републиканския бюджет от минали години при приключване сметките на бюджета за 1976 година – 20 848 хил. лева и по специалните сметки на учреждения – с 227 874 хил. лева. Увеличени са и салдата по сметката на Българска външнотърговска банка – с 334 640 хил. лева, по сметките за средствата със специално предназначение – с 25 540 хил. лева и по сметките за междуклоновите операции – с 41 936 хил. лева.

2.1. Към 31 декември 1976 година активите на банката възлизат на 20 265 591 хил. лева, от които: лихвени пласменти 19 331 301 хил. лева, или 95,39% и безлихвени пласменти 934 290 хил. лева, или 4,61%.

2.2. В сравнение с 31 декември 1975 година, активите са нарастнали с 2 661 280 хил. лева, или с 15,12%. Лихвените пласменти са нарастнали през отчетната година с 2 510 576 хил. лева, или с 14,92%, а безлихвените пласменти със 150 704 хил. лева, или с 19,23%.

2.3. Към 31 декември 1975 година активите на банката са били 17 604 311 хил. лева, от които лихвени пласменти 16 820 725 хил. лева, или 95,55% и безлихвени пласменти 783 586 хил. лева, или 4,45%. От направеното сравнение се установява, че процентното съотношение между лихвените и безлихвени пласменти в общия дял на актива не показват значително отклонение – при лихвените пласменти имаме намаление с 0,16%, а при безлихвените пласменти увеличение със същия процент.

2.4. В сравнение с 31 декември 1975 година, през 1976 година от активите на банката позначително увеличение показват заемите за оборотни средства на стопанските организации – с 1 095 146 хил. лева, заемите за капитални вложения – с 969 957 хил. лева и заемите за незавършено строителство и проектиране – с 445 753 хил. лева.

2.5. Редовните и просрочени заеми на стопанските организации за оборотни средства към 31 декември 1976 година възлизат на 7 805 457 хил. лева и са увеличени в сравнение с 31 декември 1975 година с 1 095 146 хил. лева. Тези заеми към отчетната дата съставляват 38,52% от общата сума на активите на банката. Редовните и просрочени заеми за оборотни средства към 31 декември 1975 година са възлизали на 6 710 311 хил. лева и са съставлявали 38,12% от общата сума на актива, или процентното им съотношение е било по-низко само с 0,40% от това към 31 декември 1976 година.

2.6. Увеличението на редовните заеми за оборотни средства към 31 декември 1976 година се дължи преди всичко от увеличението на заемите по норматива на оборотните средства на търговските организации и материално-техническото снабдяване – с 59 738 хил. лева и при селскостопанските организации – с 123 605 хил. лева; заемите за изкупуване – с 165 015 хил. лева, по специални решения – с 305 698 хил. лева и по разплащанията – с 580 454 хил. лева, в т.ч. временни платежни заеми – с 226 095 хил. лева и срещу платежни документи – с 342 614 хил. лева. Увеличението на заемите по норматива на оборотните средства е в резултат на извършени разходи във връзка с изпълнението на производствената програма. По заемите за изкупуване увеличението е при стопанските организации към Министерството на земеделието и хранителната промишленост и е характерно за дейността на тези организации, а увеличението на заемите по специални решения е във връзка с оформените заеми по реда на ЦП № 165/1976 година. Известно намаление по-

казват заемите по норматива на оборотните средства в промишлеността – с 96 039 хил. лева и неплановите наднормативни запаси – с 60 112 хил. лева.

2.7. Просрочените заеми за оборотни средства към 31 декември 1976 година възлизат на 501 752 хил. лева и съставляват 2,48% от актива на банката и 6,43% от общия размер на заемите за оборотни средства. Към 31 декември 1975 година размерът им е бил 453 464 хил. лева, или 2,58% от актива на банката и 6,76% от общия размер на заемите за оборотни средства, или процентното им съотношение към 31 декември 1976 година показва известно намаление. Остатъците им през 1976 година са били: към 31 декември 1975 година – 453 464 хил. лева; към 31 март 1976 година – 620 364 хил. лева; към 31 [30] юни – 781 355 хил. лева; към 30 септември – 828 136 хил. лева и към 31 декември 1976 година – 501 752 хил. лева. От посочените данни е видно, че просрочените заеми почти през цялата година са били в значителни размери и само през четвъртото тримесечие показват известно намаление. Тази тенденция е особено изразителна при банковите клонове от окръзите: Видински, Михайловградски, Старозагорски, Варненски, Софийски градски клон и други. Считаме също за необходимо да отбележим, че от общия размер на просрочените заеми за оборотни средства към 31 декември 1976 година, възлизащи на 501 752 хил. лева, 253 350 хил. лева са необезпечени просрочени заеми. Просрочените заеми, необезпечени със стоково-материални ценности, са нарастнали през отчетната година с 35 285 хил. лева (от 218 065 хил. лева на 501 752 хил. лева). Остатъците на необезпечените просрочени заеми през годината са били в значителни размери: към 31 март 1976 година – 319 690 хил. лева; към 30 юни 1976 година – 368 411 хил. лева; към 30 септември 1976 година – 386 015 хил. лева и едва през IV-то тримесечие на 1976 година са намалени на 253 350 хил. лева.

2.8. Редовните и просрочени заеми за незавършено строителство и проектиране към 31 декември 1976 година възлизат на 4 631 437 хил. лева и съставляват 22,85% от активите на банката. В сравнение с 31 декември 1975 година, общото им увеличение възлиза на 445 753 хил. лева, в т.ч. по редовните заеми – с 410 630 хил. лева и по просрочените заеми – с 35 123 хил. лева. По-значително е увеличението на редовните заеми на строителните организации за изпълнени строително-монтажни работи по незавършени обекти – с 229 318 хил. лева и по заемите на инвеститори за доставени машини, други разходи и временно строителство по незавършени обекти, изпълнявани чрез възлагане – със 163 517 хил. лева, в резултат на изпълнение плана за капиталното строителство през 1976 година. Редовните и просрочени заеми за незавършено строителство и проектиране към 31 декември 1975 година са възлизали на 4 185 684 хил. лева и са представлявали 23,76% от активите на банката, или процентът им към 31 декември 1976 година е намален с 0,93% в сравнение с този към 31 декември 1975 година.

2.9. Просрочените заеми за незавършено строителство и проектиране към 31 декември 1976 година възлизат на 553 889 хил. лева и са увеличени в сравнение с 31 декември 1975 година с 35 123 хил. лева от 518 766 хил. лева на 553 889 хил. лева, което се дължи на незавършване и неразплащане на значителен брой обекти в определените срокове. Размерът на тези заеми към 31 декември 1976 година съставлява 11,96% от общия размер на заемите за незавършено строителство и проектиране, а към 31 декември 1975 година е съставлявал 12,39% от общия размер на заемите за незавършено строителство и проектиране, или процентът им към 31 декември 1976 година е намален с 0,43%.

2.9. Редовните и просрочени заеми за капитални вложения към 31 декември 1976 година възлизат на 6 850 408 хил. лева и съставляват 33,80% от сумата на активите на банката. В сравнение с 31 декември 1975 година общото им увеличение възлиза на 969 958 хил. лева и се дължи на увеличението на заемите за незавършени капитални вложения със 131 115 хил. лева, за завършени капитални вложения със 798 053 хил. лева и на просрочените заеми за капитални вложения с 40 790 хил. лева.

2.10. Увеличението на редовните заеми за незавършени капитални вложения общо със 131 115 хил. лева е главно по заемите за незавършени капитални вложения по плана. Остатъците по тези заеми към 31 декември 1976 година изразяват разплатените обекти, етапи и подобекти, по които не са настъпили условията за разсрочването им за издължаване, т.е. за прехвърлянето им от финансиращите банкови клонове за издължаване при банковите клонове, обслужващи стопанските организации.

2.11. Редовните заеми за завършени капитални вложения са увеличени общо – със 798 053 хил. лева, в т.ч. за завършени капитални вложения по плана с 519 129 хил. лева, за завършени капитални вложения извън плана по специални решения – с 290 768 хил. лева и по временни заеми за капитални вложения с 5 364 хил. лева, в резултат на прехвърляне ползуваните заеми за издължаване при банковите клонове, обслужващи стопанските организации, съответно в заеми за завършени капитални вложения. Увеличението им изразява разликата между разсрочените за издължаване заеми за капитални вложения и погашенията по заемите. Намаление показват заемите за завършени високоефективни капитални вложения – със 17 208 хил. лева, в резултат на издължени погасителни вноски по заемите.

2.12. Просрочените заеми за капитални вложения към 31 декември 1976 година са в размер на 105 722 хил. лева и са увеличени в сравнение с 31 декември 1975 година с 40 790 хил. лева (от 64 932 хил. лева на 105 722 хил. лева), което се дължи преди всичко на неиздължаване на сроковете погасителни вноски по заемите за капитални вложения, поради неосигуряване на средства по фондовете с инвестиционно предназначение от стопанските организации. Процентът им в сравнение с общия размер на заемите за капитални вложения към 31 декември 1976 година е незначителен – 1,54%, а към 31 декември 1975 година е бил 1,10%, или към края на отчетната година показва незначително увеличение.

3. Анализът на просрочените платежни документи показва, че същите имат известно намаление – от 407 193 хил. лева към 31 декември 1975 година на 349 461 хил. лева към 31 декември 1976 година, или с 57 732 хил. лева. Трябва да отбележим обаче, че през цялата 1976 година просрочените платежни документи са били в значителни размери и показват непрекъснато увеличение: 407 193 хил. лева към 31 декември 1975 година; 801 595 хил. лева към 31.III.1976 година; 868 375 хил. лева към 30.VI.1976 година; 979 207 хил. лева към 30.IX.1976 година; 1 181 505 хил. лева към 30 [31] октомври 1976 година и 1 079 522 хил. лева към 30 ноември 1976 година. Рязкото намаление на просрочените платежни документи към 31 декември 1976 година на 349 461 хил. лева е в резултат главно на извършените мероприятия по приложението на ЦП № 165 от 1976 година, във връзка с което бяха отпуснати временни платежни заеми на стопанските организации за извършване на вноски по фондовете РТУ и СБКМ, заеми по специални решения срещу наднормативни запаси от стоково-материални ценности, приети като ресурс по плана за 1977 година и бяха извършени взаимни прихващания на просрочените платежни документи. Това е видно от нарастването на временните платежни заеми и заемите по специални решения през IV-то тримесечие на 1976 година. Остатъците по временните платежни заеми показват следните данни: към 31 октомври 1976 година 52 935 хил. лева; 58 032 хил. лева към 30 ноември 1976 година и 305 844 хил. лева към 31 декември 1976 година, а тези по заемите по специални решения – 703 851 хил. лева към 30 [31] октомври 1976 година; 765 727 хил. лева към 30 ноември 1976 година и 876 639 хил. лева към 31 декември 1976 година. Размерът на просрочените платежни документи за оборотни средства и за капитални вложения към 31 декември 1976 година представлява 2,49% от общия размер на редовните заеми за оборотни средства и за капитални вложения, а към 31 декември 1975 година е представлявал 3,37% от общия размер на редовните заеми за оборотни средства и за капитални вложения.

4.1. Срещу планираната печалба на банката за 1976 година – 464 501 хил. лева е реализирана 532 673 хил. лева, от която се спадат 5 239 хил. лева, иззети от Министерство на финансите като извънпланов приход, вследствие корекция на финансовия план на Националния транспортен комплекс, съгласно писмо № V-532 от 27.VII.1976 година, или остава чиста печалба за разпределение 527 434 хил. лева, като е реализирана надпланова печалба 62 933 хил. лева. От надпланова-та печалба 62 933 хил. лева на основание чл. 12 от Наредба № 4 за децентрализирани капитални вложения се заделят 20% или 12 587 хил. лева, като остава надпланова печалба 50 346 хил. лева. Остатъкът от фактическата печалба се разпределя 80% или 411 878 хил. лева в приход на републиканския бюджет и 20% или 102 969 хил. лева за фондовете на банката. От сумата 102 969 хил. лева се спадат 2 600 хил. лева съгласно п. № V-а-42 от 24.I.1977 година на Министерство на финансите, които следва да се одобрят допълнително в приход на бюджета поради по-малко внесени от печалбата на банката за 1975 година, или остава чиста сума за разпределение по фондовете на банката – 100 369 хил. лева.

4.2. Анализът на сметката за печалбите и загубите на банката за 1976 година показва съществени отклонения от приходите и разходите по плановия рентабилитетен баланс за 1976 година. При планирани приходи от лихви по заемите 665 272 хил. лева и по други сметки 4 005 хил. лева, са реализирани 731 846 хил. лева от лихви по заемите и лихви по други сметки – 835 хил. лева. Така: по заемите за оборотни средства са планирани лихви 277 732 хил. лева, а са реализирани 317 643 хил. лева, от които по редовни заеми 249 973 хил. лева и по просрочени заеми 67 670 хил. лева, или са реализирани в повече 39 911 хил. лева. Подобно е положението и по заемите за капитални вложения и за незавършено строителство и проектиране, при които срещу планираните лихви 387 540 хил. лева, са реализирани общо 414 202 хил. лева, от които по редовните заеми 347 102 хил. лева и по просрочени заеми 67 100 хил. лева, или са реализирани в повече 26 662 хил. лева. Следва да се отбележи, че в плановия рентабилитетен баланс на банката за 1976 година не са планирани лихви по просрочени заеми, а фактически са реализирани такива за 134 770 хил. лева.

4.3. Процентно разходите на банката за 1976 година се разпределят както следва:

а) Административно-управителни разходи – 9,98%.

б) Платени лихви на Държавна спестовна каса – 66,58%.

в) Платени лихви на стопанските организации по разплащателните сметки и кредитни салда по специални заемни сметки, фондови сметки, дългосрочни депозити и др. – 20,99%.

г) Платени лихви по сметките на други организации – 1,63%.

д) Други разходи – 0,82%.

4.4. Процентно приходите на банката за 1976 година се разпределят както следва:

а) Лихви по редовни заеми на стопанските организации – 80,89%, в т.ч. по заеми за оборотни средства – 33,86%, по заеми за капитални вложения – 35,61% и за незавършено строителство и проектиране – 11,42%.

б) Лихви по просрочени заеми общо – 18,26%, в т.ч. по заеми за оборотни средства – 9,17%, по заеми за капитални вложения – 0,83% и за незавършено строителство и проектиране – 8,26%.

в) Други приходи – 0,85%.

4.5. Сравнителната сметка за печалбите и загубите на банката за 1975 и 1976 година показва, че през 1976 година са реализирани в повече лихви: по редовни заеми за оборотни средства – 37 473 хил. лева и по редовни заеми за незавършено строителство – 10 386 хил. лева. По редовните заеми за капитални вложения са реализирани в по-малко лихви – 32 835 хил. лева. По просрочените заеми са реализирани общо в повече 23 473 хил. лева. Платени са лихви в повече на Държавната спестовна каса – 16 486 хил. лева и по разплащателни сметки, фондове, дългосрочни депозити и други дебиторни сметки – 2 625 хил. лева. По административно-управителните разходи са направени икономии – 4 570 хил. лева.

ДИРЕКТОР: *Ас. Владимиров*

СБ/Написано в 2 екз.
Екз. № 1 – проф. В. Никифоров
Екз. № 2 – к. д.
Изпълнител – Поцков
№ *144/3.III.*1977 г.

ЦДА, ф. 132П, оп. 10, а.е. 7, л. 36–47. Оригинал. Машинопис.

№ 81

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ДОКЛАД ЗА ЦЯЛОСТНАТА ПОДГОТОВКА НА БАНКОВАТА СИСТЕМА ЗА РАБОТА ВЪВ ВОЕННО ВРЕМЕ

София, 24 ноември 1978 г.

Строго поверително
Екз. единствен

ПРОТОКОЛ № 3

Заседание на Управителния съвет на БНБ – Централно управление на 24.XI.1978 г.

Заседават проф. В. Никифоров, В. Коларов, Хр. Хараламбов, Георги Радев, Иван Михов, Люб. Филипов, К. Заркова
Отсъствуват Димитър Калинов, Крум Колев
Присъствуват Цветан Петков, Радка Трифонова, Асен Владимиров
Заседанието се откри в 16.00 часа

Дневен ред:

Доклад за цялостната подготовка на банковата система за работа във военно време.
Докладва: Директорът
по спец[иалните] въпроси

Приемане решение на Управителния съвет относно по-нататъшната работа по военновременната подготовка на банковата система.

По дневния ред Управителният съвет прие следното

Р Е Ш Е Н И Е:

1. Приема доклада за цялостната подготовка на банковата система за работа във военно време и изводите и препоръките, направени в него.

2. Задължава директора по специалните въпроси да провежда мероприятия за постоянното поддържане на разчетния план и военновременните банкови документи в съответствие с настъпващите промени в текущото планиране.

Отговорник: Директорът по
специалните въпроси
Срок: постоянен

3. Възлага на директора по разработките за банковото въздействие върху паричното обращение, съгласувано с директора по режима и охраната да разработи мероприятия за частично разсредоточаване от мирно време на парични средства и ценности.

Отговорници: Директорът по
паричното обращение и
директорът по режима
Срок: през 1979–1980 г.

4. Директорът по специалните въпроси да засили още повече контрола и взискателността към окръжните и районните банкови клонове за подготовката им за работа във военно време.

Ежегодно да се провеждат не по-малко от две показни занятия по работата на банковите клонове.

Отговорник: Директорът по
специалните въпроси
Срок: през годината

5. При разработването на новия разчетен план да се обсъди въпросът за целесъобразността от трансформирането във военно време на БВБ в генерална дирекция.

Отговорник: Директорът по

специалните въпроси
Срок: през годината

6. Директорът по специалните въпроси да организира ползуването на материали из опита на Госбанк през време на Втората световна война.

Отговорник: Директорът по специалните въпроси
Срок: през годината

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС: *В. Никифоров*

ОТ/Написано в 1 екз.
к. д. № 89
№ *1838/28.XI.*1978 г.

[Върху документа – подписи:]
Г. Радев, Л. Филипов, К. Заркова, Х. Хараламбов, В. Коларов, Н. Бараков

ЦДА, ф. 132П, оп. 15, а.е. 1, л. 3–5. Оригинал. Машинопис.

№ 82

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ РАЗПРЕДЕЛЕНИЕТО НА ПЕЧАЛБАТА НА БАНКАТА ЗА 1978 Г.

София, 21 март 1979 г.

ПРОТОКОЛ № 2

Заседание на 21 март 1979 година

Заседават проф. В. Никифоров, Д. Калинов, В. Коларов, В. Кръстева, Хр. Хараламбов, Г. Радев, Л. Филипов, Кр. Колев, К. Заркова

Отсъствуват ...

Присъствуват Ас. Владимиров, Н. Бараков, Г. Банов, В. Коларов, Р. Трифонова

Заседанието се откри в 13.30 часа

Дневен ред:

1. Утвърждаване разпределението на печалбата на Българска народна банка за 1978 година.

[...]

По т. 1 от дневния ред Управителният съвет взе следното

РЕШЕНИЕ:

1.1. Утвърждава разпределението на фактическата печалба на банката за 1978 година съгласно докладната записка, неразделна част от този протокол.

1.2. Директорът на дирекция „Счетоводна“ при Централното управление на банката да приведе в изпълнение решението на Управителния съвет.

[...]

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *Проф. В. Никифоров*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Св. Бисова*

София, 1979 г.

ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Другаря проф. В. НИКИФОРОВ

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

От ХРИСТО ХАРАЛАМБОВ, зам.-председател на Българска народна банка

Другарю Председател,

При годишното приключване на сметките на Банката към 31.XII.1978 година се установи чиста печалба.....	576.883.402.49
Съгласно писмо №VI-201 от 7.IX.1978 год. на Министерството на финансите на банката беше утвърден план за печалбата в размер на 670.256.000 лв., а с писмо №VI-265 от 30.XII. на Министерството на финансите се коригира на	570.000.000.00
или коригираният план е преизпълнен с.....	6.883.402.49
Съгласно т. 27 „б“ на 43 ПМС от 1972 г. (допълнено със 115 ПМС от 1974 година) в приход на републиканския бюджет се внасят 80% от чистата печалба.....	461.506.721.99
Внесени планови вноски в приход на републиканския бюджет към 31 декември 1978 година	455.999.801.00
Остатък за довнасяне в приход на републиканския бюджет.....	5.506.920.99
Остатък от печалбата за резпределение между фондовете на банката....	...115.376.680.50
Съгласно т. 25 на 43 ПМС от 1972 г. остатъкът от реализираната чиста печалба на банката следва да се разпредели:	
40% за ф. „Резервен“.....	46.150.672.50
44% за ф. „Кредитиране на капитални вложения“	50.765.740.00
6% за ф. „Развитие на материално-техническата база на банката“.....	6.922.601.00
6% за ф. „Награждаване и премиране на служителите на банката“.....	6.922.600.00
4% за ф. „Социално-битови и културни мероприятия“.....	4.615.067.00
Съгласно постигнатото споразумение между ръководствата на банката и на Министерството на финансите от полагащите се отчисления за фондовете през 1978 година бяха внесени в приход на бюджета 100.000.000.00 лв. за сметка на следните фондове:	
– фонд „Кредитиране на капиталните вложения“.....	50.765.740.00
– фонд „Развитие на материално-техническата база на банката“.....	6.922.601.00
– фонд „Награждаване и премиране на служителите на банката“.....	6.922.600.00
– фонд „Резервен“.....	35.389.059.00

Предлагам Управителният съвет на банката да утвърди разпределението на печалбата.

ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ: *Хр. Хараламбов*

ЦДА, ф. 132, оп. 33, а.е. 1, л. 7–8, 14, 17–18. Оригинал. Машинопис.

№ 83

СМЕТКА „ПЕЧАЛБИ И ЗАГУБИ“ НА БНБ И НА БЪЛГАРСКАТА ВЪНШНОТЪРГОВСКА БАНКА КЪМ 31 ДЕКЕМВРИ 1979 ГОДИНА

София, 4 февруари 1980 г.

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ
ДИРЕКЦИЯ СЧЕТОВОДНА

ПОВЕРИТЕЛНО
Екз. 1

СМЕТКА

ПЕЧАЛБИ И ЗАГУБИ
на
Българската народна банка и Българска външнотърговска банка
към 31 декември 1979 година

ЗАГУБИ			ПЕЧАЛБИ		
ТЕКСТ	СУМИ	ОБЩИ СУМИ	ТЕКСТ	СУМИ	ОБЩИ СУМИ
I. АДМИНИСТРАТИВНО-УПРАВИТЕЛНИ РАЗХОДИ		27.703.842.77	I . ЛИХВИ		
II. Л И Х В И			а) От съучастия	93.00	
а) По кредиторни сметки на банкови институти и други специални сметки:			б) По заеми за оборотни средства:		
на Държавна спестовна каса	176.536.299.66		- редовни	387.460.223.44	
на Държавен застрахо-вателен институт	1.487.723.92		- просрочени	72.731.536.50	
на Булстрад	294.205.81		в) По заеми за капитални вложения:		
на учреждения и организации по специални сметки	2.567.900.12		- редовни	214.316.030.89	
б) По разплащателни сметки. фондове. Дългосрочни депозити и кредитни салда по специални заемни сметки и др.	62.231.723.65		- просрочени	20.254.654.32	
			г) По заеми за незавършено строителство и проектиране:		
			- редовни	113.650.825.18	
			- просрочени	15.248.223.70	
			д) По други заеми и сметки:		
в) По кореспондентски сметки	3.681.296.34	246.799.149.50	- по кореспондентски сметки. депозити и заеми в чуждестранна валута	8.744.885.71	
III. К У Р С О В А РАЗЛИКА		53.864.945.71	- по други заеми и сметки	1.404.986.52	833.811.459.26
IV. ДРУГИ РАЗХОДИ		4.902.611.11	II. ДРУГИ ПРИХОДИ		
V. П Е Ч А Л Б А		620.676.365.31	а) Валутна комисионна	78.853.979.38	
			б) Други комисионни	33.038.924.63	
			в) Други приходи	8.242.551.13	120.135.455.14
Всичко:		953.946.914.40	Всичко:		953.946.914.40

Съставил: *Хр. Миткова*
р. № 86/4.II.[1]980 г.

ДИРЕКТОР: *Г. Колев*

ЦДА, ф. 132П, оп. 11, а.е. 137, л. 2. Оригинал. Машинопис.

№ 84

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ОТ ДИРЕКТОРА ПО РАЗРАБОТКИТЕ В ОБЛАСТТА НА БАНКОВОТО СЧЕТОВОДСТВО ГАНЧО КОЛЕВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ПРОФ. ВЕСЕЛИН НИКИФОРОВ ЗА АНАЛИЗА НА БАЛАНСА НА БНБ КЪМ 31 ДЕКЕМВРИ 1979 ГОДИНА

София, 11 март 1980 г.

Строго поверително
от особена важност
Екз. единствен

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
другаря проф. В. НИКИФОРОВ

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

от ГАНЧО КОЛЕВ, директор по разработките
в областта на банковото счетоводство

ОТНОСНО: анализа на баланса на Българската народна банка към 31 декември 1979 г.

Другарю Председател,

От анализа на баланса на Българската народна банка към 31 декември 1979 година могат да се проследят следните по-съществени изменения в активите и пасивите ѝ:

ПО ПАСИВА

1.1. Към 31 декември 1979 г. състоянието на пасивите на банката в сравнение със същия период на 1978 г. е следното:

в хил. лева

	31.XII.78	%	31.XII.79	%
а) собствени средства	2 798 434	12,03	2 879 211	12,03
б) чужди лих. средства	11 944 616	51,38	12 961 067	54,20
в) чужди безлихв. средства	8 509 548	36,59	8 073 426	33,77
Всичко:	23 252 598	100,-	23 913 704	100,-

1.2. Процентното съотношение на отделните групи показва, че относителният дял на собствените средства на банката за едногодишния период няма промяна, а чуждите лихвени средства са се увеличили с 2,82% за сметка на чуждите безлихвени средства, които са намалени със същия процент.

1.3. Отделните пера в групата на пасива са се изменили за периода 31.XII.1978 г. – 31.XII.1979 г., както следва:

а) Собствени средства

в хил. лева

	31.XII.1978 г.	31.XII.1979 г.	увеличение (намаление) сума	%
фондове	760 013	747 728	- 12 285	1,62
емисии	2 038 421	2 131 473	93 052	4,56
Всичко:	2 798 434	2 879 211	80 777	2,89

б) Чужди лихвени средства

	31.XII.78 г.	31.XII.79	увеличение (намаление) сума	%
Банкови и други институти:				
Д С К	8 560 271	9 259 326	699 055	8,16
Д З И	123 049	55 404	- 67 645	54,97
Разпл. с/ки на стоп. орг. и кред. салда по спец. заемни сметки	1 483 008	1 608 302	125 294	8,45
Ф[инансира]не на стоп. организации	936 962	1 202 613	265 651	28,35
Други средства – лихвени	841 326	835 422	- 5 904	0,70
Всичко:	11 944 616	12 961 067	1 016 451	8,51

в) Чужди безлихвени средства

	31.XII.78	31.XII.79	увеличение (намаление) сума	%
Приходи и разходи по държавния бюджет извънбюджетни с/ки на нар.съвети и бюдж. организации	1 486 750	1 462 733	- 24 017	1,62
Спец.сметки на м-ва, ведомства и общ.орг.	319 615	781 661	462 046	144,56
Б В Б	3 335 575	2 967 894	- 367 681	11,02
Преводи	201 432	324 882	123 450	62,78
Финансиращи сметки	2 076 301	1 194 146	- 882 155	42,49
Други безлихвени средства	513 002	855 225	342 223	66,71
Резултатни сметки	576 873	486 885	- 89 988	15,60
Всичко:	8 509 548	8 073 426	- 436 122	5,13

ПО АКТИВА

2.1. Към 31 декември 1979 г. състоянието на активите на банката в сравнение с 31 декември 1978 година е следното:

в хил. лева

	31.XII.78 г.	%	31.XII.79 г.	%
а) лихвени пласменти	43 967	0,19	43 967	0,18
б) кредити на стопански организации	22 093 033	95,01	22 741 752	95,09
в) безлихвени пласменти	1 115 598	4,80	1 127 985	4,73
Всичко:	23 867 386	100,-	24 567 611	100,-

2.2. Процентното съотношение на отделните групи показва, че лихвените пласменти са без промяна, а относителният дял на кредитите на стопанските организации е увеличен само с 0,08% за сметка на дела на безлихвените пласменти, който е намален със същия процент.

2.3. Кредитите на стопанските организации и безлихвените пласменти са се изменили в сравнение с 31 декември 1978 година, както следва:

а) кредити на стопански организации

	31.XII.78	31.XII.79	увеличение (намал.) сума	%
Кредити за обор. средства				
редовни	7 715 534	8 228 331	512 797	6,65
просрочени	394 538	501 692	107 154	27,16
Всичко:	8 110 072	8 730 023	619 951	7,64

Кредити за капит. вложения				
редовни	8 010 917	7 549 172	- 461 745	- 5,76
просрочени	151 254	288 580	137 326	90,80
Всичко:	8 162 171	7 837 752	- 324 419	- 3,97
Кредити за незавършено строителство и проект.				
редовни	5 565 892	5 977 145	411 253	7,38
просрочени	254 862	196 797	- 58 065	22,78
Всичко:	5 820 754	6 173 942	353 188	6,07
Ликв. и съдебни кредити	36	35	- 1	- 2,78
Всичко редовни:	21 292 379	21 754 648	462 269	2,17
Всичко просрочени:	800 654	987 104	186 450	23,28

б) Безлихвени пласменти

			увеличение (намаление)	
	31.XII.78	31.XII.79	сума	%
БВБ и ДСК	293 372	372 147	78 775	26,85
Банкови капитални вложения и основен ремонт	42	-	- 42	100,-
Основни средства и малоценни и малотрайни предмети	44 738	52 560	7 822	17,48
Скъпоценни метали Преводи	33 497	31 485	- 2 012	6,00
Други средства – безлихвени	743 949	671 793	- 72 156	9,70
Всичко:	1 115 598	1 127 985	12 387	1,11

3. От изготвените сравнителни таблици за състоянието на активите и пасивите към 31 декември 1979 година на банката спрямо това към 31 декември 1978 година, могат да се направят следните по-съществени изводи и констатации за резултатите от дейността ѝ през 1979 година:

ПО ПАСИВА

4.1. Към 31 декември 1979 година пасивите на банката възлизат на 23 913 704 хил. лв. или бележат ръст от 2,84%.

4.2. Към 31 декември 1979 година фондовете на банката съставляват 3,13% от източниците ѝ. През 1979 г. те са намалени с 12 285 хил. лв. или с 1,62%, като намалението е главно по резервния фонд на банката с 52 620 хил. лв. от покрити курсови разлики по откупена валута за валутния фонд на банката. Към 31 декември резервният фонд на банката е почти изчерпан (остатък 185 хил. лв.), независимо от това, че през годината по него са постъпили отчисления от печалбата на банката за 31 000 хил. лв. От резервния фонд на банката са трансформирани във валутни фондове 72 933 хил. лв. и тъй като средствата не бяха достатъчни за тази цел са използувани и от фонд „Кредитиране на капиталните вложения“ – 42 495 хил. лв. Увеличен е фондът в основни средства с 6 562 хил. лв. от придобити нови основни средства и амортизационния фонд с 2 722 хил. лева от начислени амортизационни отчисления за възстановяване и основен ремонт върху банковите основни средства при годишното приключване за 1978 г. Другите специални фондове са намалени с 4 897 хил. лв. в това число фонд „Развитие на материално-техническата база на БНБ“ с 4 834 хил. лева.

4.3. Останалите собствени средства на банката (емисиите) са увеличени с 93 052 хил. лв. или с 4,56%.

4.4. През 1979 година чуждите лихвени средства бележат увеличение с 1 016 451 хил. лв. или с 8,51%. Най-значително е увеличението на предепозираните средства на Държавната спестовна каса – 699 055 хил. лв. Както отбелязахме и в предишните анализи на балансите на банката предепозираните средства от Държавна спестовна каса непрекъснато нарастват. На 31.XII.1977 г. те са 8 349 840 хил. лв., на 31.XII.1978 г. – 8 560 271 хил. лв., а на 31.XII.1979 г. – 9 259 326 хил.

лв. или за един период от две години те са нараснали с 909 486 хил. лв. или с 10,89%, а само за 1979 г. с 699 055 х. лв. или с 8,16%. Към 31 декември 1979 г. тези средства съставляват 38,72% от източниците, които ползува банката и 71,44% от лихвените ѝ източници. Във връзка с това можем да отбележим, че от платените лихви от БНБ в размер на 240 129 хил. лв. за 1979 г., на ДСК са изплатени за предепозираните ѝ средства в БНБ – 176 536 хил. лв. или 73,52%, а на останалите стопански организации 63 593 хил. лв. или 26,48%.

4.5. Във финансовия план на ДСК е предвиден остатък по сметката ѝ в БНБ 8 704 100 хил. лв. или прираст за 1979 г. от 143 729 хил. лв. Отчетните данни показват, че планираният прираст е преизпълнен със значителната сума от 555 326 х. лв.

4.6. Увеличение показват и други лихвени източници – разплащателните сметки и кредитните салда по специалните заемни сметки на стопански организации със 125 294 хил. лв. и фондовете на стопанските организации с 265 651 хил. лв., което се дължи на обособяването в отделни сметки на паричните фондове на стопанските организации.

4.7. Третата група на пасивите – чуждите безлихвени средства бележат намаление общо с 436 122 хил. лв. или с 5,12%. Намалени са с 367 681 хил. лв. салдото по сметката на БВБ, резултатните сметки с 89 988 хил. лв. и финансиращите сметки за капитални вложения с 882 155 хил. лв. По резултатните сметки намалението на постъпленията с 89 988 хил. лв. спрямо 31.XII.1978 г. е в тясна зависимост от превръщането в безлихвени кредитите за капитални вложения на организациите към системата на НАПС, съгласно 56-то ПМС от 1978 г. Намалението на средствата за финансиране на капиталните вложения от 882 155 хил. лв. е вследствие по-усиленото разплащане на завършени обекти, подобекти и етапи към 31.XII.1979 г. Общата сума, обаче на резервираните средства за незавършени, съответно неплатени капитални вложения в размер на 575 087 хил. лв. показва, че макар за 1979 г. да има напредък по отношение на завършването и разплащането на обектите по капиталното строителство има още да се желае за подобряване на работата в това отношение. Увеличеното салдо по специалните сметки на учрежденията от 462 046 хил. лв. е в резултат на резервирани средства от М[инистерст]во на финансите за 1979 г. по тази сметка.

4.8. Годишният баланс на банката дава възможност да се проследи и анализира формирането на някои основни източници по кредитния план на банката за оборотни средства и за капитални вложения:

За оборотни средства	План IV трим.	Отчет
Фондове на банката	596	584
Разпл. с/ки и кредитни остатъци по заемни сметки	1 531	1 608
Фондови сметки	398	452
Сметки по държавния бюджет	827	1 392
Сметки на ДСК	1 766	2 279
Сметки на ДЗИ	80	55

За Капитални вложения	План (годишен)	Отчет
Средства на ДСК	6 980	6 980
Фондове на БНБ за кап. вложения	206	164
Фонд „РТУ“	473	621
Дългосрочни депозити	635	658
Средства от бюджета за кап. вложения	-	-
Средства от самооблагане	103	46

Съществено преизпълнение имат плановите цифри на източниците: разплащателни сметки и кредитни остатъци по заемни сметки, фондови сметки, сметки по държавния бюджет и ДСК.

ПО АКТИВА

5.1. Към 31.XII.1979 г. активите на банката възлизат на 23 913 704 хил. лв., от които лихвени пласменти 22 785 719 хил. лева или 95,27%, а безлихвените – 1 227 985 хил. лв. или 4,73%.

5.2. Редовните и просрочени заеми за оборотни средства на стопанските организации са увеличени с 619 951 хил. лв. Тези заеми съставляват 36,51% от общата сума на пласментите на

банката и 38,39% от лихвените ѝ пласменти.

5.3. Към 31.XII.1979 г. са увеличени предимно редовните заеми за допълване норматива за оборотните средства с 35 326 хил. лв., заемите по специални решения с 303 255 хил. лв. и заемите по изкупуването със 136 452 хил. лв. Намалени са от друга страна заемите срещу платежни документи с 47 974 хил. лева, за временен недостиг на фондовете с 15 757 хил. лв., за неплановите наднормативни запаси с 25 535 хил. лв. и временните платежни заеми със 134 976 хил. лв.

5.4. В кредитния план на банката към 31.XII.1979 г. по редовните заеми за оборотни средства е планиран остатък 9 525 300 хил. лв. при изпълнение 8 730 023 хил. лв. Неизпълнението от 795 277 хил. лв. или 8,35% е главно по заемите за допълване на норматива за оборотните средства на стопанските организации с 1 026 509 хил. лв. Преизпълнение показват от друга страна заемите по изкупуване с 476 027 хил. лв. и заемите по специални решения с 1 076 203 хил. лв.

5.5. Трябва да се отбележи също, че просрочените заеми за оборотни средства на стопанските организации са нараснали с 27,19% – от 394 538 хил. лв. към 31.XII.78 г. на 501 692 хил. лв. към 31.XII.79 г. или със 107 154 хил. лв. От общия размер на просрочените заеми 95 733 хил. лв. или 19,82% са неприети за кредитиране стоково-материални ценности, а 256 846 хил. лв. или 51,19% са необезпечени. Най-голямо е увеличението по просрочените заеми при банковите клонове от окръзите: Варна – 20 435 хил. лв., Враца – 35 965 хил. лв., Михайловград – 23 006 хил. лв., Пловдив – 36 560 хил. лева, София-град – 191 487 хил. лв. и други.

5.6. Заемите за незавършено строителство и проектиране са увеличени в сравнение с 31.XII.1978 г. с 353 188 хил. лв. Увеличени са заемите на строителните организации със 136 155 хил. лв. и на инвеститорите – за незавършено строителство с 14 770 хил. лв., а за доставка на машини с 322 186 хил. лв. Увеличението на този вид заеми потвърждава извода за неритмичното завършване и разплащане на обектите, т.е. несвоевременното въвеждане в действие на основните фондове. За това говори и сумата на резервираните към 31.XII.79 г. – 2 081 000 хил. лв. за предвидените за разплащане, но незавършени и неразплатени към 31.XII.1979 г. обекти.

5.7. Заемите за завършени капитални вложения са намалени с 324 419 хил. лв. През годината от разсрочените кредити са погасени 1 533 699 хил. лв. направо от осигурените за целта средства и 650 066 хил. лв. от просрочените заеми за капитални вложения, а са отсрочени плащания за 9 853 хил. лв. В резултат на това просрочените заеми за капитални вложения са увеличени с 137 326 хил. лв., което сочи, че стопанските организации не винаги осигуряват средства за погасяване на разсрочените капитални вложения.

5.8. Заемите за незавършено строителство и проектиране и заемите за капитални вложения възлизат към 31.XII.79 г. общо на 14 011 694 хил. лв. и съставляват 58,59% от общата сума на пласментите на банката и 61,49% от лихвения ѝ пласмент.

5.9. От сметките за финансиране на капиталните вложения за 1979 година са изплатени:

от бюджетни средства	1 636 550	х. лв.	при год. план		2 074 533	х. лв.
от собствени средства	1 364 189	„	„	„	2 066 426	„
от банков кредит	1 549 190	„	„	„	2 259 550	„
Всичко изплатени	4 549 929	„	„	„	6 400 509	„

Или от средствата за капитални вложения не са усвоени 1 850 580 хил. лв., а годишната планова задача за въвеждане в действие на основни фондове е изпълнена 71,08%.

5.10. По кредитния план на банката е предвидено общата сума на заемите за капитални вложения да възлезе в края на 1979 година [на] 8 704 200 хил. лв. Фактическият им размер е 7 837 752 хил. лв., в т.ч. просрочен заем 288 580 хил. лева или планът не е изпълнен в размер на 866 448 хил. лв. или 9,95%. Това се дължи преди всичко на незавършените и невъведени в срок основни фондове, за което към 31.XII.1979 г. са резервирани от банков кредит 857 218 хил. лева.

6.1. Печалбата на банката за 1979 година е 486 899 хил. лева при план 495 000 хил. лв. или планът не е изпълнен с 8 101 хил. лв., което се дължи на по-малкото усвоени кредити за капитални вложения и на платените в повече лихви на ДСК по предепозираните свободни парични средства.

В сравнение с 1978 година е реализирана 89 994 хил. лв. по-малко печалба. Това се дължи главно на превръщането в безлихвени кредитите за капитални вложения на организациите от сис-

темата на НАПС съгласно 56-то ПМС от 1978 година.

В резултат на неизпълнението на плана за печалбата в бюджета са надвнесени 7 448 хил. лв., които следва да се прихванат от полагащите се вноски за бюджета за 1980 година.

6.2. Състоянието на просрочените кредити и просрочените документи по периоди е, както следва:

	31.XII.78	31.III.79	30.VI.79	30.IX.79	31.XII.79
Просрочени заеми	800 654	1 007 071	987 824	1 181 078	987 104
Просрочени платежни документи	345 920	857 590	835 992	950 777	705 771
Всичко:	1 146 574	1 864 661	1 823 816	2 131 855	1 692 875

Просрочените заеми и просрочените платежни документи към 31.XII.1979 г. са се намалили спрямо останалите тримесечия на 1979 година, но са се увеличили спрямо 31.XII.1978 г. с 546 301 хил. лв. или с 47,65%.

6.3. От приложената справка към баланса по реда на окр. 22 от 1977 година е видно, че за възстановяване щетите от земетресението са постъпили през 1979 г. 918 537 хил. лв., а са изразходвани срещу постъпили средства 827 051,10 лв. и срещу банков кредит 5 735 854 лв.

От анализа на баланса на банката за 1979 година могат да се направят следните обобщени констатации:

– активите и пасивите на банката са се увеличили спрямо 31.XII.1978 г. с 2,84% или само с 661 106 хил. лв., който процент е най-ниският от няколко години насам. За периода 1975–1978 години процентите на нарастването на активите и пасивите на банката са съответно 19,74%, 15,12%, 8,01% и 6,22%. Налице е трайна тенденция за намаляване ръста на активите и пасивите на банката;

– завишението на просрочените платежни документи и просрочените заеми спрямо 31.XII.1978 г. е с 47,65%. Процентът на просрочените платежни документи и просрочените заеми спрямо редовните кредити към 31.XII. е 2,51%, а същото съотношение само за оборотните средства е 6,63%;

– предепозираните средства на Държавната спестовна каса имат трайна тенденция на увеличение като за 1979 година процентът на увеличението им е един от най-високите – 8,16%.

ДИРЕКТОР: *Г. Колев*

ОТ/Написано в 1 екз.
Изпълнител: Ив. Тонева
№ *372/11.III*.1980 г.

ЦДА, ф. 132П, оп. 11, а.е. 137, л. 14–25. Оригинал. Машинопис.

№ 85

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ НА НОРМАТИВНИТЕ ДОКУМЕНТИ ЗА ДЕЙНОСТТА НА БНБ ВЪВ ВОЕННО ВРЕМЕ

София, 21 ноември 1980 г.

Секретно
Екз. единствен

ПРОТОКОЛ № 13

Заседание на 21 ноември 1980 година

Заседават В. Никифоров, Ив. Драгневски, В. Коларов, Цв. Петков, Г. Карамфилов, Хр. Хараламбов, Г. Радев, Л. Филипов, Кр. Колев, К. Заркова

Отсъствуват няма
Присъствуват Р. Трифонова и полковник – Ив. Станков
Заседанието се откри в 13.30 часа

Дневен ред:

1. Приемане на военновременни банкови нормативни документи:

а) Наредба за съставяне, изпълнение и отчитане на военновременния кредитен план на Българската народна банка за оборотни средства;

б) Наредба за касовия план на Българската народна банка във военно време.

Докладва: първият зам. председател – В. Коларов

2. Информация за основните положения, залегнали в Инструкцията за дейността на полевите поделения на Българската народна банка.

Докладва: полк. Ив. Станков

3. Доклад за основните положения за осигуряване на устойчива работа на банковата система във военно време.

Докладва: полк. Ив. Станков

След станалите разисквания, Управителният съвет взе следните

РЕШЕНИЯ:

По точка първа от дневния ред:

1. Управителният съвет на банката да утвърди за основа военновременните банкови нормативни документи:

а) Наредба за съставяне, изпълнение и отчитане на военновременния кредитен план на Българската народна банка за оборотни средства;

б) Наредба за касовия план на Българската народна банка във военно време.

2. Възлага на генералния директор по планирането др. Л. Филипов, на директора по специалните въпроси – полк. Ив. Станков и директора по паричното обръщение др. В. Коларов, периодически да предлагат изменения в тези документи в съответствие с настъпили корекции в мирновременните нормативни документи и военновременните изисквания.

По точка втора от дневния ред:

1. Приема информацията за основните положения, залегнали в Инструкцията за дейността на полевите поделения на Българската народна банка, която ще спомогне за по-доброто обслужване на Министерството на народната отбрана, видовете въоръжени сили, обединенията, съединенията и на войсковите части от действуващата войска във военно време.

2. Възлага на директора по специалните въпроси – полковник Иван Станков и на директора по разработките в областта на банковото счетоводство – др. Ганчо Колев, съвместно с Министерството на народната отбрана да участвуват в учебни сборове с ръководителите на централния полеви клон, на полевите клонове и полевите каси за разясняване на инструкцията.

По точка трета от дневния ред:

1. Приема основните положения за осигуряване на устойчива работа на банковата система във военно време.

2. Задължава директора по специалните въпроси – полковник Иван Станков периодически да актуализира тези положения в зависимост от указанията и принципите, заложени в документите на ЦК на БКП, Държавния комитет на отбраната, Министерския съвет, Щаба на гражданската отбрана на страната и Държавния комитет за планиране, свързани с подготовката и повишаването на отбранителната способност на страната.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *В. Никифоров*

СЗ/Написано в 1 екз.
Екз. № 1 - КД № 89/80 г.
Р. № 2469 от 25.XI.1980 година

[Върху документа – подписи:]
В. Коларов, Кр. Колев, Х. Хараламбов, Г. Радев, И. Драгневски, К. Заркова, Л. Филипов

ЦДА, ф. 132П, оп. 15, а.е. 1, л. 12–13. Оригинал. Машинопис.

№ 86

РАВНОСМЕТКА „ПЕЧАЛБИ И ЗАГУБИ“ НА БНБ, БЪЛГАРСКАТА ВЪНШНОТЪРГОВСКА БАНКА, БАНКАТА ЗА СТОПАНСКИ ИНИЦИАТИВИ („МИНЕРАЛБАНК“) И ДЪРЖАВНАТА СПЕСТОВНА КАСА КЪМ 31 ДЕКЕМВРИ 1982 ГОДИНА

София, 6 април 1983 г.

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ
Дирекция Счетоводна

ПОВЕРИТЕЛНО

Р А В Н О С М Е Т К А

П Е Ч А Л Б И И З А Г У Б И
на Българска народна банка, Българска външнотърговска банка, Банка за стопански инициативи (Минералбанк) и Държавна спестовна каса към 31 декември 1982 година

	ЗАГУБИ		в лева
I.	АДМИНИСТРАТИВНО-УПРАВЛЕНЧЕСКИ РАЗХОДИ		73 944 532 05
II.	ЛИХВИ		
	а) По кредиторни сметки на банкови институти		
	- на ДСК	213 407 219 68	
	- на ДЗИ	1 111 146 88	
	- на Минералбанк	2 050 261 28	
	- на Булстрад	220 971 97	
	- на учреждения и организации по специални сметки	988 507 51	
	б) По разпл[ащателни] сметки, фондове, дългосрочни депозити и кредитни салда	441 839 606 24	
	в) По кореспондентски сметки	6 102 280 47	665 719 994 03
III.	КУРСОВА РАЗЛИКА		154 314 15
IV.	ДРУГИ РАЗХОДИ		66 208 802 33
V.	ПЕЧАЛБА		1 158 590 856 18
		ВСИЧКО:	1 964 618 498 74

	ПЕЧАЛБИ	
I.	ЛИХВИ	
	а) От БНБ за Банка за стоп[ански] инициативи (Минералбанк)	2 050 049 29
	б) По заеми за оборотни средства:	
	- редовни	565 181 624 48
	- просрочени	54 967 172 77
	в) По заеми за капитални вложения:	
	- редовни	517 362 901 15
	- просрочени	46 940 473 35
	г) По заеми за незав[ършено] строителство	-
	д) По други заеми и сметки:	
	- по кореспонд[ентски] сметки, депозити и заеми в чуждестранна валута	9 657 076 57
	- по други заеми и сметки	297 356 483 74

	е) От ДСК за БНБ	970 719 72	
	ж) От МФ и БНБ за ДСК	221 392 799 96	1 715 879 301 03
II.	КУРСОВА РАЗЛИКА		20 836 95
III.	Други приходи		
	а) Валутна комисионна	122 372 119 13	
	б) Други комисионни	35 953 969 80	
	в) Други приходи	16 039 797 57	174 365 886 50
IV.	ЗАГУБИ		74 352 474 26
	ВСИЧКО:		1 964 618 498 74

ДИРЕКТОР: *М. Генов*

ХМ/Написано в 2 екз.
Екз. № 1 – за КЕССИ [Комитет по единна система за социална информация]
Екз. № 2 – к. д. 07-01
Р. № *278/6.IV.*1983 г.

ЦДА, ф. 132П, оп. 12, а.е. 40, л. 8–9. Оригинал. Машинопис.

№ 87

ПРОТОКОЛ НА УС НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ОТЧЕТА ЗА РАБОТАТА НА ДИРЕКЦИЯ „РЕВИЗИИ И КОНТРОЛ“ ПРИ ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ И ЗА ЗАСИЛВАНЕ НА ИЗВЪРШВАНИЯ ОТ ДИРЕКЦИЯТА КОНТРОЛ ВЪРХУ БАНКОВАТА СИСТЕМА

София, 9 януари 1985 г.

ПРОТОКОЛ № 2

Заседание на 9 януари 1985 година

Заседават др. др. В Коларов, Ив. Драгневски, Цв. Петков, Г. Карамфилов, Р. Георгиев, Г. Колев, Ас. Владимиров, Д. Ананиев, П. Василева

Отсъствуват Т. Чавдаров, К. Заркова,

Присъствуват др. др. Р. Трифонова, Д. Стоименов, Р. Нацева, М. Маринов

Заседанието се откри в 15 часа

Дневен ред:

[...]

2. Докладна записка относно резултатите от работата на дирекция:„Ревизии и контрол“ при ЦУ на БНБ.

Докладва: П. Василева

[...]

По т. 2 от дневния ред Управителният съвет взе следните

РЕШЕНИЯ:

2.1 Приема отчета за работата на дирекция „Ревизии и контрол“ и оценява положително работата на дирекцията през 1984 год.

2.2. Възлага на дирекция „Ревизии и контрол“ през 1985 год. постоянно да повишава равнището на ревизионната и контролна дейност и стила и методите на работа, с оглед своевременно да се разкриват възникващите проблемни въпроси и допусканите слабости и нарушения в банковата работа. При ревизиите и проверките, особено внимание да се обръща на изпълнението на актуалните задачи и новите направления в работата на банката – мерките за подобряване качеството на банковата работа, стила и методите на банковата работа, електронизацията на банката и др.

Работата на дирекцията и нейните кадри за в бъдеще ще се оценява като незадоволителна,

когато външни контролни и други органи установят слабости и нарушения в банковата работа, които не са разкрити от банковите финансови ревизори.

2.3. Считано от 1985 година, равномерно по график да се пристъпи към провеждане на пълни финансови ревизии на звената на Централното управление на БНБ, Българската външнотърговска банка, Банката за стопански инициативи, окръжните банки и районните банкови клонове най-малко веднъж на всеки две години. В годината в която в звената в ЦУ на БНБ, Българската външнотърговска банка, Банката за стопански инициативи, окръжната банка или в районния банков клон няма да се извършва цялостна финансова ревизия, по установения ред да се планира и осъществява пълна финансова ревизия на емисионно-касовата дейност, на банковата стопанска дейност, на собствените разходи на банковите звена за административно-управителни нужди, включително и на трудовите разходи, както и да се ревизират някои основни банкови дейности, по тематика, утвърдена предварително от заместник-председателя на банката.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *В. Коларов*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Св. Бисова*

ОТЧЕТ

за резултатите от работата на дирекция „Ревизии и контрол“ при ЦУ на БНБ през деветмесечието на 1984 г.

Дейността на дирекцията през изминалия период беше насочена към изпълнението на одобрения от ръководството на банката план за финансово-ревизионната дейност. Ревизионният контрол през този период беше насочен главно към:

– разширяване на контрола по ефективното ползуване на оборотните средства от стопанските организации и техните поделения, засилване на банковия контрол за предотвратяване и ликвидиране на свръхнормативни запаси и излишни суровина и материали, както и контрол за повишаване качеството на кредитираните стоково-материални ценности от банките;

– засилване на контрола върху инвестиционния процес с цел предотвратяване и разкриване на всички случаи на строителство без открито финансиране, срочното въвеждане в експлоатация на пусковите обекти, правилното разплащане на проучвателните и проектни работи, извършеното строителство и основните ремонти;

– задълбочаване на проверките по упражнявания от банките контрол по спазване на нормативните изисквания за образуване и разпределение на доходите на стопанските организации и предприятия и формирането и разходването на фонда на работната заплата, спазването на планираните съотношения между ръста на обществената производителност на труда и този на средната работна заплата;

– системни проверки по своевременното инкасиране на паричните постъпления от социалистическите организации, изпълнението на касовия план и емисионния резултат на банката, опазването на паричните ценности и социалистическата собственост.

За изпълнението на поставените планови задачи, както и за срочното и качествено извършване на допълнителните проверки по указания на ръководството на банката, административното, партийно и профсъюзно ръководства на дирекцията са осъществили редица организационно-политически мероприятия, като двудневен курс за квалификация, указания по актуални проблеми, мероприятия за повишаване качеството на контролно-ревизионната работа и други. За отчетния период при план да бъдат извършени ревизии в 131 обекта, са извършени 133 ревизии, при които са обхванати 19 окръжни и 101 районни банки. Освен това са извършени 12 проверки по жалби и сигнали.

От извършените ревизии през деветмесечието на тази година бяха разкрити редица слабости и нарушения, които не са предотвратени при упражнявания от банките контрол. Установени са: случаи на взаимно парично кредитиране, поради нарушаване на Наредбата за плащания в размер на 19 150 хил. лв.; несъбрани приходи за банката, поради неспазване на лихвената тарифа и неналожени глоби в размер на 5 533 хил. лв.; невнесени в приход на държавния бюджет 3 855 хил. лв.,

в т.ч. 1939 хил. лв.; глоби за извършване незаконно строителство; ненаправени намаления по проектно – сметни документации и генерални сметки на 128 обекта в размер на 4 558 хил. лв.; неотнесени в основни фондове капитални вложения за 29 101 хил. лв.; неначислени амортизационни отчисления за 1 731 хил. лв.; неразкрити и неизключени от кредитиране залежали и ненужни стоково-материални ценности за 13 307 хил. лв.; неправилно завишени доходи на стопански организации и предприятия в размер на 17 734 хил. лв. При ревизиите бяха разкрити 115 обекта без открито финансиране със сметна стойност 41 445 хил. лв. и извършени разходи 10 843 хил. лв.

В отчетните данни не са включени резултатите от извършените ревизии на 2 окръжни и 5 районни банки.

Анализът на резултатите от дейността на ревизионния банков контрол през деветмесечието на тази година показва, че се допускат редица нарушения и слабости в дейността на ревизираните обекти по кредитирането за оборотни средства и капитални вложения, по контрола на фонда на работната заплата, разплащанията между социалистическите организации, по работата на инженерно-техническите кадри. Установени са и редица нарушения по касовата работа на банките, инкасирането на паричните средства и други. От ревизионните материали на редица окръжни и районни банки се налага извода, че работата им по кредитирането за оборотни средства не отговаря на необходимите изисквания за ефективното използуване на тези средства. Установени са редица случаи на разрешаване на кредити за оборотни средства, без да бъдат сключвани договори с кредитополучателите (Плевен, В. Търново, Толбухин и др.). Това изискване не се спазва особено при разрешаването на извънпланови краткосрочни кредити. Сключват се договори без да се изисква повишаване на ефективността от банковия кредит – при планирана забавена обръщаемост и намаляване дела на собствени средства.

Банките не изискват своевременно изпълнение на договорните задължения за попълването на собствените оборотни средства от предприятията. Установени са случаи на непопълнени собствени средства за стотици хиляди лева, за които банките не са предприели необходимите действия за намаляване на банковия кредит (Плевен, Враца, Ямбол и др.). Масови са случаите на разрешаване на извънпланови краткосрочни кредити, без да се спазват указанията на окръжно № 93/1979 г., а в редица случаи разрешаването на кредити става след отнасянето в просрочие на платежни документи за стотици хиляди лева (Силистра, Пловдив и други).

Недостатъчен е банковият контрол и по предотвратяването и ликвидирането на свръхнормативни запаси, както и по разкриването на некачествени стоково-материални ценности. В работата на банките много рядко се прилагат предвидените в нормативните актове мерки за недопускане образуването на свръхнормативни запаси, като уведомяване на доставчиците за спиране на доставки, изискване щетите от доставчиците и други.

От извършената тематична проверка през м. септември тази година по работата на банките за подобряване на качеството на кредитираните от банката в предприятията стоково-материални ценности също бяха установени слабости, за което беше информирано ръководството на банката.

Не е необходимото ниво и банковият контрол по кредитирането на капиталните вложения и вземането на мерки за разкриване на всички случаи на строителство без открито финансиране. Както отбелязахме за деветмесечието на тази година при ревизиите са установени 115 случая на строителство, проектиране и доставени машини и съоръжения без открито финансиране, неразкрито от съответните банки. Освен това, в изпълнение на т. 12 буква „в“ от Мерките на банката, приети с Протокол № 6 на Управителния съвет на БНБ от 02.04.1984 г., дирекцията ни съвместно с дирекция „Технико-икономически експертизи“ през м. юли т.г. информираха ръководството на банката за резултатите от дейността на банковия контрол по недопускане на проучване, проектиране и строителство без открито финансиране за периода от 01.01. до 30.06.1984 г. Данните от тази проверка показаха, че дейността на редица окръжни банки и районни клонове по своевременното разкриване на незаконното строителство и търсенето на отговорност от виновните страни и длъжностни лица е незадоволително. От изнесените в информацията случаи на строителство без открито финансиране по 113 обекта и извършени разходи общо в размер на 7 992 хил. лв., окръжните банки и районните клонове в изпълнение на указанията на ЦП №102/1983 г. са разкрили само 40 обекта с извършени разходи за 708 хил. лв., като само за 27 обекта са уведомили органите на прокуратурата. Най-значителни нарушения в областта на капиталните вложения са допуснати

от Софийска градска банка и окръжните банки Толбухин, Силистра, В. Търново и Пазарджик. Във връзка с изнесената информация пред ръководството на банката, дирекцията ни съвместно с дирекция „Технико-икономически експертизи“ подготви циркулярно писмо до всички банки за понататъшното засилване на банковия контрол в областта на капиталните вложения.

За изпълнение Указанията, приети с Постановление № 29/1982 година на Министерския съвет за издигане равнището на контрола по фонда на работната заплата, при ревизиите и проверките дирекцията ни отделяше внимание и върху качеството на банковия контрол по образуването и разпределението на доходите на стопанските организации и предприятия и формирането и разходването на фонда на работната заплата. Независимо от натрупания от банките опит по провеждането на този вид контрол, все още се допускат редица случаи на формално извършване на предварителния и паралелния контрол, а така също и при последващия на отчетните схеми. В резултат на тези слабости при ревизиите ни са констатирани редица случаи на неправилно образуване в повече доход, а оттам и на резултативно-остатъчен фонд „Работна заплата“. За резултатите от проверките ни по контрола на фонда на работната заплата и за по-значителните нарушения беше писмено информирано ръководството на банката през месец юни т.г., по повод на което беше издадено и циркулярно писмо № 81/1984 г. за засилване на банковия контрол в тази насока.

При извършването на ревизиите и реализацията на ревизионните материали е изисквано от съответните банки да отстраняват всички констатирани нарушения и да предприемат мерки за създаване на необходимата организация на работа за недопускането им и за премахване на причините. Освен това, за всички по-значителни нарушения в дейността на банките и провеждания от тях контрол е търсена съответна отговорност, като за отчетния период са наложени дисциплинарни наказания и намаления на щатните заплати на 78 длъжностни лица от банковата система. Независимо от отчетените добри резултати от ревизионната дейност през деветмесечието на тази година, в работата на дирекцията ни има слабости по качеството на извършваните ревизии и проверки, недостатъчни проверки по разкриването на неизползувани машини и съоръжения, достигане на проектните мощности на нововъведените обекти, недостатъчен контрол върху изплащането на авторски възнаграждения по изобретенията и рационализациите, несъставяне на актове за търсене на отговорност от виновните лица и други. Освен това, поради пълната ангажираност на финансовите ревизори за изпълнението на плана за ревизиите, недостатъчно се извършват тематични проверки по изпълнението на някои нормативни документи, вследствие на което не се дава своевременно и достатъчна информация на ръководството на банката за резултатите от тяхното прилагане.

Изброените слабости в работата на дирекцията ни се дължат преди всичко на недостатъчната квалификация на част от ревизионния състав, както и на недостига на работно време, поради което извършването на ревизии ежегодно на всички подконтролни обекти. Така, от наличния състав на дирекцията – 41 души, пряко в извършването на ревизии са ангажирани 34 финансови ревизори. От тях две служителки са в отпуск по майчинство почти от постъпването им на работа, новоназначени са 7 ревизори, като трима от тях са работили извън системата на банката. Ревизионната банкова работа изисква изключително добре подготвени специалисти в областта на банковата дейност, но е проблем да намерим такива специалисти при условията на работа – постоянни командировки и откъсване от семействата. На част от ревизионния състав му липсва нужната квалификация, особено на тези, постъпили извън системата на банката, които бавно овладяват професията. Независимо, че през деветмесечието на тази година са разкрити редица слабости в банковата дейност и са събрани значителни приходи за банката и републиканския бюджет, трябва да отбележа, че те в по-голямата си част са резултат на работата на много добре квалифицираните финансови ревизори: Вангел Чолаков, Йорданка Стефанова, Димитър Даракев, Камен Тошков, Йордан Минчев, Любомир Пелинков, Тома Янакиев, Панайот Златев, Добрин Турлаков, Райко Борисов, Мирослав Георгиев. Поради недостатъчната квалификация имат слаба разкриваемост ревизорите Тодор Тодоров, Красимир Стефанов, Маргарита Илиева, Андрей Андреев, Ангел Бенов и Иван Василев. Недостатъчно опит са придобили Пенка Станкова, Николина Батулийска и други. Главната причина за непопълване на състава на дирекцията с квалифицирани кадри е липсата на кандидати за тази длъжност. Единични са случаите на кандидати от банковата система, които имат необходимата квалификация и качества за изпълняване на тази длъжност, тъй като те са добре устроени и в самите банки. Поради това сме принудени да привличаме и специалисти извън банковата

система, въпреки тяхното трудно навлизане в професията.

За подобряване квалификацията на ревизорските кадри освен ежегодния петдневен курс, който през тази година беше двудневен, използуваме и други форми. Една от тях е прикрепването на новопостъпилите ревизори, отговарящи на изискванията, в ежегодните курсове на Министерство на финансите, провеждани с откъсване от работата в продължение на 60 дни. През настоящата година също имаме един ревизор включен в тези курсове. На провежданите в Централното управление курсове присъствува целия ревизорски състав. През тази година намаляването на дните за квалификация беше направено с цел да изчакаме утвърждаването на новите наредби и инструкции по дейността на банката, като след излизането им бъдат запознати финансовите ревизори с новите постановки в тях. Това изчакване доведе до ненавременно запознаване на част от ревизорския състав, но не може да бъде главна причина за неповишаване квалификацията, тъй като основен път в това отношение е била винаги навременната и съзнателна самоподготовка. Затова главната причина за недостатъчната квалификация на част от ревизорския състав трябва да се търси в тяхното отношение към трудовия процес и повишаването на опита. В състава на дирекцията има няколко души, които нямат квалификация и не работят самостоятелно за повишаването ѝ. Ръководството на дирекцията има решение при подходящи кандидати за ревизори, тези които не полагат достатъчно старание за овладяването на ревизорската работа да бъдат освободени. Независимо, че през годината ръководството на дирекцията все още не е прибягвало до намаляване на щатните заплати на недобре работещите ревизори, определянето на окончателните размери на индивидуалната работна заплата на всички ревизори е извършвано на база на тяхното качество на работа и постоянно повишаване на квалификацията.

Като слабост в работата на ръководството на дирекцията е недостатъчната помощ, оказвана от директора и главните специалисти на място на ревизионните бригади по качественото провеждане на ревизиите и изготвяне на ревизионните материали. Причина за недостатъчно оказваната помощ при изготвяне на ревизионните материали е както нежеланието на някои главни специалисти да посещават ревизиите, поради липса на компетентност по всички въпроси, така и недостатъчната взискателност в това отношение от директора Д. Стоименов. В резултат на тази слабост в някои от ревизионните актове се залагаха много дребни и ненужни констатации. Правят се много обемисти ревизионни актове, вместо в тях да се включват по-съществените нередности, да се прави анализ на причините за допуснатите слабости, да се оказва помощ за отстраняването им.

Вместо в ревизионните актове да се включват по-съществените констатации, отразяващи и характеризиращи дейността на ревизираните банки, често пъти в тях записваха дребни, несъществени пропуски, ненужни на никого за нищо. Независимо, че при разглеждане на годишните отчети многократно е обръщано внимание за тази слабост, тя продължава да се среща в ревизорската практика. Тази слабост ще бъде преодоляна само тогава, когато директорът на дирекцията строго изисква главните специалисти да вземат участие при изготвянето на материалите на място, а така също упражнява контрол върху извършената от тях работа. Само тогава ревизорите ще започнат да държат на качественото съдържание, а не на обема на ревизионните актове. При по-честите посещения на място от главните специалисти, а в някои случаи и от директора, ще се подобри трудовата дисциплина. Независимо, че взискателността е повишена, някои ревизори бяха наказвани, други освободени и пенсионирани за лоша трудова дисциплина и използуване на служебното положение, все още се допускат някои прояви, несъвместими с поведението на ревизора.

За преодоляване на тези слабости в ревизионната ни работа, подобряване на нейното качество и за да може в по-пълна степен ревизионния банков контрол да съдействува за повишаване ефективността на банковата работа, считам за необходимо да направя следните предложения:

1. След утвърждаване от Управителния съвет на банката на новите наредби и инструкции, регламентиращи някои от банковите дейности, дирекцията да проведе 5 дневен курс за квалификация на ревизионния състав.

2. С оглед подобряване качеството на ревизионния контрол, при извършване на някои финансови ревизии и тематични проверки дирекция „Ревизии и контрол“ след съгласуване с директорите на дирекциите при Централното управление на БНБ и директорите на Окръжните банки, да привлича за участие в ревизиите някои изявени банкови специалисти, извън проверяваните банки.

3. Финансовите ревизии на всички окръжни банки и районните им клонове да бъдат

извършвани на две години, каквато възможност предоставя Разпореждане № 71/1970 г. на бившия Комитет на стопанска координация. Икономията от работно време от увеличаване периодичността на финансовите ревизии в най-пълна степен да се използува за извършване на тематични проверки по актуални въпроси, за резултатите от които своевременно да бъде информирано ръководството на банката за вземане на съответните решения.

30.10.1984 г.
гр. София

ДИРЕКТОР:
Д. Стоименов

ЦДА, ф. 132, оп. 33, а.е. 13, л. 4–5, 9–17. Оригинал. Машинопис.

№ 88

ЗАПИСКА ОТ ДИРЕКТОРА НА ДИРЕКЦИЯ „РАЗПЛАЩАНИЯ И БАНКОВО СЧЕТОВОДСТВО“ СТЕФАН МЛЪЗЕВ И ГЛАВНИЯ СЧЕТОВОДИТЕЛ НА БНБ КОСТАДИН ЙОСИФОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ВАСИЛ КОЛАРОВ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ПО ОТЧЕТНАТА СХЕМА ЗА ОБРАЗУВАНЕ И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ДОХОДИТЕ НА БНБ ЗА ДЕВЕТМЕСЕЧИЕТО НА 1985 Г. И ЗА ОТПУСКАНЕ ЗАЕМООБРАЗНО ОТ ФОНД „СТОПАНСКИ РИСК“ НА ЦЕНТ РАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БАНКАТА НЕДОСТИГАЩИТЕ СРЕДСТВА ЗА РАБОТНА ЗАПЛАТА НА ОКРЪЖНАТА БАНКА В ШУМЕН В РАЗМЕР НА 66 255 ЛЕВА

София, 25 октомври 1985 г.

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА
Другаря ВАСИЛ КОЛАРОВ

ЗАПИСКА

От СТЕФАН МЛЪЗЕВ – ДИРЕКТОР на
дирекция „Разплащания и банково счетоводство“ и
КОСТАДИН ЙОСИФОВ – ГЛАВЕН СЧЕТОВОДИТЕЛ
на Централното управление

Другарю КОЛАРОВ,

Схемата за образуване и разпределение доходите на Българската народна банка, по отчета към 30 септември 1985 година и приложените към нея справки № № 1 и 2 са разработени в съответствие с Наредбата за специфични правила за управление на Българската народна банка, приета от Министерския съвет с постановление № 53 от 1981 година, изменена и допълнена с Постановление на Министерския съвет № 9 от 1983 година.

При планирана балансова печалба в размер на 588 996 272 лева, за деветмесечието на 1985 г. са отчетени 656 648 928 лева, или планът е изпълнен на 111,48%, като е реализирана балансова печалба над плана в размер на 67 652 656 лева.

Преизпълнението на балансовата печалба се дължи както на преизпълнението на приходите на окръжните банки от лихви, приходи от печалби от съвместни предприятия и от други приходи, така и на направените в по-малко административно-управителни разходи и разходи за заплати.

При планирани приходи в размер на 894 973 058 лева са отчетени 980 179 594 лева или са реализирани в повече приходи в размер на 85 206 536 лева. Преизпълнението на приходите се дължи преди всичко на преизпълнението на приходите от лихви получени от стопанските организации и предприятия в размер на 81 233 142 лева, от приходи от печалби от съвместни предприя-

тия и от съучастия в банкови институти – 1 150 984 лева и от други приходи 2 822 410 лева.

Значителното преизпълнение на приходите от лихви се дължи на забавената обръщаемост на нормируемите оборотни средства на стопанските организации и предприятия за деветмесечието. Средния лихвен процент по отчета за страната за първото тримесечие е бил 3,69%, за полугодието – 4,20% и за деветмесечието – 4,10%. Средния лихвен процент по кредитите за капитални вложения е бил съответно 4,56% за първото тримесечие, 4,49% за полугодието и 4,36% за деветмесечието.

На второ място преизпълнението на приходите от лихви се дължи на нарастването на размера на банковите кридити, както за оборотни средства, така и за капитални вложения. Динамиката на нарастването на кредитите е както следва:

Кредити за оборотни средства	
I-во тримесечие	- 15 537 738 х. лв.
II-ро тримесечие	- 15 666 275 х. лв.
III-то тримесечие	- 15 847 899 х. лв.
Кредити за капитални вложения	
I-во тримесечие	- 13 445 338 х. лв.
II-ро тримесечие	- 13 484 767 х. лв.
III-то тримесечие	- 13 561 149 х. лв.

При планирани разходи 282 984 345 лева са отчетени 300 842 902 лева (без платените лихви от окръжните банки на централното управление за предоставените им от него кредитни ресурси) са реализирани в повече разходи в размер на 17 858 557 лева. Преизпълнението на разходите се дължи на платените в повече лихви от окръжните банки на стопанските организации и предприятия за наличните им в банките авоари в размер на 15 337 258 лева. Изплатени са в повече други разходи в размер на 5 313 793 лева, което се дължи на преведените от Централното управление 5 000 000 лева лихви на Окръжна банка град Перник за сметка на Металургичния комбинат „Ленин“. Независимо от допуснатото превишение над плана за разходите на банката, за деветмесечието е реализирана икономия от административно-управителни разходи в размер на 2 792 494 лева.

За деветмесечието на тази година при план 22 162 443 лева са направени разходи за работна заплата в размер на 20 409 333 лева или е реализирана икономия от работна заплата в размер на 1 753 110 лева.

При планирана балансова печалба, без пълния размер на наказателната част от лихвите 588 996 272 лева, по схемите за деветмесечието са отчетени 615 898 364 лева или планът е изпълнен на 104,56%. Наказателната част от лихвите, която се спада от балансова печалба възлиза на 40 750 524 лева.

При планирана облагаема печалба 579 573 572 лева по отчета за деветмесечието е реализирана такава за 646 075 244 лева или планът е изпълнен на 111,47%. Облагаемата печалба се образува като от балансовата печалба се приспада печалбата получена от съвместни предприятия, която не подлежи на облагане с данък върху печалбите.

Планираната печалба от съвместни предприятия в размер на 1 622 700 лева е изпълнена на 2 173 684 лева. Тази печалба е реализирана от: Окръжна банка Бургас – 66 000 лева, окръжна банка В. Търново – 586 182 лева, окръжна банка – Враца – 2 172 лева, окръжна банка – Габрово – 16 273 лева, окръжна банка – Кюстендил – 670 700 лева, окръжна банка – Ловеч – 100 000 лева, окръжна банка – Плевен – 98 014 лева, окръжна банка – Пловдив – 138 443 лева, окръжна банка – Разград – 52 502 лева, окръжна банка – Русе – 302 000 лева, Софийска градска банка – 78 581 лева и окръжна банка – Търговище – 62 817 лева.

При планирана печалба от съучастия в банкови институти 7 800 000 лева е реализирана такава за 8 400 000 лв., в това число от Българска външнотърговска банка – 7 200 000 лева, от Булстрад – 200 000 лева и от Банката за стопански инициативи – 1 000 000 лева.

Данъкът върху печалбата по отчетната схема на Българската народна банка за деветмесечието на тази година е определен съгласно утвърдения от Министерския съвет с Постановление № 9 от 1983 година норматив – 80 на сто от облагаемата печалба. За деветмесечието на тази година данъкът върху печалбата е изпълнен на 516, 860, 195 лева при план 463 658 858 лева, което прави изпълнение 111,47% като е отчетен в повече данък върху печалбата в размер на 53 201 337 лева.

Съгласно т. 8 на допълнителните указания и тълкувания за последователното и творческо прилагане на икономическия механизъм в отношенията на банките с предприятията и другите стопански организации приети с Протокол № 15 на Министерския съвет от 8 юни 1984 година, от 1 януари 1985 година, 40 на сто от наказателната част от лихвите, след съответното облагане с данък върху печалбата, се отнася в дохода на банките за разпределение по установения ред.

За деветмесечието на 1985 година наказателната част от лихвите по отчет е 40 750 564 лева. Разпределението на наказателната част от лихвите след облагането и с данък за бюджета възлиза на 4 890 062 лева. Същата се разпределя: за фонд „Кредитиране в левове“ – 50% – 2 445 031 лева и за фонд „Дялово участие в левове“ – 50% – 2 445 031 лева.

В резултат на преизпълнението на балансовата печалба е преизпълнен и плана за дохода за банката. При план 148 273 999 лева е реализиран доход на банката – 157 541 939 лева, което прави изпълнение – 106,26 на сто. Доходът на банката е нарастнал изключително за сметка на нарастването на балансовата печалба на банката.

Поради преизпълнението на плана за дохода на банката по отчетната схема за деветмесечието на тази година са изпълнени и отчисленията за паричните фондове. Изпълнението им спрямо плана е 106.69 на сто.

Изпълнен е и плана за отчисляване от дохода на банката за фонд „Социално-битови и културни мероприятия“, от който се финансира социално-битовата дейност на банковите колективи. При план 2 465 375 лева са отчетени 2 578 150 лева.

По силата на Протокол № 34 на Министерския съвет от 1984 г., Българската народна банка внася в приход на държавния бюджет отчисленията по отчетната схема за фондовете „Кредитиране в левове“, „Стопански риск“ и „Развитие материално-техническата база на банката“. За деветмесечието на 1985 г. на това основание са внесени 127 030 705 лева.

Съгласно отчетната схема за образуване и разпределение дохода на банката за деветмесечието на 1985 г., за фонд „Регулиране на работната заплата“ при Министерството на финансите, Българска народна банка внася нормативна вноска за регулиране нарастването на средната брутна работна заплата в размер на 1 489 109 лева.

За деветмесечието на 1985 г. Българска народна банка е превела на Министерството на финансите:

– за данък върху печалбата	- 516 860 195 лв.
– от паричните фондове	- 127 030 705 лв.
– нормативни вноски за регулиране нарастването на средната брутна работна заплата	- 1 489 109 лв.
Всичко:	645 380 009 лв.

Тази сума представлява 98.28 на сто от балансовата печалба на банката.

При планиран резултативно-остатъчен фонд „Работна заплата“ в размер на 22 992 441 лева, за деветмесечието на тази година е постигнато 22 687 764 лева, или планът е изпълнен на 98.67 на сто. За същия период от време е изплатен фонд „Работна заплата“ с ДОО за списъчния и несписъчен състав 20 409 333 лева.

Разликата между резултативно-остатъчния фонд „Работна заплата“ по отчета и начисления фонд „Работна заплата“ с начисленията за ДОО е 2 278 431 лева. По отделни окръжни банки тази разлика е посочена в приложената справка.

От всички окръжни банки на 24 от тях тази разлика е положителна и възлиза на 1 669 329 лева, а на 4 окръжни банки разликата е отрицателна и възлиза на 118 517 лева, в това число отрицателната разлика на окръжна банка – Шумен е в размер на 103 457 лева.

Недостигът на средства за работна заплата от 118 517 лева се покрива със средства на окръжните банки – партида „Резерв за работна заплата“ – 52 262 лева. Разликата от 66 255 лева е недостиг на фонд „Работна заплата“ само на окръжната банка гр. Шумен и следва да се покрие заемообразно от фонд „Стопански риск“ на Централното управление на банката.

Причината за недостига на резултативно-остатъчен фонд „Работна заплата“ на окръжна

банка в Шумен е неизпълнението на общия доход на банката спрямо базисния общ доход в резултат на което по отчетната схема се получава нисък максимално възможен фонд „Работна заплата“.

Неизпълнението на общия доход на окръжната банка в Шумен се дължи на изплатените в повече от планираните лихви на Централното управление за предоставените ѝ кредитни ресурси в размер на 4 155 238 лева, в резултат на две основни причини:

– забавена обръщаемост на нормируемите оборотни средства.

– нарастване на средния базисен лихвен процент от 1984 г. спрямо 1983 г., по който окръжната банка заплаща лихви на Централното управление за предоставените ѝ кредитни ресурси.

Във връзка с горното предлагаме:

1. Да приемете за сведение резултатите по отчетната схема за образуване и разпределение доходите на Българската народна банка за деветмесечието на 1985 г., съгласно приложенията.

2. На основание чл. 28, ал. 3 от Наредбата за специфични правила за управление на Българската народна банка да се отпуснат заемообразно от фонд „Стопански риск“ на Централното управление на банката недостигащите средства за работна заплата по отчетната схема на окръжната банка в гр. Шумен в размер на 66 255 лева.

Моля за Вашето съгласие.

София, 25 октомври 1985 г.

ДИРЕКТОР: *Ст. Млъзев*
ГЛ. СЧЕТОВОДИТЕЛ: *К. Йосифов*

[Върху документа – резолюция:]
Съгласен. Членовете на Упр. съвет – на подпис. В. Коларов [- - -]

С Х Е М А

за образуване и разпределение на доходите
на Българската народна банка по отчет към
30 септември 1985 год.

№	Показатели	№ на ред	План	Отчет
1	2	3	4	5
1.	Балансова печалба	1	588996272	656648928
	в т.ч.			
	а) балансова печалба без пълния размер на наказателната част от лихвите	2	588996272	615898364
	б) облагаема печалба	3	579573572	646075244
	в) печалба от съвместни предприятия	3а	1622700	2173684
	г) печалба от съучастие в банкови институти	3б	7800000	8400000
2.	Данък върху печалбата /нормативни вноски върху печалбата – 80%	4	463658858	516860195
3.	Застраховки	5	42915	37927
3а.	Отчисления за покриване увеличението на цената на електроенергията, съгласно т.16 на 14-то РМС от 23.I.1985 г.	5а	17853	6569
4.	Разпределение на наказателната част от лихвите, след облагането ѝ	6	x	4890062
	в т.ч.:			
	а) за фонд „Кредитиране в левове“	7	x	2445031
	б) за фонд „Дялово участие в левове“	8	x	2445031
5.	Печалба за банката (р. 1-) р. 4+р. 5+р.5а+р. 6	9	125276646	134854175
6.	Финансова помощ от Централнато управление на банката за окръжните банки	10		
7.	Разходи за работна заплата с ДОО (начислен ФРЗ с ДОО)	11	22162443	20409333
7а.	Предстоящи разходи за работна заплата	11а	834910	2278431
8.	Доход на банката (р. 9+р. 10+р. 11+р. 11а)	12	148273999	157541939

	в т.ч.:			
	а) фонд „Кредитиране в левове“	13	76569515	80066787
	б) фонд „Дялово участие в левове“	14	5889963	6158984
	в) фонд „Стопански риск“	15	11779926	12317968
	г) фонд „Развитие на материално-техническата база на банката (РМТБ)“	16	28243959	32200919
	д) фонд „Социално-битови и културни мероприятия („СБКМ“)	17	2465375	2578150
	е) фонд „Разходи на ръководителя“	18	42258	42258
	ж) отчисления за други цели	19	x	
	з) фонд „Работна заплата“ (р.12-р.13+р.14+р.15+р.16+ р.17+р.18+р.19), но не повече от сумата по р. 8 на справка № 1	20	23283003	24176873
9.	Нормативна вноска за регулиране нарастването на средната брутна работна заплата	21	290562	1489109
10.	Резултативно-остатъчен фонд „Работна заплата“ (р. 20-р. 21)	22	22992441	22687764

ГЛ. СЧЕТОВОДИТЕЛ: *К. Йосифов* ДИРЕКТОР: *Ст. Мльзев*

ЦДА, ф. 132, оп. 33, а.е. 15, л. 201–210. Оригинал. Машинопис.

№ 89

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ВРЕМЕННО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ОТГОВОРНОСТИТЕ МЕЖДУ ЧЛЕНОВЕТЕ НА РЪКОВОДСТВОТО НА БАНКАТА ВЪВ ВРЪЗКА СЪС СЪЗДАВАНЕ НА АСОЦИАЦИЯ „ТЕЖКО МАШИНОСТРОЕНЕ“

София, 16 февруари 1988 г.

ПРОТОКОЛ № 2

Заседание на 16 февруари 1988 година

Заседават др.др. В. Коларов, Т. Чавдаров, Г. Колев, К. Заркова, Н. Величков, Д. Ананиев, П. Василева и Вл. Владимиров

Отсъствуват

Присъствуват

Заседанието се откри в 11 часа.

Дневен ред:

1. Временно разпределение на отговорностите между членовете на ръководството на Българската народна банка.

Докладва: В. Коларов

Във връзка със създаването на асоциация от нов тип „Тежко машиностроене“, Управителният съвет на Българската народна банка изменя временното разпределение на отговорностите между членовете на ръководството на БНБ, направено с протокол № 24 от 8.09.1987 г. на Управителния съвет на банката и взе следните

Р Е Ш Е Н И Я:

1. С оглед да се осигури комплексно банково обслужване на асоциация „Тежко машиностроене“ и свързаните с нея електроника и транспортна техника, същата да премине на обслужване от дирекция „Енергетика, металургия и тежко машиностроене“, към дирекция „Електроника и транспортна техника“.

2. Променя наименованието на дирекция „Електроника и транспортна техника“ на дирекция „Електроника, тежко машиностроене и транспортна техника“.

3. Променя наименованието на дирекция „Енергетика, металургия и тежко машиностроене“ на дирекция „Енергетика и металургия“.

4. Приема предложението за ново временно разпределение на отговорностите между членовете на ръководството на Българската народна банка, както следва:

а) др. Васил Коларов – председател на Българската народна банка, освен координацията на цялостната работа на банката, да продължи да отговаря пряко за дирекциите „Режим“ и „Специални въпроси“.

б) др. Тодор Чавдаров – първи зам.-председател на Българската народна банка с ранг на първи зам.-министър да подпомага председателя на банката в координацията на цялостната работа и да отговаря пряко за дирекциите „Усъвършенствуване на управлението и правно осигуряване“, „Ефективност на банковата дейност по капиталните вложения“, „Строителство, транспорт и съобщения“, „Електроника, тежко машиностроене и транспортна техника“, звената „Технически контрол в инвестициите“, „Кадри“, както и за жалбите и критичните публикации.

в) др. Катерина Заркова – зам.-председател на Българската народна банка да отговаря за комплексното банково въздействие, за спазване на пропорцията между стоките и парите и по-конкретно да отговаря за дейността на дирекциите „Парично обращение“, вкл. Главна каса, „Контрол по фонда на работната заплата“, „Индустрия за човека, туризъм, търговия и услуги“ и „Селско и горско стопанство, хранителна промишленост и кооперации“.

г) др. Ганчо Колев – зам.-председател на Българската народна банка да отговаря за комплексното банково въздействие за ефективното използуване на оборотните средства и по-специално да отговаря за дейността на дирекциите „Банково планиране“, „Ефективност на банковата дейност по оборотните средства“, „Разплащане и банково счетоводство“, „Ревизии и контрол“, „Енергетика и металургия“, „Биотехнологическа и химическа промишленост“, „Обслужване на организациите от извънпроизводствената сфера“ и Кибернетичен център.

д) др. Николай Величков – главен секретар на Българската народна банка да отговаря за дейността на звената „Финанси и труд“, „Социално дело и квалификация“, „Международно сътрудничество“, „Контрол по решенията“, „Секретариат и канцелария“ и „Поверителна служба“.

[- - -]

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *В. Коларов*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Св. Бисова*

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 6, л. 7–8. Оригинал. Машинопис.

№ 90

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ОТ ДИРЕКТОРА НА ДИРЕКЦИЯ „РАЗПЛАЩАНИЯ И БАНКОВО СЧЕТОВОДСТВО“ СТЕФАН МЛЪЗЕВ И ГЛАВНИЯ СЧЕТОВОДИТЕЛ НА БНБ КОСТАДИН ЙОСИФОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ ВАСИЛ КОЛАРОВ ЗА ОБРАЗУВАНЕТО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕТО НА ДОХОДИТЕ НА БАНКАТА ЗА 1987 Г.

София, 2 март 1988 г.

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Другаря ВАСИЛ КОЛАРОВ

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

От СТЕФАН МЛЪЗЕВ – директор на дирекция „Разплащания и банково счетоводство“ и КОСТАДИН ЙОСИФОВ – главен счетоводител на Централното управление на БНБ

ОТНОСНО: образуване и разпределение на дохода на Българската народна банка за 1987 г.

Другарю Коларов,

Отчетната схема за образуване и разпределение на дохода на Българска народна банка за 1987 г. – приложение № 1, е разработена в съответствие с разпоредбите на Наредбата за специфични правила за управление на Българската народна банка, приета от Министерския съвет с Постановление № 55 от 1980 г. и изменен с постановление № 9 от 1983 г.

От анализа на данните от обобщените баланс и схема за образуване и разпределение на дохода на Българската народна банка за 1987 г. могат да се направят следните изводи:

А. По приходите

При планирани 1 752 978 хил. лева приходи общо на окръжните банки и на Централното управление са постъпили 1 920 453 хил. лева или със 167 475 хил. лева над плана, с което е постигнато преизпълнение от 9,55 на сто. Спрямо 1986 г. през отчетната година са реализирани в по-малко 67 634 хил. лева, което се дължи на прехвърлянето на кредитите за капитални вложения от банковите клонове на търговските банки.

С най-голям относителен дял в общия размер на приходите са приходите получени от лихви по кредитите за оборотни средства и за капитални вложения. При предвидени постъпления от лихви в размер на 1 203 687 хил. лева фактическите постъпления възлизат на 1 364 969 хил. лева (в това число 100 634 хил. лева от наказателната част от лихвите), при което планът е преизпълнен с 161 282 хил. лева или с 13.4%. Анализът показва, че през 1987 г. в сравнение с 1986 г. са получени повече лихви по кредитите за оборотни средства в размер на 80 234 хил. лева и по-малко по кредитите за капитални вложения в размер на 153 644 хил. лева.

През 1987 г. са реализирани 135 587 хил. лева лихви от просрочени кредити за оборотни средства, в т.ч. 78 572 хил. лева от наказателната част от лихвите, и 40 652 хил. лева лихви от просрочени кредити за капитални вложения, в т.ч. 22 062 хил. лева от наказателната част от лихвите. В сравнение с 1986 г. са получени 20 915 хил. лева повече лихви по просрочени кредити за оборотни средства и 15 406 хил. лева по-малко лихви от просрочени кредити за капитални вложения.

За предоставените от Централното управление на банката на окръжните банки централизирани кредитни ресурси през отчетната година са начислени 493 352 хил. лева лихви, което е в по-малко с 5 877 хил. лева от плана и с 43 718 хил. лева от отчетените през 1986 г. Това също се дължи на прехвърлените от банковите клонове на търговските банки кредити за капитални вложения.

За ползуваните от търговските банки централизирани кредитни ресурси са постъпили 40 618 хил. лева лихви при план 29 768 хил. лева или повече 10 850 хил. лева.

При планирани приходи от печалби от съвместни предприятия 9 347 хил. лева през отчетната година са реализирани 8 850 хил. лева или планът е неизпълнен с 497 хил. лева. В сравнение с предходната 1986 г. са постъпили 2 286 хил. лева в повече приходи от печалби от съвместни предприятия. През отчетния период такива приходи са получили следните окръжни банки: Благоевград – 731 хил. лева, Бургас – 138 хил. лева, Велико Търново – 1007 хил. лева, Габрово – 103 хил. лева, Кърджали – 348 хил. лева, Кюстендил – 2 893 хил. лева, Ловеч – 72 хил. лева, Перник – 200 хил. лева, Плевен – 292 хил. лева, Пловдив – 279 хил. лева, Разград – 2 хил. лева, Русе – 1 469 хил. лева, Силистра – 134 хил. лева, София град – 348 хил. лева, София окръг – 620 хил. лева, Толбухин – 152 хил. лева и Търговище – 62 хил. лева.

Без да се планирани са постъпили от Банката за стопански инициативи и от Булстрад 1 588 хил. лева приходи от съучастия в банкови институти или 383 хил. лева повече в сравнение с 1986 г.

При план 10 947 хил. лева други приходи са реализирани 11 075 хил. лева или планът е изпълнен 101,17%. Постъпилите други приходи са от следните източници: от събрани при ревизиите суми поради неправилно приложение на нормативните документи – 5 269 хил. лева, от събрани глоби по Наредбата за плащанията и по надвзети суми за капитални вложения – 2 572 хил. лева, от комисиони от покупка и продажба на чуждестранна валута и разлика по курса от валутни операции, от комисиони от кореспондентски дейности и от събрано порто – 1 281 хил. лева и от останалите източници – 1 953 хил. лева. В сравнение с 1986 г. през отчетния период са отчетени 1 817 хил. лева по-малко други приходи.

Б. По разходите

При планирани разходи общо на окръжните банки и на Централното управление 974 973 хил. лева са отчетени 991 731 хил. лева или са изразходвани повече 16 758 хил. лева, с което планът е преизпълнен с 1,72 пункта. През отчетния период е постигнато намаление на разходите с 67 191 хил. лева в сравнение с 1986 г.

Платените лихви възлизат на 440 990 хил. лева, което спрямо плана е с 25 563 хил. лева повече, а спрямо 1986 г. с 31 681 хил. лева по-малко. По своя състав платените лихви се групират в две големи групи. В първата група се включват платените лихви по свободните средства на ДСК по сметките ѝ в БНБ – 309 708 хил. лева и на ДЗИ и „Булстрад“ – 40 616 хил. лева. Размерът на тези лихви спрямо отчета за 1986 г. е намален с 1 158 хил. лева. Във втората група са включени платените лихви по разплащателните, фондовите и други сметки на социалистическите организации. През 1987 г. Българската народна банка е платила такива лихви в размер на 90 666 хил. лева, в това число върнати през 1987 г. лихви за сметка на 1986 г. – 24 895 хил. лева. За сметка на платените лихви Българската народна банка е предоставила, съгласно окръжно № 14 и ЦП № 47 от 1985 г. на ЦУ на БНБ, целеви стимули на организациите за търговия на дребно и обществено хранене за увеличаване продажбите на стоки за населението през 1987 г. в размер на 2 882 хил. лева.

При план 29 185 хил. лева през отчетната 1987 г. Българска народна банка е изразходвала за административно-управленски разходи 25 874 хил. лева, с което планът е изпълнен на 88,66%. Спрямо предходната 1986 г. са изразходвани 2 943 хил. лева повече административно-управленски разходи, което се дължи главно на завишената издръжка на електронноизчислителните центрове и по-специално на изплатените суми на ПТТ станции за наетите телекомуникационни линии и за ремонт и поддържане на електронноизчислителната техника.

В отчетените 25 874 хил. лева административно-управленски разходи са включени 9 718 хил. лева амортизационни отчисления, което прави 37,56%.

В сумата 991 731 хил. лева извършени разходи през отчетния период са включени и 493 352 хил. лева изплатени лихви от окръжните банки за ползуваните централизирани кредитни ресурси.

При планирани 31 133 хил. лева други разходи са отчетени 31 512 хил. лева или превишението над плана възлиза на 379 хил. лева.

При планирани разходи за работна заплата за основната банкова дейност с начисленията за ДОО 32 711 хил. лева през отчетната година са начислени и изплатени за работна заплата с начисленията за ДОО 29 713 хил. лева или 2 998 хил. лева по-малко.

Това се дължи на икономии от фонд „Работна заплата“, поради незаети щатни бройки от временна нетрудоспособност, отпуск по майчинство и други.

В. По финансовите резултати

През 1987 г. Българската народна банка е реализирала балансова печалба в размер на 891 878 хил. лева. При план 742 451 хил. лева е постигнато 149 427 хил. лева преизпълнение или планът е изпълнен 120,13%. В сравнение с 1986 г. са реализирани 2 481 хил. лева балансова печалба по-малко. Това намаление се дължи на прехвърлените от банковите клонове на търговските банки кредити за капитални вложения.

Отчетени са 791 243 хил. лева балансова печалба без пълния размер на наказателната част от лихвите и 881 440 хил. лева облагаема печалба.

Съгласно утвърдените с Постановление № 9 от 5 април 1983 г. на Министерския съвет нормативи за регулиране стопанската дейност на БНБ, Българската народна банка начислява и внася в приход на държавния бюджет данък върху печалбата 80% от облагаемата печалба. По плана на Българската народна банка са планирани 586 483 хил. лева данък върху печалбата. Съгласно контролната цифра на бившето Министерство на финансите данъкът върху печалбата възлиза на 710 447 хил. лева. През предходната 1986 г. Българската народна банка е отчела 703 056 хил. лева вноски за същия данък. Съгласно отчетната схема за образуване и разпределение на дохода за 1987 г. начисленият данък върху печалбата възлиза на 705 152 хил. лева. Постигнато бе от Българската народна банка преизпълнение спрямо плана със 123 297 хил. лева, а спрямо 1986 г. ръст от 6 724 хил. лева. Освен това Българска народна банка отчита начислен данък върху печалбата от търговските банки в размер на 25% от облагаемата печалба – 4 628 хил. лева и търговските банки

отчитат 55% от облагаемата печалба – 10 183 хил. лева. Внесеният данък върху печалбата от Българска народна банка и от търговските банки е 719 963 хил. лева, което е 9 516 хил. лева повече от контролната цифра.

На основание чл. 17 ал. 3 от Наредбата за специфични правила за управление на Българска народна банка 80% от наказателната част от лихвите се внасят като данък върху печалбата, а останалите 20% се разпределят: 11% за окръжните банки и 9% за Централното управление. За 1987 г. наказателната част от лихвите е 100 634 хил. лева. Съгласно т. 8 от Допълнителните указания и тълкувания за последователно и творческо прилагане на икономическия механизъм в отношенията на банките с предприятията и другите стопански организации, утвърдени от Председателя на Министерския съвет с протокол № 15 от 1985 г., 40% от наказателната част от лихвите след облагането ѝ в размер на 8 051 хил. лева се включва в дохода на банката, а останалите 60% – 12 076 хил. лева се разпределят за фонд „Кредитиране в левове“ – 6 038 хил. лева и за фонд „Делово участие в левове“ – 6 038 хил. лева.

В резултат на преизпълнението на печалбата е постигнато преизпълнение на отчисленията на фондовете средно с 11,52%. При план 155 915 хил. лева по паричните фондове са отчислени 173 882 хил. лева.

При планирани 4 099 хил. лева за отчисляване от дохода на банката по фонд „СБКМ“, от който се финансира социалната програма на банковите колективи, са отчислени 4 368 хил. лева или планът е изпълнен 106,56%.

На основание чл. 19 ал. 6 от Наредбата за специфични правила за управление на БНБ отчисленията за фонд „Работна заплата“ по ред 20 на отчетната схема, които са в размер на 37 570 хил. лева, се облагат със 726 хил. лева нормативна вноска за регулиране на нарастването на средната брутна работна заплата спрямо предходната година. Съгласно справка към отчетната схема за 1987 г. – приложение № 3, нарастването на средната брутна работна заплата за 1987 г. спрямо предходната 1986 г. е 106,41%.

Резултативно-остатъчния фонд „Работна заплата“ по ред 22 на отчетната схема е 36 844 хил. лева, с което планът е изпълнен 103,63%.

Състоянието на реализирания резултативно-остатъчен фонд „Работна заплата“ за 1987 г. е както следва:

– резултативно-остатъчен фонд „Работна заплата“ по плановата схема, включително начисленията за ДОО	35 554 х. лв.
– разходи за работна заплата, включително начисленията за ДОО, съгласно плановата схема	32 711 х. лв.
– положителна разлика между плановия резултативно-остатъчен фонд „Работна заплата“ и планираните разходи за работна заплата	2 843 х. лв.
– резултативно-остатъчен фонд „Работна заплата“ по отчетната схема, включително начисленията за ДОО	36 844 х. лв.
– начислен фонд „Работна заплата“, включително начисленията за ДОО, по отчетната схема	29 713 х. лв.
– положителна разлика между резултативно-остатъчния фонд „Работна заплата“ и начисления фонд „Работна заплата“, която може да се ползува за годишно материално стимулиране за образуване на годишната работна заплата на банковите служители	7 131 х. лв.

От посочените данни се установява, че за 1987 г. банката е реализирала фонд „Работна заплата“ за годишно формиране на индивидуалната работна заплата на банковите служители в размер на 7 131 хил. лева, което е 23,99% от начисления фонд „Работна заплата“. Същите, съгласно чл. 25 ал. 3 от Наредбата за специфични правила за управление на БНБ, се разпределят 6 502 хил. лева за окръжните банки и 629 хил. лева за Централното управление – приложение № 5.

Обществената производителност на труда в Българската народна банка за 1987 г. спрямо базисната 1986 г. е нараснала 100,78% при план 87,87% – приложение № 6.

Средната брутна работна заплата на едно лице в банката за 1987 г. спрямо базисната 1986 г. е нараснала 106,89% при план 102,02%.

Съотношението между нарастването на обществената производителност на труда и средната работна заплата в системата е спазена: при план 0,8613 по отчет е постигнато 0,9428.

Другарю Председател,

Данните по отчетната схема за образуване и разпределение на дохода на Българска народна банка за 1987 г. показват, че са постигнати добри резултати в укрепване на стопанската сметка на банките, преизпълнени са планираните вноски за държавния бюджет, засили се отговорността и заинтересоваността на банките за реализиране на приходите, за намаляване на разходите и на тази основа за укрепване на финансовото състояние на банковата система.

На основание на извършения анализ на данните за образуване и разпределение на дохода на Българска народна банка по отчета за 1987 г. предлагаме Управителният съвет на Българската народна банка да вземе следното

Р Е Ш ЕН И Е:

1. Утвърждава отчетната схема за образуване и разпределение на дохода на Българската народна банка за 1987 г. и приложените към нея справки, съгласно приложения №№ 1, 2, 3 ,4, 5 и 6.

София, 2.III.1988 г.

ДИРЕКТОР: *Ст. Мльзев*
ГЛ. СЧЕТОВОДИТЕЛ: *К. Йосифов*

[Върху документа – резолюция:]
Съгласен. Членовете на УС на БНБ – на подпис. В. Коларов

ПРИЛОЖЕНИЕ I

С Х Е М А

за образуване и разпределение на доходите на Българска народна банка по отчет
към 31.12.1987 г.

(в лева)

№ Показатели:	№ на реда	План	Отчет
1 2	3	4	5
1. Балансова печалба	1	742 451 158	891 877 778
в т.ч.:			
а) балансова печалба без пълния размер на наказателната част от лихвите	2	742 451 158	791 243 310
б) облагаема печалба	3	733 104 158	881 439 626
в) печалба от съвместни предприятия	3а	9 347 000	8 850 156
г) печалба от съучастия в банкови институти	3б	х	1 588 000
2. Данък върху печалбата (нормативни вноски върху печалбата – 80%)	4	586 483 326	705 151 701
3. Застраховки	5	53 065	41 647
4. Разпределение на наказателната част от лихвите, след облагането ѝ	6	х	12 076 136
в т.ч.:			
а) за фонд „Кредитиране в левове“	7	х	6 038 068
б) за фонд „Дялово участие в левове“	8	х	6 038 068
5. Печалба на банката (р.1-р.4+р.5+5а+р.6)	9	155 914 767	174 608 294
6. Финансова помощ от Централното управление на банката за окръжните банки	10	х	х
7. Разходи за работна заплата с ДОО (начислен ФРЗ с ДОО)	11	32 711 492	29 712 855
7а. Предстоящи разходи за работна заплата	11а	2 842 358	7 131 255
8. Доход на банката (р.9+р.10+р. 11+р.11а)	12	191 468 617	211 452 404

в т.ч.:			
а) фонд „Кредитиране в левове“	13	96 518 651	102 861 630
б) фонд „Дялово участие в левове“	14	7 424 512	7 912 433
в) фонд „Стопански риск“	15	14 849 032	15 824 866
г) фонд „Развитие на материално-техническата база на банката (РМТБ)	16	32 985 105	42 878 198
д) фонд „Социално-битови и културни мероприятия (СБКМ)	17	4 099 476	4 367 663
е) фонд „Разходи на ръководителя“	18	38 000	38 000
ж) отчисления за други цели	19	x	x
з) фонд „Работна заплата“ (р.12-(р.13+р.14+р. 15+р.16+р.+17+р. 18+р.19)), но неповече от сумата по р. 8 на справка № 1	20	35 553 850	37 569 614
9. Нормативна вноска за регулиране нарастването на средната брутна работна заплата	21	x	725 504
10. Резултативно-остатъчен фонд „Работна заплата“ (р. 20-р.21)	22	35 553 850	36 844 110

ГЛ. СЧЕТОВОДИТЕЛ: *К. Йосифов*
ДИРЕКТОР: *Ст. Млъзев*

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 7, л. 67–80. Оригинал. Машинопис.

№ 91

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ОТ ДИРЕКТОРА НА ДИРЕКЦИЯ „РАЗПЛАЩАНИЯ И БАНКОВО СЧЕТОВОДСТВО“ СТЕФАН МЛЪЗЕВ И ГЛАВНИЯ СЧЕТОВОДИТЕЛ НА БНБ ВАНЯ ПАУНОВСКА ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ ИВАН ДРАГНЕВСКИ ЗА ОБРАЗУВАНЕТО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕТО НА ДОХОДИТЕ НА БАНКАТА ЗА 1989 Г.

София, март 1990 г.

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
другаря ИВАН ДРАГНЕВСКИ

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

От СТЕФАН МЛЪЗЕВ – директор на дирекция „Разплащания и банково счетоводство“ и ВАНЯ ПАУНОВСКА – главен счетоводител на Българска народна банка

ОТНОСНО: образуване и разпределение на доходите на Българска народна банка за 1989 год.

Другарю Драгневски,

Отчетната схема за образуване и разпределение на доходите на Българска народна банка за 1989 година – приложение № 1, е разработена в съответствие с разпоредбите на Наредбата за специфични правила за управление на Българската народна банка, приета от Министерския съвет с Постановление № 55 от 1980 година, изменена с Постановление № 9 от 1983 година.

От анализа на данните от обобщените баланс и схема за образуване и разпределение на дохода на Българската народна банка за 1989 година могат да се направят следните изводи:

А. По приходите

При очаквани 1420958 хил. лева приходи общо на банковите клонове и Централното управление, през годината са постъпили 1 591 067 хил. лева, или с 170 109 хил. лева над разчета, с което е постигнато преизпълнение на приходите с 11,97%. Спрямо 1988 година през отчетната година са реализирани в повече приходи – 297 039 хил. лева.

С най-голям относителен дял, в общия размер на приходите, са приходите получени от лихви по кредитите за оборотни средства и за капитални вложения. При предвидени постъпления от лихви в размер на 1 035 346 хил. лева са реализирани 1 189 015 хил. лева (в т.ч. 41 661 хил. лева от наказателна част от лихвите), при което разчетът е преизпълнен с 153 669 хил. лева или с 14,84%. Анализът показва, че през 1989 година в сравнение с 1988 година са получени повече лихви по кредитите за оборотни средства в размер на 11 012 хил. лева и по-малко по кредитите за капитални вложения в размер на 5 959 хил. лева. През 1989 година са реализирани 99 146 хил. лева лихви от просрочени кредити за оборотни средства и 436 хил. лева от просрочени кредити за капитални вложения. В сравнение с 1988 година са получени 4 842 хил. лева по-малко лихви от просрочени кредити.

За предоставените от Централното управление на банката на банковите клонове и търговските банки централизирани кредитни ресурси през отчетната година са начислени лихви в размер на 635 572 хил. лева, което е повече с 4 256 хил. лева от разчета за годината и с 75 455 хил. лева от отчетените за 1988 година.

През 1989 година са реализирани и лихви по предоставени кредити на Министерството на финансите в размер на 106 147 хил. лева.

При предвидени приходи от печалби от съвместни предприятия 4 875 хил. лева, през отчетната година са реализирани 5 760 хил. лева или в повече 885 хил. лева. Централното управление на банката, при предвидени приходи от съучастия в кредитни институти в размер на 5 000 хил. лева са реализирани – 6 121 хил. лева. Приходите от съучастия в кредитни институти са реализирани от: Строителна банка – 254 хил. лева, Булстрад – 200 хил. лева, Земеделска и кооперативна банка – Пловдив – 1 003 хил. лева, Банка „Биохим“ – 688 хил. лева, Стопанска банка – 1400 хил. лева, Транспортна техника – 232 хил. лева, Банка за стопански инициативи – 1 846 хил. лева, Транспортна банка – 258 хил. лева и Валутни търгове – 240 хил. лева.

При разчет 16 547 хил. лева за други приходи са реализирани 20 978 хил. лева, или преизпълнението е 26,78%. Преизпълнението е от комисиони от кореспондентски дейности – 5 399 хил. лева, комисиони от покупка и продажба на чуждестранна валута – 1 614 хил. лева, събрани глоби по Наредбата за плащанията – 1 808 хил. лева, събрани суми при проведени ревизии – 4 171 хил. лева и други.

Б. По разходите

При предвидени разходи общо на банковите клонове и Централното управление – 489 063 хил. лева са отчетени – 505 400 хил. лева, или са изплатени в повече разходи за 16 337 хил. лева, което превишение в процент прави 3,34 на сто.

Платените лихви възлизат на 464 061 хил. лева, което спрямо разчета е 31 773 хил. лева в повече, а спрямо тези за 1988 година е в повече с 20 871 хил. лева. По своя състав платените лихви се групират в две основни групи. В първата група се включват платените лихви по свободните средства на ДСК по сметките им в БНБ – 323 534 хил. лева и на ДЗИ и Булстрад – 25 000 хил. лева. Размерът на тези лихви спрямо отчета за 1988 година е увеличен с 10 874 хил. лева. Във втората група са включени платените лихви по разплащателни, фондови и други сметки на фирми и други организации. През 1989 година Българска народна банка е платила такива лихви в размер на 62 969 хил. лева. През отчетната година са платени лихви на държавния бюджет за ползуваните от банката кредитни ресурси в размер на 25 585 хил. лева. За сметка на платените лихви банката е предоставила целеви стимули на организациите за търговия на дребно и обществено хранене за увеличаване продажбите на стоки за населението в размер на 1 986 хил. лева.

През 1989 година банката е изразходвала за административно-управленски разходи, вкл. за амортизационни отчисления 36 816 хил. лева при разчет 45 400 лева или с 8 584 хил. лева в по-малко. При предвидени „Други разходи“ 11 374 хил. лева през отчетната година са изразходвани – 4 523 хил. лева или в по-малко 6 821 хил. лева.

При разчетените за 1989 година разходи за „Работна заплата“, за основната банкова дей-

ност с начисленията за ДОО в размер на 35 251 хил. лева са начислени и изплатени средства за работна заплата с начисленията за ДОО 28 863 хил. лева или в по-малко 6 388 хил. лева. Това се дължи на икономии от работна заплата поради: незаети щатни бройки, отпуск поради временна нетрудоспособност; отпуск по майчинство и други.

В. По финансовите резултати

През 1989 година Българската народна банка е реализирала балансова печалба в размер на 1 041 002 хил. лева, при разчет 888 553 хил. лева или е постигнат ръст от 17,16 на сто, което е в повече от разчета с 152 449 хил. лева. Постигнатата в повече от разчета балансова печалба се дължи на реализираната печалба от наказателната част от лихвите – 41 661 хил. лева, на постъпилите в повече лихви от разчетените – 112 008 хил. лева, както и на изразходваните в по-малко административно-управленски разходи – 8 584 хил. лева.

Балансовата печалба на банката, без пълния размер на наказателната част от лихвите е 999 340 хил. лева при разчет 888 553 хил. лева или е постигнат ръст от 12,47 на сто.

При разчетената облагаема печалба 878 678 хил. лева, през отчетната година банката е постигнала 1 029 120 хил. лева или облагаемата печалба е преизпълнена със 150 442 хил. лева.

Съгласно утвърдените с ПМС № 9 от 1983 година нормативи за регулиране стопанската дейност на БНБ, Българската народна банка начислява и внася в приход на държавния бюджет данък върху печалбата – 80 на сто от облагаемата печалба. По разчета на БНБ за 1989 година данъка върху печалбата възлиза на 702 943 хил. лева. Съгласно отчетната схема за образуване и разпределението доходите на банката за 1989 година е начислен данък върху печалбата в размер на 823 296 хил. лева или е постигнат ръст от 120 353 хил. лева или преизпълнение с 17.12 пункта.

На основание чл. 17, ал. 3 от Наредбата за специфични правила за управление на БНБ – 80 на сто от наказателната част от лихвите се внася като данък върху печалбата, а останалите 20 на сто се разпределят за банковите клонове – 11 на сто и за Централното управление – 9 на сто. Съгласно т. 8 от Допълнителните указания и тълкувания за последователното и творческо прилагане на икономическия механизъм в отношенията на банката с предприятията и другите стопански организации, утвърдени от Председателя на Министерския съвет от 1985 година – 40 на сто от наказателната част от лихвите след облагането ѝ в размер на 3 333 хил. лева се включват в дохода на банката, а останалите 60 на сто – 4 999 хил. лева се разпределят: 2 500 хил. лева за фонд „Кредитиране в левове“ и 2 499 хил. лева за фонд „Дялово участие в левове“.

Преизпълнението на разчета за балансовата печалба позволи да се заделят за фондовете на банката в повече от предвидените средства. При разчет 185 693 хил. лева са отчислени – 211 133 хил. лева или в повече 25 420 хил. лева.

На основание чл. 19, ал. 6 от Наредбата за специфичните правила за управление на банката, по ред 20 на отчетната схема са отчислени за фонд „Работна заплата“, 46 322 хил. лева при разчет 43 342 хил. лева, или са отчислени в повече – 2 980 хил. лева. При така реализирания фонд „Работна заплата“, ръстът на средната брутна работна заплата спрямо предходната 1988 година е 9.40 на сто, поради което е начислена нормативна вноска за регулиране нарастването на средната брутна работна заплата в размер на 1 657 хил. лева, а резултативно-остатъчният фонд „Работна заплата“ е 44 665 хил. лева.

Разликата между резултативно-остатъчния фонд „Работна заплата“ и изплатените средства за работна заплата, вкл. начисленията за ДОО е 15 802 хил. лева. По отделни банкови клонове тази разлика е посочена в приложената справка – приложени към схемата:

За 1989 година, положителна разлика между резултативно-остатъчния и начисления фонд „Работна заплата“ в размер на 15 894 хил. лева показват 137 банкови клона, а 9 банкови клона имат отрицателна разлика от 92 хил. лева.

От посочените данни се установява, че за 1989 година банката е реализирала фонд „Работна заплата“ за годишно формиране на индивидуална работна заплата на банковите служители в размер на 15 802 хил. лева, което е 54.78 на сто спрямо начисления фонд „Работна заплата“. Същите съгласно чл. 25, ал. 3 от Наредбата за специфични правила за управление на БНБ се разпределят – 9 690 хил. лева за банковите клонове и 6 112 хил. лева за Централното управление.

Другарю Председател,

Данните по отчетната схема за образуване и разпределение на дохода на Българска народ-

на банка за 1989 година показват, че са постигнати добри резултати при прилагането на стопанската сметка от банките, преизпълнени са разчетените вноски за държавния бюджет, засили се отговорността и заинтересоваността на банките за реализиране на приходите, за намаляване на разходите и на тази основа за укрепване финансовото състояние на банковата система.

На основание на извършения анализ на данните за образуване и разпределение на дохода на Българска народна банка по отчета за 1989 година предлагаме Управителния съвет да приеме следното

РЕШЕНИЕ:

1. Утвърждава отчетната схема за образуване и разпределение на доходите на Българска народна банка за 1989 година и приложените към нея справки, съгласно приложения №№ 1, 2, 3 и 4.

София,
[...] март 1990 г.

ДИРЕКТОР: *Ст. Мльзев*
ГЛ. СЧЕТОВОДИТЕЛ: *В. Пауновска*

[Върху документа – резолюция:]
Чл. на УС на БНБ – на подпис. Ив. Драгневски

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

ОДОБРЯВАМ,
ПРЕДСЕДАТЕЛ: /Ив. Драгневски/

СХЕМА

за образуване и разпределение на доходите на
Българска народна банка по отчет към 31.12.1989 г.

(в лева)

№	Показатели	Номер на реда	Разчет	Отчет
1	2	3	4	5
	1. Балансова печалба	1	888553411	1041001700
	в т.ч.:			
	а) балансова печалба без пълния размер на наказателната част от лихвите	2	888553411	999340479
	б) облагаема печалба	3	878678411	1029120075
	в) печалба от съвместни предприятия	3а	4875000	5760360
	г) печалба от съучастия в банкови институти	3б	5000000	6121265
	2. Данък върху печалбата (нормативни вноски върху печалбата – 80%)	4	702942729	823296060
	3. Застраховки	5	93378	38134
	4. Разпределение на наказателната част от лихвите, след облагането ѝ	6	0	4999347
	в т.ч.:			
	а) за фонд „Кредитиране в левове“	7	0	2499673
	б) за фонд „Дялово участие в левове“	8	0	2499674
	5. Печалба на банката (р.1-(р.4+р.5+р.6))	9	185517304	212668159
	6. Финансова помощ от Централното управление на банката за банковите клонове	10	177719	101706
	7. Разходи за работна заплата с ДОО (начислен ФРЗ с ДОО)	11	35250800	28863336
	7а. Предстоящи разходи за работна заплата	11а	8090791	15801894

8. Доход на банката (р.9+р.10+р.11+р.11а)	12	229036614	257435095
в т.ч.:			
а) фонд „Кредитиране в левове“	13	115511943	129914262
б) фонд „Дялово участие в левове“	14	8885534	9993405
в) фонд „Стопански риск“	15	17771068	22355604
г) фонд „Развитие на материално-техническата база на банката“ (РМТБ)	16	38876278	43721146
д) фонд „Социално-битови и културни мероприятия“ (СБМК)	17	4472481	5026683
е) фонд „Разходи на ръководителя“	18	0	0
ж) отчисления за други цели	19	177719	101706
з) фонд „Работна заплата“ (р.12-(р.13+р.14+р.15+р.16+р.17+р.18+р.19)), но не повече от сумата по р. 8 на справка № 1	20	43341591	46322289
9. Нормативна вноска за регулиране нарастването на средната брутна работна заплата	21		1657059
10. Резултативно-остатъчен фонд „Работна заплата“ (р.20-р.21)	22	43341591	44665230

ГЛ. СЧЕТОВОДИТЕЛ: *В. Пауновска*
ДИРЕКТОР: *Ст. Млъзев*

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 18, л. 61–70. Оригинал. Машинопис.

№ 92

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ВРЕМЕННА СТРУКТУРА НА БАНКАТА

София, 8 май 1990 г.

ПРОТОКОЛ № 27

Заседание на 8 май 1990 година

Заседават др. др. Ив. Драгневски, К. Заркова и Г. Колев
Отсъствуват др. Т. Чавдаров
Присъствуват др. др. Вл. Владимиров, Д. Ананиев, П. Василева, Я. Калъчева, Р. Нацева, Л. Филипов, В. Пауновска, Г. Петков, Ст. Млъзев, Д. Даракев, Ст. Гигов, Кр. Петрова, Д. Славчева, М. Бончев, Ст. Янева.
Заседанието се откри в 16,30 часа.

Дневен ред:

1. Обсъждане проект на структура на Българската народна банка.

Докладва: Ив. Драгневски.

По т. 1 от дневния ред, след станалите разисквания Управителният съвет взе следните

Р Е Ш Е Н И Я:

1. Приема временна структура на Българската народна банка със следните звена:
   1.1. Управление „Емисионно“;
   1.2. Управление „Икономическо“;
   1.3. Управление „Банкови регулатори и анализи“;
   1.4. Управление „Банков надзор“;

1.5. Управление „Банкови операции“;
1.6. Управление „Валутен контрол и валутен пазар“;
1.7. Управление „Международно сътрудничество и международни финансови организации“;
1.8. Управление „Счетоводна организация и методология“;
1.9. Управление „Електронизация и икономическа статистика“;
1.10. Управление „Правно“;
1.11. Отдел „Счетоводен“;
1.12. Административен отдел;
1.13 Секретариат и протокол;
1.14. Личен състав;
1.15. Клонове на БНБ;
1.16. Център за квалификация на кадрите;

2. Възлага на др. Вл. Владимиров да проучи възможностите за създаване на фирма на акционерен принцип с участието на заинтересовани търговски банки за организиране на почивното дело в банковата система.

3. По-нататъшното усъвършенстване на банковата структура, да бъде в съответствие със Закона за централната банка, като се ползува и чуждестранният опит.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *Ив. Драгневски*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Св. Бисова*

ПРОЕКТ

СТРУКТУРА
НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

НАИМЕНОВАНИЕ НА ЗВЕНОТО	ОСНОВНИ ЗАДАЧИ	З А Е Т И Л И Ц А НАИМЕНОВАНИЕ НА ДЛЪЖНОСТТА	БРОЙ
1	2	3	4
1. УПРАВЛЕНИЕ „ЕМИСИОННО“			
	Планиране, регулиране, отчитане на налично-паричния оборот;	Началник управление	1
	– Участие в съставянето на баланса за паричните доходи и разходи на населението и анализ на факторите водещи до отклонение и предложения за мерки	Главен експерт	1
		Юристконсулт	1
		Експерти	14
	Организиране производството и снабдяването с парични средства и тяхното движение;	Контрольори по касовата работа	5
	Изкупуване, съхраняване и продажба на благородни метали;	Икономист	1
	Методология на емисионно-касовите операции;	Банкови касиери	17
	Организиране счетоводната отчетност по движението на парите и другите ценности в „Главната каса“ на банката; Организиране на защитата на паричните средства, ценни книжа и други платежни средства.	ВСИЧКО:	40
2. УПРАВЛЕНИЕ „ИКОНОМИЧЕСКО			

1. Проучване и анализ на общото състояние на икономиката	Ръководител – началник управление	1
2. Формиране на краткосрочната и дългосрочната банкова политика за развитието на икономиката, по-конкретно за: – кредитна политика; – лихвена политика; – структурните промени в икономиката; – икономическите нормативи и регулатори в народното стопанство.	Главни експерти Експерти	3 20
3. Проучване и анализ на състоянието на отделните отрасли и дейности и подготвяне на становища по политиката на банката за тяхното развитие.	ВСИЧКО:	24

3.УПРАВЛЕНИЕ „БАНКОВИ РЕГУЛАТОРИ И АНАЛИЗИ“ – Извършва проучване, разработва и актуализира икономически регулатори за дейността на търговските банки за определен период в съответствие с кредитната и паричната политика на БНБ на даден етап; – Анализира периодично банковата дейност, следи възникващите общобанкови проблеми и очертаващи се тенденции, както и действието на икономическите регулатори и предлага на ръководството съответни мерки; – Разработва разчет на кредитен план за банковата система на основата на кредитните планове на търговските банки и участва в разработването на свободния финансов план на страната; – Разработва годишния отчет на БНБ – за банковата система.	Началник управление Експерт-методолог Експерти Икономист ВСИЧКО:	1 7 2 1 11

4. УПРАВЛЕНИЕ „БАНКОВ НАДЗОР“ 1. Анализира балансите и отчетите на търговските банки и получените материали от проверките и ревизиите и предлага на ръководителя на управлението: – по какви въпроси и в кои банки да се насочат усилията на специалистите от управлението в следващите проверки и ревизии; – какви мерки за въздействие да се прилагат при постоянно нарастваща неблагоприятна тенденция на влошаване работата на дадена търговска банка; – становища за налагащите се изменения или отменяне на нормативни актове или отделни разпоредби, които ограничават или пречат на нормалната дейност на търговските банки и – изготвя периодично информация за извършената от управлението контролна дейност и по-важните пропуски, слабости и нарушения, констатирани в дейността на търговските банки. 2. Извършва тематични проверки, а при необходимост, съгласно чл. 8, ал. 1 и 2 от Правилника за банките и ревизии в търговските банки АД „Банксервиз“ и отдел „Финансово-стопански“ на Българската народна банка. Проверява спазват ли се от търговските банки определените им нормативи по чл. 5 ал. 2 и чл. 6 ал. 2 от Правилника за банките. Проверява и:	Началник управление Старши юристконсулт Експерт Сътрудник	1 1 32 1

– състоянието на кредитите относно тяхната възвращаемост и заделят ли се необходимите средства при установени несъбираеми и трудносъбираеми кредити; – поредността на издължаването на кредитите според тяхното възникване в случаите, когато има ползвани и неиздължени кредити преди създаването на съответната търговска банка; – правилно ли са изготвени отчетите на търговските банки представени на Българска народна банка във връзка с упражнявания от нея контрол; – правилно ли са олихвени ползуваните кредити за попълване на кредитните ресурси на търговските банки и своевременно ли са превеждани лихвите на Българска народна банка; – законосъобразното извършване на операциите от търговските банки; – изпълнението на задължителните указания във връзка с отстраняване на констатираните пропуски и отклонения от нормативните разпоредби.	ВСИЧКО:	35.
5. УПРАВЛЕНИЕ „БАНКОВИ ОПЕРАЦИИ“		
<u>ПО ПЛАЩАНИЯТА</u>	Началник управление	1
– Методически разработки – форми на плащанията;	Главен експерт	2
– Платежни документи – задания за програмно обезпечаване	Експерт	10
на плащанията.	Сътрудник	2
<u>ПО ПАРИЧНИЯ ПАЗАР</u> а) проучване на опита и организиране работата по пускането и продажбата на ценни книжа; б) организиране на паричната борса: – методическо ръководство; – намеса при покупко-продажбите с оглед стабилизиране на пазара на ценните книжа (и на валутата); в) контрол върху паричния пазар. <u>ПО КРЕДИТНИТЕ И СКОНТОВИТЕ ОПЕРАЦИИ</u> – методически указания; – кредитирането на търговските банки от свободни кредитни ресурси на БНБ; – изкупуването на предлаганите от търговските банки на ценните книжа със сконтов кредит.	ВСИЧКО:	15
6. УПРАВЛЕНИЕ „ВАЛУТЕН КОНТРОЛ И ВАЛУТЕН ПАЗАР“		
– Определя и предлага за утвърждаване равнището на основния	Началник управление	1
курс на лева към конвертируемите и другите валути;	Главен експерт	1
– Определя и предлага основните насоки на дейността на	Експерти	10
валутния пазар в страната;	Икономисти	4
– Предлага за утвърждаване регулатори за осъществяване от търговските банки на дейността им в чуждестранните валути и даване на лицензии в тази област; – Осъществява валутни, обменни и други операции в чуждестранна валута от името на БНБ.	ВСИЧКО:	16
7. УПРАВЛЕНИЕ „МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО И МЕЖДУНАРОДНИ ФИНАНСОВИ ОРГАНИЗАЦИИ“		

– Организира и координира сътрудничеството и взаимоотношенията с другите централни банки; – Организира и координира сътрудничеството и взаимоотношенията с международните банкови и финансови организации (МВФ, МБИС, МЕБ, БМП и други);	Началник управление Главен експерт Експерти Икономисти ВСИЧКО:	1 1 6 4 12

8. УПРАВЛЕНИЕ „СЧЕТОВОДНА ОРГАНИЗАЦИЯ И МЕТОДОЛОГИЯ“		
– Разработване и актуализиране на Единен сметкоплан на банковата система и на Инструкцията за приложението му. – Методологическа дейност във връзка с разработване на програми за електронизацията на счетоводната дейност в банковата система. – Разработване методология на счетоводната отчетност в банковата система. – Разработване на методология по отчитане изпълнението на държавния бюджет и организиране отчетността. – Разработване, унифициране и поддържане на номенклатурата от формуляри на банковата дейност. – Приемане на балансите на търговските банки и реагиране на допуснати грешки; – Съставяне на единен баланс за банковата система; – Организиране разплащането между банките.	Началник управление Експерти Сътрудници ВСИЧКО:	1 10 6 17

9. УПРАВЛЕНИЕ „ЕЛЕКТРОНИЗАЦИЯ И ИКОНОМИЧЕСКА СТАТИСТИКА		
– Подготовка на задания за програмно осигуряване на банковата дейност; – Организиране компютъризацията на дейността на БНБ; – Извършване на методическа и организационна работа по банковата икономическа информация.	Началник управление Експерти Сътрудници ВСИЧКО:	1 9 2 12

10. ПРАВНО УПРАВЛЕНИЕ		
– Участва в разработването или изготвя самостоятелно проекти за нормативни актове и подготвя правни мнения по проекти за нормативни актове, изпращани за съгласуване от други ведомства и организации; – Оказва правна помощ на ръководството на банката за законосъобразно изпълнение на техните функции и дава мнения, съвети и справки по правни въпроси във връзка с дейността на банката; – Подготвя правни мнения по проектите за нормативни актове, заповеди и други документи от правен характер преди подписването им от ръководството на банката; – Участва в разработването на правните проблеми, свързани със сключването на вътрешни и международни договори; – Представлява банката пред съдилищата и другите юристдикции и осигурява нейната защита по делата, по които тя е страна; – Предлага мерки и работи самостоятелно или съвместно с други звена за предотвратяване на закононарушенията и за отстраняване на причините и условията които ги пораждат; – Дава становища по законосъобразността при решаването на жалбите, сигналите и предложенията; – Дава становище по законосъобразността при сключването,	Началник управление Главен юристконсулт Старши юристконсулт Юристконсулт Експерти	1 2 3 2 2

изменението и прекратяването на трудовите договори, налагането на дисциплинарни наказания и търсенето на имуществена отговорност. Следи за спазването на трудовото законодателство;
– Анализира състоянието на законността в банката и при необходимост предприема мерки за отстраняване на закононарушенията, включително и за усъвършенстване на нормативната уредба.
– Разяснява нормативните актове пред служителите на банката; ВСИЧКО: 10

---

11. АДМИНИСТРАТИВЕН ОТДЕЛ
1. Организира обслужването на БНБ по:
– снабдяване и съхраняване на необходимите основни средства, материали и други;
– поддържането на сградния фонд, машини, инсталации и др.;
– експлоатацията и поддържането на автомобилния парк.
2. Органиира отчитането и контрола на административно-управленските разходи на банката.
3. Организира счетоводната отчетност на взаимоотношенията с останалите банки.
4. Установява и разпределя доходите на банката.
5. Разработва програма за социалното осигуряване на колектива и организира нейното изпълнение.

---

12. СЕКРЕТАРИАТ
1. Организира:
– общата канцелария на БНБ;
– деловодството;
– машинописно бюро;
– други услуги по подпомагане ръководството на банката.
2. Организира протоколната дейност при осъществяването на международните връзки на банката и кореспонденцията ѝ с чуждестранните банки и международните банкови и финансови организации.

---

13. ЦЕНТЪР ЗА КВАЛИФИКАЦИЯ НА КАДРИТЕ
Организира квалификацията на кадрите общо за банковата система по утвърдени от Управителния съвет на БНБ програми.

ЗАБЕЛЕЖКА: Предлага се почивното дело общо за банковата система да бъде организирано от сдружение на заинтересованите банки на акционерна основа.

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 16, л. 135–144. Оригинал. Машинопис.

№ 93

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОРГАНИЗИРАНЕ НА СРЕЩИТЕ И РАЗГОВОРИТЕ НА РЪКОВОДНИЯ СЪСТАВ НА БНБ С ПРЕДСТАВИТЕЛИТЕ НА МЕЖДУНАРОДНИЯ ВАЛУТЕН ФОНД ПРЕЗ МЕСЕЦ ОКТОМВРИ 1990 Г. В СОФИЯ ЗА ПО-НАТАТЪШНО УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА СТРУКТУРАТА И ДЕЙНОСТТА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, 2 октомври 1990 г.

ПРОТОКОЛ № 62

Заседание на 2 октомври 1990 година

Заседават: др. др. Ив. Драгневски, Т. Чавдаров, Г. Колев

Отсъствуват:

Присъствуват: Г. Петков, Р. Нацева, Л. Филипов, Я. Калъчева, Ат. Атанасов, Д. Ананиев, Ст. Млъзев и Вл. Владимиров

Заседанието се откри в – на подпис

Дневен ред:

1. По-нататъшно усъвършенствуване структурата на Българската народна банка.

Докладва: Ив. Драгневски

[...]

По точка 1 от дневния ред Управителният съвет взе следното

РЕШЕНИЕ:

Във връзка с по-нататъшното усъвършенствуване структурата на Българската народна банка и предстоящата мисия на Международния валутен фонд за оказване на практическа помощ, възлага на Тодор Чавдаров – първи зам.-председател на БНБ и Ганчо Колев – зам.-председател на БНБ на база предварително уточнената програма с МВФ, да организират срещите и разговорите, които БНБ ще провежда с представителите на Международния валутен фонд.

[...]

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *Ив. Драгневски*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Св. Бисова*

24 септември 1990

БЪЛГАРИЯ

Октомврийска мисия на централния банков отдел на МВФ
Предварителна програма, въпроси и молби за данни и материали*

I. За да бъдем улеснени при нашата мисия, бихме искали да предложим предварителна програма за разисквания. Бихме желали серия от срещи с отговорни служители, или групи служители, отговарящи за следните въпроси:

1. (Вторник сутринта) Начална среща за преглед на работната програма на мисията и кратко разискване в едър план върху виждането на властите за ...

Също така бихме искали да чуем как виждате финансовата реформа, включително и мнението ви по следните точки:

а) колко банки България би трябвало да има;

б) ролята на чуждите банки и небанковите финансови институции във финансовия сектор;

в) ще трябва ли да има универсални банки за разлика от индустриалните и специализираните банки;

г) каква би трябвало да бъде ролята на конкуренцията и пазарните сили при определянето

на движението на обменния курс и лихвения процент;

д) какви институции ще отговарят за лицензионните институции и институциите за финансов надзор, емисия и търговия с ценни книжа, плащания, клирингови и платежни системи;

е) бъдещата роля на Националната банка и

ж) каква ще бъде относителната роля на централните власти към лихвения процент при отпускането на кредити. По време на срещата ще бъдат разгледани също ролята и вида на техническата помощ, оказвана чрез централния банков отдел, както и предимството за получаване на помощ в различни области, на които те могат да се предоставят.

2. (Вторник следобед) втора среща за по-подробно разискване на някои основни въпроси като:

а) какъв прогрес е направен до настоящия момент в банковата система и реформата на финансовия пазар;

б) съществуващи инструменти за парични и кредитни лихвени проценти и изисквания за резерви;

в) планове за реформа и промяна на гореспоменатите инструменти;

г) обхват на пълномощията на БНБ в ключови области, например, паричен контрол, управление на чуждата валута, лицензиране, регулиране и надзор над финансовите институции и икономически съвети към Правителството;

д) връзката му с МФ в тези области.

След тази среща предвиждаме програма от отделни срещи на г-н Асер по правните проблеми, както посочваме по-долу. Останалите членове на мисията ще продължат обсъжданията по следните теми:

3. По-нататъшно изучаване на инструментите на паричната политика (сряда сутрин).

На тази среща ще се проучи по-подробно отколкото на среща № 2 ролята на кредитния план и други механизми за контролиране на цялостния обем на кредита и/или парите, включително лихвения процент, улеснения за пре-финансиране на БНБ и изискуеми резерви. На срещата трябва също така да се разгледат промените в бъдеще на метод на провеждане на парична политика, както и инструменти на паричната политика, които би трябвало да бъдат използвани.

4. Отношения между Правителството и банковата система (сряда след обяд).

Темите трябва да включват:

а) структура на правителствени сметки в БНБ и други банки;

б) ролята на банките при канализиране на бюджетни и извънбюджетни (Държавен фонд за Инвеститорски Кредит, Фондове за крайни потребители);

в) използване на правителствени гаранции за влогове и кредити – в национална и чужда валута;

г) договаряне на добросъвестен преглед на финансовите институции;

д) данъчно облагане на приходите на банката;

е) експлицитни и имплицитни субсидии на лихвения процент за подбрани кредитополучатели.

5. Организация на централните банкови функции (четвъртък сутрин). Обзор на организационната структура на БНБ и кадровия състав, вкл. процеса на вземане на решения, ролята на ръководството и Директорския съвет. На тази среща трябва също така да се обхванат организацията и характера на следните централни банкови функции: лицензирането/надзора на финансовите институции; управление на обменния курс; контрол върху валутата; плащания, клирингова и платежна система; анализ на политиката и контролиране; организиране на счетоводството и функциите на финансовия контрол. Може също така да се обсъдят официалните валутни резерви на БВБ.

6. Програмата на срещите за останалите дни от седмицата трябва да е гъвкава и мисията може понякога да се разделя на по-малки подгрупи. На този етап бихме искали да планираме срещи по валутата, паричния контрол и банкови проблеми. На срещата за валутата трябва да включат представители на БНБ и БВБ, които работят по въпросите на валутата, управлението на валутните резерви и контрола. Срещата за паричния контрол трябва да обхване въпросите на политиката за паричен контрол, които възникват на подобни срещи и включват служители, занимаващи се с паричен контрол, политика на лихвен процент, икономика и изследване и анализ на парите, както и събиране и тълкуване на парични данни. На срещата с банковите ръководители трябва да при-

състват представители на БВБ, Банка за Инвестиране, ДСК и вероятно една или две други банки, които могат да играят съществена роля в развитието на банковата система. При дадените ограничения на времето може [би] ще бъде по-добре да се проведе срещата с банковите ръководители, като се съберат те в една група или две по-малки.

Срещата/срещите трябва да се занимаят със сегашната и бъдеща роля на всяка банка в банковата система. Може също така да поискаме да обсъдим последиците от регулирането на капитала на новите банки. Може и да помолим за допълнителни срещи.

7. Заключителна сбирка трябва да се насрочи за сутринта на 29 окт.

II. Правни проблеми.

В отделна програма от срещи след втората главна среща, г-н Асер би желал да се спре на следните въпроси заедно с български екип от подходящи правни експерти, които имат опит в съответните области:

1. Българската конституция и закони дотолкова, доколкото те управляват финансовите операции.

2. Законът, управляващ операциите на БНБ, специализирани и частни банки, ДСК и други финансови институции, включително застрахователните компании и пенсионния фонд.

3. Закон за облигациите (граждански кодекс, закон), включително общият закон, регламентиращ приключването и закриването на финансови сделки, изплащане на договореност за: облигации, посредничество, отговорно пазене, заеми, гаранции и залози.

4. Законът, регламентиращ корпорациите, компаниите и законът за държавните корпорации и закон за банкрута)фалита.

5. Общ икономически закон, включително този, регламентиращ приватизацията на държавните предприятия, закон за чуждестранното инвестиране и закон за смесените предприятия.

6. Банков надзор.

7. Законодателство за валутата.

8. Финансов закон, вкл. законите за менителници, чекове, трансфер на фондове и банков клиринг.

9. Закон за ценните книжа, вкл. закон, регламентиращ търговията с различен вид книжа, вкл. акции (?) на хазната и банката, други видове средства на задлъжнялост, процедури на изплащания, трансфер на собственост, ценни книжа във валута и комисионни за ценни книжа.

10. Закон, регламентиращ счетоводната и финансово-контролната дейност.

III. Молба за информация и данни.

1. Моля, осигурете екземпляри на български и английски език от законите и указите, в сила или предложени, които се отнасят до БНБ, банково дело, банковия надзор, валутата и други закони, изредени в т. II по-горе, дотолкова, доколкото те се отнасят до финансовата система. На този етап имаме на английски език следните банкови и финансови закони: Указ № 2 от 1 юни 1988 г. относно лихвения процент; Решение № 19 от 19 май 1990 г. на МС относно регулирането на банките; Указ № 15 от 19 февруари 1990 г. относно кредитирането на селското стопанство; Проектозаконите за БНБ и банковото и кредитното дело, които получихме през юли 1990 г.

2. Моля, осигурете подробна текуща организационна схема на БНБ и БВБ и очертайте ролята на различните отдели.

3. Би било много полезно да получим в писмен вид бележки по следните теми:

I. Обща характеристика на вида банкова и финансова система, които желаете да имате, и срок, ако има такъв, за реализирането им.

II. Моля, дайте бележки по системата на сделките от плащанията и изплащанията при операции в местна валута.

III. Моля, опишете главните видове начини на плащания, използвани от физически лица и предприятия, както и как те се обработват.

Моля, осигурете бележки по ролята на компютърната система на БНБ при осчетоводяването и изплащанията, включително и описание на различните технически средства и местонахождението им.

V. Моля, осигурете подробни банкови балансови ведомости с най-пресните данни, които са на разположение за всички главни банки, вкл. БНБ и други финансови институции.

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 16, л. 359, 362–365. Оригинал. Машинопис.

* *Оригиналът на предварителната програма е написан на английски език, а текстът ѝ се публикува тук по приложения към протокола превод на български.*

№ 94

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ НА СХЕМАТА ЗА ОБРАЗУВАНЕ И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ПЕЧАЛБАТА НА БАНКАТА ЗА ДЕВЕТМЕСЕЧИЕТО НА 1990 Г.

София, 18 октомври 1990 г.

ПРОТОКОЛ № 68

Заседание на 18 октомври 1990 година

Заседават: Ив. Драгневски, Т. Чавдаров, Г. Колев, Д. Ананиев.
Отсъствуват:
Присъствуват: Г. Петков, Р. Нацева, Ат. Атанасов, Д. Ананиев, Я. Калъчева, Ст. Млъзев, Вл. Владимиров, Л. Филипов и В. Пауновска.
Заседанието се откри в на подпис

Дневен ред:

1. Обсъждане докладна записка относно образуване и разпределение на печалбата на Българската народна банка за деветмесечието на 1990 година.

Докладва. Ст. Млъзев
В. Пауновска

[...]
По т. 1 от дневния ред, Управителният съвет взе следното

РЕШЕНИЕ:

Утвърждава отчетната схема за образуване и разпределение на печалбата на Българската народна банка за деветмесечието на 1990 година и приложените към нея справки № № 1, 4 и 5.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *Ив. Драгневски*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Св. Бисова*

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА
ГОСПОДИН ДРАГНЕВСКИ

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

от СТЕФАН МЛЪЗЕВ – НАЧАЛНИК УПРАВЛЕНИЕ
„Счетоводна организация и методология“ и
ВАНЯ ПАУНОВСКА – ГЛАВЕН СЧЕТОВОДИТЕЛ НА БНБ

ОТНОСНО: Образуване и разпределение на печалбата
на Българска народна банка за третото тримесечие на 1990 година

Господин ДРАГНЕВСКИ,

Отчетната схема за образуване и разпределение на печалбата на Българска народна банка за трето тримесечие на 1990 година – приложение № 1 е разработена в отсъствието на Указ 56 за стопанската дейност, Постановление № 19 от 19 май 1989 година на МС за приемане на Правилник за банките и Наредбата за стопанската сметка в БНБ утвърдена от Министерството на икономиката и планирането и председателя на БНБ.

От анализа на данните по баланса и схемата за образуване и разпределение на печалбата за трето тримесечие на 1990 година могат да се правят следните изводи:

А. По приходите

При разчет 738, 860 хил. лева са постъпили 736,667 хил. лева или в по-малко 2,193 хил. лева. Това се дължи на преведените по-късно лихви за ползуваните кредитни ресурси от търговските банки за времето от 21.06.1990 г. до 30.06.90 година след изтичането на деветмесечието. Неизпълнението на приходите е на 0,30 на сто. Постъпленията от лихви са от Министерство на икономиката и планирането в размер на 136,796 хил. лева и от търговските банки за предоставени кредитни ресурси в размер на 582,886 хил. лева. Тези данни отразяват изпълнението на приходите на Българска народна банка спрямо корегирания към деветмесечието разчет на 1990 година. Ако сравним изпълнението на приходите спрямо първоначалния разчет 549,000 хил. лева преизпълнението на приходите е 187,667 хил. лева или процент 134,18 на сто.

Б. По разходите:

При коригиран разчет на разходите за деветмесечието на 1990 година 260,547 хил. лева са отчетени 253,455 хил. лева или са изплатени в по-малко разходи за 7,093 хил. лева. По своя състав платените разходи се състоят от: платени лихви на ДСК в размер на 226,247 хил. лева и лихви по дългосрочни депозити на ДЗИ Централно управление и Булстрад в размер на 18,841 хил. лева.

Административно-управленските разходи, включително и амортизационните отчисления за деветмесечието на 1990 година са 4,657 хил. лева при корегиран разчет 5,096 хил. лева. Корекцията на разчета за АУР от 5,409 хил. лева за годината на 6,795 хил. лева се дължи на завишените разходи, които Българска народна банка плаща на някои търговски банки за поддържане на банкови обекти при тях, както и увеличението на разходите за посрещане на международни делегации на Международния валутен фонд, Световната банка, Европейската икономическа общност, Икономическата групировка към ООН за източноевропейските страни и Федералната система на САЩ. Всички тези разходи са за сметка на Българска народна банка.

При това положение за деветмесечието е реализирана икономия от 439 хил. лева.

За деветмесечието са реализирани други разходи в размер на 3,710 хил. лева в това число 3.419 хил. лева са извършени от Главна каса във връзка с направените емисии на банкноти и монети.

В. По финансови резултати:

През деветмесечието на 1990 година Българска народна банка е реализирала балансова печалба в размер на 483,212 хил. лева при корегиран разчет 478,313 хил. лева или е постигнато преизпълнение в размер на 4,899 хил. лева. Спрямо утвърденият първоначален разчет 368,291 хил. лева за годината преизпълнението е 114,992 х. лева или в процент 131,20 на сто. Преизпълнението се дължи главно на получени в повече от разчетните приходи от лихви в размер на 172,182 хил. лева, в това число лихви от държавния бюджет по оформения вътрешен дълг на МФ 42,296 хил. лева и лихви по предоставени кредитни ресурси на търговските банки – 129,886 хил. лева.

На база реализираната балансова печалба е преизпълнен и данъка върху печалбата спрямо първоначалния утвърден разчет от 220,975 хил. лева с 156,520 хил. лева или преизпълнението е 170,83 на сто.

За деветмесечието на 1990 година са отчислени от печалбата средства за паричните фондове на банката в размер на 97,467 хил. лева при корегиран разчет 96,506 хил. лева, или са отчислени в повече 961 хил. лева. Спрямо първоначално утвърдения разчет 54,111 хил. лева са отчислени в повече 43,356 хил. лева.

Отчисленията от печалбата за фонд „Запасен“ са в размер на 10 на сто и представлява 48,321 хил. лева, а за фонд „Кредитиране и дялово участие в левове“ отчисленията също са 10 на сто – 48,321 хил. лв. Като се има предвид, че балансовата печалба се облага с данък върху печалбата и за фондовете са заделени средства в размер на 20 на сто, то средствата за работна заплата на членовете на управителния съвет на БНБ, помощно-обслужващия персонал, охраната и средствата за стимулиране на трудовия колектив се осигуряват за сметка на необлагаемите приходи на БНБ от съучастие в други банки.

Нашето предложение е тези средства по разчет да се предвиждат от облагаемата балансова печалба на банката, за което предлагаме за фондовете на банката да се отчисляват 18 на сто от балансовата печалба.

Съгласно отчетната схема за образуване и разпределение на печалбата на Българска народна банка са отчислени средства за работна заплата на членовете на УС на БНБ, ПОП и охраната в размер на 140 хил. лева при корегиран разчет 139 хил. лева. Изплатените средства за работната заплата, съгласно чл. 91 от ППУСД за деветмесечието на 1990 година са 77 хил. лева.

Изплатените средства за работна заплата на служителите от Българска народна банка, съгласно чл. 91 от ППУСД за деветмесечието на 1990 година е 1,096 хил. лева при изплатен за 1989 година 1,218 хил. лева или са изплатени в по-малко 122 хил. лева, което в процент прави 90,02 на сто, поради което банката не начисли данък върху нарастването на средствата за работната заплата.

Отчислени са средствата за стимулиране на трудовия колектив за постигнати годишни резултати, целеви награди и резерв за работната заплата в размер на 8,104 хил. лева, които са разпределени съгласно чл. 9 ал. 1 от Вътрешни правила за организация на работната заплата в Българска народна банка.

На основание извършения анализ от данните за образуване и разпределение на печалбата на Българска народна банка по отчета за деветмесечието на 1990 година предлагаме управителния съвет да вземе следните

РЕШЕНИЯ:

1. Утвърждава отчетната схема за образуване и разпределение на печалбата на Българска народна банка за деветмесечието на 1990 година и приложените към нея справки, съгласно приложение № 1, 4, 5.

2. Утвърждава корегираната схема за разпределение на печалбата на Българска народна банка и приложените към нея справки № 1, 4, 5, съгласно направеното наше предложение с докладна записка до председателя на Българска народна банка.

Началник управление: *Ст. Млъзев*
Главен счетоводител: *В. Пауновска*

СХЕМА

за разпределение на печалбата на Българска народна банка

ПОКАЗАТЕЛИ	№ на реда	План	Отчет
1	2	3	4
1. Балансова печалба	1	478.313.250	483.211.696
2. Данък върху печалбата	2	382.650.600	377.495.179
3. Възстановени суми на банката по трудно събираеми и несъбираеми кредити от минали периоди	3		
4. Застраховки	4	3.750	5.377
5. Други отчисления по нормативни актове	5	-	

6. Фонд „Развитие и технологично обновяване“	6	750.000	750.000
7. Други парични фондове	7	95.755.500	96.716.848
8. Данък върху нарастването на средствата за работна заплата	8	852.000	-
9. Средства за работната заплата на членовете на управителния съвет на БНБ, помощно-обслужващия персонал и охраната	9	138.750	140.131
10. Средства за стимулиране на трудовия колектив за постигнати годишни резултати за целеви награди и за резерв за работна заплата	10	3.051.000	8.104.161

ГЛАВЕН СЧЕТОВОДИТЕЛ: *В. Пауновска*

НАЧАЛНИК УПРАВЛЕНИЕ: *Ст. Мльзев*

СПОМАГАТЕЛНА СПРАВКА

към схемата за разпределение на печалбата на народна банка

ПОКАЗАТЕЛИ	№ на реда	План	Отчет
1	2	3	4
I. ОБРАЗУВАНЕ НА БАЛАНСОВА ПЕЧАЛБА			
1. Парични постъпления от лихви, комисионни и друга дейност на банката:			
а) лихви	1	720.000.000	719.682.686
б) получени суми от неустойки, вреди и пропуснати доходи	2		
в) приходи от печалби от съвместни предприятия	3	6.110.250	11.342.722
г) комисионни	4		133.418
д) положителна нетна курсова разлика от дейността на банката	5		
е) други приходи	6	12.750.000	5.507.866
Всичко приходи: (р.1+р.2+р.3+р.4+р.5+р.6)	7	738.860.250	736.666.692
2. Разходи за банковата дейност:			
а) платени лихви	8	255.000.000	245.088.342
б) административно-управленски разходи, вкл. за амортизациите и разходите за трудови възнаграждения на граждани за извършени от тях услуги на банката, без средства за работна заплата на ръководителя на банката, неговите заместници и на членовете на управителния съвет и на изпълнителния съвет, които са служители на банката, както и възнагражденията на членовете на			

управителния съвет и контролния съвет	9	5.096.250	4.656.545
в) лихви за получени от ЦУ на БНБ кредитни ресурси	10		
г) лихви	11		
д) загуби от съвместни предприятия	12		
е) изплатени суми за неустойки, вреди и пропуснати доходи	13		
ж) разходи за комисионни	14		34
з) разходи за непокрита по фонд „Запасен“ отрицателна нетна курсова разлика от дейността на банката	15		
и) За специални резерви по фонд „Запасен“, съгласно чл. 6, ал. 2, т.5 От Правилника за банките	16		
к) други разходи	17	450.000	3.710.075
Всичко разходи: (р.8+р.9+р.10+р.11+р.12+р.13+р.14+ р.15+р.16+р.17)	18	260.547.000	253.454.996
3. Балансова печалба (р.7–р.18)		478.313.250	483.211.696
II. ОПРЕДЕЛЯНЕ РАЗМЕРА НА ДАНЪКА ВЪРХУ ПЕЧАЛБАТА			
1. Балансова печалба (р.19 от раздел I)	1	478.313.250	483.211.696
1. Печалба, получена от съучастия в дружествени фирми (съвместни предприятия)	2	6.110.250	11.342.722
3. Отписани вземания от други фирми и граждани	3		
4. Отчислени средства за фонд „Запасен“ – за специални резерви по реда на чл.6, ал. 2, т. 5 от Правилника за банките	4		
5. Разлика между платените и получените неустойки и обезщетения по договорите	5		
6. Облагаема печалбата (р.1-р.2+р.3-р.4+р.5)	6	472.203.000	471.868.974
7. Данък върху печалбата (р.6 по 80 на сто)	7	377.762.400	377.495.179
8. Данък върху печалбата за предходния период р.7 на справката от предходния период	8		202.979.651
9. Авансаво внесен данък през отчетния период	9		
10. Сума за довнасяне (р.7-р.8-р.9)	10		174.515.528
11. Сума за прихващане (р.8+р.9+р.7)	11		

ЗАБЕЛЕЖКА: Сумата по р. 7 от справката се нанася на ред 2 от схемата

ГЛАВЕН СЧЕТОВОДИТЕЛ: *В. Пауновска*

НАЧАЛНИК УПРАВЛЕНИЕ: *Ст. Млъзев*

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 17, л. 1–11. Оригинал. Машинопис.

№ 95

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА СЪЗДАВАНЕ ОТ 31 ДЕКЕМВРИ 1990 Г. НА КЛОНОВЕ НА БНБ В СОФИЯ, ПЛОВДИВ, ВАРНА И ПЛЕВЕН

София, 27 ноември 1990 г.

ПРОТОКОЛ № 82

Заседание на 27 ноември 1990 година

Заседават: Ив. Драгневски, Т. Чавдаров, Г. Колев, Г. Петков, Р. Нацева, Ат. Атанасов, Д. Ананиев, Я. Калъчева, Ст. Млъзев, Вл. Владимиров, Л. Филипов.

Отсъствуват:

Присъствуват:

Заседанието се откри в

Дневен ред:

1. Предложение за създаване на клонове на Българската народна банка

Докладва: Т. Чавдаров

По т. 1 от дневния ред, Управителният съвет взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Приема предложението за създаване до 31 декември 1990 година клонове на Българската народна банка в София, Пловдив, Варна и Плевен.

2. Възлага на група в състав Т. Чавдаров, В. Пауновска, Р. Нацева и Ат. Атанасов, да решаватвсички въпроси, възникнали при откриването и функционирането на клоновете на Българската народна банка.

[за] ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *Т. Чавдаров*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Св. Бисова*

Протокол № 82/27.11.90 г.
Получен от:
Т. Чавдаров
Р. Нацева
Ат. Атанасов
В. Пауновска
Ст. Кривошиев

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
г-н ИВАН ДРАГНЕВСКИ

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

от Тодор Чавдаров – първи зам.-председател на БНБ

Уважаеми г-н Драгневски,

С т. 1 на протокол № 54 на Управителния съвет на Българската народна банка от 03.09.1990 г. се възложи на работна група да внесе предложение за създаване на клонове на Българската народна банка в страната, за техните функции и връзките им с БНБ и търговските банки.

Както е известно, редица от функциите, които по принцип са прерогатив на националния

емисионен институт при създаването на двузвенната банкова система останаха да се осъществяват в значителна степен от търговските банки, бивши клонове на Българската народна банка. Анализът на сегашната практика показва тенденция на влошаване и силно изоставане в развитието на емисионната, касовата, разплащателната и други дейности. Така например, рязко се увеличи (почти два пъти) масата на наличните пари ангажирани в обслужване на касовата дейност на банките. Рязко се увеличи кръстосания превоз на налични пари между София – Главната каса на БНБ и търговските банки и клоновете им из страната. Търговските банки не са заинтересовани по никакъв начин да поддържат оптимален купюрен строеж на паричното обръщение и да се грижат за чистотата на банкнотното обръщение. За първите шест месеца на 1990 година банките са изтеглили от обръщение 85,6 млн. лева. А за същия период на м.г. са изтеглени от обръщение 137,7 млн. лева, при това при нарастване на паричната маса в обръщение с повече от един милиард лева. Налице е почти напълно спиране на операциите по покупка на благородни метали от граждани, която дейност по закон е прерогатив на националната банка.

Проучванията показват, че почти всички национални банки имат свои клонове и не без значение е и фактът, че Българската народна банка от своето създаване също винаги е имала клонове.

Във връзка с гореизложеното, комисията счита, че е необходимо да се пристъпи към откриване на клонове на Българската народна банка, на които да се възложат следните основни функции:

1. Създаване на резервния фонд на Българска народна банка и изпълнение на функциите по емисионно-касовата дейност, които за сега се изпълняват от търговските банки и техните клонове.

2. Осъществяване н функциите на Българска народна банка по регулиране на наличното парично обръщение и на купюрния строеж на парите в обръщение, както и изтеглянето от обръщение на негодните банкноти и монети.

3. Други функции, които ще бъдат възложени на БНБ със Закона за БНБ и Закона за банките.

Предвид на изложените съображения за необходимостта от създаване на поделения на Българската народна банка функциите, които ще осъществяват, както и наличието на подходящи сгради и подготвени банкови кадри, комисията предлага:

1. Да се пристъпи към създаването до 31.XII.1990 год. на клоновете на БНБ в София, Пловдив, Бургас, Варна и Плевен, като се направят необходимите постъпки пред местните органи на властта за връщане на БНБ на бившите ѝ сгради, а за София се търси приемливо решение с двете търговски банки настанени в сградата на БНБ. Тъй като много от сградите се нуждаят от ремонт, предлагам временно клоновете да функционират в сградите на търговските банки, бивши клонове на БНБ, за което да се сключи договор за наем на сградите.

2. Численият състав на всяко поделение да се определи съобразно обема на работата и дейностите, които ще извършва.

3. Поделенията на Българската народна банка да бъдат на вътрешно-стопанска сметка, като приходите и разходите по дейността им се включват в схемата за образуване и разпределение на печалбата на Българската народна банка. При определяне на щата, за поделението да се използват и критериите и показателите за поделение на банка I-ва група (Сборника за материалите по новата система от основни заплати).

4. Управителният съвет на БНБ възлага на група в състав: първия зам.-председател, главния счетоводител на БНБ, началника на управление „Емисионно“ и началника на управление „Електронизация и икономическа статистика“ да решават всички възникнали оперативни въпроси по откриването и функционирането на банковите клонове.

Приложение:

Обосновка за разкриване на банкови клонове на БНБ в София, Пловдив, Бургас, Варна и Плевен.

София, 13.11.1990 год.

ПЪРВИ ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ: *Т. Чавдаров*

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 17, л. 148–151. Оригинал. Машинопис.

№ 96

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА СТРУКТУРНИ И КАДРОВИ ПРОМЕНИ В БАНКАТА

София, 3 декември 1990 г.

ПРОТОКОЛ № 83

Заседание на 3 декември 1990 година

Заседават: Ив. Драгневски, Т. Чавдаров, Г. Колев, Г. Петков, Р. Нацева, Ат. Атанасов, Д. Ананиев, Я. Калъчева, Ст. Млъзев, Вл. Владимиров, Л. Иванов, В. Василева, В. Пауновска

Отсъствуват:

Присъствуват:

Заседанието се откри в 9 часа

Дневен ред:

1. Обсъждане на структурни и кадрови промени в Българската народна банка.

Докладва: Ив. Драгневски

По т. 1 от дневния ред, Управителният съвет взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Възлага на Тодор Чавдаров до 20.12.1990 година да внесе предложение за поемане от Българската народна банка на онези функции на Българската външно-търговска банка, които са присъщи на Централната банка.

2. Възлага на Янка Калъчева до 20.12.1990 година да направи предложение за формиране към управление „Банкови операции“ звено за посредническа и информационна дейност по реализиране на краткосрочни парични операции в лева между банките.

3. Възлага на Андрей Зарев да организира и ръководи звено „Валутен пазар“ към Българската народна банка на основата на специалистите в сдружение „Валутни търгове“ и информира Управителния съвет до 20.12.1990 г.

Звеното да бъде в състава на управление „Международно сътрудничество и международни финансови организации“.

4. Определя Стилиян Вътев за ръководител на управление „Международно сътрудничество и международни финансови организации“.

5. Възлага на Димитър Ананиев, съвместно с Българската външнотърговска банка да направи предложение за прекратяване дейността на сдружение „Валутни търгове“.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *Ив. Драгневски*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Св. Бисова*

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 17, л. 152. Оригинал. Машинопис.

2.2. АНАЛИЗИ И ПОЛИТИКИ

2.2.1. Отчети и доклади на БНБ

№ 97

ОТЧЕТ ЗА ДЕЙНОСТТА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ПРЕЗ 1952 ГОДИНА

София, 16 март 1953 г.

Строго поверително

№ П-52

О Т Ч Е Т

на

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

за дейността ѝ през 1952 година

През изтеклата 1952 година, под ръководството на Българската комунистическа партия, начело с другаря Вълко Червенков и при решаващата помощ на великия Съветски Съюз, бяха постигнати големи успехи в социалистическото развитие на нашата страна.

В общия подем на народното стопанство Българската народна банка не остана назад. При най-близкото ръководство на Партията и Правителството и лично на другаря Вълко Червенков, Банката укрепна напълно организационно и се затвърди като емисионен, разчетен и кредитен център на народното стопанство, заставайки на достиженията и опита на Госбанк, като използува напълно непосредствената помощ на Съветското правителство в лицето на др. Андрей Тимофеевич Кузнецов.

Контролът чрез лева се засили, с което се спомогна за утвърждаването на касовата, разчетната, плановата и договорната дисциплина; укрепи се стопанският разчет.

I. ДЕЙНОСТИ НА БАНКАТА

Кредитиране

През отчетната година кредитната дейност на Банката бележи чувствителни успехи.

Подобри се планирането на кредитите и изпълнението на кредитния план. Задълбочи се проучването на кредитните нужди на предприятията. Засили се въздействието чрез кредитите над стопанските организации. Контролът чрез лева започна да се използува още по-успешно като средство за внедряване на стопанския разчет.

[...]

За отбелязване е, че докато ползуваните заеми от предприятията от държавния сектор спрямо общата сума на заемите са нарастнали абсолютно с 13% и относително с 2,7%, то заемите на предприятията от кооперативния сектор са нарастнали абсолютно само с 1%, а относително са намалели с 2,6%.

[...]

Докато заемите на вътрешната търговия, държавна и кооперативна, са се увеличили с 616 млн. лева, на външната търговия – с 89 млн. лева и на хранителната промишленост – със 161 млн. лева, то при леката промишленост същите намаляват със 175 млн. лева, при кооперативната хранителна промишленост – със 154 млн. лева и при тежката промишленост – с 52 млн. лева.

Увеличението на заемите при вътрешната търговия се явява в резултат на: а) увеличаване дните на обращаемостта на стоките в търговията на едро и дребно и б) увеличаване свръхнормативните запаси от стоки при търговските организации на едро.

Увеличаването дните на обращаемостта на стоките доведе до намаляване дяловото участие със собствени средства в стоки на държавните търговски организации от 30% на 25%. Това доведе до намаляване на дяловото участие със собствени средства в стоки и при кооперациите.

[...]

Съответно с намалението на дяловото участие със собствени средства на търговските предприятия и с увеличаване наличието на стоки при същите се увеличиха и кредитите от Банката.

Министерството на вътрешната търговия и Централният кооперативен съюз прокараха увеличаването дните на обращаемостта на стоките, с оглед да се дадело възможност на търговските организации, при новите условия на разгърната търговия, да се устроят съгласно изискванията на същата. Това не се оправда. Увеличаването дните на обращаемостта на стоките отклони вниманието на ръководителите на тия организации от действителните им недъзи.

В резултат на това недъзите в търговските организации не само останаха, но и се засилиха. Напоследък в търговията се явяват същите затруднения, каквито съществуваха преди увеличаване от Правителството дните на обращаемостта на стоките.

Заемите за свръхнормативни запаси при търговските организации на едро през течение на годината нарастнаха с 1 135 млн. лева. Това нарастване се явява в резултат на несъответствието между стоковите фондове и фондовете за обращение, включително и предвидените запаси за държавния резерв. Едно такова положение е обяснимо и можеше да бъде търпяно като временно явление в резултат на премахване на купонната система и установяване на разгърната културна социалистическа търговия. Но като постоянно явление един такъв разрив в планирането е недопустим и крайно вреден. Здравите принципи на социалистическото планово стопанство изискват ликвидирането в най-скоро време на такива разриви. От друга страна изискванията на здравото парично обращение налагат стоките от свръхнормативните запаси при търговските организации на едро да бъдат ликвидирани, като същите се приемат от държавния резерв.

При външната търговия заемите са нарастнали с 89 млн. лева главно поради ликвидиране собствените средства на вносно-износните предприятия, вземането им в държавния бюджет и снабдяването на тия предприятия с оборотни средства изключително по пътя на краткосрочно кредитиране.

Увеличението на заемите при държавната хранителна промишленост се дължи преди всичко на прехвърляне през годината на кооперативни промишлени предприятия към държавния сектор, както се вижда от таблицата. Намалението на заемите на кооперативната хранителна промишленост почти напълно компенсира увеличението на заемите при държавната хранителна промишленост.

Намалението на заемите при леката промишленост през течение на годината се явява в резултат на неизпълнение плана за доставка на памук и други суровини, а също и на намаляване ликвидационните заеми за свръхнормативни запаси.

При тежката промишленост намалението на заемите се явява предимно при заемите за свръхнормативни запаси.

[...]

От таблицата се вижда, че през отделните тримесечия на 1952 година има неизпълнение на кредитния план. Най-голямо е неизпълнението през IV-то тримесечие – 13%. Превишение на плана се отбелязва само през II-то тримесечие 1% и се дължи на наличието на просрочени заеми.

По отделните министерства и ведомства отклоненията в изпълнението на кредитния план са значително по-големи. Така, кредитите на предприятията на Министерството на леката промишленост през IV-то тримесечие са използувани само в размер на 52% от запланираното, а тези на неподведомствените предприятия – 208%. Това говори, че Централното управление на банката недостатъчно добре е провело работата по изработване на кредитния план и не е упражнило ефикасен контрол върху дейността на банковите клонове при провеждане на кредитната им дейност.

Нереалното планиране на кредитите се изразява в следното:

Някои управители на банкови клонове не са обезпечили своевременно представяне от предприятията на производствено-финансови и търговско-финансови планове, а представените такива в много случаи не са проучвани основно и задълбочено.

Управителите на клоновете и инспекторите по кредита общо взето не са проучвали основно дейността на отделните предприятия, не опознават технологическите процеси. Това пречи да извършват задълбочен критичен анализ на представените от предприятията кредитни заявки.

[...]

Началниците на кредитните управления при Централното управление на банката не са положили достатъчно труд през течение на годината да опознаят основно дейността на поверените им в кредитно отношение министерства и ведомства. Това е довело до недостатъчно задълбочаване в работата им и приемане на вяра представените кредитни заявки и устни обяснения на представителите на министерствата и ведомствата при изработване на кредитния план. Така например, Централният кооперативен съюз за III-то тримесечие е представил за базите си заявка за 277 млн. лева, Централното управление на банката на око е намалило сумата на 218,7 млн. лева, а са използувани само 193,7 млн. лева.

Началникът на Планово-икономическото управление и съответният заместник-председател, които трябва да обединят проекта за кредитния план, все още не са обхванали напълно състоянието на отделните отрасли и са допускали проекто-кредитните планове да се съставят механически и в някои случаи да не са обвързани с народостопанския план.

Значителните отклонения от кредитните лимити при изпълнение на кредитния план за някои предприятия се явяват като резултат и на ненапълно укрепналата още работа на Централното управление и на липсата на стил в работата му, на какъвто ни учи др. Вълко Червенков.

Във връзка с кредитирането все още има въпроси, неуяснени на банковите клонове, а даже и на самите началници на кредитни управления. Така например, не е изяснен въпросът за вътрешно-тримесечните лимити, въпросът за кредитиране със заеми за сезонни разходи в промишлените предприятия, заеми за сезонни запаси, които често се смесват със заеми за временни нужди.

От страна на кредитните управления не е провеждан постоянен и ефикасен контрол върху управителите на банковите клонове и инспекторите по кредита за правилно кредитиране на предприятията; не е търсена отговорност от управителите, допуснали нарушение на кредитната дисциплина.

Освен това, като съществена пречка за неизползуване кредитните лимити бе и обстоятелството, че много предприятия не бяха снабдени с изискуемите се собствени оборотни средства.

Управителите на банковите клонове не само, че в много случаи не са познавали положението в предприятията, но не са вземали съответни мерки да въздействуват на ръководителите на същите за изправяне на нередностите, като за целта използуват помощта на съответните организации в предприятията, местните органи на държавата и тая на висшестоящите организации. Същите не всякога са сигнализирали своевременно пред Централното управление на банката за констатираните нередности в предприятията.

[...]

Една от основните слабости при кредитирането е допусната при заемите за допълване норматива на оборотните средства, като е нарушен принципът на целевостта на заемите. Предприятията при народните съвети трябваше през течение на 1952 година напълно да бъдат снабдени със собствени оборотни средства. Централното управление на банката и кредитните управления не обърнаха необходимото внимание още в началото на 1952 година на тоя въпрос и не взеха съответните мерки чрез ефикасен контрол от страна на банковите клонове да се обезпечи попълването на тия средства. В резултат на това в края на 1952 година много от тия предприятия са с непопълнени собствени оборотни средства, което наложи Министерският съвет да продължи този срок до края на първото полугодие на 1953 година. Слабости от страна на Централното управление и кредитните управления се допуснаха във връзка с кредитиране за допълване собствените оборотни средства на кооперациите от системата на Централния кооперативен съюз и на занаятчийските кооперации. Минималното дялово участие на кооперациите от системата на Централния кооперативен съюз със собствени оборотни средства за попълване норматива е определено на 7%. Централното управление на банката и управление „Кооперативен кредит“ не се занимаха с тоя въпрос и не взеха мерки да се осигури набирането на това минимално участие със собствени оборотни средства в предвидения тригодишен срок в т. 14 от II-то приложение на 218-то постановление за преустройство на банковата система.

[...]

Централното управление на банката съвсем не взе под внимание, че трудово-кооперативните занаятчийски кооперации в най-скоро време трябва да се снабдят със собствени оборотни средства и да провеждат нормалната си дейност изключително с такива. В резултат на това се до-

пусна много трудово-производителни занаятчийски кооперации да работят с минимално изискуемите се собствени средства, а някои от тях да не разполагат и с тоя минимум. Едва през второто полугодие, след като се обърна внимание от др. Червенков, се вземаха по-сериозни мерки да се въздействува върху занаятчийските кооперации за снабдяването им със собствени оборотни средства.

Заемите по стокооборота представляват най-голямата част от целевите заеми. Централното управление на банката и кредитните управления дадоха конкретни указания за провеждане кредитирането по стокооборота. Чрез специални бригади, изпращани по клоновете на Банката, беше разясняван тоя начин на кредитиране и проконтролирано правилното провеждане на същото. Въпреки това, и тук се допуснаха сериозни слабости, както от страна на Централното управление и кредитните управления, така и от клоновете на Банката. Председателят на Централното управление, въпреки че разполагаше с материали, които показваха какви са най-новите достижения на Госбанк за кредитиране по стокооборота, не постави като задача бързото проучване на тия материали и съпоставяне с условията в нашата страна, за да се въведе съответното подобрение при кредитирането по стокооборота. Началниците на управления „Търговски кредит“ и „Кооперативен кредит“ и самият заместник-председател, завеждащ кредитните управления, не проучиха теоретически въпросите за кредитирането по стокооборота, не изследваха при нашите условия какви са нуждите и възможностите при тоя вид кредитиране, за да излязат своевременно с предложение за отстраняване на констатираните несъобразности и въвеждане на по-ефикасни и целесъобразни форми за кредитиране по стокооборота, както и да проведат в ежедневната си оперативна работа решителна борба и контрол за отстраняване нередностите в работата на банковите клонове при кредитирането по стокооборота. В резултат на недостатъците в работата на тези кредитни управления, много от клоновете само формално кредитират по стокооборота. Указание за това е, че в много клонове не се спазват сроковете за регулиране на сметките. Регулирането се извършва служебно, без да участвуват съответните отговорни представители на предприятията и не се отнася в просрочие веднага след регулирането необезпечената част от кредитите.

При заемите за сезонни запаси се постигнаха значителни успехи по отношение целевото им определяне и срочното им възвръщане. Но и тук се допуснаха, както от страна на Централното управление, така и от кредитните управления, сериозни слабости.

Въпреки отделните сигнали, които беше получил Председателят на Централното управление, че има смесване при кредитирането на сезонните запаси със свръхнормативните, същият се ограничи само с даване на общи указания за разграничаване на тези видове запаси и кредитиране отделно на всеки от тях, без да проведе контрол за изпълнението на това нареждане от кредитните управления.

Началниците на кредитните управления и завеждащият ги заместник-председател не бяха наясно за разликата, която съществува при сезонните запаси и свръхнормативните такива, като са давали указания до клоновете, даже и вносните материали, които нямат сезонен характер и са в по-голям размер от норматива, да бъдат кредитирани като сезонни запаси. Началниците на кредитните управления не се замислиха върху неизяснените въпроси по кредитирането на сезонните запаси и тогава, когато им се обърна внимание върху същите, не проучиха тези въпроси, не ги разработиха и не вземаха бързи мерки за оправяне работата на клоновете във връзка с кредитирането за сезонни запаси. Банковите клонове от своя страна също допуснаха сериозни слабости по кредитирането на сезонните запаси. В много случаи те не са вземали срочни задължителни с точно определени срокове, съответствуващи на сезонния характер на запасите.

По заемите за сезонни разходи Централното управление допусна тая основна слабост, че не проучи при кои случаи, особено при промишлеността, трябва да се практикува тоя вид заеми. Кредитните управления и съответният заместник-председател, които имат като основна задача проучването въпросите по кредитирането, също не погледнаха по-сериозно към този въпрос, оставиха го неуяснен и създадоха значителни затруднения на банковите клонове.

Разчетните заеми са увеличени на 31.XII.1952 година в сравнение с 31.XII.1951 г. с 260 млн. лева.

Увеличаването на тия заеми е оправдано, но то не е ставало равномерно, а на скокове – към края на всяко тримесечие се явява чувствително увеличение и след това спадане.

[...]

Скокообразното увеличение на разчетните заеми е указателно. То показва, че промишлените предприятия и търговските организации на едро през течение на тримесечието изостават в изпълнение на плановете си, а в края на тримесечието щурмуват, за да догонят изпълнението на същите.

Централното управление на банката не анализира своевременно цифрите по разчетните заеми, не разкри тази щурмовщина, за да вземе съответни мерки, чрез които да се подпомогнат предприятията за равномерното изпълнение на плановете.

Като недостатък на Централното управление по този вид заеми може да се отбележи, че същото не проучи и досега не е въвело заемите за акредитиви и особени сметки.

Между различните видове заеми особено място заемат заемите за ликвидационните свръхнормативни запаси. Те се явяват като временно положение по кредитирането, непредвидено в кредитната дейност на Българската народна банка, съгласно 218-то постановление за преустройство на банковата система. С тези заеми се покри нуждата от оборотни средства на предприятията за наличните стокови и други материални ценности, в повече от определените им нормативи при преоформяване на заемите, съгласно 218-то постановление.

С тия свръхнормативни запаси трябваше да се ликвидира, за което предприятията съставиха календарно-погасителни планове. Според тия планове заемите за ликвидиране свръхнормативните запаси от 1.190 млн. лева на 31.XII.1951 г. се намалиха на 31.XII.1952 г. на 107 млн. лева. В случая трябва да се отбележи, че намаляването на тоя вид заеми не отразява действителното положение на ликвидационните свръхнормативни запаси. Запасите не се намаляват в същата степен, в каквато се намаляват заемите срещу тях, а в някои случаи тия запаси се и увеличават.

Кредитните управления при Централното управление не следяха системно работата на банковите клонове по ликвидиране на тия запаси – отнесоха се съвсем формално по този въпрос, като смятаха за задоволителна работата на банковите клонове и приемаха за своя задача само ликвидирането на тия заеми, а не и на фактическите запаси.

Управителите на банковите клонове, началниците на кредитните управления и Централното управление не вземаха съответните мерки, за да се поведе решителна борба против едно такова положение, несъответствуващо на плановото развитие на народното стопанство. Централното управление на много пъти се е занимавало с този въпрос, но решенията му винаги са се изразявали във формални мероприятия, като например, внасяне предложения пред Министерския съвет за задължаване съответните министри да ликвидират в срок свръхнормативните запаси, без да се подходи практически чрез един по-усилен контрол и въздействие, конкретно за всяко отделно предприятие и ведомство, за да се спомогне за ликвидиране на тия запаси. Подобен подход по въпроса за ликвидиране на тези свръхнормативни запаси имаха и всички кредитни управления при Централното управление, както и управителите на банковите клонове и инспекторите по кредита при тях.

Значителен дял от кредитите на Българска народна банка заемат просрочените заеми. Просрочените заеми се явяват като нередно положение в кредитната дейност на Банката и колкото е по-голям техният размер, толкова са по-големи слабостите и недостатъците в работата, както на ръководните, така и на изпълнителните органи на Българска народна банка.

[...]

От таблицата се вижда, че през годината просрочените заеми са се увеличили с 204 млн. лева или 46,7% в сравнение с края на 1951 г.

Увеличението на просрочените заеми, както се каза, се явява в резултат на нередностите в предприятията, срещу които банковите органи не са водили задоволителна системна борба.

В редица случаи управителите на банковите клонове и инспекторите по кредита при същите не вземаха навреме мерки и не проведоха достатъчен контрол срещу неритмичното и некомплектувано снабдяване с основни и спомагателни материали на предприятията, срещу удължаване процеса на производството и нарушаване по такъв начин нормативите за незавършено производство, срещу неизпълнение плана за реализация на готовата продукция.

Като най-характерен пример може да се посочи Слаботоковият завод „Климент Ворошилов“, София, където е допуснато свръхнормативните запаси към 30.XI.1952 г. да възлезат на

20.846.000 лева, а просрочените заеми на 4.715.000 лева.

[...]

Просрочие на заемите се явяваше и вследствие отклоняване на оборотни средства на предприятията в загуби, кражби и начети на отчетниците към тях. В много случаи управителите на банковите клонове не водиха системна борба за предотвратяване такива отклонения на оборотни средства, а началниците на кредитните управления и съответният заместник-председател не въздействуваха върху управителите на банковите клонове за провеждане на този контрол.

Много от управителите на банковите клонове не са организирали системен контрол върху предприятията във връзка с изпълнението на производствено-финансовите и търговско-финансовите планове.

Това е допринесло предприятията да изостават в изпълнението на плановете си, което също е водило до натрупване на свръхнормативни запаси и други нередности, в резултат на което тия предприятия са просрочвали заемите си.

Като доказателство на казаното се явява фактът, че търговските организации, които през отчетната година изпълняваха плана си по стокооборота, снижиха просрочието на заемите си от 4,5% на 31 декември 1951 година на 0,4% до края на 1952 година.

Там, където управителите на банковите клонове са водили борба за намаляване на просрочията, това се е постигало. Така например, управителят на Коларовградския банков клон, в резултат на проведената борба в това направление е успял да намали просрочените заеми от 18% през I-то тримесечие на 1% към края на отчетната година.

Отрицателното отражение на просрочието на заемите за народното стопанство е голямо. Същите се отразяват извънредно неблагоприятно върху обращаемостта на банковите заеми.

През отчетната година освен посочените слабости, Банката е допущала и редица други такива.

Не са малко случаите, при които управителите на банковите клонове и инспекторите по кредита са нарушавали т. 31 от 218-то постановление за преустройството на банковата система – разрешавали са заеми не в съответствие с фактическото изпълнение на производствените и търговски планове на предприятията. Така например, за II-то тримесечие разрешените кредити на Централния кооперативен съюз при изпълнение на плана 93%, възлизат на 108%.

Нещо повече, има отделни служби, при които банковите клонове са кредитирали отделни предприятия, без същите да имат производствено-финансови или търговско-финансови планове.

Управителите на банковите клонове, с малко изключения, не са изпълнили изискванията на 218-то постановление, при кредитиране на предприятията същите да имат съответно сключени договори. А там, където са представяни такива, отношението на управителите към тия договори е било формално, задоволявали са се и с такива договори, които не са отговаряли на изискванията на наредбата за договорите за изпълнение на доставки и извършване на работи и услуги. Началниците на кредитните управления и заместник-председателят, ръководещ работата по кредитирането, въпреки че са знаели за тази неудовлетворителна работа на банковите клонове във връзка със спазването на договорната дисциплина, не са вземали съответни мерки, за да пресекат това благодушно и безотговорно отношение на управителите на банковите клонове към договорната дисциплина.

При отпускане на заемите управителите на банковите клонове са спазвали строго да има обезпечение от стокови и други материални ценности. Неудовлетворителната им работа по обезпечеността на заемите се дължи на недостатъчната борба за своевременното възстановяване на явилото се впоследствие необезпечение, в резултат на отклоняване на оборотни средства в загуби, кражби, начети, дебитори и др.

[...]

От таблицата се вижда, че при някои ведомства, като например при кооперациите от системата на Централния кооперативен съюз, Министерство на доставките и хранителната промишленост, Министерство на земеделието и др., към края на отчетната година имат заеми, останали без обезпечение. Управителите на банковите клонове не са осигурили своевременно получаване на отчетни материали от предприятията за обезпечеността на заемите, както и срочното им анализиране за установяване на необезпечеността и вземане своевременно мерки за ликвидирането ѝ.

[...]

Все още има управители на банкови клонове, които при проверка на обезпечеността на банковите заеми не вземат под внимание наличието на негодни, повредени, демодирани, непласируеми стокови и други материални ценности и не искат от Централното управление разрешение, същите да бъдат изключени от състава на кредитираните ценности.

Една от основните слабости на предприятията, спъваща нормалната им дейност, е лошата оперативна и счетоводна отчетност.

Система е да не се представят с месеци балансите и други отчетни материали.

[...]

Има много управители на банкови клонове, които не съзнават, че отнасяйки се равнодушно към нередностите по счетоводната и оперативна отчетност, стават съучастници за безпорядъка в същата.

Допуснатите слабости от Централното управление, кредитните управления и банковите клонове по кредитирането на предприятията са големи. Но и напредъкът във връзка с кредитирането в сравнение с 1951 г. е значителен. Това особено ярко изпъква от постигнатите резултати по ускоряване обращаемостта на банковите заеми.

[...]

Индивидуални заеми

Освен редовната кредитна дейност, на Българската народна банка е възложена задачата да ликвидира с последиците от кредитната дейност, провеждана в миналото от банките, които бяха ликвидирани със закона за национализиране на банките и от популярните банки, които с 218-то постановление се превърнаха в клонове на Българска народна банка.

[...]

Неизпълнението плана за събиране на индивидуалните заеми се дължи значително на това, че началникът на управление „Безналични разчети“ и съответният зам.-председател не отдадоха сериозно внимание на този въпрос, не поставиха пред управителите на банковите клонове въпроса за изпълнение плана по ликвидиране на индивидуалните заеми, като план от първостепенно значение и не проведоха съответното оперативно ръководство и контрол за 100% изпълнение на плана. Председателят на Централното управление също изпусна този въпрос. Същият обърна съответно внимание по събирането на индивидуалните заеми много късно – едва през втората половина на годината, когато вече беше невъзможно да се догони изпуснатото.

[...]

Емисионна и касова дейност

[...]

През 1952 година са постъпили в Банката налични пари общо 12.952.000.000 лева, или с 1.587.000 000 лева повече, отколкото през 1951 година, а са излезли 13.130.000.000 лева, или с 1.546.000.000 лева повече, отколкото през 1951 година.

В тия суми са включени само приходи и разходи по касовия план, без да са отразени изтеглените от обращение пари при паричната реформа.

Увеличението на прихода през I-то тримесечие на 1952 година в сравнение със същото тримесечие на 1951 година се дължи на увеличение стокооборота, предизвикано до известна степен от слуховете за обмяна на парите във връзка с паричната реформа в Румъния.

Увеличението на приходите и разходите през втората половина на 1952 година, особено по § 1 по прихода – „Търговска дейност“ и § 1 по разхода – „Заплати“, е свързано главно с паричната реформа, увеличение на заплатите, повишение покупателната способност на населението и пр.

През I-то тримесечие разходите са значително по-малки, защото заплатите за м. декември 1951 година се изплатиха на 30.XII.1951 година, вместо след 1.I.1952 година. През това тримесечие, поради сезонните условия, се извършиха и най-малко разходи за изкупуване на селскостопански произведения.

През II-то тримесечие планът за разходите е превишен с 382.000.000 лева. Превишението се дължи главно на изплатени в повече заплати – 148.000.000 лева, поради увеличението на заплатите с 405-то постановление на Министерския съвет и ЦК на БКП за паричната реформа и на из-

платените в повече по § 10 – „Усилване наличността на ДСК“ 102.000.000 лева, поради усиленото теглене на влоговете.

[...]

През III-то тримесечие е реализирано превишение на разходите с 355.000.000 лева, което се компенсира с превишение по приходите от 354.000.000 лева така, че планът за емисията е изпълнен 100,4%. Общото преизпълнение по прихода се дължи главно на § 1 – „Търговска дейност“, който е преизпълнен с 241.000.000 лева, а по разхода – на § 1 – „Заплати“ и § 10 – „Усилване наличността на ДСК“. По първия от тези параграфи са изразходвани в повече 162.000.000 лева, а по втория – 166.000.000 лева.

През IV-то тримесечие са изразходвани в повече от плана 126.000.000 лева, а са постъпили в повече 154/5.000.000 лева. Превишенията в прихода и разхода до голяма степен се компенсират и не оказват съществено влияние върху емисията.

Сериозните отклонения в приходната и разходна част на касовия план през III-то и IV-то тримесечие се дължат главно на това, че началникът на Планово-икономическо управление и съответният заместник-председател, а също и Централното управление на банката не дооцениха последствията, които паричната реформа ще даде. В резултат на това касовият план на Банката се състави не напълно задоволително.

В относителното тегло на отделните параграфи спрямо общите суми на приходите и разходите през 1952 година няма голямо изменение освен увеличението на постъпленията по § 1 – „Търговска дейност“, който от 65,2% се увеличава на 69,9%. Постъпленията от индивидуалната спестовност при Банката значително се намалиха поради прехвърляне на влоговете от Българска народна банка в Държавна спестовна каса.

По сума постъпленията по § 1 – „Търговска дейност“ са нарастнали през 1952 година с около 1,6 милиарда лева. Приблизително толкова е и увеличението на приходите изобщо. Както по сума, така и по относително тегло бележат увеличение разходите по § 1 – „Заплати“, поради увеличение на заплатите по 405-то постановление на Министерския съвет и ЦК на БКП за провеждане на паричната реформа и увеличение броя на работниците и служителите през годината с 38.768 души. Намаление бележат разходите за изплащане на пенсии, поради прехвърляне на тази дейност към Държавна спестовна каса.

Общо взето, [...] касовият план относно емисионния резултат е изпълнен почти 100%, но по отделните параграфи изпълнението дава значително отклонение. Тия отклонения са още по-големи в касовите планове на отделните банкови клонове.

Отклоненията в изпълнение отделните параграфи по касовия план общо на Банката и в касовите планове на банковите клонове са указание за сериозни слабости по съставянето и изпълнението на касовия план. Емисионно-касовото управление все още не е овладяло въпросите по планиране касовата дейност на Българската народна банка. Това намери отражение и в работата на управителите на банковите клонове по съставяне на касовия план. Същите в много случаи не успяха да организират навременното представяне от предприятията, организациите и учрежденията на необходимите сведения във връзка със съставяне на касовия план. Материалите, които са получавани за целта, в много случаи не са бивали подлагани на задълбочена преценка и съответно коригиране, за да се изготви проект за касовия план на банковия клон, отговарящ на действителните нужди. Забелязва се вредната тенденция в доста управители на банкови клонове да изработват занижени проекто-касови планове, за да гарантират при всички условия тяхното изпълнение и преизпълнение. Началникът на Емисионно-касовото управление и съответният заместник-председател, виждайки тия нередности в банковите клонове и вредните тенденции на управителите на банковите клонове, не са отдавали необходимото внимание по тях и не са водили борба за ликвидирането им. Нещо повече, началникът на Емисионно-касово управление, както и съответният заместник-председател, са се примирявали да наблюдават как службите при Управлението, вместо да контролират изпълнението на касовия план чрез разрешаване тегленето на суми от запасната каса, не са провеждали такъв контрол. Разрешавали са при всички условия тегления на суми от запасната каса и на дело са се превръщали в регистратори на исканията на банковите клонове.

Емисионно-касово управление, съответният заместник-председател и Председателят на Централното управление на Банката не подпомогнаха достатъчно съответните банкови органи по

места за правилно провеждане работата по планирането и изпълнението на касовия план. Вярно е, че през течение на годината в задачите на бригадите за подпомагане банковите клонове бяха включени и въпросите по планиране и изпълнение на касовия план, но слабостта се състои предимно в това, че своевременно не се разгледаха всички излезли на повърхността недостатъци от приложението на директивата за касовото планиране и не се подработиха въпросите, за да се направят съответните изменения, които да подобрят съставянето и изпълнението на касовия план.

Началникът на Емисионно-касовото управление и съответният заместник-председател не обезпечиха ежедневно ръководство и здрав ежедневен контрол по изпълнение на касовия план през течение на годината. Заместник-председателят, ръководещ работата на Емисионно-касовото управление, допускаше тримесечните касови планове да се разбиват по месеци формално. Председателят на Централното управление не взема съответни мерки, за да се прекрати вредната практика тия планове да се дават на клоновете за изпълнение, без да се одобряват от Централното управление на банката.

Работата на управителите на банковите клонове и на Емисионно-касовото управление по укрепване на касовата дисциплина също не беше на необходимата висота. Емисионно-касовото управление не упражни достатъчен контрол за редовното извършване от страна на банковите клонове касови проверки в предприятията, учрежденията и организациите.

[...]

Паричната реформа

С постановление № 405 от 10 май 1952 година Партията и Правителството постановиха провеждането на парична реформа, премахване на купонната система за снабдяване с продоволствени стоки и снижение единните държавни цени на дребно на стоките за широко потребление.

Извършване обмяната на старите пари срещу нови беше възложено на Българската народна банка.

В изпълнение на тази задача Банката, с помощта на народните съвети, организира 3.830 обменителни пункта, на които в течение на 4 дни бяха обменени около 160 млн. парични знаци на сума към 34 милиарда лева от 1.762.496 обменители.

Обмяната на парите беше извършена в установения от Правителството срок, без прекъсване редовната дейност на Банката по кредитирането, изплащането на заплатите, отпускането на налични пари за изкупуване на селскостопански произведения и др.

Заедно с обмяната на парите през дните на реформата Банката преоцени всички намиращи се в нея заемни, разчетни, влогови и други сметки, на общ брой 44.680. В този брой не са включени сметките по влоговете и индивидуалните заеми.

За резултата на паричната реформа е даден подробен отчетен доклад на Председателя до Министерския съвет.

Отчетните данни от обмяната на парите показват, че паричната реформа нанесе сериозен удар върху материалната база на капиталистическите елементи у нас, а временните жертви на широките маси на населението бяха малки и се компенсираха многократно от увеличението на заплатите и последователните две снижения на цените през 1952 година.

69% от обменителите са обменили едва 19% от общата сума на обменените пари, а само 8% от обменителите са обменили 43% от обменените пари.

[...]

Паричната реформа укрепи паричното обращение, изчисти го от излишните пари и повиши покупателната стойност на лева – създаде се възможност за преминаване към свободна търговия по единни държавни цени на дребно и за разширяване стокооборота, а така също за подобряване касовото планиране и регулирането на паричното обращение.

Контрол по фонда на работната заплата

[...]

През 1952 година начислените суми по фонда на работната заплата възлизат на обща сума 5.478 млн. лева, а през 1951 година са били 4.339 млн. лева, или увеличение с 1.139 млн. лева.

Увеличението се дължи на повишаване заплатите по 405-то постановление на Министерския съвет и ЦК на БКП от 1952 година за паричната реформа, на разширяване обсега на контро-

ла по фонда на работната заплата със 793-то постановление и на увеличаване броя на работниците през 1952 година.

[...]

Значителният процент на икономии по фонда, въпреки големите преразходи, допуснати от Министерството на леката и Министерството на тежката промишленост през III-то и IV-то тримесечия на 1952 година, показва, че са спускани завишени планове по фонда. Особено завишени са били фондовете на работната заплата на предприятията от местната и кооперативна промишленост и по несписъчния състав за всички ведомства.

[...]

Намалението на икономиите през 1952 година се дължи на по-реално определените фондове на работната заплата през втората половина на годината.

Въпреки че общо по фонда на работната заплата са реализирани икономии, отделните предприятия към министерствата и ведомствата са допуснали значителни преразходи.

Преразходите при производствените предприятия по тримесечия са, както следва:

I	тримесечие	-	18.708.600	лева
II	„	-	27.869.753	„
III	„	-	31.937.796	„
IV	„	-	23.387.137	„
	Всичко		101.903.286	лева

По провеждане контрола за разходване фонда на работната заплата през отчетната година се допуснаха сериозни слабости. Една от основните слабости е, че нито Председателят на Централното управление, нито заместник-председателят, завеждащ контрола по фонда на работната заплата и съответното управление до средата на 1952 година не можаха да видят, че всички министерства и ведомства имат страхотно завишени фондове на работната заплата. Трябваше от най-отговорно място да се забележи това и да се нареди коригиране на фонда.

И тук, както и при кредитната дейност на Банката, при ежемесечните и тримесечните отчитания, след като са правени известни констатации и изтъквани слабости, не са посочвани конкретни мероприятия за отстраняване на тия слабости.

Началникът на Емисионно-касовото управление, под чието разпореждане е службата за контрол по фонда на работната заплата и началникът на Планово-икономическото управление и съответните двама заместник-председатели съвсем нехайно и несериозно се отнасяха към отчитане резултатите от контрола по фонда на работната заплата. В резултат на това бяха допуснати безобразни грешки в таблиците за отчитане фонда на работната заплата за м. м. май и юни.

Въпреки че контролът по фонда на работната заплата се провежда от Банката близо три години, повечето от управителите на банковите клонове не бяха организирали провеждане на действителен последующ контрол на място.

Има още отделни единични случаи, при които предварителният контрол е незадоволителен. Последующият контрол е провеждан формално. Проверките са извършвани повърхностно. Системно разкриване на причините за преразходите чрез обследване на предприятията не е правено. Управителите на банковите клонове и инспекторите по кредита не са били добре запознати с дейността на предприятията, поради което най-често са приемали на доверие обясненията за преразходите, давани им от самите предприятия, без да разкриват истинските причини и набелязват мерки за тяхното отстраняване.

Началникът на Емисионно-касовото управление и съответният заместник-председател са знаели всички тези слабости по контрола на фонда на работната заплата, но не са вземали своевременно съответните мерки, за да се ликвидира с тях.

Разчети

Разпределението на извършените разчети, според формата на плащане, се вижда от следната таблица:

Форми на разчетите		Брой на разчетите	сума в хил. лева	% от общата сума
Акцептно-инкасова		1.334.651	36.430.585	31,6
Вирменти, разчетни чекове и др.		1.973.970	76.964.000	66,9
Акредитивна		1.707	32.855	-
Особени сметки		30.947	782.647	0,7
Лимитирани чекове по транспорта		39.445	464.100	0,4
Акцептирани чекове		47.192	456.124	0,4
	Всичко	3.427.912	115.130.311	100

В групата „Вирменти, разчетни чекове и др.“ са включени и прехвърляния на суми по сметките на бюджетни учреждения, преводи и други безналични разчети, извън формите на наредбата за плащанията, поради което и общата сума е значително по-голяма.

Управление „Безналични разчети“ и заместник-председателят, завеждащ това управление, въпреки че през годината са забелязали неправилното отчитане на разчетите чрез „Вирменти и др.“, не са обследвали работата на клоновете по прилагането на тая форма и начина на отчитане на същата, за да се коригират допуснатите грешки.

В разчетите по доставки и услуги между предприятията преобладаващата форма – особено при междуградските разчети – е била акцептно-инкасовата. През годината са постъпили в банковите клонове платежни искания за 36.430 млн. лева, или средният ежедневен оборот е 101 млн. лева, срещу 68 млн. лева през 1951 година.

[...]

От приетите през годината платежни искания, отказан е акцептът на такива за 517 млн. лева, срещу 546 млн. лева през 1951 година; средният ежедневен оборот на отказите от акцепт е 1,4 млн. лева, срещу 1,5 млн. лева през 1951 година.

Просрочените платежни искания са значително увеличени. От приетите през отчетната година платежни искания, среднодневното просрочие възлиза на 30 млн. лева, срещу около 17 млн. лева среднодневно просрочие през 1951 година.

Систематическото нарастване на просрочията е указание за сериозни слабости в работата на управителите на банковите клонове по подпомагане предприятията в укрепване на финансовата им дисциплина. Нарастването на просрочието е указание и за незадоволителната работа на началника на управление „Безналични разчети“. Същият не е проанализирвал своевременно тия показателни сигнали за съществуващите нередности в предприятията.

Едва към края на годината, по инициатива на управление „Безналични разчети“ и съответния заместник-председател, се внесе предложение в Министерския съвет за еднократно прихващане, чрез което да се уреди взаимната задлъжнялост между предприятията.

[...]

От таблицата се вижда, че към 31.XII.1952 г. просрочените разчетни документи в сравнение с 31.XII.1951 г. са се увеличили с 325.649.000 лева, или 117%.

Особено голяма е взаимната задлъжнялост между предприятията от системата на едно и също министерство или ведомство. Така, от общата сума на задълженията на предприятията от Министерството на леката промишленост, 67,3% са към предприятия от същото Министерство; при Министерството на тежката промишленост този процент възлиза на 53,8%, електрификацията 70%, доставките и хранителната промишленост 43,5%, кооперациите към Централния кооперативен съюз 86,7% и т.н.

Тия данни показват, че ръководителите на отделни министерства и ведомства често пъти, за да преодолеят някои нередности в подведомствените им предприятия, дават нареждания на други свои предприятия, които са редовни, да нарушават разчетната и финансова дисциплина.

През течение на годината Банката е препоръчала въвеждане на акредитивна форма на плащане по отношение на някои предприятия, които систематически са допускали просрочие на платежите си.

Висшестоящите организации и ведомства и предприятията все още се суетят и не пристъпват към въвеждане тази форма на плащане към нередовните длъжници.

[...]

Най-голям е размерът на просрочието до 10 дни, възлизащ на 44% от общата сума на просрочените разчетни документи и 40% от техния брой. Просрочените разчетни документи над 30 дни представляват 24% от общата сума и 30% от броя, до 20 дни – съответно 19% и 17%, до 30 дни – съответно 12% и 13%.

От сумата на просрочените разчетни документи до 10 дни 14% се падат на Министерството на доставките и хранителната промишленост, 13% на Министерството на леката промишленост и т.н.

Против нередовните платци, за осигуряване интересите на доставчиците, управителите на банковите клонове са нареждали въвеждане режим на отговорно пазене за неплатените стоки.

[...]

По-съществени недостатъци на управителите на банковите клонове, началника на управление „Безналични разчети“ и съответния заместник-председател са били страхът и колебанието за прилагане разпорежданията на наредбата относно въвеждане режим на отговорно пазене. Пристъпи се към въвеждане на такъв режим едва от края на 1951 година. През течение на 1952 година много от управителите на банковите клонове, въпреки грубото и систематическо нарушаване на платежната дисциплина от някои предприятия, не пристъпваха към въвеждане режим на отговорно пазене, страхувайки се, че с това щели да попречат на работата на предприятията.

Една от съществените причини за възникването на взаимната задлъжнялост между предприятията е неспазването на договорната дисциплина. Изпращането на непоръчани или недоброкачествени стоки, недоговорени количества и др. и свързаните с него откази от акцепт създават значителна взаимна задлъжнялост.

[...]

Иностранни разчети

[...]

Иностранните разчети през отчетната година отбелязват чувствително увеличение. Това е резултат от разширения ни стокообмен със СССР и страните с народна демокрация и увеличените възможности на народното стопанство.

По текущите операции на платежния баланс за 1952 година е запланирано активно салдо 31,9 млн. лева, а е реализирано 5,9 млн. лева, или с 26 млн. лева по-малко, а по кредитните операции при запланирано пасивно салдо 155 млн. лева е реализирано 148,1 млн. лева, или с 6,9 млн. лева по-малко.

Поради това запланираното пасивно салдо при всички операции през 1952 година – текущи и кредитни, е превишено с 19,1 млн. лева.

По плана са предвидени за 1952 година салда по сметките с чужбина към 31.XII.1951 година 128,9 млн. лева в наша полза и 13,4 млн. лева в полза на чужбина. Фактическите салда към 31.XII.1951 година, отнесени като приход и разход за 1952 година, са били 97,1 млн. лева в наша полза и 163,6 млн. лева в полза на чужбина.

В резултат на извършените през 1952 година операции салдото по сметките на страната с чужбина към 31.XII.1952 година е било 84,8 млн. лева в наша полза и 233,6 млн. лева в полза на чужбина, или чисто салдо в полза на чужбина 148,8 млн. лева.

В тези салда не са включени задълженията по кредитните спогодби.

Измененията на салдата по клиринговите сметки с демократичните страни през 1952 година са, както следва:

	1951 г.	1952 г.	+ увеличение - намаление
	в хиляди лева		
в наша полза	91.622,0	7.606,4	- 13.015,6
в тяхна полза	134.157,7	191.085,8	+ 56.928,1
Общ остатък в тяхна полза	42.535,7	112.479,4	+ 69. 943,7

Салдата по клиринговите сметки с Полша, Чехословакия, Румъния, Унгария, Д[емократична] Р[епублика] Германия, Албания са в наша полза, а само салдата със СССР и Н[ародна] Р[епублика] Китай показват остатъци в тяхна полза.

Плащанията с демократичните страни са протекли без каквито и да било затруднения. Заместник-председателят, завеждащ управление „Иностранни операции“, обаче, недостатъчно строго е контролирал точното спазване от страна на вносно-износните предприятия платежните спогодби с демократичните страни, поради което са допуснати случаи да се извършват плащания със закъснение, без да се събират договорените глоби в полза на чуждестранния доставчик, а и случаи на частични плащания, каквито по спогодбите не се допускат.

За разчетна валута по клиринговите сметки с демократичните страни е възприета съветската рубла. Плащанията по стокообмена и нестоковите плащания с тези страни се извършват чрез инкасо на документи.

Остатъците по клиринговите сметки с капиталистическите страни към 31.XII.1952 година са:

	1951 г.	1952 г.	+ увеличение - намаление
	в хиляди лева		
в наша полза	3.124,7	706,2	- 2.418,5
в тяхна полза	29.382,2	42.410,6	+ 13.028,4
Общ остатък в тяхна полза	26.257,5	41.704,4	+ 15.446,9

Към края на 1952 година клиринговото задължение на Банката към капиталистическите страни се е увеличило в сравнение с 1951 година с 15.446,9 хил. лева или 63%. По-голямата част от това задължение е към Австрия и Зап[адна] Германия, с които страни имаме по-оживен стокообмен.

През 1952 година бяха подновени клиринговите спогодби само с Австрия, Зап. Германия и Финландия. Старата спогодба с Швейцария, която е съвсем неблагоприятна за нашата страна, все още е в сила. С останалите капиталистически страни стокообменът по клиринговите спогодби е много намален вследствие ограничителните мерки на правителствата в съответните капиталистически страни, под натиска на САЩ, в търговията им с демократичния лагер. През втората половина на 1952 година, в резултат на икономическото съвещание в Москва, настъпи известно раздвижване в търговията между България и някои капиталистически страни като Швейцария, Белгия, Холандия, Франция и др., главно под форма на компенсационни сделки.

[...]

Иностранните разчети в неклирингови валути през отчетната година отбелязват увеличение в сравнение с 1951 година. Изпълнението на плана, обаче, е незадоволително.

Банката е срещала затруднения при плащания в щатски долари, тъй като основната част от авоарите ѝ в неклирингова валута през отчетната година са били в английски лири, с които нашата страна може да извърши плащания само към Англия и стерлинговата зона, но не и към други страни. Затрудненията при плащанията в неклирингова валута идват и от това, че Министерството на външната търговия не обезпечава необходимата неклирингова валута за вноса и не възстановява своевременно отпуснатите му суми от резерва.

През отчетната година Банката по искане на Министерството на външната търговия е издавала пряко или чрез своите кореспонденти в чужбина гаранции в неклирингова валута по доставки на стоки от капиталистическите страни. С тези операции е било значително улеснено посрещането на неотложни нужди на нашия внос. Издадени са били гаранции за 7.120.000 лева. Сериозни затруднения Банката среща при освобождаване на тези гаранции поради това, че Министерството на външната търговия, въпреки задължението си, не набавя своевременно необходимата валута чрез износ за освобождаване на гаранцията.

Едновременно с определянето на новите валутни курсове се премина, по примера на Госбанк, към системата на единни курсове, по които Банката купува и продава валута.

През годината са констатирани редица нарушения на валутната дисциплина от страна на ведомства и предприятия. Така например, Министерството на външната търговия е нарушило грубо валутната и финансова дисциплина и валутния монопол на Банката, като е разходвало валутни средства без разрешение за заплащане задължения на българско търговско предприятие към френска фирма за издръжка на търговското представителство в Тел Авив и др.

Външнотърговските и други предприятия и ведомства продължават да допускат просрочия при плащанията със Съветския Съюз и народнодемократичните страни. През 1952 година са изплатени глоби в иностранна валута за просрочени плащания към Съветския Съюз 176.119 рубли, към други страни 4.823 рубли, или всичко 180.942 рубли за 306.601 лева.

Вносно-износните предприятия не подработват добре сделките с чужбина, особено с капиталистическите страни, с което стават причина да се замразяват и стоят неизползувани за дълги срокове банкови авоари.

През отчетната година заместник-председателят, завеждащ управление „Иностранни операции“, е подобрил работата по отношение контрола за правилното и целесъобразно изразходване на валутата, сигнализирал е за слабости, допуснати от министерства, ведомства и външнотърговски предприятия при разчетите им с чужбина. Но този контрол все още не е на необходимата висота. Недостатъчно е водена борба за съкращение до възможния минимум нестоковите разходи, както и за правилното изразходване на неклиринговата валута за внос на стоки, не са разкривани своевременно и пълно всички слабости и нередности, които допускат ведомствата и предприятията в разчетите си с чужбина, особено външнотърговските предприятия, не е водена непримирима борба срещу тези слабости и нередности.

Касово изпълнение на държавния бюджет

През отчетната 1952 година при Банката са постъпили по републиканския бюджет 13.731 млн. лева, или в сравнение с 1951 година приходите са увеличени с 3.384 млн. лева. През 1952 година са изплатени 13.046 млн. лева, или в сравнение с 1951 година разходите са увеличени с 3.746 млн. лева.

За подобрение на отчетността по изпълнението на републиканския бюджет в Управлението на банката и клоновете през изтеклата година се внедри още по-пълно съветският опит. От 1 април 1952 година се проведе новата инструкция по касовото изпълнение на приходната част от републиканския бюджет и местните бюджети. Съгласно тази инструкция касовото изпълнение на бюджета се пое напълно от клоновете на Б. н. банка. При банковите клонове, намиращи се в седалище на околийските центрове, се водят приходите по републиканския бюджет по пълната бюджетна класификация. Приходите, които по-рано се отнасяха по сметките на финансовите отдели, сега се разпределят ежедневно от банковите клонове и заверяват съответните лични сметки по републиканския бюджет. По този начин приходите се поставят на разположение на Министерството на финансите веднага.

За наблюдение постъпленията по най-главните приходи, както и общо за приходите и разходите по републиканския бюджет, Банката въведе 15-дневна телеграфна отчетност, която, обработена своевременно, се изпраща на Министерството на финансите.

В съгласие с Министерство на финансите, през годината се извършиха редица изменения в инструкцията за разходната част на републиканския бюджет, като някои от тях са:

1. Отмени се тримесечното закриване на бюджетните кредити, а се въведе годишно закриване, съгласно закона за бюджета от 28.XII.1951 година.

2. Допусна се възстановяване на суми, изтеглени през годината по бюджетните сметки, по който начин същите се превърнаха в текущи сметки.

3. Премахна се бюджетният чек и се въведе именният паричен чек.

Управителите на банковите клонове не са организирали правилна и вярна отчетност по изпълнението на държавния бюджет. Грешките, които се допуснаха през 1951 година, не само, че не се отстраниха, но се допущаха и още по-груби такива. Така например, управителят на Русенския банков клон за м. ноември 1952 година е отчел пред Централното управление приход в повече от 100 млн. лева.

Началникът на управление „Касово изпълнение държавния бюджет“, въпреки че му се обърна остро внимание за грешките през 1951 година, не взема съответните мерки, с които да се

ликвидира с допущането на грешки от подобно естество.

ИЗТОЧНИЦИ

Главните източници на средства, които Банката използува за провеждане на кредитната си дейност, са остатъците по текущите сметки на републиканския и местните бюджети, временно свободните средства по текущите и разчетни сметки на предприятията, учрежденията и организациите, внесените суми в Банката от Държавната спестовна каса и други.

[...]

До оздравяването на баланса на Банката, в същия се съдържаха съвсем неприсъщи пера на сегашната ѝ дейност. С оздравяването, балансът на Банката вече започва да отразява физиономията, която доби Българска народна банка с мероприятията с 218-то постановление.

[...]

За отбелязване е, че в края на 1952 година сумите по разчетните и текущи сметки са намалели в сравнение с края на 1951 година от 1.016 млн. лева на 866 млн. лева, или с 150 млн. лева, което намаление представлява 15,9%.

Намалението на средствата по разчетните и текущи сметки е положително явление. Същото е резултат на по-пълното използуване на средствата от предприятията.

[...]

II. ОРГАНИЗАЦИОННО СЪСТОЯНИЕ

Счетоводна организация

От 1 януари 1952 г. Банката въведе нов сметкоплан, съобразен със сметкоплана на Госбанк и с изискванията на новите задачи, поставени пред Банката с 218-то постановление на Министерския съвет и ЦК на БКП за преустройството на банковата система. В новия сметкоплан заемните и разчетни сметки са групирани само по ведомствен признак, както е по сметкоплана на Госбанк. Въведоха се и задбалансови сметки за отчитане запасните и разменни фондове по емисионно-касовите операции, с което се внесе точност и прегледност в отчитането на тези операции.

Броят на извършените от Банката операции през 1952 г. е увеличен в сравнение с 1951 г., а сумата на оборота по операциите е чувствително намалена. През 1952 г. общият брой на операционните бележки е 13.683.055 на сума 3.123.848 млн. лева, срещу 11.792.608 операционни бележки през 1951 г. на сума 6.721.707 млн. лева. Голямото намаление на общата сума на операционните бележки се дължи главно на прехвърлянето на редица дейности: изплащане на пенсиите, държавни заеми, влогове и др. към Държавна спестовна каса, докато през 1951 г. същите изцяло или до известно време са се отразявали при Банката. Освен това, оборотът през 1951 г. е чувствително увеличен с операциите по поемане актива и пасива на популярните банки и банковите представителства, а до момента на закриването им, и с ежедневния оборот по насрещните операции между Банката, популярните банки и банковите представителства.

Съобразно общата сума на режийните разноски и броя на операциите, през 1952 г. една операционна бележка е струвала на Банката 4,86 лева срещу 5,58 лева през 1951 година, или през 1952 година е осъществено едно поевтиняване от 13%.

Постигнатото намаление в средната себестойност на отделната операция е последица главно на осъществения значителен напредък в организацията на банковата работа.

През течение на отчетната година се допуснаха редица слабости в счетоводната отчетност при Банката. Много от управителите на банковите клонове не въведоха външния график и на места, където бе въведен, не се обезпечи неговото спазване. В много банкови клонове управителите и главните (старшите) счетоводители не въведоха вътрешния график и доколкото бе въведен, на много места той не бе спазен. Същите не укрепиха бригадите, а в някои клонове даже не организираха работата на бригадни начала. Контролът на първичните документи се извършваше повърхностно, което е довеждало и до извършване разходи за капиталовложения от разчетни сметки. Управителите и главните (старшите) счетоводители на банковите клонове съвсем небрежно се отнасяха към нехайната проверка на тия документи в счетоводните бригади. Приемаха се документи без да са вписани в тях всички реквизити, което създаваше много затруднения за самата по-нататъшна счетоводна обработка. В бригадите не се обезпечи завършен счетоводен контрол, поради

което се допуснаха много грешки. Систематически се допускаше в партидите на клиентите да се записват погрешно операции, вместо в партидата на един клиент, в партидата на друг, което предизвикваше много рекламации, излишен труд за справки, изравняване на клиентските партиди.

Не бе изолирано явление да се изпращат в Централното управление грешни месечни оборотни ведомости.

Главният счетоводител на Централното управление и съответният заместник-председател знаеха за тези недостатъци в работата на банковите клонове, но не предприеха смели и неотстъпни мерки за премахването им.

В главния счетоводител продължително време през годината съществуваше убеждение, че грешките са неизбежен спътник в счетоводството. Търсеше оправдание за тия грешки в това, че персоналът е още млад, нешколуван и пр. Едва към края на годината същият се убеди, че работата в счетоводството не може да продължава с тези недостатъци и предприе отчасти мерки за поставяне в ред счетоводството на банковите клонове.

За подобрение работата на счетоводството до голяма степен се подпомогна и с изпращането на бригади по клоновете на Банката, в състава на които бяха включени и лица от Управление „Централно счетоводство“.

Изпълнение бюджета на Банката

През 1952 г. при утвърден бюджет в размер на 69.970.520 лева, Банката е изразходвала за своята издръжка 66.534.457 лева.

[...]

Един от основните недъзи на началника на отдел „Бюджет“ и съответния заместник-председател е неизпълнение плана по капиталовложенията. Същият е изпълнен едва на 83%. Началникът на отдел „Бюджет“ и заместник-председателят не считаха като свое задължение изпълнението плана по капиталовложенията. Централното управление се занима няколко пъти с това положение, едва след което тия отговорни другари започнаха да проявяват по-жив интерес и инициатива за изпълнение плана по капиталовложенията на Банката.

Друга основна слабост на началника отдел „Бюджет“ и заместник-председателя е по разходването фонда на работната заплата на Банката.

В тия другари съществуваше разбиране, че може безконтролно и нашироко да се разходва фонда на работната заплата. Не съставяха разбивки на фонда по тримесечия и не внасяха такива за утвърждаване от Централното управление. Не са нареждали до клоновете на Банката да се упражнява контрол върху фонда на работната заплата за банковите служители, предвиден по 6-то министерско постановление. Най-грубо нарушение беше допуснато, когато в разгара на работата след провеждане на паричната реформа внесоха предложение в Централното управление за изплащане възнаграждението за извънреден труд във връзка с паричната реформа, при уверение, че всички законни положения са спазени и че този разход се покрива от реализираните дотогава икономии по фонда на работната заплата.

Оказа се, че реализираната икономия е по-малка от разхода.

Във връзка с това началникът на отдел „Бюджет“ беше наказан с понижение на заплатата за три месеца, а впоследствие и напълно снет като началник на отдела.

В началото на 1952 г. банковата мрежа се състоеше от 121 клона и 32 агенции.

През течение на годината бяха открити 5 нови банкови агенции, 11 се закриха и 7 агенции се превърнаха в банкови клонове.

В края на годината Банката има 128 клона и 19 агенции.

Движението на броя на служителите през 1952 г. в сравнение с 1951 г. се вижда от следната таблица:

	31.XII.1951 година	31.XII.1952 година	- намаление + увеличение
Централно управление	933	899	- 34
Банкови клонове	5 606	5 812	+ 206
Всичко:	6 539	6 711	+ 172

Утвърденият брой на банковите служители според бюджета за 1952 г. възлиза на 6944 души, а на 31.XII.1952 година фактическият им брой е 6711, или в по-малко с 233 души.

През отчетната година броят на жените в Банката е 2390, а на мъжете – 4321. Броят на жените е увеличен със 158.

Намалението броя на служителите стана възможно вследствие по-добре организираното съревнование, подобряване организацията на работата и повишаване квалификацията на служителите. Инициативата на др. Трендафилка Георгиева от Сталинския районен клон в София за поемане работата на двама души намери отзвук между банковите служители както в Централното управление, така и във всички клонове. През течение на годината този почин бе поет от 397 служители, които поеха и работата на 109 други служители.

За съкращаване броя на служителите допринесе извънредно много и подобряване работата по регистрацията на труда, чрез което се осъществи постоянното повишаване производителността на труда и уплътняване на работното време на служителите при Българската народна банка.

За много операции, извършвани от тия служители, се установиха норми – положение, което почти не съществува в други учреждения.

Слабостите, допуснати от началник отдел „Кадри“ и съответния заместник-председател, е, че все още не се познават кадрите при Банката. Проучванията за трудовите и политически качества на служителите са под всякаква критика. Същите не организираха курсове за квалификация и преквалификация на служителите, не разработиха въпросите за провеждане изпити за кадрите при Банката и не популяризираха широко съветската литература по финансови и банкови въпроси.

Като положително явление трябва да се отбележи, че при подреждане кадъра на Българската народна банка не са играли роля каквито и да са лични отношения. Хората за отделните служби са подбирани само с оглед на техните политически и трудови качества.

Вътрешноведомствен контрол

Вътрешноведомственият контрол при Банката извършва документални ревизии върху всестранната дейност на банковите клонове, на службите при Централното управление, разни проучвания и анкети.

През отчетната година бе запланирано да се извършат документални ревизии на 121 банкови клонове, 32 банкови агенции и службите при Централното управление на банката, – Оперативното управление, Главна каса и Домакинството. Извършени са ревизии на 128 банкови клонове и 19 агенции. През годината 7 банкови агенции се превърнаха в банкови клонове, 11 агенции се закриха, а се откриха нови 5 такива. Извършиха се 149 анкети или 29 анкети в повече от запланираните.

През годината е извършена работа по незапланирани задачи, за които са употребени 858 дни. Извършена е ревизия на Ведомствената каса при Банката, проверка положението на ведомствените каси, ревизия на тютюневите антрепозити „Виржиния“ и А. Д. „Ханза“ в гр. Пловдив. Така че планът за 1952 г. е изпълнен и то предсрочно.

За подобрение работата на банковите ревизори се проведе курс за преквалификация.

През годината ревизиите бяха подобрени, но все още има сериозни слабости в работата на банковите ревизори.

Банковите ревизори не познават основно всички служби на Банката, поради което не са открили редица слабости в работата на банковите клонове. Повечето от ревизорите имат примиренческо отношение към слабостите на банковите клонове. Стремят се да оправдаят с някакви обективни причини и омаловажат тези слабости и в някои случаи при преценката си се ръководят от личните си отношения с ръководителите на банковите клонове. В докладите на почти всички банкови ревизори не се вижда непримиримото отношение към слабостите, а същите се задоволяват само да регистрират бледо тези слабости.

Главният ревизор също не се стреми да опознае всестранно работата на Банката. Това го лишава от възможността да има критическо отношение към ревизионните актове на ревизорите и към допуснатите от тях грешки. От друга страна, в него също така съществува тенденцията да омаловажава грешките и недостатъците в работата на управителите на банковите клонове.

Една съществена слабост във връзка с ревизиите е забавянето от Председателя на Централ-

ното управление разглеждането на ревизионните доклади в заседания на Централното управление, а също и забавяне издаването на заповедите във връзка с констатациите по слабостите на клоновете. Тези забавяния са продължавали с по няколко месеца, което значително е обезсилвало ефикасността на ревизиите за премахване на нередностите в клоновете на Банката.

III. БАЛАНС И ЗАГУБИ И ПЕЧАЛБИ

Промените, настъпили през годината в отделните балансови пера, са видни от сравнителната таблица за положението на активите и пасивите в началото и края на годината [...].

Балансът на Банката в началото на годината включваше и някои отдавна нереални пера за големи суми, като остатъка по стария клиринг с Германия, възлизащ на 950.190.380,56 лева, както и неприсъщи за сегашната ѝ дейност активи и пасиви.

Т А Б Л И Ц А

за положението на активите и пасивите

Групи сметки	на 31.XII.1951		на 31.XII.1952		+ увеличение - намаление през годината	
	млн. лева	%	млн. лева	%	млн. лева	%
А К Т И В						
1.Заеми						
а) редовни заеми на предприятията	6.700	47,0	7.265	63,5	+ 565	8,4
б) ликвидационни заеми на предпр.	361	2,5	313	2,7	- 48	13,3
в) просрочени заеми на предприятията	436	3,1	640	5,6	+ 204	46,8
г) ликвид. индивид. заеми	689	4,8	512	4,5	- 177	25,7
д) съдебни вземания	126	0,9	123	1,1	- 3	2,4
Всичко:	8.312	58,3	8.853	77,4	+ 541	6,5
2.Други активи	5.814	40,8	2.471	21,6	- 3.343	57,5
3. Основни средства	122	0,9	114	1,0	- 8	6,6
Всичко актив:	14.248	100	11 438	100	- 2 810	19,7
П А С И В						
1.Чужди средства						
а) разчетни сметки	1.016	7,1	866	7,6	- 150	14,8
б) текущи сметки	399	2,8	265	2,3	- 134	33,6
в) републикански и местни бюджети	1.599	11,2	1.278	11,2	- 321	20,1
г) разчети с банкови учреждения	4.558	32,0	3.388	29,6	- 1.170	25,6
Всичко:	7.572	53,1	5.797	50,7	- 1.775	23,4
2.Междуклонови разчети	554	3,9	488	4,3	- 66	11,9
3. Други пасиви	5.524	38,8	3.983	34,8	- 1.541	27,9
4. Фондове на банката	598	4,2	1.170	10,2	+ 572	95,6
Всичко пасив:	14.248	100	11.438	100	- 2 810	19,7

В съгласие с П-816-то постановление от 13.X.1952 г. на Министерския съвет, извърши се заздравяване на банковия баланс, като се издърпаха от държавата и закриха остатъците по сметките „Остатък по стария клиринг с Германия“, „Дължими от държавата суми по сметки“, „Заеми на държавата и общини“, както и притежаваните от Банката държавни съкровищни бонове и облигации от българските държавни заеми преди 1945 година, възлизащи всички на обща сума 3.606.733.594,23 лева.

Изплати се също и вземанието на Банката от Българска инвестиционна банка в размер на 306.240.000 лева, както и участието ѝ в бившата Българска ипотекарна банка в размер на 4.551.658,72 лева.

Същевременно се иззеха от държавата и се закриха водените в разни сметки кредитни ос-

татъци от: набрани лихви по държавните съкровищни бонове, набрани суми по специални сметки на името на държавата и др.

След тия промени, съгласно П-910-то постановление на Министерския съвет от 26.X.1952 г., основният фонд на Банката нарастна от 128.468 170,64 лева на 800.000.000 лева, като средствата се внесоха от държавния бюджет.

В изпълнение на постановленията на Министерския съвет № П-816/13.X.1952 г. и № П-30/16.I.1953 г., в Банката се работи усилено за прочистването на баланса от останалите неизяснени сметки, нереални активи и неприсъщи пасиви, което ще се извърши до 30 юни т.г.

Съотношението на фондовете на Банката, според баланса към 31.XII.1952 г., по отношение общата сума на пасива – 11.438.210.000 лева, изразено в проценти, възлиза на 10,23%. Процентното съотношение на фондовете на Банката към общата сума на привлечените лихвени и безлихвени средства, според същия баланс, е 12,69%, а по отношение само на привлечените лихвени средства 25,78% и съответно 25% по отношение на безлихвените.

Общата сума на реализираните от Банката печалби през 1952 г. е 363.340.285,63 лева, а на загубите 239.349.508,34 лева, или е реализирана чиста печалба 123.990.677,29 лева.

В сравнение с 1951 г. общата сума на чистата печалба е увеличена с 38.462.608,41 лева.

[...]

Чистата печалба на Българска народна банка за 1952 г. от 123.990.677,29 лева ще бъде разпределена съгласно чл. 86 от устава на Банката.

София, 16 март 1953 година

ПРИЛОЖЕНИЕ:
1 баланс
1 равносметка за загубите
и печалбите

Написани 5 екз.
1 за Председателя на МС
1 за М-ра на финансите
1 за Председателя на ДПК
1 за Председателя на БНБ
1 за Планово-иконом. у-ние

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА:

Ат. Н. Мечкаров

Забележка: Третият и петият екземпляри са без приложенията.
Секретар Ц. упр. [- - -]

ЦДА, ф. 132П, оп. 2, а.е. 16, л. 1–60. Оригинал. Машинопис.

№ 98

ДОКЛАД НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ПРОФ. ВЕСЕЛИН НИКИФОРОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ СТАНКО ТОДОРОВ ОТНОСНО ГОДИШНИЯ ОТЧЕТ ЗА ДЕЙНОСТТА НА БАНКОВАТА СИСТЕМА ПРЕЗ 1978 Г.

София, 18 септември 1979 г.

А/I-82
Строго поверително
от особена важност
Екз. № 1

До
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
другаря СТАНКО ТОДОРОВ

ДОКЛАД

от проф. ВЕСЕЛИН НИКИФОРОВ,
председател на Българската народна банка

Относно: годишния отчет за дейността на банковата система през 1978 година

Другарю Председател,

Съгласно чл. 50 от Устава на Българската народна банка представям Ви отчет за дейността на Българската народна банка, Българската външнотърговска банка и Държавната спестовна каса през 1978 г.

[...]

Б. Финансиране, кредитиране и контрол на капиталните вложения.

1. Финансиране на капиталните вложения и развитие на кредитите за капитални вложения.

[...] за да се помогне на поставянето на целия инвестиционен процес върху икономическа основа, ще бъде целесъобразно да се преустанови стопроцентовото кредитиране на незавършеното строителство от банката. Правилно ще бъде инвеститорът да авансира строителя от своите собствени средства и предоставения му банков кредит за капитални вложения в съотношението, което е договорено за целия обект като цяло. За сметка на собствени средства и банков кредит за капитални вложения, в съотношението, което е договорено за обекта, инвеститорът да заплаща на главния изпълнител текущо извършените разходи за капитални вложения. Десет на сто от тримесечните плащания на строителя да не се включват като приход в схемата за образуване и разпределение на дохода му, а да се резервират от банката до въвеждането на обекта в експлоатация. В схемата на главния изпълнител да не се включват и авансите, получавани от инвеститора. За предоставения от банката на инвеститора кредит за капитални вложения инвеститорът следва да започва да плаща лихва на банката веднага след първото ползуване на кредита.

С оглед да се ограничи решително пилеенето на средства по пътя на използуването на кредитни ресурси и да нараства икономическата роля на кредита и използуването му за мероприятия с висока ефективност, ще бъде целесъобразно да се повиши равнището на лихвените проценти. Равнището на лихвените проценти най-тясно да се свърже с ефективността на кредитираните обекти и мероприятия, изразена чрез срока за ползуване на кредита (срока за изграждането на обектите) и срока за откупуване на обектите и за погасяване на кредита.

За да се ограничат по икономически път исканията на стопанските организации да осъществяват капитални вложения само на основата на кредит, което ги въвлича в процес на непрекъснато задълбочаващо се задлъжняване към банката, ще бъде целесъобразно да се подобри съотношението между собствените средства и кредита при финансирането на инвестиционния процес. За да получат кредит за капитални вложения, стопанските организации и другите инвеститори би следвало да осигуряват най-малко 30–40 % участие със собствени средства за всеки свой обект на капиталните вложения.

[...]

С оглед да се създаде икономическа принуда за кредитополучателя да работи ефективно за постигането на договорената предварително с банката ефективност на кредитираните обекти на капиталните вложения, правилно ще бъде след като изтече срокът за ползуване на кредита и кредитополучателят не го погасява, както е договорено, банката да пристъпва към погасяване на кредита, съгласно условията по договора, независимо от това дали кредитът е използуван напълно, независимо дали обектът е изграден или мероприятието е проведено и независимо от това дали е постигнат договорения ефект. Като източник за погасяване на кредита в тези случаи да се използуват всички собствени средства и постъпления на кредитополучатея, както и на неговите гаранти.

[...]

В. Кредитиране за оборотни средства

[...]

2. Обращаемост на оборотните средства и свръхнормативни запаси

[...]

Независимо от повишените изисквания, които банката предявява към кредитоискателите при разрешаването на кредитите, все още кредитът и системата на разплащане не се използват като ефикасни средства за предотвратяване образуването на свръхнормативни запаси. При действуващия механизъм, след като доставчикът представи в банката документите за изпратената на купувача продукция, банката проверява сметката на последния и ако има свободни средства по нея, извършва разплащането. Ако по сметката на купувача липсват свободни средства, банката като правило е принудена да му предоставя кредит, за да не пострада изправния доставчик. Това решение обаче не винаги е икономически изгодно. В името на интересите на изправния доставчик, като правило, се дава кредит на нямащия собствени средства купувач. Изпадналият в по-малка и временна неплатежоспособност купувач не полага грижи, не се мобилизира да излезе от това положение, тъй като знае, че пак ще получи кредит. По този начин малката и временната неплатежоспособност се превръща в по-голяма и по-дълготрайна неплатежоспособност, а нейните носители – в по-голями длъжници към банката. И тъй като всеки доставчик е едновременно и купувач, и в качеството на такъв също може свободно да се ползува от средствата на банката, броят на организациите, изпаднали в трайна неплатежоспособност и в по-голяма задлъжнялост към банката, става твърде голям. Наличието пък на по-голям брой организации, изпаднали в състояние на неплатежоспособност, на свой ред се превръща в основание и в аргумент да не се спира кредитирането им, защото ще се получи депресия или стагнация и процесът продължава да се задълбочава.

[...]

Кредитирането трябва да бъде организирано така, че да се премахнат съществуващите сега възможности за автоматично ползуване от страна на стопанските организации на принудителен за банката кредит за оборотни средства. Това налага банката непрекъснато да следи платежното състояние на организациите. При проява на неслучайна неплатежоспособност от даден купувач, банката незабавно да съобщава на неговите доставчици, които при условие, че доставяната продукция е от незадължителна номенклатура на натурите, трябва да преразгледат договорите си с този купувач и, въз основа на неговата неплатежоспособност, едностранно да развалят договорите за доставка и да насочват продажбите си към други купувачи. Когато доставяните изделия са включени в задължителната номенклатура, доставчиците трябва да поискат от съответния планиращ орган да им измени плана за реализиране на доставките, както и да изменят договорите си. Съответният планов орган трябва да коригира плана, включително и чрез насочване на доставките към системата на материалното снабдяване и държавните резерви. В тези случаи, при наличие на съответни условия, банката може да предоставя допълнителен кредит.

По същия ред следва да се постъпва и когато в стопанските организации и поделенията им се образуват необосновани свръхнормативни запаси и липсват свободни собствени средства за заплащане на извършените доставки.

[...]

III. КОНТРОЛ ПО РАЗХОДВАНЕТО НА ФОНД „РАБОТНА ЗАПЛАТА“

[...]

Банката извърши специално проучване за размера на полученото допълнително възнаграждение от ръководителите на стопанските организации и поделенията за 1978 г., изплатено като разлика между щатната заплата и индивидуалната работна заплата и награди, от което се установи следното:

– Ръководителите на някои стопански организации и поделения са получили допълнително възнаграждение, чийто размер в едни случаи превишава годишната им заплата, а в други се доближава до годишната заплата. [...] Тези ръководители са получили разликата между щатната заплата и индивидуалната работна заплата въз основа на комплексна оценка за резултатите от тяхната дейност, направена от по-горестоящата организация, в съответствие с изпълнението на показателите на плана. Събраните конкретни данни за някои ръководители показа, че разликата между щатната заплата и индивидуалната работна заплата не винаги е определяна в зависимост от крайните резултати. Освен това за изпълнението на някои показатели, взети предвид при определянето на индивидуалната работна заплата, са давани отделно и награди. [...] При комплексната оцен-

ка, направена във връзка с получаване на разликата между щатната заплата и индивидуалната работна заплата, е взето предвид и изпълнението на плана за валутните постъпления по направления, но през годината са изплатени награди пак за износа в размер на 6,5 заплати;

– Когато показателите на плана, от изпълнението на които зависи определянето на индивидуалната работна заплата, не са изпълнени, на някои ръководители са давани награди и по този начин са им били осигурени значителни средства за материално стимулиране. [...]

Директорите на завод „Средец“ – София и на обувния завод „Девети септември“ – София нямат право на разлика между щатната заплата и индивидуалната работна заплата, тъй като с Протокол № 44 на Министерския съвет от 20.XII.1978 г. се извършиха уточнения в плановете, които не дават основание за заплащане на разликата до индивидуалната работна заплата. През 1978 г. директорът на завод „Средец“ – София обаче е получил награди в размер на 8 месечни заплати, от които за изпълнение на целеви задачи по износа – 6 заплати. Директорът на обувния завод „Девети септември“ – София е получил награди в размер на 6,3 месечни заплати, от които 3 заплати във връзка с износа и 2 заплати за произведена продукция с оценка „К“. Подобни са и случаите с директорите на Комбината за мотокари „Рекорд“, НПК „Г. Димитров“ – Пловдив и др.

[...]

IV. БЕЗНАЛИЧНИ РАЗПЛАЩАНИЯ В СТРАНАТА

[...]

През отчетната година банката обърна особено внимание за по-нататъшно засилване контрола за недопускане на взаимно парично и стоково кредитиране. Особено въздействие върху стопанските организации и техните поделения за недопускане на тези нарушения оказа съчетаването на наложените колективни санкции с търсенето на лична имуществена отговорност от виновните длъжностни лица, които с действията или с бездействията си са станали причина за допускането на взаимно парично или стоково кредитиране.

[...]

VI. РАЗВИТИЕ НА МЕЖДУНАРОДНИТЕ ПЛАТЕЖНИ И КРЕДИТНИ ОТНОШЕНИЯ

[...]

2. УЧАСТИЕ НА БАНКАТА В РАЗВИТИЕТО НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ОТНОШЕНИЯ С НЕСОЦИАЛИСТИЧЕСКИТЕ СТРАНИ

[...]

При обезпечаване на плащанията в несоциалистическа валута банката продължава да среща нарастващи затруднения, изразяващи се в опити за налагане на неизгодни клаузи в кредитните спогодби, искания на данни и информация, относно състоянието на платежния баланс и икономиката на страната, които представляват държавна тайна. С цел да задържат лихвените проценти на високо ниво, развитите капиталистически страни установиха единни минимални лихви, минимален размер от сумата на кредита за плащане в брой, както и максимален срок на кредитите по експорта.

[...]

В печата на западните страни продължават да се публикуват материали относно размера на задълженията иа социалистическите страни, включително на България, в сравнение с постъпленията им от износа. Очевидно е, че ръководните политически кръгове на западните страни целят с тази кампания да създадат затруднения в икономическото развитие на социалистическите страни чрез сдържане на западните банки от предложения на кредити на социалистическите страни, както и да завоалират острите социални политически и икономически проблеми на собствените им държави.

Голямият размер на ползуваните от нашата банка кредити довежда до много чести откази от страна на банките-кореспонденти да предоставят средства на Българска външнотърговска банка, поради превишение на установените лимити. При тези затруднени условия Българска външнотърговска банка бе принудена непрестанно да разширява кръга на банките, с които третира кредитни операции, да използува кредитни източници от други далечни страни и пазари, както и съществуващата конкуренция между банките в капиталистическите страни.

б) Участие на банката в развитието на икономическите отношения с развиващите се страни

Платежните и кредитни отношения с развиващите се страни се осъществяваха преди всичко по линия на операциите, свързани с текущия стокообмен и предоставените им от нашата страна правителствени кредити.

[...]

Към 31.XII.1978 г. бяха предоставени правителствени кредити по 48 спогодби на 29 развиващи се страни.

Общият размер на предоставените кредити възлиза на 644,2 млн. вал. лв., от които към 31.XII.1978 г. са използувани 263,7 млн. вал. лв. и са погасени 80,4 млн. вал. лв. Само през 1978 г. са използувани 86,4 млн. вал. лв. и погасени 22,6 млн. вал. лв. В сравнение с 1977 г. размерът на използуваните кредити бе увеличен със 127,4%, а този на погасените кредити – с 45,8 %.

[...]

Голямият ръст на реално ползуваните кредити се дължи в много голяма степен на продажбите на специално имущество на кредит.

[...]

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

/проф. В. Никифоров/

Написано в 2 екз.
№ 1287/18.IX.1979 г.

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 25, л. 1, 18, 37–39, 42, 47, 58–60, 64, 69–72, 76–77, 95, 100, 104–106. Оригинал. Машинопис.

№ 99

ОТЧЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА 1985 Г.

София, 4 юли 1986 г.

Строго поверително
от особена важност

ОТЧЕТ

за 1985 година

[...]

РАЗДЕЛ II

КРЕДИТНИ РЕСУРСИ

[...]

А. СРЕДСТВА НА НАСЕЛЕНИЕТО

[...]

3. Причини за недостатъчната балансираност между паричните доходи и разходи на населението

[...] отчетеният преразход на фонд „Работна заплата“ през годините на осмата петилетка е нарастнал в сравнение с преразхода през шестата петилетка с 1 035,2 млн. лева, а спрямо седмата петилетка – с 625.2 млн. лева.

[...]

Разбира се, при други равни условия, за даден период, чрез повишаване цените на дребно видимо се подобрява балансираността между паричните доходи и разходи на населението и се намаляват неизразходваните средства на населението. По този начин обаче, промяната в реалното жизнено равнище може да не съответствува докрай на решеното в това отношение от директивните органи. Може да се породят социални и други проблеми, особено за онази част от населението,

която е с относително по-ниски доходи.

Ако се обобщи, може да се каже, че главната претенция към нарастването на средната работна заплата през периода 1981–1985 година е не, че нарастването е голямо по абсолютния си размер. Главният проблем е в това, че срещу споменатото нарастване на средната работна заплата няма достатъчно високо нарастване на обществената производителност на труда (произведен национален доход на заето лице в материалното производство) – за петилетката 18.4 на сто (средногодишно с 3.4 на сто).

[...]

Недостатъчно бързото нарастване на обществената производителност на труда, обобщено казано, се дължи главно, както това е посочено в редица материали на висшите органи, на сравнително изостаналото равнище на конструкциите и технологиите в материалното производство. Поради това у нас разходите на ресурси в натура – суровини, материали, горива и енергия, на труд, степента на използуване на оборудването, и т.н. като правило са значително по-неблагоприятни. отколкото са у нашите главни конкуренти на световните пазари. Поради това, все още от единица ресурси в натура у нас се произвеждат с около 20–30 на сто по-малко крайни продукти, отколкото биха могли да се произведат и се произвеждат в по-напредналите в това отношение страни. Проблем е и това, че значителна част от продукта все още е с по-ниски потребителски качества, с по-малка степен на разнообразие, в сравнение със световните постижения. По същество това е една от основните икономически причини за изоставането на ръста на стоковия пред покупателния фонд, за непълното задоволяване на населението по количество и качество със стоки и услуги.

[...]

Б. ПРИВЛЕЧЕНИ ОТ ЧУЖБИНА РЕСУРСИ

Развитието на привлечените от чужбина ресурси през първите четири години на осмата петилетка се осъществяваше в съответствие с валутните баланси на страната със средногодишен темп на нарастване 3,3 на сто (приложение 16). В края на 1985 година спрямо края на 1984 година привлечените средства от чужбина нарастват значително по-бързо – с 16,5 на сто и достигат 5 115 млн.лева. Докато в края на 1985 година привлечените средства по първо направление намаляват, то тези по второ направление се увеличават с 41.3 на сто.

Големият ръст на привлечените средства по второ направление се дължи главно на крупната сума целеви кредити за финансиране допълнителния внос на зърно, на другите допълнителни кредити, които трябваше да се осигурят за покриване на пасива по платежния баланс поради трудностите през 1985 година, на разширяването дейността на БСИ (Минералбанк), както и на осигурените във втората половина на годината три големи средносрочни финансови кредити при изгодни за страната условия.

[...]

През осмата петилетка като цяло бе реализирано активно външнотърговско салдо в конвертируема валута, което за първите четири години надхвърли един млрд. вал. лева. Активното салдо в несоциалистическа валута за петилетката като цяло има голямо икономическо и политическо значение за укрепване позициите на страната на международните валутни и кредитни пазари.

[...]

Големият ръст на кредитните операции през 1985 година бе свързан преди всичко с временните трудности през годината, довели до необходимостта от допълнителен внос на зърнени храни, горива, фуражи и други. През 1985 година вследствие превишението на плащанията по вноса над постъпленията от износа, бе реализирано общо пасивно салдо по стокообмена в размер на 960 млн. вал. лева, от които 682 млн. вал. лева в социалистическа валута и 278 млн. вал. лева в несоциалистическа валута.

Във връзка с преодоляване на създалите се обективни затруднения, както и за използване на международната конюнктура, БВБ своевременно подпомогна редица стопански организации и заводи с краткосрочни валутни кредити за временен недостиг на валутни средства за внос на суровини, доокомплектовка, резервни части и високопроизводителна техника. През годината бяха отпуснати 360 броя кредити, чиято обща сума възлезе на 814,5 млн. вал. лева, или в повече с 318,2 млн. вал. лева в сравнение с 1984 година.

[...]

3. Валутно-кредитни отношения с развитите капиталистически страни

През 1985 година търговските и валутно-кредитните отношения с несоциалистическите страни протичаха в условията на сложна международна политическа и икономическа обстановка – забавяне темповете на икономическото развитие на капиталистическите страни, нарастване нестабилността и напрежението на международните валутни пазари, задълбочаване на външната задлъжнялост на развиващите се страни, изостряне на военно-политическото положение в отделни райони в света. [...] Редица капиталистически банки създаваха пречки от различен характер при осъществяването на разплащанията по износа и вноса. Изпълнението на експортните договори от българските външнотърговски организации беше съпроводено с усложнения, поради опитите на редица банки за обвързване откриването на акредитиви срещу гаранции за добро изпълнение, значителното забавяне на откриването на тези акредитиви и преиздаването на наши гаранции, както и поради неоснователните искания за продължаване срока на тяхната валидност. Това изискваше бързо реагиране от страна на БВБ пред външнотърговските организации, с цел предотвратяване плащането на допълнителни комисиони. При разплащанията по вноса през отчетната година бяха налице не малко случаи на отказ от страна на чуждестранни кореспонденти да открият акредитивите по предоставените ни кредитни линии, поради което се налагаше да се извършва плащане в брой или да се преоткриват акредитиви в други банки, и други. Запази се дискриминационното третиране на банките на социалистическите страни по предлаганите кредити.

[...]

Българската външнотърговска банка положи максимални усилия за умелото използуване на изменящата се конюнктура на международните пазари за намаляване на лихвените проценти и увеличаване срока на финансиране, както по новодоговорените, така и по съществуващите кредитни линии. През цялата 1985 година беше обезпечено текущо финансиране на вноса. През годината БВБ осигури от 13 развити несоциалистически страни ползуването на експортни кредити за обезпечаване на плащанията по вноса на метали, химикали и други полуфабрикати. Бяха организирани три средносрочни финансови кредита, ръководени от английска, японска и западногерманска банки при изгодни за страната условия.

Обемът на получените кредити в несоциалистическа валута през 1985 година достигна 2 743 млн. вал. лева срещу 2 361 млн. вал. лева през 1984 година или отбеляза ръст в размер на 16.2 на сто. Общият размер на задълженията на страната в несоциалистическа валута на края на 1985 година достигна 4 119.7 млн. щат. долара (приложение 38).

Делът на краткосрочните финансови кредити (т. нар. „горещи“ пари) в структурата на общите задължения на страната бе намален от 10 на сто на 7,35 на сто.

[...]

Написано в 1 екз.

Фотокопирано в 29 екз.

Изх. № 583/4 юли 1986 година

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 32, л. 1, 58, 69, 79, 83–85, 92–95, 100–102, 138. Оригинал. Машинопис.

№ 100

ИЗКАЗВАНЕ НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ВАСИЛ КОЛАРОВ НА ПЛЕНУМ НА ЦК НА БКП ПРЕЗ 1986 Г. ЗА СЪСТОЯНИЕТО И РАЗВИТИЕТО НА ВАЛУТНИЯ БАЛАНС В НЕСОЦИАЛИСТИЧЕСКА ВАЛУТА И С БЕЛЕЖКИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ ПО ПРОЕКТА ЗА ПРАВИЛНИК ЗА СТОПАНСКАТА ДЕЙНОСТ

София, след 19 декември 1986 г.

Изказване на председателя на БНБ Васил Коларов на Пленум на ЦК на БКП:

ВАСИЛ КОЛАРОВ:

Другарки и другари,

Подкрепям като цяло внесените за обсъждане на този пленум Основни насоки на държавния план за деветата петилетка, проекта на Правилник за стопанската дейност, както и проекта на Принципен статут и предложение за изграждане на асоциация от нов тип. И трите материала имат основополагащ характер в борбата на партията и народа за изпълнение на решенията на Тринадесетия конгрес на партията. Изцяло поддържам и съдържателния доклад на др. Георги Атанасов с основните насоки, които той даде за структурната стратегия, за изграждането на самоуправляващите се организации, за въвеждането на новия стопански механизъм и за затягането на дисциплината.

Ще бъде справедливо да отбележа, че подготовката на материалите, които обсъждаме днес, както и цялата наша практическа дейност през тази година, имат съвсем ясно ръководно начало в разработките на Централния комитет на партията, на Политбюро, на генералния секретар на партията др. Тодор Живков. В тези разработки ясно, мащабно, задълбочено и много конкретно висшето партийно ръководство очертава основните насоки, основните пътища и фактори за развитието на страната. Достатъчно е да се споменат само разработеният от другаря Живков материал „за качествено нов растеж в икономиката“, словото му в Бояна от 5 юли по въпросите за производството на повече стоки и услуги за населението, Съображенията му по основните въпроси на икономическия механизъм от 8 октомври, неотдавнашното му слово на пленума в Русе.

Генералният секретар формулира основни постановки за ново мащабно преустройство и на банковата система у нас. Тези принципно нови и конкретни указания изискват преди всичко да се разграничат много по-ясно банковите функции, от една страна, на социалистическата държава – собственик и, от друга страна, банковата дейност за активно и равноправно партньорство със стопаните – самоуправляващите се организации. Става дума за превръщането на Българската народна банка в истинска централна банка на нашата социалистическа държава, както и за създаването на няколко банки с дялово участие на самоуправляващи се стопански организации, така наречените „банки на производителите“ или „търговски банки“. Те трябва на чисто икономическа и договорна основа да „търгуват“ с кредитите и с другите банкови услуги. Естествено, цялото структурно преустройство на банковата ни система цели тя да съдействува за създаването на по-добри условия, да въздействува по-активно и да подпомага самоуправляващите се предприятия да внедряват постиженията на научно-техническата революция; да обновяват технологиите; да повишават ефективността на своята стопанска дейност; да реализират темповете, пропорциите и ефективността, които съответствуват на постановките за качествено нов растеж.

На основата на указанията на другаря Живков бе разработен проект за преустройството на банките у нас, който преди седмица беше обсъден в Бюрото на Министерския съвет и, бих казал – доста бурно беше обсъден, вероятно главно поради това, че банковата дейност засяга непосредствено цялостния живот на обществото и особено икономиката. Предстоящо е обсъждането след пленума на доработените проекти.

В някои от направените бележки по проекта за банковата реформа се настоява Българската народна банка почти изцяло да ликвидира контрола си върху търговските банки. Естествено това не бива да се допуска. Дори в редица от развитите капиталистически страни централната банка на държавата има много силни контролни функции спрямо търговските банки. Всяка от търговските банки преминава през строги процедури на проверка от централната банка преди да бъде регистрирана включително се съгласуват кандидатурите на ръководителите на търговските банки от гледна точка на тяхната банкова квалификация, на деловите и личните им качества. Ние в това отношение не искаме да се намесваме в партийните прерогативи, но Банката би могла да съгласува също кадрите, които ще оглавят тези търговски банки. Всяка от търговските банки е длъжна да спазва редица нормативи, съотношения и изисквания, определяни от централната банка. Банковите закони в редица от развитите страни даже забраняват строго намесата на големите фирми и групировки – акционери на търговските банки, в тяхната текуща дейност през годината, с оглед да не се нарушават правилата за внимателно и осигурено предоставяне на банкови кредити. Защото обърквене в банковата дейност е обърквене в икономиката. Една голяма част от тези установени правила не бива да се игнорира и при нашите условия. Толкова повече Българската народна банка – централната банка на социалистическата ни държава, трябва отблизо да контролира и регули-

ра работата на търговските банки у нас.

Искам да ви уверя, че комунистите и другите работници в банките у нас ще направят всичко, което е по силите им, с оглед не само това сложно преустройство да се осъществи без сътресения в ежедневното банково обслужване, но което е най-важното – да се подобри по-нататък банковата дейност в духа на изискванията към нея.

Позволете ми във връзка с обсъжданите на пленума въпроси да се спра на три проблема, които струва ми се могат да имат голямо отражение върху работата ни в следващите години, и да направя съответни предложения:

Първо. През тази първа година на деветата петилетка, както чухме, вчера и в доклада на др. Георги Атанасов, се очертава страната да изпълни напрегнати задачи, които в чисто количествено измерение в основни линии съответствуват на разработката за новия растеж в икономиката. Макар че това беше казано много кратко, и във вчерашния доклад, и сега, всички си представяме каква страшна мобилизация на партията, на цялата работническа класа, на трудещите се селяни и на другите хора в нашата страна трябваше да има през сложната 1986 г. след наследството ни от 1985 г. По този начин, именно в резултат на мобилизацията, проведена от партията, от една страна, се преодоляват известните смущения в развитието, които ни донесе 1985 г. с незапомнената суша и ограниченията в снабдяването с електроенергия. Развитието на нашата икономика не само преодоля тези смущения, но, от друга страна, възстанови и по всяка вероятност ще надмине средната динамика отпреди 1985 г. Могат да се приведат редица примери на успешни първи крачки за изпълнение на партийните решения за качествено нов растеж.

Но тъй като и това заседание, както другите пленуми, има подчертано делови, а не тържествен характер, позволете ми от гледна точка на работата ми в банката да споделя и онова, което особено силно ни тревожи сега. Става дума за развитието и за състоянието на валутния баланс в несоциалистическа валута през тази година и в близка перспектива. Вие чухте кратка оценка и в доклада на др. Атанасов, а нещо по този въпрос спомена и др. Христов днес.

Чувствувам се задължен да говоря по този въпрос и поради това, че в началото на тази година, на Януарския пленум имах възможността да подчертая забележителните резултати във валутната област, които под ръководството на Централния комитет, на Политбюро и лично на др. Тодор Живков постигна страната ни през годините на осмата петилетка.

През отиващата си 1986 г., за съжаление, дейността ни ще приключи с неблагоприятен резултат в тази област. Какви са някои от по-главните причини за това? През първото полугодие, до новата реколта, както и в края на миналата година, в съответствие с плана продължи извънредният внос на зърно, за да се запазят по възможност стадата от животни, въпреки дългата суша. Също в съответствие с плана, наложи се да похарчим първата по-крупна сума в конвертируема валута по договореното, жизнено важно за страната ни участие в строителството на газопровода „Прогрес“ в Съветския съюз от Ямбург. Като се изключи валутният разход за газопровода от Ямбург, който има извънреден и еднократен характер само в годините 1986, 1987 и 1988, то общото равнище на валутните разходи на страната през тази година е малко под равнището на валутните разходи през 1985 г.

Откъде идва тогава влошаването на платежния баланс в конвертируема валута? Отговорът е еднозначен. От небивалото в други години значително спадане на валутните постъпления главно от износа на стоки, но и от други дейности. Струва си тук, на пленума, да спомена кои са основните стопански обединения, които в най-голяма степен не изпълняват утвърдените им планови задачи за валутни постъпления през годината. Техните ръководители вероятно също участвуват в нашето заседание. До 19 декември, т.е. само десет дни преди края на годината, стопанско обединение „Металхим“ не е осигурило на страната 64 на сто от определената валута. Комбинатите на бившото стопанско обединение „Химическа промишленост“ – 106 млн. вал. лева, Стопанско обединение „Зърнени храни и фуражна промишленост“ – 100 млн. вал. лева, Българска асоциация за туризъм и отдих – 53 млн. валутни лева, Стопанско обединение „Родопа“ – 50 млн. валутни лева, Стопанско обединение „Металургия“ – 45 млн. валутни лева.

Освен тези 6 обединения, други 10 обединения, които няма да назовавам, дължат на държавата общо още около 230 млн. валутни лева. Така че само тези 16 стопански обединения не осигуряват на страната близо един милиард валутни лева несоциалистическа валута, предвидена по пла-

на за тази година.

Вярно е, че през годината състоянието на международните пазари рязко се влоши за нас. Цената на някои основни продукти спадна почти наполовина. Повечето наши традиционни и основни партньори от развиващите се страни, които са крупни износители на нефт и дори в последните години ни плащаха с нефт, изпаднаха в сериозни финансови трудности, което доведе до спиране, намаляване или забавяне на плащанията за нашия износ и услуги.

Въпреки обективния характер на голяма част от споменатите и много от неспоменатите обстоятелства, в духа на взискателния и самокритичен стил, който утвърждава в нашата дейност Централният комитет на партията, другарят Тодор Живков, трябва да кажа, че главната причина си остава една, и тя е субективна – бавната адаптация или дори липсата на адаптация от страна на наши стопански обединения и други стопански и функционални органи в страната по отношение на непрекъснато и много бързо променящата се обстановка на международните пазари. Тази съвършено нова обстановка изяви открито редица слаби места в дейността на стопанските обединения у нас по износа по второ направление. Става дума главно за това, че докато почти всички обединения от години вече свикнаха да внасят най-модерно оборудване изключително само от развитите капиталистически страни, за съжаление, на пръсти се броят произвежданите в обединенията продукти, които днес сме в състояние заради тяхното разнообразие, качество, себестойност, изобщо заради тяхната конкурентоспособност без проблеми и ефективно да продаваме също така в развитите капиталистически страни, които имат пари.

Трябва да призная, че и функционалните органи на държавното управление, които имат пряко отношение към проблемите на валутния баланс, в това число и банката, не се оказахме на висота и не успяхме достатъчно да предвидим, да осигурим и да улесним по-бързата адаптация към новата обстановка. Банката, на основата на отчетите в края на май, юни, август и така до края на годината уведомяваше писмено и устно Държавната планова комисия, членовете на Валутната комисия, която, както знаете, от началото на т.г. премина към Министерския съвет, и другите органи за неблагоприятното развитие на валутния баланс, без обаче да се осмели след трудната 1985 г. да предприеме и други мерки, които се налагат.

Разбира се, взетите решения, независимо от значителното неизпълнение на валутните постъпления, безпрепятствено да се осъществяват планираните валутни разходи на страната за тази година от една страна, създадоха нормални условия за динамичното развитие на икономиката през първата година на петилетката, което наистина беше нужно на всяка цена след трудната 1985 година. От друга страна обаче, съчетанието на нормалните разходи с неизпълнението на валутните постъпления доведе до непредвидено увеличение на нетните задължения в конвертируема валута на страната.

Бих искал да кажа, че отново, за да можем в тази сложна обстановка през 1986 г. нормално да проведем банковата дейност, ние се опирахме единствено на капитала, който беше създаден от партията и държавата в предишните десетина години под ръководството на др. Живков.

Това, което стана във валутната област през 1986 г., не следва и не може да се повтори догодина или в другите години на деветата петилетка. Естествено, главницата (основният дълг) по допълнителните кредити безусловно трябва да бъде върната на чуждите банки през следващите няколко години. Лихвите върху допълнителните задължения ще продължават да тежат върху развитието ни в следващите години. И няма да е странно, ако ги плащаме и със стоки за потребление, за които др. Румен Сербезов вчера каза, че би трябвало по-малко да се изнасят и повече да се внасят.

Това поставя изискването още от 1 януари 1987 г. безусловно да се спазват новите правила за валутната самоиздръжка на всяко стопанско обединение. Последователно следва да се приложат определените стимули за всеки валутен лев постъпления. Съответно всеки валутен лев внос на суровини и материали, машини, съоръжения и пр. трябва да се заплаща от стопанските обединения и от нематериалната сфера, от всички организации в страната така, както е решено – значително по-скъпо. По този начин чисто икономически ще се стимулира износът и ще се ограничава вносът по второ направление и ще се насърчава, когато това е възможно, замяната му с продукти от местно производство или от внос по първо направление. В това отношение, както и във всички други области на нашето развитие, за които много пъти е говорено, има неподозирани резерви. Не зная дали членовете на Централния комитет на партията могат да приемат за нормално това, че

страната ни внася за долари дори животинската лой и есенциите за най-обикновените български тоалетни сапуни.

В създалата се обстановка на влошаване на платежния ни баланс през тази година банката провежда специални мерки, за да се ограничи възможното и естественото за валутните пазари поскъпване на кредитите за нашата страна и, разбира се, да се осигурят необходимите допълнителни кредити. Вътре в страната още от 1 януари банките ще бъдат безкомпромисни при изискването за прилагане на валутната самоиздръжка.

Второ. Проектът на Правилник за стопанска дейност като цяло е разработен много вещо. Плод е на изключителни усилия. Неминуемо той носи и редица компромиси при съгласуването с всички хора, които участвуваха.

Предлагам преди да бъде окончателно утвърден, да се обсъдят още веднъж и, ако се приеме за правилно, да се уточнят следните няколко важни положения. Всички тези предложения целят нашата социалистическа държава да утвърди по-твърда стопанска сметка за самоуправляващите се стопански организации.

Правилно е това, което някои другари считат, че в нашия механизъм трябва да има и амортизатори, за да няма големи сътресения при трудности. Но в момента като че ли някои от амортизаторите толкова са омекотили живота за стопанските обединения, че може колата да тръгва извън пътя, а амортизаторите така да смекчават, че този, който седи вътре, да не усеща, че колата тръгва по лош път.

Предлагам най-напред, да отпадне разпоредбата, че стопанският съвет на предприятието, забележете: не някой друг, а стопанският съвет на предприятието, определя в началото на всяка година показателите и критериите, върху основата на които се формира годишният размер на заплатата на ръководителя на предприятието и на неговите заместници, както и че стопанският съвет на предприятието в края на годината прави комплексна оценка на дейността на ръководителя и на неговите заместници и определя техните годишни заплати. Тези положения се съдържат в член 94 на проекта. Аз не съм против процеса на голяма демократизация, който е много полезен, но ми се струва, че социалистическата държава, която е представител на собственика, не може да си позволи да „абдикира“, така да се каже, от своите елементарни задължения да даде по-твърдо критерия за оценка как трудовият колектив – стопанин на поверените му производствени ресурси, стопанисва – съхранява грижливо, използува ефективно и непрекъснато умножава повереното му социалистическо имущество и на тази основа не по критерии, определени от другиго, а именно и главно от социалистическата държава да се определи годишната заплата на ръководителя на предприятието и на неговите заместници.

Считам, че стопанският съвет на предприятието като представител на трудовия колектив, т.е. на стопанина, не бива и не може да изпълнява функции, които се полагат по принцип само на собственика. Виждам сериозна опасност, ако това положение от проекта на Правилник не се преразгледа, ръководствата на предприятията у нас да заработят само по критериите на стопанина, а не по критериите на собственика – цялото общество. Казано по-кратко и с други думи, считам, че може от една крайност досега – липса на достатъчно самоуправление, да се отиде в друга крайност – самоуправство.

Предлагам по-нататък да отпадне положението, че от фонд „Развитие и техническо усъвършенстване“ на предприятието може да се изплаща увеличение на основните заплати на ръководните кадри, специалистите и работниците в предприятието (член 96 от проекта), макар и за такива благородни цели, както е пояснено в Правилника. Заплатите според Банката следва да се плащат само от резултативно-остатъчния фонд „Работна заплата“, който предприятието е спечелило. Ако се допусне, както се предлага, парите за развитие на предприятието да се превръщат така лесно в заплати, на практика се разрешава да се нарушава произволно пропорцията между труда за обществото и труда за себе си, което никоя държава, най-малко нашата социалистическа държава, би могла да си позволи.

Считам, че трябва да отпадне и разпоредбата, че търговските банки не разрешават използуване на собствените средства на самоуправляващите се стопански организации, когато преценят това при осъществяване на възлагания им контрол (член 107). Съображенията за това предложение са следните:

1. Самоуправляващите се стопански организации у нас не са пеленачета и не се нуждаят от опекунство, още по-малко от страна на техния равностоен стопански партньор – търговската банка.

2. Този текст от проекта на Правилник смесва и обърква в едно отговорностите на самоуправляващите се стопански организации, от една страна, с отговорностите на търговските банки, като по този начин се създават условия за колективна безотговорност. Практиката на всички по-развити в стопанско-сметно отношение социалистически и капиталистически страни показва, че и при най-близкото срастване и преплитане на дейността на самоуправляващите се стопански организации с търговските банки жизнено важно е съвършено ясно да се разграничават техните различни отговорности. Всяка от самоуправляващите се стопански организации единствено и изцяло може и трябва да отговаря за ефективното и законосъобразното съхраняване, използуване и умножаване на поверените ѝ за стопанисване от собственика ресурси. Всяка от търговските банки на свой ред единствено и изцяло може и трябва да отговаря за ефективното и законосъобразното съхраняване, използуване и умножаване на поверените на нея за стопанисване от собственика кредитни и други банкови ресурси.

3. Търговските банки на този етап не са в състояние физически да упражняват споменатия контрол. Мисля, че вече ви докладвах, един банков инспектор обслужва средно 7 предприятия и обединения, във всяко от които работят десетки или най-често стотици служители. Банковият инспектор не е в състояние да повтори тяхната дейност, за да разкрие всяко нарушение. А и като си мисля кой е банковият инспектор... Това е една жена, в най-добрия случай с висше образование, със 180 лв. заплата. Тя ли може по-добре да прецени как се харчат собствените пари на обединение „Изот“? Вчера с вас се възхищавахме от начина, по който говори тук др. Тенев. Не е ли по-разумно самоуправляващото се обединение единствено да има отговорността и свободата да прави своите разходи (от собствените си средства става въпрос, не за кредитните ресурси)?

Предлагам също така да се уточни положението от проекта за Правилник, съгласно което наличието на оправдан стопански риск се преценява без никакво ограничение от съответния колективен орган на управление, т.е. от стопанския съвет на предприятието, и спрямо ръководителите тогава не се прилагат отговорности за евентуални неблагоприятни последици (член 178). Правилно ще бъде колективният орган именно да преценява, че е налице стопански риск, както и да снеме отговорност от съответните ръководители. Но това трябва да става само в рамките на осигурените от него за целта собствени средства на предприятието или пък финансова помощ и кредити, привлечени за целта извън предприятието. Иначе загубите от признати и безотговорни рискове твърде бързо могат да надхвърлят парите за тяхното покриване.

Трето. Понастоящем проектът за Правилник за стопанската дейност се нуждае от съществено уточнение и по отношение на това откъде самоуправляващите се стопански организации следва да изплащат лихвите по кредитите за капитални вложения. Въпросът не е маловажен, технически, тъй като се касае до силата на въздействието на банковите кредити.

Макар и в теоретичен план да може да се спори, практиката в по-развитите в стопанско-сметно отношение страни е следната. Всички лихви намаляват печалбата и чистата продукция (общия доход) на предприятието. Обикновено лихвите се начисляват от предприятието дори в себестойността на продукцията като материален разход. (Като правило за целите на плащането на лихвите въобще не се прави деление на кредитите по предназначение – за оборотни фондове или за капитални вложения, а по срочност – краткосрочни, средносрочни и дългосрочни). Включването на лихвите в себестойността или намаляването на печалбата с тях означава въздействието на кредита да бъде възможно най-силно, тъй като всяка единица повече лихви, платени от предприятието, намалява печалбата и чистата продукция и обратно, всяка единица икономисани лихви увеличава неговата печалба и чистата продукция.

В проекта за Правилник, който днес обсъждаме, е записано, че лихвите по кредитите за капитални вложения се изплащат от предприятията от приходите, реализирани от съответните обекти (член 63). Това е едно предложение на Министерството на финансите. Правилно ще бъде или лихвите да се начисляват в себестойността, или в най-лошия случай поне да отпадне ограничението „от съответните обекти“. Иначе точно в един от най-критичните етапи – процеса на изграждането на обектите, няма източник за плащане на лихвите, който да въздействува върху интересите на предприятието и на колектива. В това отношение ще бъде правилно лихвите по банковите кре-

дити да имат същото силно въздействие, което Министерството на финансите е предвидило в Правилника за кредитите с пари от държавния бюджет за нискорентабилни обекти по чл. 109 от проекта за Правилник. Иначе неправилно се дискриминират банковите кредити.

Другарки и другари,

Още веднъж позволете да ви уверя, че комунистите и другите банкови кадри ще отдадем всичките си сили в работата и борбата за изпълнението на партийните решения.

Благодаря.

[...]

ЦДА, ф. 1Б, оп. 65, а.е. 79, л. 164–178. Оригинал. Машинопис.

№ 101

ОТЧЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА 1986 Г.

София, 18 май 1987 г.

Строго поверително
от особена важност

ОТЧЕТ

за 1986 година

РАЗДЕЛ I

КРЕДИТНИ ВЛОЖЕНИЯ

[…]

Българската народна банка и през 1986 година продължи да кредитира значителната по размер и нарастваща левова равностойност на износа на кредит по междудържавни спогодби, която до 1984 година се покриваше от държавния бюджет. Дългът по този кредит в края на 1986 година достигна 1 317 млн. лева и нарасна спрямо 1985 година с 48,0 на сто, а спрямо 1984 година – повече от четири пъти. Ако се изключи влиянието на дълга по този кредит от 1985 и 1986 години, то ръстът на всички кредитни вложения в края на 1986 година спрямо 1985 година би бил 5,5 на сто, а не 6,4 на сто, т.е. с почти един пункт по-малък.

А. КАПИТАЛНИ ВЛОЖЕНИЯ

1. Финансиране и кредитиране на капиталните вложения

[…]

Струва си да отбележим, че през годините на осмата петилетка по различни съображения банките допускаха отклонения от принципа на кредитиране съобразно ефективността. Те предоставяха кредити за капитални вложения в някои отрасли, производства и дейности с отрицателна или ниска нормативна рентабилност, като енергетика, металургия, металолеене, производство на строителни материали и други, не съобразно ефективността на обектите и мероприятията, а за допълване недостига на собствени средства. През 1986 година коренно бе променен подходът към инвеститорите от тези отрасли. По настояване на Българската народна банка, което бе подкрепено от Държавната планова комисия и Министерството на Финансите, Министерският съвет прие решение през 1986 година да се преустанови по-нататъшното предоставяне на кредити за капитални вложения в отраслите, производствата и дейностите с отрицателна или ниска нормативна рентабилност. В тези отрасли и дейности няма условия за кредитиране и в близките години не се очаква да настъпят съществени промени в рентабилността им, поради което финансирането на капиталните им вложения и в бъдеше следва да става със собствени средства и с помощ от държавата, включително и от фонда за държавно кредитиране.

Главно в резултат на този нов подход на банките да ограничават участието на кредита в

нискорентабилните и губещи производства и дейности през годината се увеличи и относителният дял на бюджетните средства във финансирането на капиталните вложения, като достигна 40,0 на сто от общия размер на финансираните капитални вложения. В резултат на стремежа за по-пълно мобилизиране на собствените средства на инвеститорите, в края на 1986 година относителният дял на собствените средства в общия размер на финансираните капитални вложения е нараснал и съставлява 37.3 на сто, при 35.4 на сто през 1985 година […].

Както е известно, с Правилника за стопанската дейност е разпоредено към Стопанската банка да се създаде фонд за държавно кредитиране. От фонда за държавно кредитиране могат да се финансират обекти със срок за погасяване на кредитите по-дълъг от десет години и други необходими за народното стопанство обекти, за които търговските банки отказват да отпускат инвестиционни кредити, разбира се, когато съответните ССО – инвеститори осигуряват погасяване на кредитите в договорения срок, който не може да бъде по-дълъг от 20 години.

Основен ресурс по кредитния план на Българската народна банка са погашенията по кредитите за капитални вложения. За 1986 година размерът на договорените погашения за страната по падежираните кредити възлиза на около 3 800 млн. лева.

Във връзка със затрудненията в отраслите, производствата и дейностите с отрицателна или ниска нормативна рентабилност по финансовото осигуряване на плана им за 1986 година, както и поради структурните промени в народното стопанство, извършени през 1986 година, Министерският съвет взе решение (писмо № 04.19-33 от 25.06.1986 година) банката да отсрочи част от погашенията за 1986 година за погасяване през следващите години. Общият размер на отсрочените погашения за страната е около 2 000 млн. лева. Като се имат предвид тези отсрочени погашения, през 1986 година следваше да се погасят кредити в размер на около 1 757 млн. лева. Фактически бяха погасени около 1 663 млн. лева, което представлява 95,0 на сто от планираните погашения.

[…]

Б. ОБОРОТНИ СРЕДСТВА

1. Кредити за оборотни средства

Остатъците на банковите кредити за оборотни средства на 31.12.1986 година възлизат на 17 981 млн. лева и спрямо 1985 година са нараснали с 1 390 млн. лева или 8,4 на сто […].

Значителното увеличаване на кредитите е в резултат на действието през 1986 година на редица фактори, които не са влияли през 1985 година, а именно:

– вследствие промяната на валутните коефициенти, съгласно Решение № 59 на Бюрото на Министерския съвет от 1986 година се увеличиха цените на някои материални ценности от внос, в резултат на което кредитите нараснаха с около 130 млн. лева;

– от увеличение на наличностите от суров нефт, горива, масла, природен газ, запаси от уникални специфични резервни части и материали, представляващи авариен резерв за основен ремонт и стратегически цели в стопанските организации от подотрасъл химическа промишленост, на основание Протокол № 34 на Бюрото на Министерския съвет от 1985 година – със 125 млн. лева;

– в резултат на извършения авансов внос на дефицитни суровини и материали – въглища, руди, трупи, памук и други, както и от неосъществен износ на спиртни напитки – с 200 млн. лева;

– увеличение спрямо отчета за 1985 година на размера на незавършеното производство със 178 млн. лева и наличностите от готова продукция със 118 млн. лева от неосъществен износ по известни причини, вследствие на което кредитите са завишени с 296 млн. лева.

По тези причини, кредитите за оборотни средства са нараснали през 1986 година спрямо 1985 година с около 751 млн. лева. Нарастването на кредитите за оборотни средства извън тези причини е в размер на 639 млн. лева или с 3.9 на сто, което е в рамките на ръста на останалите икономически показатели.

РАЗДЕЛ II
КРЕДИТНИ РЕСУРСИ

[…]

А. СРЕДСТВА НА НАСЕЛЕНИЕТО

[…]

1. Пари в обращение

Докато през 1985 голина като цяло бяха изтеглени пари от обращение (673 млн. лева), главно в резултат на засиления стремеж на гражданите да внасят налични пари в ДСК в края на годината поради разпространявани слухове за парична реформа и беше осъществен много висок прираст на влоговете и депозитите на населението (2 180 млн. лева), то през 1986 година наличните пари в обращение се увеличиха със 743 млн. лева, а спестяванията – със 739 млн. лева, т.е. в структурата на изменението на свободните парични- доходи през 1986 година те имат почти еднакъв относителен дял.

Като се има предвид, че 1985 година беше необичайна от гледна точка на развитието на свободните парични доходи на населението, и особено за наличните пари у населението, по-целесъобразно би било да се посочи, че общо през двете години (1985 и 1986 години) в обращение са пуснати нетно (чисто) само 70 млн. лева. или средногодишно по 35 млн. лева, докато общо за периода 1981–1984 година е характерна тенденция на пускане на пари в обращение ежегодно по около 270–320 млн. лева.

В същото време, обаче, средствата на населението по влоговете и по депозитните сметки в ДСК се увеличиха общо за двете години с 2 919 млн. лева или средногодишно с около 1 460 млн. лева при ежегодно нарастване през периода 1981–1984 година с около 600–700 млн. лева.

[…]

3. Причини за недостатъчната балансираност между паричните доходи и разходи на населението

[…]

За недостатъчната балансираност между доходите и разходите на населението, както през годините на осмата петилетка, така също и през 1986 година продължи да оказва влияние и неблагоприятното изменение за нашата страна на условията на международните пазари. Данните от приложение 31 показват, че в резултат само на неблагоприятното изменение на цените на вноса и износа, през 1986 година нашата страна е трябвало да изнесе допълнително продукция за близо 2 млрд. вал. лева. По разчет на банката, за тази допълнително изнесена продукция са платени в страната около 400 млн. лева заплати, без насреща да са осигурени съответни условия за реализация чрез покупка на стоки, услуги и жилища.

[…]

Б. ПРИВЛЕЧЕНИ ОТ ЧУЖБИНА РЕСУРСИ

[…]

2. Международни платежни и кредитни отношения

[…]

Изтеклата година се характеризира с неблагоприятна конюнктура за нашия износ в несоциалистическите страни и влошено финансово състояние на основните ни партньори от развиващите се страни. Стокообменът с несоциалистическите страни намаля с 16,4 на сто.

[…]

През 1986 година вследствие превишението на плащанията по вноса над постъпленията от износа бе реализирано общо пасивно салдо по стокообмена в размер на 1 323 млн. вал. лева, от които 617 млн .вал. лева в социалистическа валута и 706 млн. вал. лева в несоциалистическа валута.

За преодоляване на създалите се през годината големи затруднения при осъществяването на износа в несоциалистическите страни БВБ своевременно подпомогна редица стопански организации и комбинати с краткосрочни валутни кредити за временен недостиг на валутни средства за внос на суровини, материали, резервни части и окомплектовка.

[…]

През годината редица стопански организации, въпреки неритмичното изпълнение на плана за валутните постъпления в несоциалистическа валута, проявиха засилен стремеж за осъществява-

не на внос от несоциалистически страни, което доведе до текущо нарушаване на планираните валутни салда.

[…]

През последните години се проявяват някои сериозни проблеми във валутните баланси на страната в несоциалистическа валута. До какво главно се свеждат тези проблеми:

Първо. За първи път след 1971 година страната ни реализира през 1979 година активно валутно салдо по пълния обхват на платежния баланс на страната в размер на 413 млн. вал. лева. За последната година на седмата петилетка – 1980 година, активът по платежния баланс възлезе на 450 млн. вал. лева.

В края на осмата петилетка тази тенденция за реализиране на активен платежен баланс се наруши. Започна рязко да се намалява реализираният актив, докато се стигна до 1985 година – последната година на петилетката, когато бе реализиран пасив по платежния баланс на страната в размер на 275,3 млн. вал. лева.

Тази тенденция се засили през 1986 година – първата година на деветата петилетка, когато пасивът по платежния баланс възлезе на 1 651,1 млн. вал. лева. Данни за планираните и отчетените валутни постъпления, валутни разходи и валутни салда по пълния обхват на платежния баланс на страната за 1975–1986 година са показани в приложение 32. Наред с всички негативни отражения върху икономиката на страната, това може да доведе до ограничения за ползуването на кредити от чужбина за финансиране на нашия дълг и до заплащането на по-големи лихви. Ако тази тенденция продължи, тя неминуемо ще създаде проблеми в обслужването на външния дълг и поддържането на непрекъснатост в разплащанията с чужбина, с всички последици за страната.

Намалението на активното салдо през периода 1981–1984 година и реализирането на пасивно салдо по платежния баланс за 1985 и 1986 години се дължи, от една страна, на намаляване на валутните приходи, а, от друга страна, на увеличаване на валутните разходи. Така например, докато през 1981 година валутните постъпления по платежния баланс възлизат на 3 330,7 млн. вал. лева, то през 1986 година техният размер е 2 348,2 млн. вал. лева, т.е. в по-малко с близо един млрд. вал. лева или с около 30 на сто.

Валутните разходи за 1981 година възлизат на 3 049,3 млн. вал. лева, а през 1986 година на 3 849,3 млн. вал. лева, т.е. увеличени са с 800 млн. вал. лева или с 26,0 на сто.

[…]

Второ. През последните години постепенно се измени подходът при планирането на валутно салдо по платежния баланс. От една страна, по плана започна да се предвижда пасивно салдо по платежния баланс, главно за сметка на увеличен размер на валутните разходи по вноса. Така например, докато през периода 1981–1984 година се планираше активно салдо, то през последните години още с плана бе предвидено пасивно салдо, и то в значителни размери: за 1985 година – 573,7 млн. вал. лева и за 1986 година – 1 112,7 млн. вал. лева.

От друга страна, през последните години валутният план започна да се изготвя не на базата на неговото фактическо изпълнение за предходната година, а на базата на плана от предходната година. При такъв подход се получават големи ръстове на плана за валутните постъпления, които не са реално изпълними. Така например, за 1987 година са планирани валутни постъпления в размер на 3 679 млн. вал. лева, при отчетени за 1986 година 2 348,2 млн. вал. лева, т.е. ръст от около 1 331 млн. вал. лева или 56,7 на сто.

Трето. През последните години рязко се увеличава натискът от различни нива на управление с искания да се извършват все повече и повече валутни разходи, в конвертируема валута. При стагнацията на производството в развитите капиталистически страни, оттам може да се купи всичко почти без ограничения. Необходимо е, обаче, да има валутни постъпления, за да не нарастват дълговете.

[…]

Четвърто. Неблагоприятна е тенденцията от рязкото намаляване на валутните постъпления в системата на НАПС. Така например, докато средногодишно за периода на осмата петилетка реализираните валутни постъпления възлизаха на 329,8 млн. вал. лева (като през 1982 година техният размер достигна 386,3 млн. вал. лева), то през 1986 година валутните постъпления възлизаха едва на 158,8 млн. вал. лева. На фона на това рязко намаляване на валутните постъпления, валут-

ните разходи се увеличиха, като през 1985 година възлязоха на 470,3 млн. вал. лева и през 1986 година на 362,5 млн. вал. лева. Системата на НАПС приключи с превишаване на разходите над приходите с 245,9 млн. вал. лева през 1985 година и с 203,7 млн. вал. лева през 1986 година.

[…]

Шесто. СО „Металхим“ закъснява в адаптирането си към бързо изменящите се изисквания на международните пазари на специално имущество. Твърде бавно и трудно се преустройва производството на нови стоки, които се реализират в брой, а продължава да произвежда традиционни стоки, които се продават само на кредит. В резултат на това, от една страна, през последните години има тенденция на намаляване на реализираните валутни постъпления от СО „Металхим“, а от друга – рязко намаляха постъпленията в брой. Така например докато през 1984 година СО „Металхим“ реализира валутни постъпления в размер на 540,7 млн. вал. лева, през 1986 година са реализирани 351,9 млн. вал. лева или с 35,0 на сто по-малко. През периода 1981–1983 година реализираните валутни постъпления в брой представляват 88–84 на сто от общия размер на отчетените по плана валутни постъпления, а през 1984 година – 40,8 на сто, през 1985 година – 46,5 на сто и през 1986 година – едва 17,4 на сто.

Във връзка с това за отбелязване е, че по настояване на СО „Металхим“ компетентните органи дадоха съгласие да ползува специален кредит от БВБ за изкупуване на стоки със забавена реализация на международните пазари и оставянето им на отговорно пазене за продължително време. Размерът на този кредит е 190 млн. лв., като лихвите по него се заплащат от бюджета.

Седмо. Сериозни проблеми се появиха през последните години и при получаване на вземанията по предоставените правителствени кредити в несоциалистическа валута от редица развиващи се страни. Някои от тези страни като НДР Йемен, Ангола, Ирак, Замбия, Никарагуа прекратиха изплащането на дължимите суми на падежите и настойчиво поискаха да бъдат отсрочени плащанията по тези кредити до 1990 година. По решение на съответните органи у нас бяха отсрочени плащания по дължими кредити до 1990 година в размер на 177,4 млн. вал. лева. Освен това, към 1 април 1987 година просрочените вземания от предоставени правителствени кредити възлизат на 185,6 млн. вал. лева

От друга страна, следва да се има пред вид, че за редица страни, като Либия, Сирия и други, за които няма подписани споразумения за отсрочени плащания, не е съвсем сигурно, че ще постъпят предвидените постъпления за периода 1987–1990 година в размер на 170 млн. вал. лева.

Като се има пред вид изложеното по-горе се вижда, че се очертава за периода 1986–1990 година да не постъпят вземания по предоставени правителствени кредити в размер на около 533 млн. вал. лева. При това положение, страната ни се лишава от тези средства и е принудена да търси привличането на допълнителни кредити от чужбина при по-неблагоприятни условия, с оглед балансиране на плащанията си в несоциалистическа валута.

3. Валутно-кредитни отношения със страните – членки на СИВ

[…]

През годината БВБ ползува от МБИС и погаси краткосрочни кредити до 3 месеца на сума 130 млн. вал. лева и до 6 месеца в размер на 768 млн. вал. лева. Освен това, през годината беше погасен предоставеният ни през 1983 година тригодишен срочен кредит от МБИС в размер на 389,1 млн. вал. лева. Задлъжнялостта на страната към МБИС по ползувани през предишни периоди срочни кредити към 01.01.1987 година възлезе на 433.6 млн. вал. лева.

За осигуряване на непрекъснатост в разплащанията в преводни рубли бе ползуван предоставеният ни лимит от разплащателен кредит при МБИС в размер на 437,6 млн. вал. лева, като към 01.01.1987 година задлъжнялостта на страната към МБИС по разплащателния кредит, въпреки установените правила и предвиденото в плана, не можа да бъде ликвидирана и възлезе на 170,7 млн. вал. лева.

В съответствие с подписаната на 09.08.1985 година междуправителствена спогодба между НР България и СССР за предоставяне на кредит на нашата страна в размер на 1 300 млн. вал. лева за покриване на пасивното салдо по разплащанията в преводни рубли, през 1986 година беше ползувана останалата част от него на сума 780 млн. вал. лева. Пасивното салдо на НР България от разплащанията в преводни рубли със страните – членки на СИВ с натрупване от 1964 година до

01.01.1987 година бе 503,6 млн. вал. лева (387,4 млн. пр. рубли), а до 01.01.1986 година – 785,5 млн. вал. лева (604,2 млн.пр.рубли) […].

4. Валутно-кредитни отношения с развитите капиталистически страни

През 1986 година търговските и валутнокредитните отношения с несоциалистическите страни протичаха в условията на влошена международна политическа и икономическа обстановка – продължаващо забавяне на икономическото развитие на главните капиталистически страни, растящо напрежение на международните валутни пазари поради рязкото спадане на курса на щатския долар и значителното понижение на цената на петрола, задълбочаване на външната задлъжнялост и неплатежоспособност на развиващите се страни, изостряне по вина на империализма на военнополитическото напрежение в света.

Стокообменът с развитите капиталистически страни през 1986 година се съкрати с 10,1 на сто, като по второ направление плащанията по вноса намаляха с 12,9 на сто, а постъпленията по износа – с 26,5 на сто.

Съобразявайки се с конюнктурата на международните валутни и кредитни пазари, и в съответствие с възможностите, БВБ се ориентира към привличане и ползуване на кредити от развитите капиталистически страни предимно в щатски долари.

Усилията бяха насочени към удължаване на срока на кредитите и по-равномерното разпределение на дълга по години, към подобряване на лихвените услония.

През 1986 година БВБ не излезе на пазара като кредитополучател на големи консорциални заеми, с изключение на клубната сделка с три японски банки. Бяха подписани и няколко договора за финансови кредити под формата „банка на банка“, при благоприятни условия по отношение на среден срок и стойност на кредита.

Във връзка с извършените промени през 1986 година във валутното и кредитно законодателство в някои капиталистически страни, БВБ успя да реализира снижение на общата стойност на средносрочното финансиране на вноса на машини, съоръжения и комплектни обекти, преди всичко чрез избягване на задължителното досега застраховане на експортните кредити.

Оборотът на получените кредити в несоциалистическа валута през 1986 година достигна 4 460 млн. вал. лева срещу 2 743 млн. вал. лева през 1985 година или нарасна с 62.6 на сто. Общият размер на задълженията на страната в конвертируема валута към края на 1986 година достигна 4 970,4 млн. вал. лева, което се равнява на 5 511.6 млн. щат. долара (приложение 34).

Чрез своевременно и умело маневриране с валутните ресурси на страната БВБ реализира значителна икономия от лихви в несоциалистическа валута.

5. Валутно-кредитни отношения с развиващите се страни

През годината се запази тенденцията на влошаване на икономическото и финансово състояние на голяма част от развиващите се страни, с които НР България има активни търговски и кредитни отношения. Общият стокообмен на нашата страна и тази група страни през 1986 година намаля с 23,6 на сто и достигна 2 369,5 млн. вал. лева.

Важна форма за разширяване на сътрудничеството с тези страни е предоставянето на правителствени кредити. Към 31 декември 1986 година НР България е предоставила кредити на 26 развиващи се страни на сума 3 149.5 млн. вал. лева. От тях са използувани 1 728.5 млн. вал. лева или 54.9 на сто и погасени 493.9 млн. вал. лева. Спадането на цените на петрола намали платежоспособността на страните-износителки. Рязко нараснаха просрочените вземания по правителствените кредити. На 31 декември 1986 година вземанията на страната ни по правителствени кредити са за 1 234.7 млн. вал. лева. в т.ч. просрочени – за 209.3 млн. вал. лева.

[…]

ПРЕДСЕДАТЕЛ: *В. Коларов*

Написано в 1 екз.
Изх. № 329/18 май 1987 година

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 33, л. 1, 11– 12, 14–17, 32–33, 49–50, 55, 68, 72, 81–92, 94–96, 125. Оригинал. Машинопис.

№ 102

СПРАВКА ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ВАСИЛ КОЛАРОВ ЗА ОСНОВНИТЕ ПРИЧИНИ ЗА ИНФЛАЦИЯТА В БЪЛГАРИЯ И С ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА НЕЙНОТО ОГРАНИЧАВАНЕ И ПРЕОДОЛЯВАНЕ

София, 8 янаури 1988 г.

Строго поверително
от особена важност

СПРАВКА

за ограничаване и преодоляване на инфлацията у нас

На последния конгрес на профсъюзите у нас и при други поводи след това Генералният секретар на ЦК на БКП духовито, но остро повдигна проблема, че макар, че нашата национална парична единица се нарича „лев“ по името на едно от най-силните животни на света – лъвът, то често напоследък в лева вместо лъв виждаме насреща си дръглива кранта.

Тази справка прави опит, от гледна точка на банката, да се анализират по-подробно основните причини за спадането през последните години на покупателната сила на лева и да се предложат необходимите мерки.

1. Основните видими признаци за спадането на покупателната сила на лева са, от една страна, увеличението на цените на дребно и на едро, и, от друга страна, нарастването на непохарчените (спестените) пари на населението.

Естествено е, че когато цените растат, с едно и също количество парични единици може да се купят по-малко продукти, т.е. покупателната сила на лева намалява. Аналогично, бързото увеличаване на непохарчените пари означава най-често липса на достатъчно продукти, които да противостоят на паричната маса и също е свидетелство за по-малка покупателна сила на лева.

2. По данни на Ц[ентрално] С[татистическо] У[правление] нарастването на цените на дребно у нас през 1986 година е 4,2 на сто при средногодишно 1,2 на сто през годините на осмата петилетка. Това е измерението на отчетената от статистиката явна инфлация у нас, що се отнася до цени на дребно на стоките и услугите. (Само за услугите, в които е включено и ползването на електроенергия, нарастването е по-голямо). Тези нараствания са само за неизменни продукти, т.е. не се отчита поскъпването от промени в структурата.

Въобще, статистиката по цените у нас се нуждае от обогатяване, за да се следят по-пълно промените на цените, с оглед да се гарантира по-нататъшното изпълнение на партийната стратегия за реално повишаване на жизненото равнище на народа. Струва си само да се отбележи например, че, доколкото ни е известно, ЦСУ не отчита комплексно поскъпването на издръжките на живота. Въобще не се публикуват индекси на цените на едно от основните материални блага, купувани от хората – жилището. Грубата оценка на банката е, че за 10 години жилищата у нас удвояват цената си.

ЦСУ не публикува данни за поскъпването и на една от основните съставки на националното ни богатство – материалните оборотни фондове, сумата на които (без незавършените капитални вложения), формираща се главно по действуващите цени на едро, в края на 1986 год. възлезе на около 27 млрд. лева. Банката направи свое проучване за поскъпването на нормируемите оборотни фондове на предприятията през периода 1981 – 1986 година. Оказва се, че докато средногодишният прираст на нормируемите оборотни фондове по текущи цени е бил 7,8 на сто, то средногодишното нарастване само от регламентираните увеличения на цените е било 3,25 на сто. Би могло да се приеме тогава, че явната инфлация у нас по цени на едро е около 3,2 на сто.

Аналогично, у нас няма отчетност например за промените на цените на незавършените капитални вложения, общата стойност на които, натрупана през предходните години при различните съответни текущи цени, възлиза в края на 1986 год. на около 11,9 млрд. лева.

3. Струва си да се спомене и това, че вероятно статистическите оценки за промените в рав-

нището на цените са подценени не само поради сегашните несъвършенства на статистическата отчетност, но и поради следното. Една не малка част от продуктите у нас продължават да са дефицитни, главно поради все още недостатъчното равнище на производителността на труда в сравнение с по-напредналите страни. (Данните сочат например, че през 1986 година най-развитите капиталистически страни са имали производителност, достигаща около 15 – 20 хиляди щатски долара брутен вътрешен продукт на глава от населението. Също през 1986 година, по груби оценки на банката (поради липсата на съпоставимост в показателите) аналогичната производителност на глава от населението у нас е била около 2 хил. щатски долара, примерно, колкото отчита по съответната методика на Международния валутен фонд Унгарската народна република).

По правилата на стопанисване, при които се работи досега у нас, част от обективния закон за стойността не се проявява, поради което цените на дефицитните продукти не се формират свободно на един социалистически пазар по такъв начин, че тяхното по-високо или по-ниско равнище да води до динамично балансиране между търсенето и предлагането. Това, от своя страна, налага все още да се прибягва и до административни мерки за разпределение на съответните продукти.

Ако мислено, обаче, си представим, че икономиката ни функционираше в условията на пълно прилагане на закона за стойността, в т.ч. и като се позволяваше цените да се договарят на социалистическия пазар свободно, така че да се постига балансиране между търсенето и предлагането, то може да се очаква, че средно биха се получили по-големи стойности на индексите на цените. Тези индекси на цените биха отразявали по-пълно не само явната, но и своеобразната „скрита“ инфлация, която неминуемо съпровожда дефицитността на продукти при административно фиксиране на цените. Между другото, при наличието на истински социалистически пазар с динамично определящи се цени, включително и на единица валута, т.е. и при верни курсове на валутите към лева, определени от този пазар, най-пълно би могла да се реализира постановката от съвременния модел за социалистическото ни развитие все по-пълно цените у нас да съответствуват на цените на международните пазари, при това – динамично.

Разбира се, подобна подвижност на цените би породила сериозни изпитания за зрелостта на обществото. За да се съхрани и повишава реалното жизнено равнище на народа, би трябвало със съвсем нови средства да се води борба против тенденцията за увеличаване на цените, в това число и чрез твърди мерки за ликвидиране на всеки монопол на производителите и търговците, както предвижда съвременният модел за социалистическото развитие у нас. (Между другото, и сега дефицитността на редица продукти създава също не по-малко и не по-лесни проблеми. От друга страна, и явната, и скритата инфлация у нас, вече представлява остър проблем за една немалка част от гражданите на нашето общество, паричните доходи на които са минимални или ниски).

4. Потвърждение за дефицитността на редица продукти, и следователно за скрита инфлация, са и значителните натрупани суми и относително бързият прираст на непохарчените пари на населението (налични и безналични). През годините на осмата петилетка прирастът на непохарчените пари на населението у нас е бил средногодишно около 8,2 на сто. Абсолютната сума на прираста през 1986 год. възлиза на около 1,5 млрд. лева. Натрупаната през годините след последната обмяна на парите обща сума на непохарчените пари на гражданите в края на 1986 год. вече е около 21,3 млрд. лева, от които около 17,5 млрд. лева са спестените и депозирани средства в ДСК.

Разбира се, не цялата сума на непохарчените пари на населението непременно е свидетелство за принудително отложено потребление поради дефицит на търсените продукти. Една част от споменатите пари представлява обикновено и нормално спестяване. Наши изтъкнати учени-икономисти приемат за целите на анализа, че примерно около половината от непохарчените пари у нас се дължат на принудително отложено потребление. И при това предположение, както натрупаната сума, така и ежегодният прираст продължават да будят основателна тревога.

5. Какво е положението с инфлацията по света и къде се намира нашата страна в сравнение с другите държави? По данни на Отчета за световното развитие, публикуван през 1987 год. от Световната банка, средногодишно през 1980–1985 год. инфлацията, показваща промените в цените на всички стоки и услуги (т.е. и в цените на дребно, и на едро), в развитите капиталистически страни е била 5,8 на сто, а в развиващите се страни – 44,2 на сто. По-конкретно, в САЩ – 5,3 на сто; във ФРГ – 3,2 на сто; в Япония – 1,2 на сто; в Италия – 14,2 на сто.

Инфлацията в много задлъжнелите развиващи се страни е била, обаче, средно през 1980–

1985 година 89,0 на сто, в това число, в Боливия – 569,1 на сто; Аржентина – 342,8 на сто; Бразилия – 147,7 на сто; Израел – 196,3 на сто и т.н.

Споменатите току-що цифри са средни за периода. Показателно е, че в края на 1986 година спрямо 1980 година инфлацията в Боливия се измерва с увеличение на средните цени на дребно над 73 хиляди пъти, в Аржентина – над 3,4 хиляди пъти, в Израел – над 367 пъти, в Бразилия – над 200 пъти, в Мексико – над 27 пъти и т.н. Интересни са и данните за три от нашите съседни страни: Гърция – 3,3 пъти, Турция – 4,3 пъти и Югославия – 17,3 пъти.

Вижда се, че по отчетената явна инфлация страната ни е сред държавите с относително неголям ръст на цените. Главното ни безпокойство идва, следователно, от „скритата“ инфлация, свидетелство за която са препълнените с парични знаци (налични и безналични левове) канали и депа на паричното обращение у нас.

6. Част от причините за инфлацията у нас имат външен характер за страната. Така например, както е отбелязано в годишните отчети на БНБ за 1985 и 1986 год., само влошаването на условията на нашата външна търговия спрямо 1980 година, което се изразява главно в съвсем недостатъчното увеличение на цените по износа ни, в сравнение с голямото увеличение на цените по вноса, фактически принуждава страната всяка година да изнася продукти за близо 2 млрд. вал. лева повече. Естествено, това има силно инфлационно въздействие, тъй като пълните трудови разходи за производството на тези продукти остават в България, а стоките са напуснали границите на страната.

Други причини за инфлацията повдигат вътрешни проблеми на народното стопанство и обществото. На пръв поглед, основните причини могат да бъдат разделени на обективни и субективни. По-подробният анализ, обаче, почти винаги води до това, че така наречените „обективни“ причини се свеждат до несвоевременна адаптация към променящите се обективни условия. Така е, например, и по отношение на спомената по-горе външна причина за инфлацията у нас – влошаването на условията на външната ни търговия. Колкото и тази причина да има обективен характер, толкова тя отразява и закъсняващата адаптация към непрестанно и бързо променящите се изисквания на външните пазари от страна на нашите предприятия – производители на продукция за износ и на съответните външнотърговски организации.

7. Главните съдържателни причини за инфлацията у нас, за изтичането в каналите на паричното ни обращение на повече левове, според банката, се свеждат главно до три групи причини, свързани с:

– влошаващите се условия и дефицитността на външната ни търговия;

– недостатъчната интензификация и на останалата (ориентираната вътрешно) дейност на икономиката ни;

– дефицитността на бюджета (макар и неявна) и обратната ѝ страна – нарастващите задължения на предприятията към банките.

8. Взаимната връзка, от една страна, между първата, съответно втората причина и, от друга страна, инфлацията у нас, е сравнително по-добре анализирана. Подобни анализи се съдържат например в споменатите по-горе отчети на БНБ за 1985 и 1986 година. По-главните източници на инфлация в тези области си остават:

– отбелязаното по-горе влошаване на условията на външната търговия (инфлационен поток от около 400 млн. лева годишно – примерно около 20 на сто пълни трудови разходи от „разтворената ножица“ между нарастването на вносните и на износните цени от 2 млрд. вал. лева);

– лихвите по външния дълг, за плащането на които трябва да се изнася в чужбина определена част, и при това може да се каже, най-хубавата част, от съвкупния обществен продукт, при което пълните разходи за работна заплата остават у нас, а съответните продукти за плащането на лихвите – напускат границата (инфлационен поток от около 80 млн. лева годишно);

– неизпълнението през 1981-1986 година на партийните указания да се гарантира изпреварващо нарастване на стоковите фондове, в сравнение с нарастването на покупателния фонд на населението, средногодишно поне с 1 пункт. През тези години стоковите фондове нарастваха средногодишно с 4,9 на сто. Покупателният фонд на населението винаги е бил под размера, предвиден в годишните планове, и през същия период е нараствал средногодишно с 5,25 на сто. Следователно, стоковите фондове изостават в растежа си от покупателния фонд с 0,35 пункта или с 1,35 пун-

кта от указанието (инфлационен поток около 280 млн. лева годишно);

– наднормативната част от незавършените капитални вложения в материалното производство, пълните трудови разходи за които са платени, а мощностите все още не произвеждат съответни продукти (инфлационен поток около 600 млн. лева – 20 на сто пълни трудови разходи в около 3 млрд. лева натрупани с годините наднормативни незавършени капитални вложения);

– изплащаните в съответствие с нормативни актове възнаграждения, премии и награди от източници извън фонда „Работна заплата“ (инфлационен поток през 1986 год. от 382 млн. лева, в това число в: материалното производство – 348 млн. лева, от тях: авторски възнаграждения, отчитани като материални, а не трудови разходи 67 млн. лева; стимули в инвестиционния процес, оскъпяващи капиталните вложения 84 млн. лева; колективни и лични награди в социалистическото съревнование 59 млн. лева и т.н.; и общо в нематериалната сфера – 34 млн. лева).

За неутрализиране на изброените и на други причини за инфлацията в сферата на материалното производство партийното и държавното ръководство предприемат постоянно активни мерки, които дават вече определени резултати.

Така например, в резултат на активните действия лично на генералния секретар на ЦК на БКП, през 1987 год. бе спряна тенденцията от предишните две години за нарастване на дефицита по платежния баланс в несоциалистическа валута и е постигнато определено намаляване на пасива. Набелязани са още по-напрегнати задачи за 1988 год., които на всяка цена, въпреки изключителните трудности, трябва да се постигнат.

За пръв път от години наред, също през 1987 год. се очаква въведените в действие основни фондове да бъдат с около 25 на сто повече от предходната година, което означава решително забавяне на ръста на незавършените капитални вложения.

Ако трябва да се обобщи кратко по този въпрос, то може да се каже, че изпълнението на съвременната партийна и държавна стратегия за развитие на икономиката и обществото води до непрекъснато неутрализиране на основните фактори с инфлационен характер в материалното производство, т.е. до подобряване на пропорцията между стоките и парите у нас. Вярно е и обратното, всяко неизпълнение, всяко отрицателно явление, всеки случай на лошо стопанисване представлява опит да се поражда инфлация, да се влошава пропорцията между стоките и парите, да се обезценява със съответната частица националната ни парична единица – левът.

9. В този материал по-голямо внимание е обърнато на третата от споменатите по-горе причини за инфлацията, която досега не е била анализирана въобще или почти никак – дефицитността (макар и неявна) на бюджета. В приложение № 1 към тази справка е приведена ориентировъчна цифрова оценка на банката за финансово-бюджетните източници на инфлация. Оказва се, че даже и при далеч непълни анализи, бюджетът е получил и, разбира се, съответно изразходвал, през последните години над 23,4 млрд. лева от подобни инфлационни източници. Фигуративно казано, бюджетът е похарчил в аванс поне едногодишните си разходи за 1988 година.

Като се имат предвид направленията, по които се изразходват средства от бюджета, може експертно да се оцени, че поне около 50 на сто от бюджетните разходи твърде бързо, ако не веднага, се превръщат в доходи на населението в налични пари. Това означава, че по мащаба си, както и поради обстоятелството, че досега на практика не са предприемани решителни мерки в тази област, финансово-бюджетните източници на инфлация за момента придобиват първостепенно значение в борбата срещу инфлацията у нас.

Погледнато от друга гледна точка, може да се каже, че за разлика от материалното производство, към което постоянно от години вече се предявяват нарастващи изисквания за ефективност, то проблемите за социалната ефективност на нематериалната сфера все още не са поставени достатъчно остро. Проблемът се заключава в това, че от същите бюджетни разходи, които фактически са били направени, обществото е в правото си да иска от нематериалната сфера значително по-висока социална ефективност, която да влияе мултипликационно и за още по-висока ефективност в материалното производство. Или, което е равносилно, фактическите резултати в нематериалната сфера би трябвало да бъдат постигнати с цената на значително по-малки бюджетни разходи. Не става дума, разбира се, за разходите за външна политика, идеология, отбрана и сигурност, които следва да се осъществяват, както решава Политбюро на ЦК на БКП.

Анализът в приложенията, следователно, в по-конкретни цифри отново потвърждава осно-

вателните многократни критични бележки на висшето партийно ръководство, че върху нашето материално производство в буквалния смисъл е „награмуздена“ непомерната тежест на нематериалната ни сфера, която, освен всичко друго, оказва се, е един от главните източници на инфлацията у нас.

В приложение № 3, също така, са разкрити подробно основните конкретни финансово-бюджетни механизми, чрез които се подхранва нарастващата инфлация у нас. В приложение № 2 са предложени възможните мерки за затваряне на съответните канали. Те биха могли да се обсъждат при разработките на правилата за стопанисване у нас за следващата петилетка.

10. Тъй като по-голямата част от дефицитността на бюджета е била покривана с банкови кредити, естествено изниква въпросът какво е било отношението на банката в тези случаи. Най-често писмено или устно банката е възразявала, но в крайна сметка са надделявали съображенията на Министерството на финансите и са били вземани решения. В останалите случаи ръководството на банката е имало съзнанието, че въпреки липсата на съответните средства на бюджета, не е било възможно банката сама да прекрати плащането, примерно, на капиталните вложения на АЕЦ – Козлодуй.

11. Може да се обобщи, че между споменатите по-горе три групи причини за инфлацията у нас има нещо общо. Както при раково заболяване еднаквите или подобни ракови гени („онко-гените“) се разсейват из целия организъм, така и при инфлацията, почти навсякъде – и в бюджета на държавата, и във финансите, и във външната търговия, и в останалата част на народното стопанство, може да се открият разсеяни подобни вируси – вирусите на инфлацията, които неизменно искат да се харчи повече, отколкото позволява „чергата“ ни.

Опитът и на нашата, и на другите страни показва, че срещу инфлацията може да се води успешна борба само, ако, както и досега, най-висшето ръководство – и на партията, и на държавата, бъде начело в трудната, но благородна битка, не за стагнация, а за разходи според възможностите ни.

София, 8 януари 1988 година
Изх. № 12

Напечатано в 2 екземпляра
№ 1 – за другаря ТОДОР ЖИВКОВ
№ 2 – към делото в БНБ

ПРЕДСЕДАТЕЛ: *В. Коларов*

Приложение № 1

Строго поверително
от особена важност

ФИНАНСОВИ И БЮДЖЕТНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФЛАЦИЯ

	КРАТКО НАИМЕНОВАНИЕ НА ИЗТОЧНИКА	СУМА НА ИНФЛАЦИОННИЯ РЕСУРС
1.	Ненормално нисък дял на собствените оборотни средства на предприятията	10 млрд. лева (натрупана сума)
2.	Отказ да се плаща от бюджета левовата равностойност на износа на държавен кредит	1,3 млрд. лева (натрупана сума)
3.	Внасяне на данъка върху оборота още от производителите	1,5 млрд. лева (натрупана сума)
4.	Преки банкови кредити на бюджета и на Министерството	4,4 млрд. лева

	на финансите	(натрупана сума)
5.	Бюджетни разходи, които не се отчитат като разходи на бюджета	1,4 млрд. лева (само за 1987 год.)
6.	Фактори за изкуствено намаляване на себестойността – общо, в това число:	
	а) ниски амортизации за основен ремонт	117 млн. лева (само за 1987 год., само за енергетиката)
	б) нисък валутен коефициент	1,4 млрд. лева (само за 1987 год.)
7.	Дотации, които не се отчитат като разход на бюджета	333 млн. лева (само за 1986 година)
8.	Двойно данъчно облагане на лихвите по кредитите за оборотни средства	571 млн. лева (само за 1986 год.)
9.	Изземване в бюджета на по-голямата част от поскъпването на запасите при увеличенията на цените	627 млн. лева (само след 1980 г.)
10.	Отлагане погасяването на банкови кредити по решения	1,4 млрд. лева (само за 1987 г.)
11.	Ниски лихвени проценти по средствата на населението в ДСК	380 млн. лева (само за 1986 г.)
ОБЩО ОТ ИЗБРОЕНИТЕ ИЗТОЧНИЦИ		над 23,4 млрд. лева

София, 7 януари 1988 година
Изх. № 8

Напечатано в 2 екземпляра
№ 1 – за другаря ТОДОР ЖИВКОВ
№ 2 – към делото в БНБ

Приложение № 2

Строго поверително
от особена важност

ВЪЗМОЖНИ МЕРКИ ЗА ЛИКВИДИРАНЕ НА ФИНАНСОВИТЕ И БЮДЖЕТНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФЛАЦИЯ

1.1. Да се установи, че предприятията с достатъчна нормативна рентабилност могат да формират и разпределят печалбата си само след като са отделили като разход необходимите средства за прираст на собствените оборотни средства, така че във всеки случай да не намалява и дори да се увеличава относителният им дял в общата сума на нормируемите им оборотни средства.

1.2. Бюджетът на държавата да предоставя на нормативно ниско-рентабилните или губещи предприятия съответните дотации, субсидии или надбавки на нормативна основа в размери, които гарантират задължително разходите на предприятията за съответния прираст на собствените им оборотни средства, така че също във всеки случай да не намалява и дори да се увеличава относителният им дял в общата сума на нормируемите им оборотни средства.

1.3. За да се преодолее сегашното тежко наследство в тази област, като еднократна преходна мярка, банката да се договори да предостави на предприятията кредити за срок от пет години за прираст на собствените им оборотни средства, с оглед да се нормализира съотношението. Кредитите да се погасяват от осигурените в предприятията средства по предходните два пункта, т.е. преди формирането и разпределянето на печалбата и от евентуалните дотации.

2. Занапред левовата равностойност на износа на държавен кредит да се плаща на предприятията само като разход от държавния бюджет.

3. В съответния закон или постановление да се предвиди занапред вноските на данъка върху оборота да се правят от търговските организации на дребно (а не от производителите на стоки), при това само след окончателната продажба на стоките на крайните потребители.

4. Общата сума на бюджетния дълг в лева, или неговата ежегодна промяна (увеличение или намаление), да се определя предварително явно от висшите органи, най-добре и със закон от Народното събрание, като се отчита и инфлационния характер на увеличението на бюджетния дълг в лева. Кредитите и влоговете на бюджета да станат лихвени.

5. Да се приеме нормативен акт, най-добре е закон, който да регламентира отчитането на всички разходи на бюджета от всички източници, строго в рамките на утвърдения от Народното събрание бюджет.

6.1. Да се извърши обосновано актуализиране на амортизационните норми, в това число и за основен ремонт. Да се постанови, че всички извършени и разплатени по реда от предприятията разходи за основни ремонти, за които не са били набрани предварително необходимите средства от амортизации за основни ремонти, задължително се отчитат (изписват) от предприятията като текущи разходи, преди формирането и разпределянето на дохода и печалбата. Да се прецени целесъобразността от задължително отделяне с предимство, на нормативна основа, на амортизации, поне за основен ремонт, и от организациите в нематериалната сфера, за сметка на източниците за дейността им, включително и за сметка на бюджетните субсидии.

6.2. БНБ, Министерството на икономиката и планирането и Министерството на външноикономическите връзки до 15 април т.г. да предложат на Министерския съвет на основата на отчета за 1987 год. и на задачите за 1988 година и до края на петилетката обоснован валутен коефициент за 1 валутен лев несоциалистическа валута.

7. Занапред всички дотации да се предоставят само от бюджета.

8. Предприятията да калкулират лихвите по кредитите си и застрахователните вноски като текущ разход в себестойността на продукцията.

9. Занапред, при регламентирани увеличения на цените, цялата сума на увеличението на стойността на запасите да увеличава само уставния фонд на предприятията, като не се допуска да се внасят суми в бюджета. Да не се допуска покриването на увеличението на стойността на запасите чрез увеличаване размера на банкови кредити.

10. От 1988 година фондът „Държавно кредитиране“ да предоставя държавни кредити за нормативно ниско рентабилни капитални вложения строго само в рамките на осигурените средства от бюджета. Да се прецени целесъобразността от цялостното преминаване на фонда „Държавно кредитиране“ от банковата система към финансовите звена на Министерството на икономиката и планирането.

София, 7 януари 1988 година
Изх. № 9

Отпечатано в 2 екземпляра
№ 1 – за другаря ТОДОР ЖИВКОВ
№ 2 – към делото в БНБ

Приложение № 3

Строго поверително
от особена важност

А Н А Л И З
НА ФИНАНСОВИТЕ И БЮДЖЕТНИТЕ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФЛАЦИЯ И ВЪЗМОЖНИ МЕРКИ ЗА ЛИКВИДИРАНЕТО ИМ

П ъ р в о. Може да се каже, че бюджетът на държавата у нас редица години вече осъществява разходи над реалните си източници за сметка на по-голямо изземване на средства от норма-

тивно достатъчно рентабилните предприятия, както и за сметка на предоставяне на по-малко от следващите се дотации на нормативно недостатъчно рентабилните или на нормативно губещите предприятия, в резултат на което предприятията години наред не са в състояние да отделят и не отделят необходимите средства, за да поддържат на необходимото равнище относителния дял на собствените оборотни средства в общата сума на нормируемите оборотни средства.

Преди години бюджетът на държавата дори пряко изземваше част от собствените оборотни средства на предприятията. Напоследък това се прави по-неявно като, въпреки че ежегодно дейността на предприятията расте, чрез бюджетните и други изземвания и чрез предоставяните дотации в най-добрия случай не се осигуряват средства за съответния прираст на собствените оборотни средства, а твърде често – изобщо не се осигуряват средства за какъвто и да е прираст.

Като краен резултат от това, вместо примерно около 70–80 на сто от нормируемите оборотни средства на предприятията да бъдат покрити със собствени оборотни средства и само за останалите около 20–30 на сто да се прибягва до банкови кредити, то на 31 декември 1986 година предприятията у нас приключиха с твърде малък относителен дял на собствените оборотни средства – едва 32,6 на сто към нормируемите оборотни средства.

За да се оцени каква е сумата на необосновано иззетите в бюджета от предприятията и непредоставените им от него средства, трябва просто да се сравнят собствените оборотни средства на предприятията, от една страна, при един нормален дял, да кажем около 70 на сто, в общата сума на нормируемите им оборотни средства (около 26,7 млрд. лева), което прави около 18,7 млрд. лева и, от друга страна, при фактическия относителен дял на собствените оборотни средства в края на 1986 година, който е 32,6 на сто, т.е. около 8,7 млрд. лева.

Вижда се, че с течението на годините само този източник е осигурил около 10,0 млрд. лева бюджетни „ресурси“, с които, при равни други условия, е трябвало по-напред да се осигури възпроизводството, в т.ч. и попълването от предприятията у нас на необходимите им собствени оборотни средства. По същество в случая бюджетът е получил възможност да изразходва, така да се каже „в аванс“, въпросните 10 млрд. лева, а предприятията, за да осъществят що-годе нормално своята дейност и при тези условия, са били принудени да ползуват допълнителни банкови кредити за оборотни средства. Ето един канал, по който паричното ни обращение е било „разводнено“ с излишни парични знаци.

Това, че по произход тези левове са на пръв поглед безналични, не бива да заблуждава. Щом въпросните средства са били насочени и изразходвани от бюджета, преобладаващата част от тях са се превърнали в допълнителна работна заплата или други парични доходи на гражданите: или пряко в нематериалната сфера; или косвено в материалната (за сметка на дотациите, или когато с бюджетни пари нематериалната сфера е плащала за материали, машини или за други продукти на крайното бюджетно потребление, като по този начин е възстановявала и съдържащите се трудови разходи, и т.н.).

Освен инфлационното си въздействие, ниският дял на собствените оборотни средства и следователно високият дял на банковите кредити не позволява лихвените проценти по този вид кредити да бъдат по-високи, за да отчетат в себе си процента на инфлацията. Така се получава парадоксът, че по-голямата сума на кредитите за оборотни средства при относително ниския лихвен процент намалява въздействието на кредита.

За да се „затвори“ този финансово-бюджетен канал за инфлация, с висш нормативен акт, примерно със закон, е необходимо да се реши следното.

1.1. Да се установи, че предприятията с достатъчна нормативна рентабилност могат да формират и разпределят печалбата си само след като са отделили като разход необходимите средства за прираст на собствените оборотни средства, така че във всеки случай да не намалява и дори да се увеличава относителният им дял в общата сума на нормируемите им оборотни средства.

1.2. Бюджетът на държавата да предоставя на нормативно ниско-рентабилните или губещи предприятия съответните дотации, субсидии или надбавки на нормативна основа в размери, които гарантират задължително разходите на предприятията за съответния прираст на собствените им оборотни средства, така че също във всеки случай да не намалява и дори да се увеличава относителният им дял в общата сума на нормируемите им оборотни средства.

1.3. За да се преодолее сегашното тежко наследство в тази област, като еднократна преход-

на мярка, банката да се договори да предостави на предприятията кредити за срок от пет години за прираст на собствените им оборотни средства, с оглед да се нормализира съотношението. Кредитите да се погасяват от осигурените в предприятията средства по предходните два пункта, т.е. преди формирането и разпределянето на печалбата и от евентуалните дотации.

В т о р о. През последните години значително нарастна стойността на износа на страната ни в развиващите се страни при условията на съответни кредитни договорености на държавно равнище. Става дума за това, че страната ни изнася съответните продукти на кредит, т.е. без да получава веднага и изцяло еквивалента в несоциалистическа валута. По условията на съответните държавни кредитни спогодби, несоциалистическата валута постъпва у нас по-късно на части, примерно в течение на две, три или пет години.

С други думи, страната ни не получава валутата веднага и изцяло при физическия износ. Предприятията, обаче, в тези случаи веднага и изцяло би следвало да получат левовия еквивалент на изнесената от тях продукция. Тъй като износът на кредит в случая става не по преценка и решение на предприятията, а по решения и договорености на нашата държава, то правилно е левовата равностойност на изнесените продукти да се плати на предприятията като разход от държавния бюджет. Такава бе и практиката до преди две-три години.

Понастоящем, обаче, главно по настояване на Министерството на финансите, е решено левовият еквивалент на износа на държавен кредит да се покрива не от бюджета на държавата, а от банката чрез допълнителни кредити, предоставени формално на предприятията. Но по същество това са банкови кредити на бюджета, който, между другото, с готовност е приел да плаща лихвите по тях. Общата сума на тези банкови кредити, заместили бюджетни разходи, която е натрупана през последните години, възлиза на 30 ноември 1987 год. на малко повече от 1,5 млрд. лева.

По същество, и в случая, както бе описано по-горе за „икономисания“ прираст на собствените оборотни средства, бюджетът на държавата не е предоставил на предприятията въпросните 1,5 млрд. лева, макар че е следвало именно той да им ги предостави. По този начин бюджетът е получил допълнителен „ресурс“, който, при равни други условия, е бил насочен и изразходван за други цели.

За да се ликвидира този финансово-бюджетен източник на инфлация у нас, трябва да се реши:

2. Занапред левовата равностойност на износа на държавен кредит да се плаща на предприятията само като разход от държавния бюджет.

Т р е т о. Източник на лесни пари у бюджета създава и моментът за внасянето в бюджета на данъка върху оборота, който е един от основните данъци – годишната му сума през 1986 год. възлиза по план на около 5,3 млрд. лева.

Понастоящем е решено данъкът върху оборота, който се съдържа предимно в цените на дребно на стоките за населението, да се внася в бюджета още от предприятията-производители в момента, когато те реализират (продават) продукцията си. Но тези предприятия най-често продават стоките за населението на търговските организации на едро. При тях стоките престояват средно около 50 дни, докато бъдат препродадени на търговски организации на дребно. Около 50 дни е обращаемостта на стоките и в търговията на дребно. Редица изтъкнати учени-икономисти в братските страни считат, че е правилно данъкът върху оборота да се внася в бюджета едва при окончателната крайна продажба на стоката на гражданина. (Вижте например интервюто в съветския в. „Известия“ от 12 декември 1987 год. с члена на Научно-методическия съвет на Министерството на финансите на СССР В. Белкин и с А. Казьмин, озаглавено „Рублю управлять производством?“)

С други думи, и в случая бюджетът получава и изразходва „в аванс“ сумите от този данък, средно с около 100 дена изпреварване преди крайната реализация на стоките. Натрупалото се с годините изпреварване може да бъде оценено като сумата на средните дневни постъпления от данъка се умножи по 100 дни. Получава се, че по този канал бюджетът разполага с „ресурс“, който още не е създаден и следователно също има инфлационно въздействие, в размер на около 1,5 млрд. лева.

За да се ограничи и ликвидира този източник на инфлация, трябва:

3. В съответния закон или постановление да се предвиди занапред вноските на данъка върху оборота да се правят от търговските организации на дребно (а не от производителите на стоки), при това само след окончателната продажба на стоките на крайните потребители.

Четвърто. Финансово-бюджетен инфлационен източник представляват и преките банкови кредити, взети от бюджета по настояване на Министерството на финансите. За разлика от другите източници, описани в тази справка, които, в една или друга степен, неявно осигуряват „ресурси“ на бюджета за разходи над действителните му приходи, преките банкови кредити явно покриват недостиг (дефицит) на бюджета. На 30 ноември 1987 год. общата сума на банковите кредити на бюджета възлиза на 4,4 млрд. лева.

Преобладаващата част от тези кредити е предоставена в изпълнение на съответни решения и до сега бюджетът не е правил погашения. Така например, съгласно чл. 7, ал. 2 на Постановление № 52 на Министерския съвет от 1979 година, банката е предоставила на бюджета банков кредит от 837 млн. лева. Аналогично, по т. 13 от протокол № 38 на Министерския съвет от 1980 година, бюджетът е получил банков кредит в размер на 300 млн. лева.

За осигуряване на ресурси за 1987 год. на бюджета за новосъздадения фонд „Държавно кредитиране“, по настояване на министъра на финансите при заместник-председателя на Министерския съвет и председател на Държавната планова комисия е решено и банката е предоставила кредит на бюджета за сметка на прираста на спестяванията на сума 682 млн. лева. (Аналогично, и Държавният застрахователен институт предостави през 1987 год. на бюджета за същата цел първоначално 700, а после – още 200 млн. лева. Тези суми от ДЗИ не са включени в посочената по-горе обща сума само на преките банкови кредити).

В общата сума на банковите кредити на бюджета на 30 ноември т.г. участват и 900 млн. лева кредит, предоставен на бюджета от Българската външнотърговска банка. Произходът на този кредит заслужава отделно разглеждане. От дълги години по неписана договореност между Министерството на финансите и банката, БВБ превежда на бюджета левовата равностойност на всеки привлечен от страната ни инвестиционен кредит в несоциалистическа валута. Вероятно това е останало или от времето, когато БНБ беше пряко подчинена на Министерството на финансите, или пък от периода, в който капиталните вложения за цялата ни икономика бяха само за сметка на бюджета. Това би могло да обясни защо тогава левовата равностойност на привлечените от БВБ инвестиционни кредити в несоциалистическа валута е била превеждана на бюджета.

Естествено е, че при условията, при които работи икономиката ни сега, това е необосновано. Инвестиционните кредити в несоциалистическа валута се ползуват само за покупка на вносни машини, оборудване и комплектни обекти, които с пристигането си у нас се отчитат по баланса на някое от предприятията. Левовата равностойност на валутния кредит, който БВБ или която и да е друга от търговските банки е привлякла от чужбина, би могла да се използува единствено като източник на банките за предоставения от тях кредит в левове на предприятието за капиталното вложение. Убедени сме, че като се изключат незначителните суми на валутните инвестиции в нематериалната сфера, в друг случай въпросните левове не би следвало и не могат да създават допълнителен „ресурс“ за разходи на бюджета. За разлика от други държави, нашата не привлича кредити от чужбина в несоциалистическа валута за покриване на бюджетен дефицит.

По принцип, новият за нас, много по-демократичен начин за управление на обществото, налага да се обсъдят и решат по новому въобще въпросите около ползването на дълг на бюджета (било към банките, било към населението, било към предприятията) като един от източниците за бюджетни разходи. Между другото, тъй като в други страни, в това число и в СССР, от години има натрупан опит в това отношение, не се налага непременно да се измислят съответните форми. Достатъчно е да се проучи добре практиката в другите страни и по подходящ начин да се адаптира и внедри в нашите условия. За какво става дума?

Както се вижда, в редица случаи досега и нашият бюджет прибягва до получаване на кредити, т.е. до формиране на дълг, за да финансира част от своите разходи. Но при досегашната ни практика, обикновено решението се е вземало или от Министерския съвет, или от председателя на Държавната планова комисия, или от министъра на финансите и председателя на банката.

В условията на една по-широка демократичност, обаче, биха могли да възникнат у граждани въпроси дали е правилно и защо отделни органи или ръководители вземат подобни решения. За да се избегне това, достатъчно е например, да се използва съветския опит, при който от години наред държавата привлича пряко средства на населението под формата на ежегоден лотариен облигационен заем с лихва 3 на сто. Облигациите на този заем се продават широко, както лотарийни-

те билети у нас, и от време на време в. „Правда“ публикува таблицата на изтеглените лотарийни печалби. При настъпване на срока на облигационния държавен заем, съответно се изплащат и облигациите, които не са печелили.

Също в СССР, от години, част от наличните пари нямат формата на банкноти, т.е. не са издадени от Държавната банка на СССР, а носят наименование „казначейский билет“, т.е. съкровищен (бюджетен) билет, с други думи представляват дълг на бюджета. Пред вид на нарастналия обем на нашето парично обращение, биха могли да се пуснат в обращение нови купюри парични знаци, примерно от 50 и 100 лева, под формата на съкровищни бонове, а не на банкноти на БНБ. Биха могли да се пуснат в обращение и по-крупни съкровищни бонове и бюджетни облигации, които да се купуват от предприятията и от банките.

Защо тези форми по-добре биха съответствали на демократизирането у нас? Поради това, че в случая нито Министерският съвет, нито които и да са негови органи, ще вземат решение за даване на определени средства на заем на бюджета. Въпрос на лична преценка на гражданите, на предприятията и на банките ще бъде да влагат част от средствата си в ценни книжа на държавата, т.е. да формират дълг на бюджета. Разбира се, общият обем на този дълг ще се определя и регулира от държавата. Както и другаде, за да се насърчава влагането на средства в държавни ценни книжа, може да има определени икономически стимули, какъвто е например лотарийният характер на облигационните заеми на бюджета в СССР.

По съществото на проблема, за да се намали и по този канал инфлационният натиск у нас, би следвало да се въведе по-строг ред за вземане на кредити от бюджета. По принцип не бива да се изключва в отделни периоди, за кратко време, бюджетът да привлича кредити от банките, от предприятията, или от населението. Важно е да се вземе категорично решение:

4. Общата сума на бюджетния дълг в лева или неговата ежегодна промяна (увеличение или намаление) да се определя предварително явно от висшите органи, най-добре и със закон от Народното събрание, като се отчита и инфлационния характер на увеличението на бюджетния дълг в лева. Кредитите и влоговете на бюджета да станат лихвени.

П е т о. Необходимо е по-строго да се регламентира отчитането на разходите на държавния бюджет. От 1 януари 1987 год. до 28 декември 1987 год. Министерството на финансите е извършило разходи по свои извънбюджетни сметки на обща сума над 1,4 млрд. лева, които не се отчитат като разходи на държавния бюджет нито за текущата, нито за друга година. Естествено, при други равни условия, тези извънбюджетни разходи са освободили допълнителен „ресурс“ от бюджетни средства, който има ярко изразено инфлационно влияние.

Предлага се:

5. Да се приеме нормативен акт, най-добре е закон, който да регламентира отчитането на всички разходи на бюджета от всички източници, строго в рамките на утвърдения от Народното събрание бюджет.

Ш е с т о. Като се използва участието на Министерството на финансите при формирането на конкретните проекти на основните регулатори и механизми – цени на едро, амортизационни норми, валутни коефициенти, правила за формиране и разпределяне на дохода и печалбата, и т.н., създадени са редица допълнителни инфлационни източници.

В голяма степен изкуствено се поддържат от години наред ниски норми за амортизации за основен ремонт в редица, най-често нормативно ниско-рентабилни или губещи, дейности и отрасли. Идеята в случая вероятно е изкуствено да се намалява себестойността и оттам да бъдат по-малки дотациите, които по принцип бюджетът би трябвало да предоставя, щом не друг, а държавата е определила със системата от цени ниската или отрицателната нормативна рентабилност.

В редица подобни случаи финансовото ведомство насочва предприятията да искат банкови кредити за основен ремонт, което е абсурдно от гледна точка на здравите принципи на стопанисване, тъй като единственият възможен източник на основните ремонти са натрупаните у предприятията собствени средства от амортизации за основен ремонт, отчетени изцяло като текущи разходи в съответната година. При твърд отпор от страна на банката, Министерството на финансите обикновено предоставя целево допълнителни средства за основен ремонт от бюджета. През 1986 год. само предприятията на енергетиката са получили по този път от бюджета около 117 млн. лева.

Инфлационният характер на този вид действия на бюджета се заключава в това, че поне за

времето на закъснялото предоставяне на средствата от бюджета, а в случаите, когато предприятията си позволяват да не правят в пълен обем необходимите ремонти – и въобще, бюджетът разполага с „ресурс“ за допълнителни разходи без да има по същество реални пари. В случая икономисаните средства не се дължат на действителни мерки за по-евтин основен ремонт, а само на чисто субективно решение в себестойността да се начисляват средства по по-малък от действително необходимия норматив.

Вероятно като друг отдушник при описаните случаи, по инициатива на Министерството на финансите са приети решения на Правителството (чл. 2, ал. 5 от П[остановление на] М[инистерския] С[ъвет] № 4 от 1987 год. и чл. 31, ал. 3 от Наредбата за амортизационните норми, приета с ПМС № 37 от 1987 година), които изтриват ясния водораздел между парите на предприятията за основен ремонт и за реконструкция и модернизация. Смисълът им е същият: като не стигат амортизациите за основен ремонт, предприятието да вземе кредити за капитални вложения от банката, макар че по същество те са за основен ремонт, т.е. не могат да имат друг източник на погасяване, освен себестойността и текущия резултат.

Въпросът дали по аналогични съображения нормативите за амортизации за икономиката като цяло (т.е. и в другите отрасли и дейности, както и амортизациите за възстановяване) не се поддържат изкуствено по-ниски, за да може бюджетът да иззема по-големи данъци върху изкуствено увеличената по този път печалба, или съответно да предоставя по-малки дотации, се нуждае от допълнително проучване. Ще отбележим само, че докато през 1986 год. у нас отчетената средна норма на амортизация в материалното производство (амортизации към основни производствени фондове) е била 7,7 на сто, то през същата година в икономиката на ФРГ тя е била 16,3 на сто.

Не по-малко важен е и въпросът защо бюджетът да не осигурява с предимство на нормативна основа амортизации за основен ремонт (защо не и за възстановяване?) и за обектите от нематериалната сфера, които да се натрупват по отделен фонд на съответната организация и да гарантират средствата за нормалното поддържане на националното богатство и в тази област. Защото сега и запуснатото състояние на много от основните средства в нематериалната сфера, при липсата на отделени навреме и с предимство пари, води до засилен апетит потребностите да се задоволяват с растящи нови бюджетни инвестиции, което също има инфлационно въздействие.

За да се ограничи споменатият финансово-бюджетен източник на инфлация, правилно ще бъде да се вземе следното решение:

6.1. Да се извърши обосновано актуализиране на амортизационните норми, в това число и за основен ремонт. Да се постанови, че всички извършени и разплатени по реда от предприятията разходи за основни ремонти, за които не са били набрани предварително необходимите средства от амортизации за основни ремонти, задължително се отчитат (изписват) от предприятията като текущи разходи, преди формирането и разпределянето на дохода и печалбата. Да се прецени целесъобразността от задължително отделяне с предимство, на нормативна основа, на амортизации, поне за основен ремонт, и от организациите в нематериалната сфера, за сметка на източниците за дейността им, включително и за сметка на бюджетните субсидии.

Аналогично на изкуствено намалените норми за амортизации, по-специално за основен ремонт, с цел да се увеличава печалбата, която се облага с данъци, или, което е равносилно, изкуствено да се намалява загубата и следователно да се предоставят по-малко дотации, може да се каже, че финансовото ведомство, като използува участието си при разработването на проектите за ценови реформи, като правило се стреми да бъдат определени по-ниски цени на редица от основните тилови продукти, като например на енергията, на металите, на преждите, на целулозата, на отливките и т.н., които пронизват себестойността на повечето останали продукти.

Това, от една страна, изкуствено намалява себестойността на производствата на следващите по технология ешелони и съответно, както вече бе споменато, увеличава изкуствено печалбата на нормативно рентабилните предприятия, която се облага с данъци за бюджета, или намалява потребностите от дотации за нормативно губещите или недостатъчно рентабилните.

От друга страна, тиловите производства стават изкуствено нормативно губещи или нискорентабилни, което при обикновено високата капиталоемкост и фондоемкост на продукцията им, създава условия бюджетът да се „пазари“ със съответните отрасли за размера на дотациите и като правило да не осигурява нормалното им разширено възпроизводство. Според банката, това си

остава една от важните причини за закъсняващото технологично обновление на тиловите производства, което от своя страна обуславя: по-високите специфични разходи на оставащите по този начин относително по-некачествени тилови продукти; както и, при изкуствено по-ниските им цени, – липсата на достатъчни икономически стимули и принуди за икономично разходване в следващите звена на технологичните вериги.

По този въпрос в настоящия анализ няма да привеждаме дори и ориентировъчна оценка за изкуствено създаваните у бюджета „ресурси“. Проблемът се нуждае от по-сериозно изследване. Не се налага да се предлага и някакво ново решение. В Юлските и Ноемврийските материали на съвременната партийна концепция за модела на бъдещото ни социалистическо развитие по този проблем е казано достатъчно. Трябва най-сетне да се изживее субективизмът при определянето на цените. И у нас постепенно цените следва да се изградят и след това променят непрекъснато на обективната основа на цените на международните пазари, при реален валутен коефициент.

Като трета илюстрация на все същия тип финансово-бюджетни източници на инфлация у нас, при които изкуствено се показва само видимо по-ниска от действителната себестойност, с оглед да се увеличат данъчните изземвания и да се намалят дотациите, да разгледаме въпроса за изкуствено занижения валутен коефициент на несоциалистическата валута.

Основната част от вноса ни в несоциалистическа валута – около четири пети (за съжаление) е внос на суровини, материали и окомплектовки. Сумата на този годишен разход е като минимум около 2,0–2,2 млрд. вал. лева несоциалистическа валута. Въпросът е като колко лева да се калкулира този внос в себестойността. При действуващия през 1987 год. валутен коефициент 1,50 лева за валутен лев несоциалистическа валута, в себестойността се включва сума, равна на 3,0–3,3 млрд. лева. От 1 януари 1988 год. валутният коефициент вече е 2,00 лева и следователно същият внос на суровини, материали и окомплектовки ще се калкулира в себестойността вече като 4,0–4,4 млрд. лева.

Но проблемът е кой е реалният валутен коефициент на несоциалистическата валута. Защото, ако спечелването на 1 валутен лев струва реално на страната не 2,00 лева, а примерно 2,50 лева, т.е. само(!) с 0,50 лева по-скъпо, то при изкуствено задържане на валутния коефициент на равнището на 2,00 лева, бюджетът на държавата получава възможност от изкуствено намалената себестойност да формира и обложи с данъци печалба на предприятията в повече с 1,0–1,1 млрд. лева.

При добре балансиран валутен план бюджетът ще загуби тези пари, тъй като ще ги плати срещу постъпващата валута от износа. Ако, обаче, валутният ни баланс е пасивен, в дефицит, т.е. когато разходите превъзхождат постъпленията, както е у нас от 1985 година насетне, то бюджетът „печели“ сума, равна на пасива на платежния баланс, умножена по разликата в левове между реалния и „подценения“ валутен коефициент на валутния лев несоциалистическа валута.

През 1987 год. пасивът на платежния баланс в несоциалистическа валута е от порядъка на 1,4 млрд. валутни лева. Утвърденият и действувал валутен коефициент беше 1,50 лева за 1 валутен лев. Ако приемем, че реалният валутен коефициент е 2,50 лева, то инфлационният „ресурс“ за бюджета се получава около 1,4 млрд. лева.

Допущането, че реалният валутен коефициент е 2,50 лева за 1 валутен лев несоциалистическа валута, се основава на писмения доклад от 18 март 1987 година на работната група от специалисти, начело с председателя на БВБ, в състава на която влизат и заместник-министри на финансите и на външната търговия, както и заместник-председател на Държавната планова комисия. В този доклад се обосновава, че 1 щатски долар ни струва 2,20 лева, което означава, че валутният коефициент за 1 валутен лев е 2,52 лева.

В случая с подценения валутен коефициент се вижда отново как, за да се разтегли изкуствено чергата, в рамките на която може да се разпростират разходите на бюджета, се намалява една от „цените“, която пронизва себестойността на повечето продукти, става дума за цената на единица несоциалистическа валута.

Освен, че се създава изкуствено „ресурс“ за повече разходи на бюджета, за съжаление, както и при изкуствено намалените цени на основните тилови продукти, и в този случай, за несоциалистическата валута, у предприятията се създават неправилни стимули да се внася повече, тъй като цената на несоциалистическата валута е изкуствено по-ниска. Това води до задълбочаване на валутния дисбаланс и има самостоятелно инфлационно значение, което заслужава отделно разг-

леждане.

По проблема за реалния валутен коефициент се налага да се вземе следното решение:

6.2. БНБ, Министерството на икономиката и планирането и Министерството на външноикономическите връзки до 15 април т.г. да предложат на Министерския съвет на основата на отчета за 1987 год. и на задачите за 1988 година и до края на петилетката обоснован валутен коефициент за 1 валутен лев несоциалистическа валута.

С е д м о. Инфлационен източник на „ресурси“ за бюджета представляват и така наречените „вътрешни“ дотации. По различни решения, взети по настояване на Министерството на финансите, години наред обединенията могат да предоставят на предприятията вътрешни (т.е. не от държавния бюджет) дотации. За 1987 год. въпросът е изяснен с т. 4 от Решение № 75 на Бюрото на Министерския съвет като източник на тези вътрешни дотации е фондът „Стопански риск“ на обединението. От отчетите за 1986 год. се вижда, че сумата на вътрешните дотации за страната е била 333,2 млн. лева.

Инфлационният характер за бюджета на вътрешните дотации се състои в това, че те прикриват разход, който е присъщ само на бюджета на държавата, която е определила цените, пораждащи потребност от дотации. Което е по-важно, вътрешните дотации освобождават у самия бюджет съответната сума като „ресурс“ за негови допълнителни разходи. Това създава условия, като се преместват определени суми дотации от бюджета към вътрешните дотации, да не се отчита пълният размер на дотациите в икономиката.

Не са редки случаите, когато финансовото ведомство дава съгласие на предприятия да се предоставят допълнителни вътрешни дотации за сметка на техните фондове „Развитие и техническо усъвършенстване“. Банката обикновено не изпълнява подобни решения, тъй като те са силно инфлационни и противоречат на принципа, че не бива под никаква форма да се допуска парите за развитие на предприятията да се „изяждат“ за текущи разходи.

Целесъобразно е да се реши:

7. Занапред всички дотации да се предоставят само от бюджета.

О с м о. Един от важните финансово-бюджетни източници за инфлация е двойното данъчно облагане на лихвите по банковите кредити за оборотни средства, плащани от предприятията. През 1986 год. платените от предприятията лихви по този вид банкови кредити са около 714 млн. лева. Тези лихви се плащат от печалбата на предприятията след данъчното ѝ облагане. Ако приемем, че средният процент за облагане на печалбата на предприятията през 1987 г. е бил 75 на сто, то предприятията е трябвало, само за да могат да си платят лихвите по кредитите за оборотни средства, да създадат печалба преди данъците, равна на 2 млрд. и 856 млн. лева. От нея в бюджета е внесен данък 75 на сто, което прави 2 млрд. и 142 млн. лева и остатъкът от 714 млн. лева е платен като лихви на банката.

В банката, обаче, постъпилите от предприятията лихви, след приспадане на ежегодно нормираните от Министерския съвет разходи на банката, отново образуват печалба, която се облага повторно, този път с определения на БНБ данък от 80 на сто. С други думи, поне доколкото лихвите се облагат повторно в банките, се поражда инфлационен „ресурс“ за бюджета, равен на 571 млн. лева.

Струва си да се отбележи, че подобен лесен „ресурс“ за допълнителни разходи на бюджета се поражда и от решението, което се прилага през последните години у нас, застрахователните вноски на предприятията за Държавния застрахователен институт да се правят от обложената с данък печалба. За сведение, планът за 1988 година предвижда застрахователните вноски да възлезат на сума 834 млн. лева. При същото предположение, че средният процент на данъците от печалбата е 75 на сто, предприятията трябва да създадат печалба преди данъците в размер на 3 млрд. и 336 млн. лева, да внесат от нея данъци 75 на сто, което прави 2 млрд. и 502 млн. лева и да внесат остатъка от 834 млн. лева в ДЗИ. В ДЗИ постъпилите застрахователни вноски формират печалба на ДЗИ, която отново се облага с данък ...

Правилно ще бъде, за да се ограничи двойният източник на данъци, който оказва инфлационен натиск, да се реши, както това е в повечето по-напреднали от нас в стопанско-сметно отношение страни:

8. Предприятията да калкулират лихвите по кредитите си и застрахователните вноски като

текущ разход в себестойността на продукцията.

Това ще позволи да се избегне двойното данъчно облагане на сумата на лихвите и на застрахователните вноски на предприятията.

Д е в е т о. Равнищата и съотношенията между цените на едро у нас, сега и в перспектива, пряко формират една или друга явна инфлация у нас.

В цените на едро се съдържа една или друга нормативна рентабилност на производството на отделните продукти, а значи и на предприятията, които са основните получатели на кредит. Правилно изградената система от цени на едро у нас, допълнена с правилно осъществяваната банкова дейност, създават условия с предимство да се развиват онези производства, дейности и предприятия, които са най-ефективни и помагат да се подобрява структурата на икономиката ни. Вярно е и обратното ...

Ясно е, че щом стоково-паричните отношения, законът за стойността ще се прилагат все по-пълно, в съчетание със стратегическото управление от страна на социалистическата държава, то цените лежат в основата. Изискванията към тях порастват неимоверно.

Годишно продажбите по цени на едро у нас надхвърлят 60 млрд. лева. Външнотърговският ни стокообмен е около 27 млрд. валутни лева. Стокообменът на страните – членки на СИВ е на стойност около 320 млрд. преводни рубли. Световната търговия със стоки годишно достига, измерена в щатски долари, около 4 500 млрд., което се равнява на около 3 200 млрд. преводни рубли. От тези цифри може да се види, че цени, които отразяват в себе си обществено-необходимото равнище на разходите за производство; с други думи, цени, които съответствуват на максимално възможната за момента икономия на обществен труд, на най-ефективната от икономическа гледна точка технология в света, могат да се формират на най-широка основа само на световния пазар. Не е случайно, че още от IX сесия на СИВ в Москва през 1958 година, бе възприето цените при взаимния обмен на стоки в СИВ да се основават на цените на основните световни стокови пазари, разбира се, като те се „изчистват“ от временните, конюнктурните влияния.

В новия модел на нашето общество, предложен от другаря ТОДОР ЖИВКОВ на Юлския пленум, и в доклада му пред Ноемврийския пленум се предвижда именно нашите цени постепенно да се привеждат към мярата на международния и преди всичко на социалистическия пазар. Валутният коефициент, чрез който се привежда равнището на цените на едро, не може да бъде обект на произволно манипулиране и следва да се изгради с отчитане на пълните разходи, които ни струва единица валута.

Прилагането на принципа за съответствие на цените на едро у нас с цените на международните пазари може да бъде един от главните фактори и резерви за сдържане на инфлацията у нас и дори за укрепване на покупателната сила на нашата парична единица – левът. Иначе как ще искаме срещу нашия лев да има примерно толкова стоково-материални ценности, колкото в другите по-развити страни, ако още чрез цената на едро в левове ще признаваме значително по-непестеливо харчене на ресурси – материали, енергия, труд, в сравнение с най-силните ни конкуренти в света. С това би се предопределяло от общо взето по-ограниченото у нас количество на ресурси, да бъдат произведени (и да противостоят на нашите пари) по-малко продукти.

Икономиката ни вече е твърде богата на производство и внос. По редица основни продукти потреблението на човек от населението е по-голямо от някои най-развити страни. Според данни в Отчета за световното развитие, издаден през тази година от Световната банка, например, пълното потребление на енергия на човек от населението у нас дори през трудната ни 1985 год., е било по-голямо от това в Швейцария, Великобритания, Япония, Франция, Австрия. Разполагането с повече ресурси само по себе си не означава по-голямо богатство; по-важно се оказва икономичното им изразходване.

Нашата икономика произвежда все повече и повече съвременни и конкурентно-способни продукти. Следователно, при опирането на международните цени, и задачата за контрол върху цените се свежда до трудната, но все пак по-реална и по-изпълнима задача, да се намира подходящ аналог на нашия продукт и да се установява коя е господствуващата на световния пазар цена за този аналог.

Както и при всеки контрол върху цените, това не може да се прави, и то всекидневно по цялата номенклатура на произвежданите у нас продукти, само от какъвто и да е орган. Истински кон-

трол върху цените ще има само тогава, когато предприятията у нас най-сетне станат кръвно заинтересовани разходите им за производство да са минимално възможните. Само тогава ще се появят хиляди, сега често „заспали“, контрольори на цените, в лицето на заинтересованите да имат по-малки разходи предприятия. Разбира се, жизнено необходимо е, както се предвижда в партийната концепция, да се ликвидират твърдо и настойчиво всички монополни положения – и на производители, и на търговци, като се създадат по няколко конкуриращи се предприятия, които предлагат определен продукт, като се конкурира вътрешното производство и с внос, и т.н.

Може да се възрази, че при този подход ще се увеличи сумата на преразпределянето на средства чрез бюджета, тъй като ще се наложи бюджетът да предоставя повече дотации. Всъщност, според банката, само при опирането на международните цени при верен валутен коефициент, преразпределянето чрез бюджета и дотациите ще станат точно толкова големи, колкото се налага да бъдат, пред вид разликата в равнището на производителността у нас и в най-силните ни конкуренти в света.

Във всеки друг случай, макар и с привидно по-малко дотации от бюджета, при друга система от цени, нашите предприятия пак получават въпросните средства, за да покриват по-големите си, в сравнение с обществено-необходимите, разходи. Само че тогава тези средства се получават по твърде по-лош начин – безсрочно и най-често под формата на цена (на едро). Това не принуждава предприятието да следи непрекъснато прогреса в технологиите, да търси само, да внедрява незабавно най-икономичните на ресурси продукти и технологии.

От редица години Министерството на финансите у нас пряко използува регламентираните увеличения на цените, с оглед да формира за бюджета допълнителен приход, който има инфлационен характер.

Става дума за това, че при решените увеличения на цените естествено поскъпват съответно не само новопроизвежданите продукти с нови по-високи цени, но и запасите от тези продукти, заварени при увеличението на цените в предприятията. Правилно е цялата сума на увеличението на цените на поскъпващите стоки да увеличи съответно уставния фонд на предприятията. Вместо това, финансовото ведомство разпорежда частта от поскъпването на запасите, съответствуваща на относителния дял на банковия кредит за оборотни средства в съответното предприятие (а вече стана дума, че средно за страната този дял е над 67 на сто), да се внесе като приход в бюджета.

Само след 1980 год. по този ред, от увеличения на цените на запасите, са били внесени в бюджета общо над 627 млн. лева! Естествено, със същата сума е бил увеличен банковият кредит за оборотни средства, на практика, за да покрива явната инфлация. Тъй като банката преди две години остро писмено възрази до министъра на финансите да продължава тази практика, при последните увеличения на цените, включително и за тези, в сила от 1 януари 1988 год., Министерството на финансите пуска пряко указание до предприятията да действуват по старому, т.е. разпорежда против волята на банката, намаляващата покупателна сила на лева, в резултат от увеличените цени на съответните продукти, да се допълни пряко и с увеличени бюджетни „ресурси“ за сметка на нови банкови кредити. Ето как Министерството на финансите се оказва тясно-ведомствено, дори пряко заинтересовано, от увеличенията на цените у нас, т.е. от инфлацията.

Правилно ще бъде да се реши:

9. Занапред, при регламентирани увеличения на цените цялата сума на увеличението на стойността на запасите да увеличава само уставния фонд на предприятията, като не се допуска да се внасят суми в бюджета. Да не се допуска покриването на увеличението на стойността на запасите чрез увеличаване размера на банкови кредити.

Д е с е т о. Друг твърде сериозен финансово-бюджетен източник на инфлация е отлагането на договорени погашения на банкови кредити за капитални вложения въз основа на решения, приети по настояване на Министерството на финансите.

При прехвърлянето на задълженията от бившите отраслови министерства и стопански организации, погашенията на кредити на някои предприятия се преразгледаха и частично отложиха. Това стана, за да се приведат условията за погасяване на кредитите, по-рано предоставени на висшестоящи организации, към реалните възможности за погасяване вече пряко от предприятията.

Общата сума на предоставените от БНБ на предприятията у нас кредити за капитални вложения (както за въведените в действие обекти, така и за обектите в строителство) в края на 1986

година възлиза на около 14,2 млрд. лева.

Ако тази сума се отнесе към общата стойност на производствените основни фондове и на незавършените капитални вложения в материалното производство у нас, т.е. към общата сума на възможния обект на това кредитиране, ще се види, че относителният дял на дълга във възможния обект за кредитиране е по-малко от 17 на сто. Това показва, първо, че нашата икономика не е прекалено „заборчняла“ към банката за своето развитие. (Разбира се, може да се отбележи, че в СССР съответният процент е само 4 на сто. Това би могло да се оцени и така: чрез въвличане в капиталните вложения на предприятията на все по-голям дял банков кредит, аналогично на анализирания по-горе случай с оборотните средства, бюджетът е получил възможност да централизира чрез данъци или съответно да не предостави дотации за около 11 млрд. лева).

Второ, относителният дял на новите кредити за капитални вложения в общата сума на капиталните вложения на предприятията всяка година е около 35–40 на сто. Останалите средства се осигуряват от самите предприятия, както и от бюджета на държавата, когато тя е определила чрез системата от цени нормативната рентабилност на някои необходими производства да бъде отрицателна, или пък положителна, но толкова малка, че не се осигурява разширено възпроизводство.

Трето, общо за БНБ и за повечето отделни предприятия няма проблем с нормалното погасяване на кредитите, защото, в по-голямата част от случаите, кредитите са вложени в ефективни нови производства или реконструкции и модернизации на действуващи мощности. През 1986 година, например, повечето от предприятията нормално извършиха договорените с банката погашения по кредитите за капитални вложения. Общата сума на внесените погашения на кредитите за капитални вложения на предприятията възлезе на 1 млрд. и 449 млн. лева.

Това означава, че на основата на фактическите погашения през 1986 година, средният срок за погасяване на кредитите е по-малък от 10 години. Той е общо взето нормален при сегашното състояние на строителството у нас и включва примерно: средно около 3–4 години строителство на обекта, през което време кредитът се усвоява, и средно около 6–7 години погасяване на кредита, което в основни линии съответства на средната рентабилност на икономиката.

В общата сума от около 14,2 млрд. дълг за капитални вложения на предприятията към БНБ, обаче, се включват и около 6,5 млрд. лева дълг на някои тилови за икономиката производства и дейности, като например: енергетика (дълг около 2,9 млрд. лева); металургия (около 1 млрд. лева); и други.

Става дума за обекти на капитални вложения, жизнено необходими за страната (като например АЕЦ в Козлодуй, където в края на 1986 год. дългът е бил около 1 млрд. лева). Проектите за повечето от тези обекти са преминали най-строга държавна експертиза.

При споменатата ниска нормативна рентабилност, реално възможните от икономическа гледна точка източници за погасяване на евентуални банкови кредити за въпросните обекти са: амортизациите за възстановяване; допълнителните собствени средства на инвеститора от подобряването на ефективността на производството; и бюджетът на държавата, която е определила ниската нормативна рентабилност. В тези случаи банката е информирала компетентните органи, че по принцип място за кредитиране няма, тъй като няма достатъчно печалба, а ако се използват амортизациите за възстановяване, предприятията остават без никакви други средства за развитие. Поради конкретна оценка, че не е възможно да се ограничават други бюджетни разходи, банката е трябвало да предоставя или, което е равносилно, да отлага погасяването на тези кредити.

Като взе пред вид изложените обстоятелства, например, през 1986 год., по настояване на Министерството на финансите, с което се съгласиха Държавната планова комисия и БНБ, Министерският съвет прие погасяването на споменатите кредити на сума 6,5 млрд. лева да се отложи и да започне от 1991 година.

Следователно, въпросните около 6,5 млрд. лева не са основание да се говори за „фалит“ на банката, която ги е предоставила. Зад тях стои съвсем реално обезпечение – конкретни жизнено необходими за цялата ни икономика обекти на енергетиката, металургията и т.н., между другото, с големи амортизации за възстановяване. По-скоро, става дума по същество за неявни бюджетни дотации за капитални вложения. Естествено, „икономисаните“ за бюджета дотации са освободили „ресурси“ за допълнителни други негови разходи. В този смисъл те представляват чист финансово-бюджетен източник на инфлация.

В този случай още веднаж може да се види колко правилна е постановката в Съображенията за принципите на преустройството на банките у нас, утвърдени от Политбюро на ЦК на БКП, че „... когато държавата е заинтересована да се финансират по социални или други съображения обекти, икономическите показатели на които не отговарят на критериите на банките, тогава тя осигурява съответните ресурси.“

Неотдавна Министерският съвет прие решение да се отложат и погашенията на около 1,5 млрд. лева кредити за капитални вложения на селскостопанските организации у нас.

Погашенията на кредитите имат за функция да изтеглят парични средства от обращение (в случая – безналични). Отлагането на погашения оставя в каналите на паричното обращение ненужни левове, което само по себе си, точно така, както и отлагането да се съкратят други бюджетни разходи, за да се осигурят в рамките на реалните приходи на бюджета средствата за разширено възпроизводство на съответните нормативно ниско-рентабилни или губещи дейности, не подобрява, а влошава баланса между парите и стоково-материалните ценности, т.е. има ярко изразена инфлационна насоченост.

За да се оцени числено какво е влиянието на обсъждания фактор „отложени по решения погашения на банкови кредити“, нека да се има пред вид, че в резултат на взетите решения за отлагане на погашения по банкови кредити за капитални вложения, само през 1987 год. общата сума на отложените погасителни вноски възлиза на 1,4 млрд. лева, в т.ч. 1 млрд. и 332 млн. лева по Протокол № 41 на Бюрото на Министерския съвет от 1986 год., 35 млн. лева по Постановление № 17 на Министерския съвет от 1986 год. и 38 млн. лева – по Постановление № 69 на Министерския съвет от 1986 година.

Единадесето. Финансово-бюджетен източник на инфлация, според банката, са и ниските, в сравнение с инфлацията, лихвени проценти по влоговете и депозитите на населението в Държавната спестовна каса.

Равнището на действуващия в момента лихвен процент 1 на сто, който ДСК плаща по влоговете на населението, освен детските, т.е. по преобладаващия брой от влоговете, доколкото ни е известно, е определено с решение на Политбюро на ЦК на БКП по предложение на Министерството на финансите. С чл. 15, ал. 1 на Постановление № 107 от 1974 година Министерският съвет е решил ДСК от 1 януари 1975 година да начислява 2% лихва за детските и срочните влогове и 1% – за всички останали влогове.

Това решение обективно е допринасяло да нарастне относителният дял на трудовите доходи на населението в общата сума на доходите за сметка на съответно намаляване на относителното тегло на доходите от лихви по спестяванията.

Обективният анализ на проблема при съвременните условия налага да се обърне внимание на редица нови негови аспекти. Става дума за това, че, както се спомена, през последните години ЦСУ отчита сравнително по-големи индекси на цените на дребно. За 1986 година индексът на цените на дребно е 104,2 на сто при средногодишно 101,2 на сто през годините на осмата петилетка.

Във всеки случай, при едно или друго средно по-високо равнище на индексите на цените, би следвало да се има пред вид, че твърде ниското лихвено равнище по влоговете на населението не стимулира в достатъчна степен спестяването и дори насърчава неестествено прибързано потребление. Това от своя страна допълнително усложнява текущото балансиране между парите и стоките. Подобно ниско номинално равнище на лихвите по влоговете при по-висок индекс на цените естествено води съответно и до отрицателно реално равнище на лихвите.

И така, по всички влогове на населението, освен детските, ДСК плаща лихва 1 на сто. В края на 1986 година сумата на влоговете на населението, без детските, е възлизала на около 14,1 млрд. лева. По тях ДСК е платила лихва 1 на сто. А когато ДСК е предоставила свободните си средства на БНБ, то БНБ ги предоставя под формата на кредити на предприятията при средна лихва около 4 на сто. Следователно, в ДСК и БНБ се е формирала печалба на основата на разликата между двата лихвени процента, която е 3 процентни пункта. Това прави печалба в абсолютна сума около 423 млн. лева.

Аналогично, населението е депозирало средства в ДСК (главно за покупка на леки коли), общата сума на които в края на 1986 година възлиза на около 1,3 млрд. лева. По съответни решения ДСК не изплаща никаква лихва на гражданите за тези депозити. (Безлихвени депозити за ле-

ки автомобили у нас се внасят в ДСК на основание на: Заповед № 512 от 1959 г. на Министерството на търговията; Разпореждане № 138 на Министерския съвет от 1965 година; чл. 2 на Наредба № 6 на бившето Министерство на вътрешната търговия и услугите; и Тарифата за лихвите, таксите, комисионните и разноските, които банките и ДЗИ събират и плащат по операциите си, утвърдена с Постановление № 55 на Министерския съвет от 1980 година. ДСК се явява само държател на сумите, внесени като депозит, като за тяхното съхранение и за работата, която извършва във връзка с тях, не получава никакво възнаграждение).

Разбира се, и в случая ДСК предоставя свободните средства на БНБ, а тя дава кредити на предприятията при среден лихвен процент 4 на сто. Това формира печалба от 52 млн. лева в ДСК и БНБ.

Изкуствено заниженте лихвени проценти по средствата на населението в ДСК са финансово-бюджетен източник на инфлация, тъй като печалбата, формирана в ДСК и БНБ по току-що описания начин, общата сума на която е 475 млн. лева, се облага с изключително висок данък върху печалбата на ДСК и на БНБ. През 1986 година ДСК е внесла в бюджета като данък 88,6 на сто от печалбата си, а БНБ – 80 на сто. По този път бюджетът на държавата е получил само от изкуствено заниженте лихвени проценти по средствата на населението в ДСК над 380 млн. лева.

Погледнато през очите на гражданите, същото явление означава, че изкуствено ниските лихвени проценти по влоговете и отсъствието на лихва по депозитите при процент на явна инфлация над 4 на сто, са довели до реално „подяждане“ на средствата на населението в ДСК със сума, примерно равна на споменатия инфлационен „ресурс“ за бюджета от над 380 млн. лева.

Обратно, при лихвите по кредитите за населението, ниското номинално равнище на лихвените проценти, съчетано с висок индекс на цените, води до съвсем малък или дори също до отрицателен реален лихвен процент, което от своя страна стимулира значително по-високото, отколкото е обосновано, търсене на кредити.

Преди година банката предложи да се актуализират лихвите по влоговете и кредитите на населението. Компетентните органи засега считат, че не следва да се изменят тези лихвени равнища. БНБ отново постави въпроса за обсъждане при уточняването на новите финансово-икономически регулатори, които ще действат до края на петилетката. Банката още веднаж предложи на компетентните органи да се обсъди и промяна на сегашния ред, като занапред се начислява редовна лихва и по депозитите за леки коли. Преценено бе, че не се налага да се променят лихвените проценти за населението.

Д в а н а д е с е т о. Нов финансово-бюджетен източник на инфлация се породи през 1987 година във връзка със създаването на фонда „Държавно кредитиране“. Първоначалният замисъл бе чрез този фонд средствата за капитални вложения за материалната сфера, предоставяни по-рано безвъзмездно от държавния бюджет на предприятията, занапред да се предоставят под кредитна форма. От този първоначален замисъл остана само кредитната форма.

До края на 1987 година от всичко необходими 1 млрд. и 748 млн. лева, бюджетът на държавата е внесъл само 156 млн. лева, и то не от своите текущи разходи по бюджета, а от фонда „Мелиорации“, който се формира чрез отчисления от печалбата на предприятията, свръх данъчните. Останалите източници на фонда „Държавно кредитиране“ за 1987 година са 700 млн. лева от резервния фонд на ДЗИ, 682 млн. лева банков кредит – от прираста на спестяванията на населението в ДСК, и 210 млн. лева – от друг извънредно предоставен от банката на бюджета кредит.

С други думи, бюджетните ресурси във фонда „Държавно кредитиране“ през 1987 година са най-много 156 млн. лева от всичко 1 748 млн. лева. Това на практика означава, че бюджетът си спести предоставяните от него през миналите години средства за капитални вложения в материалното производство на нормативно ниско рентабилни или губещи производства и въвлече вместо бюджетни средства банкови кредити в обекти, които не могат да възвърнат парите за по-малко от 10 години. Така беше създаден чисто инфлационен „ресурс“ за допълнителни разходи на бюджета в размер на около 1,6 млрд. лева.

Ръководители на финансовото ведомство у нас вече заявяват, че и през 1988 година бюджетът не е в състояние да отдели средства за фонда „Държавно кредитиране“. Вероятно аналогичният опит в братска Унгария наложи да се прекрати държавното кредитиране от банките и да се създаде отделна държавна институция към Министерството на финансите за държавно кредитиране,

която няма нищо общо с банковата система.

Считаме, че е необходимо да се реши:

12. От 1988 година фондът „Държавно кредитиране“ да предоставя държавни кредити за нормативно ниско рентабилни капитални вложения строго само в рамките на осигурените средства по бюджета. Да се прецени целесъобразността от цялостното преминаване на фонда „Държавно кредитиране“ от банковата система към финансовите звена на Министерството на икономиката и планирането.

София, 8 януари 1988 година

Изх. № 11
Отпечатано в 2 екземпляра
№ 1 – за другаря ТОДОР ЖИВКОВ
№ 2 – за делото в БНБ

[Върху документа – надпис:]
Предадено на ръка на 12.1.[19]88 г. на другаря Тодор Живков
В. Коларов

ЦДА, ф. 132П, оп. 15, а.е. 2, л. 5–63. Оригинал. Машинопис.

№ 103

ОТЧЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА 1987 Г.

София, 30 юни 1988 г.

Строго поверително
от особена важност

ОТЧЕТ
за 1987 година
I част

РАЗДЕЛ I
КРЕДИТНИ ВЛОЖЕНИЯ

В края на 1987 г. кредитните вложения на банките у нас нараснаха на 50 057 млн. лева или с 5 236 млн. лева в сравнение с края на 1986 г. (44 821 млн. лева). В процент нарастването е 11,7 на сто [...].

Значително влияние върху увеличението на дълга на стопанските и други организации оказаха предоставените през 1987 г. някои нови видове кредити в съответствие с изискванията на Правилника за стопанската дейност и другите нормативни актове. Така например, за ниско рентабилни производства и дейности, за които няма условия да се предоставя банков кредит, с Правилника за стопанската дейност към Стопанската банка бе създаден фонд „Държавно кредитиране“. С Постановление № 25 от 1987 г. Министерският съвет утвърди Наредба за набиране и използване на средствата по този фонд. Кредитите, които се предоставиха от фонда „Държавно кредитиране“ до 31.12.1987 г. и са включени в общите кредитни вложения, са в размер на 1 723 млн. лева. Само този нов вид кредит обуславя увеличението на общите кредитни вложения с 3,8 на сто.

По-подробно проблемите по набирането и използването на средствата по този фонд се разглеждат в подраздел А „Капитални вложения“ на настоящия раздел.

Поради това, че бюджетът не осигури разчетените за 1987 г. средства за попълване на

фонд „Държавно кредитиране“ и за пряко заемообразно бюджетно финансиране на някои производства и дейности, за които няма условия за кредитиране и за да не се затрудни разплащането на капиталните вложения, БНБ и ДСК бяха принудени да предоставят на бюджета непредвидено в разчетите кредити в размер общо на 1 382 млн. лева. Освен това, бюджетът не можа, както бе уточнено, да осигури и средства за покриване на левовата равностойност по издължаване на кредита от СССР за участието на НРБ в строителството на газопровода „Съюз“. Това наложи съответната сума да бъде предоставена непредвидено в разчетите като кредит на бюджета от ББББ. С тези предоставени на бюджета от банките нови видове кредити в размер на 1 547 млн. лева общите кредитни вложения се увеличават отделно с още 3,4 на сто.

[…]

Продължава да нараства бързо и дългът по кредити за износ по предоставени от държавата заеми. Левовата равностойност на този износ до 1984 г. се покриваше от държавния бюджет. Поради затруднения на бюджета, по решение на Министерския съвет тази левова равностойност от 1984 г. се кредитира от БВВБ. От 327 млн. лева в края на 1984 г. размерът на този вид кредит достигна в края на 1987 г. 1 635 млн. лева. Независимо от намаляването през 1987 г. на просрочените правителствени кредити, редица развиващи се страни, поради неплатежоспособността си, се стремят към отсрочване на своите платежни задължения. Пет развиващи се страни (Алжир, Либия, Ирак, Сирия и Танзания) не са погасили в установените със съответните спогодби срокове близо 236 млн. лева. В резултат на всичко това, в сравнение с края на 1986 г. този кредит нарасна с 24,1 на сто, а спрямо края на 1984 г. – пет пъти.

А. КАПИТАЛНИ ВЛОЖЕНИЯ

1. Дългосрочна кредитна задлъжнялост на самоуправляващите се стопански организации към банките, финансиране и кредитиране на капиталните вложения

Съществен момент в извършващото се банково преустройство бе създаването през 1987 г. на новите специализирани търговски банки, които трябва да се превърнат в мощен финансово-кредитен лост за повишаване ефективността на икономиката, за прогресивно преструктуриране и технологично обновяване на производството.

След създаването им, търговските банки поеха активите, правата и задълженията на БНБ по сключените със самоуправляващите се стопански организации договори за инвестиционни кредити в национална валута.

През 1987 г. БНБ и търговските банки продължиха да регулират нарастването на дългосрочната задлъжнялост на самоуправляващите се стопански организации по банковите кредити в съответствие с темповете на социално-икономическото развитие на страната и при спазване на договорното начало при кредитирането.

Общият дълг по банковите и държавните кредити за капитални вложения в края на годината достигна 16 965 млн. лева, от които 15 242 млн. лева – по банковите кредити и 1 723 млн. лева – по фонд „Държавно кредитиране“ (приложение 1). През 1987 г. задлъжнялостта на самоуправляващите се стопански организации по банковите кредити нарасна с 474 млн. лева (3,2 на сто) в сравнение с края на 1986 година. Със създаването на фонд „Държавно кредитиране“, кредитите от който замениха в значителна степен безвъзмездното бюджетно финансиране, общата задлъжнялост на самоуправляващите се стопански организации по банковите и държавни кредити нарасна спрямо дълга по кредитите в края на 1986 г. с 2 197 млн. лева (14,9 на сто), с което значително изпреварва нарастването на възможния обект на тези кредити – основните производствени фондове и капиталните вложения за невъведени в действие основни фондове. По данни на ЦСУ, нарастването на потенциалния обект на кредитите е в размер на 6 032 млн. лева или 6,0 на сто. По този начин делът на общата кредитна задлъжнялост на самоуправляващите се стопански организации в общия размер на основните производствени фондове и незавършените капитални вложения достигна 19,1 на сто. В същото време делът на дълга само по банковите кредити продължи да намалява и от 17,6 на сто през 1986 г. достигна до 17,1 на сто през 1987 г. [...].

Дългът по банковите кредити на самоуправляващите се стопански организации към специализираните търговски банки на 31 декември 1987 г. възлиза на 14 482 млн. лева. Останалата част в размер на 760 млн. лева (около 5 на сто от дълга на самоуправляващите се стопански организа-

ции по тези кредити) остана в баланса на БНБ [...].

Когато се обсъжда въпросът за дългосрочната кредитна задлъжнялост на самоуправляващите се стопански организации към банките, не бива да се премълчава тежкото финансово състояние, в което изпаднаха през последните години някои самоуправляващи се стопански организации от отраслите енергетика, металургия, машиностроене, промишленост за строителни материали, транспорт, селско стопанство и други.

Главните причини за това, както не веднаж банката е посочвала в своите анализи, са ниската или отрицателната нормативна рентабилност на самоуправляващите се стопански организации от изброените отрасли, формирана при: действуващата през тези години система на цените; високите темпове на нарастване на инвестициите в тях през осмата и първите години на деветата петилетки; влошаването на ефективността на действуващите в техните системи производствени фондове по редица обективни и субективни причини, и други.

Тежкото финансово състояние затрудняваше тези организации при осигуряването на собствени средства за финансиране на капиталните им вложения. Не бяха достатъчни и заделяните за тази цел средства от бюджета. Поради намалената им платежоспособност, тези организации години наред издължаваха значително по-малка част от договорените с банката погашения по ползуваните от тях кредити за капитални вложения.

При очерталата се трайно неблагоприятна тенденция на непрекъснато влошаване на финансовото състояние на посочените организации, беше необходимо да се потърсят нови, по-съществени финансови облекчения за осъществяване на инвестиционната им дейност. Както е известно, в изпълнение на Протокол № 41 на заседанието на Бюрото на Министерския съвет от м.декември 1986 г. и на Постановление № 69 на Министерския съвет от м.декември 1986 г. формираният към 31 декември 1986 г. дълг по банковите кредити за капитални вложения на някои стопански организации от посочените по-горе отрасли беше отсрочен за издължаване от 1 януари 1991 година. Поради тежкото финансово състояние, в което се намираха селскостопанските организации, и във връзка със създаването на необходимите условия за осигуряване на качествено нов етап в развитието на селското стопанство, с Постановление № 58 от 04.12.1987 г. Министерският съвет отсрочи погасяването на дълга на тези организации по кредитите за капитални вложения от 1 януари 1993 година.

В резултат на изброените причини за тежкото финансово състояние на някои самоуправляващи се стопански организации [...], общият размер на отсрочените с решения на компетентните органи банкови кредити за капитални вложения (без селското стопанство) за издължаване след 1990 г. възлиза на 7,8 млрд. лева, което представлява около 52 на сто от формирания към 31.12.1987 г. дълг на всички самоуправляващи се стопански организации към банките. В повечето от тези организации се появиха сериозни затруднения по приемането на социалистическата собственост за стопанисване и управление от основните трудови колективи. Това с още по-голяма острота налага необходимостта от създаването на условия за трайно подобряване на финансовото им състояние.

Отсрочването на дълга на някои самоуправляващи се стопански организации за издължаване след 1990 и 1992 г. не решава финансовите им проблеми, а само ги отлага за следващи периоди. Още повече, че икономическите условия, в които се развиват тези организации, няма да доведат в близко време до трайно подобряване на финансовото им състояние. При това положение, погасяването на натрупания от тях значителен дълг по банковите кредити и след 1 януари 1991 г. остава доста проблематично и ще изисква не по-прости решения.

Наред с тези мерки, и все с оглед на търсене на пътища за подпомагане на самоуправляващите се стопански организации с тежко финансово състояние, както вече се спомена, през 1987 г. по решение на Министерския съвет се създаде фонд „Държавно кредитиране“. Чрез въведеното по този ред държавно кредитиране самоуправляващите се стопански организации получиха средства за изграждането на особено необходими за народното стопанство производствени мощности, за които няма условия за кредитиране. Едновременно с това, създаването на фонда имаше за цел да се замени безвъзмездното с възмездно предоставяне на средства от бюджета на самоуправляващите се стопански организации.

През 1987 г. на самоуправляващите се стопански организации бяха предоставени кредити

от фонда в размер общо на 1 723 млн. лева [...]. Най-голям е размерът на предоставените държавни кредити на организациите от системата на: асоциация „Енергетика“ – 1 092,7 млн. лева (63,2 на сто от общия размер на предоставените през годината кредити от фонда); СО „Селскостопанско строителство и хидромелиорации“ – 211,8 млн. лева (12,3 на сто); СО „Металургия“ – 206,4 млн. лева (11,9 на сто) и други.

[…]

Още повече се увеличава общата кредитна задлъжнялост на самоуправляващите се стопански организации с тежко финансово състояние.

Както вече отбелязахме, преобладаващата част от държавните кредити през 1987 г. бяха насочени за развитието на самоуправляващите се стопански организации, които са с тежко финансово състояние и имат натрупан значителен дълг по банкови кредити за капитални вложения. Вследствие на това се увеличи още повече общата дългосрочна задлъжнялост на тези организации по банковите и държавни кредити, която към края на 1987 г. достигна около 9,5 млрд. лева (56,0 на сто от общия дълг на всички самоуправляващи се стопански организации към банките). Независимо че ползуваните кредити от фонд „Държавно кредитиране“ ще се възстановяват за по-продължителен срок от време, общата кредитна задлъжнялост на повечето от тези организации буди основателна тревога. Във връзка с това, в бъдеще се налага средствата от фонда да се насочват след строга преценка за възможностите на самоуправляващите се стопански организации да издължават както натрупания дълг по банковите и държавни кредити, така и евентуално новоразрешаваните кредити от фонд „Държавно кредитиране“.

[…]

Предоставените на предприятията нови банкови кредити за капитални вложения през 1987 г. са с 254 млн. лева по-малко в сравнение с 1986 г. [...]. Основна причина за това е, че част от инвестициите в нерентабилни и нискорентабилни производства, които преди това се финансираха с участието на банкови кредити, през 1987 г. бе поета за кредитиране от фонд „Държавно кредитиране“.

Друга съществена причина за намалението на банковите кредити е, че във връзка с отложената за издължаване след 1990 г. част от дълга по кредитите за капитални вложения, в кредитния план за годината естествено намаля сумата на погасителните вноски, което от своя страна ограничи банковите кредитни ресурси. Като се има предвид, че през следващите години няма да постъпват погашения и по допълнително отложения за издължаване след 1992 г. дълг на селскостопанските организации, може също да се очакват известни трудности за банковото участие в изпълнението на задачите за технологично обновление. Това повишава изискванията към предприятията за пълно и срочно погасяване на кредитите в съответствие с договорите.

Отлагането на значителни по обем погашения по кредитите за капитални вложения за издължаване след 1990 и 1992 г. би следвало да доведе до освобождаването на повече собствени средства на самоуправляващите се стопански организации за финансиране на капиталните им вложения. На практика, обаче, през 1987 г. са използувани собствени средства на организациите – инвеститори в размер на около 3 510 млн. лева, което е само с около 2,9 на сто повече от 1986 година.

[…]

В тази обстановка, финансовите проблеми на редица самоуправляващи се стопански организации стават все по-трудно преодолими. Още повече, че на този етап не са създадени реални икономически условия за излизането им от тежкото финансово състояние. Основна причина за това е относително по-ниската ефективност на тяхното производство в сравнение с тази на водещите конкуренти в света. Тежкото финансово състояние, обаче, в определена степен е свързано и с определяните досега в голяма степен на административно-субективна основа равнища и съотношения на цените на едро.

С цялостното провеждане на ценовата реформа трябва да се създадат необходимите предпоставки за постепенно излизане на самоуправляващите се стопански организации с ниска или отрицателна нормативна рентабилност от тежкото финансово състояние. За да не се допусне, обаче, още по-голямо задълбочаване на финансовите им проблеми, до създаването на подходящ икономически климат, като се изключи влиянието на субективните слабости при стопанисването, би трябвало държавата да продължи да осигурява необходимите им условия за възпроизводство, в

това число и разширено. Така например, временно, бюджетът – би следвало да продължи да участвува безвъзмездно във финансирането на капиталните вложения на тези организации. Към възмездно бюджетно финансиране може да се преминава постепенно, в зависимост от икономическото им стабилизиране и нарастването на възможностите за тяхното пълно самофинансиране.

Наред с това може да се обсъди целесъобразността издължаването на част от формирания от тези организации дълг да се извърши за сметка на определен дял от данъка върху печалбата, който банките внасят в държавния бюджет. Такъв подход има и своята икономическа обоснованост. Преобладаващата част от дохода на банките, които са на стопанска сметка, се формира от лихви, които самоуправляващите се стопански организации плащат от печалбата си, образувана до голяма степен от реализирания при тях мултипликационен ефект от посочените нискорентабилни и губещи производства и дейности. По същество това означава формираният трудносъбираем дълг по кредитите за капитални вложения на посочените главно тилови стопански организации да се погасява косвено и от останалите самоуправляващи се стопански организации, в които на практика се реализира прекият икономически ефект от относително по-ниската или дори отрицателна рентабилност на тиловите мощности.

[…]

Д. ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ

[…]

По действуващата през 1987 г. лихвена система, лихвените проценти по отделните кредити, както стана въпрос, а и по депозитите, бяха строго регламентирани с Тарифата за лихвите, т.е. определени бяха по административен ред от държавата, което влиза в противоречие, от една страна, с Правилника за стопанската дейност и Правилника за банките и не дава възможност на търговските банки и самоуправляващите се стопански организации да се приспособяват към бързо изменящите се конкретни условия на производство и обращение и, от друга страна, не съответствува на новата структура на изградената двузвенна банкова система у нас. Тези несъответствия в крайна сметка намаляваха въздействуващата роля на лихвата, а следователно и на кредита и не даваха възможност държавата в качеството си на собственик да осъществява гъвкаво въздействие върху самоуправляващите се стопански организации с кредита и лихвата.

Всичко това наложи лихвената система у нас да се изгради на нови принципи чрез прилагането на договаряне на лихвените проценти между самоуправляващите се предприятия и банките, главно на базата на договорена надбавка спрямо основен лихвен процент, определян от Управителния съвет на БНБ в зависимост от конкретните условия. На тази основа е разработена, утвърдена от Министерството на икономиката и планирането и БНБ и публикувана в Държавен вестник новата Наредба за лихвите, определяща основните изисквания и критерии при договарянето на лихвите, в съответствие с повишените изисквания към банковата система при новите условия на самоуправление.

[…]

2. Международни платежни и кредитни отношения на НРБ

[…]

През годината, вследствие превишението на плащанията по вноса над постъпленията от износа, бе реализирано общо пасивно салдо по стокообмена в размер на 820 млн. вал. лева, от които 90 млн. вал. лева в социалистическа валута и 730 млн. вал. лева в несоциалистическа валута.

За преодоляване на създалите се през годината затруднения при осъществяването на износа в несоциалистическите страни и реализиране на валутни постъпления, БВБ своевременно подпомогна редица стопански организации и комбинати с краткосрочни валутни кредити за временен недостиг на валутни средства. Бяха предоставени 196 броя кредити на обща сума 640,9 млн. вал. лева. […]

Какво показват резултатите във валутната област в несоциалистическа валута за 1987 година?

Първо. Отчетеното пасивно валутно салдо над планираното в повече със 714,4 млн. вал. лева се дължи главно на неизпълнението на утвърдените адресно от Министерския съвет задачи на самоуправляващите се стопански организации. Общо, с адресираните на самоуправляващите се

стопански организации задачи, включително задачите по държавния кредит и реекспорта, първоначално за 1987 г. бе планирано да се постигне активно салдо от 700,3 млн. вал. лева, а в края на годината уточнения план предвиждаше обратното – пасивно салдо в размер на 400,4 млн. вал. лева.

Отчетът за изпълнението на адресираните на самоуправляващите се стопански организации валутни задачи показва пасивно салдо в размер на 913,8 млн. вал. лева, т.е. отрицателно отклонение в размер на 513,4 млн. вал. лева от планираното към края на годината пасивно салдо.

Този резултат се формира от реализирани валутни постъпления в размер на 2 216,2 млн. вал. лева (74,5 на сто от годишната задача) и валутни разходи 3 130 млн. вал. лева (92,8 на сто от годишната задача).

[…]

Второ. Както вече се посочи, и през 1987 г. страната приключи със значителен пасив по валутния план в несоциалистическа валута.

Както е известно, за дълъг период от шест години (от 1979 до 1984 г. включително), страната приключваше всяка година с активно салдо по пълния обхват на валутния план в несоциалистическа валута. За тези шест години бе реализирано активно салдо в несоциалистическа валута по валутния план общо в размер на 1 859 млн. вал. лева. В резултат на това, дългът в несоциалистическа валута от 4 635 млн. вал. лева на 31.12.1978 г. намаля на 31.12.1984 г. на 2 776 млн. вал. лева.

Тази тенденция на реализиране на активно валутно салдо се наруши през 1985 г., когато по валутния план на страната се отчете за първи път пасивно салдо. Общо за периода 1985–1987 г. пасивното валутно салдо възлезе на 3 383,3 млн. вал. лева и превишава с 1 524,3 млн. вал. лева реализираното преди това в продължение на шест години активно салдо по валутния план на страната.

Трето. Резултатите от изпълнението на задачите във валутната област през 1987 г. поставят много сериозни проблеми. С реализираните валутни постъпления не могат да се посрещат разходите за внос на суровини, материали, резервни части, машини и съоръжения (за технологическо обновяване на производството). При наличието на сегашната валутоемкост на производството у нас в несоциалистическа валута, всяко ограничаване на вноса в несоциалистическа валута би довело до забавяне на темповете на растежа на икономиката и до задържане на жизненото равнище на народа.

В същото време, не може да не отбележим, че по-нататъшното увеличаване на дълга на страната в несоциалистическа валута пряко застрашава платежоспособността на страната. Проблемът може да стане и неуправляем, поради необходимостта на всяка цена с приоритет да се осигуряват погашенията на основния дълг (главницата), от една страна, и да се плащат големи суми за лихви, от друга страна. Ако се сбъднат предвижданията на някои западни икономисти и в развитите капиталистически страни рязко се увеличи инфлацията и пазарните лихвени проценти отново скочат, както през 1980–1981 г., до 20–22 на сто, то сумата на подлежащите на плащане годишни лихви най-малко ще се удвои и може да възлезе годишно на 800–900 млн. вал. лева.

Изложените проблеми налагат компетентните държавни органи, на основата и на тревожните резултати от първите месеци на 1988 г., да преценят дали действуващият механизъм на планиране и стимулиране осигурява необходимите условия самоуправляващите се стопански организации да бъдат силно заинтересовани да намаляват чувствително валутоемкостта в несоциалистическа валута на своята продукция и да увеличават рязко износа на продукция и на услуги в несоциалистическа валута, с оглед страната да ограничи нарастването на външния си дълг.

3. Валутният баланс в несоциалистическа валута към 20 юни 1988 година

Крайното салдо, по отчета на валутния план за януари – май 1988 г. е пасив в размер на 820,9 млн. вал. лева. То се формира от валутни постъпления 802,5 млн. вал. лева и валутни разходи 1 623,4 млн. вал. лева.

В сравнение със същия период на миналата година валутното салдо е по-неблагоприятно със 147,0 млн. вал. лева. Отчетените валутни постъпления са в повече с 21,4 млн. вал. лева, а валутните разходи са по-големи със 168,4 млн. вал. лева.

Като се има пред вид, обаче, че във валутните постъпления се отчита и износът по държавен кредит, който през първите пет месеца на тази година е по-голям с 94,2 млн. вал. лева, то действителните валутни постъпления от началото на тази година са по-малки със 72,8 млн. вал. лева.

Като се отчете и по-големият размер на валутните разходи на страната от разрешения и отчетен по-голям износ на държавен кредит, то действителният прираст на валутните разходи е 74,2 млн. вал. лева.

Фактът, че крайното отчетено салдо на страната за петте месеца на тази година, както вече се спомена, е пасив 820,9 млн. вал. лева, което е с 270,9 млн. вал. лева по-неблагоприятно от разчетеното с плана за 1988 г. крайно салдо пасив 550,0 млн. вал. лева, поставя изключително остро в периода до края на годината не само въпросите на валутния баланс на страната и запазването на нейната платежоспособност, но по-общо проблемите на динамиката на развитието ни, на цялостната балансираност на това развитие, на поддържането на достигнатото жизнено равнище на народа.

Към 20 юни т.г. валутното салдо в несоциалистическа валута по обхвата на адресираните на стопанските обединения задачи е по-неблагоприятно от това през същия период на миналата година със 156,0 млн. вал. лева. Това показва, че досега през юни изпълнението на валутните задачи не се подобрява, а напротив – допълнително се влошава.

Ако допуснем, че до края на тази година валутният резултат бъде същия, както през съответния период на 1987 г., то за 1988 г. валутният баланс ще бъде пасив 1 603,9 млн. вал. лева (получава се като към крайното салдо на миналата година 1 456,9 млн. вал. лева се добави отчетеното вече за първите пет месеца изоставане по пълния обхват на валутния план в сравнение със същия период на миналата година в размер на 147 млн. вал. лева).

Известно е, че през 1986 г. крайното салдо беше пасив 1 651,1 млн. вал. лева, а през 1987 г. – също пасив 1 456,9 млн. вал. лева. Чуждестранните кредитори едва ли ще позволят за трета поредна година през 1988 г. чистият дълг на страната да порасне с нови повече от 1,5 млрд. вал. лева.

Но даже да допуснем, че това стане, то като се отчете, че над 40 на сто от дълга ни е със срок на плащане по-кратък от две години, годишно само за погасяване на стари кредити (без да се вземат пред вид естествените разходи по вноса) са ни необходими вече над 3 млрд. вал. лева. А общата сума на отчетените валутни постъпления на страната през 1986 г. е 2,3 млрд. вал. лева, през 1987 г. – 2,5 млрд. вал. лева и, както се спомена, действителните постъпления през първите пет месеца на тази година са по-малки в сравнение с миналата година.

Развитието на валутните баланси през последните години в ПНР и УНР недвусмислено показва колко бързо отказът на чуждестранните кредитори да продължават да рефинансират дълговете на някоя от братските социалистически страни от чисто икономически въпрос се превръща в остър политически и социален проблем. Няма никакви основания да допускаме, че спрямо социалистическа България класовите ни противници ще пропуснат своя пореден шанс. Напротив, по редица известни причини, би следвало да очакваме не някаква снизходителност, а дори по-голяма ожесточеност.

Както банката много пъти писмено и устно е заявявала, централната причина за крайно опасното развитие на валутния ни баланс в несоциалистическа валута, особено от 1986 г. насам, е нереалният валутен план. При отчетени за 1986 г. общо валутни постъпления 2 348,2 млн. вал. лева, планът за 1987 г. (при това планът на 31 декември 1987 г., т.е. след всички корекции в течение на годината) предвиждаше валутни постъпления общо 3 588,6 млн. вал. лева, което означава прираст спрямо отчета за предходната година 1 240,4 млн. вал. лева или 52,8 на сто.

Въпреки известното подобрение в резултат главно на стремежа да се изпълнят категоричните указания на другаря ТОДОР ЖИВКОВ да не се допуска за никое обединение планът за валутните постъпления през тази година да бъде по-голям от отчета за миналата година с повече от 10, най-много 15 на сто, то за съжаление планът и за 1988 г. си остава напрегнат до границата на нереалността. При отчетени през 1987 г. всичко валутни постъпления 2 559,5 млн. вал. лева, планът за 1988 г. предвижда валутни постъпления общо в размер на 3434,2 млн. вал. лева, с други думи, прираст 874,7 млн. вал. лева, или 34,2 на сто. Едва ли има по-силно потвърждение за оценката за напрегнатостта на валутния план и за 1988 г., от споменатото по-горе обстоятелство, че действителните валутни постъпления за първите пет месеца на тази година са под равнището на отчетените през същия период на миналата година със 72,8 млн. вал. лева.

При изкуствено и нереално увеличените с плана за 1987 и 1988 г. валутни постъпления, продължава да се планира необосновано висок размер на валутните разходи на страната. При от-

четени валутни разходи за 1985 г. 3 483 млн. вал. лева, за 1986 г. са планирани 4 516,6 млн. вал. лева (прираст 29,7 на сто). Планираните валутни разходи за 1987 г. са 4 331,1 млн. вал. лева, при отчет за 1986 г. 3 999,2 млн. вал. лева (прираст 8,3 на сто).

При валутни разходи, отчетени за 1987 г., 4 016,4 млн. вал. лева, планът за 1988 г. разчита 3 984,2 млн. вал. лева валутни разходи, т.е. налице е определено символично намаление от 32,2 млн. вал. лева. Лесно може да се установи, че планираните за тази година валутни разходи са по-големи от отчетените през миналата година валутни постъпления с 1 424,7 млн. вал. лева. С други думи, ако и през тази година валутните постъпления на страната се формират, както през миналата година, планираните разходи водят до крайно салдо пасив 1,4 млрд. вал. лева.

Очевидно, най-желателното за всички направление на подобряване на валутните баланси на страната е нарастването на валутните постъпления. Възниква въпросът: защо при тази картина са малко инициативите на предприятията, подпомагани от банките, за увеличаване на валутните постъпления и защо резултатите от малкото подобни инициативи не се чувствуват? Основната част от допълнителните експортни ресурси може да се създаде само чрез валутни инвестиции. От 1987 г. насам валутните инвестиции почти изцяло се изключиха от плана и се прехвърлиха на банките като извънпланови валутни разходи за предприятията. Извънплановата валутна инвестиция на предприятието, обаче, трябва да се погасява с лихвите, за сметка на извънпланови (свръхпланови) валутни постъпления. При споменатата нереалност на валутните планове, трудно ще се намери отговорен стопански ръководител, който да предприеме подобна валутна инвестиция, освен ако рискува или да не изпълнява валутния си план, или да не е в състояние да погасява валутния си кредит.

От 1986 г. насам валутните постъпления на страната рязко намаляха и годишно са от порядъка на 2,3–2,5 млрд. вал. лева. Това се дължи главно на спадането на цената на нефта, следователно и на нефтопродуктите, както и на свързаното с това рязко влошаване платежоспособността на основните ни партньори от развиващите се страни – износителки на нефт. Основна причина е и обстоятелството, че преобладаващата част от валутните ни постъпления са в непрекъснато обезценяващи се след февруари 1985 г. щатски долари, а повече от половината от валутните разходи на страната се извършват в непрекъснато поскъпващи валути като марка на ФРГ, швейцарски франк и японска йена.

Не е възможно повече годишно валутните постъпления на страната да са около 2,5 млрд. вал. лева, а в същото време валутните разходи да бъдат около 4 млрд. вал. лева. Това неизбежно ни обрича на пасивно салдо в размер на 1,5 млрд. вал. лева годишно, и съответно — на същото увеличение на чистите валутни задължения на страната. При очерталата се досега невъзможност да се увеличат валутните постъпления, при това поне с около 1,5 млрд. вал. лева, единствена друга алтернатива остава намаляването на валутните разходи.

Намаляването на валутните разходи може да се осъществява по много начини. На единия полюс на възможностите, най-лесно и най-правилно би било, ако още при планирането се отчете-ше новата реалност на значително намалени валутни постъпления и съответно се планираха значително по-малко валутни разходи. При един такъв подход още на етапа на планирането биха се предвидили възможните неблагоприятни последици и предприели организирано от социалистическата държава налагащите се мерки за намаляване на отрицателното им въздействие.

Животът през последните години показва, че планиращите органи у нас не желаят или не са в състояние да се тръгне по този път. Счита се, че при подобен подход на, така да се каже, организирано отстъпление във валутните разходи, сблъсъкът още при разработването на плана с асоциациите и обединенията ще бъде изключително силен и труден. Освен това, възможно е да се наложи да се забави временно динамиката на развитието. Най-вероятно подобна „маневра“ не може да не се отрази в посока на временно влошаване на жизненото равнище на народа. Изобщо, този подход се отхвърля като подход на така наречената „планирана стагнация“.

На другия полюс, възможна е и друга алтернатива, която в голяма степен се налага и в практиката през последните години. В плановете изкуствено се „надуват“ планираните валутни постъпления, срещу тях се записват желаните големи валутни разходи. На банковата система се възлагат при това положение две основни задачи – първо, с извънпланови валутни инициативи да се осигури голям ръст на валутните постъпления, и второ, строго да се контролира по организа-

ции валутните разходи да съответствуват на валутните постъпления. Вече бе споменато, че нереално увеличените планове за валутни постъпления са бариера за всякакви валутни инициативи извън плана, освен ако съответните ръководители на производството са склонни към авантюри.

Ограничаването от банката на валутните разходи съобразно неизпълнението на изкуствено увеличените планове за валутни постъпления води до много по-лоша форма на непланирани диспропорции, които по технологичните вериги на производството се мултиплицират. И което е най-страшното, поради обективната невъзможност за банката да изпълнява тези две възложени ѝ задачи, страната непрекъснато и все по-застрашително задлъжнява в несоциалистическа валута.

При този подход, макар че се запазва относително висока динамика на развитието, както и равнището на живот на народа, тази динамика и това жизнено равнище се поддържат за сметка на увеличаващите се чужди кредити. При нарастването на дълга, обаче, това не може да трае безкрайно и идва часът, от който нататък спира притокът на нови кредити и този основен ресурс на развитието и на поддържане на жизненото равнище отпада. За неадаптиралата се икономика оттук нататък проблемите прерастват в политически и социални.

При това положение са възможни редица пътища за преодоляване на състоянието на валутна криза и постепенното нормализиране на валутните баланси и осигуряване от тази гледна точка на стабилна основа за динамично и балансирано развитие. Тъй като в духа на партийните решения все повече и повече трябва да се учим да оперираме предимно с икономически, а не с административни лостове, като най-подходяща ни се струва следната възможност. Незабавно да се увеличи утвърденият валутен коефициент за несоциалистическата валута. Понастоящем 1 валутен лев несоциалистическа валута по утвърдения от Правителството валутен коефициент се равнява на 2,00 вътрешни лева. Този коефициент е единен и универсален. Прилага се за всички органи и организации, както по вноса, така и по износа.

При очертаното дотук състояние на валутните баланси на страната се налага този валутен коефициент да се увеличи примерно най-малко на 2,50 лева за 1 валутен лев. Под никаква форма държавата не трябва да се опитва да компенсира на предприятията и на организациите в извънматериалната сфера въпросното увеличение на валутния коефициент. В резултат на това увеличение за всички предприятия вносът в несоциалистическа валута ще стане по-скъп във вътрешни левове и, ако се устои да не се компенсира финансово промяната, това ще принуждава всички предприятия в този не лек за държавата момент да търсят и реализират на практика огромните възможности да се заменя внос в несоциалистическа валута с местно производство или внос от социалистическите страни.

В това отношение възможностите действително са огромни. Например, ръководството на СО „Електрон“ търси понастоящем активно замяна на вноса в несоциалистическа валута с местно производство. Оказва се, че преобладаващата част от валутата за внос на това обединение се изразходва от Завода за батерии в Никопол за внос на чист цинк (четири девятки) и манганов двуокис (!). Това е при положение, че страната ни е водещ производител на цветни метали, в това число на цинк, и че в с. Оброчище край гр. Толбухин вече няколко години се трупат планини от висококачествена манганова руда и концентрат.

Аналогично, за организациите от нематериалната сфера увеличеният валутен коефициент при неизменни финансови ресурси също ще доведе до силна принуда за ограничаване на валутните разходи, което е необходимо и неизбежно на този етап.

Увеличеният валутен коефициент ще създаде по-големи стимули за предприятията да увеличат своя износ в несоциалистическа валута. На всеки 100 валутни лева постъпления предприятията ще получат по 50 вътрешни лева повече за покриване на техните общо взето по-големи разходи на производство за несоциалистически пазари.

Всяко увеличение на валутния коефициент, както и всяко увеличение на която и да е друга цена на едро или дребно у нас, не може да няма и определено инфлационно въздействие. И в случая, разходите за внос ще се калкулират в себестойността от предприятията по-скъпо, което само по себе си ще оказва натиск за увеличаване на реализационните цени. А реализационните цени по износа в несоциалистическа валута ще се увеличат пряко от увеличения валутен коефициент. Банката счита, че това е неизбежно необходима „цена“, която обществото ни трябва да заплати, за да започне процес на подобряване на валутните баланси. Нещо повече, ако този процес не започва

или се бави, неизбежната криза в платежоспособността на страната би имала значително по-неблагоприятни инфлационни последици, както показа през последните години обществената практика в СФРЮ, ПНР, УНР.

При състоянието на нещата у нас и в съседните страни едно увеличение на цените и в НРБ е не само неизбежно, но и необходимо. Вече няколко години цените в СФРЮ се увеличават годишно с индекс 70–150 на сто, в Гърция – около 20 на сто, в Турция – около 40 на сто. НРБ се превърна в своеобразен остров на ниски цени. Не случайно туристите от много страни и особено от съседните купуват на безценица стоки от и без това ограничените ни контингенти.

Големият проблем, според банката, е как при контролирано нарастване на цените у нас обществото задължително и честно да компенсира чрез диференцирано увеличение на доходите различните групи граждани, особено онези, които имат най-ниски доходи, при това без да допусне да се нарушава социалистическият принцип на разпределение според труда. В това отношение и без да се има пред вид предлаганото увеличаване на валутния коефициент, са се натрупали от редица години някои нарушени съотношения, главно поради спорадични изменения на отделни цени и заплати.

Като допълнение на предлаганото увеличение на валутния коефициент, в преходния период на едновременно прилагане и на икономически, и на отделни административни мерки, би следвало да се има пред вид и намалението от Министерския съвет на утвърдените разчети за валутните разходи общо за страната и по стопански обединения. Веднаж през тази година бе взето решение за намаление на валутните разходи по стокообмена с 10 на сто. Министерството на икономиката и планирането съобщи писменно намалението от 10 на сто на валутните разходи в несоциалистическа валута на всички основни обединения. По-късно бе уточнено, че при общо намаление на разходите с 10 на сто, Министерството на икономиката и планирането ще диференцира по обединения конкретния процент на намалението. Това все още не е направено. Почти всички обединения сега настояват в Министерството на икономиката и планирането и в БВБ за тях намаление да няма или дори разходите им да се увеличат, като съответно намаленията за останалите обединения бъдат значително по-големи, за да се постигне решеното общо намаление.

Според банката, ходът на изпълнението на валутните задачи през първите шест месеца на годината категорично налага общото намаление и намаленията по обединения да бъдат по-големи, с оглед да се осигури макар и по този път, който по принцип е по-малко желан, планираното крайно салдо и да се създадат условия за поддържане на платежоспособността на страната.

[…]

5. Валутно-кредитни отношения с развитите капиталистически страни

[…]

През 1987 г. БВБ привлече средносрочни финансови кредити на обща стойност 354,6 млн. вал. лева. От тях 234 млн. вал. лева бяха привлечени под формата на консорциален заем с участието на 21 японски банки, а останалите 120,6 млн. вал. лева като кредити „банка на банка“.

БВБ разполагаше с достатъчно договорени лимити за текущо финансиране на вноса от развитите капиталистически страни при относително благоприятни условия, като продължи използуването на средносрочни експортни кредити без издаване на застрахователна полица, което намаляваше общата стойност на финансиране с около 0,5 на сто годишно.

Продължи диверсифицирането на нашите активни банкови операции. БВБ подписа споразумения с различни банки за управление на средства, като бяха предоставени общо 31,9 млн. вал. лева за инвестиране в ценни книжа от името и за сметка на БВБ. Този начин на инвестиране на свободните средства засега показва определени предимства в сравнение с традиционното им предоставяне на краткосрочни депозити и в зависимост от пазарните условия следва да се разширява и в бъдеще.

Плод на ползотворното развитие на деловите връзки на БВБ със западногерманската банка „Байерише ферайнсбанк“ бе създаването на смесената „Байериш-булгарише хенделсбанк“, Мюнхен, която започна да функционира от 4 май 1987 година. Смесената банка работи дейно за обслужването на търговските взаимоотношения между България и ФРГ.

Беше използувана и нова форма за привличане на чуждестранни капитали в страната за финансиране на обекти, изплащането на които ще се извършва с износ на продукция от новите мощ-

ности. По този начин от БВБ и БСИ бяха привлечени общо 71,5 млн. вал. лева (приложение 46).

[…]

Дефицитът по платежния баланс беше финансиран чрез увеличаване размера на задълженията в конвертируема валута, от една страна, и от друга, чрез намаляване размера на валутния резерв.

[…]

Задълженията на страните по международните плащания и валутната им разполагаемост се наблюдават отблизо от международните икономически и валутно-финансови организации, както и от отделните банки и фирми. Въз основа на тези наблюдения се правят оценки за кредитоспособността на отделните държави и региони, в т.ч. и на социалистическите страни по отделно и като група страни.

Едни от най-авторитетните източници за информация относно задълженията и валутните авоари са изданията на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (включваща 24 най-развити в промишлено отношение страни със седалище Париж) и Банката за международни плащания със седалище в Базел, Швейцария (акционери на която са централните банки на 30 предимно европейски страни).

Централните банки периодично обработват данните, получени от търговските банки и ги предоставят на ОИСР, Банката за международни плащания и други институции.

В приложение 49 са приведени някои от редовно публикуваните данни относно брутния дълг, брутните авоари и нетния дълг на НРБ съгласно тези източници.

[…]

6. Валутно-кредитни отношения с развиващите се страни

Растящата неплатежоспособност на развиващите се страни, с които НРБ има активни търговски и кредитни отношения, затрудняваше извършването на плащанията по редовния стокообмен и своевременното получаване на вземанията на страната ни по износа и по предоставените правителствени и фирмени кредити.

Редица страни се стремяха към отсрочване или компенсиране на своите платежни задължения в натура, предимно в петрол, и то в условията на нестабилност на неговата цена.

Важна форма на сътрудничеството с тези страни си остава предоставянето на правителствени кредити. Към 31 декември 1987 г. НРБ е предоставила кредити на сума 3 013,6 млн. вал. лева. От тях са използувани 1 981,2 млн. вал. лева или 65,7 на сто и погасени 599,5 млн. вал. лева. Като резултат от отсрочване на някои задължения за погасяване на наши кредити и на изплащане на други, намаляха просрочените вземания по правителствените кредити. На 31 декември 1987 г. вземанията на страната ни по правителствени кредити са за 1 381,7 млн. вал. лева, в т.ч. просрочени – за 147 мил. вал. лева [...].

През 1987 г. бяха предоставени нови кредити за 394,8 млн. вал. лева и бяха погасени за 179,4 млн. вал. лева.

През годината бяха отсрочени вземания по кредитите, предоставени на Ангола за 17 млн. вал. лева, на Никарагуа за 48,8 млн. вал. лева и на Ирак – за 111,3 млн. вал. лева.

[…]

7. Валутни курсове и валутни коефициенти

Курсовете на щатския долар и на останалите основни капиталистически валути към лева следваха в основни линии движението на валутите на международните валутни пазари. В приложение 51 е отразено движението на крос-курсовете на основните несоциалистически валути, на база официалните им курсове, съпоставени с курсовете на същите валути на международните пазари.

[…]

Съгласно Решение № 59 на Министерския съвет от 29.03.1986 г. валутният коефициент за 1 валутен лев несоциалистическа валута през 1987 г. бе установен на 1,50 лева. Той остана постоянен през годината и по този начин за предприятията у нас фактическият курс на валутите (чрез прилагането на официалния курс и валутния коефициент) следваше динамиката на официалния курс.

На 1 януари 1987 г. 100 щатски долара по официалния курс се равняваха на 90,05 вал. лева, които по валутния коефициент 1,50 лева за 1 вал. лев правеха 135,08 вътрешни лева. На 31 де-

кември 1987 г. 100 щатски долара по официалния курс се равняваха на 82,45 валутни лева, които по валутния коефициент 1,50 лева за 1 валутен лев правеха 123,68 лева.

Съгласно споменатото по-горе Решение на Министерския съвет през 1987 г. се прилагаше валутният коефициент 1,05 лева за 1 преводна рубла.

През 1987 г., вследствие на измененията на курсовете на несоциалистическите валути към лева, при преоценката на сумите в чуждестранна валута по всички валутни сметки в баланса на БВБ бе формирана отрицателна курсова разлика в лева в размер на 52,7 млн. лева. Тази сума е покрита изцяло за сметка на общия доход на банката.

[…]

ПРЕДСЕДАТЕЛ: *В. Коларов*

Написано в 1 екземпляр
изх. № 450/30.06.1988 година

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 33, л. 1, 9–16, 29–30, 70, 72–85, 104. Оригинал. Машинопис.

№ 104

БЕЛЕЖКИ ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ВАСИЛ КОЛАРОВ ПО ПРОЕКТА ЗА НОРМАТИВИ, РЕГУЛАТОРИ И ИКОНОМИЧЕСКИ УСЛОВИЯ ЗА 1989 ГОДИНА

София, 8 юли 1988 г.

Строго поверително

БЕЛЕЖКИ
по проекта за нормативи, регулатори и
икономически условия за 1989 година

I. По валутните показатели в несоциалистическа валута.

1. За да се преодолее неправилната практика от 1986, 1987 и 1988 г. при разработване на плана за валутните задачи да се планират нереално високи валутни постъпления общо за страната и по обединения, и на тази основа да се разчитат и осъществяват съответно големи валутни разходи, което според банката е главната причина за рязкото увеличаване на нетните задължения на страната, настоятелно предлагам:

1.1. Валутните задачи на ССО от група „а“ по т. 1 да се утвърждават не като валутна вноска в абсолютна сума, а като норматив в процент за отчисляване от валутните постъпления за държавата.

1.2. Целесъобразно е да се утвърдят отсега валутни задачи – нормативи, или в краен случай, както се предлага – абсолютни суми, не само за 1989 година, а поне за пет години напред. При това възможно е тези валутни задачи да бъдат различни за различните години, с оглед на стратегията.

1.3. Ако все пак се приеме предложението на М[инистерство на] И[кономиката и] П[ланирането] за определяне на валутните задачи по т. 1, буква „а“ от проекта, под формата на вноски на валута в абсолютна сума за държавата, считам, че е съдбоносно важно за състоянието на валутните баланси и платежоспособността на страната в края на т. 1 от проекта да се включи следния нов текст:

„Разчетите за валутни постъпления общо за страната и за всяко стопанско обединение поотделно за 1989 и следващите години не могат да бъдат по-големи от съответните отчетени постъпления през 1987 година, увеличени с 5 на сто“.

1.4. Разчетите за валутните постъпления на ССО по т. 1 от проекта задължително да бъдат съпроводени с балансови разчети за максимално възможните годишни валутни постъпления от основните ни партньори – развиващи се страни, производителки на нефт, като се отчетат и плащанията за погасяване на предоставените по-рано държавни кредити.

2. Предложенията по т. 2 и т. 4 от проекта да отпаднат и да се запази установеният за 1988 година ред, т.е. разходите за вноса на суровини и материали, осъществяван чрез ПСО, да останат във валутната самоиздръжка на ССО, а не да се планират и осъществяват по отделни валутни задачи, от ПСО. В противен случай, веднъж, съществено се стеснява обхватът на валутната самоиздръжка, и на второ място, за кой ли пореден път се променят правилата на играта и става невъзможно да се правят съпоставки за развитието на валутната самоиздръжка с годините.

3. В т. 7 от проекта се предлага БНБ и БВБ да лимитират и контролират кредитите от банките на ССО, с оглед да не се допускало неконтролируемо нарастване на задълженията на страната. От една страна, с този текст се прави алюзия, че едва ли не банковите кредити били причина за неконтролируемо нарастване на задълженията на страната, което не е верно. Както се спомена вече, главната причина за рязко влошените валутни баланси на НРБ през последните три години е нереалният валутен план, в който валутните постъпления са „надути“ с 30 до 60 на сто над отчета за предходната година, за да се оправдаят и осъществяват необосновано високи валутни разходи, разчетени по плана. От друга страна, считам, че кредитите на банките трябва да бъдат лимитирани от МИП в рамките на общия валутен план на страната и крайното салдо, утвърдено от Политбюро и Министерския съвет. Във връзка с всичко изложено до този пункт, предлагам т. 7 от проекта да придобие следния вид:

„7. МИП да определи в рамките на валутния план на страната общата валутна задача по валутните кредити на търговските банки, както и отделно валутната задача на СД „Булгарлизинг“.“

II. По проекта за валутния коефициент на долара и за насърчаване на антиимпортното производство

4. БНБ поддържа предложението, разработено и внесено от Министерството на външноикономическите връзки и банката. Понастоящем, за съжаление, няма организирано събирането и регулярното обобщаване и публикуване, при това в много кратки срокове, на необходимите статистически данни за левовата стойност на износа по цени на едро и други разходи франко границата. Откъслечно свои данни в това отношение събират и анализират поотделно Министерството на външноикономическите връзки, бившето Министерство на финансите, бившата Държавна планова комисия и банката. Справедливостта изисква да се признае, че по тази причина, както и поради липсата на съгласувана и утвърдена по съответния ред единна методика, въпросните данни се събират и интерпретират от гледна точка на конкретните ведомствени интереси на съответните институции. Правилно е занапред по единна методика с тази задача да се нагърби единствено БВБ или ЦСУ, а останалите органи – МИП, М[инистерство на] В[ъншно] И[кономическите] В[ръзки] и банката да ползват съответните официални статистически данни.

Предлагам БВБ или ЦСУ във възможно най-кратък срок да набере отчетните данни в това отношение, както по първо направление, така и в несоциалистическа валута за периода януари – юни 1988 година, и на тази основа, като се отчитат и крайно неблагоприятните резултати във валутната област през същия период, да се предложи от МИП, МВИВ и БНБ по-реалната и необходима стойност на валутния коефициент за преводната рубла и за валутния лев по второ направление.

При разработването на тези данни и обобщаването им на национално равнище да се подходи много по-реалистично. Според банката, досега неправилно за целите на изчисляване на валутния коефициент се приемаха за валутни постъпления на съответните обединения и общо за страната сумите на износа на държавен кредит. Правилно ще бъде занапред за тези цели да се взема пред вид само реално постъпващата валута.

От друга страна, левовата стойност по цени на едро плюс другите разходи франко границата ни, би трябвало да обхваща левовия еквивалент по цени и на изнесената продукция, от която у нас не постъпват валутни приходи, а която служи да покрива формиращото се дизажио, поради това, че получаваме плащанията на съответния износ не във валута, а във вид на нефт, при покупката и продажбата на който има определени разлики във валутните цени и се правят и други разходи за транспорт, лихви за закъснението и т.н.

5. Що се отнася до писмените съображения на МИП по този въпрос, налага се да отбележа следното.

5.1. Не е вярно твърдението на стр. 1, че размерът на коефициента за валутния лев бил оп-

ределен на основата на отчетни данни, с отчитане и на стимулиращата му роля. В писмен доклад от 18 март 1987 година до председателя на Д[ържавната] П[ланова] К[омисия] от работна група, начело с председателя на БВБ, в която участваха зам[естник]-председател на ДПК и зам[естник]-министри на финансите и външната търговия, бе обосновано, че един щатски долар (равен тогава на 0,873 валутни лева по официалния курс) при износа ни струва по вътрешни цени 2,20 лева, т.е., че коефициентът за 1 валутен лев е 2,52 лева. Но това беше оценка по старото равнище на цените на едро у нас, което, както е известно, претърпя увеличение в резултат на частичната промяна на цените от 1 януари тази година. Тогава, по предложение на министъра на финансите, се реши за първия етап на апробирането на разчетените нови цени да се тръгне от валутен коефициент 1 валутен лев равен на 2,00 лева, а после той да бъде уточнен в посока на увеличение, като се вземе пред вид увеличението на цените на едро и, разбира се, самото увеличение на валутния коефициент. Това не беше направено.

5.2. Приведените на стр. 1 в Съображенията на МИП цифри, които потвърждавали реалността на коефициента 2,00 лева за 1 валутен лев, само още веднъж показват как различните ведомства у нас, като изхождат от чисто ведомствени интереси, могат да манипулират неофициално събираните данни в желаната от тях посока. Няма по-голямо доказателство за абсолютната нереалност на този валутен коефициент, определен единствено като се изхожда от фискални съображения, от катастрофалното развитие на валутния баланс. Убеден съм, че МИП и евентуално Правителството, ако приеме предложението на МИП, поема изключително тежка отговорност, като в името на съмнителни финансово-ведомствени интереси, на практика ще „жертвува“ изострените до крайност проблеми на валутния баланс в несоциалистическа валута (както това вече става три години подред).

5.3. На стр. 2 от Съображенията на МИП в т. 1 се твърди, че едно увеличаване на валутния коефициент било неприемливо, тъй като ще се формира необоснована печалба в редица ССО за сметка на държавния бюджет. Това не е верно общо за страната, тъй като при реален и балансиран валутен план за 1989 и следващите години, който е така необходим на страната, с колкото се увеличи реализацията в левове по износа от увеличението на валутния коефициент, с толкова ще се увеличат левовите разходи по вноса, поради което не може да се формира допълнителна, още по-малко необоснована печалба. Това, че определена част от вноса ни е внос на машини и съоръжения, който като правило въобще не утежнява себестойността в текущата година, би предизвикало много по-малко допълнителна печалба, отколкото е размерът на необосновано формираните в бюджета чисто инфлационни приходи при изкуствено поддържан занижен валутен коефициент и при фактическия дефицит по платежния баланс на страната. Става дума за това, че при изкуствено задържане на валутния коефициент на равнището на 2,00 лева, вместо колкото е необходимо, примерно 2,50 лева и при фактически пасив на платежния баланс, примерно в размер на 1,5 млрд. вал. лева в несоциалистическа валута, бюджетът необосновано получава допълнителна облагаема печалба (допълнителна по-малка потребност от дотации) 750 млн. лева.

5.4. В т. 2 от Съображенията на МИП по валутния коефициент (стр. 2) се твърди, че икономически правилният начин за повишаване ефективността на износа е снижаването на себестойността на вътрешното производство. Че това е правилно, няма съмнение. В съответствие с Юлската концепция, обаче, това е верно само когато всички цени у нас съответстват на международните при неманипулиран, а реален валутен коефициент. Изкуствено заниженият валутен коефициент, както между другото и изкуствено занижените цени на редица тилови продукти, не само създава инфлационни ресурси на средства за държавния бюджет, което само по себе си е твърде лошо. Не по-малко неблагоприятно за икономиката е и обстоятелството, че изкуствено намаленият валутен коефициент и цени на други основни тилови продукти създават у предприятията неправилни стимули да се внася повече, съответно да се потребява повече и да се изнася по-малко, съответно да се продава по-малко, тъй като цената на единица несоциалистическа валута или на основния тилов продукт е изкуствено по-ниска. Това само води до по-нататъшно задълбочаване на валутния дебаланс и на дефицитите за основни тилови продукти.

5.5. В т. 3 от Съображенията на МИП се твърди, че диференцирането на валутния коефициент противоречи на изискванията на ГАТТ. Министерството на външноикономическите връзки и банката не предлагат диференциране на валутния коефициент, а единен за всички, за вноса и из-

носа, но по-висок валутен коефициент. Напротив, предлаганите в Становището на МИП на стр. 3, т. 2 доплащания и субсидии, целеви премии и пр., именно те са в противоречие с изискванията на ГАТТ.

5.6. Що се касае до съображението да се анализират резултатите от 1987 година, когато коефициентът бе 3,00 лева за 1 валутен лев, то нека да се има пред вид, че с решение на Националната планова комисия по предложение на министъра на финансите този увеличен валутен коефициент въобще не се прилагаше в частта на вноса на суровини, материали и окомплектовки, т.е. за преобладаващата част от вноса в несоциалистическа валута.

6. В заключение по този въпрос, банката определено счита, че кризисното състояние на валутния ни баланс в несоциалистическа валута повелително налага Съображенията на МИП да бъдат отклонени.

III. По фонда „Работна заплата“

7. Предлагам група от специалисти да подготви предложение за указания по отчетността и формирането на фонд „Работна заплата“ в предприятията, в които се прилага арендната и акордната форма на организация и заплащане на труда.

IV. По данъчните регулатори и по някои други проблеми на икономическите условия за 1989 година

8. Натрупаните с годините финансови проблеми на редица обединения напоследък приемат такива размери, че не могат да бъдат подминати, без да настъпят много сериозни сътресения в икономическото им развитие. Главна причина за това е, според банката, определената със системата на цените у нас отрицателна или ниска нормативна рентабилност – съвкупна печалба ва 100 лева производствени фондове. Ако вземем за пример основните енергийни и енергоснабдителни С[топански] О[бединения] и С[топански] К[омплекси] в Асоциация „Енергетика“, по плана за тази година е разчетена рентабилност 1,62 на сто, обемът на капиталните им вложения по плана е около 1,5 млрд. лева, амортизациите за възстановяване са около 535 млн. лева. От години наред дотациите от бюджета за подобни организации се определят в размери, които с голямо напрежение едва да осигурят текущите разходи.

Възниква въпросът за сметка на какво да се осигурява разширеното възпроизводство на такива дейности. Досега практиката беше поради липса на съответни средства в държавния бюджет, банката да предоставя кредити на такива СО, които по същество могат да бъдат възстановявани само от държавния бюджет, тъй като държавата със системата на цените на едро е предопределила отрицателната или ниска нормативна рентабилност и предоставянето на дотации само за текущите разходи, но не и [за] развитието. Като резултат на това, например, въпросните СО и СК от енергетиката на 31 декември 1987 година вече дължат на банките общо около 4,1 млрд. лева кредити, в т.ч. само за една година вече и 1,1 млрд. лева кредити от фонда „Държавно кредитиране“. По-пълен списък на организациите с отрицателна и ниска нормативна рентабилност и големи дългове към банките се съдържа като приложение в годишните отчети на БНБ за 1986 и 1987 година.

За да има нормална обстановка на икономическа работа в страната и по отношение на тези обединения, необходимо е да се решат два въпроса. От една страна, трябва да се намери някакво решение за тях по отношение на формиралия се с годините огромен дълг по кредити за капитални вложения в онази негова част, която по принцип още при инвестициите е било правилно да бъде поета от държавния бюджет, тъй като държавата е определила отрицателната или ниска нормативна рентабилност и осъществяването на големи инвестиции, преминали съответната държавна експертиза. От друга страна, дори по-важно е да се реши въпроса как тези обединения да получат условия за разширено възпроизводство, щом не друг, а държавата е определила те да работят при отрицателна или ниска нормативна рентабилност, и в същото време планира тяхното ускорено развитие.

По първия проблем банката счита, че възможно най-приемлив вариант е да се обсъди издължаването на част от формирания в тези обединения дълг (примерно 50 или 75 на сто) да се извършва не от самите обединения, а от банките за сметка на половината от внасяния от тях всяка година в държавния бюджет данък върху печалбата на банката. За 1987 година той възлиза на около 1,1 млрд. лева. При едно решение с тези държавни пари да се погаси 50 на сто от дълга на въп-

росните организации, това може да стане в течение на 10 години. При 75 на сто от дълга – в течение на 15 години.

По втория проблем според банката практически има само два подхода. При първия подход, временно, до създаване на съответните икономически условия, капиталните вложения на въпросните обединения с отрицателна или ниска нормативна рентабилност да се осъществяват само със средства на бюджета, предоставяни пряко от него на тях. Втората алтернатива е бюджетът на държавата да поеме дългосрочен и твърд ангажимент да предоставя нормативните дотации на тези обединения за съответните продукти така, че с тях да се осигуряват не само текущите разходи, а и разширеното възпроизводство, т.е. с дотациите да се осигурява примерно нормативна рентабилност около 15 на сто (на база производствени фондове). Тогава и само тогава търговските банки биха могли, при твърдата гаранция на държавата, да преценяват и кредитират капиталните вложения на обединенията.

9. Предлагаме да отпадне предложението на Министерството на икономиката и планирането по т. 4 от проекта. Земеделската и кооперативна банка вече е договорила през т.г. кредити за капитални вложения на селскостопански бригади при определените условия. По същество се започва отменянето (негласно), едно по едно, на облекченията за селското стопанство, решени от Политбюро на ЦК на БКП и Министерския съвет.

10. Необходимо е да отпадне разпоредбата на т. 18.1 от Указанията на бившето Министерство на финансите № Ф-АО-17-1/8.01.1988 г., че се запазват вноските в общинските народни съвети в размер на 5 на сто от общите постъпления по фонд „Р[азвитие и] Т[ехническо] У[съвършенстване]“. Това решение противоречи на чл. 48, ал. 2 от П[равилника за] С[топанската] Д[ейност], където е разпоредено предприятията да внасят в общинските народни съвети 5 на сто от балансовата си печалба. Това е отразено в ред 12 от схемата за образуване и разпределение на дохода. Освен другото, внасянето на 5 на сто от постъпленията по фонд „РТУ“ на практика „подяжда“ допълнително и без това малките амортизационни отчисления и не насочва общините към ефективно стопанисване в предприятията на тяхна територия.

София, 8 юли 1988 година

Изх. № 561

ПРЕДСЕДАТЕЛ: *В. Коларов*

ЦДА, ф. 132П, оп. 15, а.е. 13, л. 11–17. Оригинал. Машинопис.

№ 105

ОТЧЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА 1988 Г.

София, 11 август 1989 г.

СТРОГО ПОВЕРИТЕЛНО
ОТ ОСОБЕНА ВАЖНОСТ

ОТЧЕТ

за 1988 година
I част

РАЗДЕЛ I
КРЕДИТНИ ВЛОЖЕНИЯ

В края на 1988 г. кредитните вложения на банките са в размер на 53 850 млн. лева. В сравнение с 1987 г. (48 654 млн. лева) нарастването е в размер на 5 196 млн. лева или 10,7 на сто […].

Следва да отбележим, че в настоящия отчет в размера на кредитните вложения на банките и на кредитните им ресурси, не са включени източниците и кредитите по фонд „Държавно кредитиране“, тъй като тези кредити не се договарят и предоставят на стопанските организации по преценка на банките, а от Управителния съвет на Фонда, който се ръководи от Министерството на икономиката и планирането (МИП).

От целия прираст на кредитните вложения най-голям е прирастът на дълга на бюджета към банковите институти – 2 775 млн. лева за предоставените му средства под формата на кредит за финансиране на капиталните вложения на ниско рентабилни производства и дейности и за други цели. Около 61 на сто от прираста на задълженията на бюджета са кредити, предназначени за попълване средствата на фонд „Държавно кредитиране“ – 1 700 млн. лева. Освен това, продължава да нараства и дългът по кредитите за левовата равностойност на износа по предоставени от държавата заеми (от 1 635 млн. лева в края на 1987 г. на 2 027 млн. лева в края на 1988 г.). Тази левова равностойност, поради затруднения на бюджета, по решение на Министерския съвет, от 1984 г. се кредитира от Българската външнотърговска банка (БВБ).

Общият дълг на бюджета в края на 1988 г. достигна 9 367 млн. лева и за трите години на деветата петилетка (1986–1988 г.) нараства средногодишно с повече от 2 млрд. лева или с 44,5 на сто при 13,2 на сто през годините на осмата петилетка.

По настояване на БНБ през 1989 г. бе подписано споразумение между МИП и БНБ, утвърдено от председателя на Министерския съвет, за връщането на натрупаните задължения на бюджета към банките за 50 години при 2,5 на сто лихва, считано от 1990 година.

[…]

А. КАПИТАЛНИ ВЛОЖЕНИЯ

1. Дългосрочна кредитна задлъжнялост на стопанските организации към банките, финансиране и кредитиране на капиталните вложения

[…]

Както през предшествуващата 1987 г., така и през 1988 г., половината от натрупания дълг на стопанските организации към банките, в размер на около 7,8 млрд. лева, е по кредити, издължаването на които с различни правителствени решения е отсрочено за след 1990 и 1992 година. Главни носители на този дълг са някои стопански организации от отраслите енергетика, металургия, машиностроене, промишленост за строителни материали, транспорт, селско стопанство и други, които през последните години изпаднаха в тежко финансово състояние.

Отсрочването на издължаването на дълга на тези стопански организации не доведе до решаване на финансовите им проблеми. Още повече, че и през 1988 г. не настъпиха благоприятни изменения в икономическите условия, в които се развиват тези организации. При това положение е очевидно, че погасяването на натрупания от тях значителен дълг по банковите кредити и в бъдеще остава проблематично и изисква принципно решение.

През 1988 г. беше продължена практиката на замяна на безвъзмездното бюджетно финансиране с държавно кредитиране. По този начин фонд „Държавно кредитиране“, разпоредител на който по същество е министърът на икономиката и планирането, се утвърди като един от основните източници за финансиране изграждането на особено необходими за народното стопанство производствени мощности, за които няма условия за банково кредитиране.

През 1988 г. от фонд „Държавно кредитиране“ бяха предоставени кредити в размер на 1 888 млн. лева. С това общият дълг на стопанските организации към фонда достигна 3 611 млн. лева […].

Общата задлъжнялост за капитални вложения на стопанските организации <u>и по банковите, и по държавните кредити</u> към края на 1988 г. достигна 19 320 млн. лева, което е с 2 355 млн. лева (13,9 на сто) повече, отколкото в края на 1987 година. Това нарастване значително изпреварва нарастването на възможния обект на тези кредити – сумата на основните производствени фондове и на капиталните вложения за невъведени в действие основни фондове.

[…]

Анализът на провежданата политика за превръщане на безвъзмездното финансиране във възмездно показва, че продължават и в някои отношения се задълбочават проявените от предходната година недостатъци:

Първо. И през тази година, в отклонение от установения ред, попълването на фонд „Държавно кредитиране“ бе извършено изцяло за сметка на обичайни банкови кредитни ресурси, а не за сметка предимно на бюджетни ресурси.

По-конкретно, през 1988 г. средствата по фонд „Държавно кредитиране“, в размер общо на 1 754 млн. лева, са набрани от следните източници:

– от заемообразно предоставени средства от БНБ – 900 млн. лева (51,3 на сто);

– от резервния фонд на ДЗИ – 200 млн. лева (11,4 на сто);

– от прираста на спестяванията на населението в ДСК – 600 млн. лева (34,2 на сто);

– от лихви по ползувани кредити – 54 млн. лева (3,1 на сто).

[…]

Доколкото фонд „Държавно кредитиране“ е предназначен за финансиране на инвестиционни мероприятия, за които няма условия за предоставяне на банкови кредити, държавният бюджет би трябвало да бъде единствен или поне преобладаващ източник при формирането на средствата по фонда.

Второ. Още повече се увеличава общата кредитна задлъжнялост на стопанските организации с тежко финансово състояние.

Както вече се отбеляза, преобладаващата част от държавните кредити през 1988 г. бяха насочени за развитието на стопанските организации, които са с тежко финансово състояние и имат натрупан значителен дълг по банкови кредити за капитални вложения. Вследствие на това се увеличи още повече общата дългосрочна задлъжнялост на тези организации по банковите и държавни кредити […], която към края на 1988 г. достигна около 11,1 млрд. лева (57,5 на сто от общия дълг на всички стопански организации), при 9,5 млрд. лева (56,0 на сто) към 31 декември 1987 година. Независимо че ползуваните кредити от фонд „Държавно кредитиране“ ще се възстановяват за по-продължителен срок от време, общата кредитна задлъжнялост на повечето от тези организации буди основателна тревога. Във връзка с това, в бъдеще се налага средствата от фонда да се насочват след още по-строга преценка за възможностите на фирмите и другите стопански организации да издължават както натрупания дълг по банковите и държавни кредити, така и евентуално новоразрешаваните кредити от фонд „Държавно кредитиране“.

[…]

Това оттегляне на бюджета от финансирането на капиталните вложения в материалната сфера едва ли ще допринесе за решаване на финансовите проблеми на редица стопански организации с нормативно ниска или отрицателна рентабилност на производството. Още повече, че на този етап не са създадени реални икономически условия за излизането им от тежкото финансово състояние.

Забавя се и провеждането на цялостна ценова реформа. С извършваните частични корекции на цените на някои изделия се решават отделни конкретни въпроси, но не се решават глобалните проблеми на едни от най-важните за народното стопанство отрасли и дейности.

[…]

3. Валутни кредити в несоциалистическа валута

[…]

В областта на валутното кредитиране сериозно стои проблемът за своевременното погасяване от фирмите на някои кредити. От приложение 8 се вижда, че непогасените в договорения срок кредити в края на 1988 г. са в размер на 284,6 млн. вал. лева. Без да пренебрегваме това, че има отделни случаи на недостатъчна задълбоченост на проучванията от търговски банки още в процеса на разрешаването им, по-съществените причини за трудностите при издължаването на валутните кредити са свързани с честите промени в условията на валутната самоиздръжка.

Характерен пример за изменение на условията за валутната самоиздръжка и свързаните с това проблеми по издължаването на валутен кредит е разрешеният през 1986 г. на СО „Биотехника“ – Стара Загора валутен кредит за усвояване на производството на линии за бутилиране за износ в Китай. Усвояването на кредита и на производството се извърши в съответствие с договора от приемника на кредита – СО „Хранинвест“ – Стара Загора. През 1989 г. се реализира значителен износ за Китай, но тъй като от началото на т.г. този износ се отчита по първо направление, то вече няма източник за погасяване на кредита. В този случай би следвало да се приложи постанов-

ката, залегнала в чл. 47 от Правилника за банките, че при промени в икономическите условия, определени от държавни органи, те задължително решават въпроса за издължаването на кредитите при променените условия, но това не се прави.

Освен това, както ще стане въпрос по-нататък в този отчет, ежегодно на стопанските организации се утвърждават валутни задачи, значително по-напрегнати от реалните им възможности за изпълнение. С оглед на това, на всяка цена да се намали неизпълнението на тези задачи и на тази основа да се внесат повече отчисления за държавата, то и през 1988 г. бе взето решение, въпреки категоричните възражения на банката, до края на годината обединенията да не правят договорените погашения по валутните кредити, докато не бъдат осигурени планираните вноски за държавата.

Правилно е да се реши от 1990 г. условията за валутната самоиздръжка на фирмите, начина на отчисляване на валута за държавата, нормативите за отчисления на валута за държавата и за валутно субсидиране от държавата, да се определят и да бъдат по принцип неизменни за по-дълъг период, примерно поне за всеки следващи пет години. Целесъобразно е това да се оформи по възможност със закон, за да не може лесно да се променят тези условия. Това ще създаде предпоставки за разгръщане на привличането от нашите фирми на чужди капитали с участието и помощта на търговските банки у нас, както и за предоставяне на валутни кредити на фирмите от търговските банки.

[…]

Г. ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ

Лихвените проценти по отделните кредити, съгласно действувалата до 30 юни 1988 г. лихвена система у нас, бяха конкретно определени с Тарифата за лихвите. Тази стара лихвена система не съответствуваше на новото икономическо съдържание на взаимоотношенията на банките с фирмите и на новата структура на банковата система у нас, включваща централна емисионна банка, която осъществява банкови функции от името на държавата, и търговски банки, извършващи продажба на търговска и на икономическа основа на кредитни и други услуги на стопанските организации.

Всичко това наложи лихвената система у нас да се изгради на нови принципи, които съответствуват на изискванията към банковата система при новите условия. Ето защо, като неделима част от преустройството на банковата система у нас, министърът на икономиката и планирането и председателят на БНБ, по поръчение на Министерския съвет, утвърдиха и от 1 юли 1988 г. влезе в сила нова Наредба за лихвите. Създаде се възможност държавата да осъществява по-гъвкаво въздействие върху предприятията с кредита и лихвата, като обикновено лихвените проценти се свързват с определян от централната банка – БНБ, основен лихвен процент, който при необходимост, в зависимост от конкретните условия, се изменя.

С чл. 3, ал. 1 на Постановление № 64 на Министерския съвет от 1987 г. бе утвърден минимален и максимален размер на основния лихвен процент, съответно 3 и 7 на сто. В изпълнение на чл. 1, ал. 2 от Наредбата за лихвите, Управителният съвет на БНБ определи конкретния размер на основния лихвен процент на 4,5 на сто, който действува и в момента. Новите лихви се прилагат от 01.07.1988 година.

С въвеждането в действие на Наредбата за лихвите се създадоха условия банките да предоставят преобладаващата част от кредитите на стопанските организации по нов начин. Всеки кредит, по правило, се договаря при лихвен процент, който съдържа периодично променящ се основен лихвен процент и неизменна за този кредит договорена надбавка, не по-голяма от 2 пункта.

Поощрителна отстъпка от 2 пункта се прилага за кредитите за капитални вложения за технологично обновление и за други обекти, свързани с икономическата стратегия, с оглед да се стимулират фирмите и стопанските организации към бързото внедряване на научно-техническите постижения в практиката. Освен това, отчитайки някои специфични особености на отделни отрасли и дейности, с Наредбата за лихвите е предвидено и за техните кредити да се прави поощрителна отстъпка от размера на договорения лихвен процент до 2 пункта.

Едновременно с прилагането на поощрителни отстъпки с Наредбата за лихвите е предвидено и прилагането на наказателна надбавка до 3 пункта към договорения лихвен процент спрямо

ония организации и фирми, които не изпълняват договорите за кредит, стопанските договори, нарушават качеството на продукцията, неефективно и нецелево използуват предоставените кредити, както и за неспазване на други договорени с банките условия.

Прилагането на новата Наредба се следеше отблизо от ръководството на БНБ. В отделни случаи, при които чувствително се увеличаваха лихвените проценти спрямо прилаганите до нейното влизане в сила, се вземаха конкретни решения, съобразно предоставените права на председателя на БНБ, с което да се осигури плавен преход.

Поради краткия срок на прилагане на Наредбата за лихвите, ще бъде прибързано да се правят изводи за влиянието ѝ върху равнището на лихвените проценти през 1988 г., но може да се отбележи, че тя изигра определена роля за по-прякото свързване на лихвите по кредитите с цялостната оценка на финансовото състояние на предприятията и организациите.

[…]

РАЗДЕЛ II
КРЕДИТНИ РЕСУРСИ

[…]

А. СРЕДСТВА НА НАСЕЛЕНИЕТО

[…]

За периода 1970–1988 г. произведеният национален доход по цени на съответната година нарасна с индекс 285,7 на сто (средногодишно с темп 6,0 на сто), а масата на свободните парични средства на населението – с индекс 510,1 на сто (средногодишно с 9,5 на сто). Тези данни дават основание да се твърди, че в икономиката на страната има определени инфлационни процеси. Те се проявяват главно в скрита форма, намираща израз в натрупването на излишни пари у населението при наличието на стоков дефицит. В по-малка степен инфлационните процеси се проявяват в явната форма на покачване на цените на дребно, главно тъй като у нас цените на дребно на основните продукти по правило се регламентират от държавните органи. И методиката за изчисляване нарастването на цените от ЦСУ не е съвършена. Повишаването на цените от промяната на асортимента, изчезването от пазара на по-евтините стоки и т.н., не се отразява върху изчисляванияиндекс на цените.

Тъй като все още у нас не е разработена система за обхвата, отчитането и анализа на инфлационните процеси, само по косвен път може да се оцени действието на някои фактори за развитие на инфлационните процеси.

Разбира се, не цялата сума на непохарчените пари на населението е принудително отложено потребление, поради дефицит на търсени стоки. Една част от споменатите пари представляват нормално и необходимо спестяване. По оценка на наши изтъкнати икономисти, за целите на анализа може да се приеме, че примерно около половината от непохарчените пари у нас се дължат на принудително отложено потребление. И при това предположение, както натрупаната сума на тези пари, така и ежегодният им прираст, продължават да будят основателна и дори нарастваща тревога.

Както беше споменато по-горе, и през 1988 г. продължи тенденцията на изпреварващо нарастване на непохарчените пари на населението в сравнение с нарастването на националния доход […].

Кои са основните фактори за инфлационните процеси у нас, оказващи пряко или косвено влияние върху спадането на покупателната сила на българския лев и за увеличаване на ножицата между номиналните и реалните доходи на населението.

Първо: Недостатъчната вътрешна ефективност на производството:

а) недостигане на необходимите пропорции в развитието на националната икономика и неосигуряване на еквивалентен стокообмен между отраслите и подотраслите от двете подразделения в народното стопанство. Тук решаващо е формирането на съотношението между темповете на развитие на първо и второ подразделение. При изпреварващо развитие на отраслите от първо подразделение, при други равни условия, се нарушава балансираността между паричните доходи на населението и необходимия обем стоки за тяхната реализация. Все в тази насока следва да се разглежда и недостатъчната пропорционалност в развитието на отраслите в двете подразделения, и

което е особено важно за нашата страна, темповете за развитие на селското стопанство.

[…]

В резултат на редица обстоятелства от обективен и субективен характер и България, както и СССР и другите братски страни, вече десетилетия развиват икономиката си в определена степен изолирано от останалия свят. Без съмнение, в годините на „студената война“ и на взаимната подозрителност между системите, това намали възможностите противниците ни да ни дестабилизират социално-икономически. Няма да бъде правилно, обаче, да не видим сега, в условията на новото глобално политическо мислене, че относително затвореното ни развитие главно вътре в себе си, ни принуждаваше и ни принуждава да плащаме и една твърде висока цена.

Става дума за това, че ограничавайки развитието си предимно вътре в страните и най-много в братската общност, ние загубихме възможност да поддържаме всяко наше производство на равнището на обществено необходимите разходи, т.е. конкурентноспособно, в световен мащаб. И докато търговията със стоки и услуги в света общо е над 4 000 млрд. щатски долара годишно, то стокообменът между страните – членки на СИВ е около 220 млрд. рубли. Естествено, при това положение, най-голямата икономия на обществен труд, най-икономичните конструкции, най-икономичните технологии се оказаха не при нас.

б) недостатъчното равнище на производителността на труда у нас в сравнение с по-напредналите страни. Данните сочат, че през 1988 г. най-развитите в икономическо отношение страни са имали производителност около 20–23 хиляди щатски долара брутен вътрешен продукт на човек от населението […]. През същата година производителността на труда у нас е била около 3 600 лева национален доход на човек от населението. По груби оценки на банката (поради липсата на съпоставимост в показателите) производителността у нас е била около 2000–2400 щатски долара брутен вътрешен продукт на човек от населението.

Недостатъчно бързото нарастване на обществената производителност на труда се дължи главно на сравнително изостаналото равнище на конструкциите и технологиите в материалното производство. Поради това, у нас разходите на ресурси в натура – суровини, материали, горива и енергия, на труд, степента на използване на оборудването и т.н., като правило са значително по-неблагоприятни, отколкото са у главните ни конкуренти на световните пазари. Все още от единица ресурси в натура у нас се произвеждат с около 20–30 на сто по-малко крайни продукти, отколкото биха могли да се произвеждат. Освен това, значителна част от продукта все още е с ниски потребителски качества. По същество, това е една от основните икономически причини за изоставането на ръста на стоковия фонд от ръста на покупателния фонд, за непълното задоволяване на потребностите на населението с достатъчни по количество и с високо качество стоки и услуги.

в) невисоката ефективност на инвестиционния процес неспазване на нормативно установените срокове на строителство, невъвеждане в срок на основните фондове и натрупване на голям размер незавършено строителство, над обичайния размер на задела от строителство.

[…]

Второ: Външноикономически фактори:

а) увеличението на цените на вносните стоки при недостатъчно увеличение цените на износа, в резултат на което страната е принудена да изнася значително повече продукция. Поради отворения характер на нашата икономика, и стабилността на нашите валутни баланси е от решаващо значение за състоянието на пропорцията „стоки–пари“.

[…]

б) външната задлъжнялост на страната, за плащането на лихвите по която от страната се изнася част от произведената продукция. Ниският валутен коефициент на несоциалистическата валута поражда стремеж към внос на суровини, материали, машини и т.н. и не стимулира в достатъчна степен ефективното им използване в страната. От друга страна, ниските валутни коефициенти не стимулират производителите към увеличаване на износа на продукция;

в) държавните кредити, при които страната изнася продукция, с която кредитира съответната чужда страна без да получи веднага валутен еквивалент. По правило изнесената на правителствен кредит продукция би трябвало да се заплаща в лева от средства на държавния бюджет. По решение на Министерския съвет сега това става от банкови кредити, предоставени на производителите. По този начин бюджетът изразходва по-големи от полагащите му се суми, което увелича-

ва фискалната компонента на инфлационните процеси.

Трето: Ценови фактори:

а) натрупаните деформации в равнището и съотношенията между цените.

[…]

Прилаганата, при възприетия в СССР, у нас и в други братски страни модел на развитие, система на ценообразуване води, образно казано, до своеобразна „поквара“ у производителите. Вместо непрестанно да се снижават разходите, да се търсят по-икономични конструкции, по-икономични технологии, вместо непрекъснато да се обновяват продуктите, вместо максимално да се съкращава административният персонал, а и работниците, производителите непрекъснато водят борба с държавните органи за по-изгодни цени. И ако сега опашката пред Инспекцията за цените е по-малка, нека не се заблуждаваме. Това е така, само защото вероятно е дадено право на монополистите сами, и без Инспекцията за цените, да увеличават вътрешните цени на реализация, вместо да правят производството си по-икономично, и на тази основа по-доходно.

Четвърто: Превишение на разходите на държавния бюджет над реалните му доходи.

Държавният бюджет се балансира чрез скрити и явни форми на дефицит.

[…]

а.6. Отлагането на договорени погашения на банкови кредити за капитални вложения въз основа на решения, взети по настояване на бившето Министерство на финансите.

При прехвърлянето на задълженията от бившите отраслови министерства и стопански организации към предприятията, погашенията по кредити на някои предприятия се преразгледаха и частично отложиха. Това стана, за да се приведат условията за погасяване на кредитите, предоставени по-рано на висшестоящи организации, към реалните възможности за погасяване вече пряко от предприятията.

По-горе, в раздела за капиталните вложения, се обсъди проблемът за финансовите затруднения на редица предприятия и стопански обединения с ниска или отрицателна нормативна рентабилност, които затруднения доведоха и до решения на компетентните органи за отлагане на погашенията по предоставени банкови кредити.

При споменатата ниска нормативна рентабилност, реално възможните от икономическа гледна точка източници за погасяване на евентуални банкови кредити за предприятията със затруднено финансово състояние са: амортизациите за възстановяване; допълнителните собствени средства на инвеститора от подобряването на ефективността на производството; и бюджетът на държавата, която е определила ниската нормативна рентабилност. В тези случаи банката е информирала компетентните органи, че по принцип място за кредитиране няма, тъй като няма достатъчно печалба, а ако се използват амортизациите за възстановяване, предприятията остават без никакви други средства за развитие. Поради конкретна оценка, че не е възможно да се ограничават други бюджетни разходи, банката е трябвало да предоставя нови, или, което е равносилно, да отлага погасяването на тези кредити.

Погашенията на кредитите имат за функция да изтеглят парични средства от обращение (в случая – безналични). Отлагането на погашения оставя в каналите на паричното обращение ненужни левове, което само по себе си, точно така, както и отлагането да се съкратят други бюджетни разходи, за да се осигурят в рамките на реалните приходи на бюджета средствата за разширено възпроизводство на съответните нормативно нискорентабилни или губещи дейности, не подобрява, а влошава баланса между парите и стоково-материалните ценности, т.е. има ярко изразена инфлационна насоченост.

За да се оцени числено какво е влиянието на обсъждания фактор „отложени по решения погашения на банкови кредити“, нека да се има предвид, че в резултат на взетите решения за отлагане на погашения по банкови кредити за капитални вложения, само през 1987 г. общата сума на отложените погасителни вноски възлиза на 1,4 млрд. лева, в т.ч. 1 332 млн. лева по Протокол № 41 на Бюрото на Министерския съвет от 1986 г., 35 млн. лева по Постановление № 17 на Министерския съвет от 1986 г. и 38 млн. лева по Постановление № 69 на Министерския съвет от 1986 година.

[…]

б) Преки банкови кредити на държавния бюджет

Преките банкови кредити покриват явните дефицити на бюджета. На 31.12.1988 г. общата

сума на банковите кредити на бюджета възлиза на 9,4 млрд. лева.

Преобладаващата част от тези кредити е предоставена в изпълнение на съответни решения и досега бюджетът не е правил погашения. Така например, съгласно чл. 7, ал. 2 на Постановление № 52 на Министерския съвет от 1979 г. банката е предоставила на бюджета банков кредит от 837 млн. лева. Аналогично, по т. 13 от Протокол № 38 на Министерския съвет от 1980 г. бюджетът е получил банков кредит в размер на 300 млн.лева.

От общата сума на банковите кредити предоставени на бюджета до 31.12.1988 г., 3 539 млн. лева са дадени от БВБ.

За да се намали и по този канал инфлационният натиск у нас, би следвало да се въведе по-строг ред за вземане на банкови кредити от бюджета. По принцип не бива да се изключва в отделни периоди, за кратко време, бюджетът да привлича кредити от банките, от предприятията или от населението. Важно е общата сума на бюджетния дълг в лева, или неговата ежегодна промяна (увеличение или намаление), да се определя предварително явно от висшите органи, най-добре със закон от Народното събрание, като се отчита и инфлационният характер на увеличението на бюджетния дълг в лева.

С Наредбата за изменение на Наредба № 2 за лихвите на МИП и БНБ (ДВ. бр. 24 от 28.03.1989 г.) е предвидено временно предоставените на народните съвети кредити от банките в левове да се олихвяват, ако са със срок до 3 месеца – с процент, равен на основния лихвен процент и за срок по-дълъг от 3 месеца – с договорена надбавка съобразно срока на кредита, която не може да бъде по-голяма от 0,75 пункта. Наличностите по бюджетните и извънбюджетни сметки и фондовете на народните съвети се олихвяват с 1 на сто лихва. В бъдеще временно предоставените кредити на републиканския бюджет, както и наличностите по сметките на републиканския бюджет и извънбюджетните сметки и фондове на държавата, ще се олихвяват с 0,5 на сто. Преминаването към олихвяване на тези сметки, както и плащането на лихви по предоставените на народните съвети и на републиканския бюджет кредити е правилна стъпка в посока на цялостно въвеждане на стопанска сметка в икономиката. Едновременно с това, считаме, че определените лихвени проценти за наличностите по сметките на републиканския бюджет и извънбюджетните сметки и фондове на държавата и особено определения лихвен процент за предоставяните кредити на републиканския бюджет са символични (0,5 на сто), като се има предвид, че основният лихвен процент е 4,5 на сто.

В тази връзка е необходимо и по-строго да се регламентира отчитането на разходите на държавния бюджет. През 1988 г. Министерството на икономиката и планирането е извършило разходи по свои извънбюджетни и фондови сметки на обща сума близо 1,5 млрд. лева […], които не се отчитат като разходи на държавния бюджет нито за текущата, нито за друга година. Естествено, при други равни условия, тези извънбюджетни разходи са освободили допълнителен „ресурс“ от бюджетни средства, който има ярко изразено инфлационно влияние.

[…]

Считаме, че е необходимо да се обсъди и реши закриването на фонда „Държавно кредитиране“, с оглед повече да не се допуска банкови кредитни ресурси да се замразяват за дълги години в дейности, които главно във връзка с решения на държавата, преди всичко по цените и ценообразуването, са нерентабилни или нискорентабилни. Това сега става възможно във връзка със създаването на Държавен инвестиционен фонд, както е решено в чл. 77 от Правилника за прилагане на Указа за стопанската дейност.

Б. ПРИВЛЕЧЕНИ ОТ ЧУЖБИНА РЕСУРСИ

[…]

2. Международни платежни и кредитни отношения на НРБ

През 1988 г. общият обем на разплащанията, осъществявани чрез БВБ, нарасна спрямо 1987 г. с 20,7 на сто и достигна 59 125 млн. вал. лева. Разплащанията от стоков характер се увеличиха от 29 104 млн. вал. лева през 1987 г. на 29 476 млн. вал. лева през 1988 г. или с 1,3 на сто, а тези по кредитните операции – от 17 080 млн. вал. лева на 26 566 млн. вал. лева или с 55,0 на сто.

През годината бе реализирано общо активно салдо по стокообмена в размер на 20 млн. вал. лева, вследствие на превишението на постъпленията от износа над плащанията по вноса в социа-

листическа валута със 756 млн. вал. лева, докато плащанията по вноса в несоциалистическа валута превишиха съответните постъпления от износа със 736 млн. вал.лева.

Поради забавяне в реализирането на валутните постъпления от износа в несоциалистическите страни, банката подпомагаше през цялата година стопанските обединения, комбинати и предприятия с краткосрочни валутни кредити за временен недостиг на валутни средства в размер на 556,1 млн. вал. лева.

Освен това, за внос на суровини, материали и горива, осъществявани чрез пласментно-снабдителните организации, банката предостави валутни кредити за 656,5 млн. вал. лева. Бяха извършени валутни разходи за 162,8 млн. вал. лева за технологично обновяване на производството със средства от държавата и на стопанските организации.

3. Валутен баланс на страната в несоциалистическа и социалистическа валута

Към 31 декември 1988 г. крайното салдо по отчета на валутния план на страната в несоциалистическа валута по текущи операции е пасив в размер на 1 252,2 млн. вал. лева (1 524,3 млн. долара), като са реализирани валутни постъпления в размер на 2 482,8 млн. вал. лева и извършени валутни разходи в размер на 3 735,0 млн. вал. лева. […]

На стопанските обединения, комбинати и други организации беше разчетено с плана за 1988 г. да реализират валутни постъпления в размер на 2 908 млн. вал. лева несоциалистическа валута и да извършат валутни разходи за 2 838,5 млн. вал. лева. Така, при планирано адресно на организациите положително салдо 69,5 млн. вал. лева, бе отчетено пасивно салдо в размер на 449,0 млн. вал. лева […].

Вследствие на предприетите мерки за ограничаване на вноса от несоциалистическите страни, реализираното пасивно валутно салдо за 1988 г. по разчетите на стопанските организации е намалено в сравнение с 1987 г. с 464,8 млн. вал. лева.

[…]

Влияние върху валутния ни баланс в несоциалистическа валута оказва и валутният план, който през последните няколко години се разчита на стопанските организации. Така например, при реализирани през 1987 г. по обхвата на валутните салда валутни постъпления в размер на 2216,2 млн. вал. лева, за 1988 г. бяха разчетени на стопанските обединения и комбинати 2 908 млн. вал. лева или ръст от 33,2 на сто. При това разчитане на валутните постъпления се създават условия за увеличаване и на планирания размер на валутните разходи. В крайна сметка, през 1988 г. от планираните валутни постъпления бяха реализирани едва 76,2 на сто, докато извършените валутни разходи са 93,9 на сто от разчетените.

[…]

С чл. 23, ал. 1 на Постановление № 41 на Министерския съвет от 23 декември 1988 г. се разпореди „БНБ в съответствие с Решение № 167 на Министерския съвет от 1988 г. да санкционира ръководителите на стопанските организации с намаление на щатната (основната) заплата до 20 на сто при неизпълнение на уточнените графици за валутните постъпления от несоциалистическите страни за 1988 година“.

От споменатото приложение е видно, че съобщените на банката от Министерството на външноикономическите връзки графици на посочените стопански организации са значително по-ниски от първоначално утвърдения им план за валутни постъпления. Като правило, тези графици отразяват фактически реализираните от стопанските организации валутни постъпления за годината. При това положение, на ръководните кадри на стопанските организации банката не беше в състояние да наложи санкциите, предвидени в нормативните актове.

[…]

5. Валутно-кредитни отношения с развитите капиталистически страни

[…]

В резултат на общата тенденция към покачване на лихвеното равнище, а също така на увеличената външна задлъжнялост на страната, редица западни банки повишиха лихвените проценти и завишенията над тях, а някои, с които досега се осъществяваха кредитни операции на значителни суми, започнаха да проявяват известна сдържаност в предоставянето на допълнителни кредити.

Бяха привлечени финансови кредити под формата на консорциални заеми и клубни сделки

на обща сума 1 074,6 млн. вал. лева със срок на погасяване от 5 до 8 години и завишения над базисната лихва от 0,25 на сто до 0,46 на сто.

За обезпечаване на стокообмена с развитите капиталистически страни БВБ продължи политиката на договаряне на стокови кредитни линии със срок на финансиране от 1 до 3 години и завишения от 1/8 на сто до 3/8 на сто.

Бяха сключени и междубанкови споразумения за приложение на отпуснати експортни правителствени кредити за финансиране вноса на машини, съоръжения и комплектни обекти. Сключена е спогодба за предоставяне на правителствен кредит от Италия в размер на 200 млн. щ. долара и срок на финансиране до 8,5 години.

БВБ и другите търговски банки продължиха да разширяват новите форми за привличане на чуждестранни капитали и пласиране на наши свободни средства (портфолио менаджмънт), както и за участие в дружества у нас и в чужбина.

Продължи привличането в страната на чуждестранни капитали за финансиране на обекти, изплащането на които ще се извършва с износ на продукция от новите мощности […].

През ноември 1988 г. бе организиран първият облигационен заем за БВБ от типа „прайвит плейсмънт“. Заемът бе пласиран на японския капиталов пазар на сума 10 млрд. японски йени със срок 10 години и лихвен процент – 5,7 на сто – фиксиран за целия период.

Оборотът на получените кредити в несоциалистическа валута през 1988 г. достигна 8 702 млн. вал. лева срещу 3 879 млн. вал. лева през 1987 г. или нарасна със 124,3 на сто. Общият размер на задълженията на страната в несоциалистическа валута към края на 1988 г. достигна 7 496,8 млн. вал. лева, което се равнява на 9 125,7 млн. долара.

[…]

6. Валутно-кредитни отношения с развиващите се страни

През последните години кризисните явления в икономиките на развиващите се страни се задълбочиха и доведоха до значително влошаване на финансовото им състояние и платежоспособност. Това затрудняваше извършването на плащанията по редовния стокообмен и своевременното събиране на вземанията ни по предоставените правителствени и фирмени кредити, като редица страни се стремяха да отсрочат и преотсрочат своите платежни задължения. Плащанията на някои страни, като Гвинея и Сомалия са прекратени от дълго време.

Към 31.12.1988 г. НРБ е предоставила кредити на сума 3 082,7 млн. вал. лева. От тях са използувани 2 184,3 млн. вал. лева или 70,9 на сто и погасени 609,3 млн. вал. лева.

Към 31.12.1988 г. вземанията на страната ни по правителствени кредити са за 1 574,9 млн. вал. лева, в т.ч. просрочени – 303,7 млн. вал. лева […].

Само през 1988 год. бяха ползувани „свежи“ кредити за 318,6 млн. вал. лева и погасени – 115,6 млн. вал. лева.

През годината бяха отсрочени вземания за 157,8 млн. вал. лева по кредитите предоставени на Ирак.

[…]

7. Валутни курсове и валутни коефициенти

[…]

С Постановление № 64 на Министерския съвет от 18.12.1987 г., считано от 1 януари 1988 г., бе въведен нов валутен коефициент в несоциалистическа валута, на основата на който се формира т. нар. коефициентен курс. Той се образува на база официалния курс на несоциалистическите валути, умножен по 2,00. Този курс се прилага при осъществяване на външноикономическата дейност и ценообразуването. Валутният коефициент остана постоянен през годината и по този начин за предприятията у нас фактическият курс на валутите (чрез прилагането на официалния курс и коефициентния курс) следваше динамиката на официалния курс.

На 1 януари 1988 г. 100 щатски долара по официалния курс се равняваха на 81,79 валутни лева, които по валутния коефициент 2 лева за 1 валутен лев правеха 163,58 вътрешни лева. На 31.12.1988 г. 100 щатски долара по официалния курс се равняваха на 82,15 валутни лева, които по валутния коефициент 2 лева за 1 валутен лев правеха 164,30 лева.

Съгласно посоченото по-горе постановление на Министерския съвет, през 1988 г. се прилагаше валутен коефициент 1,05 лева за 1 преводна рубла.

С Постановление № 64 на Министерския съвет от 18.12.1987 г., в сила от 1 януари 1988 г., бе утвърдена 100 на сто премия към официалния курс на несоциалистическите валути и югославския динар към лева за някои нетърговски разплащания.

С Постановление № 33 на Министерския съвет от 11.01.1988 г. бе дадено съгласие БНБ да определя по-висок размер на премията към официалните курсове на конвертируемите несоциалистически валути при покупката им от чуждестранни и местни физически лица. Въведеният в тази връзка т.нар. обменен курс към 31.12.1988 г. за щатския долар възлезе на 246,45 лева за 100 долара.

В края на годината курсът с такса, който се прилага при продажба на валута на частни лица за щатския долар, беше равен на 164,30 лева за 100 долара. Въпреки многократните предложения на банката, компетентните органи не приемат засега този курс да бъде увеличен и да надхвърли курса на банката за купуване на несоциалистическа валута от физически лица, каквато е практиката във всички страни и банки.

Ще отбележим, накрая на пункта за курсовете, още и следния принципен проблем. Както е известно, в счетоводните баланси на БНБ и БВБ, които всяка година се внасят в Министерския съвет, а всеки месец се изпращат на Министерството на икономиката и планирането, валутните сметки се отразяват в левове все още по официалния курс на чуждестранните валути към лева. Известно е, също така, че с чл. 7 на Постановление № 64 на Министерския съвет от 18.12.1987 г. и с чл. 2, ал. 1, т. 6 на Постановление № 2 на Министерския съвет от 15.02.1989 г. за прилагане на Указ № 56 за стопанската дейност, бе въведен курс на чуждестранните валути към лева, който трябва да се използува за всички операции, свързани с външноикономическата дейност. Понастоящем този курс е формиран на базата на официалния курс на чуждестранната валута към лева, коригиран с валутен коефициент 1,00 валутен лев несоциалистическа валута равен на 2,00 вътрешни лева, а за социалистическата валута – 1,00 преводна рубла, равна на 1,05 вътрешни лева.

Това налага и банките да използуват този курс при преизчисляването в левове на валутните си сметки, отчитани в балансите им. БНБ е направила съответно предложение пред МИП.

В досегашната практика, за разликата между коефициентния и официалния курс на чуждестранните валути в лева, БВБ се разчиташе с бюджета. Например, като илюстрация, когато БВБ продава на предприятие 100 щатски долара, за да извърши то внос, по баланса на БВБ валутните източници намаляват с 84,80 валутни лева равни на 84,80 вътрешни лева (т.е. валутен коефициент 1,00 валутен лев равен на 1,00 вътрешен лев) и тъй като предприятието плаща реално на БВБ 169,60 вътрешни лева (т.е. при валутен коефициент 1,00 валутен лев равен на 2,00 вътрешни лева), то разликата равна на 84,80 вътрешни лева (169,60 – 84,80) се внася от БВБ в бюджета на държавата.

При реализирането на активно салдо в несоциалистическа валута, формираната разлика между официалния и коефициентния курс се предоставяше на БВБ от бюджета, а при реализирането на пасивно салдо, което е характерно за последните години, БВБ внасяше в полза на бюджета сумата на съответната разлика.

В бъдеще, при отразяването на левовия еквивалент на чуждестранните валути по валутния курс за всички външноикономически дейности и от БНБ и БВБ, няма да възникват посочените погоре взаимоотношения с бюджета с изключение на промяна на валутния коефициент. В случай, че валутният коефициент бъде намален, банката би трябвало да внесе в бюджета съответното намаление на левовата равностойност на дълга на страната към датата на промяната. В противен случай, т.е. ако валутният коефициент бъде увеличен, което е най-вероятно, бюджетът следва да предостави на банката припадащото се увеличение на левовата равностойност на дълга на страната към чужбина, към датата на промяната.

На базата на счетоводните данни на БВБ към 31 март 1989 г. преминаването към този начин на отразяване в съответните баланси на банките на левовата равностойност на валутите, което трябва да се извърши в изпълнение на споменатите в началото разпоредби на нормативните актове, в резултат на порасналия през последните години външен дълг и на увеличаванията на валутния коефициент, означава, <u>че бюджетът трябва да върне на БВБ 6 046,3 млн. лева за осигуряване на пълния левов еквивалент на валутите при погасяването на получените от чужбина кредити.</u> Едната част от тази сума представлява с натрупване компенсираният резултат между получените от БВБ от бюджета и внесените от БВБ в бюджета разлики между официалния курс и валут-

ния коефициент на чуждестранните валути към лева – общо 3 092,1 млн. вал. лева за времето от 1 януари 1971 г. до 31 март 1989 г., а останалата разлика от 2 954,2 млн. вал. лева, е резултат на промените в посока увеличение на коефициентите, върху сумата на дълга, който ще се изплаща през следващите години.

По същество, и въпросната сума 6 046,3 млн. лева е своеобразен скрит дефицит на държавния бюджет, който по описания начин неявно е бил кредитиран от банките. Това естествено допринася за увеличаване на фискалната компонента на инфлационните процеси у нас.

За сведение, ще отбележим, че единен валутен курс по всички външноикономически операции, активи и пасиви прилагат по наша информация, повечето братски социалистически страни, в т.ч. от 1 януари 1989 г. и ЧССР.

Правилно би било компетентните органи да решат от определена дата занапред:

1. Банките да отразяват в счетоводните си баланси валутните активи и пасиви по курса, който се прилага за всички външноикономически дейности.

2. Сумата от коефициентните разлики, която подобно на споменатата по-горе ще се формира към съответната дата по счетоводния баланс на БВБ, да се отнесе по отделна сметка, като МИП, БНБ и БВБ уточнят графика за нейното изплащане от бюджета на БВБ през следващите години, съобразно погашенията по външния дълг.

Сумата от 6 046,3 млн. лева е извън сумите по оформеното между министъра на икономиката и планирането и председателя на Българската народна банка, и утвърдено от председателя на Министерския съвет през март т.г. споразумение за уреждане на държавния дълг към банките.

[…]

РАЗДЕЛ III
ВАЛУТНИ ТЪРГОВЕ

През 1988 г. сдружение „Валутни търгове“ проведе общо 12 броя търгове – 6 броя за продажба на конвертируема валута на стопански организации, които ще произведат стоки за народно потребление и 6 търга – за производствено потребление. Общо за продажба бяха предложени 6 млн. щатски долара държавна валута и 2,5 млн. щатски долара валута на 14 стопански организации. Към тази валута проявиха интерес и постъпиха 337 предложения за закупуването ѝ от 144 организации, като срещу предлаганите общо 8,5 млн. щатски долара се формира търсене за 28,8 млн. щатски долара.

Общото количество на продадената валута е 6,3 млн. щатски долара, като непродадената валута е на стопански организации, които я предлагаха с начален курс, който на конкретния търг не е привлякъл купувачи. Освен това, 12 купувача не закупиха спечелената от тях валута на стойност 1 млн. щатски долара, която бе предоставена на други купувачи.

Средният курс на продадената през 1988 г. валута е 7,92 лева за един долар, като държавната валута е продадена със среден курс 7,57, а тази на стопанските организации – 10,68 лева за един долар. Най-ниският курс, платен за един долар е 2,52 лева, а най-високият – 16,00 лева.

Общата сума на валутата, продадена по курс равен или по-висок от 12,00 лева, е 194 500 долара (едва 3 на сто от цялото количество продадена валута), а валутата, продадена по курс под 6,00 лева, е 1,6 млн. щатски долара (24,6 на сто от цялото количество продадена валута).

За закупените 6,3 млн. щатски долара, купувачите са заплатили 49.9 млн.лева, което е донесло приходи на бюджета (левовата равностойност на държавната валута и отчисленията от печалбата на продавачите и сдружението) в размер на 45 млн. лева.

Интересът към тази форма на самофинансиране във валута е голям, но недостатъчно натрупания опит в тази област, засега, не дава необходимия статистически материал, за да се направи по-пълна оценка.

[…]

ПРЕДСЕДАТЕЛ: *В. Коларов*

Написано в 1 екземпляр
изх. № 436/11.08.1989 година

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 36, л. 1, 6–11, 14, 17–18, 25–27, 32–33, 43–47, 49,54–55, 57–59, 63–66, 69–75, 79, 96. Оригинал. Машинопис.

№ 106

ОТЧЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА 1989 Г.

София, юли 1990 г.

ОТЧЕТ

за 1989 година

УВОД

Дейността на банките през 1989 г. протече при сложни условия на кризисно състояние на икономиката.

Започналото в началото на 80-те години спадане на темповете на икономическия растеж най-силно се прояви през 1989 г., когато беше регистрирано намаление спрямо 1988 г. на произведения национален доход с 1,5 на сто (по съпоставими цени). Обемът на произведената промишлена продукция се увеличи само с 2,2 на сто. По-малко продукция в сравнение с предходната година произведоха 217 или 42 на сто от държавните фирми. Спадна производството на важни промишлени изделия и на основни стоки за вътрешния пазар. Състоянието на потребителския пазар навлезе в критична фаза, поради разрива между потребителското търсене и предлагането на стоки, услуги и жилища.

Въведените през 1989 г. основни фондове са едва 81,9 на сто от въведените през 1988 година. Основните производствени фондове в народното стопанство към края на 1989 г. достигнаха 89,5 млрд. лева (по цени на съответната година). Тази сравнително голяма за мащабите на страната материално-производствена база е в значителна степен физически остаряла и е на ниско техническо и технологическо равнище, като около 40 на сто от фондовете са в експлоатация повече от 10 години, а значителна част от тях са напълно амортизирани.

През 1989 г. външнотърговският стокообмен на НР България е с 2,3 млрд. вал. лева или с 8,1 на сто по-малък в сравнение с предходната година. Изнесени са стоки за 13,5 млрд. вал. лева или с 6,3 на сто по-малко и са внесени стоки за 12,6 млрд. вал. лева или с 9,9 на сто по-малко.

В съответствие с Постановление № 19 на Министерския съвет от май 1989 г. и Правилника на банките през 1989 г. банковата система у нас продължи да се изгражда на две равнища. В края на годината всички поделения на БНБ се преобразуваха или обединиха 8 търговски банки – акционерни дружества, а някои от тях преминаха в състава на действуващите дотогава търговски банки.

Заедно с промените в организационната структура на банковата система настъпи промяна във функциите на различните банки при новите условия и в същността на банковата дейност. В посока на универсализация текущото (оперативното) обслужване на фирмите и другите организации изцяло премина към търговските банки. С това се доведе докрай разделянето на функциите на централната банка от функциите на търговските банки, които работят на търговска основа с фирмите, образуват и разпределят доходите си на акционерния принцип, като се разчитат самостоятелно с бюджета. Създадоха се реални условия за по-нататъшно разгръщане на конкуренцията между отделните банки, за по-добро банково обслужване на фирмите, както и за ограничаване понататък на монополизма в банковата работа.

По-главните задачи и проблеми от дейността на банките през 1989 г. са разгледани в следващите раздели.

РАЗДЕЛ I

КРЕДИТНИ ВЛОЖЕНИЯ

[...]

От целия прираст на кредитните вложения в края на 1989 г. нарастването на дълга на бюджета към банките е 2 115 млн. лева. Повече от 51 на сто от прираста са средствата, предназначени за попълване на фонд „Държавно кредитиране“.

Следва да се отбележи, че почти целия размер на нарастването на фонда през 1989 г. (1 140 млн. лева) е за сметка на ресурсите на банките (1 080 млн. лева или 94,5 на сто). През 1987 г., когато е бил създаден този фонд за финансиране на капиталните вложения на ниско рентабилни производства и дейности, участието на банките във формирането му е било 51 на сто.

Освен това, продължава да нараства и дългът на бюджета по кредитите за левовата равностойност на износа по предоставени от държавата заеми от 2 027 млн. лева в края на 1988 г. на 2208 млн. лева в края на 1989 г. или с 8,9 на сто. Тази левова равностойност, поради затруднения на бюджета, по решение на Министерския съвет от 1984 г. се кредитира от Българската външнотърговска банка (БВБ).

Общият дълг на бюджета към банките в края на 1989 г. достигна 11 482 млн. лева и запази средногодишното си нарастване за периода от 1986 г. насам в размер на повече от 2 млрд. лева.

[...]

А. КРЕДИТИ ЗА КАПИТАЛНИ ВЛОЖЕНИЯ

Кредитната политика на БНБ и търговските банки през 1989 г. се провеждаше в съответствие с наложените от Министерския съвет ограничения в областта на инвестициите и при съблюдаване на изискванията за регулиране на нарастването на дългосрочната задлъжнялост на фирмите по банковите кредити.

[...]

Дългът по банковите кредити за капитални вложения на фирмите в края на годината достигна 16 470 млн. лева, което е със 761 млн. лева (4,8 на сто) повече в сравнение с края на 1988 г. […]. От този дълг 15 854 млн. лева е към специализираните търговски банки, а останалата част в размер на 616 млн. лева (3,7 на сто) е към клоновете на БНБ, преобразувани от края на 1989 г. в търговски банки – акционерни дружества.

Продължена беше и практиката на ограничаване и преустановяване предоставянето на банкови кредити за губещи и нискорентабилни производства и дейности. Един от основните източници за финансиране изграждането на особено необходими за народното стопанство производствени мощности, за които няма условия за банково кредитиране, отново беше създадения с указ № 56 на основата на съществуващия до тогава фонд „Държавно кредитиране“ Държавен инвестиционен фонд. През 1989 г. от фонда бяха предоставени кредити в размер на 1 323 млн. лева. С това общият дълг на стопанските организации към фонда достигна 4 810 млн. лева […].

Общата задлъжнялост на стопанските организации по банковите и държавни кредити към края на 1989 г. достигна 21 280 млн. лева, което е с 1 960 млн. лева (10,1 на сто) повече, отколкото в края на 1988 година.

Значителна част от дълга по банковите кредити в размер на около 7 млрд. лева е по кредити, издължаването на които с различни правителствени решения е отсрочено за след 1990 и 1992 години. Главни носители на този огромен дълг са фирми и други организации от отраслите енергетика, металургия, машиностроене, промишленост за строителни материали, транспорт, селско стопанство и други, които през последните години изпаднаха в тежко финансово състояние. Следва да се има предвид, че същият адрес има и целият формиран дълг към Държавния инвестиционен фонд. Това означава, че около 55 на сто от общия дълг по банковите и държавните кредити е на фирми и организации от тези отрасли.

[...]

И през тази година, в отклонение от установения ред, попълването на Държавния инвестиционен фонд бе извършено предимно за сметка на обичайни банкови кредитни ресурси. По-конкретно, през 1989 г. средствата по фонда, в размер общо на 1 323 млн. лева, са набрани от следните източници:

– от заемообразно предоставени средства от БНБ – 580 млн. лева (44 на сто);
– от прираста на спестяванията на населението в ДСК – 500 млн. лева (38 на сто);
– от постъпили погасителни вноски по фонда – 124 млн. лева (9 на сто);
– от лихви по ползувани кредити – 119 млн. лева (9 на сто).

[...]

Б. КРЕДИТИ ЗА ОБОРОТНИ СРЕДСТВА

Остатъците на кредитите за оборотни средства на 31 декември 1989 г. възлизат на 22 122 млн. лева и нарастват спрямо отчетените в края на предходната година с 1 487 млн. лева или 7,2 на сто […].

Нарастването на кредитите се дължи на:

– увеличението на цените на стоково-материалните ценности, което по неокончателни данни на ЦСУ е 6,2 на сто (среден индекс на цените за 1989 г.). По тази причина банковите кредити са нараснали с 1 186 млн. лева;

– кредитиране по решения на компетентни органи на целесъобразни запаси в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост, на стоково-материални ценности, натрупани главно вследствие извършващата се конверсия във военното производство и на стоки със забавена реализация в чужбина. Тези кредити са увеличени спрямо 1988 г. с 306 млн. лева, а ако се елиминира влиянието на цените увеличението е 198 млн. лева. Основанията за разрешените кредити по решения на компетентни органи са отразени в приложение 7.

– прилагането на разпоредбите на чл. 78, ал. 2, т. 2 от Правилника за прилагане на Указ № 56 за стопанската дейност, в резултат на което бяха предоставени със 189 млн. лева в повече от 1988 г. кредити на строителни фирми за материални разходи в извършеното, но неплатено строителство. При елиминиране влиянието на цените нарастването им е 138 млн. лева;

– кредитиране през 1989 г. без ограничение на запаси в някои фирми от невложени в производството стоково-материални ценности, натрупани поради липса на работна ръка от напуснали работа граждани, заминали за чужбина. В резултат на това са предоставени кредити в размер на 105 млн. лева.

[...]

В. ВАЛУТНИ КРЕДИТИ В НЕСОЦИАЛИСТИЧЕСКА ВАЛУТА

[...]

В областта на валутното кредитиране и през 1989 г. сериозно стоеше проблемът за своевременното погасяване от фирмите на ползваните валутни кредити. От договорените за погасяване през 1989 г. 346 млн. вал. лева, фактически са погасени 193 млн. вал. лева, т.е. 56 на сто. Под средното равнище са извършените погашения спрямо договорените в Стопанска банка – 40 на сто, в ТБ „Транспортна техника“ – 15 на сто и в Българска народна банка по кредитите от фонд „Валутен“ – 16 на сто.

[...]

Г. ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ

Лихвените проценти по отделните кредити за отчетния период се определяха чрез договор между банките и кредитополучателите съобразно принципите, залегнали във въведената от 01.07.1988 г. Наредба № 2 за лихвите.

Всеки кредит, по правило, се договаряше при лихвен процент, който съдържа периодично променящ се основен лихвен процент и неизменна за определен период договорена надбавка, не по-голяма от 2 пункта.

Съгласно чл. 2, ал. 1, т. 5 на Постановление № 2 на Министерския съвет от 1989 г. утвърденият минимален и максимален размер на основния лихвен процент за периода бе съответно 4 и 6 на сто. В изпълнение на чл. 1, ал. 2 от Наредбата за лихвите, Управителният съвет на БНБ определи конкретния размер на основния лихвен процент на 4,5 на сто, който действаше през целия отчетен период.

[...]

РАЗДЕЛ II

КРЕДИТНИ РЕСУРСИ

[...]

А. СРЕДСТВА НА НАСЕЛЕНИЕТО

Неизразходваните парични средства на населението в лева (свободните му парични дохо-

ди), които се състоят от масата на парите в обращение и спестяванията на населението (остатъците в ДСК по влоговите и по депозитните сметки) към 31.12.1989 г. възлязоха на 26 749 млн. лева или в сравнение с 1988 г. нараснаха с 8,2 на сто […]. От реализираното общо нарастване през 1989 г. на свободните парични доходи на населението с 2 034 млн. лева, нарастването на наличните пари в обращение е 1 241 млн. лева и на спестяванията – 793 млн. лева. Свободните парични доходи на населението нараснаха със 191 млн. лева повече от предвиденото с плана за 1989 година, а в сравнение с прираста им през 1988 г. намаляха със 175 млн. лева.

Следва да се отбележи, че отчетеният прираст на свободните парични средства за 1989 г. е главно за сметка на нарастването на масата на парите в обращение, който е 61 на сто от общия прираст, при по-малко нарастване на средствата по влоговите и депозитните сметки на населението в ДСК. През 1989 г. е налице чувствително структурно изменение в състава на свободните парични средства, изразяващо се в трансформиране на средствата по влоговете в налични пари. Основната причина за тези резки структурни промени, както в сравнение с 1988 г., така и в сравнение с предходните години, е масовото теглене на средства по влоговете на част от населението, главно през месеците юни, юли и август, във връзка с приетия закон за задгранични паспорти у нас и предоставената възможност за свободно пътуване на гражданите в чужбина. Така например, само за посочените месеци, прирастът на налични пари беше близо четири пъти по-висок от нарастването през същия период на 1988 година. Това доведе до известни затруднения в касовата работа на значителен брой клонове на БНБ и ДСК в страната, които благодарение на своевременно взетите мерки от страна на банката и самоотвержения труд на банковите касови работници, бяха преодолени.

През месец септември и последното тримесечие на 1989 г. постепенно се намали темпа на прираста на наличните пари в обращение за сметка на увеличаване на средствата по влоговете.

[...]

1. Пари в обращение

Масата на парите в обращение през 1989 г. в сравнение с 1988 г. нарасна с 1 241 млн. лева, при предвидено нарастване с плановия баланс на паричните доходи и разходи на населението със 790 млн. лева, т.е. бяха пуснати в обращение 451 млн. лева повече.

В резултат на реализираното нарастване на масата на парите в обращение, на 31.12.1989 г., тя достигна 5 977 млн. лева срещу 4 736 млн. лева на 31.12.1988 г.

2. Спестявания в ДСК

В края на 1989 г. влоговете на населението в ДСК достигнаха 19 076 млн. лева и спрямо края на 1988 г. нараснаха с 669 млн. лева или с 3,6 на сто.

[...]

Влоговите сметки на гражданите към края на 1989 г. са 11 257 хил. броя, като спрямо края на 1988 г. намаляха със 130 хиляди, което се дължи на голям брой закрити влогове на граждани, заминаващи за чужбина.

От данните по влоговите сметки на гражданите може да се направи извода, че се засилва поляризацията във влогонабирането, като преобладаващата част от вложителите (около 90 на сто от партидите на спестовните влогове и 35 на сто от сумите) са с остатък до 4 000 лева. Това са текущо формирани влогове, които по своята същност са спестявания, направени поради отложено потребителско търсене на дефицитни или по-скъпо струващи стоки.

Едновременно с това е налице концентрация на парични средства по спестовни влогове. Над 4 000 лева имат 10,7 на сто от вложителите (по брой) и те притежават 65,0 на сто от общия остатък на влоговете.

Тези тенденции се наблюдават и в групата на жилищно-спестовните влогове. Около 78 на сто от партидите и 44 на сто от сумите са с остатък до 6 000 лева, това от една страна. От друга страна, над 6 000 лева имат 22 на сто от вложителите (по брой) и притежават 56 на сто от общия остатък на влоговете.

Основните причини за увеличаване броя на вложителите и сумите по жилищно-спестовните влогове продължава да бъде символично ниския брой на жилищата, предоставяни за продажба

на населението по реда на тиражирането на жилищно-спестовните влогове за 1989 г. – едва 7,7 на сто от предадените на населението нови жилища.

[...]

3. Съотношение между паричните доходи и разходи на населението

[...]

Както е известно, с Указа за стопанската дейност и Правилника за неговото прилагане в значителна степен се разшириха възможностите гражданите да извършват самостоятелна стопанска дейност, като образуват еднолични, колективни и дружествени фирми. Една от главните цели на тази нова форма на участие на гражданите в общественото производство бе рязкото повишаване производството на потребителски стоки и услуги и по-пълното задоволяване на платежоспособното търсене на населението.

В БНБ своевременно бе разработена нормативната база по банковото обслужване и кредитиране на новосъздадените фирми на граждани.

Следва да се отбележи, че до края на 1989 г. са регистрирани 9 590 фирми на граждани, но те са насочили дейността си главно в областта на обслужването, а не за производство на стоки за потребление.

От влизането в сила на Указа за стопанската дейност и Правилника за неговото прилагане от бившите клонове на БНБ и специализираните търговски банки са предоставени на фирми на граждани 140 краткосрочни и дългосрочни кредити на обща сума 2 708 хил. лева при среден срок на погасяване 27 месеца и среден лихвен процент 5,6 на сто.

По данни на ДСК, за 1989 г., клоновете ѝ са предоставили на фирми на граждани 211 броя краткострочни и дългосрочни банкови кредити на обща сума 2 569 хил. лева.

[...]

Б. ПРИВЛЕЧЕНИ ОТ ЧУЖБИНА СРЕДСТВА

В края на 1989 г. общата сума на привлечените средства в чуждестранна валута достигна 8136 млн. лева и в сравнение с 1988 г. нарасна с 230 млн. лева или с 2,9 на сто при средногодишния темп за 1986–1989 г. – 12,3 на сто (приложение 16). Чувствителното спадане на темпа се дължи главно на намаление на средствата, които банките привличат в чуждестранна валута по първо направление, които от 744 млн. лева в края на 1988 г. стигнаха до 186 млн. лева в края на 1989 година. Размерът на привлечените по второ направление кредити, главно стокови и финансови, нарасна от 7 162 млн. лева на 7 950 млн. лева или с 11 на сто, при средногодишен темп за периода 1986–1989 г. – 20,2 на сто. Нарастването в края на 1989 г. се дължи, както и през предишните години, главно на незадоволителното изпълнение от фирмите и другите организации на задачите за валутни постъпления и беше допуснато, с оглед да се посрещнат най-неотложните плащания, както по по-рано получени кредити, така и за заплащане на текущия внос на суровини, материали, машини, резервни части и окомплектовки.

[...]

2. Международни платежни и кредитни отношения на НРБ

[...]

През годината бе реализирано общо активно салдо по стокообмена в размер на 25,9 млн. вал. лева, вследствие на превишението на постъпленията от износа над плащанията по вноса в социалистическа валута с 1 143 млн. вал. лева, докато плащанията по вноса в несоциалистическа валута превишиха съответните постъпления от износа с 883 млн. вал. лева.

Поради забавяне в реализирането на валутните постъпления от износа в несоциалистическите страни, банката подпомагаше през цялата година стопанските обединения, комбинати и предприятия с краткосрочни валутни кредити за временен недостиг на валутни средства в размер на 708,6 млн. вал. лева.

С оглед навременното снабдяване на фирмите със суровини, материали и горива, банката предостави на пласментно-снабдителните организации валутни кредити за 176,0 млн. вал. лева, които изцяло бяха погасени в края на годината.

За машини, суровини, материали и окомплектовка бяха извършени валутни разходи в размер на 143,8 млн. вал. лева, с което бяха подпомогнати фирми и организации, произвеждащи стоки за народно потребление.

3. Валутен баланс на страната в несоциалистическа и социалистическа валута

Към 31 декември 1989 г. крайното салдо по отчет на валутния план на страната в несоциалистическа валута по текущи операции е пасив в размер на 1 358,0 млн. вал. лева (1 678,7 млн. щ. долара), като са реализирани валутни постъпления в размер на 2 062,1 млн. вал. лева и извършени валутни разходи в размер на 3 420,1 млн. вал. лева. [...]

За 1989 г. на фирмите и стопанските организации беше разчетено с плана да реализират валутни постъпления в размер на 2 492,7 млн. вал. лева несоциалистическа валута и да извършват валутни разходи за 2 512,4 млн. вал. лева. Така, при планирано адресно на организациите отрицателно салдо в размер на 19,7 млн. вал. лева, бе отчетено пасивно салдо в размер на 314,3 млн. вал. лева [...].

Вследствие на предприетите мерки от банката за ограничаване на вноса от несоциалистическите страни, реализираното пасивно валутно салдо за 1989 г. по разчетите на фирмите и стопанските организации е намалено в сравнение с 1988 г. със 107,6 млн. вал. лева.

[...]

4. Валутно-кредитни отношения със страните – членки на СИВ

През 1989 г. продължи дейността по осъществяване на кредитно-разплащателните отношения на НРБ с другите страни-членки на СИВ и с двете международни банки в Москва – Международната банка за икономическо сътрудничество (МБИС) и Международната инвестиционна банка (МИБ).

Общият обем на взаимните разплащания между страните-членки на СИВ в преводни рубли по всички форми на икономическото сътрудничество през 1989 г. е 220,4 млрд. пр. рубли срещу 225,2 млрд. пр. рубли през 1988 година. Основната част от взаимните разплащания в преводни рубли представляват разплащанията по стокообмена, които за 1989 г. са за 205,0 млрд. пр. рубли при 211,3 млрд. пр. рубли през предходната година.

Постъпленията на НРБ от всички видове операции през отчетната година са за 9 538,1 млн. пр. рубли, в т.ч. 9 149,3 млн. от стоковите операции, а плащанията са за 8 797,7 млн. пр. рубли, в т.ч. 8 195,3 млн. пр. рубли по стоковите операции. За сметка на реализираното активно годишно салдо за 740,4 млн. пр. рубли бяха погасени дължимите към МБИС кредити: за 410 млн. пр. рубли срочен кредит до две години и разплащателен кредит за 26,1 млн. пр. рубли.

Същевременно, в течение на годината, с оглед покриване на временни превишения на плащанията над постъпленията, бе ползуван предоставеният им лимит от разплащателен кредит при МБИС в размер на 363,1 млн. пр. рубли, както и срочен кредит до шест месеца на сума 100 млн. пр. рубли, който бе своевременно погасен в течение на годината.

Дългът на страната към МБИС на 01.01.1989 г. за 436,1 млн. пр. рубли бе напълно погасен през 1989 година. По текущата сметка на 01.01.1990 г. БВБ имаше свободни средства на сума 274,2 млн. пр. рубли, от които през м.януари т.г. предсрочно бе погасена част от кредитната задлъжнялост на НРБ по междуправителствената спогодба със СССР от м. август 1985 г. на сума 125 млн. пр. рубли, дължима през м. юни тази година.

Салдото на нашата страна по платежните взаимоотношения с другите страни-членки на СИВ на 01.01.1990 г. е актив в размер на 330,8 млн. пр. рубли срещу 393,5 млн. пр. рубли пасивно салдо на 01.01.1989 година [...].

Същевременно развитието на взаимодействието на равнище основни стопански звена се забавя поради трудности, свързани с материално-техническо осигуряване, ограничеността на взаимната обращаемост на националните валути, различията в нормативните бази, съгласуването на цените, недостатъчното информационно осигуряване.

През 1989 г. се срещаха значителни трудности в осъществяването на разплащанията в национални валути между български и съветски предприятия съгласно междуправителствената спогодба от 02.06.1988 година. За решаване на този проблем Междуправителствената българо-съвет-

ска комисия за икономическо и научно-техническо сътрудничество взе решение финансовите органи на НРБ и СССР, съвместно с външнотърговските банки на двете страни, да анализират в началото на 1990 г. изпълнението на Спогодбата и на банковото споразумение за използуване на националните валути и да представят на Комисията съгласувани предложения за ефективното функциониране на постигнатите вече договорености с цел преодоляване ограничената обратимост на националните валути и развитие на валутния пазар.

Банката провеждаше активна политика за изменение структурата на кредитите, като предсрочно погасяваше по-скъпите кредити, ползувани на двустранна основа и ги заменяше със значително по-евтиния разплащателен кредит на МБИС.

[...]

5. Валутно-кредитни отношения с развитите капиталистически страни

При осъществяване на кредитните отношения с развитите капиталистически страни дейността на банката бе насочена към понататъшно подобряване ефективността от кредитно-заемните операции на международните кредитни и капиталови пазари.

Паралелно с осигуряването на необходимите финансови средства за краткосрочно и средносрочно финансиране на текущия внос и използуване възможностите на експортното финансиране бяха прилагани и някои нови за нашата банкова практика форми, което допринесе за значително диверсифициране на кредитните операции.

През 1989 г. бяха подписани две споразумения от типа „прайвит плейсмънт“ на японския капиталов пазар общо за 20 млрд. японски йени.

Активизира се участието на страната и на пазара на облигационните заеми. Байерише ферайнсбанк, Мюнхен организира в полза на БВБ облигационен заем на сума 200 млн. ФРГ-марки.

За осигуряване на необходимите за страната средносрочни финансови средства, през второто полугодие на годината с Дойче банк, Люксембург бе договорен консорциален финансов кредит на сума 250 млн. щ. долара.

Независимо от трудностите на кредитните пазари и въздържането на редица чуждестранни банки да поемат български риск, през 1989 г. бяха обезпечени необходимите кредити за финансиране на вноса на суровини, материали, окомплектовка и резервни части. Тъй като не бяха реализирани достатъчно валутни постъпления от износ на наша продукция се увеличи нетната сума на външните задължения на страната.

През годината бяха привлечени над 1,5 млрд. щ. долара средносрочни и дългосрочни финансови кредити за покриване на пасива по платежния баланс на страната.

Общият размер на задълженията на страната в несоциалистическа валута към края на 1989 г. достигна 8 621,4 млн. вал. лева, което се равнява на 10 656,9 млн. щ. долара (приложение 34).

[...]

6. Валутно-кредитни отношения с развиващите се страни

Икономическите и финансовите проблеми на развиващите се страни, наши търговски партньори, затрудняваха изключително много не само разплащанията по стокообмена ни с тях, но и редовното получаване на вземанията ни по предоставените им правителствени и търговски кредити.

НР България е подписала междуправителствени кредитни спогодби с 25 развиващи се страни. През 1989 г. бяха подписани правителствени спогодби, протоколи за стокообмен, допълнения към тях и съответни банково-технически споразумения с Ангола, Гана, Египет, Ирак, Нигерия, Никарагуа и Перу.

Размерът на дължимите вземания по предоставените правителствени кредити е 2135,8 млн. щ. долара, като най-големи са тези от Ирак – 1209,6 млн. щ. долара, Либия – 249,3 млн. щ. долара, Никарагуа – 164,2 млн. щ. долара, Нигерия – 97,3 млн. щ. долара, Алжир – 93,3 млн. щ. долара, НДР Йемен – 67,6 млн. щ. долара, Сирия – 64,9 млн. щ. долара, Ангола – 56,4 млн. щ. долара, Етиопия – 51,3 млн. щ. долара и Афганистан – 36,5 млн. щ. долара

[...] размерът на реалните погашения през 1989 г. е само за 56,3 млн. щ. долара, а общият размер на просрочените вземания към 31 декември 1989 г. възлезе на 449,5 млн. щ. долара. Най-

значителен е техният размер за Либия, Ирак, Сирия и други.

Сериозни проблеми нашата страна има с редица страни като Ангола, Ирак, НДР Йемен, Мозамбик и Никарагуа, дължимите суми от които бяха отсрочени. Същото се отнася и за други страни като Алжир, Гвинея, Етиопия, Замбия, Либия, Нигерия, Сирия, Сомалия и Танзания, погашенията по кредитите на които не са отсрочени, но независимо от това размерът на погашенията е твърде нисък или пък няма никакви погашения.

Една част от вземанията ни от развиващите се страни бе усвоена чрез внос на стоки. Така, през 1989 г. бе реализиран внос за 7,5 млн. щ. долара, в т.ч. от Египет – 3,6 млн. щ. долара, Алжир – 1,9 млн. щ. долара, Сирия – 1,5 млн. щ. долара, Ирак – 0,3 млн.щ. долара и Афганистан – 0,2 млн. щ. долара.

7. Валутни курсове и валутни коефициенти

В съответствие с основните принципи на методологията за определяне на курсовете на чуждестранните валути към лева, начинът на изчисляването им се основава на възприетия в международната банкова практика метод на „стандартна валутна кошница“, при балансирано участие на седем основни валути. При определяне относителния дял на валутите в „кошницата“ по правило се съблюдава структурата на външните плащания на страната за предшествуващия период и се отчита значението на тези валути в международните плащания и в световните валутни резерви. Валутната кошница отразява развитието на пазарната конюнктура, където движението на щатския долар като цяло е алтернативно на развитието на другите валути – негови антиподи (ФРГ-марка, швейцарски франк, английска лира, френски франк, японска йена).

Курсовете на основните капиталистически валути към лева се определят по принцип ежемесечно, а при необходимост и извънредно, като се отчитат последните пазарни тенденции в развитието на валутните курсове на международните пазари.

Официалните курсове на основните капиталистически страни се прилагат при съставяне и отчитане на валутния план на страната, както и за статистическата отчетност в НРБ.

Неравномерното и разнопосочно развитие на курсовете на основните капиталистически валути през 1989 г. бе непосредствено отразявано в курсовете им към лева. От началото на годината до летните месеци курсът на щатския долар следваше тенденция към постепенно покачване, след което от есента до края на годината бе наблюдавано обратно развитие и съответно снижаване на котировките. Това развитие бе отразено в движението на официалния курс на щатския долар към лева, който от 82,93 лева в началото на годината се покачи до 86,50 лева през м.юни и съответно се снижи до 80,90 лева за 100 щатски долара към края на периода […].

Съгласно Постановление № 64 на Министерския съвет от 18.12.1987 г., за всички стокови и нестокови разплащания при външноикономическа дейност, както и при ценообразуването в страната до м. септември 1989 г., продължиха да се прилагат следните коефициентни курсове: 2,00 лева за 1 вал. лев несоциалистическа валута и 1,05 лева за 1 пр. рубла.

По силата на Постановление № 43 на Министерския съвет от 29.08.1989 г. валутния коефициент на несоциалистическите валути към лева се установи на 2,50 лева за 1 вал. лев, считано от 1.09.1989 година. Той се прилага при външноикономическа дейност и ценообразуването, както и при стопанска дейност на чуждестранни лица в страната, организирана в съответствие с Указ № 56 за стопанската дейност.

През 1989 г. курсът с премия, прилаган за някои нетърговски плащания с юридически лица, практически съвпада с коефициентния курс и го представя под това название в курсовия бюлетин на БНБ.

Изкупуването от страна на банките на несоциалистическа валута и югославски динари от чуждестранни и местни физически лица продължи да се извършва по обменния курс, въведен с Постановление № 33 на Министерския съвет от 1988 г., в съотношенние 1 вал. лев равен на 3,00 лева.

Съгласно чл. 8 на Постановление № 43 на Министерския съвет от 1989 г. при продажба на валута на физически лица от м.септември 1989 г. БНБ прилага по установения ред курсът за купуване на валута от чуждестранни и местни физически лица с 2 на сто завишение, т.нар. „курс с такса“.

В курсовия бюлетин БНБ публикува и взаимносъгласуваните курсове за нетърговски пла-

щания на валутите на страните-членки на СИВ към лева, както и курсове за разплащания в рамките на преките връзки и при дейността на съвместни организации със СССР и Чехословакия, определени на двустранна основа.

Съгласно чл. 1, ал. 2 на Постановление № 43 на Министерския съвет от 1989 г. за въвеждане на единни валутни курсове на конвертируемите валути към лева, от 1.01.1990 г. курсът с премия и обменният курс се уеднаквяват, като съотношението е 3:1 към официалния курс.

8. Валутни търгове

През отчетната година сдружение „Валутни търгове“ проведе осем търга, на които бяха предложени 9,3 млн. щ. долара, от тях – 7,5 млн. щ. долара държавна валута и валута на 25 фирми общо за 1,8 млн. щ. долара. Към предложената за продажба валута проявиха интерес общо 118 фирми, които внесоха 507 предложения за закупуването ѝ. Спечелиха търговете 156 предложения на 69 фирми.

Средната цена на продадената през 1989 г. валута е 10,40 лева за един долар, като държавната валута е продадена със средна цена 10,08 лева, а тази на фирмите – 11,70 лева за един долар. Най-ниската цена платена за един долар е 7,99 лева, а най-високата – 15,10 лева.

За закупените 9,3 млн. щ. долара купувачите са заплатили 96,6 млн. лева, от които 75,6 млн. лева от продажбата на държавна валута постъпиха в приход на държавния бюджет.

[...]

ПРИЛОЖЕНИЕ № 2

ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНИТЕ ОТ БАНКИТЕ КАПИТАЛНИ ВЛОЖЕНИЯ
(без жилищното строителство, финансирано от ДСК)

(милиони левове)

ПОКАЗАТЕЛИ	1981 1985 всичко	1985	1986	1987	1988	1989	1989 към 1988 %
А	1	2	3	4	5	6	7
Финансирани капитални вложения – всичко	37725	8052	9158	9584	9675	9696	100.2
в това число по източници:							
Собствени средства	14392	2848	3412	3509	3808	4207	110.5
относителен дял в процент	38. 1	35.4	37.3	36.6	39.4	43.4	-
Кредити	11596	2550	2081	3555	3855	3595	93.3
относителен дял в процент	30.7	31.7	22.7	37.1	39.8	37.1	-
в това число:							
банков кредит	11596	2550	2081	1827	1967	2272	115.5
относителен дял в процент	30.7	31.7	22.7	19.1	20.3	23.4	-
Фонд „Държавно кредитиране“	-	-	-	1728	1888	1323	70.1
относителен дял в процент	-	-	-	18.0	19.5	13.6	-
Бюджетни средства	11737	2654	3665	2520	2012	1893	94.1
относителен дял в процент	31 .1	33.0	40.0	26.3	20.8	19.5	-

ПРИЛОЖЕНИЕ № 14

ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ ПО КРЕДИТИТЕ НА БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА, БЪЛГАРСКА ВЪНШНОТЪРГОВСКА БАНКА И СПЕЦИАЛИЗИРАНИТЕ ТЪРГОВСКИ БАНКИ

ВИДОВЕ КРЕДИТИ	Лихвени проценти				
	1985	1986	1987	1988	1989
А	1	2	3	4	5
Кредити за капитални вложения в лева (редовни и просрочени)	4.48	4.49	3.69	3.80	3.72
в това число:					
– редовни	4.30	4.25	3.46	3.49	3.38
– просрочени	8.78	9.34	8.24	9.88	9.74
Кредити за оборотни средства в лева (редовни и просрочени)	4.49	4.85	4.92	4.91	5.38
в това число:					
– редовни	4.25	4.39	4.44	4.59	5.12
– просрочени	9.86	11.34	12.46	10.68	9.34

ПРИЛОЖЕНИЕ № 15

КРЕДИТИ ОТ ДЪРЖАВНА СПЕСТОВНА КАСА

(милиони левове в края на годината)

ПОКАЗАТЕЛИ	Средногодишен темп 81–85 %	1985	1986	1987	1988	1989	1989 към 1988 %	Средногодишен темп 86 – 89 %
А	1	2	3	4	5	6	7	8
Кредити – всичко остатъци	13.6	3525	3902	4307	4716	5201	110.3	10.2
в това число:								
Жилищни:	14.0	2660	2976	3263	3527	3845	110.0	9.7
– на населението за строеж и покупка на жилища	15.1	2430	2690	2983	3281	3541	107.9	9.9
– на народните съвети и стопанските организации за жилищно строителство	5.3	230	286	280	246	304	124.0	7.3
За текущи нужди на населението	12.6	865	926	1044	1189	1354	113.9	11.9
На фирми на граждани и арендатори:	-	-	-	-	-	2.4	-	-
– за текущи нужди	-	-	-	-	-	0.7	-	-
– за капитални вложения	-	-	-	-	-	1.7	-	-

ПРИЛОЖЕНИЕ № 16

БАНКОВИ КРЕДИТНИ РЕСУРСИ

(милиони левове в края на годината)

ПОКАЗАТЕЛИ	Средно-годишен темп 81–85 %	1985	1986	1987	1988	1989	1989 към 1988 %	Средно-годишен темп 86–89 %
А	1	2	3	4	5	6	7	8
Кредитни ресурси – всичко остатъци	6.6	42107	44821	48654	53850	58971	109.5	8.8
от тях:								
Средства на населението	8.2	19783	21284	22963	25227	27344	108.4	8.4
Средства на фирми, обществени и други организации	4.9	9001	9886	11751	13055	14323	109.7	12.3
Средства, привлечени от чужбина	3.3	5115	5582	6526	7906	8136	102.9	12.3
Средства на финансовата система	9.0	4772	4405	3360	3457	4644	134.3	-
Други фондове на банките	1 .5	1098	1116	1210	1435	1593	111.0	9.7
Основен капитал на банките	-	320	320	585	675	1134	168.0	37.2

ПРИЛОЖЕНИЕ № 17

СРЕДСТВА НА НАСЕЛЕНИЕТО

(милиони левове в края на годината)

ПОКАЗАТЕЛИ	Средно-годишен темп 81–85 %	1985	1986	1987	1988	1989	1989 към 1988 %	Средно-годишен темп 86–89 %
А	1	2	3	4	5	6	7	8
Всичко средства на населението в местна и чужда валута, в това число:	8.2	19783	21284	22963	25227	27344	108.4	8.4
Средства на населението в лева	8.1	19384	20866	22505	24715	26749	108.2	8.4
– влогове на населението в ДСК	8.6	15552	16188	17069	18407	19076	103.6	5.2
– депозити на населението в ДСК	11 .8	1190	1293	1417	1572	1696	107.9	9.3
от тях: депозити за леки коли	13.5	1133	1227	1352	1500	1617	107.8	9.3
– пари в обращение	4.0	2642	3385	4019	4736	5977	126.2	22.6
Влогове на населението в БНБ (ТБ) в чужда валута	19.2	311	325	365	391	462	118.2	10.4
Средства по текущи сметки на взаимоспомагателните каси	15.4	88	93	93	121	133	109.9	10.9

ПРИЛОЖЕНИЕ № 25

СХЕМА
ЗА РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ПЕЧАЛБАТА ЗА 1988 ГОДИНА

(хиляди левове)

ПОКАЗАТЕЛИ	Отчет* 1989 г.
А	1
Балансова печалба	10442887
Погашения и лихви по инвестиционни кредити по чл. 82	283167
Данък върху печалбата	5472742
Вноски за общинските народни съвети	1064514
Лихви по кредити за оборотни средства и фирмени кредити	814678
Застраховки	147107
Други отчисления по нормативни актове	382257
Фонд „Развитие и технологично обновяване“	2010702
Други парични фондове	1041505
Данък върху нарастването на средствата за работна заплата	108226
Средства за работна заплата на ръководителя и персонала на Централното управление на фирмата и за възнаграждение на членовете на Управителния съвет и Контролния съвет	232977
Средства за стимулиране на трудовия колектив за постигнати годишни резултати	602317
Средства за стимулиране по чл.83 от ППУСД	17464
Дивиденти	15951

* Без селскостопанските организации

ПРИЛОЖЕНИЕ № 26

ПАРИЧНИ СРЕДСТВА НА НАСЕЛЕНИЕТО И НАЦИОНАЛЕН ДОХОД

(милиони левове в края на годината)

ПОКАЗАТЕЛИ	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989
А	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Свободни парични средства на населението на 31.XII.	13148	14121	15309	16659	17877	19384	20866	22505	24715	26748
нарастване	655	973	1188	1350	1218	1507	1482	1639	2210	2034
темп на нарастване	5.2	7.4	8.4	8.8	7.3	8.4	7.6	7.9	9.8	8.2
Произведен национален доход – текущи цени	20509	21933	22849	23479	24907	25450	26851	28338	29423	30006*
нарастване	2843	1424	916	630	1428	543	1401	1487	1085	583
темп на нарастване	16.1	6.9	4.2	2.8	6.1	2.2	5.5	5.5	3.8	2.0

* По предварителни данни на ЦСУ

ПРИЛОЖЕНИЕ № 30

ПЛАНИРАНИ И ОТЧЕТЕНИ ВАЛУТНИ ПОСТЪПЛЕНИЯ, РАЗХОДИ И САЛДА ПО ПЪЛНИЯ ОБХВАТ НА ВАЛУТНИЯ ПЛАН НА СТРАНАТА (1975–1989 ГОДИНА)

(милиони валутни левове)

ГОДИНИ	Валутни постъпления		Валутни разходи		Валутно салдо	
	план	отчет	план	отчет	план	отчет
А	1	2	3	4	5	6
1975	1069.6	1066.3	1921.6	1867.5	-852.0	-801.2
1976	1607.6	1355.2	2055.0	1884.5	-447.4	-529.3
1977	1656.4	1401.5	2163.1	1873.5	-506.7	-472.0
1978	1736.2	1719.7	1906.4	1891.3	-170.2	-171.6
1979	2082.8	2510.7	2032.8	2097.7	50.0	413.0
1980	3321.2	3252.2	2862.0	2802.2	459.2	450.0
1981	3664.7	3330.7	3395.9	3049.3	268.8	281.4
1982	3425.8	3340.4	3419.2	2904.2	6.6	436.2
1983	3455.0	2998.0	3332.0	2847.0	123.0	151.0
1984	3628.7	3243.9	3478.5	3101.9	150.2	142.0
1985	3418.9	3207.9	3992.6	3483.2	-573.7	-275.3
1986	3403.9	2348.2	4516.6	3999.3	-1112.7	-1651.1
1987	3588.6	2559.5	4331.1	4016.4	-742.5	-1456.9
1988	3343.2	2482.8	3893.2	3945.9	-550.0	-1463.1
1989	3042.9	2062.1	3387.9	3420.1	-345.0	-1358.0

ПРИЛОЖЕНИЕ № 34

БРУТНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ В НЕСОЦИАЛИСТИЧЕСКА ВАЛУТА

(в края на годината)

ГОДИНИ	В милиони валутни левове		В милиони щатски долари	
	Общо	в това число: чрез Банката за стопански инициативи	Общо	в това число: чрез Банката за стопански инициативи
А	1	2	3	4
1980	4247.5	-	4865.4	-
1981	3787.1	80.0	4080.9	86.2
1982	3395.1	101.0	3500.1	104.1
1983	3062.4	93.8	3068.5	94.0
1984	3016.5	85.7	2922.9	83.0
1985	4119.7	218.7	4119.7	218.7
1986	4970.4	312.0	5511.6	345.9
1987	6104.6	378.4	7404.0	458.9
1988	7496.8	395.9	9125.7	481.9
1989*	8621.4	781.9	10656.9	966.5

* В това число общо чрез специализираните търговски банки

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 38, л. 1, 4–9, 11–12, 15, 17–18, 22–25, 27–28, 34–35, 39–40, 42–50; ф. 132, оп. 34, а.е. 39, л. 7, 24–27, 46, 48, 79, 105. Оригинал. Машинопис.

2.2.2. Виждания на правителството за стабилизацията и икономическата реформа, януари – април 1990 г.

№ 10

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ВАСИЛ КОЛАРОВ ДО ЧЛЕНА НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП И ПРЕДСЕДАТЕЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ГЕОРГИ АТАНАСОВ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ДА БЪДЕ ПРЕКРАТЕНО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ДОГОВОРА МЕЖДУ ФИРМАТА „ПРАЙС УОТЪРХАУС“ ОТ САЩ И БЪЛГАРСКАТА ФИРМА „БИОИНВЕСТ“ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ ЕЛЕМЕНТИТЕ НА ПАЗАРНИЯ МЕХАНИЗЪМ, КОИТО ДА СЕ ВЪВЕДАТ В ПЛАНОВАТА ИКОНОМИКА НА БЪЛГАРИЯ

София, 1 декември 1989 г.

ПОВЕРИТЕЛНО

ДО
ЧЛЕНА НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП И
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
ДРУГАРЯ ГЕОРГИ АТАНАСОВ

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

от Васил Коларов – председател на Българската народна банка

Другарю АТАНАСОВ,

Със заповед на Министерския съвет № Р-32 от 5 юли 1989 година бях назначен за ръководител на работна група, на която беше поръчано да осигури реализацията на сключен по-рано договор между фирмите „Прайс Уотърхаус“ (САЩ) и „Биоинвест“. Договорът е бил подписан през декември 1988 година, на обща стойност 149 хил. щатски долара.

През януари 1989 година, в изпълнение на договора и след писмено съгласие на Министерството на икономиката и планирането и разрешение за внос от Министерството на външноикономическите връзки, е бил преведен аванс в размер на 29,8 хил. щатски долара – 20 на сто от общата стойност. По сведения на управляващия фирмата „Биоинвест“ др. Спартак Жаров, това са единствените разходи, извършени до сега, като в случай на прекратяване на договора ще бъде възможно възстановяването на част от тях.

От назначаването на работната група на 5 юли 1989 год. до сега не са извършвани никакви левови и валутни разходи по договора.

В процеса на работата у мен и у болшинството от членовете на работната група се формира мнението, че не е обоснована достатъчно ефективността от извършваните валутни разходи по договора, както и че с икономико-математически модел от подобен тип едва ли ще може да се постигне крайната цел – определяне на елементите на пазарния механизъм, които да се въведат в плановата ни икономика. Освен това, изпълнението от работната група на поставената задача в определените срокове е затруднено от факта, че за разработването и експериментирането на модела американската фирма изисква данни, които или са строго поверителни, или въобще не се разработват в нашата страна.

Във връзка с всичко това, предлагам да бъде отменена заповед № Р-32 на Министерския съвет и да се поръча прекратяването на изпълнението на договора между фирмите „Прайс Уотърхаус“ и „Биоинвест“, като „Биоинвест“ потърси максимално възможното възстановяване на извършените разходи.

С оглед да не се накърняват по повод на този случай, особено в настоящия политически момент, деловите и други отношения между НРБ и САЩ, предлагам Министерството на външноико-

номическите връзки да предприеме необходимите превантивни и компенсиращи мерки.

С уважение, *В. Коларов*

1 декември 1989 год.
№ 616/4.12.[19]89

ЦДА, ф. 132П, оп. 15, а.е. 10, л. 1–2. Оригинал. Машинопис.

№ 108

КОНЦЕПЦИЯ НА МИНИСТЪРА БЕЗ ПОРТФЕЙЛ СТЕФАН СТОИЛОВ ЗА ИКОНОМИЧЕСКАТА РЕФОРМА

София, януари 1990 г.

КОНЦЕПЦИЯ ЗА ИКОНОМИЧЕСКАТА РЕФОРМА

Основни черти на пазарната икономика

Стратегическата цел на икономическата реформа е изграждането на съвременна пазарна, социално ориентирана икономика по подобие на икономическите системи, които съществуват в някои от високоразвитите страни, провеждащи активна социална политика. Такава икономическа система не се подчинява на идеологически догми, изгражда се и функционира само според изискванията на икономическата логика.

Икономическата реформа се основава на постановката, че на съвременния етап на развитие на човешкото общество пазарната икономика няма разумна алтернатива. Нейно основно съдържание е осъществяването на преход от централно планирана към пазарна икономика.

Съвременната икономика не може да бъде нито изцяло централизирана, нито чисто пазарна. Тя трябва да бъде смесена икономика както от гледна точка на формите на собственост, така и на механизмите на функциониране.

Пазарната икономика ще притежава следните основни характеристики:

1. Многообразие на формите на собственост и стопанисване. Дава се възможност за развитие на всички форми на собственост: държавна, кооперативна, общинска, на обществени организации, частна собственост на чуждестранни субекти, смесена (между различни форми на собственост, а също и между национален и чуждестранен капитал). Тези форми на собственост са равни пред закона, взаимно се обогатяват и се конкурират. Държавата гарантира конституционна закрила на всички форми на собственост. Съотношението между тях се формира въз основа на икономическата и социалната им ефективност в условията на конкуренция и съблюдаване на обществените интереси.

Многообразието на форми на собственост се допълва и обогатява от многообразието на формите на стопанисване и преди всичко на арендните отношения (предоставяне на предприятия и отделни основни средства в аренда на трудови колективи, кооперации, частни фирми и отделни лица, а също и на чуждестранни юридически и физически лица).

2. Пазарът – основен регулатор на производството, размяната и потреблението. Пазарните механизми определят цените на стоките и услугите, лихвените проценти, валутните курсове и в значителна степен – работната заплата. Структурата на съвременния пазар включва пазар на стоки, капитали и на работна сила. Това осигурява мобилност на производствените фактори. Пазарното стопанство обуславя конкуренцията като основен двигател на предприемчивостта, на икономическия, техническия и социалния прогрес.

3. Държавно регулиране на стопанската дейност. Регулирането се осъществява с икономически средства и цели да компенсира възникващите икономически неравновесия, неблагоприятните социални и екологически последствия и да създава гъвкави институционни структури за функциониране на пазара. Необходимо е действието на пазарните механизми да бъде регулирано в рамките, които позволяват съчетаване на икономическата ефективност с принципите на социалната справедливост. Опитът на развитите пазарни икономики показва, че това е необходимо и въз-

можно и предлага богат набор от инструменти.

Основен лост на стопанската политика е бюджетът, а не държавният план. Приоритетите и целите на държавната стопанска политика се осъществяват чрез бюджетните приходи и разходи. В съответствие с това държавата ползва главно инструментите на бюджетното въздействие чрез данъците, митата, субсидиите, инструментите на кредита, паричната емисия, валутния курс, държавните инвестиции, средствата на антиинфлационната политика, комплекс от мерки за социална защита, както и за прогресивно данъчно облагане на най-високите доходи на гражданите. Това регулиране се осъществява на основата на стабилна правна уредба със закони.

Държавните институции разработват анализи, прогнози и програми, национални баланси и планове с оглед правилното определяне на приоритетите и оценка на перспективите за развитие на икономическите и социалните процеси. Тези разработки нямат адресен и задължителен характер за стопанските организации. Държавата не възлага задължителни задачи на стопанските единици, независимо от формите на собственост.

Макроикономическите решения се вземат от органи с ясно разграничени функции: свободно избрано Народно събрание, автономна Българска народна банка и избрано от Народното събрание и подотчетно само на него правителство.

4. Социална насоченост на икономическото развитие. Държавата провежда активна политика, насочена към осигуряване на равни изходни възможности на хората за реализиране на тяхното право на труд, доходи, жилища, здравеопазване, образование, култура, благоприятна трудова и жизнена среда, както и за смекчаване на имуществената и социална диференциация, пораждана от пазара.

Държавата гарантира обществено признатия социален минимум на населението, създава система за социално осигуряване на временно безработните, а също и подходящи механизми за запазване на покупателната сила на доходите на населението.

Провежда се политика на демократизиране, децентрализиране и разнообразяване на формите на обществено осигуряване.

Активната социална политика на държавата се подкрепя и допълва от нарастващата социална отговорност на автономните стопански единици, която намира израз във все по-голямата им роля в социалното осигуряване на хората и в обслужването на обществените интереси. Чрез инструментите на финансовата политика държавата стимулира това по-активно социално поведение на стопанските единици, независимо от формите на собственост.

5. Интегриране в световните икономически структури. Нашите икономически структури се развиват с отчитане на националните ресурси и условия и съобразно изискванията и възможностите на европейското и международното разделение на труда, осигурявайки сравнителни икономически изгоди на страната.

Националните пазарни механизми са сходни или еднакви с тези на развитите пазарни икономики, с което се осигурява нарастваща адаптивност към изискванията на външния пазар и висока чувствителност на икономиката към съвременния технически прогрес.

Предпочитан за нас вариант е едновременно с националните икономически реформи в страните – членки на СИВ, да се постигне и радикална промяна в механизма на интеграцията на общността. Това е условие за отваряне на СИВ към европейската и световната икономика.

Страната участвува активно в международните търговски и валутно-финансови организации. Националното законодателство, регламентиращо стопанската дейност, стандартизационната политика и екологическите изисквания съответствува на международното законодателство.

Етапност на икономическата реформа

Преходът към пазарна икономика трябва да се извършва постепенно, но достатъчно бързо, като правилно се ешелонира във времето и се осигури комплексно осъществяване на взаимносвързаните мероприятия. Реформата трябва да се осъществява при строг контрол върху инфлационните процеси и при социално приемлива цена.

Темпът на разгръщане на реформата в решаваща степен зависи от възприемането на един или друг вариант на прехода – постепенен или рязък (шоков). Световната практика познава и двата подхода, а мненията на нашите икономисти по този въпрос са различни.

Резкият преход към пазарно стопанство обикновено има висока социална цена. Освен това

той предполага и солидна външна икономическа подкрепа (разсрочване на значителна част от външния дълг и приток на чуждестранни капитали, предоставяне на икономическа помощ) толкова повече в условията на сегашното кризисно състояние на икономиката. Открит въпрос, който се нуждае от разработка, е този за възможните социално-икономически последствия от възприемането на резкия вариант на преход. Необходими са анализи и съответни оценки като основа за разработване и възприемане на определена тактика в това отношение.

Очевидни предимства на резкия вариант на прехода са по-бързото постигане на обща, вътрешна и външна балансираност, по-интензивно преодоляване на натрупания структурен баласт и разгръщане на процесите на преструктуриране на икономиката, рязката и бърза адаптация към променените условия и техните изисквания, закриване на нерентабилни предприятия, свеждане до възможния минимум на дотациите и субсидиите и постигане на бързо разтоварване на бюджета от подобна категория разходи.

Слабостите на резкия вариант (шокова терапия) са предимно социални – много по-голяма е социалната и материалната диференциация на началния етап, значително по-силно е спадането на жизненото равнище на социално слабите слоеве на населението, поради по-голямата вероятност от висока инфлация и бързо формиране на значителен процент безработица. Интензивните структурни промени в икономиката и свързаното с това силно девалвиране на националната валута правят почти неизбежно изтичането на национално богатство от страната.

Трудно е да се каже категорично дали по-високата социална цена на резкия вариант не се оправдава и съответно до голяма степен компенсира от по-бързото превеждане на икономиката на нова траектория на ефективно развитие чрез пазарния режим на функциониране.

Вариантът на постепенното осъществяване на реформата неизбежно води до съжителство на старите структури с новите елементи и това обуславя определена половинчатост на резултатите на началния етап. Новите методи трудно се изявяват, съществува опасност за дискредитиране на реформата. Ето защо особено важно е да се постига в общия баланс на старото и новото постоянно засилване на относителния дял на новите елементи и възможно по-бързото им довеждане до необходимата критична маса.

Предимствата на този вариант са главно в поддържането на относително по-голяма социално-икономическа стабилност при прехода, предпазването от резки трусове и по-малката вероятност за развихряне на неуправляема инфлация, постигането на по-висока защитеност на националното богатство от изтичане навън. Вследствие на всичко това може да се предполага, че при постепенния преход обикновено по-ниска и социално приемлива е цената, която се заплаща за излизане от кризата и преминаване към пазарно стопанство.

В полза на възприемането на постепенния преход говори и опитът на западноевропейските държави в следвоенния период на преминаване от централизирано към децентрализирано управление на икономиката, разбира се, при специфичните за онова време условия.

Предлаганият от правителството вариант за осъществяване на икономическата реформа може да се оцени като достатъчно бърз, т.е. радикален. При неговото разработване са положени усилия да се съчетаят предимствата на бързия (шоковия) и постепенния вариант и по възможност да се смекчат техните недостатъци.

При избора на окончателния вариант за скоростта на осъществяване на икономическата реформа трябва да се държи сметка за интензивността на реформите в другите източноевропейски страни. Това се налага както поради обстоятелството, че сравнителната интензивност на реформите в различните страни ще предопределя отношението на западните партньори към нашата страна, така и поради съществуващите връзки между икономиката на България и икономиките на другите източноевропейски страни.

Окончателното решение на въпроса за интензивността на осъществяване на икономическата реформа в периода след 1990 г. трябва да се вземе след допълнителни проучвания на различните възможни варианти и допитване до народа за постигане на национално съгласие по този кардинален проблем.

Националното съгласие е особено необходимо при определяне на минимума от защитни мерки за предпазване на социално слабите слоеве на населението при осъществяването на икономическата реформа.

Дългосрочните цели и интереси на икономическата реформа при никакви обстоятелства не

трябва да се принасят в жертва на краткосрочните.

При всички варианти успехът на антикризисната програма и на цялостната икономическа реформа в значителна степен ще зависи от наличието на подкрепа от нашите чуждестранни партньори, изразяваща се преди всичко в разсрочване на част от външния дълг и приток на капитали.

Условие за да разчитаме на такава подкрепа е не само наличието на стабилна и ясна правна уредба на стопанската дейност и гаранции за чуждестранните инвестиции, но и на социална и политическа стабилност в страната, която да внушава доверие у нашите кредитори и партньори.

Сегашното кризисно състояние на икономиката затруднява бързото осъществяване на икономическата реформа. От друга страна всякакви краткосрочни мерки, които не са съобразени с целите на реформата и нейните основни принципи едва ли могат да дадат очакваните резултати. Поради това мерките за излизане на икономиката от кризисното състояние трябва да се разглеждат като начална фаза и неразделна част на икономическата реформа и от гледна точка на нейните етапи и на използваните икономически инструменти. Това ще определя в най-висока степен темповете на реформата и дозировката на провежданите мероприятия.

Трябва също да се има предвид, че условие за преминаване от един към друг етап на реформата не е някакъв предварително набелязан стриктен календарен план, а степента на постигане на съответните междинни цели.

Очертават се три етапа за осъществяване на икономическата реформа:

Първи етап. Главно съдържание на този етап, който започва през 1990 г., е осъществяването на пакет от неотложни икономически мерки за притъпяване на стопанската криза чрез последователното въвеждане на елементи на пазарна икономика. Неотложните мерки за стабилизиране на икономиката и прехода към пазарно стопанство са представени подробно в следващия раздел на настоящата програма. Тези мерки освен, че имат антикризисен характер, са неразделна част и първа фаза на икономическата реформа.

През първия етап освен това се подготвят, предоставят се за обсъждане от обществеността и се утвърждават нормативните актове, които създават законодателна основа на икономическата реформа. Разработката на тези закони ще бъде насочена към гарантиране на условия за развитие на различни форми на собственост и стопанисване, формиране на развит съвременен пазар, създаване на адекватни системи на ценообразуване, данъчно облагане, кредитиране, заплащане на труда.

В съответствие с това се разработват следните законопроекти: за собствеността, за земята и земеползването, за стопанската дейност, за банковата и кредитната дейност, за външноикономическата дейност, за търговията и занаятите, за бюджета, за данъчното облагане, за пазара на ценни книжа, за чуждите капитали, за ограничаване на злоупотребата с монополно положение и за лоялна конкуренция, за социално осигуряване, за решаването на трудовите конфликти, за опазване на природната среда и други, а също така и нов Кодекс на труда. Тези закони ще бъдат изработени, обсъдени от обществеността и следва да бъдат внесени в Народното събрание до края на август 1990 година.

Необходима предпоставка за разгръщане на икономическата реформа е подготовката за извършване на комплексна радикална реформа на данъчната система.

Втори етап. Започва от 1991 г. и обхваща първата половина на 90-те години. Въз основа на новото законодателство, което влиза в сила от 1 януари 1991 г., икономическата реформа ще се разгръща във всички сектори на икономиката. В началото на този период продължава и прилагането на някои от мерките за нейното оздравяване, въведени през 1990 година.

Развитието на реформата през този етап ще осигури:

– ускоряване на започналия през 1990 г. процес на раздържавяване на част от държавната собственост и превръщането ѝ в кооперативна, частна и акционерна, в т.ч. и с участие на чуждестранен капитал.

Наред с това държавните органи ще се дистанцират от пряко участие в управлението на предприятията, останали в сферата на държавния сектор. Тези предприятия ще бъдат напълно самостоятелни и наред с всички други ще работят при критериите и механизмите на пазара.

Отделянето на държавата от пряко участие в стопанската дейност ще се осъществява и чрез предоставяне на значителна част от държавния капитал под аренда или дългосрочно ползване на

трудови колективи, кооперации, частни фирми и отделни лица, а също и на чуждестранни предприемачи при пълна самостоятелност на арендатора в осъществяването на стопанската дейност.

Държавният сектор се развива в икономически оправдани рамки. В структурата на държавния сектор се обособяват няколко категории предприятия: **държавни предприятия**, ползващи бюджетни субсидии; **автономни държавни предприятия**, работещи при пълна стопанска самостоятелност; **смесени предприятия с държавно участие** (чрез холдинги, банки с публичноправен характер и специални кредитни институции, участие в акционерни дружества и др.);

– бързо разширяване на пазарното ценообразуване при съответно ограничаване на държавното регулиране на цените с оглед към средата на този етап да преобладава пазарното формиране на цените;

– преустройство на данъчната система в съответствие с новия закон за данъчно облагане. Новата данъчна система трябва да бъде по-опростена, да се прилагат единни принципи на облагане, постепенно да се намалява процентът на изземване на печалба от фирмите, да не допуска под никаква форма извънданъчно изземване на печалба, наред с фискалните данъците да упражнява[т] и активни стимулиращи функции и да се съдействува за укрепване на финансовото състояние на фирмите и държавата. Въвежда се данъкът върху прибавената стойност.

Ще се ограничат до минимум бюджетните субсидии за нерентабилни и нискорентабилни производства и за поддържане на ниски цени на стоки и услуги от първа необходимост;

– формиране на съвременна банкова система на две равнища, която включва автономна национална банка, подчинена на Народното събрание и мрежа от универсални търговски банки; развит капиталов и валутен пазар; активно участие на страната в международните финансови отношения;

– постепенно формиране на пазар на работна сила върху основата на ново трудово и социално законодателство. Работните заплати се определят в условията на диалог между синдикалните организации на трудещите се и обединенията на стокопроизводителите. Осигуряват се условия за повишаване мобилността на трудовите ресурси, облекчаване режима на освобождаване на излишната и неефективно използваната работна сила с прилагане на надеждна система за социална защита на освобождаваните лица.

Трети етап. На този етап (втората половина на 90-те години) реформата трябва да осигури формирането на всички основни структури на съвременна пазарна икономика. Разгръщането на реформата ще създава благоприятни условия за по-активно и ефективно включване на България в световната и особено в европейската икономика.

В настоящия момент едва ли е възможно и целесъобразно да се дефинира подробно съдържанието на този етап. Може обаче да се предполага, че пазарните отношения ще достигнат значителна степен на зрелост в общия процес на изграждане на социално ориентирана пазарна икономика при висока степен на интеграция с европейската и световната икономика.

МИНИСТЪР:/п/ Стефан Стоилов

ЦДА, ф. 117, оп. 45, а.е. 146, л. 150–161. Копие. Машинопис.

№ 109

ДОКЛАД ОТ МИНИСТЪРА БЕЗ ПОРТФЕЙЛ ПО ПРОБЛЕМИТЕ НА ИКОНОМИЧЕСКАТА РЕФОРМА СТЕФАН СТОИЛОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ДЕВЕТОТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ СТАНКО ТОДОРОВ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА НЕОТЛОЖНИ МЕРКИ НА ПРАВИТЕЛСТВОТО В ОБЛАСТТА НА ИКОНОМИКАТА ПРЕЗ 1990 Г.

София, 22 януари 1990 г.

ДО

ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ
СТАНКО ТОДОРОВ

ДРУГАРЮ ТОДОРОВ,

Във връзка с предстоящата Четиринадесета сесия на Народното събрание, която се открива на 25 януари т.г., изпращам Ви **Неотложни мерки на правителството в областта на икономиката през 1990 година**.

№ 02.00-13
София, 22 януари 1990 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: *Г. Атанасов*

НЕОТЛОЖНИ МЕРКИ ЗА 1990 ГОДИНА

За осигуряване реализацията на антикризисната програма и постепенното преминаване към пазарен режим на функциониране на икономиката, правителството разработи и частично въведе в действие пакет от неотложни икономически мерки за 1990 година. Тези икономически мерки трябва да се разглеждат като основно съдържание на стопанската политика през настоящата година. Изхожда се от разбирането, логически произтичащо от икономическата концепция на правителството, изложена в декларацията пред Народното събрание на 8 февруари 1990 г., че основната част от въпросите за преодоляване на кризата и оздравяване на икономиката трябва да се решават с икономически средства, които се вписват в процесите на изграждане на пазарната структура.

Неотложните икономически мерки ще въздействуват в следните основни направления:

– ограничаване сферата на държавната собственост при осъществяване на стопанска дейност и съответно разширяване сферата на кооперативната, акционерната и частната собственост;
– максимално съкращаване на бюджетните разходи;
– провеждане на политика на задържане на доходите на населението;
– силно съкращаване на инвестиционната активност;
– провеждане политика на „скъпи пари“;
– стимулиране на износа, разумно ограничаване на вноса;
– либерализиране на ценообразуването;
– запазване или умерено съкращаване на личното и колективното потребление;
– осъществяване на антиинфлационна политика;
– осигуряване на социална защита на гражданите в процеса на икономическата реформа.

По собствеността и стопанисването

1. Правителството да подготви проекти на закон за собствеността, закон за земята и земеползването, закон за арендата и закон за кооперациите, които след обществено обсъждане да внесе в Народното събрание не по-късно от края на юни 1990 година.

Правителството предприема и вече осъществява мерки за раздържавяване на част от държавната собственост и поощряване на кооперативната, акционерната и частната собственост:

а) Министерството на икономиката и планирането и Министерството на финансите до края на май 1990 г. да внесат в Министерския съвет предложение за реорганизиране на високорентабилни държавни фирми в акционерни дружества, по възможност и с чуждестранно участие. Това да стане въз основа на задълбочени проучвания за целесъобразността на реорганизацията и след допитване до трудовите колективи;

б) Министерството на икономиката и планирането и Министерството на финансите, след консултации с управителните съвети на фирмите и трудовите колективи до края на май 1990 г. да представят в Министерския съвет предложения за продаване изцяло или частично на някои държавни стопански единици от промишлеността, строителството, автомобилния и водния транспорт, търговията, общественото хранене, услугите и туризма, на кооперации и на частни фирми, в т.ч. и на чуждестранни фирми. Министерският съвет ще обяви обектите за продажба до края на юли. Продажбата да стане чрез публични търгове;

в) дава се право на управителните съвети на държавните и общинските фирми и други държавни стопански организации по своя преценка да продават на кооперации и на частни фирми отделни машини, съоръжения, транспортни средства, сгради и други основни средства. Продажбата да става чрез публични търгове;

г) одържавените навремето предприятия да се върнат на кооперациите до юни 1990 година. За целта Министерството на икономиката и планирането, Министерството на финансите, Централният кооперативен съюз и Централният съвет на Трудово-производителните кооперации да внесат предложение в Министерския съвет до края на април 1990 година;

д) към Министерския съвет се създава комисия, която да разработи и предложи до края на април 1990 г. цялостен механизъм за раздържавяване на част от държавната собственост. При разработването на този механизъм широко да се използва световният опит и да се проведат консултации с обществеността.

2. Министерството на финансите съвместно с Централния кооперативен съюз до края на март 1990 г. да внесат предложение в Министерския съвет за реда на възстановяване на всестранните кооперации в селата и другите населени места и връщане на имуществото им

3. Кооперациите да организират своята дейност и разпределят доходите си въз основа на своите устави и закона за кооперациите. За целта предлага на Народното събрание да внесе изменения в чл. 14 на Указ № 56.

4. Препоръчва се на Българската народна банка и на търговските банки да подпомагат фирмите при емисията и обслужването на трудовите акции по реда на Указ № 56 и Правилника за неговото прилагане. При внасяне на уточнения в данъчната система да се предвиди освобождаване от облагане доходите на гражданите от дивиденти по трудови акции за първите 5 години.

5. Препоръчва на фирмите и на другите стопански организации да предоставят под аренда отделни машини, съоръжения, сгради, транспортни средства, отделни цехове, малки и средни предприятия, губещи или нискорентабилни поделения или части от тях, временно замразени инвестиционни обекти, които могат да се използват за организиране производството на стоки и услуги, всякакви търговски обекти, заведения за обществено хранене, хотели, ателиета за услуги и други подобни на трудови колективи, на кооперации, на фирми на граждани или отделни граждани, в т.ч. на чуждестранни юридически и физически лица. Предоставянето под аренда да се извършва по реда, утвърден с Указ № 56 и Правилника за неговото прилагане.

За целта:

а) Министерството на финансите при определяне на дотациите за 1990 г. за губещи и нискорентабилни фирми или техните поделения, по своя преценка да направи налагащите се намаления, когато прецени, че съответните фирми имат обекти, които могат да се предоставят под аренда;

б) печалбата на фирмите, получена от арендни вноски, да се облага с 20 пункта по-ниско от нормалната данъчна ставка;

в) до края на април 1990 г. фирмите да представят в Министерството на финансите информация за обектите и общата стойност на основните средства, които предвиждат да предоставят под аренда през 1990 г., а до края на май т.г. Министерският съвет ще публикува списък на държавни стопански обекти, които се предлагат за предоставяне под аренда.

6. Правителството препоръчва на Народното събрание да направи изменения в Указ № 56, с които да се премахнат ограниченията за броя на наеманите работници в частни фирми.

Създаване на по-благоприятни икономически и други условия за развитие на селското стопанство

1. С подготвяния нов закон за земята и земеползването ще се осъществи демократична аграрна реформа. Тя ще се изрази в предоставяне възможност за съществуване на всички форми на собственост и стопанисване и дистанциране на държавата от пряка административна намеса в селскостопанската дейност. Министерството на земеделието и хранителната промишленост да представи проектозакона до 15 март 1990 г., който преди приемането му в Народното събрание да се публикува за обсъждане от обществеността.

2. С Постановление № 15 на Министерския съвет от 19 февруари 1990 г. са приети конк-

ретни мерки за насърчаване на индивидуалната и частната инициатива в селското стопанство. Създават се подходящи условия за предоставяне на земя и други средства за производство в безсрочна аренда без ограничаване на размера и с право за наследяване.

Създава се акционерна банка за земеделски кредит.

Предоставят се права на частните земеделски стопани сами да избират начина на реализация на произведената от тях селскостопанска продукция, а също и да закупуват по действуващия курс 20 на сто от реализираната валута при износ на произведена от тях продукция.

2. Премахват се, считано от началото на 1990 г., държавните поръчки за селскостопанска продукция.

Възлага се на министерствата на икономиката и планирането, на финансите, на земеделието и хранителната промишленост и на външноикономическите връзки до 20 март т.г. да предложат в Министерския съвет мерки за предотвратяване на евентуални неблагоприятни последствия от премахването на държавните поръчки за вътрешния пазар и износа.

3. Държавата определя изкупни цени за реколта 1990 г. само за зърно, мляко и месо. Цените на всички останали продукти се договарят между производители, потребители и изкупвателни организации и по веригата ще влияят върху продажните цени на дребно. В случаите, когато съответната цена на дребно се определя от държавата, разликата ще се покрива от бюджета по ред, определен от Министерството на финансите. В останалите случаи тя ще се поема от потребителите.

За някои селскостопански продукти по списък, утвърден от Министерския съвет, се определят минимални (защитни) изкупни цени. Разликата между фактическата и минималната изкупна цена се покрива от бюджета.

4. Печалбата на кооперативните и държавните земеделски стопанства се облага с данък в размер на 10 на сто, а доходът на частните земеделски стопани и на арендаторите – по чл.13 от Закона за данъка върху общия доход.

5. Освобождават се от данък върху общия доход частните земеделски стопани и акордантите за доходите, получени от продажба на селскостопанска продукция на ТКЗС и кооперации.

6. Лихвата по кредити в национална валута, предоставяни на държавни и кооперативни земеделски стопанства се определя на 2,5 на сто. Разликата до нормалния лихвен процент се покрива от бюджета. Лихвата по кредити в конвертируема валута се определя по пазарен курс.

7. Държавните и кооперативни земеделски стопанства имат право при износ на непреработена селскостопанска продукция, по договор с външнотърговска или друга организация, да закупят по действуващия курс 20 на сто от реализираната валута.

8. Считано от 1 януари 1990 г. се въвежда доброволно застраховане на земеделските култури и селскостопанските животни в частните земеделски стопанства. Министерството на финансите до 30 април т.г. да внесе в Министерския съвет предложение за изменения в системата за застраховане в селското стопанство, което да обхваща всички видове селскостопански предприятия.

9. Министерството на земеделието и хранителната промишленост, Министерството на народното здраве и социалните грижи и Министерството на народната просвета до края на април 1990 г. да внесат предложение в Министерския съвет за незабавни социални мероприятия в селата през 1990 година.

Ценова политика

1. С утвърдените от Министерския съвет списъци на стоките и услугите, чиито цени се определят и регистрират от различните държавни органи, делът на стоките и услугите с договорно (пазарно) установявани цени нараства от около 12 на сто през 1989 г. на около 40 на сто от цялата стокова продукция през 1990 година. Установеният с тези списъци ред на ценообразуване влиза в сила от 1 юли т.г., а за селскостопанските стоки – от 1 април 1990 година.

2. Въвежда се свободно образуване на цените на дребно в зависимост от търсенето и предлагането за луксозни и деликатесни стоки, за по-голямата част от вносните стоки, които не са от първа необходимост, и някои битови услуги по списъци, утвърдени от Министерския съвет от 1 юни 1990 година.

3. Въвежда се от 1 май 1990 г. аукционна продажба на стоки, които не са от първа необходимост – някои марки моторни превозни средства, аудиовизуална техника, сложна битова техни-

ка, включително стоки, отнети от митниците в полза на държавата. Списъкът на тези стоки се утвърждава от Министерския съвет.

4. За създаване на съответната организация по реда на продажба и определянето на цените по т. 2 и 3 Министерството на търговията и услугите и Комитетът по цените да издадат съответна наредба.

5. Материалните ресурси, машини и съоръжения се осигуряват на договорна основа между производители, доставчици и потребители, като се отчитат традиционните стопански връзки, структурните и технологичните изменения по регламентирани или свободни цени според разпоредбата на т. 1.

Фирмите производители или организациите за търговия със средства за производство, чиито цени се определят от съответните държавни органи, могат да продават през 1990 г. чрез пряко договаряне или на стокови борси на свободни цени до 20 на сто от материалните ресурси, които предоставят за производствено потребление в страната. Тази квота ще се увеличи значително през 1991 година. В срок до 12 март 1990 г. Министерството на икономиката и планирането съгласувано със заинтересованите министерства, да издаде съответните указания за реда на продажбите.

Поради сериозните валутни затруднения на страната и острата дефицитност на вносни суровини и материали, тяхното разпределение по потребители временно през 1990 г. ще се извършва от централните държавни органи чрез пласментно-снабдителните организации.

6. Комисионните за външнотърговска дейност се определят по договаряне с фирмата износител или вносител.

7. Търговските отстъпки и надценки за стоки и услуги се определят, както следва:

– по договаряне, когато цените на стоките и услугите се определят свободно;

– за останалите стоки и услуги се договарят в рамките на пределните нормативи за търговски отстъпки и надценки, утвърдени от държавните органи.

8. За предоставени на пазара допълнителни количества спрямо предходната година дефицитни стоки и услуги за населението съгласно списък, утвърден от Министерския съвет, чиито цени се установяват от държавните органи, се изплащат надбавки към цените на дребно за сметка на държавния бюджет. Постъпленията от такива надбавки се освобождават от данък върху печалбата.

Министерството на финансите, Министерството на търговията и услугите и Комитетът по цените да представят в Министерския съвет списъка на тези стоки и размера на надценките до 15 март т.г.

9. От 1 март 1990 г. се въвежда свободно договаряне на цените между потребителите и строителните организации за изграждане на луксозни жилища.

10. Въвежда се от 1 април 1990 г. свободен режим за продажба на жилища, предмети за дълготрайна употреба, средства за производство и парцели за строеж. Измененията на съответните нормативни актове да се извършат от Министерския съвет в рамките на неговите компетенции или се предлагат със съответни проектозакони за сесията на Народното събрание на 5 март 1990 година.

11. Повишават се от 1 април цените на дребно на субсидираните детско-юношески стоки. От същата дата се преустановява субсидията на производителите. Родителите получават пълна компенсация чрез увеличаване на месечните размери на детските надбавки за едно дете диференцирано по възрастови групи. Министерството на търговията и услугите и Министерството на финансите да внесат предложение в Министерския съвет до 20 март т.г.

12. С цел да се противодействува на злоупотребата на фирмите с монополно положение при ценообразуването, да се въведе силно прогресивен данък върху свръхпечалбата, при който облагането на печалбата да достига до 80-90 на сто. Предложение за такъв данък ще се внесе в Народното събрание заедно с пакета от закона за цялостна икономическа реформа.

Бюджетна политика

Правителството ще действува в няколко направления с цел да се подпомогне стабилизирането на националните финансови баланси, а също и финансовото положение на фирмите:

1. Възприема се твърда политика на **ограничаване на бюджетните разходи**. С предложения на Народното събрание бюджет за 1990 г. се намаляват бюджетните дотации за губещи, ниско рентабилни и други производства и дейности; финансираните от бюджета капитални вложения; разходите за издръжка на управленския апарат; разходите за издръжка на посолства, търговски представителства и други задгранични служби; разходите за отбрана и национална сигурност. Прекратява се бюджетното финансиране на политически партии и обществени организации, преустановява се финансирането на строителството на всякакви представителни обекти и парадно-представителни мероприятия. Общият размер на бюджетните разходи за 1990 г. се намалява значително спрямо очакваното за 1989 година. Това намаление обаче не засяга разходите за образование, здравеопазване и други социални цели.

2. Правителството започва **цялостна технико-икономическа и социално-икономическа оценка** на състоянието и перспективите на губещите и нискорентабилни фирми, получаващи по-големи бюджетни дотации, а също и на тези, които произвеждат нискокачествена или нетърсена продукция. При извършването на тези анализи ще се привличат наши специалисти извън системата на съответните фирми, а също и реномирани чуждестранни консултантски фирми.

След обсъждане на заключенията на експертните комисии с трудовите колективи на съответните фирми или поделения ще се набелязват конкретни мерки за тяхното стабилизиране, а ако това се окаже невъзможно, през 1990 г. и следващите години ще се пристъпи към цялостното им реорганизиране или закриване, предоставяне под аренда, трансформиране в акционерни дружества или продаване на трудови колективи, кооперации и частни фирми, в т.ч. и на чуждестранни юридически и физически лица.

3. Предвижда се нарастване на постъпленията в държавния бюджет чрез поредица от финансови мерки и засилване на данъчния контрол върху всички юридически и физически лица. Поподробна разработка на тези мерки се съдържа в проектобюджета за 1990 година.

4. Правителството ще провежда политика на **повишаване ефективността на данъчната система**. През 1990 г. ще действуват сегашните данъци, включително и отчисленията за народните съвети. Забранява се отнемането на амортизационни отчисления от фирмите и от другите стопански организации.

5. През 1990 г. ще се проведе еднократно облагане със стъпаловиден данък на недвижимото имущество на гражданите над определен минимум на член от домакинството, притежавано към 31 декември 1989 година. Министерският съвет ще подготви съответен проектозакон.

6. Въвежда се временно, начиная от 1990 г., данък върху управленските разходи на фирмите в размер на 10 на сто, който се изплаща за сметка на управленските разходи. Министерският съвет ще внесе своевременно проектозакон в Народното събрание.

7. През 1990 г. ще се въведе **прогресивно данъчно облагане на личните доходи** на гражданите. Подготовката на проектозакона е в напреднала фаза. В законопроекта между другото се предвижда повишаване на необлагаемия минимум, намаляване процента на облагане на ниските доходи, запазване процента на облагане на средните доходи и чувствително увеличаване облагането на високите доходи, без обаче да се подтиска стимулът за тяхното законосъобразно увеличаване.

8. Предвижда се засилване на **стимулиращите функции на данъците**. През 1990 г. ще се предоставят редица данъчни облекчения за стимулиране производството на стоки за вътрешния пазар и за износ, включително и до пълно освобождаване от данък върху печалбата, получена от допълнително производство на стоки и услуги за населението или от допълнителен износ срещу конвертируема валута. Облекченията се прилагат за всички фирми и стопански организации, които формират печалба, независимо от формата на собственост.

Данъчни облекчения ще се предоставят и на фирмите, чийто предмет на дейност е производството на средства за производство, когато разширяват производството на стоки и услуги за населението.

На фирмите – производители, които изнасят машини и съоръжения срещу внос на стоки за народно потребление, се преотстъпва 50 на сто от данъка върху оборота (акцизите) или митата за внесените стоки. Стимулите се прилагат и за стоките за потребление, произведени у нас с внесени суровини и материали срещу износ на машини и съоръжения. Когато внесените ресурси се предоставят на друга фирма за производство на стоки за населението, преотстъпеният данък от реа-

лизацията на тези стоки се разпределя на договорна основа.

За производства и дейности по списък, утвърден от Министерския съвет, капиталните вложения за реконструкция и модернизация се правят от печалбата преди облагането ѝ с данък. Министерството на икономиката и планирането и Министерството на финансите да внесат предложение в Министерския съвет до 15 март т.г.

Подробна разработка за различните видове данъчни облекчения се съдържа в проектобюджета за 1990 година.

9. Предвижда се облагаемата печалба на фирмите и другите стопански организации да се намалява с извършени през годината разходи, финансирани със собствени средства за изграждане на пречиствателни съоръжения.

10. Правителството взема мерки още в началото на 1990 г. за подобряване на **данъчната дисциплина, която през последните години непрекъснато се влошава**.

11. През 1990 г. се въвежда практиката на ускорена амортизация. За стимулиране на технологичното обновяване фирмите могат да увеличават до 50 на сто амортизационните отчисления за възстановяване на активните производствени фондове за дейности и производства, определени по списък от Министерския съвет.

12. Правителството вече подготвя и своевременно ще предостави проект за рационализиране на застрахователното дело с отчитане практиката на високоразвитите страни.

Банковата система и парично-кредитна политика

Правителството счита, че трябва да се стабилизира банковата система и да се усъвършенствува парично-кредитната политика. За целта:

1. През 1990 г. ще се приключи с изграждането на банковата система на две равнища – Българската народна банка и търговски банки. Предлага се да се обсъди въпросът за привеждане на Българската народна банка на пряко подчинение към Народното събрание с всичко, произтичащо от това.

Засега броят на универсалните акционерни търговски банки не следва да превишава 10-15, като всяка от тях по своя преценка си създава клонове в провинцията и се конкурира с другите банки. Освен това още от началото на 1990 г. банките трябва да станат **равностойни партньори на фирмите**, като се освободят от изпълнението на държавни контролни функции. Банките нямат право да се намесват в работата на фирмите, когато те се разпореждат със собствените си средства.

Фирмите сами ще избират обслужваща и кредитираща банка.

Очевидно цялата материя по банковата система трябва да намери трайна правна уредба. Правителството ще подготви законопроект за банките, като част от пакета закони за икономическата реформа.

2. Предвижда се повишаване ролята на **лихвената политика**. При сегашната икономическа ситуация е необходимо да се оскъпи кредитът. С оглед на това от 1 април 1990 г. основният лихвен процент се повишава от 4,5 на сто на 8 на сто. Добавките към основния лихвен процент се определят съобразно пазарните условия. Като се държи сметка за инфлацията, нормалният лихвен процент може да достигне и 12–13 на сто. Препоръчва се на Българската народна банка до 20 март т.г. да установи основния лихвен процент за 1990 г. и реда за неговото изменение, а също и да внесе предложение в Министерския съвет за други налагащи се изменения в лихвените тарифи по кредитите за стопанска дейност за текущата година.

По изключение за вътрешната търговия и някои други дейности по списък, утвърден от Министерския съвет, може да се прилага и по-ниска лихва за кредити за оборотни средства. В тези случаи разликата до нормалния лихвен процент се приспада от данъка върху печалбата, който банките плащат. Министерствата на финансите, на икономиката и планирането и на търговията и услугите да предложат списък в Министерския съвет до 15 март т.г.

Като временна антиинфлационна мярка до края на 1990 г. се запазва сегашната лихва за депозитите на стопанските организации, независимо от повишаването на лихвата за кредитите.

3. Българската народна банка да внесе до 20 март т.г. предложение в Министерския съвет за налагащи се назабавни изменения в лихвите по кредити и депозити на населението. С новите лихви за депозити да се насърчават средносрочните и дългосрочните влогове. За целта да се уста-

нови лихва за средносрочни влогове до 5 години 6 на сто, съответно диференцирана за по-малки и по-големи срокове.

Предложението да съдържа и нови по-високи лихви за ползвани от населението кредити. Кредитите за жилища на населението да се отпускат при по-ниска лихва в сравнение с другите кредити, ползвани от гражданите, и да се поставят в зависимост от срока на погасяване. Разликата до нормалния лихвен процент се покрива от бюджета.

Правителството подготвя цялостна реформа на лихвите за кредити и депозити на стопанските организации и на гражданите, като се ползва опитът на европейските страни. Още сега може да се заяви, че в резултат на такава реформа чувствително ще нарасне средното равнище на лихвите за депозити и за кредити.

4. Преустановява се бюджетното финансиране на капитални вложения в материалното производство и се заменя там, където е целесъобразно, с държавно кредитиране в ограничени размери.

5. Препоръчва се на Българската народна банка да намали за 1990 г. размера на кредитния ресурс в сравнение с 1989 година.

Препоръчва се при предоставяне на кредити за капитални вложения през 1990 г. да се изисква участие на заемополучателя поне с 40 на сто.

6. Препоръчва се на банките от 1 юни 1990 г. да преустановят отсрочването и разсрочването на погашенията на кредити за кредитиране нискорентабилни производства и отпускането на нови кредити.

Считано от 1 март 1990 г. задължителните отчисления на фирмите за финансово-кредитната система, за застраховки, данъци, такси, лихви и други се правят само от действително реализираната печалба на фирмите.

7. До 30 април 1990 г. съвместно със Сдружението на частните предприемачи при участието на Българската народна банка и търговските банки да се подготви програма за създаване на смесени (държавно-частни и държавно-кооперативни) фирми на базата на държавни, кооперативни, банкови и привлечени чуждестранни капитали.

8. Банковите кредити, отпуснати след 1 януари 1990 г. за изграждане на малки мощности за производство на стоки и услуги за населението и на суровини за тях със сметна стойност до 3 млн. лв., се погасяват от печалбата преди облагането, както и от данъка върху оборота (акциза), реализиран от тях през първите две години от погасителния срок.

9. През 1990 г. се засилват **стимулиращите функции на кредита и лихвата** за производството на потребителски стоки за вътрешния пазар и за износ в конвертируема валута. Това ще се постигне чрез изплащане на лихвите и на погашенията от печалбата преди облагането ѝ с данък, чрез пълно освобождаване от данък на инвестираната част от печалбата, чрез определяне на по-ниски лихви при отпускане на банкови кредити, като разликите до нормалната лихва се покриват от бюджета и т.н. За всяка от тези групи облекчения Министерството на финансите и Българската народна банка ще представят в Министерския съвет списъци до 20 март 1990 г., които ще бъдат утвърдени до края на същия месец.

10. Предлага се от 1990 г. да се въведе практика максималните размери на паричното обръщение, на вътрешния и външния дълг, да се определят от Народното събрание.

Инвестиционна дейност и преструктуриране

1. До края на март 1990 г. държавна комисия, назначена от председателя на Министерския съвет, ще извърши преглед на фронта на капиталното строителство с цел:

а) прекратяване на бюджетното финансиране през 1990 г. на капитални вложения за материалното производство;

б) привеждане на строителната програма в съответствие с реалните строителни мощности и ресурсните възможности, осигурени с договори;

в) спиране или замразяване изграждането на неефективни обекти, изграждани с бюджетни средства.

2. За провеждане на структурната политика и за технологично обновяване на определени производства и дейности – високотехнологични приоритетни производства, производство на дефицитни потребителски стоки и на продукция за износ в конвертируема валута, жилищностроi-

телни фирми и др. – по списък, утвърден от Министерския съвет, ще се разрешава погашенията и лихвите по инвестиционни кредити да се плащат от печалбата преди облагането ѝ с данък.

По заплащането на труда

1. С оглед да не се допусне още по-голямо и неоправдано при сегашната икономическа обстановка изпреварване на платежоспособното търсене пред предлагането на стоки, услуги и жилища, запазва се действуващият ред за държавно регулиране на фонд „Работна заплата“ чрез данък върху прираста на неговата маса. Премахва се изискването за изпреварващо нарастване на обществената производителност на труда спрямо прираста на фонд „Работна заплата“ с минимум три пункта.

2. Във фирмите и поделенията, които получават дотации от бюджета, държавата ще продължава да упражнява непосредствен контрол върху фонд „Работна заплата“ и нарастването на средната работна заплата.

3. През 1990 г. фирмите – производителки на стоки, услуги и жилища за населението, на суровини и материали за тях, а също и на резервни части за битова техника, се освобождават изцяло от данък върху работната заплата, съответствуваща на прираста на продукцията в натурално изражение спрямо 1989 година. Това облекчение по същата схема се предлага и за стоките, изнасяни срещу конвертируема валута.

4. Засилва се контролът върху нарастването на средствата за работна заплата като се вземат мерки за:

– ограничаване на източниците за необосновано нарастване на работната заплата под формата на различни плащания, които не са свързани с резултатите от влагания труд;

– намаляване на средствата за работна заплата за 1990 г. в министерствата, ведомствата, народните съвети и други бюджетни учреждения, а също и за административния персонал в сферата на нематериалното производство, средно с около 25 на сто, като увеличението на средната работна заплата ще се осигурява изцяло за сметка на усъвършенствуване на организацията на труда и управлението.

По външноикономическата дейност и стабилизирането на валутните баланси

1. През 1990 г. се пристъпва към преструктуриране на външноикономическия ни обмен по направления, като се увеличава делът на развитите капиталистически държави. Нашите производители ще бъдат изложени по-пряко на натиска на високо взискателния световен пазар и ще бъдат принуждавани да рационализират производството, за да оцелеят. Тази преориентация е наложителна и с оглед на обслужването на дълга в конвертируема валута.

2. Правителството ще провежда политика на предоставяне на **еднакви възможности за излизане на световния пазар** на всички субекти на стопанска дейност, независимо от формата на собственост и стопанисване, при стриктно спазване на изискванията за лоялна конкуренция.

3. Фирмите продават на банките половината от реализираните валутни постъпления, а останалата част ползват по своя преценка за развитие на стопанската си дейност или за продажба на банките и на валутния търг по пазарен курс.

За ограничен кръг фирми с експортна ориентация Министерският съвет през 1990 г. определя диференциран норматив или размера на валутата, която продават на банката, а за други – правото на покупка на валута. Списъкът на тези фирми ще се утвърди до 12 март тази година.

4. Правителството ще провежда политика на реален единен валутен курс на лева спрямо конвертируемите валути. С оглед на това:

– от 1 април 1990 г. се въвежда единен курс – 3,50 лв. за 1 щатски долар. По този курс се правят всички външноикономически разчети, установяването на левовата равностойност на вноса и износа, уреждат се взаимоотношенията с чуждестранните инвеститори, а също продажбата на полагащата се валута на гражданите при пътуване в чужбина. Този курс ще се прилага като ценообразуващ фактор – както чрез себестойността на стоките, така и чрез сметната стойност на инвестиционните обекти. Същият курс се прилага от банките при продажба на валута за нуждите на здравеопазването и другите отрасли на социалната сфера, както и за дейности в материалното про-

изводство, определени по списък, утвърден от Министерския съвет;

– всички останали стопански и други организации купуват и продават конвертируема валута на валутния търг и банките по пазарен курс. Левовата равностойност на разходите за закупената по този начин валута се калкулират в себестойността на продукцията и в сметната стойност на инвестиционните обекти по официалния единен курс;

– гражданите купуват и продават конвертируема валута в банките по пазарен курс, образуван въз основа на курса на валутния търг.

5. От началото на 1991 г. се въвежда нов валутен режим, при който износителите продават на Българска външнотърговска банка придобитата валута по пазарен курс. Всички стопански организации ще могат да купуват необходимата им валута за внос за производствени цели също по пазарен курс. Този преход ще се съчетава с постепенно, съобразно валутните възможности на страната, либерализиране на вноса и прилагане на съвременна система на мита.

6. Създава се от 1 юни 1990 г. валутен фонд към Българската външнотърговска банка:

– за краткосрочни безлихвени заеми за организиране производството на продукция за износ срещу конвертируема валута при висока валутна възвращаемост;

– за предоставяне на заеми (до 500 хил. долара) за изграждане на бързо възвращаеми високотехнологични обекти.

Българската външнотърговска банка до края на април т.г. да внесе в Министерския съвет проект за правилник за образуването и използването на този фонд.

7. Въвежда се **временен преференциален режим** за стопанската дейност на валутоносните фирми, а също и **стимулиране на антиимпортни производства**, с които се пести конвертируема валута. Министерството на външноикономическите връзки и Министерството на финансите да внесат предложение в Министерския съвет до 20 март 1990 година.

8. Компетентните държавни органи и банките предприемат необходимите мерки за разсрочване на погашенията за част от дълга в конвертируема валута, а също и за събиране на вземанията по предоставени държавни кредити. За мобилизиране на нашите активи в развиващите се страни се правят опити за капитализиране на вземанията, покупка на акции в тези страни, внос на потребителски стоки и други специфични сделки.

Активизира се работата по сключване на договори с водещи чуждестранни фирми за съвместно управление и организация на обекти и дейности с възможности за реализиране на постъпления в конвертируема валута.

9. През 1990 г. значително се намаляват разходите във валута за издръжка на задгранични мисии, търговски представителства и представителства на фирми. Съкращаването ще се постигне чрез намаляване броя на мисиите и представителствата и разработването на мерки за намаляване на апарата чрез подобряване организацията на дейността му.

Министерството на финансите, Министерството на външните работи и Министерството на външноикономическите връзки да внесат предложение в Министерския съвет до края на март тази година.

10. Осъществяват се поредица от контакти с основни международни търговски и валутно-финансови организации: Международният валутен фонд, Международната банка за реконструкция и развитие, Европейската икономическа общност, ГАТТ, Европейската банка за развитие, Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, с цел присъединяване на България към тези организации.

11. Компетентните държавни органи участвуват активно в разработването на новите механизми в системата на Съвета за икономическа взаимопомощ.

Изграждане на организационната инфраструктура на пазара

1. Правителството пристъпва към изграждането на организационна инфраструктура на пазарно стопанство:

– създаване на стокови борси за покупко-продажба на суровини и материали, които ще работят при пазарно формиращи се цени и известно регулиращо въздействие на държавата на началния етап;

– подготовка за създаване на Софийска фондова борса, с което ще се сложи началото на

свободно обръщение на ценни книжа и функциониране на реален икономически механизъм за преливане на капитали между отраслите и сферите на дейност;

– създаване на пазар за конвертируема валута с участието на банките и фирмите при свободно пазарно формиране на валутния курс. Пазарният курс не се прилага за регламентирани от държавата продажби и покупки на валута (за продаваната или купувана валута по установен от държавата норматив, за кредити от валутния фонд към Българската външнотърговска банка).

– подготовка на условия за създаване пазар на работна сила чрез изграждане на трудови борси, ликвидиране режима на жителство, организиране на разгърната мрежа от трудови бюра и други.

2. Проектите за изграждане на съответните пазарни институции да бъдат подготвени от Министерството на финансите, Министерството на икономиката и планирането, Комитета по труда и социалното осигуряване, Българската народна банка и Българската външнотърговска банка и внесени в Министерския съвет до 30 април 1990 година.

Антиинфлационна политика

Предлаганата социално-икономическа програма съдържа комплекс от антиинфлационни мерки, насочени към стимулиране производството на стоки и услуги за населението и към ограничаване на излишната парична маса чрез:

1. Чувствително съкращаване на бюджетните разходи.

2. Държавно регулиране с данък прираста на фонд „Работна заплата“ на фирмите и другите стопански организации.

3. Въвеждане на по-добър ред и по-строг държавен и обществен контрол върху доходите на населението – пенсии, стипендии, помощи, доходи от частна стопанска дейност, заеми и други.

4. Въвеждане на прогресивно данъчно облагане на доходите на гражданите.

5. Еднократно облагане на недвижимото имущество на гражданите над определен размер.

6. Значително повишаване на лихвения процент за кредити, ползвани от фирмите и другите стопански организации.

7. Мобилизиране на свободни парични средства на гражданите и стопанските организации чрез емисия на акции и облигации, а също и чрез въвеждане на срочни влогове на гражданите с по-висок лихвен процент. Обсъжда се целесъобразността от въвеждането на прогресивно данъчно облагане на доходите на граждани от лихви над определен висок размер.

8. Разширяване обхвата на платените услуги, както и на услугите, чиито цени подлежат на договаряне.

9. Разширяване разпродажбата на държавни и ведомствени жилища.

10. Продажба на техника, сгради, транспортни средства, земя и други средства за производство на всички желаещи граждани, осъществяващи стопанска дейност в частни фирми и земеделски стопанства, под аренда, по реда на Правилника за индивидуална и колективна трудова дейност и т.н.

За случаите, когато липсва нормативна уредба или съществуващата се нуждае от осъвременяване, новите нормативни актове ще бъдат приети до края на юни 1990 година.

Държавно ръководство на стопанската дейност

1. В съответствие с политиката за преодоляване на икономическата криза и преминаване към социално пазарно стопанство до тук са посочени основните мерки на държавното икономическо регулиране през 1990 година. С оглед на това, държавният план за 1990 г. е разработен като вътрешен документ на правителството за формиране на неговата икономическа политика и изработване на средства за държавно икономическо регулиране на стопанската дейност. Този план няма адресен характер, не следва да се приема от Народното събрание и да се превръща в закон.

Центърът на текущото планиране се пренася във фирмите и другите стопански организации.

2. С оглед на адекватното статистическо обслужване на прехода към пазарна икономика, Министерството на икономиката и планирането и Централното статистическо управление до края на м. април 1990 г. да внесат в Министерския съвет проект на работна програма за подготовка на

преминаването към общоприетите международни стандарти за национално счетоводство.

3. Правителството приключва работата си по дерегулацията на стопанската дейност в съответствие с Декларацията, направена през Народното събрание на 8 февруари т.г. По предложение на централната комисия и комисиите към министерствата, ведомствата и народните съвети бяха отменени... нормативни акта и внесени... изменения в нормативната уредба на стопанската дейност. С това се постига значително опростяване на правната уредба и се създават условия за по-голяма самостоятелност и стопанска предприемчивост.

Наред с другите изменения, насочени към дерегулация на стопанската дейност, снемат се всички ограничения, наложени досега от държавните органи и банките върху фирмите и стопанските организации при използването на техните средства в българска и чуждестранна валута.

4. Правителството в близко време ще приеме нормативен акт, с който се определят ясно **функциите и компетенциите на държавните органи по стопанската дейност за 1990 година**. Определените функции не могат да бъдат превишавани от държавните органи в техните взаимоотношения с фирмите, банките и другите стопански организации. Този нормативен акт ще действува до приемането на съответния закон, който ще влезе в сила от началото на 1991 година.

5. Предлага се **Указ № 56 на Държавния съвет да се прилага и през 1990 година** с някои наложителни допълнения и уточнения за отстраняване на очевидни несъобразности – например за гарантиране статута на заводите, включени във фирми, и предотвратяване на пълното им обезправяване; отстраняване на допуснатия произвол спрямо кооперациите с чл. 14, премахване на съществуващите нецелесъобразни ограничения за частната стопанска дейност и т.н. На настоящата сесия на Народното събрание правителството внася проект за изменения и допълнения в Указ № 56.

Текущата година обаче ще бъде последната, през която икономиката се управлява с укази, постановления и правилници. До края на август т.г. в Народното събрание ще бъде внесен проектозакон за стопанската дейност, като част от пакета закони за радикалната икономическа реформа.

6. Възлага се на министерствата на икономиката и планирането и на финансите до 30 април 1990 г. да внесат в Министерския съвет предложение за провеждане на мерки за предотвратяване на злоупотреба с монополно положение през текущата година, в т.ч. и за целесъобразни разкрупнявания на фирми-монополисти.

6 [7]. Министерството на икономиката и планирането и Върховният държавен арбитраж до 15 март т.г. да предложат в Министерския съвет целесъобразни срочни мерки за осигуряване сключването на стопанските договори за производство на най-необходимите стоки за вътрешния пазар и за износа.

7 [8]. Правителството предлага на Народното събрание да утвърди изменения в Кодекса на труда, с които да се гарантират правата и социалния статут на стопанските ръководители във фирмите и другите стопански организации.

По социалната защита на гражданите в процеса на икономическата реформа

Икономическата реформа се прави за хората и поради това ще се вземат мерки за защита на техните интереси. Това ще се извършва в няколко направления:

1. Реорганизирането и закриването на отделни фирми или техни поделения и съкращаването на управленския персонал ще породят проблеми със заетостта на работната сила. Първите грижи за трудоустрояване ще полагат самите фирми. Когато това не е възможно, **грижите ще се поемат от държавата** като се организира и финансира пренасочването, преквалификацията и социалното подпомагане на тези хора за определен период от време. Предвижда се за целите на преквалификацията на освобождавания персонал да се използва широко системата на П[рофесионални] У[чебни] Ц[ентрове] и други заведения от този род. По този въпрос Министерският съвет прие специално Постановление № 57 в края на миналата година. С проектобюджета за 1990 г. се осигуряват необходимите за това средства във фонд „Професионална квалификация и пренасочване“. При необходимост с решение на Народното събрание в този фонд могат да правят вноски и фирмите.

Правителството счита, че част от средствата по този фонд могат да се използват и за създа-

ване на условия за разкриване на нови работни места, особено в сферата на търговията, услугите и малките предприятия, а също и за евентуално подпомагане на фирми, изправени пред опасността от закриване поради тежко финансово състояние.

Министерството на финансите и Комитетът по труда и социалното осигуряване да подготвят и след консултации със синдикалните организации да внесат до 10 април 1990 г. в Министерския съвет проектоправилник за реда за набиране и използване на средства за фонда. Правилникът ще бъде утвърден до края на април 1990 година.

2. За защита на интересите на населението срещу евентуално повишаване на цените до края на 1990 г. ще се въведе **индексиране на ниските заплати и пенсии**, с цел да не се допусне спадането им под съществуващото сега равнище на тяхната покупателна сила. Индексирането ще става шестмесечно.

Все в тази връзка в Централното статистическо управление започна подготовка за създаване на съвременна ценова статистическа отчетност и нейното редовно публикуване.

Правителството препоръча на Независимите български синдикати и на другите професионални и обществени организации по своя преценка да провеждат собствени наблюдения или да организират своя отчетност за движението на цените, която да се използва наред с информацията на държавната статистика при установяването на точните размери на компенсациите.

3. Ще се положат допълнителни **грижи за социалнослабите слоеве на населението**, които вярно ще понесат най-трудно прехода към пазарна икономика – стари и болни хора, инвалиди, млади и многодетни семейства и други.

4. Работи се усилено и в близките месеци ще бъде утвърден размерът на жизнения минимум общо за страната и диференцирано по групи от населението: млади семейства, семейства с деца (според броя на децата), пенсионери и др. Социалната политика в областта на доходите ще се провежда в съответствие с тези жизнени минимуми с оглед на тяхното достигане. Ще се осигури непрекъснато следене за измененията на издръжката на живота и на тази основа ще се прави актуализиране на жизнения минимум. За целта, както беше посочено по-горе, ще се организира подготовката и ежегодното публикуване на надеждна статистическа информация.

5. Ще бъде ускорена започнатата още през 1989 г. работа и до края на август 1990 г. ще бъдат завършени проектите за нормативни актове по **пенсионното, социалното и здравното осигуряване**, като част от пакета закони по икономическата реформа.

6. За защита на най-слабите социални слоеве от населението **в случай на нужда ще се приложат и други екстрени мерки**: предоставяне на специални купони за покупка на насъщни стоки на по-ниски цени; създаване на специална мрежа за безплатно или по-евтино хранене на граждани, които не работят; частично или пълно компенсиране на по-големите разходи за жилищен наем, отопление и други насъщни услуги; запазване съотношението между средната пенсия и средната работна заплата на равнището на 1990 г. и други. Част от разходите за такива екстрени мерки ще се поемат от фирмите, другите стопански организации и общинските народни съвети.

За целта Министерският съвет ще подготви до края на май специална програма, която ще може да се приложи в случай на необходимост, в зависимост от равнището на инфлацията и на безработицата.

Правна уредба на неотложните мерки

Част от посочените неотложни мерки вече намират правна уредба с предложените изменения в Кодекса на труда, в някои закони, в Указ № 56, в постановления на Министерския съвет, и други подзаконови актове.

За останалите неотложни мерки това ще бъде извършено в посочените срокове.

МИНИСТЪР: /п/ СТЕФАН СТОИЛОВ

ЦДА, ф. 117, оп. 45, а.е. 146, л. 111–142. Копие. Машинопис.

№ 110

ПРОТОКОЛ ОТ ЗАСЕДАНИЕ НА ДЕВЕТОТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ С ИЗКАЗВАНИЯ НА НАРОДНИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛИ ИВАН ИЛИЕВ И МИХАИЛ ГЕНОВСКИ ПО ПРОЕКТА ЗА ЗАКОН ЗА БЮДЖЕТА НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА 1990 Г.

София, 5 март 1990 г.

Д Е В Е Т О Н А Р О Д Н О С Ъ Б Р А Н И Е
Петнадесета сесия

ПЪРВО ЗАСЕДАНИЕ
Понеделник, 5 март 1990 г.
(Открито в 15 ч.)

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТАНКО ТОДОРОВ:

Уважаеми народни представители,

В залата присъствуват 340 народни представители, можем да започнем работа.

Откривам петнадесетата сесия на Народното събрание.

Предлагам на сегашната сесия да бъдат обсъдени следните въпроси:

1. Предложение за утвърждаване на укази за назначаване членове на Министерския съвет.
2. Предложение за утвърждаване 3 март за национален празник.
3. Законопроект за утвърждаване на колективните трудови спорове.
4. Законопроект за изменение на Кодекса на труда.
5. Законопроект за имената на българските граждани.
6. Законопроект за изменение и допълнение на Закона за собствеността на гражданите.
7. Законопроект за изменение на Закона за собствеността.
8. Законопроект за изменение и допълнение на Закона за териториално и селищно устройство.
9. Законопроект за изменение и допълнение на Закона за Народната милиция.
10. Законопроект за изменение и допълнение на Закона за изпълнение на наказанията.
11. Законопроект за бюджета на Народна република България за 1990 г.
12. Доклад от Парламентарната комисия за разглеждане и решаване на някои неотложни въпроси, свързани с допуснати деформации и нарушения на законността в държавата, обществения и стопанския живот.
13. Доклад на парламентарната комисия за статута на Комитета за телевизия и радио.
14. Декларация на Народното събрание във връзка с писмото на председателя на Скупщината на Социалистическа федеративна република Югославия.
15. Питане от народния представител Веселин Андреев по въпроса за екологията в гр. Средногорие.

Това са въпросите, които предлагам да обсъдим на тази сесия. Има ли друго мнение?

Думата има народният представител Кичка Станева.

[...]

Има думата председателят на Комисията за обществено-икономическо развитие Иван Илиев, за да направи съдоклад от името на Комисията за обществено-икономическо развитие и ръководствата на другите комисии по бюджета.

ИВАН ИЛИЕВ:

Уважаеми другарки и другари народни представители,

Настоящата сесия на Народното събрание трябва да обсъди и приеме законопроекта за бюджета на Народна република България за 1990 г. Бюджетът на страната синтезира в себе си финансовото състояние и пропорции, а чрез тях и общото състояние и всички останали пропорции в развитието на народното стопанство.

През последните години все по-ясно се очертаваха кризисните явления в развитието на икономиката. Тези тенденции с особена сила се изявиха през миналата година и от началото на настоящата година. Икономиката се намира в дълбока криза. През миналата година произведеният национален доход е по-малък от 1988 г. В края на 1989 г. външният ни дълг в конвертируема валута достигна 10 млрд. и 800 млн. долара, което далеч надхвърля допустимата критична граница. Разстроен и силно неравновесен и дефицитен е потребителският пазар. Държавният вътрешен дълг надхвърля 11 млрд. лв. Нараства инфлацията както на потребителския пазар, така и при продажбата на средства за производство и особено на машините и техните съставни части.

Намалява производството на продукцията в натура, особено през втората половина и главно в края на миналата и от началото на настоящата година. Не задоволява качеството на продукцията и е ниска ефективността на производството. Особено е тревожно положението в областта на инвестициите. В края на миналата година обемът на незавършеното строителство е с 40 на сто по-голям от годишния обем на капиталните вложения.

Дълбокото отчуждение от собствеността сега се изразява в непрекъснат спад и на без това ниската трудова, технологична и производствена дисциплина. В много предприятия се работи с непълен производствен ритъм, провеждат се стачки и митинги, предявяват се ултимативни искания. Само през последните два месеца бяха значително повишени заплатите на отделни професионални категории трудещи се, което не можеше да не се отрази върху държавния бюджет и върху задълбочаване на финансовите диспропорции.

Такава е в най-общи линии икономическата ситуация, при която е разработен законопроектът за бюджета на България през 1990 г. и е предложен за обсъждане и приемане от Народното събрание. Преди да изложа становищата на постоянните комисии по законопроекта за бюджета, накратко ще се спра върху вътрешния дълг на държавата. Този дълг ще нараства и ще оказва влияние и върху бюджетите на държавата през следващите години.

Законно възниква въпросът откъде се появи този дълг, след като до 1988 г. включително бюджетите на държавата приключваха с активно салдо. Появи се поради това, че строго се придържахме към догмата – социалистическият бюджет не може да бъде пасивен. На тази основа при недостиг на средства в бюджета правителството приемаше решения за кредитиране изграждането на крупни нискорентабилни обекти, които след това не можеха да върнат използуваните кредити. По същия начин се уреждаше и отпускането на държавни кредити на други страни. В резултат на това през втората половина на миналата година всички тези непогасявани кредити бяха оформени като държавен дълг, който ще се погасява през предстоящите десетилетия. По всяка вероятност до края на годината ще се наложи оформянето на допълнителен държавен дълг от няколко милиарда лева.

Постоянните комисии смятат, че още от тази година трябва да се сложи край на такъв подход към кредитиране на капиталните вложения за изграждане на нискорентабилни обекти. С икономическата реформа трябва да се създадат такива правила и норми, които да не допускат вмешателство на изпълнителната власт в дейността на банките. Изграждането на нискорентабилни обекти със средства от държавния бюджет е правилно да се извършва само с решение на Народното събрание. Така ще се предопределя и участието на държавния бюджет в преразпределителните процеси чрез дотации.

Постоянните комисии на Народното събрание имаха на разположение малко време, но успяха внимателно да анализират и дискутират предложения законопроект за бюджета в светлината на създадената икономическа и социална обстановка в страната. Трябва да отбележим, че правителството, започнало преди по-малко от месец работа, представя на нашето внимание за първи път след 1947 г. такъв разгърнат проект за бюджета на Народна република България за 1990 г., който подробно определя приходите и разходите на всички държавни и други институции и местни органи на властта.

Каква по-конкретна оценка би трябвало да се даде на проектобюджета за 1990 г.?

Преди всичко постоянните комисии подчертават, че проектобюджетът с цялата политика, която той носи в себе си, отговаря изцяло на направената декларация от председателя на правителството относно икономическата политика, която ще се следва през 1990 г. Бюджетната програма като цяло представлява макроикономически документ, с който държавата ще влияе с икономичес-

ки средства върху развитието на производството, обслужващата, духовната и социалната сфера.

Постоянните комисии поддържат приложения подход при разработването на бюджета, който намира израз в:

съкращаване на разходите за финансиране на капитални вложения в производствената сфера и особено за такива обекти, които не допринасят за повишаване на ефективността на икономиката;

намаляване на преразпределителните функции на бюджета чрез съкращаване на дотациите в материалното производство;

въвеждането на регресивно намаляващи нормативи на субсидиите, предоставени за отделни продукти или за цели производства;

премахване на субсидиите на всички политически и обществени организации;

съкращаване на разходите за строителство на представителни сгради и за провеждането на представителни мероприятия;

намаляване на разходите за държавното управление.

Подходът при съставянето на бюджета е правилен, но задълбочаването на икономическата криза увеличава трудностите, при които той бе формиран. През настоящата година произведеният национален доход ще бъде по-малък в сравнение с миналата година, а заедно с това някои разходи на бюджета, особено за подпомагане на селското стопанство и за увеличаване на заплатите в сферата на здравеопазването и образованието, значително ще се увеличат. И при това положение бюджетът се представя с дефицит под 1 млрд. лв., което е по-малко от миналогодишния дефицит, възлизащ, както съобщи министърът на финансите, на повече от 1,3 млрд. лв. Такова балансиране на проектобюджета за 1990 г. е станало възможно само в резултат на абсолютното и относителното намаляване на фонда за натрупване в използувания национален доход.

Намаляването на натрупването ще се отрази върху развитието не толкова през настоящата, колкото през следващите години. Но това може и да се избегне, ако решително се измени досегашната структура на натрупването, в която голям дял заемаше прирастът на оборотните фондове.

Намаляването на производството и трудностите със снабдяването със суровини и материали просто изискват изменение в структурата на натрупването. Бюджетната политика е насочена към решително намаляване дела на прираста на оборотни фондове. Тя трябва да бъде подпомогната и от кредитната политика, предвиждана в неотложните мерки на правителството, които ще бъдат разгледани на следващата сесия на Народното събрание. По такъв начин абсолютното и относителното намаляване на натрупването в използувания национален доход може да се превърне във фактор, ограничаващ развитието, във фактор, създаващ условия за ускоряване на това развитие. Зависи как ще се сложи структурата на това натрупване.

Разработването на законопроекта за бюджета за 1990 г. е извършено при действуващата досега система и ставки за данъците. Стопанската практика през изминалата година и досега показва, а и постоянните комисии са единодушни, че тази система и ставки ограничават фирмите и другите стопански организации в самофинансирането на собственото им разширено възпроизводство. Нещо повече, някои от тях не могат дори да погасяват вече ползуваните кредити от съответните банки. Но заедно с това постоянните комисии са единодушни, че при съществуващите условия на кризисно състояние на икономиката не е възможно масово да се намалят утвърдените ставки за данъците.

Наред с това постоянните комисии специално подчертават, че при подготовката на законопроекта за бюджета е изоставен забранителният принцип и е приложен стимулиращият принцип към производството. В бюджета е предвидено както намаляване на данъчните ставки, така и предоставянето на допълнителни субсидии и премии за увеличаване на производството на стоки за вътрешния пазар и на конкурентоспособни стоки за износ срещу свободно конвертируема валута, заплащана в брой.

В бюджета не е предвидено предоставянето на държавни кредити в конвертируема валута. Такива кредити могат да предоставят само фирмите и търговските банки, но за своя сметка и на собствена отговорност.

Чрез намаляване на субсидиите бюджетът ще упражнява икономически натиск за повишаване на ефективността на производството и за затваряне на неефективни предприятия, за даване-

то им под аренда и т.н. с оглед в бъдеще бюджетът да не се занимава с инжектирането на губещи предприятия.

В предложения законопроект за бюджета за 1990 г. средствата за издръжка на обслужващата, духовната и социалната сфера, в т.ч. и капиталните вложения не само, че не са намалени, но, обратно, те са увеличени. Това показва обрат в политиката на правителството независимо от тежкото кризисно състояние. Тези сфери са тясно свързани с човека и с неговото жизнено равнище и се финансират с предимство, а не по остатъчния принцип. Това не означава обаче, че те ще процъфтяват. През настоящата година ще се направи всичко възможно, за да се притъпи влиянието на кризисното състояние на икономиката върху развитието на тези сфери.

При обсъждането и приемането на законопроекта за бюджета на страната за настоящата година постоянните комисии предлагат на някои важни въпроси да се отдели по-особено внимание, като те изказват и своето становище по тях.

Кои са тези въпроси?

Първо, с проектобюджета е предвиден дефицит в размер на 957 млн. лв. Предлага се да се утвърди максимален размер на дефицита 1 млрд. лв.

Бюджетът е разработен при много неизвестни, свързани с външния дълг в свободно конвертируема валута, както и с икономическите ни отношения с нашите партньори в Съвета за икономическа взаимопомощ. С всяка от тези страни настоящите ни икономически отношения се отклоняват повече или по-малко от договореностите при координацията на петгодишните планове.

Освен това много са и неизвестните, свързани с нашето собствено икономическо развитие в тази сложна политическа обстановка. Всички изменения, които евентуално ще настъпят в сравнение с предвиденото, при съставянето на бюджета могат да окажат влияние не само върху разходите, които могат да бъдат управлявани, но и върху приходите на бюджета, които при възприетия подход трудно се поддават на управление.

Консултациите, които правителството започва по програмата за социално-икономическото развитие на народното стопанство, по концепцията за икономическата реформа и по неотложните мерки, които ще се осъществяват през настоящата година, също могат да доведат до известни, включително и немалки изменения, в годишната ни икономическа политика.

Като имат предвид всичко това, постоянните комисии предлагат на Народното събрание да утвърди максимално допустим дефицит в бюджета в края на годината в размер на 1200 млн. лв. Този дефицит е с над 100 млн. лв. по-малък от фактически допуснатия през 1989 г.

Така предлаганият максимален размер на дефицита дава право на правителството при извънредни условия да го достигне, без да влиза за отделни разрешения в Народното събрание, а и да може да бъде по-гъвкаво във вземането на конкретни икономически решения.

Второ, продължително време се обсъждат сред нашата общественост въпросите за увеличаване на възрастовата граница от 16 на 18 години за изплащане на детските надбавки; за предоставяне на безплатни лекарства на семейства с ниски доходи при домашно лечение, както и за намаляване на данъчното облагане на кооперациите.

Всички тези въпроси бяха обстойно дискутирани на заседанието на комисията. Ние предлагаме да се обсъдят въпросите и през тази година да започне изплащането на детските надбавки и на децата на възраст до 18 години, ако те продължават да учат. Смятаме за необходимо и целесъобразно и завишаване на минимума от 80 лв. на 120 лв. доход на член от семейството, при който се предоставят безплатни лекарства при домашно лечение. Първото ще изисква около 38 млн. лв., а второто около 25 млн. лв.

Постоянните комисии поддържат предложението данъчното облагане на печалбата от дейността на кооперациите да се намали от 25 на 20 на сто. Кооперациите работят при трудни условия; по-големи са разстоянията за превоза на потребителски стоки и намаляването на данъчното облагане на печалбата ще създаде възможности за модернизиране на материалната им база и за връщане на ползуваните кредити.

Трето, цялата наша общественост почти всекидневно е информирана от органите на Министерството на вътрешните работи за увеличаващата се престъпност, за изнасилванията на млади момичета, даже и на деца, за кражби на държавно, кооперативно, частно и лично имущество на гражданите, за запалвания и разрушавания на сгради, коли и т.н. Всичко това внася големи смуще-

ния и страх сред народа. То се отразява върху неговата психика, върху увереността му, че може спокойно да работи, да се движи, да оставя без страх своя дом по време на работа, да не се безпокои за децата, отиващи или връщащи се от училище, особено след настъпване на мрака. Развитието и увеличаването на тези отрицателни явления и процеси през последните месеци е в пълно противоречие с поетия курс за мирен преход към демократично общество, за изграждане на демократична и правова държава. Нещо повече, то пряко е насочено срещу този курс.

Като изхождат от интензивното развитие на посочените отрицателни явления и процеси, постоянните комисии предлагат на Народното събрание да се увеличат предоставените със законопроекта средства за издръжка на органите на МВР с 10 млн. лв., които да се използуват за засилване на дейността на криминалната и на стопанската милиция.

Комисиите предлагат да се изрази пълна подкрепа на милицията в борбата ѝ против отрицателните явления и процеси. (Ръкопляскания.) Нещо повече, милицията не бива да се смущава, а трябва да действува в съответствие със законите и да прилага тези закони, които са утвърдени от Народното събрание.

Ние апелираме към народа да оказва подкрепа и да подпомага милицията в борбата с престъпниците, крадците, изнудвачите и подобните на тях; с всички нарушители на законността и правовия ред. Много важно е през тази година да създадем условия за спокоен труд и живот, за мирно развитие на демократизацията на нашето общество.

Четвърто, комисиите смятат, че предложеното със законопроекта за бюджета за настоящата година намаляване на административно-управленския персонал в центъра, както и по области и общини, е все още незадоволително. Обявените 20 на сто съкращения не са приложени за всички и особено за някои централни органи на правителството.

Комисиите предлагат да се повиши процентът на съкращаване на разходите за работна заплата и издръжка на административно-управленския персонал на 40 на сто и да се предостави на органите и организациите в рамките на определения им фонд „Работна заплата“ сами да определят броя на заетите според тяхната подготовка и квалификация в съответствие със задачите, които ще изпълняват.

Пето, исканията за прекатегоризация в страната придобиват верижен характер и правителството правилно прие решение да разработи собствена програма, на основата на която да ги разглежда. Сега подобни искания се разрастват и по отношение затваряне на предприятия поради екологични съображения. В същото време не са затихнали и исканията за увеличаване на заплатите. На фона на всичко това трябва да се има предвид, че във връзка с развитието на инфлационните процеси ще се наложи и подпомагане на социално слабите слоеве, на семействата с ниски доходи.

Всички тези процеси са свързани с приходната и разходната част на бюджета, и то най-вече в процеса на неговата реализация.

Комисиите смятат, че правителството следва да организира разработването на отделни програми по всички тези въпроси и след тяхното обсъждане с учени и специалисти да ги внесе за разглеждане, а при необходимост и за приемане от Народното събрание.

Другарки и другари народни представители,

Това са съображенията и предложенията на постоянните комисии по внесения за обсъждане законопроект за бюджета на страната за 1990 г., който от името на комисиите предлагам да бъде приет с нашите предложения.

Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТАНКО ТОДОРОВ:

Уважаеми народни представители, искам да ви направя едно предложение, което не е от най-приятните – да приключим тази вечер с разисканията по бюджета, за да можем утре, някъде докъм 1-2 часа да приключим работата на сесията.

Ако сте съгласни сега да продължим разисканията, за да можем утре да привършим работата до обяд. (Оживление.)

Съгласни ли сте? Моля, които са съгласни, да гласуват, за да не кажете после, че не сме гласували.

Кои са против? Да гласуват кои са против, но явно е, че те са малцинство. То се вижда, другари. (Оживление.)

Има думата народният представител проф. Михаил Геновски, който се е записал. Другарите, които желаят да вземат думата, да ми изпратят бележки.

МИХАИЛ ГЕНОВСКИ:

Уважаеми другарки и другари народни представители,

Бъдещият парламент ще бъде постоянно работещ. Ние се опитваме отсега да прокараме пътека към постоянно работещия парламент. Горе-долу започваме с нощни заседания. Разбирам и умората ви. Затова ще споделя с вас неаргументирано или почти неаргументирано някои мисли, които възникнаха, когато имах на ръка бюджета. А аз го получих, когато влязох тук.

Искам да спра вниманието ви на една традиция, която съществува от Кромуел. Тя е, че когато в буржоазния парламент се разглежда бюджетът, тогава се провеждат генералните дебати върху политиката на правителството.

Намирам, че това трябва да важи за нас отсега нататък. И досега за голямо съжаление трябваше да важи. След доклада, който беше изнесен от името на Комисията за обществено-икономическо развитие и оскъдната информация, която се съдържа в този документ, ние не бихме могли да направим такива задълбочени разисквания. Нещо повече. Този бюджет, както ни е даден, е откъснат от плана. Смятам, че не можем и на този етап да вървим без план. А си имаме и Министерство на икономиката и планирането.

Това, което можахме да проучим, е от изложението на министъра на финансите и от съдоклада на комисията, която направи редица предложения. Не можах да ги следя достатъчно. По тях не бих могъл да кажа нищо. Това ни пречи да можем да вникнем в това, което ни се поднася.

Въобразявах си, че сега няма да имаме бланков бюджет. Наричам бланков бюджет, в който няма онези подробности, които ги има в нашия бюджет и след 9 септември – през 1945 и през 1946, и през 1947 г., когато приехме двегодишния план. Тогава ни се поднасяха подробни бюджети. От мен поискаха едно изявление от „Работническо дело“. Беше време, когато аз, гражданинът, от това, което се съдържаше в Държавен вестник (там се публикуваха всички пера на бюджета), като адвокат знаех колко получава председателят на Върховния касационен съд, колко получава главният прокурор при Върховния касационен съд. Около 1930 г. те получаваха по 5000 лв. Такава беше и заплатата на министър-председателя. Тогава можех да зная каква е заплатата на генерала, на ефрейтора, на министъра и на писаря. Сега не ги зная. Следователно въпреки дълбоката промяна, въпреки големия принцип на гласност продължаваме и този път да следваме бланковото поднасяне и приемане на бюджета.

Към бюджета няма и таблици. А тогава имаше и таблици. Към сегашния бюджет има изброени първа, втора и трета таблица. Към изпълнението за 1988 г. няма тези таблици. Следователно човек може в тази степен, в която е общо ориентиран, да прави анализи, да предвижда и т.н.

Има и един друг въпрос, който ме занимава. Ще направя няколко съпоставки за изводи. Ще подчертая 3-4 извода.

Ние нямаме представа за инфлационните процеси. Когато би трябвало да се съпоставят цифрите, които се съдържат за 1988 г., а за 1989 г. ги няма, човек не може да направи съпоставка, ако не потърси старите си документи от приемането на минималния бюджет. Ако съпоставим цифрите между 1988 и 1990 г., видимо те няма да бъдат реални, без да имаме в някаква степен определен индексът на инфлацията в този момент и дори прогноза, как тя ще се развие особено при положението, което днес имаме. Като човек, като гражданин ме боли, когато зная.

Стотици хиляди хора стачкуват, което ме кара да мисля, че около 30 на сто от работното време отива на вятъра. Досега за получаване на възнагражденията се влагаше поне около 50 на сто от реалния труд. Провеждат се стачки, митинги. Хората се занимават само с това, а не да произвеждат. Заедно с това тези стачки са придружени с искания, искания, искания...

Имаме и друга слабост. Днес се поднася бюджетът. Аз разбирам времето, което изживяваме. Разбирам трудностите на производството. Много ценя министъра на финансите, много го уважавам. Разговарял съм с него на няколко пъти, когато съм отивал при него, за да застъпвам за някои интереси, удивлявал съм се на неговата добра осведоменост, на много мъдрия му поглед. Опитвам се да вникна в неговата мъка, която той е имал, когато се изправя пред нас да прави експозе по бюджета.

Кое е положителното?

Най-напред ние имаме гласност. Тя не е пълна, но преодоляваме държавната тайна. Представя ни се бюджетът за разходите за народната отбрана и националната сигурност. Те вече са посочени. Веднъж отидох при министъра, вероятно той ще си спомни, и го попитах (най-напред съм завършил финанси) дали военният бюджет е включен в бюджета, който гласуваме, или е извън него. Допусках, че имаме отделен секретен бюджет. Той ми отговори: „Не. И военният бюджет е включен в общия“. Тогава той не ми каза каква е сумата на военния бюджет. Сега го знаем. Като съпоставим този бюджет, въпреки мъчнотиите, ще установим, че това е един хубав признак. Това е бюджет на мира и на културата. Поне формално, както са посочени цифрите. За народната отбрана и за Министерството на вътрешните работи се отделят 2 213 200 000 лв., за образованието – 2 2446 500 000 лв. Формално с 33 млн. лв. се надвишават разходите за народната отбрана и за сигурността на страната. Това е показател, че ние приемаме бюджет на мира и на културата. А когато съпоставим с цифрата, която е отредена за разходи за духовната сфера заедно с образованието, сумата е 3 034 000 000 лв. Това са 822 млн. лв. повече в сравнение със средствата, предвидени за народната отбрана и за националната сигурност.

Вчера и днес се провежда конгрес на музикалните дейци. За културата се отделят 409 млн. лв. Не правя съпоставка с това, което е било по-рано. Не мога да я открия сега. Мисля си за това каква е ролята на международните емоции, които нашата култура предизвиква. Ние харчим, за да подготвим нашите певци, музиканти и нашата опера, фолклорните ансамбли, които отиват в чужбина. Те обират лаври, печелят сърцата на хората по света за България. Ние правим разходи за развитието на културата, за това, което ще създава културни ценности, за това, което ще поднесем на света. Тук ще похарчим средства. Те се изплащат материално с онова, което очакваме, когато тръгваме към Европа.

Искам да подчертая и нещо друго. Вземете културата на Възраждането. Ами кой я създава? Създават я меценати, създава я бюджетът на църквата. Създават я папите. У нас меценатът е държавата.

Бюджетът има социален характер. Пак повтарям – по форма. Вървя по повърхността, не мога иначе.

За здравеопазването се предвиждат 1 662 000 000 лв. Заделят се средства за развитието на физкултурата и спорта. Общо се получават 1 805 000 000 лв. Това, събрано със социалното осигуряване, което е 5 080 000 000 лв., прави 6 885 000 000 лв. През 1988 г. тези средства са били 8 115 000 000 лв. И в областта на социалното осигуряване се предвижда увеличаване на средствата.

Аз дори се учудвам как е вързан бюджетът в тази част, когато всички искат и получават повишения. Увеличена беше и най-ниската пенсия. Това е утвърдено със закон.

Отново подчертавам, в този смисъл бюджетът е социален.

Като правя тези бележки, намирам, че не може да бъдем сигурни, ако не успеем да стегнем коланите и да създадем трудова дисциплина. Това ще бъде твърде мъчно с трудещите се при условията, когато голяма част от нашата интелигенция не се насочва към това да насочва трудещите се да им създава душевна нагласа към дисциплина, към ред, без които мъчно ще свържем двата края и мъчно ще изпълним този бюджет.

От друга страна, този бюджет трябваше да бъде свързан и с т. нар. антикризисна програма на правителството. Беше редно тези два документа да бъдат събрани.

Като правя тези критични бележи, заедно с това съзнавам, че едва на 10 ноември 1989 г. беше направена тази голяма крачка Това трудно време, което настъпи след 10 ноември, затруднява и самото правителство. Нека да вярваме, че антикризисната програма ще бъде близко и ще бъде опора на този бюджет, и той ще бъде надежден и ще може да бъде реализиран.

С пълно сърце ще гласувам за този бюджет, защото заедно с това гласувам за правителството, което заслужава нашата подкрепа, по-силна от всеки друг момент. (Ръкопляскания.)

[...]

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТАНКО ТОДОРОВ:

Пленарното заседание ще продължи утре, 6 март, от 10,30 часа.

Закривам заседанието.

(Закрито в 23,00 ч.)

ПРЕДСЕДАТЕЛ:
(Ст. Тодоров)

ЦДА, ф. 117, оп. 45, а.е. 16, л. 1–2, 124–140, 171. Копие. Машинопис.

№ 111

ПРОТОКОЛ ОТ ЗАСЕДАНИЕ НА ДЕВЕТОТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ С ДОКЛАД НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ АНДРЕЙ ЛУКАНОВ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА РАЗГЛЕЖДАНЕ И ОДОБРЕНИЕ НА ПРОГРАМА ЗА ИЗЛИЗАНЕ ОТ СТОПАНСКАТА КРИЗА И РАЗГРЪЩАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКАТА РЕФОРМА

София, 29 март 1990 г.

ДЕВЕТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Протоколи от пленарни заседания на Деветото Народно Събрание относно: Разисквания по доклада на министър-председателя и по програмата на Правителството за излизане от стопанската криза и за разгръщане на икономическата реформа

29 март 1990 г.

1990 г.
Съдържа: 148 листа

ВТОРО ЗАСЕДАНИЕ

Четвъртък, 29 март 1990 г.
(Открито в 10 ч. и 30)

ПРЕДСЕДАТЕЛ СТАНКО ТОДОРОВ: Уважаеми народни представители! Откривам днешното сутрешно заседание на шестнадесетата сесия и преминаваме към разглеждане програмата на правителството.

Давам думата на министър-председателя Андрей Луканов да направи доклад.

АНДРЕЙ ЛУКАНОВ: Уважаеми народни представители! В съответствие с поръчението на Народното събрание правителството ви представя за разглеждане и одобрение програма за излизане от стопанската криза и разгръщане на икономическата реформа.

В настоящия доклад бих искал да се спра, макар и накратко, на по-важните съображения и мотиви, които лежат в основата на предлаганите решения.

Правителството се постара да използва времето от последната сесия на Народното събрание за провеждане на широки обществени консултации по целите и съдържанието на програмата. Състояха се срещи и консултации с основните партии и обществено-политически сили, в т.ч. и с представители на БЗНС, на опозицията, с Конфедерацията на независимите синдикати в България, с икономисти и стопански ръководители. Обстойна дискусия по предварителните проекти на правителството бе проведена на Националната кръгла маса и в нейните работни органи.

Ние сме особено благодарни на Комисията по обществено-икономическото развитие на Народното събрание и на нейния председател, който организира задълбочено обсъждане на проектодокументите с участието на специалисти от оформилите се вече у нас различни школи и направления.

Интересна, критична и полезна за правителството беше и дискусията в средствата за масо-

ва информация.

По инициатива на правителството бяха проведени активни консултации с министри и видни специалисти от редица развити държави като Франция, Федерална република Германия, Италия, Австрия и Англия, както и с ръководители и висококвалифицирани експерти от многостранни организации, като Световната банка, Европейската икономическа общност, ГАТТ, Организацията за икономическо сътрудничество и развитие и други. Тези консултации ни дадоха възможност не само да се запознаем по-задълбочено с богатия практически опит на съответните страни и организации, но и да съобразим нашия проект с изискванията, които произтичат от възприетата стратегическа линия на интеграция на българската икономика със световното стопанство.

Всичко това ни позволява днес да ви представим единен проект за програма, който се различава съществено от внесените на предишната сесия три проектодокумента.

I. За икономическата ситуация в България и причините за икономическата криза

Преди да премина към съдържанието на самата програма, смятам за необходимо да разгледам основните характеристики на икономическата ситуация в България и причините за стопанската криза, в която навлязохме. Ще направя това без претенции да дам цялостен и изчерпателен отговор на многото въпроси, свързани със стопанската криза, които с основание вълнуват нашата общественост. Това са въпроси, които тепърва предстои да се анализират задълбочено и по които несъмнено ще има още много дискусии. Не е възможно обаче да набележим верния път за излизане от кризата, ако не си дадем сметка за нейния характер, мащаби и основни проявления За да лекуваме успешно болестта, трябва да поставим точна диагноза.

Белезите на тази криза са очевидни. Бих желал накратко да проследя част от причините за задълбочаване на кризисните явления, като се ограничa в рамките на периода 1981–1990 година.

Първо. Принудени сме да плащаме тежък данък за сериозните грешки и недомислия в насочването и използването на инвестициите главно през последните две петилетки. Нямам предвид само увлечението за прекомерно развитие на отраслите от група „А“, породено от деформирани представи за индустриализацията на страната. Периодът, за който става дума, заема по-особено място, защото през тези години развитието на световната научно-техническа революция наложи провеждането на нова структурна и технологична политика. Възприе се линия на развитие на общо взето модерни производства с експортна насоченост. Известни резултати имаше и те не бива да се подценяват. За няколко години се получи значителен финансов ефект, бързо нарасна износът по първо направление, в т.ч. и за Съветския съюз. Проблемът е в това, че акцентът беше поставен върху развитието на производства, които при специфичните национални условия – недостиг на основни суровини и материали, на технологично оборудване, недостатъчно развита приложна наука – вместо да ни осигурят предимства, се превърнаха в тежко бреме. Разгръщането на някои отрасли, силно зависими от вноса на оборудване и материали по второ направление, при нереална оценка на възможностите за самофинансиране, неизбежно доведе до изтощаване на източниците за акумулиране на средства за по-нататъшно развитие. През всички тези години, поради привличането на значителни кредитни ресурси, използваният национален доход системно превишава произведения. Характерно е, че привличането на тези кредити беше свързано не само и не толкова с технологичното обновяване, колкото с вноса на суровини и материали, необходими за текущо осигуряване на производствения процес. Тази тенденция засегна не само електрониката, биохимическата промишленост и машиностроенето, но и базовите отрасли.

Както се вижда, неблагополучията в нашата икономика не се дължат само на необоснованото изграждане на нови мощности. Те са резултат и от подценяването на необходимостта от модернизиране и преструктуриране на външноикономическите връзки с цел да се увеличи износът и да се намали зависимостта от вноса на суровини и материали срещу конвертируема валута.

Практически този процес не беше доведен докрай. Въпреки гръмките решения, голяма част от производствата и отраслите, включително и тези, които бяха обявявани за „стратегически“, изпаднаха в кризисно състояние, намали се рентабилността, изостанаха качеството и конкурентоспособността на продукцията.

В резултат на всичко това технологичното обновяване се размина с една от основните це-

ли – приспособяването на националната икономика към промените и тенденциите на световния пазар. Този провал следователно се дължи и на субективната нагласа за временни ефекти, на нежеланието да се види действителността такава, каквато е.

Второ. Кризисното състояние на икономиката се проявява и в общото финансово състояние на страната.

Подценяването на финансовия аспект на икономическото развитие, който при всяка нормална икономика е синтетичният измерител за икономическия успех или неуспех, намери израз в нарастващия брой на губещите и нискоефективните производства и предприятия при паралелно бързо увеличаване на тяхната кредитна задлъжнялост. В крайна сметка, в условията на тотално одържавяване и централизация, тези предприятия разчитаха на държавна помощ, на държавно субсидиране и подкрепа.

Мощен канал за прахосване на средства и за засилване на инфлационния натиск стана инвестиционният процес. През периода, за който става дума, строителството се разгърна на широк фронт. Силите на строителните организации се разпиляваха по хиляди обекти. Това доведе до замразяване на материални, трудови, финансови и валутни ресурси за милиарди левове. Незавършеното строителство в края на 1989 г. надхвърли 14 млрд. лева при нормален обем за страна като нашата около 6-7 млрд. лева.

Тъй като голяма част от строящите се обекти поради ниската ефективност не отговаряха на условията за кредитиране, до 1986 г. те бяха финансирани пряко от бюджета. За такива обекти от бюджета се заделяха годишно около 2 млрд. лева, без да се създава източник на средства за тяхното покриване. Това наложи през 1987 г. да се образува фонд „Държавно кредитиране“, от който до края на 1989 г. са използвани 6,7 млрд. лева.

За усложняването на финансовата ситуация допринесе и политиката на формиране на доходите, недостатъчната обвръзка на размера на заплащането с получените резултати. В много отрасли и дейности се заплащаше и до днес се заплаща не за извършена работа, а за присъствие, за „специфични“ условия и други. Същевременно значително изостанаха минималните заплати и пенсии, в резултат на което част от населението получава доходи под жизнения минимум.

На този фон още по-силно изпъква социалният цинизъм на престижното строителство. Да се хвърлят стотици милиони левове за изграждане на резиденции, на комитети и съвети, на площади, при положение, че не достигат жилища и училища, че болниците се строят по десет и повече години, че внушителни обществени сгради се издигат там, където няма домове за възрастни хора – не е ли всичко това проява на едно дълбоко извратено социално и икономическо мислене?

Немалко влияние за задълбочаване на финансовите и валутните затруднения на страната оказа и практиката на вземане на правителствени решения за допълнителни разходи след утвърждаване на бюджета от Народното събрание, без да се осигуряват реални източници за тяхното покриване. Типичен пример отново са разходите за представителни и престижни цели. Скъпо мероприятие бяха известните ежегодни срещи на председателя на Държавния съвет с дипломатическия корпус. Само за срещата през 1988 г. в Правец и Ботевград се предвиждаха минимални средства за „освежаване“ на двата града. Това „освежаване“ обаче струваше на бюджета над 30 млн. лева и още толкова на различни стопански организации.

Трето. Силен дестабилизиращ фактор стана използването на бюджета за поддържане на изкуствена обществена стабилност, неподкрепена от реални ресурси. Режимът на едноличната власт, особено през последните години, възприе курс на все по-голямо ангажиране на бюджета в несвойствени за него функции. Разходите на бюджета за субсидии, надбавки и премии достигнаха около 7 млрд. лева. Техният средногодишен размер напоследък превишава годишните приходи на бюджета от данъка върху печалбата. Бюджетът все по-широко се използваше за поддържане на губещи предприятия, за финансиране на несвойствени дейности и съмнителни планове.

Може да се каже, че в тази област се стигна до пълен абсурд. Бюджетът обхвана всички страни на националния живот. Чрез него се преразпределяше над 85 на сто от националния доход. Това още повече засили ролята на бюрократичните структури като преразпределителни центрове. В тази реалност се разбиха всички намерения за децентрализация и демократизация на стопанския живот. Поемайки все по-големи ангажименти, предполагащи преразпределение на финансовите ресурси, държавата чрез бюджета неизбежно и обективно укрепваше ролята на централните инс-

титуции. Всички мълнии по техен адрес, цялата пукотевица около тях само замъгляваха действителното състояние на нещата.

Връх на абсурда беше това, че вместо да съдействува за градежа на ефективна икономика, бюджетът се използваше за все по-голямо обсебване на печалбата на предприятията в недопустимо високи размери. Изземваха се средствата на онези, които работеха по-добре, за да се предоставят на тези, които работеха зле. Така в крайна сметка и в национален мащаб, и преди всичко на равнището на стопанската единица, рязко се ограничаваха и дори се подкопаваха източниците за растеж, не съществуваха механизми за преливане на средства към най-ефективните структурни направления. Бюджетът се превърна в инструмент за замразяване на структурните пропорции, в бариера на структурната динамика.

Бих искал отново да подчертая – става дума за политика, която поначало е волунтаристична, защото върви срещу законите на икономиката. Това е политика на безизходица, дори и тогава, когато се осъществява възможно най-компетентно от субективния фактор.

Четвърто. Критичното положение на икономиката се усложни от рязкото увеличаване на външния дълг.

В следвоенния период България неведнъж е изпадала в критични ситуации. Последният път това се случи през периода 1976–1978 година. Тогава беше възприета правилна линия на системни и комплексни мерки за нормализиране на платежния баланс. За няколко години бяха постигнати чувствителни промени. В началото на 80-те години България с право се считаше за един от най-стабилните платци сред страните – членки на СИВ. Положението се промени след 1984 година. Външният дълг от около 3,0 млрд. долара в края на 1984 г. достигна 10,8 млрд. долара през 1989 година.

Кои са факторите, които доведоха до такава рязка промяна? Защо днес сме изправени пред значителен външен дълг и сериозни затруднения във валутните разплащания?

Основна причина за влошаване на валутното състояние са волунтаристичните решения, несъобразени с изискванията на обективните икономически закони и с реалните възможности на страната.

Назад започна да ни тегли и структурата на икономиката, нагодена да се внася срещу конвертируема валута, без да се изнася. Данните показват, че за периода 1981–1989 г. валутните разходи в конвертируема валута надвишават 30 млрд. долара. Делът на разходите за внос на стоки заема 62 на сто от тази сума.

Показателно е, че 73,1 на сто от стоковия внос се пада на вноса на суровини и материали. Става дума за 14 млнд. [млрд.] долара, значителна част от които е консумирана след 1985 година. Особено големи са валутните разходи за машиностроенето, електрониката и електротехниката. За периода 1986–1989 г. валутните постъпления в отрасъл „Електроника“ възлизат на 166 млн. долара, а валутните разходи – на 719 млн. долара, а на Асоциация „Индустрия за човека“ – съответно на 240 млн. долара и 779 млн. долара.

Може с известно основание да се каже, че тези разходи са свързани с поддържането на заетостта, с изпълнението на ангажименти по първо направление, със задоволяването на вътрешния пазар. Въпросът е, че в случая увеличаването на разходите ставаше не за сметка на по-големи платежни възможности, а за сметка на стремглаво нарастване на кредитната задлъжнялост.

Разходите рязко нараснаха и в резултат на някои извънредни и непредвидими обстоятелства. Така например вносът на зърно, месо, млечни продукти и др. за поддържане и дори увеличаване на вътрешното потребление на хранителни стоки през периода след 1985 г. възлезе на около 1 млрд. долара. Само за три години –1987–1989 г. – поради авариите в Девня и Свищов се наложи непредвиден внос на пластмаси и текстилни влакна за около 260 млн. долара.

Към горното следва да се прибави и обстоятелството, че нашият износ от 1984 г. насам постоянно спада. Тогава валутните постъпления от износ на стоки и услуги надхвърляха 3 млрд. долара, а през миналата година те едва достигнаха 2 млрд. долара.

Причините са както в застоя на производството, така и в наложеното по волеви път безусловно предимство на вътрешното потребление. Това поведение също има своето политическо и социално обяснение. Но то е късогледа политика, при положение, че не са въвлечени алтернативни и по-ефективни източници за валутни постъпления.

Върху нашите валутни баланси се отрази и новата ситуация в арабските страни. Навремето ние правилно се ориентирахме към сътрудничество с тези страни. Тази ориентация и днес запазва своята актуалност. Това са естествени пазари и партньори. България реализира от тях постъпления за няколко милиарда долара. Не можахме обаче своевременно да преориентираме позначителна част от нашия външноикономически обмен и по-специално износа към пазарите на развитите държавни и преди всичко западноевропейския пазар.

Към изброените причини не може да не прибавим и онези валутни разходи, за които е трудно да се намери разумно обяснение. Те не формират главната част от нарасналия външен дълг, но все пак допринесоха в определена степен за влошаване на нашето валутно състояние. Става дума за различните „маньоври“ и „пробиви“, като вложените без сериозен анализ валутни средства за нефтени проучвания в Либия, изграждането по ударна процедура на малки предприятия, валутните разходи за заводите в Радомир, Бургас и други. Много от тези начинания в страната и в чужбина, предприемани под лозунга за внедряване на високи технологии, бяха просто авантюри. Порочното в случая бе, че решенията се вземаха като правило на политическо равнище, без фирмите инвеститори да поемат икономическа отговорност и ангажименти за износ срещу твърда валута. В последна сметка в условията на централизация на валутните ресурси последиците лягат върху националния платежен баланс.

По тези въпроси, особено през последните 2–3 години, имаше редица дискусии в партийното и държавното ръководство. Нееднократно се поставяше въпросът за това, че отиваме към опасната черта, към сериозна криза във валутната област, че трябва да се вземат решителни мерки както за засилване на износа, така и за разумно ограничаване на вноса. Настояваше се да се даде по-голяма гласност на тези тенденции, да се създава обществена нагласа за провеждане на мерки, които, макар и непопулярни, биха ограничили нарастването на задълженията. За съжаление надделя другата тенденция – чрез увеличаване на дълга да се запушват дупките, да се поддържа видимост на динамично и ефективно развитие.

Пето. Когато говорим за причините, довели до сегашната криза, не можем да отминем съдбата на селското стопанство. Упадъкът на земеделието и на българското село предизвиква дълбоко огорчение и засяга най-непосредствено всеки от нас. Спадна производството на основни култури. Намалява броят на селскостопанските животни, намалява обработваемата земя. Влошават се екологическите показатели на селскостопанското производство. Внасят се зърно, месо, млечни произведения и други продукти.

Причините далеч не са само в лошите природни условия през някои години. Главен фактор за застоя на селскостопанското производство от началото на 70-те години стана ликвидирането на ТКЗС. По този начин командно-административната система окончателно се утвърди в селското стопанство. При отсъствието на пазарен механизъм, притиснато от политиката на стабилни цени за неговата продукция при нарастване на цените на основните материали и на техниката, в условията на изострящите се демографски проблеми селското стопанство изпадна в тежка криза. От отрасъл, който носеше конвертируема валута, то се превърна в отрасъл, който харчи такава валута.

Не по-малко тежки и разрушителни са и промените в социалните отношения в българското село. Кризата на формите на собственост, откъсването на хората от земята и недалновидната политика на ускорена урбанизация, свързана с пресилените и несъобразени с националната специфика идеи за развитие на крупната индустрия, доведоха до системно обезкръвяване на селското стопанство. И най-важното – до ликвидирането на единствения сектор в България, в който действуваха що-годе здрави стопански принципи – принципът на самоиздръжката, принципите на действителната демокрация, на стопанската сметка. Авантюрата със създаването на АПК – една от най-големите авантюри в нашето цялостно развитие, ускори процесите на обезлюдяването, засили бюрократизирането на стопанските отношения в селското стопанство, на отношенията между селското стопанство и другите отрасли. Така по изкуствен начин беше предизвикана криза и в кооперативния строй, чиято жизненост до 1970 г. трудно може да бъде оспорена.

Шесто. Няколко думи бих искал да кажа и за състоянието на вътрешния пазар.

Известно е, че потребителският пазар навлезе в критична фаза. През последните години паричните доходи на населението редовно превишаваха предлагането на стоки, услуги и жилища. Разривът между покупателния фонд на населението и стоковото предлагане през 1989 г. беше око-

ло 2 млрд. лева. Освен това непохарчените пари на населението, включително в спестовните каси, надхвърлиха 26 млрд. лева. В същото време немалка част от населението живее около и под социалния минимум.

Причините за засилване на паричния натиск върху стоките и за изоставане на стоковите ресурси от наличните парични средства са няколко:

провежданата структурна политика и особено пренебрегването на отраслите, произвеждащи потребителски стоки и услуги, за което вече говорих;

недостатъчната ресурсна осигуреност, трудностите при осигуряване на суровини и материали и оттук – ненатоварване на мощностите в леката и хранителната промишленост;

одържавяването и на тези сфери, прекомерната централизация на производството на стоки и услуги, макар че именно тук съществуват най-добри условия за плурализъм на формите на собственост и за стимулиращо въздействие на пазарния механизъм.

Към тези причини бих искал да прибавя и още една – ценовата политика, която в много отношения има определяща роля. У нас години наред се провежда ценова политика, която на пръв поглед изглежда социално справедлива, гарантираща стабилност, но фактически е една от главните пречки за развитие на икономиката.

Липсата на нормални ценови съотношения деформира показателите на отраслите и стопанските единици, прави ги икономически несъпоставими, пречи на нормалния и естествен процес на преливане на капитали и на ресурси и, в крайна сметка, задържа растежа на производството. От друга страна, поддържането на стабилни цени, когато за това няма обективни условия – нито международни, нито вътрешни, при нарастване на производствените разходи, засилва преразпределителната функция на бюджета и по този начин подкопава възможностите за саморазвитие и самофинансиране.

Съзнателната изолация на системата на цените у нас от базата на световните цени и нереалният валутен курс по същество поощряват вноса и всячески спъват износа.

Анализирайки кризата в българската икономика, си даваме ясна сметка колко важно е да се намери разумното, демократичното отношение между икономиката и политиката. Там, където икономиката става инструмент на политиката, се залага на командно-административните методи и на непрекъснатите организационни промени, търси се „дамарът“ на поредното управленско чудо. През последните години, чувствувайки назряващата обществено-политическа криза, режимът на едноличната власт провеждаше линията – „след мен и потоп“. Съвършено съзнателно се налагаше политика на вътрешно и външно задлъжняване, чрез която режимът искаше да гарантира собствената си стабилност.

В крайна сметка тази политика, особено през последните пет-шест години, доведе до свръхпотребление както в инвестиционната и производствената сфера, така и в сферата на личното потребление. И тъй като това потребление не беше покрито с национални ресурси, позволихме си да живеем „на заем“. Синтетичен израз на това свръхпотребление стана увеличаването на вътрешния и на външния дълг на страната.

*

* *

Когато анализираме причините за стопанската криза у нас, не можем да пренебрегваме нито конюнктурните фактори, нито тежките последици на волунтаризма в политиката и икономиката. Нямаме право да подминаваме въпроса за персоналната отговорност за деформациите в икономиката.

Ще допуснем обаче сериозна грешка и ще си направим лоша услуга за бъдещето, ако сведем всичко до тези причини, стоварвайки цялата отговорност върху едноличния режим. Ние ще направим верни изводи, ще набележим верни пътища за излизане от кризата и за по-нататъшно развитие на българската икономика само ако си дадем ясна сметка, че нашата стопанска криза е криза на един икономически модел, построен върху утопични основи. Това не е криза само на българската икономика, а на икономическата система, създадена в рамките на сталинисткия модел на социализма. Превръщането на собствеността в аморфно и абстрактно понятие, подчиняването на производството и потреблението на държавно-бюрократичните структури, обсебването на тези структури от бюрократичния апарат и възможностите на бюрократа да се разпорежда под фла-

га на общонародната собственост – това е дълбоката причина за деформирането на действителния икономически и социален смисъл на производствените отношения у нас.

Днес не е достатъчно да се разграничим от едни или други грешки, да ги осъдим решително. Необходима е промяна на гледната точка, необходимо е и като страна, и като общество да се обърнем с лице към естествените закони на икономиката, към общовалидните икономически механизми и регулатори.

Животът показва, че пазарната икономика няма алтернатива. Но той показва също така, че се развива и самата пазарна икономика. Днес никой не може да твърди, че пазарната икономика е равнозначна на капиталистическата, както не може да се твърди, че тази икономика е несъвместима с принципите на социалната справедливост и човешкото равенство, разбирано като равенство на правата и възможностите.

II. За социално-икономическата политика на правителството през 1990 г. и стопанската реформа

Уважаеми народни представители! Ние си даваме сметка, че текущата политика не може да се формулира и осъществява успешно без достатъчна яснота по средносрочната и дългосрочната отраслова и технологична политика, инвестиционната политика, външноикономическата политика, социалната и екологическата политика и т.н. Едновременно с това си даваме сметка, че утвърждаването на такава средносрочна и дългосрочна политика в стопанската сфера ще бъде задача на новото Народно събрание, което народът ще избере на предстоящите избори. Поради това правителството предлага на вниманието на настоящата сесия на Деветото Народно събрание програма за излизане от стопанската криза и разгръщане на икономическата реформа, като поставя ударение главно върху текущите мерки, които следва да се вземат през тази година и особено през близките няколко месеца.

Както заяви правителството в своята декларация от 8 февруари 1990 г., ние разглеждаме краткосрочните икономически мерки не изолирано, а като част от общите цели и насоки на икономическата реформа и като нейно практическо начало. Освен всичко друго това би гарантирало приемственост и последователност в осъществяването на икономическата политика в периода след изборите, още повече, че в основните насоки на икономическата реформа, изложени в раздел II на програмата, сме взели предвид консултациите на равнище експерти в рамките на Работната група към Националната кръгла маса.

Правителството разработи програма за социално-икономическото развитие през текущата година при много сложни вътрешноикономически и външноикономически условия. Въпреки това ние смятаме, че с нея се поставя началото на целенасочени действия за преодоляване на стопанската криза. Главното внимание е насочено към:

максимални усилия за стабилизиране състоянието на вътрешния пазар въпреки ограничените възможности, с които страната разполага;

поставяне началото на финансовото оздравяване на икономиката чрез осъществяване на някои мерки, с които се цели нормализиране на националните финансови баланси и на кредитната система, а също и на финансовото състояние на фирмите;

ефикасни мерки за ограничаване нарастването на външния дълг в конвертируема валута и за стабилизиране през следващите години на платежния ни баланс;

активна социална политика и предприемане на икономически, социални и други мерки за предотвратяване значителното намаляване на реалното лично потребление, особено за социално слабите слоеве от населението;

енергични и конкретни мерки за решаване на най-неотложните екологични проблеми на страната, особено в районите, където екологичната ситуация може да се окачести като критична.

С ясното съзнание, че в рамките на една година не са възможни значими структурни изменения, с новите структурни приоритети правителството възнамерява да даде начален тласък на съществени промени в тази област. Провежданата нова структурна политика (частично желана от нас, но до голяма степен възприета и по принуда поради независещи от наша страна изменения във външноикономическите условия) може да доведе до известно забавяне на икономическия растеж. Това забавяне не бива да се драматизира, още повече, че то засяга главно отрасли, които до-

сега заемаха необосновано висок дял в националната икономическа структура и не работеха в достатъчна степен в полза на сегашните приоритети – вътрешния пазар и износа срещу конвертируема валута. Намаляването на досегашното производство в тези отрасли би могло да се компенсира поне отчасти с тяхното активно преориентиране към споменатите в отбранителната промишленост. В този смисъл разчетите за намаляване на производството в някои отрасли и на националния доход като цяло трябва да се разглеждат като минимални и условни. Те биха могли да бъдат чувствително превишени, ако съответните фирми се възползват ефективно от свободата на стопанската инициатива, която сега им се предоставя.

Очертава се изменение на съотношението между първо и второ подразделение на общественото производство в полза на второто. Предвижда се нарастване на относителния дял на група „Б“ в промишлената продукция от 37 на сто през 1989 г. на 39,8 на сто през 1990 година.

Като приоритетни отрасли и дейности правителството разглежда селското стопанство, хранителната и леката промишленост, търговията, услугите и туризма. Докато делът на машиностроенето в общата промишлена продукция намалява с близо 4 пункта, делът и на хранителната промишленост нараства. Вземат се мерки в рамките на нашите възможности за увеличаване на селскостопанското производство.

В инвестиционната сфера предвиждаме намаляване на капиталните вложения от 9250 млн. лв. през 1989 г. на 7450 млн. лв. за 1990 г., или с около 20 на сто. Възнамеряваме да постигнем това главно чрез ограничаване на бюджетните инвестиции и на кредитния ресурс на банките. Строително-монтажните работи ще бъдат намалени още повече – с около 30 на сто. Това ще ни позволи чувствително да намалим незавършеното строителство и да създадем най-после условия за реална конкуренция и борба за поръчки между строителните организации. Очаква се около 75 на сто от капиталните вложения в материалното производство през тази година да бъдат изразходвани за технологично обновяване.

Ограничаването на инвестиционната активност ще стане главно в материалното производство, като се дава предимство на довършването на пускови обекти за производство на потребителски стоки, на стоки за износ срещу конвертируема валута и на обекти, които подобряват екологичните параметри на производството.

С набелязаната пазарна политика правим всичко възможно, за да не се засегне съществено потреблението на насъщни стоки. От направените разработки след консултации с фирмите се счита за възможно стоковите постъпления да нараснат с 1,2 на сто, в т.ч. на хранителните стоки с близо 2 на сто. Доставките за вътрешния пазар на стоките от първа необходимост, особено на хранителните стоки – месо и месни продукти, сирене, кашкавал и млечни масла, а също и детските стоки в натурално изражение, общо взето се запазват на равнището на миналата година. Запазват се и съществуващите цени на най-важните хранителни продукти чрез бюджетни субсидии.

Конкретният размер на стоковите постъпления ще зависи от активността на фирмите за по-добро използване на свободните производствени мощности, на работната сила, суровините и материалите. В още по-голяма степен това важи за по-рационалното използване на земята в кооперативния, частния и личния сектор.

Предвижда се разнообразяване на битовите услуги и нарастване на техния обем със 17,5 на сто. За стабилизиране на предлагането на стоки и услуги ще допринесе либерализацията на цените и създаването на други благоприятни условия.

Правителството е изправено пред решаването на много трудна дилема – съществено разширяване на износа на страната срещу конвертируема валута, без да се посяга на най-важните стокови фондове, предназначени за вътрешния пазар. Тези на пръв поглед взаимноизключващи се цели могат да бъдат постигнати преди всичко чрез увеличаване на производството.

Очертават се значителни изменения във външноикономическите връзки. Износът за страните – членки на СИВ, намалява абсолютно и относително, като за машиностроителната продукция спадането е съществено – с около 3 млрд. лева. Предвидените изменения в износа за страните от СИВ са съобразени с изискването за гарантиране вноса на основните енергийно-суровинни ресурси на страната.

Искам обаче да уведомя Народното събрание, че поради изключително сложното положение на страната, във валутната област не са предвидени резерви за компенсиращ внос и конверти-

руема валута при евентуално неизпълнение на предвидените доставки от страните – членки на СИВ. Това налага стриктно изпълнение на нашите експортни задължения към тези страни, ако искаме те да изпълняват своите доставки към нас. Ако не спазим това изискване, ще трябва да се сърдим само на себе си.

В програмата се предвиждат редица икономически мерки за увеличаване на износа и за ограничаване на вноса срещу конвертируема валута, в т.ч. и от нестоковите операции. В резултат на всичко това се очертава отрицателното валутно салдо от 1326 млн. долара през 1989 г. да се намали на около 700 млн. долара през 1990 година.

Предвиденото подобряване на валутното салдо в конвертируема валута обаче в никакъв случай не означава, че правителството се ориентира към „износ на всяка цена“. Достатъчно е да се припомни, че предвиденият износ за тази година е само с 200 млн. вал. лева повече от постигнатото през миналата година и едва 60-70 на сто – от равнището на износа през 1982-1983 година.

Трябва да ни е ясно обаче, че това увеличение на износа е крайно недостатъчно на фона на ситуацията, в която се намираме. Без рязко разширяване на нашето присъствие на световния пазар и, на тази основа, мащабно нарастване на валутните ресурси, нашата икономика няма бъдеще, няма перспективи за дълбоко технологично и структурно обновяване. Без увеличаване на валутните постъпления не може да се реши на цивилизовано равнище нито един сериозен проблем на нашето общество, било то в стопанската или в социалната сфера. Затова експортната експанзия на българските фирми на световните пазари трябва да се разглежда като задача, от чието решаване е жизнено заинтересована цялата нация. Правителството ще приложи комплекс от мерки за насърчаване на износа и осигуряване на допълнителни валутни постъпления над минималните разчети.

Активна социална политика може да се провежда само при здрава и силна икономика. За съжаление това не може да се каже за сегашната ни икономика. Въпреки това, при съществено намаляване на важни бюджетни разходи в материалното производство, разходите за социалната сфера нарастват.

По наша преценка както в резултат на ограничаване на строително-монтажните работи в материалното производство, така и на други мерки, през 1990 г. могат да се изградят около 61 хил. жилища, от които по стопански начин – около 22–23 хиляди. Без да подценяваме други остри жилищни нужди, ние смятаме, че държавата и общините ще трябва да проведат решителна политика на предимствено задоволяване жилищните проблеми на крайно нуждаещите се млади и многодетни семейства.

Правителството ще настоява изпълнителните комитети на народните съвети да вземат реални мерки за освобождаване и предоставяне по предназначение на всички жилища, които сега се използват за административни цели.

Създават се възможности за въвеждане в експлоатация на болнични и поликлинични заведения в райони с недостатъчна материална база. Отделят се ресурси за подобряване на здравната мрежа в селата. Предвижда се завършването и ускоряването на строителството на учебни и детски заведения в общините, където е голям делът на двусменното и трисменното обучение. Ускорява се изграждането на обекти на водоснабдяването.

За решаването на някои неотложни проблеми в здравеопазването в програмата се отделя приоритетно внимание на осигуряването на лекарства, медикаменти и медицинска апаратура.

Подетата след 10 ноември 1989 г. линия на предаване на обществени сгради за нуждите на здравеопазването, социалните грижи и образованието, която получи горещото одобрение на българската общественост, трябва да продължи с още по-голяма решителност. Правителството подготвя пакет от предложения по тези въпроси и се надява, че сегашните стопани ще проявяват пълно разбиране относно дълбокия социален смисъл на тази линия.

Независимо от полаганите усилия за стабилизиране на вътрешния пазар, напрежението в пропорцията „стоки-пари“ ще продължава и през тази година. То се дължи на недостатъчното производство и предлагане на стоки, услуги и жилища и на бързото нарастване на паричните доходи на населението в резултат на увеличаването на работните заплати на някои категории трудещи се, главно от здравеопазването и образованието, което повече не биваше да се отлага, както и повишаването на минималната пенсия от 60 на 100 лева.

Във връзка със състоянието на вътрешния пазар нашата общественост все по-настойчиво

поставя въпроса за защитата на пазара от разширяващите се прояви на корупцията, спекулата и незаконния износ на дефицитни потребителски стоки от наши и чуждестранни граждани. Положението в тази област се влошава и от съществуващите значителни разлики в цените между нашия пазар и пазарите на съседните страни. Правителството е съгласно, че обстановката налага по-енергични мерки от ценови, митнически, валутен и административен характер и започна тяхното осъществяване. Ние си даваме сметка, че тези мерки са неприятни и че радикалното решаване на въпроса е свързано с последователното осъществяване на икономическата реформа. Но на сегашния етап те са необходими, отговарят на интересите на по-голямата част от населението и поради това се надяваме на подкрепата на обществото.

Напоследък екологичните проблеми се превърнаха в едни от най-парливите и широко обсъждани проблеми на нашето общество. У нас вече никой не оспорва необходимостта от формиране на нов модел на икономическо развитие, който да съчетава изискванията на стопанския растеж със съвременните екологични критерии. Може да се каже, че в това отношение се оформя общонационално съгласие. Когато стигаме до конкретните проблеми обаче, противоречията и различията в интересите стават очевидни.

По поръчение на Народното събрание правителството разработи средносрочна програма за рязко подобряване на екологичната обстановка в някои райони, където тя е критична.

Програмата е предоставена на партиите и движенията, които проявяват особен интерес към екологията. След широкото ѝ обсъждане с тяхно участие и с участието на народните съвети и представители на населението от съответните райони ние ще я представим на Народното събрание. В предварителен порядък мога да информирам, че се предвижда само за осъществяване на включените в програмата средносрочни мероприятия да се изразходват през следващите пет години не по-малко от 2 млрд. лв. и над 600 млн. долара.

Ние виждаме нашата роля не като страна в конфликтите и споровете, възникващи около едни или други екологични проблеми. Наше задължение е да настояваме за обективност и реализъм, като се вземат под внимание както националните интереси, така и интересите на населението от съответните райони.

При решаване на екологични въпроси над всичко трябва да поставяме здравето и сигурността на хората, като същевременно подлагаме на внимателна оценка икономическите и социалните аспекти на всяко решение. Това се налага особено когато се предлага незабавно закриване на големи производства.

Ако спрем например производството само на 10 комбината и предприятия, които са в центъра на оживени обществени дискусии (става дума за „Нефтохим“ – Бургас, „Полихим“ – Девня, „Агробиохим“ – Стара Загора, Химкомбината – Видин, „Химко“ – Враца, „Стомана“ – Перник, „Кремиковци“, Медодобивния комбинат – Средногорие, Комбината за цветни метали – Пловдив и Оловно-цинковия завод – Кърджали), ще трябва да освободим около 100 хиляди работници и да осигурим допълнително над 2 млрд. вал. лв. за внос на съответната продукция. Отрицателните последици по веригата на стопанските връзки за националния доход, за промишленото производство и за заетостта в национален мащаб ще бъдат неколкократно по-големи.

Очевидно е, че закриването на предприятия може да се разглежда само като крайна мярка при липса на друго разумно решение. Главният път през следващите няколко години трябва да бъде ускорената модернизация, технологичното обновяване и изграждането на съвременни пречиствателни съоръжения. Такъв именно е подходът, възприет в споменатата средносрочна програма на правителството. Нейното осъществяване трябва да се ползва с пълен приоритет и да става под контрола на обществеността.

*

* *

Предвижданата икономическа реформа се основава на постановката, че на съвременния етап на развитие на човешкото общество пазарната икономика няма алтернатива.

Основно съдържание на реформата е осъществяването на преход от централно планирана към пазарна икономика, чиито характерни черти, според нас, ще бъдат:

многообразие на формите на собственост и стопанисване;

пазарът – основен регулатор на производството, размяната и потреблението;

държавно регулиране на стопанската дейност;
социална насоченост на икономическото развитие;
интегриране в световните икономически структури.

Правителството смята, че през текущата година трябва да се предприемат следните неотложни мерки за излизане от стопанската криза и разгръщане на икономическата реформа:

Първо. Разнообразяване на формите на собственост и стопанисване. Основна предпоставка за създаване на пазарна икономика е премахването на монопола на държавната собственост и създаването на смесена икономика, в която всички форми на собственост – държавна, общинска и частна, и техните производни – кооперативна, акционерна, на обществени организации, на чуждестранни субекти и смесена, са равни пред закона и се ползват от конституционна закрила. Съотношението между тях постоянно ще се изменя, ще има взаимно преливане и обогатяване. Мястото на всяка форма на собственост ще се определя въз основа на икономическата и социалната им ефективност в условията на конкуренция.

За тази цел правителството набелязва в предложената на вашето внимание програма поредица от икономически и правни мерки за раздържавяване на част от държавната собственост и поощряване на кооперативната, акционерната и частната собственост. Като изхождаме от опита на други страни, предвиждаме към Министерския съвет да се създаде специална комисия, която да участвува в разработването и да координира провеждането на държавната политика в тази област.

Ние се ръководим от разбирането, че проблемът за собствеността, в т.ч. и за държавната собственост, не може да се решава по декретивен път. Едва ли е реалистично да се мисли например, че проблемите на крупните държавни предприятия могат да бъдат решавани само по пътя на приватизацията, както предлагат някои икономисти. Световният опит, в т.ч. и опитът на някои развити западни държави показва, че държавните предприятия, работещи в пазарна обстановка, успешно конкурират другите форми на собственост. Ние смятаме, че на настоящия етап, специално в сферата на крупната индустрия, най-важното е да се проведе решителна линия на отделяне на стопанските единици от държавната администрация и осигуряване на пълната им стопанска самостоятелност и самоиздръжка без каквито и да било специални облаги. Непосредствена задача е и развитието на акционерните форми на собственост в държавната индустрия, нейната реорганизация на основата на холдинговия принцип. Това не изключва, разбира се, превръщането на някои от големите държавни предприятия в смесени предприятия с участие на наши и чуждестранни вложители.

Предвиждаме и разнообразяване на формите на стопанисване, в т.ч. и чрез разширяване на арендните отношения. Арендата като икономическо отношение може успешно да обслужва различни форми на собственост и не трябва да се противопоставя на отношенията на собственост. Тези икономически отношения взаимно се допълват. Това се потвърждава и от опита на най-развитите страни.

В програмата на правителството е отделено специално внимание за усъвършенствуване на икономическите отношения в приоритетния отрасъл – селското стопанство. Потвърждава се, че собственици на земята в България са държавата, общините, гражданите и другите организации, които са я внесли в ТКЗС, и техните наследници.

Поради особената важност и специфичния характер на собствеността върху земята правителството смята, че този въпрос трябва да се реши с отделен закон, който да се приеме от Народното събрание след широко и делово всенародно обсъждане.

Позицията на правителството по селското стопанство като приоритетен отрасъл се изяви и в приетите напоследък две постановления: през февруари – за насърчаване на индивидуалната и частната инициатива в селското стопанство, и през март – за изменение и допълнение на икономическите условия, регулатори и нормативи в селскостопанската дейност. С тези нормативни актове се правят първите крачки към осъществяване на програмата за радикална реформа на аграрните отношения.

Второ. Повишаване стопанската самостоятелност на фирмите и дерегулация на стопанската дейност. Публична тайна е, че въпреки множеството „реформи“ у нас през последните две десетилетия, стопанските организации бяха лишени от елементарна стопанска самостоятелност чрез стотици законови и подзаконови актове.

Още в програмната си декларация от 8 февруари 1990 г. правителството обяви дерегулацията на стопанската дейност като едно от основните направления в своята работа. С предложените изменения в някои закони на последната, а също и на текущата сесия, с предложените изменения в Конституцията, с промените в Указа за стопанската дейност и с редица актове на Министерския съвет вече са предприети реални мерки в това отношение. Отменени са няколко десетки законови и подзаконови актове, които ограничават стопанската самостоятелност на фирмите.

Заслужава да се отбележи премахването на редица ограничения за частните фирми: урежда се правото им за покупка на стопански обекти и отделни основни средства от държавни и общински фирми; премахват се ограниченията за максималния брой на наетите в тях работници; предоставя им се възможност да образуват и да участвуват в акционерни фирми, фирми с ограничена и фирми с неограничена отговорност; разширяват се правата им за упражняване на външноикономическа дейност.

Трето. Либерализиране на ценообразуването. Правителството счита, че в непродължителен срок трябва да се премине към пазарно формиране на цените на преобладаващата част от стоките и услугите. Ние се ръководим от максимата, че най-добрият ценовик е пазарът.

Като изхожда от това, правителството възприема подхода на ускорено етапно преминаване към пазарно формиране на цените при съответно ограничаване на държавното им регулиране. В резултат на това пазарното ценообразуване през втората половина на годината ще обхване около 40 на сто от цялата стокова продукция при 12 на сто през миналата година. За услугите този дял ще бъде още по-висок.

Приемайки като неизбежно и необходимо либерализирането на цените, ние трябва да имаме предвид, че при сегашната дефицитност на стоковите ресурси и при наличието на огромна маса пари без стоково покритие, при съществуващия монополизъм и ограничените възможности за развитие на конкуренцията само в тесните рамки на националния пазар, либерализирането на цените може да доведе до неконтролируемото им повишаване. Във връзка с това особено значение придобива бързото разработване и прилагане на законодателство, което да създаде ефективни предпоставки за контрол и борба срещу злоупотребата с монополното положение на производителя и търговеца и за разгръщане на реална конкуренция, в т.ч. и международна. В тази насока трябва да се видоизменят функциите на държавните органи, и преди всичко на органите по цените.

Четвърто. Финансово оздравяване на икономиката. От обсъждането на бюджета за 1990 г. народните представители добре познават тежкото финансово състояние както на икономиката в цялост, така и на фирмите и другите стопански единици.

С оглед на постепенното оздравяване на държавните финанси и стабилизиране финансовото състояние на фирмите, правителството вече предприема редица конкретни мерки.

Подготвя се радикална данъчна реформа, която засяга както данъците на стопанските организации, така и данъците на гражданите. Още през тази година ще се въведе единен прогресивен данък върху личните доходи на гражданите, а също и данък върху управленските разходи на държавните фирми. Засилваме стимулиращите функции на данъчната система, като изхождаме от съществуващата стопанска обстановка. Предвиждаме и ефикасни мерки за подобряване на данъчната дисциплина, която напоследък е силно влошена.

Правителството възприема твърда политика на ограничаване на бюджетните разходи главно чрез намаляване на дотациите за губещи, нискорентабилни и други производства и дейности, финансираните от бюджета капитални вложения, разходите за издръжка на управленския апарат и други подобни. Прекратява се бюджетното финансиране на политически партии и обществени организации. Създават се икономически условия, при които след изчерпване на всички средства за финансово оздравяване ще трябва да се отива към реорганизиране или закриване на губещи и нискорентабилни производства.

Въвежда се по-съвременна амортизационна политика, в т.ч. и практиката на ускорена амортизация. Подготвя се проект за рационализиране на застрахователното дело, а също и за усъвършенствуване на счетоводната отчетност на фирмите.

Пристъпваме към изпълнението на цялостна програма от мерки за създаване на паричен пазар. През тази година ще се осъществяват редица мерки по създаването на двустепенна банкова система: Българската народна банка като автономна национална емисионна институция, подот-

четна на Народното събрание, и специализирани финансови институции, между които през тази година преобладаваща роля ще играят универсалните търговски банки. Фирмите сами ще избират обслужващата и кредитиращата банка, а търговските банки ще се освободят от изпълнението на държавни контролни функции.

Възнамеряваме да направим важни крачки към провеждане на политика на „скъпи пари“. За целта се предвижда почти двойно повишаване на лихвения процент, който ще бъде променлива величина и ще зависи от равнището на инфлацията и търсенето и предлагането на кредитния пазар.

Правителството предлага от 1990 г. да се въведе практика максималните размери на паричното обращение, на вътрешния и на външния дълг да се определят от Народното събрание.

В хода на предварителното обсъждане редица участници критикуваха нашето предложение за запазване на специалния данък върху прираста на фонд „Работна заплата“. Ние напълно съзнаваме недостатъците на този подход и сме съгласни, че при нормална обстановка този данък няма място сред системата от данъци. Категорично възразяваме обаче срещу неговото премахване през тази година, тъй като това би означавало да се лишим от реални средства за въздействие върху прекомерното нарастване на работната заплата и по този начин да създадем условия за задълбочаване на разрива между стоковите ресурси и платежоспособното търсене. Премахването на този данък би следвало да се разгледа в контекста на цялостната данъчна реформа.

Пето. Активна външноикономическа дейност и стабилизиране на платежния баланс. Обективните вътрешни и преди всичко външни икономически условия налагат още през тази година да се пристъпи към съществено преструктуриране на външноикономическия обмен по направления. При новата обстановка производителите ще бъдат изложени по-пряко на натиск на взискателния световен пазар и ще бъдат принуждавани да рационализират производството, за да оцеляват.

С направените изменения в нормативната уредба за стопанската дейност се предоставят еднакви възможности за излизане на световния пазар на всички субекти на стопанска дейност, независимо от формите на собственост и стопанисване, при строго спазване на законите.

Правителството възнамерява още сега да създаде единен валутен режим за фирмите при покупко-продажбата на конвертируема валута. Фирмите ще продават на банките 50 на сто от реализираните постъпления в конвертируема валута по пазарен курс, а останалите 50 на сто ще бъдат на тяхно разположение. Само за ограничен кръг фирми с експортна ориентация се определят задължителни вноски в конвертируема валута, която се продава на банката по пазарен курс.

Всички фирми ще могат да купуват конвертируема валута от банката, на валутния търг или от други фирми по пазарен курс, който ще се формира съобразно търсенето и предлагането.

Ние разглеждаме това решение като преходно. Смятам, че още от следващата година би следвало да се премине към създаване на национален валутен пазар, на който ще се продава цялата постъпваща в страната валута при еднакви права на всички стопански субекти да закупят валута по курс, определен от търсенето и предлагането. Достъп до този пазар трябва да имат и регистрираните в България фирми с чуждестранно участие. С това ще бъде извършена решаваща крачка към международна конвертируемост на лева, без която не е реално да говорим за съвременна пазарна икономика, органично свързана с развитието и реалностите на световното стопанство. За нас като малка страна, която не може да се развива нормално без връзка със света, това е един от централните въпроси на реформата. Неговото по-нататъшно отлагане в сегашната обстановка на изключително динамични промени в Европа може да постави нашата икономика в положение на международна изолация и да ѝ нанесе непоправими щети.

Преминаването към пазарен валутен режим е единственият приемлив в сегашните условия път за нормализиране на нашия платежен баланс не чрез административни мерки, а посредством икономическо въздействие върху износителите и вносителите.

Вече отбелязах, че в тази сфера сме изправени пред изключително труден избор. Преодоляването на тежкото наследство във валутната област ще изисква от всички нас големи усилия и дори известно самоограничение. Очевидно е обаче, че би било нереалистично да се опитваме само на базата на нашите сегашни възможности и ресурси да поддържаме относителната стабилност на икономиката и да провеждаме радикална финансова и валутна реформа, без да получим разбирането и подкрепата на нашите партньори и кредитори по проблемите на външния дълг. Ние изра-

зяваме желание за консултации по този въпрос на двустранна и многостранна основа, в хода на които биха могли да се обсъдят конструктивни решения с цел да се улесни икономическата реформа в България и да не се допусне разстройване на традиционните финансови и търговски връзки между България и нейните западни партньори.

Шесто. Социална защита на гражданите в процеса на икономическата реформа. Преходът от централно планирана икономика към пазарно стопанство ще бъде изключително сложен и болезнен процес на пренаместване на пластовете както в икономиката, така и в социалната и духовна сфера. След като мнозинството от обществото е убедено, че преодоляването на кризата и създаването на предпоставки за ефективен стопански растеж изискват преход към пазарна икономика, трябва да приемем и логически следващия от това извод, че такова дълбоко пренастройване на икономиката не може да се извърши без определени социални последици. Това се потвърждава от опита на всички страни, тръгнали по този път, и България едва ли ще направи изключение.

Ние си даваме сметка, че реформата ще породи временни проблеми със заетостта на работната сила, макар че ще положим максимални усилия за тяхното смекчаване. Първи грижи за временно безработните ще полагат фирмите, но решаваща ще бъде ролята на държавата, която ще организира и финансира пренасочването, преквалификацията и социалното подпомагане на тези хора за определен период. Със специално постановление на Министерския съвет от декември 1989 г. е утвърдена и вече се прилага такава система. Тя предвижда оказване на социална помощ до 6 месеца и допълнително за още 3 месеца в размер на утвърдената за страната минимална месечна работна заплата. С бюджета за 1990 г. е осигурен необходимият минимум от средства за тази цел.

Друга неизбежна последица от икономическата реформа и по-специално от промените в областта на ценообразуването, кредитната политика и валутния курс ще бъде повишаването на цените както на средствата за производство, така и на потребителските стоки. Сега е трудно да се даде точна прогноза за размерите на това повишаване. С оглед ограничаването на инфлационните тенденции правителството ще приложи всички възможни мерки, в т.ч.:

– ограничаване на паричната маса;

– преориентация на производствените мощности към производство на търсени стоки;

– активно прилагане на антимонополни мерки и свързаните с това форми на контрол, и т.н.

Наред с това правителството смята да въведе още през тази година защитни мерки, които, в рамките на възможното, да компенсират намаляването на покупателната способност на населението и особено на гражданите с ниски заплати, на пенсионерите и стипендиантите. За целта ще се прилага механизъм на периодично преразглеждане на минималните заплати и пенсии, стипендиите, детските надбавки и други социални помощи. Специални грижи ще се полагат за старите и болните хора, инвалидите, младите и многодетните семейства и др.

Скоро ще приключи работата по подготовката на проектозакони за пенсионирането, социалното и здравното осигуряване. Системата на социално осигуряване ще функционира с участието на държавата, осигурителите, осигурителните институции и гражданите на основата на договаряне между всички участвуващи в нея партньори. След публично обсъждане тези закони ще бъдат внесени в Народното събрание за приемане.

[...]

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ
НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ:

(П) *Ст. Тодоров*

Вярно с оригинала,
НАЧАЛНИК НА КАНЦЕЛАРИЯТА: *Т. Томов*

ЦДА, ф. 117, оп. 45, а.е. 18, л. 1–36. Копие. Машинопис.

№ 112

РЕШЕНИЕ НА ДЕВЕТОТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ПРОГРАМА ЗА ИЗЛИЗАНЕ ОТ СТОПАНСКАТА КРИЗА И РАЗГРЪЩАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКАТА РЕФОРМА

София, 29 март 1990 г.

Препис

НАРОДНО СЪБРАНИЕ НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

РЕШЕНИЕ

по Програмата за излизане от стопанската криза
и за разгръщане на икономическата реформа

Девето Народно събрание, след като обсъди доклада на председателя на Министерския съвет, направените изказвания, бележки и предложения, на основание чл. 79, ал. 1 от Конституцията на Народна република България

Р Е Ш И:

1. Приема Програмата за излизане от стопанската криза и разгръщане на икономическата реформа, като Министерският съвет отрази измененията и допълненията, произтичащи от обсъждането ѝ в Народното събрание.

2. Смята за необходимо в съответствие с последователната политика за излизане от стопанската криза прирастът на външния дълг на страната в свободно конвертируема валута в края на 1990 г. в сравнение с края на 1989 г. да не надхвърли 700 млн. щатски долара.

3. Министерският съвет:

да организира разработката на пакета от закони за цялостното провеждане на икономическата реформа, който да бъде готов за внасяне за обсъждане и приемане от новото Народно събрание;

да организира осъществяването на налагащите се неотложни мерки за 1990 г., като използва преди всичко икономически средства за: спиране намаляването на производството и неговото преструктуриране, по-добро задоволяване на потребителския пазар и другите вътрешни потребности и увеличаване износа срещу свободно конвертируема валута;

да приложи налагащите се мерки за компенсиране и смекчаване в максимално възможна степен на социалните последици от прехода към пазарна икономика, особено за семействата с ниски доходи, младите хора и социално слабите слоеве от населението.

4. Приоритетно да бъде разработена съвременна система за социално осигуряване и социална защита на гражданите чрез подготовката на съответните законопроекти.

5. Министерският съвет да подготви и във възможно най-кратък срок да внесе в Народното събрание законопроект за раздържавяване на част от държавната собственост и за управлението на държавните предприятия.

Решението е прието от Девето Народно събрание на шестнадесетата му сесия, трето заседание, състояло се на 29 март 1990 г., и е подпечатано с държавния печат.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ
НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ:
(п) Ст. Тодоров

Вярно с оригинала,
НАЧАЛНИК НА КАНЦЕЛАРИЯТА: *Т. Томов*

ЦДА, ф. 117, оп. 45, а.е. 18, л. 1–2. Копие. Машинопис.

№ 113

ПРОТОКОЛ ОТ ЗАСЕДАНИЕ НА РЪКОВОДНИЯ СЪСТАВ НА МИНИСТЕРСТВОТО НА ИКОНОМИКАТА И ПЛАНИРАНЕТО С РЕШЕНИЕ ЗА РАЗПРЕДЕЛЯНЕ НА РАБОТАТА ПО ПОДГОТОВКА НА ПРОЕКТИТЕ НА ЗАКОНИ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКАТА РЕФОРМА, ВКЛЮЧИТЕЛНО НА ЗАКОН ЗА БНБ И ЗА БАНКИТЕ

София, 13 април 1990 г.

П Р О Т О К О Л

ОТ ЗАСЕДАНИЕТО НА РЪКОВОДСТВОТО,
ПРОВЕДЕНО НА 13 АПРИЛ 1990 ГОДИНА

ПРИСЪСТВУВАХА: Иван Тенев, Найден Найденов, Стою Дулев, Петър Кисьов, Никола Койчев.

ДНЕВЕН РЕД:
1. Разпределение на зам.-министрите на икономиката и планирането за изготвяне на икономически съображения при подготовката на проектите на закони и решения по икономическата реформа.

РЕШЕНИЯ:
Приема се разпределението на зам.-министрите както следва:
1. Изменения и допълнения на Правилника за прилагане на Указа за стопанската дейност.
Срок: 16 април 1990 г.
Отг.: Найден Найденов
2. Закон за борсите.
Срок: 18 април 1990 г.
Отг.: Найден Найденов
3. Проект на постановление за установяване на режим по вноса и износа.
Срок: 16 април 1990 г.
Отг.: Петър Кисьов
4. Закон за конкуренцията.
Срок: 18 април 1990 г.
Отг.: Петър Кисьов
5. Система и механизми за контрол на цените, спекулата с потребителски стоки, злоупотреба с монополно положение на фирми.
Срок: 13 април 1990 г.
Отг.: Найден Найденов
6. Закон за сделките с валутни ценности и валутния контрол.
Срок: 24 април 1990 г.
Отг.: Найден Найденов
7. Закон за раздържавяване на собствеността: преобразуване на държавни фирми в акционерни; продажби на отделни стопански обекти; методика за оценяване на държавното имущество; органи за раздържавяване на имуществото.

Срок: 20 април 1990 г.
Отг.: Стою Дулев
8. Предложения на списъци на изделия и производство на потребителски стоки за вътрешния пазар и стоки за износ срещу конвертируема валута, за които лихвите и погашенията се изплащат от печалбата преди облагането.
Срок: 16 април 1990 г.
Отг.: Найден Найденов
Петър Кисьов
9. Предложение на списък на дейности и производства, в които могат да се увеличават амортизациите на производствените фондове до 50 на сто.
Срок: 16 април 1990 г.
Отг.: Петър Кисьов
10. Закон за данъците върху доходите и имуществата на населението.
Срок: 7 май 1990 г.
Отг.: Стою Дулев
11. Предложение за изменение на лихвената тарифа по влоговете и кредитите за населението и фирмите.
Срок: 7 май 1990 г.
Отг.: Стою Дулев
12. Закон за чуждестранните инвестиции.
Срок: 14 май 1990 г.
Отг.: Петър Кисьов
13. Закон за търговете.
Срок: 14 май 1990 г.
Отг.: Найден Найденов
14. Правилник за реда за набиране и използване на средствата по фонд „Професионална квалификация и пренасочване“.
Срок: 14 май 1990 г.
Отг.: Стою Дулев
15. Закон за социално осигуряване.
Срок: 21 май 1990 г.
Отг.: Стою Дулев
16. Закон за БНБ. Закон за банките.
Срок: 21 май 1990 г.
Отг.: Стою Дулев
17. Предложение за:
– реорганизиране на държавни в акционерни фирми;
– продаване на обекти на държавна собственост;
– разкрупняване на държавни фирми монополисти.
Срок: 15 май 1990 г.
Отг.: Стою Дулев

2. Предоставяне пълномощия на зам.-министрите и гл. секретар на МИП.

Министърът на икономиката и планирането предоставя на зам.-министрите и гл. секретар право да подписват заповеди, трудови договори, пропуски, писма за разрешаване закупуването на ведомствени жилища и други писма и документи, свързани с дейността на министерството.

М И Н И С Т Ъ Р: [- - -]
ГЛ. СЕКРЕТАР: [- - -]

ЦДА, ф. 130, оп. 29, а.е. 136, л. 8–11. Оригинал. Машинопис.

2.3. СЛУЖЕБЕН ЖИВОТ

№ 114

ДОКЛАД ОТ УПРАВИТЕЛЯ НА БНБ АТАНАС МЕЧКАРОВ ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ОСВОБОЖДАВАНЕ ОТ ДЛЪЖНОСТ НА ДИРЕКТОРА НА ЕМИСИОННАТА ДИРЕКЦИЯ ДИМИТЪР ЧИФЧИЕВ И ГЛАВНИЯ КАСИЕР КРУМ КАЛЧЕВ

София, 5 октомври 1949 г.

До другаря
Министър на финансите
Т у к

Д О К Л А Д

от Атанас Мечкаров, управител на Българска народна банка.

Другарю Министър,

Както Ви изнесох с доклада си от 26 м[иналия] м[есец], повечето от директорите и началници отдели при Централното управление на Банката трябва да бъдат сменени. В числото на последните спадат директорът на дирекция емисии – Димитър Чифчиев и главният касиер Крум Калчев. Дирекция емисии и главна каса са едни от най-поверителните служби и трябва да се оглавяват от предани и доверени хора на партията и правителството. Както директорът Чифчиев обаче, така и главният касиер са чужди хора на народната власт. Поради тая причина аз сметнах, че не е подходящо да се разрешават с тях основни въпроси, като тоя за печатане на нови банкноти и др. подобни. Ето защо, когато директорът преди известно време ми докладва, че ще трябва да правим запитвания в някои страни за печатане на банкноти, аз го отклоних, като му казах, че не се налага да печатаме скоро банкноти. Действителността обаче е друга. Банката трябва непременно да разполага с една резервна емисия. Утре, както се казва, ако се наложи една парична реформа, последната не би могла да се приложи поради липса на резервна емисия. Това обстоятелство налага да бъде освободен в най-скоро време досегашният директор на емисионната дирекция, а също и главният касиер. Това се налага още повече наложително, особено сега, като има предложение от СССР за отпечатване на банкнотите. В преговорите, които ще се водят по случая, ще трябва да участвуват не старите, а новият директор и главен касиер.

Като най-подходящ за директор емисии ние преценихме, че ще бъде Петър Георгиев Попов, досегашен директор на клона в гр. Попово, а за главен касиер – Симеон Христов Мончев. Добре е тия промени да се извършат в най-скоро време.

За да не се даде възможност обаче за разпространяването обезпокояващи населението слухове, което ще се получи, може би, ако се смени само директорът на дирекция емисии, добре е това да се съпроводи с освобождаване от длъжност на всички ония директори, които ще трябва да се сменят. Овакантяването на тия места, догдето се определи кои ще бъдат новите директори, не ще да попречи на работата в банката. Освободените директори могат да се заместват временно от съветниците.

Характеристика за Петър Георгиев Попов е дадена към доклада ми от 26 м[иналия] м[есец].

Изнасяйки Ви горното, Другарю Министре, моля за Вашето разпореждане.

ПРИЛОЖЕНИЕ: 3 заповеди.
гр. София, 5 октомври 1949 г.

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
УПРАВИТЕЛ:

ЦДА, ф. 132П, оп. 2, а.е. 12, л. 16. Оригинал. Машинопис.

№ 115

ДОКЛАД ОТ ИНСПЕКТОРА В ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ МИХАИЛ Н. ШЕКЕРДЖИЕВ ДО УПРАВИТЕЛЯ НА БНБ ЗА ИЗВЪРШЕНАТА В КЛОНА НА БНБ В БУРГАС АНКЕТА ЗА СЪЗДАДЕНОТО СРЕД СЛУЖИТЕЛИТЕ НЕДОВОЛСТВО ОТ ДЕЙСТВИЯТА НА ДИРЕКТОРА, НА ПАРТИЙНОТО И НА ПРОФСЪЮЗНОТО РЪКОВОДСТВО

Бургас, 1 ноември 1950 г.

Михаил Н. Шекерджиев
инспектор-ръководител
при Центр. управление
№ *18*

ДО др. УПРАВИТЕЛ НА
БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА
СОФИЯ

Б. Н. Б-ка – Инспекторат
Вх. № *6351*
*2.XI.*1950 г.

ПОВЕРИТЕЛЕН ДОКЛАД

относно анкетата за създадените фракции в партийната и профорганизации при Бургаския банков клон

др. Управител,

В изпълнение на нареждането Ви, дадено ми с писмо № А – 4427 от 2 септември 1950 г. за извършване на анкета по донесението на Окр[ъжния] комитет на ОРПС в гр. Бургас за създаване на фракции в партийната организация и профорганизацията от директора на клона на БНБ др. Стефанов, донасям следното:

Извърших анкетата, като взех показания и разпитах всички членове на партийната група при банката и партийците в профкомитета. За изясняване на някои факти разпитах и доста безпартийни.

Понеже Окр[ъжният] комитет на ОРПС е подигнал горния въпрос и пред Гр[адския] комитет на партията, същият, по своя линия, проведе отделна анкета и обследва засегнатите партийци.

Градският комитет поиска и от моите обследвания. Въз основа на целия събран материал, Гр[адският] комитет на партията приключи обследване на борбите в банката и е взел следното решение за партийно наказание на провинените партийци при банката:

„Порицание“ – на директора Стефанов, профпредседателя Ангел Алексиев, началник на служба Борис Димитров, като Ангел Алексиев се изведе от банката и премести в друго учреждение или предприятие, като главен двигател на недоразуменията.

„Мъмрене“ – на Васил Иванов, партиен секретар и на Кирил Танев – началник на счетоводна служба.

Горното решение ще бъде снето в партийната група при банката от специална комисия.

С това Градският комитет на партията смята, че ще постигне подобрение на отношенията, сработване и ликвидиране на дрязгите.

По моя линия, от обследването, което направих, правя следните констатации:

1) В профорганизацията няма създадени фракции или групи. Съществува, обаче, едно недоволство и брожение в голяма част от служителите срещу членовете на профкомитета, които много често получават повишения и то с големи прескачания (наричат ги „лауреатите“), когато способни и трудолюбиви служители се пренебрегват. Преди два дни страшно негодуване у всички, и у профкомитета, възбуди неочакваното повишаване на капризната, недисциплинирана и не дотам способна книговодителка Лалка Абаджиева. Същата преди 1 месец е била повишена в книговодител I ст[епен] и сега ѝ се дава счетово[дител] IV к[лас].

2) Опровергава се твърдението на Окр[ъжния] комитет на ОРПС, че профкомитетът назначава, повишава и уволнява служителите.

По въпроса профпредседателят казва следното: „По отношение на повишенията профкомитетът не се е налагал, а винаги е давал мнение. Процедираше се така: директорът свиква партийния актив и решаваме общо. След това събираме целия профкомитет с партийния секретар и решаваме прокарването на решенията по профлиния. Затова клевета е, че аз, Ангел Алексиев, съм повишавал книговодителите“ (стр. 10 т. 6).

др. Георги Трайков, поддиректор, член на профкомитета: „Не е верно, че профкомитетът решава повишенията. При последните повишения директорът ни събра и ни каза: аз намирам, че тия служители заслужават повишения. Кажете вашето мнение“ (стр. 6).

3) Групи, а не фракции, има в партийната група. Едната група: партсекретарят Васил Иванов, Ангел Алексиев – профпредседател и Борис Димитров, началник на служба, водими отчасти и от кариеристически мотиви, водят борба и критикуват главно политически, па и служебно директора Дим. Стефанов и началника на счетоводната служба Кирил Танев – партийци.

Има конкретни претенции за поддиректор (Васил Иванов), за главен инспектор – (Ангел Алексиев), посочва се заместник на директора (стр. 4 т. 26, стр. 5 т. 15).

Между борящите се групи съществува едно недоверие и злепоставяне.

И двете групи поставят въпроса „Или те, или ние“.

4. Има несработване между директора, партсекретаря и профпредседателя, като тройка, а даже и враждуване. Това е дало отражение върху сплотеността на партийната организация, върху служебната работа и служителите, както и върху авторитета на директора. (стр. 13 т. 5)

5. Не е прилаган колективния метод на работа, както от страна на директора, така и от страна на партсекретаря и профпредседателя.

Директорът не се е опирал на двамата поддиректори, на партийния секретар и профпредседателя, а в повечето случаи е решавал въпросите сам.

Това незачитане и подценяване на организациите е довело до много недоразумения.

От друга страна, директорът смята, че профорганизацията и партийният секретар са се намесвали в администрацията на клона, откъдето са се пораждали още недоразумения.

Профкомитетът, партийната организация и директорът не са на ясно, докъде стига тяхната координация.

6. Партийната организация в клона не се е обърнала с лице към служебните въпроси и не се явява в помощ на ръководството на клона. Въобще, ръководната роля на партията, както в лицето на директора, така и в лицето на парторганизацията, не се чувствува.

7. Партийният секретар, Вас. Иванов, политически здрав и идейно добре подкован, почти не се е заангажирал със служебна работа, не е много добър работник и в служебно отношение е лош пример пред безпартийната маса. Това дава повод да бъде критикуван и преценяван от ръководството на клона, както и от другите другари и Гр[адския] комитет на партията, като слаб работник, което също предизвиква недоразумения между него, директора и началника на счетоводната служба.

8. Профпредседателят Ангел Алексиев със своя подчертан кариеризъм, нетактичност, сприхавост и много други слабости съвсем не е обичан и е отблъснал напълно безпартийните.

За него Гр[адският] комитет на партията реши да го изтегли.

9. Началникът на счетоводната служба Кирил Танев се е надценил в качеството му на помощник на директора и се е получило следното фактическо положение: ръководството на клона от директора и началника на счетов[одната] служба, а двамата поддиректори изолирани. Това постоянно стоене на началника на счетов[одната] служба при директора е дало повод за атакуване.

10. Съществуват взаимни обвинения от двете групи, че а) директорът е под влиянието на началника на счетоводната служба Кирил Танев, постоянно му доносничи и пр. и б) партийният секретар, иначе добър и благ по душа, е под лошото влияние на профпредседателя Ангел Алексиев.

Оттук и недоразуменията и атаките най-вече срещу Ангел Алексиев и Кирил Танев.

Заключение

За стихване на борбите намирам за необходимо, че освен партийното наказание, следва да се наложи и служебно такова, с подробна мотивировка, който факт ще посочи и на директорите и служителите на останалите клонове, че Централното управление държи за колективния метод на работа и за пълното сработване между директора, парторганизацията и профорганизацията.

Освен това, намирам, че ще бъде полезно, ако Централното управление на банката, заедно с Профсъюза по кредита и размяната изработят и издадат едно съвместно окръжно или инструкция, в която ясно да се разясни какви са правата на организациите и докъде стига вмешателството им в администрирането.

Като логична последица от показанията и самопризнанията намирам виновни за недоразуменията: директора на клона Димитър Стефанов, началниците на служби Кирил Танев и Борис Димитров, партийния секретар Васил Иванов – счетоводител и профпредседателя Ангел Алексиев – счетоводител.

Предлагам да бъдат наказани като служебни лица, със служебните им длъжности:

1. Директора на клона Димитър Стефанов и началника на счетоводната служба Кирил Танев – с мъмрене – за подценяване на партийната и профорганизация и неприлагане колективния метод на работа, което е създало борби и е дало отражение в службите.

2. Борис Димитров, началник на служба, Васил Иванов, счетоводител II к. и Ангел Алексиев, счетоводител I к. – с мъмрене – за подбиване авторитета на директора, неукрепване на единоначалието и за разгаряне на борби, като служебните задължения са останали на втори план.

Освен това др. Ангел Алексиев, при изтеглянето му от партията, да бъде освободен, като главен виновник за недоразуменията.

С горните мерки, за сега смятам, че ще се дойде до едно успокоение и оздравяване на колектива в уедрения клон и с общи усилия ще се ликвидират служебните нередовности, посочени от ревизията и клонът ще бъде поставен на завидна висота.

За хода на анкетата, за констатациите и за вероятните наказания държах в течение председателя на Окр[ъжния] комитет на ОРПС др. Никола Стайков, подписал писмото-искане за анкета, който изрази доволството си, че Управлението се отзова на тяхното искане и се взеха мерки за уталожване на борбите и ликвидиране на недоразуменията.

Приложение: показания

с другарски поздрав
инспектор – ръководител
Мих. Шекерджиев

[Върху документа – надпис:]
Докладвано на др. управ[ител]
Решение
1. Да се обърне внимание да затяга трудовата дисциплина в банката и да не допуска борби и разделения всред персонала, които се отразяват зле върху работата в клона. При подобни прояви да съобщава своевременно в управлението за вземане на мерки.
2) Също така за затягане на трудовата дисциплина да се обърне внимание и на н[ачални]ка сч[етоводна] сл[ужба] Кир. Танев.
3) На Бор. Димитров, Вас. Иванов и Ангел Алексиев да се направи мъмрене за неспазване единоначалието в службата и за създаване и разгаряне на борби между персонала в банката.
4) Ангел Алексиев като главен виновник за [- - -] се борби в банката да се освободи от длъжност в интереса на службата.
8.XI.1950 г. *[- - -]*

ЦДА, ф. 132, оп. 7, а.е. 215 (неномерирана), Оригинал. Машинопис.

№ 116

ДОКЛАД ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ К. ЛАЗАРОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ В. ЧЕРВЕНКОВ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ДА СЕ РАЗРЕШИ НА УПРАВЛЕНИЕТО НА БЪЛГАРСКАТА ИНВЕСТИЦИОННА БАНКА ДА ИЗПОЛЗВА ЕДИН ОТ СВОИТЕ ЛЕКИ АВТОМОБИЛИ

София, 5 октомври 1951 г.

МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ
№ *235*
5 октомври 1951 година

ДО ДРУГАРЯ ПРЕДСЕДАТЕЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
Т У К

Д О К Л А Д

от КИРИЛ ЛАЗАРОВ, Министър на финансите

Относно: Даване право на Б. и. банка да пусне в движение 1 леки моторни коли.

Другарю Председател,

При изпълнение на контролните си функции по капиталното строителство и по-специално при ръководене финансирането и контрола на обекти от национално значение – язовири, електроцентрали, заводи, ж.п.строежи и др. Управлението на Българската инвестиционна банка среща сериозно затруднение поради липса на превозни средства. Посещението на тия обекти от ръководните кадри на банката се оказа особено полезно, тъй като на място се отстраняват както констатираните допуснати слабости от страна на банката при провеждане на финансирането и контрола, така и слабостите, допуснати от страна на инвеститорите и строителите при изпълнението на строежа.

Нуждите на банката от превозни средства биха се задоволили, ако се разреши пускането в движение поне на една от леките ѝ моторни коли.

Донасяйки Ви горното, моля, другарю Председател, да занимаете Министерския съвет, който, ако одобри, да приеме следното

Р А З П О Р Е Ж Д А Н Е:

За нуждите на контрола върху капиталното строителство разрешава се пускането в движение на една моторна кола на Българската инвестиционна банка, с район на действие цялата страна.

М И Н И С Т Ъ Р:
/К. Лазаров/

ЦДА, ф. 163, оп. 58, а.е. 1, л. 1. Оригинал. Машинопис.

№ 117

ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА НАЗНАЧАВАНЕ И ПРЕМЕСТВАНЕ НА УПРАВИТЕЛИ НА БАНКОВИ КЛОНОВЕ

София, 2 април 1953 г.

ПРОТОКОЛ №|23

Заседание на 2 април 1953 година

Заседават: АТАНАС МЕЧКАРОВ, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, ИВАН ПАЛИЙСКИ, РОЗАЛИН

ЧУБРИЕВ, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ПЕТЪР ПОПОВ, ЛЮБЕН ТОДОРОВ

Присъстват: по т.т. 3 и 4 – съответните управители и ревизори;

По т.т. 5 и 6 – Б. Василев, Л. Манолов, М. Шекерджиев и Дим. Димиев.

Заседанието се откри на 15 часа

Дневен ред:

[...]

6. Предложение за снемане, разместване и назначаване на управители на банкови клонове. Докладва завеждащ отдел „Кадри“ – Асен Велинов.

[...]

РЕШЕНИЕ:

По точка 6. Предложение за снемане, разместване и назначаване на управители на банкови клонове. Докладва завеждащ отдел „Кадри“ Асен Велинов.

а) след като се взе предвид, че съгласно констатациите по извършената ревизия в клона Кърджали и допълнителната проверка с анкета, извършена от ревизора Григор Алеков е било взето становището управителят на клона Димитър Желев да се снеме и премести в друг клон не на ръководна длъжност;

възражението на завеждащ отдел „Кадри“ Асен Велинов, че Желев е добър служител, политически не е компрометиран, а е злепоставен от една група хора, политически нездрави, хора в клона и предложението на същия Димитър Желев да не бъде наказван, а да бъде преместен в Нова Загора за управител на клона, като на негово място бъде назначен заместник управителя на банковия клон в град Търново Стоян Драганчев.

б) След като се взеха предвид констатациите на извършената ревизия в банковия клон в град Нова Загора,

преценката и предложението на завеждащ отдел „Кадри“ Асен Велинов, че управителят на клона Нова Загора Пенчо Сокеров е един от добрите и надеждни банкови кадри, интересува се от работата и е любознателен; има лични слабости, особено заядливост; на младини в град Сталин същият е бил член на легиона, но в 1942 година се е откъснал от там и е поел правилния курс, което се потвърждава от документ от Дряновския ОК на БКП; че в Нова Загора същият е бил обследван от местните партийни органи, които са взели решение същият да остане на работа като управител; че в значителна степен положението му е отежнено, вследствие на това, че се е противопоставил решително на упражнявания натиск от ОК на БКП за извършване услуги на някои предприятия в нарушения на банковите инструкции и наредби.

в) След като се взе предвид устния доклад на главния ревизор Ангел Георгиев, че след лично посещение в Нови пазар е установил, че управителят е мек, добродушен, неразпоредителен, невзискателен, които слабости са били изтъкнати през миналата година, не търси отговорност за неизпълнение на работата, а само се товари с такава, с разстроено здраве и нерви, но иначе извънредно трудолюбив и старателен и направените други предложения и изказвания, се взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Управителят на банковия клон в град Кърджали Димитър Желев да бъде преместен за такъв в банковия клон в град Нова Загора.

2. Заместник управителят на банковия клон в град Търново да бъде назначен за управител на банковия клон в град Кърджали.

3. Управителят на банковия клон в град Нова Загора Пенчо Сокеров да бъде преместен за управител на клона в село Вълчи дол.

4. Възлага се на Заместник председателя Георги Терзиев в срок от 10 дни да излезе с предложение относно управителя на банковия клон град Нови пазар и евентуално за негов заместник.

5. Изпълняващият длъжност управител на банковия клон в град Елин Пелин, инспектор по кредита Бобев да бъде утвърден за управител.

6. Управителят на банковия клон в град Провадия Георги Димитров Мануилов да бъде снет от длъжност, като на негово място бъде назначен заместник управителят на същия клон Любомир

Богданов.

7. Управителят на банковия клон в град Първомай Валентин Кабакчиев да бъде преместен за такъв на банковия клон в град Кула.

8. Управителят на банковия клон в град Кула Петко Курийков да бъде преместен за такъв в банковия клон на гара Искър.

9. За управител на клона в Крумовград да се проучи допълнително и прецени не би ли могъл да бъде някой от добрите кредитни инспектори от град Лом.

10. Управителят на банковия клон в град Ихтиман да се назначи за управител на банковия клон в град Първомай.

11. Инспекторът по кредита в банковия клон град Ихтиман Йордан Милкин да се проучи по- основно, преди да се предлага за друга длъжност.

[...]

София, 2 април 1953 година

Председател на ЦУ на БНБ:	*Ат. Мечкаров*
Заместник председатели:	*Г. Терзиев*
	Ив. Палийски
	Р. Чубриев
	М. Вельов
Главен ревизор:	*А. Георгиев*
Началник управление „Планово- икономическо“:	*П. Г. Попов*
Главен счетоводител:	*Л. Тодоринов*
Секретар на ЦУ на БНБ:	*В. Христов*

Приложение: по т.т. 1, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 14 – по един доклад.

ЦДА, ф. 132, оп. 17, а.е. 20а, л. 22–26. Оригинал. Машинопис.

№ 118

ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ПО-ТЯСНО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ НА АДМИНИСТРАТИВНОТО И ПАРТИЙНОТО РЪКОВОДСТВО И ОКАЗВАНЕ НА ПОМОЩ НА ПАРТИЙНИТЕ И ПРОФСЪЮЗНИТЕ ГРУПИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЗАДАЧИТЕ, ПОСТАВЕНИ ОТ ГОДИШНАТА ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИЯ В БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, 6 април 1953 г.

ПРОТОКОЛ № 24

Заседание на 6 април 1953 година

Заседават: Атанас Мечкаров, Георги Терзиев, Иван Палийски, Ангел Георгиев, Петър Попов и Любен Тодоринов

Отсъствуват: Розалин Чубриев във Висшия икономически институт.

Присъствуват: Членовете на Партийното бюро.

Заседанието се откри на 18.15 часа.

Дневен ред:

1. Обсъждане мероприятия за мобилизиране служителите за срочно качествено изпълнение на поставените пред Банката задачи и помощта, която административните и партийни ръководни другари трябва за целта да окажат за издигане на по-високо ниво на живота на партийните групи и профгрупите, в светлината на състоялата се районна годишно-отчетна партийна конференция.

Докладва партийният секретар: Георги Петров.

[...]

По точка 1. Обсъждане въпросите за мобилизиране служителите за срочно и качествено изпълнение на поставените пред Банката задачи и помощта, която административните и партийни ръководни другари трябва за целта да окажат за издигане на по високо ниво живота на партийните групи и профгрупите, в светлината на състоялата се районна годишно отчетна партийна конференция.

Докладва: Партийния секретар Георги Петров.

След като бе констатирано, че на тазгодишната районна партийна конференция бе отделено значително място в работата на учрежденията, че бе апелирано за по-строг и действен банков контрол за оздравяването на отделни предприятия в района с лоша финансова и касова дисциплина,

че в обобщаването, което др. Папазов направи, наблегна на такива въпроси като: чувството на отговорност на комуниста; борбата против фразеологията, грижи за младите кадри, за да не попадат те под влиянието на старите бюрократични методи, а да се развиват като нови, съзнателни социалистически служители; необходимостта административните ръководители да присъствуват на заседанията на партийните групи и профгрупите и др.

че не съществуват вече неизяснени въпроси между администрацията и Партийното бюро в Банката,

че на служебните задачи трябва да се гледа и като на партийни такива, за изпълнението на които трябва да се мобилизират всички партийни членове както и да се увлекат всички безпартийни служители,

че партийната организация трябва в действителност да подпомага администрацията в изпълнението на поставените на Банката правителствени и партийни задачи, а за да може тя това да прави трябва добре да ги познава,

че в това отношение не трябва да се допусне да се получи семейственост между администрацията и партийното бюро, т.е. поради това, че има създадена съгласуваност между тях – администрацията да допуска нарушения на служебната дисциплина от страна на обществените дейци, а партийното бюро да си затваря очите пред грешките и недостатъците на администрацията,

че редовното участие на ръководните административни другари в живота на партийните групи и профгрупите ще подпомогне много за запознаването на редовните служители с неизвестни за тях общи, принципни въпроси, теоритическата обработка на практическите въпроси и др., а от там и мобилизирането им за срочното и съзнателно изпълнение на стоящите пред Банката задачи;

че това ще даде възможност от друга страна на административния ръководител да се запознае с неизвестни нему въпроси от практиката и ежедневието, че общо това ще спомогне за развитието и укрепването на здрава, компетентна критика за смела и резултатна борба с врага,

че партийното бюро трябва да обмисли мероприятия за активизирането и превъзпитаването на младежите в Банката с цел същите съзнателно да поемат задачите на Партията, задачите стоящи пред Банката като свои задачи,

След като бяха обсъдени в духа на горните констатации допуснатите в Банката слабости, а именно,

че често административните ръководители страдат от тази слабост – да вървят по линията само на администрирането,

че в Банката все още няма едно истинско увличане и мобилизиране на партийната организация и на партийните членове – за изпълнение на служебните въпроси и задачи,

че все още у нас не се чувствува на дело, че на служебните въпроси се гледа и като на партийни въпроси,

че все още у партийните членове има непознаване на служебните въпроси поставени пред Банката и оттам – липса на набито око към нередностите не само в дадената служба, но и по-далеч, недостатъчни изказвания, слаба критика на събранията и дори свиване на някои комунисти в дадени служби пред врага, мълчаливо съгласяване с него, вместо да се борят и да сигнализират за което ясно показва случая в „Междуклонови разчети“,

че за премахването на тези слабости е необходимо съгласувано да се провеждат системни мероприятия както от партийното бюро, така и от администрацията, за което да се изготви подробна и конкретна програма-план,

че в Банката има всички условия за построяването на идеална съвместна работа на партий-

ната организация с администрацията

и след като се взеха предвид изказванията на др.др. Ат. Мечкаров, Ив. Върбанов, М. Вельов, Г. Терзиев, Ек. Поповска, Л. Тодорова, Ив. Палийски и Г. Петров се взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Независимо и от редовното присъствие на партийния секретар на заседанието на Централното управление, някои по-важни въпроси да се разглеждат и обсъждат предварително с партийния секретар, а някои дори с цялото партийно бюро.

2. Да се състави подробна и конкретна план-програма за съвместна работа на партийното бюро и администрацията за въпросите, по които ще се поставят задачи едновременно по административна и по партийна линия – съответно в партийните групи или в профгрупите.

3. Контрола по изпълнението и отчитането на тази програма и поставяните задачи да се осъществява по двете линии – по административна и по партийна (профлиния) съответно както те са поставени.

4. Част от въпросите да се изнасят на общи партийни събрания, където да се уясняват и подлагат на критика.

5. Партийното бюро да организира добре подготвени съвещания на партийните групи с предварително подработен дневен ред и въпроси по същия и да оказва ежедневна помощ и грижи на партийните отговорници.

6. Необходимо е присъствието на ръководните другари на съвещанията и заседанията на партийните групи и профгрупи; същото да бъде тактично и внимателно – като между равни, като чрез това и чрез самокритика дори и за дребни допуснати грешки се създаде предразположение към изказвания, критика и самокритика борбата против недостатъците да бъде безпощадна, но без грубости и като се щади достойнството на хората.

7. Поставените общи задачи да се отчитат периодически по отделно от Партийната организация (профорганизацията) и от администрацията след което всяко тримесечие резултатите да се разглеждат и преценяват съвместно

8. С цел подобряване просветната работа в Банката да се въведе дежурство в банковата библиотека с оглед същата да може да се използува и от 16.30 до 20.00 часа.

9. Да се провери в профсъюза и ако Банката има право на платен Председател на профорганизацията да се действува за това.

10. Другаря Атанас Мечкаров да подготви за изнасяне пред партийно просветно събрание през първата половина на м. май доклад за задачите, които стоят пред Банката и слабостите които се допускат в отделните управления при изпълнението им.

София, 6 април 1953 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ на БНБ:	*Ат. Мечкаров*
ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛИ:	*Г. Терзиев*
	Ив. Палийски
	М. Вельов
ГЛАВЕН РЕВИЗОР:	*А. Георгиев*
Н-К УПРАВЛЕНИЕ Планово-икономическо	*П. Г. Попов*
ГЛ. СЧЕТОВОДИТЕЛ:	*Л. Тодоринов*
Секретар на ЦУ на БНБ:	*В. Христов*

Приложения: няма

[Върху протокола: Точка 5 от решенията е задраскана и отстрани бележка:] *Отменена с протокол № П- 1/3.1.54 г. на ЦУ на БНБ. Секретар: /п/*

[В точка 7 е задраскано „по отделно от Партийната организация (профорганизацията) и“ и в полето бележка:] *Поправката е с /о протокол № П- 1/ 3.1.1954 г. на ЦУ на БНБ. Секретар: [- - -]*

ЦДА, ф. 132, оп. 17, а.е. 20а, л. 112–113. Оригинал. Машинопис.

№ 119

ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОРГАНИЗИРАНЕТО НА МАНИФЕСТАЦИЯТА И ТЪРЖЕСТВЕНИЯ ОБЯД ЗА ПЪРВИ МАЙ

София, 6 април 1953 г.

ПРОТОКОЛ № 24

Заседание на 6 април 1953 година

Заседават: Атанас Мечкаров, Георги Терзиев, Иван Палийски, Ангел Георгиев, Петър Попов и Любен Тодоринов

Отсъствуват: Розалин Чубриев във Висшия икономически институт.

Присъствуват: Членовете на Партийното бюро.

Заседанието се откри на 18.15 часа.

Дневен ред:

[...]

2. Разрешаване на някои въпроси във връзка с манифестацията и обеда на Първи май.

Докладва Партийния секретар: Георги Петров

[...]

По точка 2-ра. Разрешаване някои въпроси във връзка с манифестацията и обяда на Първи май

По доклад на партийния секретар Георги Петров на горната точка се взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Профкомитета да възложи изработването на определения за Банката брой портрети за носене от групата на Министерството на финансите за манифестацията за Първи май. Разноските да се заплатят от профкомитета от субсидиите, които му се отпускат от Централното управление.

2. Банката да закупи 40 (четиридесет) метра копринен плат за знамена за фасадата на Банката и за носене при манифестацията.

3. След манифестацията на Първи май на служителите от Банката да се сервира обяд. Менюто и цената да се договорят със заведението за обществено хранене при Централното управление на Банката.

София, 6 април 1953 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ на БНБ: *Ат. Мечкаров*
ЗАМ.ПРЕДСЕДАТЕЛИ: *Г. Терзиев*
Ив. Палийски
М. Вельов
ГЛАВЕН РЕВИЗОР: *А. Георгиев*
Н-К УПРАВЛЕНИЕ Планово-икономическо *П. Г. Попов*
ГЛ. СЧЕТОВОДИТЕЛ: *Л. Тодоринов*
Секретар на ЦУ на БНБ: *В. Христов*

Приложения: няма

ЦДА, ф. 132, оп. 17, а.е. 20а, л. 112–113. Оригинал. Машинопис.

№ 120

ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА УСТАНОВЕНИТЕ В ПОСТАНОВЛЕНИЕ № П-331 НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ОТ 1 ЮНИ 1953 Г. ПРИ РАЗГЛЕЖДАНЕ НА ГОДИШНИЯ ОТЧЕТ НА БНБ ЗА 1952 Г. НЕДОСТАТЪЦИ В НЕЙНАТА РАБОТА И ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕТО ИМ

София, 25 юни 1953 г.

ПРОТОКОЛ № 44

Заседание на 25 юни 1953 година

Заседават: АТАНАС МЕЧКАРОВ, ИВАН ПАЛИЙСКИ, РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ПЕТЪР ПОПОВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ

Присъствуват:

Отсъствуват: ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ

Заседанието се откри на 19,15 часа

Дневен ред:

1. Обсъждане постановление № П-331 от 1.VI.1953 г. относно годишния отчет на Българска народна банка за 1952 година. Докладва Атанас Мечкаров.

Постановлението бе прочетено и обстойно обсъдено пункт по пункт във връзка с което се формулираха следните

КОНСТАТАЦИИ И ЗАДЪЛЖЕНИЯ:

че действително през течение на 1952 година проекто-кредитните планове са се съставяли механически и не са били обвързани добре с народостопанския план особено що се отнася до плановете по клонове и тези на кредитните управления, че такива случаи има не малко; че и Управление „Планово-икономическо“ не е поставило и изнесло този въпрос със цялата му сериозност пред Централното управление;

че във връзка с това е необходимо кредитните управления да разполагат с достоверни данни за кредитите, които се искат и да знаят какво стои зад тези искани кредити; да разкриват и установяват противоречията в представените от клоновете планове и да им искат обяснения за това;

че относно обвързването на кредитния план с народостопанския план е изненадващо, че хората, които планират, не знаят как да обвързват и че трябваше особено на хората от у[правле]ние „Търговски кредит“ да се диктува тук това, което трябва да планират с оглед обвързването му с народостопанския план; че те не можаха да разкрият разрива от 2 милиарда лева между плана по стокооборота и стоковия фонд; че не вземат никакво участие в борбата за отстраняване нередовностите в клоновете, изнесени в ревизионните актове; че това са само най-големите груби случаи, които показват, че тези ръководни хора в Банката проявяват груби грешки в своята работа; че ако хората от Управление „Търговски кредит“ бяха на мястото си не щеше да се дойде до това положение;

че във връзка с ликвидирането на тези слабости трябва да се избърза с повдигане квалификацията и преквалификацията на служителите, особено на началниците на кредитните управления; да се проведат официално или не официално изпити; че началникът на управление е длъжен основно да познава теоритическите въпроси по финансирането и кредитирането и от друга страна – да бъде оперативен ръководител на място;

че за ръководящи трябва да останат само тия, които могат да бъдат ръководящи;

че самите заместник-председатели – конкретно др. Иван Палийски е необходимо да бъде по-взискателен към хората си и да воюва против своите и техните грешки;

че същото се отнася и за др. Георги Терзиев, който лично ръководи Управление „Планово-икономическо“ и трябва решително да воюва против каквито и да са несъответствия в плановете;

че липсва оперативно ръководство на банковите клонове във връзка със събирането на индивидуалните заеми не се обследват клоновете, които систематически не изпълняват плановете с оглед да се отстранят причините и се вземат енергични мерки за преодояване изоставането;

че по отношение на разчетите между предприятията е необходимо да се полагат постоянно грижи за намаляване взаимната задлъжнялост; да се следи и се излиза редовно с предложения пред Централното управление за ликвидирането или поне намаляването на тази взаимна задлъжнялост;

че във връзка с капиталното строителство на Банката въпросът е ясен и е неведнаж разглеждан в Централното управление;

че по отношение на провеждания от Банката контрол по разходването на фонда работна заплата има известно подобрение, което е далеч недостатъчно; че в тая връзка се явява въпросът за персонала, който трябва да бъде в най-скоро време разрешен; че по отношение контрола по фонда работна заплата все още няма разбиране и ръководство и контрол на клоновете за проверките по фонда работна заплата; че инспекторите по кредита не познават въпроса;

че ревизиите на банковите клонове вече разкриват доста от недостатъците на клоновете и показват на управителите и на хората тук в Централното управление къде и в какво се състоят слабостите по клоновете;

че добър резултат дава извикването на управителите на банковите клонове в Централното управление при разглеждането на ревизиите на техните клонове;

че по отношение на наказанията във връзка с ревизиите трябва да не се отива до крайности с масово снемане и други; че полезно е да се снемат управители, но при особени случаи и по възможност да се поставят на работа пак в системата на Банката;

че във връзка с ликвидиране и недопускане досегашните слабости в Банката трябва да се проведат редица генерални мероприятия, които да обезпечат това; за целта да се предвиди към средата на месец юли да се свика национално съвещание с управителите и главни и старши счетоводители на банковите клонове, което ще съвпадне и с отпочване приложението на постановлението за свръхнормативните запаси; че това постановление трябва да стане силно оръжие в ръцете на банковите клонове за оздравяване на предприятията; че по силата на същото постановление Банката ще кредитира и за свръхнормативни запаси, но само от онези стоки, на които точно сме установили количеството и годността; че на националното съвещание трябва да се дадат генералните линии по изпълнението на постановлението;

че наред с това трябва на националното съвещание да се постави въпросът как управителите на клоновете да ръководят работите в клона;

да се постави също въпросът за широко провеждане на курсове за квалификация и преквалификация, за въвеждане на изпити за заемане на отделните длъжности;

да се постави въпросът и за събирането на индивидуалните заеми във връзка с очертаващата се богата реколта;

че предвид на това, че на националното съвещание тяжестта ще падне на въпросите във връзка с кредитната дейност на клоновете и специално по въпроса за свръхнормативните запаси, доклад пред националното съвещание да се изнесе от Заместник председателя Георги Терзиев;

че наред с горните мероприятия във връзка с националното съвещание е необходимо да се състави програма за обхождане на клоновете от членовете на Централното управление за опознаване обстойно на място работата в самите клонове;

че след състоялите се вече обсъждания на работата на отделните управления трябва да се направи преценка на цялостната работа в централното управление, както и на ръководните хора при същото;

че във връзка с намаляване и ликвидиране на взаимната задлъжнялост между предприятията е необходимо сериозно да се подготви и проведе прихващане на взаимната задлъжнялост вътре в министерствата;

да се обсъди също въпросът и за откриване на бюра за взаимни разчети.

София, 25 юни 1953 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *Ат. Мечкаров*
Зам. председатели: *Ив. Палийски*
Р. Чубриев

М. Вельов
Главен ревизор: *А. Георгиев*
Главен счетоводител: *Л. Тодоринов*
Н[ачални]к у[правле]ние „Планово-икономическо“: *П. Г. Попов*
Секретар на ЦУ на БНБ: *В. Христов*

ПРИЛОЖЕНИЕ: няма.

ЦДА, ф. 132, оп. 17, а.е. 21а, л. 272–273. Оригинал. Машинопис.

№ 121

ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С ПРИЛОЖЕН ДОКЛАД И РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ СПИСВАНЕТО НА „ИЗВЕСТИЯ НА БНБ“

София, 23 юли 1953 г.

ПРОТОКОЛ № 55

Заседание на 23 юли 1953 година

Заседават: АТАНАС МЕЧКАРОВ, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, ИВАН ПАЛИЙСКИ, РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, ПЕТЪР Г. ПОПОВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ
Присъствуват:
Отсъствуват: АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ
Заседанието се откри на 16 часа

Дневен ред:

[...]
10. План за подобрение списването на „Известия на БНБ“.

Докладва Г. Терзиев

[...]
По точка 10. План за подобрение списването на „Известия на БНБ“. Докладва Г. Терзиев.
След като се взеха пред вид приложените доклад и план за подобрение списването на „Известия на БНБ“ и направените изказвания и препоръки, се взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Приема се плана за подобрение списването на „Известия на БНБ“, като сроковете по същия се съгласуват с авторите на статиите.
2. Задължава се др. П. Попов да излезе с предложение пред ЦУ и мероприятия за целостното подобрение на списването.
[...]
София, 23 юли 1953 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *Ат. Мечкаров*
ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛИ: *Г. Терзиев*
Ив. Палийски
Р. Чубриев
М. Вельов
НАЧАЛНИК УПРАВЛЕНИЕ ПЛАНОВО-ИКОНОМИЧЕСКО: *П. Г. Попов*
ГЛАВЕН СЧЕТОВОДИТЕЛ: *Г. Тодоринов*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *В. Христов*

ПРИЛОЖЕНИЕ: по т.т. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 и 11 – по един доклад – девет доклада.

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Другаря АТАНАС МЕЧКАРОВ
Т У К

Д О К Л А Д

от Георги Терзиев – зам.председател на Българска народна банка

Относно „Известия на Б.н.банка“

Другарю Председател,

Донасям, че „Известия на БНБ“ все още не могат да станат истински орган на Централното управление на банката и да съдействуват за правилното провеждане на банковите мероприятия. Необходимо е да се подобри списването им, като в тях се поместват уводни статии от отговорни другари в Банката. С тези статии трябва да се разяснят някой основни въпроси на банковата практика, да се посочват недостатъците в работата на клоновете и да се дадат конкретни указания за издигане на още по-високо ниво банковата работа.

Моля, да занимаете Централно управление с въпроса, което ако намери за правилно да приеме приложения план за изготвяне уводни статии.

Зам.председател: *Г. Терзиев*

21.VII.1953 г.
МП

ЦДА, ф. 132, оп. 17, а.е. 21а, л. 434–436, 449. Оригинал. Машинопис.

№ 122

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА НАЛАГАНЕ НА НАКАЗАНИЯ НА УПРАВИТЕЛЯ И СЧЕТОВОДИТЕЛЯ НА ХИЖА „ТИНТЯВА“, СОБСТВЕНОСТ НА БНБ, ПОРАДИ ДОПУСНАТИТЕ СЛАБОСТИ В ТЯХНАТА РАБОТА

София, 10 ноември 1953 г.

ПРОТОКОЛ № 95

Заседание на 10 ноември 1953 година

Заседават АТАНАС МЕЧКАРОВ, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, ИВАН ПАЛИЙСКИ, РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ПЕТЪР ПОПОВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ

ОТСЪСТВУВАТ: –

Присъствуват: Н. И. Соколов, др. Петров от МС, Драган Илиев от ЦК на БКП, Георги Гьорев от ЦК на ПС, по т. 1: управителят на кл. Пещера – Дим. Трифонов Петков, ревизорът Б. Белчев; по т. 2: управителят на кл. Пловдив–2 – Тод. П. Тодоров и ревизорите: Хр. Георгиев и Ил. Тимев, по т. 3: Дим. Димиев

Заседанието се откри на 14 часа

Дневен ред:

[...]

3. Разглеждане ревизията на банкова хижа „Тинтява“. Докладва Ангел Георгиев.

[...]

По точка 3. Разглеждане ревизията на банковата хижа „Тинтява“. Докладва Ангел Георгиев.

След като се взе пред вид устния доклад на др. Димиев, че от 3 април т.г. отдел „Бюджет и имоти“ се интересувал от работата и състоянието на хижата, че на всеки 2 седмици е викал управителя на хижата в отдела, където са му давани устни нареждания, без, обаче, да са му искани писмени доклади,

че отделът не е дал своевременно необходимите правилници на хижата,

че виждайки продължаващите слабости в работата на хижата, отделът дал предложение до ревизионното управление за извършване ревизия на хижата и след като се взеха пред вид изказванията на:

др. Попов – че от страна на отдел „Бюджет и имоти“ не е упражняван строг контрол върху управителя и върху работата на хижата, че е необходимо в работата на хижата да се внесе нов дух – политически издържан, здраво счетоводство, калкулации, контрол и поддържане на имота;

др. Терзиев: че неправилно са изпращани да проверяват управителя и хижата хора, които са били в ръководството на самата хижа, че счетоводството не е правилно организирано, че на управителя на хижата не може да се има никакво доверие – нито в политическо, нито в морално отношение, че следва бившия началник „кадри“ – Асен Велинов, да обясни назначението на управителя на хижата;

др. Чубриев: че по бюджета на хижата са съкратени не малко разходи и хора, че хижата иначе е рентабилна, че управителят следва да бъде снет незабавно, а останалият апарат да бъде проверен;

др. Мечкаров: че хижата следва да се уреди като почивна станция на банковите служители като в противен случай същата не следва да бъде като предприятие на Банката, че по отношение на ръководството на хижата другарите Димиев и Чубриев не са влезли напълно в ролята си като ръководители, че следва да се издири, кой е предложил и настанил такъв враг като сегашния управител на тази длъжност, и след така направените изказвания се взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Управителят на хижа „Тинтява“, Георги Христов Тодоров, да бъде уволнен незабавно.
2. Да бъде подменен незабавно счетоводителят на хижата, др. Катреков.
3. Задължава се др.зам. председател Р. Чубриев в срок до 24 ноември 1953 год. да вземе мерки за основно подобряване работата на хижа „Тинтява“.
4. Да се провери, кой е предложил и настанил Георги Христов Тодоров като управител на хижа „Тинтява“, след като се е знаел неговия политически лик.

София, 10 ноември 1953 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА БНБ:	*Ат. Мечкаров*
ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛИ:	*Г. Терзиев*
	Ив. Палийски
	Р. Чубриев
	М. Вельов
ГЛАВЕН РЕВИЗОР:	*А. Георгиев*
Н-К у-ние ПЛАНОВО-ИКОНОМИЧЕСКО:	*П. Г. Попов*
ГЛАВЕН СЧЕТОВОДИТЕЛ:	*Л. Тодоринов*
СЕКРЕТАР НА ЦУ:	*В. Христов*

ЦДА, ф. 132, оп. 17, а.е. 23[а], л. 54–55. Оригинал. Машинопис.

№ 123

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ВРЕМЕТО ЗА ИЗКАЗВАНЕ НА ЗАСЕДАНИЯТА НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ

София, 11 ноември 1953 г.

ПРОТОКОЛ № 96

Заседание на 11 ноември 1953 година

Заседават АТАНАС МЕЧКАРОВ, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, ИВАН ПАЛИЙСКИ, РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ПЕТЪР ПОПОВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ

ОТСЪСТВУВАТ: –

Присъствуват: Н. И. Соколов

Заседанието се откри на 15 часа

Дневен ред:

1. Относно регламент за изказване в заседанията на Централното управление. Докладва Ат. Мечкаров.

[...]

По точка 1. Относно регламент за изказване в заседанията на Централното управление. Докладва Ат. Мечкаров.

По предложение на др. Атанас Мечкаров, с оглед да се внесе по-голяма деловитост на заседанията на Централното управление се прие следното

РЕШЕНИЕ:

Определя се за в бъдеще при заседанията на Централното управление регламент за изказване 10 минути, както за членовете на Централното управление, така и за останалите. Допуща се при по-важни въпроси регламентът да бъде увеличаван.

[...]

София, 11 ноември 1953 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА БНБ:	*Ат. Мечкаров*
ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛИ:	*Г. Терзиев*
	Ив. Палийски
	Р. Чубриев
	М. Вельов
ГЛАВЕН РЕВИЗОР:	*А. Георгиев*
Н-К у-ние ПЛАНОВО-ИКОНОМИЧЕСКО:	*П. Г. Попов*
ГЛАВЕН СЧЕТОВОДИТЕЛ:	*Л. Тодоринов*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ:	*В. Христов*

ПРИЛОЖЕНИЕ: по т. т. 2 и 3 – 4 (четири) доклада.

ЦДА, ф. 132, оп. 17, а.е. 23[а], л. 70–71. Оригинал. Машинопис.

№ 124

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА НЕПРИЕМАНЕ НА НАПРАВЕНИТЕ ОТ КОМИСИЯТА ЗА ДЪРЖАВЕН КОНТРОЛ СЛЕД ИЗВЪРШЕНАТА ПРОВЕРКА ИЗВОДИ ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА КРЕДИТНАТА ДЕЙНОСТ НА БАНКАТА

София, 6 февруари 1954 г.

ПРОТОКОЛ № 12

Заседание на 6 февруари 1954 година

Заседават: АТАНАС МЕЧКАРОВ, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, ИВАН ПАЛИЙСКИ, РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ПЕТЪР ПОПОВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ

Отсъствуват: МИХАИЛ ВЕЛЬОВ

Присъствуват: –

Заседанието се откри на 8.10 часа.

Дневен ред:

1. Разглеждане доклада на Комисията за държавен контрол по извършената в Банката проверка по приложението на 218-то постановление на Министерския съвет в частта му за кредитирането. Докладва Атанас Мечкаров.

След като се разгледа доклада и проекто-постановлението на Комисията за държавен контрол, по повод извършената от органи на същата проверка на Българска народна банка и след като се взе пред вид, че някои от констатациите по кредитната дейност се дължат на това, че на Банката не са били изпращани и известни някои постановления на Министерския съвет за изменения в производствените програми на предприятията;

че за недостатъчната борба с просрочените заеми не е виновен само Зам. председателят Иван Палийски, както се казва в доклада, а цялото Централно управление начело с Председателя;

че неправилно са смесени в доклада констатациите за разрешени заеми без обезпечение и заеми, останали без обезпечение впоследствие;

че не е правилен изразът в доклада, че Комисията за държавен контрол е разкрила необезпеченията на заемите, тъй като Банката ги е констатирала и разкрила в предприятията, което се явява като положителна страна в работата на Банката;

че изнесеното за просрочията е вярно;

че заключението, че в Банката няма никакво ръководство по кредитната дейност, е неправилно;

че поставените в проекто-постановлението поръчения са съществуващи такива, залегнали отдавна в основните правителствени и банкови документи и е излишно да се повтарят; че по-правилно би било в проекто-постановлението, за констатираните нарушения да се посочат съответните отговорници и ако е необходимо, да се предложат наказания, вместо да се правят общи констатации и препоръки, се взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Възлага се на Зам. председателя др. Г. Терзиев да изготви, в духа на направените разисквания, обяснение по доклада и проекто-постановлението на Комисията за държавен контрол.

2. Да се изиска писмено от Секретаря на Министерския съвет да изпраща на Банката всички въпроси, свързани с изменение в производствените програми на предприятията и ведомствата.

3. Управление „Планово-икономическо“ да информира Централното управление, след изтичането на всяко тримесечие за изпълнението на кредитния план в териториален и национален мащаб.

София, 6 февруари 1954 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *Ат. Мечкаров*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *В. Христов*

ПРИЛОЖЕНИЕ: няма.

ЦДА, ф. 132, оп. 17, а.е. 24[а], л. 249. Оригинал. Машинопис.

№ 125

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С ПРИЛОЖЕН ДОКЛАД И С РЕШЕНИЕ ЗА ОТКАЗ НА ИСКАНЕТО НА ОКОЛИЙСКИЯ КОМИТЕТ НА ОТЕЧЕСТВЕНИЯ ФРОНТ В ИХТИМАН ЗА ОПРОЩАВАНЕ НА ДЪЛЖИМИЯ ЗА ВРЕМЕТО ОТ 1.X.1945 Г. ДО 31.XII.1952 Г. НАЕМ В РАЗМЕР НА 3264 ЛЕВА И С РЕШЕНИЕ ЗА ВЪВЕЖДАНЕ НА УНИФОРМЕНО ОБЛЕКЛО НА БАНКОВИТЕ СЛУЖИТЕЛИ

София, 11 февруари 1954 г.

ПРОТОКОЛ № 14

Заседание на 11 февруари 1954 година

Заседават: АТАНАС МЕЧКАРОВ, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, ИВАН ПАЛИЙСКИ, РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ПЕТЪР ПОПОВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ

Отсъствуват: МИХАИЛ ВЕЛЬОВ

Присъствуват: Н. И. Соколов, парт. секретар Г. Петров, бюрото на ЦК на Профсъюза на работниците по кредита и размяната.

Заседанието се откри на 14 часа.

Дневен ред:

9. Опрощаване наема на Околийския комитет на Отечествения фронт – Ихтиман.
Докладва Р. Чубриев.

[...]

13. Относно въвеждане униформено облекло за банковите служители.
Докладва Р. Чубриев.

[...]

По точка 9. Опрощаване наема на Околийския комитет на Отечествения фронт – Ихтиман. Докладва Р. Чубриев.

След като се взеха пред вид мотивите в приложения доклад и това, че Банката няма основание да удовлетвори молбата на Околийския комитет на Отечествения фронт – Ихтиман, се взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Отклонява се предложението за опрощаване дължимия наем от Околийския комитет на Отечествения фронт – Ихтиман, за времето от 1.X.1945 година до 31.XII.1952 година, възлизащ на сумата от 3.264 лева (три хиляди двеста шестдесет четири).

[...]

По точка 13. Относно въвеждане униформено облекло за банковите служители. Докладва Р. Чубриев.

След като се взе пред вид устната информация на Зам. председателя др. Р. Чубриев, че съгласно практиката в Съветския съюз за всички служители от финансовата система е въведена еднаква униформа с отличителни белези за четири категории, а именно:

Първа категория – висш състав;

Втора категория – старши състав – началници управления, зам. началници управления и други;

Трета категория – среден състав – управители, началници отдели, кредитни инспектори, главни и старши счетоводители;

Четвърта категория – младши състав – всички останали – сметководители, операционисти, касиери, контрольори и пр.;

че апарата от административно-стопанските служби не се атестира за униформа;

че униформите се дават от съответното ведомство, като стойността им се заплаща от служителите;

че тъй като това засяга и другите ведомства от финансовата система, е необходимо същият да бъде разрешен общо, се взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Приема се по принцип предложението за въвеждане униформено облекло за банковите служители;

2. Възлага се на Зам. председателя др. Р. Чубриев да изготви писмено предложение до Министъра на финансите с молба Министерството на финансите да внесе в Министерския съвет предложение за въвеждане униформено облекло за служителите от финансовата система.

София, 11 февруари 1954 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *Ат. Мечкаров*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *В. Христов*

ПРИЛОЖЕНИЕ: по т. т.1, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 и 12

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА Б.Н.Б.
другаря АТАНАС МЕЧКАРОВ
Т У К

Д О К Л А Д

от Р. Чубриев, Зам. председател при същата банка

ОТНОСНО: опрощаване наема на Окол[ийския] комитет на О.Ф. – Ихтиман

Околийския комитет на Отечествения фронт – Ихтиман дължи на Българската народна банка сумата от лв. 3264 – неплатен наем за времето от 1.X.[1]945 г. до 31.XII.1952 г.

Клонът Ихтиман е правил многократно постъпки пред Окол[ийския] комитет на Отечествения фронт – Ихтиман за изплащане горния наем, но без резултат.

Поради това отнесохме въпроса за изплащане наема от Ок[олийския] к[омите]т на О.Ф. – Ихтиман, пред Националния съвет на О.Ф. – София. Последния с писма №№ АФ-1299 от 18.IV.1953 г.; № С.К.1535-30.IV.53 год.; № АФ 2735 от 5.VIII.53; № А.Ф.166 от 12.I.954 г. ни съобщаваше, че са направени постъпки пред Окол. комитет на О.Ф. – Ихтиман да изплатят в най-скоро време дължимия наем.

До 12.I.1954 г. наема не беше платен и Околийския комитет на О.Ф. в Ихтиман с писмо № 9 от 23.I.1954 г. до Централното управление с копие до Националния съвет на О.Ф. и Министра на финансите, като излага финансовите затруднения, в които се намира, моли дълга от лева 3.264 – неплатен наем за минало време, да бъде опростен.

От друга страна Министерството на финансите с писмо № 509 от 4.II.1954 г. молят Управлението да вземе становище по молбата на Околийския комитет на О.Ф. – Ихтиман и евентуално да заличим вземането им.

Като имате пред вид горното, предлагаме на Управлението да вземе следното

РЕШЕНИЕ:

Опрощава се дължимия наем на Околийския комитет на О.Ф. – Ихтиман за времето от 1.X.1945 г. до 31.XII.1952 г., възлизащ на сумата от лева 3264.

Горният дълг не е осчетоводен никъде.

8.II.1954 година

ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ: /Р. Чубриев/

ЦДА, ф. 132, оп. 17, а.е. 24[а], л. 271–274, 341–342. Оригинал. Машинопис.

№ 126

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОДОБРЯВАНЕ НА ПРОТОКОЛА НА КОМИСИЯТА ПО РАЦИОНАЛИЗАЦИИТЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ПРЕДЛОЖЕНИЯТА ЗА ИЗЧИСЛЯВАНЕ ПО СЪКРАТЕН НАЧИН НА ВЪЗНАГРАЖДЕНИЯТА ЗА ПОЛОЖЕН ИЗВЪНРЕДЕН ТРУД

София, 6 май 1954 г.

ПРОТОКОЛ № 44

Заседание на 6 май 1954 година

Заседават: АТАНАС МЕЧКАРОВ, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ПЕТЪР ПОПОВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ

Отсъствуват: ДИМИТЪР АЛАДЖОВ

Присъствуват: -

Заседанието се откри на 14 часа

Дневен ред:

[...]

2. Разглеждане предложенията на др. Серафимов от банковия клон Самоков и др. др. Б. Арнаудов и Н. Михайлов от Централното управление за изчисляване по съкратен начин следващото се възнаграждение за извънреден и нощен труд и при непълен работен месец. Докладва Г. Терзиев.

[...]

По точка 2. Разглеждане предложенията на др. Серафимов от банковия клон Самоков и др. др. Б. Арнаудов и Н. Михайлов от Централното управление за изчисляване по съкратен начин следващото се възнаграждение за извънреден и нощен труд и при непълен работен месец. Докладва Г. Терзиев.

След като се взеха предвид мотивите и данните в приложените доклад и протокол, се все следното

РЕШЕНИЕ:

1. Одобрява се протокола на комисията по рационализациите по приемане предложенията на др. др. В. Серафимов, Б. Арнаудов и Н. Михайлов за съкратени начини за изчисляване на възнагражденията за положен извънреден дневен и нощен труд при 25% и при 50% увеличение, както и за изчисляване възнаграждението при непълен работен месец.

Съкратените начини да се съобщят чрез „Известия на БНБ“ на всички банкови клонове за използуване при работата им.

2. Предложенията да се направят достояние на ИНРА, Министерство на финансите и Профсъюза на работниците от кредита и размяната.

3. На др. др. В. Серафимов, Б. Арнаудов и Н. Михайлов да се изкаже похвала и отпусне парична награда по 200 лева на всеки един за проявената от тях заинтересованост за подобряване и облекчаване на работата.

[...]

София, 6 май 1954 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *Ат. Мечкаров*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *В. Христов*

ПРИЛОЖЕНИЕ: по т. т. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8 – по един доклад.

ЦДА, ф. 132, оп. 17, а.е. 26а, л. 1–3. Оригинал. Машинопис.

№ 127

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА НАЛАГАНЕ НА НАКАЗАНИЕ НА УПРАВИТЕЛЯ НА КЛОНА НА БНБ В ГАРА ЛЕВСКИ КРЪСТЬО ПОПОВ ЗА ИЗВЪРШЕНИ ОТ НЕГО АДМИНИСТРАТИВНИ И ПАРТИЙНИ НАРУШЕНИЯ*

София, 7 януари 1955 г.

ПРОТОКОЛ № 4

Заседание на 7 януари 1955 година

Заседават: АТАНАС МЕЧКАРОВ, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ПЕТЪР ПОПОВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ, ДИМИТЪР АЛАДЖОВ

Отсъствуват: по т. т. 2, 3, 4, 5 и 6 – АТАНАС МЕЧКАРОВ, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, ПЕТЪР ПОПОВ

Присъствуват: К. Динев от ЦК на БКП и съответните управители по т. т. 2, 3, 4, 5 и 6

Заседанието се откри на 14 часа.

Дневен ред:

1. Вземане становище по писмо № И-13/4.I.1955 година на Плевенския окръжен комитет на БКП, относно решение на същия за снемане и наказание на управителя на банковия клон на гара Левски Кръстю Попов за груби административни и партийни нарушения и други негови прояви. Докладва Атанас Мечкаров.

[...]

По точка 1. Вземане становище по писмо № И-13/4.I.1955 година на Плевенския окръжен комитет на БКП, относно решение на същия за снемане и наказание на управителя на банковия клон на гара Левски Кръстю Попов за груби административни и партийни нарушения и други негови прояви. Докладва Атанас Мечкаров.

След като се взеха предвид изнесените в писмо № И-13/4 януари 1955 година на Плевенския ОК на БКП груби административни и партийни нарушения, допуснати от управителя на банковия клон на гара Левски Кръстю Попов, предложението на Комитета същият да бъде снет като управител на клона на по-ниска длъжност извън околията, досегашните констатации на извършващата се в момента ревизия на клона Левски и констатациите на Заместник председателя Георги Терзиев от личния разговор с Кръстю Попов, а именно,

че управителят на банковия клон на гара Левски Кръстю Попов е допуснал в банковата библиотека в клона да бъдат унищожени ценни книги, а запазени такива с профашистко съдържание; че същият разпореждайки грубо със средствата на профорганизацията и чрез различни незаконни машинации е закупил лека кола на свое име; че чрез незаконни машинации е укрил преди паричната реформа личния влог на своя брат Крум Попов, възлизащ на 850.000 лева; че същият е вършел престъпни машинации с касовия план с парите от запасния фонд; че в нарушение на банковите и правителствени разпоредби самоволно и незаконно е разпореждал със сметките и средствата на ТКЗС и други предприятия, обслужвани от клона; че се е държал грубо с персонала и клиентите и че е допуснал и други нарушения и нередни прояви, се взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Предвид постъпилите в Централното управление сигнали и констатации за извършени от управителя на банковия клон на гара Левски Кръстю Попов груби нарушения на банковите и правителствени разпореждания, граничещи до престъпления, Централното управление счита, че са на лице достатъчно данни същият да бъде уволнен веднага и предаден на прокурора.

2. Задължава се Главния ревизор да вземе незабавно писмени обяснения от управителя на клона Левски Кръстю Попов за извършените от него нарушения.

[..]

София, 7 януари 1955 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *Ат. Мечкаров*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *В. Христов*

ПРИЛОЖЕНИЕ: няма.

ЦДА, ф. 132, оп. 17, а.е. 30[а], л. 8, 10. Оригинал. Машинопис.

* *По същия въпрос виж също док. № 128.*

№ 128

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИЗВЪРШЕНАТА РЕВИЗИЯ НА КЛОНА НА БНБ В ГАРА ЛЕВСКИ И ЗА НАЛАГАНЕ НА НАКАЗАНИЕ НА УПРАВИТЕЛЯ НА КЛОНА КРЪСТЬО ПОПОВ И НА СТАРШИЯ СЧЕТОВОДИТЕЛ ИВАН ПОПОВ

София, 12 януари 1955 г.

ПРОТОКОЛ № 6

Заседание на 12 януари 1955 година

Заседават: АТАНАС МЕЧКАРОВ, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ПЕТЪР ПОПОВ, ДИМИТЪР АЛАДЖОВ

Отсъствуват: ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ

Присъствуват: по т. 1 старши ревизорът Димитър Донев, по т. т. 2 и 3 – Г. Петров и д-р К. Попов

Заседанието се откри на 14 часа.

Дневен ред:

1. Разглеждане ревизията на банковия клон в гара Левски. Докладва Ангел Георгиев.

[...]

<u>По точка 1.</u> Разглеждане ревизията на банковия клон на гара Левски. Докладва Ангел Георгиев.

След като се взеха предвид констатациите на извършената пълна документална ревизия на банковия клон на гара Левски за ревизионния период от 15 декември 1953 година до 5 декември 1954 година и

писмените обяснения на управителя на клона Кръстю Антонов Попов и

направените изказвания, че управителят на клона не само, че не е подобрил работата на клона, но е извършил редица груби нарушения на правителствени и банкови разпореждания, като е разрешавал заеми без за това да е имал спуснат лимит от Централното управление; кредитирал

е селкоопи при непопълнени собствени оборотни средства и ТКЗС без представени протоколи за решения на общите им събрания; своеволно е продължавал сроковете за кредитиране на различни предприятия и по-специално на ДСП „Месоцентрала – месокомбинат“; грубо е нарушавал точка 28 на 218-то постановление, като по негово внушение и съдействие ТКЗС взаимно се кредитирали парично чрез прехвърляне на суми от текущата сметка на едно ТКЗС по тази на друго; грубо е нарушавал точка 30, буква „б“ и „в“ и точка 35 на 218-то постановление, като своеволно е продължавал срока на срочните задължителни, не е изисквал тяхното погасяване и е определял по-дълги срокове по заемите по стокооборота на селкоопите; нарушавал е окръжно № 97/1953 година като неправилно е кредитирал РКС, Наркооп и Градска търговия; своеволно и безразборно е извършвал регулациите на специалните заемни сметки по стокооборота; произволно е определял процента на надбавките по заемите за стокооборота и срещу документи за стоки на път; разрешавал е заеми на големи суми при липса на стоково-материално обезпечение; съвсем своеволно и безразборно е боравил с материята по обезпечението и просрочените заеми;

не е извършвал никакъв анализ на представените сведения образец 712; произволно е поставял сумите в обобщителната таблица образец 719 без да ги съобразява с данните по сведенията; с цел да заблуди Централното управление предварително е намалявал или увеличавал сумите по проекто-касовия план; не е спазвал параграфирането при изпълнението на касовия план; с цел да заблуди Централното управление по изпълнението на емисионния резултат е прибягвал до тегленето на фиктивни преводи до съседни банкови клонове, като изтеглените от последните суми е внасял в касата на клона; със същата цел, за да избегне внасянето на суми от оборотната каса в запасния фонд, когато касовата наличност в същата ще надвиши определената норма са пускани операции за броене суми на предприятия, като сумите след това наново са връщани на клона, за да не се иска разрешение за теглене от запасния фонд, когато са предстояли по-големи плащания;

грубо е нарушавал 793-то постановление на Министерския съвет, като е допуснал да се отпускат средства за заплати над утвърдения фонд, да се разплащат премиални възнаграждения без спуснат за целта фонд, като е изплащал заплати само веднъж в месеца и пр.; лично той е наредил на 8 септември 1954 година да се броят на служителите аванси срещу заплати в нарушение на точка 24 от горното постановление; не е осигурил провеждането на последващия контрол по фонда работна заплата;

приемани са платежни документи не съдържащи всички предвидени реквизити и след изтичане на сроковете; нарушавана е била поредността на плащанията, с което грубо е нарушаван член 36 от Наредбата за плащанията; не е сключил със 7 ТКЗС споразумения за разчетите им и за пазене в клона свободните им средства; нарушавал е Наредбата за плащане с лимитирани чекови книжки; допускал е да се прескрибират лихвите по някои индивидуални заеми;

както той, така и старши счетоводителят са вършили произволи в счетоводството при клона, с което са целели да прикрият извършените от тях нарушения на правителствени и банкови разпореждания, като например на две ТКЗС са изплатени суми в повече, отколкото е авоарът по текущите им сметки, а операционните бележки за изплатените суми са заведени в текущата сметка на друго ТКЗС, което има достатъчно авоар; един месец след извършване на операция са подменявани операционните бележки и са преправяни датите в същите във връзка с умишлено създадения авоар по текущата сметка на ТКЗС „Заря“, село Обнова; грубо е нарушавал 218-то постановление, като е отпуснал индивидуален заем на главния лекар при Околийската болница в Левски на сума 8.000 лева в продължение на два месеца; извършил е текущ ремонт в клона чрез частно лице, без да има кредит за това, като е оформявал разхода чрез ТКЗС „Заря“, село Обнова; произволно е задължил специалната заемна сметка по стокооборота на РКС със сумата за доставени на клона въглища; закупил лека кола от свое име, предназначена за профорганизацията при клона и нарушавайки банковите нареждания е изтеглил от Благоевския районен банков клон, София сумата 12.000 лева с дебитно авизо № 212 от 8 юли 1954 година, която възстановил на 15 същия месец, а фактическото изплащане на леката кола извършил със средства на профорганизацията при клона, без да има решене на последната за това,

се взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. За така допуснатите нарушения, произволи, своеволия и нередовности управителят на банковия клон на гара Левски Кръстю Антонов Попов да бъде уволнен незабавно, съгласно член 33, букви „а“ и „б“ от Кодекса на труда.

2. Да бъде уволнен съгласно член 33, букви букви „а“ и „б“ от Кодекса на труда и старши счетоводителят Иван Димитров Попов.

3. Възлага се на Главния ревизор да предаде материалите по ревизията на прокурора.

4. Случаят с управителя и старшия счетоводител на банковия клон на гара Левски да се разработи и изнесе в специален брой на „Известия на БНБ“.

5. Възлага се на Завеждащ отдел „Кадри“ съвместно с Главния ревизор на първо време да изпратят временни заместници на управителя и на старшия счетоводител и в непродължителен срок да предложат титуляри за същите.

[...]

София, 12 януари 1955 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *Ат. Мечкаров*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *В. Христов*

ПРИЛОЖЕНИЕ: няма

ЦДА, ф. 132, оп. 17, а.е. 30[а], л. 20–22. Оригинал. Машинопис.

№ 129

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ СЪС СЪОБЩЕНИЕ ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ АТАНАС МЕЧКАРОВ ЗА ОСВОБОЖДАВАНЕТО МУ ОТ ТАЗИ ДЛЪЖНОСТ С УКАЗ НА ПРЕЗИДИУМА НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

София, 21 март 1955 г.

ПРОТОКОЛ № 26

Заседание на 21 март 1955 година

Заседават: АТАНАС МЕЧКАРОВ, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ, ДИМИТЪР АЛАДЖОВ и ПЕТЪР ПОПОВ

Отсъствуват: ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ

Присъствуват: Началниците на управления и заведущите отдели

Заседанието се откри на 17 часа.

Дневен ред:

1. Заседание във връзка с освобождаването на др. Атанас Мечкаров от длъжността Председател на Централното управление на Българска народна банка.

Председателят на Централното управление на Банката др. Ат. Мечкаров съобщи, че с Указ на Президиума на Народното събрание е освободен от длъжност, изказа благодарност на всички за грамадните усилия, които са положили през време на общата работа в Банката в продължение на изминалите 5 години за осъществяването на голямите и отговорни задачи, поставени през този важен период пред Банката от Партията и Правителството и призова присъствуващите с неотслабваща енергия, с твърдост и висока принципиалност да работят и за в бъдеще за още по-голямото укрепване на Българската народна банка като социалистически институт.

Зам. председателят др. М. Вельов отбеляза огромната следа, която остави след себе си др. Мечкаров в изграждането и развитието на Българската народна банка като социалистически емисионен и кредитно-разчетен център в нашата страна и посочи за пример в работата на всички в Банката твърдостта, упоритостта и принципиалността, с които др. Мечкаров провеждаше поставе-

ните пред Банката задачи.

София, 21 март 1955 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *Ат. Мечкаров*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *В. Христов*

ПРИЛОЖЕНИЯ: няма.

ЦДА, ф. 132, оп. 17, а.е. 30[а], л. 385. Оригинал. Машинопис.

№ 130

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С ИЗКАЗВАНЕ НА АТАНАС МЕЧКАРОВ И ПРЕДСТАВЯНЕ НА НОВИЯ ПРЕДСЕДАТЕЛ НА БНБ ВЕЛА ЛУКАНОВА

София, 22 март 1955 г.

ПРОТОКОЛ № 27

Заседание на 22 март 1955 година

Заседават: ВЕЛА ЛУКАНОВА, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ПЕТЪР ПОПОВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ, ДИМИТЪР АЛАДЖОВ

Отсъствуват: –

Присъствуват: др. Атанас Мечкаров, парт. секретар Ж. Проданов, началниците на управления и завеждащите отдели.

Заседанието се откри на 10.30 часа.

Дневен ред:

1. Заседание във връзка с поемане длъжността Председател на Централното управление на Българската народна банка от другарката Вела Луканова.

Др. Атанас Мечкаров представи на присъствуващите другарката Вела Луканова – натоварена с указ на Президиума на Народното събрание да ръководи делата на Банката, като напомни за необходимостта от поддържане на висока степен работата на Българска народна банка и каза, че няма причини дейността на Банката да не бъде на онова ниво, което изисква нашето социалистическо стопанство, помоли присъствуващите като досегашен Председател на Банката и член на БКП, да се даде пълно съдействие на другарката Луканова в изпълнение на поставените пред Банката задачи от Партията и Правителството.

Другарката Вела Луканова отбеляза, че е преди всичко финансов работник, поради което не познава засега в детайли банковата работа, като помоли присъствуващите на първо време да ѝ указват пълно съдействие и помощ при въвеждането ѝ в курса на работата като напомни, че едновременно с това работата трябва се тласка напред и че за подобрение на работата значително ще спомогне и отиването на делегацията в Съветския съюз, което засега временно е отложено.

Другарката Луканова отбеляза, че всички тук, работейки за благото на Партията и Родината в един от основните институти на страната, трябва да помнят основното задължение, поставено от Партията – активно да работят за осъществяване на програмата и задачите на Партията, че важно условие в работата е колективността в същата, поради което призова присъствуващите за колективна работа.

Накрая другарката Луканова увери др. Атанас Мечкаров, че както той успешно е водил института досега – от сега нататък всички присъствуващи ще положат усилия да постигнат нови успехи така, както и той би постигнал, ако би бил тук.

София, 22 март 1955 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *В. Луканова*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *В. Христов*

ПРИЛОЖЕНИЕ: няма.

ЦДА, ф. 132, оп. 17, а.е. 30[а], л. 386. Оригинал. Машинопис.

№ 131

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА СНЕМАНЕ ОТ ДЛЪЖНОСТ НА ЗАВЕЖДАЩИЯ СЕКТОР В ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НИКОЛА ЛАЗАРОВ

София, 12 юли 1955 г.

ПРОТОКОЛ № 38

Заседание на 12 юли 1955 година

Заседават: ВЕЛА ЛУКАНОВА, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ПЕТЪР ПОПОВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ

Отсъствуват: ДИМИТЪР АЛАДЖОВ

Присъствуват: Д. Димиев, Г. Иванов и по т. 3 – парт. секретар Желяз Проданов

Заседанието се откри на 10 часа

Дневен ред:

[...]

3. Предложение за снемане от длъжност завеждащ сектор при Централното управление на банката на Никола Лазаров. Докладва партийният секретар Желяз Проданов.

[...]

По точка 3. Предложение за снемане от длъжност завеждащ сектор при Централното управление на банката Никола Лазаров. Докладва партийният секретар Желяз Проданов.

След като бе изслушан устния доклад на партийния секретар за недостойната постъпка на завеждащия сектор при Централното управление на Българска народна банка Никола Лазаров спрямо колежката му Венета Белишка;

че същият се е стремял по различни пътища и нечестни маневри да злепостави другарката Белишка пред близките и колегите ѝ;

и след като се взе предвид и неискреното му и нахално държане пред Заместник-председателя Михаил Вельов,

се взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Да се снеме от длъжност завеждащ сектор при Централното управление на Българска народна банка Никола Лазаров и се назначи за инспектор по кредита при някой от софийските банкови клонове.

София, 12 юли 1955 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *В. Луканова*
ЗА СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *Н. Шуманов*

ПРИЛОЖЕНИЕ: няма.

ЦДА, ф. 132, оп. 17, а.е. 31а, л. 313. Оригинал. Машинопис.

№ 132

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ВЪЗЛАГАНЕ НА ЕМИСИОННО-КАСОВОТО УПРАВЛЕНИЕ ДА ИЗРАБОТИ ПРАВИЛА ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА РЕЖИМА НА ДОСТЪП В ГЛАВНАТА КАСА

София, 30 август 1955 г.

ПОВЕРИТЕЛНО

ПРОТОКОЛ № П-17

Заседание на 30 август 1955 година

Заседават: ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ПАВЕЛ МАНОЛОВ, АСЕН ВЕЛИНОВ, ГЕОРГИ ИВАНОВ.

Отсъствуват: ВЕЛА ЛУКАНОВА, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ, ПЕТЪР ПОПОВ и ДИМИТЪР АЛАДЖОВ – в отпуск

Присъствуват: Партийния секретар на Централното управление ЖЕЛЯЗ ПРОДАНОВ и Главния касиер АНАСТАС ТОДОРОВ.

Заседанието се откри на 15,15 часа.

Дневен ред:

1. Слабостите в организацията и бдителността при Главна каса на Българска народна банка. Докладва Г. Терзиев.

Най-напред др. Терзиев се спря на констатираните напоследък от Централното управление множество слабости в работата и организацията на касовите служби, като изтъкна, че не липсвали и такива в Главната каса при Централното управление. Това той потвърди с вчерашния факт, когато му е било съобщено, че две външни лица са искали да влезат в Главната каса за да поправят шифъра на същата. Пред вид извънредно важното ѝ значение, като един от най-секретните обекти при Централното управление, където запазването на тайната и бдителността е такъв важен отговорен въпрос, и че никой няма право без разрешение на ръководството на Банката да влиза там. Другаря Терзиев поиска от главния касиер др. Анастас Тодоров да обясни вчерашния случай, а също и организацията за сигурността на парите и ценностите намиращи се в Главната каса.

В обясненията си др. Анастас Тодоров каза, че за да се влезе в Главната каса трябва да се мине през две врати – външната и тази в предверието.

Когато той е поел длъжността главен касиер е заварил такъв режим на заключване на вратите който продължава и понастоящем.

Секретността при заключването на първата врата се състояла от три елемента – шифър, ключ и ключ на решетъчната врата, лично той е държал в себе си първия ключ и ключа на решетъчната врата, а неговия пръв помощник Йордан Марков – шифъра.

Секретността при втората врата се е състояла също от три елемента. При себе си той е държал шифъра и ключа от решетъчната врата, а вторият тенгиалния ключ се намира при др. Вельов.

Така създадената организация каза др. Тодоров е с оглед да се спази принципа в главна каса никога да не влиза сам човек, а винаги двама.

Този режим обаче до сега е бил формален. В много случаи когато моя заместник др. Йордан Марков е бил зает аз съм влизал сам в главна каса.

Тук др. Терзиев го прекъсна като поиска да обясни днешния случай и известява ли се Управлението, когато външни хора идват да работят около шифъра.

Др. Тодоров обясни, че когато др. Марков отивал в отпуск, получавал от него и третия елемент на секрета – шифъра. При завръщането му от отпуск той обратно получавал шифъра от главния касиер. Тогава ставало нужда да се повикат външни лица които да съставят нов шифър известен вече само на Йордан Марков. Това се налагало всяка година когато Марков отивал и се връщал от домашен отпуск.

При съставянето на шифъра външните технически лица нямали никаква възможност да

виждат как става това. При набирането на цифрите те стояли на гърба на вратата или в дъното на стаята.

Др. Тодоров каза, и той досега не е смятал, че за това ще трябва да се иска разрешението на Управлението и е продължавал тая заварена от предшественика му практика. Такъв е бил и вчерашния случай.

По-нататък др. Тодоров обясни, че в касата си имал обяснението на шифъра оставен от Марков в запечатан плик, с предназначение да се отвори и ползува само при нещастен с Марков случай. Такова обяснение в запечатан плик е имало и в др. Вельов, със същото предназначение.

На въпроса на Главния ревизор има ли заповед на Председателя, която да определя кой какъв ключа да държи в себе си др. Тодоров отговори, че няма такава.

В изказването си др. П. Манолов подчерта, че не е правилно плика с шифъра да се пази от главния касиер, макар и запечатан, че не е правилно също при отпуск на Марков цялата секретност да се съчетава само в един човек и че за в бъдеще е необходимо отговорните за шифъра лица от главна каса сами да знаят как се изменя, без да прибягват до помощта на външни технически лица.

На въпроса на др. Ж. Проданов – има ли правилник който да урежда влизането на външни лица, главния касиер отговори, че няма.

В изказванията си др. Георги Иванов предложи да се изработи правилник който да уреди режима на влизането в главна каса. В самия правилник изрично да се подчертае, че едно лице главния касиер или друг служител няма право да влиза сам. В случай на отсъствие на единият от двамата да се определи трето лице, което да го замества с цел да се спазва строго принципа на двойното влизане в главна каса.

Накрая др. Терзиев обобщавайки обясненията на главния касиер и станалите изказвания, констатира, че др. Анастас Тодоров, въпреки много добре известното му строго правило на спазване разпределението на секретите и влизането в главна каса, с пълно съзнание в продължение на близо две и половина години в много случаи е държал в себе си всички ключове и шифъра на същата, сам е влизал в предверието, където се намират непроверени изпратените от клоновете банкноти за унищожаване и други ценности и след станалите допълнителни разисквания,

че организацията и бдителността на режима на влизане в главна каса не е бил на необходимата висота,

че е съществувала крайно вредната практика на единични влизания в предверието, където се намират много ценни материали, като злато, сребро, банкноти и монети,

че цялата секретност в главна каса както и шифъра са се съсредоточавали в едно лице,

че не е съществувал никакъв ред при разпределение елементите на секретност,

че външни лица са имали достъп до шифъра се взе следното

РЕШЕНИЕ:

Задължава се Емисионно-касовото управление до 12 септември т.г. да подработи проекто-заповед, която да урежда и гарантира здрав режим на влизане в главна каса, строго разпределение на елементите на секретността между отговорните служители от същата и преустановяване практиката на едноличното влизане в предверието и други секретни поделения на главна каса.

Проекто-заповедта да се разгледа и приеме от Централното управление.

за ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *Г. Георгиев*
/В. Луканова/
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *Н. Шуманов*

ЦДА, ф. 132, оп. 17, а.е. 32[а], л. 529–530. Оригинал. Машинопис.

№ 133

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С ПРИЛОЖЕН ДОКЛАД И С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ ДЕЙНОСТТА НА АДМИНИСТРАТИВНИЯ ОТДЕЛ В ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ

София, 2 септември 1955 г.

ПРОТОКОЛ № 46

Заседание на 2 септември 1955 година

Заседават: ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ГЕОРГИ ИВАНОВ, ПАВЕЛ МАНОЛОВ, АСЕН ВЕЛИНОВ

Отсъствуват: ВЕЛА ЛУКАНОВА, ПЕТЪР ПОПОВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ, ДИМИТЪР АЛАДЖОВ,

Присъствуват: ЖЕЛЯЗ ПРОДАНОВ, ДИМИТЪР БУЧКОВ, КОНСТАНТИН ПОПОВ и по т. 1 всички началници на управления и зав. отдели

Заседанието се откри на 14 часа

Дневен ред:

[...]

2. Състоянието на Административния отдел и сградата на Банката. Докладва Д. Бучков.

[...]

По точка 2. Състоянието на Административния отдел и сградата на Банката. Докладва Д. Бучков.

След допълнителните пояснения на др. Бучков по представения писмен доклад и станалите изказвания:

на др. Велинов, че доклада не съдържа достатъчно мерки за отстраняване на констатираните нередности и слабости по чистотата,

на др. Г. Иванов, че е необходимо в тоалетните да се поставят кърпи и сапун,

на др. П. Манолов, че Административния отдел трябва да вземе мерки за своевременното поправяне на ламаринения покрив, възстановяване на всички сигнали и други автоматични уредби и

че за подобряване на чистотата е необходимо да се закупят повече прахосмукачки,

на др. Проданов, че в доклада много малко място има за състоянието и поддържането на електрическите и други инсталации, където Административния отдел трябва да обърне особено внимание,

че кражбата на крушки и други електрически материали става по-често явление и е необходимо и по партийна линия да се вземат мерки,

на др. Вельов, че чистотата по коридори и работни стаи не е на необходимата висота,

че е необходимо по партийна и профлиния да се внедри преди всичко съзнание в служителите на банката за създаване култура на работното място,

на др. Терзиев, че докладът на др. Бучков е преди всичко констативен, в него не се съдържат достатъчно мероприятия за отстраняване множеството слабости и нередности, и обобщавайки станалите изказвания и предложения се взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Да се помоли партийното бюро и профкомитета да проведат сред служителите необходимата разяснителна работа и набележат мероприятия за опазване сградата на БНБ, поддържането на чистотата и хигиената за създаване истинска култура на работното място.

2. Началника на Административния отдел да установи всички слабости по чистотата и хигиената, като набележи конкретни мероприятия за решителното им отстраняване. Да вземе мерки за основно почистване на двора, на складовете и входовете. Всички помещения в банковата сгра-

да и инвентара в нея да се приведат в културен вид и да се осигури правилното им опазване и използуване. Набелязаните мероприятия в срок до 20 септември да се съгласуват с др. Вельов.

3. Задължава се началника на Административния отдел до 20 септември 1955 г. да изготви план за разпределението на работните стаи между колективите, съобразен с новата структура.

За целта всички началници на управления и отдели да представят на административния отдел предложение за разместването и разпределението на съответния им работен колектив.

4. След разместването Административния отдел да изготви нов телефонен указател.

[...]

за ПРЕДСЕДАТЕЛ НА Б.Н.БАНКА: *Г. Терзиев*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *Н. Шуманов*

Приложение: 7 доклада.

До
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА
БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА
ТУК

ДОКЛАД

от ДИМИТЪР БУЧКОВ, Зав. отдел „Административен“, при
Централното управление на Б.н.банка

Относно: Състоянието на Административния отдел и сградата на Банката

Другарю Председател,

В изпълнение нареждането за даване доклад относно състоянието на банковата сграда и службите в Административния отдел, донасям Ви следното:

I. Сгради и инсталации

Разрушения в банковата сграда няма. Само на някои места по коридорите на втория и третия етаж, тоалетните помещения и по една от стените на дворния вход има малки разкъртвания на плочки, които понастоящем се поправят от майстора-зидар при отдела.

На около 120 криле от прозорците е изпаднал маджуна; на 100 прозореца липсват куките за закрепване на същите при отваряне; на 34 криле от прозорците буферите са изчупени и на около 300 прозореца гумите на буферите липсват. Всички тези повреди понастоящем се отстраняват от банковите техници и работата по тях ще бъде завършена до края на м. октомври т.г.

Предстоящо е също грундирането на всички външни дървени части на прозорците.

Друга сериозна повреда има в ламаринения покрив на сградата. Същият е повреден от появилата се буря в началото на настоящата година. Повредата се състои в това, че покривната ламарина е подкужушена, поради скъсване на връзките ѝ с дъсчената обвивка на една площ от около 400 кв. м., в покривната част на корниза на кулата е обърната заедно с дъсчената обшивка. Освен тези повреди по покрива се срещат още открехнати ламаринени плоскости, дупки и др.

За ремонта на покрива сме в преговори с три трудово-производителни кооперации, на някои от които ще възложим извършването му в най-скоро време.

От вътрешните инсталации на сградата не са в ред:

1. Автоматичната пожаросъобщителна уредба, поради липса на сигнални лампи, които са вносен артикул. За изправлението ѝ е необходимо да се осигури кредит и валута.

2. Комбинираната ръчна пожаросъобщителна и пожароконтролна уредба, за поставяне в действие на която е искан кредит за 1956 г.

3. Шумосъобщителна уредба, на която лампите на усилвателя и микрофоните са повредени и следва да се доставят от странство, след осигуряване на нужния кредит и валута.

4. Уредбата за невидимите лъчи в стените на двете хранилища, за поставянето в ред на която са необходими специални фотоелементи и огледала, които не се произвеждат в страната. За доставката им трябва да се осигури кредит и валута.

5. Необходим е основен ремонт на автоматичната телефонна централа и преустройство на някои части от нея, които са износени. За целта е искан кредит за 1956 г.

6. Машините на асансьорите също се нуждаят от основен преглед и ремонт. Последният такъв е извършен преди три години.

II. Стопански инвентар

Намиращият се в сградата на Банката стопански инвентар: бюра, маси, столове, каси, железни и дървени шкафове, машини и др. както и малоценните и малотрайни предмети са отразени напълно по съответните инвентарни книги и балансови сметки.

Разместването на някои инвентарни предмети се допуща само като изключение.

Поддържането на инвентара е постоянна задача на отдела. Понастоящем се извършва изкърпване на повредените кожени гарнитури – фотьойли и кресла. Сериозни затруднения за поправките се срещат поради липсата на достатъчно работна ръка в дърводелската работилница, където се поправят почти всички инвентарни предмети, тъй като единия от дърводелците е в отпуск по болест.

III. Превозни средства

Състоянието на всички моторни превозни средства е сравнително добро. В най-скоро време ще излезат от ремонт още два банкови мотоциклета, с които броят на същите се увеличава на три.

Поддържането на моторните превозни средства в изправност се затруднява значително от липсата на нужните резервни части и подходящи ремонтни работилници.

IV. Чистота и хигиена

Чистотата в банковите помещения е относително добра. Същата обаче трябва да се подобри още. Особено постоянна грижа трябва да се полага за чистотата в салоните, стълбищата и тоалетните помещения, в които замърсяването е по-често. Хвърлянето на остатъци от цигари, кибритени клечки, трамвайни билети, обвивки от бомбони и др. се срещат често по стълбищата и коридорите, въпреки поставените плювалници, в които могат да се хвърлят тези остатъци. Замърсяването се дължи и на това, че много банкови служители захвърлят най-безразборно в ъглите на стаите, коридорите, зад шкафовете в нишите, зад кътовете и другаде всевъзможни остатъци от храни, стари книжа, плакати, лозунги и др., които затрудняват чистенето и създават условия за развъждането на хлебарки, мишки и др.

В тясна връзка със запазване на чистотата в работните стаи, стои и храненето на някои служители в същите, въпреки изричната забрана за това. Миенето на съдове, в които служителите си носят храна, освен замърсяването довежда често и да запушването на мивките.

V. Други нередности

В тавана на кулата се намират три отделни помещения. В двете от тях е инсталиран механизма на часовника и камбаните му, а третото машината на асансьора. Вратите на тези три помещения не се заключват, защото бравите им са повредени. Наредено е същите да се поправят незабавно.

През същото помещение преминава широка ламаринена тръба, през която, чрез електрически вентилатор се отвежда над покрива парата и миризмата на кухнята. Тая тръба е прекъсната поради изваждането на вентилатора и е загубила своето предназначение. Възстановяването ѝ е належащо и ще се извърши в най-скоро време.

Отоплителните радиатори в голямата заседателна зала и по коридорите на втория етаж са открити, въпреки наличността на дървени решетки, за покриването им, една част от които се намират на тавана, а друга в дърводелската работилница за поправка. Поставянето им по места ще стане преди настъпването на зимата.

VI. Складове

Складовете, с които разполагаме са крайно неподходящи и недостатъчни за предназначението им. От всичките складови помещения по-добри са само това заето от склада за канцеларски материали и облекло и това заемащо избата под кинотеатъра „Ц. Церковски“. Склада за автомобилни части, електрически материали, стъкла за прозорци и др. е пръснат в 4 различни помещения, намиращи се на различни страни в приземието и сутерена от банковото здание на ул. „Молотов“ № 2, което затруднява работата в тях. Независимо от това, някои от материалите като плотове за бюра, огнеупорни тухли, железа и др. са складирани в коридорите и други помещения в приземието на същото здание, без да могат да се заключват, което не би следвало да се допуща. Също така поради липса на по-подходящи помещения склада за формуляра без стойност е разположен в коридора на първия сутерен, който се използува и от други служби, без да се заключва.

Банковият инвентар се съхранява в 7 складови помещения, пръснати в най-различни места, което също затруднява работата с тях.

За негодността и недостатъчността на складовите помещения са давани чести сигнали от началниците на складове, но поради липса на подходящи помещения до подобрение на положението с тях не е могло да се дойде. С подходящи помещения не разполагаме и сега.

VII. Персонал

След последните съкращения, в някои служби от отдела настъпиха сериозни затруднения. Най-чувствителни са затрудненията в склада за формуляри, където от 6 души служители 2 са вече напуснали службата, а други 2 са получили уведомление за, че длъжностите им се съкращават. От останалите 2 служители единия е разносвач, който следва да бъде преместен на разносваческа служба. След като се направи и това, склада ще трябва да се обслужва само от началника на същия, който не ще бъде в състояние да приеме, подреди по места, набере по исканията, опакова и експедира около 170.000 кг. формуляри в около 30.000 колета годишно.

Недостатъчен е също и разносваческия персонал. Същият се намалява от 19 на 10 служители, с които не ще могат да се задоволят реалните нужди. За правилното обслужване на службите с разносвачи, са необходими: за „Иностранни операции“ – 1 разносвач, за първия етаж – 3, за втория и третия етажи – 4, за поверителната служба – 1 и за пропуски 1, за регистратурата – 2 и за склада с формуляри 3 или всичко 15 служители. Исканите 3 разносвачи за склада с формуляри ще се използват като експедитори, тъй като и досега експедиторската работа в склада е извършвана от разносвач.

Досега чистотата в банковите помещения се поддържаше от 21 чистачки за цял ден и 14 за 1/2 ден. В новия щат се предвиждат 15 чистачки за цял ден и 8 за 1/2 ден, които са също недостатъчни. Необходимо е за почистване помещенията на Сталинския районен клон да се предвидят още 7 чистачки.

Накрая дължа да Ви донеса, че до горните констатации съм дошъл в сравнително малкото време през което оглавявам отдела. Възможно е да съм допуснал пропуски, които ще се постарая да открия и направя потребното.

София, *29* август 1955 г.

Зав. „Административен отдел“: *Д. Бучков*

ЦДА, ф. 132, оп. 17, а.е. 32а, л. 1–2[а], 5–8. Оригинал/копие. Машинопис.

№ 134

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА РЕДА ЗА ДАВАНЕ НА ОТГОВОРИ ОТ НАЧАЛНИЦИТЕ НА УПРАВЛЕНИЯ И ЗАВЕЖДАЩИТЕ ОТДЕЛИ В ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ ПО ЗАПИТВАНИЯ НА МИНИСТЕРСТВА, ОБЕДИНЕНИЯ, ПРЕДПРИЯТИЯ И КЛОНОВЕ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, 24 декември 1955 г.

ПРОТОКОЛ № 59

Заседание на 24 декември 1955 година

Заседават: ВЕЛА ЛУКАНОВА, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ПЕТЪР Г. ПОПОВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ

Отсъствуват: ДИМИТЪР АЛАДЖОВ

Присъствуват: всички началници на у-ния и зав. отдели, парт. секретар Ж. Проданов, К. Динев от ЦК на БКП и М. Донков от Профсъюза на работниците от търговията и кредита.

Заседанието се откри на 9 часа

Дневен ред:

[...]

3. Доклад за дадени противоречиви указания на банковите клонове от страна на Централното управление. Докладва Ангел Георгиев.

[...]

По точка 3. Доклад за дадени противоречиви указания на банковите клонове от страна на Централното управление. Докладва Ангел Георгиев.

След като се взеха пред вид данните в приложения доклад и направените изказвания, се взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Забранява се на началниците на управления и завеждащите отдели да дават отговори до министерства, обединения, предприятия и банкови клонове, които ангажират Банката по принципни въпроси без предварителното съгласуване с ръководството на Банката – Председателя или съответния заместник председател.

2. Задължават се началниците на управления и завеждащите отдели при запитване от страна на банковите клонове или други организации, министерства и ведомства по неясни положения в банковите наредби, инструкции и други въпроси да установяват масово ли е неразбирането, като докладват своевременно случаите на ръководството на Банката за разрешаването им по оперативен път.

3. Задължават се началниците на управления и завеждащите отдели предварително да съгласуват отговорите с останалите управления и отдели, ако въпросът има връзка и отношение с тяхната дейност.

4. При изготвянето на новите инструкции, управленията и отделите да разработят всички практически въпроси, възникнали в процеса на работата, които да намерят разрешение в новите инструкции.

5. Задължават се началниците на управления и завеждащите отдели да изготвят незабавно точни отговори до клоновете на Българска народна банка по всички въпроси, по които отговорите са забавени досега, вследствие на неизясненост, като за това съгласуват отговорите помежду си. А в случаите, където са дадени противоречиви отговори, да изяснят това веднага помежду си и да дадат единен, съгласуван отговор.

6. Възлага се на главния ревизор, др. Ангел Георгиев да даде указание ревизорите да вписват в поверителния доклад по ревизията на всеки клон констатираните факти на дадени от Централното управление противоречия, неправилни, непълни и неясни указания.

[...]
София, 24 декември 1955 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *В. Луканова*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *Н. Шуманов*

ПРИЛОЖЕНИЕ: по т. т. 1, 2, 3, 4, 5 и 7 – по един доклад.

ЦДА, ф. 132, оп. 17, а.е. 32[а], л. 379–382. Оригинал. Машинопис.

№ 135

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА НА ОТДЕЛ „КАДРИ"

София, 11 април 1957 г.

ПРОТОКОЛ № 18

Заседание на 11 април 1957 година

Заседават: ВЕЛА ЛУКАНОВА, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ПЕТЪР Г. ПОПОВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ, РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ
Отсъствуват: МИХАИЛ ВЕЛЬОВ
Присъствуват: членовете на Партийното бюро, служителите от отдел „Кадри", началниците на управления и самостоятелни отдели при ЦУ на БНБ
Заседанието се откри на 9 часа

Дневен ред:

1. Разглеждане отчет за работата на отдел „Кадри" за 1956 година. Докладва Иван Върбанов.

[...]
По точка 1.
Централното управление на банката, след като разгледа отчета за работата на отдел „Кадри" през 1956 година и след направените изказвания от членовете на Централното управление и началниците на управления и отдели

КОНСТАТИРА:

– В отчета не е засегнат въпросът за квалификацията и подготовката на кадрите;
Отделът не е правил никакво предложение и не е проявил никаква инициатива в това отношение.
– Връзките между отдел „Кадри" и отдел „Финансов" са недостатъчни;
– Не се използват достатъчно констатациите на Ревизионното управление за преценката на кадрите и не се поддържа тясна и жива връзка със същото управление при извършване на промени;
– Назначавани са непроучени кадри и недостатъчно се проучват служителите при повишаване;
– Отдел „Кадри" не прави задълбочени, политически и делови преценки на служителите; не познава кадрите и не ги проучва в процеса на работата;
– Редица банкови клонове все още не са укрепени със здрави политически кадри;
– Не са били качествено изготвени лекциите за някои курсове в банковите клонове;
– Подценявани са жените-служителки, като са задържани само на оперативна работа, без да са издигани наръководни длъжности;
– Не са подготвяни местни резервни кадри в банковите клонове;

– Не са използувани материалите, донесени от Госбанк по отношение подбора и квалификацията на кадрите и не са направени никакви предложения във връзка с тези материали;

– Няма колегиалност между служителите в Отдела;

След направените констатации и предложения

се взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Да се организира в София среща в национален мащаб с назначените през 1955, 1956 и 1957 година, разпределени към банката висши специални кадри;

Срок до 30 юни 1957 г.

2. Да се проучат наново и основно всички касиери в системата на банката, която задача да се извърши в най-скоро време. Резултатът от проучването да се докладва на Централното управление;

Срок до 31 август т.г.

3. Съвместно с Емисионно-касово управление и Правния отдел да се изготви строго поверително писмо до управителите на банковите клонове, в което да се изложат станалите злоупотреби от касиерите в банковите клонове в Търново и Димитровград и да се предупредят управителите за начините, по които е ставало присвояването на държавните средста.

Срок до 15.V. т.г.

Да се поиска от управителите да засилят внезапните проверки на касиерите; да се установи наблюдение бита на същите. В резултат на тези наблюдения управителите да направят пред отдела конкретни предложения, кой по тяхно мнение не може да остане повече в качеството на касиер;

Срок до 15.VI. т.г.

4. С оглед да се засилят връзките на клоновете с местните партийни комитети и да може клоновете да оказват помощ за изпълнение и преизпълнение на плановете, занапред на свободните места за управители да се издигат само партийни членове;

5. При назначенията и разместванията на служителите в банковата система да се поддържа курс на засилване партийния елемент в клоновете, където той е все още недостатъчен, с оглед да може във всички клонове да се устроят партийни групи;

6. При попълване на свободните места в съседните на София банкови клонове да се изпращат само добри и с проверени делови и обществено-политически качества служители;

7. До края на 1957 г. да се допроучат кадровите досиета на служителите от Централното управление, с оглед попълването им с най-нови материали, проверка на някои сигнали и др.

8. Да се задължат началниците на управления и отдели в качеството им не само на служебни, но и политически ръководители, имайки възможност чрез ежедневен контакт да опознаят отблизо своите служители да съдействуват на отдел „Кадри“ за правилно определяне деловите и обществено-политически прояви на същите. Да съдействуват също и за разместванията на служителите по линията на равномерно разпределение на партийните членове в работните колективи и с оглед разширяване квалификацията на служителите;

9. Със съдействието на началниците на управления да се изработи перспективен план за обучението на кадрите през 1957 година, с означение формите на обучение и за кои категории служители се отнасят, който да се представи на Централното управление;

Срок до 15 май т.г.

10. С доклад-предложение да се постави пред Централното управление въпросът за въвеждане изпити в Банката, като условие за преминаване от счетоводно-оперативни длъжности на контролно-ръководни длъжности.

Срок до 30. IX. т.г.

11. Отдел „Кадри“ да установи по-тесни служебни връзки с Финансовия отдел, Ревизионно управление, Централното счетоводство, Емисионно-касовото управление и кредитните управления, откъдето да получава мнения във връзка с преназначенията на служителите от едни длъжности на други.

12. Да се задължи Отделът на контролно-ръководни длъжности да се издигат и жени-служителки, дали доказателства, че могат да отговорят на изискванията според съответната длъжност;

13. Да се снеме на клоновете план за курсовете, които трябва да провеждат на място до края на 1957 година, като за същите се осигурят от Централното управление готови печатни лекции;

Срок до 15.VI. т.г.

14. Да се разгледат повторно материалите, донесени от Госбанк, относно работата на управлението на кадрите, като се набележат мероприятия, които да се внедрят в практиката на отдела, но след предварително одобрение от Централното управление.

Срок до 30 юни т.г.

15. Възлага се на отдел „Кадри“ да изпрати официално на ръководствата на университета всички нови банкови документи с указание от кога влизат в сила и какви промени са станали.

Срок – 10 май т.г.

[...]

София, 11 април 1957 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: /В. Луканова/
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *Н. Шуманов*

ПРИЛОЖЕНИЕ: 5 доклада, стенографски бележки;
[Върху документа – бележки в полето:]
[Към т. 1:]
др. Вельов намира, че не е подходящо по настоящем да се провежда съвещание с младите специалисти. Др. Председател е извест[е]на, поради което съвещанието засега няма да се провежда.
[Към т. 2:]
За всички непроучени касиери са писани писма до народните съвети.
[Към т. 3:]
Пуснато е ново писмо № 2-1545 от 14.V.1957 г. до управителите на банковите клонове в духа на решението на ЦУ.
[Към т. 4:]
Съблюдава се решението на ЦУ при назначаването за ръководни длъжности, чл. на партията.
[Към т. 5:]
При премествания и назначения се взема предвид решението на ЦУ.
[Към т. 6:]
При назначаване и разместване се изпълнява решението от ЦУ.
[Към т. 7:]
Постоянна задача по която системно се работи.
[Към т. 8:]
Началниците на у-ние и сам. отдели подпомагат отдел кадри в правилното определяне на деловите и обществено-пол. качества.
[Към т. 9:]
На 14.V. плана е представен на др. Пред. на 28.V. е върнат одобрен от Председателя.
[Към т. 10:]
Изготвен е проект от управлението до управителите на банковите клонове за въвеждане на изпити. Същото е пратено в профсъюза на търг. кредита и размяната за съгласуване но още няма съгласие от профсъюза. По тази причина още не е разпратено до управителите на банковите клонове.
[Към т. 11:]
Редовно се поддържа връзка със съответните отдели при назначаване на служители от една длъжност в друга.
[Към т. 12:]
Със заповед № 277, 274 от 29.V. са издигнати жени за ст. инспектори по кредита др. Д. Донева и др. Поповска.
[Към т. 13:]
Плановете са снети по клоновете с цирк. писмо № 427/5.VI. Лекции няма да се печатат.
[Към т. 14:]

Материалите от Госбанк са разгледани но предвид че по настоящем се закриват кадровите отдели, не може да се дадат нареждания до като не се получат такива в кадри.
[Към т. 15:]
Инструкциите са изпратени от секретариата.

ЦДА, ф. 132, оп. 18, а.е. 1, л. 584–586. Оригинал. Машинопис.

№ 136

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА НАКАЗАНИЕ НА НАЧАЛНИКА НА ОТДЕЛ „ИНОСТРАННИ ОПЕРАЦИИ“ ЗА ДОПУСНАТИТЕ НЕДОСТАТЪЦИ В ДЕЙНОСТТА НА ОТДЕЛА И ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ТАЗИ ДЕЙНОСТ*

София, 13 септември 1957 г.

ПРОТОКОЛ № 40

Заседание на 13 септември 1957 година

Заседават: ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ПЕТЪР Г. ПОПОВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ, РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ
Отсъствуват: ВЕЛА ЛУКАНОВА
Присъствуват: Йордан Наков, Желяз Проданов
Заседанието се откри в

Дневен ред:

1. Приемане проекто-решението по разглеждане ревизията на отдел „Иностранни операции“.

[...]

По точка 1.

По ревизията на отдел „Иностранни операции“, извършена от ревизори при Централното управление на банката, Централното управление

взе следното

РЕШЕНИЕ:

I. Централното управление констатира, че:

1. Ревизията на отдел „Иностранни операции“, въз основа на голям фактически материал, е успяла да разкрие наличието на значителни недостатъци в оперативно-техническата и кредитна работа на отдела.

Слабост на ревизията е, че продължи много дълго, поради което Централното управление не можа своевременно да вземе мерки за извършването на някои назрели изменения в организацията и щата на отдела.

2. Отдел „Иностранни операции“ е водил борба за опазване валутните интереси на страната и е полагал сериозни усилия за поставяне пред Министерството на търговията и други държавни органи за разрешаване редица остри актуални въпроси, отнасящи се до плащания с чужбина, а също и за подобрение валутно-финансовите условия по външно-търговските сделки, спазването на установения ред и правила за извършване на плащания с чужбина.

3. Докато във валутната дейност на отдела има отделни слабости и недостатъци, кредитната работа на отдела е в неудовлетворително състояние.

Допускано е нереално планиране на кредитите. Нередовно и неправилно са проверявани собствените оборотни средства. Има случаи на неправилно установяване обезпечението на заемите със стоково-материални ценности. Не са получавани своевременно дотации по износа. Не е следено за издължаване заемите на определените срокове. Не са спазвани сроковете за регулаци-

ите на заемните сметки. Разрешавани са заеми за сезонни и свръхнормативни запаси без данни за наличните стоково-материални ценности. Не е следено остатъците по заемните сметки схождат ли се с наличните акредитиви. Изобщо констатирани са сериозни нарушения на най-елементарните правила по кредитирането.

4. Не е в добро състояние и счетоводството в отдела. Допускани са много нарушения на установения счетоводен ред и на Наредбата за плащанията.

II. Основните причини за констатираните слабости и нередности в отдела и особено по кредитната и счетоводната работа са:

1. Началникът на отдела др. Йордан Наков не е обхванал достатъчно всички служби в отдела и почти не е осъществявал ръководство и контрол по отношение на кредитната работа.

2. Има сериозни слабости в организацията на счетоводно-оперативните служби в отдела. Липсва единство в ръководенето на счетоводната работа и пълно съгласуване между останалите служби в отдела.

3. Недостатъчна е квалификацията на някои от служителите в отдела и не се полагат сериозни усилия за нейното повишаване.

Не е овладяна инструкцията по кредитирането, инструкцията за счетоводната работа и наредбата за плащанията. Инспекторите по кредита не са своевременно поставяли за разрешаване от ръководството редица принципни въпроси по кредитирането на външно-търговските предприятия, а са се опитвали сами да ги разрешават.

4. Сериозни недостатъци има в стила на работата в отдела и лично на началника др. Й. Наков.

Преписките се движат със закъснение, не се отговаря своевременно на писмата на чуждестранните кореспонденти. Не се вземат своевременно мерки за разрешаване на назрели въпроси по подобряване на работата в отдела.

5. Щатът на отдела е недостатъчен за качествено и своевременно извършване на нарасналата работа на отдела през последните години.

6. Управление „Централно счетоводство“ не е чувствувало отговорност за състоянието на счетоводната работа в отдела и не му е оказвало необходимата помощ, а Планово-икономическо управление недостатъчно задълбочено е проверявало кредитните заявки на отдела.

7. Контролът, който заместник-председателят др. М. Вельов е упражнявал върху работата на отдела, е бил недостатъчен по отношение на кредитната и счетоводно-оперативна работа.

8. Във връзка с допуснатите слабости в отдела наказва се със „строго мъмрене“, съгласно чл. 130 буква „в“ от Кодекса на труда началника на отдела др. Йордан Наков и с „мъмрене“ – член 130 буква „б“ др. Стоил Бангов, старши инспектор по кредита и др. Константин Бечев, старши инспектор.

III. За подобрение на работата в отдел „Иностранни операции“:

1.Да се предложи на Министъра на финансите и държавния контрол отдел „Иностранни операции“ да се преустрои в управление „Валутни операции“, което ще съответствува на нарасналата и разнообразна работа на отдела и на мястото, което той заема в банковата система.

Да се обедини счетоводно-оперативната работа в отдела под общо ръководство и да се възглави от главен счетоводител.

2. Да се увеличи щатът на отдела от 75 на 102 служители, или с 27 служители включително 1 заместник-началник, 1 главен счетоводител и 5 старши инспектори.

3. До 31 октомври да се изготви правилник за структурата и разпределението на работата между служителите в отдела, в който строго да се определят компетентностите и функциите на всяка служба.

4. До 31 октомври да се изготви нова инструкция за кредитната работа на отдела.

Във връзка с това до 30 септември началникът на отдела, съгласувано с Планово-икономическо управление, да внесе за разглеждане от Централното управление принципните въпроси по кредитирането на външно-търговските предприятия, които да залегнат в новата инструкция.

5. В срок до 25 септември отделът да изготви предложение за поставяне пред Министерството на финансите и държавния контрол на въпроса за начина на изплащане плановите загуби на външно-търговските предприятия, като се подчертае, че Централното управление счита за непра-

вилен сегашния метод – окончателното уреждане на неполучените дотации от външно-търговските предприятия до края на годината да се извършва след приемане годишния отчет и баланс на Министерството – поради това, че относителният размер на плановите загуби на тези предприятия е грамаден, а Министерството на търговията не разполага с фонд за оказване временна финансова помощ на тези предприятия за покриване на неизплатените им загуби.

6. До 20 септември началникът на отдела да подработи, съвместно с Министерството на финансите и държавния контрол, предложение за режима на валутния контрол, който следва да се упражнява занапред в нашата страна.

7. До 30 септември началникът на отдела да подработи, съвместно с Министерството на финансите и държавния контрол, въпросът за евентуални изменения на 986-то постановление на Министерския съвет и предложение за разграничаване функциите на банката от тези на Министерството на финансите и държавния контрол по отношение на валутните операции и определяне ясно отговорностите и правата както на Министерството, така и на банката.

8. Началникът на отдела да засили връзките с Валутния отдел при Министерството на финансите и държавния контрол, както и с Министерството на търговията за своевременно уреждане на възникващите въпроси от валутен характер особено по работата на външно-търговските предприятия, по даване на мнения по документи, които засягат валутни въпроси, по констатации за допуснати нарушения от валутен характер, по които банката не може да взема сама решения и пр.

9. Началникът на отдела да установи пълен ажур на кореспонденцията с чуждестранни банки, като на същите се отговаря в срок от 3–5 дни.

Секретариатът да контролира спазването на сроковете по кореспонденцията на отдела с чужбина, като за всеки случай на закъснение докладва своевременно на ръководството на банката.

10. Да се проведе курс със служителите при отдела за изучаване новата инструкция по кредитирането, както и на всички други банкови инструкции, засягащи службите при този отдел.

За целта, ако е необходимо, да се помоли Госбанк за изпращането на някои материали.

За този курс да се състави план и програма. Насоката на курса да бъде такава, че служителите непременно да получат определен минимум знания, бе който те не могат да работят в отдела.

Да се обърне особено внимание върху изучаването от страна на служителите в отдела на всички новости в областта на техниката на международните плащания, като за целта се следи и използва и чуждестранна литература.

11. Началникът на управление „Планово-икономическо“ др. Петър Г. Попов да осигури извършването на задълбочен анализ на кредитните заявки на отдел „Иностранни операции“ с оглед да се определя реално плановият размер на кредитите за външно-търговските предприятия.

12. Главният счетоводител др. Любен Тодоринов да вземе мерки за подобрение на счетоводството в отдела за правилното му изграждане и организиране като упражнява постоянен контрол върху него.

13. Възлага се на заместник-председателя др. М. Вельов да вземе под особен контрол цялостната работа на отдел „Иностранни операции“ в съответствие с констатациите на ревизионния акт.

[...]

София, 13 септември 1957 година

за ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *Г. Терзиев*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *Н. Шуманов*

ПРИЛОЖЕНИЕ: по т.т. 1 и 2 – два доклада

ЦДА, ф. 132, оп. 18, а.е. 3, л. 107–109. Оригинал. Машинопис.

---

* *За определените от ЦУ на БНБ мерки за подобряване на дейността на отдел „Иностранни операции“ виж също документи № 51 и 54.*

№ 137

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С ПРИЛОЖЕНИ СТЕНОГРАФСКИ БЕЛЕЖКИ ОТ ЗАСЕДАНИЕТО И С РЕШЕНИЕ ЗА НАЛАГАНЕ НА НАКАЗАНИЕ НА УПРАВИТЕЛЯ И НА ИНСПЕКТОРА ПО КРЕДИТА В БЛАГОЕВСКИЯ РАЙОНЕН КЛОН НА БНБ В СОФИЯ ЗА ДОПУСНАТИТЕ НЕДОСТАТЪЦИ ПО КОНТРОЛА НА ДЕЙНОСТТА НА ЗЕМЕДЕЛСКОТО СТОПАНСТВО „ВИТОША“

София, 22 октомври 1957 г.

ПРОТОКОЛ № 46

Заседание на 22 октомври 1957 година

Заседават: ВЕЛА ЛУКАНОВА, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ПЕТЪР Г. ПОПОВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ, РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ

Отсъствуват: –

Присъствуват: Ал. Велков, Н. Копчев, Ралчев от Стал[ински] р[айонен] б[анков] клон-София, Тр. Дончев, Ив. Манев, Г. Петров, Б. Василев

Заседанието се откри в 8.30 часа

Дневен ред:

1. Обсъждане дописката „Загуби и разхищения в земеделско стопанство „Витоша“, публикувана във вестник „Работническо дело“, бр. 292 от 19 октомври 1957 година.

Централното управление на банката, след като разгледа и обсъди дописката „Загуби и разхищения в земеделско стопанство „Витоша“, публикувана във вестник „Работническо дело“, бр. 292 от 19 октомври 1957 година, и изслуша обясненията на управителя на банковия клон и инспектора по кредита, към които е предадено за контрол това стопанство,

взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. За формални проверки в земеделското стопанство „Витоша“, затова, че не е направил извод от систематическите сигнали, които самият той е констатирал, че не е повдигнал въпрос за метода на работа в стопанството, на Неделько Копчев, инспектор по кредита при Благоевския районен банков клон – София да се наложи наказание „мъмрене“.

2. На управителя на Сталинския районен банков клон – София Александър Велков да се наложи наказание „бележка“.

Заповедта за наказанията да бъде представена за подпис на 24 октомври 1957 година.

3. Възлага се на Главния ревизор да предупреди управителя на Благоевския районен банков клон – София, където сега е прехвърлено земеделското стопанство „Витоша“, да държи стопанството и работата на инспектора, който го контролира, под особен контрол, като при най-малки сигнали взема съответни мерки. Ако клонът не може да се справи сам със свои сили, да търси помощта на ръководството на банката.

София, 22 октомври 1957 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *В. Луканов*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *Н. Шуманов*

ПРИЛОЖЕНИЕ: Стенографски бележки.

СТЕНОГРАФСКИ БЕЛЕЖКИ

от заседанието на Централното управление на Българската народна банка
на 22 октомври 1957 година

По точка 1. Обсъждане дописката „Загуби и разхищения в земеделското стопанство „Витоша“, публикувана във в-к „Работническо дело“ бр. 292 от 19 октомври 1957 година.

др. В. ЛУКАНОВА: Заседанието се свиква по повод публикуваната статия на др. Иван Велев за стопанството „Витоша“. Има сериозни обвинения за Българска народна банка, че тя в същност е съдействувала за разпиляване на държавни средства – „затваряла си очите“.

С др. Терзиев си поговорихме. Разбрахме кой клон е водел това стопанство. Спомнихме си, че никакъв сигнал от никой клон не сме имали и желаем да изслушаме другарите от клона как всички тези безобразия в земеделското стопанство „Витоша“ са останали скрити до момента на публикуването на статията.

др. Н. КОПЧЕВ, инспектор по кредита: Аз смятам, че няма да е излишно да кажа няколко думи за структурата на това стопанство, как се е образувало, значението му, за да имаме представа за него.

Стопанството „Витоша“ се образува при Г[радски] Н[ароден] С[ъвет] в 1948 г. и през 1955 г., както е казано и в дописката, става ДЗС. Какви са били съображенията не знам. Задачата на стопанството е да помага за изхранването на столицата със зеленчуци, месо, мляко, птици и яйца и затова намериха за целесъобразно да го оставят към Градски народен съвет.

Стопанството има 17 ферми и една овощна градина. Тези ферми са разпределени така: 6 кравеферми, 10 свинеугоителни ферми, един овчарник. Разполагат с около 14.000 декара земя, която е разпределена така: овощна градина – към 640 дка, ливади – 3.000 дка, зеленчукови градини – 1.500 дка, поливни площи – 8.500 дка, останалото е стопански двор.

В тези свинеферми има свине-майки и нерези към 700 бройки и 7.500 глави добитък. Има 547 хубави крави, телета – 450, овце – 850 броя и пилета.

Това е структурата на стопанството, създадена, както казах, да произвежда месо, мляко, зеленчуци от големия зеленчуков пояс.

Стопанството е разпръснато около София на 200 км. Имат ферми към Орландовци, към Симеоново, към Панчарево, към Княжево. Фермите са разпръснати на големи разстояния около цяла София. Може да се каже, че са в окръжност на София.

Ние кредитираме стопанство „Витоша“ по инструкцията със следните видове заеми: заеми за планови запаси срещу фураж, медикаменти, препарати; със заеми за сезонни разходи в растениевъдството; със заеми за сезонни разходи в животновъдството. Там са два заема. Заем за основното стадо и заем за млади животни за угояване.

Заемите за планови запаси и за животни за угояване, както ви е известно, по инструкцията се отпускат по баланс. На времето ги отпускахме по сведение, а сега – по баланс. А другите два заема: за сезонни разходи в растениевъдството и животновъдството отпускаме при представяне на сведение до 12-то число на месеца.

Предприятието през 1955 г. е имало норматив 14.777.000 лв. и той беше попълнен. Планирана е планова загуба – разликата между по-високата себестойност и по-ниската цена на продукцията към държавата – 5.346.000 лв. Тази планова загуба е внесена от Градския народен съвет на предприятието. Фактически не е реализирана цялата и го отчитат като печалба – за 1956 г. 777.000 лева. Те намаляват тази планова загуба.

др. В. ЛУКАНОВА: Балансовият резултат какъв е?

др. Н. КОПЧЕВ: По баланс стопанството е свършило с по-малко планова загуба с 500.000 лева, за 1956 г. – 700.000 по-малко от плановата загуба. Плановата загуба за 1956 г. е 3.317.000 лв. Намалението се явява като печалба, за което са получили премиални възнаграждения.

др. В. ЛУКАНОВА: Да минем към нашата дейност.

др. Н. КОПЧЕВ: Заемите отпускаме по този начин: по баланс и сведение, които приемаме за меродавни и верни, защото не допускаме, че един баланс може да бъде неверен, както се оказа, че са правили машинации. За нас балансът е верен. Нямаме възможност да анализираме този баланс, дали е верен. Ние го приемаме за верен. За да кажем, че един баланс е неверен, трябва да направим една голяма финансова документална ревизия, която изисква продължително време.

Така разрешените заеми по баланс и сведение за нас са заеми с обезпечение.

др. Ал. ВЕЛКОВ, управител на Сталинския районен банков клон – София: Държавният

контрол е правил ревизия с 8 държавни контрольори.

др. В. ЛУКАНОВА: Тази дописка резултат на ревизията ли е?

др. Н. КОПЧЕВ: Да. Този Велев е ръководел ревизията, която е направена в стопанството „Витоша“. Осем души са правили ревизия в продължение на 3 месеца. Предизвиква се втора ревизия, която е траяла един месец, като са работили със специалисти от ДЗС и със съдействието на някои много добри служители от стопанството.

др. В. ЛУКАНОВА: Никакви сигнали ли нямаше, въпреки благополучието по баланса?

др. Н. КОПЧЕВ: В констативните актове съм разкривал дебиторска задлъжнялост. Писал съм и в Съвета и по повод на такива донасяния, в Съвета са викнали даже външни лица да се заемат с дебиторската задлъжнялост. Решили са да я ликвидират така както съм препоръчал и смятам, че тази дебиторска задлъжнялост ще бъде ликвидирана в най-скоро време. Тя възлиза на 1.300.000 лв. Увеличава се на 1 септември на 2.300.000 лв., но това увеличение не са залежали пера. Повечето стари пера са в салдото към 1 януари. Други пера са текущи.

др. В. ЛУКАНОВА: Да минем към заемите.

Фуражът е бил складиран на едно място без магазинер. Фуражът го няма налице.

др. Н. КОПЧЕВ: Както казах, заемите ги разрешаваме по баланс и сведение. За нас тези цифри, които ги дават, са меродавни и верни. Ние сме правили проверка на място за състоянието на тези фуражи. Ходили сме с др. Велков много пъти. Всички ферми сме обиколили. Контролирали сме състоянието на фуражите, как се съхраняват, гледали сме складовите книги, по които се изразходва, само че сме ги мерили по око.

др. В. ЛУКАНОВА: Как може от 400.000 кг да слезе на 4.000 кг и да няма разлика на око?

др. Ал. ВЕЛКОВ: Концентрирания фураж не е в чували. Той е в насипно състояние, а грубият е на купни. Те го мерят на око на кош.

др. Н. КОПЧЕВ: Фуражът не е в една ферма. Той е в 17 ферми. Тези различия се установяват в продължение на много време.

др. М. ВЕЛЬОВ: Това е ставало систематически.

др. В. ЛУКАНОВА: Колко пъти сте ходили от 1955 година насам?

др. Н. КОПЧЕВ: Често ходя.

др. П. Г. ПОПОВ: Имате ли констативни актове?

др. М. ВЕЛЬОВ: (взема констативните актове и ги преглежда)

др. В. ЛУКАНОВА: Как сме търсили обезпечението на заемите?

др. Н. КОПЧЕВ: Обезпечението на заемите сме търсили при отпускането срещу балансовите данни и впоследствие правим контролна проверка на място. Заемите, които отпускаме по сведенията, сме проверявали на място от счетоводните данни.

Действително стопанството „Витоша“ е в тежко финансово положение. Към днешна дата има просрочени заеми 1.300.000 лв., има просрочени документи към 300.000 лв., обаче срещу тия просрочия то има заеми за планови запаси 2.300.000 лв., 2.900.000 лв. срещу растениевъдство, 900.000 лв. за животновъдство.

Общото просрочие е 1.600.000 лв.

др. В. ЛУКАНОВА: Това систематическо просрочие ли е?

др. Н. КОПЧЕВ: Не е, от известно време е. Преди няколко месеца падна голяма градушка и нанесе големи щети на зеленчуковите градини. Там отиде специално назначена комисия и протоколира нанесените щети. Тази загуба възлиза на 1.200.000 лева. Протоколите са представени в Съвета, за да бъдат изплатени от бюджета на Съвета, но до днес не са платени.

В началото планираха в своя проекто-план към 500.000 лева за прехвърляне на млади животни в основното стадо. Там, където се открият млади расови животни, които смятат, че ще бъдат добри за майки или нерези, те минават в основното стадо и го увеличават. Тези средства трябва да бъдат възстановени в оборотните средства, обаче по какви причини Съветът е ударил това перо и е казал, че на края на годината ще си видим сметките. Но през годината това прехвърляне става и те имат прехвърляне за към 200.000 лева. 1.200.000 щети и 200.000 лева от прехвърляния стават 1.400.000 лева. Просрочието е 1.600.000 лева.

др. Ал. ВЕЛКОВ: Залежалата дебиторска задлъжнялост е по 30 партиди за към 600.000 лева. Останалата е текуща. Там се водят изпълнителни листове, магазинери, начети на техни хора,

бивши закупчици. Тя много малко ще се стопява. Другата е текуща. 2.000.000 лв. е салдото по сметката, но това не значи, че всичкото е залежало.

др. Н. КОПЧЕВ: Второто обвинение на банката е, че банката си била затваряла очите при проверяването на фактурите. Аз не мога да проумея как банката си е затваряла очите при проверяването на фактурите.

Въпросът стои така:

За тези планови загуби, които Съветът ги дава на предприятието през 1955 година, нямаме никакъв контрол. Направо Съветът нареждаше с нареждане от бюджетната сметка да се прехвърлят на предприятието, обаче, понеже впоследствие Съветът установи, че са прехвърляни суми преди да стане реализацията на държавните доставки, позоваха се на 866-то постановление на Министерския съвет за ДЗС и получаваме писмо през 1956 година, в което молят клона ни да упражнява контрол съгласно повеленията на т. 1 буква „в“ от това постановление, което казва, че Банката ще контролира тези средства, които се прехвърлят за плановите загуби. Как става това? Тези средства съветът по план ги прехвърля, но не по разчетната сметка, а в специална сметка 113 и там стоят до момента, до когато предприятието докаже с документ на банката, че е реализирало държавните доставки за този размер и тогава нареждаме да се прехвърлят в разчетната сметка. Ето вече от този момент започва контролът на банката и той се изразява в следното:

Предприятието представя писмо с приложение опис „Молим срещу тук описаните фактури да се прехвърлят от 113-та сметка в разчетната сметка.“ Тук вече настъпва и банковият контрол. Ние на доверие не вършим тази работа. Аз като инспектор вземах този опис, отивах в предприятието и исках всички фактури да ми се дадат и където във фактурите виждах, че е държавна доставка – „Млекоцентрала“, „Плод-зеленчук“, „Месоцентрала“, а и самите цени са много по-малки, отколкото продажните, щемпелувам фактурите с червен молив и отмятам в описа. Натъквах се на такива случаи: вътре описани фактури на работнически столове. Това не е държавна доставка и аз го изключвам. В следващите описи намирах и други безобразия: повторение на фактури и всичко зачерквам. Това показва, че е упражняван контрол.

др. В. ЛУКАНОВА: (чете текста от дописката, където се споменава, че Банката си е затваряла очите).

Във фактурите са констатирани надвзети дотации.

др. Ив. МАНЕВ: Дотациите на народните съвети се дават, като съветът дава писмо да се прехвърлят от разчетната сметка. За 1955 г. не вършим никакъв контрол.

Контрол упражняваме само през 1956 г. и въпреки че нямаме това предприятие, обаче др. Копчев непрекъснато е при мене. С фактурите идва при мене и пита, дали може да изплатим или не.

др. В. ЛУКАНОВА: Интересно е тази сума за кое време пада.

др. Ив. МАНЕВ: Съветът узаконява техните действия и после хвърля обвинения срещу банката.

КОПЧЕВ: Те се борят за премии и всеки краде фураж, за да получи повече мляко и премии.

Аз обърнах внимание на директора и той уволни един служител веднага.

др. В. ЛУКАНОВА: Това се касае за дотациите. Интересно този милион и триста хиляди на коя година пада, дали е на 1955 или на 1956 година.

др. Ал. ВЕЛКОВ: Всички фактури ги е проверявал.

др. М. ВЕЛЬОВ: Представяли са фактури по два пъти.

др. Н. КОПЧЕВ: Не ми е правило впечатление, защото тези фактури са ги давали да ги пишат млади момичета, неопитни, не въведени от главния счетоводител в работата.

др. Ал. ВЕЛКОВ: Обръщано е внимание на главния счетоводител.

др. Н. КОПЧЕВ: И на директора съм казвал, служебни конференции съм правел.

др. Ал. ВЕЛКОВ: Директорът е един особен и никой не може да му възразява, партизанин с голямо самочувствие.

Нашите заеми са обезпечени.

др. В. ЛУКАНОВА: За фактурите разбрах. За фактурите даваме вина, че си вършил тази работа като тия, които имат капаци на очите си: прави проверка, вижда, че има безобразия.

По заемите как сте получили обезпечение, като е имало такова разхищение на ценности?

др. П. Г. ПОПОВ: Кога сте правили проверка на място: при отпускане на заема или впос-

ледствие?

др. Н. КОПЧЕВ: Впоследствие.

др. В. ЛУКАНОВА: Те са надвземали.

др. Л. ТОДОРИНОВ: Те са вземали фураж и не са го изписвали.

др. В. ЛУКАНОВА: Как процедирате по заемите?

др. Ал. ВЕЛКОВ: Колко струват тези 400.000 кг люцерново сено?

др. Н. КОПЧЕВ: По планова цена е 10 ст.

др. Ал. ВЕЛКОВ: 400.000 кг струват 40.000 лв. За отпускане на заем това ли ще бъде необезпечение, когато ние отпускаме с милиони.

др. Н. КОПЧЕВ: Гледаме състоянието на фуражите, да не са изложени на опасност от загниване, мухлясване, да няма пробита стена, да няма възможност от кражби от външни лица. Нищо не сме мерили. На око сме го гледали. То не е на едно място. Ако беше на едно място, тогава ще направи впечатление, че по книгата е една сума, пък там го няма. Тези фуражи са пръснати в 17 ферми, нямаме възможност едновременно да направим проверки в тези 17 ферми. Ще направим този месец проверка в 2–3 ферми, другия месец ще отидем в други ферми. По този начин сме упражнявали този контрол. Той е бил винаги добросъвестен, не е формален. В банката не съм от 1–2 години и милея за банката. Свързан съм с нея.

др. В. ЛУКАНОВА: Въпроси има ли към др. кредитен инспектор и към управителя?

Едно не можах да разбера – „Витоша“ в банката се е считало, поради по-ниски планови загуби, като предприятие в ред ли? Какво е било мнението на клона по отношение на финансовото положение?

др. Н. КОПЧЕВ: То е било нередно за нас, обаче по отношение на изпълнение на всички планове: снижение себестойността е било редно и на годишното събрание, на което присъствувах и професорите, които влизат в доброволния съвет, всички са се възхищавали. Целият съвет е бил там и ръководителите на предприятието и отчитат една прекрасна дейност. Излезе статия от професор в „Работническо дело“. Как да знаем, дали цифрите са верни?! Това може да се открие при една финансова и документална ревизия. Ние правим проверки на място, констатации, дебиторска задлъжнялост, ФРЗ.

др. В. ЛУКАНОВА: Бих искала членовете на Централното управление да решим помазали [?] ли сме тук нещо или не.

др. М. ВЕЛЬОВ: Тази папка с констативните актове представлява интерес. Тези констативни актове показват формални проверки и нищо повече, даже и последният акт, който е сложен и който е най-пълен и той по същество е формален. Техника само. (чете откъси от констативните актове).

По същество няма никъде. Има само по дебиторската задлъжнялост. По кредитната дейност в нито един акт няма абсолютно нищо. Прави впечатление и по ФРЗ и по кредита – напълно формално е правено. По фонда има нередности, а тук има само от технически характер констатирани нарушения. От тия актове може да се заключи, че предприятието е едно от сравнително добрите предприятия, където само по платежната дисциплина са допуснали някои нарушения.

Самите анализи, които са правени на баланса за 1956 година, просто приличат на преписани от обяснителната записка. Изразите са такива оправдателни и там само отделни изречения. Не може да личи нищо да е имало, никакъв повод да има нередности.

др. Н. КОПЧЕВ: Това е формата за съставяне на констативните актове. Ние нямаме за кредитната дейност. Даже преди се вадеха на циклостил.

др. М. ВЕЛЬОВ: Ние сме против тези стереотипни актове. Ние ги отменихме, за да няма такива формални проверки. Само нарушения от формален характер са показани тук. Инспекторът се е превърнал в инспектор, който следи само формалната страна на въпроса, а не работи като икономист. И по финансовия резултат само това е констатирано. „През текущата година предприятието работи с печалба“.

др. Н. КОПЧЕВ: Това са данни, които се отчитат на годишно събрание.

др. В. ЛУКАНОВА: Не е необходимо да приписваме тези хвалби.

др. М. ВЕЛЬОВ: Ние приемаме всичко на доверие: балансът приемаме, че е редовен. Като отиваме да проверяваме, гледаме, дали са в ажур. По счетоводната работа само на 1–2 места в ак-

товете имаме.

др. Ал. ВЕЛКОВ: Как може да разкрием тези работи? Ние документална ревизия ли правим?

др. М. ВЕЛЬОВ: На вас ви дават повторно неверни фактури. Това да не ви покаже, че счетоводството по същество не е в ред?

др. Ал. ВЕЛКОВ: Др. Манев е тук, да ви каже какво е счетоводството на всички ДЗС.

др. Н. КОПЧЕВ: Книговодителката е направила грешка от незнание. Вие ще видите, че впоследствие няма. Това е само в първите описи.

др. В. ЛУКАНОВА: Чухме цялата работа. Виждаме, че клонът не е съгласен, че има пропуски.

др. А. ГЕОРГИЕВ: Както каза др. Копчев стопанството „Витоша“ се образува 1948 година. Аз съм до известна степен свързан с живота на това стопанство, защото през 1948 г., когато се основа, за основа послужи добитъкът на две кооперации скотовъдни, които бяха кредитирани от банката, където бях директор. Ние ликвидирахме тези кооперации и добитъка дадохме на това стопанство. Стопанството започна много трудно. На първо време се опитаха няколко ръководители и след това беше назначен Кайраков за директор на стопанството. Когато др. Кайраков пое стопанството и стопанството се доста поправи. Той го ръководи около 3–4 години. През 1954 г. мина за председател на Кирковския райсъвет. Тогава дойде този другар за директор след него.

До миналата година моята другарка беше депутат в ГНС и председател на комисията по селско стопанство. Тя 7 години ръководи тази работа на ГНС и имаше близък поглед върху работата на „Витоша“. Аз зная от нея, че те правиха няколко обследвания на това стопанство „Витоша“ и при тези обследвания, особено през директорството на този другар, се разкриваха много сериозни слабости. Тя има изнасяни доклади пред Изпълкома на ГНС и те се занимаваха с тях, обаче това, което ми е казала и тя, Изпълкомът не е взимал сериозни мерки, особено на др. Веселин Георгиев не му се искаше да се казват тези слабости. Аз съм чел нейни доклади. Сега в комисията влезнаха и професори – професор Мирчев по животновъдство. Той беше член на тази комисия. Тези обследвания, които правеха, целеха на първо място и самият Изпълком се движеше от основната мисъл, да повишат млеконадоя на кравите, за да получат максимално количество и да го посочат като първенство. Млякото да се увеличи от една страна, а от друга да се увеличи приплодът за прасетата. В това отношение обръщаха голямо внимание и не се интересуваха колко ще струва това. И аз си спомням, когато др. Хрушчов в речта си каза: „Не може да не държим сметка колко лева струва литъра мляко“. Тогава чак удариха по този въпрос да видят себестойността. Отначало гледаха да има голям млеконадой, да има голям приплод от прасетата, обаче не се интересуваха колко струва това нещо. И в Изпълкома, когато са разглеждали този въпрос, само в това отношение са били. Тя изнасяше за не добро гледане на фуража, даже имаше отравяне на добитък. Не обръщаха внимание. Изнасяше въпроса за не добро отглеждане на самия добитък, на кравите, на прасетата, замърсяване. Изнасяше, че много народ има там, шляят се насам-натам, а не си гледат добитъка. В своите доклади, както и самият Изпълком, изнасяха, че те обръщат голямо внимание на увеличението на млеконадоя и не обръщат внимание на себестойността.

Нашите другари като банков контрол, разбира се, каквито и фалшификации да направят, мъчно биха открили, но явна е тук една сериозна слабост, че др. Копчев, когато е извършвал проверка на обезпечението на заемите, не е взимал количествената страна на въпроса. Той сам казва, че е правил анализ на баланса, но количествената проверка на обезпеченията не е правил. Стопанството е пръснато на много места. Той не е взел да види салдото 400.000 кг сено, дали го има. За другия – концентрирания фураж да вземе по салдо по счетоводството колко килограма има и да отиде да го види. Разбира се, че не може да го мери, но окомерно може да се види, колко е, но не го е направил. Фактурите ги вписвали на няколко пъти. Трябваше да се сети да заостри своята бдителност, че тук има нещо нередно. Разбира се, нашите инспектори не извършват ревизия в предприятието, но тези анализи на баланса, на сведенията за обезпечението достатъчно биха му дали известни груби указания, за да види известна нередност. Аз не зная, дали тези обследвания, които са правени от комисията по селското стопанство при народния съвет, ги е знаел.

др. Ал. ВЕЛКОВ: Той е присъствувал на всички.

др. А. ГЕОРГИЕВ: Ако е присъствувал, той не може да не е бил в курса, че има доста се-

риозни слабости и да ги търси в цифрите. Агрономите се занимават с други въпроси, но със сметки не са се занимавали. Явно е, че тук има пропуск от страна на нашия клон и няма защо да не го признаем. Трябва да видим как е той изразен, кое точно не е направено, за да не виним на блок, а да видим, къде конкретно е направен пропуск.

др. Г. ТЕРЗИЕВ: Ясно е какъв трябва да бъде банковият контрол. Ясно е и това, че по някои външни проявления инспекторът и управителят виждат как върви това предприятие, а те не са обръщали внимание на тези външни прояви. Те са видели само формално баланса. Не са си казали „Там умират много прасета. Какво става? Това стопанство има голям млеконадой, а му дават още субсидии. Как стана тази година, че няма субсидии?“ На външните прояви не са обърнали внимание. Външните прояви са могли да ги насочат, че в това стопанство има нередности. Целта е от някои външни прояви: че има просрочие, че има дебиторска задлъжнялост, че не събират старите задължения, че пилетата не могат да ги продават да направи впечатление на инспектора. Той сам трябва да поиска ревизия. Тук именно е вината на нашите хора. Вината е именно тук, че вследствие на това не са видели, къде да насочат вниманието си, да предизвикат тази проверка, от нас да излезе инициативата. Дали има нещо? – Манол Вельов получи 12.000 лева премия, 6 златни медала. Тези въпроси не са си задавали.

др. П. Г. ПОПОВ: По ФРЗ е имало преразход.

др. М. ВЕЛЬОВ: Ние сме давали хиляди пъти указания да се проверява по същество как се разходва ФРЗ: икономично или неикономично. Това за вас е нула. Щом е формално вършено, няма какво да търсим повече. Колко пъти са давани указания по ФРЗ!? Особено там, където отчитат особено големи икономии, инспекторите да проверяват защо се явяват такива големи систематически икономии.

др. Ал. ВЕЛКОВ: Другарко Председател, искам да се спра най-напред на този пасаж, в който обвиняват банката.

Първо за фактурите. За 1.300.000 лева иззети от бюджета на Изпълкома и банката, макар да е преглеждала фактурите, не е видяла нищо. Ние не можем да проверим, дали тези 1.300.000 лева се дължат по онова време, когато дотацията е била превеждана по разчетната сметка, или е през 1956 г., когато сме отмятали фактура по фактура.

При едно такова отмятане на фактура по фактура или при фактури, които са се повтаряли, не вярвам, че такава сума от 1.300.000 лева не може да се покаже от недоглеждане по фактурите. Допускам, че това е станало през 1955 г., когато дотациите се превеждат ан блок.

Заемите са обезпечени. Това, което прави впечатление, това е, че 400.000 кг фураж имат по книги, а фактически бил 4.000 кг, но понеже сме ходили във всички ферми, имаме представа как са разхвърляни и като имаме пред вид цената, че това представлява една сума от 40.000 лева, на него не му е направило впечатление, защото заемите са на много по-големи суми. След отпускането на всеки заем са правени проверки. Концентрирания фураж е в насипно състояние в големи хамбари, навън на големи покрити купни стои обемистия фураж. За мерене вземат с кош. Особено трудно е от силажните ями, там е и мокро и гребат и дават на добитъка. Всичко това е на око. Цялата сума се изписва и се разпределя върху цялата продукция. Що се отнася до заемите, заемите на банката са обезпечени.

По отношение на дебиторската задлъжнялост – вярно е, че в това стопанство и в ТКЗС стават доста кражби и начети. Там се води непрекъсната борба с кражбите и начетите и ние искахме конкретен план за ликвидиране на тази дебиторска задлъжнялост. С дебиторската задлъжнялост на стопанство „Витоша“ няколко пъти сме се занимавали. Правили сме съвещания, даже той е ходил на място със старши инспектор. Викано е ръководството на стопанството в ГНС. Ние сме помогнали за намаляване на дебиторската задлъжнялост. 600.000 лева е залежалата дебиторска задлъжнялост. Останалата е текуща задлъжнялост, хваната е към датата, към която са правени тези сведения.

По отношение на ФРЗ и актовете, които прочете др. Вельов – в тези актове ние правим констатации за ФРЗ, за касовата дисциплина, за Наредбата за подоотчетните лица, но не и за кредитната дейност. За тях правим отделен констативен акт. По-рано взимахме сведение 835, но сега правим отделен констативен акт.

По отношение на ФРЗ тук е казано, че е отежнен благодарение на прекомерното наторява-

не с 1.000.000 лв. следващата продукция. Аз не считам, пък и др. Манев е тук ще каже, че хвърления тор трябва да легне с цялата си тежест върху реколтата от една година. Не знам, дали това е ясно на другаря, който е правил проверка от Държавен контрол. Не може да се хвърля толкова тор и с това да се отежни продукцията от една година. Въпреки че се планира какво количество тор да се хвърли, никой не ги ограничава да хвърлят повече тор. С това се мотивират, че ще добият по-голям добив и там смятат, че ще компенсират. Той иска да добие по-голямо количество, не можем да го ограничаваме.

Къде виждам слабостта в нашата работа, че ние не вършим както трябва икономическата работа. Аз го казвам с всички последици, които може да води за мене това като управител. Моите инспектори, без изключение, даже и Каламаров, който минаваше за най-добър, са повечето банкови техници и тепърва се ориентират към икономическата работа и още плахо нагазват в тази работа.

Ако нашият инспектор и старши инспектор, пък и аз ходехме много често в предприятието, можехме да го разберем, сигурно щяхме да помогнем. За фалшификациите ние не можем да го хванем, но за много неща ние щяхме да помогнем на стопанството. Но такава икономическа работа тепърва сме отпочнали. Навлизаме сега в нея. Със съветския гост специално по този въпрос разговаряхме и като видях как правят при тях, на другия ден се почувствувах, че едва ли нямам кредитен инспекторат. Такова е положението. Нашата вина е такава, че ако ние вършехме икономическа работа, ако го бяхме обхванали от всички страни, може би щяхме да се натъкнем на много неща, някои неща щяха да ни направят впечатление. Не че не сме гледали, но повечето работата ни е била банкова и техническа и затова някои неща сме пропуснали и не сме могли да видим. Там намирам нашата вина.

др. В. ЛУКАНОВА: Ние не се съмняваме, че кредитният инспектор не може да разкрие това, което е резултат на фалшификации. Това може да установи само една ревизия. Но зад това не трябва да се скриват другарите. Идвам до заключението, че дописката е правилна. Написано е, че въпреки че банковите служители са проверявали фактурите, са си затваряли очите: един път фалшиви фактури, втори път фалшиви фактури, трети път. Друго нещо – това как не спира вниманието им. Точно така е написано „затваряли си очите“. Оттам нататък е ясно.

Що се касае за проверките на място, ние трябва да считаме, че не сме имали никаква проверка и аз съм абсолютно съгласна с др. Терзиев.

Аз не съм много сведуща по селското стопанство, но когато минах през Старозагорската МТС, колкото и да не разбира човек от селско стопанство, ще види, че плугът е оставен в калта, че машините са почнали да ръждясват. Новозагорската МТС се намира на пътя и какво правят? От шосето до навеса са няколко стотин метра кал до колене. Всеки път идва влекач да ги влачи и връща. Това и най-простият човек може да го види.

Ако инспекторът по кредита ходи с отворени очи по двора на фермата, той най-напред ще види условията, при които живеят животните. Животните мрат. Няма гледане. Всичко това е сяно, че не е правено от инспектора. От гледна точка на настоящето имаме работа с другар, който не разбира новото. Трябва да видим корените на това. Наблюдаваме инспекторите по кредита. Те своя ръст го правят в изучаване на наредбите. Те не растят политически и икономически. В дадения случай имаме работа с една аполитичност, една политическа и икономическа ограниченост. Не ги боли нашите инспектори. Те изпълняват наредбите и като пришият към папката този лист мислят, че са си взели застраховка против всички беди. Актът е налице! Всичко е в ред! Хората предявяват към банката други искания. Миналия път Министерският съвет пита защо има просрочие. Банката не трябва да допуска просрочие.

И ти, Велков, като си дошъл до заключението, че нямаш кредитен инспекторат, в този смисъл нямаш инспекторат. Инспекторатът по кредита, който трябва като лакмусова хартия да вижда всички движения в едно стопанство, той не може да ги види, ако е неграмотен.

Трябва да си сложим и на нас вина: ще видим какво ще правим с инспекторите.

Налице са тези недостатъци, за които тук пише, дописката е правилна. Отначало като почна да обяснява, аз се съмнявах да напишем писмо на др. Петко Димитров. Ние ще възприемем тази критика и ще си направим изводи за себе си. Няма защо всяко нещо, което ни засяга, ние да ритаме, защото така няма да вървим напред.

Аз считам, че ние трябва за назидание на потомството да накажем др. Копчев и с по-меко

наказание – управителя:

За формални проверки, затова, че не е направен извод от систематическите сигнали, които самият инспектор е констатирал, че не е поставян въпросът за метода на работа.

Предлагам на др. Копчев да се наложи наказание „строго мъмрене“. На управителя да се направи „бележка“. Заповедта трябва да бъде много добре формулирана. Да се каже:

Централното управление е обсъдило записката. В тази светлина е изслушало управителя на Сталинския районен клон и конкретния инспектор по кредита, който води стопанството и е направило констатации. Да се направи едно предупреждение на инспекторите по кредита, че те не могат да изпълняват своята функция строго формално-технически, а те трябва да излизат от рамките на инструкциите. Това посещение на място не е случайно турнато в тази инструкция.

На др. Копчев може да му е неприятно, но това е една от възпитателните мерки.

др. Н. КОПЧЕВ: Неприятно ми е, защото в банката работя от 28 години и в моите досиета няма наказания.

др. В. ЛУКАНОВА: След една година може да ви го снемем, но вие много можете да направите.

др. Н. КОПЧЕВ: Аз обещавам, че ще работя, но това наказание ще се чете в цяла България!

др. В. ЛУКАНОВА: Ние нямаме друг начин да обърнем вниманието на кредитните инспектори, след като по един крайно неприятен начин сме попаднали във вестника. Не можем това да го отминем.

Заповедта да се изготви от Главния ревизор, съвместно с управление „Промишлен кредит“ и др. Иван Манев от отдел „Земеделски кредит и доставки“.

Какво е мнението на членовете на Централното управление? Те възприемат ли това?

др. Г. ТЕРЗИЕВ: На инспектора да му наложим наказание „мъмрене“, понеже е първо наказание.

др. М. ВЕЛЬОВ: Да бъде „строго мъмрене“. Имало е доста сигнали, а не е сигнализирано пред Централното управление, че има нередности да се поведе борба.

др. В. ЛУКАНОВА: Когато едно предприятие почне да крие, даже в баланса може да се види, тъй като неестествено почват да пухват [?] други пера на баланса. То не може да не запише. Може да не запише, но резултатът на себестойността трябва да се запише на сметка „Загуби и печалби“ или някъде другаде. И аз – когато съм била инспектор, когато видех, че някое перо започва да набухва, обръщах внимание.

Премията е голям сигнал. Това е много подозрителен сигнал.

Ако вие вземете балансите за 1955 и 1956 г., което ви препоръчвам, вие ще видите, че някъде цялата тази работа е написана, или в разход на бъдещ период, или в остатъците на материалните ценности, или в някои други пера, които обикновено не ги пипа този, който ги анализира, тъй като не са още резултатни пера. Уверена съм, че от тази страна вие ще видите, че това е безусловно така.

др. М. ВЕЛЬОВ: Това ще е една поука, че балансите не са, за да приписват отчетите им.

др. В. ЛУКАНОВА: Нашите вземат състоянието на оборотните средства и печалбата. Няма анализ с разложение на баланса.

др. Тр. ДОНЧЕВ: Аз познавам Копчев от 1948 година. Той е бил винаги предупредителен, даже и този Кайраков, който е председател на 6-ти Райсъвет, лежа в затвора. Ние сигнализирахме с др. Л. Тодоринов, въз основа на неговата работа и го вкарахме в затвора поради това, че отклони оборотни средства по незаконен път.

При формирането на стопанството те го огробиха с вземания на редица частни кооперативни стопанства, от които се прие некачествен добитък. Оттогава датуват доста неща, които с характера на Велев станаха за смях. Ние чухме за тези премии от 12.000 лева и казахме: „Има нещо мирИзливо!“

Аз се присъединявам към предложението на др. Терзиев да се наложи наказание „мъмрене“.

др. Л. ТОДОРИНОВ: Не се обръща внимание на нередностите. Още през 1948 година това стопанство е зле. Нашите инспектори трябва да обръщат внимание и на организацията на сче-

товодството. Доколкото виждам и счетоводството не е било в ред, а също и ръководството.

Тези неща трябва да се вземат пред вид.

др. В. ЛУКАНОВА: Съгласихме се на „мъмрене“, на управителя – „бележка“.

Да се напише на другия управител да държи стопанството и работата на инспектора под особен контрол. При най-малките сигнали да обръща внимание и ако клонът не може да се справи сам със свои сили, да търси помощта на ръководството дотогава, докогато не се изживеят тези неща.

др. Н. КОПЧЕВ: Уважавам решението на Централното управление и обещавам, че за в бъдеще ще работя.

др. В. ЛУКАНОВА: Щом обещавате, след една годишна ще снемем наказанието.

В четвъртък – 24 октомври – заповедта да излезе.

София, 22 октомври 1957 г.

Стенограф: *Л. Ц. Василева*

ЦДА, ф. 132, оп. 18, а.е. 3, л. 260–270. Оригинал. Машинопис.

№ 138

ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ОТЧЕТА ЗА РАБОТАТА НА ОТДЕЛ „ИНОСТРАННИ ОПЕРАЦИИ“ ПРЕЗ 1957 Г. И ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА НЕГОВАТА РАБОТА

София, 28 юни 1958 г.

ПРОТОКОЛ № 25

Заседание 28 юни 1958 година

Заседават: ВЕЛА ЛУКАНОВА, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ПЕТЪР Г. ПОПОВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ, РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ

Отсъствуват: -

Присъствуват: по т. 1 – Й. Наков и служители от отдела; д-р К. Попов, Тр. Дончев, П. Петков

Заседанието се откри в 9 часа.

Дневен ред

1. Разглеждане отчет за работа на отдел „Иностранни операции“. Докладва Й. Наков..

[...]

По точка 1.

Централното управление на банката, след като разгледа отчета за работата на отдел „Иностранни операции“ през 1957 година и след станалите изказвания и дадени указания, взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Централното управление констатира, че отделът значително е подобрил своята работа. Това се отнася особено до борбата на Отдела за всеки валутен лев по арбитражните операции, внедряване на плановата, валутна и кредитна дисциплина, най-целесъобразно и икономично изразходване на чуждестранната валута, както и подобряване на условията – увеличаване срока, намаляване лихвения процент, акцептната комисионна и пр. по ползуваните от банката кредитни улеснения от банки и фирми в капиталистическите страни, учредяване на вносни акредитиви без покритие и пр.

2. Задължава началника на отдел „Иностранни операции“:

а) да вземе мерки за подобряване на „Бюлетина за валутно-икономическата информация“, в смисъл да не се дават само извадки от ежедневния и периодичен печат по валутно-икономичес-

ките въпроси, а по-важните съобщения да бъдат придружени с кратък коментар от политическо и валутно-икономическо гледище, т.е. какво отражение ще даде у нас това събитие, какви мерки трябва да се вземат за запазване интересите на Българската народна банка и народното стопанство и пр. Освен това да се дават икономически обзори по държави или на валути.

б) да проявява постоянни грижи за непрекъснатия растеж на кадрите при отдела, като за целта изготви план, с оглед всеки начинаещ служител да бъде прикрепен към по-квалифициран служител. На място отделът може да използува и други методи за обучаване на младите кадри.

в) да организира следенето систематически на новостите в банковото дело, както в социалистическия, така и в капиталистическия лагер, като своевременно внедрява тези новости в банковата практика и ги довежда до знанието на вносно-износните предприятия.

г) да поддържа тясна връзка с кредитните управления не само по чисто банкови въпроси, но и по стопанско-икономически въпроси, с оглед ръководството на банката да бъде основно осведомено по настъпилите промени било във връзка със затрудненията при износа на отделни експортни стоки или други промени, които налагат банката да вземе мерки, или направи своевременно предложение пред висшестоящите органи за целесъобразното използуване на тези стоки за вътрешния пазар или други мерки, с цел да се предотвратят евентуалните загуби за народното стопанство и пр.

д) да внесе в Централното управление най-късно до 31.VIII.1958 г. предложение за евентуално разширяване компетенцията на началника на отдела и на ръководителите на отделните служби.

е) да организира проверочни изпити на служителите, които получават допълнително възнаграждение за ползуването в служебната си работа чуждестранни езици.

Проверочните изпити да се проведат през IV-то тримесечие на 1958 г., като подлежащите на проверка служители да бъдат предупредени най-малко два месеца преди датата на проверочните изпити.

ж) да вземе необходимите мерки за засилване контрола върху бюрата за обмяна на валута.

з) да проучи реда в СССР и другите социалистически страни относно разрешаването и покупката на ж.п. и самолетни билети за чужбина и излезе с предложение пред Централното управление на банката. Срок до 30.IX.1958 г.

3. Поставя се като основна задача пред служителите на отдел „Иностранни операции“ всеки служител да владее перфектно поне един чуждестранен език.

Общоизвестно е, че чуждестранен език не може да се изучи основно само в курсовете, които банката провежда ежегодно по един път седмично. Необходимо е всеки служител постоянно и упорито да се стреми да изучи чуждестранния език било по пътя на самообразованието, чрез вземане на частни уроци или редовно посещаване на постоянни и дългосрочни курсове, организирани от различни обществени организации.

4. Централното управление, като има пред вид нарасналия обем на работата и перспективите на развитието на иностранните операции от страна на Българската народна банка, потвърждава своето решение от 13.IX.1957 г. относно целесъобразността отдел „Иностранни операции“ да се трансформира в управление с началник управление, зам[естник] н[ачални]к управление и главен счетоводител.

Задължава началника на отдела др. Йордан Наков да изготви проект за добре документирано и мотивирано писмо до Министъра на финансите и държавния контрол, с молба да разреши да се трансформира отдела в управление в пределите на щата и фонда работна заплата на Българската народна банка за 1958 г.

5. Задължава главния ревизор др. Ангел Георгиев да нареди проверка при отдел „Иностранни операции“, респ[ективно] сектор „Заемни и разчетни сметки“ доколко и как са отстранени констатираните слабости и изпълнените препоръки в ревизионния акт от 1957 г.

[...]

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *В. Луканова*
за СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *П. Писаров*

ПРИЛОЖЕНИЕ: 3 доклада и стенографски бележки.

ЦДА, ф. 132, оп. 19, а.е. 1, л. 586–588. Оригинал. Машинопис.

№ 139

ДОКЛАД ЗА ПРОВЕДЕНОТО НА 18 И 19 ФЕВРУАРИ 1960 Г. СЪВЕЩАНИЕ НА РЪКОВОДНИЯ СЪСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, 18 и 19 февруари 1960 г.

Служебна тайна

Д О К Л А Д

за съвещанието на 18 и 19 февруари 1960 година с управителите на банковите клонове и други служители от системата на Българска народна банка

Измина една година от решенията на Централния комитет на Българската комунистическа партия за ускорено икономическо развитие на нашата страна. Това бе година на крупни стопански и културни успехи, на голям политически и трудов подем на народа. Под ръководството на Партията през 1959 г. бяха постигнати високи темпове на развитие в промишлеността, селското стопанство, строителството и другите отрасли на нашата икономика.

Сухите цифри на статистическите данни, които отчитат резултатите от изпълнението на народностопанския план за 1959 г., крият в себе си огромния ентусиазъм, дълбоката привързаност към мира и непоколебимата решимост на българския народ за изграждане на своето благоденство, за осигуряване на всеобщо щастие и всестранен разцвет на страната. Няма честно българско сърце, което да не изпитва чувство на възторг от забележителния факт, че през 1959 г. промишлената продукция надхвърли 38 млрд.лева, срещу 31 млрд. през 1958 г. По производство на промишлена продукция ние достигнахме набелязаното по директивите за 1961 г. В продължение само на една година се постигна увеличение на промишлената продукция от около 25%, докато средногодишният прираст през втората петилетка е бил 11,2%. Прирастът на промишлената продукция през 1959 г. в абсолютна сума е два пъти по-голям от цялогодишното промишлено производство през 1939 г.

През 1959 г. баха постигнати големи успехи и в развитието на селското стопанство. Въпреки неблагоприятните климатически условия за редица култури в някои райони на страната, селскостопанската продукция за 1959 г. е увеличена с около 26% в сравнение с 1958 г., докато средногодишният прираст на селскостопанската продукция през втората петилетка е бил само 4,9%.

Ускореното развитие на промишлеността, селското стопанство и другите отрасли на материалното производство доведе до голямо увеличение на националния доход на страната. По предварителни данни се очертава националният доход да бъде с над 20% по-голям, отколкото през 1958 г. Този темп е повече от два пъти по-голям от средногодишния темп на нарастване на националния доход през годините на първата и втората петилетка.

Върху основата на бързото икономическо развитие на страната ни се подобрява материалното и културно положение на работниците и служителите, увеличават се доходите на кооператорите. Ярко доказателство за това е бързият ръст на стокооборота на дребно. Обемът на стокооборота на дребно през 1959 г. е с около 17% по-голям от реализирания стокооборот през 1958 г. и е значително по-висок от предвиденото по директивите за 1959 г. Този темп на нарастване на стокооборота е значително по-голям от средногодишния темп на втората петилетка (14,9%) и почти двойно по-голям от този на първата петилетка (10,3%).

Изтъкнатите успехи в нашето стопанско развитие, които се постигнаха благодарение на мъдрата и смела политика на Българската комунистическа партия, дадоха възможност да се набележат мероприятия за още по-бързо развитие на производителните сили през 1960 г. Народностопанският план за 1960 г. предвижда планираната промишлена продукция да достигне над 44 млрд. лева, или с 15,3% повече в сравнение с 1959 г. Като се има пред вид, че по директивите на Седмия конгрес на Партията се предвиждаше промишлената продукция да достигне през 1962 г. 43, 8 млрд. лева, може да се изтъкне, че петилетката в областта на промишлеността ще бъде изпълнена вместо за пет, за три години.

Ускореното икономическо развитие на страната изисква увеличение на основните фондове

на народното стопанство. През 1960 г. за лимитни капитални вложения се предвиждат 22,9% повече средства в сравнение с 1959 г. Това показва, че с ускорен темп ще продължава да се изгражда материалната база на социализма. Нови заводи ще влезат в строя, а други ще бъдат разширени и модернизирани.

Стопанското развитие на нашата страна се извършва в съответствие с изискванията на основния икономически закон на социализма. Бурното развитие на производителните сили се основава на непрекъснатото увеличаване на производителността на труда и снижение себестойността на продукцията. В това главно се крият огромните резерви за осигуряване необходимите финансови средства за нашето разширено социалистическо производство, за повишаване на материалното и културно положение на народа. В народностопанския план за 1960 г. се предвижда съвкупният обществен продукт да нарастне от 91 млрд. лева през 1959 г. на 108 млрд. лева през 1960 г., което представлява 19% увеличение. Едновременно с това народностопанският план предвижда голям ръст на националния доход, който ще надхвърли през 1960 г. 49 млрд.лева, или с 21,5% повече от 1959 г. За да изпъкне огромният скок, който прави нашата страна в тази насока, трябва да се отбележи, че по директивите за третата петилетка средногодишният прираст е само 8,5%.

Наред с огромното увеличаване на фонда на натрупването, предвижда се значително увеличение и на фонда на потреблението. От 32 млрд. лева през 1959 г., народностопанският план за 1960 г. предвижда този фонд да нарастне на над 36 млрд. лева. Това бързо нарастване на фонда на потреблението ще даде възможност през 1960 г. реалните доходи на един работник да се увеличат с около 18%, а стокооборотът на дребно от 21 млрд. лева през 1959 г. ще надхвърли 24 млрд. през 1960 г. Като изхожда от ръста на националния доход Централният комитет на Партията намери за възможно още през 1960 г. да се пристъпи към известно увеличение на заплатите на някои категории работници, инженерно-технически кадри, майстори и служащи. За подобрение на заплатите се отделят за 1960 г. 800 млн. лева, а от 1961 г. и следващите ще се отделят по 2 млрд. лева годишно.

Големите икономически успехи, които завоювахме през годините на народната власт и особено след Априлския пленум на ЦК на БКП, когато беше даден простор на народните инициативи в пълния смисъл на думата, намират своя финансов израз и в цифрите на държавния бюджет. За 1960 г. приходите по бюджета на държавата ще надхвърлят 31,2 млрд. лева, а разходите – 30,8 млрд. лева. При това положение в бюджета е предвидено чувствително превишение на приходите над разходите.

Повече от 90% от своите постъпления държавният бюджет ще получи от социалистическия сектор на народното стопанство. Нарастналите финансови ресурси на страната дават възможност чрез бюджета на държавата да се заделят все по-големи суми за развитие на народното стопанство, социално-културните мероприятия и др. За развитие на народното стопанство и разширение на социално-културните мероприятия, държавният бюджет отделя за 1960 г. над 26,6 млрд. лева.

В държавния бюджет са предвидени необходимите средства за увеличение основните и оборотни фондове на предприятията. През 1960 г. нашата социалистическа промишленост ще разполага с основни фондове на стойност 30,2 млрд. лева, предприятията ще разполагат със собствени оборотни средства на сума 7,9 млрд. лева. Заедно с банковия кредит стопанските предприятия и организации ще разполагат с огромната сума 25 млрд. лева, което никога до сега не е било мислимо и осъществимо. Това стана реалност благодарение на огромните успехи в социалистическото развитие на нашата икономика, благодарение на верния път и твърдата последователност, с която Партията води страната напред към подстъпите на комунистическото общество.

Големите наши успехи са немислими без растящото взаимно сътрудничество на нашата република с другите социалистически страни и преди всичко без огромната, безкористна, непрестанна, братска материално-техническа и научна помощ, която ни оказва великият Съветски съюз. Като се опира винаги на подкрепата на Съветския съюз и използува творчески съветския опит в социалистическото строителство, в развитието и ръководството на промишлеността и селското стопанство Централният комитет на Българската комунистическа партия дава правилна насока на нашето развитие, осигурява изграждането на социалистическото общество у нас във възможно най-кратък исторически скок.

В огромните и безспорни постижения на българския народ по пътя на своето социалистическо развитие, важна роля играе нашата социалистическа финансова и кредитна система. Особе-

но място заема Българската народна банка като институт, натоварен с регулирането и контролирането на паричното обръщение, с краткосрочното кредитиране на народното стопанство и главно със задачата да контролира в процеса на изпълнението на народностопанския план цялостната дейност на социалистическите предприятия и организации.

Изхождайки от мястото, което Българската народна банка заема в народното стопанство и ръководени от призива на Партията за мобилизиране на всички сили за изпълнение и преизпълнение на народностопанския план през 1960 г., ние трябва да вземем бързи мерки за поставяне на Банката в пълна услуга на ускореното развитие на нашата страна.

Нашата Партия изисква от служителите на Българската народна банка да обезпечат необходимият контрол и въздействие върху дейността на предприятията за осигуряване изпълнението и преизпълнението на производствено-финансовите и търговско-финансовите планове, за разкриване на резервите и най-ефикасното им използуване за ускореното развитие на народното стопанство. Това ни задължава с най-голяма задълбоченост да разгледаме всички страни на нашата работа. С комунистическа смелост да разкрием всички недостатъци и да набележим решителни мерки за тяхното отстраняване.

В своя доклад пред Третата редовна сесия на Народното събрание „За ускоряване развитието на народното стопанство, за подобряване материалното и културно положение на народа и за преустройството на държавното и стопанско ръководство“, първият секретар на Централния комите на Българската комунистическа партия др. Тодор Живков заяви: „На новия етап на икономическо развитие на страната значително нараства ролята на кредитната система и се повишават изискванията към нея. Кредитната система трябва най-пълно да използува и усъвършенствува могъщите лостове, с които разполага, за да повишава ролята на контрола чрез лева върху обръщаемостта на оборотните средства, максимално да съдействува за разкриване и използуване на резервите в народното стопанство, за непрекъснатото укрепване на стопанската сметка и за изпълнение на народностопанските планове в съкратени срокове“.

Емисионно-касовата дейност на Банката, организацията на разплащанията, кредитната дейност, дейността по касовото изпълнение на бюджета, валутните операции, всички тези страни на банковата работа трябва да бъдат осветлени с оглед на конкретните задачи стоящи пред банковия контрол. Никога не трябва да забравяме обаче, че задачите поставени от Партията в областта на банковото дело ще бъдат решени от живите хора, от кадрите на Българската народна банка. Твърдо и последователно ние трябва да обезпечаваме всички необходими условия за създаване на високо квалифицирани и предани на нашето дело банкови кадри. Банковият служител не един път е изпълнявал с чест поставените му от Партията задачи. Ние сме уверени, че и този път той ще намери своето място в грандиозната борба на българския народ за всеобщо щастие и благоденствие.

Дейността на Банката сега е значително улеснена от извършеното стопанско и административно преустройство. След премахване на прекаления централизъм в ръководството на народното стопанство основната част от стопанските въпроси се решава в самите окръзи. Това наложи да се извърши преустройство в организационната структура на Банката, което доведе до създаване на окръжни банкови клонове. На тези клонове се възложиха определени задачи в ръководството на дейността на Банката в окръзите по регулирането на паричното обръщение, кредитирането, разплащанията и др. Трябва да се изтъкне, че окръжните банкови клонове играят много важна роля в банковата дейност. Те трябва да овладеят напълно възложената им задача и да се превърнат в активни помощници на окръжните партийни и административни ръководства в борбата за изпълнението на народностопанския план.

II.
ПО ЕМИСИОННО-КАСОВАТА ДЕЙНОСТ НА БАНКАТА

Българската комунистическа партия и народното Правителство винаги са обръщали сериозно внимание на въпроса за стабилизиране на паричното обръщение, за създаване на здрава национална валута, за непрекъснато повишаване покупателната способност на българския лев. „Сега България се нарежда в редиците на страните с най-стабилни валути в света – каза др. Тодор Живков в речта си пред Четвъртата извънредна сесия на Народното събрание, произнесена на 25 декември миналата година. [-] От 1952 г. досега, покупателната способност на лева е нарастнала с около 40%.“

Наличието на стабилна национална валута е необходимо условие за нашето по-нататъшно стопанско развитие, за укрепването на държавните финанси, за правилно провеждане на банковата кредитна дейност, за разширяване и укрепване на стопанската сметка в предприятията и за повишаване реалните доходи на трудещите се, за подобряване на тяхното материално и културно положение. Това показва още по-нагледно колко отговорни са нашите задачи в областта на паричното обръщение.

Стабилността на нашият лев не зависи само от златните запаси, които нарастват непрекъснато, а главно от големите и постоянно растящи количества стокови запаси, които се намират в ръцете на нашата държава и които тя пуска в стокооборота по устойчиви, планови цени. Българската народна банка има постоянното задължение да се бори с всички средства на банковия контрал за образуване на стокови фондове от висококачествени стоки, богати по асортимент, които напълно да удовлетворяват нарастналите потребителски изисквания.

Много банкови клонове, в това число Плевен, Габрово, Благоевград, Левскиград и други, не се борят обаче с необходимата упоритост в тази насока. В провеждането на тези задачи през 1960 г. трябва да постигнем още по-тясно координиране кредитната дейност на Банката с дейността ѝ по регулирането на паричното обръщение. Чрез кредитното обслужване и въздействие върху предприятията трябва да се стремим към изпълнението и преизпълнението на плановете за промишлената и селскостопанска продукция, към изпълнение и преизпълнение на плана за стокооборота. При това трябва да се има предвид, че нарастналата покупателна способност, вкус и потребителско търсене на населението поставят нови изисквания пред промишлеността и търговията. Планът трябва да се изпълнява не само по обем, но също така по асортимент и качество на продукцията. Населението не иска вече какви да е стоки, а само стоки с голяма трайност и високо качество. На пазара могат да бъдат реализирани само такива стоки. Ние трябва да имаме пред вид, че само производството на високо качествени и търсени от населението стоки може да служи за гаранция на стабилността на лева. Долнокачествените, залежалите, дефектните, нетърсените от населението стоки не само че не представляват известна гаранция за стабилността на лева, но подкопават неговата стабилност, тъй като за производството на такива стоки са извършени разходи, които не могат да се възстановят, без да говорим за това, че те не осигуряват необходимите за разширеното социалистическо производство натрупвания.

Решителни мерки трябва да се вземат от страна на Банката за подобрение търговията и общественото хранене на село, където паричните доходи на населението нарастват особено много. Както е известно търговията на село страда от сериозни организационни слабости и изостава значително от нарастналите покупателни възможности, вкус и потребности на селското население. На много места в страната магазините на селските потребителни кооперации са недостатъчно заредени със стоки, даже и когато такива се намират в складовете на окръжните търговски предприятия. Така проверките на инспектори от Централното управление установиха, че в магазините на гр. Смолян, гр. Устово и някои села на Смолянски окръг липсват повече от 200 вида стоки, при което половината от тях се намираха в складовете на окръжното търговско предприятие. Подобни слабости има в гр.гр. Кърджали, Хасково, Михайловград, Толбухин, Търговище, Разград и др.

Изтеклата 1959 г. донесе известно подобрение в работата на Банката по регулиране на паричното обръщение. Безспорен е успехът в тази област както на Централното управление на банката, така и на банковите клонове. През 1959 г. значително по-ефикасно се използуваше балансът на паричните доходи и разходи на населението като важен инструмент при определяне плановия размер на паричното обръщение, покупателния фонд на населението, обема на стокооборота и влогонабирането. Пристъпи се към съставянето на окръжни баланси на паричните доходи и разходи на населението. Внесоха се и редица подобрения в организацията, формите и методите на касовото планиране, които бяха естествено наложени от реорганизацията на държавното и стопанско ръководство. Трябва да се изтъкне, че в областта на паричното обръщение особено ясно изпъква важната роля и отговорността на окръжните банкови клонове по изпълнението на касовия план. Не може да се пропусне фактът, че окръжните банкови клонове вече са привлечени като активни органи при планирането и месечното разпределение на утвърденият им тримесечен касов план, а на добре работещите клонове се дадоха емисионни права, т.е. права да използуват резервните фондове в кръга на утвърдения им касов план.

Във връзка с работата по съставянето на касовите планове, Банката направи решителен опит за използуването на обобщени планови данни, в резултат на което отпадна задължителното представяне на специалните сведения по касовия план. Това ново положение предизвика необходимостта от засилване на икономическия анализ при съставянето на касовия план. През 1959 г. се направи подобрение в макета на касовия план, като се обединиха сродни по своята икономическа природа показатели. Премахна се лимитирането на командировъчните и стопанско-оперативните разходи.

Общата констатация, която вече изтъкнахме, за известен напредък на банковата работа в областта на паричното обръщение, ни задължава да обърнем погледа си към нашето задължение, свързано с изпълнението на правителствената директива за развитието на паричното обръщение през 1959 г. Правителствената директива по паричното обръщение е изпълнена. Към 31 декември 1959 г. паричното обръщение се намира в границите на размера утвърден от Правителството.

Наред с тези постижения, в областта на паричното обръщение съществуват още много слабости, с отстраняването на които ще се създадат условия за още по-добро изпълнение на партийната и правителствена директива в областта на паричното обръщение.

Съвсем накратко ние трябва да изтъкнем, че изпълнението на тримесечните и месечните касови планове не е вървяло гладко. През отделни тримесечия на годината се допусна неизпълнение на емисионния резултат. Така например, през II-то тримесечие емисионният резултат не е изпълнен с 9 млн.лева, а за III-то тримесечие – с 83 млн.лева. Още по-големи са отклоненията при изпълнението на месечните касови планове. Какво може да бъде обяснението на тези факти. Преди всичко трябва да се изтъкне, че банковите клонове не осигуряват правилно месечно разпределение на касовия план. Обикновено разпределението не се съгласува с икономическите особености на района, с характера на паричните доходи и разходи на населението през отделните месеци. Така например, за м.м. януари и февруари 1959 г. тези отклонения възлизат общо на повече от 120 млн. лева. Като пример на такова неправилно месечно разпределение може да се посочи разпределението, извършено от банковите клонове в окръзите Благоевград, Толбухин, Плевен, Хасково и др.

Годишният план за разхода и прихода на налични пари е изпълнен 97%. Зад този процен обаче се крият редица слабости на касовото планиране. Много банкови клонове излизат с касови проектопланове, които не осигуряват здрава основа за планирането. Такива планове не мобилизират банковите работници за изпълнение на касовия план и пречат за установяването на реален емисионен резултат. Грешките стават толкова по-необяснимо, като се има пред вид, че те се отнасят даже и до такива статии на разхода и прихода, които са свързани с наличието на установени и обобщени планови материали. Как например трябва да се обясни това, че някои банкови клонове като Хасково, Смолян, Ловеч, Кърджали и др., допускат груби грешки при планиране на плащанията за заплати. Нашият клон Благоевград планира плащанията за заплати за IV-то тримесечие на 1959 г. 80 млн. лева, а разходва 88 млн., или 10% повече. Естествено, че наличието на такива факти сочи за слабите връзки на банковите клонове с промишлените предприятия, за липсата на задълбочено анализиране на фонда работна заплата и пр. Подобно неправилно планиране съществува и при установяване на сумите, които са необходими за изплащане на трудодните в ТКЗС. Тук опущенията на банковите клонове са значително по-големи. Отклоненията между планираната сума и фактически изплатената достигат до 47%. Особено съществени са тези пропуски в следните окръзи: Силистра, Търговище, Враца, Михайловград, Плевен, Разград, Хасково и др.

Неправилно планиране съществува и по други параграфи на касовия план. Така например, клоновете Севлиево и Харманли са планирали постъпленията от т.п. станции толкова неправилно, че фактическите постъпления в края на тримесечието са се оказали два пъти по-големи, отколкото запланираните.

Неправилно се планира и процента на инкасацията. Така например, клонът Трявна за четирите тримесечия на 1959 г. планира инкасация 82%, 91%, 86% и 85%, а фактически реализираният процент на инкасацията е съответно 86%, 96%, 93% и 93%. Неправилно планиране на процента на инкасацията показва и клонът Севлиево. Тук могат да се изтъкнат още много случаи, при които банковите клонове, поради незадълбочен икономически анализ не планират правилно постъпленията и разходите на налични пари. За какво например говори следният случай: клонът Варна планира за I-то тримесечие на 1959 г. общо плащания на ТКЗС 14.100 хил.лева, Емисионно-касо-

вото управление ги завишава на 16.400 хил. лева, а фактическото изпълнение достига 29.400 хил.лева.

Недостатъчният икономически анализ на клоновете при съставяне на касовия план изпъква още по-силно при планиране на наличните пари, необходими за изкупуване на селскостопански произведения. Като правило, запланираните суми за тази цел са били значително по-големи, отколкото действителните нужди. Така например, клонът Бургас за I-то тримесечие на 1959 г. планира 5.224.000 лева, а са изразходвани 1.790.000 лева, т.е. близо 3 пъти по-малко. За II-то тримесечие планирането е още по-неправилно. От планираните 6.102.000 лева са изразходвани само 1.894.000 лева, т.е. близо 3,5 пъти по-малко. Разбира се, такива случаи имаме не само в клона Бургас. Подобни грешки допускат и клоновете Варна, Хасково, Търговище и др.

До какво води това неправилно планиране на приходите и разходите на касовия план от Емисионно-касовото управление и от банковите клонове. Естествено, то преди всичко пречи за правилното изпълнение на емисионния резултат. И тук не липсват куриози. Така например, клонът Хасково през III-то тримесечие на 1959 г. е изтеглил от обръщение 1.487.000 лева, а е запланирал да пусне в обръщение 3.680.000 лева. Явно е, че такъв касов план е нереален и е под всякаква критика. Той не отчита възможностите на района, а заедно с това дава основание да се мисли, че клонът още при планирането си е осигурил преизпълнение на касовия план. Такива случаи имаме и в други клонове на Банката.

Във връзка с емисионно-касовата дейност на Банката се намира нашето задължение за внедряване и укрепване на касовата дисциплина в предприятията, организациите и учрежденията. Ревизионното управление, въз основа на извършените редовни ревизии на банковите клонове е констатирало, че много банкови клонове са занемарили напълно това свое задължение. Има такива случаи, като клона Севлиево, където през II-то и III-то тримесечие на 1959 г. не е извършена нито една проверка. Разбира се, когато тук сочим клона Севлиево трябва да изтъкнем, че това е един общ недъг в работата на банковите клонове, който незабавно трябва да бъде излекуван. До какво води този недостатък в нашата работа? Вследствие недостатъчната грижа за укрепване на касовата дисциплина, в страната се наблюдава твърде широко нарушение на установените касови лимити. Съществуват нарушения за установените норми за изразходване от прихода. Особено са занемарени проверките на учрежденията. Учрежденията в района на много банкови клонове не само че не отчитат правилно своите касови постъпления и разходи, но в много случаи незаконно откриват при себе си две и повече каси. Това представлява грубо нарушение на Наредбата за водене на касовите операции в предприятията, учрежденията и организациите. Печалното в случая е това, че банковите клонове не разкриват тези случаи, не воюват за тяхното премахване и не уведомяват висшестоящите звена за подобни нарушения.

Трябва да бъде ясно обаче, че когато се разглеждат отделни слаби страни на нашата работа, това има за задача преди всичко да ни покаже областите, в които трябва да бъдат съсредоточени силите ни за подобряване на нашата дейност. Естествено, че при разглеждане дейността на Банката не можем да изключим от погледа си слабостите, които Централното управление допуска при планирането на паричните постъпления и разходи, както и при изпълнението на касовия план. В това отношение банковите клонове трябва да засилят бдителността си в областта на паричното обръщение и чрез творческа критика да помогнат на Централното управление за правилно решаване на всички въпроси, свързани с емисионно-касовата дейност. Тук ще спрем вниманието си само на някои от недостатъците. При последните обиколки на окръжните клонове в Търново, Пазарджик, Пловдив, Ст. Загора, Плевен, Русе и др. се направиха твърде интересни констатации. Така например, докато окръжният банков клон в Търново намира, че според определения му емисионен резултат от Централното управление той ще бъде в състояние да изпълни поставената задача, клонът Русе заявява, че поради прекомерното завишаване на емисионния резултат от Централното управление близо 3 пъти, те няма да бъдат в състояние да го изпълнят.

Не можем да не спрем вниманието си и върху друг съществен момент, който се подчертава и при извършване на редовните ревизии от банковите ревизори. На много места банковите клонове не само засилват инкасацията на приходите, което е похвално, но те извършват грубо ограничаване и спиране на разхода в налични пари, изземват касовите лимити, намаляват до минимум наличността в банковите оборотни каси. Така, банковите клонове в Старозагорски окръг при касов

лимит 2.800.000 лева, са оставили в оборотната каса на 30 септември 1959 г. само 39.000 лева. Подобни нарушения са допускани в Плевенски, Пазарджишки, Михайловградски, Търновски окръзи. Изпълнението на касовия план не може да става за сметка на оборотната каса. С такива действия ние не услужваме на паричното обръщение. Тук трябва да се отбележи неотменимото задължение на Банката да осигурява най-редовното изплащане на заплатите, трудодните, пенсиите, най-редовно да отпуска средства за изкупуване на селскостопанските произведения, с една дума да осигурява своевременното извършване на всички законни плащания. Разбира се, в това отношение банковите клонове трябва най-внимателно да изработят съответен график, да го съгласуват с дейността и интересите на предприятията и трудещите се и след това още по-внимателно да спазват така определения график. На всички ни трябва да бъде ясно, че Банката няма законно право, поради затруднение в изпълнението на касовия си план, да отлага отпускането на суми за трудови възнаграждения. Това са съвършено погрешни, административно-технически методи в регулирането на паричното обръщение, които дават много отрицателно политическо отражение. Изправят трудещите се пред недоумение. Те не могат да си обяснят как е възможно Банката, т.е. тяхната собствена държава да няма пари. Такива действия водят само до външно и привидно изпълнение на касовия план, а фактически те принасят вреда на народното стопанство, затрудняват изкупуването на селскостопанските произведения, създават лоши настроения в трудещите се, а това влияе отрицателно върху производителността на техния труд.

Главната причина за тоя неправилен начин на работа на банковите клонове е не само недостатъчната икономическа работа с предприятията за изпълнението и преизпълнението на предвидените постъпления по касовия план, които да обезпечат своевременно и редовно посрещане на плащанията, но и лошата организация на инкасото на паричните постъпления на предприятията и организациите. Редица банкови клонове не осигуряват своевременно и пълно инкасиране на приходите в налични пари на предприятията и организациите през течение на месеца и тримесечието, а в същото време леко прибягват до тегления от резервния фонд и до порочния метод на отлагане плащанията. Не е добре организирана работата по инкасото на парите при банковите клонове Смолян, Станке Димитров, Стара Загора, гара Гълъбово, Михайловград и още много други. Необходимо е да се вземат бързи и решителни мерки за отстраняване недостатъците в това направление, с което ще се създадат условия и за ускоряване обръщението на парите през касите на банката. Ние трябва да осигуряваме редовно и пълно инкасо не само в края на месеца и тримесечието, а през всички дни на месеца. По този въпрос ние чакаме да дадат обяснение другарите Христов, Георгиев, Цветански, Ангелов, Илиев.

Досегашното ни сътрудничество с Държавната спестовна каса, Държавния застрахователен институт, Българската инвестиционна банка и финансовите отдели при народните съвети е недостатъчно. По-добре е поставена взаимната ни работа с Държавната спестовна каса, но и тука има още много да се желае. Още повече може да се направи за подпомагане Държавната спестовна каса в нейната агитационно-разяснителна работа, в своевременното и точно осведомяване за доходите на населението, за своевременно провеждане на конкретни мероприятия, насочени към най-пълно привличане свободните парични средства на населението на влог. Нашите управители трябва веднаж завинаги да разберат, че най-добрите помощници на банката в трудната ѝ задача по изпълнението на касовия план са органите на Държавната спестовна каса, Държавния застрахователен институт, Българската инвестиционна банка и финансовите отдели при народните съвети. Затова ние трябва да бъдем инициаторите за създаването на най-тясна връзка с тях. Всички трябва да бием в една точка, чрез нашите съвместни действия да увеличаваме обръщаемостта на средствата, да осигуряваме допълнителни натрупвания чрез мобилизиране свободните средства на населението, с което да подпомогнем бързото развитие на народното стопанство.

За да си обясним правилно икономическата същност, планирането на паричното обръщение е необходимо пред всичко правилно и точно да се установи неговата главна цел.

Като главна цел трябва да се счита задачата за правилно определяне на необходимото количество пари за обръщение в съответствие с нуждите на народното стопанство, отразени в народностопанския план. Всяко изместване на тази цел води до вредното противоречие между практиката по планирането на паричното обръщение и закона за планомерното развитие на народното стопанство. Тази практика превръща касовото планиране в самоцел.

Касовото планиране трябва да се осъществява само върху широката основа на народностопанския план. Изходен момент в планирането на паричното обръщение се явява дейността на Банката, насочена към определяне размера на наличните пари, които трябва да бъдат изразходвани от емисионния резултат съобразно нуждите на народностопанския план. Разходът на налични пари от емисионния институт според плановите нужди се явява определящ фактор на цялото парично обръщение. Трябва да бъде ясно, че в никакъв случай не може да се обезпечи правилно разпределение на паричните средства, ако не се гарантира нормално снабдяване на народното стопанство с налични пари. Всяка грешка в това отношение и всяко подценяване на този важен момент води до значителни смущения не само в планирането на паричното обръщение, но и в цялото народно стопанство. Само правилното планиране на действителният обем на разхода в налични пари може да осигури правилно планиране на прихода и в това отношение да се стигне до определяне на един реален емисионен резултат. Ние вече сме длъжни да помислим сериозно върху мястото и ролята на емисионния резултат в цялата система на касовото планиране. Той трябва да залегне в нашата работа като един краен обобщаващ показател, без сам по себе си да е в състояние да изрази напълно всестранната дейност по изпълнение на касовия план.

По-нататъшното укрепване на нашия лев и борбата за повишаване на неговата покупателна способност изисква да подобрим цялата наша емисионно-касова дейност. Фактът, че през 1960 г. паричните доходи ще нарастнат на 34.180 млн. лева срещу 28.886 млн. лева през 1959 г. показва какво огромно задължение стои пред Българската народна банка. Ускореното икономическо развитие на нашата страна явно води до разширяване на стоково-паричните отношения, до повишаване ролята на парите като инструмент в ръцете на нашата социалистическа държава за осъществяване на контрол върху дейността на предприятията, организациите и учрежденията. За постигането на тази цел, ние трябва да съсредоточим нашето внимание в няколко главни посоки:

ПЪРВО, трябва да се подобри още повече работата по съставянето и изпълнението на касовия план. Във връзка с това, сериозно трябва да се обмисли въпросът за по-пълното използване на баланса за приходите и разходите на населението.

ВТОРО, съществена страна на банковата дейност в областта на паричното обръщение е борбата за спазването на касовата дисциплина. Необходимо е в това отношение да се излезе с ясни и конкретни указания за проверките, които банковите клонове трябва да извършат за спазване на касовата дисциплина. Крайно необходимо е във връзка с това да се търси отговорност на банковите органи, които занемаряват своите контролни задължения.

ТРЕТО, вниманието на банковите клонове трябва да се насочва към по-пълно изучаване нуждите на населението. Едновременно с това необходимо е да се оказва максимално въздействие върху предприятията за изпълнение на плановете по всички показатели, като се обърне особено внимание на изпълнението и преизпълнението на плана по стокооборота.

От особено значение за изпълнението на касовия план е дейността на предприятията за комунално-битово и културно обслужване на населението, която трябва постоянно да се разширява и подобрява.

ЧЕТВЪРТО, да се засили връзката между Банката, Държавната спестовна каса, Държавния застрахователен институт, финансовите отдели, Българската инвестиционна банка, търговските организации и др. при изпълнение на мероприятията, свързани с касовия план.

ПЕТО, трябва да се подобри реда за сигнализиране на констатираните нарушения до най-отговорните места на нашето партийно и държавно управление. Заедно със сигналите да се посочват конкретно мерки за отстраняване на нарушенията. В това отношение банковите служители облечени със задължението да контролират спазването на касовата дисциплина, трябва да водят непримирима и безпощадна борба срещу всички нарушения. Трябва да се създава обществена непримиримост към нарушителите.

ШЕСТО, касовата служба в банковите клонове трябва все повече да се подобрява. Постепенно трябва да се вземат мерки за механизиране на касовата работа. Особено е важно да се организира своевременното снабдяване на банковите клонове с необходимите им банкноти и монети. Да се засили разяснителната работа всред населението и отчетниците за запазване на банкнотите от скъсване и зацапване. Трябва да се осигури своевременно изтегляне от обръщение за скъсаните и замърсени банкноти. На продавачите и касиерите в магазините да се внушава да връщат

на гражданите само здрави и чисти банкноти, а замърсените и скъсаните да задържат и предават в Банката за изтегляне от обръщение.

СЕДМО, да се осигури издаването през 1960 г. на нова инструкция за касовия план и внасянето на подходящи изменения и допълнения в инструкцията за емисионно-касовата работа при Българската народна банка.

III.

ПО КОНТРОЛА ЗА РАЗХОДВАНЕТО НА ФОНДА РАБОТНА ЗАПЛАТА

От голямо значение за регулиране паричното обръщение, за увеличаване производителността на труда и за съблюдаване на социалистическия принцип за разпределение на фонда за потребление според количеството и качеството на вложения труд е контролът който банката провежда по разходването на фонда работна заплата.

През 1959 г. от промишлените предприятия бяха допуснати значително повече преразходи по фонда работна заплата спрямо 1958 г. Докато през периода 1955-1958 г. преразходите постоянно намаляваха и размерът им беше достигнал до 2%, то през I-то и II-то тримесечие на 1959 г., те нарастнаха на 3%, за III-то тримесечие 5,2% и за IV-то тримесечие – 5,3%.

Макар че от страна на Централното управление на банката бяха предявени големи изисквания с конкретни указания за засилване на въздействието върху предприятията за отстраняване на слабостите в организацията и заплащането на труда, постигнатите резултати в голям брой от банковите клонове са незадоволителни.

Както се вижда от самите данни, преразходите са допуснати главно през III-то и IV-то тримесечие на изтеклата година. Значителните икономии, които бяха отчетени за I-то и II-то тримесечие не са резултат на действително подобряване на работата в организацията и заплащането на труд в предприятията, а се дължат в по-голямата си част на занижаване плана за производителността на труда от страна на окръжните народни съвети през тези тримесечия. При даването на плана за III-то и IV-то тримесечие, повечето от окръжните народни съвети, за да догонят изоставането от I-то полугодие, завишиха значително производителността на труда, без да вземат достатъчно мерки за изпълнението на организационно-техническите мероприятия. Тези слабости в планирането не бяха разкрити своевременно от банковите клонове, поради което тяхното въздействие през I-то полугодие беше слабо, а през II-то полугодие въпреки засиленото въздействие резултатите са незадоволителни. В редица окръзи като Варна, Русе, Плавен, Силистра и др. преразходите за III-то и IV-то тримесечие не можаха да бъдат покрити за сметка на реализираните икономии през I-то и II-то тримесечие на 1959 г., поради което одобряването им се извърши от Министерския съвет.

Повечето от предприятията допуснали преразходи през течение на 1959 г. бяха проверени от банковите клонове. В много случаи са разкрити действителните причини за преразходите и не са редки случаите на активно въздействие от страна на банковите клонове за отстраняване на съществуващите слабости в организацията и заплащането на труда. Много са обаче банковите клонове, които формално извършват тези проверки и не въздействуват върху предприятията за отстраняване на слабостите в организацията и заплащането на труда.

Поради формално изпълнение нарежданията на Управлението на банката много клонове допускат следните слабости:

– Задоволяват се да обясняват преразходите с обективни причини и причините изтъквани в обзорите на предприятията, – без да потърсят слабости в организацията и заплащането на труда.

– Не проверяват как се изпълняват мероприятията за увеличаване производителността на труда, залегнали в плана за организационно-техническите мероприятия.

– Не правят задълбочен анализ на средната работна заплата и високите заплати за отделните категории работници и работни места, не анализират състоянието на нормирането на труда и целесъобразността на системите на заплащане труда.

– Не обръщат достатъчно внимание на организацията по отчетността на изработеното от отделните работници и изпълнението на производствения план.

– Много банкови клонове се задоволяват само да сигнализират като изпратят до висшестоящата организация копие от доклада за извършените проверки, без да съдействуват за набелязване на ефикасни и конкретни мероприятия, без да контролират как те се изпълняват в процеса на

работата и потърсят намесата на Окръжния народен съвет и партийните комитети.

От 1 септември 1959 г. със 191-то постановление на Министерския съвет се въведе нова система на заплащане труда на механизаторите в МТС и ДЗС. Главно поради слабости в прилагането на постановлението, в много МТС и ДЗС се получиха необичайно високи заплати за механизаторите в тракторните бригади, достигащи до 5.000 лева месечна заплата. Поради незадълбочен анализ на средната работна заплата за отделните категории работници, банковите клонове допуснаха грубо недоглеждане на тази аномалия в заплащането на труда. Само банковият клон Ямбол своевременно сигнализира на Управлението на банката, в резултат на което Министерския съвет натовари правителствена комисия да обследва въпроса и да излезе с предложение за отстраняване на слабостите в тази насока.

СТЗ „В. Коларов“ – София, през 1959 г. е допуснал преразход по фонда работна заплата за II-то, III-то и IV-то тримесечие в размер на около 1.900.000 лева. Съществена слабост в заплащането на труда в този завод е, че в някои цехове трудовите норми са крайно ниски и не съдействуват за увеличаване производителността на труда. Така трудовите норми за редица производствени операции се преизпълняват между 300% и 800%, поради което повече от 100 работници получават над 1.500 лева месечна заплата, а някои и над 2.000 лева. От страна на райнния банков клон 2 – София, не са взети достатъчно мерки за ликвидиране на това ненормално състояние в заплащането на труда в този завод.

При анализа на преразхода на ДИП „Строителни материали“ – Пазарджик за м.декември 1959 г. в размер на 168.000 лева, банковият клон Пазарджик се е задоволил с обясненията на предприятието, че преразходът се дължи на недостатъчен фонд работна заплата, без да направи задълбочен анализ за разкриване слабостите в организацията и заплащането на труда. Слабости от този род са допускани и от банковите клонове Благоевград, Айтос, Севлиево, Мездра, Своге и др.

В клоновете, където има правилно отношение към работата по контрола за разходването на фонда работна заплата и с чувство на отговорност се изпълняват дадените нареждания и указания за увеличаване производителността на труда в предприятията, са постигнати съществени резултати. Така Градският банков клон – Пловдив е въздействувал върху трудово-производителните кооперации с голямо преизпълнение на трудовите норми и висока средна работна залата, да коригират трудовите норми, в резултат на което през IV-то тримесечие на 1959 г. в повечето кооперации ръстът на производителността на труда изпреварва ръста на средната работна заплата. По настояване на същия клон корекция на трудовите норми, които чувствително се преизпълняват е била направена и в ДМЗ „А. Иванов“, ДИП „България“, ДИП „В. Коларов“ и др. При извършената проверка в ДИП „Каменица“ – Пловдив, във връзка с допуснатия преразход по фонда работна заплата за III-то тримесечие е констатирано, че предприятието не изпълнява производствения си план, поради ограничения район за пласмент на пивото. В резултат на намесата на Градския банков клон – Пловдив, към пласментния план на предприятието е бил предаден и гр. Кърджали. Подобни примери за резултатно въздействие чрез контрола по фонда работна заплата могат да бъдат дадени и за банковите клонове Коларовград, Ямбол, Димитрово, Бургас, Търговище и др., но те все още не са масово явление в работата на клоновете, за да се получи решително въздействие върху предприятията и окръжните народни съвети за общо намаляване на разходите за труд.

Възстановяването на преразходите чрез реализиране на икономии по фонда работна заплата от промишлените предприятия е от съществено значение за снижение на разходите за труд в себестойността на продукцията. Контролът и въздействието в това отношение от страна на много банкови клонове са крайно незадоволителни, поради което вместо да се реализират икономии по фонда работна заплата, допускат се нови преразходи. Заводът за киномашини – София е допуснал преразходи по фонда работна заплата за I-то тримесечие 57.500 лева; II-то тримесечие – 147.400 лева; III-то тримесечие – 77.400 лева и IV-то тримесечие – 197.100 лева, без от страна на районния банков клон 1 – София да са направени постъпки до края на годината пред висшестоящата организация и местните партийни органи за възстановяването на преразходите.

Контролът по разходването на фонда работна заплата не трябва да се ограничава само в предприятията, които са допускали преразходи, а в същата степен трябва да се провежда и в предприятията, които реализират икономии. В това отношение слабости се допускат от почти всички банкови клонове. Ако използуват правилно указанията за завишените фондове дадени в инструк-

цията и данните за разходите за труд, може да се разкрият неикономичните разходи и в предприятията, които реализират икономии по фонда работна заплата. Тези възможности не се използват още от банковите клонове, поради което в борбата с неправилното планиране и даване на завишен фонд работна заплата не са постигнати съществени резултати. Тази обща слабост особено изпъкна през изтеклата година, когато окръжните народни съвети дадоха на предприятията за I-то и II-то тримесечие занижени планове по производителността на труда. В тази насока банковите клонове Тутракан и Севлиево грубо са нарушавали Инструкцията за контрола по фонда работна заплата, като през цялата 1959 г. въобще не са извършвали проверки за разкриване слабостите в организацията и заплащането на труда в предприятията, във връзка с икономичното разходване на фонда работна заплата. Подобни слабости са допускани и от банковите клонове Кнежа, Никопол, Левски и др.

Ръководството върху работата по контрола на фонда работна заплата на районните банкови клонове от страна на много окръжни банкови клонове са крайно незадоволителни, въпреки наличието на контролен апарат. Окръжният банков клон Габрово до края на м.ноември 1959 г. не е извършил никакви проверки на място в районните банкови клонове в Дряново, Трявна и Севлиево.

Проверките във висшестоящите организации – окръжните народни съвети, окръжните съюзи на ТПК и др. са от съществено значение за отстраняване на слабостите в планирането и засилване на борбата с преразходите по фонда работна заплата. Въпреки категоричните нареждания по този въпрос, редица окръжни банкови клонове не извършват редовно такива проверки. Поради слабия контрол в тази насока някои окръжни народни съвети, макар да са били в преразход по фонда работна заплата, са одобрявали преразходи на подчинените им предприятия, без да имат разрешение за това от Държавната планова комисия или от Министерския съвет. Така окръжният банков клон – Плевен до м.ноември м.г. не е извършил проверка на Окръжния народен съвет, макар че съветът е бил в преразход по фонда работна заплата за отрасъл „държавна промишленост“ за III-то тримесечие. Поради слабия контрол от страна на окръжния банков клон Хасково, Окръжният народен съвет, въпреки че е бил в преразход за III-то тримесечие по фонда работна заплата за отрасъл „държавна промишленост“ е одобрявал преразход, без да има разрешение за това от Държавна планова комисия.

Посочените недостатъци в работата на контрола по фонда работна заплата говорят за допускането на груби нарушения в заплащането на труда в предприятията и за сериозни пропуски в работата на банковите клонове по провеждането на този контрол, което уврежда на борбата за увеличаване производителността на труда.

Особено слаба работа по контрола върху фонда работна заплата са показали банковите клонове Кърджали, Михайловград, Харманли, Момчиловград, Тутракан, Севлиево и други.

Допуснатите съществени слабости в контрола по разходването на фонда работна заплата говорят красноречиво за сериозни недостатъци по този контрол и в работата на Централното управление, респ. отдела за контрола по фонда работна заплата, който не е оказвал достатъчна помощ и не е провеждал редовен контрол въху работата на банковите клонове в това отношение.

Ускореното развитие на народното стопанство и изпълнението на народностопанския план за 1960 г. изискват да се използват още по-пълно резервите за увеличаване производителността на труда, да се провежда строг режим на икономии и се снижава непрестанно себестойността на продукцията.

Това налага да се повишат още повече изискванията към банковия контрол по фонда работна заплата, както за увеличаване производителността на труда и намаляване разходите за труд, така също и за спазване на социалистическия принцип на заплащане според количеството и качеството на вложения труд, което е от съществено значение за съчетаване на личния с обществения интерес.

За повишаване ролята и ефективността на контрола по фонда работна заплата, Управлението на банката направи конкретни предложения за изменения и допълнения на наредбата, като се предвидиха и санкции за промишлените предприятия, които не възстановяват допуснатите преразходи.

За да се отстранят слабостите, които банковите клонове допускат при провеждането на контрола по фонда работна заплата, необходимо е тежестта в работата на този контрол да се пос-

тави главно върху следното:

– Да се засили контрола по фонда работна заплата с оглед да се въздействува за увеличаване производителността на труда.

– Да се изисква възстановяване на преразходите, които в повечето случаи са фактическа загуба за народното стопанство. Борбата в тази насока да започне още с констатирането на месечните преразходи, за да може да бъдат ликвидирани в рамките на тримесечието.

– Да се прави преценка за ефикасността на мероприятията за ликвидиране на преразходите и се провежда своевременно контрол за изпълнението им.

– Да се обезпечи задълбочено извършване на проверките в предприятията, като се разкриват недостатъците в организацията и заплащането на труда.

– Да се задълбочи анализа и засили контрола върху ръста на работната заплата за отделните категории персонал.

– Да се засили контрола за правилното прилагане на наредбата по ФРЗ от страна на окръжните народни съвети.

IV.
ПО РАЗПЛАЩАНИЯТА В НАРОДНОТО СТОПАНСТВО

Безналичните плащания в нашата страна бележат непрекъснато увеличение. Докато през 1953 г. безналичният паричен оборот е възлизал на 49,9 млрд.лева, през 1959 г. надхвърля 140 млрд.лева или това е едно увеличение близо 3 пъти.

В това огромно развитие на безналичния паричен оборот централно място заема акцептната форма за плащане, следвана от банковия вирмент. Огромното разпространение на акцептната форма има пълно оправдание. Това именно налага да съсредоточим нашето внимание върху тази форма и чрез нейното подобрение да улесним и ускорим разплащанията.

Не трябва да се забравя, че прилагането на безналичните плащания не само съдействува за ограничаване на паричното обръщение, но създава условия за провеждане на своевременен контрол върху дейността на отделните предприятия. Специфична страна на този контрол се явява обстоятелството, че въз основа на тези плащания не само се предизвиква действието на банковия контрол, но паралелно с това се предизвиква един полезен взаимен контрол между доставчика и купувача.

От въвеждането на новите форми на безналични плащания през 1959 г. досега, Банката е регистрирала значителен напредък. Достатъчно е в това отношение да се отбележат усъвършенстванията, които се извършиха в акцептната форма на плащане. В резултат на тези усъвършенствувания срокът на документооборота при междуградските плащания от 15 дни в началния период е сведен на 7 дни. Това голямо съкращение на срока на документооборота е резултат на премахването на срока за плащане и срока за акцепт.

Наред с успехите, които Банката има при организиране на безналичния оборот в страната, на много места съществуват сериозни опущения в тази област. Според общата констатация на ревизионното управление, опущенията се дължат преди всичко на незадълбочен контрол при приемането на документите. Много банкови клонове не обръщат внимание за спазване на тридневния срок за представяне на платежните документи в Банката, а при нарушения не търсят отговорност от предприятията. Така например, клонът Левскиград е получил платежно нареждане от ДИП „Христо Ботев“ – Калофер на сума 720.668 лева със закъснение повече от един месец. ДИП „Антон Иванов“ – предприятие за преработка на зърнени храни – е доставило брашна на наркоопите в Клисура, Вазовград, Калофер, без да издаде своевременно платежно искане, които брашна те свободно са разпродавали и след продажбата им са ги отчитали и изплащали. За какво друго говори това, освен за очевидно стоково кредитиране.

Много клонове не анализират причините за извършените откази от акцепт. Такива нарушения са направили клоновете в Пловдив-окръжен, Сливен, Габрово, Бяла и др. Някои клонове вземат страна на арбитър при решаване споровете около отказите от акцепт, а други извършват нарушения, като проявяват местничество и нарушават Наредбата за плащане, считайки, че по този начин защищават интересите на съответните предприятия. Клоновете Сливен, Смолян, Севлиево и др. системно допускат нарушение на поредността на плащанията, а клонът Харманли е задържал значително авоари по разплащателните сметки, като е избягвал тяхното използуване за изплаща-

не на просрочени документи.

Правилната организация на безналичните разплащания трябва да доведе до намаление и максимално ограничаване на взаимната задлъжнялост, която заема големи размери. Само просрочените платежни документи на предприятията и организациите от 158 млн. лева през м. януари 1959 г., през м.октомври достигна 609 млн.лева. Това показва, че банковите клонове не водят системна борба срещу взаимната задлъжнялост в народното стопанство. Централното управление от своя страна не упражнява достатъчно ефикасен контрол върху тяхната работа в това отношение. Наложително е, следователно, борбата срещу просрочената задлъжнялост да бъде изострена, своевременно да се разкриват причините за нейното възникване и да се вземат енергични мерки за тяхното ликвидиране.

За правилното организиране на безналичния оборот в страната, както и за ускоряване на разплащанията, Банката трябва да продължи усъвършенстването на различните форми на плащане. В това отношение пред нас стоят няколко основни задачи:

1. Да се обмисли възможността за съкращаване на различните форми за плащане, като централно място заеме акцептната форма за плащане и се продължи усъвършенстването ѝ.

2. Да се прегледат и опростят платежните документи: платежни искания, платежни нареждания и др., за да се създаде възможност за по-голяма оперативност на банковия контрол.

3. Да се конкретизира отговорността на длъжностните лица при предприятията, организациите и учрежденията, които допускат нарушение по Наредбата за плащанията.

4. Банковите клонове трябва безусловно да изпълняват разпорежданията на Наредбата за плащанията и инструкцията за нейното приложение и водят непрекъснато борба за спазване на договорната дисциплина и ограничаване на взаимната задлъжнялост.

V.
ПО КРЕДИТНАТА ДЕЙНОСТ НА БАНКАТА

Кредитната дейност на Банката от година на година бележи все по-голямо разширение. Расте не само абсолютната сума на кредитите, но и техният относителен размер в общата сума на оборотните средства. Причините за това се крият в обективния характер на развитието на нашето народно стопанство. Непрекъснатият растеж на производителните сили води до съответно увеличаване на оборотните средства, ангажирани в сферата на производството и сферата на обръщението.

Данните показват, че банковите кредити в отраслите на народното стопанство, са нарастнали през периода 1953–1959 г. от 9.388 млн.лева на 14.370 млн. лева или изразено в процент, нарастването се равнява на 53%. Същевременно се отбелязва съответно нарастване на относителния дял на банковия кредит в общата сума на оборотните средства. През 1956 г. банковият кредит е представлявал 48,1% от общата сума на оборотните средства, а през 1958 г. този процент нараства на 50,7%. Най-голямо нарастване показват кредитите в промишлеността, следвани от кредитите в селското стопанство и търговията. Този факт се обяснява с бързото икономическо развитие на нашата страна и с все по-голямото разширяване на кредита като източник за формиране на оборотните средства.

Заедно с нарастването на банковите кредити ще се разширяват възможностите за контрол върху изпълнението на производствено-финансовите и търговско-финансовите планове. Досегашната практика показва, че банковият кредит представлява важно средство в ръцете на нашата държава за въздействие върху дейността на отделните предприятия. Неговото правилно използуване води до заздравяване на платежната и финансовата дисциплина, укрепва стопанската сметка и създава условия за най-икономично използуване на общодържавния фонд от оборотни средства.

Банковата кредитна дейност бележи непрекъснато подобрение. Преди всичко това подобрение се изразява в засилване на връзките на Банката с отделните предприятия и чрез разширяване и задълбочаване на икономическия анализ в процеса на кредитирането, Банката съдействува за отстраняване на пречките, които се появяват в дейността на отделните предприятия. Успехите на банковата кредитна дейност изпъкват не само в редицата технически подобрения, които са извършени досега, но главно в търсенето на нови пътища и форми на кредитирането, за да се създадат условия за още по-ефикасно контролиране дейността на социалистическите предприятия.

Когато се разглежда кредитната дейност на Банката и когато отбелязваме нейните успехи

трябва да се изтъкне, че в тази област съществуват още много резерви за подобряване на нашата работа. В процеса на кредитирането трябва да търсиме нови възможности за активно въздействие върху нашето стопанство в борбата за изпълнение на петилетката в съкратени срокове. Вниквайки в тази страна на нашата дейност, ние виждаме от какво огромно значение се явява своевременното снабдяване на предприятията със средства по пътя на кредита и особено тяхното контролирано и целево използуване за изпълнение на плановете. Тук трябва да видим някои слаби страни в нашата работа, което ще ни помогне правилно да насочим вниманието си за цялостно подобряване на кредитната дейност на Банката.

При кредитирането на промишлеността Банката успя да развие значителна по размер дейност. Цялата тази дейност се основава на изпитания съветски опит. Кредитирането на промишлеността непрекъснато се разширява и подобрява. Редовните заеми на промишлените предприятия към 31 декември 1953 г. от 1.869 млн. лева нарастнаха към 31 декември 1959 г. на 5.438 млн.лева, или това е едно увеличение близо 3 пъти.

За разширяване на кредитните връзки на Банката от м.май 1959 г. се въведе кредитирането на държавните промишлени предприятия с несезонна дейност със заеми по оборота. От общия брой на държавните предприятия с несезонна дейност (640), със заем по оборота могат да бъдат кредитирани 340 предприятия. От тези предприятия са прехвърлени на кредитиране по този вид заеми 326, или 14 предприятия не са обхванати със заем по оборота, поради наличие на голямо просрочие или други причини.

Благодарение на тези заеми Банката осигури своевременното разплащане с доставчиците и се намали възможността за образуване на взаимна задлъжнялост между предприятията. Предприятията са чувствително облекчени, тъй като от тяхната специална заемна сметка се изплащат всички доставени по план производствени материали. Лимитирането на доставките подтиква предприятията към подобряване на организацията в снабдяването и ограничава доставките им в рамките на техния план. Това дава възможност за ограничаване на причините за образуване на свръхпланови натрупвания от материали в предприятията. Не по-малко значение има обстоятелството, че насрочването на тези заеми се извършва в съответствие с плана за реализацията. Това подтиква предприятията да вземат своевременно мерки за ритмично изпълнение на този план, което води до ускоряване обръщаемостта на оборотните средства. Най-важната страна на кредитирането по оборота изпъква във възможността за своевременно разкриване на слабостите в предприятията. Банката вече е задължена въз основа на представените материали да извършва задълбочен икономически анализ, да разкрива някои слабости и още в процеса на възникването им да съдействува за тяхното отстраняване. Следователно, в редица случаи кредитираните предприятия по оборота подобряват своята работа, но има и други случаи, при които кредитирането по оборота не се оказва ефикасен инструмент за предотвратяване на редица нарушения от страна на предприятията. Това налага да се извърши най-задълбочено проучване, макар и на кратковременния банков опит и се вземат бързи мерки за неговото усъвършенствуване. Интересно е да се изтъкне, че докато Окръжният банков клон Търново заявява, че работи добре с предприятията, които ползуват заем по оборота, че тези заеми са помогнали за подобрение на финансовото им състояние, в същото време клонът Русе твърди, че заемите по оборота са главна причина за неправилното кредитно обслужване на предприятията от техния район. Явно е, че клонът Русе не е проучил напълно същността на заемите по оборота и не е положил грижи да отстрани недостатъците при приложението на този начин на кредитиране. Трябва да бъде ясно, че Банката ще върви напред в приложението на заемите по оборота като една форма на кредитиране, която позволява да се контролира дейността на предприятията много по-непосредствено и показва явни предимства пред другите форми на кредитиране.

Българска народна банка изпълнява важна задача при кредитирането на търговските предприятия. Възприетата форма на участие на банкови средства при образуване на оборотните средства на търговските предприятия, позволява да се обвърже кредитирането със стокооборота. Тази форма на кредитиране създава условия за непрекъсната връзка между Банката и търговските предприятия и съдействува за все по-голямо разширяване на контрола върху търговската дейност. От данните за последните три години се вижда, че банковите кредити са възлизали в края на 1957 г. на 5.604 млн. лева, в края на 1958 г. – на 5.530 млн. лева и в края на 1959 г. на 5.572 млн. лева.

Интересно е да се отбележи, че на 31 декември 1959 г. банковият кредит е намалял с 32 млн лева в сравнение с 1957 г. В същото време стоковата наличност е увеличена с около 250 млн. лева и е реализиран в повече стокооборот с 4.842 млн. лева. Всичко това свидетелствува, че е постигнато значително ускоряване на оборотните средства в търговските предприятия.

От 1 януари 1959 г. Банката внесе съществени промени в кредитирането на търговските предприятия, с оглед да се засили въздействието на банковия контрол за изпълнение на плана по стокооборота. Затова на първо място тук изпъква прякото обвързване на плана по стокооборота с издължаването на заемите. На управителите на банковите клонове се даде право да отказват изплащанетона платежни документи за стоки, които не са необходими на предприятието. Предвиди се също така отделното следене на обезпечените и необезпечените просрочени заеми.

При кредитирането на търговските предприятия, много банкови клонове са допускали и допускат съществени слабости. Слабостите се отнасят преди всички до това, че те все още не извършват задълбочен анализ на представените им книжа, не водят достатъчно борба за намаляване свръхнормативните натрупвания и предотвратяване образуването на нови такива. Не винаги се изключват от кредитиране залежалите и непълноценни стоки. Много банкови клонове не следят систематично изпълнението на плана по стокооборота, не проявяват необходимия интерес към работата на предприятията за снабдяване на магазините с необходимите стоки. Някои банкови клонове, като Пловдив, Враца, Видин, Смолян, Троян и др. неправилно използуват правото си за отказване изплащането на някои видове стоки. По този начин се е стигнало до отказ на плащането на цели групи стоки, които са липсвали в търговските предприятия и които се търсят от населението. За да може кредитирането по стокооборота да даде необходимия ефект, банковите клонове трябва да следят отблизо търговията в своя район, да изучават нуждите на населението, състоянието на стоковите фондове и да вземат мерки за предотвратяване на неудачите. Те трябва да изискват от ръководителите на предприятията и висшестоящите им организации да вземат мерки за премахване на констатираните недостатъци и в съгласие с партийните и други органи да търсят подходящи форми за създаване обществена непримиримост към недостатъците.

Наред със слабостите, които допускат банковите клонове при кредитиране на предприятията, трябва да се изтъкне необходимостта от бързо изучаване на резултатите от прилагането на новия начин на кредитиране по стокооброта. В тази област ние имаме достатъчно натрупан опит, който може да ни позволи да стигнем до по-правилно решаване на редица наболяли въпроси. Трябва да се обсъди въпроса за неизпълнението на плана за стокооборота и за така наречения режим на ограничено плащане.

В нашето селско стопанство се извършват огромни преобразования. В този процес участвува и Българската народна банка.

Повдигането културата на земеделието и внедряването на научните достижения в областта на агротехниката и зоотехниката, както и изпълнението на производствено-финансовите планове на селскостопанските предприятия и организации налага разходването на все повече оборотни средства – собствени и заемни. На тази основа изпъква и дейността на Банката по <u>краткосрочното кредитиране на селското стопанство.</u>

До скоро кредитирането на селското стопанство обхващаше едва около 15–20% от необходимите оборотни средства; останалата част от разходите се посрещаше със собствени средства или с аванси, получавани от изкупвателните организации. На 30 юни 1959 г. банковите кредити в селското стопанство достигнаха цифрата 1249 млн. лв., докато на 30 юни 1953 г. те са били само 241 млн. лева. За 6 години те са се увеличили повече от пет пъти.

Увеличаването на кредитната помощ на Банката в селското стопанство се изразява главно в отпускане на средства за закупуване на торове, химикали, фураж, добитък за млекуване и угояване, материали за строителните предприятия и пр. С кредитите отпускани за закупуване на добитък за млекуване и угояване Банката помогна да се запази от унищожаване ценен добитък и да се увеличи състава на националното стадо. Увеличаването на банковите кредити съдействува на селскостопанските предприятия за изпълнението на техните планове и на мероприятията на Партията и Правителството за получаване на по-голяма селскостопанска продукция.

Във връзка с краткосрочното кредитиране на ТКЗС през последните години пред Банката изпъква остро въпроса за кредитирането на готовата продукция и незавършеното производство в

края на годината, които се осчетоводяват като доход за разпределение. Това създава затруднения при разплащане на ТКЗС с кооператорите.

С разрешение на Министерския съвет Централното управление на банката кредитира някои селскостопански произведения (окръжно 84 от 1959 г.). Централното управление счита, че това кредитиране е временна мярка и че Банката трябва да кредитира само производствените разходи на ТКЗС, а преходните запаси и незавършената продукция да се покриват със собствени средства. Това налага да се разработи въпроса за нормативите на оборотните средства и набиране собствени оборотни средства в ТКЗС.

Създадената нова обстановка за ускорено развитие на селското стопанство наложи на Банката да разшири кредитните си връзки с ТКЗС. След основни проучвания Банката направи предложение и Министерският съвет възложи да се проведе с опитна цел пряко кредитиране на ТКЗС за всички производствени разходи, включително и за авансиране на кооператорите, без участието на изкупвателните организации. При това кредитиране се постави задача на Банката да осигури необходимите оборотни средства за изпълнение на производствено-финансовите планове на ТКЗС, да осигури редовно парично авансиране на кооператорите и едновременно с това да засили банковия контрол върху дейността на стопанствата.

Резултатите от опитите по оценка на банковите клонове и по наша оценка са благоприятни и положителни. Тази форма на [кре]дитиране разширява връзките на Банката с ТКЗС; банковият контрол извършван ежемесечно за изпълнението на приходите и разходите, става действен и ефикасен, като отстранява възможностите за законнонарушение, нецелево разходване на средства, безстопанственост и пр. При тази форма на кредитиране и контрол банковите служители изучават сериозно организацията и икономиката на стопанствата и стават активни деятели за осъществяване политиката на Партията и Правителството за стабилизиране на ТКЗС като социалистически предприятия.

Централното управление след оценка на положителните страни на този начин на кредитиране реши през 1960 г. това кредитиране да обхване не по-малко от 300 стопанства.

През 1959 г. Министерският съвет разреши на Банката да проведе мероприятия за редовно парично авансиране на кооператорите. Провеждането на това мероприятие е нов етап в развитието на ТКЗС защото слага начало за приближаване начина на заплащане труда на кооператорите до начина на заплащане труда на работниците от държавните производствени предприятия. Необходимо е да отбележим, че правилното провеждане паричното авансиране на кооператорите изисква от служителите на Банката нов и конкретен подход към всяко ТКЗС, за да се постави паричното авансиране в съответствие с изпълнението на производствено-финансовите планове на стопанствата.

При сегашната обстановка за развитието на ТКЗС и особено след като започна да се провежда пълно кредитиране производствените разходи на стопанствата, включително паричното авансиране на кооператорите, банковият контрол придобива не само икономически, но и политически характер.

Банковият контрол върху ТКЗС премина през много етапи, в съответствие с развитието на ТКЗС. Ние считаме, че през 1960 г. контролът на Банката навлиза в нов етап на развитие и че през 1960 г. той ще се задълбочи и качествено усъвършенствува относно участието на Банката при изработване на качествени производствено-финансови планове, по съсредоточаване паричните обороти на ТКЗС в Банката, по контролиране паричните приходи и разходи и изпълнението на производствените планове, по изпълнение на договорите и спазване държавната дисциплина, по внедряване стопанската сметка и пр. Наложително е да преустроим нашата работа и да подобрим методите за провеждане на банковия контрол до такава степен, че той да стане необходим за дейността на всяко ТКЗС. Банковият контрол трябва да се провежда не само при кредитирането и разплащанията, при изучаване балансите и отчетите, не само в Банката и канцелариите на ТКЗС, но и в дворовете, складовете на полето и оборите – навсякъде, където има имущество и се разходват средства, материали и труд.

Някои окръжни банкови клонове неправилно са прилагали дадената им компетентност да отсрочват текущите заеми на ТКЗС.

Така Окръжният банков клон в Михайловград е отсрочил заеми на ТКЗС само поради то-

ва че отсрочката се искала от Окръжния народен съвет, без да проучи и прецени имало ли е условия за даване на отсрочките.

По провеждане опитното кредитиране на ТКЗС се дадоха конкретни указания за извършване на системни наблюдения и за анализиране цялостната производствено-финансова дейност на стопанствата. Въпреки това обаче клонът в Разград не е извършвал редовно контрол върху производствено-финансовата дейност на ТКЗС с. Хлебарево, не е давал редовно месечни доклади за извършените проверки, а дадените данни в някои от докладите са много оскъдни.

Клонът Радомир е установил, че ТКЗС с. Долни Раковец систематически не изпълнява плана за свинеугояването, че свине умират поради лоша организация, но е продължил да кредитира стопанството, без да потърси съдействието на О[кръжния] Н[ароден] С[ъвет] за отстраняване съществуващите слабости и нередности. Същото стопанство е допуснало редица слабости по прибиране на реколтата и е понесло значителни загуби от разпиляване и неопазване на продукцията. Банковият клон е виждал това, но не е предприел нищо.

Трябва да подчертаем, че допусканите грешки от банковите клонове в голямата им част може би щяха своевременно да бъдат отстранени, ако отдел „Земеделски кредит“ чрез своето ръководство и старши инспектори вършиха по-чести и задълбочени проверки и инструктажи на място в банковите клонове. Отдел „Земеделски кредит“ не можа да извърши това през 1959 година и то даде своето отражение върху работата на банковите клонове.

Общата характеристика, която дадохме на кредитната дейност на Банката в промишлеността, търговията и селското стопанство, налага да спрем нашето внимание върху някои по-съществени страни от недостатъците в кредитната дейност на Банката. Ревизионното управление при проверката на кредитната работа на банковите клонове е набрало огромен материал, който сочи за твърде големи недостатъци при ползуването на банковите кредити. Тези недостатъци са свързани както с разпределението и използуването на кредитните лимити, така и с разрешаването на заемите, тяхното насочване, изплащане и проверка на обезпечението. Има случаи, когато редица предприятия съзнателно или по недоглеждане са облагодетелствувани с по-големи кредити, а други неоснователно се затрудняват. Банковият контрол не всякога е бил своевременен, цялостен и достатъчно задълбочен.

Макар и малко, има случаи, при които банковите клонове са допускали превишение на кредитните лимити, което е нарушение на кредитната дисциплина. Превишението на кредитните лимити обикновено се е явявало вследствие на неизискване на срочната задлъжнялост. Такива опущения са направили банковите клонове Габрово, Варна, Мездра, а банковият клон Русе, вместо да остави на разположение на Централното управление на банката освободения лимит от търговските предприятия на дребно, вследствие на преоценка на стоките от 11 млн. лева, го е използувал за отпускане заеми за планови запаси на ОТП Русе, Бяла и др.

Не малко нарушения са констатирани и при разрешаването на заемите. Някои клонове са разрешавали заеми без да са налице установените изисквания по Инструкцията за кредитирането. Така например, банковият клон Бяла Слатина е кредитирал ДИП „Пионер“ от 14 юли 1959 г. до 30-то число на същия месец с една сума над 2.500 хил.лева, въпреки че е бил изтекъл 30-дневния срок на непрекъснато просрочие. Клонът Габрово е разрешил на ДТП „Капитан дядо Никола“ заем за допълване на норматива на собствените оборотни средства в размер на 1.868 хил. лева, без да е имало условия за това. Такива нарушения са допуснали и банковите клонове Силистра, Дряново, Ямбол и др. Има банкови клонове, които са отпускали заеми, въпреки че предприятията са разполагали с големи суми по своите разплащателни сметки. Така например, банковият клон в Станке Димитров е отпуснал заем на ДЗС 1.862 хил.лева, а в същото време по разплащателната сметка на стопанството е имало 5.514 хил. лева. Клонът е продължавал да разрешава заеми на стопанството, въпреки че и през останалите месеци стопанството е разполагало със средства по своята разплащателна сметка.

Много банкови клонове са извършили нарушение и относно обезпечението на банковите заеми. Такива нарушения са допускани от клоновете Хасково, Провадия, Оряхово, Разград, Дряново, Толбухин, Силистра и др., а други не са спазвали срочното възвръщане на получените средства. Такива са: Свищов, Нова Загора, Мездра, Търговище и др.

Съществени слабости са допуснати и при заемите за малка механизация. Използуването на

тези заеми в нашето народно стопанство дава много положителен ефект. При отпускането на тези заеми обаче се допускат съществени нарушения. В много случаи, заемите за малка механизация са били използувани за обекти, които е трябвало да бъдат предвидени в плана за лимитните капитални вложения.

Главната цел на заемите за малка механизация е да се увеличи производителността на труда, да се снижава себестойността на продукцията, да се отстраняват тесните места в производството и др. Възстановяването на отпуснатите средства трябва да стане в кратък срок. При отпускането на заемите трябва зорко да се следи да не се отклоняват материали, предвидени за изпълнение на капиталните вложения по народностопанския план или пък да се вземат от фонда за населението.

Комисията за държавен контрол е извършила проверка в редица банкови клонове и констатира съществени нарушения. Във връзка с това в Централното управление се подготвят указания до клоновете за подобряване на работата по отпускането, използуването и контролирането на заемите за малка механизация и предотвратяване на нарушенията.

До каква степен банковите клонове са занемарили своето задължение при контрола, показва това, че и те са били неми наблюдатели при проведената обезценка на стоките през миналата година. На много места стоките са обезценени неправилно и противно на дадените от Правителството указания, с което се нанесе чувствителни вреди на нашата държава и се създадоха условия за извършване на груби злоупотребления. Ако банковите клонове бяха на своя пост, те можеха да предотвратят тези нарушения.

В Русе са били обезценени всички количества вносен чехски поплин, като цената му е била приравнена към местния. В Радомир е обезценен плат за знамена от 9 лева метъра на 4 лева, когато това е един търсен артикул. В Русе също така са или обезценени 15.000 чифта чорапи „Перлон“ от 42 лева на 24 лева. В Русе и Кърджали са били обезценени липсващи на пазара стоки. Обезценката е обхванала даже мебелите. В Кърджали кантонерка от 280 лева е преоценена на 14 лева. В София са били обезценени големи количества вълнен трикотаж въпреки забраната да не се обезценява такъв трикотаж. Явно е, че банковите клонове в посочените градове не са използували положението си на контролен орган и не са застанали зад интересите на нашата държава, за да се предотвратят тези груби нарушения. Клонът Кърджали даже е допуснал такива обезценки, които явно сочат за недобросъвестност. Там са обезценени консерви до 95% от стойността им, само за да се усвои спуснатия лимит за обезценяване. Например, обезценени са рибни консерви от 8 лева кутията на 0,80 лева, телешко варено от 4,60 лева кутията на 0,50 лева, свинско таскебап от 10 лева кутията на 1 лев. Комисията даже е обезценила два тона и половина кристална сол от 0,80 лева на 0,30 лева и финна сол в кутии от 1,20 лева на 0,40 лева. Къде е бил банковият клон при това грубо извращение на обезценката?

Някои банкови клонове не използуват кредита като ефикасно средство за контрол върху предприятията. Банковият клон Хасково е продължил кредитирането на градския промкомбинат, въпреки че промкомбината е бил в систематическо просрочие. От 1 януари до 11 август 1959 г. клонът е отпуснал на промкомбината 41 временни платежни заеми на обща сума 2.440 хиляди лева, които също така изцяло са отнасяни в просрочие.

Подобна практика има банковия клон Провадия. За пет месеца той е отпуснал на ДИП „Георги Димитров“ 82 временни платежни заеми на сума над 7 милиона лева.

Този факт показва, че банковите клонове в Хасково и Провадия, вместо да проучат причините за възникването на просрочията и вземат мерки за подобряване на работата на предприятията, те са тръгнали по лекия, но вреден път на безотговорно отпускане на банкови средства на предприятия, които явно работят лошо. Опущения от подобен род допущат почти всички клонове в страната.

Банковите клонове са допуснали слабости и при кредитиране на основния ремонт. Слабостите и в тази област се дължат на недостатъчно задълбочено проучване на исканията. Така например, клоновете Русе, Ямбол, Тервел, Оряхово и др. са разрешавали заеми за основен ремонт в размери по-големи от тези, които предприятията са имали право да ползуват.

Незадоволителна е и работата на банковите клонове по отстраняване причините по възникване на просрочие по банковите заеми. Данните показват, че през течение на цялата година прос-

рочените заеми непрекъснато нарастваха и достигнаха на 30 ноември 1959 г. 903 млн. лева, а през м.декември с.г. бяха намалени с 486 млн. лева. Този факт дава основание да се изтъкне, че борбата за премахване на просрочията не трябва да се води формално. Намалението на просрочията и тяхната пълна ликвидация трябва да бъде обективно отражение на реално подобрение на работата в предприятията.

Важен резерв в народното стопанство се съдържа в ускоряване на обръщаемостта на оборотните средства. В дейността на Централното управление и банковите клонове в тази област се допускат съществени слабости. Не се води систематично борба за ускоряване на обръщаемостта. Ако вземем обработените данни за деветмесечието на 1959 г. ще видим, че в редица банкови клонове има забавяне на обръщаемостта. Така например, търговските предприятия в Габровски окръг показват значително забавяне на обръщаемостта. Докато фактическата обръщаемост през 1958 г. е била 79,66 дни, за деветмесечието на 1959 г. дните на обръщаемостта нарастват на 85,11. В Коларовградски окръг при обръщаемост 72 дни през 1958 г., през 1959 г. дните на обръщаемостта нарастват на 87 или обръщаемостта е забавена с 15 дни. Още по-голямо намаление на обръщаемостта на оборотните средства показва Сливенски окръг. При обръщаемост 74 дни през 1958 г., за деветмесечието дните нарастват на 91 или обръщаемостта е забавена с 21 дни.

Обръщаемостта на оборотните средства е забавена и в промишлеността. Благоевградски окръг при фактическа обръщаемост през 1958 г. от 114 дни, показва през деветмесечието на 1959 г. обръщаемост от 148 дни или обръщаемостта е забавена с 34 дни; Варна-окръга – от 83 дни на 105 дни или 22 дни забавяне; Видин – от 119 дни на 171 дни или 52 дни забавяне; Коларовград – от 127 дни на 142 дни или 15 дни забавяне.

Управителите на горните клонове Янков, Тихов, Николов, Славов, Ангелов и Василев са длъжни да дадат обяснение за това състояние на обръщаемостта на оборотните средства в техните окръзи.

За подобряване на кредитната дисциплина и за кредитирането на предприятията в строго съответствие с нуждите от средства, произтичащи от изпълнението на техните планове, важна роля играе кредитното планиране. Повишените изисквания към контрола, който БНБ упражнява върху предприятията и стопанските организации за ускоряване обръщаемостта на оборотните средства и за разкриване на резервите в народното стопанство поставиха задачата за още по-тясно обвързване на кредитния план на Банката с плановете на предприятията. Това бяха главните съображения за прехвърляне на основната работа по кредитното планиране в банковите клонове. По този начин на клоновете се създадоха допълнителни възможности за разширяване и подобряване на икономическата работа, която вече започва още със самото планиране на кредитите на отделните предприятия.

Първият кредитен план, съставен с участието на банковите клонове, бе планът за III-то тримесечие на 1959 г. Както се и очакваше, проектите на клоновете бяха твърде много раздути, което наложи да бъдат направени сериозни поправки в проекта на кредитния план в Централното управление на банката.

Така например, окръжният клон Стара Загора представи заявка за лимитираните кредити за промишлеността в размер на 127 млн. лева, Централното управление утвърди кредити в размер на 112 млн.лева, а фактически бяха използувани 95 млн. лева; Окръжният клон Русе представи заявка за 97 млн. лева, Централното управление ги намали на 90 млн. лева, а фактически бяха използувани 88 млн.лева; Окръжният клон Благоевград планира кредити за сезонни разходи в селското стопанство в размер на 39 млн. лева, Централното управление утвърди 38 млн.лева, а фактически бяха използувани 32 млн. лева; Окръжният клон Толбухин планира от същите заеми 38 млн. лева, Централното управление ги намали на 34 млн. лева, а фактически бяха използувани 24 млн. лева; Окръжният клон Търново планира 78 млн. лева, от Централното управление бяха утвърдени 70 млн. лева, а фактически бяха използувани 60 млн. лева.

При корекциите в Централното управление обаче в някои случаи се направиха неоправдани намаления. Така например, Окръжният клон Габрово представи заявка за лимитирани заеми на промишлеността в размер на 185 млн. лева, Централното управление ги намали на 176 млн. лева, а фактически бяха използувани 204 млн. лева; Окръжният клон Сливен представи заявка за 110 млн. лева, Централното управление я коригира на 102 млн. лева, а фактически бяха използувани

128 млн.лева. Окръжният клон Пловдив планира заеми за сезонни разходи за селското стопанство в размер на 47 млн.лева, Централното управление ги намали на 41 млн. лева, а фактически бяха използувани 60 млн.лева. Подобно е положението и с окръжния клон Плевен, който планира за тези заеми 47 млн. лева, Централното управление ги намали на 38 млн. лева, а фактически бяха използувани 60 млн. лева. Такива недостатъци при планирането бяха допуснати и за редица други окръзи.

По кредитния план за IV-то тримесечие на 1959 г. и за I-то тримесечие на 1960 г. банковите клонове работиха значително по-точно, вследствие на което в Централното управление бяха направени сравнително малки поправки.

Наложително е работата по кредитното планиране в клоновете да бъде още повече подобрена.

В доклада си през III сесия на Народното събрание първият секретар на ЦК на БКП др. Тодор Живков постави задачата да се намали броя на видовете заеми, с които се кредитират предприятията. Работата по изпълнението на тази задача още не е доведена до край. Банковите клонове, които най-добре изпитват недостатъците на съществуващите форми на кредитиране, не излизат пред Централното управление с конкретни предложения за отстраняване на недостатъците и подобряване на работата по кредитирането, да се изпълнят указанията на др. Живков за намаляване броя на заемите.

На банковите клонове се даде право да прехвърлят неизползуваните лимити от едни видове заеми в други и от едни предприятия на други. Тези размествания трябва да се правят само в тясна връзка с изпълнението на плановете на предприятията, а не за покриване на кредитни нужди, възникнали вследствие на отклонения от плана, вследствие нарушения на държавната дисциплина.

Важен момент в кредитната дейност на банковите клонове е анализа, който трябва да се прави периодично по изпълнението на кредитния план. Този анализ намира израз в обяснителните записки по изпълнението на кредитния план. Определено може да се каже, че голяма част от тези записки нямат почти никаква стойност на такъв анализ. Управителите на някои клонове нямат отношение към този въпрос, а това означава, че те въобще не се занимават със задълбочен икономически анализ. Разбира се, вина за това има и в Централното управление на банката, което не е взело сериозни мерки до сега за ликвидиране на тази съществена слабост в нашата работа.

Недостатъците, които се изтъкнаха до тук, засягат преди всичко работата на банковите клонове. Недостатъците съществуват и в Централното управление. Тук работата се свежда главно до недостатъчно и оперативно ръководство на банковите клонове, до забавяне на отговори по различни запитвания, които са имали важно значение за дейността на банковия клон.

Високите изисквания към Банката, които изпъкват сега в резултат на ускореното развитие на нашата страна, налагат да се вземат решителни мерки за издигане на банковата кредитна дейност на още по-голяма висота. В това отношение усилията ни трябва да бъдат насочени в следните главни направления:

ПЪРВО, трябва да се обсъди необходимостта от преработката на банковата инструкция за кредитиране, като се създадат инструкции по отрасли. Главна задача в разработката на новите инструкции трябва да бъде изясняване и конкретизиране на банковия контрол в процеса на кредитирането за изпълнение и преизпълнение на производствено-финансовите и търговско-финансовите планове. Необходимо е да се изтъкне, че задачата, поставена от др. Т. Живков за намаляване броя на заемите не е още напълно решена, не е отпаднало и нашето задължение да намерим сигурни пътища за опростяване на техниката при кредитирането. Необходимо е за в бъдеще още повече да се свърже кредитната дейност с плановете и балансите на предприятията. Силите на банковите служители трябва да се насочат в самото предприятие за укрепване на неговата дейност, за намаляване на себестойността на продукцията, за увеличаване на рентабилността и за оказване на въздействие за ликвидиране на всички пречки, при изпълнение на плановете им. Банковият контрол в процеса на кредитирането трябва да стане още по-действен и творчески, той трябва да води до непрекъснато подобряване на работата в предприятията, до премахване на нарушенията в плановата, платежна и кредитна дисциплина.

ВТОРО, необходимо е да се премахнат нарушенията при кредитораздаването от страна на

банковите клонове. Централното управление трябва да осигурява правилно разпределение на кредитните лимити. Необходимо е да се конкретизират пред банковите клонове техните отговорни задачи към предприятията, които са изпаднали в просрочие. Да се изтъкне необходимостта от активна намеса за отстраняване на недостатъците.

ТРЕТО, Централното управление трябва да конкретизира ясно методите на работа на банковия кредитен инспектор, който в процеса на кредитирането трябва да израстне като истински контролен орган и чрез контрола да съдействува на предприятията за подобряване на тяхната дейност. Това налага наскоро да се разработят методически указания с подчертана практическа стойност, които да помогнат на банковите инспектори в тяхната работа. Едновременно с това, трябва да се предприемат мерки за повишаване квалификацията на банковия инспектор.

VI.
ПО КАСОВОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА БЮДЖЕТА

Дейността на Банката по изпълнението на държавния бюджет обхваща всички операции по приемане на приходите и по отпускане на средства за извършване на разходите по републиканския и местните бюджети. Тази чисто техническа страна на банковата дейност по касовото изпълнение на държавния бюджет е свързана със задължението на Банката да отчита пред Министерството на финансите постъпилите приходи и извършените разходи и заедно с това да съдействува за спазване на бюджетната дисциплина.

Ревизиите на клоновете показват, че тази дейност на Банката в общи линии се провежда правилно. Важно значение в тази насока има тесния контакт създаден между управление „Централно счетоводство“ и съответните служби при Министерството на финансите. Банковите клонове от своя страна все повече разширяват връзките си с местните финансови органи. Трябва да продължат усилията за засилване на този контакт.

Положителните страни на нашата работа при касовото изпълнение на бюджета не означава, че работата ни протича без грешки и опущения. По постъпленията от данък върху оборота и отчисления от печалбата, често пъти се явяват различия между окръжните банкови клонове и окръжните финансови отдели. Независимо от това, че в някои случаи вина за тези различия имат финансовите отдели, ние сме длъжни да вземем мерки и направим невъзможна появата на такива различия.

Често банковите клонове правят грешки при процентното разпределение на постъпленията от данък върху оборота и отчисленията от печалбата. Неправилното процентно разпределение довежда до отклонение на суми от републиканския бюджет. Интересно е да се изтъкне, че в резултат на взетите мерки по §1 „Данък върху оборота“ бяха възвърнати над 12 млн. лева, а по §2 „Отчисления от печалбата“ над 22 млн. лева. Съществуват случаи и на отклоняване на суми от местните бюджети. Така например, в Кюстендилския окръг от местните бюджети са отклонени повече от 2 млн. лева. Тази сума погрешно е отнесена в приход на републиканския бюджет. При отчитането на §1 „Данък върху оборота“ се явиха различия между данните на окръжните банкови клонове и съответните финансови отдели. Такива различия се появиха и за отчисленията от печалбите. Поголеми грешки при касовото изпълнение на държавния бюджет допускат клоновете Благоевград, Поморие, Провадия, Оряхово, Коларовград, Бургас, Кърджали и др.

VII.
ПО ВНОСА И ИЗНОСА

Българска народна банка осъществява монопола върху разплащанията на нашата страна с чужбина. Контролът върху тези разплащания е важен дял от дейността на Банката. Тъй като основният дял от разплащанията с чужбина са във връзка с външната търговия, чрез разчетите с външнотърговските предприятия Банката осъществява контрол върху дейността на нашата външна търговия.

На разширения пленум на ЦК на БКП от м.януари 1959 г. др. Тодор Живков изтъкна, че в областта на външната търговия Министерството на търговията следва да съсредоточи вниманието си преди всичко към проучване на състоянието на международния пазар, с оглед да се осигури износът на произведенията на нашата промишленост и селско стопанство. „Разширяването на износа е жизнено необходима задача за успешното изпълнение на народностопанския план в съкра-

тени срокове. Само пълното мобилизиране на силите в тази насока ще обезпечи необходимите валутни средства за срочното внасяне на така нужните суровини и съоръжения.“

Активната роля на Банката за срочното и качествено осъществяване на износа е била досега незадоволителна. Тук е нужен не само контрол върху дейността на външнотърговските предприятия, а преди всичко непосредствена връзка и контрол върху заготвителните предприятия у нас. В тази насока активната, повсеместна, постоянна и упорита работа на банковите клонове с производствените предприятия по места трябва да изиграят за в бъдеще важна роля.

Какви са основните слабости, които допускат заготвителните предприятия и срещу които ще трябва нашите клонове да поведат решителна борба.

Преди всичко това е некачественото производство на стоки за износ, чрез което се нанасят големи материални щети на нашата страна. През 1959 г. бе допуснато птицекланицата в Плевен да изнесе 6 вагона некачествено птиче месо, което бе върнато чак от Германската федерална република. Оттам бе върнат и един вагон некачествено птиче месо, изпратено от птицекланицата в Левски, а месоцентралата в Плевен допусна да се натоварят и изнесат заразени от „Червенка“ свине за Италия. Заразени от чума свине бяха експедирани от месоцентралите от Червен бряг и Видин за ГФР. Лошокачествени стоки за износ произвеждат ДИП „Китка“ – Нови Пазар и ДИП „Сталин“ – Видин – порцеланови съдове; ДИП „Фаянс“ – гара Илиенци – фаянсови плочки; ДИП „Венко Рашков“ – София – мебели и други. ДИП „Ст. Димитров“ – Мездра е допуснало производството за износ на лошокачествено хасе, което е предизвикало от Норвегия да бъдат рекламирани 15.000 метра. На ДИП „В. Коларов“ – Габрово са върнати за преокачествяване 50.000 м. зефир дюс и 100.000 м. зефир каре, поради лошо качество. На ДИП „Дунавска коприна“ – Русе и ДИП „Малчика“ – София са върнати от Чехословакия 20.000 м. копринени тъкани, поради нетрайност на боята, а на ДИП „България“ в Пловдив, Промкомбината в Хасково, ТПК „Първи май“ – Пловдив, ТПК „Г. Димитров“ – Пазарджик и други предприятия са върнати много вагони работно облекло, поради лошо ушиване. За изнесени лошокачествени тютюни ДТП „Булгартабак“ е трябвало да заплати рекламация в размер на 164.000 рубли. Много са още случаите на некачествен износ от страна на нашите износни предприятия.

Как можем да си обясним всички тези факти и да ги свържем с необходимостта от воденето на постоянна борба за качество на българската марка, за утвърждаване българските стоки на чуждестранните пазари. В това отношение каква помощ оказана от Банката и какъв контрол е упражнен върху дейността на производствените и заготвителни предприятия? Естествено незадоволителен.

Друга важна слабост, която допускат заготвителните предприятия, произвеждащи стоки за износ е, че не спазват сроковете за доставката на стоки, което предизвиква проваляне на договорени сделки и заплащане на глоби за неустойка. ДТП „Рудметал“ през първото полугодие на 1959 г. е изнесло само 910 тона каолин при план 2.410 тона. Причината за това неизпълнение се дължи изключително на заготвителното предприятие ДМП „Стаханово“ – Коларовградско. За 1959 г. са били контрактувани с това предприятие 5.000 тона каолин, а до края на полугодието то е доставило на износното предприятие само 910 тона. Не са доставили предвидената за износ продукция – дървен материал – ДИП „Димо хаджи Димов“ – Благоевград, ДИП „Цв. Радойнов“ – гара Сахрене, Казанлъшко, ДИП „Пирински бор“ – Сандански и други предприятия. За неспазване на договорените срокове за износ външнотърговските предприятия са принудени да плащат значителни глоби и неустойки към чужбина.

Допуска се наши производствени предприятия да произвеждат за износ машини с лош външен вид, остарели модели, тежки и неотговарящи на чуждестранните стандарти. Това предизвиква връщането на произведените у нас машини и залежаването им. Заводът за металорежещи машини в София е произвел такива инструментални машини, предназначени за износ за Турция. За да бъдат приети от чуждестранния купувач, ДТП „Металимпорт“ е било принудено да прави отстъпки от договорените експортни цени. Завод 12 в София е произвел токоизправители, предназначени за Чехословакия, които прегаряли при включването, а Елпром – Троян е произвел електромотори, предназначени за Чехословашката република, неотговарящи на чехословашкия стандарт.

Явно е, че банковите клонове в Левски, Плевен, Червен бряг, Видин, Нови Пазар, Мездра, Габрово, Пловдив, София, Хасково, Пазарджик, Русе и др. не са следили отблизо дейността на

предприятията, които работят за износ и в процеса на самото производство не са долавяли недостатъците и не са предизвиквали намесата на компетентните органи за предотвратяване на такъв износ.

Нашите банкови клонове трябва да вземат на отчет, под особено внимание предприятията, трудово-кооперативните земеделски стопанства и други, които произвеждат стоки за износ и да упражняват ежедневен действен контрол върху тяхната работа. В това отношение взаимната работа и постоянна връзка между банковите клонове и Валутното управление при Централното управление на банката, което провежда контрола върху дейността на външнотърговските предприятия, трябва изоснови да се подобри. Между тези две банкови звена трябва да има такова взаимодействие, което да създаде нетърпимост в сферата на производството и износа на български стоки, предназначени за чуждите пазари.

Банковите клонове биха могли да въздействуват върху промишлените и заготвителни предприятия за разкриване и на нови ресурси за износ, чрез въвеждане на нови производства на стоки за износ, чрез рационализиране на досегашните производствени и заготвителни процеси. За тази цел те трябва да разглеждат експедитивно и да проверяват внимателно исканията за разрешаване нови заеми за малка механизация отнасящи се до подобряване качеството на продукцията и увеличение на производството, предназначено за износ.

Банковите клонове трябва да се обърнат с лице към проблемите на износа и вноса и да следят постоянно за изпълнението на възложените задачи на съответните предприятия, да помагат за отстраняване на допусканите досега слабости по производството на стоки за износ. С това те ще изпълнят важна държавна задача.

[...]

IX.
БАНКОВИЯТ КОНТРОЛ И НЕГОВИТЕ ЗАДАЧИ

Банковият контрол е свързан с характера на Банката като институт, който акумулира всички свободни и парични средства в народното стопанство и организира тяхното планомерно използуване за изпълнение и преизпълнение на народностопанския план.

Контролните действия на Банката изразяват необходимостта от проверка на всяка банкова операция, за да се обезпечи нейния законосъобразен характер, за да се гарантира целесъобразното мобилизиране и използуване на паричните средства. Заедно с това обаче, банковият контрол има значително по-широка задача, която се отнася до своевременна и цялостна проверка на дейността на отделните предприятия в процеса на изпълнението на техния план. Този характер на банковия контрол изисква висока квалификация на кадрите, които са натоварени с неговото провеждане. Този контрол може да бъде осъществен само при наличие на постоянен жив контакт между Банката и отделните предприятия и основно познаване на тяхната икономика.

Ние трябва да създадем действен контрол, който да се отличава със своя творчески характер. Вместо контрол от разстояние, той трябва да се превърне в контрол на място. И при проявлението му в самите предприятия и стопански органи не само да се разкриват слабостите, грешките и опущенията, но да се предприемат оперативни мерки за тяхното предотвратяване и премахване; да се създават условия за тяхното неповтаряне.

На тази основа банковият контрол е насочен към всички операции, които са свързани с емисионно-касовата дейност на Банката, с организацията и извършването на разплащанията в народното стопанство и особено при упражняване на банковата кредитна дейност.

На много места вече се отбелязва, че банковият контрол е направил съществен напредък. Едновременно с това обаче, трябва да изтъкнем, че пред банковия контрол следва да са поставени ясно задачите и да се изясни по-пълно въпросът за ролята на банковия инспектор в системата на този важен сектор от нашата дейност. Трябва да бъдем наясно, че банковата политика в областта на контрола е политика на нашата Партия, която изисква в най-непосредствен вид да се упражнява контрол и въздействие за спазването на касовата, бюджетната, планово-отчетната и кредитна дисциплина, за да се създаде непримиримост към разхищенията в народното стопанство и се създадат необходимите условия за разширяване борбата за икономия, за снижение себестойността на продукцията, за увеличаване на нейното качество и асортимент и от там непрекъснато да се повишава рентабилността на предприятията, което има важно значение за осъществяване на разшире-

ното социалистическо възпроизводство.

Изпълнението на отговорните задачи, които стоят пред Банката и банковия контрол чрез лева, поставят на първо място въпроса за създаване на необходимите предпоставки за извършване на задълбочен икономически анализ на дейността на отделните предприятия. Необходимо е банковите контролни органи да разполагат с достатъчно познания и висока квалификация, които да им позволяват извършването на задълбочен анализ. Това налага да се обърне сериозно внимание за специализацията на банковите инспектори, което ще им даде възможност да извършват своите проверки със значително по-голяма вещина. Тук трябва да се изтъкне, че в случая се касае само за икономически анализ и контрол върху финансовата дейност на предприятието, вследствие на което контролните органи трябва да познават технологическия процес само дотолкова, доколкото това е необходимо за тази тяхна дейност.

Икономическият анализ обаче изисква да се пристъпи към създаването на ясна и конкретна методология. Винаги трябва да имаме пред вид, че в основата на нашия икономически анализ трябва да лежи плана и баланса на предприятието, както и всички други книжа, които са свързани с тях. Напредъкът в това отношение ще представлява такава разработка, която бе свела до минимум използуването на извънпланови и несчетоводно обвързани материали. В това ние трябва да виждаме и една от възможностите за ограничаване на книжнината. Работата по извършване на икономическите анализи в банковите клонове сега не се намира на необходимата висота. Следователно решаването на въпроса в този случай изисква както създаването на ясна методология за извършване на икономическия анализ, така и създаването на една определена система, която съчетана с правилния подбор на инспекторските кадри да гарантира повишаването на тяхната квалификация.

Важен момент в банковия контрол се явява борбата за спазване на касовата дисциплина. В това отношение банковият контрол трябва да гарантира спазването на установените касови лимити. Тук не се касае само до това, предприятията да спазват определения им размер на касовите наличности. Този контрол преди всичко има задача да премахне възможността от разхищение и отклоняване на паричните средства. Трябва да се подчертае необходимостта от проверка на всички предприятия, организации и учреждения, за да се разкрият неправилно съществуващите двойни и тройни каси в тях и се премахне това състояние, което руши финансовата и касовата дисциплина и създава широка възможност за злоупотребления.

Контролът за спазване на касовата дисциплина налага да се осигури своевременно внасяне на паричните постъпления на предприятията, организациите и учрежденията в касите на Банката. Тук изпъква и въпроса за начина по който следва да се контролира установената норма за изразходване на приходите.

Най-съществена страна за спазване на касовата дисциплина представлява контролът върху разходването на получените налични пари. Много предприятия, организации и учреждения вършат по-малко или повече нарушения, дават се незаконни аванси, отклоняват се парични средства и пр. Наред с усъвършенстването на предварителния контрол върху постъпленията и разхода на налични пари, Банката трябва да засили последващия контрол, който ще бъде и главно оръдие за премахване на нарушенията в касовата дисциплина.

Съществено значение по-нататък имат контролните действия на Банката върху безналичните плащания. Необходимо е този контрол да се проявява с еднаква сила както върху действията на доставчика, така и върху действията на купувача. Банката трябва да контролира доставчика за своевременно изготвяне и представяне на платежните документи, да проверява правилността на тяхното съставяне и в процеса на тези проверки да има пред вид, че тя стои зад интересите на народното стопанство. Особено важно значение имат контролните действия на Банката върху купувача. Тук осторожността на банковият контрол трябва да отстранява всички пречки, които затрудняват своевременното изплащане на доставените стоково-материални ценности. Банката трябва да води борба срещу неправилните откази от акцепт, за да може още в зародиш да ликвидира споровете между купувача и доставчика.

Нашият контрол при организиране на безналичните плащания от една страна трябва да гарантира тяхното своевременно извършване, което има важно значение за ускоряване обръщаемостта на оборотните средства, а от друга в процеса на самите плащания да се упражни контрол

върху дейността на доставчика и купувача по изпълнението на техните планове. Много важно е да се създадат условия за премахване на взаимната задлъжнялост между предприятията. Важно значение има въпроса за подобряване поредността на плащанията. Без изясняването на този въпрос Банката мъчно ще води борба срещу неплатежоспособните предприятия.

При контрола върху безналичните плащания Банката получава възможност да проверява договорените отношения между предприятията. Банката трябва още повече да засили своето внимание при извършване на плащанията, като следи за наличието на сключени договори и за спазването на установените в тях условия за доставки. Следователно банковия контрол по безналичните плащания е и контрол за спазване на договорната дисциплина.

В цялата система от контролни действия, които Банката упражнява, с особена сила изпъква банковият контрол при кредитирането на предприятията. Тук контролът има за задача да въздействува за изпълнението на производствените планове и плановете за реализацията, а то значи да контролира плановия кръгооборот на средствата. Банковият контрол при кредитирането се превръща в контрол върху цялата дейност на отделните предприятия. Банката трябва да следи за спазване на установените разходни норми за труд, материали и др., да съдействува за увеличаване на производителността на труда, снижение себестойността на продукцията, подобряване на качеството и разнообразяване на асортимента и за провеждане на строг режим на икономии. Особено важна е ролята на банковия контрол за запазването и плановото използуване на средствата в предприятията. Банката трябва да взема незабавни мерки срещу преразпределението на оборотни средства извън банковата система, да предотвратява отклоняването на оборотните средства в основни и обратно, както и отклоняването им във вземания, злоупотреби, разхищения, загуби, брак, залежала, лошокачествена, нестандартна продукция и пр.

Разностранните задачи на банковия контрол се осъществяват в непосредствена връзка с целия процес на кредитирането. Неговите действия възникват с еднаква сила и значение, както в момента на искането, разрешаването и ползуването на заема, така също и при проверката на фактическото използуване на заемите. Вследствие на това, банковите клонове сериозно внимание трябва да обърнат на предварителния банков контрол и особено на контрола, който е свързан с използуването на получените средства под форма на заеми. Начинът обаче, по който са използувани средствата след разрешаването на кредита се разкрива при последващия контрол. При провеждането на този контрол трябва да се обърне внимание на плановото и целево използуване на средствата, на тяхното обезпечение и срочна възвръщаемост. Чрез тази проверка Банката контролира не само средствата получени под форма на заем, но и всички средства използувани в кръгооборота на предприятието.

Нарушенията, които редовните ревизии констатират в кредитната дейност на банковите клонове показват, че съществуват твърде много слабости при провеждането на този банков контрол. Главната слабост се корени в несвоевременното разкриване на некредитуемите остатъци от стоково-материални ценности. Необходимо е сериозно да се обмисли въпроса за начина, по който Банката би могла точно и своевременно да установява залежалата, бракувана, лошокачествена, демодирана и нестандартна продукция и заедно с това да предизвика мерки за нейното ликвидиране.

В системата на банковия контрол трябва да се обмисли борбата срещу просрочията, като се създадат условия за тяхното диференцирано установяване, с оглед на причините, които са ги предизвикали. По този начин чрез мобилизиране на усилията за ликвидиране на причините, които предизвикват просрочията ще се съдействува за финансовото стабилизиране на предприятията.

За по-нататъшното подобряване и усъвършенствуване на последващия контрол в предприятията необходимо е да се доразвие както методиката на анализа, така също и организацията на самите проверки, с оглед да се получи целенасоченост по основните слабости в предприятията. Тук не бива да се забравя, че макар банковият контрол да придобива най-различни форми и насоки, той е единен в своите цели и задачи и като мощно оръжие за въздействие той трябва да бъде използуван едновременно в ширина и дълбочина. При проверките на място в предприятията банковите работници трябва да се стремят колкото се може да обхващат цялостната дейност на предприятията по линията на отделните банкови дейности. При цялостното оглеждане и анализиране дейността на предприятията може най-пълно да се разкрият основните причини за изоставането в изпълнението на плановете, отстраняването на които да допринесе за решително подобрение на

тяхната работа. Този метод на работа при последващия контрол е от голямо значение и за най-целесъобразно използуване силите на банковите инспектори, а така също и на персонала на предприятията, който често пъти е затормозен от най-различни проверки по линията на други ведомства. В тази насока опитът на банковите клонове ще бъде от голямо значение.

[...]

ЦДА, ф. 132, оп. 17, а.е. 40, л. 1–51. Копие. Машинопис.

№ 140

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ВСИЧКИ ЧЛЕНОВЕ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ, НАЧАЛНИЦИТЕ И ЗАМЕСТНИК-НАЧАЛНИЦИТЕ НА УПРАВЛЕНИЯ И НАЧАЛНИЦИТЕ НА ОТДЕЛИ ДА СЕ ЗАПИШАТ В КУРСОВЕ ЗА ИЗУЧАВАНЕ НА РУСКИ ЕЗИК

София, 8 септември 1960 г.

ПРОТОКОЛ № 56

Заседание на 8 септември 1960 година

Заседават: КИРИЛ НЕСТОРОВ, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, НЕШО ЦАРЕВСКИ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ.

Отсъствуват: Г. Димов и Н. Дацков.

Присъствуват: Ас. Велинов, Д. Димиев, А. Вескова, Й. Наков, Г. Божкова, Н. В. Кръстев и д- р К. Попов.

Заседанието се откри в 10.30 часа

Дневен ред:

РЕШЕНИЕ:

1. Всички членове на Централното управление, началниците на управления, заместник-началниците на управления и началниците на самостоятелни отдели при Централното управление на Банката, да се запишат по административен път в курсовете по изучаване на руски език.

Отговорник А. Вескова, срок 15.IX.1960 година

2. За отговорник по административна линия, който да поддържа връзка с Комитета за българо-съветска дружба относно провеждането на курсовете по руски език, се определя другарката Ана Вескова.

[...]

София, 8 септември 1960 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА Ц. у на БНБ: *К. Несторов*
СЕКРЕТАР НА Ц. у. на БНБ: *В. Николов*

[Върху протокола – надпис:]
Преписката раздадена 22.IX.1960 г.

ЦДА, ф. 132, оп. 22, а.е. 3, л. 146. Оригинал. Машинопис.

№ 141

ПИСМО ОТ БНБ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ АНТОН ЮГОВ С ИСКАНЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА НОВА ЩАТНА ТАБЛИЦА ЗА БНБ ПОРАДИ ЗНАЧИТЕЛНОТО ИЗОСТАВАНЕ НА РАЗМЕРА НА ЗАПЛАТИТЕ НА НЕЙНИТЕ СЛУЖИТЕЛИ В СРАВНЕНИЕ СЪС ЗАПЛАТИТЕ НА СЛУЖИТЕЛИТЕ В ДРУГИТЕ ВЕДОМСТВА

София, 30 септември 1960 г.

Поверително

Изх. № 10-2245

До
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
другаря АНТОН ЮГОВ
Т у к

Другарю Югов,

Измененията на щатните таблици през последните години и особено измененията, които продължават да се правят и сега, поставиха служителите на Българската народна банка в много неблагоприятно положение. Възнагражденията на банковите инспектори, касиери, счетоводители, контрольори и пр. се оказаха в такова положение по отношение възнагражденията в други ведомства, че в цялата система на банката настъпи напускане на много служители с дългогодишен банков опит. Много ведомства, използувайки по-благоприятните възнаграждения при себе си, просто извършват подбор на своите кадри из средата на нашите служители. А служителите на банката са били търсени винаги, тъй като те са всестранно подготвени и дисциплинирани.

Основният кадър, с помощта на който банката провежда контрола чрез лева, са банковите инспектори. От тях зависи равнището на икономическата работа на банката и качеството на банковия контрол. Отговорните задачи, които изпълняват банковите инспектори, изискват висока политическа и икономическа култура и всестранна квалификация. Банковите инспектори извършват контрол в предприятия с разнообразна стопанска дейност. Те извършват всестранна проверка на работата в предприятията, за да се укрепва и повишава държавната и финансова дисциплина. Банковият инспектор е навсякъде желан контролен орган, защото той е в най-близка връзка с предприятията и в процеса на проверката сам съдействува за отстраняване на допуснатите слабости. За да изпълнява с успех своята работа в предприятията, банковият инспек Ние считаме, че не е правилно банковите инспектори да получават равни, а в повечето случаи по-ниски заплати от инспекторите в другите ведомства, задачите на които се изпълняват с по-малки изисквания, отговорности и напрежение.

Инспекторите по кредита в банковите клонове, за които се изисква висше икономическо образование и най-малко тригодишен производствен стаж, получават от 600–700 лева месечна заплата, а само някои от тях – до 800 лева. В същото време инспектори в други ведомства получават значително по-големи възнаграждения. Така например, инспекторите при Градския пътнически транспорт получават до 900 лева, инспекторите по охрана на труда в Профсъюза на здравните работници – 1 000 лева и т.н. Инспекторите по инвентаризациите в търговските предприятия, инспекторите в пренос-превоз и инспекторите в редица други предприятия и организации, изискванията към които са несравнимо по-малки, получават 800 лева, а така наречените търговски инспектори в „Плод и зеленчук“, които са без образователен ценз, получават 720 лева.

Още по-лошо е положението със заплатите на банковите касиери. Тяхната работа е много голяма по обем и свързана с огромно напрежение и отговорности. Освен плащанията на предприятията, организациите и учрежденията, банковите касиери извършват и плащания по обмяна на чужда валута, което изисква специално познаване на чуждестранните банкноти и валутните режими на другите страни. Тяхната работа е свързана и с допълнителната отговорност и напрежение от евентуална обмяна на фалшиви чуждестранни банкноти, за което касиерът трябва зорко да бди, тъй като появата на такива банкноти в капиталистическите държави е често явление. Натовареността на банковите касиери расте непрекъснато. Така, докато среднодневната натовареност на

един касов работник през 1956 година е била 250 000 лева, през 1959 година тя е 332 000 лева, която се изразява средно в 17 211 банкноти.

При такава голяма и отговорна работа старши касиерите на Българската народна банка, които са с висше образование и многогодишна практика, получават от 628–688 лева. Болшинството от касовите работници на банката – обикновените касиери, получават от 568–648 лева, а бройците, които по съществото на работата си са касиери, получават 450 лева. В същото време касиерите на повечето предприятия и учреждения с несравнимо по-малка касова работа са поставени на длъжности началник на касово отделение, началник на касова служба, касиер-домакин и др. и получават над 700 лева, т.е. повече от най-високо платените банкови касиери. Един касиер на Българска народна банка, през ръцете на когото минават месечно от 8 до 10 милиона лева, получава от 100 до 150 лева по-малко от касиера на Българския съюз за физкултура и спорт, който има паричен оборот на касата си от 60–80 хиляди лева. А касиерът на Градската баня получава 628 лева, т.е. повече от много наши касиери. Касиерите на Министерството на земеделието, Министерството на външната търговия, Министерството на вътрешната търговия, които се занимават главно с изплащането на заплатите, командировките и др. дребни разходи, получават по 708 лева; в Софийския държавен университет 708 лева; в Профсъюза на здравните работници и Българския съюз за физкултура и спорт – по 800 лева и т.н.

Твърде тежко е положението и със заплатите на банковия счетоводен персонал. Операционистите в Българската народна банка получават от 500–608 лева, а счетоводителите и контрольорите от 540–700 лева. Трябва да се отбележи, че в другите ведомства длъжността операционист е закрита и прехвърлена в категорията счетоводител.

В Министерството на вътрешната търговия, Софийския държавен университет, Българската академия на науките, Централното статистическо управление, Профсъюза на работниците по просветата и културата и др. счетоводителите получават до 800 лева, макар че счетоводството им има преди всичко бюджетен характер. Старши счетоводителите при клоновете на банката получават от 700–800 лева, а в Софийския държавен университет, Профсъюза на работниците по просветата и културата – 950 лева, в Българския червен кръст – до 1000 лева, в Профсъюза на здравните работници и в ДИП „Софийско пиво“ по 1050 лева и т.н.

Типично е да се отбележи, че контрольорите по трамваите, които по щат трябва да имат средно образование, са преименувани в ръководител сектор „Движение“ и получават 800 лева, а на всеки е известно какво представлява тяхната дейност в сравнение с дейността на банковия контрольор.

В резултат на развитието на туризма и контакта с другите страни, налага се почти във всеки банков клон да има служител, познаващ чужди езици и валутните режими на другите страни. Такива кадри са особено необходими на Валутното управление, служителите на което имат постоянен контакт с чужденци и извършват всички плащания с другите страни. Трябва да се изтъкне, че работата по операциите с чужбина е много сложна, отговорна и изисква добре квалифицирани служители.

Недостатъчният брой служители, владеещи чужди езици, които ние имаме сега, получават много малко възнаграждение, вследствие на което другите ведомства, които имат възможност да дават по-големи заплати, изтеглят постоянно най-добрите от тях. Преди известно време наш служител, който владее чужди езици и получаваше 608 лева, премина към Българския червен кръст със значително по-голямо възнаграждение. При нас той извършваше отговорна банково-контролна работа по иностранните операции, а в Червен кръст той е само преводчик. Няколко ведомства вече правят усилия да привличат и други такива служители, като им обещават значително по-големи заплати.

Работата в нашето Валутно управление е близка до работата, която вършат някои служби на Министерството на външната търговия, Комитета за културни връзки с чужбина, но с тази разлика, че е много по-отговорна и напрегната, а заплатите са значително по-ниски.

Това положение със заплатите на банковите работници е вече дало своето отражение. Текучеството в банковия персонал е много голямо. Само през 1959 година са напуснали Банката и са преминали на по-добре платени служби в други ведомства 872 служители, които са високо квалифицирани и крайно необходими на Банката.

Поради изоставането на заплатите на банковите служители в сравнение с другите ведомства, ние не сме в състояние да попълваме своевременно вакантните места с подходящи специалисти. Студентите, завършили специалността „Финанси и кредит“, които са подготвени като специалисти за банковата и финансовата система, не постъпват в Банката, мотивирайки се, че работата в Банката е много тежка и отговорна, а заплатите – малки.

Поради големия отлив на добри квалифицирани служители и липсата на приток от млади специалисти, Банката е зле със своите резервни кадри. В Българската народна банка има цели управления, в които средната възраст е над 55 години.

Ръководейки се от указанията на Партията и Правителството и Вашите лични указания, ние се борим да превърнем Банката в институт, който да оказва решително въздействие при изпълнение на държавните народностопански планове. Затова е необходимо банковите служители да бъдат с по-голямо образование и по-голям практически опит. При тоя ръст на заплатите в другите ведомства обаче, при които изискванията за образователен и служебен ценз са по-малки, ние много трудно ще се справим със задачата да привлечем в нашата банкова система млади специалисти.

Ето защо, другарю Югов, ние Ви молим да разпоредите да се проучи въпросът и да бъде внесена в Министерския съвет нова щатна таблица за Българска народна банка, като се има предвид, че за изправяне на несъобразностите в заплащането на труда на служителите в Българската народна банка не са нужни много средства. Ако бъде възприето нашето предложение, за четвъртото тримесечие на 1960 година ще бъдат необходими 2 500 000 лева, които ние можем да намерим в рамките на нашия бюджет.

Още един път молим, другарю Югов, да направите необходимото за уреждането на този въпрос, което ще ни даде възможност още по-добре да мобилизираме силите на банковия колектив за изпълнение на отговорните задачи, поставени му от Централния комитет на Българската комунистическа партия и Народното правителство.

София, 30 септември 1960 година

ЛР/Написани 2 екз.
1 за Председателя на МС
1 за службата
№ 940/30.IX.1960 г.

ЦДА, ф. 132П, оп. 1, а.е. 19, л. 9–14. Оригинал. Машинопис.

№ 142

СПИСЪК НА КНИГИТЕ В БИБЛИОТЕКАТА НА МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ И В НАРОДНАТА БИБЛИОТЕКА „ВАСИЛ КОЛАРОВ“* ПО ВЪПРОСИ ОТ ОБЛАСТТА НА ПАРИЧНОТО ДЕЛО

София, след 31 декември 1960 г.

С П И С Ъ К
НА КНИГИТЕ ПО ВЪПРОСИТЕ ЗА ПАРИТЕ

№ под ред	Инвентарен №	Автор	З а г л а в и е	Година на издаването
			I. В библиотеката на Министерството на финансите	
1	-	Маркс, К.	„Капиталът“, раздел I „Стока и пари“	
2	-	Маркс, К.	„Към критиката на политическата икономия“	

3	-	Ленин, В. И.	„Тезиси за банковата политика“ т. 27, стр. 212	
4	-	Ленин, В. И.	„Доклад на Всерусийския конгрес на представителите на финансовите отдели“ т. 27, стр. 381-382	
5	-	Ленин, В. И.	„За значението на златото сега и след пълната победа на социализма“ т. 33, стр. 93-101	
6	-	-	„Политическая экономия социализма“ гл. XIX, стр. 432-459	1960
7	-	-	„Политическая экономия“ гл. XII, стр. 241-254	1960
8	-	-	„Политическая экономия“ (учебник) гл. XXVIII, стр. 501-516	1958
9	-	-	„Краткий экономический словарь“ стр. 32-34; 64-67; 166	1958
10	116	Эйдельнант, А. Б.	„Новейший номинализм и его предшественники“	1948
11	191	Кротков, В. Т.	„Очерки по денежному обращению и кредиту иностранных государств“	1947
12	879	Трахтенбург, А.	„Кредитно-денежная система капитализма после второй мировой войны“	1954
13	1362	Борисов, С.	„Стерлинговая зона в валютной системе капитализма“	1957
14	114	Михайлевски, Ф.	„Очерки истории денег и денежное обращение“	

II. В Народната библиотека „Васил Коларов“

1	172640	Цага, В.	„Современные буржуазные теории денег и кредита“	1955
2	С.XI.Г.40.	-	„Цены мирового капиталистического рынка“. Справочник.	1958
3	172751	Брегель, Э. Я.	„Денежное обращение и кредит капиталистических стран“	1955
4	208734	Вельов, М.	„За ролята на парично-кредитната система на Българската нар. банка“	1959
5	182	Гусаков, А. и И. Дымшиц	„Денежное обращение и кредит СССР“	
6	207589	Эйдельнант, А.	„Буржуазные теории денег и кредита и финансов в период общего кризиса капитализма“	1958
7	173765	Злобин, И. Д.	„Деньги при капитализме и деньги при социализме“	
8	МЛ-191332	Исаев, Б.	„Денежно-кредитная система Народной республики Болгарии“	1956
9	182019	Вельов, М.	„Валутно-финансовите отношения на Народна република България с другите страни“	1956
10	32419	Атлас, З. В.	„Заздравяване на паричното стопанство в СССР и инфлацията в капиталистическите страни“	1949
11	167768	Еврейсков, А. В.	„Кризис валютной системы капитализма“	1955

III.

–	Турецки, Ш. Я.	„Очерки планового ценообразования в СССР“	1959
–	Кронрод, Я. А.	„Деньги в социалистическом обществе“	1954
–	Струмилин, С. Г.	„На плановом фронте“	1958

ЦДА, ф. 132П, оп. 1, а.е. 42, л. 112–113. Копие. Машинопис.

** Така се нарича Народната библиотека „Св.св. Кирил и Методий“ през периода 1950–1963 г.*

№ 143

ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ НА ПРАВИЛНИК ЗА ЗАДАЧИТЕ И СТРУКТУРАТА НА УПРАВЛЕНИЕ „ПЛАНОВО-ИКОНОМИЧЕСКО“, И ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ НА ПРОГРАМА ЗА СПЕЦИАЛНИТЕ ИКОНОМИЧЕСКИ ПРОУЧВАНИЯ ПРЕЗ 1961 Г.

София, 30 януари 1961 г.

ПРОТОКОЛ № 16

Заседание на 30 януари 1961 година

Заседават: КИРИЛ НЕСТОРОВ, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, НЕШО ЦАРЕВСКИ, ГЕОРГИ ДИМОВ, РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ и НЕДЕЛЧО ДАЦКОВ

Отсъствуват –

Присъствуват: –

Заседанието се откри в

Дневен ред:

Р Е Ш Е Н И Я:

1. Утвърждава Правилника за задачите и структурата на управление „Планово-икономическо“ при Централното управление на Българската народна банка.

2. Постъпващите в Банката български икономически книги и списания да се преглеждат съобразно техния характер от управление „Планово-икономическо“, което да определя и отбелязва кои книги и статии да се библиографират в библиотеката на банката, която редовно да отпечатва техния списък в „Известия на БНБ“.

Ежедневната преса да се следи от секретарите, които да информират председателя и зам.председателите и да насочват публикуваните сигнали и други материали към съответните отдели и управления.

3. Отменя се заповед № 93 от 2.III.1960 година относно задачите и структурата на Планово-икономическото управление.

4. Утвърждава програмата за специалните икономически проучвания на Банката през 1961 година.

София 30.I.1961 година

Приложение:

1 доклад и 1 докладна записка

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА Ц.у.НА БНБ: */К. Несторов/*

СЕКРЕТАР НА Ц.у.НА БНБ */Ан. Хараланов/*

[Върху протокола – надписи:] *Изпратен препис-извлечение от протокола на у-ие „Планово-икономическо“*

Изпълнява се. Натоварена е др. Рашкова, телеф. № 281

Книгите и статии се четат от всички служители в у-ие „Планово-икономическо“, които дават мнения

Изпратен препис- извлечение от протокола на тримата секретари

Изпратен препис-извлечение от протокола на у-ие „Планово-икономическо“

Изпратен препис-извлечение от протокола на у-ние „Планово-икономическо“

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА – ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

П Р О Г Р А М А

за специалните проучвания на банката през 1961 г.

Наименование на темите	**Разработва се от:**	**С р о к**
Проблеми на разплащанията в народното стопанство.	1. Планово-икономическо у-ние	февруари 1961 г.
Проучване методите на работа на банковите клонове при кредитирането със заеми за планови запаси в отраслите: металообработване, машиностроене, текстилна промишленост и промкомбинатите	1. Планово-икономическо у-ние 2. Отдел „Кредитиране на промишлеността“	февруари 1961 г.
Състоянието на оборотните средства в промишлеността и търговията и тяхната обръщаемост през 1960 година по окръзи	1. Всички окръжни банкови клонове	април 1961 г.
Проучване за развитието на стабилността на лева.	1. Емисионно-касово у-ние	май 1961 г.
Състоянието на оборотните средства в народното стопанство и тяхната обръщаемост.	1. Планово-икономическо у-ние	юни 1961 г.
Организацията на материално-техническото снабдяване в машиностроителната и металообработващата промишленост като причина за натрупването на свръхпланови запаси.	1. Планово-икономическо у-ние	юли 1961 г.
Заемите за малка механизация и ширпотреба като източник за финансиране на капитални вложения и трябва ли да има граници на тяхния обем.	1. Планово-икономическо у-ние	юли 1961 г.
Същност и определяне на преходния запас в ТКЗС и влиянието му върху доходите за разпределение между кооператорите и размера на банковия заем.	1. Планово-икономическо у-ние 2. Отдел „Земеделски кредит“	август 1961 г.
Значение на структурата на ресурсите на БНБ за краткосрочно кредитиране.	1. Планово-икономическо у-ние	септември 1961 г.
Проучване за разноските по обръщението и печалбата в търговията на едро преди и след създаването на Централното търговско предприятие и единния норматив по окръзи за периода от 30.юни.1960 г. до 30.юни.1961 година	1. У-ние „Кредитиране промишлеността и търговията“	ноември 1961 г.
Проучване за финансовото състояние на потребителните кооперации за периода от 30.VI.1960 г. до 30.VI.1961 година.	1. У-ние „Кредитиране промишлеността и търговията“	ноември 1961 г.
Състоянието на платежната дисциплина и влиянието ѝ върху финансовото състояние на предприятията.	1. Планово-икономическо у-ние	ноември 1961 г.

София, 2 януари 1961 година

ЦДА, ф. 132, оп. 23, а.е. 1, л. 137, 158-159. Оригинал. Машинопис.

№ 144

ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОДОБРЯВАНЕ НА СПИСЪК НА СВЕДЕНИЯТА И МАТЕРИАЛИТЕ, ИМАЩИ ХАРАКТЕР НА ДЪРЖАВНА ТАЙНА

София, 4 юли 1961 г.

ПРОТОКОЛ № 49

Заседание на 4 юли 1961 година

Заседават: КИРИЛ НЕСТОРОВ, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, ГЕОРГИ ДИМОВ, РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ И НЕДЕЛЧО ДАЦКОВ

Отсъствуват: НЕШО ЦАРЕВСКИ

Присъствуват: Андрей Таканяцов, Петър Петков, Георги Петров и Елена Войводова

Заседанието се откри в

Дневен ред:

[...]

2. Одобряване списък на сведенията и материалите, имащи характер на държавна тайна.

Докладва: *Ел. Войводова*

[...]

По точка 2

Централното управление взе следното

РЕШЕНИЕ:

Одобрява се списък на сведенията и материалите, имащи характер на ДЪРЖАВНА ТАЙНА и списък на сведенията и материалите имащи характер на СЛУЖЕБНА ТАЙНА.

[...]

София, 5 юли 1961 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА Ц.У. НА БНБ: *К. Несторов*
СЕКРЕТАР НА Ц.У. НА БНБ: *А. Хараланов*
Г. Терзиев
Г. Димов
Р. Чубриев
А. Георгиев
Н. Дацков

[Върху протокола – надпис:]
Списъкът е поместен в Заповед № 1071/2.XII.1961 г. на Председателя на банката

ЗАПОВЕД № 1071

София, 2.XII.1961 година

Във връзка с постановлението на Министерския съвет от 14 август 1956 година одобрявам следния

С П И С Ъ К

на сведенията и материалите, имащи характер на ДЪРЖАВНА ТАЙНА:

УПРАВЛЕНИЕ „ЦЕНТРАЛНО СЧЕТОВОДСТВО“

Лично строго поверителни

1. Баланса на Банката.

2. Тримесечен и годишен анализ на баланса на Банката.
3. Месечни отчети по касовото изпълнение на републиканския бюджет.
4. Сведения за положението на републиканския бюджет към 15 и последно число на месеца.

Поверителни

5. Годишната равносметка за печалбите и загубите на Централното управление и банковите клонове.
6. Баланса на Софийския градски банков клон.

УПРАВЛЕНИЕ „ПЛАНОВО ИКОНОМИЧЕСКО“

Строго поверителни

1. Годишен отчет на банката

УПРАВЛЕНИЕ „ЕМИСИОННО-КАСОВО“

Лично строго поверителни

1. Сведения за паричното обръщение.
2. Аналитични сметки (партидни листове) за скъпоценните метали, банкнотите и монетите за обръщение, резервната емисия банкноти и преоценката по паричната реформа от 1952 г.
3. Сведение и регистър за купюрния строеж на парите.
4. Кодове.
5. Материали по изработване на нови емисии банкноти и монети.

Строго поверителни

6. Сведения и деловодни книги за скъпоценните метали, резервната емисия банкноти, осчетоводени копия от документи по скъпоценните метали и по снабдяването на банковите клонове с банкноти и монети (които се пазят при главния касиер).

Поверителни

7. Проект за касовия план и утвърдения касов план в национален мащаб.
8. Данни за изпълнение на касовия план в национален мащаб.
9. Планов и отчетен баланс за паричните доходи и разходи на населението в национален мащаб.
10. Ежедневни, месечни и годишни оборотни ведомости, сборните контролни листове на Емисионно касово управление.

ВАЛУТНО УПРАВЛЕНИЕ

Лично строго поверителни

1. Валутният план, платежният баланс и разчетен баланс на страната – планови и отчетни данни.
2. Обобщени сведения за валутното състояние на страната.
3. Обобщени сведения за външните кредити на държавата.
4. Деловодната книга за дългосрочните кредити.
5. Телеграфните ключове с чуждестранните банки, кореспонденцията във връзка с тях и регистъра за изчисляването им.

Строго поверителни

6. Изпращане на банкноти и ценни книжа в чужбина чрез Министерството на външните работи.
7. Обобщени сведения за вноса и износа на редки метали.

Поверителни

8. Писма, таблици и сведения по изпълнението на отделните показатели на валутния план, изразени в абсолютни цифри.
9. Обобщени сведения за клиринговите салда.
10. Партидните листове по външните кредити на държавата.
11. Ежедневните и месечни оборотни ведомости на Валутното управление.

12. Кореспонденцията във връзка с откриване, закриване и потвърждаване на салдата по сметките на Българската народна банка при българските легациии в чужбина.

13. Сведения за наличността на чуждестранни банкноти.

14. Партидните листове по клиринговите сметки.

15. Анализа на печалбите и загубите на Българската народна банка по валутните операции по сметка 187 (Разлика в курса от камбио).

16. Годишната равносметка за загубите и печалбите на Валутното управление.

СОФИЙСКИ ГРАДСКИ БАНКОВ КЛОН

Поверителни

1. Разходните предписания, бюджетните нареждания, бюджетните и извънбюджетните сметки и отчетите за разходите по републиканския бюджет на Министерския съвет, М[инистерство на] Н[ародната] О[тбрана], М[инистерство на] В[ътрешните] Р[аботи] и У[правление за] Д[ържавно] С[набдяване и] Д[ържавен] Р[езерв], водени при Централното управление и клоновете на банката, а също и бюджетните сметки на специалните поверителни отдели при министерствата. Отчети и баланси на Военноиздателския фонд, чиято сметка се води при клона.

2. Ежедневните и месечни оборотни ведомости.

3. Баланса.

ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ И ВСИЧКИ БАНКОВИ КЛОНОВЕ

Поверителни

1. Сведенията и материалите на предприятията, които работят специално – поверително производство.

2. Шифъра.

3. Списъка на служителите, които имат гражданско мобилизационно назначение и инструкцията за полевите поделения на банката.

4. Материалите, получавани от другите централи и ведомства да се приемат и съхраняват съгласно определената им степен на поверителност.

С П И С Ъ К

на сведенията и материалите имащи характер на СЛУЖЕБНА ТАЙНА:

1. Годишните, месечните и ежедневните оборотни ведомости на клоновете.

2. Щата и фонда на работната заплата на банката.

3. Сведение за фонда работна заплата.

4. Сведение за наличността (оборотна каса) и (резервния фонд) при банковите клонове.

5. Доклад за изпълнение на касовия план и отчетите (форма 11) на банковите клонове.

6. Касови проектопланове на банковите клонове и касови планове.

7. Планови баланси за паричните доходи и разходи на населението по окръзи.

8. Общите годишни и тримесечни кредитни планове на банката.

9. Тримесечните кредитни планове, изготвени в съответното кредитно управление при Централното управление на банката.

10. Обобщителни сведения в национален мащаб във връзка със свръхплановите запаси от сурови и спомагателни материали и задържана готова продукция.

11. Обяснителни записки по изпълнение на кредитния план от клоновете.

12. Обобщителни таблици, изготвени от банковите клонове във връзка със съставянето на кредитния и касови планове на банката.

13. Личните и кадрови досиета на служителите.

14. Ревизионните актове и доклади за извършени ревизии на банковите клонове и техните приложения.

15. Разни анкети, извършени от ревизорите на отделни служби на клоновете или техни слу-

жители и кореспонденцията, свързана с тях.

16. Ползуваните кредитни улеснения от Българска народна банка в капиталистическа валута.

17. Кореспонденцията по движението на сметките на БНБ при българските легации в чужбина.

18. Партидните листове по валутните сметки, изключая партидните листове за сметките по външните кредити на държавата и за клиринговите сметки.

19. Анализите на възвращаемостта от износа в национален мащаб.

20. Всички незасегнати в този списък материали, за които началниците на управленията и самостоятелните отдели преценят, че трябва да се съхраняват като служебна тайна.

ПРЕДСЕДАТЕЛ: */п/* К. Несторов

ЦДА, ф. 132, оп. 23, а.е. 3, л. 228–230, 232–233. Оригинал. Машинопис.

№ 145

ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ КОНСУМАЦИЯТА НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА ЕНЕРГИЯ В ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ И КЛОНОВЕТЕ НА БАНКАТА

София, 27 януари 1962 г.

ПРОТОКОЛ № 5

Заседание на 27 януари 1962 година

Заседават КИРИЛ НЕСТОРОВ, НЕШО ЦАРЕВСКИ, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, ГЕОРГИ ДИМОВ, НЕДЕЛЧО ДАЦКОВ и АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ.

Отсъствуват: РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ.

Присъствуват Ал. Велков, Петър Попов, Ивайло Николов, Анна Вескова, д-р К. Попов, Д. Димиев, Б. Белчев, Ж. Проданов, А. Чикичев, А. Кадийски, Ив. Кечеджиев, Л. Момекова, В. Кръстев, Ал. Кръстев, Г. Георгиев, А. Запрянов и Н. Дончева.

Заседанието се откри в ...

Дневен ред:

По точка 1

Председателят на банката др. Кирил Несторов информира Централното управление, че на заседанието на 26.I.1962 г. Министерският съвет е разгледал въпроса за снабдяването на страната с електроенергия. Макар че са пуснати много нови мощности, поради голямото увеличение на консумацията на електроенергия, напоследък се чувствуват затруднения да се задоволят всички нужди на консуматорите на такава енергия. Главна причина за това е намаляване водите в язовирите поради засушаването. При топенето на падналия сняг голяма част от водата е попила в засушената земя и само малка част е отишла в язовирите. От друга страна не са спазени пусковите срокове за някои новостроящи се енергийни предприятия. По повод на това Министерският съвет е приел мероприятия за борба с разхищаването на електроенергия, които ще бъдат публикувани.

В Централното управление на банката и в банковите клонове съществуват големи възможности за намаляване консумацията на електроенергия. Вечерно време целите сгради са осветлени, макар че служителите са напуснали работните си места. Поради недостатъчно уплътняване на работното време през деня, служители остават да довършат работата си вечерно време. Макар, че има централно отопление, на много места се използват електрически печки. Използват се и други електро-нагревателни уреди като котлони, ютии и др. В много стаи на началници вечерно време светят полюлеи с много крушки, вместо да се използват настолни лампи. Нужно е партийното бюро, профкомитетът и административното ръководство да вземат изключителни мерки за рязко намаляване консумацията на електрическа енергия, като проведат широка разяснителна работа

сред служителите.

Във връзка с това Централното управление взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Възлага се на комисия в състав: Георги Терзиев, Димитър Димиев, Боян Белчев и Анна Вескова да изготвят проект за заповед до всички поделения на банката, с която да се разпореди вземането на мерки за рязко намаляване консумацията на електрическа енергия. Да се забрани използването на домакински уреди като котлони, електрически печки, ютии и др. в банковите помещения. Оставането на служители в банковото помещение след работно време да става само след разрешение на съответния ръководител при доказана неотложна работа. В кабинетите да не се използват полюлеи с много крушки, а настолни лампи. Чистачките да изгасват своевременно всички ненужни лампи.

2. Възлага се на др. Димитър Димиев, началник на отд[ел] „Финансов“

а) да намали с 50% кредитите за осветление за месеците февруари, март и април на всички клонове;

б) да изземе всички електрически печки, котлони, ютии и други електронагревателни уреди, които се използват в сградата на Централното управление. Изключение да са допусне само за случаите, при които условията за работа или естеството на работата налагат да се ползуват такива уреди;

в) да поставят нощни лампи в стаите на началниците, службата на които ги задължава да остават да работят до късно.

3. Предлага се на Партийното бюро и Профкомитета да проведат широка разяснителна работа сред служителите при Централното управление на банката за икономия на електроенергия, като обсъдят и проведат мероприятия за осъществяване контрол на изпълнение указанията. Да се укрепи още повече трудовата дисциплина, за да не става нужда служители да остават след работно време да довършват работата си. Да се разясни, че отстъпки няма да се правят никому независимо от ранга на служителя.

София, 29.I.1962 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: */К. Несторов/*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: */А. Хараланов/*

[Документът е приподписан от:]
др. Н. Царевски
др. Г. Терзиев
др. Г. Димов
др. Н. Дацков
др. А. Георгиев

[Върху документа в полето – надписи:]
Заповед № 45 от 3.II.1962 г. и окр[ъжно] № 11 от 8.II.1962 г.
Изпълнено
Въпросите разгледани на производствени събрания. Представители на партийното бюро, профкомитета и администрацията обходиха всички помещения, за да ги проверят [в] изпълнението на зап[овед] № 43/3.II.1962 г.

ЦДА, ф. 132, оп. 24, а.е. 1, л. 86 – 88. Оригинал. Машинопис.

№ 146

ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С ПРИЛОЖЕН ДОКЛАД И С РЕШЕНИЕ ЗА РАБОТАТА С ПОВЕРИТЕЛНИТЕ ДОКУМЕНТИ

София, 20 септември 1962 г.

ПРОТОКОЛ № 35

Заседание на 20 септември 1962 година

Заседават: Кирил НЕСТОРОВ, Нешо ЦАРЕВСКИ, Георги ДИМОВ, Кръстьо БАКАЛОВ, Неделчо ДАЦКОВ

Отсъствуват: Георги ТЕРЗИЕВ, Розалин ЧУБРИЕВ

Присъствуват: д-р К. Попов, П. Г. Попов, А. Вескова, А. Дочев, Г. Петров, Б. Белчев, А. Чикичев, Гр. Алеков, В. Кръстев, Кл. Грозданов, П. Петков

Заседанието се откри в 9 часа

Дневен ред:

1. Доклад относно работата с поверителните материали. Докладва Ел. Войводова.

[...]

По точка 1.

Централното управление взе следното

РЕШЕНИЕ:

Възлага се на др. др. Г. Димов, А. Вескова, Петър Г. Попов, Н. Дацков и Л. Момекова да прегледат онези поверителни материали, които не трябва да бъдат изнасяни от Поверителната служба и да излезат с предложение как да бъдат ползувани.

[...]

София, 20 септември 1962 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *К. Несторов*
, СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: [- - -]
/Л. Момекова/

До
Председателя на
Българска народна банка
другаря КИРИЛ НЕСТОРОВ
Т у к

Д О К Л А Д

от ЕЛЕНА ВОЙВОДОВА, ст. инспектор при Поверителната служба

Относно: работата с поверителните материали в банката.

Другарю Председател,

След направените последни две ревизии от органите на МВР за работата в Поверителната служба по спазването на Правилника за поверителното деловодство и дадените от тях указания имаме значително подобряване на службата. Почти всички служители, с малки изключения, които работят с поверителни материали, спазват правилника. Но макар и рядко, случва се понякога да

има известни нарушения, които не са оправдателни, защото всички са запознати с правилника. Така например:

1. Според Правилника с поверителни материали могат да боравят само онези служители, които са утвърдени от МВР „Държавна тайна“. Ръководителите на отделните служби не трябва да изпращат служители, които нямат право да работят с поверителни материали да правят справки в Поверителната служба, а също така да не водят със себе си такива служители. Такива нарушения се правят от Валутно управление – „Валутно счетоводство“, „Стокови плащания – износ с чужбина“ и др.

2. Съгласно правилника никой служител няма право да предава от своя страна поверителна преписка, дадена му от Поверителната служба, на друг такъв, даже същият да има право да работи с поверителни материали. Препредаването трябва да става само чрез Поверителната служба. Тези нарушения се правят само от някои служби при Валутно управление.

3. По Правилника за поверителното деловодство лично строго поверителните преписки и тези от особена важност и по преценка на ръководителя други такива трябва да се връщат лично на отговорника на Поверителната служба.

Секретарките на председателя и на зам.-председателите на БНБ могат да съхраняват поверителни преписки за малко време в бюрата си, защото се заключват секретно. Изключение прави само секретарката на зам.-председателя другаря Царевски, другарката Милева, която не съхранява правилно поверителните преписки. На същата от моя страна е направено забележка.

4. По изискванията на правилника всички служители трябва да пишат своята кореспонденция на работна тетрадка или на подпечатани листа. Все още, макар и рядко, някои другари го нарушават. Всичката поверителна кореспонденция трябва да се пише в Поверителната служба. Освен машинописката при Поверителната служба, имат право да пишат поверителни материали още две резервни машинописки, но само със знанието на отговорника на Поверителната служба. На 15 септември т.г. ни се предаде да напишем като поверителна в два екземпляра справка за валутното състояние на страната, написана на пишуща машина във вид на чернова от другарката Василева. Това е един от пресните случаи. Има и други такива от по-предишни дати и все по валутното положение на страната. Някой път другарите искат да им се пишат поверителни материали като явни. При такива случаи аз винаги съм отказвала, като съм се ръководила от отговорността, която нося. На два пъти отговорникът на МВР за БНБ е идвал при мене за следствие.

За да може да се запази по-добре секретността на някои по-важни поверителни документи, като напр. държавния валутен план, валутното положение, паричното обръщение и др., моля ако е възможно началниците на управления да уведомят писмено отговорника на Поверителната служба кои лица ще отговарят конкретно за тях.

Понеже кореспонденцията и преписките до 1961 година включително са подшити целогодишно, затова предлагам за в бъдеще всеки един служител, който ще прави справки за минали години, да идва лично в Поверителната служба с работна тетрадка и да си вземе необходимите данни. За в бъдеще да не се дават преписките от минали години по работните места, а със същите да се работи само в Поверителната служба.

София, 19 септември 1962 година СТ. ИНСПЕКТОР: *Ел. Войводова*

ЦДА, ф. 132, оп. 24, а.е. 3, л. 140–142. Оригинал. Машинопис.

№ 147

ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА УКАЗАНИЯ ЗА СЪСТАВЯНЕ НА ГОДИШНИЯ ОТЧЕТ НА БНБ ЗА 1963 Г.

София, 26 февруари 1964 г.

ПРОТОКОЛ № 5

Заседание на 26 февруари 1964 година

Заседават: Кирил НЕСТОРОВ, Георги ДИМОВ, проф. Тотьо ТОТЕВ, проф. Лазар РАЛЧЕВ, Розалин ЧУБРИЕВ, Кръстьо БАКАЛОВ, Кръстьо ПОПОВ

Отсъствуват: Нешо ЦАРЕВСКИ, Александър ВЕЛКОВ

Присъствуват: В. Тодоров, П. Г. Попов, Й. Наков, В. Кръстев, А. Вескова, д-р К. Попов, Б. Белчев

Заседанието се откри в

Дневен ред:

Поставяне задачи във връзка с изготвянето на годишния отчет на банката за 1963 година.

Другарят Несторов изложи, че годишният отчет на банката за 1963 година трябва да бъде съставен по-задълбочено и по-аналитично, отколкото през предшествуващите години, като в него се отрази състоянието на народното стопанство и се очертаят тенденциите за развитието му. За целта той даде конкретни и най-подробни указания, които се прилагат към настоящия протокол. Тези указания следва да се разработят внимателно от управленията и отделите при Централното управление и се включат в годишния отчет. Онези от проблемите, които се нуждаят от по-продължително и специално проучване, да бъдат разработени отделно от отчета и бъдат използувани в работата на Централното управление, като тези от тях, които са от значение и за други ведомства, бъдат направени достояние на последните.

София, 26 февруари 1964 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *К. Несторов*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *Л. Момекова*

[Указания за съставяне на годишния отчет на БНБ за 1963 г.]

1. Анализ на баланса на банката за 1963 г.:
а) Фондовете на банката – основен и резервен;
б) Банковите пласменти;
в) Обръщаемостта на банковите средства; – просрочените заеми;
г) Тенденция на развитие на привлечените средства;
д) Състояние на постоянните източници и тенденцията на развитие.

Веднъж завинаги ще трябва да се установи нашите източници достатъчни ли са за обслужване на народното стопанство или непрекъснато се попълват тези източници с емисията. Трябва такава аргументация да се изготви, каквато досега ние не сме имали – икономически анализ.

Взаимоотношенията с бюджета на държавата

[е] д) Банкови дългове и тяхното отражение в баланса на банката;

[ж] е) Анализ на валутното ни стопанство.

2. Отчет на банката за 1963 г.

Тази година отчетът на банката ще трябва да се изготви много по-задълбочено, отколкото досега. В него като в огледало, според мен, ще трябва да се отрази състоянието на цялото наше народно стопанство. Ще трябва ясно да се очертаят тенденциите на развитието на производителни-

те сили в страната. С всичката отговорност на хора, поставени от Партията на такова изключително чувствително за икономиката на страната място, ние ще трябва от позицията на българския лев да дадем картината, без каквото и да е завоалиране. Ще трябва ясно да се види: а) линията на стабилността на лева;

б) стандарта на живота – в града, в селото, в отделните отрасли на материалното производство, на културния фронт;

в) рентабилността на отделните отрасли при сегашното ниво на цените и поне опит да се направи за някои отрасли в сравнение с международните цени;

г) Основните фондове в страната, тяхното състояние и разпределение по отрасли с наше банково-икономическо заключение;

д) Оборотните фондове в страната, сегашното състояние и очерталата се тенденция в последните години, с наше банково икономическо заключение;

е) Развитие в народното стопанство, състояние и тенденция на развитие също с наше заключение;

ж) Взаимоотношения между бюджета на държавата и баланса на БНБ – тенденции;

з) Какво е отражението на ръста на обема на капиталните вложения върху монетната единица и какъв размер трябва да се счита за нормален.

Тук трябва да се уточним какво трябва да се разбира под кап[итално] вложение от гледището на бълг[арския] лев – лимитни, извънлимитни, какви ремонти, малка механизация, селскостопански сгради не в плана, частното селско жилищно строителство, самооблагане и т.н.

и) Държавните заеми –
анализ на тяхната ликвидност;
– спестовни влогове
– застрахователни вноски
с наше заключение;

к) Особен анализ на състоянието на селското стопанство;

л) Състояние на стопанството за услуги, включително и зрелищното;

м) Транспортът;

н) Външна търговия;

о) Вътрешна търговия –
Обезпеченост на банковите заеми;

п) Производителност на труда;

р) Материална заинтересованост в заплащането на труда –
форми на заплащане, препоръки за отделните отрасли;
банковият контрол в това отношение;

с) Туризмът – ефективност.

3. Банковият контрол
форми и резултати –
как чрез него са поощрявани добре работещите предприятия
и как е въздействувано върху лошо работещите.

Да се отрази ясно и конкретно формализмът в контрола, че все още диференцираният подход е рядкост.

Състояние на превантивния и последващия контрол.

4. Състояние на иконом[ическата] работа.

5. Как се осъществява регулиращата роля на БНБ за обезпечаване на правилно съответствие между доходите и разходите на населението в национален мащаб и по окръзи и райони.

6. издръжката на обръщението в БНБ и в народното стопанство.

7. Опростяване на банковата работа.

8. Разплащанията в народното стопанство.

9. Стил и метод на работа от горе до долу.

ЦДА, ф. 132, оп. 26, а.е. 4, л. 110–113. Оригинал. Машинопис.

№ 148

ПОСТАНОВЛЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ НА СПИСЪК НА ФАКТИТЕ, СВЕДЕНИЯТА И ПРЕДМЕТИТЕ, КОИТО СЪСТАВЛЯВАТ ДЪРЖАВНА ТАЙНА ЗА НАРОДНА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

София, 13 юли 1964 г.

М И Н И С Т Е Р С К И С Ъ В Е Т

ПРОЕКТОПОСТАНОВЛЕНИЕ

По доклад № I-145 от 21 май 1964 г. на
Министерството на правосъдието, Министерството
на народната отбрана и Министерството на
вътрешните работи
Вх. № П-6-19
ЗА утвърждаване списък на фактите, сведенията и
предметите, които съставляват държавна тайна
за Народна република България

МИНИСТЕРСКИЯТ СЪВЕТ ПОСТАНОВИ:

1. Въз основа на чл. 83, ал. III от Наказателния кодекс утвърждава списък на фактите, сведенията и предметите, които съставляват държавна тайна.

Отменя списъка на фактите, сведенията и предметите, съставляващи държавна тайна, утвърден с т. 1 на постановлението на Министерския съвет от 14 август 1956 г.

2. Министрите, ръководителите на централните ведомства и председателите на изпълнителните комитети на окръжните народни съвети в срок от един месец да одобрят въз основа на утвърдения с настоящото постановление списък на фактите, сведенията и предметите, съставляващи държавна тайна, списък на данните от системата на министерството или ведомството си, които съставляват държавна тайна.

Да одобрят списък на данните, които съставляват служебна тайна, чието разгласяване е забранено.

Изпълнението на постановлението се възлага на всички министерства, централни ведомства и изпълнителни комитети на окръжните народни съвети.

Точка 1 от постановлението подлежи на обнародване в Държавен вестник.

София, [...] юни 1964 г.

ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ:
П О М О Щ Н И К: (п) Ат. Карпузов
РЕФЕРЕНТ-ЮРИСТ:

Размножено в 30 екз.
НП

СПИСЪК НА ФАКТИТЕ, СВЕДЕНИЯТА И ПРЕДМЕТИТЕ, КОИТО СЪСТАВЛЯВАТ ДЪРЖАВНА ТАЙНА ЗА НАРОДНА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

[...]

ФИНАНСИ И ТЪРГОВИЯ

35. Сведения за златния и валутния фонд, за паричното обръщение на Републиката и способите за защита на паричните знаци от фалшифициране.

36. Сведения за касовия и валутния план и платежния и разчетния баланс на Републиката в абсолютни цифри.

37. Сведения за разходите по държавния бюджет за плановите загуби и разходи, имащи пряко отношение към отбраната на страната, както и за финансовите резултати от износа.

38. Сведения за състоянието на клиринговите салда, както и за сборните баланси и формите към тях на Министерството на външната търговия.

39. Сведения за сроковете, утвърдени в план или документ на Министерския съвет за дефицитно оборудване и дефицитни материали, които трябва да се внесат от чужди държави, както и директиви по външната търговия.

40. Обобщени сведения за промишлени и селскостопански стоки, предназначени за износ, с които увреждат или могат да увредят интересите на народното стопанство.

Обобщени сведения за нуждите от всички или отделни видове стоки за внос, с които увреждат или могат да увредят интересите на народното стопанство.

(п) Ат. Карпузов

Размн. в 30 екз.
НП

[Върху документа – резолюция:]
Да се прочете от членовете на Централното управление за спазване.
[- - -]

ЦДА, ф. 132П, оп. 7, а.е. 1, л. 1–2, 9. Оригинал. Машинопис.

№ 149

ОКРЪЖНО НА БНБ С РАЗЯСНЕНИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕТО НА РЕШЕНИЕ № 115 НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ОТ 19 МАРТ 1965 Г. ЗА ИЗДАВАНЕТО НА ДОКУМЕНТИ НА ИЗСЕЛИЛИТЕ СЕ БЪЛГАРСКИ ГРАЖДАНИ В КАПИТАЛИСТИЧЕСКИ СТРАНИ

София, 31 март 1965 г.

българска народна банка
Централно управление
№ *11*

До
Управителите на банковите клонове

О К Р Ъ Ж Н О

Относно: издаване на документи на изселени лица в капиталистическите страни.

С решение № 115 от 19.III.1965 г. Министерският съвет е отменил разпореждането си № 2507 от 7.VIII.1952 г., с което бе установена забрана да се издават документи на лица, които са се изселили или предстои изселването им в капиталистически страни.

Заедно с това, в посоченото решение, Министерският съвет нарежда при издаване и легализиране на документи, които ще бъдат използувани в чужбина, ведомствата, учрежденията, предприятията, организации и др. строго да спазват постановление № 28 на Министерския съвет от 13.VII.1964 г. за утвърждаване списъка на фактите, сведенията и предметите, които представляват държавна тайна за Народна република България.

Управителите на банковите клонове да се съобразяват с горното решение на Министерския съвет, като спазват строго и заповед № ЛС-379 от 2.XI.1964 г. на Председателя на банката за утвърждаване списъка на фактите, сведенията и предметите, които съставляват държавна тайна за Българската народна банка.

Председател: *К. Несторов*

[- - -] [- - -] [- - -] [- - -]

ЦДА, ф. 132, оп. 27, а.е. 7, л. 110. Оригинал. Машинопис.

№ 150

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЯ ЗА СЛУЖЕБНИ НАГРАДИ, ПОСТРОЯВАНЕТО НА ВЕДОМСТВЕНИ ЖИЛИЩА И НАЗНАЧАВАНЕ НАЧАЛНИК НА УПРАВЛЕНИЕ „ЕМИСИОННО-КАСОВО“

София, 23 април 1965 г.

ПРОТОКОЛ № 25

Заседание на 23 април 1965 година
Заседават: Кирил НЕСТОРОВ, Нешо ЦАРЕВСКИ, Георги ДИМОВ, проф. Лазар РАЛЧЕВ, Александър ВЕЛКОВ, Кръстьо ПОПОВ
Отсъствуват: проф. Тотьо ТОТЕВ, Кръстьо БАКАЛОВ
Присъствуват: П. Г. Попов, Ж. Проданов, А. Чикичев, А. Вескова, Ст. Друмев, д-р К. Попов, инж. В. Цанков
Заседанието се откри в

Дневен ред:

[...]

2. Обсъждане предложението за провеждането на първомайско събрание и награждаването на служители с добри трудови и обществени прояви. Докладва Л. Момекова.

3. Одобряване на заданието за проектиране на съвместни ведомствени жилищни блокове на Държавния комитет за планиране, Министерството на финансите и Българската народна банка – Централно управление.

4. Приемане предложението за назначаване началник управление „Емисионно-касово“ (присъствуват само членовете на Централното управление).

[...]

По точка 2. Централното управление взе следното

Р Е Ш Е Н И Е:

Да се проведе събрание, посветено на 1 май. Да се наградят служители с добри трудови и обществени прояви, съгласно предложението на Профкомитета по приложения списък и със средства от гласувания лимит от бюджета на профорганизацията.

По точка 3. Централното управление взе следното

Р Е Ш Е Н И Е:

Одобрява се предложеното задание за проектиране на ведомствени жилищни блокове №№ 36 и 37, намиращи се в м. Лозенец и блок 228, м. Красно село, предназначено за нуждите на Държавния комитет за планиране, Министерството на финансите и Българската народна банка.

При проектирането да се осигурят посочените в заданието за проектиране изисквания, ка-

то, ако след съставянето на проектосметната документация, се окажат наличните средства недостатъчни, въпросът кои видове работи да отпаднат се реши допълнително.

По точка 4. Централното управление взе следното

Р Е Ш Е Н И Е:

1. Да бъде назначен за началник управление „Емисионно-касово“ др. Нейчо Гуговски, съгласно решението на Секретариата на ЦК на БКП с основна месечна заплата 170 лв. и 20 лв. персонална заплата, считано от 1 май 1965 година.

Др. Ангел Чикичев да остане като началник отдел, като му се запази досегашната заплата на изпълняващ длъжността началник управление.

София, 23 април 1965 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *К. Несторов*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *Л. Момекова*

ЦДА, ф. 132, оп. 27, а.е. 1, л. 191. Оригинал. Машинопис.

№ 151

ПИСМО ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ КИРИЛ НЕСТОРОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА КОМИТЕТА ПО ТРУДА И РАБОТНАТА ЗАПЛАТА МИШО МИШЕВ С ИСКАНЕ ПРИ РАЗРАБОТВАНЕТО НА НОВИТЕ ЩАТНИ ТАБЛИЦИ БАНКАТА ДА БЪДЕ ПРИЧИСЛЕНА КЪМ ГРУПАТА ИНСТИТУЦИИ, В КОЯТО СА ВКЛЮЧЕНИ МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ И ДЪРЖАВНИЯТ КОМИТЕТ ЗА ПЛАНИРАНЕ*

София, 2 март 1966 г.

Поверително

№ V-1-493

До
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА КОМИТЕТА ПО
ТРУДА И РАБОТНАТА ЗАПЛАТА
другаря МИШО МИШЕВ
Т у к

С Ваша заповед № 809 от 30.XII., издадена на основание 53-то постановление на Министерския съвет от 13.XII.1965 г., определихте работна група за разработка на нови щатни таблици по финансово-кредитната система.

Работната група се сформира и започна своята работа. На същата се дадоха писмени и устни указания от представителя на Комитета по труда и работната заплата другарката Маргарита Георгиева.

В приложение 2 към основните положения за проекто-щатните таблици мястото на банката е определено в трета група – подгрупа „финансово-кредитна система“, включваща БНБ, БВБ, БИБ, ДСК и ДЗИ, като Министерство на финансите е изключено от тази група.

Българската народна банка е емисионна банка на НР България и главен център за кредитиране и разплащане. Тя изпълнява следните основни задачи:

а) регулира паричното обръщение като организира паричното стопанство в страната според правителствената директива за запазване стабилността на лева;

б) финансира и кредитира ТКЗС за капитални вложения, както и други мероприятия, свързани с внедряване на техническия прогрес в другите отрасли на народното стопанство;

в) организира и извършва краткосрочното кредитиране на народното стопанство;

г) организира и извършва разплащанията в народното стопанство;

д) изпълнява функциите на касиер на държавата, като извършва касовото изпълнение на бюджета;

е) осъществява контрол чрез лева във всички предприятия и стопански организации, в това число и контрол по изразходването на фонд работна заплата;

ж) организира връзки с чуждестранни банки и осигурява редовното посрещане на възникнали задължения към други страни.

Всички задачи, които БНБ изпълнява в народното стопанство, са тясно преплетени с нейната кредитна дейност. Българската народна банка е задължена да осъществява кредитирането на основата на народностопанските планове и партийните и правителствени решения. Главно място в кредитната дейност на банката заема участието на банковия кредит при формирането на оборотните средства на предприятията. Това кредитиране трябва да се извършва в строго съответствие с основното изискване, отпуснатите кредити да бъдат обезпечени с необходимите за народното стопанство стоково-материални ценности, които да осигуряват изпълнението и преизпълнението на народностопанския план. В процеса на кредитирането банката е задължена активно да въздействува за най-ефективно използуване на производствените фондове, което е важен фактор за увеличаване на натрупванията в народното стопанство. Строгото съблюдаване на този принцип е абсолютно необходимо за нормалното развитие на паричното обръщение и запазване стабилността на българския лев. От тук изниква и голямата роля на кредита като инструмент за контролната работа на банковите органи и тяхната квалификация.

От редица години обемът на разплащанията непрекъснато се увеличава, така през 1960 г. платежните искания и платежните нареждания са били 8 516 437 броя, а към 31.XII.1965 г. – 13 103 146. Цялата документация по разплащанията изисква задълбочен контрол от страна на банката, който може да се извършва само от високо квалифицирани работници.

Чрез концентрацията на свободните парични ресурси в стопанството и чрез борбата за ускоряване обръщаемостта на материалните фондове Българската народна банка акумулира грамадните парични резерви на народното стопанство за рационално маневриране с тях в народностопански мащаб.

Ежедневно в банковите клонове се внасят повече от 12 милиона лева и се изплащат още толкова за нуждите на предприятията, организациите и учрежденията. В процеса на касовото обслужване на народното стопанство всеки касов работник от банката изброява ежедневно повече от 40 000 лева, като ги сортира, прочиства и носи пряка материална отговорност за изброените суми.

Независимо от това касовите работници при клоновете на Българската народна банка извършват и валутни операции по покупка и продажба на чужда валута, която работа се разраства ежегодно във връзка с разширяването на международния туризъм в нашата страна. Банката упражнява контрол върху дейността на промкомбинатите по изкупуването на злато и сребро, както и върху дейността на обменните пунктове за чужда валута, организирани от другите предприятия и организации.

Българската народна банка съгласно действуващите нормативни документи е поставена и в ролята на контролен орган за всички обслужвани от нея предприятия, учреждения и организации. Свързаната с това икономическа работа изисква и съответна квалификация и поставя пред органите ѝ големи отговорности.

При така поставените задачи на банката намираме, че мястото на банката в новите щатни таблици трябва да бъде определено към онази група, към която са причислени Министерство на финансите и Държавния комитет за планиране.

ПРЕДСЕДАТЕЛ: *К. Несторов*

ЛР/Написани 2 екз.
1 за адресанта
1 за службата
№ 60/2.III.1966 г.

ЦДА, ф. 132П, оп. 7, а.е. 38, л. 164–165. Оригинал. Машинопис.

* *Виж и документ № 154.*

№ 152

ПРОТОКОЛ НА ЦУ НА БНБ С ПРИЛОЖЕН ДОКЛАД ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА БЮДЖЕТА НА БАНКАТА ЗА 1965 Г. И С РЕШЕНИЕ ЗА ОДОБРЯВАНЕТО МУ

София, 9 март 1966 г.

ПРОТОКОЛ № 12

Заседание на 9 март 1966 година

Заседават: Кирил НЕСТОРОВ, Нешо ЦАРЕВСКИ (по т.т. 1 и 2), проф. Тотьо ТОТЕВ, Александър ВЕЛКОВ, Кръстьо БАКАЛОВ, Кръстьо ПОПОВ, Нейчо ГУГОВСКИ (до т. 7)

Отсъствуват: Георги ДИМОВ, проф. Лазар РАЛЧЕВ

Присъствуват: Ат. Кадийски (до т. 7) от ЦК на БКП, А. Хараланов от МФ, П. Г. Попов, Ж. Проданов, Ст. Друмев, А. Вескова, Вл. Стойков, инж. В. Цанков, Ив. Шопов, Цеков

Заседанието се откри в 15,30 часа

Дневен ред:

[...]

6. Доклад относно изпълнението на бюджета и щата на банката за 1965 г. Докладва Вл. Стойков.

[...]

По точка 6. Централното управление взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Одобрява изпълнението на бюджета на банката за 1965 г. в размер на 7 440 721 лева при реализирана икономия 235 529 лева.

2. Одобрява приложението на щата на банката за 1965 година при ангажирани 5351 и 61 вакантни длъжности и оставения резерв 30 щатни единици.

[...]

София, 9 март 1966 г.

[- - -] [- - -]

[- - -] [- - -]

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *К. Несторов*

СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *Л. Момекова*

До
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА
другаря КИРИЛ НЕСТОРОВ
Т У К

Д О К Л А Д

от ВЛАДИМИР СТОЙКОВ, началник отдел „финансов“ при банката

Относно: изпълнението на бюджета и щата на банката за 1965 г о д и н а

Другарю Председател,

Приложена към настоящия доклад Ви представям таблица за размера на одобрените и из-

ползувани кредити по бюджета на банката за 1965 година.

През течение на годината се направиха някои изменения в размерите на кредитите по отделни параграфи, а именно:

а) увеличение на § 1 „Заплати“ със 114.000 лева, § 2 „Прибавки към заплатите“ – 14,250 лева, § 3 „Канцеларски и стопански разходи“ – 14.000 лева и § 18 „Други разходи“ – 17.700 лв.

б) намаление на § 4 „Командировки“ – 5.000 лева и § 9 „Храна и режийни разноски“ – 26.700 лева.

Направените промени по бюджета и щата на банката за 1965 година по размера на одобрените кредити и използуваните такива, а така също и реализираните икономии са отразени в приложената таблица.

Общо за всички параграфи са реализирани икономии в размер на 235,529 лева, което в процент към одобрените кредити се равнява на 3.07%, а по отделни параграфи икономиите са:

По § 1 „Заплати“

Икономията по горния параграф за 1965 година възлиза на 117.111 лева или 2.03% спрямо одобрения кредит. Същата е реализирана от незаети длъжности и безплатни отпуски. За отделните тримесечия през изтеклата година, ваканциите са се движили така: За I-во тримесечие 136 бройки; II-ро тримесечие 153 бройки; III-то тримесечие 244 бройки и IV-то тримесечие 201 бройки. Фактическата икономия по § 1 „Заплати“ е по-голяма, но от нея е покрит недокомплекта в размер на 105662 лева и са заделени за социално-битово подпомагане на служителите суми в размер на 5000 лв.

По § 2 „Прибавки към заплатите“

Икономиите по този параграф, в размер на 41.886 лева, а в процент спрямо одобрения кредит – 5.79%, са получени в резултат на икономиите по § 1 „Заплати“ и от неизплатени заплати за временна нетрудоспособност, които са внесени в държавния бюджет и върху които не се правят изчисления за ДОО.

По § 3 „Канцеларски и стопански разходи“

Реализираната икономия по този параграф е в размер на 6,434 лева, а в процент спрямо одобрения кредит – 0.82%. Икономията е минимална и произтича от минималните остатъци от дадените на всички банкови клонове и управлението кредити по тримесечия. Макар и трудно, всички искания на клоновете за допълнителни кредити са били задоволени.

По § 4 „Командировки“

Икономиите по този параграф са 25083 лева или 18% спрямо одобрените кредити. Тази икономия е реализирана поради това, че Школата за преквалификация на банковите служители през 1965 г. по организационни причини не е проведена и поради направените ограничения за командировките през II-то полугодие на 1963 година съгласно 40-то постановление на МС от м. август 1965 година.

По § 7 „Доставка на книги за библиотеката“

Кредитът по параграфа е използван почти изцяло. Икономията е само 46 лева.

По § 9 „Храна и режийни разноски“

Икономиите по този параграф са 26700 лева. Същата е реализирана основно поради това, че Школата за преквалификация на банковите служители през 1965 година не се е провела по организационни причини.

По § 11 „Извънлимитни капитални вложения“

Кредитът по този параграф е почти изцяло използуван. Икономията е само 401 лева. Сумите по този параграф се оказаха недостатъчни да задоволят нуждите на клоновете.

По § 13 „Облекло и постелен инвентар“

Икономиите по параграфа са в размер на 3,213 лева или 9,18% спрямо одобрения първоначален кредит. Икономиите са предимно от незакупен постелен инвентар и облекло.

По § 15 „Ремонт на инвентара и инсталациите“

По този параграф икономията е 9.077 лева или 36.31% спрямо одобрения кредит и в процентно отношение спрямо останалите параграфи е най-голяма. Явно е, че банковите клонове не извършват редовно планираните ремонти. При определяне на кредитите по този параграф от страна на отдела не са били взети напълно пред вид разходите по ремонта на машините – пишущи и

сметачни, които се извършват от служба „Фина механика“ при Централно управление и са за сметка на управлението, което е довело до част от икономиите, реализирани в банковите клонове.

По § 18 „Други разходи“

Първоначално одобреният кредит по този параграф в размер на 25.000 лева е подсилен през годината с още 17.700 лева. Икономията е в размер на 4.261 лева или 9.93% спрямо окончателно одобрения кредит. И тук в резултат на неизвършване всички запланирани разходи е реализирана горната икономия.

„Бюджетен резерв“

Както и през предшестващата 1964 година, така и през 1965 година средства от този параграф не са използувани, и цялата първоначално одобрена сума от 10.000 лева остава икономия.

[Върху документа – надпис:]
Др. Момекова
За заседание на Ц.У.
25.II. [- - -]

ЦДА, ф. 132, оп. 27, а.е. 4, л. 237, 239, 241, 265–267. Оригинал. Машинопис.

№ 153

ПИСМО ОТ ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ СТАНКО ТОДОРОВ ДО БНБ С НАРЕЖДАНЕ ДА БЪДАТ СЪГЛАСУВАНИ С КОМИТЕТА ЗА ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ СЛУЖИТЕЛИТЕ, КОИТО ЩЕ РАБОТЯТ СЪС СЕКРЕТНИ ДОКУМЕНТИ НА СЪВЕТА ЗА ИКОНОМИЧЕСКА ВЗАИМОПОМОЩ

София, 21 юни 1966 г.

Строго поверително!
Екз. № 22

XII-151
21.VI.[19]66 г.

ДО
Българска народна
банка

Данните, с които разполагат органите на Комитета за държавна сигурност, показват, че капиталистическите разузнавателни служби използуват всички възможни начини и средства да събират информация за работата на органите на Съвета за икономическа взаимопомощ.

С цел да се подобри работата по опазване на секретността и да се пресекат пътищата за изтичането на държавна тайна

Н А Р Е Ж Д А М:

Ръководителите на министерствата, комитетите и ведомствата да съгласуват с органите на Комитета за държавна сигурност българските граждани, които ще работят със секретни материали на Съвета за икономическа взаимопомощ.

ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ И ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ЗА ИКОНОМИЧЕСКО И НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКО СЪТРУДНИЧЕСТВО ПРИ МС:
Ст. Тодоров

Напечатано в 30 екз.
Изпратено по списък
Контр. № 40/16.VI.1966 г.
АЯ/

[Върху документа – резолюция:]
др. Царевски, [...] Ралчев
за предложения
22.VI.1966 г. К. Несторов

ЦДА, ф. 132П, оп. 7, а.е. 6, л. 26. Оригинал. Машинопис.

№ 154

ПИСМО ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ КИРИЛ НЕСТОРОВ ДО ПЪРВИЯ СЕКРЕТАР НА ЦК НА БКП И ПРЕДСЕДАТЕЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ТОДОР ЖИВКОВ С МОЛБА ЗА НЕГОВАТА НАМЕСА ПРЕД КОМИТЕТА ПО ТРУДА И РАБОТНАТА ЗАПЛАТА ЗА ПРЕРАЗГЛЕЖДАНЕ НА ПРОЕКТА ЗА НОВИ ЩАТНИ ТАБЛИЦИ НА БАНКОВИТЕ СЛУЖИТЕЛИ С ЦЕЛ ПОВИШАВАНЕ НА РАЗМЕРА НА ТЕХНИТЕ ЗАПЛАТИ*

София, 22 септември 1966 г.

До
ПЪРВИЯ СЕКРЕТАР НА
ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА
БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА
ПАРТИЯ И
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
другаря ТОДОР ЖИВКОВ
Т У К

Другарю Живков,

От първия ден на своето съществуване банките в света са играли изключителна роля в икономиката на отделните страни и са служили на интересите на господстващите класи така, както никой друг орган в държавата. Специфичните задачи, които изпълняват, са причината капиталистическите правителства и отделните капиталисти да ценят високо и да заплащат скъпо труда на банковите служители. И в капиталистическа България служителите на Българската народна банка бяха най-високо заплатените служители в страната.

Както Вие сам много пъти сте подчертавали, в социалистическите страни ролята на банките е далеч по-голяма. Те не са само емисионен и кредитен институт. Те са счетоводителят и касиерът на държавата. Те са органи, които планомерно, в интерес на развитието на социалистическата икономика мобилизират средствата в страната и чрез кредита и разплащанията стимулират производителните сили, регулират паричното обръщение и се борят за стабилността на паричната единица. Те финансират и кредитират капиталните вложения, контролират цялостно стопанската дейност на всички предприятия, извършват разплащанията с чужбина, контролират всякакъв род разходи, в това число и фонда на работната заплата, извършват валутен контрол, борят се за висока производителност на труда във всички отрасли на народното стопанство. Тази роля на социалистическите банки е пределно ясно формулирана от великия Ленин.

С редица партийни и правителствени документи и в редица Ваши изказвания, уважаеми другарю Живков, ролята на Българска народна банка е дебело подчертана. Вашите изказвания за ролята на Българска народна банка в народното стопанство са наше ръководно начало. Ролята на банката се разбира много добре и от всички наши политически и стопански деятели.

За да изпълняват банките важните си и отговорни задачи, необходимо е да разполагат с висококвалифицирани кадри, с теоретическа, практическа и политическа подготовка, за да могат да виждат възникващите проблеми и да преценяват тяхната икономическа и политическа значимост.

Именно поради това на банковите служители във всички социалистически страни се определя особено високо място. В Съветския съюз, Чехословакия, Румъния, ГДР и др. заплащането труда на банковите служители се извършва извън определените категории.

Това, че банките при социализма, запазвайки някои от старите си форми, променяйки своята същност в сравнение с капиталистическите банки, разширяват много своята дейност, не бе правилно разбрано и оценено от някои отговорни другари след 9 септември 1944 г. и по отношение заплащането на труда на банковите служители бе допусната сериозна несправедливост. Достигна се дотам, че касиер в банята и касиер на Българска народна банка, който борави с милиони средства, част от които в чужда валута, да получават еднакви заплати. Контрольор в банята и банков контрольор да получават еднакви заплати. Мисля, че не е необходимо да се изяснява работата на едните и на другите. Подобно е положението на различните категории банкови служители.

В резултат на това неправилно отношение много от най-квалифицираните служители на банката напуснаха и преминаха на работа в други ведомства с по-високо заплащане и с много по-малка отговорност. За илюстрация ще дам само един пример: управителят на БНБ в Дряново получаваше 100 лв. месечно. Напусна и постъпи на работа в Промкомбината в гр. Дряново като началник на служба „Труд и работна заплата“ със 130 лева месечна заплата. За значимост, за отговорност и напрежение между двете длъжности не може и дума да става.

Все в резултат на това неправилно заплащане подновяването на кадрите в банките остана сериозен проблем, тъй като младите специалисти не желаят да постъпват, а тези, които постъпят, след придобиване на известен опит, напускат и преминават на работа другаде с по-големи заплати.

Някои много остри несъобразности в заплащането бяха коригирани след Вашата лична намеса през 1961 и 1965 г., но основното остана.

Постановлението на ЦК на БКП и Министерския съвет за подобряване жизненото равнище на трудещите се и след срещата Ви с банковия актив укрепи вярата в банковите служители, че проявената в миналото несправедливост в оценката и заплащането на техния труд ще бъдат напълно отстранени.

Изготвеният проект за нови щатни таблици на служителите от финансовата и кредитната система обаче не само не отстранява съществуващите досега несъобразности, но създава нови, още по-ярко изразени несъобразности. Това показва, че другарите или не познават и недооценяват ролята и значението на банковата работа, или изхождат от някои ведомствени съображения.

Другарю Живков,

Мисля, че ще Ви отнема много време, ако се спра подробно в това ми изложение на предложението за заплащането на нашите служители.

Позволявам си да спра вниманието Ви само върху предложението за заплащането труда на основните ни кадри: управители, инспектори, счетоводители, касиери, които са с висше икономическо образование, с дългогодишна практика, в по-голямата си част членове на нашата партия. Това са работници с много голяма квалификация, на които непрекъснато се предлагат служби в другите министерства и ведомства, предприятия и ТКЗС на най-отговорни длъжности с много по-големи заплати. И ако много от тях се задържат в банката, задържа ги любовта им към банковата работа, чувството им на отговорност и съзнанието им, че със своята квалификация могат най-добре да служат на Партията и страната като банкови служители.

Тези наши служители, другарю Живков, се предлага да получават много по-малки заплати от подобните длъжности в Държавния комитет за планиране, Министерството на финансите, Комитета по труда и работната заплата и други както в центъра, така и по места и без да се отчита спецификата на банковата работа. Управителите на Българската народна банка и Българската инвестиционна банка са изравнени с управителите на Държавна спестовна каса и Държавния застрахователен институт. Банковите инспектори – със заплатите на инспекторите в ДСК и ДЗИ. Инспекторите, които контролират Кремиковския комбинат или ДСО „Родопа“, ДСО „Булгарплод“ и др. ще получават равна заплата с инспекторите, които контролират как се пласират билетите на държавната лотария.

Съвсем неправилно са определени заплатите и на нашите счетоводни и касови служители, въобще на нашите икономически работници. Това не са регистратори на движението на сметките, каквато роля им определят с щатните таблици, а икономисти-анализатори, които отчитат и анали-

зират движението на стоково-материалните ценности в народното стопанство и наблюдават най-важния показател – паричното обръщение и стабилността на българския лев при изключително напрежение.

Банковите служители са тези, които наблюдават и отчитат касовите и кредитните планове, плановете по фонда на работната заплата, валутния план на страната и др.

Всички тези особености в работата на банките бяха изнесени и разгледани в Комитета по труда и работната заплата. Възраженията ни бяха признати за основателни, като се направиха от др. Мишев някои незначителни корекции. За съжаление обаче главните въпроси останаха нерешени.

По тази именно причина аз си позволявам да отнеса въпроса на Вашето внимание.

Уважаеми другарю Живков,

Искам съвсем ясно, с чувство на голяма отговорност да Ви помоля да не допуснете това. Моля Ви да повярвате, че ние не се борим за големи заплати. Най-малко на мен прилича да искам определянето на големи заплати, тъй като ми са пределно ясни възможностите на страната. Но, ако се увеличават заплатите на служителите в Държавния комитет за планиране, Министерството на финансите и Комитета по труда и работната заплата в определени размери, няма и не може, според мен, да има съображения банковите служители да получават по-малки заплати от същите длъжности при тях. Аз не говоря за производствените министерства и предприятията, където също считам, че увеличението е голямо.

Другарю Живков,

Не веднъж от страна на ЦК на БКП и лично от Ваша страна бяха проявени към банките повишени изисквания. Не веднъж ни е отправяна и справедлива критика за допускани недостатъци в работата. Ние правим всичко възможно да издигнем нашата работа на висотата на изискванията, особено сега, когато се налага в живота формулираната от Вас нова система на ръководство на народното стопанство. Предстои и огромна работа по преустройството на банките, за да се създадат още по-добри условия за развитие на производителните сили в страната. Ето защо ние вярваме, че и сега ще ни разберете правилно, ще отделите време и ще наредите да се преразгледа проектът за щатни таблици на банковите служители, за да се изправят несъобразностите.

София, *22* септември 1966 г.

С дълбоко уважение: *К. Несторов*

ЛВ

[Върху документа – надпис:]
др. Войводова
Предадено на др. Т. Живков
Моля към дело.
К. Несторов
1.X.1966 г.

ЦДА, ф. 132П, оп. 7, а.е. 5, л. 32–36. Оригинал. Машинопис.

---

* *Виж и документ № 151.*

№ 155

ПРОТОКОЛ НА УС НА БНБ С ПРИЛОЖЕНА ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ОТ ДИРЕКТОРА НА ДИРЕКЦИЯ „СЧЕТОВОДНА“ И С РЕШЕНИЕ ЗА НАЛАГАНЕ НА ДИСЦИПЛИНАРНО НАКАЗАНИЕ НА ДИРЕКТОРА И ГЛАВНИЯ СЧЕТОВОДИТЕЛ НА РАЙОННИЯ КЛОН НА БНБ В ПЕЩЕРА ПОРАДИ ЗАГУБВАНЕ НА ШИФЪРА ЗА ПРЕВОДНИТЕ ОПЕРАЦИИ

София, 8 март 1972 г.

ПРОТОКОЛ № 6

Заседание на 8 март 1972 година

Заседават КИРИЛ ЗАРЕВ, ГЕОРГИ ДИМОВ, ПРОФ. ТОТЮ ТОТЕВ, КРУМ КОЛЕВ, ГАРАБЕД АРАМОВ, ДИМИТЪР ВРАЖАЛСКИ, РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ, ВЕСЕЛИН ТОДОРОВ И ДРАГАН ИЛИЕВ

Отсъствуват:

Присъстват: д-р К. ПОПОВ, ВЛАДИМИР ДОЦЕВ, ЛЮБЕН КЪРТЕВ, инж. ИВАН ТУМАНГЕЛОВ, ХРИСТОМИР ЙОРДАНОВ, ХРИСТО ЕНКОВ, ДИНЬО КАЙРАКОВ, ДИМО СЕМОВ – БНБ гр. РУСЕ, Г. ПЕНЧЕВ ОТ АПК – Сливо поле, Русенско, СТЕФАН ЗЛАТАРЕВ.

Заседанието се откри в 15 часа

Дневен ред:

[...]

т. 8. Предложение за налагане наказание на главния счетоводител на районния банков клон в гр. Пещера Христо Венелинов Христов. Докладва: Вл. Доцев.

[...]

По т. 8 Управителният съвет взе следното

РЕШЕНИЕ:

8.1. Да се наложи дисциплинарно наказание „строго мъмрене“ по чл. 130, б. „в“ във връзка с чл.129 б. „ж“ от Кодекса на труда на:

– Христо Христов, главен счетоводител на районния банков клон в гр. Пещера, за това, че не е положил достатъчно грижи за опазване на шифъра и е създал условия за загубването или открадването му;

– Тодор Гочев, директор на същия банков клон, за това, че след като е констатирал неколкократно, че главният счетоводител оставя шифъра на бюрото си, когато не е на работното си място, или на други места в помещенията на клона, не е взел необходимите мерки за недопускане загубването или открадването на шифъра.

8.2. Началникът на отдел „Кадри“ да подготви съответната заповед.

Отг.: А. Вескова
Срок: 10.III.1972 г.

[...]

София, 8 март 1972 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: */К. Зарев/*
ЗА СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: */В. Бойчев/*

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА
Другаря КИРИЛ ЗАРЕВ
Т У К

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

От ВЛАДИМИР ДОЦЕВ, директор на дирекция Счетоводна

ДРУГАРЮ ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На 26 януари 1972 г. бяхме уведомени по телефона от главния директор на окръжния банков клон в Пазарджик, че при районния банков клон в Пещера е загубен шифъра за преводните операции. Съобщението беше потвърдено и по телекса.

Шифърът е строго поверителен.

Като първа мярка, със строго поверително окръжно № 58 от 28.I.1972 г. променихме един от елементите на шифъра. Същевременно, с поверително писмо № 62/28.I.1972 г. поискахме обяснения от директора и от главния счетоводител на клона, на който е възложено да работи с шифъра и да го пази, при какви обстоятелства е загубен шифъра, какво е направено за издирването му и заключение на директора по обстоятелствата, при които е загубен.

С поверително писмо № 2 от 2.II.1972 г. директора на клона съобщава, че е бил уведомен от главния счетоводител за загубването на шифъра на 25.I.1972 г. Главният счетоводител е заявил, че от 15.I.1972 г. не е работил с шифъра, но че не си спомня откога точно липсва от бюрото му. На 24.I.1972 г., след като го търсил в бюрото си и в железния шкаф, където е следвало да го съхранява, установил че липсва.

На 25.I.1972 г. директорът на клона уведомил началника на МВР гр. Пещера и главния директор на окръжния банков клон. Разпоредил същевременно всички служители да проверят найгрижливо всички свои папки и книжа в бюрата си. Претърсено е било основно бюрото и железния шкаф на главния счетоводител. На следващия ден са били извършени наново проверки съвместно с главния директор и главния счетоводител на окръжния банков клон, без резултат. Органите на МВР не са извършили проверки, защото не виждали улики за кражба.

Според директора на клона, шифърът не е откраднат от външно лице или от банков служител. Установило се обаче, че служители при клона са намирали шифъра забравен по бюрата им, че е имало случаи когато главния счетоводител го е забравял на радиатора и до следващия ден никой не го е взел. Директора на клона твърди също така, че лично той е виждал шифъра оставен на бюрото на главния счетоводител, когато е излизал вън от банката и по този повод му е правил няколкократно бележки, но че главния счетоводител не е взел сериозни мерки за опазването му. В заключение директорът на клона счита, че главният счетоводител е загубил шифъра заедно с други непотребни книжа и вероятно е унищожен заедно с тях от прислугата.

Главният счетоводител на клона излага почти същите обстоятелства. От обясненията му се вижда, че твърде често е държал шифъра заключен в бюрото си, вместо в железния шкаф. Според него, папката с шифъра не е взета от външен човек, „а от вътрешен банков служител с цел“.

От обясненията на директора и главния счетоводител на клона се вижда, че главният счетоводител не е полагал грижи за опазване на шифъра, че е бил небрежен и е създал предпоставки за загубване или открадване на шифъра.

Предлагаме главния счетоводител на районния банков клон Пещера Христо Венелинов Христов да бъде наказан със „Строго мъмрене“, с предупреждение, че при втори подобен случай ще бъде освободен от длъжност.

София, 14 февруари 1972 г.

ДИРЕКТОР: */Вл. Доцев/*

ЦДА, ф. 132, оп. 31, а.е. 4, л. 515–517, 567–568. Оригинал. Машинопис.

№ 156

ПРОТОКОЛ НА УС НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОТО СЪРЕВНОВАНИЕ В БНБ ЗА 1973 Г. И ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ НА СИСТЕМА ЗА ОРГАНИЗАЦИЯ И РЪКОВОДСТВО НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКОТО СЪРЕВНОВАНИЕ ПРЕЗ 1974 Г.

София, 5 април 1974 г.

ЦЕНТРАЛЕН КОМИТЕТ НА ПРОФСЪЮЗА НА РАБОТНИЦИТЕ ОТ АДМИНИСТРАТИВНИТЕ УЧРЕЖДЕНИЯ И ОБЩЕСТВЕНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

ПРОТОКОЛ № 8

Заседание на 5 април 1974 година

Заседават: Кирил ЗАРЕВ, Георги ДИМОВ, проф. Тотю ТОТЕВ, Димитър КАЛИНОВ, Драган ИЛИЕВ, Крум КОЛЕВ, Недю ИВАНОВ, Димитър ВРАЖАЛСКИ, Розалин ЧУБРИЕВ, Георги ПАНКОВ

Отсъствуват: Иван МАНДАДЖИЕВ

Присъствуват: Др. Грозев, Ст. Доцев, Г. Банов, д-р К. Попов, П. Курийков, Вл. Доцев, инж. Хр. Димитров, М. Бунева, М. Славов, Люб. Цокев (ЦК на ПС), Б. Атанасов (ЦК на ПС), Владимир Дацов (КДК)

Заседанието се откри в 15 часа

Дневен ред:

1. Отчитане съревнованието в системата на Българска народна банка за 1973 г.

Докладва проф. Т. Тотев

2. Утвърждаване системата за организация и ръководство на социалистическото съревнование в клоновете на Българската народна банка през 1974 г.

Докладва проф. Т. Тотев

По точка 1. от дневния ред Управителният съвет на Българската народна банка и ръководството на ЦК на Профсъюза

Р Е Ш И Х А:

1.1. Приемат класирането във връзка с отчетеното социалистическо съревнование за 1973 г., съгласно доклада, който е неразделна част от настоящия протокол.

1.2. За присъденото звание „Колектив – носител на знамето на трудовата слава за 1973 г.“ на банковите клонове от Русенски окръг се дава парична награда в размер на 1400 лева.

На класиралите се на второ място банкови клонове от Търговишки окръг се дава парична награда в размер на 500 лв., а на класиралите се на трето място банкови клонове от Варненски окръг – парична награда в размер на 800 лв.

Дават се три поощрителни награди на банковите клонове от окръзите: Шуменски – 400 лв., Ямболски – 400 лв. и Пловдивски – 1000 лв.

1.3. На излъчените клонове-първенци за 1973 г. се дава парична награда общо в размер на 1620 лв., разпределена по банкови клонове, съгласно доклада към настоящия протокол.

1.4. На излъчените колективи-първенци в съревнованието за 1973 г. (по оборотните средства, по капиталните вложения, експертно-технически, счетоводни, касови и машинно-счетоводното бюро – гр. Варна) се определя парична награда общо в размер на 1740 лв., разпределена по колективи-първенци, съгласно доклада към настоящия протокол.

Определя се минимален размер на наградата на колектив-първенец – 40 лв.

На ръководителите на колективи-първенци в съревнованието за 1973 г. се определя парична награда по 30 лв. на лице или общо в размер на 570 лв., разпределена по колективи-първенци и

банкови клонове, съгласно доклада към настоящия протокол.

1.5. Класираните банкови клонове в окръзите първенци с поощрителни награди, като клонове-първенци в съответната група или със съответните си звена, получават само една – най-голямата парична награда, която им се полага.

1.6. На главния директор на окръжния банков клон в гр. Русе се определя парична награда в размер на 80 лв., а на директорите на районните банкови клонове в градовете Бяла и Две могили – по 50 лв.

На всички главни директори (директори) на банковите клонове, заели първите места в класирането, се определят парични награди по 50 лв.

1.7. За награждаване на първенците в междуклоновото съревнование се определя сума общо в размер на 8930 лева.

1.8. Директорът на Дирекция „Административно-финансова“ да приведе в изпълнение решенията на Управителния съвет на банката по т.т. 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6 и 1.7.

Отг. П. Курийков
Срок – 30.IV.1974 г.

По точка 2 от дневния ред Управителният съвет на Българската народна банка и ръководството на ЦК на Профсъюза

Р Е Ш И Х А:

2.1. Утвърждават системата за организация и ръководство на социалистическото съревнование в клоновете на БНБ през 1974 г.

2.2. Директорът на дирекция „Административно-финансова“ да отрази в системата приетите на заседанието предложения за изменения и допълнения, след което да я предаде за отпечатване.

Отг. П. Курийков
Срок – 20.IV.1974 г.

2.3. Директорът на дирекция „Административно-финансова“ да разработи програма за усъвършенстване на системата за организация и ръководство на социалистическото съревнование през 1975 г. с оглед системата да се утвърди своевременно и доведе до знанието на банковите клонове още в началото на 1975 г.

Отг. П. Курийков
Срок – 15.VI.1974 г.

София, 5 април 1974 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *К. Зарев*
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦК ПС: *Мл. Сиреняков*
За СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *В. Бойчев*

ЛЦ

До
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА
другаря Кирил ЗАРЕВ
Т У К

До
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
ЦК НА ПРОФСЪЮЗА НА
РАБОТНИЦИТЕ ОТ
АДМИНИСТРАТИВНИТЕ УЧРЕЖДЕНИЯ И
ОБЩЕСТВЕНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ
Т У К

Д О К Л А Д

от проф. Т о т ю Т О Т Е В, зам.-председател на банката и
Б о й ч о А т а н а с о в, зав. отдел „Финансово-кредитни учреждения“
при ЦК на Профсъюза

ОТНОСНО: отчитане резултатите от социалистическото съревнование
в системата на банката през 1973 г.

Другари,

През отчетната 1973 година социалистическото съревнование в системата на БНБ продължи да се усъвършенствува. Както е отразено в годишния отчет на БНБ, благодарение на по-добрата работа на банковите колективи, постигнати са нови, още по-големи успехи, за които безспорно е допринесло и социалистическото съревнование.

През месец февруари с циркулярно писмо № 29 бяха внесени някои уточнения в отчитането на съревнованието.

Въз основа на направените изчисления по приетата за миналата година система за организиране и водене на социалистическото съревнование, като се имат предвид и направените подобрения, се получиха следните резултати:

1. Първенци банкови клонове от Русенски окръг, на които се присъжда за 1973 г. знамето на трудовата слава. На колективите при всеки банков клон от окръга да се присъди званието „Колектив-първенец за 1973 г.“, грамоти и парични награди. Посочените колективи да се впишат в книгата на трудовата слава при Централното управление на БНБ и ЦК на Профсъюза.

При категоризирането се вземат предвид завоюваните най-много първи места от окръга. Русенски окръг по изчисленията, при които се притегля коефициентът с броя на банковите работници по структурни звена, имат две първи места – по капиталните вложения и експертно-техническите и едно второ място по оборотните средства.

Следващият окръг с най-добри показатели след Русенския е Търговищкият с две първи места – по експертно-техническите и счетоводните звена. Трето място заема Варненски окръг с едно първо по касовата работа и второ място по кредитиране на капиталните вложения.

Поощрителни се дават на следните три окръга: Шумен с едно първо място по оборотните средства и едно второ по експертно-техническите звена, Ямбол с едно второ за експертно-техническите и едно трето за оборотните средства и Пловдивски с най-добри постижения по ускоряване обръщаемостта на оборотните средства.

2. За най-добри постижения по цялостната им дейност да се присъди звание „Клон-първенец за 1973 г.“ за съответната категория окръжен и районен банков клон, грамота, преходно червено знаме и парична награда както следва:

За I категория окръжен клон Пазарджик и Русе с еднакви постижения – коефициент 1,47, като изпълняват всички условия. За Пазарджик заболяваемостта от 824 човекодни спадат на 541, а обръщаемостта се ускорява от 84 на 81,8 дни. Русе – заболяваемостта 2128 човекодни спада на 2022, а обръщаемостта от 65,6 се ускорява на 64,3 дни. В същата група на второ място застават банковият клон Варна с коефициент 1,38, но при увеличена заболяваемост от 1658 на 1837 човекодни.[1] И на трето място идва банковият клон Пловдив.

[...]

7. За колектив с най-добри постижения в касовата работа се определят:

От първа група банковият клон София-4 с показател 1,37.

От втора група банкови клонове Пазарджик с показател 1,41.

От трета група банкови клонове София-6 с показател 1,54.

От четвърта група банкови клонове Елин Пелин с показател 1,45.

От пета група банкови клонове Белоградчик с показател 1,73.

---

[1] Заболяваемостта като условие трябва да се приема много внимателно, тъй като от данните не са изключени случаите на отпуски по майчинство и за гледане на болни членове от семейството.

8. На гл. директор на Русе 80 лв., на директора на Бяла и Две могили – по 50 лв. На всички директори, чиито колективи са заели първите места, се дават по 50 лв. награда. На ръководителите на звената-първенци в междуклоновото съревнование, се дава по 30 лв. награда, съгласно приложението за паричните награди.

9. Наградите на звената-първенци се дават при минимум от 40 лв.

10. Класираните клонове в окръзите-първенци, с поощрителна награда, като клонове-първенци в съответната група или със съответните си звена получават само една – най-голямата полагаща им се парична награда.

11. Паричните награди, съгласно приложението.

София, април 1974 г.

ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ: *проф. Т. Тотев*
ЗАВ. ОТДЕЛ: *Б. Атанасов*

С И С Т Е М А

за организация и ръководство на социалистическото съревнование
в клоновете на Българската народна банка

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1. Тази система урежда основните положения на организацията, ръководството и отчитането на социалистическото съревнование в клоновете на Българската народна банка.

2. Системата има за цел да преведе социалистическото съревнование в съответствие с новите изисквания за мобилизиране силите на колективите за постигане на срочно, предсрочно и качествено изпълнение на служебните задачи при висока производителност на труда и цялостно осъществяване функциите на банката за ефективно икономическо въздействие върху развитието на народостопанските отрасли.

3. Методологическа основа за организирането, ръководенето и отчитането на социалистическото съревнование са ленинските принципи (масовост, гласност, сравнимост и разпространение на челния опит) и указанията на др. Тодор Живков в неговите речи, произнесени пред първенците в производството в Перник и София и доклада изнесен пред националната партийна конференция.

II. РЪКОВОДСТВО НА СЪРЕВНОВАНИЕТО

4.1. Социалистическото съревнование в системата на банката се организира съвместно от Централното управление на БНБ и ЦК на Профсъюза на работниците от административните учреждения и обществените оррганизации. Инструктивен и оперативен орган на съревнованието е дирекция „Административно-финансова“ при Централното управление на банката.

4.2. По места, организацията на съревнованието се осъществява съвместно от ръководството на банковия клон, профорганизацията и комсомолската организация при осигуряване авангардната роля на комунистите и подкрепа на партийния комитет. За окръжните банкови клонове организацията и ръководството на съревнованието се провежда съвместно със съответния О[кръжен] К[омитет на] П[рофесионалните] С[ъюзи] на работниците от административните учреждения и обществените организации.

4.3. За правилното организиране, ръководство и отчитане на социалистическото съревнование със заповед на директора, при всеки банков клон се изгражда комисия по съревнованието, в състава на която се включва по един представител от всички участвуващи в съревнованието структурни звена. Комисията подработва всички материали по съревнованието.

4.4. При окръжните банкови клонове, на един от членовете на комисията се възлага провеждане на инструктаж на районните клонове по всички проблеми във връзка със съревнованието. Тази задача може да се възложи и на инспектори-инструктори.

4.5. Главните директори и директорите на банковите клонове да считат, че ръководството и организацията на съревнованието е и тяхно пряко и основно задължение. При оценката на дей-

ността им един от важните показатели ще бъде и как те спазват необходимите условия за разгръщане на съревнованието и изпълнението на насрещните планове и какво е тяхното лично участие и съдействие за неговото организиране в колективите, които те ръководят.

III. РАВНИЩА И ФОРМИ НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКОТО СЪРЕВНОВАНИЕ

5.1. Социалистическото съревнование в системата на банката е:

– вътрешноклоново,

– междуклоново и

– между окръзите като цяло за „Знамето на трудовата слава“.

5.2. Вътрешноклоновото съревнование е:

– колективно, между отделните структурни звена в клона и

– индивидуално, между служителите в едно и също структурно звено (съревнование по професия).

5.3. Вътрешноклоновото колективно съревнование се провежда между основните структурни звена в банковите клонове (кредитно-икономически за кредитиране и контрол за оборотни средства, кредитно-икономически за кредитиране и контрол на капиталните вложения, експертно-технически, счетоводни и касови) на база изпълнение и преизпълнение на насрещните планове-обещания. Правилното съставяне на насрещните планове на колективите е много важен момент. При планиране на норматива за основния показател на съответното структурно звено да се изхожда от постиженията през предходната година и се даде известно напрежение.

[...]

6.1. Участието на колективите и служителите в социалистическото съревнование става чрез:

– обещания (лични и колективни). Това са конкретни и специфични служебни и обществени задачи, отговарящи на условията и характера на работата, тясно свързани със задълженията на служителя или звеното, по основните и допълнителни качествени показатели. Обещанията се поемат в началото на годината или отчетния период;

– творчески планове. Те се поемат от директорите, зам.-директорите, гл.счетоводители, началниците на отдели, юрисконсулти, икономисти, в началото на годината и се допълват в началото на отчетния период за разработване на проблеми, свързани с изпълнението на основните и текущи задачи по икономическото и социално развитие на колективите, внедряване на научна организация в труда и управлението, подобряване стила и метода на ръководство и др.

– договори за съревнование, взаимопомощ и сътрудничество. Те имат за задача да определят взаимните задължения на договарящите се страни за изпълнение на насрещните планове, за внедряване на съвременни организационно-технически средства, укрепване отношенията на дружба и взаимопомощ в колектива, изучаване и внедряване на челния опит, подобряване на квалификацията, укрепване на трудовата дисциплина, разгръщане на активна обществена дейност, повишаване на идейно-политическите знания и др.

6.2. Разработването и даването на обещанията [–] творческите планове и сключването на договорите за съревнование, взаимопомощ и сътрудничество да става на база приетите насрещни планове – обещания за икономическото и социално развитие на колективите и служебните задачи.

6.3. Конкретни форми за съревнование са националните почини и инициативи, приложени в непосредствената банкова работа;

а) Габровският, който се провежда под девиза: „Да работим така, че да създаваме условия за висока производителност на труда и в другите предприятия“;

б) на Кремиковската комсомолска организация, който се провежда под девиза: „Всеки младеж да овладее майсторство и достигне резултатите на челника на труда и ученето“;

в) починът на седемте бригади на завод „Васил Коларов“ и на Г[радския] К[омитет на] П[рофесионалните] С[ъюзи] – София „за висока социалистическа дисциплина, за ефективен управленчески труд“ и т.н.

Тези почини следва да се съобразят с характера и изискванията на банковата работа и да имат за цел чрез подобряване организацията на обслужването косвено да създадат още по-благоприятни условия за подобряване обществената производителност на труда в стопанските организа-

ции. Например: своевременно предаване на извлеченията от аналитичните сметки с верни записвания по тях, бързо проучване и вземане решение по исканите кредити, срочно и качествено проверяване на П[роектно-] С[метната] Д[окументация] и откриване на финансирането, бързо касово обслужване, провеждане на мероприятия за бързо и качествено овладяване на челния опит от младите служители, организиране съревнование между млади служители и отделни младежки звена в състава на структурните поделения при клоновете и пр.

6.4. За създаване условия за повишаване качеството и производителността на труда да се провеждат разнообразни мероприятия за подобряване квалификацията на служителите и за популяризиране, изучаване и внедряване на челния опит по места, като за целта могат да се провеждат примерно и следните форми:

а) определяне в седмицата на един полуден, в който да се разглеждат и обсъждат всички излезли нормативни, правителствени и банкови документи и неизяснените въпроси, които са възникнали в процеса на работата;

б) предаване опита на проявилите се служители при вътрешноклоновото съревнование. За целта към същите да се прикрепят за определен период новопостъпилите и по-малко квалифицирани служители, с които първоначално да се работи съвместно, а след усвояване на опита да им се оказва при нужда консултативна помощ;

в) в „Известия на БНБ“ да се открие специална рубрика „Социалистическо съревнование“. Във връзка с това ръководствата на банковите клонове и профкомитети при същите да осигурят редовно изпращане на дописки, в които да се описва прилаганият подход при решаването на определени задачи, срещаните затруднения, препоръки за преодоляването им, обмяна на положителния опит и пр.

За организиране обмяната и внедряването на положителния опит между банковите клонове в национален мащаб ще се дадат допълнителни указания.

[...]

10.1. Банковите клонове и колективи се изключват или не се класират в социалистическото съревнование в следните случаи:

а) при полагане на неразрешен извънреден труд;

б) при по-висока заболеваемост и трудови злополуки спрямо предшествуващата година. При сведението за заболеваемостта на служителите справката да се дава общо за клона, като в това число се посочват отпуск по майчинство и за гледане на болен член от семейството (деца и др.)

в) при констатации на ревизията и инструктивните органи на Централното управление на банката за допуснати съществени нередности в работата;

г) при даване на неверна отчетност за резултатите от съревнованието. За случаите по букви „а“ и „б“ се извършва анализ на причините. Изключването се извършва само по обективни причини.

11. Главен критерий за развитието на съревнованието трябва да бъде приносът на всеки колектив за повишаване жизненото равнище на народа върху основата на бързо повишаване производителността на труда.

[...]

VI. МОРАЛНИ И МАТЕРИАЛНИ СТИМУЛИ

15. За системата на Българската народна банка се учредяват следните преходни червени знамена:

а) „Колектив-първенец на годината“

б) „Клон-първенец на годината“

в) „Знаме на трудовата слава“ – окръг първенец за годината.

16. При вътрешноклоновото съревнование, на банковите служители се присъждат лични (индивидуални) и колективни морални и материални награди.

16.1. ОБРАЗЦОВ СЛУЖИТЕЛ

Званието се присъжда тримесечно при отчитане изпълнението на показателите в социалистическото съревнование. Освен изпълнението на показателите, удостоените със званието служители трябва да се отличават от останалите служители и специалисти със своята инициативност, творчески подход, деловитост, образцово изпълнение на служебните задачи в срок и качествено,

постоянно да работят за повишаване на своята квалификация и култивиране на социалистически добродетели – другарство, взаимопомощ, отзивчивост към обществената дейност, предаване своя опит и знания и имат безупречна трудова и служебна дисциплина.

16.2. НАЙ-ДОБЪР В ПРОФЕСИЯТА (икономист, касиер, счетоводител и др.).

Званието се присъжда най-малко за полугодие от профкомитета, административното ръководство и комитета на ДКМС (за членовете на ДКМС) на работниците и специалистите получили званието „образцов служител“ най-малко две последователни тримесечия при условие:

– че постиженията са на равнището на най-високите за професията в клона (за вътрешноклоновото съревнование) и в системата на банката (за междуклоновото съревнование),

– да изучава и прилага челния опит, общонационални и местни инициативи и системно да помага за повишаване квалификацията на новите работници,

– да изучава, усвояване и прилагане техническите, икономическите и други знания,

– да участвува активно в обществено-политическия живот.

16.3. ПЪРВЕНЕЦ НА ГОДИНАТА – званието се присъжда в края на годината при отчитане на показателите по социалистическото съревнование, които са постигнали високи трудови успехи и имат подчертано добри обществено-политически прояви и са излъчвани най-малко три пъти за образцов служител. Удостоените със званието служители се награждават с парична награда.

16.4. ОТЛИЧНИК НА БНБ – званието се присъжда на служители постигнали високи трудови успехи, с подчертано добри обществено-политически прояви. Предложените служители да са образец в работата си. За ръководни кадри (директори, главни счетоводители, началник отдели, гл.инженери, главни юрисконсулти) преценката да се прави, като се разглежда работата на ръководеното от тях звено, която също трябва да бъде образцова с определен принос. Активно да се включват в социалистическото съревнование, да са удостоявани най-малко 4 последователни тримесечия със званието „образцов служител“. Предложенията да се съгласуват с окръжните или градски комитети на профсъюза на административните служители.

16.5. ПЪРВЕНЕЦ НА ПЕТИЛЕТКАТА – званието се присъжда в края на петилетката из средата на служителите, които са получили индивидуални звания най-малко един път през всяка една от годините на петилетката. За служители с изключителни трудови постижения, званието се присъжда по преценка и без посочените изисквания. Удостоените със званието се награждават с паспорт на петилетката, почетна грамота и парична награда, като имената им се вписват в Почетната книга на Централното управление на БНБ със снимка и кратка характеристика. Удостояването се вписва и в служебната им характеристика.

16.6. КЛОНОВЕ КОЛЕКТИВ – ПЪРВЕНЕЦ НА ГОДИНАТА – званието се присъжда само на звената със състав над 3 служители (кредитно-икономическо за кредитиране и контрол за оборотни средства, кредитно-икономическо за кредитиране и контрол на капиталните вложения, експертно-техническо, счетоводно или касово), което през годината е постигнало най-високи трудови постижения, оценен с най-висок коефициент. Удостоеният със званието колектив се награждава с грамота, преходно червено знаме и парична награда. Размерът на наградата се съобразява с броя на служителите в колектива.

16.7. Званията по точки 16.1, 16.2, 16.3, 16.6 се присъждат съвместно от ръководството на банковия клон, профкомитета и комитета на ДКМС.

16.8. Званията по точки 16.4 и 16.5 се присъждат от Централното управление на банката и ЦКПС по предложение на съответните клонове ръководства, профорганизациите и комитетите на ДКМС. Предложенията се правят еднократно всяка година след отчитане на резултата от годишното съревнование.

17. При междуклоновото съревнование, на банковите клонове и комитета се присъждат званията:

17.1. ОКРЪГ – НАЦИОНАЛЕН ПЪРВЕНЕЦ – званието се присъжда на клоновете от окръга, които имат най-високи трудови постижения през годината. Присъждането на званието се извършва по реда на Правилника за знамената на трудовата слава (ДВ бр. 38 от 16 май 1972 г. и банково окръжно № 88 от 18 декември 1972 г.).

17.2. КЛОН – НАЦИОНАЛЕН ПЪРВЕНЕЦ ЗА ГОДИНАТА – званието се присъжда на банковите клонове, които за цялата си дейност са изпълнили и преизпълнили показателите и нор-

мативите по съревнованието и имат най-добри постижения в своята група (2 групи окръжни и 4 групи районни банкови клонове). Удостоените със званието клонове се награждават с грамота и преходно червено знаме – по една грамота и едно знаме на всяка група клонове. На колективите на удостоеният със званието клон се определя и парична награда. Размерът на паричната награда се съобразява с броя на служителите в клона.

17.3. КЛОН – НАЦИОНАЛЕН ПЪРВЕНЕЦ НА ПЕТИЛЕТКАТА – званието се присъжда на банковите клонове, които са били най-малко три пъти носители на званието „Клон-първенец за годината“. Удостоените със званието банкови клонове се награждават със специален диплом, парична награда и се предлагат за награждаване с орден.

17.4. КОЛЕКТИВ (СТРУКТУРНО ЗВЕНО) – НАЦИОНАЛЕН ПЪРВЕНЕЦ ЗА ГОДИНАТА (кредитно-икономически за кредитиране и контрол за оборотни средства, счетоводен, машинно-счетоводно бюро, валутно бюро и пр.). Званието се присъжда на колективите при банковите клонове, които са изпълнили и преизпълнили най-добре показателите за социалистическото съревнование. Удостоените със званието колективи се награждават с преходно червено знаме – по едно знаме за всяка група клонове по даденото разпределение в т.т.6.1, буква „а“ и „г“. Спечелилите званието колективи се награждават също с парична награда. Размерът на паричната награда се съобразява с броя на служителите в колектива.

17.5. КОЛЕКТИВ – НАЦИОНАЛЕН ПЪРВЕНЕЦ ЗА ПЕТИЛЕТКАТА (кредитно-икономически за кредитиране и контрол на оборотни средства, счетоводен и пр.). Званието се присъжда в края на петилетката на колективите, които имат високи постижения в работата си и са били най-малко три пъти носители на званието „Колектив-национален първенец за годината“. Удостоените със званието колективи се награждават със специална грамота и парична награда.

17.6. Званията по точки 17.1, 17.2, 17.3, 17.4 и 17.5 се присъждат съвместно от Централното управление на банката и ЦКПС.

17.7. Централното управление на БНБ и клоновете да организират широка обществена разгласа и популяризиране на първенците в социалистическото съревнование чрез провеждане на прегледи, вечери на първенците, конференции, срещи за обмяна на опит, изложби, изпращане на поздравителни писма и телеграми, уреждане на специални предавания по радиоуредбата, вписване имената с постиженията в табла, в книги на трудовата слава, издаване на информационен бюлетин и др.

VII. ПРЕХОДНИ РАЗПОРЕДБИ

23. Настоящата система отменя, считано от 1 април 1974 година всички издадени документи за организиране, ръководство и отчитане на резултатите от вътрешно-клоновото и междуклоновото съревнование в системата на Българската народна банка. В сила остава само окръжно № 39 от 19 февруари 1968 година относно отчитане съревнованието между валутните бюра.

ЦДА, ф. 132, оп. 32, а.е. 10, л. 1–8, 31–53. Оригинал. Машинопис.

№ 157

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА ПО ОПАЗВАНЕТО НА ДЪРЖАВНАТА И СЛУЖЕБНАТА ТАЙНА

София, 22, 25 и 26 ноември 1974 г.

ПРОТОКОЛ № 23

Заседание на 22, 25 и 26 ноември 1974 година

Заседават: проф. Веселин НИКИФОРОВ, Георги ДИМОВ, проф. Тотю ТОТЕВ, Димитър КАЛИНОВ, Димитър ВРАЖАЛСКИ, Крум КОЛЕВ, Недю ИВАНОВ, Иван МАНДАДЖИЕВ, Розалин ЧУБРИЕВ, Георги ПАНКОВ

Отсъствуват: Драган ИЛИЕВ

Присъствуват: Г. Банов, Ал. Кръстев, Ст. Доцев, Др. Грозев, д-р К. Попов, Д. Касабов, Вл. Доцев, Н. Лазаров, Н. Бараков, М. Бончев, Ас. Запрянов, Хр. Хараламбов, В. Христов, Л. Къртев, Р. Станимиров, от БНБ-Варна: Т. Димитров, П. Славова, Д. Стефанов, от БНБ – Търговище: Димитър Марков, Цветан Петков, Мих. Кожухаров, И. Циров (КДНК)

Заседанието се откри в

Дневен ред:

[...]

7. Информации за работата в банковата система по опазването на държавната и служебна тайна.

Докладват: Н. Бараков
Н. Лазаров

[...]

По точка 7. Управителният съвет взе следното

РЕШЕНИЕ:

7.1. Ръководителите на звена при Централното управление на Българската народна банка, Българската външнотърговска банка и директорите на банковите клонове да обърнат отново внимание на всички служители:

– най-строго да спазват правителствените документи за работата по опазването на държавната и служебна тайна, вкл. и в средствата за масова информация;

– при подготовката на служебни материали (доклади, информации, записки и др.) да правят преценка съдържат ли данни, съставляващи държавна и служебна тайна, и ако съдържат такива данни – да определят съответната степен на поверителност, която да се отбелязва върху материала;

– всички връзки, срещи и решаването на отделни въпроси със служебни лица от посолствата, чуждестранните банки, чужденци и др. на капиталистическите страни ще се осъществяват само чрез протоколната служба към банките;

– да спазват порядъка за работа с материали, съставляващи държавна и служебна тайна, и по-специално режима на съхраняване и движение на материалите, като при необходимост да направят предложения за подобряване на работата.

7.2. Ръководителите на звена при Централното управление на Българската народна банка и Българската външнотърговска банка да обърнат внимание на всички служители при организирането и провеждането на срещи и разговори с чужденци да се извършва предварителна подготовка с оглед да не се допуска в хода на разговорите изтичането на информация, представляваща държавна и служебна тайна.

7.3. Директорът по режима при Централното управление на банката да уведоми ръководителите на всички звена в банковата система за решенията на Управителния съвет на банката по т. т. 7.1 и 7.2 от настоящия протокол.

Отг. – Н. Бараков
Срок – *10.XII.1974 г*

7.4. Възлага на директора по режима, след утвърждаването от Министерския съвет на списъка на фактите, сведенията и предметите, съставляващи държавна тайна, да предложи за утвърждаване списък за данните, отнасящи се само до банките, както и да разработи единен вътрешен документ за работата с материали, съставляващи държавна и служебна тайна.

Отг. – Н. Бараков
Срок – съгласно текста

7.5. Възлага на директора по режима да организира отново изучаването от ръководния състав на банките на основните нормативни документи по работата за опазването на държавната и служебна тайна.

Отг. – Н. Бараков
Срок – до 28.II.1975 г.

[...]

София, 26 ноември 1974 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ*: проф. В. Никифоров*
за СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *В. Бойчев*

[- - -]
ЛЦ

ЦДА, ф. 132, оп. 32, а.е. 17, л. 1–8. Оригинал. Машинопис.

№ 158

ПРОТОКОЛ НА УС НА БНБ С ПРИЛОЖЕНА ДОКЛАДНА ЗАПИСКА И С РЕШЕНИЕ ЗА НАЛАГАНЕ НА НАКАЗАНИЕ „УВОЛНЕНИЕ“ НА ДИРЕКТОРА НА КЛОНА НА БНБ В НЕФТОХИМИЧЕСКИЯ КОМБИНАТ В БУРГАС ЗА СИСТЕМНИ НАРУШЕНИЯ НА ДЪРЖАВНАТА И ФИНАНСОВАТА ДИСЦИПЛИНА, ЗЛОУПОТРЕБА СЪС СЛУЖЕБНОТО СИ ПОЛОЖЕНИЕ И ЛИЧНО ОБЛАГОДЕТЕЛСТВАНЕ

София, 11 март 1976 г.

ПРОТОКОЛ № 4

Заседават на 11 март 1976 година

Заседават: проф. Веселин НИКИФОРОВ, Димитър ВРАЖАЛСКИ, Васил КОЛАРОВ, Крум КОЛЕВ, Недю ИВАНОВ, Розалин ЧУБРИЕВ

Отсъствуват: Димитър КАЛИНОВ, Драгомир ГРОЗЕВ, Иван МАНДАДЖИЕВ, Георги ПАНКОВ

Присъствуват: Георги БАНОВ

Заседанието се откри в 16.30 часа

Дневен ред:

1. Докладна записка относно служебното положение на директора на банковия клон при НХК – Бургас – Мильо Русинов Иванов.

Докладва – Д. Вражалски

[...]

По точка 1.

След като се запозна и обсъди обстойно констатациите в решение № 4/21.I.1976 г. на Окръжния комитет за държавен и народен контрол в гр. Бургас във връзка с извършената проверка по анонимен сигнал за някои нарушения на финансовата дисциплина, допуснати от директора на клона на Българската народна банка при НХК – Бургас – Мильо Русинов Иванов, както и протоколното решение № 3/3.III.1976 г. на Районния комитет на БКП при НХК – Бургас по повод същите нарушения, Управителният съвет взе следното

РЕШЕНИЕ:

1.1 Налага дисциплинарно наказание „уволнение“ на директора на клона на Българската народна банка при НХК – Бургас – Мильо Русинов Иванов по чл. 130 буква „е“ във връзка с чл. 129, букви „ж“ и „з“ от Кодекса на труда за системни нарушения на държавната и финансовата дисциплина, злоупотреба със служебното си положение, лично облагодетелствуване, създаване обстановка на недоверие и страх в колектива за творческа критика, отрицателно възпитателно въздействие на личните му нарушения върху колектива, считано от 18.III.1976 г. вкл., до която дата да му се изплати трудовото възнаграждение и да предаде длъжността по уставния ред.

Началникът при отдел „Кадри“ при Централното управление на банката и главният директор на окръжния банков клон в гр. Бургас да приведат в изпълнение решението на Управителния съвет на банката.

1.2. Възлага на директора на дирекция „Ревизионна“ да запознае колектива на клона на Българска народна банка при НХК – Бургас с решението на Управителния съвет на банката по т. 1.1 от настоящия протокол и да представи новоназначения директор на банковия клон.

1.3. Решението на Управителния съвет на банката по т. 1.1 от настоящия протокол, решение № 4/21.I.1976 г. на Окръжния комитет за държавен и народен контрол в гр. Бургас и протоколното решение № 3/3.III.1976 г. на Районния комитет на БКП при НХК – Бургас да се изпратят на главните директори (директорите) на банковите клонове за запознаване с констатираните нарушения.

В съпроводителното писмо, с което ще се изпратят посочените решения, да се обърне внимание на главните директорите (директорите) на банковите клонове да вземат необходимите мерки за предотвратяване на нарушения на държавната и финансовата дисциплина и за създаване на здрав психологически климат в колективите.

Отг. – Г. Банов
Срок – 20.III.1976 г.

[...]
София, 11 март 1976 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: */проф. В. Никофоров/*
За СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: */В. Бойчев/*

До
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
другаря проф. Веселин Никифоров
ТУК

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

от Димитър Вражалски, първи зам. председател на банката.

ОТНОСНО: служебно положение на директора на банковия клон при НХК, Бургас – Милю Русинов.

ДРУГАРЮ ПРЕДСЕДАТЕЛ,

При извършени проверки от органи на Окръжния комитет за държавен и народен контрол се е установило, че директорът на банковия клон при НХК Бургас, Милю Русинов е допускал системни нарушения на държавната и финансова дисциплина, злоупотребил е със служебното си положение и е създал условия за разединение на колектива.

Установено е било, че:

1. Във връзка с откриването на новата сграда на банката директорът на инвеститорската дирекция при НХК – Аркади Апостолов е наградил представени от Милю Русинов 12 банкови служители със сумата от 1000 лева. Лицата са подписали документ, че са получили получената сума, намалена със следващите се законни удръжки, но фактически сумата е била получена от Милю Русинов и разходвана срещу фактури на името на БНБ, които фактури впоследствие са били унищожени. Обясненията на Русинов, че сумата е била разходвана за посрещане на гости не са подкрепени с доказателства. Независимо от това, той не е имал право да ползува суми, предназначени за награди на негови служители, за други цели.

2. През 1973 година Милю Русинов е получил неправилно бензин от ТКЗС Трояново и въпреки нареждането на Окръжния комитет за държавен и народен контрол да възстанови веднага стойността му, е направил това едва при последната проверка през 1976 г.

3. На служителката при клона Недка Кирова е била отпусната помощ от фонд С[оциално-] Б[итови и] К[ултурни] М[ероприятия] в размер на 60 лева. Същата е получила обаче само 10 лева, а останалата сума, след спадане на законоустановените удръжки е била използувана от Русинов за уреждане на някакви сметки.

4. Без да има лимит за посрещане на гости директорът на клона Русинов с 5 фактури общо за 279,20 лв. е закупил продукти. Тези фактури са били изплатени със средства на Инвеститорската дирекция.

5. През 1975 година служители от банковия клон са работили през пролетта и есента, като бригадири в строителството и селското стопанство. Сумите за заработката в размер на 861 лева след спадане на удръжките не е била предадена на бригадирите – служители, а е била заприходена в касата на профкомитета.

6. При строителството на банковата сграда по указания на М. Русинов редица видове работи са били заменени с други, в резултат на което сметната стойност на обекта е била завишена с 44,6%. Макар и по-късно това завишение да е било надлежно оформено, все пак М. Русинов не само като инвеститор, но като отговорен банков контролен орган не е следвало да допуска подобни нарушения.

7. За да прикрие надвишаването на утвърдения му лимит за пробег на ползуваната от него лека автомобилна кола, М. Русинов е наредил на шофьора си да демонтира километропоказателя, като по този начин е извършил пътувания без да ползува километропоказаталя и без да издава пътни листове.

Районния комитет на Българската комунистическа партия НХК – Бургас е разгледал служебното и партийно положение на М. Русинов и в заседанието си на 3. март т.г. с протокол № 3 е взел решение да снеме Милю Русинов като директор на БНБ-2 НХК поради системни нарушения на държавната и финансова дисциплина, злоупотреба със служебното си положение, за лично облагодетелствуване, създаване на обстановка на недоверие и страх в колектива за творческа критика, отрицателно въздействие на личните му нарушения върху колектива, както и нарушение Устава на Партията и уронване престижа на партийния член.

При тези данни и като се имат предвид високите изисквания към ръководните банкови служители намирам, че Милю Русинов е нарушил грубо трудовата дисциплина, поради което същият не може и не трябва да остане на работа в системата на банката.

Макар и редица от нарушенията на трудовата дисциплина да са допуснати през 1973 и 1974 г., т.е. след като сроковете за налагане на дисциплинарно наказание да са изтекли, поради това, че и през 1975 г. Милю Русинов е продължил да допуска подобни и други нарушения, при определяне размера на дисциплинарното му наказание могат да бъдат взети предвид и нарушенията, които са просрочени. В този смисъл е и практиката на Върховния съд на НРБ (Р. № 21 от 10.I.1961 г.).

В случая следва да се има предвид и обстоятелството, че съгласно чл. 143 ал. 5 от Кодекса на труда дисциплинарното наказание „уволнение“ на ръководни служители не подлежи на обжалване пред Арбитражната комисия при Министерството на труда и социалните грижи.

С оглед на всичко изложено и като имам предвид допуснатите сериозни нарушения от директора на банковия клон при НХК Бургас другаря Милю Русинов, както и решението на РК на БКП от 3.III. т.г. моля да предложите на управителния съвет на банката да прецени служебното положение на др. Русинов и ако е съгласен да вземе следното

РЕШЕНИЕ:

За допуснати системни нарушения на държавната и финансова дисциплина, злоупотреба със служебното си положение, за лично облагодетелствуване, създаване нездрава обстановка в ръководения от него банков колектив и за нарушение на служебните му задължения да се наложи на Милю Русинов, директор на районния банков клон при НХК, Бургас дисциплинарно „уволнение“ по реда на чл. 130 буква „е“ от Кодекса на труда.

София, 10 март 1976 г.

ПЪРВИ ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ: *Дим. Вражалски*

[Върху доклада – надпис:]
Управителен съвет

ЦДА, ф. 132, оп. 32, а.е. 24, л. 85–89. Оригинал. Машинопис.

№ 159

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ЗАПОВЕД НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ЗА ЗАБРАНА НА КОНСУМИРАНЕТО НА АЛКОХОЛНИ НАПИТКИ ВЪВ ВСИЧКИ СГРАДИ НА БНБ, БЪЛГАРСКАТА ВЪНШНОТЪРГОВСКА БАНКА, БАНКАТА ЗА СТОПАНСКИ ИНИЦИАТИВИ „МИНЕРАЛБАНК“ И ДЪРЖАВНАТА СПЕСТОВНА КАСА В СТРАНАТА

София, 29 ноември 1985 г.

ПРОТОКОЛ № 17

Заседание на 29 ноември 1985 г.

Заседават: др. др. В. Коларов, Т. Чавдаров, Ив. Драгневски, Цв. Петков, Г. Карамфилов, Г. Колев, Ас. Владимиров, Д. Ананиев, П. Василева.
Отсъствуват: др. др. Р. Георгиев, К. Заркова.
Присъствуват: др. др. Р. Трифонова, Б. Димитров, Хр. Йорданов.
Заседанието се откри в 16 часа

Дневен ред:

1. Приемане на заповед за забрана консумирането на алкохолни напитки във всички сгради на БНБ, БВБ, БСИ (Минералбанк) и ДСК в страната.

Докладва: В. Коларов

Управителният съвет взе следното

РЕШЕНИЕ:

Приема заповедта за забрана консумирането на алкохолни напитки във всички сгради на БНБ, БВБ, БСИ (Минералбанк) и ДСК в страната.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *В. Коларов*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Св. Бисова*

ЗАПОВЕД № *1095*

гр. София, *29.XI*.1985 г.

В изпълнение на т. 19 от Мерките на правителството за изпълнение на задачите, поставени в Докладната записка на другаря Тодор Живков и решението на Политбюро за решителна борба срещу отрицателните явления в нашия живот, одобрени с Протокол № 30 на МС от 19.XI.1985 г.

НАРЕЖДАМ:

1. Забранявам употребата на алкохолни напитки от ръководните кадри, банковите специалисти и останалите банкови работници и служители във всички сгради на БНБ, БВБ, БСИ (Минералбанк) и ДСК в страната, включително почивните станции, бюфетите, столовете, гаражите, складовете и т.н.

Забраната се отнася и при посрещането на чуждестранни гости или делегации, чествуването на национални и други празници, кръгли годишнини и други подобни мероприятия.

2. Забранявам употребата на алкохолни напитки от всички банкови ръководни кадри и други служители при посещенията им в министерства, ведомства, стопански и други организации и предприятия.

3. Тази заповед да се доведе до знанието и разясни на всички ръководни, изпълнителни и други кадри на Българската народна банка, Българската външнотърговска банка, Банката за сто-

пански инициативи (Минералбанк) и Държавната спестовна каса незабавно от съответните преки ръководители.

4. Председателите на банките да организират и упражняват системен контрол за спазване на тази заповед.

5. Директорът по ревизиите и контрола при Централното управление на БНБ периодично да извършва специални проверки за изпълнението на заповедта от банките и всички банкови служители.

6. Предлагам обществените организации в банките и банковите клонове (спестовни каси) да предприемат свои мерки за разясняване на настоящата заповед.

7. Отменям заповед № 583 от 20 март 1972 година.

ПРЕДСЕДАТЕЛ: *В. Коларов*

ЦДА, ф. 132, оп. 33, а.е. 14, л. 278–280. Оригинал. Машинопис.

№ 160

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ОТ ПЪРВИЯ ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ НА БНБ ТОДОР ЧАВДАРОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ ВАСИЛ КОЛАРОВ С ПРЕДЛОЖЕНИ МЕРОПРИЯТИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПОСТАВЕНИТЕ ОТ СЕКРЕТАРИАТА НА ЦК НА БКП И МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗАДАЧИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ НА УПОТРЕБАТА НА АЛКОХОЛ

София, след 1 януари 1989 г.

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ
Другаря ВАСИЛ КОЛАРОВ

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

От ТОДОР ЧАВДАРОВ –
първи зам.-председател на БНБ

ОТНОСНО: Организиране изпълнението на задачите от писмо № 719а от 3.X.1988 г. на Секретариата на ЦК на БКП и Министерския съвет във връзка с мероприятията за ограничаване употребата на алкохол.

Другарю КОЛАРОВ,

За изпълнение на задачите от писмото на Секретариата на ЦК на БКП и Министерския съвет предлагам УС на БНБ да приеме приложения анализ на дейността в банковата система и допълнителни мерки на БНБ за последователното и цялостно изпълнение на решението на Политбюро на ЦК на БКП и Постановление № 67 от 1986 г. на Министерския съвет за ограничаване употребата на алкохол.

ПЪРВИ ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ: *Т. Чавдаров*

А Н А Л И З

на дейността на БНБ в борбата за ограничаване употребата на алкохол

В периода след решението на Политбюро на ЦК на БКП, Постановление № 67 на Министерския съвет от 1986 г. и мероприятията на Секретариата на ЦК на БКП в банковата система е извършена значителна работа за създаване на условия и съдействие в борбата за ограничаване употребата на алкохол. Насочена към изпълнение на задачите, произтичащи от тези документи,

дейността на банките и банковите клонове се организираше в съответствие с утвърдените Мероприятия от Централно управление на Българската народна банка.

Ръководителите на банките и банковите клонове, съвместно с обществените организации, осигуриха широко разгласяване и разясняване сред банковите колективи на смисъла и съдържанието на решението на Политбюро и постановлението на Министерския съвет, както и на конкретните мерки за тяхното изпълнение, включени в мероприятията на БНБ.

Засилен и системен стана контролът за недопускане употребата на алкохол. За изминалия период, след влизане в сила на мерките, не са констатирани случаи банкови работници да са нарушавали забраната и да са консумирани спиртни напитки, в нарушение на издадената заповед. Не се допуска продажбата и употребата на алкохол и в базите за отдих и почивка на банковите служители.

С банкови средства за въздействие банките подпомагаха изпълнението на задачите за увеличаване производството на безалкохолни напитки и за ограничаване производството на алкохол.

Сега се поставя задачата да се реализират мероприятия с дългосрочен, структурен характер, чрез които да се постигне изменение на материално-техническата база и увеличаване на производството на безалкохолни напитки, сокове, нектари и др. Във връзка с това ще бъде правилно търговските банки да прилагат поощрителна отстъпка до 2 пункта за лихвата по предоставени кредити за реконструкция и разширяване на съществуващите трайни плодови насаждения – лозя, хмел и други, както и за модернизация и разширение на мощностите за производство на амбалаж, бутилиращи линии и други съоръжения за продажба на безалкохолни напитки и за производство на концентрати и плодовоароматни бази за всички видове безалкохолни напитки. Търговските банки могат да съдействуват и чрез участие в изграждането на такива обекти изцяло с банков кредит, прилагане на гратисен период и други средства за въздействие.

Целесъобразно е банковите клонове да договарят поощрителна отстъпка от 2 пункта по ползваните кредити за оборотни средства от предприятия – производители на безалкохолни напитки, плодови и други сокове, нектари, ниско алкохолни вина и пиво, когато с плана си за 1989 г. и 1990 г. те предвиждат увеличаване на това производство спрямо отчета за 1988 година.

Наред с това и занапред стриктно следва да се спазват заповед № 1095 от 29.XI.1985 г. и забраната за продажба и употреба на спиртни напитки в банковите столове, бюфети и почивни бази. При нарушаване на тези разпоредби да се търси най-строга дисциплинарна отговорност като срещу нарушителите се предприемат налагащите се мерки и от обществените организации.

Наложително е също да се използва влиянието и възможностите за въздействие на трудовите колективи върху поведението на отделния банков служител не само в рамките на работния ден и среда, а и в цялостното му поведение за здравословен начин на живот. За целта е необходимо да препоръчаме на обществените организации да обърнат внимание да се води индивидуална работа с хората, да се осъществяват разяснителни мероприятия и да се оказва конкретно въздействие върху банкови работници, при които се констатира траен стремеж към употреба на алкохол в семейството и бита.

Тези задачи, отразени в подготвеното циркулярно писмо от ЦУ на БНБ до търговските банки и банковите клонове, предлагам да се приемат като допълнителни мерки на банковата система за последователното и цялостно изпълнение на решението на Политбюро и постановлението на Министерския съвет за ограничаване употребата на алкохол.

ПЪРВИ ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ: *Т. Чавдаров*

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 8, л. 189–192. Оригинал. Машинопис.

№ 161

ПРОТОКОЛ НА УС НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ВЪВЕЖДАНЕ НА НОВ РЕД ЗА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ЮБИЛЕЙНА И ВЪЗПОМЕНАТЕЛНА МОНЕТА

София, 13 февруари 1990 г.

ПРОТОКОЛ № 10

Заседание на 13 февруари 1990 година

Заседават др. др. Ив. Драгневски, Т. Чавдаров, К. Заркова и Г. Колев
Отсъствуват
Присъствуват
Заседанието се откри в ...на подпис...

Дневен ред:

1. Предложение за въвеждане на нов ред за разпространение на юбилейни и възпоменателни монети.

Докладва: К. Заркова

По т. 1 от дневния ред, Управителният съвет взе следните

РЕШЕНИЯ:

1. От 1 януари 1990 година пускането в обръщение на нови юбилейни и възпоменателни монети да остава със съобщение от БНБ, подписано от председателя или първия зам.-председател на БНБ. Съобщението да се изпраща до БТА, до банките и до специализираните търговски организации.

2. Разпространението на всяка нова емисия юбилейни и възпоменателни монети да се извършва както следва:

I. За монети от сребърна сплав:

а) 20% от тиража за резерв;

б) 10% от тиража за износ;

в) 10% от тиража за свободна продажба чрез банките;

г) 60% от тиража за свободна продажба чрез магазините на ТП „Филателия и нумизматика“.

II. За монетите от неблагороден метал:

а) 10% от тиража за резерв;

б) 10% от тиража за износ;

в) 10% от тиража за свободна продажба чрез банките;

г) 70% от тиража за свободна продажба чрез магазините на ТП „Филателия и нумизматика“.

3. Между БНБ и търговските предприятия се сключва договор за условията на продажба на юбилейните и възпоменателни монети, като се спазва принципа една година от пускането на монетите в обръщение, същите да се разпространяват в страната по номинална стойност, а втората и следващите - по цени на дребно на ТП „Филателия и нумизматика“.

Главната каса на БНБ информира търговските банки за определените цени на дребно и промяната им.

4. Изпълнението на решението се възлага на заместник-председателя и генералния директор, отговарящи за паричното обръщение.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *Ив. Драгневски*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Св. Бисова*

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 15, л. 147–148. Оригинал. Машинопис.

№ 162

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРЕМИНАВАНЕ НА БАНКАТА КЪМ НОВАТА СИСТЕМА ОТ ОСНОВНИ ЗАПЛАТИ И С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА СЪСТАВА НА КОМИСИИТЕ ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИОННИ СТЕПЕНИ НА НЕЙНИТЕ СЛУЖИТЕЛИ

София, 28 февруари 1990 г.

ПРОТОКОЛ № 12

Заседание на 28 февруари 1990 г.

Заседават: др. др. Ив. Драгневски, Т. Чавдаров, К. Заркова и Г. Колев
Отсъствуват:
Присъствуват:
Заседанието се откри в – на подпис

Дневен ред:

1. Обсъждане пакет от документи за извършената работа и готовността за преминаване към новата система от основни заплати на колектива на Българската народна банка.

Докладва: Н. Величков

2. Определяне състава на комисиите за присъждане на квалификационни степени на работещите в Българската народна банка.

Докладва: Ив. Драгневски

По точка 1 от дневния ред:

Като се има предвид, че са осигурени необходимите финансови средства чрез подобряване дейността на банката; средствата за работна заплата са в рамките на полагащите се за базовата 1989 година; разработена е и утвърдена вътрешна за банковата система нормативна уредба на НОЗ; усъвършенствана е организационно-управленската структура на банковата система, ориентираща банките към по-ефективна дейност, подготвителната работа е завършена и са спазени изискванията в указанията на МИП и ЦС на БПС, Управителният съвет взе следното

РЕШЕНИЕ:

Колективът на Българската народна банка има готовност и може да премине към новата система от основни заплати, считано от 1.01.1990 година.

По т. 2 от дневния ред, Управителният съвет взе следните

РЕШЕНИЯ:

2.1. Определя състава на комисиите за присъждане на втора квалификационна степен на работещите в Българската народна банка, както следва:

а) Комисия за присъждане на квалификационна степен на ръководители и специалисти с ръководни функции, до равнище главен експерт включително:
– Т. Чавдаров – председател на комисията
– К. Заркова
– Г. Колев
– к. и. н. Н. Величков

б) Комисия за присъждане на квалификационна степен на експерти и специалисти:
– К. Заркова – председател на комисията
– к. и. н. Н. Величков
– к. и. н. Р. Нацева
– Я. Калъчева

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *Ив. Драгневски*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Св. Бисова*

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 15, л. 163–164. Оригинал. Машинопис.

№ 163

ВЪПРОСНИК ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ИЗПИТ НА СЛУЖИТЕЛИТЕ НА БНБ ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ВТОРА КВАЛИФИКАЦИОННА СТЕПЕН

София, след 1 март 1990 г.

ВЪПРОСНИК

за провеждане на изпит на банковите специалисти за
присъждане на втора квалификационна степен

1. Принципи на фирмената организация като основна форма за осъществяване на стопанска дейност.
2. Видове фирми. Особености на организацията и управлението на стопанската дейност при отделните видове фирми.
3. Държавно регулиране на стопанската дейност чрез системата за ценообразуване.
4. Данъчна система. Мита, субсидии, валутни нормативи и др.
5. Основни принципи при заплащането на труда във фирмите.
6. Принципи на лихвената система по банковите кредити и депозити.
7. Ценни книжа. Видове, ред и условия за издаването и придобиването им.
8. Основни принципи на акционерната форма и управление на фирмите.
9. Трудови акции – основни изисквания при участието с трудови акции.
10. Организация на банковата система в НРБ.
11. Функции на централната банка (БНБ).
12. Способи за регулиране дейността на търговските банки.
13. Ликвидност на търговските банки. Показатели за оценка на ликвидността им.
14. Видове операции на търговските банки. Анализ и оценка за ефективността на банковата дейност.
15. Ред и условия за извършване на стопанска дейност от чуждестранни и смесени фирми в страната.
16. Фирмен кредит. Сконтиране на търговския кредит.
17. Основни изисквания и ред при осъществяване на ликвидация на фирмите.
18. Парично-кредитна политика на централната банка на съвременния етап.
19. Планиране на ресурсите и вложенията по единния кредитен план на БНБ.
20. Парична емисия – фактори, които влияят върху общата парична маса. Връзка между паричната емисия и кредита.
21. Основни показатели на баланса на паричните доходи и разходи на населението и изисквания за балансирането на парите и стоките.
22. Свободни парични средства на населението и фактори, които влияят за изменението им.
23. Показатели за анализ на работната заплата в народното стопанство.
24. Инфлация – фактори, които влияят върху инфлацията.
25. Основни изисквания за конвертируемост на лева.
26. Състав на съвкупния обществен продукт.
27. Национално богатство – състав.
28. Състав на националния доход и чистата продукция.
29. Основни принципи при предоставянето на кредити на фирмите. Видове кредити.
30. Банково обслужване и кредитиране стопанската дейност на гражданите – откриване на сметки; видове кредити и ред и условия за предоставянето им на фирми на граждани, арендатори, работещи по реда на Правилника за колективната и лична трудова дейност на гражданите и други лични и частни стопани.
31. Форми на плащания – кратка характеристика.
32. Преимущества и недостатъци на акцептната форма на плащане.
33. Плащания свързани с инвестиционния процес и основните ремонти.

34. Ред на плащанията.
35. Наредба за влоговете на местни лица в чуждестранна валута и валутни лева. Основни моменти. Видове влогове.
36. Валутен курс – видове.
37. Валутна възвращаемост – видове.
38. Валутен паритет.
39. Девалвация.
40. Девизи.
41. Взаимоотношения между банките.
42. Взаимоотношения между банките и стопанските организации.

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 15, л. 217–219. Оригинал. Машинопис.

2.4. БНБ В ОБЩЕСТВЕНО-ПОЛИТИЧЕСКИЯ ЖИВОТ

№ 164

ПИСМО ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ АКАД. Т. ПАВЛОВ ДО БНБ С ИСКАНЕ ЗА ОТПУСКАНЕ НА ЧУЖДЕСТРАННА ВАЛУТА НА АКАД. Д. КОСТОВ ЗА КОМАНДИРОВКАТА МУ В ШВЕЦИЯ

София, 29 юни 1948 г.

БЪЛГАРСКА
АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
№ 1996

До
Българска народна банка
Т У К

Академикът ДОНЧО КОСТОВ се командирова в Швеция, за да вземе участие в Международния конгрес по генетика.

За пътуването му е необходима следната валута:

1. Югославска – 1.500 динара
2. Унгарска – 300 форинта
3. Чешка – 4.000 крони
4. Полска – 10.000 злоти
5. Шведски крони – 4.000

Транзитна валута се иска предвид на престояването по 2-3 дни в посочените страни.

Затова, че той ще може да купи тук билет отиване и връщане само до Одрапот (Полша), то за пътуването му до Стокхолм ще са му необходими още около 150 долара.

Моля също да му се разреши да купи с български пари два билета – отиване и връщане – София – Одрапот – Одрапот – София.

П Р Е Д С Е Д А Т Е Л: *Акад. Т. Д. Павлов*

[Върху документа – надписи:]
Разрешено.
Банкноти динари 1500 (хиляда и петстотин).
К. с. 4000 (чехски крони).
Злоти 10 000 (десет хиляди) х 1,10 лв.
Sw. kr. 426 – по курса продава + 250% премия
$ 165 (сто шестдесет и пет) по курса продава + 250% премия и по лв. 165 за 1 $ за гаранция

Превод.
Sw. kr. 3500 (три хиляди и петстотин) – по курса продава + 250% премия по с[мет]ка № 311 – Sveriges Riksbanken, Stockholm.
29.6.1948 г. *Ат. Н. Мечкаров*

[Одобрено с] 1-во постановл[ение на] Мин[истерския] съвет, [протокол] № 97/28.6.1948 г.
Печати: Централно управление
№ 013702 28 юни 1948
Камбиален отдел
и
Българска народна банка

Продадено с настоящата
29 юни 1948 г.
София; подпис [...]

ЦДА, ф. 132, оп. 3, а.е. 366, л. 272. Оригинал. Машинопис.

№ 165

ПИСМО ОТ ДИРЕКТОРА НА ИНСТИТУТА ПО ПРИЛОЖНА БИОЛОГИЯ И РАЗВИТИЕ НА ОРГАНИЗМИТЕ ПРИ БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ АКАД. Д. КОСТОВ ДО БНБ С МОЛБА ЗА ОТПУСКАНЕ НА ЩАТСКИ ДОЛАРИ ЗА ЗАКУПУВАНЕ НА КНИГА ОТ СЪЕДИНЕНИТЕ АМЕРИКАНСКИ ЩАТИ

София, 13 септември 1948 г.

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

ИНСТИТУТ ПО ПРИЛОЖНА БИОЛОГИЯ
И РАЗВИТИЕ НА ОРГАНИЗМИТЕ

INSTITUTE OF APPLIED BIOLOGY
AND ORGANIC DEVELOPMENT
Academy of Sciences, Sofia, Bulgaria

София (Sofia), 13 септемврий 1948 г.

ЧРЕЗ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ
НА АКАДЕМИЯТА НА НАУКИТЕ

ДО ДИРЕКТОРА НА НАРОДНАТА БАНКА
Т у к.

НАШ № 152

Моля да ми се отпусне сумата 8,50 долара за набавяне книгата „AMERICAN ASSOCIATION FOR THE ADVANCEMENT OF SCIENCE PROCEEDINGS AND DIRECTORY OF MEMBERS“, която сума моля да се преведе на следния адрес:

„AMERICAN ASSOCIATION FOR THE ADVANCEMENT OF SCIENCE, 1515 MASSACHUSETTS AVENUE, N. W., WASHINGTON 5, D. C., U. S. AMERICA“.

Щом се разреши превода, моля да ми се съобщи да внеса равностойността за книгата в български лева.

Акад. Д. Костов

Настоящето се изпраща на другаря Директор на БНБ – София, с ходатайство да се отпусне на академика проф. ДОНЧО КОСТОВ, ръководител на Института по приложна биология при БАН, исканата валута за набавяне на книги.

София, 18 септември 1948 година

П Р Е Д С Е Д А Т Е Л: *Т. Д. Павлов*

[Върху документа – надпис:]
2822
Да се изнесе въпроса от Акад[емията] на науките пред Мин[истерския] съвет – Комитета.
20.9.[19]48 г. *Ат. Н. Мечкаров*

ОТГОВОРЕНО.
с п/мо № 19043/21.IX.48 г.
/п/

ЦДА, ф. 132, оп. 3, а.е. 366, л. 277. Оригинал. Бланка. Машинопис.

№ 166

ПИСМО ОТ БНБ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БАН ВЪВ ВРЪЗКА С ИСКАНЕТО НА ДИРЕКТОРА НА ИНСТИТУТА ПО ПРИЛОЖНА БИОЛОГИЯ И РАЗВИТИЕ НА ОРГАНИЗМИТЕ АКАД. Д. КОСТОВ ЗА ОТПУСКАНЕ НА ЩАТСКИ ДОЛАРИ ЗА ЗАКУПУВАНЕ НА КНИГА ОТ СЪЕДИНЕНИТЕ АМЕРИКАНСКИ ЩАТИ

София, 21 септември 1948 г.

[Отдел] Д е в и з е н
19043

До ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
Т У К

на № 2822

В отговор на писмото под насрещния номер, съобщаваме ви, че за да отпуснем 8,50 долара на института по приложна биология и развитие на организмите, за набавяне книги от Америка, необходимо е да отправите искане пред Министерския съвет Правителствен комитет по стопански и финансови въпроси за разрешение.

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Централно управление
Нач. отделение: *П. Томов* Нач. отдел: *А. Антонов*

ЦДА, ф. 132, оп. 3, а.е. 366, л. 279. Копие. Машинопис.

№ 167

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ИВ. СТЕФАНОВ ДО ЦК НА БКП ЗА РАЗПУСКАНЕ НА БЪЛГАРСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ДРУЖЕСТВО

София, 14 април 1949 г.

До Централния Комитет на БКП
Т у к.

ОТНОСНО разпускането на Българското икономическо дружество.

Другари,

Предлагам да се одобри разтурянето на Българското икономическо дружество, като имуществото му, включително библиотеката, се предадат на Българската академия на науките – Икономически институт.

МОТИВИ. Създаването на Икономическия институт при Българската академия на науките и организирането на идеологическо разяснителната работа върху икономическите въпроси от страна на Съюза на научните работници правят излишно съществуването на особена организация с най-разнороден членски състав. Разясняването на основните икономически въпроси на планово-то стопанство става сега в по-голяма степен, от колкото в Икономическото дружество, в събранията на Междуведомствения съвет за стопанска информация и просвета.

Ив. Стефанов
/Ив. Стефанов, министър на финансите/

[Върху документа – надпис:]
Вх. № 407/14.IV.[1]949 г.
др. Катя Аврамова за мнение
14.IV.[19]49 г. Г. Кумбилиев

ЦДА, ф. 1Б, оп. 8, а.е. 540, л. 3. Оригинал. Машинопис.

№ 168

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ДРУЖЕСТВО ИВ. СТЕФАНОВ ДО СЕКРЕТАРИАТА НА ЦК НА БКП ЗА САМОРАЗПУСКАНЕ НА ДРУЖЕСТВОТО*

София, 28 юни 1949 г.

До СЕКРЕТАРИАТА на ЦК на БКП
Тук.

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

за саморазпускането на Българското икономическо дружество.

На едно съвещание при др. Тодор Павлов, при създаването на Икономическия институт при Българската академия на науките, всички присъстващи икономисти, членове на Партията – Жак Натан, Евгений Матеев, Евгений Каменов, Сава Гановски и др., се изказаха единодушно за прекратяване съществуването на Б. И. Дружество.

Главното съображение, изтъкнато на това съвещание, бе, че с създаването на Икономическия институт при БАН и с разгръщането работата на Икономическата секция при Съюза на научните работници, както и с работата на Междуведомствената комисия за стопанска информация, става излишно съществуването на Бълг[арското] икономическо д[ружест]во. Изтъкваното съображение, че БИД станало свърталище на ретроградни и реакционни икономисти, вече няма значение, тъй като през 1949 г. те вече не посещават дори сказките на дружеството.

София, 28.6.[19]49 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ
НА БЪЛГАРСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО
ДРУЖЕСТВО:
Ив. Стефанов

[Върху документа – надписи:] *вх. № 1042/29.VI. [...]*

Др. В. Червенков
29.6.[19]49 г.
По нареждане на др. Червенков за мнение на АПО
8.7.[19]49 г. Г. Кумб[илиев]

Др. Ж. Ошавков
Срочно! За мнение
22.VII.[19]49 г. Р. Леви

За др. Р. Леви
Дружеството трябва да се саморазпусне, като имуществата и архивата му се предадат на БАН – Икон[омически] институт
23.VII.[19]49 г. Ж. Ошавков

Др. Ж. Ошавков
Пригответе писмено предложение от името на АПО до Секретариата и дайте ми го за подпис.
26.VII.[19]49 г. Р. Леви

ЦДА, ф. 1Б, оп. 8, а.е. 540, л. 2. Оригинал. Машинопис.

* *Този документ, както и документ № 169 нямат пряко отношение към развитието на БНБ, но се публикуват тук поради значителната роля на проф. Иван Стефанов като управител на банката през периода 1944–1946 г.*

№ 169

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ОТ ЗАВЕЖДАЩИЯ АКАДЕМИЧНАТА ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ЦК НА БКП Р. ЛЕВИ ДО СЕКРЕТАРИАТА НА ЦК НА БКП ЗА САМОРАЗПУСКАНЕ НА БЪЛГАРСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ДРУЖЕСТВО

София, 2 септември 1949 г.

РЕШЕНИЕ „А“ № *305*

НА СЕКРЕТАРИАТА НА ЦК ОТ *5.IX.*1949 ГОД.

До
Секретарията на ЦК на БКП
Тук

П Р Е Д Л О Ж Е Н И Е

на АПО на ЦК на БКП за саморазтурянето на Българското икономическо дружество.

Другари,

АПО на ЦК на БКП, след като проучи въпроса, повдигнат от другаря Иван Стефанов – председател на Управителния съвет на Българското икономическо дружество относно разтурянето на последното и като взе предвид единодушното мнение на съвещанието на другарите икономисти-комунисти при БАН, а именно: Жак Натан, Евгени Матеев, Евгений Каменов и др., прави следното

ПРЕДЛОЖЕНИЕ:

Българското икономическо дружество да се саморазтури, като имуществото му (включително и библиотеката) бъдат предадени на Икономическия институт при Българската Академия на науките, а архивата му – на Съюза на научните работници.

София, 2 септември 1949 год. Зав. АПО на ЦК на БКП: *Р. Леви*
/Рубен Леви/

[Върху документа – надписи:]
вх. № 1609/2.IX.[19]49 г.

В. Червенков
Г-[1]949 г.
Г. Чанков

ЦДА, ф. 1Б, оп. 8, а.е. 540, л. 1. Оригинал. Машинопис.

№ 170

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С ПРИЛОЖЕН ДОКЛАД И С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕРКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА НА РЕДАКЦИОННАТА КОЛЕГИЯ НА СПИСАНИЕ „ИЗВЕСТИЯ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА“

София, 12 януари 1956 г.

ПРОТОКОЛ № 3

Заседание на 12 януари 1956 година

Заседават: ВЕЛА ЛУКАНОВА, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ПЕТЪР Г. ПОПОВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ

Отсъствуват: ДИМИТЪР АЛАДЖОВ

Присъствуват: Г. Иванов, всички началници на управления и самостоятелни отдели и членове на редакционната колегия на „Известия на БНБ“

Заседанието се откри на 9 часа

Дневен ред:

[...]

2. Обсъждане работата на редакционната колегия на „Известия на БНБ“ за 1955 г., мероприятия за подобрението му и план за съдържанието на отделните броеве, които ще излезнат през I-то тримесечие на 1956 г. Докладва Петър Г. Попов.

[...]

По точка 2.

След разглеждане на доклада за дейността на редакционната колегия на „Известия на БНБ“ през 1955 г., предложеното проекто-решение и проекто-тематичен план за I-то тримесечие на 1956 г. и направените изказвания и предложения на:

Стоян КИТАНОВ, да се разшири кръга от сътрудници и дописници от банковите клонове;

да се привлекат такива от различните управления и отдели при Централното управление на банката.

Трифон ДОНЧЕВ, да се превърне „Известия на БНБ“ в обобщаващо и разяснително средство на официалните наредби и окръжни, без да изменят и допълват същите;

да се застъпи и широко пропагандира опитът на страните с народна демокрация;

да уеднаквява и разпространява опита на първенците от клоновете на Банката;

да се застъпи свободното изразяване на мнения по интересуващи служителите въпроси.

Боян ВАСИЛЕВ, да се създаде център, който да проверява, дали отговорите по повдигнатите въпроси са точни и принципни;

да се уведомяват служителите за съдбата на представените от тях статии с указания за преработването им, ако въпросът, който се повдига, е интересен.

Ангел ГЕОРГИЕВ, „Известия на БНБ“ да излиза два пъти месечно.

Любен МАНОЛОВ, да се променят сроковете на статиите в бр. 1, буква „в“ и бр. 2, буква „е“.

Михаил ВЕЛЬОВ, „Известия на БНБ“ да прерасне в списание. Да се подобри формата му. Да се отпечати в първия брой доклада на др. Председател, преработен в статия.

Вела ЛУКАНОВА, въпросите и отговорите да се дават само в пределите на действуващите официални документи;

да се открие нова рубрика „В Централното управление на Българска народна банка“;

да се прередактира т. 6 от проекто-решението;

да отпадне т. 9;

да се открие страница, в която да се поместват мненията на банковите клонове по различни въпроси из работата на Банката;

да се помести статия как клоновете да дават мнения по новите инструкции
и след станалите допълнителни предложения и разисквания,
се взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Точка 6 да се прередактира, като се задължат управленията да изучават актовете на ревизиите на банковите клонове, от които да извлечат по-характерните слабости и постижения в тяхната работа.

2. Точка 9 от проекто-решението да отпадне.

3. Определя се месечно възнаграждение на членовете на редколегията по 100 лева на всеки член.

4. Възлага се на редакционната колегия да открие рубрика в „Известия на БНБ“ под наименование „В Централното управление на Българска народна банка“, в която да се поместват съобщения, за по-важни решения на Централното управление, по-характерни наказания на банкови служители и др.

5. Въпросите и отговорите да се дават само в пределите на действуващите официални документи. С тях да се разясняват банковите окръжни и инструкции без да променят или допълват същите.

В случай, че се явят трудни или принципни въпроси, редакционната колегия да ги внася за разглеждане в Централното управление.

6. Задължава се редакционната колегия да предлага на управителите на банковите клонове да поставят на обсъждане пред служителите „Известия на БНБ“. На тези обсъждания да се направи преценка на съдържанието на „Известия на БНБ“ доколко отговаря на нуждите на банковите клонове, като дават предложения за неговото подобряване.

7. Задължава се редакционната колегия на „Известия на БНБ“ най-късно 10 дни преди изтичане на всяко тримесечие да изготвя тематичен план за статиите в официалната част на „Известия на БНБ“ през следващото тримесечие, който да се представя в Централното управление на банката за одобрение.

8. Задължават се началниците на управленията и самостоятелните отдели при ЦУ на БНБ да използуват при всеки подходящ случай „Известия на БНБ“ като средство за разясняване банковите окръжни и инструкции на банковите клонове, с цел да се намали кореспонденцията и книжнината в работата.

9. Задължават се началниците на управления и самостоятелни отдели при ЦУ на БНБ след излизането на всеки брой на „Известия на БНБ“ да проучват внимателно предложенията за подобряване на работата, които правят банковите работници и вземат отношение по тях, като представят за публикуване в „Известия на БНБ“ официалното становище или евентуално излизат с предложения пред ЦУ на БНБ.

10. Задължава се редколегията в срок до 25 януари т.г. да разпредели управленията и отделите при ЦУ на БНБ между членовете си, с цел всеки член на редколегията да поддържа жива връзка със съответното управление, да предлага теми за статии, да насочва към някои въпроси, които биха могли да се изнесат в списанието и т.н.

11. Задължава се редколегията да поддържа постоянни връзки със своите сътрудници и дописници, да им дава указания за подобряване статиите и дописките, да взема отношение към всички изнасяни от тях мнения и предложения, да отговаря своевременно на писмата им и пр.

12. Задължават се членовете на редколегията да поддържат жива връзка със служителите при ЦУ на БНБ, които се командироват в провинцията, като им се възлага задача да инструктират дописниците от банковите клонове за по-активно сътрудничество на „Известия на БНБ“. След завръщането на командированите служители да се изискват материали по констатациите в банковите клонове, като характерните и от общ интерес бъдат публикувани в „Известия на БНБ“.

13. Задължава се редколегията в срок до 30 април 1956 г. да свика в София на еднодневно съвещание дописниците от 15 банкови клона, в което да им се дадат указания във връзка с работата им като дописници и се набележат задачите им. Инструктажът да се проведе по предварително подготвен план.

14. Одобрява се тематичният план за статиите в „Известия на БНБ“ през I-то тримесечие на 1956 г. със следните допълнения и изменения:

брой 1 – м. януари

1) Да се помести уводна статия в първия брой на „Известия на БНБ“ въз основа доклада на другарката Председател, изнесен пред служителите от Централното управление на 10.I.1956 г.

2) Статията „Задачите на банковите служители през 1956 г. и т. „а“ отпадат.

3) Статията в т. „б“ да се видоизмени, като се свърже с окръжни №№ 5 и 6 от 1956 г.

Отг.: Л. Манолов

4) Да се изготви обща статия за анализите на балансите, в която да се дадат указания на банковите клонове за работата им по анализирането на балансите и участието им в балансовите комисии.

Отг.: Б. Василев и
Тр. Дончев

5) Задължава се др. Г. Иванов да изготви статия на тема „Особености на касовия план за I-то трим. на 1956 г. и мерки за изпълнението му“.

брой 2 – м. февруари

1) Уводна статия „Ходът на изпълнението на плана по стокооборота и новият режим на кредитиране“.

Отг.: Г. Петров

2) Да се изготви статия „Как клоновете да дават мнението си по новите банкови инструкции“.

Отг.: К. Кузманов

3) Отпада предлаганата уводна статия.

брой 3 – м. март

1) Отпада статията, посочена в буква „б“.

2) Статиите от: брой 1 буква „в“, брой 2 буква „г“ и брой 3 буква „в“ се обединяват в една статия „За постиженията и слабостите на банковите клонове в борбата им за изпълнение решението на ЦК на БКП от 7.XII.1955 г. за решително поевтиняване на търговията“.

Отг.: Л. Манолов

15. Задължава се редакционната колегия в срок до 20 април т.г. да представи доклад в Централното управление на банката за изпълнение настоящето решение на Централното управление на банката.

[...]

София, 12 януари 1956 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *В. Луканова*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *Н. Шуманов*

ПРИЛОЖЕНИЕ: по т. т. 1, 2, 3, 4 и 5 – 5 доклада.

До
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА
БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА
ТУК

ДОКЛАД

от ПЕТЪР Г. ПОПОВ, началник на
Планово-икономическо управление

Относно: Дейността на редакционната колегия на „Известия на БНБ“ през 1955 г.

Другарко Председател,

„Известия на Централното управление на БНБ“ излизат от 5 години. От 1951 до 1954 г. те се издаваха два пъти месечно по 8–10 страници, а през 1955 г. се премина към издаване един път в месеца, като всеки брой съдържа 25–30 страници. Преодолявайки редица трудности в началния период, „Известия на БНБ“ постепенно се утвърждават като трибуна на банковите служители, като средство за обмяна на опит и повишаване тяхната служебна и икономическа квалификация.

В „Известия на БНБ“ бяха публикувани множество статии из областта на теорията и практиката на банковото дело. Бяха разгледани редица въпроси във връзка с кредитното и касово планиране, разчетите, контрола по фонд работна заплата и др. „Известия на БНБ“ допринасяха за изясняването на тия въпроси, които бяха още нови за банковите работници и се нуждаеха от пояснения, уеднаквяване на практиката и т.н.

До април 1955 г. списването на „Известия на БНБ“ беше предоставено на Петър Г. Попов и Атанас Стойчев. Работата обаче вървеше трудно, тъй като не беше по силите и възможностите на двама души да дават компетентно мнение по всички статии, засягащи най-различни въпроси на банковата практика, да се произнасят по всички принципни въпроси в качеството на специалисти в съответната област на банковото дело, да преработват основно статиите и пр.

Това наложи по решение на Централното управление на банката да се учреди редакционна колегия, състояща се първоначално от 6 души, а впоследствие от 7 души. Със създаването на редакционната колегия се подобри както външният вид, така и съдържанието на „Известия на БНБ“. Учейки се от списанието на Госбанк „Деньги и кредит“, редакционната колегия разнообрази публикувания материал, разшири кръга на сътрудниците и дописниците, на които се оказва всестранна помощ при избора на темите и при самата разработка на статиите. На някои сътрудници, като например Д. Касабов, инспектор по кредита при БНБ – гара Искър, Т. Георгиев, инспектор по кредита при Сталинския районен клон – София и др., в лични срещи им се даваха конкретни указания за отстраняване на слабости в статиите, за допълване някои пасажи, съобразяване с известни наредби на Банката и т.н. В резултат на този начин на работа, в рубриката „Страница на банковия служител“ започнаха да постъпват повече статии, третиращи различни въпроси на теорията и практиката на банковото дело. Нарасна броят на сътрудниците и от провинциалните банкови клонове, чиито статии и дописки все по-често излизат в страниците на „Известия на БНБ“. Помещиха се статии, които имаха съвсем практически, конкретен характер, разглеждащи работата в даден отрасъл в района на клона (статията на Хр. Пеев – Габрово – „Инкасото на кооперативния пазар“; на М. Тончев, Коларовски районен клон – София – „Привличане паричните средства на ТКЗС от кооперативния пазар“ и др.). Статията на Ст. Нанев, архивар при БНБ – Габрово „За скритите резерви на архивите“ засегна един въпрос, който се е считал за маловажен, но който всъщност е пряко свързан с режима на икономии, с опазването на социалистическата собственост. Тази статия заслужено предизвика жив интерес.

Публикувани бяха и редица статии по икономическата работа на Банката, които съдействуваха за насочване вниманието на банковите служители към икономическите проблеми, към отраженията от нашата работа в предприятията и организациите.

Материалът в „Известия на БНБ“ стана по-интересен и по много статии се развиха оживени разисквания (например по статията на Никола Лазаров – за блокирането на заплатите, на В. Пъдарева – за контролен счетоводен дневник, на Т. Георгиев – за работата на инспекторите по кредита, Л. Любомиров – за системата на личната отговорност и др.)

Трябва да се изтъкне обаче, че по статиите почти не се изказаха управители на банкови клонове и ревизори при Управлението, въпреки че някои статии предварително бяха разисквани с ревизори (например статията на Тончо Георгиев – „За работата на инспекторите по кредита“).

Разшири се рубриката „Въпроси и отговори“, в която се публикуват отговори на въпросите, постъпващи предимно от провинциалните банкови клонове. Редовно се помещаваха дописките, предназначени за раздела „Из живота на банковите клонове“. Докато първоначално в този раздел се даваха повече съобщения за някои прояви в професионалния живот на клона, впоследствие, по указания на редакцията, тяхното съдържание постепенно се измени. Понастоящем тук се публикуват дописки из работата на банковите клонове, за прояви на отличниците, някои нови инициативи, с които се съдействува за обмяна на опит и подобряване на работата.

През годината бе създаден и разделът „Преглед на редакционната поща“, в който се дават кратки бележки по всички постъпили, но непубликувани материали. Стремежът на редакционната колегия е да поддържа тесни връзки със своите сътрудници и дописници, да се отнася с грижа към техните предложения и мнения, да отговаря на всички зададени въпроси, да поощрява банковите работници смело да изказват мнението си в страниците на „Известия на БНБ“.

Постъпващите в редакцията материали се проучват от отделните членове на редакционната колегия, след което се обсъждат на заседание на колегията. Такива заседания са провеждани обикновено 2–3 пъти месечно, с участието на всички членове на редколегията.

През 1955 г. бяха издадени 13 броя „Известия на БНБ“. Тиражът на бюлетина е 1,150 броя. По решение на Централното управление на банката, „Известия на БНБ“ се изпращат на Председателя на Госбанк на СССР, на Академията на науките на СССР, а в България – на Министъра на финансите, ЦК на БКП, ЦК на Профсъюза на работниците от търговията и кредита. Висшия икономически институт, Българска инвестиционна банка и др. Също по решение на ЦУ на БНБ се изпращат 12 броя на окръжните комитети на Профсъюза на работниците от търговията и кредита. В СССР следят внимателно за получаването на „Известия на БНБ“. Получени са няколко писма за изгубени броеве по пощата, с молба да им се изпратят нови.

Искания за получаване на „Известия на БНБ“ има и от други учреждения и институти.

„Известия на БНБ“ се посрещат с интерес от банковите служители. В лични срещи и някои дописки и писма се изтъква, че в редица банкови клонове, като Разград, Провадия, Сталински районен клон – София, Стара Загора и др., броевете на „Известия на БНБ“ се разглеждат от работните колективи на производствени съвещания, като се обсъждат съвместно публикуваните материали и се набелязват мерки за подобряване на работата. В Коларовския банков клон – София на колективно обсъждане са били подложени статиите за паспортите, за подобряване на касовото планиране, за годишното приключване и т.н., като са ставали оживени разисквания. Това е добро начало, което трябва да се укрепи и разшири, за да могат „Известия на БНБ“ да станат действително средство за повишаване квалификацията на банковите работници и издигане равнището на нашата работа.

Въпреки известното подобрение в работата по издаването на „Известия на БНБ“, допускат се и редица слабости и недостатъци, които пречат за неговото оформяване като списание – орган на Централното управление на банката.

Редакционната колегия на „Известия на БНБ“, въпреки значителното увеличаване броя на сътрудниците, не можа да предизвика интерес сред оперативните служители в банковите клонове, които са болшинството от банковите служители. В „Известия на БНБ“ се засягат въпроси повече из областта на кредитното и касово планиране, разчетите, икономическата работа, но сравнително малко са статиите по счетоводно-оперативната работа в Банката, по контрола по фонд работна заплата и др. Оперативните работници не намират в „Известия на БНБ“ указания по ония въпроси, с които се сблъскват в ежедневната си работа, поради което проявяват слаб интерес към списанието.

Често пъти редакцията допущаше в „Известия на БНБ“ да се печатат дълги статии, които имат доста отвлечен характер и са малко свързани с практиката, поради което не се четат и не допринасят за подобряване на работата.

Редакционната колегия допусна и тая слабост, че не изискваше настоятелно от управленията и отделите при Централното управление, при разрешаване на някои въпроси и от общ интерес, поставяни от банкови клонове, да отговарят не само на клона, задал въпроса, но да публикуват отговора и в „Известия на БНБ“. Редакцията се задоволяваше само да отправя покани и напомняния на управленията, но не потърси начин и пътища за разрешаването на този въпрос, което би допринесло за уеднаквяването на банковата практика. Самите членове на редколегията не посетиха управленията, за да разкрият такъв материал на място.

Основният недостатък обаче е, че „Известия на БНБ“ продължават да се списват без тематичен план, без предварително определено съдържание на отделните броеве. В миналото се изготвяха на няколко пъти такива планове, възлагаха се конкретни статии на отговорни служители от Управлението, обаче на определените срокове статиите не постъпваха и плановете пропадаха. Впоследствие се възложиха теми на уводни статии, но и тия опити останаха безуспешни.

Уводните статии, с които трябва да се дават насоките в развитието на нашата работа и да се разглеждат основните проблеми в банковата практика, все още не са на нужната висота и изготвянето им продължава да тежи върху 1–2 души. За да се повиши качеството на уводните статии е необходимо началниците на управления и отдели предварително да набележат главните въпроси в своята работа, да ги обмислят съвместно с целия колектив, с оглед да се дадат най-пълни указания на банковите клонове за подобряване на работата, за провеждане на някое правителствено мероприятие или друга важна народностопанска задача.

Управленията и отделите при Централното управление на банката все още не считат „Известия на БНБ“ като свой орган, а като дело само на редакционната колегия и оказват слабо съдействие при неговото списване. Те не използуват „Известия на БНБ“ като средство за уеднаквяване на банковата практика, за намаляване кореспонденцията. Редица въпроси, по които управленията пишат стотици писма до банковите клонове, могат да се разясняват в страниците на „Известия на БНБ“, с което ще се облекчи значително работата на управленията.

Друг недостатък е, че редакционната колегия не можа да намери начини да изисква от управленията и отделите при ЦУ на БНБ да вземат отношение по статиите, които се публикуват в „Страница на банковия служител“, по предложенията, които се правят от редовите банкови работници за подобряване и усъвършенствуване на банковата дейност. Трябва да се изтъкне фактът, че „Известия на БНБ“ не се четат във всички служби на Централното управление, като се смята, че третираните въпроси са достатъчно ясни, че не е необходимо да се взема отношение по повдигнатите въпроси и да се публикува официалното становище за внедряване на работата и т.н. В резултат на това, направените в „Известия на БНБ“ предложения и изказаните мнения за подобряване и рационализиране на работата остават без резултат, което действува отрицателно на стремежа на банковите работници да съдействуват за издигане равнището на банковата работа.

През октомври 1954 г. бе изпратена записка до началниците на управленията и отделите при ЦУ на БНБ, заедно с един списък на статиите в „Страница на банковия служител“. Предложи им се да прегледат засягащите ги статии и вземат отношение по поставените в тях въпроси, като евентуално излязат с предложение пред ЦУ на БНБ. Но и тази инициатива остана без последствие. На записката отговориха, и то доста формално, управление Централно счетоводство, Безналични разчети, Планово-икономическо управление и отдел Кадри, а кредитните управления не отговориха. А след това и редколегията не направи нищо за придвижване на въпроса.

През декември 1954 г. бе допусната грешка като се премахна разделът „Въпроси и отговори“, който всъщност се следи с интерес от банковите служители по места. Действително отговарянето на въпросите на банковите клонове е свързано с трудности, тъй като трябва да се дава официалното становище на Управлението. Въпреки тия трудности обаче, „Въпроси и отговори“ трябва да се поместват в „Известия на БНБ“. Тяхното публикуване бе възобновено през юли 1955 г. и трябва да продължи.

Намираме, че публикуването само на наказания, наложени на банковите служители от ЦУ на БНБ не е правилно. Това започва да дава отрицателни резултати. Би следвало да се дават и добрите прояви, потвърдени със съответни заповеди на Управлението. По този начин ще се съдействува за поощряване добрите банкови работници, за популяризиране техните успехи в работата. В това отношение самата редколегия да търси и разкрива добрите прояви на служителите.

През изтеклата година бе взета инициатива да се свикат на съвещание дописниците на „Известия на БНБ“ от по-големите банкови клонове. Тази инициатива не можа да се осъществи, тъй като бе предвидено тя да се проведе едновременно с курсовете за квалификация на инспекторите по кредита, които впоследствие се отсрочиха за друга дата и съвещанието се осуети. Въпреки че на курсовете на инспекторите по кредита Петър Г. Попов обърна вниманието на курсистите върху значението на „Известия на БНБ“ и необходимостта от тяхното сътрудничество, като същевременно им даде указания относно тематиката на статиите, съдържанието на дописките и т.н., това беше недостатъчно. Би следвало отново да се обмисли въпросът за свикването на дописниците на „Известия на БНБ“ от някои банкови клонове на еднодневно съвещание.

Още не предлагаме „Известия на БНБ“ да се печатат в печатница. Опитът на някои други

ведомствени списания от тоя вид (на Българска инвестиционна банка, ЦКС, ДСК и др.) показва, че материалите в печатниците се бавят, броевете излизат със закъснение и т.н. Статиите и дописките в „Известия на БНБ“ са от такова естество, че при едно закъснение те губят своя смисъл и значение. От друга страна, отговорите на поставените въпроси трябва да се публикуват незабавно, за да се дават своевременно указания на банковите служители по неясните въпроси в работата.

Предлагам ЦУ на БНБ да вземе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Задължава се редакционната колегия на „Известия на БНБ“ най-късно 10 дни преди изтичане на всяко тримесечие да изготви тематичен план за статиите в офиц. част на „Известия на БНБ“ през следващото тримесечие, който да се представя на Централното управление на банката за одобрение

2. Задължават се началниците на управленията и самостоятелните отдели при ЦУ на БНБ да използуват при всеки подходящ случай „Известия на БНБ“ като средство за разясняване банковите окръжни и инструкции на банковите клонове, с цел да се намали кореспонденцията и книжнината в работата.

3. Задължават се началниците на управления и самостоятелни отдели при ЦУ на БНБ след излизането на всеки брой на „Известия на БНБ“ да проучват внимателно предложенията за подобряване на работата, които правят банковите работници и вземат отношение по тях, като представят за публикуване в „Известия на БНБ“ официалното становище или евентуално излизат с предложения пред ЦУ на БНБ.

4. Задължава се редколегията в срок до 25 януари т.г. да разпредели управленията и отделите при ЦУ на БНБ между членовете си, с цел всеки член на редколегията да поддържа жива връзка със съответното управление, да предлага теми за статии, да насочва към някои въпроси, които биха могли да се изнесат в списанието и т.н.

5. Задължава се редколегията да поддържа постоянни връзки със своите сътрудници и дописници, да им дава указания за подобряване статиите и дописките, да взема отношение към всички изнасяни от тях мнения и предложения, да отговаря своевременно на писмата им и пр.

6. Задължава се Главният ревизор да изисква от ревизорите да изнасят в „Известия на БНБ“ някои слабости и недостатъци в работата на банковите клонове, или да посочват техните постижения в работата, с оглед да се осъществи обмяна на опит за подобряване на работата. Ревизорите, при посещенията си в банковите клонове, да насочват банковите служители по места да използуват „Известия на БНБ“ за разясняване на неясни въпроси, за изнасяне известни мнения и становища и пр.*

7. Задължават се членовете на редколегията да поддържат жива връзка със служителите при ЦУ на БНБ, които се командироват в провинцията, като им се възлага задача да инструктират дописниците от банковите клонове за по-активно сътрудничество на „Известия на БНБ“. След завръщането на командированите служители да се изискват материали по констатациите в банковите клонове, като характерните и от общ интерес бъдат публикувани в „Известия на БНБ“.

8. Задължава се редколегията в срок до 30 април 1956 г. да свика в София на еднодневно съвещание дописниците от 15 банкови клона, в което да им се дадат указания във връзка с работата им като дописници и се набележат задачите им. Инструктажът да се проведе по предварително подготвен план.

9. Задължава се началникът на Планово-икономическо управление Петър Г. Попов ежемесечно да информира Централното управление на банката за изпълнението на настоящите решения.**

10. Одобрява се тематичният план за статиите в „Известия на БНБ“ през I-то тримесечие на 1956 г., приложен към настоящия доклад.

София, януари 1956 г.

Н-К УПРАВЛЕНИЕ: /П. Г. Попов/

Приложение: 1 тематичен план

ВЧ
[Под документа – надпис:]
Как е уредена фин[ансовата част] – матер[иалната] заинтересов[аност]

ЦДА, ф. 132, оп. 17, а.е. 33а, л. 169–172, 175–182. Оригинал/Копие. Машинопис.

* *Срещу точка 6 с молив е написано:* не е правилно[,] това е дело на Управлението.
** *Текстът под точка 9 е задраскан с молив.*

№ 171

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ДАВАНЕ НА ОФИЦИАЛНО ОПРОВЕРЖЕНИЕ В РЕДАКЦИЯТА НА ВЕСТНИК „ОТЕЧЕСТВЕН ФРОНТ“ ВЪВ ВРЪЗКА С ПУБЛИКУВАНИЯ ФЕЙЛЕТОН СЪС ЗАГЛАВИЕ „ОСОБЕН СЛУЧАЙ“, ЗАСЯГАЩ ДЕЙНОСТТА НА КЛОНА НА БНБ В СЕЛО ДВЕ МОГИЛИ

София, 5 февруари 1957 г.

ПРОТОКОЛ № 5

Заседание на 5 февруари 1957 година

Заседават: ВЕЛА ЛУКАНОВА, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, МИХАИЛ ВЕЛЬОВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, ЛЮБЕН ТОДОРИНОВ, ПЕТЪР Г. ПОПОВ, РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ

Отсъстват: –

Присъстват: парт. секретар Ж. Проданов, управителите на с[офийските] банк[ови] клонове: Ал. Велков, Ас. Баръмов, Ст. Китанов, Хр. Михов, Дим. Пантелеев, Кр. Коджабашев, парт. секретар на Ликвидационния банков клон Г. Дряновски и председателят на профкомитата на на същия банков клон Венко Кръстев.

Заседанието се откри на 14 часа.

Дневен ред:

[...]

2. Разглеждане фейлетона „Особен случай“, поместен в бр. 3870 от 5.II. т.г. на вестник „Отечествен фронт“.

[...]

По точка 2.

Централното управление на банката обсъди изнесения във вестник „Отечествен фронт“ фейлетон „Особен случай“, отнасящ се за Българската народна банка село Две могили, Беленско.

Централното управление на банката със съжаление констатира, че авторът на фейлетона др. Милойков е взел за тази тема материал от 1955 година, който не е уточнил и проверил предварително в Централното управление, поради което са допуснати във фейлетона редица неточности и факти, които не отговарят на истината.

Освен това във фейлетона се третират въпроси, по които Централното управление още тогава е взело съответните мерки и въпросът отдавна е приключен,

след което се взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Възлага се на Главния ревизор, др. Анг. Георгиев в срок от 2 дни да изготви официален отговор до редакцията на вестник „Отечествен фронт“ [по случая], засегнат във фейлетона „Особен случай“, брой 3870 от 5.II. т.г., отнасящ се за Българска народна банка село Две могили, Беленско.

София, 5 февруари 1957 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *В. Луканова*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *Н. Шуманов*

ПРИЛОЖЕНИЕ: няма

ЦДА, ф. 132, оп. 18, а.е. 1, л. 73. Оригинал. Машинопис.

№ 172

ПРОТОКОЛ НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП С РЕШЕНИЕ ВЪВ ВРЪЗКА С ИСКАНИЯТА НА ИВАН СТЕФАНОВ, ПЕТКО КУНИН, ЦОНЮ ЦОНЧЕВ И ДР., ОСЪДЕНИ ПО ДЕЛОТО НА ТРАЙЧО КОСТОВ И СВЪРЗАНИТЕ С НЕГО ПРОЦЕСИ И РЕАБИЛИТИРАНИ СЛЕД АПРИЛСКИЯ ПЛЕНУМ НА ЦК НА БКП ПРЕЗ 1956 Г., ЗА ИЗПЛАЩАНЕ НА ОБЕЗЩЕТЕНИЯ*

София, 11, 13 и 17 февруари 1958 г.

ПРОТОКОЛ „А“ № 60

НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП ОТ 11, 13 и 17 ФЕВРУАРИ 1958 г.

Присъствуват другарите:

на 11.II.1958 г. – Боян Българанов, Димитър Ганев, Райко Дамянов, Тодор Живков, Иван Михайлов, Енчо Стайков, Борис Тасков, Вълко Червенков, Антон Югов, Димитър Димов, Петър Панчевски, Тодор Прахов, Младен Стоянов и Данчо Димитров.

По точка първа присъствуват още и другарите Раденко Видински, Атанас Димитров, Тано Цолов, Пеко Таков, Руси Христозов, Станка Цекова, Иван Пръмов, Кирил Лазаров, Стоян Сюлемезов, Цеко Монов, Георги Филипов, Анани Панов, Огнян Тихомиров.

На 13.II.1958 г. – Боян Българанов, Димитър Ганев, Райко Дамянов, Тодор Живков, Иван Михайлов, Енчо Стайков, Борис Тасков, Вълко Червенков, Антон Югов, Петър Панчевски, Тодор Прахов, Младен Стоянов и Данчо Димитров.

По точка първа присъствува и др. Руси Христозов.

На 17.II.1958 г. – Боян Българанов, Димитър Ганев, Райко Дамянов, Тодор Живков, Иван Михайлов, Борис Тасков, Вълко Червенков, Антон Югов, Петър Панчевски, Младен Стоянов, Данчо Димитров и Станко Тодоров.

По точка първа присъствува и др. Руси Христозов.

ВЪПРОСИ НА ДНЕВНИЯ РЕД:	РЕШЕНИЯ:
[...]	
V. Проекторешение за някои прояви на другарите Иван Стефанов, Петко Кунин и др.	Утвърждава предложения проект за решение:

В изпълнение на решенията на Априлския пленум на ЦК на БКП бяха отстранени нарушенията на социалистическата законност, извършени през периода на култа към личността. Възстановени бяха в партията и бяха реабилитирани съдебно лицата, осъдени по делото на Трайчо Костов и свързаните с него процеси. На реабилитираните другари ЦК на БКП възстанови доверието на пълноправни членове, взе мерки да им се окаже необходимата материална помощ и да се създадат условия всеки от тях, според силите си, да участвува в социалистическото изграждане на страната.

Мнозина от реабилитираните другари бяха изпратени в почивни станции и балнеосанаториуми за укрепване на здравето, а нуждаещите се бяха осигурени с квартири. На другарите Иван Стефанов, Петко Кунин, Никола Павлов, Борис Христов и др. бяха отпуснати еднократни помощи в размер по 20,000 лева.

Всички бяха настанени на подходяща работа. Например др. Петко Кунин стана завеждащ секция в Икономическия институт при БАН, беше му отпусната народна пенсия. На др. Иван Стефанов бяха възстановени правата на академик. Другарят Борис Христов бе изпратен за търговски представител в Берлин и т.н. На Министерството на финансите и държавния контрол бе дадено указание, съгласно законите, да удовлетворява молбите им за връщане или изплащане на конфискувани имоти и вещи, вземания от държавата и пр. През м. април 1957 година излезе разпореждане на Министерския съвет, с което на посочените другари се признава времето, прекарано в затвора, за трудов стаж в категорията, в която са били преди задържането им. Това значително ги облекчава при пенсионирането.

След всички тези мерки и положени грижи от ЦК на БКП би следвало да се очаква, че другарите, реабилитирани по делото Трайчо Костов, ще оценят трезво, от партийни позиции, помощта, която им се оказва и своите лични интереси ще подчинят на интересите на партията и народа, няма да се подадат на дребнави чувства и пазарлъци. Би следвало да се очаква, че те ще разберат правилно линията на Партията за преодоляване последиците от култа към личността и без да се ровят в миналото ще посветят своите сили за по-нататъшното изграждане на социализма в страната.

Но не така постъпват една част от реабилитираните другари. В Политбюро има сведения, от които се вижда, че другарите Иван Стефанов, Петко Кунин, Никола Павлов, Иван Гевренов, Борис Христов, Никола Говедарски, Цоню Цончев,

Иван Тутев, Иван Калушев, Васил Ивановски, проф. Михаил Герасимов и Манол Кушев още не са оценили правилно решенията на Априлския и Септемврийския пленум на ЦК на БКП и мероприятията, които провежда Партията за тяхното осъществяване. През м. септември м.г. същите другари подават масово молби до Министерството на финансите и държавния контрол, в които предявяват явно незаконни искания. Така др. Иван Стефанов, който получи значителна еднократна помощ, настанен е на добре платена работа, на когото бе създадена възможност да се пенсионира като министър, в молбата си иска допълнително обезщетение за времето, прекарано от него в затвора, да му се изплатят разноските, направени от близките му във връзка с посещения в затвора и др. подобни или да му се заплатят незаконно от държавата около над 50,000 лева. Иван Гевренов иска на него и на негови близки да се изплатят също така без законно основание обезщетения около 120,000 лева. Др. Борис Христов, сега търговски представител в Берлин, чиято месечна заплата в марки, превърната в левове, се равнява на 9,000 лева, е предявил претенции пътните и дневните пари при отзоваването му от Москва през 1949 година, които след реабилитацията са му изплатени 100:1, както гласи 405-то постановление на ЦК и МС относно паричната реформа, да му се изплатят 100:4. Нещо повече, молбата със своите искания др. Борис Христов е подал чрез пълномощник. Почти всички другари, които са подали молби до Министерството на финансите и държавния контрол, искат вземанията им от онова време, произтичащи от заплати, командировки, конфискувани влогове, ценни книжа и др., сега при изплащането им да се преизчислят 100:4, а не 100:1, както гласи 405-то постановление. Някои от тях искат да им се върнат вратовръзки, носни кърпички, запалки, самобръсначки и други подобни предмети. А др. Петко Кунин поиска и му се заплати от ЦК на БКП сумата 3,000 лева за канапе, което струва на пазара около 1650 лева.

Няма никакво съмнение, че тези другари познават добре законите в страната, разбират ясно неоснователността на своите претенции, но въпреки това най-настойчиво ги предявяват по различни поводи и пред различни инстанции. Съдържанието на молбите, еднаквите претенции, изложени в тях, начинът и краткия срок, в който те са подадени, показват, че посочените другари поддържат помежду си организирано извънпартийни връзки, че техният партиен морал е сериозно принизен.

От изложените дотук факти законно се поставя въпросът: какви цели преследват другарите Иван Стефанов, Петко Кунин, Иван Гевренов, Никола Павлов, Борис Христов, проф. Михаил Герасимов и останалите другари с тези свои действия. Съвсем очевидно е, че тяхното поведение обективно е насочено срещу партийното единство и изразява несъгласие с партийните решения.

Като изхожда от изнесените факти за недостойното поведе-

ние на някои от реабилитираните другари, Политбюро на ЦК на БКП

Р Е Ш И:

1. Осъжда държанието на другарите Иван Стефанов, Петко Кунин, Никола Павлов, Иван Гевренов, Борис Христов, Никола Говедарски, Цоню Цончев, Иван Тутев, Иван Калушев, Васил Ивановски, проф. Михаил Герасимов и Манол Кушев и го оценява като несъвместимо с партийния морал, като проява на несъгласие с партийните решения, като действие, насочено против единството на Партията.

2. Препоръчва на първичните партийни организации, в които членуват горепосочените другари, да се занимаят с тяхното поведение и да вземат отношение по него.

3. Счита за целесъобразно др. Борис Христов да бъде върнат на работа в страната.

[...]

Т. Живков

ЦДА, ф. 1Б, оп. 6, а.е. 3545, л. 1, 7–11, 13. Оригинал. Машинопис.

* *Този документ няма пряко отношение към развитието на БНБ и банковата система, но се публикува тук като носител на ценни сведения за житейския път на бившите управители на БНБ Иван Стефанов и Цоню Цончев.*

№ 173

ПИСМО ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ КИРИЛ НЕСТОРОВ ДО МИНИСТЪРА НА ПРОСВЕТАТА И КУЛТУРАТА С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ОТКРИВАНЕ ОТНОВО НА СПЕЦИАЛНОСТТА „ФИНАНСИ И КРЕДИТ“ ВЪВ ВИСШИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ ИНСТИТУТ „КАРЛ МАРКС“ В СОФИЯ*

София, декември 1959 г.

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ
декември 1959 год.
София

До
МИНИСТЪРА НА ПРОСВЕТАТА И КУЛТУРАТА
ТУК

Другарю Министър,

С писмо № 2423 от 8 юли т.г. помолихме Министерството на просветата и културата да обсъди въпроса за откриване отново при ВИИ „Карл Маркс“ в София специалността „Финанси и кредит“, която бе закрита с Указ на Президиума на Народното събрание, публикуван в „Известия на ПНС“, брой 68 от 23 август 1955 г.

В това писмо ние изтъкнахме затрудненията, които се срещат при набирането на млади специалисти от областта на финансите и кредита в София, Пловдив и останалите големи градове в южната и югозападната част на републиката, тъй като сега тази специалност е застъпена само при ВФСИ в гр. Свищов. Практиката ни показа, че преди всичко поради отдалеченост младежите от София и другите градове от Южна България отбягват да се учат в Свищов.

По повод решението на Министерството на просветата и културата, от учебната 1960/1961 г. да се открие при ВИИ „Карл Маркс“ вечерно обучение по специалностите „Икономика на промишлеността“, „Икономика на търговията“ и „Счетоводна отчетност“, завеждащият катедрата

„Финанси и кредит“ при ВИИ „Карл Маркс“ проф. Динко Тошев поиска писмено становището на Централното управление на Българската народна банка по въпроса за откриването на вечерно обучение и по специалността „Финанси и кредит“.

Като изтъкваме отново затрудненията, в които се намира Българската народна банка, при набиране на млади специалисти, както и обстоятелството, че в Министерството на финансите, Българска народна банка и Българска инвестиционна банка работят голям брой младежи, които с готовност биха преминали на вечерно обучение, предлагаме да се открие такова и по специалността „Финанси и кредит“ при ВИИ „Карл Маркс“, София.

Молим, другарю Министър, този въпрос да се обсъди отново в Министерството на просветата и културата. Неговото решаване ще бъде в пълно съгласие с правителствените и партийни решения за разширяване на вечерната и задочна форма на обучение и подготовка на специалисти.

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Председател:
/К. Несторов/

ВЛ
[Върху документа – резолюция:]
Да се обсъди въпроса на аседание на заседание на Централното управление на едно от следващите заседания. К. Несторов. 17.XII.[19]59 г.

ЦДА, ф. 132, оп. 22, а.е. 1, л. 102–103. Оригинал. Машинопис.

* *По този въпрос виж също документ № 174.*

№ 174

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С ПРИЛОЖЕН ДОКЛАД ОТ РЪКОВОДИТЕЛЯ НА КАТЕДРА „ФИНАНСИ И КРЕДИТ“ ПРИ ВИСШИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ ИНСТИТУТ „КАРЛ МАРКС“ В СОФИЯ ПРОФ. ДИНКО ТОШЕВ И С РЕШЕНИЕ ДА СЕ ОРГАНИЗИРАТ СРЕЩИ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЪКОВОДСТВАТА НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ИНСТИТУТИ В СОФИЯ, СВИЩОВ И ВАРНА ЗА ОТКРИВАНЕ ОТНОВО НА СПЕЦИАЛНОСТА „ФИНАНСИ И КРЕДИТ“*

София, 8 януари 1960 г.

ПРОТОКОЛ № 1

Заседание на 8 януари 1960 година

Заседават: КИРИЛ НЕСТОРОВ, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, ПЕТЪР Г. ПОПОВ, РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ, ЛЮБОМИР МАНОЛОВ

Отсъствуват: НЕШО ЦАРЕВСКИ

Присъствуват: Н. Гуговски от ЦК на БКП, М. Михов от МС, Др. Стателов от ДПК, Й. Наков, д-р К. Попов, Хр. Михов, Кр. Попов, Б. Василев, П. Петков, Д. Димиев и Тр. Дончев

Заседанието се откри в 9 часа.

Дневен ред:

[...]

4. Разглеждане предложение за откриване отново при Висшия икономически институт „Карл Маркс“ – София специалността „Финанси и кредит“. Докладва К. Несторов.

[...]

По точка 4.

След станалите разисквания и изказвания Централното управление все следното

РЕШЕНИЕ:

Централното управление възлага на др. Р. Чубриев и Н. Царевски да организират срещи на Централното управление на банката по отделно с ръководствата на отделните икономически институти в София, Свищов и Варна и подготвят въпросите, които трябва да се разгледат на тях.

[...]

София, 8 януари 1960 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ЦУ НА БНБ: *К. Несторов*
СЕКРЕТАР НА ЦУ НА БНБ: *Б. Ангелов*

Доклад – изложение
от съвета при Катедрата
Финанси и кредит при
ВИИ „К. Маркс“ – София

До другаря Председател на БНБ
София

Уважаеми Другарю,

Във връзка с преустройството на висшето икономическо образование катедреният съвет на специалността Финанси и кредит в съгласие с решението на факултетския съвет настоява да се направи ново предложение пред Министерството на просветата и културата специалността Финанси и кредит да се открие отново при ВИИ „Карл Маркс“ в София. Сега към старите мотиви за откриването на специалността може да се изтъкнат и следните:

1. В новото предложение за преустройство на висшето икономическо образование принципът на специализирането на икономическите вузове е премахнат. Както е известно, по новото предложение масовите специалности ще съществуват в два и повече института. Специалността Финанси и кредит спада именно към специалностите, които трябва и могат да бъдат застъпени в два или повече института. Няма причини специалностите Вътрешна търговия и Промишленост като масови специалности да съществуват в София и Варна, а специалността Финанси и кредит само в Свищов.

Представянето на една специалност в два вуза предполага известно райониране при приемането на студентите, респ. съобразяване с удобствата на населението в определен район. Ако специалността Финанси и кредит ще съществува само в Свищов, остават далеч настрани от него двата района, където са съсредоточени най-важните и крупни финансови института в страната – Южна и Югоизточна България със София и Пловдив. Само ако се открие специалността Финанси и кредит и в София ще имаме правилно разрешение на въпроса за подготовката на специалисти в тези два района.

2. Новата система на висшето икономическо образование изисква значително увеличение на брой на студентите-задочници по всички специалности. По наши приблизителни пресмятания около 2/3 от всички евентуални кандидат-студенти задочници по специалността Финанси и кредит работят в градовете София и Пловдив. И в двата тези града ВИИ „Карл Маркс“ организира консултационни пунктове за студентите задочници, а може да организира и вечерни занимания. Ето защо правилното обучение и тясната връзка с студентите задочници налага специалността Финанси и кредит да бъде представена и в София.

3. София и Пловдив като най-крупни центрове, където главно са съсредоточени банковите и финансовите институти в страната, предлагат най-добри условия за практическата подготовка на студентите от специалността Финанси и кредит. Практикуването и обучаването по време на производствената практика може да се извършва без допълнителни разходи на държавата за командировки на студенти и преподаватели. За преподавателите съществуват най-добри условия да поддържат непосредствен контакт с практиката и да подпомагат работата на финансовите институти.

4. В двата института в Свищов и София по специалността следва да се приемат такива бройки студенти, които приблизително отговарят на брой на кандидат-студентите по тази специалност – в Свищов от района на Северна България, в София от Западна и Южна България.

Съвършено неоснователно е възражението, че с разпределянето на специалността в двата

града общият брой на студентите в единия или другия институт щял да се увеличи или намали чувствително. Известно е, че студентите по специалността, които досега се приемаха, възлизаха на 70–80 души годишно.

5. Оставянето на тази специалност само в Свищов ще създаде обаче сериозни трудности не само за подготовката на студентите, но и за настаняването на специалистите на подходяща работа, защото трудно може да се приеме, че за студенти в Свищов ще отидат (било като редовни, било като задочници) достатъчно младежи от София. Следователно, новите специалисти по Финанси и кредит, за да бъдат назначавани в София, понеже ще идват предимно от Северна България, ще трябва да се иска специално разрешение за софийско жителство и т.н.

На основание на горното, ние молим Вашето застъпничество да се приложи на дело искането на катедрата Финанси и кредит и на Финансово-счетоводния факултет да се открие отново специалността Финанси и кредит при ВИИ „Карл Маркс“ и с това да се премахне едно анормално положение, което шокира цялата общественост в нашата страна.

С почитание: проф. *Динко Тошев*, ръководител
на катедрата Финанси и кредит

София, 25 май, 1959 г.

[Резолюция върху доклада:]
Др. Чубриев. Пращам на теб. Винаги съм считала, че е правилно да е в София. Съгласувай с финансите, може би заедно да дадем мнение. [- - -] 2.VI.[19]59 г.

ЦДА, ф. 132, оп. 22, а.е. 1, л. 1–3, 60–61. Оригинал. Машинопис.

* *По този въпрос виж също документ № 173.*

№ 175

ПРОТОКОЛ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА НАПИСВАНЕ И ИЗПРАЩАНЕ ЗА ПУБЛИКУВАНЕ В РЕДАКЦИЯТА НА В. „РАБОТНИЧЕСКО ДЕЛО“ НА СТАТИЯ В ОТГОВОР НА ПУБЛИКУВАНАТА ВЪВ В. „ВЕЧЕРНИ НОВИНИ” СТАТИЯ ОТ ПРОФ. ДИНКО ТОШЕВ СЪС ЗАГЛАВИЕ „ПАРИЧНОТО ОБРАЩЕНИЕ В СОЦИАЛИСТИЧЕСКОТО ОБЩЕСТВО“

София, 20 януари 1961 г.

ПРОТОКОЛ № 13

Заседание на 20 януари 1961 година

Заседават: КИРИЛ НЕСТОРОВ, ГЕОРГИ ТЕРЗИЕВ, НЕШО ЦАРЕВСКИ, ГЕОРГИ ДИМОВ, АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ, РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ и НЕДЕЛЧО ДАЦКОВ
Отсъствуват –
Присъствуват: др. Ана Вескова
Заседанието се откри в 11,00 часа

Дневен ред:

РЕШЕНИЯ:

1. Възлага се на другарите Нешо Царевски, Розалин Чубриев и Георги Димов, да напишат добре аргументирана статия за редакцията на в. „Работническо дело“, която да бъде отговор на статията на проф. Динко Тошев „Паричното обръщение в социалистическото общество“, публикувана във в. „Вечерни новини“ – броя от 19.I.1961 година.

Да се пише на гл. редактор на в. „Вечерни новини“, че по банкови въпроси и особено по въпроса за паричното обръщение в нашата страна, статиите следва да се съгласуват предварително с Управлението на Банката, за да не се допусне каквото и да е смущение всред населението.

[...]
София 20.I.1961 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА Ц.у. НА БНБ: *К. Несторов*
СЕКРЕТАР НА Ц.у. НА БНБ*: Ан. Хараланов*

[Върху протокола – надпис:]
Статията е написана и изпратена във ВИИ „Карл Маркс“ за предварително разглеждане от Академическия съвет с п/о № 602 от 6.II.1961.
Писмо № 194 от 26.I.1961 год. на у-ие Емисионно-касово.

ЦДА, ф. 132, оп. 23, а.е. 1, л. 134. Оригинал. Машинопис.

№ 176

РАЗПОРЕЖДАНЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА УВЕЛИЧАВАНЕ НА ЛИМИТА НА ЦК НА БКП ПО ВАЛУТНИЯ ПЛАН ЗА 1961 Г. ПО СТАТИЯ „ЧЛЕНСКИ ВНОС“ ЗА КАПИТАЛИСТИЧЕСКИТЕ СТРАНИ С 2 380 000 ВАЛУТНИ ЛЕВА И ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА 350 000 ЩАТСКИ ДОЛАРА ОТ БНБ НА ЦК НА БКП

София, 20 юни 1961 г.

ЛИЧНО
СТРОГО ПОВЕРИТЕЛНО!

Р А З П О Р Е Ж Д А Н Е № *П-1111*
НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ

от 20 юни 1961 год.

ПО ДОКЛАД № ..... ОТ ..... 196..... ГОД.

МИНИСТЕРСКИЯТ СЪВЕТ РАЗПОРЕЖДА:

1. Увеличава лимита на Централния комитет на Българската комунистическа партия по валутния план за 1961 година, по статия „членски внос“ за капиталистическите страни с 2.380.000 валутни лева.

2. Разрешава на Председателя на Българската народна банка да предаде на Централния комитет на Българската комунистическа партия 350.000 щ. долара, срещу които Министерството на финансите да одобри на Българската народна банка 3.332.000 лева.

Изпълнението на разпореждането се възлага на Министъра на финансите и Председателя на Българската народна банка.

София, *19* юни 1961 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: *А. Югов*

ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: *Ж. Живков*

К. Георгиев
Г. Трайков
Р. Дамянов *В. Червенков* *Ст. Тодоров*

Секретар на
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: [- - -]

Отпечатано в 1 екз.

ЦДА, ф. 136, оп. 80, а.е. 91, л. 1. Оригинал. Машинопис.

№ 177

ОКРЪЖНО НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БНБ ДО УПРАВИТЕЛИТЕ НА НЕЙНИТЕ КЛОНОВЕ С УКАЗАНИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕТО НА ПИСМО № III-693 НА МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ОТ 14 АПРИЛ 1964 Г. ЗА НАГРАЖДАВАНЕ НА ПАРТИЙНИТЕ СЕКРЕТАРИ И ПРЕДСЕДАТЕЛИТЕ НА ПРОФКОМИТЕТИТЕ В ПРЕДПРИЯТИЯТА

София, 16 април 1964 г.

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Централно управление
Отдел „Контрол фонд раб. заплата“
№ 35

ОКРЪЖНО

До
УПРАВИТЕЛИТЕ НА
БАНКОВИТЕ КЛОНОВЕ

Относно: [...]
II. Награждаването на парт. секретари и председатели на профкомитети в предприятията

[...]

II.

Съгласно писмо № III-693 от 14 април 1964 година на Министерството на финансите, разрешава се от фонд „Предприятие“, да се награждават партийни секретари и председатели на профкомитети при предприятията и организациите, независимо от това че не се числят към списъчния състав на предприятията и организациите.

При отпускане на средства за награди обаче и за тези лица следва да спазвате разпорежданията на 102-то постановление на Министерския съвет от 22 май 1957 година, окръжно № III-1358 от 8 април 1961 г. на Министерството на финансите и наше окръжно № 20 от 1963 година, относно размера на наградите.

за ПРЕДСЕДАТЕЛ: /п/ Г. Димов

ЦДА, ф. 132, оп. 26, а.е. 7, л. 236. Копие. Машинопис.

№ 178

РАЗПОРЕЖДАНЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА 370 000 ЩАТСКИ ДОЛАРА ОТ БНБ НА ЦК НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

София, 17 декември 1969 г.

Лично строго поверително

РАЗПОРЕЖДАНЕ № *479*

от *17 декември* 1*969* година

ЗА отпускане на валута

М И Н И С Т Е Р С К И Я Т С Ъ В Е Т Р А З П О Р Е Д И:

Разрешава на председателя на Българската народна банка да предаде на Централния комитет на Българската комунистическа партия 370 000 долара, срещу които Министерството на финансите да одобри на Българската външнотърговска банка съответната сума в левове.

София, *17* декември 1969 г.

за ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: Ж. Живков

ГЛ. СЕКРЕТАР НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: [- - -]

Отпеч. В 4 екз.
НП

ФК в 1 екз. за Гл. прокуратура

ЦДА, ф. 136, оп. 80, а.е. 95, л. 1. Оригинал. Машинопис.

№ 179

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОТКАЗ НА ИСКАНЕТО НА АГЕНЦИЯ „СОФИЯ-ПРЕСС“ ДА Ѝ БЪДЕ ПРЕДОСТАВЕН ЗАЕМ В РАЗМЕР НА 200 000 ЛЕВА, ПОРАДИ ТЕЖКОТО Ѝ ФИНАНСОВО СЪСТОЯНИЕ*

София, 20 ноември 1971 г.

ПРОТОКОЛ № 24

Заседание на 20 ноември 1971 година

Заседават: КИРИЛ ЗАРЕВ, ГЕОРГИ ДИМОВ, проф. ТОТЮ ТОТЕВ, КРУМ КОЛЕВ, ВЕСЕЛИН ТОДОРОВ, ДРАГАН ИЛИЕВ, ДИМИТЪР ВРАЖАЛСКИ, РОЗАЛИН ЧУБРИЕВ

Отсъствуват: ГАРАБЕД АРАМОВ

Присъствуват: ГЕОРГИ ЙОРДАНОВ, ПЕТКО КУРИЙКОВ, ВЛАДИМИР ДОЦЕВ, ЛАЗАР ФИЛКОВ, ХРИСТО ХАРАЛАМБОВ, ГЕОРГИ ИВАНОВ, НЕДЮ ИВАНОВ

Заседанието се откри в 9 часа

Дневен ред:

[...]

4. Докладна записка относно предоставяне на заем по специални решения на Агенция „София-прес“. Докладва: Г. Иванов

[...]

По точка 4. Управителният съвет взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Отказва да разреши банков кредит на Агенция „София-прес“ в размер на 200,000 лв. поради това, че агенцията е в тежко финансово състояние, разходите за филмопроизводство не са обект на кредитиране и за погасяването на заема в предлагания срок 31.V.1972 год. няма реален източник.

2. В срок до 23.XI.1971 год. директорът на дирекция „Транспорт и услуги“ да подготви за внасяне в Министерския съвет записка относно финансовото състояние на агенцията и причините за отказа на заема.

[...]

София, 20 ноември 1971 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *К. Зарев*
за СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *В. Бойчев*

ДО
УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА
БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА
ТУК

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

от ГЕОРГИ ИВАНОВ, директор на Дирекция „Транспорт и услуги“

Относно: предоставяне заем по специални решения на Агенция „София-прес“

Агенция „София-прес“ е самостоятелна юридическа личност със седалище в град София, създадена с разпореждане № 309 от 1967 година на Министерския съвет с предмет на дейност – популяризиране у нас и в чужбина всестранния обществен, икономически и културен живот на българския народ, туристическите възможности на България и други, с цел да съдействува за развитието и укрепването на взаимното разбирателство, доверието, дружбата и мира между народите.

За осъществяване на тази дейност агенцията подготвя статии, беседи, очерци и други публицистични материали за печата, радиото, телевизията и рекламни филми; издава на чужди езици списания, вестници, бюлетини; осигурява материали от чужбина за българските вестници и списания, за радиото и телевизията.

Агенцията извършва дейността си на основата на стопанската сметка и самоиздръжка и в съответствие с производствено-финансовия си план и сключените договори.

Статутът на агенцията, чийто принципи са конкретизирани в нейния Устав, публикуван в Държавен вестник брой 33 от 1968 година не е преутвърждаван с 27-о постановление на Министерския съвет от 20 ноември 1970 година, нито с 14-о разпореждане на Комитета за стопанска координация от 13 януари 1971 година, но същата работи по новия икономически механизъм, утвърден с 26-о постановление на Министерския съвет от 20 ноември 1970 година като стопанска организация без клонове. Агенцията е освободена от Министерството на финансите от плащане на данък върху оборота, данък върху производствените фондове и данък върху печалбата.

През настоящата година Агенция „София-прес“ е сключила посредством довереника си ООД „София филм интернационал“ – Париж, договор с френското дружество „Лира филм“ – Париж за снимането в България на френски игрален филм „Тя ще му каже на острова“. Срещу пред-

ставяните услуги от страна на „София-прес“ по осъществяването на филма, като осигуряване на артисти, статисти, декори, транспорт и други, френската фирма се задължава да заплати сумата 486 000 френски франка на части, чрез довереника – „София филм интернационал“, както следва: 30% на части до завършване на филма и останалите 70% в срок от две години от датата на първата публична прожекция на филма, съобразно чистите постъпления от експлоатацията на филма.

За допълнителни услуги по производството на филма клиентът, по сведение на агенцията, се е задължил да заплати още 199 190 френски франка. Или от реализацията на сделката агенцията ще получи 685 190 френски франка, равняващи се на 254 774 лева. Съгласно представената справка ще изразходва във връзка с производството на филма 231 297 лева и ще реализира печалба 23 477 лева.

Тъй като в предмета на дейността на агенцията не влиза предоставянето на услуги за филмопроизводство на игрални филми, тя е сключила споразумение с ДО „Българска кинематография“ за предоставяне от тяхна страна на услуги за този и други филми срещу преотстъпване на 50 000 долара до края на тази година за доставяне на снимачна техника.

Агенция „София-прес“ обаче е в тежко финансово състояние и не може да посреща както разходите произтичащи по сключения договор, така и разходите по текущи плащания.

Към 30 септември 1971 година агенцията има свръхнорматив от стоково-материални ценности в размер на 584 000 лева (при норматив 1 363 000 лева), просрочени заеми „обща партида“ 38 000 лева и просрочени платежни документи 400 000 лева.

Просрочените платежни документи към 17 ноември 1971 година възлизат на 406 000 лева, а просроченият заем е издължен.

Към 30 април 1971 година свръхнормативът от стоково-материални ценности е бил 395 000 лева и е оформен в ликвидационен заем по реда на циркулярно писмо № 41 от 13 май 1971 година. Съгласно представения от агенцията план същият, както и размерът на ликвидационния заем към 30 септември 1971 година следваше да бъде сведен на 130 000 лева. Действително ликвидационният заем в предвидения размер е издължен, но това е станало за сметка на привлечени средства, а не за сметка на освободени средства от намаление на свръхнормператива.

Намалението на свръхнормператива от стоково-материални ценности не е постигнато поради трудности по пласмента на готови филми за 186 000 лева, разни издания на испански език за около 220 000 лева и др.

Към 30 септември агенцията дължи на доставчици, клиенти с кредитни салда, бюджета и други 1 038 000 лева, а има да взема от нередовни клиенти, доставчици по аванси и други дебитори 714 000 лева.

Агенция „София-прес“ с писмо № 400 – С/4 ноември 1971 година иска предоставянето на целеви заем от банката за посрещане разходите по снимането на филма в размер на 200 000 лева, който да се издължи в срок до края на месец май 1972 година и с писмо № 425/С от 17 ноември тази година иска заем за посрещане неотложни разходи във валута за отпечатване на конгресни материали, командировки и издръжка на представителства в чужбина в размер на 27 000 лева.

Съгласно Наредбата за взаимоотношенията на банките със стопанските организации и банковите инструкции за кредитиране за оборотни средства, разходите за производство на филми и издръжка на стопанските организации не са обект на кредитиране. Филмопроизводството, съгласно Наредбата за фондовете на държавните стопански организации се финансира със средства от фонд „Филмопроизводство“, който фонд се образува при ДО „Българска кинематография“.

Предложеният срок – 30 май 1972 година за погасяване на искания заем в размер на 200 000 лева за посрещане на разходите по снимането на филма е неприемлив, тъй като няма реален източник за погасяване на заема.

Изхождайки от финансовото състояние на агенцията и това, че разходите за филмопроизводство не са обект на кредитиране, намирам, че няма условия за разрешаване на заема.

Моля Управителният съвет да вземе отношение по искането на Агенция „София-прес“.

София, 18 ноември 1971 г.

ДИРЕКТОР: *Г. Иванов*

ЦДА, ф. 132, оп. 31, а.е. 3, л. 235–236, 244–247. Оригинал. Машинопис.

* *Виж също документ № 180.*

№ 180

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ЗАЕМ В РАЗМЕР НА 354 000 ЛЕВА С 4% ЛИХВА НА АГЕНЦИЯ „СОФИЯ-ПРЕС“*

София, 17 декември 1972 г.

ПРОТОКОЛ № 26

Заседание на ПОДПИС

Заседават: КИРИЛ ЗАРЕВ, ГЕОРГИ ДИМОВ, КРУМ КОЛЕВ, ГАРАБЕД АРАМОВ И ДИМИТЪР ВРАЖАЛСКИ

Отсъствуват:

Присъствуват:

Заседанието се откри в

Дневен ред:

Разглеждане искане за предоставяне на нов ликвидационен заем на Агенция „София-прес“. Докладва Г. Иванов

Управителният съвет взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Разрешава на Агенция „София-прес“ заем по специални решения в размер на 354 хил. лв. при лихвен процент 4% и срокове за издължаване, както следва:

– на 30.VI.1972 г.	50	хил. лв.
– на 31.VII.1972 г.	50	-”-
– на 31.VIII.1972 г.	50	-”-
– на 30.IX.1972 г.	50	-”-
– на 31.X.1972 г.	50	-”-
– на 30.XI.1972 г.	104	-”-

2. Задължава директора на дирекция „Транспорт и услуги“ да докладва на Председателя на банката за погасяването на първата вноска.

Отг.: Г. Иванов
Срок: 1.VII.1972 год.

София, 17 декември 1972 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *К. Зарев*
За СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *В. Бойчев*

До
УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА
БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
ТУК

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

От ГЕОРГИ ИВАНОВ, директор на Дирекция „Транспорт и услуги“

Относно: предоставяне нов ликвидационен заем на Агенция „София-прес“

С писмо № 61/51 от 8 декември 1971 година Агенция „София-прес“ иска нов ликвидационен заем по реда на ЦП № 41 от тази година в размер на 354 хил. лева, с колкото са нараснали

свръхнормативните ѝ запаси от стоково-материални ценности към 31 октомври в сравнение с 31 март тази година (749 хил. лева – 395 хил. лева = 354 хил. лева)

Агенцията предлага заемът да се издължи както следва:

На 30.VI.1972 година	50 хил. лева
На 30.VII.1972 година	50 хил. лева
На 30.VIII.1972 година	50 хил. лева
На 30.IX.1972 година	50 хил. лева
На 30.X.1972 година	50 хил. лева и
На 30.XI.1972 година	104 хил. лева

Тъй като в искането липсваха данни за ликвидиране на свръхнорматива от стоково-материални ценности съобразно предлаганите срокове за погасяване на заема, на среща с главния директор на агенцията др. Русинов поискахме такива данни с оглед изясняване финансовото състояние на агенцията и ликвидността на активите ѝ.

Към 31 октомври 1971 година финансовото състояние и ликвидността на активите и пасивите на агенцията е следното:

(в хил. лева)

I. Актив	наличност	норматив	свръхнорматив
1. Материални ценности	170	328	– 158
2. Незавършено производство	1025	543	+ 482
3. Готова продукция	772	466	+ 306
4. Разходи с/у бъдещи приходи	145	26	+ 119
Всичко нормируеми оборотни средства	2112	1363	+ 749
5. Парични средства	131	-	131
6. Вземания от клиенти за неизплатени в срок сметки	374	-	374
7. Доставчици по аванси	76	-	76
8. Подотчетни лица	34	-	34
9. Разни дебитори	49	-	49
Всичко ненормируеми оборотни средства	664		664
А всичко оборотни средства	2776	1363	1413

II. Пасив	
1. Собствени средства	1110
2. Банкови заеми	357
3. Доставчици по неизплатени в срок сметки	424
4. Клиенти по аванси	422
5. Сътрудници	114
6. Работници и служители, вкл. данък общ доход и ДОО	74
7. Разни кредитори и др.	275
Всичко източници	2776

Собствените средства покриват 40% от общата сума на нормируемите и ненормируемите оборотни средства.

Агенцията ползува банков заем за попълване прираста на собствените ѝ оборотни средства в размер на 104 хил. лева и ликвидационен заем 253 хил. лева, в това число просрочен банков заем за 122 хил. лева, представляващ непогасени на падежите вноски по ползван ликвидационен заем за свръхнормативни натрупвания от незавършено производство и готова продукция към 31 март 1971 година в размер на 395 хил. лева.

Заемът за попълване прираста на собствените оборотни средства и непросрочената част от ликвидационния заем в размер на 131 хил. лева следва да бъдат изплатени до края на тази година.

Задълженията към доставчици, работници и служители, сътрудници и др. са също срочни и при наличие на средства по разплащателната сметка се изплащат.

Агенцията е в тежко финансово състояние и не може да посреща текущите си плащания по издръжката на производството, включително и за собствената си издръжка. В банката поради липса на средства по разплащателната ѝ сметка стоят неплатени просрочени документи за 384 хил. лева.

Главната причина за тежкото финансово състояние е, че агенцията е вложила оборотните си средства в трудно ликвидни активи, натрупала е свръхнормативи от незавършено производство и готова продукция, има несъбрани в срок вземания от клиенти и държи средства във валута от реализация на продукцията си в чужди банки.

В „незавършено производство“ – филми, албуми и книги на български и чужди езици, са вложени 1025 хил. лева. По-голямата част от тях като правило престояват повече от една година. Така, 25 броя с извършени разходи за 63 хил. лева са започнати през 1965–1968 година; 92 броя с извършени разходи за 352 хил. лева са започнати през 1969–1970 година и 161 броя с извършени разходи за 724 хил. лева са започнати през 1971 година. Производите в „незавършено производство“ по данни на агенцията се очаква да бъдат завършени както следва: до 31 декември 1971 година – за 413 хил. лева, през 1972 година – 155 хил. лева, т.е. по 40 хил. лева на тримесечие и през 1973 година – за 126 хил. лева. При това, от 216 производи 128 с извършени разходи за 92 хил. лева са обездвижени: 2 за 1 хил. лева от 1965 година; 11 за 17 хил. лева от 1968 година; 18 за 14 хил. лева от 1969 година; 13 за 7 хил. лева от 1970 година и 44 за 53 хил. лева от 1971 година.

По тези причини в „незавършено производство“ се водят общо агенционни разходи за 331 хил. лева и „разходи срещу бъдещи периоди“ за издръжката на печатната база за 205 хил. лева.

В „готова продукция“ са вложени 772 хил. лева, в това число за книги, албуми и др. за 587 хил. лева и за филми 185 хил. лева. В по-голямата си част книгите и албумите, а филмите изцяло, са произведени преди 1970 година, залежали са и нямат осигурен пласмент. Общо 258 броя производи за 445 хил. лева са произведени през 1965–1970 година и 170 броя за 327 хил. лева – през 1971 година. По данни на агенцията до 30 ноември е реализирана готова продукция за 136 хил. лева и до края на годината ще се реализира още готова продукция за 16 хил. лева. Останалата част се предвижда да бъде реализирана през 1972 година както следва: I тримесечие за 96 хил. лева, II тримесечие за 176 хил. лева, III тримесечие за 51 хил. лева и IV тримесечие за 294 хил. лева.

Във „вземания от клиенти“ и в „доставчици по аванси“ са вложени 450 хил. лева. По-голяма част от вземанията – 252 хил. лева са от местни предприятия, а останалата част – 122 хил. лева са от чуждестранни фирми. Вземанията по 17 аналитични сметки за 38 хил. лева са възникнали през 1968–1970 година и по 45 аналитични сметки за 345 хил. лева са възникнали през 1971 година. Обездвижени са общо 39 аналитични сметки за 175 хил. лева, в това число: 1 за 12 хил. лева от 1968 година, 10 за 5 хил. лева от 1970 и 28 за 158 хил. лева от 1971 година.

В чужда валута общо по перата „парични средства“, „подотчетни лица“ и „дебитори“ са вложени 128 хил. лева. От тях 86 хил. лева се държат в чужди банки за извършване плащания на лихви и погашения по сключени заеми за доставка на машини и съоръжения за обектите „Производствен център“. Средства за тези плащания не са предвидени по финансовия план за 1971 година и това допълнително отежнява финансовото ѝ състояние.

Посочените данни показват, че по-голямата част от производите – филми, книги, албуми и др. престояват в незавършено производство и готова продукция за период по-дълъг от една година и няма условие за кредитирането им със заеми за оборотни средства, които се отпускат за срок до една година от доставката на стоково-материалните ценности или от извършване на разходите. От друга страна пласментът на продукцията не се подсигурява с договори, а банката не кредитира продукция без осигурен пласмент.

Пред вид пропагандния характер на производството и свързаните с това трудности в реализацията на продукцията, правилно е финансирането ѝ да се извършва със собствени оборотни средства, с каквито агенцията е снабдена. Банката досега е отпускала на агенцията само заеми за попълване на прираста на оборотните средства. На агенцията също така е отпуснат ликвидационен заем по реда на ЦП № 41 от 1971 година при поетото задължение до края на годината да ликвиди-

ра свръхнормативa от готова продукция и незавършено производство. Вместо това свръхнормативът в сравнение с началото на годината е увеличен с 228 хил. лева.

Моля Управителният съвет да вземе решение по искането на агенцията за предоставянето на нов заем в размер на 354 хил. лева с краен срок за издължаване 30 ноември 1972 година.

София, 16 декември 1971 г.

ДИРЕКТОР: *Г. Иванов*

ЦДА, ф. 132, оп. 31, а.е. 3, л. 313–318. Оригинал. Машинопис.

* *Виж също документ № 76.*

№ 181

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ОТ ЗАВЕЖДАЩИТЕ ОТДЕЛИ НА ЦК НА БКП „ВЪНШНА ПОЛИТИКА И МЕЖДУНАРОДНИ ВРЪЗКИ“ ДИМИТЪР СТАНИШЕВ И „ПЛАНОВО-ИКОНОМИЧЕСКИ“ ЗА ИСКАНИЯТА НА ЧУЖДЕСТРАННИ ФИРМИ, СВЪРЗАНИ С КОМУНИСТИЧЕСКИ ПАРТИИ В КАПИТАЛИСТИЧЕСКИ ДЪРЖАВИ, ДА ИМАТ ПО-ГОЛЯМ ДЯЛ В ТЪРГОВИЯТА НА БЪЛГАРИЯ СЪС СЪОТВЕТНИТЕ СТРАНИ И ЗА СФОРМИРАНЕ НА ГРУПА КЪМ МИНИСТЕРСТВОТО НА ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ ПО ТЕЗИ ВЪПРОСИ

София, 23 ноември 1976 г.

9.XII.76*017997

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

ОТНОСНО: партийните фирми

Фирми, свързани с компартиите от капиталистическите страни, търгуват с български предприятия от редица години. Тъй като изпитват остра нужда от финансови средства, братските партии желаят тези фирми да имат по-голям дял в търговията на България със съответните страни. Някои от тях (Френската, Италианската, Гръцката) са поставяли в ЦК на БКП въпроса за по-нататъшното подобряване на връзките между фирмите им и българските предприятия.

В отговор на тези искания, през 1974 г. на Министерството на външната търговия беше възложено да следи и насърчава развитието на връзките между партийните фирми и нашите външнотърговски централи. През 1975 г. по указание на др. Тано Цолов в Комитета за външноикономически връзки беше създадена и специална група за отношенията с фирмите на Френската комунистическа партия.

Общо взето за българските предприятия сега са характерни недостатъчните връзки с партийните фирми и бавното решаване на възникващите проблеми в техните взаимоотношения. След закриването на Комитета за външноикономически връзки фактически престана да съществува и посочената група за работата с фирмите на ФКП.

Като имат предвид значението на дейността на партийните фирми за съответните компартии, отделите „Външна политика и международни връзки“ и „Планово-икономически“ на ЦК на БКП предлагат да се възложи на министъра на външната търговия да сформира група, ръководена от заместник-министър на външната търговия, която да съдействува за развитието на търговско-икономическите връзки между българските предприятия и партийните фирми. Групата да прави периодически прегледи на състоянието на тези връзки, да разглежда и решава възникващите проблеми в техните отношения. При равни други условия да осигурява предпочитане на партийните фирми пред капиталистическите компании.

Отделите „Външна политика и международни връзки“ и „Планово-икономически“ на ЦК на БКП смятат, че съсредоточаването на тази дейност в Министерството на външната търговия и възлагането ѝ на една постоянно действуваща група ще подпомогне по-ефикасно братските пар-

тии в техните усилия да укрепят търговските си фирми. В тази връзка те внасят съответен проект за решение на Секретариата на ЦК на БКП.*

23.XI.1976 г.

Завеждащ отдел „Външна политика и
международни връзки“ на ЦК на БКП: *Д. Станишев*

Завеждащ отдел „Планово-
икономически“ на ЦК на БКП: *[- - -]*

ЦДА, ф. 1Б, оп. 64, а.е. 487, л. 2–3. Оригинал. Машинопис.

** Проектът е одобрен с Решение № 24Б на Секретариата на ЦК на БКП от 31.12.1971 г.*

№ 182

ПИСМО ОТ ДИРЕКТОРА НА ОКРЪЖНИЯ КЛОН НА БНБ В ПЛОВДИВ ЯНКО МУСУРЛИЕВ ДО ПЪРВИЯ ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ НА БНБ ВАСИЛ КОЛАРОВ С МОЛБА ЗА ДАВАНЕ НА УКАЗАНИЯ ПО ПРИЛАГАНЕТО НА ОКРЪЖНО № 2421 ОТ 31.12.1975 Г. НА БНБ И БЪЛГАРСКАТА ВЪНШНОТЪРГОВСКА БАНКА ЗА ПРОДАЖБАТА НА ВАЛУТА НА ЛИЦА, КОИТО ИМАТ ПРАВО ДА ЗАКУПУВАТ УВЕЛИЧЕНИ РАЗМЕРИ ВАЛУТА ПРИ СЛУЖЕБНИ И ЧАСТНИ ПЪТУВАНИЯ В ЧУЖБИНА*

Пловдив, 3 януари 1981 г.

ПОВЕРИТЕЛНО!

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Окръжен клон
№ *2*

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ
за др. ВАСИЛ КОЛАРОВ – първи
зам.-председател
С О Ф И Я.

УВАЖАЕМИ ДР. ПЪРВИ ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ,

С окръжно № 2421 от 31 декември 1975 г. на БНБ и БВБ се направиха някои изменения по продажбата на валута на лица, които имат право да закупуват увеличени размери валута при служебни и частни пътувания за чужбина.

При изпълнение на тези указания възникнаха някои трудности, свързани с точния обхват на лицата от списъка-приложение към окръжното.

Така в група III е посочено, че увеличен размер могат да получават професори, без да е изяснено, ДАЛИ ТОВА ПРАВО ПРОФЕСОРИТЕ ЗАПАЗВАТ И СЛЕД ИЗЛИЗАНЕ В ПЕНСИЯ.

В група IV-а на писмото е дадена възможност на удостоените със званието „Народен“ и „Заслужил“.

Може ли в случая да се счита, че такова право имат всички получили звание „Заслужил треньор“, „Заслужил майстор на спорта“, „Заслужил икономист“, „Заслужил деятел на търговията“, „Заслужил деятел на кооперативното движение“, „Заслужил деятел на материално-техническото снабдяване“.

В група IV-та е дадено право и на зам.-председатели на окръжни народни съвети. Имат ли право на допълнително валута членовете на изпълнителните комитети, които не са зам.-председа-

тели, но са със запазени права и ранг, поради което получават заплати за зам.-председатели, като например началника на Окръжната държавна инспекция по труда и Началника на управление „Архитектура и благоустройство“.

Моля за Вашите указания.

С УВАЖЕНИЕ –
ДИРЕКТОР: *Я. Мусурлиев*

ЦДА, ф. 132П, оп. 11, а.е. 154, л. 3. Оригинал. Машинопис.

* *Указанията, дадени от първия заместник-председател на БНБ В. Коларов, виж също документ № ь183.*

№ 183

ПИСМО ОТ ПЪРВИЯ ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ НА БНБ ВАСИЛ КОЛАРОВ ДО ОКРЪЖНИЯ КЛОН НА БНБ В ПЛОВДИВ С УКАЗАНИЯ ПО ПРИЛАГАНЕТО НА ОКРЪЖНО № 2421 ОТ 31.12.1975 Г. НА БНБ И БЪЛГАРСКАТА ВЪНШНОТЪРГОВСКА БАНКА ЗА ПРОДАЖБАТА НА ВАЛУТА НА ЛИЦА, КОИТО ИМАТ ПРАВО ДА ЗАКУПУВАТ УВЕЛИЧЕНИ РАЗМЕРИ ВАЛУТА ПРИ СЛУЖЕБНИ И ЧАСТНИ ПЪТУВАНИЯ В ЧУЖБИНА

София, 15 януари 1981 г.

Поверително
Екз. № *2*
януари [19]81 [г.]

ДО
БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
гр. Пловдив

На № 2 от 3 януари 1981 г.

Във връзка с поставените от вас въпроси по продажбата на валута на лица, които имат право да закупуват увеличени размери валута при служебни и частни пътувания в чужбина поясняваме следното:

1. Професорите могат да получават увеличен размер валута, полагаща се за група III и след пенсионирането, ако притежават документ от Върховната атестационна комисия при Министерския съвет, доказващ, че имат присъдено научно звание „професор“.

2. Правото да получават увеличен размер по група IV имат лицата, на които е присъдено почетното звание „Заслужил“ с Указ на Държавния съвет на Народна република България, който само може да бъде основание за ползуване това право. Удостояването си лицето може да докаже и с връчената му грамота, по реда на чл. 14 от Указ № 1094 на Държавния съвет на НРБ за духовното стимулиране в Народна република България (ДВ бр. 48 от 1974 г.).

3. Приравняването на определени длъжностни лица на ранг на други длъжности може да има само по изрично писмено решение на Министерския съвет, било персонално за определено лице, било за група (категория) лица.

Във вашия случай не е достатъчно само това, че например на началника на Окръжната държавна инспекция по труда е определена заплата, равна на заплатата на заместник-председател, за да се ползува от правата на заместник-председател и да има правото на допълнителна валута по група IV. За да се ползува от това право е необходимо да има изрично решение на Министерския съвет, че на началника на Окръжната държавна инспекция по труда се определя ранг заместник-председател.

ПЪРВИ ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ: *В. Коларов*

ОТ/Написано в 2 екз.
Екз. № 1 – БНБ – Пловдив
Екз. № 2 – к. д. 0704
Изпълнител: Г. Колев
№ 21/15.I.1981 г.

ЦДА, ф. 132П, оп. 11, а.е. 154, л. 1–2. Оригинал. Машинопис.

№ 184

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ДА СЕ НАПРАВИ ДАРЕНИЕ В ПОЛЗА НА МЕЖДУНАРОДНАТА ФОНДАЦИЯ „ЛЮДМИЛА ЖИВКОВА“ В РАЗМЕР НА 3 000 000 ЛЕВА ОТ СРЕДСТВАТА НА ФОНД „РЕЗЕРВЕН“

София, 30 декември 1982 г.

ПРОТОКОЛ № 10

Заседание на 30.XII.1982 година

Заседават проф. В. Никифоров, В. Коларов, Ив. Драгневски, Цв. Петков, Георги Карамфилов, Хр. Хараламбов, Л. Филипов, Г. Колев, К. Заркова

Отсъствуват

Присъствуват Р. Трифонова, Ас. Владимиров, К. Йосифов, Ирина Стойкова

Заседанието се откри в 13.30 ч.

Дневен ред:

1. Предложение за превеждане от Българската народна банка на средства в полза на международната фондация „Людмила Живкова“.

Докладва: проф. В. Никифоров

[...]

По т. 1. от дневния ред Управителният съвет единодушно прие следното

Р Е Ш Е Н И Е:

1.1. Българската народна банка да направи дарение в полза на Международната фондация „Людмила Живкова“ в размер на 3 млн. лв. Средствата да се преведат от фонд „Резервен“ на Централното управление на БНБ.

Изпълнението на решението се възлага на др. К. Йосифов – гл. счетоводител.

Срок: 31.XII.1982 година

1.2. Препоръчва на председателите на другите банки да обсъдят в Управителните съвети и според възможностите да направят дарения в полза на Международната фондация „Людмила Живкова“ със средствата от фондовете на съответните банки.

[..]

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *проф. В. Никифоров*
ЗА СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Св. Бисова*

ЦДА, ф. 132, оп. 33, а.е. 1, л. 299–300. Оригинал. Машинопис.

№ 185

ПРОТОКОЛ НА УС НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРЕВЕЖДАНЕ НА 1 500 000 ЛЕВА ОТ ФОНД „СТОПАНСКИ РИСК“ ПРИ ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ КАТО ДАРЕНИЕ НА ДЪРЖАВНО-ОБЩЕСТВЕНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ „ФОНД 13 ВЕКА БЪЛГАРИЯ“

София, 8 януари 1985 г.

ПРОТОКОЛ № 1

Заседание на 8 януари 1985 година

Заседават др. др. В Коларов, Т. Чавдаров, Ив. Драгневски, Цв. Петков, Г. Карамфилов, Г. Колев, Ас. Владимиров, Д. Ананиев, П. Василева

Отсъствуват К. Заркова, Р. Георгиев

Присъствуват Р. Трифонова

Заседанието се откри в

Дневен ред:

1. Предложение за превеждане от Българската народна банка на средства в полза на Държавно-обществената организация „Фонд 13 века България“.

Докладва: В. Коларов

По точка 1 от дневния ред Управителният съвет прие следното

РЕШЕНИЕ:

1.1 Българската народна банка прави дарение в полза на Държавно-обществената организация „Фонд 13 века България“ в размер на ЕДИН МИЛИОН И ПЕТСТОТИН ХИЛЯДИ ЛЕВА, които да се използват в реализирането на високоблагородните цели в дейността на фонда.

Средствата да се преведат от фонд „Стопански риск“ на Централното управление на БНБ. Изпълнението на това решение се възлага на главния счетоводител на Централното управление.

1.2. Препоръчва на председателите на другите банки да обсъдят в Управителните съвети и според възможностите да направят дарение в полза на Държавно-обществената организация „Фонд 13 века България“ от средства на фондовете на съответните банки.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *В. Коларов*
[за] СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Св. Бисова*

ЦДА, 132, оп. 33, а.е. 13, л. 1. Оригинал. Машинопис.

№ 186

ПРОТОКОЛ НА УС НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРЕВЕЖДАНЕ НА 2 000 000 ЛЕВА ОТ ФОНД „СТОПАНСКИ РИСК“ ПРИ ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ КАТО ДАРЕНИЕ НА МЕЖДУНАРОДНАТА ФОНДАЦИЯ „ЛЮДМИЛА ЖИВКОВА“

София, 8 януари 1985 г.

ПРОТОКОЛ № 1-А

Заседание на 8 януари 1985 година

Заседават др. др. В Коларов, Т. Чавдаров, Ив. Драгневски, Цв. Петков, Г. Карамфилов, Г. Колев, Ас. Владимиров, Д. Ананиев, П. Василева

Отсъствуват К. Заркова, Р. Георгиев

Присъствуват Р. Трифонова
Заседанието се откри в

Дневен ред:

1. Предложение за превеждане от Българската народна банка на средства в полза на Международната фондация „Людмила Живкова“ .

Докладва: В. Коларов

По точка 1 от дневния ред Управителният съвет прие следното

РЕШЕНИЕ:

1.1 Българската народна банка прави дарение в полза на Международната фондация „Людмила Живкова“ в размер на ДВА МИЛИОНА ЛЕВА, които да се използват в реализирането на високоблагородните цели в дейността на Фондацията. Средствата да се преведат от фонд „Стопански риск“ на Централното управление на БНБ. Изпълнението на това решение се възлага на главния счетоводител на Централното управление.

1.2. Препоръчва на председателите на другите банки да обсъдят в Управителните съвети и според възможностите да направят дарение в полза на Международната фондация „Людмила Живкова“.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *В. Коларов*
[за] СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Св. Бисова*

ЦДА, ф. 132, оп. 33, а.е. 13, л. 2. Оригинал. Машинопис.

№ 187

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА УЧРЕЖДЕНСКИЯ ПРОФКОМИТЕТ ПРИ БНБ ВЛАДИМИР ТАШКОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ВАСИЛ КОЛАРОВ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ БАНКАТА ДА НАПРАВИ ДАРЕНИЕ НА НАЦИОНАЛНИЯ ФОНД ЗА МИР И СОЛИДАРНОСТ В РАЗМЕР НА 10 000 ЛЕВА ЗА СМЕТКА НА ФОНД „СОЦИАЛНО-БИТОВИ И КУЛТУРНИ МЕРОПРИЯТИЯ“

София, след 11 февруари 1985 г.

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА
Другаря ВАСИЛ КОЛАРОВ

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

от ВЛАДИМИР ТАШКОВ – председател на
Учрежденския профкомитет при Централно управление на БНБ

ДРУГАРЮ КОЛАРОВ,

На основание решение № 921/14.X.1983 г. на Секретариата на ЦК на БКП, през 1984 г. бе учреден Национален фонд за мир и солидарност (НФМС). Той е предназначен за оказване финансова подкрепа на организации, движения и лица, борещи се против военната опасност, за мир, демокрация и социален прогрес, за развитие на дружбата и сътрудничеството между народите.

Предвид целите и задачите на фонда и в съответствие с т. 6 от Наредба № 1 за планиране, набиране, отчитане и контрол на паричните средства на НФМС, предлагам да бъде внесена във НФМС сумата 10 000 (десет хиляди) лева. Изплащането да е за сметка на фонд „СБКМ“ на Централно управление на БНБ.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УПК: *Вл. Ташков*

[Върху документа – резолюция:]
Да. Членовете на Упр. съвет – на подпис. В. Коларов [- - -]

ЦДА, ф. 132, оп. 33, а.е. 15, л. 199. Оригинал. Машинопис.

№ 188

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРЕВЕЖДАНЕ НА 110 000 ВАЛУТНИ ЛЕВА ОТ ФОНД „ВАЛУТЕН ОТ БАНКОВИ ОПЕРАЦИИ СЪС СРЕДСТВА ОТ БНБ В НЕСОЦИАЛИСТИЧЕСКА ВАЛУТА“ НА „ФОНД 13 ВЕКА БЪЛГАРИЯ“ ЗА ДОСТАВКА НА ТЕХНИЧЕСКИ СРЕДСТВА ВЪВ ВРЪЗКА С ПРОВЕЖДАНЕТО НА СВЕТОВНАТА ИЗЛОЖБА НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА МЛАДИТЕ ИЗОБРЕТАТЕЛИ „БЪЛГАРИЯ '85“

София, 2 септември 1985 г.

ПРОТОКОЛ № 12

Заседание на 2 септември 1985 г.

Заседават
Отсъствуват:
Присъствуват:
Заседанието се откри в

Дневен ред:

1. Предложение за превеждане на средства във фонд „13 века България“ целево за доставка на технически средства във връзка с провеждането на Световната изложба на постиженията на младите изобретатели – България’85.

Докладва: В. Коларов

По т. 1 от дневния ред Управителният съвет на Българската народна банка взе следното

Р Е Ш Е Н И Е:

Приема предложението, във връзка с провеждането на Световната изложба на постиженията на младите изобретатели – България’85, целево да се преведат във фонд „13 века България“, 110 хил. вал. лв. – второ направление за доставката на необходимата демонстрационна видео техника от фонд „Валутен от банкови операции със средства от БНБ в несоциалистическа валута“.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *В. Коларов*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Св. Бисова*

ЦДА, ф. 132, оп. 33, а.е. 14, л. 169. Оригинал. Машинопис.

№ 189

ЗАПИСКА ОТ ГЛАВНИЯ СЧЕТОВОДИТЕЛ НА БНБ КОСТАДИН ЙОСИФОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БНБ ВАСИЛ КОЛАРОВ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ БАНКАТА ДА НАПРАВИ ДАРЕНИЕ ВЪВ „ФОНД 13 ВЕКА БЪЛГАРИЯ“ В РАЗМЕР НА 50 000 ЛЕВА ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА АРХИТЕКТУРНО-МЕМОРИАЛЕН КОМПЛЕКС „ПАНТЕОН НА БЪЛГАРСКИТЕ ВОИНИ, ЗАГИНАЛИ ПРЕЗ 1885 Г.“ ПРИ С. ГУРГУЛЯТ, СОФИЙСКИ ОКРЪГ

София, 6 септември 1985 г.

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА
Другаря ВАСИЛ КОЛАРОВ

З А П И С К А

от КОСТАДИН ЙОСИФОВ – главен счетоводител на ЦУ на БНБ

Другарю Коларов,

На 19 септември 1985 г. се навършват 100 години от Съединението на Княжество България и Източна Румелия.

Победата на българската армия в сръбско-българската война направи съединението реален факт.

За овековечаване подвига на героите, загинали в сръбско-българската война през 1885 г. при с. Гургулят, Софийски окръг ще бъде изграден Архитектурно-мемориален комплекс „Пантеон на българските войни загинали през 1885 г.“. Изпълнението ще се осъществи чрез набиране на парични средства във „Фонд 13 века България“ от дарения извършени от министерства, ведомства и други.

Софийският окръжен народен съвет е изпратил покана до Вас Българската народна банка да участвува с парични средства при изпълнението на тази крупна проява в НРБ, посветена на 100-годишнината от Съединението.

По този повод предлагам:

Управителният съвет на Българската народна банка да приеме следното решение:

Българска народна банка прави дарение във „Фонд 13 века България“ в размер на 50 (петдесет) хиляди лева, за изпълнение мероприятието – изграждане Архитектурно-мемориален комплекс „Пантеон на българските войни загинали през 1885 г.“ при с. Гургулят, Софийски окръг.

Средствата да се вземат от фонд „Стопански риск“ на Централното управление на Българската народна банка.

София, 6.IX.1985 г.

ГЛ. СЧЕТОВОДИТЕЛ: *К. Йосифов*

[Върху документа – резолюция:]
Съгласен. Членовете на Упр. съвет – на подпис. В. Коларов [- - -]

ЦДА, ф. 132, оп. 33, а.е. 15, л. 194–195. Оригинал. Машинопис.

№ 190

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ОТ СРЕДСТВАТА НА ФОНД „СТОПАНСКИ РИСК“ НА БАНКАТА ДА СЕ НАПРАВЯТ ДАРЕНИЯ В ПОЛЗА НА МЕЖДУНАРОДНАТА ФОНДАЦИЯ „ЛЮДМИЛА ЖИВКОВА“ В РАЗМЕР НА 2 000 000 ЛЕВА И НА ДЪРЖАВНО-ОБЩЕСТВЕНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ „ФОНД 13 ВЕКА БЪЛГАРИЯ“ В РАЗМЕР НА 1 500 000 ЛЕВА

София, 3 февруари 1986 г.

ПРОТОКОЛ № 1

Заседание на 3 февруари 1986 година

Заседават: др. др. В. Коларов, Т. Чавдаров, Ив. Драгневски, Цв. Петков, Г. Карамфилов, Р. Георгиев, К. Заркова, Г. Колев, Ас. Владимиров и Д. Ананиев.

Отсъствуват др. П. Василева

Заседанието се откри в

Дневен ред:

1. Предложение за превеждане от Българската народна банка на средства в полза на Международната фондация „Людмила Живкова“.

Докладва: В. Коларов

2. Предложение за превеждане от Българската народна банка на средства в полза на Държавно-обществената организация „Фонд 13 века България“.

Докладва: В. Коларов

По т. 1 от дневния ред, Управителният съвет взе следното

Р Е Ш Е Н И Е:

Българската народна банка прави дарение в полза на Международната фондация „Людмила Живкова“ в размер на ДВА МИЛИОНА ЛЕВА, които да се използуват в реализирането на високоблагородните цели в дейността на Фондацията. Средствата да се преведат от фонд „Стопански риск“ на Централното управление на БНБ. Изпълнението на това решение се възлага на главния счетоводител на Централното управление.

По т. 2 от дневния ред, Управителният съвет взе следното

Р Е Ш Е Н И Е:

Българската народна банка прави дарение в полза на Държавно-обществената организация „Фонд 13 века България“ в размер на ЕДИН МИЛИОН И ПЕТСТОТИН ХИЛЯДИ ЛЕВА, които да се използуват в реализирането на високоблагородните цели в дейността на Фонда. Средствата да се преведат от фонд „Стопански риск“ на Централното управление на БНБ. Изпълнението на това решение се възлага на главния счетоводител на Централното управление.

Препоръчва на председателите на другите банки да обсъдят в Управителните съвети и според възможностите да направят дарения в полза на Международната фондация „Людмила Живкова“ и на Държавно-обществената организация „Фонд 13 века България“ от средства на фондовете на съответните банки.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *В. Коларов*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Св. Бисова*

[- - -]

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 1, л. 1. Оригинал. Машинопис.

№ 191

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ РЪКОВОДСТВОТО НА БАНКАТА ДА ПОЗДРАВИ ТОДОР ЖИВКОВ СЪС СПЕЦИАЛЕН АДРЕС ПО СЛУЧАЙ НЕГОВАТА 75-АТА ГОДИШНИНА И ДА МУ ПОДНЕСЕ В ДАР НАБОР ОТ ДЕСЕТТЕ ЗЛАТНИ ЮБИЛЕЙНИ МОНЕТИ, ЕМИТИРАНИ ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, 7 септември 1986 г.

ПРОТОКОЛ № 13

Заседание на 7 септември 1986 година

Заседават: др. др. В. Коларов, Цв. Петков, Р. Георгиев, К. Заркова, Г. Колев, Д. Ананиев, П. Василева, В. Ранков, В. Кръстева.

Отсъствуват: –

Присъствуват:

Заседанието се откри в 9 часа

Дневен ред:

1. Предложение за поздравяване на другаря Тодор Живков по случай неговия 75-и рожден ден.

Докладва: В. Коларов

Като отбелязва изключителния принос на другаря Тодор Живков за сплотяване на комунистите и целия народ около Априлската генерална линия на Партията, неговия личен вклад за здраво, динамично и стабилно социално-икономическо развитие на нашата страна, личните му заслуги за укрепването на валутните баланси на страната през последните десет години, когато той оглавяваше Валутната комисия на Политбюро на ЦК на БКП, както и във връзка със 75 годишнината от неговото рождение, Управителният съвет единодушно взе следното

Р Е Ш Е Н И Е:

Дава съгласие ръководството на Българската народна банка да поздрави другаря Тодор Живков със специален адрес и да му поднесе набор от десетте златни юбилейни монети, издадени от Българската народна банка, т.е. в България след освобождението от турско робство и до наши дни.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *В. Коларов*

СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Св. Бисова*

[- - -]

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 1, л. 314. Оригинал. Машинопис.

№ 192

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ОТ ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА КОМИТЕТА ЗА ДЪРЖАВЕН И НАРОДЕН КОНТРОЛ ИВАН БОЗЕВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА КОМИТЕТА ЗА ДЪРЖАВЕН И НАРОДЕН КОНТРОЛ ЗА УСТАНОВЕНИТЕ ПРИ ИЗВЪРШЕНАТА ПРОВЕРКА ОТ ОРГАНИ НА КОМИТЕТА НЕРЕДНОСТИ И ЗЛОУПОТРЕБИ ПРИ РАЗПРЕДЕЛЯНЕТО НА ПОМОЩИТЕ И ОЦЕНЯВАНЕТО НА ЩЕТИТЕ НА ПОСТРАДАЛИТЕ ОТ ЗЕМЕТРЕСЕНИЕТО ЖИТЕЛИ НА СТРАЖИШКАТА СЕЛИЩНА СИСТЕМА

София, преди 15 юни 1987 г.

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
КОМИТЕТА ЗА ДЪРЖАВЕН
И НАРОДЕН КОНТРОЛ
Т У К

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

От ИВАН БОЗЕВ – зам.-председател на Комитета за държавен и народен контрол

ОТНОСНО: резултата от проверката, извършена от органи на КДНК по писма на пострадали от земетресението жители на Стражишката селищна система за допуснати слабости при разпределение на парични помощи, безвъзмездно изпратени стоки и оценяването на засегнатия сграден фонд

ДРУГАРЮ ПРЕДСЕДАТЕЛ,

Непосредствено след земетресението, станало на 07.12.86 г., под ръководството на Постоянната правителствена комисия за организиране и ръководство на спасителните и неотложни аварийно-възстановителни работи при стихийни бедствия, Окръжният народен съвет – Велико Търново и създадените окръжен и общински щабове са положили много усилия за овладяване на положението и създаване на условия за живот и труд на хората от Стражишката селищна система.

Окръжният комитет на БКП и Окръжният народен съвет – Велико Търново са приели разгърната програма за изпълнение решение № 253 на Политбюро на ЦК на БКП и Министерския съвет на НРБ и разпореждане № 44/18.12.[19]86 г. на Бюрото на Министерския съвет за преодоляване на последиците от земетресението.

В процеса на извършване на аварийно-възстановителните работи са допуснати и някои слабости при организирането на приемането, съхраняването, разпределението и отчетността на получените безвъзмездно стоки и материали в Стражишката селищна система.

В КДНК постъпиха жалби и сигнали за неправилно разпределение за хранителни и нехранителни стоки, безвъзмездно предоставени за пострадалото от земетресението населени, на изпратените парични помощи и фургони. Получиха се и сигнали за неправилно оценяване на жилищните и стопански постройки, засегнати от земетресението, както и за случаи на присвояване и други нарушения.

За изясняване на изнесеното в писмата на гражданите органи на КДНК и ОКДНК – Велико Търново съвместно с представителите на в. „Работническо дело“ извършиха проверки, при които се установи:

За подпомагане на пострадалите от земетресението работници и служители от Стражишката селищна система са били отпуснати парични средства от централните ведомства и висшестоящи организации.

Разпределението им е извършвано по предложение на партийните, административните и профсъюзни ръководства. Проверката в БНБ – Стражица и РПК – Стражица установи, че при разпределението на сумите е проявен субективизъм, а ръководителите на двете организации – Иван Иванов на БНБ и Димитър Димитров на РПК са дали лош пример, като са получили най-голям

размер суми съответно 1400 лева и 1250 лева.

В същото време други работници и служители са получили по 150–300 лева. Независимо че от формална страна закононарушение няма (разпределението на средствата е оформено с необходимите подписи и печати), приложеният подход е в грубо противоречие с принципите на социалната справедливост. Вместо да се приложат обективни критерии и сумите да се разпределят в зависимост от понесените загуби и материалното състояние на служителите, предоставените средства са раздадени като „целеви награди“ (на ръководителите са определени най-големи суми). Вина за това имат ръководствата на Окръжния клон на БНБ и Окръжния кооперативен съюз в гр. Велико Търново, които са одобрили предложенията на своите поделения.

При разпределението на фургоните за настаняване на пострадалите от земетресението семейства са допуснати неправилни решения. Така например в с. Асеново на председателката на селския комитет на ОФ – Мария Георгиева са предоставени три фургона, а в същото време има много други семейства без фургони. На отправените искания да освободи част от фургоните, Георгиева безцеремонно е отказала. Това нейно поведение основателно предизвиква възмущението на гражданите.

Непосредствено след земетресението от ЦК на БЧК са били изпратени в гр. Стражица 120 бр. шуби. Разпределението на същите е извършено неправилно, като повече от половината шуби са раздадени на работници и служители, пребиваващи временно в гр. Стражица като командировани служители на ОНС – Велико Търново, ОК на БЧК и др.

Констатирано бе също, че за получените безвъзмездно стоки и материали не са задължени съответно материалноотговорни лица. Мерките, предвидени в програмата за създаване необходимата организация за съхранение, заприходяване, разпределение и отчетност на получените безвъзмездни стоки и материали, не винаги се изпълнявали. С това безотговорно отношение са създадени условия за извършване на злоупотреби от недобросъвестни длъжностни лица. Това отношение се вижда от гражданите и е предпоставка за разпространяването на различни слухове. Вина за това състояние имат ИК на ОНС – Велико Търново, Окръжният и общински щаб по спасителните и аварийно-възстановителните работи.

С оглед създаване на условия за оперативно и комплексно осигуряване и определяне размерите на щетите на жилищните и стопански сгради на гражданите от земетресението и прилагане на единна методология и критерии, Министерството на финансите и Комитетът по териториално и селищно устройство с писмо от 20.01.87 година са дали конкретни и точни указания как да се извършват оценките за възмездяване.

В грубо нарушение на дадените указания ОНС – Велико Търново и ОбНС – Стражица са изготвили оценки за възмездяване на пострадалите недвижими имоти за селищата Стражица, Асеново, Мирово и една част от Чапаево в отклонение на установения ред. Оценявани са всички подобрения в имотите, включително и стойността на парцелите и насажденията, въпреки че в указанията точно е определено, че се ценят като подобрения само отоплителни инсталации и асансьорни уредби. В по-голямата част от така изготвените оценки, които са на брой около 8000 за Стражишката система, липсват документи за собственост и доказателства дали са законни строежите. Неправилно са оценявани свинарници, кокошарници, метални подвижни кошове за царевица и други, които не подлежат на оценка. Но онова, което прави впечатление, е фактът, че са оценявани извършени укрепителни строителни работи на пострадали от февруарското земетресение сгради, за които собствениците им са получили суми за възстановяване. Направените съпоставки на някои оценки показват, че са три пъти по-високи от действителността.

При направените проверки на някои оценки на недвижими имоти се установиха груби нарушения на Наредбата за цените на недвижимите имоти и други нормативни документи.

С 4682 лева е завишена оценката на недвижимия имот на Димитра Рачкова Василева и Огнян Цонев Иванов от гр. Стражица, ул. „С. Цонев“ № 16. Собственичката е майка на гл. лекар на Окръжна болница – Велико Търново. Разликата в оценката произтича от неправилно оценено неизползваемо подпокривно пространство като таванско складово помещение, неправилно оценен надзид на таван, допълнителни основи на къща, допълнително укрепване с бетонни колони на къщата, дъсчен кокошарник и свинарник и др. Целият имот заедно със стойността на парцела, трайните насаждения, подобренията в сградата и имота и стопанските сгради е оценен на 22 755

лева. Оценката е извършена от Михаил Ляхимов – техник в ОбНС – Велико Търново. Към преписката липсват документи за собственост, както и такива, удостоверяващи законността на постройките в имота.

С 3596 лева е завишена и оценката на недвижимия имот – собственост на Стефана Радева Трифонова и Трифон Ралчев, находящ се на ул. „Рила“ № 2 в гр. Стражица. Собственикът е зам.-председател на ИК на ОНС – Велико Търново. Завишението на оценката произтича от неправилно приложен коефициент, неправомерно оценено укрепване на къщата, извършено през 1986 г., оценена настилка плочи 104 кв. м., която липсва в имота, оценен метален подвижен кош и др. Правят впечатление високите стойности за такива подобрения, за които цените се определят по преценка. Целият имот заедно със стойността на парцела, насажденията, стопанските и второстепенни сгради, гараж и подобрения в къщата и имота е оценен за 38 932 лева. Оценката е извършена от Д. Колев и П. Кръстева от СД „ИСС“ – Велико Търново. Към преписката липсват документи за собственост, както и такива, удостоверяващи законността на гаража, изградена в двора баня с антре, навеси, стопански сгради и др.

Оценката за недвижимия имот на Лазар Крумов Каполов от гр. Стражица е завишена с над 4000 лева. Същата е изготвена от групата оценители от Сливен.

Проверените от органите на КДНК три случая дават основание да бъде разгледана извършената работа по изготвените 8000 оценки с оглед тяхната обективност и законосъобразност.

ДРУГАРЮ ПРЕДСЕДАТЕЛ,

Като изхождам от социалната значимост на допуснатите нарушения, както и отрицателното им влияние върху общественото мнение, предлагам Председателството на Комитета за държавен и народен контрол да реши:

1. Да направи предупреждение на председателя на ИК на ОНС – Велико Търново за допуснатите груби нарушения и го задължи да предприеме незабавни мерки за тяхното отстраняване. Да потърси дисциплинарна отговорност от всички длъжностни лица, които със своите действия или бездействие са допринесли за допускането на установените нарушения.

За предприетите мерки да бъде уведомен Комитетът за държавен и народен контрол до 15.06.[19]87 година.

2. Материалите от проверката да бъдат предоставени на ОК на БКП за търсене на партийна отговорност.

3. Да се препоръча на председателя на Комитета по териториално и селищно устройство да разгледа резултатите от работата по оценяването на недвижими имоти в пострадалите райони и предприеме необходимите мерки.

За извършеното да бъде информиран Комитетът за държавен и народен контрол до 15.06.[19]87 година.

4. През второто полугодие на 1987 г. КДНК да извърши проверка по изпълнението на разпореждане № 44 от 18.12.[19[86 г. на Бюрото на Министерския съвет.

Решението да бъде изпратено на председателя на ИК на ОНС – Велико Търново и на председателя на Комитета по териториално и селищно устройство за изпълнение и за сведение на: др. Г. Атанасов, др. Ч. Александров, др. П. Кубадински, министъра на финансите др. Б. Белчев, председателя на БНБ – др. В. Коларов, председателя на ИБ на ЦКС др. Р. Сербезов и първия секретар на ОК на БКП в гр. Велико Търново.

ЗАМ. – ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Ив. Бозев)

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 57, л. 57–64. Копие. Машинопис.

№ 193

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОДОБРЯВАНЕ НА ПИСМО ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ ВАСИЛ КОЛАРОВ ДО РЕДАКЦИЯТА НА В. „СТЪРШЕЛ“ В ОТГОВОР НА ПУБЛИКАЦИЯТА В БРОЙ 2164 НА СЪЩИЯ ВЕСТНИК ОТ 31 ЮЛИ 1987 Г. СЪС ЗАГЛАВИЕ „СРЕЩУ ЕДИН ГОЛ НОМЕР“ И С РЕШЕНИЕ ЗА ВЪЗЛАГАНЕ НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ДЪРЖАВНАТА СПЕСТОВНА КАСА ГЕОРГИ КАРАМФИЛОВ ДА ОРГАНИЗИРА РАЗРАБОТВАНЕТО И ДА ВНЕСЕ ЗА ОБСЪЖДАНЕ В УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ЦЯЛОСТНО ПРЕУСТРОЙСТВО НА БАНКОВОТО ОБСЛУЖВАНЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО

София, 30 септември 1987 г.

ПРОТОКОЛ № 25

Заседание на 30 септември 1987 г.

Заседават: др. др. В. Коларов, Т. Чавдаров, Г. Колев, Д. Ананиев, П. Василева
Отсъствуват:
Присъствуват: др. Р. Барова
Заседанието се откри в 14 часа

Дневен ред:

1. Обсъждане критичната публикация в бр. 2164 от 31 юли 1987 г. на в. „Стършел“ – „Срещу един гол номер“ и проекта за отговор до редакцията на вестника.

Докладва: В. Коларов

След проведеното обсъждане на критичната публикация „Срещу един гол номер“ и проекта за отговор до редакцията на вестника, Управителният съвет взе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Възлага на председателя на Държавната спестовна каса др. Георги Карамфилов да организира разработването и да внесе за обсъждане в Управителния съвет на Българската народна банка предложение за цялостно преустройство на банковото обслужване на населението у нас.

Срок: 31.12.1987 г.

2. При внасянето на проекта за лихвена сиситема в Министерския съвет, банката да предложи за обсъждане увеличаване процента на лихвите по влоговете и евентуално кредитите на гражданите, както и за начисляване на редовна лихва по депозитните вноски за леки коли.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *В. Коларов*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Св. Бисова*

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА – Централно управление

София 30.9.1987 г.
№ 10–679

ДО
РЕДАКЦИОННАТА КОЛЕГИЯ
НА ВЕСТНИК „СТЪРШЕЛ“

Другари,

На 31 юли 1987 година в брой 2164 вестник „Стършел“ публикува мнение на кореспондента др. Емил Измирлиев от Благоевград под заглавие „Срещу един гол номер“ и бележка към това

мнение на редактора на вестника др. Найден Милушев.

В тези публикации се повдигат за обсъждане редица важни и сложни икономически и социални проблеми. Като благодарим за справедливата критика към БНБ и ДСК, ръководството на БНБ отговаря следното във връзка с нея.

Първо. Правилен е, според нас, основният извод в редакторската бележка, че е „време спестовното ни дело да бъде огледано внимателно от всички страни“. Целесъобразно е при този критичен преглед да се обсъдят предложенията на редактора „да се разнообрази и направи по-гъвкава самата спестовна система, да се създадат стимули у хората и взаимоизгодност от спестовността и за двете страни – спестителите и БНБ“.

Ръководството на БНБ, което от 1970 год. пое от Министерството на финансите отговорността за дейността на ДСК, и досега е разглеждало работата на ДСК като изключително отговорно дело. Ежедневно хиляди трудещи се извършват парични операции в клоновете, филиалите и представителствата на ДСК в страната. В края на 1986 год. спестяванията на населението надхвърлят 16 млрд. лева. Броят на спестовните влогове е вече над 10 милиона. ДСК е предоставила на гражданите заеми за покупка и строеж на жилища за повече от 2,7 млрд. лева и заеми за текущи нужди за над 960 млн. лева. Повече от 50 на сто от домакинствата у нас ползуват разплащателен влог в ДСК като универсално средство за спестяване и безкасово разплащане за данъци, такси и услуги.

През последните години се въведе комплексното обслужване на спестителите от един счетоводител – касиер на всяко спестовно гише в клоновете. Обслужването на вложителите в най-натоварените клонове на гр. София и Пловдив се компютеризира в режим на „реално време“ с използуване на телекомуникации. Направени са първите стъпки към свързването на заплащането на служителите на ДСК с количествените и качествените параметри на обслужването на гражданите. Разширява се мрежата от клонове, филиали и представителства на ДСК. Всичко това позволи практически без да нараства персоналът на ДСК, да се поема непрекъснато нарастващия обем операции и значително да се съкрати средното време за обслужване на отделния спестител. Повече от 300 хил. трудещи се вече получават работната си заплата безкасово по разплащателен влог в ДСК. Около 200 хил. граждани ползуват чекове на ДСК като основно разплащателно средство.

Независимо от всичко сторено, ръководството на БНБ не е удовлетворено от текущата работа на ДСК, поради все още многото недостатъци при обслужването на населението.

В по-стратегически план, в духа на последните партийни решения от м. юли т.г., считаме, че е необходимо цялостно преустройство на дейността на ДСК в посока на решително демократизиране на управлението ѝ. Трябва в това число да се въведе необходимата задължителна гласност и редовно отчитане на ДСК пред народа за дейността ѝ. Може да се обсъди например обособяването на районните спестовни каси в много по-автономни единици и евентуалното превръщане на сегашното Централно управление на ДСК в своеобразна Асоциация на районните спестовни каси. Би могло да се обсъди и изграждането на други спестовно-кредитни системи за населението като напраимер отделяне и обособяване на пощенски спестовно-кредитни банки и тяхното асоциираме, създаване на кооперативно-спестовно-кредитни сдружения, и т.н. Така би се ликвидирал сегашният монопол на ДСК в банковото обслужване на населението, и както е и в по-напредналите в това отношение страни, без да се допуска конкуренция по отношение на лихвените равнища, би се разгоряло благородно съревнование за по-добро обслужване на гражданите и на тази основа за привличане на повече клиенти.

Като отчитаха сложностите при осъществяваното понастоящем преустройство на банковото дело у нас главно по отношение на обслужването на самоуправляващите се стопански организации, на този етап висшите органи приеха да не се засягат съществено взаимоотношенията на банките с населението и по-специално на ДСК с гражданите. Публикациите на „Стършел“ показват според нас, че тези разработки не бива повече да се отлагат. Във връзка с това Управителният съвет на БНБ възложи на председателя на ДСК др. Георги Карамфилов да организира разработването на цялостно преустройство на банковото обслужване на населението у нас. След съответно обсъждане от специалистите, проектът ще бъде обсъден по подходящ начин и от по-широката общественост, след което ще се внесе за утвърждаване от висшите органи.

Правилно според банката, се повдига и проблемът, че срокът до покупката на лек автомо-

бил е много дълъг. Досега има сериозни трудности за намаляване на този срок, главно поради оценяваните с плановете възможности на страната да внася леки коли. Въпреки това, не са изчерпани редица алтернативи. По този проблем отговор на „Стършел“ би трябвало да даде Държавната планова комисия.

Убедени сме, че при предстоящите уточнявания на нормативните актове в светлината на решенията на Юлския пленум на ЦК на БКП, тези и другите справедливо поставени въпроси ще намерят решение.

Второ. За съжаление, наред с верната критика в публикуваните материали, която ръководството на БНБ изцяло приема и взема необходимите мерки в това отношение, в дописката на др. Емил Измирлиев и в редакторските бележки на др. Найден Милушев се съдържат и редица неверни твърдения и обвинения срещу ДСК и БНБ. И при най-голямото желание да не се влиза в излишна полемика, БНБ не може да ги подмине без отговор. За какво става дума?

1. Равнището на действуващия в момента лихвен процент 1 на сто, който ДСК плаща по влоговете на населението, освен детските и срочните, т.е . по преобладаващия брой от влоговете, не е въпрос на „великодушно“ определяне от ДСК, нито от БНБ, както се твърди в публикациите на „Стършел“ . Доколкото е известно, по предложение на Министерството на финансите с чл. 15, ал. 1 на постановление № 107 от 1974 година Министерският съвет е решил ДСК от 1 януари 1975 година да начислява 2% лихва за детските и срочните влогове и 1% – за всички останали влогове.

2. По-късно, същите лихвени проценти по влоговете на гражданите, както и лихвените проценти, по които ДСК предоставя заеми на гражданите, са регламентирани и с Тарифата за лихвите, таксите, комисионните и разноските, които банките и ДЗИ събират и плащат по операциите си. Тази тарифа е утвърдена от Министерския съвет с постановление № 160 от 1975 г. и е уточнявана през следващите години със съответни постановления на правителството, без да се променят въпросните лихви.

Това решение обективно е допринасяло да нарастне относителното тегло на преките трудови доходи на населението за сметка на съответното намаляване на относителното тегло на доходите от лихви по спестяванията.

Обективният анализ на проблема при съвременните условия налага да се обърне внимание в бъдеще на редица нови аспекти. Става дума за това, че в последните години ЦСУ отчита сравнително по-голям индекс на цените на дребно. За 1986 година индексът на цените на дребно е 4,2 на сто при средногодишно 1,2 на сто през годините на осмата петилетка.

Тук не се спираме подробно на това, че въобще статистиката в областта на динамиката на цените у нас се нуждае от подобрение, за да могат да се следят и анализират много по-внимателно промените в равнището на цените, с оглед да може във всеки случай да се гарантира по-нататъшното изпълнение на партийната стратегия за реално повишаване на жизненото равнище на народа.

В това писмо не е възможно, а и едва ли се налага да се анализират подробно причините за по-голямата динамика на цените. Част от причините имат външен за страната характер, а други засягат вътрешни проблеми на народното стопанство и обществото. На пръв поглед основните причини могат да бъдат разделени на обективни и субективни. По-подробният анализ, обаче почти винаги води до това, че така наречените „обективни“ причини се свеждат до несвоевременна адаптация към променящите се обективни условия.

Струва си да се спомене и това, че вероятно статистическите оценки за промените в равнището на цените са подценени не само поради сегашните несъвършенства на статистическата отчетност, но и поради друга, твърде съществената причина. Една не малка част от продуктите у нас продължават да са дефицитни главно поради все още недостатъчното равнище на производителността на труда в сравнение с по-напредналите страни. (Статистическите данни сочат например, че през 1986 година най-развитите капиталистически страни са имали производителност достигаща около 15–20 хиляди щатски долара брутен вътрешен продукт на глава от населението. Също през 1986 година, по груби оценки на банката (поради липсата на съпоставимост в показателите) аналогичната производителност на глава от населението у нас е била около 4,5–6,0 хиляди лева. По официалния курс на щатския долар към лева на 31.12.1986 г. това се равнява на около 5,0–6,5 хил. щатски долара, а по курса с премия – на около 3,8–5,0 хил. щатски долара).

По правилата на стопанисване, при които се работи досега у нас, част от обективния закон за стойността не се проявява, поради което цените на такива дефицитни продукти не се формират свободно на един социалистически пазар по такъв начин, че тяхното по-високо или по-ниско равнище да води до динамично балансиране между търсенето и предлагането. Това от своя страна налага все още да се прибягва и до административни методи за разпределение на съответните продукти.

Ако мислено, обаче си представим, че икономиката ни функционираше в условията на по – пълно прилагане на закона за стойността, в т.ч. и като се позволяваше цените да се договарят на социалистическия пазар свободно, така че да се постига балансиране между търсенето и предлагането, то може да се очаква, че средно биха се получили по-големи стойности на индексите на цените. Вероятно тези индекси на цените биха отразявали по-пълно не само явната, но и своеобразната „скрита“ инфлация, която неминуемо съпровожда дефицитността на продукти при административно фиксиране на цените.

Разбира се, подобна подвижност на цените поражда сериозни изпитания за зрелостта на обществото. За да се съхрани и повишава реалното жизнено равнище на народа, трябва със съвсем нови средства да се води борба против тенденцията за увеличаване на цените, в това число и чрез твърди мерки за ликвидиране на всеки монопол на производители. Между другото, сега дефицитността на редица продукти създава също не по-малко и не по-лесни проблеми.

Във всеки случай, при едно или друго средно по-високо равнище на индексите на цените, би следвало да се има пред вид, че твърде ниското лихвено равнище по влоговете на населението не стимулира в достатъчна степен спестяването и дори насърчава неестествено прибързано потребление. Това от своя страна допълнително усложнява текущото балансиране между парите и стоките. Подобно ниско номинално равнище на лихвите по влоговете при по-висок индекс на цените естествено би могло да води съответно и до отрицателно реално равнище на лихвите.

Обратно, при лихвите по кредитите за населението, ниското номинално равнище на лихвените проценти съчетано с висок индекс на цените може да води до съвсем малък или дори също до отрицателен реален лихвен процент, което от своя страна стимулира значително по-високото, отколкото е обосновано, търсене на кредити.

Преди година банката предложи да се актуализират лихвите по влоговете и кредитите на населението. Компетентните органи засега считат, че не следва да се изменят тези лихвени равнища. БНБ отново ще постави въпроса за обсъждане.

2. Не е верна констатацията, че ДСК се криела зад собствените си нормативни документи като приемала безлихвени депозити за леки коли, което противоречало на съществуващите нормативни документи на Министерството на финансите.

Безлихвените депозити за леки автомобили у нас се внасят в ДСК на основание на: Заповед № 512 от 1959 г. на Министерството на търговията; разпореждане № 138 на Министерския съвет от 1956 година; чл. 2 на Наредба № 6 на бившето Министерство на вътрешната търговия и услугите; и Тарифата на лихвите, таксите, комисионните и разноските, които банките и ДЗИ събират и плащат по операциите си, утвърдена с Постановление № 49 на Министерския съвет от 1967 година. ДСК се явява само държател на сумите, внесени като депозит, като за тяхното съхранение и за работата, която извършва във връзка с тях, не получава никакво възнаграждение.

И по този въпрос, банката ще предложи на компетентните органи да се обсъди промяната на сегашния ред като занапред се начислява редовна лихва и по депозитите за леки коли.

3. Що се отнася до обвиненията, че не било социално справедливо населението да получава заем от ДСК при лихва 2 на сто за жилище и 3,5 на сто за краткосрочни нужди, а когато прави влог в ДСК да получава 1 на сто, нека да се има пред вид следното. Като всяка банка в света, която работи на стопанска сметка, съвсем естествено и ДСК плаща по-малка лихва по влоговете, отколкото взема по кредитите, за да не работи на загуба.

Разликата между лихвата, която ДСК събира по предоставяните кредити, и лихвата, която плаща по влоговете на гражданите, след приспадане на средствата за издръжка на ДСК (които се определят ежегодно с решение на Министерския съвет) формира печалбата на ДСК. Средно 88,6 на сто от тази печалба се внася по установения ред в държавния бюджет под формата на данък върху печалбата на ДСК. Само през 1986 год. ДСК е внесла в бюджета около 166 млн. лева от пе-

чалбата си. Данъкът върху печалбата на ДСК е стабилен източник на приходи за държавния бюджет, средствата от който се насочват, както е известно, в интерес на цялото общество, главно за ускореното развитие на икономиката и за предвидената издръжка и развитие на нематериалната сфера – образование, здравеопазване, наука, отбрана, култура, и т.н.

У нас преобладаващата част от кредитите на ДСК за населението, около 76 на сто, се предоставят при лихва 2 на сто за посрещане нуждите на гражданите за ново жилищно строителство, за довършване на сгради, за покупка на жилища и други. Относителният дял на останалите кредити за текущи нужди, е около 24 на сто от общия размер на предоставените на гражданите заеми. При това около 40 на сто от кредитите за текущи нужди се предоставят на млади новобрачни семейства същи при лихва 2 на сто. Това показва, че в момента само около 15 на сто от предоставените кредити на гражданите се олихвяват с лихва 3,5 на сто.

Международната банкова практика сочи, че по правило навсякъде лихвените проценти за предоставените кредити са по-високи с два, три и повече пункта, в сравнение с лихвения процент по депозитите на стопанските организации или влоговете на гражданите. Например, по данни на нашата ДСК, в ГДР лихвените проценти по влоговете и по кредитите за населението са съответно 3,25 на сто и 6,0 на сто. Средният лихвен процент по влоговете на гражданите в УНР е 5,3 на сто, а лихвата, която се събира за предоставените на гражданите кредити, варира между 8,0 и 10,0 на сто. В ПНР средният лихвен процент по влоговете е 7,71 на сто, а лихвеният процент по кредитите варира от 9,0 до 18, 0 на сто.

4. Не е верно и обвинението, че ДСК ползувала парите на спестителите за каквото си искала и макар, че били лични, едностранно се разпореждала с тях. Съгласно чл. 15 от Наредбата за влогонабирането и безкасовите плащания на гражданите, одобрена с постановление № 48 от 1978 г. на Министерския съвет, и уточнена пак с постановление на Министерския съвет № 82 от 1980 г., гражданите чрез своите спестявания в ДСК съдействат за решаването на задачите за социално-икономическото развитие на страната, за повишаване ефективността на общественото производство. В изпълнение на чл. 16, ал. 1 от същата Наредба ДСК предоставя на БНБ основната част от свободните средства по влоговете на гражданите.

Тези средства, както и сумите, внесени по депозитите на гражданите, са важен кредитен ресурс (в края на 1986 година около 39 на сто от всички кредитни ресурси) и се насочват чрез кредитния план за реконструкция и модернизация на съществуващите производствени фондове, в това число и за кредитиране на мероприятия, осигуряващи бързо увеличаване на производството на търсени от населението стоки и услуги; за динамично и устойчиво развитие на отраслите, които осигуряват ускорено технологично обновление на народното стопанство; за повишаване ефективността на оборотните средства; и други.

5. Що се отнася до констатацията, че в редица обединения и предприятия темповете на растежа на работната заплата изпреварват темповете на растежа на обществената производителност на труда и това води до нарушаване на съотношението между покупателните възможности на населението и наличните стокови фондове, което е възложено да се регулира и контролира от БНБ, считаме, че и в случая проблемите се разглеждат твърде повърхностно.

Преди всичко трябва да се отбележи, че от дълги години, но също така по-специално и през последните години, благодарение на партийната стратегия и на нейното провеждане от правителството и неговите органи, в т.ч. и от банката, и разбира се най-много благодарение на усилията на трудещите се, на ръководните кадри и специалистите от производството, у нас нарастването на обществената производителност на труда (по съпоставими цени) изпреварва, често чувствително, растежа на номиналната и още повече на реалната работна заплата.

Съгласно публикуваните от ЦСУ данни обществената производителност – националният доход на зает в материалното производство през 1986 година, е била 2,4 пъти по-голяма от производителността през 1970 година. В същото време, пак по публикуваните от ЦСУ данни, номиналната работна заплата на работниците и служещите през 1986 година е била 1,8 пъти по-голяма от номиналната заплата през 1970 година, а реалната работна заплата на работниците и служещите през 1986 година е била 1,3 пъти по-голяма от тази през 1970 година. (В реалната работна заплата се отчита изменената покупателна способност, поради промените в цените на дребно). ЦСУ

Аналогична е картината в сравнение с 1981 година. Производителността (измерена по съ-

щия начин) през 1986 година е била 1,20 пъти по-голяма от тази през 1981 година. Номиналната работна заплата през 1986 година е 1,17 пъти по-голяма от тази през 1981 година, а реалната работна заплата – 1,07 пъти.

Прирастът на производителността и заплатата през 1986 година към 1985 година е 5,7 на сто за производителността; 4,6 на сто за номиналната работна заплата и само 0,4 на сто – за реалната работна заплата.

Такива са данните за икономиката като цяло. За тях носят отговорност централните органи, в т.ч. и Българската народна банка като система. Естествено, зад тези благоприятни общи резултати, както и във всички други области, се скриват редица отделни обединения и предприятия, при които резултатите не са добри. За тези случаи определена отговорност носят и съответните звена на БНБ, които ги контролират.

Но не бива да се забравя, че в условията на прилагане на икономическите методи на ръководство и особено в условията на самоуправлението, главната отговорност носят стопаните – самите обединения и предприятия, които в рамките на правилата на стопанисване, установени от държавата, сами се разпореждат с ресурсите си, в т.ч. и с парите си в банката. Независимо от това, работната заплата на банковите ръководители и други служители от години наред вече пряко е свързана с резултатите на контролираните предприятия. Поради това само миналата година на около 2500 души банкови работници са били намалени основните заплати.

В рамките на това писмо е много трудно да се опишат даже само основните мерки за осигуряване изпреварващо нарастване на обществената производителност на труда спрямо средната работна заплата, които БНБ е предприела и осъществява по своя инициатива или в изпълнение на решенията на висшите органи. Ще посочим само два примера.

Когато банково звено е предоставило краткосрочен кредит за работна заплата на предприятие и не съумее да събере навреме кредита си от резултативната работна заплата на предприятието, със сумата на неиздължения кредит се намалява доходът на съответното банково звено, включително и резултативно-остатъчният му фонд „Работна заплата“ .

В съответствие с установените правила за стопанисване банката строго изисква да се намаляват заплатите в онези предприятия, в които е нарушено съотношението между ръст на производителността и на заплатата, както и в които има преразход на работна заплата. Само при плащането на заплатите за м. август тази година банката е изискала и са били намалени заплати общо в 716 броя предприятия. Санкционирани са 151 хиляди лица. От тях ръководни кадри и специалисти с намалени заплати са били 46 хиляди души. Намалени са заплати и на работници, общо на 105 хиляди души. Общата сума на неизплатените заплати е 3,3 млн. лева.

Тези факти показват, че банката се старае да взема необходимите мерки за контрол и въздействие. Окончателните отчетни данни на ЦСУ за първите осем месеца на тази година (на основата на счетоводните отчети) сочат, че обществената производителност на труда нараства с 2,0 пункта по-бързо от средната работна заплата. До края на годината остава да се постигне предвиденото в държавния план изпреварване от близо три пункта.

Споменатото в критичната публикация нарушаване на съотношението между покупателните възможности на населението и наличните стокови фондове, следователно, не е следствие само на това, или предимно на това, че в редица отделни обединения и предприятия темповете на растежа на заплатата изпреварват растежа на производителността. Наистина, нарушаването на общото съотношение между нарастването на производителността и на заплатата по принцип би могло да бъде една от причините за нарушаване на пропорцията „стоки–пари“. Както се вижда, у нас като цяло това съотношение е близко до нормалното.

В пропорцията „стоки–пари“, обаче, рефлектират и много други, не по-малко фундаментални фактори като:

– все още недостатъчно високото равнище на производителността на труда у нас, в сравнение с достигнатата производителност в по-напредналите страни и главната причина за това – относително по-високите разходи в натура на суровини, материали, енергия, труд за производството на единица продукция в натура;

– недостатъчният ръст на поетите и реално осигурени с плановете на предприятията стокови фондове, услуги и новопостроени жилища;

– несъответствието между нарастващите изисквания на населението за качество, асортимент и структура на стоките и услугите, от една страна, и условията в предприятията за тяхното удовлетворяване, от друга страна;

– увеличаването на незавършеното строителство главно поради огромния стремеж на самоуправляващите се предприятия да започват все нови и нови инвестиции;

– неблагоприятното отражение за нашата страна на конюнктурата на международните пазари, в т.ч. и поради по-бавната адаптация на предприятията към изискванията на тези пазари; и други.

Ако трябва да се обобщи кратко по този въпрос, то може да се каже, че изпълнението на съвременната партийна и държавна стратегия за развитие на икономиката и обществото води до непрекъснато подобряване на пропорцията между стоките и парите у нас. Верно е и обратното, всяко неизпълнение, всяко отрицателно явление, всеки случай на лошо стопанисване представлява опит да се влошава пропорцията между стоките и парите, да се обезценява със съответната частица националната ни парична единица – левът.

***

Предлагаме на редколегията, когато в бъдеще в публикации ще се засягат такива сложни социално-икономически въпроси със силен заряд, при възможност те предварително да се обсъждат по-подробно със съответните компетентни органи, с оглед да не се допускат неточности, които формират неверно обществено мнение.

Ръководството на БНБ е готово да се срещне с редколегията на „Стършел“ за изясняване и уточняване на поставените въпроси, за предоставяне на допълнителна информация, ако това е необходимо.

ПРЕДСЕДАТЕЛ: *В. Коларов*

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 4, л. 44–61. Оригинал. Машинопис.

№ 194

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ДАРЕНИЕ В РАЗМЕР НА 100 000 ВАЛУТНИ ЛЕВА В НЕСОЦИАЛИСТИЧЕСКА ВАЛУТА ВЪВ „ФОНД 13 ВЕКА БЪЛГАРИЯ“ В ПОЛЗА НА ТЕАТЪР „ДВИЖЕНИЕ“ ЗА ДОСТАВЯНЕ НА ПОДВИЖНА МНОГОФУНКЦИОНАЛНА ЗАЛА

София, 3 май 1988 г.

ПРОТОКОЛ № 9

Заседание на 3 май 1988 година

Заседават др. др. В. Коларов, Т. Чавдаров, Ив. Драгневски, Г. Колев, К. Заркова, Н. Величков, Д. Ананиев, П. Василева, Вл. Владимиров

Отсъствуват

Присъствуват

Заседанието се откри в 10 часа

Дневен ред:

1. Предложение за целево дарение на театър „Движение“ за доставянето на театрално шапито – подвижна многофункционална зала.

Докладва: В.Коларов

След обсъждане на предложението, Управителният съвет взе следното

Р Е Ш Е Н И Е:

1. Във връзка с осъществяване дейността на създадения с Разпореждане № 53 от 24.11.1987 г. на МС театър „Движение“, Българската народна банка прави дарение в размер на

100 хил.вал.лв. в несоциалистическа валута във „Фонд 13 века България“ – сметка 463-072-300-6 – за театър „Движение“, целево за доставянето на театрално шапито – подвижна многофункционална зала.

Средствата да се приведат от фонд „Валутен от банкови операции със средства на БНБ – несоциалистическа валута“, а левовата равностойност от фонд „Стопански риск“ на Централното управление на банката.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *В. Коларов*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Св. Бисова*

Писмо от директора на театър „Движение“ до председателя на БНБ Васил Коларов

Изх.№88/1.04.88 г.

ДО ДР. ВАСИЛ КОЛАРОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

Др. КОЛАРОВ,

С Разпореждане № 53 от 24.11.87 г. на МС се създаде театър „ДВИЖЕНИЕ“, чиято тематична насоченост е посредством синтеза на изкуствата, жеста, танца и словото да разработва нови художествени форми и спектакли, отговарящи на потребностите на съвременния зрител.

За осъществяването на тези задачи и за повишаване ефективността от реализацията на художествено-творческата продукция се предвижда доставянето на театрално шапито – подвижна многофункционална зала, оборудвана с технически средства на съвременно равнище, предоставяща възможност за реализиране на спектакли, театрални постановки, киновидео прожекции и др.

Приблизителната стойност на съоръжението е около 800 хил.вал.лв.

Обръщаме се към Вас с молба да станете съпричастни на това дело и извършите дарение във „Фонд 13 века България“ по сметка 463-072-300-6 БВБ – за театър „ДВИЖЕНИЕ“.

С уважение:
ДИРЕКТОР: *Б. Дончев*

[- - -]
[Върху документа – надпис:]
Протокол № 9.3.05/88 г. даден на звено Финанси и труд.
[- - -]

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 6, л. 113–114. Оригинал. Машинопис.

№ 195

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА РЕДАКЦИЯТА НА В. „ОТЕЧЕСТВЕН ФРОНТ“ ЗА ФИНАНСОВО ОБЕЗПЕЧАВАНЕ НА ЕКСПЕДИЦИЯТА „АНАПУРНА' 88“ 1000 ЩАТСКИ ДОЛАРА ОТ СРЕДСТВАТА НА ФОНД „ВАЛУТЕН“ НА БАНКАТА

София, 27 юли 1988 г.

ПРОТОКОЛ № 17

Заседание на 27 юли 1988 година

Заседават др. др. В. Коларов, К. Заркова, Н. Величков, Д. Ананиев и Вл. Владимиров
Отсъствуват
Присъствуват
Заседанието се откри в

Дневен ред:

1. Предложение от редакцията на в. „Отечествен фронт“ за оказване съдействие и финансово обезпечаване на експедицията „АНАПУРНА 88“.

Докладва: В. Коларов

Управителният съвет взе следното

Р Е Ш Е Н И Е:

Дава съгласие Българската народна банка да предостави на редакцията на в. „Отечествен фронт“ за финансово обезпечаване на експедицията „АНАПУРНА 88“ 1000 (хиляда) долара от фонд „Валутен“ на Българската народна банка – Централно управление. Левовата равностойност да бъде за сметка на фонд „Стопански риск“.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *В. Коларов*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Св. Бисова*

[- - -]

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 6, л. 178. Оригинал. Машинопис.

№ 196

ИНФОРМАЦИЯ ОТ ПЪРВИЯ ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ НА БНБ ТОДОР ЧАВДАРОВ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ ВАСИЛ КОЛАРОВ ЗА РАБОТАТА НА БАНКАТА ПРЕЗ ПЪРВОТО ПОЛУГОДИЕ НА 1988 Г. ВЪВ ВРЪЗКА С ЖАЛБИТЕ, ПРЕДЛОЖЕНИЯТА, СИГНАЛИТЕ И МОЛБИТЕ НА ГРАЖДАНИТЕ И СОЦИАЛИСТИЧЕСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ И С КРИТИЧНИТЕ ПУБЛИКАЦИИ В СРЕДСТВАТА ЗА МАСОВА ИНФОРМАЦИЯ

София, 29 август 1988 г.

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
НА БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Другаря ВАСИЛ КОЛАРОВ

ИНФОРМАЦИЯ

От ТОДОР ЧАВДАРОВ
Първи зам.-председател на
БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

ОТНОСНО: работата на банката през първото полугодие на 1988 година с жалбите, предложенията, сигналите и молбите на гражданите и социалистическите организации, както и с критичните публикации в средствата за масова информация

I. ПО РАБОТАТА С ЖАЛБИТЕ, ПРЕДЛОЖЕНИЯТА, МОЛБИТЕ И СИГНАЛИТЕ

През първото полугодие на 1988 година в Централното управление на Българската народна банка са постъпили общо 94 писма на граждани и социалистически организации, като 57 от тях са постъпили директно, а 37 са препратени от Централния комитет на Българската комунистичес-

ка партия, Държавния съвет, Министерство на икономиката и планирането, редакциите на средствата на масова информация и др.

От общия брой (94), жалбите и сигналите са 47, молбите са 29, запитванията са 14 и 4 предложения.

В сравнение със същия период на миналата година, регистрираните писма са по-малко с 20 броя.

От постъпилите в Централното управление на банката писма, 79 са свързани с дейността на Българската народна банка, 5 с дейността на Българската външнотърговска банка и 10 с дейността на Държавната спестовна каса.

Проучването на поставените въпроси показа, че 41 от писмата имат отношение към основната банкова дейност. Сравнително голям дял от тях заемат писмата, в които се поставят въпроси свързани с валутните влогове на гражданите (11 бр.), въпроси по изплащане на трудови възнаграждения (8 бр), засегнати са въпроси по разплащанията между социалистически организации, опазване чистотата на паричното обръщение, молби за издирване на стари влогове и др.

Голям е делът на писмата, получени в Централно управление на банката от банкови служители (31 бр.). В 10 от тях се отправят молби за допускане на банкови служители за участие в конкурса за заемане новата длъжност „банков инспектор“, без да отговарят на специфичните изисквания. Поставени са въпроси по правилността на направения от ръководствата на отделни банки подбор при насочването на служители в Държавна спестовна каса, вследствие преминаването на дейността по финансирането, кредитирането и контрола по жилищното строителство от Българска народна банка към Държавна спестовна каса. Получени са и жалби, в които се изразява несъгласие с определения на жалбоподателите размер на трудови възнаграждения, възможностите за хранене на банкови пенсионери и техните семейства в стола на банката и др.

От разгледаните в Централното управление писма по основната банкова дейност, основателен характер имат 6 жалби.

1. Извършена е обстойна проверка по повод оплакването на Александра Джонсън за неизплатени суми по предявени чекове, издадени от „Чейз Манхатън банк“. Установи се, че поради проявена груба немърливост от страна на служителка от Българската външнотърговска банка, изплащането на сумите е забавено и е извършено веднага след получаване на жалбата.

2. Основателна е жалбата на Магда Димитрова Георгиева за затрудненията в БНБ-2 София по прехвърлянето на наследените от починалия ѝ съпруг 7 вал. лв. в полза на малолетния ѝ син. След получаване на жалбата и проведената среща с директора на БНБ-2, е извършено дарение и въпросът е решен.

3. Поради пропуски в организацията на работа във валутната влоговата служба в БНБ Плевен е допуснато титуляр на влог да тегли суми и то не еднократно от влога си, въпреки наложен запор, което е накърнило интересите на жалбоподателката Петя Андреева Петрова и непълнолетния ѝ син.

За допуснатото нарушение на виновното длъжностно лице е наложено наказание „мъмрене“.

4. Обстойна проверка е извършена и по жалбата на Илия Атанасов Ангелов от Варна. Същият е превел в Държавна спестовна каса по жилищен валутен влог известна сума, а при възстановяването ѝ отново по валутния влог в Българската народна банка, като основа е приет доларовия коефициент и неправилно сумата във валутни лева е намалена с около 8%. На банката Варна е разпоредено да коригира неправилните си действия.

5. Отчасти е основателна жалбата на Тихомир Петров Пелов по повод събраната такса „дарение“ върху постъпили суми на името на неговата съпруга. При извършената проверка се установи, че такава такса действително трябва да се внесе, тъй като сборната сума на получените дарения за годината надхвърлят необлагаемия минимум от 500 лева. Неправилно, обаче при сборуване на получените като дарение суми, отговорничката на влогова служба в БНБ-2 е включила декларирана, но неполучена сума и неправилно е завишила размера на дължимата такса „дарение“. От Елена Бонева – отговорник на влогова служба е потърсена отговорност за пропуските при изпълнение на служебните задължения.

6. По изпратената от Борис Игнатов Колев жалба за забавяне изплащането на предявени от

него чекове, издадени в Канада се установи, че действително е допуснато забавяне при инкасирането на единият от чековете. След получаване на жалбата същият е изплатен.

По всички останали жалби и сигнали по основната дейност на банката са извършвани проучвания и своевременно е отговаряно на жалбоподателите.

От получените от банкови служители жалби, основателен характер имат 2 жалби.

1. Жалбата на Дечко Кавръков – банков пенсионер, във връзка с отказа на гл. директор на банката в Кърджали да разреши ползването на храна от стола и за съпругата на жалбоподателя, която не работи. Жалбата е основателна. В изпратеният отговор до др. Кавръков и гл. директор на банката подробно са разяснени нормативните разпоредби и дадените въз основа на тях указания от Централното управление – за ползуването на социалните придобивки от банковите пенсионери и техните семейства.

2. Във връзка с отправената жалба от Янка Симеонова – технически инспектор в БНБ – Хасково, беше извършена обстойна проверка. Установи се, че в банката Хасково не е спазен реда за прехвърляне на дейността и съответните права и задължения по финансирането, кредитирането и контрола по жилищното строителство от БНБ в ДСК. В определения срок досиетата по жилищните обекти са били предадени в ДСК, заедно с три свободни щатни бройки, на които неправилно са назначени други небанкови служители. Междувременно в щатното разписание за 1988 година, по предложение на банковия клон е направена трансформация, като бройката „технически инспектор“ е трансформирана в счетоводител и др. Симеонова е известена, че с нея ще бъде прекратен трудовия договор, поради съкращаване на щата. За времето от 1.01.1988 г. до 1.05.1988 г. ѝ е изплащано трудово възнаграждение, без да фигурира в разгърнатото щатно разписание. От Централното управление на банката е разпоредено на главния директор на БНБ Хасково, др. Симеонова да бъде устроена на работа като инспектор по жилищното строителство в ДСК или на подходяща длъжност в Българската народна банка, съобразно квалификацията и образованието ѝ. В резултат на това, длъжността отново е трансформирана като „технически инспектор“ и др. Симеонова продължава да работи в БНБ Хасково.

Работата в системата на Българската народна банка е организирана в съответствие с изискванията на нормативните документи. Изисква се строго съблюдаване на сроковете за отговори по постъпилите молби, сигнали, жалби и предложения. Практикува се провеждането на лични срещи и контакти с авторите на писмата, с оглед бързото решаване на поставяните проблеми.

II. ПО РАБОТАТА С КРИТИЧНИТЕ ПУБЛИКАЦИИ В СРЕДСТВАТА ЗА МАСОВА ИНФОРМАЦИЯ.

През първото полугодие на 1988 година в Централното управление на Българската народна банка са регистрирани 25 материала, публикувани в средствата за масова информация. 14 от тях се отнасят за дейността на БНБ, 9 за дейността на ДСК, 1 за дейността на БСИ, а в 1 статия е отправена критика към БВБ и Софийската градска банка.

По работата на Българската народна банка

От картотекираните 14 статии по работата на БНБ, основателна е критиката само в 1 случай, който е разгледан обстойно в отчета с критичните публикации през първото тримесечие на 1988 годна. По всички останали публикации е извършвана проверка. До средствата за масова информация са изпратени 11 отговора и 3 са отнесени към дело.

По работата на Държавната спестовна каса

От картотекираните 9 публикации, 3 са определени като основателни, 4 за неоснователни и 2 са изпратени на разпореждане. Основателните публикации са разгледани в отчета за работата на банката с критичните публикации през първото тримесечие на 1988 година.

В статията „Необратимият импулс“, публикувана в бр. 118 от 27.04.1988 г. на в. „Работническо дело“ е отправена неточна и необоснована критика към БВБ за това, че „не предоставя средства по държавния кредит на нито едно предприятие от СО „Металургия“, не открива акредитив“.

Управлението на фонд „Държавно кредитиране“ се осъществява от Управителен съвет, създаден към Стопанската банка. Що се отнася до откриването на акредитиви за нуждите на СО „Металургия“, по нареждане на обединението то се извършва редовно от БНБ, в рамките на валутната самоиздръжка.

В същата статия е отправена критика и към Стопанската банка за „банковокредитния дефицит“, независимо, че от създаването на банката, на самоуправляващите се стопански организации от отрасъл „Металургия“ не са отклонявани искания за разрешаване на банкови кредити за капитални вложения, отговарящи на изискванията на кредитиране.

През този период от средствата за масова информация за изпратени писма, с които се изисква отговор на критични материали в 3 случая.

Основателна е критиката само в 1 статия – „Две пачки с по две стотачки“, публикувана в бр. 32/8.02.1988 г. на в. „Труд“ и разгледана в отчета за работата с критичните публикации през първото тримесечие на 1988 г.

По останалите 2 случая е извършвано задълбочено проучване и отговорите до средствата за масова информация са изпратени в определения срок.

Работата по критичните публикации в системата на Българската народна банка е организирана в съответствие с изискванията на Указа за работа с критичните публикации. Отговорите са изпращани в определения с Указа едномесечен срок, с изключение на отговорите по 4 публикации, за които няма писма от редакциите и по които се наложиха по-задълбочени проучвания.

Предлагам Управителният съвет да вземе следното

Р Е Ш Е Н И Е:

Приема на подпис информацията за работата на банката през първото полугодие на 1988 година с жалбите, предложенията, сигналите и молбите на гражданите и социалистическите организации, както и с критичните публикации в средствата за масова информация.

София, 29.08.1988 г.

ПЪРВИ ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ: *Т. Чавдаров*

[Върху документа – резолюция:]
Съгласен. Членовете на Управ. съвет – на подпис. В. Коларов

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 8, л. 53–61. Оригинал. Машинопис.

№ 197

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ДАРЕНИЕ В РАЗМЕР НА 20 000 ЛЕВА ВЪВ „ФОНД 13 ВЕКА БЪЛГАРИЯ“ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ И ОБЗАВЕЖДАНЕ НА БАЗА ЗА ИГРИ И ЗАБАВЛЕНИЯ ЗА ДЕЦА - ПОСЕТИТЕЛИ В ЗООЛОГИЧЕСКАТА ГРАДИНА ВЪВ ВРЪЗКА С ЧЕСТВАНЕ НА 100-ГОДИШНИНАТА ОТ НЕЙНОТО СЪЗДАВАНЕ

София, 22 декември 1988 г.

ПРОТОКОЛ № 24

Заседание на 22 декември 1988 година

Заседават др. др. В. Коларов, Т. Чавдаров, Г. Колев, К. Заркова, Н. Величков, Д. Ананиев, П. Василева и Вл. Владимиров.

Отсъствуват

Присъствуват

Заседанието се откри в 10 часа

Дневен ред:

1. Предложение за целево дарение на Зоологическата градина – София за изграждането и обзавеждането на база за атракционни игри и забавления на децата-посетители.

Докладва: Т. Чавдаров

След обсъждане на предложението, Управителният съвет взе следното

Р Е Ш Е Н И Е:

Във връзка със 100 годишнината от създаването на Зоологическата градина – София и утвърждаването ѝ като национален културно-просветен и природозащитен институт, Българската народна банка прави дарение в размер на 20 хил. лв. във „Фонд 13 века България“ партида „100 години Зоологическа градина – София“ целево за изграждането и обзавеждането на база за атракционни игри и забавления на територията на Зоологическата градина за децата-посетители.

Средствата да се преведат от фонд „РМТБ“ на банката

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *В. Коларов*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Св. Бисова*

[- - -]

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 6, л. 196. Оригинал. Машинопис.

№ 198

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОЛИХВЯВАНЕ НА ПАРИЧНИТЕ СРЕДСТВА НА ФОНД „13 ВЕКА БЪЛГАРИЯ“, МЕЖДУНАРОДНАТА ФОНДАЦИЯ „ЛЮДМИЛА ЖИВКОВА“ И ФОНД „ДЕТСТВО“ СЪС 7.5%, КАТО РАЗЛИКАТА МЕЖДУ ТОЗИ ЛИХВЕН ПРОЦЕНТ И МАКСИМАЛНИЯ ЛИХВЕН ПРОЦЕНТ ЗА СТРАНАТА – 3.5% – ДА БЪДЕ ЗА СМЕТКА НА ПЕЧАЛБАТА НА БАНКАТА

София, 1 март 1989 г.

ПРОТОКОЛ № 6

Заседание на 1 март 1989 година

Заседават др.др. В. Коларов, Т. Чавдаров, К. Заркова, Г. Колев, Н. Величков, Д. Ананиев, П. Василева, Вл. Владимиров, Я. Калъчева и Р. Нацева.

Отсъствуват

Присъствуват др. К. Йосифов

Заседанието се откри

Дневен ред:

1. Предложение за начина на олихвяване на остатъците от парични средства в национална валута на фонд „13 века България“, Международната фондация „Людмила Живкова“ и фонд „Детство“.

Докладва: В. Коларов

С оглед Българската народна банка да участвува редовно с дарения във фонд „13 века България“, Международната фондация „Людмила Живкова“ и фонд „Детство“ и по този начин да съдействува за тяхното укрепване, Управителният съвет взе следните

Р Е Ш Е Н И Я:

1. Българската народна банка да продължи да олихвява остатъците от парични средства в национална валута на фонд „13 века България“ и Международната фондация „Людмила Живкова“ с лихвен процент 7.5 на сто.

2. Българската народна банка да олихвява остатъците от парични средства в национална валута на фонд „Детство“ с лихвен процент 7.5 на сто, считано от 1.03.1989 г.

3. Разликата между максималния лихвен процент, съгласно чл. 2 (1) и (2) от Наредба № 2 за лихвите – 3.5 на сто и определеният с настоящото решение – 7.5 на сто, да бъде за сметка на пе-

чалбата на Централното управление на Българската народна банка.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *В. Коларов*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Св. Бисова*

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 9, л. 113. Оригинал. Машинопис.

№ 199

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ БЕЗВЪЗМЕЗДНО НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ СУМАТА 6000 ЗАПАДНОГЕРМАНСКИ МАРКИ ОТ СОБСТВЕНАТА ВАЛУТА НА БНБ ЗА ПОКРИВАНЕ НА ЧАСТ ОТ РАЗХОДИТЕ, СВЪРЗАНИ С ПОСЕЩЕНИЕТО НА ПРОФ. ОТО ВУЛФ, ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ГЕРМАНСКОТО ПАРЛАМЕНТАРНО ДРУЖЕСТВО, ДЕПУТАТ В БУНДЕСТАГА НА ФЕДЕРАЛНА РЕПУБЛИКА ГЕРМАНИЯ И ДИРЕКТОР НА КЛОНА НА ДОЙЧЕБАНК В ДОРТМУНТ

София, 8 декември 1989 г.

ПРОТОКОЛ № 82

Заседание на 8 декември 1989 година

Заседават: др. др. В. Коларов, Т. Чавдаров, К. Заркова, Г. Колев
Отсъствуват:
Присъствуват: др. В. Пауновска
Заседанието се откри в 11.30 часа

Дневен ред:

1. Обсъждане предложението на председателя на Българската народна банка за превеждане безвъзмездно на Народното събрание на суми, за покриване на част от разходите, свързани с посещението на проф. Отто Вулф, председател на Германското парламентарно дружество, депутат в Бундестага на ФРГ и директор на клона на Дойчебанк в Дортмунд.

Докладва: В. Коларов

За покриване на част от разходите, свързани с посещението на проф. Отто Вулф, председател на Германското парламентарно дружество, депутат в Бундестага на ФРГ и директор на клона на Дойчебанк в Дортмунд и във връзка с предложението на председателя на Народното събрание, по изключение, Управителният съвет на Българската народна банка взе следното

РЕШЕНИЕ:

Предоставя безвъзмездно на Народното събрание сумата 6000 западногермански марки, равностойни на 2720,40 вал. лв. по второ направление, от собствената валута на Българската народна банка по фонд „Валутен“.

Изпълнението на настоящото решение се възлага на главния счетоводител на Централното управление на БНБ.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *В. Коларов*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Св. Бисова*

[Върху протокола – надпис:]
Фотокопие от протокол № 82/8.12.1989 г. на УС получен от др. В. Пауновска.
В. Пауновска 8.12.89 г.

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 13, л. 359. Оригинал. Машинопис.

№ 200

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА НАЧИНА НА ОЛИХВЯВАНЕ НА ОСТАТЪЦИТЕ ОТ ПАРИЧНИТЕ СРЕДСТВА В ЛЕВОВЕ ПО СМЕТКИТЕ НА ФОНД „13 ВЕКА БЪЛГАРИЯ“, МЕЖДУНАРОДНАТА ФОНДАЦИЯ „ЛЮДМИЛА ЖИВКОВА“, ФОНД „ДЕТСТВО“ И ФОНДАЦИЯ „МЕЖДУНАРОДНИ ИКОНОМИЧЕСКИ И ПРАВНИ ЗНАНИЯ“

София, 3 януари 1990 г.

ПРОТОКОЛ № 1

Заседание на 3 януари 1990 г.

Заседават: др. др. Ив. Драгневски, Цв. Петков, Т. Чавдаров, Р. Георгиев, Г. Карамфилов, К. Заркова, Г. Колев

Отсъствуват:

Присъствуват: Вл. Владимиров

Заседанието се откри в

Дневен ред:

1. Предложение за начина на олихвяване на остатъците от парични средства в национална валута на фонд „13 века България“, „Международна фондация Л. Живкова“, фонд „Детство“ и фондация „Международни икономически и правни знания“.

С цел да не се допуска разходването на средства за нетипични за банката дейности, УС взе следните

РЕШЕНИЯ:

1. Отменя взетите от УС решения с протоколи №№ 10 от 9 юни 1983 г. и 6 от 1 март 1989 г. за олихвяване остатъците от паричните средства в национална валута по сметките на фонд „13 века България“, „Международна фондация Л. Живкова“ и фонд „Детство“ с лихвен процент от 7,5 на сто.

2. Остатъците от средствата в национална валута по сметките на фонд „13 века България“, „Международна фондация Л. Живкова“, фонд „Детство“ и фондация „Международни икономически и правни знания“ да се олихвят по общия ред, определен с Наредба № 2 за лихвите, считано от 1 януари 1990 година.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *Ив. Драгневски*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Св. Бисова*

ДО
УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА
БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

от ВЛАДИМИР ВЛАДИМИРОВ – ГЕН. ДИРЕКТОР
по обслужването на Организациите от извънпроизводствената сфера

Българската народна банка редовно е участвувала с дарения в редица фондове и фондации. Наред с това, за да съдействува за тяхното финансово укрепване Българската народна банка им е предоставила и привилегировани лихвени условия.

Икономическото състояние в което се намира страната ни в настоящия момент налага да

бъдат преразгледани и някои решения на Управителния съвет на Българската народна банка, чрез които е допускано разходването на средства за нетипични за банката дейности.

С Решения №№ 10 от 9 юни 1983 г. и 6 от 1 март 1989 година Управителният съвет на Българска народна банка е дал съгласие остатъците от паричните средства в национална валута по сметките на фонд „13 века България“, „Международна фондация Людмила Живкова“, фонд „Детство“ и Фондация „Международни икономически и правни знания“ да бъдат олихвявани с лихвен процент 7,5 на сто.

ПРЕДЛАГАМ,

Остатъците от средствата в национална валута по сметките на фонд „13 века България“, „Международна фондация Людмила Живкова“, фонд „Детство“ и Фондация „Международни икономически и правни знания“ да бъдат олихвявани по общия ред, определен с Наредба № 2 за лихвите, считано от 1 януари 1990 година.

София, 3.I.1990 г.

ГЕН. ДИРЕКТОР: *Вл. Владимиров*

Sdo [Салдо] **на Д**[ружество с] **О**[граничена] **О**[тговорност] **„13 века България“**

1986 год.				
Към 31.I.	19,600,996,67			
28.II.	21,452,546,86			
31.III.	19,206,600,12			
30.IV.	16,983,760,56			
31.V.	17,567,317,08			
30.VI.	18,742,558,21			
VII.	18,031,051,16			
VIII.	17,027,838,32			
30.IX.	17,737,085,02			
31.X.	17,742,366,64			
30.XI.	18,893,508,68			
31.12. (19.13.)	19,086,896,21			
1987 год		1987 г. с/ка 272330-2		
31.I.87 ?.	18,921,999,32	I.	22.496.922,92	Kt
28.II.	19,485,629,55	II.	21.471.481,13	Kt
31.III.	31,309,279,03	III.	21.422.394,00	Kt
30.IV.	33,515,145,11	IV.	23.658.374,18	Kt
31.V.	33,603,726,87	V.	23.692.363,07	Kt
30.VI.	33,113,827,14	VI.	23.845.243,72	Kt
31.07	33,457,657,12	VII.	23.942.945,01	Kt
31.08	34,156,437,94	VIII.	24.116.028,41	Kt
30.09	33,494,577,87	IX.	24.196.587,28	Kt
31.1	33,098,481,66	X.	24.292.128,01	Kt
30.11	32,859,950,32	XI.	24.484.461,88	Kt
31.12. (18.13)	41,065,647,66	XII.	24.780.773,73	Kt
1988 год		1988 г. 272330-2		
31.01	40,444,017,26	I.	24.918.070,50	Kt
29.02	42,510,995,20	II.	25.290.964,35 ??	Kt

31.03	42,753,556,69	III.	25.212.325,43	Kt
30.04	42,431,180,66	IV.	25.217.019,97	Kt
31.05	43,102,866,51	V.	24.686.439,16	Kt
30.06	41,942,207,77	VI.	23.548.219,31	Kt
31.07	42,223,195,40	VII.	24.228.057,95	Kt
31.08	42,331,108,21	VIII.	24.290.806,96	Kt
30.09	43,172,172,10	IX.	24.155.435,07	Kt
31.1	43,970,615,09	X.	24.179.707,43	Kt
30.11	44,357,008,75	XI.	23.711.947,88 ??	Kt
31.12	47,873,969,48	XII.	25.930.874,03	Kt
1989 г.		1989 г. с/ка 272330-2		
31.01	47,770,814,46	I.	25.988.666,69	Kt
28.02	48,355,809,33	II.	26.425.190,05	Kt
31.03	49,100,633,58	III.	23.335.348,05	Kt
30.04	49,982,653,63	IV.	23.432.443,19	Kt
31.05	49,090,255,07	V.	23.281.294,20	Kt
31.06	49,578,688,84	VI.	23.227.306,05	Kt
31.07	50,032,744,94	VII.	23.359.775,20	Kt
31.08	49,271,364,94	VIII.	23.241.711,25	Kt
30.09	49,646,806,32	IX.	23.228.585,79	Kt
31.1	50,072,284,74	X.	23.334.164,18	Kt
30.11	50,177,796,13	XI.	23.520.617,51	Kt
(17.13) 31.12.	45,524,280,66			

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 15, л. 19, 21–26. Оригинал. Машинопис. Ръкопис.

№ 201

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ БАНКАТА ДА УЧАСТВА В УЧРЕДЯВАНЕТО НА ФОНДАЦИЯ „ШАНС ЗА БЪЛГАРИНА“ И ДА НАПРАВИ ДАРЕНИЕ НА ФОНДАЦИЯТА В РАЗМЕР НА 10 000 ЛЕВА*

София, 3 септември 1990 г.

ПРОТОКОЛ № 55

Заседание на 3 септември 1990 година

Заседават: др. др. Ив. Драгневски, Т. Чавдаров, Г. Колев

Отсъствуват:

Присъствуват: Г. Петков, Р. Нацева, Л. Филипов, Ст. Млъзев, Вл. Владимиров, Д. Ананиев, Ат. Атанасов, Я. Калъчева.

Заседанието се откри в ... на подпис

Дневен ред:

1. Обсъждане предложението на Инициативния комитет за учредяване на фондация „Шанс за българина“ към Българската народна банка за участие във фондацията като съучредител и дарител.

По т. 1 от дневния ред, Управителният съвет взе следното

РЕШЕНИЕ:

Дава съгласие Българската народна банка да участвува в учредяването на фондация „Шанс за българина“.

Средствата в размер на 10000 лв., с които БНБ ще участвува като дарител, да се преведат от фонд „РМТБ“ на Българската народна банка.

Изпълнението на това решение се възлага на главния счетоводител на БНБ.

[...]

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ*: Ив. Драгневски*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Св. Бисова*

[Върху документа – надпис:]
Фотокопие от протокол № 55/3.09.90 г. дадено на В. Пауновска. Получил: подпис

10-491/09.08.90 г.

СЪЮЗ НА ДЕМОКРАТИЧНИТЕ СИЛИ
ул. „Г. С. Раковски“ 134, 1000 София

ДО
БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

Дата: 31.07.1990 г.

Инициативният комитет за учредяване на фондация „Шанс за българина“ има честта да предложи на Вашето внимание приложения проект за основните цели и задачи на фондацията, като изразява увереност, че бихте могли да станете неин съучредител или дарител.

Учредителното събрание за създаване на фондацията ще се състои на 20 септември 1990 г. (четвъртък) от 10.00 часа в заседателната зала на Българската търговско-промишлена палата на бул. Александър Стамболийски 11-а – II етаж.

Молим да се отзовете на нашето предложение и при положително решение от Ваша страна да ни уведомите писмено за това по възможност до края на м. август т.г. на адрес: София-1000, бул. Ал. Стамболийски 11-а – Инициативен комитет за учредяване на фондация „Шанс за българина“.

Вашето съгласие можете да потвърдите и по телефакс 973209.

ИНИЦИАТИВЕН КОМИТЕТ:
Съюз на демократичните сили
Българска търговско-промишлена палата
Банка „Земеделски кредит“
Съюз за стопанска инициатива на гражданите
Информационно-консултантски комплекс „ИКО“

С уважение: *Д. Луджев*

Забележка. Банковата сметка на фондацията е както следва:
570 174 232 0018 (лв.) и 570 421 024 3008 (вал.)
Банка „Земеделски кредит“, бул. Христо Ботев № 55

Проект

ФОНДАЦИЯ „ШАНС ЗА БЪЛГАРИНА“

1. Фондацията е организация с идеална цел, юридическо лице със седалище гр. София.

2. Целите на фондацията са:

а) да спомага за развитието във всеки български гражданин на предприемчивост, чувство за стопанска отговорност и поемане на стопански риск и изобщо на качествата, необходими за модерното предприемачество – както в стопанската сфера, така и в областта на науката, културата, здравеопазването и др.;

б) да популяризира световния опит в насърчаването на личната инициатива и предприемачеството;

в) с различни средства да дава шанс на талантливите и предприемчиви българи и особено млади хора, да приложат и развият в България своите способности като едновременно с това по този начин съдействува за възпиране изтичането от страната на такива хора;

г) съдействува за демократизиране на стопанския живот в България.

3. За изпълнение на поставените цели фондацията:

а) финансира анализи, проучвания и прогнози;

б) отпуска средства на предприемчиви лица за реализиране на идеи и проекти с рисков характер при условия, определени от Съвета на дарителите;

в) организира, спонсорира и провежда семинари, конференции, изложби и други прояви;

г) организира и спонсорира квалификация на кадри;

д) организира бази данни с информация, необходима за подпомагане на предприемчиви лица в съответствие с посочените цели;

е) организира стопанска дейност и други дейности, подходящи за постигане целите на фондацията или за увеличаване на имуществото ѝ.

4. Имуществото на фондацията се състои от пари в левове и чуждестранна валута, вещи и недвижими имоти, обекти на интелектуална собственост, ценни книжа и всякакви други права, които могат да бъдат имущество на организациите с идеална цел.

Имуществото на фондацията се набира от дарения, завещания, собствени приходи от стопанска дейност и други източници, позволени от законодателството.

Разходите на фондацията се извършват за постигане на идеалните ѝ цели. Разходи за стопанска дейност се извършват с цел получаване на приходи за фондацията.

5. Органи на фондацията са:

а) Съвет на дарителите. Той се състои от учредителите-дарители. Съветът може да кооптира крупните дарители, но не повече от 1/5 от състава си за една година.

Съветът решава стратегическите въпроси на дейността и развитието на фондацията, избира управителния и надзорния съвет, президента на фондацията, приема годишния отчет за дейността на фондацията и заключението на надзорния съвет

б) Управителен съвет. Той се състои от.... до... души, избрани от Съвета на дарителите за срок от ... години. Управителният съвет решава всички въпроси на дейността и управлението на фондацията. Негов председател по право е президентът на фондацията. Управителният съвет се свиква от президента, от 1/5 от членовете му или от надзорния съвет.

в) Надзорният съвет се състои от... до ... души и има за задача да проверява стопанисването на имуществото на фондацията, отчетността и да дава заключение от тази гледна точка по отчетите на управителния съвет.

г) Президентът представлява фондацията и осъществява оперативното ѝ ръководство. Той назначава персонала на фондацията (секретариат).

В устава на фондацията ще бъдат уредени начинът на свикване на заседанията на всеки орган, необходимият кворум, мнозинството, с което се вземат решенията и т.н.

Към фондацията да се образуват съвети и комисии по направления на дейността ѝ и други критерии, които се състоят от експерти и имат за задача да бъдат нейни консултационни органи.

6. Средствата, които фондацията ще отпуска за реализиране на проекти (т. 3 „б“) ще се определят на конкурсни начала. По правило средствата се отпускат безвъзмездно, но в договора ще се предвижда при постигане на печалба получателят на средствата да ги възстанови изцяло или до определен процент чрез годишни отчисления.

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 16, л. 317, 320–322. Оригинал. Машинопис.

---

* *Виж също документ № 202.*

№ 202

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА РЕШЕНИЕТО В ПРОТОКОЛ № 55 ОТ 3 СЕПТЕМВРИ 1990 Г., Т. 1, АЛ. 2, ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ДАРЕНИЕ НА ФОНДАЦИЯ „ШАНС ЗА БЪЛГАРИНА“ СЪС 100 000 ЛЕВА, ВМЕСТО С 10 000 ЛЕВА*

София, 4 октомври 1990 г.

ПРОТОКОЛ № 63

Заседание на 4 октомври 1990 година

Заседават: Ив. Драгневски, Т. Чавдаров, Г. Колев

Отсъствуват:

Присъствуват: Г. Петков, Р. Нацева, Л. Филипов, Д. Ананиев, Ат. Атанасов, Ст. Млъзев, Я. Калъчева

Заседанието се откри в ... на подпис

Дневен ред:

1. Предложение за изменение решението по протокол № 55/3.09.1990 г. на УС на БНБ.

Докладва: Т. Чавдаров

[...]

По т. 1 от дневния ред Управителният съвет взе следното

РЕШЕНИЕ:

Изменя решението на Управителния съвет на БНБ по ал. 2 на протокол № 55/3.09.1990 г., като дава съгласие Българската народна банка да участвува като дарител във фондация „Шанс за българина“ вместо с 10 000 лв., с дарение от 100 000 лв.

[...]

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *Ив. Драгневски*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Св. Бисова*

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 16, л. 374. Оригинал. Машинопис.

* *Виж тук документ № 201.*

№ 203

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ПРИТЕЖАВАНИТЕ ОТ БНБ АКЦИИ В СТОПАНСКАТА БАНКА В РАЗМЕР НА 35 000 000 ДА БЪДАТ ПРОДАДЕНИ НА КОНФЕДЕРАЦИЯТА НА НЕЗАВИСИМИТЕ СИНДИКАТИ В БЪЛГАРИЯ*

София, 2 ноември 1990 г.

ПРОТОКОЛ № 74

Заседание на 2 ноември 1990 година

Заседават: Ив. Драгневски, Т. Чавдаров, Г. Колев

Отсъствуват:

Присъствуват: Г. Петков, Р. Нацева, Ат. Атанасов, Д. Ананиев, Я. Калъчева, Ст. Млъзев, Вл. Владимиров, Л. Филипов, В. Пауновска и В. Василева

Заседанието се откри в 15 часа

Дневен ред:

[...]

4. Обсъждане искането на Стопанска банка за продажба на акциите на Българска народна банка в Стопанската банка на Конфедерацията на независимите синдикати в България.

Докладва: Ив. Драгневски

[...]

По т. 4 от дневния ред, Управителният съвет взе следното

РЕШЕНИЕ:

Дава съгласие притежаваните от Българската народна банка акции в Стопанската банка в размер на 35 млн. лв. да бъдат продадени на Конфедерацията на независимите синдикати в България.

Сумата да бъде възстановена на Българска народна банка.

Изпълнението на решението се възлага на главния счетоводител на БНБ.

[...]

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *Ив. Драгневски*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Св. Бисова*

[...]

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 17, л. 38–41. Оригинал. Машинопис.

---

* *Виж също документ № 204.*

№ 204

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ С РЕШЕНИЕ ЗА ОТМЕНЯНЕ НА РЕШЕНИЕТО, ПРИЕТО С Т. 4 НА ПРОТОКОЛ № 24 НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БНБ ОТ 2 НОЕМВРИ 1990 Г., И С РЕШЕНИЕ ЗА ДАВАНЕ СЪГЛАСИЕ ПРИТЕЖАВАНИТЕ ОТ БНБ АКЦИИ В СТОПАНСКАТА БАНКА В РАЗМЕР НА 35 000 000 ЛЕВА ДА БЪДАТ ПРОДАВАНИ ОТ СТОПАНСКАТА БАНКА*

София, 7 декември 1990 г.

ПРОТОКОЛ № 88

Заседание на 7 декември 1990 година

Заседават: Ив. Драгневски, Т. Чавдаров, Г. Колев, Г. Петков, Р. Нацева, Ат. Атанасов, Д. Ананиев, Я. Калъчева, Ст. Млъзев, Вл. Владимиров.

Отсъствуват:

Присъствуват:

Заседанието се откри

Дневен ред:

1. Предложение за промяна на решението на Управителния съвет, прието с протокол № 74/ 2.11.1990 г. – т. 4.

Докладва: Ив. Драгневски

[...]

По т. 1 от дневния ред, Управителният съвет взе следните

РЕШЕНИЯ:

1.1. Отменя решението на Управителния съвет, прието с т. 4 на протокол № 74/ 2.11.1990 г., по искане на Стопанската банка с писмо № 001462/26.11.1990 г.

1.2. Дава съгласие притежаваните от Българската народна банка акции в Стопанската банка в размер на 35 млн. лв., да бъдат продавани от Стопанската банка.

Сумата от продаваните акции да се възстановява на Българската народна банка.

Изпълнението на решението се възлага на главния счетоводител на БНБ.

[...]

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА БНБ: *Ив. Драгневски*
СЕКРЕТАР НА УС НА БНБ: *Св. Бисова*

[Върху документа – надпис:]
Протокол № 88/7.12.90 г.
Получен от:
ДСК- [- - -]
Г. Колев
Ст. Млъзев
В. Пауновска
Я. Калъчева

THE ECONOMIC BANK
Sofia, Slavianska str. 8
Telex 23 910 ECBAN
TELEPHONE 88- 55- 26

001462 26.11.1990

10- 655/26.11.90

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Господин Иван Драгневски

ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,

Моля, на основание решение на БНБ за преотстъпване участието си в търговски банки в полза на фирми и организации, заинтересовани да придобият такова участие, да оторизирате Стопанска банка да осъществи контролирането на движението на ценните книжа на банката, собственост на БНБ и да осъществи връзката с фирми заинтересовани да го закупят.

В обичайната практика на акционерните дружества не е прието самото АД да извършва дейности по продажба или покупка на собствени акции както от свое име, така и от името на други фирми, но поради липсата на нормативна уредба, регламентираща горепосочената материя, както и поради липса на пазар на ценни книжа ние се наемаме с тази задача.

С уважение:
ПРЕДСЕДАТЕЛ: *Цв. Петков*

ЦДА, ф. 132, оп. 34, а.е. 17, л. 204–205, 207. Оригинал. Машинопис.

* *Виж също документ № 203.*

Показалец на институциите

А

„А. Иванов“, държавен металургичен завод 601
Агенция „София-прес“ 688–690
Аграрно-промишлен комплекс – Сливо поле, Русенско 644
Аграрно-промишлено обединение 669
„Агробиохим“, Стара Загора 534
АЕЦ – Козлодуй 445, 457
IBM 335, 336, 337
Академия на науките на СССР 674
„Антон Иванов“, държавно индустриално предприятие 209, 603

Б

„Багрянка“, държавно индустриално предприятие 213
„Байериш-булгарише хенделсбанк“, Мюнхен 469
„Байерише ферайнсбанк“ 469
„Бакалски стоки“, държавно търговско предприятие 184, 213, 224
„Балкантурист“ 317
Банка „Биохим“ 385
Банка „Български кредит“ 44, 45, 177, 461
Банка „Земеделски кредит“ 197, 723
Банка „Кооперативен кредит“ 182
Банка за инвестиции 396
Банка за международни разплащания, Базел 265, 266, 265, 392, 470
Банка за стопански инициативи (БСИ) Минералбанк 164, 165, 168–170, 172–174, 368, 375, 380, 385, 470, 658, 716
„Банксервиз“, акционерно дружество 390
„Бедек“, Трявна, топлоелектрическа централа 200
„Биоинвест“ 500
„Биотехника“, Стара Загора, стопанско обединение 477
Благоевски районен клон на БНБ – София 218, 270, 581
„Бобов дол“, държавно минно предприятие 185
„Боерица“, държавно индустриално предприятие 185
„Болшевик“, машиностроителен завод 191
„Бук“, гара Гурково, държавно индустриално предприятие 190
„Булгарлизинг“, стопанска дирекция 472
„Булгарплод“, държавно стопанско обединение 642
„Булгарплодекспорт“, държавно търговско предприятие 190, 259, 260, 283
„Булгартабак“, държавно търговско предприятие 190, 259, 260, 283, 613
„Булет“, държавно стопанско предприятие 283, 284
Булстрад 360, 368, 375, 380, 381, 385, 398
Бундестаг 719
Бургаски клон на БНБ 204, 216, 543
„Бъдеще“, София, акционерно дружество 200
„България“, Пловдив, държавно индустриално предприятие 601, 613
Българска академия на науките 299, 619, 666–668, 679
Българска асоциация за туризъм и отдих 431
Българска външнотърговска банка 124, 127, 131, 138, 140, 146, 154, 155, 168–171, 173, 334, 338, 340, 347–351, 357, 363, 364, 368, 375, 395, 396, 404, 424, 426, 428, 437, 440, 450, 453, 464, 469, 470, 472, 476, 482, 484, 486, 492, 496, 514, 515, 636, 654, 658, 694
Българска земеделска и кооперативна банка 178, 180, 198
Българска инвестиционна банка 59, 67, 68, 79, 84, 121, 122, 124, 125, 142, 199, 217, 279, 316, 318, 422, 546, 598, 636, 674, 676, 682
Българска индустриална стопанска асоциация 168, 170
Българска ипотекарна банка 422
„Българска кинематография“, държавно обединение 689
Българска комунистическа партия 57, 60, 61, 69, 70, 72, 84, 89, 95, 97, 100–102, 105, 106, 109, 113, 115, 124, 137, 144, 154, 156, 164, 181, 183, 187, 193, 209, 249, 252, 269, 272, 299, 314, 320, 343, 405, 411, 412, 419, 429, 441, 444, 458, 475, 500, 547, 562, 566, 592–594, 611, 612, 620, 636, 642, 643, 655, 656, 659, 667–669, 672, 674, 678–681, 693, 703, 714
„Българска роза“, предприятие 260
Българска телеграфна агенция 661
Българска търговско-промишлена палата 723
Български земеделски народен съюз 525
„Български обществени транспорти“, акционерно дружество 86
Български професионални съюзи 158, 662
Български червен кръст 619
Българско икономическо дружество 667, 668
Бюро за взаимни разчети 99, 222, 223

В

„Витоша“ 586
В. „Вечерни новини“ 684
В. „Известия“ 87, 449
В. „Отечествен фронт“ 677, 714
В. „Работническо дело“ 252, 253, 581, 585, 684, 703
В. „Стършел“ 706, 708, 712
В. „Труд“ 717

В. „Държавен вестник“ 129, 135, 155, 156, 158, 159, 160, 351, 464, 482, 523, 633, 652, 688, 695
Валутна комисия на ЦК на БКП 432
Варненска популярна банка 41
Варненско пристанище 43
„В. Коларов“, Габрово, държавно индустриално предприятие 601, 613
„Васил Коларов“ (машиностроително предприятие), Варна, държавно индустриално предприятие 191
„Васил Коларов“, София, слаботоков завод 224, 650, 601
Ведомствена каса на БНБ 199
Велико народно събрание 46
„Венко Рашков“, София, държавно индустриално предприятие 613
„Винпром“, държавно търговско предприятие 283
Висш икономически институт „Карл Маркс“, София 299, 548, 674, 681–685
Висш финансово-счетоводен институт, Свищов 681
„Връшка чука“, мина 213
Всестранни земеделски кооперации 43
„Вулкан“, Димитровград, държавно индустриално предприятие, циментов завод 190, 191, 211
„Вълко Червенков“, топлоелектрическа централа 185

Г

Газопровод „Прогрес“ 431
Генерална асоциация за тарифите и търговията 473, 514, 526
„Георги Димитров“, държавен керамичен завод 224
„Георги Димитров“, държавно индустриално предприятие 212, 609
„Георги Димитров“, корабостроителен завод 279
„Георги Димитров“, тъкачна фабрика 224
Гознак 227
„Горска индустрия“, държавно индустриално предприятие 78
Горска кооперация „Обнова“, с. Черни Осъм 199
Госбанк 76, 94, 102, 104, 112, 186, 202, 223, 225–227, 233–237, 239, 242–245, 247, 298, 308, 340, 358, 405, 408, 417, 419, 451, 576, 577, 580, 673, 674

Д

„23 декември“ с. Гложене, държавно индустриално предприятие 190
„23 декември“, Княжево, държавно индустриално предприятие 224
„Движение“, театър 712, 713
„Девети септември“, София, обувен завод 191, 224, 426
Девето народно събрание 539, 525, 531
Димитровски комунистически младежки съюз 163, 652
Димитровски районен клон на БНБ, София 209, 218, 221
„Димо хаджи Димов“, Благоевград, държавно индустриално предприятие 613
Дирекция за търговския, индустриален и занаятчийски кредит 43
Дойчебанк 719
Дружество „Лира филм“, Париж 688
„Дунавска коприна“, Русе, държавно индустриално предприятие 613
Дългополски клон на БНБ 216
Държавен застрахователен институт 99, 117, 131, 152, 154, 155, 160, 169, 206, 216, 279, 353, 368, 381, 385, 398, 450, 454, 459, 477, 598, 599, 636, 642, 708
Държавен инвестиционен фонд 482, 488
Държавен комитет за наука и технически прогрес 331
Държавен комитет за планиране 127, 128, 131, 158, 161, 169, 170, 174, 295, 334, 367, 635, 637, 643
Държавен комитет на отбраната 367
Държавен контрол 588
„Държавен машиностроителен завод“ – Габрово, държавно индустриално предприятие 190
Държавен съвет 138, 140, 173, 516, 695, 715
Държавен тютюнев монопол 212
Държавен фонд за инвеститорски кредит 395
Държавна планова комисия 79, 90, 98, 103, 104, 113, 233, 432, 435, 450, 457, 472, 473, 602, 708
Държавна спестовна каса 56, 58, 59, 62, 63, 68, 73, 74, 83, 85–88, 117, 124, 125, 127, 128, 131, 135, 136, 138, 140, 146, 154, 155, 169, 170, 182, 195, 197, 199, 206, 217, 271, 279, 334, 347, 348, 352, 356, 360, 363–366, 368, 369, 385, 396, 398, 412, 419, 424, 437, 458, 459, 461, 477, 488, 490, 496–498, 598, 599, 636, 642, 658, 659, 676, 706–710, 715, 716, 727
Държавна щатна комисия 69
„Държавни гори“ 186
Държавно обществено осигуряване 98, 318, 376
„Държавно снабдяване“, предприятие 224

Е

Европейска банка за развитие 514
Европейска икономическа общност 514, 526
„Единство“, Долен Чифлик, всестранна кооперация 41, 42
„Електрон“, стопанско обединение 468
Електронноизчислителен център 331, 332
Елпром – Троян 613
„Елпром“ 191
„Енергетика“, асоциация 463, 474
„Ернст Телман“ 224

З

Завод 12 613
Завод за киномашини – София 601
„Заря“, с. Обнова, трудовокооперативно земеделско стопанство 564
Земеделска и кооперативна банка – Пловдив 385

Земеделско стопанство „Витоша“ 581
„Земснаб“, държавно стопанско предприятие 214
Зоологическа градина – София 717
„Зърнени храни и фуражна промишленост“, стопанско обединение 431
„Зърнени храни“, държавно обединение 210, 211, 224

И

„Известия на БНБ“ 273, 554, 555, 561, 565, 622, 651, 670–676
„Известия на Президиума на Народното събрание“ 81, 82, 86, 252, 253, 273, 681
„Известия на Централното управление на БНБ“ 295, 296, 298, 673
Изследователски институт „Вълко Червенков“ 206
Икономически институт при БАН 667–669
Икономкомисия на Госбанк на СССР 243
„Илиянци“, държавна карбураторна фабрика 224
„Индустриалимпорт“, държавно търговско предприятие 224, 254, 257, 259–261, 283
„Индустрия за човека“, асоциация 528
„Информационен валутен бюлетин“ 258
Инспекция за цените 481
Институт за рационализации (ИНРА) 561
Институт по приложна биология при БАН 666
Информационно-консултантски комплекс „ИКО“ 723
Ишикларска търговска банка 42, 43
Ишикларско търговско акционерно дружество 42

К

„Каменица“, Пловдив, държавно индустриално предприятие 601
„Каменни кариери“, държавно индустриално предприятие 191
„Капитан дядо Никола“, държавно търговско предприятие 608
Китайска народна банка 270
„Китка“, Нови Пазар, държавно индустриално предприятие 613
„Климент Ворошилов“, слаботоков завод 191, 222, 224, 409
„Кожарска и каучукова индустрия“, държавно индустриално обединение 191
Коларовградски (Шуменски) **клон на БНБ** 205, 206
Коларовски районен клон на БНБ, София 208, 209, 214, 673, 674
Комбинат за цветни метали – Пловдив 534
Комисия за икономическо и научно-техническо сътрудничество 350, 351
Комисия за обществено-икономическо развитие 518
Комисия по валутните въпроси 304
Комитет за външноикономически връзки 693
Комитет за държавен и народен контрол 558, 703, 705
Комитет за държавна сигурност 640
Комитет за културни връзки с чужбина 619
Комитет за наука, изкуство и култура 59, 68
Комитет за стопанска координация 344, 346, 348, 688
Комитет по единна система за социална информация 369
Комитет по териториално и селищно устройство 704
Комитет по труда и работната заплата 131, 161, 636, 643
Комитет по труда и социалното осигуряване 515, 517
Комитет по труда и цените 277, 279
Комитет по цените 509
Комунистическа партия на Съветския съюз 104
Конфедерация на независимите синдикати в България 525, 726
„Консервна индустрия“, държавно индустриално обединение 78
Кооперативна банка 48
Кооперация „Единство“ 41, 211
Кредитна банка 201
„Кремона“, музикална къща 221
Кубратски клон на БНБ 191

Л

„Левски“ (кожарска фабрика), държавно индустриално предприятие 191
„Ленин“, Перник, държавен металургичен завод 279, 375
„Лъв“, държавно индустриално предприятие 212

М

„Мадара“, пивоварната фабрика 208
„Малчика“, София, държавно индустриално предприятие 613
„Маришки басейн“, държавно минно предприятие 185, 211
„Мебелна индустрия“, държавно индустриално обединение 190
Медодобивен комбинат – Средногорие 534
Международен валутен фонд 392, 394, 442, 514
Международна банка за икономическо сътрудничество 314, 339, 340, 350, 351, 392, 439, 492, 493
Международна банка за реконструкция и развитие 514
Международна инвестиционна банка 349–351, 492
Международна фондация „Людмила Живкова“ 696, 698, 701, 718, 720, 721
Международно бюро на труда 256
Междуправителствена българо-съветска комисия за икономическо и научно-техническо сътрудничество 492
„Месоцентрала – месокомбинат“, държавно стопанско предприятие 564

„Месоцентрала“ 584
„Металимпорт“, държавно търговско предприятие 186, 224, 259, 260, 283, 305, 613
„Металообработване“, държавно индустриално обединение 190
Металургичен комбинат – Кремиковци 534, 642
„Металургия“, стопанско обединение 431, 463, 716
„Металхим“, стопанско обединение 431, 439
Министерски съвет 47, 57–64, 67–72, 75–77, 79, 81–85, 90, 92, 97–99, 102, 104–110, 112, 113, 115–120, 123, 125–128, 130–133, 135, 138–141, 146, 148, 155, 156, 158, 159, 167–171, 173, 174, 180–183, 185, 187, 188, 191–194, 196, 197, 201, 207, 209, 210, 221, 226, 230, 231, 233, 236–238, 247, 252, 254–257, 264, 265, 272, 279, 285, 297, 299, 304, 310–312, 315, 318, 320, 325, 331, 334, 335, 340, 344, 349, 367, 374–376, 382, 407, 409, 411–413, 419, 422, 426, 430, 432, 435, 436, 447, 450, 454, 457–462, 464, 469–472, 475, 476, 478, 481–484, 487, 489, 494, 495, 500, 507–511, 513, 514, 517, 539, 546, 558, 584, 588, 600–602, 607, 620, 624, 627, 633, 634, 636, 642, 654, 659, 660, 667, 679, 686, 688, 695, 703, 705, 706, 708–710
Министерски съвет на СССР 104
Министерство на външната търговия 83, 284–286, 304, 305, 308, 311, 417, 418, 619, 693
Министерство на външните работи 514
Министерство на външноикономическите връзки 447, 454, 472, 483, 500, 514
Министерство на вътрешната търговия 59, 82, 619
Министерство на вътрешната търговия и услугите 459, 709
Министерство на вътрешните работи 186, 521, 524, 629
Министерство на доставките и хранителната промишленост 410
Министерство на земеделието 226, 299, 410
Министерство на земеделието и хранителната промишленост 353, 508
Министерство на икономиката и планирането 398, 447, 454, 460, 469, 471–473, 475, 476, 482, 486, 500, 507, 509, 515, 516, 541, 662, 715
Министерство на народната отбрана 186, 302, 367
Министерство на народната просвета 59, 68, 75, 508
Министерство на народното здраве 60
Министерство на народното здраве и социалните грижи 83, 508
Министерство на правосъдието 633
Министерство на просветата и културата 683
Министерство на строежите и строителните материали 121
Министерство на строителството и архитектурата 172
Министерство на тежката промишленост 255
Министерство на транспорта 98
Министерство на търговията 68, 250, 253–257, 267, 459, 578, 580, 612
Министерство на търговията и услугите 509
Министерство на финансите 50, 58, 62, 68, 69, 79, 83, 85, 88, 98, 100, 104–108, 112–114, 116, 128, 130, 136, 143, 158, 160, 161, 170, 172, 195, 197–201, 215, 221, 226, 231–233, 236, 239, 243, 248, 250, 251, 255, 256, 261, 262, 267, 275, 280, 286, 296, 298, 299, 304, 331, 345, 346, 353, 355, 359, 376, 381, 418, 434, 435, 450, 451, 454, 456–459, 472, 475, 481, 506–509, 511, 513–515, 517, 546, 551, 560, 561, 612, 620, 635–637, 643, 679, 680, 682, 685–688, 704, 707, 708
Министерство на финансите и държавния контрол 579
Министерство на финансите на СССР 237, 449
„Млада Гвардия“, държавно индустриално предприятие 224
„Млекоцентрала“ 584
„Модерен театър“, акционерно дружество 86
Московска народна банка – Лондон 290

Н

„Наркооп“ 81, 211, 318, 564
„Нармаг“, държавно търговско предприятие 78, 210, 224, 213
Народно събрание 46, 70, 71, 91, 105, 109, 115, 119, 122, 125, 128, 132, 136, 318, 322, 323, 451, 482, 507, 509, 511, 513, 515, 516, 518, 520, 525, 534, 537, 594, 719
Национален аграрно-промишлен съюз 170, 364, 366, 438
Национален фонд за мир и солидарност 698
Национална кръгла маса 531
„Нефтохим“, Бургас 534
Нефтохимически комбинат – Бургас 655–657

О

„Облекло и обувки“ 224
Обединение „Изот“ 434
Общ банков съвет 335
Общ работнически професионален съюз 67, 81, 543, 545
Общ съюз на популярните банки 88, 178, 180
Общински комитет за държавен и народен контрол 703
Общински народен съвет – Велико Търново 705
Общински народен съвет – Стражица 704
Окръжен народен съвет – Велико Търново 703, 704, 705
Окръжна банка – Бургас 375
Окръжна банка – Велико Търново 375
Окръжна банка – Враца 375
Окръжна банка – Габрово 375
Окръжна банка – Кюстендил 375
Окръжна банка – Ловеч 375
Окръжна банка – Плевен 375
Окръжна банка – Пловдив 375
Окръжна банка – Разград 375
Окръжна банка – Русе 375
Окръжна банка – Търговище 375

Окръжна банка – Шумен 376
Окръжна банка – Шумен 376
Окръжна болница – Велико Търново 704
Оловно-добивна фабрика, Курило 255
Оловно-меден завод, Пирдоп 255
Оловно-цинков завод, Кърджали 534
Организация за икономическо сътрудничество и развитие 470, 514, 526
Организация на обединените нации 256

П

„Пектин“, държавно индустриално предприятие 185
„Пионер“, държавно индустриално предприятие 608
„Пирински бор“, Сандански, държавно индустриално предприятие 613
Пловдивски клон № 1 на БНБ – 210, 601
„Плод-зеленчук“ 584
Погасителна каса 51, 195, 197
Политбюро на Централния комитет на БКП 56, 57, 72, 101, 104, 124, 143, 154, 164, 430, 431, 444, 458, 472, 475, 658–660, 679, 681, 702, 703
„Полихим“, Девня 534
Популярна банка, гара Новградец 41
Популярна банка, Гюмюрджина 135
Популярна банка, Дедеагач 135
Популярна банка, Драма 136
Популярна банка, Кавала 135
Популярна банка, Ксанти 135
Популярна банка, Серес 135
Пощенска спестовна каса 62, 63, 74
„Прайс уотърхаус“ 500
Приморска популярна банка 41
Провадийски клон на БНБ 209
Промкомбинат – Хасково 613
Профсъюз на здравните работници 619
Пушкинско отделение на Госбанк 233
„Първи май“, държавно индустриално предприятие 210
„Първи май“, Пловдив, трудовопроизводителна кооперация 613

Р

„Разноизнос“, държавно търговско предприятие 257, 259, 260, 283
„Райко Дамянов“, София, държавно индустриално предприятие 191
Районен кооперативен съюз – Варна и Балчик 41
Районен кооперативен съюз – гара Орешец 208
Районен кооперативен съюз – Дулово 212, 213, 217
Районна потребителна кооперация – Стражица 703
„Раковски“, консервна фабрика 211
„Рекорд“, комбинат за мотокари 426
„Родопа“, държавно стопанско обединение 431, 642
„Родопи“, София, държавно индустриално предприятие 190
„Рудметал“, държавно търговско предприятие 254, 259, 260, 283, 613
„Руно“, гара Искър, държавно индустриално предприятие 224

С

„Селскостопанско строителство и хидромелиорации“, стопанско обединение 463
Световна банка 442, 455, 526
Сдружение на частните предприемачи 512
„Слънце“, Коларовград (Шумен) 212
„Слънчев бряг“ 320
„Соекс“, София, акционерно дружество 42
Софийска градска банка 372, 375
Софийска фондова борса 514
Софийски градски клон на БНБ 41, 135, 303, 325, 345, 354
Софийски клон № 1 на БНБ 42, 43, 177, 193
Софийски клон № 2 на БНБ 42, 43, 177, 180
Софийски клон № 3 на БНБ 42, 43, 177
Софийски клон № 4 на БНБ 42, 648
Софийски клон № 5 на БНБ 42, 43
Софийски клон № 6 на БНБ 648
Софийски клон № 7 на БНБ 42, 43
Софийски държавен университет 619
Софийския градски народен съвет 297, 302
„Софийско пиво“, държавно индустриално предприятие 619
„София филм интернационал“, Париж 688
Сп. „Деньги и кредит“ 673
Сп. „Ново време“ 76
Сп. „Пари и кредит“ 76
„Средец“, завод 426
„Сталин“, Видин, държавно индустриално предприятие 613
„Сталин“, химкомбинат 279
Сталински районен клон на БНБ, София 86, 208, 211, 218, 222–224, 250, 258, 263, 421, 573, 582, 589, 673, 674
„Станке Димитров“, Мездра, държавно индустриално предприятие 613
Старозагорски клон на БНБ 210
„Стаханово“, Коларовградско (Шуменско), държавно минно предприятие 613
„Стройматметиз“, държавно търговско предприятие 213
„Строителни материали“, Пазарджик, държавно индустриално предприятие 601
Столичен народен съвет 177, 178
„Стомана“ – Перник 534
Стопанска банка 385, 436, 460, 489, 726, 727
Стопански факултет на Софийския университет 75

Строителна банка 385
Съвет за икономическа взаимопомощ 139, 317, 339, 340, 439, 455, 480, 492, 495, 514, 533, 640
Съюз за стопанска инициатива на гражданите 723
Съюз на демократичните сили 723
Съюз на научните работници 669
Съюз на популярните банки 41, 46, 50–52, 55, 58, 62, 73, 89

Т

„Текстилни влакна“, държавно стопанско предприятие 211489, 213
„Техноимпекс“, държавно търговско предприятие 283
„Тракия“, акционерно дружество 86
„Тракия“, държавно индустриално предприятие 210
„Транспортна техника“, търговска банка 42, 385, 489
Трудовопроизводителна кооперация – Пазарджик 613
Търговска кооперативна банка 49

У

Учрежденски партиен комитет на БНБ 170
Учрежденски профкомитет на БНБ 170

Ф

Фонд „13 века България“ 697, 701, 713, 718, 720, 721
Фондация „Международни икономически и правни знания“ 720, 721
Фондация „Шанс за българина“ 723
„Фаянс“, гара Илиенци, държавно индустриално предприятие 613
„Филателия и нумизматика“, търговско предприятие 661
„Финансия“, акционерно дружество 86
„Франко-българска банка“, акционерно дружество 86

Х

Химкомбинат – Видин 534
„Ханза“, Пловдив, акционерно дружество 421
„Химимпорт“, държавно търговско предприятие 224, 259, 260, 283
„Химическа промишленост“, стопанско обединение 431
„Химко“, Враца 534
„Хранекспорт“, държавно търговско предприятие 257, 259, 261, 283, 284
„Хранинвест“, Стара Загора, стопанско обединение 477
„Христо Ботев“, Калофер, държавно индустриално предприятие 603

Ц

„Цвятко Радойнов“, гара Сахрене, държавно индустриално предприятие 613
Централен влогонабирателен институт 62
Централен емисионен и кредитен институт 53
Централен кооперативен съюз 59, 66, 68, 69, 79, 80, 82, 200, 270, 406, 410, 507, 676, 705
Централно статистическо управление 256, 296, 299, 441, 458, 461, 472, 479, 515, 517, 619, 708, 710, 711

Ч

„Чавдар“, София, държавно индустриално предприятие 191
„Чейз Манхатън банк“ 715
„Чипровци“, държавно индустриално предприятие 191

Щ

Щаб на гражданската отбрана 367

Ю

Ючбунарска популярна банка 85, 182

Я

„Яйцецентрала“, държавно търговско предприятие 200

Именен показалец

А

Абаджиева, Лалка 543
Аврамов, Л. 60, 319
Аврамова, Катя 668
Агалов 213
Аладжов, Димитър 87, 89, 95, 100, 231, 561–563, 565–568, 570, 574, 670
Аламанов, Димитър 331, 333
Алеков, Григор 291, 547, 629
Александров, Ч. 705
Алексиев, Ангел 543–545
Ананиев, Димитър 143, 369, 378, 388, 394, 397, 402, 404, 658, 697, 701, 702, 706, 712, 714, 717, 718, 722, 725, 726
Ангелов 598, 610
Ангелов, А. 281
Ангелов, Б. 683
Ангелов, Иван 143, 331, 333
Андреев, Андрей 372
Андреев, Веселин 518
Андреев, Добри 215
Андреева, Петя Петрова 715
Антонов, А. 281, 667
Антонов, Кръстю Попов 563, 565
Апостолов, Аркади 656
Арамов, Гарабед Гарабедов 124, 128, 129, 319, 321, 330, 333, 335, 337, 344, 345, 347, 644, 687, 690
Арнаудов, Б. 561
Арсова, Невенка 262
Атанасов 431
Атанасов, Ат. 394, 397, 402, 404, 722, 725, 726
Атанасов, Бойчо 646, 648, 649
Атанасов, Георги 430, 431, 500, 705
Атанасов, Илия Ангелов 715
Атанасов, Манол 41

Б

Байнов, Д. 337
Бакалов, Кръстьо 291, 302, 303, 321, 330, 333, 335, 337, 629, 631, 635, 638
Бангов, Стоил 281, 305, 311, 579
Банов, В. 347
Банов, Георги 349, 358, 646, 654–656
Бараков, Н. 349, 358, 654
Барова, Р. 706
Баръмов, Ас. 209, 677
Батулийска, Николина 372
Бекяров, Г. 49
Белишка, Венета 567
Белкин, В. 449
Белчев, Боян 290, 291, 303, 555, 627–629, 631, 705
Бенов, Ангел 372
Берберов 211
Бечев, Константин 262, 579
Бисова, Светла 143, 163, 358, 370, 379, 389, 394, 397, 402, 404, 658, 661, 662, 696–699, 701, 702, 706, 713, 714, 718–720, 723, 725–727
Богданов, Любомир 547
Божкова, Г. 617
Бозев, Иван 703, 705
Бойчев, В. 137, 344, 345, 350, 644, 647, 655, 656, 688, 690
Бонева, Елена 715
Бончев, М. 349, 388, 654
Борисов, Васил 262
Борисов, Райко 372
Бочев, Ц. 281
Бунева, М. 646
Бурилков, Иван 262, 281, 284
Бучков, Димитър 221, 570, 571, 573
Българанов, Боян 678
Бърнев 206

В

Василев 610
Василев, Алеко 211
Василев, Б. 269, 280, 281, 547, 581, 682
Василев, Боян 270, 670
Василев, Иван 372
Василев, Н. 281
Василева, В. 404, 725
Василева, Л. Ц. 95, 590
Василева, П. 369, 378, 388, 658, 697, 701, 702, 706, 712, 717, 718
Велев 589
Велинов, Асен 177, 269, 280, 547, 568, 570, 617
Величков, Н. 378, 379, 662, 712, 714, 717, 718
Велков, Александър 281, 290, 291, 303, 310, 321, 330, 333, 335, 337, 581–587, 627, 631, 635, 638, 677
Велнев, Ал. 281
Вельов, Г. 347
Вельов, Михаил 86, 87, 89, 93–96, 100, 221–223, 225, 228, 231, 250, 256, 262, 263, 266, 268, 547, 548, 550–552, 554–559, 561–563, 565–570, 574, 575, 577–581, 583, 585, 587, 589, 590, 670, 677
Венелинов, Христо Христов 644, 645
Верих, Владимир 319–321, 330, 333, 335, 337
Вескова, Анна 280, 281, 289–291, 303, 311, 319, 320, 330, 617, 627–629, 631, 635, 638, 644, 684
Владимиров, Асен 143, 351, 356–358, 369, 658, 696, 697, 701

Владимиров, Васил 262, 281
Владимиров, Владимир 378, 388, 394, 397, 402, 404, 712, 714, 717, 718, 720–722, 725, 726
Воденичаров 60
Войводова, Елена 624, 629, 630, 643
Войнов, Ат. 201, 277
Вражалски, Димитър 344, 345, 347, 349–351, 644, 646, 653, 655, 657, 687, 690
Вулф, Отто 719
Вълков, Кръстьо 303–306, 310
Върбанов, Иван 550, 575
Вътев, Стилиян 404

Г

Ганев, Димитър 123, 678
Ганев, Марин 291
Гановски, Сава 60, 668
Ганчев, Тодор 269, 335, 337, 338, 342
Гарбузов 298
Гевренов, Иван 679, 680, 681
Генов, Г. 330
Геновски, Михаил 523
Георгиев, Ангел 87–89, 93, 95, 100, 177, 178, 221–223, 225, 228, 231, 250, 266, 268, 280–282, 289–291, 547, 548, 550–552, 554–559, 561–563, 565–568, 570, 574, 575, 578, 581, 586, 590, 591, 598, 617, 622, 624, 627, 628, 670, 677, 684
Георгиев, Г. 569, 627
Георгиев, К. 686
Георгиев, Л. 281
Георгиев, Мирослав 372
Георгиев, Р. 369, 658, 697, 701, 702, 720
Георгиев, Тончо 673
Георгиев, Хр. 555
Георгиева, Маргарита 636
Георгиева, Мария 704
Георгиева, Трендафилка 421
Герасимов, Михаил 680, 681
Гигов, Ст. 388
Гиргинов, Г. 60
Гочев, Тодор 644
Грашев, Б. 45
Грозданов, Кл. 629
Грозданов, Стефан 345
Грозев, Драгомир 349, 646, 654, 655
Гуговски, Нейчо 281, 291, 321, 330, 636, 638, 682
Гьорев, Георги 555
Гюров, М. 347

Д

Дамянов, Г. 60
Дамянов, П. 45
Дамянов, Райко 60, 122, 254, 255, 257, 678, 686
Дамянов, Хр. 262
Данов, Кръстю Стойчев 114, 115, 121, 124, 319–321, 330, 333–335, 337, 338, 342
Даракев, Димитър 372, 388
Даскалов, Т. 123
Дацков, Неделчо 280, 281, 289, 290, 291, 302–304, 309–312, 335, 337, 342, 617, 622, 624, 627–629, 684
Дацов, Владимир 646
Делчев, Г. 193
Дерменджиев, Николай 307
Джонсън, Александра 715
Димиев, Димитър 250, 280, 281, 547, 555, 556, 567, 617, 627, 628, 682
Димитров, Атанас 678
Димитров, Борис 543–545, 658
Димитров, Георги Мануилов 547
Димитров, Данчо 678
Димитров, Димитър 703
Димитров, Иван Попов 565
Димитров, Петко 588
Димитров, Руси 305, 309
Димитров, Т. 349, 654
Димитров, Хр. 646
Димитрова, Магда Георгиева 715
Димов, Георги 280, 281, 289–292, 301–304, 314, 321, 330, 333, 335, 337, 342, 344, 345, 347, 349, 617, 622, 624, 627–629, 631, 635, 638, 644, 646, 653, 684, 686, 687, 690
Димов, Димитър 60, 678
Динев, К. 89, 93, 95, 562, 574
Добрев, Г. 347
Донев, Димитър 281, 306, 310, 311, 563
Донков, М. 574
Дончев, Б. 713
Дончев, Трифон 92, 100, 269, 270, 280, 581, 589, 590, 670, 672, 682
Дончева, Н. 627
Доцев, Вл. 654
Доцев, Владимир 135, 137, 330, 337, 344–349, 644, 645, 646, 687
Доцев, Ст. 349, 646, 654
Дочев, А. 629
Драганова 85
Драганчев, Стоян 547
Драгневски, Иван 163, **174**, 366, 368, 369, 384, 387–389, 394, 397, 402, 404, 658, 661, 662, 696, 697, 701, 712, 720, 722, 723, 725–727
Друмев, Ст. 330, 635, 638
Дряновски, Г. 677
Дулев, Стою 540, 541
Дълбоков, Сава 125

Е

Енков, Христо 644

Ж

Жаров, Спартак 500
Жеков, Ж. 347
Желев, Димитър 547
Живков, Живко 129, 319, 685, 687

Живков, Тодор 60, 142, 143, 153, 164, 273, 313, 315, 430–432, 445–447, 460, 466, 594, 611, 612, 641–643, 649, 658, 678, 681, 702

З

Запрянов, Ас. 349, 627, 654
Зарев, Андрей 404
Зарев, Кирил 342, **343**, 344–348, 644–647, 687, 688, 690
Заркова, Катерина 143, 163, 357, 358, 366, 368, 369, 378, 379, 388, 658, 661, 662, 696, 697, 701, 702, 712, 714, 717–720
Златанов, Ас. 338
Златарев, Стефан 644
Златев, Панайот 372

И

Иванов, А. 45
Иванов, Васил 543–545
Иванов, Владимир Димитров 209
Иванов, Георги Димов 89, 95, 124, 128, 129, 344, 567–570, 670, 687–690
Иванов, Иван 309, 703
Иванов, Любен 262, 404
Иванов, Недю 344, 347, 349, 687, 646, 653, 655
Иванова, К. 163
Ивановски, Васил 680, 681
Игнатов, Борис Колев 715
Измирлиев, Емил 706, 708
Илиев, Драган Христов 89, 125, 129, 269, 321, 330, 333, 335, 337, 342, 344, 345, 347, 349, 555, 598, 644, 646, 654, 687
Илиев, Иван 518
Илиев, М. 277
Илиева, Маргарита 372

Й

Йовчева, П. 337
Йорданов, Георги 344, 687
Йорданов, Харизан 221
Йорданов, Христомир 347, 644, 658
Йосифов, Костадин 374, 377–379, 383, 384, 696, 700, 718
Йоцов, Йордан 262, 281, 304, 309, 310, 313

К

Кабакчиев, Валентин 548
Кавръков, Дечко 716
Кадийски, Ат. 321, 330, 627, 638
Казьмин, А. 449
Кайраков, Диньо 345, 586, 589, 644
Калинов, Димитър 143, 280, 281, 347, 349–351, 357, 358, 646, 653, 655
Калушев, Иван 680, 681
Калчев, Крум 542
Калъчева, Янка 388, 394, 397, 402, 404, 662, 718, 722, 725–727
Каменов, Евгений 668, 669
Карамфилов, Георги 143, 163, 366, 369, 658, 696, 697, 701, 706, 707, 720
Каранов, Христо 262, 281, 307
Карапетров, Иван 177, 180
Карпузов, Ат. 633, 634
Касабов, А. 46, 51
Касабов, Д. 269, 349, 654, 673
Касапов, Васил 208, 281
Кечеджиев, Ив. 627
Кирова, Недка 656
Кисьов, Петър 540, 541
Китанов, Стоян 89, 94, 95, 670, 677
Коджабашев, Кр. 677
Кожухаров, Мих. 349, 654
Койчев, Никола 540
Коларов, Васил 143, **152**, 163, 357, 358, 366–370, 374, 377–379, 383, 429, 440, 445, 460, 475, 486, 500, 501, 655, 658, 659, 695–702, 705, 706, 712–714, 717–719
Колев, Ганчо 143, 163, 337, 360, 361, 366, 367, 369, 378, 379, 388, 394, 397, 402, 404, 658, 661, 662, 696, 697, 701, 702, 706, 712, 717–720, 722, 725–727
Колев, Д. 705
Колев, Крум 143, 344, 345, 347, 349, 357, 358, 366, 368, 644, 646, 653, 655, 687, 690
Копчев, К. 319, 321, 330, 337
Копчев, Неделько 581–586, 588, 589
Коровушкин 298
Костов, Георги Терзиев 266
Костов, Дончо 665, 666
Костов, Ил. 347
Костов, Трайчо 52, 679
Крежов, Асен 262
Кривошиев, Стефан 402
Кромуел, Оливър 523
Крумов, Лазар Каполов 705
Кръстев, Ал. 42, 347, 349, 627, 654
Кръстев, Венко 290, 307, 627, 629, 631, 677
Кръстев, Н. В. 617
Кръстева, В. 358, 702
Кръстева, Е. 330, 337
Кръстева, П. 705
Кубадински, Пенчо 319, 705
Кузманов, Калоян 89, 91, 95, 100, 226, 269, 290, 672
Кузнецов, А. Т. 56, 181, 228
Кумбилиев, Георги 668
Кунин, Петко 679–681
Курийков, Петко 337, 344, 345, 347, 548, 646, 647, 687
Кушев, Манол 680, 681
Къртев, Любен 347, 349, 644, 654

Л

Лазаров, Кирил 70, 72, 85, 87, 107, 108, 194, 198, 200, 201, 233, 264, 265, 546, 678
Лазаров, Никола 330, 349, 567, 654, 673

Леви, Рубен 668, 669
Ленин, Владимир Ильич Ульянов 53, 144, 220
Луджев, Димитър 723
Луканов, Андрей 525
Луканова, Вела 89, 91, 93, 94, **95**, 96, 100, 101, 107–109, 233, 249–251, 264, 266, 268, 273, 276, 278, 566–568, 570, 574, 575, 577, 578, 581–585, 588–591, 670, 672, 677, 678
Любомиров, Л. 673
Ляхимов, Михаил 705

М

Максимов, Ст. 337
Мандаджиев, Иван 331, 333, 337, 349, 646, 653, 655
Манев, Г. 278
Манев, Ив. 581, 584
Манова, А. 347
Манолов, Л. 269, 270, 272, 279, 547, 670, 672, 682
Манолов, Н. 129
Манолов, Павел 568–570
Мануилов 209
Марангозов, Л. 250
Маринов, М. 369
Марков, Димитър 349, 654
Марков, Ив. 281
Марков, Йордан 568
Марков, Стоян 281
Маркс, Карл 53
Матеев, Евгени 668, 669
Мечкаров, Атанас Н. 51, 52, **55**, 60, 70, 72, 87–89, 177, 180, 181, 194, 198, 200, 201, 221–223, 225–231, 423, 542, 546, 548, 550–563, 565, 566, 665, 666
Миладинова 261
Милева 630
Милкин, Йордан 204, 548
Милойков 677
Милушев, Найден 707, 708
Мирошниченко 307
Мирчев 586
Миткова, Хр. 360
Михайлов, Иван 122, 142, 319, 678
Михайлов, Н. 561
Михов, Иван 347, 357
Михов, Мих. 277, 279, 281, 682
Михов, Хр. 677, 682
Мишев, Мишо 636, 643
Млъзев, Стефан 374, 377–379, 383, 384, 387, 388, 394, 397, 399–402, 404, 722, 725–727
Момекова, Л. 302, 304, 320, 321, 331, 334, 336, 338, 344, 627, 629, 631, 635, 636, 638, 640
Монов, Цеко 678
Мумджиев, К. 337
Мусурлиев, Я. 695

Н

Найденов, Васил 221
Найденов, Найден 540, 541
Наков, Георги 251, 262, 281, 309, 310
Наков, Йордан 250, 251, 263, 266, 268, 269, 280, 281, 284, 286, 288, 290, 307, 321, 330, 337, 578, 579, 590, 617, 631, 682
Нанев, Ст. 673
Натан, Жак 668, 669
Наумов, Любомир 41, 43
Нацева, Розалина 369, 388, 394, 397, 402, 404, 662, 718, 722, 725, 726
Нейчев, М. 60
Несторов, Кирил Георгиев 59, 60, 124, 134, 135, 137, 264, 279–282, 289–292, 301, 302, 303, 308, 313–315, 319, 321, 330, 331, 333, 335–338, 342, 617, 622, 624, 627–629, 631, 635–638, 641, 643, 682–685,
Никифоров, Веселин 143, **152**, 155, 163, 164, 167, 349, 350, 351, 356–359, 361, 366, 367, 424, 427, 653, 655, 656, 696
Николов, Брайко 48
Николов, В. 206, 280, 282, 289, 610, 617
Николов, Ив. 269
Николов, Ивайло 290, 627
Николов, Н. 208
Николов, Хр. 279
Николова, В. 292, 301

О

Орлов, Николай 89, 91, 100
Ошавков, Живко 668

П

Павлов, Никола 679, 680, 681
Павлов, П. 347
Павлов, Т. 60, 142
Павлов, Тодор Д. 665, 666, 668
Палийски, Иван 51, 221–223, 225, 228, 321, 330, 333, 335, 337, 347, 546, 548, 550–559
Панков, Георги 137, 349, 646, 653, 655
Панов, Анани 678
Пантелеев, Димитър П. 209, 221, 677
Панчевски, Петър 60, 678
Папазов 549
Папукчиев, Никола 333
Парушев, Цветко 331, 333
Патронов, Иван 206
Пауновска, Ваня 384, 387, 388, 397, 399–402, 404, 719, 723, 725, 727
Пеев, Хр. 673
Пелинков, Любомир 372
Пенчев, Г. 644
Петков, Г. 388, 394, 397, 402, 404, 722, 725, 726
Петков, Петър 280, 281, 590, 624, 629, 682
Петков, Цветан 163, 349, 357, 366, 369, 654, 658, 696, 697, 701, 702, 720, 727
Петров, Георги 50, 89, 95, 269, 291, 303, 548–551, 555, 559, 563, 581, 624, 629, 672
Петров, Славчо 309

Петров, Тихомир Пелов 715
Петрова, Кр. 388
Писаров, П. 273, 591
Попов, Димитър 125, 204, 319, 331, 556
Попов, Иван 563
Попов, Константин 91, 94, 95, 100, 135, 137, 250, 269, 281, 290, 291, 302, 303, 320, 321, 330, 333, 337, 342, 345, 347, 349, 563, 570, 590, 617, 627, 629, 631, 635, 644, 646, 654, 682
Попов, Крум 330, 562, 682
Попов, Кръстьо 562, 563, 631, 635, 638
Попов, Петър Георгиев 87, 89, 95, 100, 221, 222, 225, 228, 231, 250, 266, 268, 270, 272, 273, 279, 281, 290, 302, 303, 310, 542, 547, 548, 550–552, 554–559, 561–563, 565–568, 570, 574, 575, 578, 580, 581, 584, 587, 590, 627, 629, 631, 635, 638, 670, 672, 673, 676, 677, 682
Попов, Христо 221, 309
Поповска, Ек. 550
Поптомов, Владимир 56, 57, 60, 61
Поражанов, Ив. 347
Порязов 210
Поцков 356
Прахов, Тодор 678
Проданов, Желяз 92, 135, 137, 269, 280, 290, 291, 303, 566–569, 570, 574, 578, 627, 635, 638, 677
Пръмов, Иван 678
Пъдарев, Любен 306, 309, 310
Пъдарева, В. 673

Р

Радев, Георги 143, 357, 358, 366, 368
Радева, Стефана Трифонова 705
Раднев, Иван 342
Райков, Ив. 60
Райков, Р. 319, 321, 333, 337
Райнов, П. 51
Ралчев, Лазар Иванов 42, 124, 129, 319– 321, 330, 331, 333, 581, 631, 635, 638, 641
Ралчев, Трифон 705
Ранков, В. 163, 702
Рачев 177
Рачкова, Димитра Василева 704
Рашкова 622
Русев, Асен 89, 92, 95
Русинов, Мильо Иванов 655–657, 691

С

Савов, Ал. 49
Сапунджиев, Делчо Георгиев 125, 128, 129, 319, 321, 330, 333, 335, 337
Семов, Димо 644
Серафимов, В. 561
Сербезов, Румен 432, 705
Симеонова, Янка 291, 716
Сиреняков, Мл. 647
Слабов, Атанас 262
Славов, Марко 206, 610, 646
Славова, П. 349, 654
Славчева, Д. 388
Сокеров, Пенчо 547
Соколов, И. Н. 222, 225, 228, 555, 557, 559
Спасов, Бето 210
Стайков, Енчо 678
Стайков, Никола 545
Сталин, Йосиф Висарионович 53, 75, 100, 187, 202, 204, 210, 218
Стамболиев, Г. 347
Станева, Кичка 518
Станимиров, Румен 320, 321, 349, 654
Станишев, Димитър 694
Станков, Иван 367
Станкова, Пенка 372
Стателов, Др. 682
Стефанов, Димитър 52, 204, 349, 543–545, 654
Стефанов, Иван 668, 669, 679–681
Стефанов, Красимир 372
Стефанов, Панталей 208
Стефанова, Йорданка 372
Стоилов, Стефан 501, 505, 517
Стоименов, Д. 369, 373, 374
Стойков, Ат. 60
Стойков, Владимир 319, 320, 337, 638
Стойкова, Ирина 696
Стойчев, Атанас 673
Стойчев, Кръстю Данов 128
Стоянов, Младен 678
Сюлемезов, Стоян 678

Т

Таканяцов, Андрей 624
Таков, Пеко 678
Танев, Кирил 543, 544, 545
Танев, Т. 337
Тасков, Борис 678
Ташев 60
Ташков, Владимир 698, 699
Тенев, Иван 434, 540
Терзиев, Георги 87, 89, 93–95, 100, 111, 221–223, 225, 228, 231, 250, 266, 268, 270, 279, 281, 289–291, 302, 303, 546–548, 550–559, 561–563, 565–570, 574, 575, 578, 581, 582, 587–590, 617, 622, 624, 627–629, 670, 677, 682, 684
Терзиев, Ив. 222
Тимев, Ил. 555
Тимофеевич, Андрей Кузнецов 202, 405
Тихов 610
Тихомиров, Огнян 678
Тишинов, Хр. 281
Тодоринов, Г. 554
Тодоринов, Любен 86, 87, 89, 93, 95, 100, 178, 222, 223, 225, 228, 231, 250, 266, 268, 548, 550–552, 554–559, 561, 562, 565–568, 570, 574, 575, 578, 580, 581, 585, 589, 590, 670, 677
Тодоров, Анастас 568, 569
Тодоров, Веселин 342, 344, 345, 644, 687

Тодоров, Веско 335, 337, 631
Тодоров, Любен 221, 331, 333, 547
Тодоров, Станко 142, 155, 319, 423, 505, 518, 522, 524, 525, 538, 539, 640, 686
Тодоров, Тод. П. 555
Тодоров, Тодор 372
Тодорова, Л. 550
Томов, Аргир 210
Томов, Пею 262, 281, 667
Томов, Т. 538, 539
Тонева, Ив. 366
Тончев, М. 673
Тотев, Тотю Тодоров 124, 128, 129, 319–321, 330, 333, 335, 337, 338, 342, 344, 345, 347, 349, 631, 635, 638, 644, 646, 648, 649, 653, 687
Тошев, Динко 682, 684
Тошков, Камен 372
Трайков, Георги 544, 686
Трендафилов, Рачо 215
Трифонов, Димитър 214, 555
Трифонова, Радка 143, 163, 357, 358, 367, 369, 658, 696–698
Тропчев, Антон 307, 347
Тумангелов, Иван 644
Турлаков, Добрин 372
Тутев, Иван 680, 681

У

Узунов, Е. 337

Ф

Фандъков 211
Филипов, Георги 678
Филипов, Гриша 142, 164, 167, 320
Филипов, Любомир 143, 163, 357, 358, 366–368, 388, 394, 397, 402, 696, 722, 725
Филипович 309
Филков, Лазар 344, 687

Х

Хавезов, П. 95, 269
Хаджиев, Стефан 262
Хараламбов, Хр. 143, 163, 344, 347, 349, 357, 358, 359, 366, 368, 654, 687, 696
Хараланов, Ан. 207, 290, 291, 622, 624, 628, 638, 685
Христов, Борис 679–681
Христов, В. 222, 223, 227, 229–232, 349, 548, 550, 551, 554, 556, 557, 559, 560, 562, 563, 565–567, 654
Христов, Георги Тодоров 556
Христов, Симеон Мончев 542
Христов, Стефан 306
Христов, Христо 431, 598, 644
Христозов, Руси 678
Хрушчов, Никита Сергеевич 586

Ц

Цанков, В. 635, 638
Цанков, Г. 60
Царевски, Нешо Вълев 124, 129, 279, 281, 289, 290, 291, 302–304, 306–311, 320, 321, 330, 333, 617, 622, 624, 627–631, 635, 638, 641, 682–684
Цветански, Михо В. 208, 598
Цеков 638
Цекова, Станка 678
Цинцарски, Г. 333
Циров, И. 349, 654
Цокев, Люб. 646
Цолов, Тано 142, 319, 678, 693
Цонев, Огнян Иванов 704
Цонев, Ст. 129
Цончев, Цоню 46, 52, 679, 681

Ч

Чавдаров, Тодор 369, 378, 379, 388, 394, 397, 402–404, 658–662, 697, 701, 706, 712, 714, 717–720, 722, 725, 726
Чанков, Георги 60, 69, 115, 233, 669
Чапкънов, Асен 262
Червенков, Вълко 55, 57, 60, 69, 70, 122, 177, 180, 194, 202, 203, 209, 212, 213, 215, 219, 220, 221, 232, 254, 405, 407, 408, 668, 669, 678, 686
Чифчиев, Димитър 542
Чолаков, Вангел 372
Чубриев, Розалин 221–225, 228, 250, 266, 268, 279, 281, 289–291, 302, 303, 342, 344, 345, 347, 349, 546, 548, 551–560, 575, 578, 581, 590, 617, 622, 624, 627, 629, 631, 644, 646, 653, 655, 677, 682–684, 687

Ш

Шекерджиев, Михаил Н. 543, 545, 547
Шиваров, К. 281
Шивачева, Александра 331, 333
Шопов, Ив. 638, 155
Шулеков, Георги 262
Шуманов, Н. 89, 91, 100, 101, 251, 268, 567, 569, 571, 575, 577, 580, 581, 672, 678

Ю

Югов, Антон 60, 107, 112, 265, 273, 277, 618, 620, 678, 685

Я

Янакиев, Тома 372
Янева, Ст. 388
Янков, Ив. 281, 610
Япраков, Чавдар 262

Географски показалец

А

Алжир 461, 493, 494
Америка 667
Англия 254, 526
Ангола 439, 470, 493, 494
Ардино 180, 204, 209–211
Аржентина 443
Асеновград 212, 216
Асеново 704
Асеново 704
Афганистан 493, 494

Б

Базел 264, 265, 470
Балчик 213
Белгия 254, 417
Бели бряг 211
Белоградчик 193, 204, 208, 209, 211, 214, 216, 218, 648
Беломорието 135, 136, 195–198, 200
Берковица 217
Берлин 679, 680
Бецелски бани 210
Благоевград 204, 205, 208, 218, 380, 595, 596, 601, 610, 612, 706
Благоевградски окръг 610
Боливия 443
Бояна 430
Бразилия 443
Брацигово 85, 182
Брезник 214, 217
Брестовене 191
Брусарци, Ломско 184
Бургас 42, 75, 187, 212–214, 381, 403, 529, 543, 597, 612, 655, 656
Бързица, Провадийско 205
Бяла 214, 215, 218, 603, 608, 647, 649
Бяла Слатина 216, 217, 608

В

Вазовград 603
Варна 41, 42, 349, 365, 402, 403, 597, 600, 608, 610, 646, 648, 654, 683, 715
Варненски окръг 354, 646, 648
Велинград 217
Видин 84, 214, 215, 217, 606, 610, 613
Враца 73, 85, 182, 216, 218, 365, 371, 596, 606
Вълчи дол 42, 209, 211, 218, 547
Вълчидръм 217

Г

Габрово 100, 190–192, 213, 381, 595, 602, 603, 608, 610, 613, 673
Габровски окръг 610
Гана 493
гара Гурково 190
гара Гълъбово 598
гара Долен-Чифлик 41
Гара Искър 74, 548, 673
гара Кричим 74
гара Левски 217, 562, 563, 565
гара Орешец, Белоградчишко 208
Гвинея 494
Генерал Тошево 215, 770
Гложене 190
Говедарци, Самоковско 75, 185
Годеч 211
Голямо Конаре 204, 209–212
Горна Оряховица 192, 193, 204, 205, 208, 209, 217
Горно Спанчево 206
Гоце Делчев 193, 209, 216–218
Гургулят, Софийски окръг 700
Гърция 136, 443, 469
Гюмюрджина 136

Д

Две могили, Беленско 677, 647, 649
Девин 193, 205, 210
Девня 528
Дедеагач 136
Демократична република Германия (ГДР) 340, 341, 417, 642, 710
Димитровград 185, 191, 209, 211, 576
Димитрово 209
Добрич 42
Долен Чифлик 42, 41
Долни Раковец 608
Долнослав 80
Дортмунд 719
Драганово 73, 182
Драганци 211
Драма 136
Дряново 602, 608, 642
Дулово 212, 216, 218
Дългопол 214, 218

Е

Египет 254, 493, 494
Елена 216, 217
Елин Пелин 191, 193, 547, 648, 214
Елхово 215

Етиопия 493, 494

Ж

Женева 256

З

Замбия 439, 494

И

Иглика 206

К

Кардам 206
Китайска народна република 417
Кладенец 205
Княжево 218
Кюстендил 193, 218, 381
Кюстендилския окръг 612
Левски 204, 216, 564, 602, 613, 208, 214, 216, 217, 595, 603
Левуново 206
Либия 439, 461, 493, 494, 529
Ловеч 192, 209, 210, 381, 596
Лозенец 635
Лом 209, 211, 216, 217, 259, 548
Луковит 217

М

Македония 195, 196, 197, 198
Малко Търново 211
Мездра 209, 211, 601, 608, 613
Мексико 443
Михайловград 213, 216, 218, 365, 595, 596, 598, 602, 608
Момчиловград 218, 602
Москва 314, 417, 455, 492, 680
Мътеница 206
Мюнхен 469, 493

Н

Нигерия 493, 494
Никарагуа 439, 470, 493, 494
Никопол 213, 602
Нова Загора 73, 85, 182, 209, 217, 218, 547
Новградец 41, 42
Нови Пазар 207, 210, 547, 613

О

Овчага 205
Орландовци 582
Оряхово 85, 182, 217, 609, 612
Осиково 211

П

Павликени 213, 217
Пазарджик 207, 209, 213, 214, 216, 218, 372, 597, 601, 613, 645, 648
Панагюрище 210
Панчарево 582
Перник 381, 649
Перу 493
Петрич 80, 208, 218
Пещера 208, 209, 218, 555, 644, 645
Пирдоп 212, 218, 255
Писарево 210
Плачковци, Тревненско 190
Плевен 75, 187, 192, 204, 209, 210, 371, 381, 402, 403, 595–597, 602, 611, 613, 715
Пловдив 75, 100, 187, 211, 212, 217, 218, 255, 270, 365, 371, 381, 402, 403, 421, 426, 555, 597, 603, 606, 611, 613, 648, 681, 683, 695, 696, 707
Полша 265, 417
Поморие 216, 612
Правец 527
Пчелиново 80
Първомай 85, 182, 213, 217, 548

Р

Раднево 211, 217
Радомир 213, 529, 609
Разград 211, 214, 215, 381, 595, 596, 608, 674
Румъния 265, 417, 642
Русе 74, 210, 212, 320, 381, 597, 600, 608–610, 613, 644, 647–649
Русенски окръг 646, 648

С

Самоков 218, 561
Сандански 204, 206, 207, 215, 216
САЩ 417, 442, 500
Свиленград 215, 217, 320
Свищов 528, 681, 683, 684
Своге 186, 218, 601
Севлиево 217, 218, 596, 597, 601–603
Серес 136
Силистра 213, 371, 372, 380, 596, 600, 608
Сирия 439, 461, 493, 494
Сливен 81, 210, 211, 213, 216, 603, 610, 705
Сливница 213, 216, 218
Смолян 216, 217, 595, 596, 598, 603, 606
Смолянски окръг 595
Сомалия 494
София окръг 380
София-град 365, 380, 42, 43, 47, 51, 74, 75, 85, 129, 177, 182, 184, 187, 208, 209, 221, 223, 294, 402, 403, 409, 421, 426, 576, 582, 609, 613, 649, 681, 683, 688
Социалистическа федеративна република Югославия (СФРЮ) 518
Средногорие 518
Сталин (старото наименование на град Варна) 53, 75, 100, 187, 202, 204, 206, 207, 210, 218, 547
Станке Димитров 185, 209
Стара Загора 213, 597
Стражица 213, 703–705
Стралджа 214

Стрелча 210
Струйно 206
Съюз на съветските социалистически републики (СССР) 103, 202, 223, 232, 234, 235, 238, 256, 260, 340, 416, 417, 450, 451, 457, 461, 480, 481, 492, 495, 542, 591, 674

Т

Танзания 461, 494
Тел Авив 418
Тервел 609
Тетевен 192
Тетово, с. 191
Толбухин 206, 214, 216, 371, 372, 380, 595, 596,
Тополовград 85, 182, 217, 218
Троян 207, 212, 218, 606
Трън 204, 205, 211, 214, 216, 217
Трявна 73, 182, 193, 200, 596, 602
Турция 469, 613
Тутракан 85, 182, 207, 214, 218, 602
Търговишки окръг 646
Търговище 209, 210, 217, 349, 380, 595–597, 654
Търново 192, 210, 213, 215, 547, 576, 597, 610

Ф

Федерална република Германия (ГФР/ФРГ) 195, 198, 201, 417, 613

Х

х. „Тинтява“ 556
Харманли 74, 85, 182, 209, 218, 596, 602, 603
Хасково 207, 212, 213, 216, 595–597, 602, 609, 613, 716
Хитрино 42
Хлебарево 608
Холандия 417

Ц

Църква, Димитровско 185

Ч

Червен бряг 613
Червенка 206
Черни връх 206
Черни Осъм 199
Черноморието 317
Чехословакия (ЧССР) 265, 340, 341, 417, 486, 495, 613, 642
Чирпан 209, 218

Ш

Швейцария 264, 265, 266, 417, 455, 470
Швеция 665
Шумен 377, 648

Ю

Югославия 340, 469 213, 443

Я

Якоруда 217
Ямбол 206, 207, 213, 217, 218, 371, 601, 608, 609, 648
Ямбург 431
Япония 442, 455

Абревиатури

АПК – аграрно-промишлен комплекс
АУП – административно-управленски персонал
БАТО – Българска асоциация за туризъм и отдих
БВБ – Българска външнотърговска банка
БВР – Бюро за взаимни разчети
БДС – Български държавен стандарт
БЗНС – Български земеделски народен съюз
БИБ – Българска инвестиционна банка
БИСА – Българска индустриална стопанска асоциация
БКП – Българска комунистическа партия
БМП – Банка за международни [раз]плащания
БМС – Бюро на Министерския съвет
БПС – Български професионални съюзи
БРИПС – Банка за развитие на индустрията за потребителски кредити
БСИ – Банка за стопански инициативи
ВТД – външнотърговско дружество
ВТО – външнотърговско обединение
ВТП – външнотърговско предприятие
ГДР – Германска демократична република
Госбанк – централната банка на СССР
ГП – градско предприятие
ГПК – Граждански процесуален кодекс
ГТП – градско търговско предприятие
ГФР – Германска федерална република
ДАЗ – държавен авторемонтен завод
ДАП – държавно автомобилно предприятие
ДВСН – Държавен ветеринарно-санитарен надзор
ДВТК – Държавен вълненотекстилен комбинат
ДДЗ – държавен дървопреработвателен завод
ДДС – Дирекция на държавната сигурност
ДЗС – държавно земеделско стопанство
ДИП – държавно индустриално предприятие
ДКМС – Димитровски комунистически младежки съюз
ДКНТП – Държавен комитет за наука и технически прогрес
ДКП – Държавен комитет по планиране
ДКФ – Държавен и кооперативен фонд
ДМ – германска марка
ДМЗ – държавен машиностроителен завод
ДМТС – държавна машино-тракторна станция
ДОЗ – държавен обувен завод
ДП – държавно предприятие
ДПЗХ – държавно предприятие за зърнени храни
ДПК – Държавна планова комисия
ДРГ – Демократична република Германия
ДСК – Държавна спестовна каса
ДСНМ – Димитровски съюз на народната младеж
ДСО – държавно стопанско обединение
ДСП – държавно стопанско предприятие
ДТП – държавно търговско предприятие
ДЦЗ – държавен циментов завод
ЕИЦ – електронноизчислителен център
ЕТНС – единни трудови норми в строителството
ЗКБ – Земеделска и кооперативна банка
ЗММ – завод за металорежещи машини
ЗНЧИМП – Закон за национализация на частните индустриални и минни предприятия
ЗОЗ Германия – Западна окупационна зона Германия
ЗСГ – Закон за собствеността на гражданите
ИВП – (фонд) „Икономическо въздействие и подпомагане“
ИК на ОНС – Изпълнителен комитет на окръжен народен съвет
ИНРА – Институт за рационализации
КЕССИ – Комитет по единна система за социална информация
КИНТС – Комисия за икономическо и научно-техническо сътрудничество
КНИК – Комитет за наука, изкуство и култура
КПСС – Комунистическа партия на Съветския съюз
МБИС – Международна банка за икономическо сътрудничество
МВТУ – Министерство на вътрешната търговия и услугите
МГГП – Министерство на горите и горската промишленост
МЕЕ – Министерство на електрониката и електротехниката
МЗХП – Министерство на земеделието и хранителната промишленост
МИБ – Международна инвестиционна банка
МЛП – Министерство на леката промишленост
МНР – Монголска народна република
МС – Министерски съвет
МСП – малки и средни предприятия
МТС – материално-техническо снабдяване
МТС – машино-тракторна станция
МТСГ – Министерство на труда и социалните грижи
МФ – Министерство на финансите
МФДК – Министерство на финансите и държавния контрол
НАПС – Национален аграрно-промишлен съюз
НИИ – научноизследователски институт
НПСК – научно-производствен стопански комплекс
НФ – нов френски франк
ОАПС – окръжен аграрно-промишлен съюз
ОЗЗУ – Обединени заводи за дискови запаметяващи устройства
ОК – окръжен комитет (на БКП)
ОКС – окръжен кооперативен съюз
ОНС – окръжен народен съвет
ОПП – обединено промишлено предприятие
ОРПС – Общ работнически професионален съюз
ОСТПЗК – Общ съюз на трудово-производителните и занаятчийските кооперации
ОТН – отдел за техническа норма
ОТП – окръжно търговско предприятие
ОФ – Отечествен фронт
ПАО – промишлено-аграрно обединение
ПЖК – племенно-животновъден комплекс
ПИМ – Правилник за икономическия механизъм
ПКК – Политически консултативен комитет (на държавите – участнички във Варшавския договор)
ПКС – Правилник за капиталното строителство
ПМС – постановление на Министерския съвет
ПНР – Полска народна република

ПСД – Правилник за стопанската дейност
ПСД – проектосметна документация
ПТО – промишлено-търговско обединение
ПТТС – пощенска, телеграфна и телефонна станция
ПУЦ – професионален учебен център
РБМС – разпореждане на Бюрото на Министерския съвет
РКС – районен кооперативен съюз
РНР – Румънска народна република
РПК – районна потребителна кооперация
РТУ – (фонд) „Развитие и техническо усъвършенстване“
СБ – Стопанска банка
СБКМ – (фонд) „Социално-битови и културни мероприятия“
СГНС – Софийски градски народен съвет
СД „МПБУ“ – Стопанска дирекция „Местна промишленост и битови услуги“
СИВ – Съвет за икономическа взаимопомощ
СИФ – c.i.f. (стойност, застраховка, навло)
СМК – строително-монтажен комбинат
СМП – строително-монтажно предприятие
СМЦ – стоково-материални ценности
СНХК – Стопански нефтохимически комбинат (Плевен)
СО – стопанско обединение
СРР – Социалистическа република Румъния
ССД – сдружение за съвместна дейност
ССО – самоуправляваща се стопанска организация
СССР – Съюз на съветските социалистически републики
СТЗ – слаботоков завод
СФРЮ – Социалистическа федеративна република Югославия
ТИД – технико-икономически доклад
ТИЗ – технико-икономическо задание
ТИС – търговско-икономическа служба
ТКЗС – трудовокооперативно земеделско стопанство
ТП станция – телеграфо-пощенска станция
ТПК – трудово-производителна кооперация
ТПО – трудово-производствено обединение
ТХК – технологичен химически комбинат
УДСДР – Управление за държавно снабдяване и държавен резерв
УНР – Унгарска народна република
ФКП – Френска комунистическа партия
ФНР (Югославия) – Федеративна народна република (Югославия)
ФОБ – f.o.b. (франко борд)
ФРГ – Федерална република Германия
ФРЗ – фонд „Работна заплата“
ЦК – Централен комитет
ЦКПС – Централен комитет на професионален съюз
ЦКРК – Централна контролно-ревизионна комисия
ЦКС – Централен кооперативен съюз
ЦС – централен съвет
ЦСТПК – Централен съюз на трудово-производителните кооперации
ЦСУ – Централно статистическо управление

ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ „АРХИВИ“
БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
СБОРНИК ДОКУМЕНТИ

том пети
1948–1990 г.

ЧАСТ ПЪРВА

Първо издание

Издателска и предпечатна подготовка
Отдел „Печатни издания“ на БНБ

Формат 1/16/70 × 100

Обем 46.5 п.к.

„Образование и наука“ ЕАД

С настоящото издание завършва мащабният проект на Българската народна банка и Държавна агенция „Архиви“ за публикуване на обширен масив от документи, свързани с историята на централната банка от учредяването ѝ през 1879 г. до повратната 1990 г. В петте тома, обнародвани през 1998–2009 г. развитието на БНБ е проследено в детайли и цялостност, с каквито не е представяна публично нито една друга ключова българска държавна институция. Заедно с това събраните материали далече надхвърлят ведомствената рамка, очертавайки забележително богата картина на стопанския и финансов живот в страната в течение на 111 години.

Петият сборник с документи обхваща 1948–1990 г. и е посветен на дейността на БНБ в условията на комунистическия режим в България. През този уникален период е изградена и функционира централноплановата икономика, където ролята на парите и на финансовата система са крайно ограничени и деформирани. Поместените архивни свидетелства отразяват промените в институционното устройство на банката и на останалите компоненти от банковата система, принципите и практиката на паричната емисия и на кредитирането, натрупването на вътрешен държавен дълг, валутния ред и регулирането на външната търговия. Значителен интерес представляват документите за трите остри кризи с външния дълг от началото на 60-те, края на 70-те и на 80-те години на XX век, както и за предприетите около тях опити за макроикономическа стабилизация. Като цяло, запазеното привнася важни нови нюанси и разнообразие в представите ни за привидно монолитния отрязък от време, откроява характерни лица и типажи, очертава по-фина периодизация, изважда скрити институционални и персонални конфликти. Много от приведените факти, решения и позиции позволяват по-добре да бъдат разбрани трудностите и противоречивостта на прехода след 1990 г.

Появата на настоящия том стана възможна само благодарение на обстоятелството, че през 1999 г. БНБ разсекрети своите архивни фондове. Самото им отваряне обаче не е достатъчно – техният пълноценен граждански живот е немислим без по-достъпно обществено присъствие, каквото осигурява проектът на Българската народна банка и Държавна Агенция „Архиви“. Голям брой от документите в сборника произхождат именно от някогашните поверителни фондове на банката. Освен тях са включени архиви на Централния комитет на БКП, на Министерския съвет и други институции.